№ 1 [illegible] - 100 (698)

Рік VIII. Львів, 7 січня 1933. Ч. 1 (599).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Христос раждається!

„Нова Зоря" в 1933 році

Наш орган зачинає восьмий рік своєї праці з тими самими провідними думками, які ширив досі. „Нова Зоря" стоїть на строго католицькім становищі. Як орган католицький і консервативний — з того становища освітлює всі справи, між ними й національну та соціяльну. Консервативну засаду розуміємо не так, що „нехай всьо буде як бувало" (так „розуміють" ту засаду плитки виборчі агітатори лівих партій), тільки ту засаду зберігаємо обстоюванням здорових основ суспільности: катол. релігії, нерозривности подружжа і справедливої приватної власности, на котрій тяжать відповідні обовязки. Уважаємо, що нація се твориво, котре повстає з Божої волі, отже християни-католики мають обовязок дбати про здоровий всесторонний розвиток нації. „Нова Зоря" містить статті на теми релігійно-церковні, національні, політичні, економічні, культурні, фільософічні, правничі і т. д. Приносить інформації про життя українського народу в краю і на еміграції як також інформації з з життя чужих народів. Подає постійно практичні лікарські поради на підставі вказівок найвизначніших медичних поваг. Звертає пильну увагу на нові закони й розпорядки. Має постійно і старанно ведений діл літератури, науки й мистецтва. Приносить описи подорожей і добірні легкі оповідання. Дає найдокладніші звіти зі зїздів і зборів наших центральних установ і з життя нашої молоді. Передплата виносить 24 зол. річно, 12 зол. піврічно. Хто присилає цілорічну передплату згори, той дає можливість видавництву, запрошувати до співробітництва в органі найлучші сили, а собі заощаджує клопоту й упімнень від Адміністрації. Коли в сім році наші ВП. Передплатники точно сповнять свій обовязок, то може відважимося на побільшення обему „Н. З." і зможемо давати дуже потрібні постійні додатки правничі, господарські й ін.

Загальний політичний погляд на 1932 рік

Політику в 1932 році характеризує в більшій части европейських держав курс на право. За Італією, Польщею і Югославією пішли в тім напрямі Німеччина, Бельгія, Австрія й інші держави. Рішив про се мабуть факт, що фашистівська Італія терпить від кризи розмірно найменше, а найлівіша держава СССР найбільше. Найважнішу політичну подію в 1932 р. становить признання рівноправности Німеччині у зброєннях. З тим фактом розпочалася цілковита зміна відношення сил, котра дасть себе відчути вже в 1933 р.

Ситуація у Франції

Парижський „Ексельзіор" пише: Знаємо з кругів цукорників, що вислід святочних днів перейшов усякі сподівання й нема причини жалуватися. А в одним з більших магазинів інформували нас так: Ситуація без сумніву лучша ніж була мин. року. Се показалося вже в листопаді, а в грудні поліпшення перейшло всі наші сподівання. Особливо вдалася торговля святочними дарунками. Купували й дорожші річи. Незле відходять також меблі. Також ювілери й антиквари не мають причини жалуватися.

Ситуація в Німеччині та в інших краях

Парижська преса приносить в кореспонденціях такі вісти з Німеччини: За 4 останні місяці наступило значне поліпшення. В жовтні індекс продукції підскочив з цифри 56 до 66. В листопаді й особливо в грудні ще збільшився, особливо в металевім промислі, таксамо в углевім і будівельнім. Росте й індекс зелізничих транспортів. Дорожнеча в містах меншає. Подібні прояви є в більшости країв Европи. Найгірше в СССР.

Японія таки приготовляється до війни

З Шанґаю доносять: До японських пристаней що дня прибувають великі транспорти отруйних ґазів і ріжної зброї з Европи. Кромі того японські фабрики зброї й амуніції працюють без уговку днем і нічю та продукують военний матеріял на велику міру. Все вказує на те, що Японія приготовляється до більшої війни. Японська преса навіть не скриває того і що дня приносить звіти про военну продукцію й поширювання военних портів.

Кілько є учителів Українців?

На основі польських статистичних жерел обчислено, що народних учителів Українців маємо 4.965. З того 4.538 греко-католиків, 35 римо-католиків, 387 православних, 4 евангелики, інших 1. Всіх греко-католиків учителів у Польщі є 5.138. З того 4.538 подали народність українську, 568 польську, 2 білоруську, 2 московську, 28 не подали народности. До станової організації „Взаїмна Поміч Українського Вчительства" належить лише 2.340 учителів.

Новий винахід: кешонковий огрівач

Для всіх, що в зимі мусять довше перебувати під голим небом, винайдено кешонковий огрівач. Він має величину папіросниці. Огрівається його бензиною. Запас її вистарчає на 24 годин. Новий винахід недорогий і придасться інжинірам, лісничим, священикам, що їдуть в зимі до хорих і т. д.

№ 1212

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові, вул. Руська ч. 20.

ПІД РІЗДВО І НОВИЙ РІК 1933

Христовий Намісник, Голова католицької Церкви, Св. Отець Пій XI проголосив, що в сім 1933-м році зачнеться Святий Рік на спомин 1900-х роковин смерти і воскресення Спасителя в 33-м році Його життя. Буде се час призначений для всіх людей і всіх народів на особливше вглиблення в себе, в думки і діла свої, на поправу того, що зле і на особливше змагання до добрих учинків.

І наш український нарід становить частинку Христової Церкви. Приймім же і ми в душі і серця наші оживляючі слова заохоти, що як цілюща вода бють чистим ключем з Петрової Скелі.

Приймім і застановімся над собою.

Важкий тягар тяжить на всім народі нашім. Роздертя, зубожіння, безробіття. Мабуть ще ніколи не доводилося нам святкувати Різдво Христове в такім убожестві й серед таких загальних і всьо та всіх обіймаючих турбот і тягарів як тепер.

І тому якраз тепер слід з особлившою застановою звернути думку нашу на ту найбільшу подію в історії всего людства, що сталаоя в Вифлеємі літ тому 1933. Там у чужій стайні, в помешканні звірят, серед крайного убожества, на соломі, позбавлена всего, що в такім разі має людина, повила Мати Божа святе Дитя своє, що було призначене підняти найбільший тягар: страшні гріхи людства.

Якаж безмірна потіха бє від тої події на всіх людей, на всі віки і всі народи! Все життя Спасителя від колиски до гробу це один великий приклад для всіх людей — таксамо нині, як і тоді, коли жидівські націоналісти й усякого рода соціялісти сподівалися від Нього виключно земського щастя. Та Спаситель приносив передовсім приклад перемоги над злом внутрі кождої людини зокрема, на шляху Христовім, — а все инше, казав, дасться вам.

Найважніше — змагання до того, що не минає.

Всяке змагання без того головного так упаде в порожнечу без наслідків як паде зерно в пісок пустині, де нема води.

Бо нема жадних інших зьвізд, котрі велиб людство до правдивого добра, крім одної зьвізди — Вифлеємської.

Всі инші — се блудні огники.

Голос сумління — голос Божий. Він каже кождому з нас, що зле і що добре.

Ідім за ним — з вірою, з поправою, з повненням обовязків, з жертвенністю і надією. Тоді сповнимо високе завдання наше як одиниць і як нації.

Все життя Христове було — хрест і мучеництво, а ти спокою та радостей шукаєш? каже глибокий релїґ. мислитель Тома Кемпійський. І радить виробляти в собі уміння терпіти прикрости.

Жертвуймож амбіцію свою і працю свою для висших цілей, а все инше дасться нам — по словам Спасителя.

УКРАЇНА І РОСІЯ
ЧИ РОСІЯ НА УКРАЇНІ?

І. Наші орієнтації від IX. до XX. ст. — Їх поділ. — Наші орієнтації на три Росії. — II. Вороже відношення Росії до України на протязі віків: Київ і Суздаль в XII. ст. — Українська Держава XVII. ст. і Москва. — Гетьманщина XVIII. ст. і Росія. — Україна і Росія в XIX. ст. — Українська Держава поч. XX. ст. і Росія. — Україна і СССР. Що несе Україні будуча Росія? — III. Чи ворожнеча між Росією й Україною вічна? — Анальоґії анґлійсько-французькі та українсько-турецькі. — Умови ліквідації ворожнечі між Росією й Україною. — Чому і як довго Україна мусить орієнтуватися проти Росії.*)

I.

З історії наших орієнтацій.

На кого то ми вже не орієнтувалися на протязі нашої більш ніж тисячелітньої історії! Від орієнтацій у IX ст. починаючи і на орієнтаціях XX ст. кінчаючи! Орієнтувалися: політично, культурно, економічно.

Нормани-Варяги, Хазари, Татари, Болгари, Візантія, Рим, Хрестоносці, Литва, Угорщина, Польща, Московщина, Семигород, Бранденбурґія, Молдавія і Волощина, Туреччина і Крим, Швеція, Франція, Австрія й Німеччина (Центральні Держави), Антанта, царська Росія і СССР отсе не всі ще постороннi сили, в яких шукали ми опертя.

Коли приглянемося вичисленим вище нашим орієнтаціям, то можемо поділити їх на 3 ґрупи.

До першої ґрупи належать ті наші орієнтації, котрі принесли нам у висліді більші чи менші користи. Мало се місце передовсім на самім початку нашої історії, коли Нормани-Варяги збудували нам державу, котра обіймала всі наші землі та богато інших. Вона була найбільшою державою на Сході Европи й одною з найбільших держав взагалі. Се стара Київська й відтак Галицько-Волинська Держави IX—XIV ст. — Мало се місце відтак в XIV—XVI ст., коли по упадку наших згаданих вище Держав Литва створила Державу Литовсько-Руську, в якій українське плем'я було державним співгосподарем. — Мало се місце далі в пол. XVII ст., коли гетьман Богдан Хмельницький в союзі з Татарами, Шведами та Семигородом вибив український нарід на волю та став будувати нову Українську Державу. — Мало се місце ще в 1672 р., коли завдяки союзови з Туреччиною значна частина України опинилася в руках гетьмана Петра Дорошенка. Сталося це на основі Бучацького договору між Туреччиною й Польщею, того „найганебнішого — по словам польського історика — договору, який коли небудь заключила Польща“. — Мало се місце вкінці в 1918 р., коли Центральні Держави, зокрема Німеччина, договором у Берестю визнали Українську Державу і стали будувати її на просторах від Вепра і Біловежської Пущі аж по Дон і Чорне Море.

Це все — під політичним оглядом.

А під оглядом культурним слід згадати Болгарію й Візантію, звідки Україна приняла Христіянство і культуру — та католицький Рим, звідки прийшло на Україну обновлення першого і другої.

До другої ґрупи треба зачислити ті наші орієнтації, котрі вправді не принесли нам реальних користей, але давали їх нам „in spe“. Сюди належать орієнтації на ті держави і народи, котрих інтереси йшли в одній лінії з нашими інтересами, котрі ставилися до наших змагань прихильно, признавали нам певні користи та помагали добувати їх. Тільки обставини складалися так, що тих користей ми не добули. Прикладом такої орієнтації служить наша орієнтація поч. XVIII ст. на Швецію. Тільки невдача Карла XII і Мазепи під Полтавою 1709 р. не позволила осягнути користей, на які давала нам надії тодішна наша шведська орієнтація.

Третю ґрупу становлять ті наші орієнтації, які орієнтували нас на народи й держави — нам в засаді ворожі. Такі орієнтації не тільки не давали нам ніяких реальних ні сподіваних користей, але приносили нам шкоду. До сеї ґрупи орієнтацій належить орієнтація на Р о с і ю.

Наша орієнтація на Росію має свою окрему історію. В давних віках, коли нинішна Росія була ще тільки Московською державою, наші предки, що по упадку власних держав над Дніпром і над Дністром, знайшлися в Польщі, стали глядіти на Москву як на одноплемінну й одновірну свою опікунку. Та наша стихійна орієнтація на Москву осягнула вершок у Переяславськім договорі з 1654 р., яким Наддніпрянська Україна добровільно злучилася з Москвою. Також західно-українські землі, зокрема Галичина, орієнтувалася в XVII—XVIII ст. стихійно в сторону Москви. З переходом Галичини під Австрію наступає під тим оглядом перелім. Орієнтація на Росію стає вже тільки орієнтацією одної частини українського громадянства в Галичині, котра свідомо стала на становищі національно-культурної єдности українського народу з московським. Се т. зв. москвофіли. Зате друга частина нашого громадянства виступила різко проти орієнтації на Росію. Боротьба між тими обома частинами українського громадянства в Галичині виповняє 2-гу половину XIX-го і початок XX-го століть. У висліді тої боротьби й упадку старої Росії русофільська орієнтація в Галичині в формі давного москвофільства нині істнує ще тільки серед н е з н а ч н о ї частинки нашого громадянства.

Та на зміну русофільській орієнтації москвофільства давного покрою прийшла в нас нова русофільська орієнтація. Се орієнтація на СССР. Отся орієнтація ріжниться від давної москвофільської. Передовсім вона не обстоює національної єдности українського народу з московським. Та за те тим більшу вагу кладе на п о л і т и ч н и й бік. Се має той наслідок, що нова русофільська орієнтація знайшла сторонників не тільки серед давних москвофільських елементів (пр. б. ґрупа Вальницького), а л е т а к о ж серед с в і д о м и х У к р а ї н ц і в. Сей останній момент це найбільш характеристична риса тої орієнтації на Росію.

Одначе ця нова русофільська орієнтація не вичерпує ліст наших орієнтацій на Росію. Бо в останніх часах іде в нас пропаґанда ще одної, найновішої русофільської орієнтації. Се орієнтація на б у д у ч у Росію... На Росію, котра прийде на місце СССР.

Пропаґанда отсеї найновішої русофільської орієнтації серед нашого громадянства йде у двох видах. Оден вид се концепція союза держав української й московської в будуччині. Така концепція повстала в останніх часах серед гетьманців. Другий вид се концепція Зединених держав Східної Европи. Ту концепцію пропаґує д-р В. Панейко.

У висліді серед Українців під теперішню пору істнують аж 3 ріжні русофільські орієнтації: 1) орієнтація на бувшу Росію, 2) орієнтація на сучасну Росію і 3) орієнтація на будучу Росію.

Чи можлива ще орієнтація на яку іншу Росію?...

Найбільше сторонників має в нас орієнтація на сучасну Росію, себто на СССР. Сей факт зовсім зрозумілий. Бо сучасна, отже реально істнуюча, Росія найлекше переконує не тільки самим фактом свого істнування але й іншими способами. Подібно було в нас за істнування старої царської Росії. Та не можна легковажити також пропаґанди серед нашого громадянства орієнтації на бувшу і будучу Росію. Тому слід приглянутися відношенню Росії до України ближче.

II.

Україна і Росія

Нинішня Росія на протязі віків і нині се розбудована колишня Суздальсько-Московська держава. Тому й огляд відносин Росії до України слід починати від огляду відносин до України давного Суздаля і давної Москви.

Якіж були ті відносини?

Відповідь на се питання дає вже наш найдавніший літопис, котрий так описує напад на Київ суздальського князя Андрія Боголюбського в 1169 р.:

„Взятъ же быст Киевъ мѣсяца марта въ 8., въ второѣ недѣли поста в середу, и грабиша за 2 дни весь град: Подолье и Гору и манастыри и Софью и Десятиньную Богородицю. И н е б ы с т п о м и л о в а н и я н и к о м у ж е н и о т к у д у ж е, церквамъ горящимъ, крестьяномъ убиваемомъ, другым вяжемым, жены ведоми быша въ плѣнъ, разлучаеми нужею (= насильно) от мужий своих, младенци рыдаху, зряще материй своихъ; и взяша имѣнья множьство и церкви обнажиша иконами и книгами и ризами и колоколы изнесоша всѣ, Смолняне и Суждалци и Черниговци и Олгова дружина и вся святыни взята быст; зажьженъ быст и манастырь Печерьскый святыя Богородица от поганых, но Богъ молитвами святыя Богородица съблюде и от таковыя нужа (= насильства); и быст в Киевѣ на всих человѣцехъ стенание (= стогін) и туга и скорбь неутѣшимая и слезы непрѣстаньныя. Си же вся сдѣяшася грѣхъ ради нашихъ.“

Чи до отсього страшного опису треба ще яких коментарів? Наведемо хіба тільки слова найвизначнішого нашого історика М. Грушевського, котрий в своїй „Історії України-Руси“ про той напад каже ось що: „Не раз брали Київ перед тим. Але його брали досі, щоби присвоїти, заховати. Тепер — його брав князь л и ш е з т и м, щ о б й о г о з н и щ и т и, п о н и з и т и, з р у й н о в а т и. Літопись мала право сказати, що сього ніколи не бувало“.

Удар, який 1169 р. завдав Київу суздальський князь Андрій Боголюбський, був с м е р т е л ь н и м ударом старій державній Україні. Бо він захитав в основах не тільки Київом але і всею старою Українською Державою над Дніпром. Батий і Татари в 1240 р. вже тільки добили нашу державу.

Такий був початок відношення Росії до України. Ще будучи в зародку, ембріоном, вона не терпіла української державности на Україні. Т а к у с а м у н е т е р п и м і с т ь Р о с і ї д о д е р ж а в н о с т и У к р а ї н и б а ч и м о і п і з н і ш е, ч е р е з у с і д а л ь ш і в і к и — а ж п о н и н і ш н и й д е н ь.

Пригадаймо відношення Росії (тоді ще Московщини) до Української Держави пол. XVII ст., котру створив був Богдан Хмельницький і котру Переяславським договором 1654 р. д о б р о в і л ь н о звязав союзом з Москвою. Щож вийшло з того союза? Вийшло те,

---

*) На тему „Україна і Росія“ див. між ін. також слідуючі статті в „Новій Зорі“: 1) Україна і Москва („Н. З.“ 1930, ч. 34); 2) Галичина і Росія („Н. З.“ 1930, ч. 30); 3) Нова обединительна політика Москви супроти України („Н. З.“ 1930, ч. 29); 4) 29 квітня. В роковини відновлення Гетьманської Держави на Вел. Україні. Нові докази історичної політики Москви і традиційної наівности Українців („Н. З.“ 1929, ч. 32); 5) Акція Гетьмана Павла в Анґлії („Н. З.“ 1932, ч. 93).

що Москва ще за життя Хмельницького почала підривати тодішню Українську Державу. Підривала так, що Хмельницький під кінець свого життя поважно думав про розрив союза з Москвою. Зробити се перешкодила тільки передчасна смерть Гетьмана.

Пригадаймо далі відношення Росії до Гетьманської Держави XVIII ст. Чим закінчилося те відношення? Закінчилося скасуванням Росією державної автономії України в 1781/2 рр.

Та повним знищенням української державности на Україні Росія не вдоволилася. Вона забажала знищити Україну також як окрему національну індивідуальність. Нищення те Росія й почала переводити в діло в XIX ст.

З якою жорстокістю Росія нищила українську національну індивідуальність, про се свідчить наглядно ганебної памяти царський указ з 1876 р., котрий заборонив українську мову в друку, на сцені й у відчитових салях. Дослівний його текст такий:

„Государь Императоръ 30 минувшаго мая Всевысочайше повелѣть соизволилъ:

1. Не допускать ввоза въ предѣлы Имперіи безъ особаго разрѣшенія Главнаго Управленія по дѣламъ печати какихъ бы то ни было книгъ и брошюръ, издаваемыхъ на малороссійскомъ нарѣчіи.

2. Печатаніе и изданіе въ Имперіи оригинальныхъ произведеній и переводовъ на томъ же нарѣчіи воспретить, за исключеніемъ лишь: а) историческихъ документовъ и памятниковъ б) произведеній изящной словесности, но съ тѣмъ, чтобы при печатаніи историческихъ памятниковъ безусловно удерживалось правописаніе подлинниковъ, въ произведеніяхъ же изящной словесности не было допускаемо никакихъ отступленій отъ общепринятаго русскаго правописанія и чтобы разрѣшеніе на печатаніе произведеній изящной словесности давалось не иначе, какъ по разсмотрѣніи въ Главномъ Управленіи по дѣламъ печати, — и

3. Воспретить различныя сценическія представленія и чтенія на малорусскомъ языкѣ, а равно и печатаніе на таковомъ же текстовъ къ музыкальнымъ нотамъ.“

Отсей указ російського царя Олександра II з 2-ої пол. XIX ст. був завершенням вікового відношення Росії до України. Тут слід ствердити, що подібної заборони українського слова не видала ні одна держава, в якій колинебудь жив український нарід: ні татарська держава, ні Литва, ні Польща, ні Австрія, ні Угорщина*).

Вкінці: відношення Росії до Української Держави поч. XX ст.

Хто з нас не памятає того відношення?

Воно було однаково різко вороже і зі сторони Росії білої і зі сторони Росії червоної.

І під концентричним напором тих обох Росій Українська Держава знова впала.

На місце поваленої Української Держави сучасна червона Росія створила на Україні фікцію п. н. УСРР. Та, не зважаючи на шумну назву, слід ствердити слідуюче:

1) Українська державність на Вел. Україні в дійсности не істнує. Вона істнує тільки в назві краю, подібно, як істнувала в Австрії в назві „Королівство Галичина і Володимирія“. Та як сувереном в „Королівстві Галичини і Володимирії“ була Австрія, таксамо в УСРР сувереном є СССР, себто сучасна Росія.

2) Відношення СССР до України під богатьома оглядами далеко гірше, ніж було відношення старої царської Росії. Наглядним доказом того є передовсім строга заборона в УСРР української національної думки, української національної преси і т. д., тоді як за старої царської Росії після 1905 р. все те явно істнувало вже на Вел. Україні. Замість української національної думки тепер вбивається Українцям силоміць в голови думку загально-російську; замість української національної преси виходить на Вел. Україні тільки казьонна (урядова) преса в українській мові. До якої міри відношення СССР до України гірше, ніж було відношення старої царської Росії після 1905 р., свідчить вимовно хочаб той факт, що за старої царської Росії наш найвизначніший історик проф. М. Грушевський жив свобідно у Київі й видавав там український історичний журнал „Україну“, — а тепер видавання згаданого журналу заборонено, а самого проф. М. Грушевського виселено з України.

Взагаліж обеднування України з Росією відбувається тепер значно глибше й енергічніше, ніж за старої царської Росії. Бо коли стара царська Росія намагалася обеднати Україну з собою, спинюючи національний розвій України отже тільки опізнюючи його, то сучасна СССР не тільки що спиняє національний розвій України, але рівночасно творить на Україні новий тип Українця, для якого батьківщиною є вже ціла СССР, — отже тип загально-російський.

Таке відношення до України бувшої старої Росії й сучасної СССР.

А яке буде відношення до України Росії, котра прийде після СССР?

Коли ту Росію будуть творити знутра, тоді про те відношення будуть рішати ті, що живуть у Росії. А їх теперішні господарі Росії освідомили й постійно освідомлюють про велику вагу України як кольонії Росії. Бо ніколи ще Росія не експльоатувала України економічно більше, ніж експльоатує тепер. Тому з утратою такої кольонії ніхто в Росії ніколи добровільно не погодиться.

Колиж будучу Росію будуть творити зовні, тоді вплив на відношення її до України будуть мати також ті, що живуть на еміґрації. А вони вже тепер і чути не хотять про відділення України від Росії. Свідчить про се аж надто вимовно російська еміграційна преса. От перед нами великий російський національний щоденник „Возрожденіе“, що виходить у Парижі. В нім у ч. 2684 з 7 жовтня 1932 р. передовиця п. з. Смутная эпоха. Під тою статтею підпис відомого російського економіста М. Бернацкого. В тій статті — до річи: антибольшевицькій — між ін. читаємо дослівно таке:

„А если въ нѣкотрыхъ случаяхъ поднимается вопросъ о необходимости оздоровленія Россіи, то немедленно услужливо подсовываются (деякими державами) „сепаратныя комбинаціи“, съ пресловутой „самостійной“ Украиной и... съ рядомъ другихъ „Украинъ“. Какъ будто раздробленная Россія можетъ помочь водворенію всеобщаго мира“...

А в ч. 2753 „Возрожденія“ з дня 15 грудня 1932 р. в статті Н. С. Тимашева п. з. Національная измѣна читаємо: „Украинской или малороссійской государственности просто никогда не было, и претензія украинскихъ самостійниковъ на обособленное государственное бытіе есть во всякомъ случаѣ претензія на новообразованіе, а никакъ не претензія на возстановленіе старинныхъ, кѣмъ-то попранныхъ правъ“.

Так отже кожда Росія відносилася, відноситься і буде відноситися до української державности різко ворожо. Одна з національно-обединительних рацій („одинъ русскій народъ!“), друга з рацій економічно - обединительних („пролетарі всіх країн єднайтеся!“).

III.

Чи можлива орієнтація України на Росію?

В попереднім розділі бачили ми, як Росія відносилася до України на протязі історії та як вона відноситься під сучасну пору й чого можна сподіватися від неї в будуччині. Ми бачили, що те відношення було, є і заповідається на будуче до України ворожо.

Та запитає хтось:

Чи ворожнеча між Росією й Україною мусить тривати на віки вічні? Чи між Україною й Росією виключене порозуміння? Чи можливий коли небудь союз України з Росією?

Історія знає довготріваючі ворожнечі між державами, котрі згодом устали. І не тільки устали ворожнечі. На місце ворожнечі наступило між ворожими передтим державами порозуміння. Ба, вони навіть заключали між собою тісні союзи.

Саме так було з Анґлією і Францією. Як відомо, обі ті держави довгі часи ворогували з собою. Яка сильна була та ворожнеча, свідчать наглядно завзяті англійсько-французькі війни. Зокрема свідчить про се анґлійська бльокада Франції в часах Наполеона.

Та що остало нині з тої ворожнечі між Анґлією і Францією? Замість колишньої ворожнечі нині панує між Анґлією і Францією повна згода, й навіть тісний союз („антанта“).

Відповідаємо:

1) Як довго Анґлія і Франція ворогували між собою, так довго ніхто ні в Анґлії ні у Франції не орієнтувався на противника. Сталося се щойно тоді, коли уступила причина ворожнечі а сама ворожнеча забулася.

2) Подібно малася річ також між Україною і Туреччиною. Як відомо, на протязі історії була між ними неразвелика ворожнеча — така велика, що відбилася навіть в українській устній словесности. Та почавши від пол. XVII ст. Туреччина стала піддержувати державні змагання України (за гетьманів Б. Хмельницького, П. Дорошенка, Орлика), а в 1918 р. договором у Берестю визнала Українську Державу. Тоді з історичного ворога Туреччина стала союзником України.

3) У ворожнечі між Україною і Росією предмет ворожнечі — Україна, а та, що відноситься ворожо — Росія. Тому ініціятива до зліквідування тої ворожнечі мусить вийти від Росії. Росія мусить найперше перестати наступати на Україну, осудити своє дотеперішне вороже відношення до України та визнати українську державність. Щойно тоді може змінитися вороже відношення України до Росії. І щойно тоді можна буде говорити про евентуальну орієнтацію Українців на Росію. Не скорше!

Україна моглаб погодитися з Росією тільки в двох випадках: або 1) коли Україна відкине всяку думку про власну державу; або 2) коли Україна проти волі Росії утворить власну державу, закріпить її і примусить Росію погодитися з доконаним фактом та визнати Укр. Державу. Тоді можнаб подумати і про союз України з Росією, розуміється, оскільки такий союз буде корисний для нас.

Відкинути думку про власну державу Україна, розуміється, під ніякою умовою не може. А щоб утворити власну державу, Україна мусить орієнтуватися проти Росії.

Орієнтація на Росію тепер булаб для України однозначна з орієнтацією на державне і навіть національне самовбийство. — Українець.

*) Що більше! Упадок української державности довгі віки не потягав за собою понижения нашої мови як дипльоматичної ні в Азії ні в Европі. Тою мовою послугувалися, як відомо, в зносинах з чужими монархами і послами великі хани татарські у своїй столиці Каракорум на границі Монґолії та пустині Ґобі, а з другої сторони нашою мовою послуговалися польські епископи навіть в Познанщині вже давно по утраті нашої самостійности. (Гл. про те в „Новій Зорі“ з 1929 р. ч. 67). Тільки одна Московщина, використавши Україну, заборонила її мову.

Кожда заслуга се виспід праці і часу. Вона вимагає основної підготовки, (Смайлс).

Український промисл у Львові

Модерна нація мусить мати всі ділянки виробництва (продукції). Донедавна ми Українці були майже виключно хліборобською нацією. Повоєнне лихоліття примусило наших безробітних людей взятися до торговлі й до промислу. Сему лихоліттю завдячуємо розвиток нашого промислу у Львові та на провінції. В цій статті обговорю коротко наш промисл у Львові, як кооперативний так і приватний, розуміється також розвиток того промислу, що мав свої завязки вже перед війною.

„Достава“, дім торговельно-промисловий, кооператива з обм. пор. у Львові вул. Домініканська 11. Повстала в 1905 р. в Станиславові. Перші її директори це: бл. п. о. Климент Кульчицький і бл. п. о. Єронім Бариш. В 1910 р. перенесено централю „Достави“ до Львова. „Достава“ виробляє всі церковні річи, домашні прикраси, гуцульські вироби, образи, одяги для священиків. Виконує малярські та різьбарські річи в церквах. „Достава“ має свої три склепи: у Львові, вул. Руська ч. 20, в Перемишлі, вул. Костюшка ч. 5 і в Тернополі, вул. Пілсудського ч. 6. Робітня і бюра „Д.“ містяться у Львові при вул. Домініканській 11. Там є і маґазин, другий маґазин є при вул. Підвалля ч. 7, де находяться дзвони. Їх спроваджується з німецьких фабрик зі Шлеська. В робітні „Д.“ працюють 4 робітниці, в бюрі 2 урядники, в трох склепах по 2 особи. З продаваних „Д.“ церковних річей 1/4 часть виробляється в своїй робітні, 1/4 роблять члени „Д“, 1/4 виробляють краєві фабрики і 1/4 спроваджується з заграниці. Річний оборот виносить пересічно около 500.000 зол. Вартість вироблених річей у складах „Д“ сягає тепер до 250.000 зол. Членів є 910, в тім всі наші Владики, священиків 40 проц., церков 40 проц., урядників 10 проц., артистів і різьбарів 4 проц., кооператив і товариств 4 проц. і селян 2 проц. Вироби „Достави“ купують також православні з Волині. В Луцьку мав повстати склеп „Д.“, але через крізу відступлено льокаль „Народній Торговлі“. „Д.“ мала давніше свою аґентуру також у Канаді, в Вінніпеґу. Тепер її зліквідовано. В Станиславові вироби „Достави“ можна дістати в кооп. „Священича Поміч“.

„Маслосоюз“, Краєвий Молочарський Союз, кооп. з обм. відповідальністю у Львові, вул. Б. Ґловацького 23. Його засновано в Стрию 26. IX. 1907. Основники „М.“: о. О. Нижанковський, о. Л. Горалевич о. С. Борачок, о. К. Петрушевич д-р Е. Олесницький та інші. Перед війною було коло 100 молочарських кооператив, котрі виробляли 300.000 кґ. масла річно. Від 1920 р. зачинається праця наново. В 1927 р. перенесено централю „М.“ до Львова. В 1924 р. було 39 кооператив-молочарень, що доставили 91.518 кґ. масла; 1931 р. 249 коопер.-молочарень і 2,428.012 кґ. масла. „М.“ почав вивіз масла закордон в 1926 р. Тоді вивіз 48.472 кґ. В 1931 р. вивіз закордон вже 841.799 кґ. масла до отсих країв: Австрія, Анґлія, Данія, Німеччина, Палестина, Франція, Чехословаччина, Швайцарія та УССР. В 1931 р. торговельний оборот „М.“ виносив 14,696.933 зол., уділи й запасні фонди 467.591 зол., рухоме й нерухоме майно вартости коло 900.000 зол. В 1932 „М.“ має 27 своїх крамниць, з того 10 у Львові, експозитуру в Катовицях, склад в Бельску. „М.“ веде молочарську школу в Стрию, має там сироварню, у Ворохті має бриндзярню, веде лябораторію для перевірки набілу і велику холодільню-маґазин у Львові, в котрій літом можна переховати 10 ваґонів масла. Власні будинки має „М.“ у Львові (3), в Стрию (1) і в Гребенові (1). У Львові має „М.“ 9 авт для розвоження товарів. В „Маслосоюзі“ працює 111 урядників і 44 робітників. „Маслосоюз“ диктує вже ціни в краю.

„Центросоюз“ відкупив в 1925 р. фабрику мила „Мута“ і веде її під своєю фірмою. Коли в 1925 р. та фабрика виробляла 2 ваґони мила річно, то тепер виробляє 42 ваґони річно. Мило „Центросоюзу“ продається тільки своїм членам, нашим кооперативам. Річний оборот виносить 700.000 зол. Фабрика міститься у Львові при вул. Потоцького ч. 58. В ній працюють: 1 інжинір, 1 урядник і 12 робітників.

Навивалку ниток основав „Центросоюз“ в половині 1931 р. Вона моторова, переробляє річно півсирівцю за 75.000 зол. Працюють в ній 3 робітниці. Міститься у Львові при вул. Зіморовича ч. 22.

Електричні батерії зачав виробляти „Центросоюз““ від 1. XI. 1932 р. при вул. Зіморовича 22. За два місяці вироблено 20.000 штук вартости 9.000 зол. Працюють в ній: 1 інжинір і 8 робітників. Продається виключно своїм членам-кооперативам. В 1933 р. „Центросоюз“ відкриває ще дві нові фабрики.

Фабрика свічок інж. К. Котецького і С-ки, спілки з обм. пор., Львів, 15. вул. Окружна 108 а (Бічна Кульпарківської). Вона повстала в 1927 р. з капіталом закладовим 75.000 зол. Виріб свічок почався від 1928 р. В 1928 р. продано свічок 36.370 кґ., в 1929 р. 41.102 кґ., в 1930 р. 43.189 кґ., в 1931 р. 54.540 кґ., а в 1932 р. понад 60.000 кґ. Мимо крізи продукція свічок постійно зростає. Ся фабрика виробляє головно свічки для церков. Сталі відборці: „Достава“, „Священича Поміч“, „Центросоюз“, „Нар. Торговля“, Повітові Союзи та церкви. Крім виробу свічок виробляється також вазеліна до обуви. Запотребування на свічки у нас значне, тому фабрика має вигляди розвою. І так в Галичині є 2.120 матірних церков, 1.270 дочерних і 108 каплиць. Пересічно матерна церква спотребовує річно 100 кґ. світла, дочерні 50 кґ., каплиці 20 кґ. Це дає 277.660 кґ. світла. „Центросоюз“ продавав річно 4 ваґони свічок, „Нар. Торговля“ 2 ваґони, приватні купці 3 ваґони річно. Отже запотребування на свічки річно виносить у нас приблизно 36 ваґонів (360.000 кґ.). Фабрика виробляє тепер річно 6 ваґонів свічок, хоч моглаби виробляти 18 ваґонів. Власністю фабрики є: будинок фабричний, дім мешкальний і маґазин. У фабриці працює тепер 14 робітників (-ць) і 3 урядники. Свічковий картель продав у 1930 р. 110 ваґонів свічок у самій Сх. Галичині, а инші чужі фірми 40 ваґонів, разом 150 ваґонів. Отже ринок збуту на свічки великий.

„Фортуна Нова“ фабрика цукорків, Львів, вул. Кордецького 23. Заснувала її п. Авдиковичева в червні 1922 р. в Перемишлі. Спершу се була ручна фабрика, в якій працювало 6 робітників (-ць). В листопаді 1922 перенесено її до Львова на вул. Павлінів 16. Тут працювало 16 робітників (-ць). В 1924 перенеслася фабрика на теперішне місце. Тоді справлено парову машину. Тепер працює в тій фабриці 30 робітників (-ниць), хоч моглоби працювати 100 людей. Машина працює всего 1 день в тижні, 2 дні в тижні йде ручна робота. Фабрика виробляє 30 родів цукорків. Розвій фабрики гальмує брак збуту.

Відливарня дзвонів Михайла Брилинського, Львів, ул. Замарстинівська 41. Вона повстала в 1922 р. при ул. св. Михайла 14 на Замарстинові. В 1928 р. перенесено її на теперішне місце. До 1930 р. фабрика зростала з року на рік. Тепер через крізу брак замовлень. Давніше виробляла вона на продаж менші дзвони, низше 200 кґ., більші дзвони на окреме замовлення. Тепер виконує дзвони всяких розмірів і ваги, відливи артистичні, бронзівничі, машинові, плоскорізьби, металеві фіґури, окуття, полірованння всяких предметів. Має також заведення ґальванічне і переводить ніклювання, мідювання, сріблення, золочення, оксидування.

„Зоря“, кооператива з обм. відповід., фабрика хемічних виробів, Львів—Богданівка, вул. Церковна 2. Вона виробляє: 1) шварц, 2) синку до біля (в коробках і в таблетках, ґузички), 3) чорнило шкільне і канцелярійне та 4) чорнильні екстракти (есенції). Історія цеї фабрики така: В 1930 р. на Богданівці передмістю Львова повстала споживча кооператива. В 1931 р. відкрито дві філії, споживчі склепи: на Сиґнівці й на Кульпарківській ч. 27. Місцеві громадяни Богданівки постановили в 1931 р. заложити фабрику синки. Ту фабрику урухомлено в жовтні 1931 р. Закладовий капітал виносив 8.000 зол. Тепер в обороті є 20.000 зол. Кооп. „Зоря“ має 60 членів. Уділ виносить 50 зол. + 5 зол. вписове. На початку працювали: інжинір-хемік і 2 робітники, тепер праце: 10 робітників, 1 інж.-хемік, 1 директор і 1 урядник. Чорнило зачали виробляти в 1932 р. Збут товарів запевнений через нашу кооперацію.

„Золотий Колос“, пекарня-кооператива з обм. пор. у Львові при вул. Кульпарківська Дорога ч. 22. Повстала в січні 1932 р. Спершу працювали в ній 4 робітники-пекарі, тепер працює 15 людей. Хліб з сеї пекарні дешевший від хліба з инших пекарень на 1 сот. Пекарня „З. К.“ має бути змодернізована, щоби збільшити випікання печива. Уділ виносить 10 зол. + 2 зол. вписове.

„Суспільний Промисл“, кооператива з відповідальністю уділами, Львів—Богданівка, вул. Церковна 2. Вона зачала в грудні 1932 р виробляли цикорію „Луна“ в рольках ваги 1/10 і 1/6 кґ. Перша висилка цикорії відбулася 22. XII. 1932 р. В ній працюють 1 урядник і 4 робітники. Ся кооператива має 160 членів, головно приватних урядників з „Супруга“. Уділ виносить 50 зол. + 5 зол. вписове.

Крім тих українських промислових заведень є ще у Львові: фабрика пасти до взуття „Елеґант“, вул. Кордецького 51, знана зі своєї доброти, фабрика муштарди „Міка“, вул. Городецька 121, високої якости. Українська спортова складниця, кооператива „Пласт“, вул. Городецька 95, виробляє солідно всяке спортове приладдя.

Це бувби побіжний огляд українського промислу у Львові. При сій нагоді стверджуємо, що клич „Свій до свого по своє“ ще мало принявся у нас. Не лише наші поодинокі люде, але й інституції, напр. Кооперативи, Союзи Кооператив і т. д. часто не купують своїх виробів тільки чужі. Наш промисл кооперативний і приватний повинен себе взаїмно доповнювати а не поборювати. Кілько преріжних чужих фабрик є на нашій землі тільки завдяки нашій неохоті до такого діла. Перші наші фабрики стрічаються у нас з недовірям, тихим бойкотом, мовляв „хоче розбогатіти нашим коштом“. Наші люди волять, щоб чужі богатіли, ніж свої. Нам треба радіти, що вже маємо перші хоч слабі ще завязки нашого рідного промислу у Львові та по можности причинятися до його розвитку, бо тільки економічно сильні нації можуть кермувати своєю долею. (ід).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Річниця смерти Ісуса Христа. У святвечірній промові через радіо Св. Отець підчеркнув з особливим натиском, що 1933 рік це 1900-літня річниця смерти Ісуса Христа, річниця відкуплення людського роду і заразом річниця установлення св. Тайни Евхаристії на Останній Вечері. Папа взиває всіх християн, щоби в слідуючім році святкували ці великі роковини смерти Ісуса Христа і цілого ряду фактів звязаних з нею. Папа поручає, щоби ювилейні торжества тревали цілий рік і проголошує святий ювилей морального відродження. Початок ювилею назначений на день 2 квітня 1933. Св. Рік має скінчитися 2 квітня 1934 р.

Св. Отець про католицьку пресу. З Риму доносять: Св. Отець приняв визначних провідників Католицької Акції на італійських університетах. В своїй промові доторкнувся значіння преси для католицького руху. Часто читаю, сказав Папа, статті і розвідки про журналістичне звання, про техніку і методи редаґування часописів і т. п. Хоч це без сумніву пожиточні й необхідні річи, то се не вистарчає, щоб розвинути часопис і вдержати на певній висоті. Бажаю католицькій пресі, щоби кождий католик перенявся обовязком апостольства преси і то не лиш коли мова про технічно-редакційну сторону часопису, але також про її пропаґандивну сторону, про приєднування передплатників і читачів. Це бажання висказав я недавно перед студентами університету. Відгомін, який викликало це в цілім світі в часописах і в телеґрамах, які дістав я з ріжних сторін, переконали мене, що клич апостольства преси життевий і що католицький світ відчуває його щиро і глибоко.

Кардинал Фрівірт обходив недавно 25 річницю своїх епископських свячень.

З Катол. Акції в Німеччині. Орґанізація т. зв. „Картелленфербанд“ катол. студентських товариств Німеччини має у своїх 106 товариствах 5.500 членів-студентів і 13.000 старших мущин. Орґанізація проявляє живу діяльність у напрямі всестороннього поглиблення світогляду.

Республика Баден заключила з Ап. Престолом конкордат на взір пруського конкордату.

Конкордат з Португалією. В найблищому часі має бути підписаний конкордат між Апост. Столицею й Португалією. Начерк конкордату вже опрацьований. Конкордат сей забезпечує краще положення Церкви в державі, головно в справі навчання в школах.

На Мадярщині переведено реорґанізацію Кат. Акції, до якої прилучено всі релігійні товариства.

На катол. унів. в м. Ліль повстало тов. „До світла“, що старається зблизити народи до себе на основі взаїмної любови.

Домініканський ґенерал Жіле виголосив у Єрусалимі глибоко обдуману лекцію: „Катол. Церква й міжнародні відносини“.

Конференція америк. Епископату (2 кардинали, 7 архієпископів, 58 епископів) остро осудила неморальну літературу в Злуч. Державах Півн. Америки.

Церква Христа Царя в м. Ганков. В м. Ганков у середущім Китаю відбулося торжественне посвячення нової катол. церкви, збудованої в честь Христа Царя. В торжестві взяли участь власти церковні, військові та понад 2.000 вірних. При церкві є парохіяльний дім, 2 школи й добродійні заведення.

В Індіях було м. р. 3,682.133 католиків.

Італ. Єзуіт Ферролі видав в Індії знаменитий підручник моральної богословії для індійських католиків.

ОСИП НАЗАРУК

ШІКАҐО

З подорожних вражінь, записок і думок.

ЗМІСТ: — Вступ: Фраґменти споминів. — По дорозі до Шікаґа. — Наші люди в м. Алентавн. — Наші люди в м. Нортгемптон. — Наші люди в м. Карнеґі. —Думки о. Пристая про асиміляцію нашого народу в Америці. — Наші люди в великім Пітсбурґу, в „місті зеліза“. — Деякі замітки до теми, чи наша нація „повинна“ сама собою кермувати? — Як тому сто літ Індіяни вирізали всіх мешканців Шікаґа. — Могутність Шікаґа тепер. — Кілько в Шікаґу Українців? — Як задовжена наша найбільша церква в Шікаґу. — Хор Кошиця. — З особливостей Шікаґа: найбільша різня на земній кулі. — Як вона виглядає. — Як у ній ріжуть безрог а як рогату худобу. — Одна цікава психольоґічна проблема звязана зі звичайним бараном...

Вступ.

Сего року богато писати-муть про Шікаґо, бо в тім місті відбудеться світова вистава. Тому що я довго жив у тім місті і тому що у нас так мало описів чужих міст, спробую дещо написати про Шікаґо.

Воно так виразно стоїть передімною, якби я сегодня опустив його. І хоч від того часу вже 10 літ минуло, я так безпосередно бачу в нім нашу прекрасну мурована церкву св. Николая, на високих сходах — і кольорову мережку довкруги образу того святого на фронті її і великий огород коло тої церкви і гарний парохіяльний дім біля неї в тім самім стилі і навіть кулею з револьвера виверчену дірку в вітражовій шибі вікна його головної салі... І бачу на проповідниці в тій церкві священиків, котрі проповідали в ній: молоденького о. Стецюка і поважних о. Филипова й о. Тарнавського. І памятаю навіть їх проповіди і кольор їх голосу. І чую звук жертв, киданих там на тацу робітництвом нашим. І чую, як лунає радісний голос нашої дітвори, котра на церковнім огороді перетягає на довгій линві силача Ґаркавенка...

А дуже близько від тої нашої церкви, що стоїть при вулиці Райсстріт, на розі величезних улиць Вестерн і Шікаґо-евню бачу наш Січовий Дім. Улиця Вестерн вже тому літ 10 мала $23^1/_2$ анґл. миль довготи. А по Шікаґоевню їхав я в літі кождого дня купатися до чудного озера Мічіґену з чистою як слеза, солодкою і смачною водою. 15 мінут їзди трамваєм. А пішки поверх пів години ходу. Попри т. зв. „кривавий ріг“ біля аптики, де так часто лучалися катастрофи з автами, все вділ і вділ, попри тяжку і масивну артилерійську касарню і попри вежу „водного дому“ з білого каменя — аж до берега Мічіґену, одного з пятьох Великих Озер. З нього скачуть пінисті филі на сильно обмурований беріг. А здовж далеко тягнуться в один бік спокійні палати шікаґських богатирів і височезні хмародери, а в другий бік парки і парки...

Там, над Мічіґеном куняв я нераз годинами на піску й прибережнім камінню, думаючи з тугою, що вже ніколи не побачу Рідного Краю свого.

Та йдім по порядку. Треба наперед оповісти, як я вперве їхав до Шікаґа від сторони Атлянтійського Океану і які були мої перші вражіння по дорозі і в тім місті, котрого імя значить в індіянській мові — „Дика Цибуля“.

По дорозі до Дикої Цибулі.

День 1 листопада 1922 р. довелося мені обходити не в великім місті, на великих зборах, — я тоді промовляв на вічах в ріжних місцевостях Америки — але в малім Алентавні, де при українській церкві є всего 220 родин. Тут істнує 5 українських товариств, переважно асекураційних.

Слідуючого дня говорив я також у малій місцевости, в Нортгемптоні, де є також коло 200 наших родин при парохії. Парохіяльний дім прекрасний. Будували його й церкву прикарпатські Українці. Тут є також кілька наших товариств, між ними й „Общество русских брацтв“ (москвофільське) та філія могутного угро-руського „Соединенія“.

Дня 3 листопада 1922 був я вже в малім місточку Карнеґі під Пітсбурґом. Наша парохія має там коло 1.500 душ. Церква побудована в р. 1906 коштом 25.000 дол., Парохіяльний дім маленький, коштував 4.000 дол., але є ще два інші домики, що належать до парохії. Їх винаймається на чинш. Готівки має церква 8.000 дол. в банку, шкільний фонд 3.500 дол. В школі є коло 300 наших дітей. Учитель п. Іван Швед зі Старо-Самбірщини працює пильно в тій школі. Священик о. Пристай, живе скромно й дає значний гріш на народні ціли. Тут є богато наших запомогових орґанізацій: „Брацтво св. Петра і Павла“ (коло 90 членів), „св. Івана Хрестителя“ (москвофільське, 83 чл.), „Січ“ (75 чл.) і ще одна „Січ“ (60 чл.), „Брацтво св. Юра“ (к. 70 чл.), „Сестрицтво св. Анни“ (к. 20 чл.), „Сестрицтво Любови“ (к. 30 чл.), „Брацтво Покрови Пресв. Діви Марії“ (коло 25 чл.); його становлять люде переважно з одного села Боднарка в горлицькім повіті. Цікаве се „орґанізаційне розбиття“ наших людей. Воно вимагає окремих студій.

Погляди о. Пристая на будучність нашого населення в Америці, які він мені викладав у своїм помешканні, були такі:

Діти говорять уже між собою по анґлійськи, але по українськи ще розуміють і навіть по нашому представлення дають. Звичайно вміють уже тільки половину „Отченашу“ по свому. Молитвослови мають усі й навіть псальми співають на вечірні, що є рідкістю між нашими в Америці. Якби була скрізь добре зорґанізована школа при церкві, то якийсь час ще держалисяб. Але тут такі відносини, що священики звичайно скоро переносяться з місця на місце. Коли хто висидить на місци 5—6 літ, то вже багато. Зі школою ще слабше.

В Карнеґі є 50 українських родин зі Сх. Галичини, решта Лемки й прикарпатські Русняки.

Того самого дня реферував я на зборах представників українських орґанізацій в великім місті Пітсбурґу, при спливі рік Алеґтені й Моногабелі, котрі в сім місті виглядають так, якби ними плила не вода, але якась чорна нафта змішана з дегтем. Се одно з найбільше промислових міст на земній кулі, центр найбогатших нафтових піль і жерел земного ґазу та великих копалень угля. Тут також центр зелізного та сталевого промислу. Воздух в улицях сего міста так пересичений чорним углем, що білий ковнірець до 15 хвиль стає неможливий. В Пітсбурґу є 15 українських орґанізацій і коло 10.000 Українців (в тім 5.000 прикарпатських). Вони мають кілька церков (в тім 4 угрорус. і 3 православні церкви). В місті є трохи дійсних Москалів. Тут можнаб поробити найцікавіщі студії над охотою наших людей, дробити орґанізації, з одної робити кілька малих. Сильно люблять ділитися, а лучитися ні!

Пітсбурґ, „зелізне місто“, се оден з головних фабричних осередків Америки. Перша оселя повстала тут 1754 р. як французька кріпость проти Анґлійців. Цілий тиждень, з виїмком неділі, закутане се місто димами фабрик.

Тут виходить українська ґазета „Народне Слово“ з остро радикальною закраскою. Редактор п. Хандога.

Тут дуже сердечно прощали мене наші робітники. Їх дорогоцінні дарунки маю досі: міцну валізку зі шкіри буйвола і золоте перо першої якости, котрим що дня пишу вже поверх десять літ.

Що там сталося з численними орґанізаціями нашого робітництва, — тепер, в часі великої кризи? Цікаво, що ми Українці не любимо робити таких потрібних річей як спис свого національного й культурного інвентаря в ріжних областях, то значить всего, що посідаємо. Свого часу зачав був робити се Юліян Бачинський, та не скінчив. А тепер і того ніхто не робить. Річ ясна, що се перша передумова до того, щоби з якимсь правом заговорити про те, що наша нація „повинна“ сама собою кермувати... Розуміється, дані, які я висше подав про наші тамошні орґанізації, походять зперед 10 літ. Що з ними діється тепер, не знаю.

Очевидно, вся наша інтеліґенція булаб вихована до важної праці інвентаризації, якби духовенство було віддавна робило старанно шематизми для потреб власної Церкви. На жаль, у нас доходить до того, що цифри щодо числа населення остають в наших шематизмах нераз літами ті самі так, що тут і там вже навіть польська статистика і шематизми латинського клеру подають висші цифри нашого народу, ніж наші шематизми... Ґірке та правдиве. Та, правду сказавши, хто їх виховував в давніших часах до розуміння ваги таких справ?

Поїзд скоро перегнав ціле Огайо („Державу Каштанових Дерев“), тай цілий стейт Індіяну, прямуючи до Шікаґа, найбільшого міста стейту Ілиной (,,Держави Степової“). Найбільше місто майже з правила не є столицею в американських державах. Так і тут: не Шікаґо головне місто сеї держави а Спрінґфілд, Ілл. Европейським читачам слід памятати, що як пишуть до кого в Америці, то ніколи не треба забувати написати „додатку“ до назви міста чи містечка. Бо тут є нераз кілька і навіть кільканацять міст одної назви — і тільки ті додатки відріжняють їх. Навіть велике Шікаґо пишеться з додатком „Ілл.“, значить „Illinois“, бо в Америці є мабуть кілька міст, що називаються „Шікаґо“. Велике Шікаґо дуже цікавило мене. Бо я вже передтим богато чув про се місто.

В „Дикій Цибулі“.

День 1 листопада 1922 р. довелося 9 веч. висів я на пенсильванськім двірци в Шікаґу, найбільшім зелізничім центрі цілої Америки. Се наймолодше світове місто: ще в р. 1812 Індіяне могли вирізати в пень його невеличке населення. А в р. 1831. мало Шікаґо не більше як 100 душ. Тепер се величезне місто: поверхня його займає поверх 500 кв. кільометрів! Величину сього міста може собі читач уявити по тім, що на візиту до одного з визначних українських діячів (молодшого д-ра Сіменовича) з улиці Райсстріт їхав я 2 і пів години (в оден бік!) трамваями і ще мусів автом їхати. А їхав я в товаристві людей, які знали Шікаґо. Загальний розвиток сього міста просто годі предвидіти. Се буде щось небувале своєю величиною. Не даром воно в мові Індіян називається „Дика цибуля“: росте так скоро як вона.

Люде не уроджені в Америці становлять велику більшість в тім місті. Покищо чисельно, не простором, перевисшає його Ню-Йорк. Та мабуть Шікаґо згодом стане новим Вавилоном світа, особливо коли через відповідний

Все є такі бунтівники, котрі думають, що вони ростуть перечеппям факту, що їх культура мала ботъків. (Д-р теол. Петро Дерфлер).

канал могти-муть аж сюди допливати океанічні кораблі. Тут є кількадесять тисяч муринів, які виконують найтяжшу роботу, коло 100.000 Чехів, коло 200.000 Поляків (мають 300 польських священиків і кілька великих дневників), коло 250.000 Ірляндців, коло 700.000 Німців і т. д. — зі всіх народів світа. Число мов, якими тут говорять більші ґрупи людей, буде коло сорок, а богослуження правлять у 20 мовах.

Кілько тут Українців?

Ніхто не знає. Бо не легко їх порахувати ізза розбиття під ріжними назвами і т. п. Один з наших тамошних діячів говорив мені, що тому 6 літ було тут коло 43.000 Українців, кілько тепер, не знає. Тодішний парох найбільшої гр. кат. церкви в Шікаґу о. В. Стецюк (знаменитий проповідник) говорив мені, що таких Українців, які не пропали по костелах ізза мішаних подруж, було тоді, т. є в 1922 р. коло 10.000, з чого коло 5.000 гуртувалося при парохії св. Николая (всіх українських парохій є в Шікаґу 4). Церква ся збудована в рр. 1912—13 (парохію зорґанізовано 6 літ передтим). Вона велика й дуже гарне вражіння робить зверха, в середині ще тоді була не мальована. Парохіяльний дім при ній має 16 кімнат. Навіть митрополит мігби тут достойно резидувати. Але довгу було тоді 213.475 долярів, майже чверть міліона долярів! З того богато було в польськім банку так, що грозила втрата тих будівель на користь Поляків, які вже й хотіли доплатити. Та о. Стецюк вспів якимось чудом перевести конверзію довгів так, що в тім часі (осіню 1922 р.) не загрожувало нашій церкві ніщо. (Тепер тою церквою управляють оо. Василіяни, є там під сю пору о. Теодорович, о. Трух і ще один). Про инші церкви й їх відносини не вспів я зібрати інформацій в часі свого першого короткого побуту в Шікаґу. Знаю тільки, що при тяжко обдовженій церкві Преч. Діви Марії парохом є молодий священик о. Лев Вань і що є ще в Шікаґу православна церква, де якийсь час був о. Копачук, потому адміністратор правосл. дієцезії, тепер гр. катол. священик.

В парохії св. Николая є українська школа, в якій є коло 150 дітей і 2 учителі: п. Атаманюк і п. Кочій.

В Шікаґу мав я приемність зустріти хор Кошиця й пізнати особисто пп. Кошиця й Тучапського та їх подруг і инших членів хору, мав нагоду любуватися вперве чудовим співом.

З фізичних особливостей Шікаґа найсильніше вражіння робить величезна, одинока, найбільша в світі різниця всякого рода худоби. Се приватне підприемство пятьох спільників, які одначе 45 проц. своїх 100-долярових „шерів“ відступають робітникам, що у них працюють. Иншим тих шерів (уділів) не продають, а й робітникам щойно по 6 місяцях праці. Дивіденда виносить найменше 8 проц. Річного податку платить та спілка коло 1,500.000 долярів. Та велика спілка бє річно коло 150 міліонів штук всякої худоби. В тій спілці працює коло 300.000 робітників і урядників в 28 відділах. Але й на ній відбилася велика війна: бо до війни вивозила вона своє мясо і инші вироби на цілий світ, а тепер має експортові філії тільки в Бразилії й Арґентині. Всі ті інформації маю від урядника одного зі спільників, Свіфта.

У величезних оборах сеї спілки стоять жолоби на корм довжини 40 км. і жолоби на воду довжини коло 30 км. Нараз може в тих оборах зміститися коло 5.000 коней, коло 50.000 овець, коло 100.000 рогатої худоби, коло 300.000 безрог; — і безліч дробу. Все те обчислення давніші. Кілько тепер, не знаю. (Далі буде).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

З КРАЮ

Цікавий допис з Поділля.*)

Серед теребовельської інтеліґенції повстала думка використати зимовий час на переведення самоосвітної праці серед себе як також серед громадянства взагалі. В тій ціли відбулися 10. XII. 1932 сходини відчитової комісії при філії „Просвіти“. Присутних: 20 осіб самих інтеліґентів. — Нарадою проводив голова Філії „Просвіти“ о. Степан Мохнацький. Відкриваючи сходини сказав: „При Філії „Просвіти“ в Теребовлі повстала відчитова комісія, яка має зорґанізувати виклади серед інтеліґенції в повітовім осередку як також популярні виклади по читальнях в повіті. Членами комісії будуть всі інтеліґенти, які зможуть виголошувати популярні виклади. Нинішна нарада має затвердити правильник комісії й вислухати реферату про самоосвітну працю серед інтеліґенції. Тепер передаю слово голові комісії проф. Чайковському.

Проф. П. Чайковський відчитує правильник комісії. В правильнику зазначено: провід комісії, обсяг ділання, її відношення до Філії „Просвіти“. Після відчитання правильника голоситься до слова д-р Ст. Мішко: „Я думаю, що правильник за довгий, бо має аж 15 §. Можнаби подумати над заснуванням окремого відчитового Т-ва. — Д-р Заплітний: Ми не хочемо творити нове Т-во, щоби не розпорошувати інтеліґентних сил. Лучше створити при Філії відчитову комісію, бо се буде скорше а ефект той самий. — Проф. Чайковський: Не знаю, чому д-р Мішко називає відчитаний правильник статутом. Се непорозуміння, яке повстало з того, що в правильнику говориться про вибір 7-членного проводу. Та се тільки так виглядає, бо в дійсности все залежить від Виділу Філії „Просвіти“, який за все буде відповідати. — о. Мохнацький: Я тої самої думки. — Д-р Годований: Ставлю внесення, щоби сходини затвердили правильник з тим, що правники філіяльного виділу пороблять стилістичні зміни. — о. Мохнацький: Ставлю внесення д-ра Годованого під голосування. (Голосують всі за тим). Стверджую, що внесення принято. Тепер переходимо до дальшої точки порядку. (Проф. Щирба: Прошу о. Провідника наради, щоби зарядив здержуватися від курення на час наради). Прошу курців здержатися від курення. Передаю слово референтови: Реф. Д-р Годований: В моїм рефераті буду старатися коротко подати плян самоосвітної праці серед інтеліґенції. Виходжу з заложення, що заки інтеліґенція схоче ширити якийсь світогляд серед громадянства повинна наперед здобути свій власний світогляд, евентуально поглибити чи заокруглити. Справа стає актуальна якраз тепер в зимовий час. Се відноситься головно до праці серед селянства, яке має час **займатися культурно освітною роботою** тільки в часі від падолиста до березня. Щоби праця йшла по певному пляну і систематично, на те треба підготовки. Як се перевести? Ми будемо сходитися кождої суботи і гр. катол. свята вечером і один з інтеліґентів буде мати реферат. По рефераті буде дискусія. Рахуючися з умовами провінціонального міста, ми свідомі того, що ті реферати не все будуть мати право на титул „університетський“, але свою користь вони принесуть. Все те мусить відбуватися по певному пляну, бо людське знання творить цілість, замкнений круг. Наука поступає вперед, світ не стоїть на місци; ми мусимо держати контакт з культурним світом. Коли не можна інакше, то бодай так, що будемо реферувати нові книжки. Отже нам треба в першу чергу знання фільософії. Серед нашого інтеліґентного загалу виробилося поняття, що фільософії непотрібно, що се марнування часу займатися фільософічними проблемами. Сей погляд зґрунту хибний. Фільософія се передовсім критичне думання. Це самостійність в думанню. Як одиниця повинна старатися витворити собі самостійно світогляд, таксамо цілі народи мусять здобути собі наперед самостійність в думанню а доперва опісля ту духову самостійність повинні реалізувати в світі матеріяльнім. Ми мали українських фільософів, які займалися вирішуванням засадничих проблєм але загал нашої інтеліґенції не знає навіть їх імен. Те саме відноситься до наук стислих як математика, фізика, хемія, історія, фільософія й инші. Та є проблеми, яких людський розум (рішаючий чинник у фільософії розум!) не в силі рішити. Се широка область релігійного життя. Маю на думці передовсім справи, що відносяться до людської суспільности, до громадянського життя безпосередно. Можливо, що упросимо когось з наших духовників, щоби нам на прикл. виголосили реферати про славну Енцикліку Св. Отця Папи римського Льва XIII. п. з. „Рерум новарум“, в звязку з тим можна би зреферувати иншу енцикліку „Квадраґезімо анно“ і вкінці з обох енциклік випливаючу католицьку акцію. Можна присвятити кілька рефератів історії нашої Церкви. Наш загал ставиться неґативно або байдуже до справ релігійних. Се мусить скінчитися. До того мають причинитися власне м. і. наші реферати. Особливо цікаво буде нам почути в рефератах як католицька Церква ставить ґать теперішній руїні. — Инша річ се знання історичного розвою людства і розвою поодиноких народів. Се область загальної історії. Не вірмо ріжним скептикам, які кажуть, що історія їх не може нічого навчити. Вони більше вірять своїй фантазії, як історичним фактам. Звернемо увагу на історіософію. На прикл. на такі питання: Греція і Рим, Античний світ і Христіянство, Борба Церкви з єресями, Хрестоносні походи, Роля Церкви в обороні Европи перед нападами Монґолів, Арабів і Турків. Таксамо постараємося глянути на історію України з вищого фільософічного становища. Такі проблєми як: приняття Христіянства Володимиром, Східні і західні впливи на Руси перед і після приняття христіянства, Роля Церкви в історії України, Початки і розвій нашого відродження в 19 столітті і т. п. На повищі теми появилося в нас вже богато книжок, тільки треба їх використати. Я певний, що нас зацікавлять теж природничі науки. Про них будуть нам реферувати ті панове, які їх студіювали спеціяльно. А вкінці науки, котрі стоять на межі духового і матеріяльного світа то є економія. Сей світ господарських відносин грає велику ролю в життю одиниць і народів. Наше старання буде, щоби проблєми господарського життя освітлити бодай в кількох рефератах. Такі справи як капіталізм, кооперативм, лібералізм і становище католицької Церкви до тих явищ будуть дуже цікаві теми для наших рефератів. Не треба спеціяльно зазначувати, що мусимо все виходити з нашої української дійсности. Тут між нами є панове правники. Може котрий з них підніметься простудіювати „Дзєннік Устав“ Річпосполитої і нам зреферує. Бо всі ми інтеліґенти мусимо часто пояснятиріжні закони і приписи селянам. Як се перевести? Всі інтеліґенти утворять свого рода самоосвітний ґурток. Самі будемо слухачами і тими які будуть викладати (реферувати). В Теребовлі є кілька досить значних бібліотек, а в них богато найріжнородніших книжок. Треба наперед використати те, що є. Дещо можна спровадити. Богато цікавих річий є в ріжних заграничних журналах які також можна за невеликі ґроші спровадити або купити. З книжок, журналів і тих наших рефератів ми набулиби світогляд, його поглиблення і відсвіження. Друга річ, якої доторкнуся тільки побіжно: се передавання науки другим. Тут треба розріжнити дві річі: популяризація знання і виховання. Виховувати можна тільки добрим прикладом. Щож до популяризації, то тут треба підходити до народу з такими річами, які його зацікавлять. Не запускатися в теорії, тільки говорити про річи, яких наш селянин потребує. Спеціяльну увагу мусимо звернути на передмістя Теребовлі, бо ті місця особливо загрожені. Також національне освідомлення повинно випливати з самих викладів і повинно бути подане з річами практичними. Після реферату була дискусія: Д-р Мішко: Плян праці, як його подав Д-р Годований, се плян загальний. Предкладаю вибрати комісію з 3-ох людей, якаб опрацювала подрібний плян викладів і рефератів на цілу зиму. — Проф. Тимощук: Треба перевести дискусію і то обширну над тим як переводити ті виклади. — Проф. Чайковський: Д-р Годований подав для членів відчитової комісії широкі рамки, як вони мають над собою працювати, щоби їх світогляд не сходив до долу, але поширявся і поглиблявся. Воно виглядає, що правда, тяжке до здійснення, але ціль реферату була побудити нас до праці над собою. Нехай кождий поділиться з другими тими думками, які здобуде читаючи нові книжки. Нехай нині кождий з присутних скаже, що схоче зреферувати, то бодай щось з того пляну здійснимо. Нехай се буде малий ґурт осіб, але таких, що візьмуться систематично до праці, а вже тим богато осягнемо. Инша річ популяризація знання. То не така легка справа, як може декому видаватися. Не всякий, що має добру волю, зможе популяризувати. Добре булоб писати виклади. Такий написаний реферат можнаб відбити на машині або цикльостилі й виголошувати потому в ріжних читальнях. Такі писемні, справлені виклади лишалибся в Філії Просвіти і їх можнаб використовувати пізніше. Тому апелюю до присутних щоб списували виклади. — Проф. Щирба: Нині застановімся над тим, де ми відбуватимемо ті виклади і як вони будуть виглядати? — Інж. Пасіка: Дискусія буде мати вартість коли собі скажемо що ті сходини призначені для нас інтеліґентів. Думки подані в нинішнім рефераті Д-ра Год. упорядковані і нам приходиться сказати: так або ні. (Далі буде).

*) Містимо сей допис з нашого Поділля, бо він цікавий передовсім тим, що се перший докладний звіт з краю про спробу орґанізованої праці нашої інтеліґенції і про те, як вона зачинає інтересуватися м. ін. церковними справами. — Ред.

ЧИ ВИ ЯК БАТЬКО ПРИЗАДУМАЛИСЯ НАД ТИМ, ЯК ВИГЛЯДАТИМЕ ЖИТТЯ ВАШИХ НАЙБЛИЩИХ НА ВИПАДОК ВАШОЇ НЕНАДІЙНОЇ СМЕРТИ? ЗРОБІТЬ ЦЕ НЕГАЙНО, А ТОДІ ПЕВНО ЗАБЕЗПЕЧИТЕ СВОЄ ЖИТТЯ В ОДИНОКОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „КАРПАТІЯ“ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38. 2-х

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Передача Добромильського монастиря.

Як лиш в часописях оповіщено буллю „Сінґуляре Президіюм“, піднеслася проти неї буря протестів. Перші піднесли протест найбільше заінтересовані: старі ОО. Василіяни. Редакції галицьких руських часописів випереджували себе в напастях то на ОО. Єзуітів, проти котрих було звернене ціле вістря гніву, то на о. Сарницького, то на Рим і навіть на особу Св. Отця, папу Льва XIII. До помочі москвофілам в напастях на Рим станув російський „Кіевлянинъ“. А „Дѣлу“ помагала „Батьковщина“ і вся тодішна руська преса та деякі польські радикальні орґани, як „Штандар Польскі“ і „Стражніца“. Серед пекольного вереску часописів, котрих редактори в своїм великім розяренню проти сего Папського Письма не були навіть в стані спокійно перечитати точок буллі, — наступила друга, практична часть діла: передача Добромильського монастиря Єзуітам. Ся передача наступила на розпорядженя міністерства віроісповідань і просвіти, а відтак галицького намісництва. Низше подаю текст декрету Галицького намісництва до о. Яцковского Т. І.

C. K. Namiestnictwo
L. 34621.

Reskryptem z dnia 22. maja br. L. $\frac{552}{C.U.M.}$ polecił Jego Excelencya pan Minister wyznań i oświecenia, ażeby w myśl postanowień powziętych przez Stolicę Apostolską zawartych w konstytucyi z dnia 12. Maja r.b. „praesidium singulare“ a mających na celu reformę tutejszo-krajowych klasztorów OO. Bazylianów, a mianowicie by w celu oddania nowicyatu OO. Bazylianów w klasztorze Dobromilskim w czasowy zarząd i pod czasowe kierownictwo OO. Zgromadzenia Jezusowego, oddany został za pośrednictwem c. k. władz, majątek konwentu OO. Bazylianów w Dobromilu wraz z tamtejszym nowicjatem w zarząd czasowy wydelegowanym do tego aktu OO. Towarzystwa Jezusowego. Przy tej sposobności polecił Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświaty zwrócić uwagę Delegatów, że obowiązkiem ich będzie czuwać nad tem, ażeby majątek rzeczonego konwentu w niczem nie doznał uszczuplenia jakoteż by przy ewentualnej sprzedaży lub obciążeniu tego majątku ściśle zastosowano się do przepisów § 51 ustawy z dnia 7. Maja 1874 Dz. u. p. Nr. 50 tudzież do rozporządzeń ministra z dnia 20. czerwca i 13. lipca 1860 Dz. u. p. Nr. 162 i 175.

W myśl powołanego reskryptu ministr., wyznaczam termin celem oddania delegatom Towarzystwa Jezusowego przedmiotowego majątku klasztornego wraz z nowicyatem na dzień 15. czerwca b. r. i wzywam równocześnie c. k. Starostę Dobromilskiego Juliusza Friedricha, ażeby w tymże dniu w Dobromilu rozpoczął i przeprowadził w mowie będącą czynność urzędową, przy pomocy c. k. rachunkowego asystenta Antoniego Stegla.

Oddanie majątku nastąpi na podstawie inwentarza klasztornego tudzież odnośnych dokumentów, których przewielebny ks. dr. Klemens Sarnicki, prowincyał Zakonu OO. Bazylianów przy Komisyonalnem urzędowaniu osobiście dostarczy.

Zawiadamiając o niniejszem wzywam równocześnie przewielebnego ks. Prowincyała, ażeby na dniu powyższym z przybraniem jednego z OO. Towarzystwa Jezusowego, któremu poruczonem zostanie kierownictwo nowicyatu w Dobromilu zgłosił się do rzeczonego c. k. Starosty celem odebrania w mowie będącego majątku wraz z nowicyatem i zaznaczam oraz, że w myśl późniejszego reskryptu J. E. pana Ministra wyznań i oświaty z dnia 7 b. m. L. 640/C. U. M., ma być w dotyczącym akcie oddawczym wyraźnie uwidocznionem: „że oddanie majątku i nowicyatu w czasowy zarząd Delegatów Towarzystwa Jezusowego następuje z zastrzeżeniem dotyczących upoważnień ustawowych i praw przysługujących Państwu, a względnie państwowej władzy wyznaniowej“.

Lwów, dnia 11. Czerwca 1882[230].

Potocki.

Do Przewielebnego ks. Henryka Jackowskiego Prowincyała Towarzystwa Jezusowego w miejscu.

На підставі сего розпорядку намісництва, відбулася в четвер 15 червня 1882 р. урядова передача Добромильського монастиря і новіціяту ОО. Василіян „на часовий заряд і на часову управу Отцям Ісусового Товариства“, як сказано в декреті намісництва.

Про акт передачі Добромильського монастиря і новіціяту Чина св. Василія В. для цілей реформи маю звістку з трьох жерел: 1) З записника о. Юліяна Дація ЧСВВ, теперішнього Ігумена монастиря в Улашківцях, 2) з оповідання Брата Евзебія Сая ЧСВВ, 3) з урядового документу Добромильського старости Фрідріха. О. Дацій і брат Сай вступили до монастиря зараз по обняттю Добромиля Єзуітами; брат Сай в перших днях по обняттю, о. Дацій в осени 1882 р. Староста Юлій Фрідріх був при самім акті передачі разом з рахунковим асистентом ц. к. староства Антоніем Штеґлем. Опис, зглядно оповідання про той акт передачі менше більше однакові і згідні з собою .Наведу найперше опис передачі з нотаток о. Юліяна Дація:[231])

„Тримаючи ся стисло назначеного через Намѣсництво речинця, дня 15 червня 1882 на латиньскôмъ приходствѣ знайшли ся всѣ интересованій, т. є. о. Климентъ Сарницкій, протоигуменъ ОО. Василіянъ, о. Каспаръ Яцковскій, провинціялъ ОО. Єзуитôвъ, о. Каспаръ Щепковскій Т. Іис. futurus reformator, о. Павло Маковскій Т. Іис., Староста Добромильскій п. Юліушъ Фридрихъ, асистентъ рахунк. п. Антоній Штеґль — а кромѣ нихъ еще двѣ але не урядовій особы — два братя Єзуиты: бр. Куништовичъ и бр. Свйондеръ.

Оккупація. Розгорячкованій були тогды рускій умы — отже можна ся було сподѣвати, — що цѣлу тую комисію може спôткати непріятна демонстрація тымъ бôльше, що напередъ перебомкувано, що народъ рускій зъ почутя нанесеной ему крывды, въ оборонѣ своихъ правъ, ужье всякихъ средствъ супротивъ инвазіѣ — интрузôвъ-єзуитôвъ.

Щось перешкоджало, абы середъ тыхъ можливыхъ средствъ, якими народолюбцѣ мали защищати Добромиль вôдъ заборчихъ Єзуитôвъ, не знайшла ся въ рукахъ одна або друга палка? Длятого то прозорній ОО. взявши пôдъ розвагу тую евентуальность, передше нѣмъ здецидували ся рушити зъ мѣсця, выслали двохъ братей до монастыря на звѣди, абы ся они наочно пересвѣдчили о скôлько поголоска тая есть правдива. Реляція повернувшихъ зъ монастыря люстраторôвъ була успокоюча, тожь заразъ всѣ въ комплетѣ рушили до Добромильскои Лавры.

ОО. Василіяне!! Hannibal ante portas!!...

Ту глухо якъ въ пустыни. Никто зъ проживаючихъ въ тôмъ еремѣ анѣ снивъ о наближаючій ся катастрофѣ, тожь сегодня може навѣть спокôйнѣйше було въ монастырѣ якъ коли инодѣ. — Цѣла комисія ввôйшла до комнаты игумена о. Телишевского, котрый, поглянувши на прибувшихъ, на тôлько бувъ домысльный, що заразъ догадавъ ся, що то суть за гостѣ и зъ якимъ дѣломъ приходять. Оповѣдали намъ самій ОО. Єзуиты, що поступоване ОО. Василіянъ Добромильскихъ[232]) зробило на нихъ якъ найлѣпше вражѣнє. Спокôйно переведено цѣлый актъ, не було въ тôй мѣрѣ жадного непорозумѣня. Всего, що потрѣбне було до формальностей, инструментами Римскимъ и державнымъ приписаныхъ, Василіяне достарчали зъ резигнацію достойною похвалы. Предложено насамперед

229) Папір білий, грубий, письмо виразне, під письмом власноручний підпис намісника Потоцкого, характеристичним грубим і виразним почерком. Документ печатається вперве. Оригінал в архіві монастиря св. Онуфрія у Львові, без числа.

230) На документі зазначено на стороні рубрум 15 Czerwca 1882. N. 1.

231) Гл. „Записки вôдносячі ся до исторіи нашого св. Чина вôдъ часôвъ реформы 1882“ о. Юліяна ЧСВВ в архіві монастиря св. Онуфрія у Львові. На жаль, хтось вирізав 15 карток на самім початку ст. 1—30 і 1 картку ст. 33—34. Ушкоджування записок через вирізування або замазування у нас не рідкість і робили се навіть люди з такими літературними іменами, що мені прикро подавати їх імена до публичного відома.

232) Були тогды: о. Телишевскій игуменъ. о. Макаревичъ і о. Козяръ.

СИҐРИДА УНДСЕТ.

Ненароджені

(Виїмок з повісти „Віґа Ліот і Віґдіс“)*).

Жила раз жінка в Одінсе. Її називали Тора. Вона була дуже гарна. Її звели. Вона це затаїла і дитя кинула в море.

Згодом Тора вийшла добре заміж. Жила в пошані й любови та діждалася богато дітей, котрі дуже любила. Та одного разу навістила її тяжка недуга, котра її так знесилила, що Тора лежала як без життя. Коли так лежала, здавалося їй, що вже вмерла, що її гарно одягли, прибрали й поклали в ґріб. Одначе мимо сего могла чути, як її малі діти плакали в дома за нею. З цілого серця бажала найти якусь раду, піти до них і потішити їх. Тоді здалося їй, неначеб якийсь чоловік увійшов до гробу; він був загорнений в темну ризу. І взяв її за руку і сказав:

— „Встань, Торо, і йди за мною!“

Тепер побачила себе знов живою. Попросила того, що прийшов, щоби їй вільно було піти там, де плакали за нею діти. Чоловік в темній ризі кивнув головою і потягнув її за собою.

— Та се недобра дорога, сказала Тора.

— А одначе се т а дорога, відповів чоловік.

Коли перейшли шмат дороги, прибули до глибокої, темної долини; в глибині була темна вода і стрімка пропасть вела вділ до води; з другої сторони був стрімкий вихід вгору. На горі стояв замок зі щирого золота, що яснів як сонце; перед ним стояли лицарі в золотих зброях. Внутрі замку співали та грали на арфах. Тора ніколи не думала, що може істнувати щось таке гарне. Спитала, до кого належить цей замок.

— Належить до мене, відповів чоловік.

— Чи хочеш піти зі мною та оглянути двір?

Так, бажала цього, але потім хотіла йти домів, до своїх дітей.

Зачали сходити згори вділ. Тоді здавалося їй, неначеби в долині було повно білих ягнят; вони стояли густо як в череді, посувалися тут і там і драпалися по обох склонах гори. Одначе коли прийшла блище, побачила, що се були малі діти й було їх богато тисяч; були зовсім наґі й новонароджені, але зі старими обличчами. Деякі з них були скровавлені й поранені. А деякі були мокрі. Хотіли вилізти по обох сторонах долини, але зараз знов котилися назад, бо були дуже малі й слабі. Цей вид був страшний для Тори. Вона зачала плакати і спитала чоловіка в чорній заслоні, що це булоб і звідки прибули ці бідні малятка?

— Батьки покинули їх тут, відповів. Вони так хотіли.

— Не можу цему дати віри, відповіла Тора.

Діти вміли говорити і сказали:

— Це правда. І тепер мусимо тут мучитися. Ми хотілиби видобутися на гору та побачити світ. І ми хотілиби горячо, щоб нам вільно було побачити тамтой світ по другій стороні долини. Та ми такі малі, що мусимо тут остати. А тут так погано й пусто. І мерзнемо тут дуже.

Тоді Тора зняла свою заслону й подерла на шматки. Обгорнула ними діти, що були найблище. Зачали тиснутися до неї всі й вона здіймала свій одяґ та розділювала його між дітей і робила це так довго, аж стала зовсім нага, як вони. І була там незчислима кількість таких, що нічого не одержали. Було богато тисяч дітей в долині. Тимчасом прихожі поступали дальше. Діти товпилися довкруги них і просили, щоб Тора взяла їх на руки й занесла на гору, щоб могли побачити, як виглядає світ.

*) В сих часах шириться страшна пропаганда вбивання ще ненароджених дітей. Може цей уривок з сильної повісти найбільшої сучасної католицької письменниці Сиґриди Ундсет, лавреатки надгороди Нобля, причиниться до зміни публичної опінії на лучше — Ред. „Н Зорі“.

книгу пôдъ заголовкомъ: „Inwentarz Konwentu OO. Bazylianow w Dobromilu i należących majętności Bukowa, Uhnów i Żurawin sporządzonych w roku 1877“, въ котрôй спецификованый есть маєтокъ рухомый и нерухомый Василіянъ Добромильскихъ. Инвентаръ детайлично переглянено а на остатнôй картѣ той книги таку зроблено нотатку:[233])

„Niniejszy inwentarz podpisano z powodu oddania na dniu dzisiejszym majątku klasztornego i nowicyatu OO. Bazylianów w Dobromilu w czasowy zarząd delegatów Towarzystwa Jezusowego na mocy reskryptu Wysokiego c. k Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 22. maja 1882 l. 552/C. U. M. i rozporządzeniem Wysokiego c. k. Namiestnictwa z dnia 11. czerwca 1882 l. 34621 z uwzględnieniem zmian zaszłych[234]), które uwidocznione zostaną w osobno sporządzić się mającym protokole oddawczym, podpisanym przez Przewielebnych obydwu Konwentów.

W Dobromilu. dnia 15. Czerwca 1882.

Jako oddający delegaci Konwentu OO. Bazylianów Dr. Klemens Sarnicki mp.
Prowincyał
ks. J. Teliszewski mp.

Jako odbierający delegaci Tow. Jezusowego X. Henryk Jackowski mp. Prowinc. Tow. Jez.
Gaspar Szczepkowski mp.

Ze strony c. k. Rządu Julius Friedrich mp.
c. k. Starosta
Antoni Stegl mp. asyst. rach. c. k. Namiestnictwa.

„Podpisani delegaci Towarzystwa Jezusowego potwierdzają nadto, że czasowy zarząd klasztoru i Nowicyatu OO. Bazylianów w Dobromilu wraz z majątkiem tegoż klasztoru oddany im został z zastrzeżeniem dotyczących upoważnień ustawowych i praw przysługujących Państwu, a względnie państwowej władzy wyznaniowej.

X. Henryk Jackowski T. J. mp.
Prowincyał Tow. Jezusowego
Gaspar Szczepkowski T. J. mp.
Wobec mnie: J. Friedrich mp. c. k. Starosta.

Друге, що прийшло на стôлъ пôдъ шконтру, то була книга приходôвъ и розходôвъ; пôсля ней було въ касѣ монастырскôй въ Добромыли по день 15 червня 1882 всего 7519 злр. 69 кр., якъ слѣдно зъ протоколу написаного черезъ комісію и пôдписаного нею. Звучить вôнъ такъ:[235])

„Przy obliczeniu kasy przedsięwziętym z powodu oddania majątku ruchomego i nieruchomego klasztoru OO. Bazylianów w Dobromilu w czasowy zarząd delegatów Towarzystwa Jezusowego znaleziono:

a) w gotówce	1191 złr. 25 ct.
b) w książeczkach Kasy oszczędności wyspecyfikowanych bliżej w dołączonym do inwentarza wykazie pod lit. B. c.	6328 złr. 69 ct.[236])

T. j. siedm tysięcy pięćset dziewiętnaście złr. 94 ct. a. w.

W Dobromilu, dnia 15. Czerwca 1882.

X. Henryk Jackowski mp. Prowincyał Tow. Jez.
Gaspar Szczepkowski mp.
Dr. Klemens Sarnicki, Prowincyał OO. Bazylianów
ks. Julian Teliszewski mp., były przełożony OO. Bazylianów
Julius Friedrich, c. k. Starosta
Antoni Stegl, asyst. rach. c. k. Namiestnictwa.

Тенденційно отже розсѣвали рускій часописи вѣсть, якобы ОО. Єзуити мали забрати зъ каси монастырскои въ Добромили аж 80000 злр. Урядовый актъ що йно наведеный, найлѣпшимъ єсть аргументомъ противъ злобной инсинуаціѣ и найдосаднѣйше задає ложь пропагованымъ баснямъ. Въ прочѣмъ звôдкижь бы ся така показьна сума въ касѣ мала взяти? А если припустимо що она була, якимъ способомъ такъ нагло впала зъ 80000 зр. до квоты 7519 злр. 49 кр. (має бути 94 кр.)? Переглядальсьмо рахунки зъ килькохъ лѣтъ назадъ, абы ся пересвѣдчити, якій бувъ процесъ монастырского покладного капиталу и видѣлисьмо, що зъ року на рôкъ капиталъ рôсъ або зменшавъ ся.[237])

И такъ при кôнци року 1887 було романенту на рôкъ 1888 — 6256 злр. 46 кр., при кôнци 1888 було 4714 злр. 15 кр.

В часѣ визити кан. черезъ о. Кл. Сарницкого дня 20. 7. 1879 р. було в касѣ 5759 злр. 12½ кр., при кôнци 1879 було 6472 злр. 49½ кр., при кôнци 1880 було 7163 злр. 39 кр., при кôнци 1881 було 9145 злр. 75 кр. Дня 15 червня 1882 знайдено въ касѣ 7519 злр. 49 кр.

Дежь ту тй скарбы, що ОО. Єзуиты Василіянамъ позабирали?

Наведенй высше позицій суть автентичнй, зъ книгъ урядовыхъ монастырскихъ, провадженыхъ черезъ самыхъ Василіянъ, визитованыхъ що року черезъ Протонгумена, предкладаныхъ що року въ копіяхъ Епископской Консисторіѣ

---

[233]) Зъ актôвъ монаст. Добромильского.

[234]) Zmiany te — розумѣти належитъ о фôльварку Журавинъ, котрый передъ р. 1882 зôставъ проданый въ р. 1881 за 33.000 fl. L. N. 48575/80 i 65553/81. (Журавин здається те саме, що Висоцко).

[235]) Vide книгу „Приходи и розходи монаст. Добромиль“. зъ р. 1882.

[236]) Наші галицькі часописи з того часу не зовсім вірно інформували нашу суспільність. Писали прим. про три села, які ніби то мали взяти Єзуіти, тимчасом в урядовім звіті виразно говориться, що фільварок Журавин був для важних причин проданий ще 1881 р. В акті урядовім говориться про готівку в грошах 1191 зр. і 25 кр. а 6328 зр. 69 кр. на книжочках щадничих, разом 7519 зр. — а часописи, не так навіть як пише о. Даційй 80000 зр. але подавали 85000 в паперах, 18000 готівці. Ось що писнло тодішне „Слово“: ч. 6263 з суботи 12 (24) іюня 1882 р.:

„Корреспонденціи Слова. Изъ Перемышля. (Что забрали Іезуиты въ Добромылѣ ОО. Василіянамъ). ОО. Василіяне Добромильского монастыря передали въ руки Іезуитовъ, кромѣ трехъ „селъ“ еще 85000 злр. въ цѣнныхъ паперахъ а 18000 зр. въ готовизнѣ, итого сто три тисячи зр. в. а. въ грошахъ, кромѣ того монастырь со всѣмъ устройствомъ, церковь богатую, инвентарь господарскій, всего на 250.000 зр. Теперъ уже и Змартвыхвстанцы не будутъ нуждати ся въ пособіяхъ матеріяльныхъ изъ ласки ксендза Сарницкого, и Римъ возрадуется вельми.“

Ту злобну видумку москвофільського „Слова“, видаваного за російські гроші, повторила вся преса, повторив і П. Куліш у своїй брошурці: Vergewaltigung der Basilianer in Galizien durch Jesuiten Wien, 1882, ст. 3, в нотці. Те все писалося на те, щоби підірвати довіря до Апостольської Столиці в нашім народі і в той спосіб приготовляти ґрунт під схизму. А наші люди повторяли ті брехні за російськими платними аґентами, навіть не знаючи, на чім їм залежить.

[237]) Віде книгу: Приход. и розход. монаст. Добромиль. зъ лѣтъ 1877, 78, 79, 80, 81, 82.

въ Перемышли.[238]) Въ книзѣ Урядовань (Gestionsprotokoll) пôдъ датою 22. 6. 1882 ч. 88 таку вычитати можна анотацію: „Отъ конвенту Добромильского предложено до гр. кат. Перемышльской Консисторіи за годъ 1881. Кассарест міт 9237 фл. 88½ Кр.у. На пôдставѣ тихъ даныхъ мусять упасти всякій закиды метанй въ очи ОО. Єзуитамъ, якобы они впавши до Добромиля забрали Василіянскій скарбы вôдѣ многихъ лѣтъ кроваво набутй и сохранно бережений. Ктобы однако уперто хтѣвъ обставати при тôмъ, що въ касѣ монастырскôй въ часѣ вôдданя Добромиля забрали Василіянськй скарбы вôдѣ многрошей якъ выказує актъ урядовый, помишувши тую обставину, що дуже тяжко обтяжав бы свою совѣсть, кидаючи пôдозрѣнє о якесь обманьство, але мôгбы еще наразити себе на многй непріятности. Якъ то? Такъ! Для ОО. Єзуитôвъ то вже сталося якбы хлѣбомъ насущнымъ чути о себѣ всякого рода небелицѣ. Не руководитъ ся они правомъ зубъ за зубъ, не тягнуть никого до отвѣчальности передъ судовй кратки, але такій напр. Фридрихъ, такій другій п. Штегль, урядники державнй, люде гоноровй, котрй були при вôдданю маєтку Добромильского ОО. Єзуитамъ, котрй актъ власноручно пôдписали, якбы они ся зъ тими панами розправили, котрй розносятъ сплетнѣ, що въ касѣ не 7519 зр. 49 кр. находило ся але бôльше! Такъ говорити значить, що цѣла тая комісія надвышку похована по своихъ кишеняхъ.

По вôдданю касы наступило вôдданя будинкôвъ економичныхъ т. є. монастыря, церкви, фôльварку при монастырѣ, фôльварку на Буковѣ и фôльварку при Млинку (коло желѣзницѣ).

Кто цѣкавый въ якôмъ станѣ знайшла комісія господарку Василіяньску пôдъ той часъ. того вôдсилаю до актôвъ, особенно до книги пôдъ заголовкомъ: „Inwentarz Konwentu OO. Bazylianów w Dobromilu i należących majętności Bukowa, Uhnów i Żurawin sporządzony w roku 1877“. Тамъ найдокладнѣйше знайде все, чого му въ тôй мѣрѣ потреба буде.“

Тільки що дотичить передачі занотував о. Даційй. В подібний спосіб оповідав також брат Сай. Тут подаю ще урядове справоздання Добромильського старости Юлія Фрідріха, яке він вислав з нагоди перебрання монастиря Єзуітами. Наперід подам телеґраму старости Фрідріха, звіщаючу про акт передачі монастиря, відтак цілий звіт, незвичайно цікавий і при тім кидаючий дуже лихе світло на старих ОО. Василіян. З кінцевої завваги старости, чоловіка світського, про стан тодішних Василіян мусить кождий безсторонний признати потребу основної реформи.

[238]) Гл. книгу урядовань монаст. Добр. зъ р. 1882 остання позиція.

Ніщо так не вдержує змислів й обовязку в згоді між собою як утома пильною працею; ніщо так людини не випроваджує з рівноваги як гратися мріями серед лінивства. (Вілянд).

— Ах, він не такий гарний, щоб була приємність його оглядати, — сказала Тора.

— Мимо сего нерадо розлучаються з життям ті, котрі тут приходять, відповіли діти.

— Всі хочуть туди, зповоротом — і того ти також бажаєш.

— Я хочу тільки вернути до моїх дітей, сказала Тора.

Зачали бродити водою, чоловік і Тора. І там було повно малих дітей. Стояли у воді аж по шию, одно коло другого, як лава оселедців. Мерзли, дрожали й хапалися Тори. Їй було їх так жаль, що мусіла плакати і взяла їх на руки, кілько лише далося. І спитала товариша, чи не вільно їй булоби взяти їх з собою до замку.

— Радо годжуся.

Тоді вона попросила чоловіка, щоб позичив їй заслони, аби могла завинути нею дітей. Чоловік зняв заслону. Тепер побачила, що він мав під сподом пишну золоту збрую, на грудях хрест з дорогоцінних камінів, на голові блистіла корона. Та його обличча блистіло ще ясніше. І Тора подумала собі, що ніколи не думала, що мущина може виглядати так гарно й так по царськи. А він сказав:

— Тут узбічча гори стає таке стрімке, що не зможеш вийти, але я понесу тебе. Чи маю наперед занести дітей, чи тебе?

— Возьми наперед дітей, сказала. Колиб ти не міг занести їх всіх, то можу тут посидіти й пождати.

— Це потріває довго, сказав лицар. Адже бачиш, кілько їх є. І до того все приходять нові. Тиж хочеш побачити мій золотий замок і потім ти хотіла вернути домів, до своїх дітей. А тепер може лучитися, що мусітимеш сидіти тут до кінця світа, доки не винесу до гори всіх дітей.

— Так, мушу ждати, хочби це мало трівати не знати як довго, відповіла, — я не моглаб відійти від тих бідних маляток. Моїм дітям добре дома, а сі богато більше потребують нашої помочи.

Тоді сказав чоловік в золотій зброї:

— Це твій найстарший син, Торо, цей, що лежить найблизше твоєї груди. Те, що бачиш, се діти, котрим взяли життя, заки вони могли зачати своє життя на землі й заки могли навчитися пізнавати шлях до мого двору.

Тора впала на коліна і спитала перелякана:

— Хто ти, князю, як називаєшся?

— Називаюся Христос, — відповів цар.

І нагло його постать заясніла й засіяла, неначе сонце зійшло над долиною й зачало огрівати дітей. Тора мусіла примкнути очи від блеску. А коли знов отворила свої очі, була вдома й лежала на своїм ліжку.

Зараз зібрала коло себе мужа і свояків тай оповіла їм про свій привид. І не затаїла перед ними також свого сорому й того, що вбила свою дитину. Її муж спалахнув таким гнівом, що наказав їй негайно встати й покинути його дім, хоч була ніч.

І помандрувала Тора через місто, а всі собаки гавкали за нею. І думала собі, що не матиме сил довше жити. Длятого зійшла вділ до берега. Втім почула плач з того місця, де лежали два скельні бльоки. Пішла в напрямі голосу і знайшла в заглибленні новонародженого хлопця. Ще жив. Тора обтулила його своїм одягом, приложила до грудей і накормила. Постановила виховати це дитя.

Пішла ген далеко через ліси, аж прийшла в околицю, де її не знали. Там збудувала собі хатинку й жила з дитиною. Потім спровадила собі золото й срібло, котре їй належалося з її дому. Тоді оповістила, що приймає до себе всіх немовлят, котрих люди хочуть позбутися. Продала все своє майно і дала все своє золото на харчі для своїх вихованків. Сама їла лише корінці, що росли на землі й пила воду з потока. Коли прийшли до краю монахи й зачали голосити віру, дуже здивувалися, коли почули, що Тора знає й почитає імя Христа.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ВСЯКОГО РОДА
ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
2 ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА 1—х
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Спілка з обмеженою порукою.
Телєфон 57-48.

Католицький щоденник

Як має виглядати католицький щоденник. — Дім „Доброї Преси". — „Ля Круа" в добірнім товаристві. — Реверенди й сурдути в спілці. — Додатки-„сторінки". — 69-літній молодець. — Заключення.

В нас часто пишеться про потребу видавання католицького щоденника. Як мав би такий щоденник виглядати, на це можна ріжно дивитися. Його майбутній вигляд можнаб вивести на основі чистої теорії згл. практики, то значить після розгляду католицьких щоденників істнуючих по інших країнах.

Не від речі буде отже при нагоді наших свят, розглянути бодай один практичний взір католицького щоденника. Візьмемо тут під увагу французький щоденник „Хрест" („Ля Круа"). Беремо його під увагу тому, що історія й дотеперішний спосіб активности того щоденника тай цілого видавництва, яке його видає, се визначний примір того, що можна вдіяти вмілою підприємчивістю, до чого можна дійти та як у данім випадку треба діло вести й розвивати.

„Ля Круа" виходить уже 53-тій рік. Заложив його 1880 р. о. Вінкентій Пало Бейї (Bailly) з Конґр. ОО. Асумпціоністів. Спершу виходив „Ля Круа" як малий щоденничок у наймленій комірці в Парижі на Монматрі. Сьогодня „Ля Круа" міститься у власнім, прекрасно урядженім будинку, званім „Дім Доброї Преси" в VIII дільниці Парижа при вул. Беяра. В „Домі Доброї Преси" є бюра, друкарня, фотоґравюрове й кліщарське заведення, переплетня, словом все, що потрібне до ведення модерного видавництва. Друкарня „Дому Доброї Преси", сьогодня одна з найкращих і найліпше вивінуваних друкарень у Парижі, вповні дорівнює друкарням ліберальних щоденників „Ле Матен" і „Ле Пті Парізієн". Друкарня „ДДП" закуповує найбільше паперу з усіх франц. друкарень. Не диво: в ній, крім „Ля Круа", печатається ще двацятькілька католицьких журналів і публікацій. Докладний наклад „Ля Круа" держать у тайні. На всякий випадок переходить він сто тисяч. З інших журналів „ДДП" треба згадати тижневик „Паломник"; призначений для широкого загалу. „Паломник" мав минулого року 800.000 (вісімсот тисяч) накладу. Кількасоттисячний наклад має також і „Недільний Хрест"; цей тижневик заступає також недільне число „Ля Круа", бо „Хрест" у неділю не виходить. Популярний річник-календар „Альманах" мав минулого року понад міліон відбірців, тепер має їх ще більше. З інших публікацій „ДДП" широко відомий місячник „La Documentation Catolique".

Величезний засяг „Ля Круа" більшає отже ще й через звязані з ним інші видання того видавництва. Кромі паризького виходять іще реґіональні видання „Ля Круа", щоденники згл. тижневики. Деякі зовсім усамостійнилися. Тепер майже всі католицькі епархії у Франції мають уже свої реґіональні журнали. Помимо того навіть ті самостійні вже реґіональні „Ля Круа" не рвуть звязків з матірним пнем.

Співробітник ліберального тижневика „Ле Нувель Літерер" у статті про „Ля Круа" пише про „Дім Доброї Преси" таке: „Дух який у ньому панує, основно відмінний від того, що його звичайно стрічаємо по інших редакціях: ждальню називають там розмовницею; уряднички одягнені там скромно і прилично; по коридорах часто ввихаються священики; в робітнях є вівтарики, перед ними горять лямпадки і свічки".

А проте все те не означає, що воно духовне заведення. Не лише в адміністрації, але і в редакціях багато мірян. Адміністратор: мірянин п. Лев Берто. Начальних редакторів двох. Один від „реліґійних справ", це свщ. Лев Мерклен; від „мірських справ" начальний редактор світський, п. Жан Ґіро. В редакції братаються отже реверенди з сурдутами.

Кожне число „Ля Круа" подрібно плянують й обговорюють. Длятого оба редактори сходяться щодня ранком на спільну нараду; кличуть на неї теж інших співробітників. Двічі в тиждень дає вступну статтю ред. Ґіро, дві слідуючі вступні дає ред. о. Мерклен; пяту вступну пише канонік Едмунд Лютіль під псевдонімом Пер ль' Ерміт, а шесту інші співробітники зпоза редакції, як прим. о. Деґранж, о. Теліє де Поншвіль, п. Ж. Каре і і. Добір статтей, вісток і хронік світлий та всесторонний. Спеціяльно добре вибрані дописи з усіх сторін і країн: пишеться в них не про всяку бридню, а про актуальні справи, цікаві для всіх. (Жаль, що з Українців ніхто не дописує; через те наші справи „Ля Круа" освітлює часто з польонофільського боку; загалом Українці зовсім занедбують інформування Французів про себе з власною шкодою).

„Ля Круа" присвячує щодня одну сторінку спеціяльним додаткам. Має такі додатки, щодня інший: „Католицька наука й акція", „Наукові балачки", „Сторінка для Молоді", сторінка присвячена популяційним питанням та становищу родини, „Економічні й Соціяльні Проблеми" і „Літературна сторінка". Такі „сторінки" в щоденнику це дуже важна річ: вони заступають подекуди спеціяльні журнали; (так роблять і ін. популярні журнали Франції, а в Польщі бруковий „Ілюстр. Куріер Цодзенни" й ін.).

Редактор о. Л. Мерклен, це не лише світлий священик, але й знаменитий публіцист. Його статті відзначаються повагою й деяким патосом, не бракує їм проте гарного стилю й цікавого підходу.

Другий головний редактор п. Ж. Ґіро, це тип образованого мірянина, що за св. Павлом може сказати без облуди: „Не соромлюся Євангелія"... Образований не тільки в мірській науці (ряд літ був професором), але і в богословії. Давніше дописував до „Ля Круа" доривочно, а від 15-ти літ працює в тім щоденнику стало. Знамениті його статті на актуальні теми, як також літературні розвідки. Світлі його полеміки, прим. тепер про „вільне шкільництво"; веде їх гідно, але й завзято.

Коли говоримо про „Ля Круа", то годі поминути одного його співробітника: Пера ль'Ерміта. Дає він стало одну вступну з неділі на понеділок, і богато є таких некатоликів, що купують „Ля Круа" якраз задля тої статті. Пер ль'Ерміт чи в дійсности о. кан. Люгіль се настоятель великої парохії в Парижі. Кожної неділі має проповідь на вел. Сл. Божій, крім того сповняє всі обовязки пароха, відвідує вбогих і недужих, не поминає жадної потреби парохії, опікується молодю, щороку відвідує вакаційні оселі, які сам заложив, редаґує для своєї парохії „Парохіяльні Вісти", дає відчити, фільмові представлення і т. п. і т. д. І має на те все час? Видно має. Має навіть час на малярство: сам удекорував собі робітню й кімнату гарненькими образами. Ну і дописування до „Ля Круа" теж вимагає часу. А те все робить не молодий левіт, а старий 69-літний целєбс. До того всього додайте, що Пер ль'Ерміт написав досі около двацять менших і більших книжок, повістей і всякого іншого. За одну з тих книжок дістав літературну надгороду; богато з них перекладено на чужі мови. Його статті визначає бодрість і актуальність. він ловить життя в самім горячім менті. Повно в тих статтях гумору, а проте це поважні статті. Бавить і вчить. А все те таким молодечим способом, що мимоволі приходить на думку обітниця св. Письма: „обновится яко орля юность твоя". Пер ль'Ерміт це 69-літний молодець.

Мають отже Французи католицький щоденник, який можна поставити за взір, як повинен виглядати такий часопис. Найкраща його похвала заключається в словах: цікавий і католицький. Час і нам приступити до наслідування Французів-католиків в такім світлім ділі. Час — може останній, бо наше католицтво се наче той студент університету: знання мірське в нього на академічнім поземі, а реліґійне знання на поземі народньої школи. Очевидно, така диспропорція мусить страшно мститися. Інтеліґенція в нас через те і на дальше майже зовсім некатолицька. А інтеліґенція се духова еліта народу. Колиж сіль звітріє, то чим солити?

Треба вже раз вивести наш католицизм з того ґетта, в якому він сьогодня застряг. А перша й головна праця в тому напрямі це створення свого католицького щоденника. Бо тільки щоденники формують сьогодня ментальність: по старому психольоґічному правилу, що частота і сила вражінь рішають про їх приняття й задержання. — *Католик.*

Як здеморалізовані больш. бюрократи

Що про се пишуть самі большевики.

З приводу ґенеральної „чистки" в рядах комуністів в СССР большевицький орґан „Ізвєстія" так характеризує урядників комуністів, що працюють в партійнім, адміністраційнім й економічнім апараті: „Відірвані від робітничої маси заразилися бюрократичним карієровичівством. Свої становища використовують для матеріяльних зисків. Тут найчастіше можна стрінутися з легкодушним марнуванням державного майна і замилюванням очей, яке полягає на фальшуванню статистичних даних і звітів. Тут розпаношився моральний розклад і сидження на двох стільцях під політичним оглядом". Знова больш. „Правда" пятнує „дефравдації, протекціонізм, бюрократичне звиродніння і легковаження потреб працюючих мас". — Нема що казати, „гарний" апарат мають товариші.

Найбільші міста світа

Токіо на третім місці

По прилученні кількох передмість Токіо, столиця Японії, так побільшилася, що його поверхня сягає тепер 553 км², а людність зросла з 2,070.000 до 5,140.000. В той спосіб Токіо скількостево займає тепер третє місце (по Лондоні). Четверте місце заняв Берлін з цифрою 4,228.000 мешканців. Найбільше місто на світі це Ню-Йорк з понад 7 мілїонами мешканців.

ОМЕЛЯН ОГОНОВСЬКИЙ

ПЕРШИЙ ІСТОРИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

В 100-ну річницю його уродин

Українська наука тісно звязана з іменем о. д-ра Омеляна Огоновського, професора львівського університету. З хвилею коли він заняв катедру української мови й літератури почався в нас властивий розвиток сеї науки, котра до того часу лежала облотом.

Щоби зрозуміти ролю, яку відограв Огоновський в культурному житті Галичини, треба пізнати бодай загально тло й обставини, серед яких прийшлося йому працювати.

В крайній матеріяльній нужді й темноті перейшли галицькі Українці по розборі Польщі в 1772 р., під панування Австрії. Австрійський уряд зачав займатися устроюванням народних шкіл. Одначе тільки подекуди заводив українську мову навчання. Українські священичі круги добивалися, щоби запровадити до всіх народних шкіл українську мову, одначе ці заходи мали слабі висліди. Енергійну акцію в цьому напрямі попровадили крилошанин Іван Могильницький і митрополит Мих. Левицький, котрому врешті вдалося осягнути це, що в школах, де вчилися виключно українські діти, подавано науку по українськи. Від того часу сіть українських шкіл розрослася, головно завдяки акції священичих кругів. Щойно закон з 21. грудня 1867. р. дав можність розвинутися як слід українському шкільництву, бо признав рівноправність краєвим мовам. Від 1874. р. запроваджено також українську викладову мову в середніх школах.

Священичі круги від самого початку нашого побуту під Австрією робили також заходи, щоб австрійський уряд заложив духовну семинарію, в котрій міг би учитися в рідній мові кандидати на священиків. Заходи ці робив епископ Лев Шептицький. Коли після його смерти (1779) справа упала, занявся нею епископ Петро Білинський; він у 1783. р. добився у цісаря Йосифа II. того, що заложено духовну семинарію у Львові, а в 1787 створено на львівськім університеті „Студіюм Рутенум“ з українською мовою навчання. Про враження яке викликала ця подія ось як пише др. Іван Гарасевич: „Перший день місяця листопада 1787 є й буде памятним у народнім житті галицьких Русинів, бо в той день здійснилася найвища постанова: на фільософії й теольогії відозвалися професори народним церковно-руським язиком! Слушно отже нарікає др. Омелян Огоновський, що професори Українці не використали як слід цеї нагоди й не викладали живою народною мовою, тільки мертвою словянщиною. Це „Студіюм Рутенум“ довго не істнувало, бо його зліквідовано вже в 1809 р.

Наслідком зміни політичних обставин у 1848. австрійський уряд мусів дати деякі полекші своїм народам; тоді на львівськім університеті відкрито знов катедру української мови й літератури. Одержав її Яков Головацький. Одначе його виклади не стояли на висоті завдання; він не дбав про розвій рідної мови, а бажав впровадити до викладів російщину; в викладах ніколи не виходив поза добу старої літератури, а праці його мали характер радше політичний ніж науковий.

Заборолом просвітного змагання Українців стало „Руське Педагогічне Т-во“, заложене у Львові в 1881. р.; воно видавало педагогічний журнал п. н. „Шкільна часопись“. Членом Т-ва і співробітником його журналу був м. і. Ом. Огоновський. Позашкільну освіту провадила серед широких мас суспільности „Просвіта“, заложена 28. XI. 1868. р. Т-во це повстало на місце „Галицько-руської Матиці“, котра затратила свій просвітно-національний характер. Всі ті змагання Українців до культурно-національного відродження коштували нашу суспільність богато трудів, бо з усіх усюдів стрічали перепони; то з боку австрійського уряду, то з боду польського громадянства, то знову зі сторони сильного тоді табору москвофілів і врешті від своїх таки земляків. Так у загальних нарисах представлялося тло й обставини, серед котрих мав працювати Ом. Огоновський.

Коли Головацький уступив зі становища професора, катедру його заняв Огоновський, у 1868. р. У виказі професорського складу львівського університету у шк. р. 1869/70. в зимовім семестрі находиться імя о. д-ра Ом. Огоновського професора української фільольогії.

Омелян Огоновський походив з давнього шляхоцького роду, гербу Оґоньчик. Уродився в Галичині, в селі Грегорові, рогатинського повіту дня 8. серпня 1833. р. Батько Омеляна Михаіл був там священиком. Відти перенісся потому до Чагрова, де й помер. Мати Омеляна Катерина з Шараневичів. Студії відбув Омелян у львівському університеті, на факультетах теольогічнім і фільософічнім. Висвятився в 1858 р., а в 1860 р. здав іспит на шкільного катехита. Докторат одержав 19. X. 1865 р. Зразу був учителем академічної ґімназії. Габілітувався на підставі праці: „Über die Praepositionen im Altslovenischen u. in der Ruthenischen Sprache“, відтак одержав степень звичайного професора університету 29. XI. 1870. В шк. р. 1878/79 був деканом фільософічного факультету. Краківська Академія Наук іменувала його своїм членом кореспондентом у 1881 р.

о. Омелян Огоновський
* 8. VIII. 1833 р. — † 28. X. 1894 р.

Праця Огоновського вже з характеру його становища була майже виключно наукова хоч зразу творив і як поет.

Вже в V. кл. ґімназійній зачав писати вірші; на ниву письменства виступив у 1850-тих рр., печатаючи свої твори в „Зорі Галицькій“, у віденськім „Вістнику“, „Галичанині“ і ін. В альбомі „Галицької Зорі“ з 1860 р. помістив вірш п. з. „Крест“. Вже в перших поетичних творах пробивається у нього патріотизм. В поезіях напр. „Руська пісньˮ („Галичанин“, 1861) дає перегляд минувшини й оптимістично глядить у будуччину, вірючи в могутність праці й милосердія Боже:

Гей чи довго ніч ще буде?
Чиж не засвитає день?
Ту мов не жнють вже люди,
Ту сторчить лиш мертвий пень.
З Богом землю ту справляймо
Таж то нива отчини,
З Богом також в ню всіваймо
Зерна вічної весни!

Крім віршів писав Огоновський ще драми „Федько Острожський“ у V. діях і „Галышка Острожська“, перерібка попередньої драми. Зпід його пера вийшов також поетичний привіт на відкриття українського театру в Народнім Домі 1864 р.

На тім кінчиться його поетична творчість. Твори свої підписує псевдонімом Еміліян із Григорова або криптонімом О. О. і др. Ом. О.

Розпрощавшися з поезією віддається Огоновський всецїло українській науці, працюючи як професор університету, як журналіст і просвітянський діяч. Його праця положила трівкі підвалини під дальший розвиток української літератури й науки.

Коли Огоновський заняв катедру української фільольогії, відносини на університеті не були ідеальні; вправді студентів-Українців було розмірно більше ніж тепер (статистика з р. 1869/70 виказує, що на всіх 1067 студентів Українців було 442, Поляків 480; з цього числа 291 студіювало теольогію а 151 світські виділи; Поляків припадало 61 на теольогію, а 419 на світські виділи), зате відносини між професорами лишали богато до бажання. Ще не так давно професорів Українців уважали за людей „нищої категорії“, вони не мали таких прав, якими користувалися професори Поляки, Чехи й Німці. Їх згірдливо називали „Вінкельлерер“ (покутні учителі), а студії, котрі вони провадили „Вінкельшулен“. За часів Огоновського противенства вже не були такі острі, але всетаки він мусів боротися з професорами Поляками й Німцями за права української мови. Огоновський стрічав на кожному кроці перешкоди, його не допускали до тих гідностей, котрі йому належалися з огляду на його вік і наукові заслуги. Катедра української фільольогії була в занедбанню; становище професора в таких обставинах було тяжке й відповідальне: воно було удокументованням самостійности української мови, доказом, що вона надається до наукового трактування. Професор мусів здати собі з цього ясно справу; поставити українську мову на відповідний науковий рівень в тих часах це не була легка річ. Огоновський не застав ані жерел, ані жадної навіть найменшої підготовки до наукового трактування свойого предмету. Діяльности його попередника Головацького не можна числити, бо вона до нічого не не довела в тім напрямі. Огоновський не мав під рукою праць ні над живою українською мовою, ні над її діялектами; не застав також жадної наукової методи свого предмету. Це все мусів він сам виконати. Солідне наукове підготування, яке поглибив слуханням викладів славних віденських професорів Мікльошіча, Фрідріха, Мілера, Валена й Гофмана, помогло йому в виконанні цеї величезної праці. Недармо один з біографів Огоновського назвав його „одним з найбільших представників науки й суспільного життя в Галичині“. Огоновський опрацьовував старанно свої виклади й виголошував їх гарною мовою. Він старався притягнути як найбільше слухачів і заохотити їх до студіювання рідного письменства. Тим пояснюється поетичний стиль його прелекцій, які стягали поважне число слухачів. Тоді перший раз пролунала жива українська мова з катедри львівського університету. Виклади Огоновського стояли на високому науковому рівні; Огоновський не запускався в безосновні теорії й гіпотези, які моглиби служити тільки для ефекту. Він старався подати слухачам тільки це, що було науково стверджене й мало безсумнівну наукову стійність. Розуміючи, яку важну ролю в студіях відіграють „семинарі“, дбав про це, щоб такий семинар відкрити при катедрі україністики. Це йому остаточно вдалося й у 1887 р. побіч викладів Огоновський провадив вже семинар. Все це робив для добра своїх студентів, з котрими лучили його близькі й теплі взаємини.

Наукова діяльність Огоновського була ріжнородна; писав статті, розвідки, рецензії, шкільні підручники, праці більших розмірів не тільки по українськи, але по німецьки, по польськи й по латині з обсягу язикознавства й літератури. Важніші язикові праці Огоновського слідуючі:

1) „O przyimkach w języku starosłowieńskim, ruskim i polskim“. 2) „Einige Bemerkungen über die Sprache der alt-

polnischen Sophienbibel“. 3) „Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache“. 4) „O najważniejszych właściwościach języka ruskiego“. 5) „Lingue palaeoslovenicae specimina quaedam e monumentis ab A. Vostokov et Fr. Miklosich collectis in usum studiosorum edidit Aemilianus Ogonowski“. 6) „Граматика рускаго язика“ і ін.

На увагу заслугують рецензії на праці Міклошіча: „Vergleichende Stambildungslehre der slavischen Sprachen“ і „Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen“. — Огоновський писав також рецензії на праці Житецького і и. До язикових праць Огоновського треба зачислити також взірцеве видання „Слова о полку Ігоревім“, текст, переклад і коментар. Видання це не стратило своєї вартости ще до сьогодня. Цілу низку праць посвятив Огоновський ріжним питанням української літератури як: Шевченкові („Критично-естетичний погляд на декотрі поезії Т. Шевченка“, „Погляд на важніші думки Шевченка“) і Маркіянові Шашкевичеві; крім цього давав огляди української літератури „Погляд на історію рускої літератури в часі Татарщини“, печатаний у „Шкільній газеті“ з 1876 р. і „Погляд на історію рускої літератури від Татар“ („Зоря“ 1881). В „Зорі“ помістив Огоновський і свою найбільшу працю п. н. „Історія літератури рускої“, яку відтак видав окремою книжкою. Та праця се вершок наукових досягнень Огоновського. Вона трівко записала його імя в історії нашої культури.

Завязком історії літератури Огоновського були його університетські виклади, котрі він опісля випрацьовував дуже основно й докладно. Його історія літератури вийшла в 5 томах і 7 частинах. Вага її передовсім в тому, ще це була перша історія української літератури. Автор не мав за собою майже жадної традиції в цьому напрямі. Він вложив у неї весь засіб своїх сил, енергії, праці та знання. Огоновський перший піднявся труду написати повну, систематичну історію нашої літератури. Перед собою мав тільки короткі огляди української літератури: „Огляд історії рускої літератури“ в „Правді“ з 1868 р., написаний на підставі Пипіна, „Історія южноруского письменства“ — Прижова в „Правді“ з 1870 р., „Отчити з історії руско-українського письменства XIX. в.“ — К-го в „Світі“ 1881 і Пипіна-Спасовича: „Історія славянських літератур“. Були ще згадувані вище два огляди української літератури самого Огоновського. У вступі автор пояснює становище українського народа і його мови до російщини. Огоновський виразно й недвозначно підчеркує політично-культурну окремішність українського народу. Виступає гостро проти Росії, котра, як „молодший але дужший брат присвоїла собі назву „Русь“, користується нашою стародавньою літературою і голосить світови, що Русь-Україна є настоящою Росією“... (I, 6). Далі Огоновський збиває погляд про єдність української й російської літератури в старій добі:

„Літературу руско-українську уважаємо окремою від літератури російської тому, що народність українська есть окремою від народности російської (I, 8). Наша мова являється перед ареопагом Европи неподвижним доказом нашої національної самостійности. Дивовижними являються вискази тих недовчених політиків, котрі нашу мову зовуть нарічем (I, 14).“ (К. б.).

1000 ГОДИННИКІВ швайцарських фабрик
„Omega“ „Longines“ „Doxa“
і інші продаємо низше цін фабричних.
Домбровский і Розважевский
951 Львів, вул. Академічна ч. 2. 3-5

Мило Нитки виробу української кооперативної фабрики
Електричні батерії „ДЕНТРОСОЮЗ“
Львів, вул. Зіморовича 20/22

Хліборобство Канади

Його теперішний стан.

Канаду можна поділити на дві головні части: Промисловий Схід і фармерський (хліборобський) Захід. Промисловий Схід се в першій мірі провінції Квебек (706.834 км²) і Онтеріо (407.262 км²). Хліборобський Захід обіймає провінції Манітобу (251.832 км²), Саскачеван (251.700 км²) і Альберту (255.285 км²). Українці заселюють переважно три останні провінції, які управляють на вивіз головно пшеницю й овес.

Хлібороби в Західній Канаді все скаржилися, що фабриканти зі Сходу їх використовують, бо настановляють великі ціни на господарську машинерію, беруть високі відсотки за кредит і т. п., а за хліборобські продукти платять дуже мало.

Отже щоби забезпечити інтереси хлібороба, зачали орґанізуватися в західній Канаді станові хліборобські орґанізації та збіжеві спілки. Найкраще зорґанізовані були хлібороби в провінції Альберті. При виборах до провінціонального парляменту в 1921 р. орґанізація Злучених Фармерів Альберти вибрала свій фармерський Уряд, який відніс побіду і при слідуючих виборах в 1926 р. та який править Албертою і тепер, знов вибраний при виборах 1930 р.

За допомогою уряду албертійські фармері зорґанізували були збіжеву спілку „Албертійський Пшеничний Пул“. Кожний член Злучених Фармерів Альберти платив вкладку і повинен був належати до Пшеничного Пулу. Кожний член Пшеничного Пулу мусів продавати усе своє збіжжа через Пул. Одночасно повстали були такі Пшеничні Пули в Саскачевані й Манітобі. Кромі того, повстали були в Альберті ріжного рода кооперативи, ґарантовані урядом.

Одначе ся ідеальна в засаді хліборобська орґанізація в Альберті як скоро повстала, так ще скорше підупала головно тому, що до тої орґанізації позбігалися всі радикальні елементи. З політичних причин уряд їх толерував. За кілька років орґанізація Злучених Фармерів Альберти стала соціялістичною, а по відділах зачали народжуватися большевицькі ячейки й уряд не стямився навіть, як в його орґанізації на провінції зачали підносити голови большевики, особливо в околицях, заселених Українцями. І тому що в Альберті найбільше большевиків між нашими хліборобами — винен албертійський уряд, який допоміг їм (своєю толеранцією) там загніздитися.*)

У висліді наступили: розкол між членами Зл. Фармерів Альберти, банкрутство Пшеничного Пулу і кооператив. Осталася орґанізація Злучених Фармерів Альберти, з якої виступили большевики і заснували „Фармерську Лїґу“ зразу під проводом комуністичного аґітатора — Екселсона (він повісився недавно у своїй стайні). Кілька місяців тому назад завязалась в цій провінції нова політична партія соціялістична, яка рекрутується з невдоволених членів Злуч. Фармерів Альберти і робітників. З програмою тої нової партії (соціялізація всего!) годиться й албертійський уряд.

*) Що якась вина уряду в тім є, се певне. Та з другої сторони чому між іншими народами в Канаді нема розмірно тільки большевизуючих, що між нашим народом? Бо інші народи розумніші і знають, що „забездурно“ нема і не буде нічого. Отже вина й по нашім боці: вона в недостачі праці над народом. — Ред. „Н. Зорі“.

Так орґанізувалися хлібороби в Західній Канаді в надії, що поліпшать свою долю. Та лідери (провідники) розполітикували їх, розбили і вони опинилися тепер перед катастрофою в буквальнім значінню того слова. 90% з них у великих довгах. Збіжжа по нічому. Виорати, засіяти і зібрати пшеницю з одного акра поля, коштує фармера пересічно 13 долярів. З одного акра родиться пересічно (в північній Альберті) 30 бушлів пшениці. За бушель пшениці дістає фармер 32 центи, себто 9.60 дол. з акра. Отже на однім акрі тратить фармер 3.40 дол. З чогож тут жити, платити податки та довги?

Тож не дивниця, що за американськими страйкуючими хліборобами, про яких писалося в 65 ч. „Нової Зорі“, — зачали страйк і хлібороби канадійські: рішили не продавати збіжжа аж до часу, коли ціна поправиться — бодай до 50 центів за бушель. Чи вратує їх отся остання дошка рятунку — покаже недалека будучність. — *Канадієць.*

Лист з Бразилії

Я про себе не розписуюся. Нема часу, оден я — а кольонії розкинені. Крім сего я ще й хорий. А тепер ще був такий час, що годі було так дуже писати. Революція покищо покінчена — заки якийсь панок за большевицькими намовами не стане знов валити державу. По сій революції просто облягли мене були большевики-москвичі. Не давали спокою ні днем ні нічю, ні в Куритибі ні по кольоніях. Се висланці Москви, платні, вишколені інтеліґенти. Говорять по німецьки, по анґлійськи, по французьки, по еспанськи, розуміється і по нашому та по московськи. Влазять всюди — навіть в монастир поступилиби, щоби стати монахами-руїнниками. Аж жах бере, до чого сі діявольські посланці здібні і готові. А Бразилія — се край свободи і легковірности. Вірять своїм катам-москвичам-большевикам і ані підозрівають, що се на загладу держави. Бразилія держить їх у себе. Вониж подаються Французами, Німцями, Анґлійцями, Італійцями, як де і кого одурити, збурити. Вони увійшли вже й у найтвердші царефільні-білоґвардейські орґанізації. І їх розбили та зґанґренували. — Тепер наважилися на провінцію Парану, бо бачили, що Парана ще твердо стоїть на основах Божих засад. — Та я розписався — а тут час і недуга не дають. — Прошу будьте ласкаві доручити пятьдесять мільрейсів українським інвалідам як збірка від наших куритибських парохіян з приводу листопадових набоженств за померших героїв України. Жертва се справді не велика, бо у нас тепер дуже прикрий час безробіття. Як ласка прошу мені вислати маленьких два-три календарці, а принайменше оден. Щож у Вас?! (Слідує підпис).

Політична культура се тільки частина загальної духової культури. Духова культура то відношення одиниці до ідеї Бога, до релїґії, до природи, до суспільности і до народу, до історичної традиції, до мистецтва й до науки, до етики в житю суспільнім, до противенства між збірним життям та душею й істнуванням одиниці. Тільки той, хто всі ті проблеми обняв своїм умом і устійнив для себе якийсь спосіб їх розвязання, здобув собі передумовини, щоби посісти й політичну культуру. (С. Естрайхер).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

о. ТЕОДОЗІЙ ГАЛУЩИНСЬКИЙ ЧСВВ.

„За днів Ірода, Юдейського царя“

(Лука І, 5).

(Історичний нарис*).

Цар Ірод Великий, котрий казав вимордувати дітей у Вифлеємі й наставав на життя Божого Дитятка, належить до тих особистостей, котрі тісно звязані з Різдвяними подіями. Ірод становить в тій світляній добі чорну постать, як уосібнення ворожої демонської сили, в противенстві до Божого царства. Тому його імя приходить не лиш в Євангеліях і літургійних піснях але також в колядах та різдвяних народних обрядах. Тому подаємо тут історичну сильветку того кровожадного тирана на жидівськім престолі.

1. Як Ірод дійшов до царського престола.

Ірод належав до племени Ідумейців, відвічних ворогів Ізраілитян. Вони все лучилися з найзавзятішими ворогами Жидів; вони між іншими брали участь у збуренню Єрусалима за часів Набуходонозора. Та хоч один з Макавейських князів Симон, син і наслідник Івана Гіркана І., насильно казав всіх Ідумейців обрізати й примусити до приняття Мойсейового закону, тим він не лиш не усунув племінної ненависти до Жидів, а розогнив її ще більше. Тому коли між жидівськими володарями з роду Гасмонеїв настали міжусобиці, що дало Римлянам давно очікувану нагоду вмішатися в жидівські справи, сейчас зявився на услуги Римлянам Ідумеєць, Антипатер, батько Ірода Вел. По смерти передостаннього Гасмонея, Аристобуля, лишилися два сини: Гіркан II. і молодший його брат, Аристобуль II. Мати їх Александра старшого Гіркана призначила на Первосвященика, а молодшого Аристобуля, котрий визначався великою відвагою і рішучістю, зробила наслідником батька на троні. Тимчасом через інтриґи фарисеїв вивязалася між братами крівава боротьба за престол, яка випала нещасливо для Гіркана. І він вже рішився уступити братові; та на нещастя його й цілої його родини зявився при нім Антипатер, намісник Ідумеї з руки Гасмонеїв і сам Ідумеєць. Він порадив Гірканови шукати помочи в Арети, Навутейського царя. Тимчасом Аристобуль завізвав Помпея, котрий саме тоді був у Сирії. Римляне сейчас скористали з сеї нагоди. Помпей вислав вожда свого Скавра, сей змусив Арету до відвороту й Аристобуля лишив при владі. Та Аристобуль завважав, що Римляне бажають сами заняти Палестину й відступив від Помпея. Тоді Помпей вирушив з військом, увязнив Аристобуля, здобув Єрусалим, мури міста зруйнував, а Гіркана зробив Первосвящеником і етнархом, у повній залежности від Риму. Вправді Гіркан остав у Єрусалимі, та в дійсности рядив уже Антипатер, який умів знаменито віддавати прислуги Римлянам. Коли прийшло до боротьби між Помпеєм і Цезаром, Антипатер перейшов на сторону Цезара й тим ще більше скріпив своє становище в Юдеї. Жиди се спостерегли й постаралися, що Маліхій, дворянин Гіркана скрито замордував Антипатера. Було се 43 р. перед Хр. Тоді син Антипатра Ірод умів так підійти Гіркана, що той не лиш позволив заняти йому місце батька, але надто дав йому за жінку свою дочку, Маріямну. Заразом Ірод умів зискати собі прихильність Римлян так, що Антоній Гіркана усунув а Ірода зробив тетрархом в Юдеї. Гіркан тоді знайшов гостину у царя Партів.

Зараз при сій нагоді показалася безоглядність і кровожадність Ірода. Коли з приводу усунення Гіркана в Тирі около тисячка Жидів віднеслися неприхильно до Ірода, він казав всіх без виїмку вимордувати. Підчас горожанських воєн в Римі знова підняла в Палестині голову національна партія під проводом Антиґона, сина Аристобуля II. Ірод мусів утікати перед ним з Єрусалиму, де Антиґон проголосив себе жидівським царем. Ірод тимчасом удався до Риму. Тоді Октавіян рядив західними провінціями, Антоній східними. Ірод так умів себе представити в Римі, що в 40 р. перед Хр. римський сенат заіменував його царем у Палестині. Тоді Ірод в приявности Октавіяна й Антонія зложив на Капітолі жертву й по сімдневнім побуті в Римі міг опустити се місто з титулом жидівського царя. Сейчас поплив до Птольомаїсу, пристани Палестини, там зібрав військо й виступив проти Антиґона. Чим дальше посувався через Галилею, тим більше людей гуртувалося коло нього. В 38 р. коли римські війська поконали Партів, два леґіони на приказ Антонія пішли на поміч Іродови; надто в рік пізніше Антоній казав з Сирії знова післати 11 леґіонів війська й 6 тисяч їздців. Тоді доперва приступив Ірод до облоги Єрусалиму й здобув се місто з кінцем 37 р. перед Хр. Полоненого Антиґона післав Антонієви. Антоній на разі лишив його при життю, бо хотів сього полоненого володаря повести зі собою у триумфальнім вїзді до Риму. Та спонуканий Іродом, котрий все таки боявся, щоб Антиґон якось не видістався на волю, казав в Антіохії стяти йому голову. Так згинув останній володар з геройського жидівського роду Гасмонеїв; а Ідумеєць Ірод став дійсним жидівським царем.

Вкінці по численних трупах дійшов Ірод до царського престола в Єрусалимі. Він посідав велику фізичну силу, витревалість, воєнний досвід, зелізну енерґію, студене й жорстоке серце, яке не жахалося ніякого злочину, коли ходило о осягнення наміреної мети. Ірод був свідомий, що він цар „з ласки Риму“ й знав, що як Рим положив свою руку на Юдею, то вже не дасть собі вирвати її; тому забезпечити собі приязнь Риму за всяку ціну — се була головна напрямна політики Ірода. І як своє панування зачав жертвою на Капітолі, так пізніше в Кесарії Палестинській над морем вибудував святиню Августові й Ромі. Притім політика вимагала не лиш не дражнити Жидів але по можности зискувати їх шануванням їх релиґійних почувань і бережанням інтересів Жидів внутрі й зовні Палестини. Старався окрасити юдейські міста новими й визначними будівлями, бо знав, що Август прикладає до того велику вартість; навіть спроваджував на свій двір учених, між іншими Николая з Дамаску, який написав біоґрафію Ірода, котру потім використав Йосиф Флявій, найвизначніший історик жидівський. Та помимо того покосту римської культури Ірод се орієнтальний деспот найгіршого сорту. Для Римлян раб до упідлення; для своїх підвладних строгий до жорстокости. Незвичайно пристрасний і хитрий, притім дуже підзорливий; богатий у зовнішні успіхи, а дуже нещасливий у родинному житю.

У пануванню Ірода від здобуття Єрусалиму 37 р. перед Хр. до його смерти 4 р. по Хр. можна розріжнити три добі: 1. — Забезпечення собі власти й царства (37—25 пер. Хр.); 2. — Політичні успіхи й великі будівлі (25—13 перед Хр.); 3. — Останні літа життя та великі нещастя цілого роду (13 перед Хр. — 4. р. по Хр.).

2. Утревалення власти в руках Ірода.

По заняттю Єрусалиму казав Ірод сейчас стратити 45 приклонників Антиґона й маєток їх сконфіскувати. Ірод потребував богато гроша, щоб богатими дарунками забезпечити собі приязнь Антонія. Та жив ще старий Гіркан на вигнанню на ласці Фараата, царя Партів. Хоч він був старий і немічний, все таки Жиди гляділи на нього як на свого правного володаря з їх крови й кости. Ірод конечно хотів дістати Гіркана в свої руки. Сам звернувся до Гіркана й запросив його до Єрусалиму, щоб ніби оказати йому вдячність за його прихильність зглядом нього. Заразом через жидівського банкира з Антіохії, Сарамаля, найбогатшого чоловіка в Сирії та приятеля родини Ірода, котрий також фінансував його воєнні операції проти Антиґона, зділав, що Фараат відпустив Гіркана до Єрусалиму. Сам Гіркан радо вертав до Єрусалиму, де приняв його Ірод з удаваною приязнею.

Ірод знав, що він як Ідумеєць не сміє зі своїм царським урядом лучити достоїнства Первосвященика, як се робили Гасмонеї. Право до того найвисшого релиґійного уряду мав брат його жінки Маріямни і син Гіркана, Арістобуль. Та він з огляду на походження з роду Гасмонеїв видавався Іродови небезпечний і мав всего 16 літ; Ірод думав, що може його оминути, а на Первосвященика завізвав якогось Ананеля, незнаного й без жадного впливу священика з Вавилонії, який нібито своє походження випроваджував з роду Арона. Тим сильно чулися діткнені його жінка Маріямна й мати жінки й Аристобуля, Александра. Тоді Александра вміла переслати змисловому Антонієві образ прегарного з виду Аристобуля і просити о назначення його Первосвящеником. Ірод побачив, що тут не виграє і сам заіменував Аристобуля Первосвящеником та заразом утвердився у своїм підозрінню, що Александра з Аристобулем зміряють до царського престола. І Александра зрозуміла, що дальший побут в Єрусалимі для неї й Аристобуля небезпечний. Тому на предложення Клеопатри, египетської цариці, рішила враз з сином втічи до неї. Для затертя сліду мали їх обоє нічю в приготованих на се домовинах доставити до корабля, який чекав у Йопії. Тимчасом Ірод довідався про сей плян і не допустив до його здійснення; заразом однак рішив позбутися Аристобуля. Явно вбити Аристобуля Ірод боявся, бо знав, як цілий жидівський нарід дуже любив свого молодого й з лиця прегарного Первосвященика. Тому постарався, що в часі купели в Єрихоні нібито з жарту так довго держали Аристобуля під водою, поки він не втопився. Се жорстоке діло раз назавсігди відвернуло від Ірода серце його жінки Маріямни, сестри Аристобуля. Тоді також казав Ірод убити свого шурина, Йосифа, намісника Ідумеї. Сей оженений був з сестрою Ірода Саломією; Ірод підозрівав, що він у змові з Александрою чигає на його смерть; тому позбувся і його.

Незабаром прийшло до збройної розправи між Антонієм та Октавіяном. Ірод з початку не знав, на чию сторону прихилитися й старався за всяку ціну зберегти невтральність. Колиж відтак побачив, що побіда перехиляється на сторону Октавіяна, сейчас перейшов до нього і враз з проконзулем Сирії, Квінтом Дідієм виступив до боротьби з військами Антонія, які хотіли передертися до Египту. Октавіян по побіді над Антонієм 30 р. перед Хр. через Ко-

*) Сей нарис опертий головно на оповіданню жидівського історика Йосифа Флявія: „Юдаїке Архайольоґія Dr. Joseph. Felten. Neutestamentliche Zeit geschichte. Bd. I.

КОСМЕТИКА, ЛОКОСТИ, ЛЯКЕРИ і т. п. поручає найкориснійше АЛЬОЙЗ ГІБНЕР ЛЬВІВ, РИНОК 38. ТЕЛЄФОН 25-13.

ринт і остров Родос вибрався до Сирії. Тоді Ірод вибрався на Родос на стрічу свому новому панови. Сам не знав, як прийме його Октавіян. Щоб на всякий випадок забезпечитися, казав стратити наперед 80-літного Гіркана, боючися, щоб в його неприявности Жиди не видвигнули сього останнього з роду Гасмонеїв. Жінку Маріямну й її матір Александру казав умістити в кріпости Александрейон і поручив Соемі, свому довіреному урядникови Ітурейцеви, пильно їх стеречи. Заразом дав приказ в разі, як не верне, сейчас стратити обі жінки.

Тимчасом Октавіян приняв Ірода ввічливо, бо знав, що він йому потрібний в Палестині. І дійсно ще того самого року Ірод віддав великі прислуги Августови Октавіянові в його поході на Египет. Не лиш запровіянтував усе військо, але надто дав Октавіянові 800 талантів золота, великанську як на той час суму.

Повернувши до Єрусалиму застав сильно подражнену Маріямну. Вона дуже відчула своє пониження, бо в Александрейоні обходилися з нею, неначе з увязненою; надто Соема повідомив її, що колиб Ірод не вернув, вона мусіти-ме вмерти враз з матірю. В приступі того подражнення явно назвала Ірода вбийником свого брата й батька. Ірод повірив надто очерненням своєї сестри Саломії, що Маріямна враз з Соемою укладалися усмертити його, тому казав Соему вбити й Маріямну оскаржив перед трибуналом відданих йому суддів за намір отроєння його і чужоложство з Соемою.

Маріямна, донька Гіркана, з роду Жидівка. Тому після строгого приміне-ння Мойсеєвого закону, за названі провини належалася їй кара смерти. І дійсно трибунал засудив її на кару смерти й ту кару виконано. Та доперва по її засудженню Ірод довідався, що вона була невинна і впала жертвою інтриг. Так тим перенявся, що попав у божевілля. Тоді Александра в переконанню, що Ірод вже не вилічиться, опанувала в Єрусалимі всі укріплені місця. Тимчасом Ірод виздоровів і казав стратити Александру за намірення опанувати царський престол. Тим чином Ірод вигубив усіх Гасмонеїв, не винявши власної жінки, тещі, тестя й шваґра. Так позбувся в жорстокий спосіб всіх мнимих претендентів до ізраільського престола й міг тепер вже віддатися внутрішним справам.

3. Політичні успіхи й будівлі Ірода. (25—13 перед Хр.).

Панування Августа Октавіяна в Римі визначалося тим, що він опікувався торговлею і промислом і будував богато великанських будівель. Се наслідували не лише римські намісники по ріжних провінціях держави, але й заприязнені з Римом царі. При характері й політиці Ірода се ясне, що коли прийшов до спокійного посідання власти, з цілою енергією кинувся наслідувати Августа, щоб тим примилитися свому опікунові.

Для зазначення свого вірнопідданства Августові, на памятку його побіди над Антоніем, Ірод казав вибудувати амфітеатр близько Єрусалиму, де мали відбуватися всякого рода ігрища на взір поганських. Крім того вибудував осібно ще другий театр у самім Єрусалимі. Коли Жиди побачили на мурах театру римські вірли й відзнаки, попали в таку лють, що 10 мужів, між ними оден сліпий, заприсягли замордувати Ірода в театрі. Вправді про сей заговір повідомлено Ірода й заговірників замучили на смерть тортурами; та нарід кинувся на донощика, роздер на кусні й кинув собакам. К. б.

НОВІ ГАЛИЦЬКІ ПОВІСТИ

Іван Филипчак. **За вчительським хлібом.** Повість з життя молодої вчительки. — Відділ Товариства „Взаїмна Поміч Укр. Вчительства“ в Самборі. 1932. Ст. 270+2 нпґ. 8⁰. Ціна 2,50 зол.

Дивно мені стало по прочитанні сеї книжки: її „клімат“ переносить читача в часи Конисього і йому подібних повістярів. Сьогодня таку річ годі назвати белетристикою. Се радше дидактична бібула, сіра, як папір сеї книжки, дешева своїм „стилем“, як дешева ціна сього грубого тому. Така та книжка для рецензента. Та для наївного загалу книжка Филипчака може принести безперечну користь. Бо й чого в ній нема! Заслуговують на похвалу вже самі ідеї книжки: „Найбільшим достоїнством на Україні бути вчителем свого народу“ (267 ст.), для чого й „годиться своє особисте щастя пожертвувати для щастя свого народу“ (167 ст.). Автор печатає їх товстими буквами, аби їх хто не переочив... Дальше опис життя сучасної молоді й учителів у малому місточку, життя на селі, праця вчительки та священичої жінки для поправи сільських відносин — усе те може зацікавити й піднести на дусі пересічного читача. „За вчительським хлібом“ аж така дидактична повість, що найдемо в ній приписи, як робити овочеві вина й т. п... Одну ще ідею автор повинен був подати товстими буквами, а саме: поворот нашої інтеліґенції до неурядових звань, до вільного фаху. Се найцінніша думка з усеї повісти.

Отже „клімат“ повісти Филипчака суто позитивістичний, з усіми добрими й лихими сторонами позитивізму. Филипчак нагадує тим дуже Андрія Чайковського, тільки не має його письменницького хисту, (що правда сильно ослабленого в останних повістях, які свого часу скритикував у „Н. Зорі“ К. П.). Хоч уся повість Филипчака звертається проти комунізму між молодю, то проте репліки автора мало переконують. У справах релігії Филипчак займає якесь методистично-праґматистичне становище: з одного боку серце тягне його до обрядової релігійности (не релігії!), з другого боку його розум у справі релігії діточо наївний і плитний. Так і видно тут типовий для нашої інтеліґенції хаотизм та брак знання в тих справах. Геройка повісти, займаючись пчільництвом, чує, що має „ціль життя“ (260 ст.)... І автор навіть не здає собі справи зі смішности того висказу...

Ідеально зображений українєт Антоненко, поборюючи комуністичні ухили геройки повісти, радить недокінченій семинаристці читати Маркса, Енґельса, Кавтського, Донцова, Рудницького Ст. і... Грицька Нашого (!). А дальше: „коли хочете повалити у своїй душі віру, не читайте безглуздих дрібних глумливих статей, а возьміть поважніші річи... твори вчених людей як Віппера, Ренана, Штравса (!)*). Не забудьте — каже Антоненко дальше — при тім читати і щось протилежного. От, хотьби Чермінського: „Доцільність у природі“, Моравського: „В чому лежить сила Ренана“ і другі, яких в цій хвилині подати вам не можу, але при спосібности“ (95 ст.). Радимо авторові „при спосібности“ вглянути в ті твори й переконатися бодай що до їх авторства, яке пан професор перемішав...

В повісти говориться і про целібат. Бачимо „порядного“ целєбса, який сидить стало в хаті та читає й молиться, замість щепити деревця. Виходить, що по думці автора священик має на цілі властиво господарсько-садівничі справи. Правда, той целєбс роздає ще якісь „ґазетки“, які, не знати, а вся біда з того, що целєбс — як відомо — нежонатий. Якби так мав жінку, то й деревця щепивби, ну й кури в нього по сінях не бігалиб... Ідеальний погляд баби Марти з Заднишівки... Дивно робиться, що в XX. століттю інтеліґентний автор, котрий має навіть католицьку метрику, може мати такі погляди на целібат і завдання нежонатого тай священика взагалі.

Дехто любить непевне плесо гірської бурхливої ріки, дехто любується в плиткім ставочку. В тому ставочку приглядається собі геройка Филипчака. Спокійне плесо, зелене жабуриння — й ані одного „чорного характеру“. Та плитка „примірність“ це найбільша хиба повісти Филипчака. Але заспокіймо автора: загал людей це саме такі „середняки“. І тому повість „За вчительським хлібом“ найде свого наївного читача...

Микола Васьків. **У филях Бистриці.** Повість. (Нагороджена на конкурсі „Народньої Справи“ 1930 р. першою нагородою). Львів, 1930. Бібліотека „Народньої Справи“ ч. 8. Ст. 124+2 нпґ. в. 8⁰.

Автор, селянський син, покінчив середню освіту підчас війни. З українським військом дістався до Київа, де студіював якийсь час малярство. По ріжних воєнних переходах М. Васьків попав у польський полон, де в концентраційнім таборі перебув чотири роки неволі. По виході з табору оженився з селянською дочкою та вкупі з нею господарює-бідує на кількох морґах. Попри уліпшування своєї рільної господарки М. Васьків пише драми й оповідання. Одну з драм кілька літ тому надгороджено на конкурсі „Українського Театру“, хоч досі не діждалася видавця. Дві його дрібні пєси „Де Бога нема“ і „Жених з міста“, видані „Доброю Книжкою“ слабі. Зате вони настільки популярні, що протягом трох літ зовсім розійшлися та ждуть другого накладу.

З деякою неохотою брався я читати повість М. Васькова. Відстрашували мене: по перше опінія, якої я набрав про М. В. по прочитанні його обох слабих пєс, по друге погана форма видання й обгортка. Отже ця книжка лежала в мене довго, аж поки з конечности не мусів я взятися її прочитати. Та по кількох сторінках набрав я охоти й навіть запалу до тої книжки. І прочитав її цілу з зацікавленням.

Як тему має та книжка боротьбу селян з місцевим дідичем за неправно загарбані землі села. На тлі гарно змальованої природи й патріярхального життя селян живо розвивається акція оповідання аж до найбільшого напину: завернення ріки в давне русло й перемоги правди над захланністю.

Книжка повна приємних споминів для читача української літератури. Найдете в ній і романтику Федьковича і „фільософійні“ міркування а ля Ол. Кониський (ст. 12), й ідеалізування селянського побуту наче в Грінченка „Під тихими вербами“, і таке традиційне в нас звеличування сили громадської єдности і і... А проте всі ті реміісценції зовсім не разять у творі Васькова, навпаки придають його „повісти“ посмаку чогось пережитого вами, наче якогось запаху квітки лявенди в старій комоді.

*) Чи автор не знає бодай трохи менше „старих“ атеїстів? Атже й „наука“ атеїзму не стоїть сьогодня на рівені Д. Штравса (40-ві роки мин. століття!) й Ренана... А то читаючи такі „непоступові“ погляди, мимоволі приходить на думку Грицько Наш і його „еноха“...

Автор не стає на котурни пророка-письменника. Він сам у творі непомітний, чисто епічно переводить свою стару, а проте й до сьогодня цінну ідею: згоди в народній родині, єдности в діланню, збереження традицій в життю родини й села. Є в тих ідеях автора і шкідлива гадка: якась ненависть до всіх чужинців. Тай та гадка суто традиційна в нашій літературі; згадаймо її неперервність від вірша про Французів Гулака аж по „Гуцульський куріньˮ О. Бабія (за котрий він так тяжко покутує в тюрмі). Час булоби зірвати з тою традиційною ненавистю й затямити, що всі горожани української землі, якоїб народности не були, можуть бути добрими українськими патріотами й не слід їх відштовхувати шовінізмом.

Та книжка Васькова має й один відскок від ідей української традиційної повісти. Автор пропаґує в ній активність — замість дотеперішнього традиційного поплакування й суму. Люди з Васькового села се не якісь пасивні типи, а живий актив, що в обороні своїх прав піде скрізь. Васьків трохи вагається в напрямленню діл героїв своєї повісти: чи до леґальної твердої позитивної праці, чи до нелеґального опришківства. Проте вся повість пропаґує тверду щоденну працю як ідеал поступу села.

Мова автора досить вдоволяюча, стиль легкий, акція жива й цікава. Можна сказати, що повість прочитає легко і наш інтеліґент і наш селянин.

Є в повісти кілька недоглядів, які колись в наступних виданнях добре булоб викинути. Це „фільософуванняˮ втомленого життям інтеліґента: автор вкладає їх в уста селян. Одначе таких мірковань на загал мало в книжці.

Відношення автора до релігії й духовенства льояльне, хоч не так з переконання, як радше з сентименту. Як звичайно в наших інтеліґентів... Щось в роді „ендецькогоˮ католицизму. Та воно в сій повісти не разить. Священик іде з громадою, отже громада ставиться прихильно до священика. Додаючи до того добрі ідеї, які та книжка в собі має, повість „У филях Бистриціˮ можна назвати доброю й корисною книжкою та побажати, щоб автор дав більше творів писаних у тому дусі. Арамік.

Маленький фейлетон

Співайте над колискою дитини

Проф. Гамбурґер, начальник клініки для дітей при університеті у Відні, виголосив на днях лекцію такого змісту: Нервозні діти не можуть задержати корму в шлунку, бо він вертається їм до горла, такі діти сильно марніють і часто вмирають. Усему тому запобігають колискові пісні. — Виводи проф. Гамбурґера енерґійно підпер проф. Моль. Він сказав: Діти дуже потребують музики, передовсім природної музики, то значить співу. На жаль колискові пісні щораз більше виходять з моди — і се головний блуд у вихованні немовлят. Особливо треба на се звернути увагу в заведеннях для немовлят, де з причини фальшиво зрозумілої дисципліни забороняють співати колискові пісні, що дуже тяжко відбивається на здоровлю немовлят. Інстинкт жінок з простого народа, котрі все співають немовлятам колискові пісні, має глибоку підставу й оправдання.

Бракує вдеклясованій, матеріяльно непродукуючій інтеліґенції — тоді, коли вона береться за політику — перш за все спільного економічного інтересу... Чим більше політично розбита нація, тим більше в ній політичних партій, більше лідерів, більше всяких політичних посад для інтеліґенції. (В. Липинський).

Католицькі видання

Herders Welt- und Wirtschaftsatlas. 106 Hauptkarten, 65 Wirtschaftskarten. 1 Kartenweiser, viele Nebenkarten über Klima, Vegetation, Völker, Sprachen und Religionen. Mit vollständigem alfabetischem Ortsverzeichnis und auswechselbarem Statistikband „Die Welt in Mass und Zahl“. Freiburg im Breisgau 1932. Herder. In Halbleder 42. 50 Mark.

Як доповнення до великої католицької енцикльопедії „Великий Гердер“ появився великий „атляс світа і господарства“. Це новий тип атлясу, котрий стоїть по середині між великими і непрактичними занадто спеціяльними атлясами та мініятурними й тому непридатними. Сей атляс складається з 4-ох частей: 1) 100 ґеоґрафічних мап, що наглядно і прозоро зображують поверхню земної кулі. Доповнюють їх мапи населення, клімату, рістні, реліґій, комунікації і т. д. Поділки так дібрані, що сусідні краї можна долучувати і порівнувати. 2) 65 мап про господарство всіх частей землі і країв. Вони зображують роди й інтензивність використування природи людиною, відношення сил, густоту і розміщення населення, величину заграничної торговлі і т. п. Все те зіставлене з мапами змісту економічного, реліґійного і т. п. дає можність пізнати ті ріжнородні взаємини, котрі рішають про господарство і розвиток народу даного краю. Крім практичности, читкости і модерности сей атляс дає також можність зрозуміти, що таке ґеополітика; вчить трактувати народи і держави як окремі орґанізми, що виросли на даній території та дає читачеви можність доглянути розвоєві можливости народів. 3) Третя частина це спис місцевостей з ріжними відмінами їх назв. 4) Четверта й остання частина се окремий залучник „Світ в масі і цифрахˮ. Це новість, якої інші атляси не мають. Вона полягає на тім: статистичні дані про краї, їх природу, населення, витвори його праці і т. д. зіставлені в окремих прозорих статистичних таблицях і діяґрамах. Тому що статистичні дані найскорше передавнюються, вилучено їх в окрему книжку вложену на кінці атлясу, котру видавництво що деякий час буде вимінювати і заступати новими таблицями. Через те той атляс буде все модерний. Крім того можна буде порівнювати дані і цифри з ріжних часів і на тій підставі робити відповідні висновки. Хоч цей атляс се складова частина енцикльопедії „Великого Гердераˮ, то він так уложений, що сам для себе може становити ціліть. Для кождого інтеліґента, що хоче відсвіжити і доповнити свої відомости з ґеоґрафії й ґеополітики, для шкіл і редакцій, особливо католицьких, той атляс — річ необхідна.

Der Grosse Herder. Nachschlagewerk für Wissen und Leben. 12 Bände und 1 Welt- und Wirtschaftsatlas. Lex. = 8°. Verlag Herder, Freiburg im Breisgau. III Band: Caillaux bis Eisenhut. Mit 26 Rahmenartikeln (VI. S., 1932 Sp. Text und 175 Sp. Beilagen: 13 mehrfarbige Stadt- bzw. Planbeilagen, 8 mehrfarbige Kunstdrucktafeln, 21 Schwarzdrucktafeln, 4 mehrfarbige und 4 einfarbige Tiefdrucktafeln; zusammen 1760 Bilder.), 1932. In Halbleder 34.50 M.; in Halbfranz mit Kopfgoldschnitt 38 M.

З радістю нотуємо появу третього тому величезної католицької Енцикльопедії-Лексикону відомого католицького видавництва Гердера у Фрайбурґу*). Третій том сеї монументальної енцикльопедії один з найцікавіших. Яке богацтво гасел з ріжних областей знання і життя! Ось пару перших ліпших гасел: характер, християнство, демократія, супружжа, власність, Чіле, Китай, Шикаґо, Данія, хемічний промисл, Цезар, Сервантес, Кльодель, Данте, Достоєвський, Дірер, Айнштайн... Коли переглядати сю книгу знання і життя, то не можна від неї відірватися аж до останньої картки. Таке богацтво ріжнородного змісту й ілюстрацій. Наприклад: Великі ріжнокольорові краєвиди з Китаю, Америки, Африки, зразки німецького, християнського, китайського мистецтва, подоби Христа з ріжних століть і т. д. Текстові ілюстрації находяться майже на кождій шпальті, а є тих ілюстрацій 1632! Сей лєксикон дає вичерпуючі і прозорі відомости з минувшини і теперішности всіх країв світа й усіх областей знання: історії, ґеоґрафії, техніки, природи, мистецтва, музики, літератури і т. п. Це новий тип лєксикону, котрий звертає увагу в першій мірі на все, що практичне і життєве. Се необхідний провідник і дорадник кождого інтеліґента-католика, що схоче визнатися в проявах й суперечностях теперішнього часу. Мимоволі насувається питання: Коли ми Українці будемо мати того рода католицький лєксикон?

*) Гл. рецензію на попередні томи у великоднім числі „Нов. Зорі“ ч. 32 (530) з 1-го травня 1932.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ВАША ДОСТОЙНОСТЕ!

З уваги на те, що здавна читаюча публика відчуває потребу справочника про сучасних письменників, яких твори переважно читає, а про яких вісток не найде — самозрозуміло — ні в історії літератури, ні в енцикльопедії, ні навіть у відповідних оглядах, готую до друку *Словник сучасних зах.-укр. письменників*. Буде він доповненням такогож словника, що його ладить у Харкові проф. М. Плевако. Призначений для читачів по цей бік Збруча, міститиме біо- і бібліографічні відомості про всіх, навіть найменших, сучасних діячів літератури Галичини, Буковини, Закарпаття й еміґрації, а з наддніпрянських лише найважніших. Увійдуть туди вістки про поетів, повістярів і драматурґів; авторів літературних фейлетонів і дописів, кіносценарів й інсценіровок, мемуаристів, теоретиків і істориків літератури, критиків і рецензентів, у тому теж театральних і кінових; врешті редакторів літ. журналів, літ. відділів у часописах.

Надіюся, що не одмовите подати мені звідомлення про Себе. Необхідна тут (I) *автобіографія*, по змозі в такому порядку: 1) Імя й прізвище; 2) Дата й місце народження; 3) Батьки: імя, національність, звання; 4) Короткі дані про рід: його походження, важніші події, чи не було видатних чимсь людей, зокрема письменників; 5) Виховання: школи, лектура й ін. про формування світогляду; 6) Дальше життя: звання, громадська й культурно-освітна діяльність, головні події; 7) Літ. творчість: початок, перші стімули, літ. наука, впливи, літ. орґанізації, погляди на творчість.

(II) В *бібліографії* прошу подати про всі Ваші твори, оригінальні й перекладні, надруковані книжками, або в часописах: Для книжок: 1) Прізвище, чи псевдонім автора так, як надруковано; 2) Повний заголовок; 3) Місце й рік видання; 4) Видавництво; 5) Формат і число сторінок. Коли це збірка то ще й 6) Зміст. Для творів уміщених у часописах крім 1) — 2) треба: 3) Назва часопису; 4) Місце, де видається; 5) Рік, евент. місяць і день; 6) Річник, число і сторінки. У ломаних дужках ( ) треба подати від себе відомості про рід (жанр) твору, можна теж добавити завваги про ідею твору, вамисел, тощо.

Таксамо потрібні бібліографічні дані про (III) *переклади* Ваших творів на чужі мови; про (IV) *статті* оголошені про Вас (біографічні, рецензії на твори), далі про Ваші (V) *псевдоніми*, з зазначенням, які з них можна розкрити. Врешті можна подати замітки про (VI) *недруковані твори*. Все це необхідно писати на папері канцелярійного формату.

Розуміється, що така повнота лише бажана, а не обовязкова, тому, коли цього зробити не можна, буду вдячний і за відомості подані якнебудь інакше. Коли можливо, прошу надіслати свою *світлину*, підпис (тушом на окремій карточці) і *твори*.

З правдивою пошаною

М-р Є. Ю. Пеленський.

Адреса: Проф. Є. Ю. Пеленський, Львів, ул. Міцкевича 11/I.

Примітка Редакції „Нової Зорі“: Нема сумніву, що наші письменники повинні відповісти на сей квестіонар, особливо на запит щодо замислів, спонук й ідей своїх творів; бо без того будуть по їх смерти ріжні „критики“ зпід темної звізди вкладати в їх твори навіть зовсім противні їм думки та будуть викликувати нестеменний хаос.

Християнство і суспільна справа

Написав П. Елемер Чавосси, б. Провінціял Чина Єзуїтів.

Подаємо тут зміст смілих думок про господарські справи, висказаних визначним угорським Єзуїтом в місячнику „Мадярська Культура“, котрий редаґує знаний уже нашим читачам апостол катол. преси о. Банґа Т. І. Наведені тут думки вказують, як дуже змінилася опінія на верхах мадярської суспільности, котра донедавна була сильно реакційна.

Соціялдемократи і комуністи закидають католицькій церкві, що християнська віра звернена виключно на другий світ. Вони голосять, що християнство вже зі своєї внутрішньої природи не може прирікати туземного добробуту; колиж воно се робить, то ограничується до порожних слів, бо церква стратила під тим оглядом всякий вплив на людство. Такі закиди повторяють очевидно також ті, що признаються до матеріялізму, лібералізму, масонерії й загалом всі ті, що руководяться у своїх поглядах виключно матеріяльними спонуками. Щож можна сказати і що робити на такі закиди? Перше всього треба признати, що матеріяльна скрута нині така грізна, голод такий дійсно великий, загальна біднота така невиносима, що реліґійні почування перестали ділати. Реліґійні почування остануть так довго без додатних наслідків, доки теорія і практика не дадуть явного доказу, що церква і реліґія не лише хоче, але також може облегчити загальну нужду. Муситься дати доказ, що реліґійні правди також на туземний добробут мають додатний вплив, підчас коли матеріялістичний світогляд наших противників не лише не може усунути лиха, але навпаки, ще його збільшає та переміняє у невиносимий тягар.

Неоспоримою і вічною правдою є, що життя тут на землі се не наша ціль. Воно лише приготовляє до іншого, вічного, позагробового життя. Віра в позагробове життя не лише не шкодить розвязці спеціяльного питання, але навпаки вона доперва уможливлює розвязку. Людський авторитет може бути охоронений лише через пошану Божого авторитету. Лиш почитання Бога се порука признавання прав нашому ближньому. Лише страх перед Божою справедливістю приборкує пристрасти, які нищать в однаковій мірі здоровля, родину, людську суспільність і державу. Лише любов Бога може збратати людей і зробити їх справді рівноправними. Свобода, рівність і братерство розвиваються в дійсности, не лише на словах і в теорії, тільки на основі віри. Віра в Бога і віра в позагробове, вічне життя се найпевніший і одиноко успішний лік на суспільні хороби. Помимо такого основного значіння віри в позагробове життя, християнство не так односторонно спрямоване на него, щоб аж легковажило дочасні добра. Бог се ціль християнської моральности. Одначе річи сотворені Богом се засоби до осягнення остаточної ціли. Колиж се засоби, то муситься з них робити ужиток. Ужиткування дочасних дібр не може відбуватися довільно, але після певних засад і після їх зглядної вартости. До виконування християнської чесноти конечна певна скількість дочасних дібр. Зарівно цілковите убожество як і надмір богацтва ділає шкідливо на виконування чеснот. І тут дається ствердити правдивість пословиці: „Ін медіо віртус“ (чеснота по середині). Не без причини сказано в св. письмі: „Не дай мені Господи, ані убожества ані богацтва, лиш уділяй мені того, що конечно потрібне для мого прожитку“.

Без засобів не можна осягнути ціли. В часі життя чоловік це сотворіння, що звязане з землею; у своїм прямуванні до вічної ціли мусить він послугуватися матеріяльними, дочасними засобами. Чоловік, якого кожда хвиля життя виповнена журбою за щоденний шматок хліба, не може займатися питаннями про вічність. Кому борба за щоденне життя виповняє кожду хвилю життя, той не може мати часу ходити до церкви. Чий жолудок мучить голод, той не отворить уст до молитви. Коли чоловік не має нічого до стрячення, тоді його гадка сама від себе шукає способу знищення людського і Божого порядку. Чиє тіло покрите брудом, у того також душа не в силі задержати чистоту. Найбільшу нужду можуть витерпіти з піддання Божої волі лише героїчні вдачі, якими були святі. Пересічний чоловік ломиться і паде під тягарем нужди і злиднів.

Впрочім земські добра се не лише засоби до ціли, вони мають також свою певну, абсолютну вартість. Бо се обовязок чоловіка, пізнавати Бога, любити Його по можности вже в туземнім житю. Чим сильніше чоловік перенятий бажанням пізнавати і любити Бога, тим живіше відчуває він істнування Бога в Його сотвореннях. Він зачинає розсліджувати права природи, удосконалює засоби науки і техніки й уживає їх до служби для душевного удосконалювання. Він старається здійснити слова Ісуса Христа: Що зробите найменшому з моїх братів, то зробите Мені. Тоді справджуються слова св. Августина: Coelum es, et in Coelum ibis. (Ти небо і підеш до неба, або ти вже тут на землі мале небесне царство, коли паломничаеш (змагаеш) до неба). Дальше треба зважити, що небесна щасливість має ціху надгороди, яку лиш тоді можна осягнути, коли чоловік на землі виконував свої особисті і громадянські обовязки. До них належить між іншим старатися за потреби родини, любити ближнього так у приватнім як і в публичнім життю й наконець виконувати суспільну справедливість. Це строгий обовязок кождого, запевнити своїй родині людське істнування. Зарівно одиниця, як суспільність і держава мусять старатися уможливити кождому виповнити той обовязок. Того вимагає справедливість і право чоловіка. Робітник не лише управнений, але з огляду на свою родину навіть зобовязаний домагатися сповнення умов людського істнування. Від такого домагання він не може відказатися, бо услівя матеріяльного побуту тісно вяжуться з моральними. Робітник може лиш тоді не домагатися засобів до гідного, людського життя, коли це очевидне, що ті, від котрих він має право домагатися, таки справді не можуть йому їх дати.

Христова притча про богача і Лазаря освітлює цілком ясно обовязки зглядом бідних, які муситься сповняти, хотяйби впрочім нічого злого бідним не робилося. Христос не є ніякою еспанською стіною, за яку моглиби ховатися богачі, всякі трести та біржеві спекулянти, щоб використувати бідних. З другого боку згадана притча се потіха для бідних, яких нещасної долі не можемо хвилево поправити з ріжних причин. В такім випадку не може дати іншої потіхи навіть найбільший демократ-демаґоґ. Але є велика ріжниця між потіхою, яку дає християнство і яка полягає на певній надії вічної надгороди в небі, та потіхою, що її дає соціял-демократія своїм сторонникам. Здійснення потіхи соціялдемократів не дочекаються зовсім певно їх партійці і зовсім певно також їх наслідники.

Очевидно, ходить не лише про признавання, але також про виконування християнських засад. На жаль бачимо часто такі події: християнські власники домів не хотять наймати помешкання родинам, які мають богато дітей; християнські підприємці і фабриканти звільняють без причини серед зими робітників, навіть таких, які мають дрібних дітей; християнські держави задержують робітникам належну їм законно зарібну платню і приймають до праці лише нежонатих робітників, або визначують робітникам таку низьку плату, що їм неможливо заложити родину. Такі і подібні події приводять робітників до переконання, що християнська суспільність не хоче їм добровільно помочи. Робітники не відріжняють християнської суспільности від самого християнства, вони остаточно тратять довіря до християнства і до Церкви. Дуже шкідливим явищем се фарисейське виконування християнських правд. Се до неба о пімсту вопіюче надужиття християнської науки, коли хтось відкликуючись на неї, взиває других до терпеливости і згідливости та пригадує їм позагробове життя, а сам рівночасно визискує свої жертви. Так послугується реліґією лібералізм. Він хоче при помочі реліґії держати в карбах низші суспільні верстви, щоб міг сам тим більше красти. Коли деяким, які і так вже побирають кілька платень, додається нові, товсті синекури і коли замикається очи на ріжні „панами“; коли злочини й надужиття тих, що мають в руках найвищі уряди, остають безкарні — тоді голодуючі маси неначе з конечности пригадують собі слова Ісуса Христа: Горе вам фарисеї, що зїдаете доми сиріт і відмовляете довгі молитви!...

Чи має католицька віра обновлюючі сили, потрібні до успішного поборювання нинішного суспільного зла? Католицизм має без сумніву всі правди і науки, які потрібні до розвязки нинішного суспільного питання. Він має достаточні засоби ласк, які дають силу так богатим як і бідним здійснити його науку. Мимо того треба тямити, що реліґія не дає засобів примусу удержати вільну волю чоловіка до виконування засад реліґії. Реліґія вимагає переконання. Коли так, то не дасться заперечити, що від часу до часу люди л и ш е ч е р е з ш к о д у приходять до пізнання правди. Очевидно, що Бог і того педаґоґічного засобу уживає до виконання своїх плянів. Французький деспотизм нічого не навчив людий аж доки не вибухла велика революція; в тім значінню була французька революція історичною і п е д а ґ о ґ і ч н о ю к о н е ч н і с т ю. Коли світ обстає при упорі і затверділости в злім, то певно після Божого присуду розшаліє над ним нова катастрофа, яка його затопить в морі сліз і крови. Тому що людська фільософія цілком не дописала, мусять заясніти християнські правди в давнім своїм сяеві і славі.

Мимо того віруючі католики не сміють складати зброї. Вони мусять всіми силами здійснювати християнські засади і християнську науку. Що маємо нині сповняти на суспільній области? Перша умова до розвязки суспільного питання се мати найглибше переконання, що суспільне питання нині найважніше і найбільше пекуче та не терпить проволоки. На жаль, дуже богато християн далекі від такого переконання. Кождий католик мусить бути глибоко переконаний, що лише на підставі християнських засад можлива розвязка суспільного питання. Ту розвязку муситься перевести без огляду на якінебудь відносини та інтереси, навіть тоді, коли треба буде змінити старі історичні установи. Мусимо бути переконані, що основна направа відносин так довго не можлива доки держава не приноровиться до християнського су-

спільного світогляду. Це завдання християнської політики — допровадити до запанування християнських засад в державнім суспільнім законодавстві. Всі наші зусилля мусять звернутися до розвязування суспільних питань не шляхом добродійности, але шляхом суспільної справедливости. В ціли прискорення розвязки мусить кождий громадянин понести якусь жертву. В першу чергу мусять понести жертву такі маєтки, які мають виключно ціху особистого збогачування: грошеві установи, підприємства, акційні товариства, великий промисл, картелі і трести. Цілком інакше муситься обійти з такими маєтками, які служать загальному добру, добродійности та іншим народним цілям. Душпастирі обовязані часто проповідувати про всі питання. В сповідальници належить гріхи протисуспільні таксамо остро судити, як усі інші гріхи. Коли возьмемося до роботи на суспільній области згідно й одною лінією, то можна мати надію, що удасться ще відвернути від суспільности катастрофу, хотяй вже може навіть в останній хвилі.

Католицький публіцист Антін Кеніґ з Будапешту мав розмову з автором сеї статті, котрий є тепер директором єзуітського конвікту в Кальочі. Автор сказав йому між іншим ось таке: Найбільша трудність розвязки суспільного питання це та обставина, шо державна влада в руках ліберального капіталізму. Длятого сучасні держави не мають ані сили ані охоти до основної суспільної реформи. Поганський дух віє в нинішнім публичнім житті, а любов ближнього, яка випливає виключно з христіянського духа, вигнана з публичного життя.

Длятого нема спільного поступования проти большевизму і ліберального капіталізму.

На питання публіциста, чи взагалі можна розвязати суспільне питання, відповів автор: Не можна тратити надії, бо інакше отворилисяб застави і тоді потопа азіятизму залле культуру, родину й реліґію. Надія мусить бути реальна. А вона може бути така лиш тоді, коли опремося на засадах енциклік „Рерум новарум“ і „Квадрагезімо анно“. Ті засади мусять неустрашимо проголошувати католицькі державні мужі і священики і рівночасно стреміти до їх здійснювання. Також треба в тім дусі виховувати й учити молодіж у всіх школах, від найнищих до найвищих, бо таке виховання має нині тревале значіння. Лише в той спосіб вихована молодіж зможе в будучности стати пожиточним членом суспільности. Практична любов ближнього після засад Христа Спасителя — се найвищий клич нинішного часу!

— *Подав Й. Р.*

Орлеанська дівчина

це не сільська дівчина, а королівна.

В останнім числі „Меркур де Франс“ молодий французький історик Й. Якобі виступив з ревеляційною гіпотезою, що Жанна Д'Арк, „Орлеанська Дівиця“, се не сільська дівчина з с. Домремі, як твердять історики, але княжна королівського роду. Автор смілої гіпотези, досі невідомий ширшому загалові, став відразу славний. Французька, анґлійська і німецька преса обширно коментує його працю. Поважний парижський орґан „Тан“ обговорює сю працю на першій стороні, підчеркуючи, що автор переводить доказ своєї тези річево і критично. На думку автора мнима пастушка з Домремі се неправого ложа дочка князя Орлеану, нерідна сестра Карла VII, короля Франції.

Як ржа нищить блискучу сталь так лінивство нищить людину і родить в ній злочини. (Ф. А. Крумбахер).

СІЧЕНЬ

МІСЯЦЬ КАТОЛИЦЬКОЇ ПРЕСИ

Сим поручається: 1) Проголосити з проповідниці „місяць доброї преси“ (січень до 15. II. 1933 р.) — і пояснити вірним, на що цей місяць призначений, 2) виголосити бодай одну проповідь на тему ЗЛОЇ й ДОБРОЇ ПРЕСИ і в тій проповіді висказати, що христіянин-католик може й обовязаний робити для доброї преси. В дальших неділях „місяця“ сю велику справу перед проповідю коротко пригадати й наново поручити. 3) Відбути нараду з кількома відповідними особами в парохії (прим. з членами Брацтва), що та як зробити для поширення доброї преси. 4) В половині місяця або скорше заповісти, що по всіх домах підуть колектанти (-ки) передплати — і їх вислати з оказовими примірниками і зшитком чи блючком. Колектанти повинні обійти всі хати в парохії хочби для розбудження свідомости, записуючи адреси, мають зазначити, хто новий зачинає передплачувати. 5) Кождої неділі підчас „місяця“ по Службі Божій відмовляти 5 Отче наш і 5 Богородице в наміренню поширення катол. преси. 6) По упливі місяця, це є: до кінця лютня здати ЗВІТ до Уряду Деканального: а) з того, що зроблено і б) які успіхи (нових передплатників або загалом передплатників) принесла акція „місяця“. Звіти перешле Уряд Деканальний до Преосвященного Ординаріяту під особистою відповідальністю.

Инші — гідні поручення АКТИ (також поза місяцем д. пр.): Класти катол. часописи й книжки в канцелярії й почекальні, — плякатувати часопис на приступних місцях, прим. коло церкви, — уряджувати коло церкви кольпортажу часописів і книжок, — уживати для благородної аґітації й пропаґанди Брацтв і Товариств, — закладати Братські або парохіяльні бібліотеки, — роздавати при нагоді парохіяльних посіщень і при інших стрічах, як також через шкільних дітей відповідні летючки й оказові примірники, — попросити богатших, щоби запренумерували часопис для найбідніших і таких жертводавців оголосити з признанням з проповідниці, — порадити біднішим спільну передплату (по 5-ох або бодай 10-ох 1 примірник часопису), — устроїти виставку католицьких часописів і книжок приміром у читальні, чи в відповідній кімнаті й заохотити парохіян, щоби її відвідали. (Видавництва часто дадуть на сю ціль примірники даром, або по значно зниженій ціні). — При ріжних нагодах радити читати й передплачувати католицький часопис, зґл. відповідну книжку. Загалом конечно вжити всіх заходів, щоби в вірних розбудити не лише охоту до читання й спомагання католицької преси, але також, щоби витворити в них ПЕРЕКОНАННЯ, що є ПРАВДИВИМ ОБОВЯЗКОМ ХРИСТІЯН ОБОРОНА перед злою пресою — і тим самим: СТВОРЕННЯ й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЇ ПРЕСИ, — що осягається передовсім передплатою. (Замало і неправдиво булоби думати, що поміч добрій пресі це лише таке довільне, отже не конечне, „не обовязкове“ добре діло). І це переконання дасться здобути через часте при відповідних нагодах впоювання свідомости — подібно, як уже є вповне переконання про недільний обовязок брати участь у Безкровній Жертві. Кромі цего поручається всі ті уваги і способи, які подано в тут. відозві до Духовенства з дня 6. серпня 1931 Ч. 6376/IV під заголовком „О пресі як дуже важній зброї нинішної доби“ — в другій части (стор. 9 — В.).

Вкінці приказується під каноничним послухом першу часть тоїж відозви (стор. 1—9) з амвони вірним прочитати і пояснити. З часописів належить поширювати 1) „НОВУ ЗОРЮ“, 2) „ПРАВДУ“, 3) „МІСІОНАРА“, 4) „НАШОГО ПРИЯТЕЛЯ“, 5) „БЕСКИД“.

Від Епископського Ординаріяту.

Станиславів, дня 14. грудня 1932.

(З „Вістника Станиславівської Епархії“).

Правничі справи

Велика небезпека, яка криється в новім кодексі цивільної процедури.

В новім кодексі процедури цивільної (КПЦ) є один особливо небезпечний артикул, котрий виглядає дуже ліберально. Той артикул звучить дослівно так: „Арт. 367. §. 1. Вирок, виданий в неприсутности пізваного, не буде заочний, коли пізваний жадав переведення розправи в своїй неприсутности або складав уже в справі вияснення устно або писемно“. — З того не тільки ляік але й правник, котрий докладно не опанував нового кодексу, може виміркувати, що вистарчить, коли пізваний напише до суду: „Прошу перевести розправу в моїй неприсутности“ — і вже не потребує йти на розправу, бо заочного вироку не буде. — Тимчасом так не є. Бо в арт. 231 сказано: „Кожда зі сторін може в процесовім письмі жадати переведення розправи в її неприсутности“. А в арт. 137 сказано, що в такім письмі має бути написане: „Арт. 137. §. 1. Кожде письмо повинно (в собі) містити: 1) Означення суду, до котрого воно спрямоване, імя і назвиско, звання і місце замешкання сторін і повновласників; 2) означення роду письма і предмету справи; 3) основу внеску або заяви та доказ и на підпертя наведених обставин; 4) підпис сторони або її заступника а в справах з обовязковим адвокатським заступством — підпис адвоката; 5) названня залучників. — §. 2 (того самого артикулу): До письма повинна бути долучена повновласть, коли письмо вносить повновласник, котрий передтим не зложив (в актах) повновласти. — §. 3 (того самого артикулу): За сторону, котра не вміє або не може підписатися, підпише письмо особа нею уповажнена з наведенням причини, задля котрої не підписалася сама сторона“. — Таксамо спротив проти заочного вироку, котрий має бути внесений до 2 тижнів від доручення вироку, мусить містити в собі закиди та докази, котрі уосновують ті закиди, бо інакше буде відкинений. (Гл. Арт. 370).

(З викладів радника Вергановського про новий Кодекс цив. процедури).

Горе тим, що попали в розпуку, бо вони не мають віри і тому не мають охорони. (Ісус Сирах).

Цікаві пляни

РУСВЕЛТА В СПРАВІ РОЗБРОЄННЯ

Блаженні віруючі в їх здійснення.

В розмові з представником Америки на розброєневу конференцію Дейвісом, Русвелт сказав: Розброєння необхідне для привернення довіря і в слід за тим кредиту. Кредит це динамомашина торговлі. Почуття безпеки зрослоби пропорціонально до зменшення знарядів війни. Підводні лодки повинні бути знесені. Треба також заборонити вживати воздушних бомб, отруйних ґазів, рухомої тяжкої артилерії і бомбових літаків. Франція й Італія повинні заключити морський договір, згідно з лондонським договором. Програми світової господарської конференції не треба обмежувати. Воєнні довги повинні бути Америці заплачені. (ПАТ.)

З МИСТЕЦТВА

ВИСТАВА ОБРАЗІВ УКРАЇНСЬКИХ МАЛЯРІВ У ЛЬВОВІ.

(5. XII. 1932 р. — 17. I. 1933 р.).

Серед незвичайно важких обставин наше мистецьке життя не тільки не завмерло, але навпаки розвивається з кождим роком. Мистецькі вистави відбуваються у нас доволі часто. Всі вони стоять на розмірно високому рівні. В нашій пресі появляється богато статтей на мистецькі теми й цікаві полеміки. У Львові виходить справді европейський журнал „Мистецтво“. В останніх днях вийшов новий мистецький журнал „Карби“. Галицькій суспільности трудно повірити, що наше мистецтво не гірше від чужого, що рівень наших найкращих мистців не низший від европейських. Правда, можна мати неодно побажання на адресу наших мистців. Та треба взяти під увагу ту життєву основу, на якій виростає наша мистецька надбудова. Наші мистці на загал добре сповняють свої завдання. Те що вони досі дали, це дійсно цінне надбання української культури.

Крім Асоціяції Українських Незалежних Мистців (АНУМ), повстала у Львові нова група молодих мистців, „Руб“. Ся назва походить від знаного вислову: „Ставити справу руба“. До „Руба“ ввійшли переважно ученики знаного маляря Олександра Новаківського, найбільшого з великих мистців старшого покоління. Члени „Руба“: В. Гаврилюк, В. Ласовський, С. Луцик, А. Малюца, М. Мороз, О. Пленкан, Г. Смольський і Р. Чорній. Майже всі вони перебували довше або коротше в „школі“ Новаківського, але „новаківцями“ в повному того слова розумінні годі їх назвати. З малими виїмками (Мороз) стараються вони бути собою, не наслідують сліпо свого майстра. Членці групи „Руб“ це не епігони й наслідувачі Новаківського, але молоді мистці, які ще може не мають зовсім виразного мистецького обличча та заге змагають витревало до власного мистецького вияву.

На теперішній виставі образів в Музеї НТШ найбільше місця займають члени „Руба“. В першій малій салі виставив Степан Луцик своїх 17 образів. Зрівноважений, свідомий себе і своїх засобів, культурний у барві, далекий від яскравости й грубости ефектів, малює природу так, як її відчуває. — Одинокий правдивий „новаківець“ це Михайло Мороз. Він як і його майстер Н—ий — мистець барви. „Хапає за очи“ публіку своїми великими яскравими полотнами. Він найбільше подобається глядачам як вовсім зрозумілий для всіх. Його „Водопади“ мають свій кольорит і сильний розмах. — Незвичайно послідовно розвивається і поступає вперед Антін Малюца. Його малюнки вулиць, домів, дахів, мурів добре збудовані, гармонійні й викінчені. Слідно поважний підхід до мистецтва. — Образи Олени Плешкан, повні простоти, визначаються реалізмом. — Стефа Рудакевич та Марія Моравчевська звертають увагу пейзажами щирими мов спогад з приємної прогулки. Легкий, безпретенсійний сентимент, ніжний жіночий лиризм. — Іванка Нижник виставила цікавий автопортрет і декілька добре вданих пейзажів. — Гриць Смольський добре орудує малярською технікою, старанно викінчує подробиці. Найкращі „Зима“ та „Автопортрет“. — З членів „Руба“ найбільш оригінальний Володимир Ласовський. Він найдальше відійшов від свого майстра. Його образи ще не цілком суцільні. Ласовський робить спроби в різних напрямах, але в усіх тих шуканнях виявляється його цікава, своєрідна особистість. В його образах чути якийсь подих надреального. Деякі його образи переносять нас у вищі сфери відчування а це одно з завдань кождого справжнього мистецтва. Коли інші члени „Руба“ — що так скажемо — „тримаються землі“, Ласовський переходить у царину надзмислового, до містики й удуховлення. Надреалізм Ласовського це не тільки модний парижський напрям (сірреалізм), але очевидно правдива потреба душі мистця. Ласовський має своєрідний психічний підхід і через те він відокремлений від інших наших мистців. Коли Ласовський стоїть на роздоріжжі та змагає невпинно до досконалости в експресії та конструкції, то Володимир Гаврилюк вже найшов свій шлях. Він модерніст з виразним нахилом до кубізму. Гаврилюк не наслідує невільничо чужих мистців, але в своїх композиціях розвязує незалежно, по своїому основні проблеми кубізму: розклад реальної дійсности на спрощені форми, уклад простих площин, геометричні обриси, суцільна будова цілости, поезія абстрактних форм. Мистецтво Гаврилюка се цікава кузня новочасної форми. — Роман Чорній се один з наших найкращих сучасних карикатуристів. Він виставив карикатури своїх товаришів-„новаківців“ непересічної вартости. Характеристика осіб повна виразу. — Про мистецьку творчість Олександра Новаківського, що в 1932 р. обходив 60-ліття своїх уродин, маємо вже богато статтей і студій. Він клясик нашого пластичного мистецтва. Нові його образи, що займають окрему салю, стоять на рівні давніших його праць. Його портрети і цвіти звертають загальну увагу. Та нам ходить у сій рецензії найбільше про наймолодших наших мистців.

Останні дві салі заняли наші мистці з Парижа та з Варшави. — Северин Борачок (Париж) виставив 44 свої образи в окремій салі. Він у своїх імпресіоністичних образах в темнім тоні звертає головну увагу на цілість, занедбуючи подробиці. Одначе ті його загальні нариси викликують враження чогось сильного. — З Парижан виставили свої образи: Михайло Андрієнко, Василь Хмелюк, Соня Зарицька, М. Кричевський, В. Перебийніс і О. Третяків. Вони виставили лише по кілька образів. Не всі вони цікаві. Найкращі їх образи се „Материнство“ С. Зарицької і два портрети В. Перебийноса. Варшавську групу мистців „Спокій“ (дуже сонна назва!) заступають: О. Шатківський, Н. Хасевич, М. Мариняк і П. Мегик. Їх нечисленні праці не дають змоги пізнати їх докладніше. — Олександра Стефанович (Хирів) виставила дві каліграфічні річи, цікаві передовсім своєю технікою.

Львівський мистець Олександер Климко дав чотири дуже характеристичні акварелі з міського життя. — Дві мистецькі різьби артиста-різьбаря Сергія Литвиненка доповняють сю замітну виставу. Цікаво, що Поляки й Жиди оцінюють сю виставу далеко прихильніше ніж свої. Українська критикоманія проявляється все і при всім. — Ігор.

В память Маркіяна Шашкевича

Ініціятивний Комітет, в склад якого входять представники культ. освітних і музичних товариств у Львові постановив уладити при кінці травня або на початку червня 1933 р. всенародне свято з приводу 40-ліття перенесення тлінних останків о. М. Шашкевича з Новосілок до Львова і 100-ліття появи збірки поезій „Син Руси“. В тій справі відбуто три засідання, на котрих обговорено програму сего свята. Дополудня відбудеться Богослуження, панахида і проповідь над могилою о. М. Ш. на Личаківськім цвинтарі при участи процесій зі Львова та з його околиць. Пополудні на площі Сокола-Батька відбудеться всенародне свято: промова, збірні виступи львівських і селянських хорів, хор дітей „Р. Ш.“, вправи Луговиків і Соколів та ін. Проектується видати твори о. М. Ш. в мистецькім оформленні та популярну брошуру про Його життя і творчість. — Витаємо думку уладження сего релігійно-національного свята, бо воно піднесе духа в нашім многостраждальнім народі. „Н. Зоря“ вже в передовиці з 7. VIII. 1932 звернула увагу на потребу поширення культу о. М. Шашкевича та на річницю припадаючу в 1933 р.

Сама чеснота навіть ображує, коли їй товаришить відпихаюче поведення. — (Епископ Миддлетон).

Смерть б. президента м. Львова

На днях помер Йосиф Найман, б. президент Львова, в 75 р. життя. Покійний походив зі старого спольщеного німецького роду. З фаху був складачем. Як знаменитий фаховець вибився на начальника друкарні, потому став її власником і головою організації друкарів. Тому літ 40 вибраний до ради м. Львова став президентом міста в р. 1911. Уступив в р. 1927. По покійнім остала жінка Казимира з Піллерів, сини д-р Йосиф і Адам і дочки Казимира Шірмерова, інжинірова Вайсова і докторова Гарасимовичева. Вже по наведених назвиськах видно, кілько німецьких родів скріпило польський елемент у сім місті.

Конґрес радикалів

В двох останніх днях грудня відбувся у Львові 32-й конґрес укр. радикалів. Найзамітніший на тім конґресі був реферат рад. посла Мих. Матчака, котрий і нам присвятив чимало уваги. Зміст: Валиться старий капіталістичний устрій. Світ наближається до соціялізму. Територіяльні зміни можуть наступити і без війни. Радикальна партія належить до СТІ (Союза Трудового Інтернаціоналу — або т. зв. II Інтернаціоналу) від 22 II. 1931, котрий обстоює самоозначення націй. Тільки з ППС (котра також належить до СТІ) радикали не можуть погодитися, тому співробітничають лише з жидівським „Бундом“, з Незалежною Соц. Партією та з німецькою соц. дем. робітн. партією в Польщі. Далі референт характеризує большевиків і їх щораз більше централістичну, безоглядну політику, що нищить Україну. Рівно негативно ставиться референт до фашизму. Слідує довша остра характеристика відносин в Польщі. Відтак наступає найцікавіше для нас місце реферату, в котрім представлено, чому радикальна партія в часі виборів заключила спільний блок з УНДО'м: именно вона тим способом хотіла не допустити, щоб на арену української політики виступила Українська Католицька Народна Партія, тепер УНО. Референт звертає увагу зїзду на те, що від якогось часу кріпшає наступ „клерикалізму“ на все українське життя, що „зорґанізований клерикалізм“ опановує майже всі українські економічні установи й товариства в Галичині, що будує й розбудовує свої, що творить нові монаші Чини, які мають вплив не тільки на релігійне життя, що видно вже як зачинає всякати в українську суспільність вплив скріпленої української католицької преси, що розбудовується католицьке шкільництво, словом — що українська суспільність зачинає змінятися під впливом нового в нас, оживленого католицизму.

На сі виводи радикального посла скажемо: Гай-гай, пане после! Мід вашими устами питиб! Так гарно представили Ви зміст сил, організованости й активности українського католицизму, — розуміється, щоб тим спонукати до контрофензиви радикальну й либеральну інтеліґенцію. На жаль, успіхи праці наших розмірно невеличких сил серед української суспільности ще не такі великі як каже п. посол Матчак, хоч легко моглиб бути ще більші ніж він представляє. Навіть при дуже невеличких жертвах і зусиллях нашого духовенства й невеличкої ґрупи світських. Нехайже та картина, якої так бояться наші радикали, буде нам заохотою до дальшої праці, бо та праця може добудувати українській суспільности її праве крило і скріпити всю суспільність так, що вона стане справжньою сильною нацією.

Замітимо, що подібно як пос. Матчак оцінює зріст сили католицизму й консерватизму в Галичині також новий орґан дуже лівих марксистів „Українська Думка“ в передовиці (ч. 2). Тою статтею займемося в свій час.

Наукові твори треба читати зараз по їх виході, а поетичні ті, що мають якнайбільше літ. (Бульвер).

Ціни безконкуренційні

Скіряні жіночі торбинки . . від 1·80 зол.
Скіряні теки на акти . . . . „ 3·70 „
Скіряні портфелі . . . . . „ 1·20 „
Скіряні пуляреси . . . . . „ 0·50 „

Фабрика куфрів і торб — Леопольд Розенцвайґ
Львів, вул. Сикстуська ч. 5. 125 1—1 Телєфон: 29-20.

НОВІ ВИДАННЯ

С. ТОМАШІВСЬКИЙ. Історик, політик, публіцист. Накладом Організаційного Комітету УКНП. Ст. 79 + (1). 16⁰. Ціна 1 зол. — Се збірка праця присвячена памяти найбільшого історика Галицької Землі та найлучшого українського публіциста взагалі. В склад її входять м. і. короткий життєпис пок. Томашівського, характеристика його як історика (пера Ів. Кревецького), як історика Церкви (пера д-ра Андрусяка) і як публіциста (пера д-ра Назарука), спомини пані Марії Томашівської і спомини о. Т. Галущинського про покійного та пять листів покійного про політ. положення укр. нації.

„ХЛІБОРОБСЬКИЙ ШЛЯХ“ появився вже як двотижневик газетного формату. Перше число зредаґоване цікаво. Се орган українських монархістів. Як орган консервативний він близький „Новій Зорі“. Адреса: Львів, вул. Тереси 2 п.

„КАРБИ“. Мистецький збірник ч. 1. Виходить неперіодично. Львів 1932. Ст. 32, 4⁰, 40 ілюстрацій; ціна 2 зол. До набуття в укр. книгарнях.

В СТОЛІТТЯ СМЕРТИ ЙОГАНА ВОЛЬФҐАНҐА ҐЕТЕ. Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові. Львів 1932. — Зміст: В. Левицький: Передмова; — І. Свенціцький: Творчість Ґете на тлі доби 1749—1832 р.; В. Дорошенко: Ґете в укр. перекладах, переспівах та наслідуваннях; Я. Гординський: Українські переклади і переспіви з Ґете; І. Раковський: Ґете-природник. Ст. 76, 8⁰ — Видання цінне тим, що в нім подана українська бібліографія перекладів з Ґетого і характеристика тих перекладів. Добре булоб подати також короткі зміст статтей по німецьки.

„РІДНА ШКОЛА“. Ілюстрований часопис для всіх. Львів 1932. Річник І. 12 чисел, кожде вел. аркуш друку. — Сей журнал редаґований інтересно. Можна в нім знайти цінні для статистики нашого шкільництва інформації та цифри про українське шкільництво на всіх наших землях і на еміґрації. Се видавництво цікаве ще тим, що головно наш учительський стан, хоч ослаблений чисельно, передплачує його так, що воно виходить без дефіциту.

МАСЛОСОЮЗ 1907—1932. Ст. 64, формату 210 × 270 мм. Видання европейське, на гарнім крейдовім папері, повне ілюстрацій. Вінета дуже оригінальна з церкою св. Юра і стилізованою птицею в кількох кольорах. Вступ у пятьох мовах, підписи під ілюстраціями у трьох мовах. Підписи не все однозгідні. Під фотографіями 10-ох крамниць Маслосоюза у Львові не подано, при котрих вулицях вони положені. Се видання виглядає як настільний альбом.

Ганс Христіян Андерзен: ЯЛИНКА (Збірка казок). На українську мову переклав Юра Шкрумеляк. Львів, 1932. В-во „Світ Дитини“. Ст. 60, 16⁰. Ціна 75 сот.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

КОНҐРЕС РАДИКАЛІВ радив під проводом сен. Макуха. Було 153 делеґатів, переважно селян. Укр. соц. демократи прислали делеґацію, котра підчеркнула конечність злиття обидвох партій. Богородчанської опозиції на конґрес не допущено. В склад нової управи рад. партії вибрані: Др. Макух як голова, Навроцький і посол Жук як заступники, др. Стахів як секретар.

СТАРУ ПІСНЮ на нуту „Бодайся когут знудив“ заспівала ендецька „Ґазета Варшавска“ в ч. 397. Ствердивши, що на Волині і Холмщині зросла національна свідомість Українців. „Ґ. В.“ поучує санаторів, що вихідною точкою розвязки української проблеми повинна бути не „неочеркнена справедливість“ але відріжнення „рускей“ проблеми від... української. Ті люди нічого не забули і нічого не навчилися...

ЕНДЕЦЬКИЙ „КУРЄР ЛЬВОВСКІ“ приніс в 1-м числі за сей рік передовицю п. з. „Кво вадіс Польонія“, в котрій передає зміст статті катол. „Ґерманії“. Остання пише, що коли довший ряд літ потреває теперішне правління в Польщі, то Польща перестане бути християнською державою. Ендецький орґан з задоволенням нотує той голос, хоч ендеки також не показали християнства, коли були при владі.

„НАШ ПШЕҐЛЬОНД“ доносить: З дискусій на Замку в Варшаві виходить, що небезпека німецького нападу на Польщу знищила всякі протисовітські пляни в Польщі й тимсамим зліквідувала концепцію усамостійнення наддніпрянської України.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА І РАДІО повели сильний пропаґандовий наступ за ревізією польсько-німецької границі в Німеччини. „Фоссіше Цтґ“ і парижський „Тан“ пишуть, що у французькій публичній опінії довершився радикальний зворот в користь ревізії. („Курер Варшавскі“ ч. 358.).

ПРЕДСТАВНИК РУСВЕЛТА приїхав до Европи і висондовує становища більших европейських держав у справі воєнних довгів.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЧІЛЄ називається Артуро Алєссандрі.

В ЯПОНІЇ повстала нова партія, яка називається „Національна Ліґа“. Програма партії фашистівська.

КИТАЙСЬКИЙ КУОМІНТАНҐ ухвалив на своїх зборах заострити бойкот японських товарів і скріпити повстанську акцію в Манджурії.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

XXI-і Звичайні Загальні Збори РСУК-а (Ревізійного Союзу Українських Кооператив) відбулися 29. XII. 192 р. у Львові при участи 325 делеґатів, що заступали 595 кооператив. Збори відкрив та проводив ними голова Ради РСУК-а сен. Ю. Павликовський. Дир. О. Луцький в довшій промові зясував положення нашої кооперації та вигляди на будуче. Касовий звіт здав дир. І. Филипович. Д-р М. Волошин від Контр. Комісії поставив внесок на уділення абсолюторії уступаючій управі. В дискусії над звітами промовляло 44 бесідників, головно представники низових кооператив. Бесідники з Волині представляли тамошні переслідування кооперативного руху та взивали Галичан помочи їм. Збори приняли ряд резолюцій, м. ін. плян „трирічки“ наших економічних централь: Маслосоюзу, Центросоюзу, Центробанку і Нар. Торговлі. Головою Ради РСУК-а вибрано знов сен. Ю. Павликовського. Членами Ради стали: о. М. Миляпич (Ўстрики, Лемківщина), радн. О. Рочняк (Холм), І. Кузів (Стрий). о. І. Галібей (Скоморохи, Бучач), І. Романюк (Почаїв), дир. Ю. Шепарович (Львів, Центросоюз), Ф. Глум (Викторів, Галич), інж. Б. Білинський (Городенка), інж. А. Палій (Львів, Маслосоюз), В. Шмата (Чортків), д-р І. Блажкевич (Дрогобич), В. Островський (Луцьк). Заступники членів Ради: В. Кохан (Сокаль), Ст. Горняк (Добромиль), О. Трач (Станиславів), Т. Довгань (Збараж). Контрольна Комісія: д-р М. Волошин, М. Заячківський (Львів), д-р Ст. Витвицький (Дрогобич); заступники: інж. Олексюк (Збараж), Ст. Мурафа (Болшів).

Українська копальня вугля „Кальор“ в Новоселиці, пов. Снятин, розвивається чимраз краще. Ведуть її інж. Сербинський та інж. Янович. Вона істнує вже пів року. Тепер добуває вона денно коло півтора ваґону вугля, котре не уступає шлеському. В копальні працює 70 наших робітників. Богато селян заробляє при розвоженні вугля. Переводиться постепенно машинізацію копальні. Вугля закуповує дооколичне населення. Ринок збуту постійно поширюється.

Вивозову премію на овес у висоті 4 зол. від 100 кґ. ухвалив впровадити від 1. IV. 1933 р. Економічний Комітет Ради Міністрів.

Ввіз смальцю й округлого дерева до Німеччини заборонило німецьке правительство з днем 1. І. 1933 р.

МИХ. ЗОЩЕНКО

Жити можна

Гумореска з совітського раю.

Піч в моїй кімнаті дуже драптива. Через неї моя родина все зачаджується. А чортів ЖАКТ*) не хоче направити. Щадить. Длятого, щоб заощаджене, як звичайно, змарнувати.

Недавно оглядали ту мою грубку. Особливо каглу провірювали. Навіть голову до нутра впихали.

— Ні, кажуть, жити можна.

— Товариші, кажу, досить соромно казати такі слова: жити можна. Все зачаджуємося через ту вашу піч. Недавно навіть кітка загоріла. Її мололо недавно коло ведра. А ви кажете — жити можна.

А чортів ЖАКТ каже:

— То ми, каже, зараз зробимо досвід. І побачимо, чи ваша грубка чадить. Коли ми зараз по напаленню зачадимося, — ваше щастя — переставимо. Коли ні — вибачте за змарнування палива.

Запалили в грубці. Розложилися довруги неї.

Сидимо, нюхаємо.

Коло кагли сів предсідатель, а тут — секретар Грибоїдов, а там на моїй постелі — скарбник.

Незабаром, розуміється, чад почав розходитися по хаті.

Предсідник понюхав і говорить:

— Ні. Нічого не чути. Розходиться теплий воздух і тільки.

Скарбник драбуга каже:

— Зовсім знаменита атмосфера. І нюхати її можна. Голова через те не слабне. У мене в помешканні атмосфера гірше смердить, і я, каже, не стогну ізза дурниці. А тут дух зовсім можливий.

А я кажу:

— Та змилуйтеся, деж він можливий? А ось як ґаз струйком суне.

Предсідник відзивається:

— Покличте кітку. Коли кітка буде смирно сидіти, значить все в порядку. Звірина в таких справах все безсторонна. На неї можна спуститися.

Приходить кітка. Сідає на ліжко. Сидить спокійно. Розуміється, спокійно, бо вона вже дещо привикла.

— Ні, каже предсідник, вибачайте.

Аж тут скарбник похитнувся на постелі і каже:

— Знаєте, мушу спішитися, полагодити деякі справи.

А сам позеленів і ледви на ногах держиться.

Предсідник каже:

Зараз всі підемо.

А сам підходить до вікна і дихає у шпарку.

Я відсунув його від вікна:

— Так, кажу, не можна робити експертизи.

Він каже:

— Прошу дуже. Можу відійти. Мені ваш воздух зовсім добрий. Природний воздух. Для здоровля якраз. Печі не можу вам направити. Вона нормальна.

А за пів години, коли тогож предсідника положили на ноші і занесли до каритки ратункового поготівля, я знов з ним розговорився. Кажу:

— Ну, як?

— Алеж ні, каже. Не буде направи. Жити можна.

І таки не направили. Ну, щож робити. Привикаю. Чоловік не блоха — до всего привикне.

*) Жилищный Комитетъ = Домовий Комітет.

НОВИНКИ

Веселих Свят бажаємо всім ВП. Передплатникам, Читачам, Прихильникам і Противникам „Нової Зорі“.

Слідуюче число „Нової Зорі“ вийде по святах з датою 15. І. 1933 р.

Всім ВП. Прихильникам „Нової Зорі“, котрі були ласкаві прислати нам досього святочного числа свої праці, подаємо до відома, що всі вони призначені до друку, одначе ізза браку місця в се число увійти не могли. Щиро дякуємо за співпрацю. Згадані твори будуть напечатані.

Академія в память Священомученика Йосафата відбулася в Золочеві заходом філії Т-ва Охорони Дітей та Опіки над Молодю. Молодь української приватної гімназії виконала хорові продукції, деклямації, скрипкове сольо та виставу „Неон“, драм. образок з часів переслідування Християн. Всі точки випали без закиду.

„Народний Дім“ у Львові одержав від суду примусового управителя.

Етнографічна вистава народньої ноші з Галичини, Буковини, Волині й Полісся відчинена до 21. І. 1933 р. в авлі жіночої гімназії СС. Василіянок у Львові, при вул. Длуґоша ч. 17. Вона заслугує вповні на оглянення.

В Делятині засновано в грудні м. р. філію „Союзу Українок“.

В Підгаєччині засновано 23 самоосвітних гуртків при читальнях „Просвіти“.

Свято Мазепи відбулося в с. Грушові, пов. Дрогобич. Промову виголосив парох о. І. Сенечко. Хорові точки та деклямації випали гарно.

Коморники вже зачали урядувати в Галичині від 2 січня с. р. У Львові урядувати-ме 18 коморників (15 при городському суді міському, 3 при заміському), у Станиславові й Перемишлі по 4, в Тернополі 3.

Пять револьверів в болоті найшла судово-поліційна комісія в с. Поршна, пов. Городок. Вони лежали коло кладки на ріці Щирик, куди мали втікатч боєвики по нападі на почту. З револьвери мають марку „Ортґес“, один „Штаєр“ і один „Ф. Н.“.

Ендецький „Курєр Львовскі“ побільшив свій обєм від січня с. р. М. ін. дає літературно-наукові додатки на 8 стор.

50-ті роковини смерти Вагнера вшанує опера в Дрезні виставленням всіх його творів в часі від 1. І. до Великодня. В день смерти Ваґнера, 13. ІІ. відіграють оперу „Трістан та Ізольда“.

Большевицька „Красная Газета“ доносить, що комуністи, розуміється ті, що при владі, зустрічали Новий Рік (по новому численню) в Европейській Гостинниці в Москві при джезбенді. Число столиків було обмежене (тільки для висшої червоної бюрократії). А рівночасно в цілій державі страшний голод.

За фальшування монет увязнила поліція в с. Пітричі, пов. Золочів, шофера Василя Тиктора. В часі ревізії найшли три фальшиві ніклеві монети однозолотові, ґіпсові відливи, матеріял і прилади до фабрикації монет. („Хвіля“).

Англійська армія одержала від Нового Року нові однострої: мягкий капелюх, отверта сорочка, короткі штани до обмоток. Тільки ґвардія задержала старі червоні однострої.

Північну Аргентину навістила язва сарани. Хмари сарани доходять до 60 клм. довжини. Серед населення паніка.

Підчас Різдвяних Свят в Ню-Йорку погибло 311 осіб, ранених було понад 500 осіб. Це переважно жертви самоходів.

Поширюйте католицький тижневик для народа „Правду“. Квартально 3 зол. Адреса: Львів, ул. Сташіца 8. І. пов.

Впр. о. Йосиф Кладочний промувався на Доктора св. Богословія дня 8. XII. 1932 на варшавському університеті.

Отсе число „Н. Зорі“ висилаємо в значній скількости примірників також непередплатникам як оказове. Хто хоче мати наш часопис постійно, буде ласкав прислати передплату. — Адміністрація.

З сьогоднішним числом розсилаємо Чеки П. Щ. і просимо наших передплатників прислати передплату бодай за перший квартал.

Новість на свята! Муштарду „Міка“ в гуцульських керамічних виробах продає „Народна Торговля“ та її склепи у Львові. 116 2—2

Увага! Найдорожше продасте Ваші індики, кури, качки, риби і т. д. в одинокій укр. фірмі „Іра“, у Львові, при вул. Кохановського 7. Там також закупите дешево всякі кольоніяльні і споживчі товарі. — Тел. 77-92. 97 11—11

Маґазин постелі Р. Држала, Львів, вул. Хорущина 5 (біля кіна Аполльо), поручає по найнизших цінах ковдри, матераци й постіль. Перероблення ковдри по 6 зол., матераца по 8 зол. Тел. 94-81. 98 15-20

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Просимо наших Вп. Передплатників і Читачів при закупні товарів покликуватися на наш часопис і купувати лиш у тих фірм, що оголошуються у нас.

ДО МИЛОСЕРДНИХ СЕРДЕЦЬ! Бідний чоловік, що ніколи не цурався праці для Церкви і свого народу, просить о якусь жертву на будову хати. Хата стара, з глини, валиться так, що треба її враз з рідною вже опустити й сидіти хіба на вулиці. Жертви проситься слати до гр. кат. Уряду парох. в Успеній, п. Коломия. 128 1-2

СИРОТА ПО СВЯЩЕНИКУ *просить милосердні серця о допомогу на продовження зачатого лічення* в шпитали тяжкої недуги всіх суставів. Ліkування потреває ще найменше два місяці. Хора буде що дня горячо молитися за жертводавців. Ласкаві датки просить слати до Адм. „Нової Зорі“, для „Сирота по священику“. 112 3-5

ОБРАЗОЧКИ СВЯТИХ, прегарні нові взори, по тортових цінах дешево продає *Українська Книгарня* в Чорткові і Борщеві. Почтові замовлення полагоджує: Українська Книгарня в Чорткові. 113 1-1

ВЛАСНИКИ КАВАРНІ „УНІОН“

бажають **П. Т. Гостям з приводу надходячих Свят цею дорогою здоровля, щастя і всіх благ!**

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 48-50

КІНА

АДРІЯ: Любов козака.
АТЛЯНТІК: На приказ жінки (Поля Негрі).
КАСІНО: Мата Гарі (Ґрета Ґарбо і Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: Люби мене.
МАРУСЕНЬКА: Люби мене.
МІРАЖ: Бастер Кітон женпться.
ОАЗА: Фліп і Фляп в чужоземній легії.
ПАЛЯС: Хоробрий вояк Швейк.
СТИЛЕВЕ: Атлянтида і ревія Веселий Свершок.
УТІХА: Червоний слід і діточий кабарет.

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання:

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:
(Ціни в зл.):

Ч. 1. Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3. Спіритизм	2.—
Ч. 4. Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 5. Я. Л. Секти й сектанти	0.60
Ч. 6. С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митрополит України-Руси**	1.50
Ч. 7. Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса**	3.40
Ч. 9. **Борці за Церкву Часть І. св. Павло**	2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Алберті**	0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13. **Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добр. даток).	
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15. **Борці за Церкву Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16. **Християнське виховання молоді** (пров. думки Енцикліки)	0.40
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин. Пастирський Лист про політ. положення	0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі**	1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20. О. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.30
Ч. 21. А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.00

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки.**	1.00
Д-р Ст. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість).	12.00
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер: **Релігія й політика**	1.80

ФІРМА 127, 1—1 ФІРМА

ҐЕДАЛЄ ҐАНДЕЛЬМАН

ЛЬВІВ, ЛЕҐІОНІВ 27. — ТЕЛЬ.: 19-49.

УРЯДЖУЄ дешевий, предсвяточний тиждень товарів блаватних, вовняних, шовкових і білизняних по ЦІНАХ ЗНАЧНО ЗНИЖЕНИХ.

ЛЕЩАТА, совги і проче спортове приладдя купує сьогодня кожний свідомий Українець(-ка) в одинокій спортовій складниці

127 КООПЕРАТИВИ 1—1

„ПЛАСТ“

Львів, вул. Городецька ч. 95.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон. КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 1—? Вибір великий!

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телєфон ч. 60-04. 1—50

БЕРЛЯЧІ на черевики, **чоботи** фільцові, **папучі** теплі з підошвою скіряною або фільцовою, **пантофлі** хатні із сукна, фільцу і скіри 99 і т. п. **Обуву** поручає і виконує 14-15

Фабрика пантофлів і папучів

Т. ПРОЦИШИН,

Львів, Вроновських 4. **Тел. 59-88.**

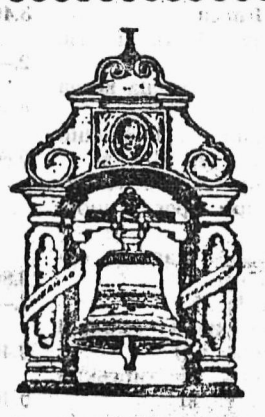

ВІДЛИВАРНЯ ДЗВОНІВ І АРТИСТИЧНИХ ВІДЛИВІВ

Михайла Брилинського

А—Д—Р—Е—С—А:

Львів, Замарстинівська 41. Тель. 63-56. 122 1—1

ПРОДАЖА ОВОЧІВ

115 краєвих і заграничних 1—1

склеп тютюневий

Леона Рубінфельда

Львів, вул. Словацького 14. Тел. 33-24.

Страшак-Бровнінґ Дз. У. П.

ч. 2341 (без дозволу поліції)

650 набоїв алярмових одержить безплатно кождий, хто замовить у нас листовно годинник з французького золота, який не ріжниться від правдивого 18-ти каратового золота, за зол. 6·90, а 10-ти літною гарантією вирепульований до мінути, 2 штуки 13·50 зол. ліпший гат. фант. 10, 13, 15, критий „АНКЕР“ з трьома ковертам або на руку „РЕМОНТУАР“ 13, 17, 19, і 25. Девізки з французького золота 1, 2, 4, 5. 650 штук набоїв 1·50 зол. — Кошти пересилки платить купуючий. В разі якби не сподобалося, звертаємо гроші. Адреса: Фірма Комерція, Варшава, Дзельна 45 відд. 4. 117,1—1

При закупні обуви

звертаємо увагу на українську фірму „КОМЕТА“ маґазини взуття у Львові і Станиславові. Основателі „КОМЕТИ“ взялися перед роком до занедбаної дотепер зовсім ділянки торговлі, а то торговлі взуттям — артикулу по поживі безперечно найконечнішої потреби — торговлі, що дає працю і заробіток соткам людей — на жаль дотепер не нашим. Рік праці, рік істнування і розвою „КОМЕТИ“ доказав наглядно, що торговля взуттям має і серед нас можливість великого розвою, коли провадиться її фахово і на солідних основах. Маючи через два (на разі) склепи запевнений збут взуття взялись основники „КОМЕТИ“ останніми часами за дальше велике діло а саме щоб замість продавати чуже фабричне взуття дати Громадянству добре взуття, вироблене нашими шевцями, ремісниками, і тим самим дати працю і заробіток нашим шевцям, що для браку збуту нині часто ледви животіють заробляючи хіба нужденно наїдками. Одним словом взялися до сотворення нашого промислу виробу взуття, та не коштовного фабричного, на який у нас не знайшовби капіталів, і зорганізування істнуючого вже промислу домового, ремісничого. Вже нині деякі роди взуття в склепах „КОМЕТИ“ виробляють наші шевці у Львові, Станиславові, Жовкві, Янові і т. д. Є повна надія що того взуття буде щораз більше коли тільки наше Громадянство посуне лавою до „КОМЕТИ“ та жадатиме взуття виробленого своїми шевцями. В той спосіб остануть між нами величезні суми видавані щорічно на взуття чуже, помалу крок за кроком збудуємо наш власний промисл виробу взуття, без фабричних будинків, без дорогих машин і т. д. Передумовою того є істнування своїх склепів взуття і їх солідарна піддержка Громадянством. 91 11—11

Присилайте передплату!

Найпоживніший і найдешевший харч!

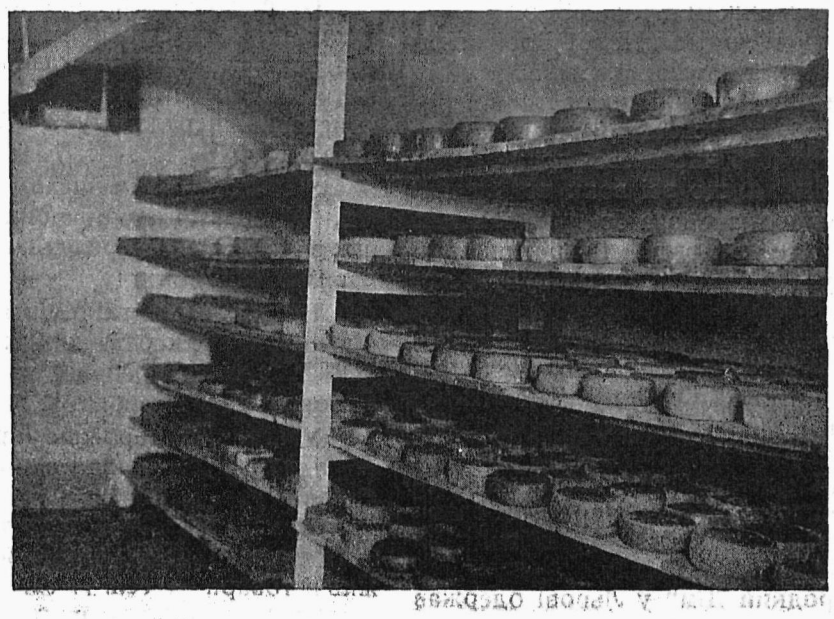

Жадайте всюди тільки сирів виробу „Маслосоюзу“ зі знаком М. С.

БО ВОНИ НАЙЛІПШІ!

Земельний Банк Гіпотечний

Акційна Спілка

Львів, ул. Словацького ч. 14.

Телефон ч. 3—82 і 52—92. Адреса телеграфічна: Землебанк—Львів.
Конто в П. К. О. ч. 149.000. Жировий рахунок в Банку Польськім.

АКЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЗОЛ. 5,000.000 — ВЛАСНА КАМЕНИЦЯ.

Виконує всякі банкові чинности. — Полагоджує перекази заграницю до всіх місцевостей світа. — Купує і продає цінні папери, девізи, валюти по курсі дня, на найкорисніших умовинах. — Приймає і виплачує вкладки в золотих і долярах. — Перепроваджує інкасо у всіх місцевостях краю і заграницею.

У ВСІХ КРАЯХ ЕВРОПИ Й АМЕРИКИ ВЛАСНІ КОРЕСПОНДЕНТИ.

Добірний товар! Дешеві ціни!

Свідомий українець, який курить, уживає тільки

ТУТОК і ПАПЕРЦІВ

КАЛИНА

ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі

бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 15—? 82

ГІҐІЄНІЧНІ ТАПЧАНИ

враз із матерацами по 100 зол. Ліжка кухонні по 10 зол. Ліжка сіткові по 30 зол. Ліжка мосяжні по 150 зол. Отомани по 35 зол. Канапки до розкладання по 35 зол. Матераци з подушки 20 зол. Матераци волосінні з подушки 50 зол. Вішала стоячі по 20 зол. Вклади дротяні по 24 зол. Також переробляє і відчищує (десинфекціонує) названі предмети 17-40 74

ФАБРИКА „ЗАКС“ у Львові, Ліндого ч. 6.

Телефон 79—99.

НАЙПРИЄМНІШИЙ ДАРУНОК НА СВЯТА СЕ

ЛЬВІВСЬКЕ ПИВО

ЕКСПОРТОВЕ ЯСНЕ

БЕРЕЗНЕВЕ ЯСНЕ

БАВАРСЬКЕ ТЕМНЕ (ПОДВІЙНО СОЛОДКЕ)

БОК ТЕМНЕ ЛЕГКЕ

ПОРТЕР—ІМПЕРІЯЛЬ ЧОРНЕ

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacono ryczałtem

Рік VIII. Львів, неділя, 15 січня 1933. Ч. 2 (600).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Увязнення Галичан на Закарпаттю

„Пражай Мадяр Гірляп“ доносить: У звязку зі знаними випадками на терені Львова й увязненням українських терористів чехословацька влада взялася до переводження слідства в справі діяльности еміґрантів з Галичини, що перебувають на Закарпаттю. Відкрито богато зброї й переведено увязнення деяких Українців. Це перший виступ чехословацької влади проти українських еміґрантів з Галичини. Докладніших даних преса не подає.

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,
але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку
„ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.

Буде нова партія

В третім числі нової газети „Наш Прапор“ появилося інтервю редакції того орґану п. Тиктора з Преосв. Іваном Бучком, львівським Епископом-помічником. В тій розмові співробітник „Н. Прапора“ заповідає, що „Н. Прапор“ вестиме ту саму політику, що „Новий Час“ і що при помочи тих орґанів буде творитися нова партія. Програми тої нової партії з того інтервю виміркувати не можна, бо в нім співробітник „Н. Прапора“ говорить тільки загально про неправильність політики істнуючих укр. політичних партій, про потребу уздоровлення політичних відносин і прилюдного відкриття причин зла. Отже про обличча й напрям нової партії можна буде щось сказати доперва по появі критики істнуючих партій, яку заповідає „Н. Прапор“. На всякий випадок з того знаменного інтервю виходить, що п. Дмитро Паліїв і всі співробітники згаданих орґанів п. Тиктора або вже виступили з УНДА або зроблять се незабаром. Се повинно було наступити ще перед таким інтервю.

Справедливість перед соймом

В Польщі є 38.595 вязнів.

В буджетовій комісії сойму розглядали на днях буджет мін. справедливости. Присутний був сам мін. Міхаловський. Реферував посол Зайдлер (ББ). Зміст: В Польщі є 345 вязниць і 38.595 вязнів. Жінки становлять 11 проц. Неповнолітних до літ 17 є 590 до 727. Превенційних вязнів 23 проц., рецедивістів 12 проц. Засуджених до 6 місяців 25 проц. В р. 1931 було 120 злочинів шпіонства, 1248 рабунків і нападів, 1757 убийств і 3470 підпалів. Цифри ті зменшилися від часу заведення наглих судів. На смерть засуджено 120 осіб, з того уласкавлено 37. В р. 1932 було цивільних і карних справ в городських судах 8,340.000.065, а в судах окружних 716.195. Той рік виказує значне обниження числа справ, відколи впроваджено новий вимір судових коштів і дрібні справи переказано адміністрації. Суддям заборонено займатися політикою, для адвокатури видано новий статут. — По тім рефераті вивязалася остра дискусія. Зміст її подамо в слідуючім числі, бо вона характеристична для відносин в Польщі.

Таємний договір Франції з Еспанією

Велике занепокоєння в Італії.

Потверджуються вісти, що подорож б. премієра Франції Еріота до Еспанії увінчалася заключенням таємного договору Франції з Еспанією. Преса доносить, що дещо зі змісту того договору вже відоме. Іменно Еспанія має відступити Франції острови Балеари в ціли утворення на них морської бази. В Італії викликала ся вістка велике занепокоєння. Її правительство зажадає вияснень і коли ті вияснення будуть недостаточні, відмовиться від приступлення до договору в справі зброєнь на морі. Словом, лагодяться до вічного мира.

Англійські маневри на французьких водах

Поверх 60 воєнних кораблів виплило на океан.

З Лондону доносять: На днях вирушило 60 англійських воєнних кораблів, котрі мають відбути маневри здовж французьких берегів від Каналу Ляманш аж по Біскайський Залив. На чолі змобілізованої фльоти стоїть сір Джон Келлі. Він командує двома ескадрами кружляків, трьома ескадрами контрторпедовців і двома ескадрами підводних суден. В склад фльоти входить кромі того 7 панцирників і великий адміральський корабель „Нельсон“. Всіх боевих одиниць поверх 60. Таких маневрів на водах Франції вже давно не було.

Таємний договір Німеччини з СССР.

Французька преса доносить, що нарада комісаря загр. справ СССР Літвінова з німецьким канцлером фон Шляйхером довела до союзу обох тих держав. Значіння того порозуміння велике. Зміст його невідомий. Сю вістку підтверджує „Берлінер Таґблят“, котрий пише: „При помочи средств, яких не знаємо, німецька дипльоматія вспіла знов осягнути домінуюче становище в міжнародній політиці совітів“. (Коли се правда, то значіння польсько-совітського договору про ненапад буде рівне приблизно нулі).

Вовки під самим Львовом

Між Зубрею та Сокільниками, 6 км. від Львова, появилася останними днями тічня вовків. Голодна вовчиця відлучилася від тічні та на подвірю господаря Андрія Шаруги в Сокільниках роздерла на кусні два пси. Сокільницькі селяни зорганізували облаву та застрілили вовчицю. Незвичайна поява вовків під самим Львовом викликала велике вражіння серед селянства. Вовки прибули мабуть в часі заверухи з Карпат.

Місяць Січень призначений для поширення української католицької преси.

Міжнароднє положення Польщі

ТА ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ

Нова політична брошура гр. С. Лося.

Приступаючи до обміркування становища галицьких Українців до польської закордонної політики *), п. Лось у своїй новій брошурі характеризує найперше загально політичне становище самих представників українського народу в Галичині. Отже він стверджує на основі дотеперішньої історії українського національного руху на Галицькій Землі, що на політичне становище представників українського національного руху публична опінія рідної інтеліґенції мала завсіди дуже сильний, навіть рішаючий вплив. З публичною опінією всі українські провідники, без огляду на їх мандат і леґітимацію та їх заслуги для народу, завсіди дуже сильно рахувалися. Вони її бояться. Українське громадянство під тим оглядом одно з найбільш демократичних громадянств світа. Воно поправді не має провідників, а має лише виконавців волі народу. Кільканацятилітний особистий звязок автора з українськими справами в Польщі переконав його, що в українськім громадянстві нема ні одиниць ні верств з таким авторитетом, щоби вони могли яку небудь справу спершу вирішити, а потім подбати про затвердження їх постанов у публичній опінії. Коли річ іде про вирішення якоїсь справи, яка торкається Українців, то спершу треба бути певним опінії громадянства, а щойно потім увійти в звязок з провідниками. Се має, каже автор, без сумніву свої погані сторони, тому що кождий процес і кожде рішення вимагає страшенно богато часу, так богато, що деколи навіть, коли доходить до рішення, то засадничо змінена ситуація робить уже те рішення зайвим.

Прилюдна опінія української інтеліґенції, каже далі п. Лось, формулується, як прилюдна опінія всіх інших народів, під впливом двох чинників: розуму і чуття. Коли річ іде про українське громадянство, то чуттевий чинник впливає в нього мабуть особливо сильно на формування громадської опінії.

Переходячи до обговорення відношення галицьких Українців до Польщі п. Лось стверджує на вступі, що сентимент українського громадянства в Галичині, і то не від нині, настроєний сильно проти всього польського. Автор твердить навіть, що той сентимент був у цілім ряді випадків чинником рішаючим про становище українського громадянства нашої землі. „Я мав дуже часто враження, читаємо на ст. 44, що у підсвідомости цілого ряду українських патріотів закорінилося пересвідчення, що кожда річ шкідлива для Польщі, або така, яка йде всупереч тимчасовим бажанням Поля-

*) Гл. „Н. Зоря“ ч 597.

ків, — є вже через те саме корисна для України або Українців“ (підчеркнення автора).

Українська політична література, — каже п. Лось, маючи на увазі виключно її галицьку частину, — яка займається міжнародними справами, пливе майже без виїмку під двома вітрилами: протирижським і противерсайським. Далі автор обговорює докладніше оба згадані міжнародні договори та становище до них Українців. Отже, що торкається рижського договору, то ясна річ, каже автор, що той договір не може мати серед Українців приятелів. Не можна ані дивуватися тому, ані вимагати, щоби було інакше. Адже рижський договір був формальним ствердженням, що з періоду стихійної кристалізації національних держав у Середній і Східній Європі, себто з періоду 1918—1920 рр., не вийшла самостійна українська держава. Український нарід, читаємо, заплутався в тім періоді у лиховісну боротьбу на два фронти, якої не вмів в пору перервати, хоча були хвилини, коли відкривалися перед ним можливости перервати її.

Українська держава, каже далі п. Лось, не повстала в рр. 1918—1920 передовсім тому, що власні сили українського народу не були достаточні для здвигнення держави, і тому, що польсько - український союз і польська поміч прийшли за пізно, і вкінці також тому, що польське зусилля, яке йшло на відбудову української держави, не було повне.

Твердження про неповноту польського зусилля при відбудові української держави автор відносить до польського походу на Київ у 1920 р. Він не посуджує у нещирости тих керманичів польської держави, котрі заддля будови української держави наражували незакріплене ще істнування власної батьківщини. Велич ризика, яке вони взяли на свою відповідальність через Україну, се, каже він, найкращий доказ їх щирости. Та київський похід, каже далі автор, не міг пірвати за собою польського громадянства, — не міг тому, що надто свіжа була ще память про польсько-українські бої, які йшли впродовж місяців між Сяном і Збручем. Ті бої, не перервані у свій час, дали дуже поважні аргументи тому польському політичному таборови, котрий твердить, що Польща повинна шукати підпори в будуччині на добрих взаєминах з Росією, а ті взаємини можна собі запевнити найкраще через відповідний поділ українських земель. Андрусівський прецеденс, котрий за ціну поділу України запевнив Польщі сто літ мира з Росією, дуже поважний аргумент; се не була вина Росії, що Польща за тих сто літ, замість зміцнитися, поринала у щораз глибшій анархії. До боротьби за Київ не станув польський нарід з такою енергією, яку в кілька тижнів потім розвинув у боях над Вислою. Причиною того були спомини про бої над Дністром, яких не зупинено в пору. Дальший розвиток польсько-українських взаємин на захід від рижської лінії міг лише скріплювати в польській опінії вплив — андрусівської орієнтації. Українці, котрі живуть у границях Польщі, себто їх становище супроти польської держави і народу, не залишилися без впливу на формування польської східньої політики. Натиск українського народу на польсько-російські відносини працює впродовж цілого останнього десятиліття для скріплювання рижського мира. Акція совітської дипльоматії серед Українців у Польщі, каже автор на ст. 47, не мала іншої цілі, як безперестанне пригадування Полякам, на що вони наражуються, якщо легкодушно поставлять на чергу дня українську справу.

Рижська границя була й є предметом живої, деколи навіть пристрасної, дискусії і критики з польського як також з українського боку. Польські критики брали за вихідну точку інтерес Польщі. Цікава річ, каже автор, що забираючи в тій справі голос, українська публіцистика приняла як вихідну точку таксамо і виключно лише польський інтерес. Українська публіцистика, критикуючи лінію рижських границь, заявила одноголосно, що ті границі для Польщі некорисні, просто шкідливі, що вони висунені надто на схід, що втиснули до Польщі надмірну скількість інших народів, особливо Українців, з якими Польща ніколи та в ніякий спосіб не дасть собі ради. Автор не перечить, що в тій аргументації є чимало слушности. Дуже можливо, каже, що Польща знаменито обійшлабся без деяких пинських багон, або що лекше впоралабся з Українцями, колиб мала їх у своїх границях менше. Та дивує автора у виводах української політичної літератури підхід до питання рижських границь виключно під кутом зору польських інтересів та повне залишення на боці українського інтересу, який у тій справі зовсім не другорядний. Обмірковуючи з погляду українського інтересу рижську границю, каже автор, требаби, на його думку, дискутувати як найменше, чи та границя корисна чи шкідлива для Польщі (про се нехай думають Поляки, замічує автор), але передумати і розвязати передовсім слідуючі питання:

1. Чи для українського народу булоби краще, колиби границя совітського світа йшла дальше на захід, себто нпр. здовж Бугу і Сяну так, щоби всі землі з українським населенням, крім зовсім другорядних смужок найшлися внутрі совітських границь?

2. Чи на випадок неґативної відповіди на перший запит в інтересі українського народу є, щоби поза совітськими границями найшлася по змозі мала, чи по змозі велика скількість його синів?

3. Чи, коли Українці не можуть мати своєї держави і мусять жити у державі польській, краще для них, щоби їх було в Польщі як найменше, чи як найбільше?

4. Чи і яку місію супроти свого народу мають виконати Українці, які живуть у границях Польщі і чи виконання тої місії влекшить їм або ускладнить заняти приязне або вороже становище до польської держави і народу?

5. Чи rebus sic stantibus поки можна буде говорити реально про близьке повстання української держави, в українськім інтересі є, щоби дійшло до зміни рижських границь, а якщо така зміна показалабся конечною, то якого їх пересунення, в яку сторону вимагавби український інтерес?

Отсе коротко сформульовані ті питання, каже автор, котрі повиннаби передискутувати і розвязати українська суспільність Галицької Землі.

Кілька літ тому був час, твердить п. Лось, коли постороньому глядачеви могло здаватися, що опінія галицьких Українців висловлюється зовсім виразно за пересуненням рижських границь далеко на захід, хочби з тим наслідком, що всі українські землі і цілий український нарід найдуться під совітською владою. Здається, каже автор, що доба тої орієнтації належить нині вже до минувшини.

Стільки про рижський акт. З черги переходить п. Лось до обговорення становища галицьких Українців до акту верзайського.

Осередком противерзайського руху є Москва і Берлін. Москва — з чисто тактичних мотивів, які наказують їй підтримувати всі течії і пропаганди, які шкодять гармонійному усталенню відносин між европейськими державами. Берлін — щиро й органічно, бо верзайський договір се той документ, котрий стверджує, що Середня і Східна Европа не буде німецькою кольонією ані німецьким протекторатом. А німецький загал думає, що досить подерти верзайський договір, щоби відзискати геґемонію в Середній і Східній Европі.

Та зліквідування німецької геґемонії в Середній і Східній Европі трівке. Бо Німеччина не втратила своєї геґемонії через верзайський договір, а тому, що заломилася розродча сила Німців, заломилася енергія німецького народу і засадничо змінилися його лінії розвою.

Висловом і символом втрати Німцями згаданої вище геґемонії є саме нинішні польсько-німецькі границі. Тому на ті границі йде і зростає німецький натиск. Се річ, якої не можна поминути.

Отже українська політична література, каже далі автор, слідкуючи за тим польсько-німецьким змаганням за словянське море, реєструє передовсім зріст німецького натиску, промовчуючи польський відпір. Поміж рядками читаємо нераз неначе радість, що ось-ось може прийти момент, що польський спротив заломиться і пруські прапори знова замають над цілим бурштиновим побережжам.

На се автор замічує:

„Кажу щиро, що не маю вражіння, щоби український нарід і українська справа могли віднести якунебудь користь з такого становища української політичної літератури до справи польсько-німецьких границь. Знаю, що нехіть галицьких Українців до Польщі і Поляків дуже глибока і що тому є зовсім зрозумілою річчю, що вони схильні відруховo симпатизувати з тими, які приспорюють Польщі турбот і що схильні є почувати радше вдоволення на думку, що Польща найшлась у важкій ситуації, або що швидко стрінути її може втрата чи поразка. Таке становище вправді зрозуміле, але дуже небезпечне з погляду українських інтересів. При обмірковуванню явищ з міжнародньої ділянки повинна бути для Українців точкою виходу не величина шкоди, яку зазнає Польща, лише користь або шкода, яка у звязку з тим може стрінути український нарід.“

Далі п. Лось розглядає докладніше польсько-німецький спір та становище в нім Українців.

За що іде той спір? питає автор. І відповідає: Німеччина бореться за панування над цілим південним побережжам Балтику, за геґемонію в Середній і Східній Европі, за безпосередний доступ до російських границь, який дозволивби їй „впорядкувати російську проблєму“. Польща бореться за свій доступ до моря, за самостійність народів і держав Середньої і Східної Европи, вкінці за те, щоби російська проблєма, коли вибє година її розвязки, не була розвязана в інтересі пруського короля і під тягарем пруського чобота, лише самостійно тими народами, які, будучи єдино безпосередно зацікавлені, мають право брати участь у розвязці „російської проблєми“.

Була в недавній історії коротка хвилина, каже автор далі, коли Німеччина механічно відірвала Україну від Росії, окупуючи її своїми військами. Нічого доброго з того для України не вийшло. Бо свобідна українська держава не може повстати через механічне відірвання українських земель від Росії. Цілком навпаки: механічне відірвання тих земель від Росії може бути лише вислідом закінченого вже в душі народу державно-творчого процесу. України, як учать приклади з недавного минулого, не створить ані не подарує Українцям ніхто — ні Німеччина, ні Польща. Трівку власну державність може збудувати лише сам інтересований нарід.

Український патріот, продовжає автор, слідкуючи за польсько-німецьким змаганням, повинен взяти за вихідну точку свій власний український інтерес, дивлячися на дальшу мету. Що більше! Він повинен поставити собі питання, якою булаб супроти тої справи політика української держави, колиб така держава істнувала. Яке місце він призначує у своїй душі рідному краєви, чи хоче помістити його на довгім списку німецьких кольоній, чи може волівби, щоби будуча українська держава була одною з зорей знаменитої констеляції Середньої і Східної Европи. Вирішення того питання повинно вирішити також стано-

вище Українців до польсько-німецького спору.

Автор знає дуже добре, що Українці мають богато неурегульованих справ з Польщею. Одначе річ у тім, чи ті справи мають засадничий і життевий характер, чи обіймають ціле життя цілого народу в просторі і часі, отже чи вони повинні бути міродайні для цілости національної політики, чи може навпаки — се радше справи фрагментаричні, обласні, льокальні, які не мають прикмет засадничих і трівких справ, отже які повинні бути підпорядковані вимогам великої національної політики. Автор ставить питання: Чи існує суперечність чи рівнобіжність поміж польською й українською державною рацією?

І заявляє: Виразне становище галицьких Українців у змаганнях за словянське побереже може мати дуже поважний вплив на їх становище в Польщі.

Існує чимало Поляків, продовжує п. Лось свої виводи, яких дотеперішня польська політика супроти української проблеми в Польщі дуже слабо захоплює. Одначе ніхто з них не може дораджувати своєму урядови, щоби купив концесіями понехання Українцями неприхильного становища до держави. Така політика булаби лише політикою слабости. Чим більший бувби окуп, тим більші зроджувавби вимоги.

Зовсім інакше річ представляласяб, кінчить автор, колиб польський загал переконався, що зуживаючи частину енергії і зуживаючи майже цілу енергію українського громадянства на боротьбу з державою, зуживає енергію... природного союзника. Польський загал мусить зоріентуватися і позбутися сумнівів, чи у великих засадничих справах середньої і східньої европейської політики лінії української державної рації йдуть рівнобіжно з лініями польської державної рації, чи ні. Коли так, то боротьба з українським рухом се злочин з польського погляду, а розумний і справедливий компроміс — се імперативний наказ польської політики; якщо ні — то дальша боротьба це сумна конечність.

Стільки п. Лось.

Наше становище до справ, порушених п. Лосем, висловимо в окремій статті.

Нова „підлазка"

Недавно у Львові зачав виходити тижневик „Нове Слово" під ред. Миколи Голубця. Напрям тижневика був націоналістичний. Вийшло щось тричотири числа й видавництво на якийсь час припинилося. Та вже 5-е число того тижневика „чудесно" перемінилося. Відповідальним редактором став якийсь О. Дубецький, адресу редакції змінено, ну і... з тижневика націоналістичного зробився щиро марксівський, найлівішого напряму... Писаний він очевидно хитро-мудро, способом большевицької „підлазки". Чистого большевизму на зверх у ньому не найдете. Та всі статті внутрішно ним проняті, ґльорифікують „нові палаци радянської культури". Ілюстрації добрані так, щоб виказати революційне наставлення всього світу проти теперішного сусп. ладу і т. п. Люди в тім тижневику теж зовсім нові, навіть трохи за свіжі, бо в ґазеті повно страшних коректорських похибок. Оттак на місце „бл. п." комуністичних пресових гадюк приходять нові резерви: „Українська Думка", „Нове Слово" й обновлені „Праця" та „Рада". Справді, по рецепті вожда наших старих москвофілів Я. Головацького „куди не можеш проскочити, там підлізь"... М. Мох.

Наше життя це відбитка нас самих. Коли ми сварливі, то й наші знакомі будуть такі самі. (Смайлс).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Передача Добромильського Монастиря Єзуїтам.

ТЕЛЕҐРАМА

Aufgegeben 20/6[239]) um 12.40.
Prezydyum Namiestnictwa Lwów
z Dobromila.

Aufgenommen 20/6 1 Uhr 10 Min. Nr. 36., слів 20.
Текст:

Wprowadzenie ojców Jezuitów uskuteczniłem 15-go dotyczący akt podpisały wszystkie strony. Przebieg sprawy zupełnie zadowalniający. Relacya jutro.

Friedrich.

Печатка: 6517/fr c.k. Starostwo w Dobromilu. Звіт добромильського старости до Намісництва з акту передачі.

Wysokie Prezydyum!

W ślad telegramu mego z dnia dzisiejszego donoszę, że stosownie do polecenia Wys. c. k. Namiestnictwa z d. 11. b. m. l. 34621 uskuteczniłem w oznaczonym dniu, t. j. dnia 15-go oddanie tutejszego klasztoru i nowicyatu OO. Bazylianów w czasowy zarząd i pod czasowe kierownictwo OO. Jezuitów. W akcie tym interwenjowali ze strony Towarzystwa Jezusowego prowincyał ks. Henryk Jackowski i rektor ks. Kaspar Szczepkowski, ze strony zaś Zakonu OO. Bazylianów ks. prowincyał Dr. Klemens Sarnicki i superyor tutejszego klasztoru ks. Jan[240]) Teliszewski. Tenże ostatni był widocznie zaskoczony tym wypadkiem i na tak rychłe przeprowadzenie aktu oddania nieprzygotowany. Po krótkiej z nim konferencyi, oświadczył mi jednak, iż bezwarunkowo poddaje się zarządzeniu władzy i przystąpił do czynności komisyi nie czyniąc najmniejszych trudności i nie podnosząc żadnych zastrzeżeń lub protestów.

Po stosownem przemówieniu i wprowadzeniu imieniem c. k. Namiestnictwa delegatów Towarzystwa Jezusowego w używanie cerkwi i klasztoru Dobromilskiego pod zastrzeżeniami określonemi reskryptem wys. Ministerstwa wyznań i oświaty z d. 22 Maja r. b. l. 552. korzystałem z sprzyjającej chwili i aby zapobiedz z góry możliwym trudnościom ze strony superyora ks. Teliszewskiego w dalszym toku przeprowadzić się mającej czynności komisyjnej, zawezwałem obecnych, aby nim inwentaryalne oddanie klasztoru i majątku nastąpi, fakt oddania uznali za spełniony i takowy stwierdzili swojemi podpisami na końcu inwentarza, co też po umieszczeniu stosownej klauzuli nastąpiło.

Po załatwieniu się z ks. Teliszewskim co do niektórych kwestyj, przystąpił tenże do oddania kasy konwentowej. Oprócz na rzecz Konwentu zastrzeżonych inwentarzem objętych papierów wartościowych w nominalnej wartości przeszło 117.000 zł[241]) znaleziono jeszcze znaczne, z kilku lat wstecz pochodzące oszczędności z bieżących dochodów, w papierach i gotówce, w kwocie do 17000 zł., co wszystko po sporządzeniu dokładnego wykazu stanu kasy, nowym zarządcom klasztoru wręczone zostało. Na tem skończono czynność dnia pierwszego. Ponieważ klasztor Bazylianów przeszło 3 kilometry od miasta, na dość nieprzystępnej górze i w zupełnem odosobnieniu położony jest, odbyło się wszystko bez gromadzenia ludności w cerkwi lub przed klasztorem.

Na obiedzie danym tegoż dnia przez OO. Jezuitów u tutejszego rz. kat. proboszcza, który miał charakter więcej oficyalny, gdyż zaproszony był także naczelnik sądu powiatowego i burmistrz miasta, obecnym był także ks. Teliszewski, nie mogąc się oprzec uprzejmym zaproszeniom. Wys. Prezydyum daruje mi łaskawie podanie tak drobnych szczegółów, ale nadmieniam o tem dlatego, że przybycie Teliszewskiego sprawiło w mieście i okolicy pewne wrażenie na tych, którzy się spodziewali, że oddanie klasztoru nie odbędzie się bez pewnych scenicznych efektów, w podobnych razach zwykle praktykowanych. Następnego dnia odbyło się Komisyonalne oddanie wydzierżawionego na Huczku młynu, tudzież położonych w powiecie Samborskim dóbr Bukowa. w czem również interwenjował na miejscu ks. Teliszewski. Czysty dochód tychże dóbr, zostających w dzierzawie, wynosi obecnie wraz z propinacyą i lasem przeszło 2000 zł. Po uskutecznieniu tej ostatniej czynności odjechał jeden i drugi prowincyał i przybędą oni dopiero do podpisania właściwego protokołu oddania, sporządzonego po sprostowaniu inwentarza przez c. k. asystenta rachunkowego Stegla.

Ks. Teliszewski otrzymał przeznaczenie na superjora Konwentu OO. Bazylianów w Ułaszkowcach, OO. Koziar i Makarewicz, zaopatrzeni w odpowiednie subsydja na drogę, odjadą do Ławrowa. Co się tyczy spostrzeżeń, jakie w tej sprawie poczyniłem, to pozwalam sobie wyrazić przekonanie, że prócz tych, którzy z politycznych pobudek na tę sprawę zawsze nieprzychylnem okiem patrzeć się będą, ogół tutejszej ludności, znającej bliżej wewnętrzne stosunki klasztoru i jego dotychczasowych, najmniejszego poczucia godności kapłana nie zdradzających, w umysłowem i fizycznem zaniedbaniu żyjących mieszkańców, dawno już temu klasztorowi odmówił racyi bytu, i przyznając słuszność postanowień Władzy, z pewnem zainteresowaniem się, wyczekuje dalszego rozwoju rzeczy.

Dobromil d. 20 Czerwca 882.
c. k. Starosta Friedrich.

В намісництві дописано: Służy do wiadomości, do akt. L. 4/7 882.

(Слідують три нечитки підписи)

Видно, що на сей акт добромильского староства з заінтересуванням чекали в намісництві, і коли сей звіт надійшов до Львова читало його кілька урядників президії намісництва, здаючи з нього звіт самому намісникови Потоцкому[242])

Декому може видасться дивним, що комісія для відібрання Добромильского монастиря для часового заряду Єзуітами зібралася в домі польського священика і що там був обід для членів комісії на кошт Єзуітів, а не в самім монастирі або у нашого священика. Комісія зложена з представників двох Чинів і з представників світської, державної власти в такій прикрій справі, — як передача маєтку одного з богатших монастирів, — яким був Добромиль, і в руки чужих людей, неприхильної чи навіть ворожої нам нації, не могла заповідати свій приїзд до монастиря, се могло утруднити їй урядові чинности: аґітація в краю проти реформи була завзята, розбурхання умів велике, отже можна було сподіватися розрухів, якби наші люди завчасу були повідомлені завчасу про приїзд комісії на місце. Тому очевидно треба було знайти якесь невтральне місце. Таким невтральним місцем в такім малім місті як Добромиль для такої комісії могли бути домы парохів, українського або польського. Тут рішаючий голос мали Єзуіти як будучі завідателі Добромильского монастиря. Вони вибрали, може й по нараді зі старостою Фрідріхом дім польського пароха.

Польським парохом був тоді кс. Людвик Кнуркевич, який мав сотрудника. Цікаво буде пізнати стан парохії лат. в Добромилі щодо числа душ.

Отже в тім 1882 р. було в Добромилі душ лат. обряду 511, в Арламові 16, в Енґельсбруні 225, Гучку 482, Катині 9, Княжиполю 8, Кропивнику 8, Квашенині 1, Ляцьку 14, Лопушанці 6, Миговій 14, Пятниці 12, Поляні 2, Розенбурґу222, Тарнаві 43, Великім 2. Разом всіх душ лат. обряду 1.569. При парохії було брацтво шкаплірне, Кармелітанське і Апостольство Серця Христового. Шкіл в Добромилі було 3. Гл. Directorium et Schematismus Universi Vener. Cleri Saecularis et Regularis – Dioecesis Rit. lat. Premisliensis. Pro anno Domini 1882.

В українській (руській) парохії Добромиль завідателем був о. Віктор Решетилович, молодий, літ 28, жонатий. Мав також сотрудника. Дім жонатого священика, де мусіли бути й діти, був для членів комісії не вигідний, — тому й вибрано дім лат. пароха. Греко кат. парохія в Добромилі мала в 1882 р. такі місцевости: Добромиль в матерній церкві душ 450, Ляцьке в дочерній 900, Губичі 613, Гучко 724, Слуг 100. Разом 2787[243]).

---

239) Гл. Державний архів, Ректифікат 69/Pr.

240) Має бути: Юліян.

241) Що до цифр, то староста пише не точно, бо каже раз „przeszło 117000", другий раз „do 117000 zł.". Маю під рукою урядовий рахунок всіх капіталів монастиря зроблених точно, і списаних поособно. Було їх менше, гл. „Wykaz papierów wartościowych i pieniędzy w gotówce znalezionych w kasie OO. Bazylianów w Dobromilu przy oddaniu majątku tegoż Konwentu i nowicyatu w czasowy zarząd delegatów Towarzystwa Jezusowego na dniu 15. Czerwca 1882.". — Виказ згідний з нотаткою о. Дація, котрий видно взяв той урядовий виказ — і його втягнув до своїх записок. Ріжниця між урядовим обчисленням з асистентом рахунковим Штеґлем, а звітом старости, що писав звіт без точного обчислення, лежить здається в тім, що староста почислив кавції посесорів Букови, Земби і Голковского посесора фільварку Дручок, за власність монастиря. Звіт старости, відноситься до перебігу акту передачі — рахунок зроблено аж пізніше 2—3 дні по передачі фільварків на місци. Впрочім староста підписав такий стан рахунків, як подав з підписаних усіма отже і самим старостою, о. Даційм. Часописи подавали ще інші рахунки стану маєткового, ще більше неточні і звітси вийшло замішання.

242) Гл. Архів Президії Намісництва. Ректифікат ч 69/Pr. Печатается вперве.

243) Гл. Схематізмъ всего клира руско-каѳолического епархіи перемыской на годъ отъ Рожд. Христового 1882.

О. ТЕОДОЗІЙ ГАЛУЩИНСЬКИЙ ЧСВВ.

„За днів Ірода, Юдейського царя“

2) Ірод бачучи таку завзятість Жидів, задумав повзяти деякі осторожности для забезпечення своєї особи. В Єрусалимі мешкав він в давнім замку Маккавеїв, який казав вже давніше перебудувати й для імени свого добродія назвав „Антонія“. Тепер розпочав будувати кріпости в краю, щоб держати Жидів сильною рукою. Прибічну сторожу скріпив наємниками з Тракії, Германії й Галії. Укріпив над морем т. зв. вежу Стратона й місто, котре розбудував й украшав 12 літ, назвав на честь Августа, Кесарія. Крім того побудував кріпости на горі Кармелю й на полудни Палестини коло Єрихона. Відновив також богато давних міст і поназивав іменами своїх предків або кревних, як: Антіпартіс, Фазаеліс, Геродіон, Александреон, Гірканія і пр. В особливший спосіб укріпив замок на східнім побережжі Мертвого Моря, Махерус, де пізніше його син Ірод Антипатер казав стяти голову св. Іванові Хрестителеві. Для підхліблення Авґустови, вибудував в його честь три святині: в Кесарії, Себасте й Панеасі.

Та Ірод не лиш розбудовував Палестину, але надто сипав великі суми на украшування міст в інших провінціях Римської держави і для приподобання Августові і для пустої слави. І так, коли Август на спомин своєї побіди над Антоніем при Акціюмі, будував зовсім нове місто, Нікополь, Ірод своїм коштом поставив всі публичні будівлі. Крім того на острові Родосі вибудував пітійську святиню; в Антіохії найбільшу вулицю казав виложити марморними плитами й украсити критою колюмнадою; в Аскальоні, Бейруті, Тріполі, Дамаску, навіть у Спарті й Атенах будував театри, терми, ґімназії, водограї і пр. Розуміється, великанські суми на ті всі будівлі витискав без милосердя з поневоленого жидівського народу.

На згіршення Жидів впроваджував всюда грецькі, поганські звичаї та вплив поганської культури. Навіть синів своїх, Александра й Аристобуля, вислав на студії до Риму. Їх приняв до себе Азіній Поліо, конзуль Октавіяна Августа, головний вождь римських військ, державний муж і учений.

Розуміється, що виховання у тодішнім Римі причинилося богато до морального здичіння синів Ірода, що незабаром показалося. В кілька літ пізніше Ірод вислав до Риму ще одного сина, Антипатра.

Щоб і Жидів зискати для себе в 15 р. перед Хр. розпочав розбудову й окрасу Єрусалимської святині й продовжав весь час свого панування. Треба признати, що за його стараннем була се одна з найгарніших святинь тодішнього світа. По вісьмох літах викінчено притвори для священиків і вірних, всякі колюмнади й подвіря, де пізніше так часто Ісус учив нарід. Сам Ірод час від часу приходив до святині й то до притвору священиків та казав у своїм імени приносити жертви. Звичайно в річницю обняття престола казав приносити в жертву 300 волів.

На покриття своїх великанських видатків Ірод де міг там витискав гроші. Податки при кінці його панування доходили до великанської суми 1160—1200 талантів золота, що відповідає нинішній сумі около 5 міліонів долярів.

Та се не вистарчало. Тому казав потайки обрабувати гріб Давида й забрати всі дорогоцінности. Вязнів продавав як невільників за границю краю і з того тягнув великі зиски. Первосвящеників часто змінював після вподоби й сей найвисший уряд давав тому, хто більше заплатив. В тій ціли тримав у себе в заставі священичі одежі Первосвященика.

Всюда мав шпіонів. Хто лиш був підозрілий, сейчас брано його до кріпости Гірканія, там убивано серед тортур, а маєток ішов до каси Ірода. Панував такий террор, що за часів Ірода не було ні одного повстання Жидів.

4. Останні літа Ірода і його родинні нещастя.

По якімсь часі вернули з Риму найстарші сини Ірода й нещасливої Маріямни, Александер і Аристобуль. Ірод задержав їх при собі й Александер одружився з Ґлафирою, донькою кападокійського царя Архилая; а Аристобуль з Веренікою, своєю сестрінкою, донькою Саломії. А треба знати, що сестра Ірода, Саломія, смертельно ненавиділа Маріямну й вона головно спричинила її смерть. Тепер та її ненависть звернулася на обох синів Маріямни, Александра й Аристобуля; тим більше, що Жиди незвичайно любили обох, бо бачили в них нащадків Гасмонеїв. Через Саломію двір Ірода став тепер гніздом інтриґ і мордів. Сам Ірод оженився по смерти Маріямни з донькою священика Симона, котрого відтак зробив Первосвящеником. Крім неї мав ще сім інших жінок, між тими й Самарянку, на імя Мальтаку, котра привела йому сина Антипатра. Два найгірші злі духи в палаті Ірода були: Саломія, сестра Ірода й брат його Перор. Саломія і Перор змовилися за всяку ціну позбутися обох синів Маріямни. Вони змовили в Ірода, що оба ті його сини стремлять до того, щоб пімстити смерть своєї матері й жадають відновлення її процесу. Надто Саломія і Перор зискали до своїх чорних замірів ще й Антипатра, сина Ірода від Мальтаки, чоловіка хитрого й злобного.

Вкінці довели до того, що Ірод особисто вдався до Августа, оскаржив обох своїх синів о зраду й жадав дозволу на кару смерти. Жаль зробилося Авґустови обох синів, котрих знав з Риму й якось удобрухав Ірода, що той відступив від кровожадного заміру. Та інтриґи не переставали. Другий раз вратував від смерти Александра й Аристобуля тесть першого, Архилай. Та Саломія і Перор далі юдили. Дійшло до того, що Ірод знова зажадав від Августа дозволу на вбиття своїх синів. Тоді Август наказав, процес перевести в Бейруті перед прокуратором Сирії, Сатурніном. Ірод особисто виступив в ролі обвинуватця своїх синів перед трибуналом 150 людей. Зібрані узнали синів Ірода за винних, крім Сатурніна й ще кількох інших осіб. Через те Ірод на якийсь час спинив виконання засуду. Та коли донесено йому, що між його військовою старшиною симпатизують з Александром і Аристобулем, а надто оден зі старшин вставився у Ірода за увязненими, тоді казав вперед вбити 300 підозрілих військових старшин, а обох синів казав відвести до кріпости Севасте й там повісити.

Через те Антипатер як найстарший син Ірода став дійсно співреґентом. Та се не вистарчило йому; він просто дибав на життя свого батька. В тій ціли змовився з Перором. До сего заговору втягнули також Баґоса, найбільше довіреного слугу Ірода. Саломія одначе відкрила сей заговір і повідомила про се Ірода. Ірод сейчас казав Баґоса й з ним всю службу замордувати, Перора вислав з Єрусалиму до Ідумеї, де він несподівано помер. Всі підозрівали, що його строєно на приказ Ірода. Тимчасом Антипатер перебував у Римі, щоб там допильнувати затвердження Ірода заповіщання. Ірод хотів дістати його в свої руки, тому написав до нього дуже сердечний лист і завізвав до Єрусалиму. Антипатер нічо не підозріваючи прибув до Кесарії, де на жаданя Ірода його увязнено.

Потім Ірод тяжко занедужав. Тоді на ложну вістку про смерть Ірода, два фанатичні рабіни знищили золотого орла, який Ірод казав умістити на брамі до святині. Коли Ірод прийшов ще до здоровля і довідався про сей учинок, казав обох рабінів і їх учеників у числі 40 люда живцем спалити й усунув Первосвященика за се, що той не вмів удержати ладу.

Та недуга Ірода повторилася і стала дійсно грізна. Боляки на внутренностях мучили його в невисказаний спосіб; ноги й жолудок спухли, вкінці кинулися хроби й точили його орґанізм. Надармо шукав полекші в горячих сірчаних купелях в Калірое, на східнім березі Мертвого Моря. Звідтам казав перенести себе до Єрихону. Знаючи, що його смерть викличе хіба радість, казав спровадити до Єрихона всіх визначніших Жидів у числі около 700 і заприсягнув Саломію, що коли він умре, ще поки вістка про його смерть рознесеться, вона нехай в його імени дасть приказ жовнірам вимордувати замкнених в амфітеатрі Жидів, щоб так цілий край сумував по його смерти. На щастя сего приказу не виповнено.

Ірод умер перед пасхою 10 квітня 4 р. по Христі. Його тіло з великою парадою поховано в замку Геродіюм, близько Вифлеєму.

Хто небудь читає криваву історію Ірода, знайде в Євангелію вірно віддаданий характер сього орієнтального жорстокого, хитрого й всіх підозріваючого тирана. Не диво, що й у народженім Божім Дитяти Ірод добачував також небезпечного суперника до свого трону.

Тож коли зрозумів, що волхви, котрі прибули зі сходу віддати поклін новонародженому юдейському цареві й поучені Ангелом, ударемнили його хитрі заміри, приказав убити всіх хлопців у Вифлеємі й околиці від двох літ і низше.

Йосиф Флявій, хоч у творі „Жидівська Старина“ точно описує часи Ірода, нічого не згадує про різню Вифлеємських дітей На сій основі деякі протестантські критини старалися ослабити віродостойність євангельського оповідання. На сей закид слушно відповідають католики: Ірод за час свого панування поповнив так богато великих злочинів на власній родині й сотках та тисячах Жидів, що вбиття около 20 дітей у Вифлеємі се така незначна подія, що й найбільше стислий історик міг її легко поминути.

„Слово“ писало про передачу ось що[244]):

Передача іезуитамъ галицко-русского монастиря. „Изъ Добромиля извѣщаютъ: 3 (15) іюня состоялась передача патрамъ іезуитамъ здѣшняго монастыря василіянскаго. Присутствовали: правительственный комисарь, ксендзъ провинціалъ Сарницкій, провінціалъ іезуитовъ ксендзъ Щепковскій. Въ монастырѣ останутся только два оо. Василіяне: одинъ здѣшный, — а одинъ новый — имѣетъ прибыти сими днями. Другіи оо. Василіяне и служба получатъ цѣлогодичную пенсію и идутъ изъ монастыря сейчас. Въ монастырь прибудетъ, кромѣ патра ректора, еще іезуитъ патеръ Рыдель и нѣсколько іезуитскихъ фратровъ. Новиціатъ откроется въ сентябрѣ а тѣмъ часомъ будетъ монастырь реставрироватись чтобы въ немъ патрамъ и фратрамъ іезуитамъ выгодно и пріятно на русскомъ хлѣбѣ жилося“.

Відки „Слово“ взяло такі інформації, не знаю — але читаючи вістку що: „другіи оо. Василіяне и служба получать цѣлогодичную пенсію и идутъ изъ монастиря сейчасъ,“ — догадуємося, що тут була російська, православна інформація, бо монахи, навіть нереформовані Василіяни, не діставали ніякої пенсії і не дістають досі, ні Василіяни, ні інші катол. монахи, бо ціль монашого звання у католиків не є збивати маєтки земські, як думав інформатор москвофільського „Слова“.

[244]) Гл. Слово з 5. (17) іюня 1882. ч. 60.

ОМЕЛЯН ОГОНОВСЬКИЙ

ПЕРШИЙ ІСТОРИК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

В 100-ну річницю його уродин.

2) Це становище викликало протест деяких російських учених; між іншими Пипін у „Вестніку Европи“ з 1890 р. закидав Огоновському „тенденційність“ і стремління до українського „сепаратизму“. Огоновський збивав тези Пипіна у своїх статтях. Належав він до партії чи радше струї народовецької. Народовці „присвячували свої труди народові тай придержувалися тої народної програми, котру галицько-руські патріоти висказали в першій відозві Головної Ради (заснов. 1848 р.) до руського народу“. (Іст. літ. II, 44). Огоновський нераз говорив: „Програма народовців є моєю програмою“. Він закликав до витривання в своїх переконанях:

„Не покинуть отже святощий народних Українці, хоч їх патріотизмові ругаються московські панславісти. Ніяка сила в світі не здужає винародовити нашого народу!...“ (I, 15, 16).

Огоновський ворожить своїй батьківщині кращу будучність, захоплюючись її величю:

„Справді велика руська мати! Вона займає поважне місце в родині словянській і ачейже небавом діждеться лучшої долі і жизні національної, будучи неначе серцем в величнім тілі Словянщини.“ (I, 16).

В I томі своєї Історії літератури коротко обговорив стару літературу перед Котляревським; в II томі обговорив Ів. Котляревського і Маркіяна Шашкевича як також інших поетів, в III томі Гр. Квітку і повістярів, в IV томі етнографів. На вступі кожного тому дав історично-літературний огляд загального характеру й погляд на літературний стан інших словянських народів. Відтак займається поодинокими письменниками, даючи їх життєписи, використовуючи всі можливі жерела й матеріяли, аналізує їх літературну творчість і оцінює становище даного автора в українській літературі. Власне у невсипущім громадженню фактичного матеріялу, який відноситься не лише до літератури, але до всіх ділянок українського культурно-національного життя, лежить одна з головних підстав вартости праці Огоновського. До неї ще довго будуть звертатися дослідники українського культурного життя і все найдуть в ній невичерпаний скарб подробиць, котрі кидають світло на це життя.

Огоновський дає дуже влучні, високопоетичні характеристики письменників, вміючи підхопити їх властиве обличча. На зразок наведу характеристику С. Руданського:

„Порвалось цінне намисто і порозсипувалися дорогі жемчуги: деякі найшлись сейчас і збереглись од загибелі, інші ж покотилися геть далегко так, що годі їх досі зібрати“. (Іст. літ. II, 1, 329).

Спеціяльну увагу звертає Огоновський на галицьку літературу, зокрема на особу Шашкевича:

„І пятьдесять літ минуло від того часу, як в галицькій Руси ринуло живучою водою з керниці, котру в давній давнині заткано їзза того, що струя каламутної ріки здавалась бути лучшою, ніж водиця з чистого жерела. Пятьдесять літ минуло від того часу, як Маркіян Шашкевич живим словом „Русалки Дністрової“ подолів мертвоту давного літературного напряму і став творцем нової доби словесного життя в Галичині. Спершу тее жерело живущої води плило в нашій батьківщині незамітно, та аж в 1848 р. стало оно ліком цілющим для всеї громади рускої, що доті томилась спрагою і побивалася всілякими невзгодинами національного й суспільного побуту. Та й ніде правди діти, літературне життя теклоб у нас широкою струєю, колиб всі Русини черпали воду із своєї батьківської керниці. Одначе найшлись перевертні, що сю рідну керницю намагаються засипати камінням, позаяк їм лучше подобається пронорина у могучого сусіда. Алеж годі тепер заткати жерело води живущої! — годі заналастити слово живе, що мимо всіляких перепон розвивається гарно в рідній літературі. Проте Русинови народовцеви не сумувати їзза невзгодин суспільного життя! Справді треба нам кріпитися духом і жити в тій надії, що як мине других пятьдесять літ в розвою нашого життя літературного, при батьківській керниці води живущої буде красуватися велична святиня народної слави, в котрій геній Маркіяна святкуватиме з „Русалкою“ столітню річницю свого весілля“. (II, 2, стр. 392—93).

Крім добрих сторін має література Огоновського і слабі. Сюди належить передовсім брак методи в опрацьованні зібраного величезного матеріялу. Література Огоновського це властиво ряд коротких монографій поодиноких авторів. Автор через брак перспективи не добачує праґматичного звязку поміж поодинокими літературними явищами й їх історичного розвою. Огоновський трактує також подібно всіх авторів і через це вони виходять меншебільше подібні до себе, хоч часом вміє дати дуже влучну характеристику, як це бачимо у Руданського. Хиби ці уступають однак перед додатніми сторонами історії літератури Огоновського. Виправдує його факт, що це була „терра інкоґніта“ і все, що автор зробив, мусів робити сам.

Кінчаючи характеристику наукової діяльности Огоновського, треба зазначити, що він, Желехівський, автор словника й Левицький, автор галицької бібліоґрафії, поклали трівкі основи під будову нашої науки. З науковою діяльністю Огоновського тісно лучиться його педаґоґічна праця як автора шкільних підручників для середньошкільної молоді. Видав він кілька разів д-ра Фердинанда Шульца „Книжку для вправи в язиці латинськім“, „Граматику руської мови“, „Хрестоматію староруську“ і інші дуже потрібні і не злі річи.

Тодішне українське життя вимагало від інтеліґенції всебічної праці. Огоновський анґажувався у всіх ділянках праці, був членом всіх укр. товариств: „Наук. Т-ва ім. Шевченка“, „Руського Педаґоґічного Т-ва“, „Інституту Народного Дому“, „Просвіти“ і інших. Крім цього мав гідність радника Митрополичої Консисторії з крилошанськими відзнаками.

Найбільше заанґажувався Огоновський в праці просвітянській, як довголітний голова Т-ва „Просвіта“ у Львові. Дня 31 мая 1877 р., девять літ по заснованню „Просвіти“, вибрано Огоновського її головою й він 18 літ сповняв совісно й безкорисно свої обовязки. Ось що пише сам автор „Історії літератури“ про свою діяльність в „Просвіті“:

„В тім то р. 1877 перебувала „Просвіта“ тяжке лихоліття. Саме тоді відбувалася пагінка за соціялістами; відтак деякі русофіли намагалися підкопати повагу „Просвіти“ між людом, голосячи, що книжки, видані сим т-вом, суть властію заборонені, нігілістичні, що ті книжки бувають при ревізіях конфісковані і наводять на людей підозріння властей. Але правда вийде все як олива на верх. Всякі клевети замовкли супроти горячого патріотизму і безкорисної праці членів т-ва в хосен руських селян і міщан. Ідея національности стала животворчою силою, що й байдужих Русинів здвигала від апатії до любови народних святощів. А вжеж найкращу нагороду за свої просвітні труди одержало се т-во дня 2 вересня 1880 р., коли руські т-ва привитали цісаря Франц-Йосифа I. в великій салі „Народного Дому“. Цісар, розвідавшись у голови (Ом. Огон.) про діла т-ва і дізнавшись, що *богато тисяч популярних книжок розходиться* що-річно поміж люд руський, зволив їзза того заявити справдішній подив і замітив: „Се т-во вельми хосенне“ (Ein sehr nützlicher Verein“) (Істор. літер. II, 1, стр. 87—88).

Огоновський випускав у світ дійсно велику скількість популярно-наукових книжок. „Просвіта“ розвинула за нього широку діяльність, закладаючи філії по містах і селах. Огоновський вистарався про матеріяльну підмогу „Просвіті“ і від галицького сойму і з записів та фондацій і з вкладок членів; за час його діяльности число членів зросло з 326 на 6.700. У добрих і лихих хвилях т-ва Огоновський все стояв в перших рядах і муравлиною працею й посвятою зумів поставити се т-во на вершок його завдання.

У розгарі праці постигла його смерть, дня 28 жовтня 1894. Похорон відбувся 30 жовтня при участи величезних мас суспільности, духовенства, професорського складу й депутацій ріжних товариств. Над могилою промовляли: о. Танячкевич, посол Барвінський, декан фільософічного факультету проф. Йосиф Пузина, проф. М. Грушевський, проф. Верхратський, посол Пігуляк з Буковини й студент О. Макарушка.

Вже сучасники Огоновського зуміли зрозуміти його величезне значіння й оцінити його заслуги. Смерть його оплакали не тільки галицькі Українці, але й Буковинці та Наддніпрянці, котрі прислали вінці на його домовину. „Діло“ з 29 жовтня 1894 так пише у некрольоґу про заслуги Огоновського:

„Не стало д-ра Ом. Огоновського, одного із найлучших синів України, котрого від десяток літ всі ми привикли бачити в ряді перших подвижників наших не лиш на полі науки, але також на полях практичної, орґанічної роботи для нашої справи народньої, ...не стало мужа кріпких, непохитних пересвідчень національних, чоловіка з характером і з відвагою завсіди неустрашимо постояти за кожду справу народа, ...не стало мужа рідких чеснот товариських і особистих.“

Не менше теплі згадки помістили й інші тодішні українські часописи, розуміючи вагу діяльности Огоновського.

Та найтеплішою згадкою для памяти того великого працьовника галицької землі булоб, якби бодай в соту річницю його уродин завязався комітет для написання історії української літератури, доведеної аж до наших часів.

В. Б.

Посмертна згадка

Дня 28. листопада 1932 переніся в вічність бл. п. о. Антоній Войтіховський, почетний крилошанин і референт Станиславівської Капітули та емеритований ґімназійний катихит. Покійний уродився 29. січня 1859 р. в Станиславові, тут покінчив низші і середні школи, а теольоґію у Львові. По висвяченні покійний шануючи волю своїх родичів присвятився душпастирській праці і був якийсь час сотрудником в Луці. Одначе не судилось йому довго сидіти на селі, бо незабаром переносять його на Буковину до Путилова, відтак до Станиславова на катедрального сотрудника. На тім становищі остає кілька літ, богато працює як проповідник і як референт вдовичо-сиротинського фонду, який реформує і ставить на висоті свого завдання. Часи станиславівського сотрудництва згадував покійний і в хвилях своєї старости якнайкраще. Коли в згадках опинився при пок. Еп. Пелеші, то милим споминам не було кінця, бо з надзвичайною почестю і любовю відносився до Еп. Пелеша. Опісля пок. о. Войтіховський переходить на поле катехитичної діяльности і стає на короткий час катехитом учительського семинаря в Станиславові, відтак переходить на катехитуру до ґімназії в Бучачі, вкінці до укр. ґімназії в Коломиї. Тут перебуває довші літа виправляючи з ґімназії в світ сотки наших інтеліґентів. Тут і кінчить свою катехитичну діяльність та переходить на емеритуру. По кількох літах побуту в родиннім Станиславові, відтак у Пацикові, на стало осідає в Отинії, до й постигла його смерть.

Помер бл. п. Антін Войтіховський, але згадка про Него остала й остане на довго. Його чесний і правий характер ще довгі літа буде в памяти загалу, бо таких людей тепер мало. Його любов до своєї Церкви і до свого обряду не промине, бо його Богослужебні фондації, його запис свого майна на захоронку СС. Служебниць Пр. Д. Марії, його щедрі датки на добродійні цілі свідчать про його любов до нашої віри. А про його любов до народу і дбайливість за учеників свідчать датки й інститути та бурси в Бучачі і Коломиї. Шпарко проминуло життя, одначе не змарнував його бл. п. Войтіховський, напрацювався досить а живі памятки які оставив, засвідчать перед Всевишнім, перед світом, перед народом, що праведник відійшов від нас, що „подвигом добрим подвизахся, теченіе скончах, віру соблюдох“ і Йому сотвори Господи вічную память. — Й. Н.

Уникай лінивства й кожду хвилю заповняй поважною й хосенною працею; бо як тільки тіло і дух незаняті працею, зараз у серці будиться зла жадоба. Нема такого здорового чоловіка, котрий без заняття не піддавбися покусі. Найлучший спосіб прогнати діявола се фізична праця. (Слова голосного анґлійського проповідника Єремії Тайлюра 1613—1667).

ПРОФ. ҐЕНЕРАЛ Н. Н. ГОЛОВИН.

Шляхи сучасної воєнної науки

Зміст: — I. Загальне тло: Перебільшування можливостей. — Погляд італійського ґенерала. — Кілько тяжких літаків треба для знищення Берліна? — Чи можна се зробити несподівано? — Кілька цікавих цифр. — Обережні погляди Французів. — Що пропагує англійський ґенерал Фуллєр? — Кінець піхоти, кавалерії й артилерії. — Що каже німецька військова наука? — Танки вже не такі страшні як були зразу. — Наука з горожанської війни в б. Росії. — Поява танків-всюдиходів. — Велике значіння панцирних військ. — Моторизація артилерії. — Хемічні средства війни. — Чи їх будуть уживати?

I.*)

Шлях, по котрому в першій мірі і без стриму пішла військова наука, се досліди, як використовувати найновішу техніку. Руйнуючі з воздуха літаки, повзаючі по землі опанцирені чудовища, зруйновані і витроєні міста ділають на уяву не лише мас, але й учених спеціялістів, попихаючи їх на шлях перебільшування можливостей.

Наглядним приміром такого „максималізму“ може служити книжка італійського ґенерала Дуе. На його думку рішаючу ролю в будучій війні відограє летунство, при чому остаточну побіду над ворогом можна буде осягнути несподіваним налетом воздушних сил на його край.

Незайво буде замітити, що поява такої теорії в італійській воєнній науці неприпадкова. Фашистівський режім за 10 літ свого істнування глибоко сколихнув душею Італійця і наложив окрему печать на його спосіб думання. Не могла уникнути того впливу й італійська військово-наукова думка. Цей вплив проявився в стремлінні виграти війну одним сильним ударом. Його ефект повинен богато разів збільшитися нечайністю нападу. Для тої ціли італійська армія повинна розпоряджати скоро ділаючими средствами, обслугуваними „добірними“ войовниками, все готовими розпочати воєнні кроки, навіть без виповідження війни... Здавалосяб, що летунство найліпше відповідає такому завданню.

Одначе чи сучасне летунство розпоряджає такою силою, яка одним махом відразу приневолилаб поважного противника просити мира?

У відповідь на це питання наведу лиш один підрахунок: По німецьким обчисленням для зруйнування такого центру як Берлін треба 6.000 тон вибухових матеріялів. Щоб його підняти вгору треба 3000 тяжких бомбовозів. В попередній світовій війні лише 8 процент німецьких літаків, що відлітали з розмірно близьких баз, долітало до Парижа. Рахуючи, що долетить навіть половина, то й тоді треба до 6000 тяжких бомбовозів. Вартість такої фльоти до бомбардування доходить до 10 міліярдів франків! А коли візьмемо під увагу, що летунство до бомбардування се лише частина воздушних сил, то без дальших обчислень можна признати фінансову і технічну неможливість утворення таких сил в часі мира. В кождім разі вибудування такої фльоти до бомбардування не може бути для сусіда „несподіванкою“. Се викличе у нього відповідну контрпрограму. А тоді налет в розумінні Дуе з нападу ізза угла на неозброєного ворога переміниться в поєдинок двох противників однаково узброєних.

В розвитку військової техніки ділає загальний фізичний закон: всяке ділання викликує відповідне протиділання. Безперервне змагання між артилерією і панцирем занадто добре відоме всім військовим і морським інжинірам, щоб я мав ще доказувати твердження, яке я поставив.

Вже в часі минулої світової війни народилися средства надземної противоздушної оборони. Їх розвиток можна схарактеризувати слідуючими цифрами: в 1917 р. Французи вистрілювали 11.000 стрілен на те, щоби зістрілити один літак, в 1918 р., т. зн. всего лиш в рік пізніше, зуживали до тої ціли лише 7000 стрілен, а при стрілянні в день всего 3200 набоїв. Правда, що відношення числа апаратів зістрілених з землі і з воздуха (т. зн. літаками-нищителями) висловлювалося пропорцією некорисною для наземної оборони 1 : 4, одначе це не могло охолодити енергії до дальшого розвитку орудників наземної противоздушної оборони. Сучасна противоздушна артилерія пять разів більша від такої артилерії в 1918 р. Крім того вона орудує незрівнано досконалішими методами зенітного стріляння.

Та мимо сего можливість воздушного наступу на край притягає до себе загальну увагу. Досвід світової війни показав, що того рода налети страшні не стільки своїм руїнництвом, скільки панікою викликаною серед населення. Тому противоздушна оборона вимагає передовсім наукової орґанізації. В тій ціли Франція покликала одного зі своїх лучших військових професорів і рівночасно одного з лучших своїх маршалів — маршала Петена. Він в ролі ґенерала-інспектора всіх воздушних сил приготовляє французький нарід до спокійної і здисциплінованої стрічі можливих воздушних несподіванок на випадок війни. Спеціяльні маневри ведені після строго продуманої програми служать марш. Петенови для провірки його виводів і для обзнакомлення численних представників місцевої адміністрації з впровадженими ним способами воздушної самооборони .

Привязуючи таке велике значіння до опрацьовування способів противоздушної оборони, тим не менше французька воєнна наука дивиться на воздушну фльоту лиш як на орґанічну частину своєї армії й морської фльоти. Вона не надіється так як італійська воєнна наука, що війну можна буде закінчити лиш одним налетом. Тому вона ставить воздушним військам більше ограничені військові завдання. Ті завдання можнаб так сформуловати:

Мати можність „воздушного“ нагляду над операціями ворога; налетами на штаби утруднювати вороже оперативне кермування, налетами на зелізничі вузли, склади, фабрики внести замішання у вороже постачання, утруднити налетами рухи неприятеля в похідних кольонах; боєва допомога військам воюючим на морі і на суші.

Одначе обмежуючи стратеґічно завдання летунства, французька військова наука думає, що тактична спроможність сучасної авіяції вже настільки велика, що всі тактичні форми діянь сухопутних військ мусять підлягати дальшій переоцінці. Зокрема військово-наукова думка вперто вишукує тепер нові форми передбоєвого укладу при підході військ до поля бою. Похідні кольони, що тягнуться по дорогах, відкриті неприятельськими літаками, наражені не лише на небезпеку нападу воздушних сил, але й виставлені на ризико барабанного вогню далекострільної ворожої артилерії, кермованої з воздуха.

„Максималізм“, подібний до перебільшування ролі летунства ґенералом Дуе, можна стрінути також в области того рода зброї, котрий народився в попередній війні. Маю на думці танки (ховзи).

Британський ґенерал Фуллєр пропаґує повну механізацію сухопутних сил. Танкетки, скорострільні й арматні танки малиб заступити піхоту, кавалерію й артилерію. Такі опанцирені і змоторизовані війська, зведені до панцирних бриґад, уважають приклонники того рода максималізму не лиш могутним тактичним орудником, але також рішаючим стратеґічним.

Цікаво, що батьківщиною сего рода максималізму стала Анґлія. Дійсно, для кольоніяльної акції серед диких племен панцирні бриґади се непобідима зброя. Опираючися на базу забезпечену фльотою і розпоряджаючи великою скорістю руху (25 км на годину) та великим засягом ділання (150 км), вони зможуть скоро здавити всякі ворожі виступи туземців.

Французька і німецька військово-наукова думка, котра будує свої головні висновки не на частиннім випадку війни в кольоніях, але на досвіді великої війни, більше помірковані в оцінці стратеґічних можливостей панцирних військ. Одначе це не перешкаджає одній і другій бачити в приміненні змоторизованих військ новий могучий тактичний чинник. При тім треба завважити, що висновки, до яких дійшла наукова праця в тій области, значно випередили вже досвід світової війни.

Як відомо — танки, котрі виповзли на поле бою в 1917 і 1918 рр., се виключно позиційна зброя. Війна, що по їх появі скоро закінчилася, не дозволила переконатися, що танкови в тій ролі тяжко змагатися з належно зорґанізованою артилерійською обороною противника, котрий уже прийшов до себе від несподіванок. Спроба збільшити грубість панциря спричинила збільшення тягару, що в тяжких примірниках танків доходить до 70 тон! Ясно, що розвиток панцирних військ по тій дорозі заходить у сліпу вулицю.

Російська горожанська війна вказала інший шлях. У протилежність досвідови світової війни в горожанській війні почали грати значну ролю не лише одиничні танки, але й панцирні самоходи і на швидку руку бліндовані поїзди забезпечені від пробоїв. Військово-наукова думка побачила, що в умовинах розріджених фронтів і нестійних сутичок панцирні частини показалися могутним тактичним чинником в тім випадку, коли вони не тратять скорости рухів. Це було цінне відкриття, бо воно обіцяло привернути будучим операціям елемент подвижности, в значній мірі страчений ізза скріплення автоматичного (скорострільного) вогню.

Техніка енергійно почала удосконалювати поспішні танки. Незабаром появилися танки-всюдиходи, що можуть осягнути скорість 35—50 км на годину. Коли це осягнено, тактика почала студіювати найбільш корисні можливости їх примінення. Французькі маневри, що відбулися мин. осени, се найліпший доказ тих пошукувань.

Висліди здобуті французькою і німецькою військовою наукою можна сформулювати ось як: Панцирні війська се дуже важний елемент для „зовнішнього“ контуру ґруповань головних сил армій. Скорість їх руху дозволяє поширити цей обвід на віддаль 3—4 рази більшу від „зовнішнього обводу“, утвореного з самої лише кінноти. Таким чином сучасні панцирні війська забезпечують армії значно ширші области для маневрування, що при вимушеній децентралізації боєвого і передбоєвого укладу, має величезне значіння. Ті самі свійства панцирних військ, як це ствер-

*) Хоч шалів нечувана в історії господарська скрута, перегони у зброєнні не припиняються; дарма, що їх маскується нездарно ріжними „розброєневими конференціями“. Деяке понятя про розмах у тих зброєннях дає нам дуже цікавий відчить проф. ґенерала Н. Н. Головіна, виголошений в Парижі з приводу століття оснування російської військової академії. Подаємо сей відчит за російською еміґраційною пресою. — Ред. „Н. Зорі“.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Спілка з обмеженою порукою. Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телєфон 57-48.

дили сегорічні французькі маневри, роблять з них цінний засіб у виконуванні рейдів в запілля приготовленого до бою противника і на крила його похідних кольон.

Вкінці скоро поступаючі вперед панцирні війська це сильний орудник у переслідуванні розбитого неприятеля.

Перемінивши таким чином танки зі средства позиційної війни на орудник маневрової війни, військово-наукова думка рішила використати спочиваючу в основі панцирних військ ідею „моторизації“ також для непанцирних військ. В тій ціли вона розробила питання про моторизацію артилерії. Ся думка стремить до того, щоби наступ піхоти супроводжали не лише танки, але й додержуюча їй кроку полкова артилерія, що посуваласяб на „гусеницях“ і бодай кілька батерій дивізійної артилерії. Та цим військово-наукова думка не вдоволилася. Признаючи домінуюче значіння гарматнього вогню на теперішних полях бою, вона передбачує необхідність моторизації, хочби на коловій тракції, також резервової артилерії, щоби мати можливість скріпити гарматний огонь у першому дні удару, поки вступний бій не перемінився в позиційний.

Обмеженість часу не дозволяє мені задержати вашої уваги на інших питаннях використання військової техніки, пр. на такім дразливім і в строгій тайні задержуванім питанні, як примінення хемії у війні. Офіціяльно всі держави заявили, що не будуть послугуватися хеміею як боєвим средством. Одначе вони вирекшися того з застереженнями, які вказують на те, що це виречення обовязуватиме їх лиш доти, доки противник не вжиє боєвих ґазів. В тих застереженнях зовсім не треба добачувати якогось фарисейства чи хитрости. Дійсно, Франція у мароканській війні і Японія в Китаю не послугувалися трійливими ґазами. Та мимо сего з цілою певністю можна ствердити, що на випадок вибуху великої війни зачнуть негайно примінювати хемію. Це станеться „само собою“, бо історія воєн доказує, що всяка нова зброя була з початку безумовно заборонена і таксамо безумовно, мимо заборони, її примінювали. І тому воєнно-наукова думка не перестала працювати в области воєнної хемії. Вона разом з опрацьовуванням протихемічної оборони не припиняє дослідів у лабораторіях над винаходами все нових ґазів.

На сім кінчу виклад про науково-військові досліди в области використання найновішої техніки. Ці досліди йдуть повним ходом і без жадних сумнівів у правильності сего шляху. Перебільшування, які стрічається, доказують лише силу тої віри.

Всьо розпочате з ретельною постановою мусить удатися. (Кайе: „Життєписи індійських офіцирів“).

Враз зі святочними чи новорічними бажаннями вручіть своїм найдорощим життєву полісу Товариства взаїмних обезпечень на життя й ренти —

„Карпатія“ Львів, Ринок 38

(власна каменица)

а це буде найкращий доказ Вашої дбайливости за будучність Ваших найближих. 1—19

Епархіяльний Комітет

допомоги вбогим і безробітним в Станиславові подає отсим зі своєї діяльности за рік 1932-ий слідуючий звіт:

На поклик Епархіяльного Комітету з дня 3 грудня 1931 р. основано на области цілої Станиславівської Епархії в кождій парохії комітети парохіяльні, що мали нести поміч найбіднішим у своїх парохіях. З того завдання вивязались комітети парохіяльні майже всюди. Подрібно акція та представляється в поодиноких деканатах як слідує: I. Деканат Богородчанський: По всіх парохіях завязано парохіяльні комітети, що перевели збірки в натуралях. — Більше діяльний комітет був в Солотвині, що зібрані жертви в натурі і в готівці роздав між найбіднішних людей Солотвини. — II. Деканат Бучацький: Переведено збірки по парохіях і зібрані жертви роздано між найбіднішних. — III. Деканат Городенський Переведено збірки по парохіях. Більші збірки були в Чернелици і Ясенові. — IV. Деканат Гусятинський: Зібрано около 4700 кґ. збіжжа. Деканат Гусятинський переслав ваґон збіжжа до Коломиї і Косова. — V. Деканат Єзупільський: Зібрані жертви роздано між найбіднішних, около 3700 кґ. збіжжа. — VI. Деканат Жуківський: Зібране збіжжа роздано в Росохачи, Хотимири і Камянках Великих. — VII. Деканат Заліщицький: Більша збірка в Свидові, около 4500 кґ. збіжжа — роздано між місцевих голодуючих. — VIII. Деканат Коломийський: Парохії в цілім деканаті потребуючі помочі, перевели збірки між собою і роздали своїм найбіднішим. В самій Коломиї істнує Повіт. Комітет деканальний, що занимається акцією допомоговою. — IX. Деканат Косівський: Села того деканату загально потребують помочи. Поміч таку одержали по можности і від Епархіяльного Комітету а то кукурудзу і збіжжа. Акцію допомогову в деканаті веде дуже успішно деканальний Допомоговий комітет в Косові. — X. Деканат Кудринецький: Переведені збірки в збіжжу по парохіях і роздано між потребуючих. — XI. Деканат Надвірнянський: Переведено збірки і тіїж роздано між потребуючих помочи. Епархіяльний Комітет переслав (—) ваґони кукурудзи і бараболі 2 ваґони, які роздано між голодуючих. — XII. Деканат Пістинський: Пороблено заходи в цілі достави кукурудзи в Лючі, Шешорах, Рунґурах, Текучій і пр. — XIII. Деканат Скальський: Переведено збірки і роздано. — XIV. Деканат Снятинський: Переведено збірки і роздано. — XV. Деканат Станиславівський: Переведено збірки і роздано. — XVI. Деканат Тисьменицький: Переведено збірки і роздано. — XVII. Деканат Товмацький: Переведено збірки жертв і роздано між найбіднішних в парохіях. — XVIII. Деканат Устецький: Переведені жертви в натурі по парохіях і роздано між найбіднішних. — XIX. Деканат Чортківський: Деканат Чортківський переслав 1 ваґон бараболь до Микуличина. Будзанів 92 зол. 65 ґрошів, Бичківці 450 кґ. бараболь роздано між найбіднішних, Скородинці 66 зол. 50 ґр. Біла 25 зол. Білобожниця 10 зол. 90 ґр. Вербовець 45.32 зол. Джурин 4 зол. Звиняч 124.34 зол. Косів 400 кґ. ячменю, 800 кґ. бараболь, 60 кґ. кукур. Ласківці 585 кґ. збіжжа. 112.60 зол. Медведівці 2153 кґ. бараболь, Новоставці 730 кґ. бараболь. Пишківці оплатили ваґон бараболь. Пилява 20 зол. Помірці 5 зол. Паушівка 10 зол. Романівка 22 кґ. пшениці і 5 хлібів. Трибухівці 25 зол. Чортків 30.60 зол. Шульганівка 112.68 зол. Ягольниця 204 зол. Ягольниця стара 20 зол. Новосілка Язловецька 16 зол. — *Разом Деканат Чортківський зібрав 10.157 кґ.* бараболь і 887 зол. 94 ґр. — Слідуючі парохії переслали на адресу Епархіяльного Комітетету грошеві збірки: 1) Доброкут 50 зол. 2) Тудорів 5 зол. 3) Будзанів 15 зол. 4) Черніїв 15 зол. 5) Помірці 5 зол. 6) Павелче 30.79 зол. 7) Дорогів 5 зол. 8) Маріямпіль 52.27 зол. 9) Лука 10 зол. 10) Будзанів 76.65 зол. 11) Пробіжна 70 зол. 12) Княже 3 зол. 13) Олешів 12 зол. 14) Помірці 19 зол. 15) Отинія 77.80 зол. 16) Тростянець 4.83 зол. 17) Грушка 10 зол. 18) Олешків 3.37 зол. 19) Рудники 8.75 зол. 20) Шульганівка 31 зол. 21) Ганківці 8 зол. 22) Іванків 13.17 зол. 23) Рожнів 21 зол. 24) Волківці 22 зол. 25) Снятин 21 зол. 26) Залуче н/Чер. 12.30 зол. 27) Чорнокінці малі 36.50 зол. 28) Постолівка 40 зол. 29) Мельниця 145.60 зол. 30) Деліїв 157 зол. 31) Іване золоте 18 зол. 32) Рожнів 31 зол. 33) Заліщики 56.60 зол. 34) Черемхів 7.50 зол. 35) Белелуя 3 зол. 36) Ольховець 87.26 зол. 37) Блюдники і Темерівці 20 зол. 38) Тисьменичани 12.70 зол. 39) Устечко 8 зол. 40) Вікняни 5 зол. 41) Ольшаниця 21 зол. 42) Делява 6.20 зол. 43) Городок 62.77 зол. 44) Воскресінці 10 зол. 45) Садки 60.65 зол. 46) Добровляни к. Заліщик 46.09 зол. 47) Ланчин 20 зол. 48) Устє Зелене 151.86 зол. 49) Звинячка 113.50 зол. 50) Сапогів 20 зол. 51) Королівка кудринецька 70 зол. 52) Переволока 160 зол. 53) Торське 18 зол. 54) Лисівці 64 зол. 55) Дек. Чортківський 400 зол. 56) Тлусте 89.15 зол. 57) Іване пусте 159 зол. 58) Петрилів 21.20 зол. 59) Касперівці 26 зол. 60) Винятинці 21.25 зол. 61) Турильче 55 зол. 62) Жизномир 112 зол. 63) Іване пусте 11 зол. 64) Стрілківці 27.50 зол. 65) Щитівці 40.30 зол. 66) Зазулинці 25.37 зол. 67) Боришківці 25 зол. 68) Шунарка 20 зол. 69) Дек. Чортківський 247.02 зол. 70) Монастирська 130.70 зол. 71) Дзвиняч 60 зол. 72) Сновидів 45 зол. 73) Заліс 51.25 зол. 74) Стецева 10.62 зол. 75) Дек. Чортківський 192.68 зол. 76) Снятин 100 зол. 77) Нівра 27 зол. 78) Свидова 88 зол. 79) Пасічна 7.90 зол. 80) Велеснів 7 зол. 81) Боришківці 55.03 зол. 82) Григорів 25 зол. 83) Пилипче і Матіївці 18.40 зол. 84) Сороки 88 зол. 85) Бринь—Сапогів 7 зол. 86) Верхняківці—Висічка 27.93 зол. 87) Дек. Чортківський 34.84 зол. 88) Білівці 79.72 зол. 89) Кривче 43.30 зол. 90) Деканат Городенський 257.84 зол. 91) Снятин 26 зол. 92) Олешів 27.38 зол. 93) Миловане 45 зол. 94) п. Михайло Придаткевич 4 зол. 95) Братківці 24.34 зол. 96) Монастириська 46.61 зол. 97) Пилипче 35 зол. 98) Похівка 12.93 зол. 99) Олешків 7.52 зол. 100) Гринівці 20 зол. 101) Горожанка 55 зол. 102) Мухавка 32 зол. 103) Зібранівка 11.50 зол. 104) Дек. Чортківський 13.40 зол. 105) Грушка 22 зол. 106) Кривотули (не под.) 107) Деканат Скальський 364.69 зол. 108) Підгайчики 18.50 зол. 109) Кончаки 18 зол. 110) Сілець 12 зол. 111) Олешків 2.07 зол. 112) Комітет допомоги Дрогобич — О. Бодревич 91 зол. 113) Будзанів п. Анастазія Медвідь 2 зол. 114) Тумир 25 зол. 115) Жежава 31.90 зол. 116) Панівці зелені 23.90 зол. 117) Вовчинець зібрав 523 кґ. збіжжа і 14 зол. 118) Тисьменица 36.29 зол. 119) Красіїв 13.85 зол. 120) о. Левицький, Тростянець 7 зол. 121) Горожанка 15 зол. 122) Устє зелене 65.34 зол. 123) Межигіря 11.07 зол. 124) Задубрівці 30.45 зол. 125) Видинів 20 зол. 126) Гнильче 20 зол. 127) Тучапи 10 зол. 128) Попельники 10 зол. 129) Остриня 5.85 зол. 130) Волчківці 17.50 зол. 131) Новоселиця к. Заболотова 8 зол. 132) Ганківці 9.14 зол. 133) Товмач 36 зол. 134) Горожанка 15 зол. 135) Княже 10.50 зол. 136) Гнильче 10 зол. 137) Джурів 1.20 зол. 138) о. Стефан Мазяр з Загонева, п. Ліско 8 зол. 139) Велеснів 15.26 зол. 140) Палагіче 6.30 зол. 141) Цигани 14 зол. 142) Станиславів 133 зол. 143) о. Погорецький 10 зол. 144) п. Дрогомирецька Ірена, Станиславів 2 зол. 145) Професор Ульванський, Станиславів 5 зол. 146) Хор „Дніпро“ з концерту, Станиславів 53.20 зол. 147) З концерту п. Крушельницької 47.53 зол. 148) Підлуже 33.25 зол. 149) Угринів 15 зол. 150) Остриня 4.15 зол. 151) Тисьменица 71.80 зол. 152) Нижнів 10 зол. 153) Залуче к. Снятина 20.50 зол. 154) Їх Преосвященство Константин Богачевський, Спол. Держави Півн. Америки 25 долярів = 221.25 зол. — Разом зібрано з Епархії 6.702.09 зол.

З тої квоти покрито слідуючі видатки та уділено таких запомог: 1) Кути старі 165 зол. 2) Тов. Йоана Милостивого в Станиславові з нагоди Свят Великодних роздано бідним 500 зол. 3) *Олекса Іванців з Угринова на лічене в шпиталі* 50 зол. 4) п. Бойчукова зі Станиславова на хорого мужа 100 зол. 5) Друк відозв 44 зол. 6) Два ваґони бараболь для Надвірної і Татарова 998.50 зол. 7) Два ваґони кукурудзи 903.50 зол. 8) Доживлювання дітей в Пасічній 77.26 зол. 9) Оплати почтові і телєфон 3.90 зол. 10) На захоронку в Косові 580 зол. 11) Для хорої Мостиської 30 зол. 12) Уряд деканальний Косів 2500 зол. 13) Товариство Йоана Милостивого з нагоди Різдва Христового для бідних в Станиславові 400 зол. 14) Слюсарчук, Коломия 50 зол. — Разом 6.401.76 зол. — Оставша готівка в квоті 300 зол. 33 грошів є зложена в Земельнім Банку Ґіпотечнім на книжочці ч. 7077 а. як фонд голодуючих Станиславівської Епархії. Загально переслано через Епархіяльний Комітет 2 ваґони збіжжа, 2 ваґони кукурудзи і 3 ваґони бараболь. Ті натуралія переслано в повіти: Коломия, Косів і Надвірна як в околиці помочи найбільше потребуючі. — Подаючи сей звіт до загального відома та висказуючи найщирішу подяку за переслані жертви, Епархіяльний Допомоговий Комітет просить отсим Всеч. Духовенство перевести по парохіях одноразові збірки і в гропах і в натурі і тії переслати до Епископського Ординаріяту до розпорядимости Епархіяльного Комітету.

Станиславів, дня 31 грудня 1932 р.

Від Епархіяльного Комітету Допомоги Голодуючим

† *ЙОАН*, Епп. П. Предсідник Комітету в. р.

Присилайте передплату!

ПРАВНИЧІ СПРАВИ

Нова небезпека

Нашому селянству і загалови задовжених власників, які не займаються слідкуванням за змістом нових законів, грозить нова небезпека. Перед нею робимо обережними всіх заінтересованих.

Вийшов новий закон про судове екзекуційне поступовання, якого одноцілий текст оголошено в ч. 112 поз. 934 Дневн. Зак. Р. П. дня 1/12 1932. Артикул (164) 671 § 1 сего закона постановляє: „У внеску на довершення опису віритель може оцінити недвижимість, про що буде уміщена замітка в завідомленню про термін опису, яке доручається довжникови й учасникам“.

Се значить, що новий екзекуційний орган, т. є. коморник не буде оцінювати недвижимого майна довжника, коли віритель сам його оцінить у внеску на переведення опису. Саме в тім лежить небезпека, що тепер вірителі, між котрими переважають чужі банки й іновірці, будуть самі оцінювати недвижиме майно довжників-селян. Дотеперішний закон постановляв, що оцінення переводив судовий урядник на місци при участи заприсяжених таксаторів у всіх справах екзекуційної продажи недвижимого майна. Тепер таке оцінювання буде лише виїмком, а се тому, що по перше оцінення потягає кошти (заплату належности таксаторів за труд), а по друге самостійне оцінення реальности вірителем для него корисне: в інтересі вірителя лежить низька оцінка майна його довжника, щоби віритель міг се майно за низьку ціну купити, коли до ліцитації не стануть інші купці.

На ту некорисну іновацію находимо в § 2 сего артикулу слідуючу зараду: „Арт. 164 (671) § 2. Оцінення вірителем буде приняте за підставу ліцитації коли на три дні перед терміном опису довжник та учасники сему не спротивляться“.

Отже рада є така: Коли селянин довжник дістане завідомлення від коморника, що має відбутися опис його недвижимого майна — довжник мусить негайно внести до суду спротив, в якім жадатиме оцінення свого майна місцевими заприсяженими таксаторами. В інтересі довжника є слідити за тим, щоби його спротив внесено до коморника на три дні перед терміном опису. Нашим селянам звичайно дуже пізно доручують судові завідомлення. Отже не виключене, що й завідомлення про термін опису можуть бути довжникови доручені за пізно. З отляду на се може показатися в практиці, що згаданий лік буде проблематичний. Рівнож і тоді, коли завідомлення про опис буде завчасу доручене довжникови, той не знаючи приписів нового закону, не зверне уваги на замітку вписану коморником в завідомленню про те, що віритель вже оцінив недвижиме майно, — і не буде вносити спротиву, бо дотепер нічого подібного не було. Наш селянин привик до сего, що на його ґрунт має зїхати судовий урядник та має з таксаторами ґрунт оцінити. Тимчасом після нового закона, коли довжник на підставі згаданої замітки не внесе спротиву в приписанім терміні — коморник зїхавши на ґрунт вже відмовить внескови довжника на оцінення його недвижимого майна таксаторами, покликуючись на оцінення довершене вірителем. В наслідок незнання наведених приписів недвижиме майно наших селян-довжників переходитиме за безцін на власність вірителів-іновірців. Щоб так не було, треба заздалегідь наш нарід повідомити про вище сказану небезпеку, яка вже істнує від 1 січня 1933 р. Наші інтеліґенти, в першій мірі наші душпастирі повинні поучити наших селян--довжників, щоби вони не ждали на завідомлення від коморника про те, що має відбутися опис їх реальности але щоби з завчасу вносили спротив, як тільки дістануть відомість урядову, що віритель жадає продажі їх ґрунту. Спротив не має бути мотивований. В поступованю екзекуційнім адвокатський примус не обовязує. Проте спротив може написати собі сам довжник або хто небудь в його імени.

Такий спротив пишеться так:

„До Пана Коморника при суді городськім у . . . . . (назва місцевости, де є суд). В справі екзекуційній Н. Н. (імя і назвиско) вірителя проти П. П. (імя і назвиско) довжника о заплату . . . . . зол. . . . гр. (висота претенсії) сиґнатура актів. Км . . . . /33 року (сиґнатуру відписати з завідомлення) підписаний довжник спротивляється отсим оцінению його недвижимого майна, поданого у внеску, вірителем та жадає оцінення сего майна через заприсяжених таксаторів Н. Н. і Н. Н. в . . . . . Тут подати місцевість, дату і підпис довжника. — Такий менше-більше спротив належить заосмотрити значком судової оплати на 50 гр. (не стемплем!), набутим в суді, а не в трафіці. — Е. Л.

Перед війною була в Европі тільки одна автократична держава — російський царат. По війні Европа залита диктатурами. (Карло Сфорца: „Европейські диктатури“).

ПРАВО ПРО ТОВАРИСТВА

Розпорядок Президента Річипосполитої з дня 27 жовтня 1932 р.

(Д. У. Р. П. 1932, ч. 94).

На підставі арт. 44 уст. 6 Конституції й арт. 1 літ. а) закона з дня 17 марта 1932 р. про уповажнення Президента Річипосполитої видавати розпорядки з силою закона (Д. У. Р. П. ч. 22, поз. 165) постановляю що слідує:

РОЗДІЛ І.

Загальні приписи.

Арт. 1. Отсе право ґрунтує правне істнування стоваришень як добровільних трівалих обєднань з незарібковими цілями.

Арт. 2. Польські горожани мають право лучитися в стоваришеннях, котрих ціли, устрій і діяльність не противляться праву і не загрожують безпеці, спокоєви або публичному ладови. — Те управнення прислугує особам у віці від 18 літ, оскільки нижче подані приписи не передбачують виїмків. — Виступати в характері основників як також входити в склад управи стоваришення можуть тільки особи спосібні до правних ділань. — Шкільна молодь, з виїмком молоді вищих шкіл, не може належати до стоваришень. — Нешкільна молодь у віці від 14 до 18 літ може, за згодою своїх правних опікунів, належати до стоваришень, одначе не беручи участи в голосованню над ухвалами і не користаючи з виборчих управнень.

Арт. 3. Військові в чинній служби можуть належати до стоваришень тільки за дозволом військових властей під умовами, які означує Міністр військових справ; при тім вони не можуть бути піддані в якій небудь формі ні бальотажеви ні товариським судам. — Особливі ограничення права деяких категорій осіб належати до стоваришень означують спеціяльні приписи.

Арт. 4. Також чужинці можуть лучитися в стоваришеннях, передбачених в отсім праві. — Розпорядок Ради Міністрів виданий на внесення Міністрів внутрішних справ і заграничних справ, може ввести відмінні засади для стоваришень чужинців як також в справі участи чужинців у стоваришеннях та їх властях. — Тим самим способом буде уреґульована справа стоваришень міжнароднього характеру, коли особливі потреби, звязані з їх орґанізацією та функціонуванням на обшарі Польщі, не дадуть змоги примінити до них загалу приписів отсего права.

Арт. 5. Не вільно нікого примусити, щоби взяв або не взяв участи в стоваришенню. Не вільно також ограничувати змоги виступити зі стоваришення. — Постанови статутів і реґулямінів як також ухвали і зобовязання, що противляться тому, недопустимі й неважні. — Свобода виступлення зі стоваришення не виключає установлення в статуті стоваришень, що мають правну особовість, обовязку заплати членських складок за час до кінця господарчого року. — Приписи уст. 1—3 не відносяться до стоваришень, котрі повстають з ініціятиви властей, що ділають в тім напрямі силою приписів публичного права.

Арт. 6. Заборонено: а) творити стоваришення, що приймають засаду безоглядного послуху членів властям стоваришення; б) лучити в стоваришенню ціли фізичного, ґімнастичного або спортового виховання з політичними цілями.

Арт. 7. Стоваришення державних функціонарів підлягають приписам отсього права. — Ті стоваришення не можуть мати ціли або устрою, як також примінювати способів ділання, котрі не даються погодити з службовими приписами та вимогами служби. — Приписи уст. 1 і 2 відносяться також до інших державних працівників, котрих службові відносини мають публично-правний характер.

Арт. 8. Ніяке стоваришення не має права робити предметом розгляду своїх товариських судів або предметом своїх ухвал згл. пятнувати іншим способом службову діяльність державного функціонара, котрий є членом стоваришення, яка властиві до оцінки тої діяльности зверхні власти функціонара, згл. дисциплінарні інституції або карні суди, не осудили тої діяльности визначенням карн.

Арт. 9. Приписам отсього права не підлягають: а) духовні ордени (Чини) і конґреґації як також інші обєднання, котрі мають як виключну і безпосередну ціль виконування релиґійного культу правно признаних церков і релиґійних звязків; б) комітети, що повстають в цілі приготування виборів до правно-публичних інституцій, коли вибори оперті на законах або заряджениях властей — від дня заряджения виборів до закінчення виборчих чинностей; ц) фахові ґрудові союзи, що є предметом окремих приписів, з виїмком постанов, що містяться в арт. 11 уст. 2, арт. 15, 17 і 59; д) передбачені промисловим правом корпорації та їх союзи як також союзи, ґрупи й орґанізації промисловців, покликані до життя Міністром промислу і торговлі на підставі окремих законних уповажнень; е) академічні стоваришення, основувані згідно з приписами про академічні школи яктакож стоваришення шкільної молоді, котрі творяться в обсязі інших шкіл і знаходяться під доглядом шкільних властей; ф) стисло військові стоваришення, звязані зі сповнюванням служби в війську і засновувані військовими в чинній службі за дозволом військової власти; ґ) кооперативи з виїмком діяльности, про котру мова в арт. 11.

Арт. 10. Розпорядок Ради Міністрів на внесення Міністра внутрішних справ в порозумінні з Міністром віроісповідань і публичної освіти може ввести інакші засади для стоваришень з релиґійними і віроісповідними цілями, що не підпадають під постанови арт. 9 точка а.

Арт. 11. Кооперативи, оскільки ведуть культурну діяльність, в обсязі тої діяльности підлягають приписам арт. 12, 13, 14, 15 і 17 отсього права з тим, що через „заснування“, про котре мова в арт. 12, 13, 14, належить розуміти розпочаття ведення культурної діяльности, а через „розвязання“ в арт. 13 також припадок понехання тої діяльности. — Фахові трудові союзи мають обовязок подавати повітовій владі загальної адміністрації в місци її осідку на її жадання дані про склад своєї управи як також підлягають приписам арт. 15 і 17 з тим, що під безпосередною наглядною владою, про котру мова в арт. 15, належить розуміти згадану повітову владу загальної адміністрації.

РОЗДІЛ ІІ.

Звичайні стоваришення.

Арт. 12. Особи в числі що найменше 3, котрі бажають заснувати звичайне стоваришення, зголошують про се на письмі повітовій власти загальної адміністрації місця будучого осідку стоваришення як безпосередній надзірній владі, подаючи: 1) назву стоваришення, його ціль і засоби ділання; 2) терен діяльности як також осідок стоваришення; 3) свої імена і назвиска як також місце замешкання; 4) спосіб покликування управи; 5) спосіб вступування і виступування членів; 6) спосіб розвязання стоваришення.

Арт. 13. Коли до 4 тижнів від зголошення влада не заборонить заложити стоваришення, зглядно перед упливом того часу ствердить, що не має застережень що до його заснування, воно може розпочати діяльність. — До 2 тижнів від розпочаття діяльности стоваришення його управа має обовязок подати до відома влади свій склад і місце замешкання її членів як також адресу льокалю, котрий має служити стоваришенню як осідок. — Повищі постанови мають примінення таксамо що до обовязків зголошувати зміни обставин, про котрі говорить арт. 12 точка 1, 2, 4, 5 і 6, як також змін складу управи й адреси стоваришення. — Коли стоваришення розвяжеться, то остання його управа має обовязок зголосити про се владі до 2 тижнів від приняття ухвали про розвязання.

Арт. 14. Влада належно умотивованим рішенням заборонить заснувати стоваришення, коли його істнування не дасться погодитися з правом або може спричинити загрозу безпеченства, спокою або публичного порядку.

Арт. 15. Безпосередна надзірна влада може візвати управу стоваришення доставити їй відпис протоколу засідання або змісту принятої ухвали, коли їх списувано, та може в льокалю стоваришення переглядати ведені акти, книги і посідані документи як рівнож робити з них записки, відписи і витяги а також заздалегідь візвати управу показати їх в часі докладно нею означенім. — Управа має обовязок вести, вдержуючи в стані актуальности, поіменний спис членів стоваришення з виказанням їх державної приналежности та доставляти владі на її жадання даних з того спису.

Арт. 16. Коли діяльність стоваришення виступає проти обовязуючого права, проти обсягу і способів ділання, усталених для стоваришення, коли стоваришення взагалі не відповідає умовам свого правного істнування або загрожує безпеченству, спокоєви або публичному порядкови, — то безпосередна надзірна влада, відповідно до обставин, може належито умотивованою постановою або уліжнути його або зажадати усунення доглянених похибок, зокрема може зажадати, щоби взято назад недопустимі ухвали під загрозою припинення (завішення) зглядно розвязання стоваришення, визначуючи в тій цілі відповідний речинець, або просто припинити діяльність і відтак розвязати стоваришення. Постанова про припинення є зараз викональна. — Коли стоваришення до 2 місяців від припинення його діяльности не буде розвязане, то припинення тратить силу.

Арт. 17. Коли діяльність одного з обєднань, про котрі мова в арт. 11, спрямована до проступку або загрожує безпеченству, спокоєви або публичному порядкови, тоді повітова влада загальної адміністрації в міру обставин може або зажадати від властей обєднання усунення загрозливого стану, або припинити діяльність обєднання і внести на розвязання обєднання до властивого окружного суду, котрий рішає примінюючи відповідно приписи карного поступования. В тім ви-

падку припинення має силу до хвилі, коли суд видасть рішення в справі розвязання спілки.

Арт. 18. Стоваришення, котрі повстають шляхом артикулів 12 і 13, не можуть: а) закладати відділи; б) лучитися в союзи стоваришень; ц) приймати в число своїх членів правні особи; д) користати з публичної жертвенности або з підмог, які дають власти або публичні інституції. — Шляхом арт. 12 і 13 не можуть повставати: а) союзи стоваришень; б) стоваришення державних функціонарів та інших державних співробітників, котрих службові відносини мають публично-правний характер — присвячені підпиранню їх фахових інтересів.

РОЗДІЛ III.

Зареєстровані стоваришення.

Арт. 19. Особи в числі найменше 15, згляднo звичайне стоваришення, що має найменше 15 членів, котрі бажають заснувати стоваришення, що має правну особовість, згляднo осягнути права такого стоваришення, вносять за посередництвом повітової влади загальної адміністрації місця будучого осідку стоваришення (безпосередна надзірна влада) подання на письмі до відповідної воєвідської влади загальної адміністрації (реєстраційна влада) про зареєстрування стоваришення, додаючи 4 примірники проекту статуту. — В статуті мусять бути подані: а) назва стоваришення, що виразно відріжнює його від інших стоваришень, зареєстрованих в обсязі того воєвідства як також від державних і самоуправних властей і урядів; б) терен діяльности й осідок; ц) ціль стоваришення і засоби ділання; д) спосіб вступування і виступування членів як також їх права й обовязки; е) спосіб установлювання членських складок; ф) власти стоваришення (управа, загальні збори, ревізійна комісія і т. д.), спосіб їх творення і доповнювання як також обсяг компетенцій; г) спосіб представлювання стоваришення на зовні як також умови важности його ухвал і письм; ґ) спосіб полагоджування спорів, що повстають внутрі стоваришення; і) спосіб затягання стоваришенням маєткових зобовязань; й) спосіб зміни статуту; к) умови або спосіб розвязання стоваришення. — Надто в статуті мусить бути подане відношення стоваришення до інших стоваришень або орґанізацій, коли воно має намір підпорядкуватися їм під орґанізаційним або ідейним оглядом.

Арт. 20. Реєстраційна влада може належно умотивованим рішенням полагодити подання про реєстрацію відмовно будьто з причин, вказаних в арт. 14, будьто тому, що повстання такого стоваришення не відповідає оглядам суспільного пожитку, може також свою згоду на повстання стоваришення зробити залежною від пороблення змін у статуті.

Арт. 21. Коли влада не має застережень проти проектованого стоваришення, згляднo коли ті застереження дорогою інстанцій ухилено, влада вписує стоваришення до реєстру стоваришень, який вона веде. Одночасно видає вона основникам оден примірник статуту з відповідною заміткою. Крім того факт зареєстрування влада оголошує на кошт основників в Моніторі Польськім. — Від хвилі вписання до реєстру стоваришення здобуває правну особовість і може поруч властивої назви вживати додатку: „стоваришення зареєстроване“.

Арт. 22. Предвиджений в попереднім артикулі впис до реєстру й оголошення повинні в кождім разі обіймати: а) назву й осідок стоваришення як також терен діяльности; б) дату впису до реєстру; ц) ціль стоваришення і засоби ділання; д) імена і назвиска основників; е) евентуальні обмеження повновластей управи; ф) час трівання стоваришення, оскільки він обмежений.

Арт. 23. До 2 тижнів від розпочаття діяльности стоваришення його управа обовязана подати до відома реєстраційної влади, за посередництвом безпосередньої надзірної влади склад управи та місце замешкання її членів як також адресу льокалю стоваришення. Те саме торкається пізніших змін складу управи й адреси стоваришення, числячи речинець від повстання зміни. — Дані про склад управи та адресу стоваришення втягається до реєстру.

Арт. 24. Постанови арт. 15 і 16 мають відповідне примінення до зареєстрованих стоваришень з тою зміною, що рішення про розвязання стоваришення належить до реєстраційної влади. — Надто на писемне жадання безпосередньої надзірної влади управа стоваришення обовязана, під особистою відповідальністю кождого з членів управи, зложити їй не більше, ніж у двох примірниках звіт з діяльности як також звіт рахунковий стоваришення за минулий звітовий період як також давати потрібні вияснення.

Арт. 25. На випадок припинення (завішення) діяльности або розвязання стоваришення реєстраційна влада зробить відповідну замітку в реєстрі. В міру потреби безпосередня надзірна влада в тім випадку зарядить тимчасове забезпечення майна стоваришення, а до ведення необхідних справ, звязаних з тим майном, визначить куратора. Реєстраційна влада зарядить, після остаточного рішення про розвязання, ліквідацію стоваришення, оскільки виконання рішення не було здержане.

Арт. 26. Коли: 1) число членів стоваришення впаде нижче 10, або 2) стоваришення не має передвиджености статутом управи й не має умов, щоб її видати з себе, згляднo не видає на протязі найменше річного періоду часу, або 3) той орґан не був відновлюваний найменше на протязі 3 періодів предвидженого статутом часу його урядування, або також 4) наступлять інші обставини, котрі свідчать, що стоваришення фактично перестало істнувати або що його істнування стало безпредметове, — реєстраційна влада з власного почину, на внесення визначеного по думці арт. 30 куратора або на чиє небудь внесення ствердить ті обставини й вирішить ліквідацію стоваришення.

Арт. 27. Майно стоваришення, розвязаного владою, згляднo такого, яке влада рішила зліквідувати на підставі арт. 26, буде вжите на ціль, яку передбачує статут. Коли відповідних постанов нема, то призначення майна означить реєстраційна влада, беручи під увагу ціли стоваришення.

Арт. 28. Зміни статуту стоваришення мають бути роблені способом усталеним для повстання стоваришення. Коли ті зміни торкають даних, зазначених в реєстрі, вони повинні бути втягнені до реєстру й оголошені способом передвидженим в арт. 21.

Арт. 29. Стоваришення повинно мати управу, котра його заступає на зовні як супроти властей так і супроти третіх осіб.

Арт. 30. В разі браку управи здібної до правних ділань, реєстраційна влада з власного почину або на жадання інтересованої особи установить куратора, котрий заступає управу на час потрібний на усунення повижчого браку або вирішення ліквідації. Куратора, визначеного по думці арт. 25 або арт. 30, влада може в кождім часі відкликати, визначуючи в разі потреби на його місце іншу особу.

Арт. 31. Управа має обовязок скликувати загальні збори в випадках, які предвиджує статут, а в разі браку відповідних постанов найменше раз у рік. — Загальні збори се найвища влада стоваришення, що має право рішати про всі ті справи, належні до обсягу ділання стоваришення, до котрих статут не уповажнив інших його орґанів. — Загальні збори складаються з членів, котрі відповідають предвидженим у статуті умовам, а в разі браку вказівок у статуті — зі всіх членів, силою права не вилучених від голосування.

(Кінець буде).

Хто глибоко відчує думку, в того знайдеться властивий вираз. (Д'Алембер).

З вистави українських малярів у Львові

Ольга Плешкан: Гуцулка.

Українська опера в Америці

В Злучених Державах Півн. Ам. повстало підприємство „Український Артистичний Театр“. Мета його: ставити в американських театрах українські опери. Досі виставлено з великим успіхом комедію-оперу „Запорожець за Дунаєм“. Історичну оперу П. Чайковського „Мазепа“ мають виставити в Ню-Йорку 4. II. с. р. В тій цілі перероблено її згідно з історичною правдою. Крім „Мазепи“ приготовляють ще отсі опери: „Катерину“ Аркаса, „Тараса Бульбу“ Лисенка, „Роксоляну“ Січинського, „Купала“ Вахнянина та інші. Душею сего корисного підприємства є п. Дмитро Чутро.

1000 ГОДИН ИКІВ
швайцарських фабрик

„Omega“ „Longines“ „Doxa“
і інші продаємо низше цін фабричних.

Домбровский і Розважевский

124 Львів. вул. Академічна ч 2. 2-5

ОСИП НАЗАРУК

ШІКАГО

II.

Якже виглядають особливости в найбільших ятках на земній кулі?

Вражливим людям не раджу оглядати ті особливости, бо мені кілька разів робилося там — дуже недобре.

Смрід не до описання, хоча скрізь видно змагання до чистоти, а в самій різниці є дійсна чистота.

В самій різниці оглядав я наперед різання безрог. Уявіть собі величезне колесо, до якого приковані зелізні ланцюхи з гаками на кінці, що замикаються подібно як бранзолєтки. Такими бранзолєтками ловлять за задну ногу безрог і так начіпають їх богато. Потому колесо покрутиться і безроги підносяться вгору, кожда головою вділ. Ні одна з них не квичить, мабуть фізично не може, бо спущена головою вниз. На підвисшенні стоїть різник з делікатним штилєтом у руці і глибоко штилєтує одну по другій в околицю шиї. Червона кров струями бухає з отвертих ран. Часом деяка з безрог зробить кілька судорожних рухів — і кінець. Більшість навіть не ворухнеться. Якби не кров, можнаб думати, що їх ніхто не різав. Машинові прилади, всякого рода блъоки посувають зарізаних безрог дальше, де вже ждуть на них усякі спеціялісти, почавши від державних ветеринарів, скінчивши на тих, що крають і приміщують мясо у місцях, призначених до заморожування. Се не ледівні, бо там нема леду, тільки студений воздух.

Ніякою елєктрикою там не убивають, бодай я того не бачив.

Безрога приходить під ніж брудна, а по довгім ряді рук виходить її мясо в полтях — чистеньке. Заки нема на нім 16 печаток не вільно його замо-рожувати.

Сильніше враження робить биття рогатої худоби. Її замикають при помочі деревляних засув у малих загородах (внутрі різниці), по 4 штуки в кождій. По підвисшенню йде різник з зелізним молотом на довгім держаку і кожду штуку бє — наперед молотом між роги. Звичайно худобина валиться з ніг за першим ударом: деяка паде на коліна, а деяка на бік. Та бачив я й такі сильні штуки, що треба їм було аж чотири й навіть пять ударів молотом у чоло, щоби звалити їх з ніг. Хвилинка перед п е р ш и м ударом ділає на глядача найстрашніше. Здається, худібка відчуває, що її жде. Мимо того не дрожить. Навпаки. Якимсь стоїчним, наївним спокоєм пробує немов обманути різника, що вона має повне довіря до нього — таке враження робить. І тому хвилинка перед тим першим ударом така прикра. Дальші удари викликають уже не страшне враження, тільки немилосердне, дике. Упадок на коліна робить прикріше враження ніж упадок на бік. Мабуть ізза покори, яка пробивається в тім упадку. Оден і другий упадок значно ріжниться від упадку худобини напр. під тягарем, на вулиці, хоч крови не видно в обидвох випадках.

Рухома долівка викидає приголомшених звірят на велику підлогу, де їм на задну ногу зачіпають відомі бранзолетки чи гаки (я добре не міг з гори доглянути). Величезне колесо підносить їх вгору. Різник, що стоїть на підвисшенню, пхає їм ніж у серце. Кров бухає коновками, грубезними струями, не такими як у безрог. Рогата худоба після удару ножа в серце і навіть після значного упливу крови кидається без порівнання сильніше. Але велика машинерія пхає її дальше і дальше.

Коли дивитися на те все, то маєте враження, що довго не возьмете мяса до уст: за богато його бачите.

(Далі буде).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОГЛЯД НОВИХ ДІТОЧИХ ВИДАНЬ В ГАЛИЧИНІ

Наше Видавництво „Світ Дитини“ се богата скарбниця гарних і цікавих книжечок, що заспокоюють духовий голод нашої дітвори та становлять головний засіб її виховання. Треба подивляти енергію й витревалість керманича Видавництва, Михайла Таранька, що також в році найтяжшої кризи міг видати цілу низку діточих книжок змістом цінних і щодо зовнішнього вигляду прегарних, а саме 16 дитячих книжечок, з якими наші виховники повинні познайомитися та придбати їх для дитячих бібліотек.

„Віршована Азбука“, Олеся Чмелика (стор. 36, ціна 50 сот.). Се важна книжечка, яка заслугує на масове поширення серед нашого неписьменного простолюддя й дітвори. Книжечка прикрашена 33 образками, які виконав мистець М. Дяченко. Матеріял віршованої азбуки вміло підібраний з нашої бувальщини. Побіч української азбуки (писаної і друкованої) подана також церковно-славянська азбука. Книжечка ся може стати многоцінним засобом в боротьбі зі страшною язвою неграмотности. ‚Віршована Азбука“ може не лише влекшити навчання і затямлення азбуки, а й причинитися до пізнання рідної історії.

У віршованому оповіданню К. Малицької п. з. Чистенький і Юрзи Мурзи“ (ст. 24, ц. 80 сот.) оповідається про жвавого хлопчину, якого названо Чистеньким тому, що він любив чистоту. Чистенький приучує Юрзів-Мурзів (неохайних хлопців і дівчаток) до чистоти і порядку. Книжечка написана живо і цікаво та ілюстрована аж 22. образками нашого мистця-артиста, Петра Андрусіва, певно припаде до вподоби нашим малим читачам та матиме вплив на їх виховання.

Многоцінний вклад в наше казкове письменство становить „Казка про гордого боярина“, Миколи Погідного (ст. 36, ц. 50 сот.), що росказує про боярина, Марка Путятича, котрий зрадив рідний край та про дружинника Судиславича, борця за славу і честь Руси-України. Ця прегарна казка, що живо змальовує огиду зради рідного народу і гарячу любов Батьківщини, певно матиме велике значіння та причиниться до розбудження патріотичних почувань в серцях нашої молоді. Вартість книжечки підносять стилеві ілюстрації П. Андрусіва.

„Казка про дивного змія“ Т. Дончака (ст. 44, ц. 50 сот.) оповідає про нечесного і неслухняного хлопця, Петруся та про його неволю в змія-життя. В тій неволі Петрусь навчився послуху і праці, навчився читати і писати та довідався про життя і долю українського народу. Він став свідомим Українцем і пожиточною людиною, що працюючи для себе, не забуває про свій нарід. Петрусь використав все набуте знання для себе і для рідного села. Велику виховну вартість має ся поучаюча казка, прикрашена 8 образками. Для всіх наших діточих бібліотек треба придбати сю книжечку.

Цікава сербська казка „Стриборівліс“ Іванки Брліч Мажураніч (ст. 20, ц. 25 сот.) в гарному перекладі Василя Войтанівського оповідає про добру, люблячу матір, про сварливу, напастливу невістку і про ледачого сина. Материнська любов рятує злого сина, який вирікся своєї матері. Цю казку можна зачислити до кращих діточих казкових видань.

„Загублена грамота“ Миколи Гоголя (ст. 32, ц. 40 сот.) в доброму перекладі. А. Лотоцького. Ця займаюча казка-билиця оповідає про Козака-Запорожця, що віз грамоту гетьмана до цариці. Книжечка прикрашена 10 образками Р. Штайна стане цікавою лектурою нашої дітвори.

Гарне оповідання славного англійського письменника Редярда Кіплінґа п. з. „Ріккі-Тіккі-Такі“ (ст. 36, ц. 40 сот.) у зразковому перекладі Юри Шкрумеляка оповідає про мале та відважне звірятко-мунґоса, яке вбиває їдовитого вужа-очкаря та рятує від смерти хлопчину, сина англійського кольоніста в Індіях. Текст книжечки прикрашений 11 образками.

Займаючою лектурою для підростаючої молоді стане оповідання відомого російського письменника Антона Чехова „Каштанка“ (ст. 68, ц. 90 сот.), яке на українську мову гарно переклав Святослав Лакуста. Книжечка ілюстрована 37 образками, які скомпонував Д. Кардований, оповідає про життя і пригоди песика, якого названо Каштанкою, у столяря Луки Александровича й у циркового штукаря.

У Вид-ві „Світ Дитини“ появилися недавно ще дві частини (третя і четверта) „Гуліверових мандрівок“, незнані досі в Галичині в українському перекладі: „Гуліверу Ліліпутів“ (ст. 108, образ. 29, ціна 1.30 зол.) і ‚Гуліверу Гиржунів“ (стор. 116, обр. 21, ц. 1.30 зол.). Нове з зовнішнього боку прегарне видання Ґулівера, яке визначається живим і легким способом оповідання, зладив для української молоді Юра Шкрумеляк. Гарна мова перекладу, читкий друк, колірова обгортка й численні ілюстрації підносять вартість сеї перлини дитячого письменства. Автор „Гуліверових Мандрівок“, славний англійський письменник, Джонатан Свіфт, змалював в сій фантастичній повісти хиби й недостачі людського життя та суспільного ладу, як також гарні прикмети людського характеру. Тому „Гуліверові Мандрівки“ мають велике педагогічне значіння. Всі частини Ґулівера повинні найтися в кождій нашій бібліотеці.

На увагу заслугує також видана „Світом Дитини“ збірка оповідань з недавного минулого А. Курдидика п. з. „Маленькі герої“ (ст. 91, ц. 1.20 зол.). В книжечці є крім вступного оповідання з російсько-японської війни 8 оповідань, написаних цікаво і приступно, з недавніх визвольних змагань нашого народу. Герої сих оповідань се малі хлопці і дівчатка, які в ті ясні часи, коли у нас була своя Держава, проявили велику відвагу та жертвували не лише свою працю, а й молоде життя для рідної справи. — Читаємо про дванацятьлітне дівчатко, Мілю, що зі збанком і вузликом у руках приходить до батька до стрілецьких ровів, а одної зимової морозної ночі принесла стрільцям патрони. — Геройський хлопчина, Івасик, вибирається в ночі, щоби висвободити з ворожих рук українського вояка, Касіяна. — Школяр, Павлик, жертвує для наших стрільців, що борються на фронті, свій гарний шалик-дарунок від Св. Миколая. — Чотирнацятьлітний хлопчина, син залізничника, Іван Самсон, вірно сповнив приказ полкової команди та рішив про долю боротьби на фронті і т. д.

В нинішних часах занепаду релігійно-моральних почувань треба нашій молоді якнайбільше виховних оповідань, яких недостача дається дуже відчувати. Наші виховники повинні радо повитати видання „Світа Дитини“ прегарного оповідання виховного змісту Льва Лотоцького: „Сила молитви“ (ст. 32, ц. 40 сот.), яке друкувалося в белетристично-науковім додатку тижневика „Правда“. Автор оповідає про селянина Петра Зазуляка, в якого серці загніздилася грішна гадка позбавити життя свого приятеля, що повірив йому гроші перед відходом на війну. Жажда чужого гроша довела би Зазуляка до страшного злочину, якби діточа молитва не вигнала з його серця діявольського наміру. Сю книжечку, ілюстровану 6 образками, з зацікавленням прочитає не лише молодь, а й старший читач.

З ділянки описів подорожей, історії та природи накладом Видавництва „Світ Дитини“ вийшли три популярні книжечки: „Відкриття Канади“, „Країна Фйордів“ і „Приятелі хлібороба“.

„Відкриття Канади“ А. Лотоцького (ст. 32, ц. 40 сот.) — се цікавий, написаний в формі оповідання, опис подорожей відважного французького подорожника, Якова Картіє, що відкрив Канаду. Вступ книжечки. подає короткі відомости про канадійську країну. В другому виданню книжки треба конечно помістити мапку Канади, яка причиниться до зрозуміння змісту. Книжечку прикрашає 6 образків.

Популярний нарис: „Країна Фйордів“ Мирослава Ріпецького (ст. 64, ц. 80 сот.) росказує в приступний спосіб про Норвеґію та її нарід і подає огляд економічного, релігійного і культурно-освітного життя Норвежців. Останній розділ книжечки говорить про головних представників норвежського письменства. Зміст книжечки пояснює 25 ілюстрацій норвежських краєвидів, народніх типів, письменників і подорожників. Бажаним булоб видати про кожний культурний нарід книжечку, в якій приступно та інтересно булаби росказана його історія і здобутки.

Повчаюча книжечка Дарії Гриневич-Витанович: „Приятелі хлібороба“ (ст. 28, ц. 30 сот.), оповідає про життя і значіння пожиточних звіряток: кертиці, їжака і лилика. Книжечка, ілюстрована 14 образками, визначається цікавим і приступним способом оповідання.

Видавництво „Світ Дитини“ збогатило також репертуар „Діточого Театру“ новим цінним сценічним твором, здраматизованою казкою в 5 діях: „Івась і Гануся“ Ярослава Вільшенка (ст. 56, ц. 1 зол.). Ся діточа песа основана на народніх переказах про люту бабу Язю, що приваблює в свої сіти недосвідних дітей. Двоє діток, Івась і Гануся, що крадькома пішли до ліса по суниці, попали в сіти Язі. Завдяки помочі Матери Божої вони вирвалися з неволі в баби Язі. В текст сценічних картин, написаних легким віршом, зручно вплетені співи (8 пісень) і хороводи. Песа визначається простою композицією. Тому надається до вистав на діточій сцені.

Дбайливе видання і невисока ціна книжечок „Світа Дитини“ дають запоруку, що вони знайдуться в руках нашої дітвори й молоді. Українські виховники мусять зрозуміти, що в нинішних часах рідна книжка може навчити наших дітей любити своє рідне письменство і свою Батьківщину та може параліжувати погубні впливи. Наші читальні повинні зорганізувати при бібліотеках відділи діточих цікавих і гарних книжечок, які зможуть виховати нам культурне і свідоме молоде покоління.

о. М. Ріпецький.

Поширюйте католицький тижневик для народа „Правду“. Квартально 3 зол. Адреса: Львів, ул. Сташіца 8. I. пов.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Йордан в гр. кат. Церкві у Варшаві. Пишуть нам: Дня 6. с. м. в день Богоявлення (по новому стилю) мала щастя наша варшавська церква гостити знова Представника св. Вітця, Його Ексц. Апостольського Нунція Франца Мармаджія. Прибув на це торжество, щоби взяти участь у нашім Водосвятію. Кромі нього і його секретаря були присутні: Провінціял Отців Капуцинів, о. Сопух Єзуіт, о. Канонік Д-р Домбровський та Канцлєр Полевої Курії. Церква була битком набита. Співану Службу Божу целебрував Впр. о. Д-р Микола Нагорянський, військовий Декан, в асисті двох діяконів. Він також довершив обряду Водосвяття. З великим заінтересуванням Й. Ексц. Ап. Нунцій слідив всі церемонії йорданського водосвяття а на завершення торжества уділив зібраному народови Апостольського благословення. — По богослуженню Його Ексцеленція враз з присутним клєром удався до мешкання Настоятеля варшавської гр. кат. Церкви Впр. о. Ігумена Павла Пушкарського, де Достойного Гостя принято святочним обідом. — Ось новий доказ вітцівської любови і незвичайної прихильности Представника Апостольського Престола до українського народу і нашої треко-катол. Церкви. Й. Е. Апост. Нунцій Мармаджі радо спішить між нас, бо все почувається у нашому кружку як між своїми рідними. Ми тими обявами симпатії й печаливости правдиво тішимося і нашому сердечному Батькови щиро дякуємо!

Нові священики Василіяни. В неділю, 25 грудня 1932 р. в Кристинопільськім монастирі одержали з рук Преосв. Йосафата, епископа перемиського, презвітерські свячення отсі монахи Василіяни: о. Михаїл Ваврик з Ласковець, о. Бенедикт Мельник з Небилова, о. Климентій Керницький з Бучача, о. Всеволод Савицький з Бушкович, о. Рафаїл Лотоцький з Тартакова, о. Мирон Федорів з Кривого к. Бережан, о. Іпатій Майка з Гаїв Великих, о. Онисим Шуплат з Порохника коло Ярослава, о. Ювеналій Когутяк з Кнігиніна. Новим слугам Церкви бажаємо найкращих успіхів в їх праці.

Папська комісія. „Про Руссія“ видала декрет про заложення конґреґації черниць східного обряду під назвою: Сестри Місіонарки Найсв. Серця Христового. Завдання конґреґації занятися вихованням бідних православних дітий в унійнім дусі. Осідок нового згромадження Вильно. Обсяг ділання білоруські й українські православні землі в Польщі. Перший захист повстав уже в Березні на Виленщині.

У баденськім соймі при першім голосуванні 44 послів голосували за конкордатом із Ап. Престолом, а 44 проти. Президент Дуфнер (на основі конституції в тім случаї) дав 2 голоси за конкордатом. На другий день двох противників не було й тому конкордат затверджено вже без рішаючих голосів президента Це новий доказ, що католики лише там матимуть свої права, де мають у парляменті сильне представництво.

Американський еп. зі Спринґфилду стремить до того, щоби в його епархії кожда катол. родина передплачувала кат. часопис.

В Китаї від 4 літ розвивається дуже гарно Кат. Акція. Делеґат Константині дістав за це похвалу від Ап. Престолу.

Католицького духовенства на цілім світі є 321.000, з чого 257.000 світських і 64.000 монахів. На Европу припадає 252.000, на Америку 51.500, на Азію 10.500, на Африку 4.800 і на Австралію 2.200 духовних.

Без культури нема нації, без традиції нема культури. (В. Липинський).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ПРАВН. КОМІСІЇ СОЙМУ відкинено м. і. внесок Українського Клюбу на ухилення карного кодексу. Більшість станула на становищі, що кождому вільно домагатися зміни тих постанов кодексу, котрі уважає невідповідними, але не вільно ухиляти цілий кодекс.

В БУДЖЕТОВІЙ КОМІСІЇ СОЙМУ принято більшістю голосів буджет мін. заграничних справ, на 18 проц. низший від буджету з попереднього року.

РАКОВСЬКОМУ, б. голові радянського уряду на Україні, продовжено час вигнання на дальших три роки. Він перебуває тепер в Барнаулі в Західній Сибірі.

ДОГОВІР ПРО НЕНАПАД між й СССР називає крак. „Час“ найважнішим („найдоносьлейшим“) актом сучасної міжнародної політики. Він опирається, каже „Час“, на „добрій волі“ обох держав. Блаженні віруючі...

СОВІТСЬКИЙ УРЯД купив в Канаді 100.000 штук расової худоби і 10.000 тон сирих шкір. Усе по ціні два рази дорозший ніж на місцевім ринку. За це СССР заплатить нафтовою ропою й углем. Слід пригадати, що Канада на конференції перша жадала від Анґлії розвязання торговельного договору з СССР, а тепер сама торгує з СССР.

ПРЕЗИДЕНТ „СОЮЗА ПРАВ ЛЮДИНИ“ в Парижі Баш заявив, що версайський договір треба змінити і викинути з нього всі точки, що понижують Німеччину. Ґданськ повинен повернути до Німеччини. Також кольонії Німеччина повинна відзискати (ПАТ).

ФРАНЦІЯ скріпляє ґарнізони на своїх східних границях. Німецька преса пише, що се наслідок відкинення Німеччиною предложення Франції, щоб Німеччина зреклася домагання ревізії своїх границь на сході в заміну за признану їй рівноправність у зброєннях.

ВИВІЗ ЗБРОЇ Й АМУНІЦІЇ з Франції за кордон збільшився в р. 1932 на 108 проц. в порівнанні з попередним роком. Се знак, з яким поспіхом світ зброїться.

МАЛА АНТАНТА, в склад котрої входять Чехословаччина, Югославія и Румунія, перетворила свій союз у звязок з постійним спільним орґаном в формі секретаріяту. Такий звязок був досі незнаний у міжнароднім праві. Причина того — неміч, яку показав Союз Народів і дозвіл поза тим союзом даний на зброєння Німеччині, Угорщині й Болгарії.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА оповіщує документи, котрі доказують, що Німеччина зобовязалася виплатити 900.000 фунтів стерлінґів анґлійському пресовому маґнатови Ротермерови, коли його преса своєю пропаґандою причиниться до того, що Німеччина одержить назад Поморе і коридор.

В ЛОНДОНІ зустріли з невдоволенням вістку, що Канада розпочала вимінну торговлю з большевиками, іменно виміняла 100.000 штук своєї худоби за нафту з Баку й антрацит з України.

ЯПОНСЬКА КАВАЛЄРІЯ заняла стацію Пограничная, віддален 150 км. від Владивостоку. (Приблизно як зі Львова до Тернополя).

ЯПОНІЯ домагається права зрівнання своєї воєнної фльоти з фльотою Америки. Тепер японська фльота виносить 3/4 фльоти американської.

ЯПОНЦІ почали в Манджурії новий наступ проти китайських повстанців.

ПІВНІЧНИЙ КИТАЙ загрожений концентрацією японських сил в Манджурії.

КАЛЬВІН КУЛИДЖ, б. президент Америки помер на удар серця в 61 р. життя. Був це син фармера. Імя здобув собі як автор добрих статтей в орґанах „Шікаґо Трібюн“ і „Ню-Йорк Гералд“.

НОВИНКИ

Правничі справи. В сім числі „Нової Зорі“ зачинаємо окремий діл під заголовком „Правничі справи“. На сей діл звертаємо особлившу увагу ВП. Читачів, бо незнання нового законодавства може наразити всю нашу суспільність на величезні шкоди. Про порушені в тім ділі справи треба поучувати народ. Дотичні числа „Нової Зорі“ добре булоб давати до читалень.

Редакція „Н. Зорі“ щиро дякує отсим всім ВП. Прихильникам нашого орґану, що були ласкаві прислати желання з приводу свят. Окремо подякувати не маємо змоги.

Гр.-католицький Ординаріят і народна школа ім. Шашкевича у Львові через 8 літ (!) безуспішно старалися в мін-ві освіти і львівській кураторії о назначення учителя, який мігби також вести обрядовий хор. Супроти того делеґат Ординаріяту в міській шкільній раді о. О. Стефанович уступив зі свого становища.

Хорі Українці в львівських шпиталях матимуть вже моральну і матеріяльну поміч від своїх. При „Марійськім Т-ві Пань“ повстала „Добродійна Шпитальна Секція“, при філії „Союзу Українок“ утворилася „Гуманітарна Секція“. Добре булоб, якби такі орґанізації наших пань потворилися в кождім місті, де є більша тюрма і якби ті орґанізації заосмотрювали вязнів постійно в католицьку пресу.

Вистава образів українських малярів у Львові в Музеї НТШ при вул. Чарнецького ч. 24. І. потріває ще тільки до 22. с. м., щоденно від 10—4 год. Хто ще не відвідав її нехай не занедбає доброї нагоди оглянути праці наших талановитих малярів, про котрі чужі висловилися з великим признанням.

В Ковлі на Волині відбулося свято в память Гетьмана Мазепи. Панахиду за Мазепу відправлено в церкві ОО. Редемптористів. Опісля була Академія. Саля була переповнена.

Д-р Освальд Бальцер, один з найвизначніших польських істориків помер у Львові. Він уродився 1858 р. Від 1885 р. до смерти викладав історію польського права на львівськім університеті. Написав кількадесять наукових праць і розвідок. Деякі з них були для історичних наук епохальні Він був членом майже всіх словянських наукових інституцій. За заслуги також для української історичної науки наше Наук. Т-во ім. Шевченка вибрало його своїм дійсним членом.

Польське радіо не трансмітовало свят. вечірної промови Св. Отця мимо того, що знало про неї. Причина того: Управа радія помилилася щодо часу промови о 12 год.

Фальшиві стозолотівки зачали курсувати в Польщі. Вони мають дату 28 лютого 1919 і кепсько тіньований портрет Костюшка. Пізнати їх можна легко.

В Калуші повстало нове товариство „Калуський Боян“. Головою вибрано д-ра Мих. Горобця.

Майже всі села бучацького повіту перевели шкільний плебісцит.

В Монастириськах, Зеленій і Скоморохах відбулися кооперативні курси. Учасників на курсах було понад 100.

Мандрівні сільсько-господарські, кооперативні і просвітянські курси відбудуться цеї зими в Теребовельщині в селах: Кобиловолоки, Дарахів, Слобідка Струсівська, Іванівка і Ласківці. Їх уладжують спільно: філія Сіль. Господаря, „Просвіти“ і Пов. Союз Кооператив.

Шкільний плебісцит в Калущині перейшов добре. Внесено 5.265 декларацій за 7.854 дітей з 62-ох місцевостей. Не потвердили підписів війти Українці з сіл: Рівня, Копанки, Рипянка і Слобода рівнянська, також війти Поляки з

сіл: Підмихайле, Бережниця та Лука. До Підмихайля спровадили наші селяни судового урядника до леґалізації підписів, потім усі занесли деклярації до Калуша.

Районові просвітні курси відбулися заходом філії „Просвіти“ в Галичі, в Семиківцях, Делієві і Дорогові.

Кооперативні курси для крамарів і книговодців відбулися в Галичі.

„Золочівське Слово“, повітовий двотижневик, вийшов в Золочеві з датою 20. XII. 1932 р. Видає його Українське Студентське Т-во „Молода Громада“ в Золочеві.

На території Схід. Галичини передбачено 207 посад коморників. Покищо Львівська Апеляція призначила на ті становища 137 дотеперішних судових урядників. Вони почнуть урядувати в найблищих днях.

До церкви в Самборі вломилися злодії та вкрали одну чашу і дві срібні грубо позолочувані корони з образом Матери Божої. Корони були прикрашені дорогими камінням. Шкоди є коло 10.000 зол.

До церкви в с. Торгановичі, пов. **Самбір закралися** в ночи злодії, розбили скарбону та забрали 4 зол.

В с. Торчиновичі забрали невисліджені злочинці зі скарбонки коло 100 зол.

Староство в Скалаті розвязало читальню в Хоптянці к. Сороцька. Виділови закидає староство, що ширить ідеольоґію УВО.

Мартирольоґія українських дітей. Учителька-Полька п. Маланічова у Стецевій, пов. Снятин побила всіх дітей в клясі за те, що не хотіли молитися по польськи. Батьки внесли жалобу до інспектора і до наших послів.

Виставу українського народного мистецтва в Ню-Йорку відвідала жінка нововибраного президента Америки Русвелта.

На вістку про катастрофу дорогого корабля „Атлянтік“, котрий згорів на морі, оповістила німецька преса, що німецькі винаходи забезпечать на будуче кораблі перед пожежами при помочі імпреґнування всего дерева й іншого пального матеріялу на кораблях.

Упадок большевицької валюти дійшов до тої міри, що червонець можна дістати в Варшаві за 1 зол. Як відомо, був час, коли за червонець давали 5 долярів.

Муссоліні оснував нове місто Літторію. Б. учасники війни заложили 60 км. на полудне від Риму, на осушених на приказ Муссолінія понтійських болотах, нове місточко Літторію. Воно має 10.000 населення, головно хліборобів. Всі будинки побудовані згідно з вимогами ґіґієни і найновіших архітектонічних напрямів. Муссоліні виголосив при відкритті сего міста довшу промову. В ній підчеркнув, що повстання сего міста на колишніх болотах се велике творче досягнення фашизму.

Анґлійська летунка „крилата Емі“ перелетіла з Лондону до Капштаду в Полудн. **Африці в 7 днях, 7** годинах і 5 мінутах. Таким чином вона побила дотеперішний рекорд капітана Барнарда, котрий перелетів цей простір у 9 і пів днях.

Скажені коти покусали в окрузі Монса у Франції богато осіб. До Інституту Пастера в Парижі привезли 24 **осіб.**

ГКЧ з дня 1. І. ц р. на стор. 16 в рубриці „Ріжні вісти“ подав 4 вістки з наших „Економічних Вістей“ („Н. З.“ ч. 98 (596) з 22. XII. м. р.) не подаючи жерела. Такі річи лучаються у нас чимраз частіше, а не повинні лучатися, бо нас коштує немало праці зібрання економічних вістей, отже хто бере їх від нас для свого орґану, повинен се зазначити бодай ініціялами назви нашого орґану.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Біржа

Ґроші: Амер. доляр в прив. оборотах 8.93.5 зол.; канад. доляр 7.70—7.90; нім. марка 2.10—2.12; 100 чесь. корон 25.25—26; 100 фр. франків 34.50—35 зл.

Збіжжа: Підволочиська: Пшениця двірська 26.75—27 зол.; пшениця сел. 21.50—23; жито 13.75; ячмінь 12.50; овес двірський 13—13.50; овес замоклий 11.25 до 11.75; овес сел. 9.75—10; гречка 12.50; кукурудза 12.50; фасоля біла 17; фасоля краса 18.50; просо 13; лен 39; конюшина чер. 95; мак синий 122; макухи льн. 18; ґрис пшен. 7.25; ґрис жит. 6.75 зол.

Набіл: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла експ. і десер. 2 зол., за 1 л. молока 15—17 сот.

Яйця: **Центросоюз** платив за 1 кґ. яєць 1.60 зол., Маслосоюз за 1 копу яєць 5.40 зол.

Мід: Кооп. „Рій“ у Львові продає мід: ґірський 3.20—3.50; липовий 2.50—3; з ріжних цвітів 2, гречаний 1.60 зол. за 1 кґ.

В останнім тягненні 5-відсоткової долярової позички виграли: 12.000 дол. ч. 1,235.854; 3.000 дол. ч. 1,247.064, 1,213.624; 1.000 дол. ч. 368.977, 1,206.251, 115.097, 1,456.028, 334.991, 1,156.778, 581.460; 500 дол. ч. 3.716, 702.202, 1,432.053, 191.983, 831.129, 704.835, 494.603, 574.982, 634.449, 990.976; 100 дол. ч. 1,443.374, 1,032.550, 1,493.754, 43.669, 106.781, 992.712, 40.594, 307,528, 1,277.994, 1,396.094, 1,111.479, 1,045.749, 282.315, 1,137.477, 458.530, 397.540 116.874, 1,154.308, 1,461.785, 761.580, 696.844, 1,059.355, 110.353, 348.027, 1,191.173, 815.523, 136.820, 174.710 625.713. 781.905, 1,282.190, 443.397, 1,263.489, 114.092, 1,139.292, 1,413.083, 1,347.449, 1,137.545, 2.486, 1,220.482, 419.119, 1,031.606, 733.348, 99.596, 1,074.364, 669.632, 454.740, 1,342.676, 1,401.860, 473.478, 415.934, 1,070.351, 432.314, 108.207, 591.100, 486.636, 200.500, 228.680, 475.748, 958.233, 227.166, 1,266.645, 1,145.534, 897.116, 655.630, 890.102, 1,069.154, 480.768, 1,432.862, 837.860, 455.616, 726.798, 854.917, 271.537, 824.084.

Магазин постелі Р. Држала, Львів, вул. Хорущина 5 (біля кіна Аполльо), поручає по найнизших цінах ковдри, матераци й постіль. Перероблення ковдри по 6 зол., матераца по 8 зол. Тел. 94-81. 98 15-2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СТАРША ЖЕНЩИНА, інтеліґентна, реліґійна і невибаглива, найрадше вдова по священику, потрібна до заряду дому у безж. священика. — У-6 ряд парох. Постолів п. Лєско. 1-2

СИРОТА ПО СВЯЩЕНИКУ *просить милосердні серця о допомогу на продовження зачатого лічення* в шпитали тяжкої недуги всіх суставів. Лікування потреває ще найменше два місяці. Хора буде що дня горячо молитися за жертводавців. Ласкаві датки просить слати до Адм. „Нової Зорі“, для „Сирота по священику“. 112 3-5

АДВОКАТИ

д-р Іван Кміцикевич

і д-р Володимир Лициняк

спільно ведуть канцелярію у ЛЬВОВІ, ВУЛ. РОМАНОВИЧА Ч. 11, телефон 10—09.

7 1—1

ЛІКАР

д-р Остап Селянський

отворив з днем 15. І. 1933 р. лікарську канцелярію в Кутах над Черемошем.

8 1—3

БЕРЛЯЧІ на черевики, **чоботи** фільцові, **папучі** теплі з підошвою скіряною або фільцовою, **пантофлі** хатні із сукна, фільцу і скіри 99 і т. п. **Обуву** поручає і виконує 15-15

Фабрика пантофлів і папучів

Т. ПРОЦИШИН,

Львів, Вроновських 4. Тел. 59-88.

Добірний товар! Дешеві ціни!

Свідомий українець, який курить, уживає тільки

ТУТОК і ПАПЕРЦІВ

КАЛИНА

ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНСТЬ“ в Тернополі

бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної 82 Школи“ і других установ. 16—?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 49-50

ГІҐІЄНІЧНІ ТАПЧАНИ

враз із матерацами по 100 зол. Ліжка кухонні по 10 зол. Ліжка сіткові по 30 зол. Ліжка мосяжні по 150 зол. Отомани по 35 зол. Канапки до розкладання по 35 зол. Матераци 3 подушки 20 зол. Матераци волосінні 3 подушки 50 зол. Вішала стоячі по 20 зол. Вклади дротяні по 24 зол. Також переробляє і від-74 чищує (десинфекціонує) названі предмети 18-40

ФАБРИКА „ЗАКС“ у Львові, Ліндого ч. 6.

Телєфон 79—99.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон.

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 2—? Вибір великий!

КІНА

АДРІЯ: „Чотири чорти“.
АТЛЯНТІК: „Бездомні“.
КАСІНО: Мата Гарі (Ґрета Ґарбо і Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: Люби мене.
МАРУСЕНЬКА: Люби мене.
МІРАЖ: „Ц. к. фельдмаршал“ (Вляста Буріян).
ОАЗА: Фліп і Фляп в чужоземній леґії.
ПАЛЯС: Хоробрий вояк Швейк.
СТИЛЄВЕ: „Містер Джекиль і д-р Гайд“ і ревія.
УТІХА: „Дівча знад Волги“ і ревія.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 **Телєфон ч. 60-04.** 1—50

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacono ryczałtem.
Рік VIII. Львів, четвер, 19 січня 1933. Ч. 3 (601).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.
Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Булля про Святий Рік

З Ватикану доносять: Дня 15 с. м. о год. 11 відбулося торжественне проголошення буллі про Святий Рік в атріюм базиліки св. Петра. По відчитанні буллі дзвонили в цілім Римі у всіх святинях чверть години. Крім сеї буллі проголошено ще три додаткові буллі. Перша з них повідомляє про завішення всіх відпустів поза Римом крім відпустів звичайних і відпустів привязаних до вибраних місць, нпр. у Св. Землі. Друга булля означила окремі відпустові услівя для базилік і римських сповідників. Трета булля містить уповноваження й поучення, як користати з привілеїв ювілею без конечности прибуття до Риму для членів замкнених монаших орденів, для хорих, вязнів, робітників, котрі не можуть переривати праці з огляду на родинні потреби і т. п.

Ослаблення протирелігійної кампанії в СССР.

ПАТ доносить з Москви: В часі Різдвяних Свят в Москві звертав увагу виїмково слабий перебіг протирелігійної кампанії. Не відбувся ні один похід, якими минулими роками осмішували релігію й обряди. Богослуження в церквах відбувалися спокійно. В околиці Москви перший раз від кількох літ дозволено дзвонити по церквах. Протирелігійну аґітацію обмежено лише до відчитів, музейних показів і кінових вистав.

Японські війська йдуть вперед

Японці заняли місто Чан-Ґан-Фу при помочи воєнних літаків. Китайський маршал Чанґ-Тсце-Ліянґ мав зібрати в ріжних місцях 30 дивізій війська, щоби відперти японський наступ і відбити Шан-Гай-Кун. Китайська влада в Пекіні і в Тієн-Тсіні наказали вивезти з тих міст всі дорогоцінности. Се заряджение викликало паніку серед населення тих міст. Богатші Китайці виїзджають з Пекіну і Тієн-Сіну в глибину краю.

Італія потайки узброює Угорщину

З Відня доносять: Через територію Австрії їдуть значні транспорти зброї з Італії на Угорщину. На днях перевезено 40 ваґонів здеклярованих як „зелізні товари", хоч вони мали пальну зброю, головно машинові кріси. Се вже другий з черги транспорт з „зелізними товарами". — Появилися вже заперечення.

Монархістична маніфестація в Німеччині

В Берліні відбулася велика монархістична і противерсайська маніфестація з приводу 62-ої річниці повстання Кіфгойзербунду. В обході взяли участь Гінденбурґ в однострою фельдмаршала цісарської армії, б. кронпрінц і кн. Фридрих Айтель. Крім того були ґенерали давної цісарської армії з фельдмаршалом Макензеном на чолі і члени правительства. Промовці на святі остро виступали проти версайського договору. Канцлер Шляйхер заявив, що правительство не підпише жадної розброєненої конференції, коли вона не узгляднить засади рівноправности Німеччини в области зброєнь.

Дивні катастрофи на морі

Паризька преса доносить: „Атлянтік" се вже третий корабель, на котрім повстала невияснена пожежа. Перший згорів „Жорж Філіппар", другий голяндський корабель „Гоофт". В „Атлянтіку", котрий вигорів у нутрі, знайдено звуглені трупи 5 осіб, а 19 людей згоріло так, що попіл їх тіл розсипався. Всі три названі кораблі занялися в такий сам дивний спосіб. Всі три збудовані в французьких доках у м. Ст. Назар. Матеряли до будови їх походили з репараційних належитостей, доставлених Німцями. З того можна робити далеко йдучі внески. — Є також підозріння, що ті підпали се діло комуністів.

Зелізниця задовжена на півтора міліярда

В буджетовій комісії сойму референтував буджет мін-ва комунікації посол Бжозовский, б. президент м. Львова. Він ствердив, що з днем 1. XII. задовження зелізниці в Польщі виносить коло півтора міліярда зл. В тім є не лише більші довги але й менші незаплачені рахунки ріжних фірм. Дефіцит за рік 1932 буде безоглядний, бо в деяких місяцях сего року знижка доходів доходила до 27 проц. в порівнанні з попереднім роком. Пересічно перевозовий рух за 1932 р. впав на яких 20 проц. Господарські сфери домагаються обнижки тарифи. Заграничної позички Польща не одержить, а внутр. позичка сумнівна.

Нові вибори в Ірляндії

Дня 24 с. м. відбудуться нові вибори в свобідній Ірляндії. Де Валера рішився на розвязання парляменту з двох причин: По перше тому, що в дотеперішнім парляменті мусів мати до більшости 7 голосів ірл. робітничої партії під проводом Нортона, а робітнича партія нерадо йшла на повний розрив з Анґлією, до котрого перло ліве крило партії Де Валери. По друге тому, що в Ірляндії твориться нова уміркована національна партія, і Де Валера волить перевести нові вибори ще заки нова партія зорґанізується і скріпне.

Цікаве відкриття в бороді Мойсея

Італійський історик мистецтва о. Джюзеппе Парроні оповіщує: Коли придивитися славній подобі Мойсея долота Михайла Ангела, але з означеної віддалі і під означеним кутом, то в бороді Мойсея видно найвиразніше голову папи Юлія II, а низше автопортрет творця подоби. Та подоба знаходиться в Вінколі, в церкві св. Петра. Крім того о. Парроні відкрив около 12 портретів укритих в славнім образі Михайла Ангела, що представляє Страшний Суд. Той образ є в Сикстинській Каплиці і належить до найбільших творів М. Ангела.

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

БОРОТЬБА ІРЛЯНДІЇ

Нові вибори, котрі відбудуться в Ірляндії сими днями, звертають увагу всего світа на ту клясичну країну боротьби за самоуправу.

Автономію Ірляндії на правах домінії здійснено 6. XII. 1922, по 725 літах кривавої боротьби Ірляндців з Анґлією та по 52 літах леґальної боротьби під кличем самоуправи („Гом-рул"). Одначе здійснення клича про автономію не закінчило боротьби. Вона продовжається, навіть в дуже ярких формах, тільки вже леґально.

Коли до влади в ірляндській державі дійшов провідник непримиримих Ірляндців, де Валера, зачав передовсім фінансувати IPA (Ірляндську Республиканську Армію). Вже сама назва тої армії вказує на те, що вона не признає жадних зобовязань ірляндської держави супроти короля Великої Британії. Річ дуже характеристична, що Анґлія не зареаґувала остріше на фінансування правительством Ірляндії республиканської армії й не узнала того за державну зраду. Се доказ великого політичного такту анґлійських державних мужів.

Не менше інтересний другий крок правительства де Валєри, в области економічній. Тим, що постійно цікавлять-ся заграничними справами, відомо, що в р. 1903 оповіщено окремий земельний закон в цілі увласнення ірляндських селян хліборобів. Вони були тільки арендарами на землях, які їм колись давно силою відняли анґлійські льорди. Отже законом з 1903 р. наділено Ірляндців землею на власність з обовязком викупу. Ціну купна сплачували вони до 1921 р. в анґлійських касах. А коли в р. 1922 уконституовалася Свобідна Ірляндська Держава, сплачували до ірляндської державної каси. Правительство де Валери сплату від ірляндських селян приймало, але анґлійським льордам не давало нічого, бо стояло на становищі, щоби Рада Союза Народів або Міжнародний Трибунал Справедливости в Газі вирішили, чи анґлійським панам взагалі належиться та індемнізація, що виносить 2 міл. фунтів стерлінґів, то є коло $6^1/_2$ міл. долярів.

Недавно де Валєра, вернувши з Женеви, виступив з двома зовсім новими претенсіями проти Анґлії. А саме він заявив, що Анґлія поверх сто літ брала з Ірляндії непропорціонально високі податки. Тому, каже, Анґлія винна Ірляндії коло 400 міл. фунтів стерлінґів. Друга претенсія Ірляндії до Анґлії полягає після твердження де Валєри на тім, що Анґлія знесла золоту валюту, через що потерпіла Ірляндія. Отже домагається від Анґлії відшкодування і з того приводу.

Коли Томас, анґлійський міністр доміній, оповістив в анґлійськім парляменті ті домагання правительства Ірляндії, лондонська палата послів зустріла їх грімким сміхом.

В Ірляндії істнує умірковання політична партія Ірляндців під проводом

Косґрейва, котра стоїть на становищі, щоби конфлікту з Анґлією не доводити до крайности. Косґрейв арґументує се тим, що львина пайка економічних звязків Ірляндії припадає на її звязки з Анґлією. Отже повний розрив з Анґлією мавби для Ірляндії кепські наслідки.

Арґументація уміркованих Ірляндців не позбавлена рації. Доказують се цифри з економічного життя Ірляндії. І так коли Ірляндія вивозить свої продукти до Німеччини вартости 100.000 фунтів стерл. річно, до Злучених Держав Північної Америки вартости 300.000 ф. ст., то до Анґлії вивозить річно продукти вартости 36 міл. ф. ст. А до малого анґлійського Ульстеру кромі того вивозить продукти вартости 6,200.000 фунтів стерл. Подібна пропорція є і в привозі товарів. Річ ясна, що повний розрив з Анґлією мусівби тяжко відбитися на господарськім життю всеї Ірляндії, бо її торговельні звязки з дальшими краями булиби для Ірляндії менше хосенні ізза дорожнечі транспорту. Одначе уміркована партія, як се звичайно буває, не має такої популярности в масах як непримирима. До чого доведе боротьба де Валери, трудно предвидіти. Певне тільки те, що де Валера змагає очевидно до повного розриву з Анґлією.

Ірляндія вже природою випосажена далеко гірше ніж її сусідка Анґлія. І так: Анґлія має богаті поклади вугля й зеліза. Ірляндія під тим оглядом не може рівнатися з нею. Анґлія має з природи добрі пристані, Ірляндія ні. До того головні міста Ірляндії положені над найвузшими проливами моря, яке ділить оба острови. Тому вже погляд на мапу вказує, що Ірляндія засуджена на посередництво Анґлії в своїх звязках зі світом. Тим цікавіше представляється розвиток конфлікту малої й убогої Ірляндії з великою й богатою Анґлією. Не можна забувати, що весь час тої дуже довгої боротьби головну моральну силу черпав ірляндський нарід зі своєї твердої католицької віри та привязання до Петрової Скелі.

Католицькі місії

Їх теперішний стан.

Бельґійський Ісусовець Аренс обчислив, що в 1929 р. в місійних краях було більше як міліярд поган і магометан, 24 міліони еретиків і відлучених та 15,561.804 католиків, з того 14,410657 тубильців. Місійних станиць було 59 тисяч, церков і каплиць 57 тисяч, священиків 15.086 (5424 тубильців), черців-братів 5364 (1402 туб.), сестер 30.929 (14.918), черців-клириків 770 (500), учителів (-льок) 43.018, катихістів 61.941, лікарів 103, сестер поза монастирем 9.454, малих семінарій 213, більших семінарій 98 (питомців 2.834), народних шкіл 26.937 (дітей 1,468.139), професійних шкіл 827 (учеників і учениць 29.813), середніх (вищих) шкіл 1.172 (учеників 116.997), високих „нормальних“ шкіл 172 (студентів 116.997), колеґій („гай скулс“) 468 (студентів 119.067), університетів 17 (студентів і студенток 11.450), сиротинців 1.609 (дітей 76.528), лічниць 677 (хорих 242.383), безплатних кухонь 2.222 (для 15 міл. бідаків), друкарень 145, обсерваторій 10, часописів (журналів) 165. — Від 1923 до 1929 р. прибуло 2,828.957 вірних (з того 2,454.497 тубильців).

За Понтифікату Пія XI. від 6. II. 1922 до 30. IX. 1931 р. утворено 128 самостійних місійних областей. В 1931 р. тубильці мали свого 1 архіепископа, 8 епископів, 9 Ап. вікарів і 5 Ап. префектів (разом 23 области).

Ті числа часто лише приблизні, та вони свідчать про живу діяльність катол. Церкви в далеких місійних краях.

Подав о. І. Л.

КРІЗА В ПОЛЬЩІ

Її найважніші причини.

Хоч теперішна господарська кріза огорнула весь цивілізований світ, то не всюди вона ділає з однаковою силою і не всюди виступає в однакових формах. Інакше вона виглядає в краях промислових, інакше в рільничих, ще інакше в рільничо-промислових. Одні держави пр. як Америка нездужають на надмір товарів, другі як СССР на брак тих товарів, інші як пр. Швайцарію і Францію давить надмір капіталів, ще іншим як пр. Польщі й Ромунії дошкулює брак капіталів. Та ріжновидність проявів світової крізи свідчить, що крім загальносвітових причин крізи є ще й свої, місцеві, „рідні“ причини. І власне ті краї як пр. Італія і Чехословаччина, котрі зуміли усунути або бодай ослабити сі місцеві причини крізи, зменшили її вплив на господарський і суспільний орґанізм до розмірів, які є наслідком загально світових причин крізи.

А як та справа має ся в Польщі? Коли приглянутися внутрішній політиці рішаючих чинників у Польщі, то має ся враження, що вони недоцінюють шкідливого впливу місцевих причин крізи. Можна навіть сказати, що часто вони їх і недобачують. Нераз доводилося нам читати урядові чи півурядові заяви, що мовляв з хвилею, коли минеться загально-світова кріза, то рівночасно і в Польщі по ній слід загине. Притім забувається одну народну приповідку, що заки богач збідніє, то бідний з голоду вмре. Що в Польщі недобачується або легкважиться місцеві причини крізи, можна вносити також з того, що у внутрішній політиці не видно поважніших спроб усунути або бодай зменшити ті причини. Вся майже діяльність обмежується лише до доривочних і відрухових півзасобів або до лічення зовнішних проявів недуги, а не її причин. Ця заввага відноситься до суспільно-економічної й особливо до внутрішно політичної ділянки.

Годі тут розглядати всі льокальні причини крізи в Польщі. Звернемо увагу лише на дві, на нашу думку найважніші.

Перша з тих причин сягає своїм корінням до передвоєнних часів. Вона узмістовлюється в своєріднім розумінні патріотизму. Більшість Поляків, що боролася за відродження своєї держави, особливо та їх часть, що є у вшехпольськім таборі, хоч мала на устах повно патріотичних фраз, то тихцем на дні душі мріяла, що Польща повинна відродитися в першій мірі на те, щоби для них були тепленькі бюрові посади. Про те, щоб у своїй державі посвятитися якомусь продуктивному заняттю і в той спосіб збільшити своє й національне добро, мало хто з них думав. І коли повстала Польща, всі ті патріоти почали добиватися до державного або самоуправного жолоба. Під їх напором в перших літах відродженої Польщі почали повставати уряди й інституції дуже часто зовсім злишні і не під кутом державної чи суспільної потреби, лиш на те, щоби примістити в них дійсно чи мнимо заслужених. На удержання держави чи ріжного роду самоврядних установ переходила щораз більша скількість одиниць як урядники ріжних дикастерій, підурядники, військові, мундурована і немундурована поліція і т. п. Словом, непомірно росла непродукуюча верства людей. Рівновагу між продукуючими і непродукуючими верствами захитано. Вдержання непродукуючих верств лягло важким тягарем на тих, що орґанізують господарське життя, що продукують матеряльні добра і достарчають публичних фондів. Коли прийшла економічна скрута, продукуючі кляси не видержали і заломилися. Найбільше потерпіли тут рільники, бо вони не мають змоги примінитися до змінених обставин продукції навіть в такій мірі як промисл і торговля. Мимо загально признаваної потреби редукцій державна машина не зменшується. Кожда її реорґанізація кінчиться новими прибудівками, які по суті не зміняють давного стану річий. Всі дальше пхаються до урядів вікнами і дверми. І жадна сила не здержить їх від того, доки не витвориться таке положення, коли ведення якогось приватного підприємства чи рільничого варстату буде ліпше опла чуватися від урядування на публичний кошт. Бо досі справа все ще має ся навпаки. Мимо редукції платень таки розмірно найліпше мають ся тепер у Польщі урядники, бо вони мають бодай щось певного.

Ми довше задержалися над тим нестримним гоном Поляків до державних посад тому, що він не лишається без впливу і на психіку наших людей. І в нас, мимо тілько розчарувань, більшість наших молодих інтеліґентних людей все ще мріє про державну посаду, хочби в Познанщині або на Поморі. Таксамо більшість наших патріотів не уявляє собі відродженої української держави інакше як у виді платних і не тяжких посад. І слушно на однім дискусійнім рефераті сказав один визначний наш педаґоґ, що не в тім найбільша вина Поляків супроти нас, що не дають нам можливости свобідного розвитку, але в тім, що на протязі довгих століть нашого співжиття з ними ми не могли від них нічого доброго навчитися. Навпаки, ми переняли від них шляхотські манери, непошану фізичної праці і мрії про непродуктивні але зате „панські“ посади.

Отож перша і найважніша причина крізи в Польщі це надмірний розріст бюрократичного, непродуктивного елементу і звихнення нормального відношення між продукуючими і непродукуючими верствами суспільности. Національна педаґоґія і школи на довгі літа матимуть тяжку працю над перевихованням психіки, котра витворила загальний гін до бюрової роботи.

Друга не менше важна причина скрути, котра в Польщі випливає безпосередно з першої, се неполагодження справи національних меншин взагалі й української проблеми зокрема. В державній практиці нової Польщі все ще панує примітивний вшехпольський підхід до справи національних меншин, недавно не знати котрий вже раз, виложений вшехпольським загорільцем Ст. Ґрабским на сторінках „Курера Львовского“. Українці, мовляв, це ворожий, а в ліпшому разі непевний елемент. Тому не можна їм дати рівних прав навіть на папері. Тому треба творити для них окремі виїмкові мовні, шкільні й самоуправні закони, хочби вони були й суперечні з духом конституції. Тому не можна їх допускати до державних й інших урядів, словом треба їх трактувати як горожан другої і третої кляси. А коли вони таким поведенням супроти них не будуть захоплені, то привязання і вдячність за таке трактування треба викресати з них при помочі густо розсіяних поліційних постерунків на їх території. Така державна „мудрість“ примінюється супроти нас у всіх ділянках життя від 14 літ. Вона знов, розуміється, вимагає коштовного а при іншій політиці злишного адміністраційного апарату...

Неполагоджування справи національних меншин в Польщі впливає на збільшення крізи не тільки тим, що держава мусить удержувати надмірний поліційний і всякий інший апарат. Се викликає надмірні видатки держави і підкопує також її кредит внутрі й за границею.

М. П.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ РСУК-а

В 1 (599) ч. „Н. Зорі“ подали ми короткий звіт з XXI-их звичайних загальних Зборів РСУК-а (Ревізійного Союзу Українських Кооператив). Тепер подамо докладний звіт з дискусії на тих зборах. Голова Ради РСУК-а, сен. Ю. Павликовський, відкриваючи збори зазначив, що наша кооперація перший раз замикає свій буджет дефіцитом. На кождих 1000 зол. свого майна має 7 зол. втрати. Збори відбуваються за два роки: 1930—31 і 1931—2. В червні 1932 р. відбувся VII-ий Кооперативний Зїзд, який намітив шляхи санації нашої кооперації. — Головний директор, пос. О. Луцький в довшім рефераті доповнив напечатаний звіт. Бесідник представив обставини в Галичині й на Волині, серед яких працює наша кооперація, її недомагання у звязку з крізою та подав напрямні „трирічки“, спільного пляну праці наших економічних установ. Дир. І. Филипович здав касовий звіт. Платні службовиків РСУК-а зменшувано від 1931 р. і в 1932 р. заощаджувано в той спосіб 10.000 зол. місячно. — В дискусії над звітами дирекції й рефератом дир. О. Луцького забрав перший голос п. Осип Жиґлевич (Кремянець на Волині): У нас на Волині адміністрація пристосовує промислову уставу до кооперативних крамниць. Пан Волошиновський творить районові кооперативи. Вони мають вибити з наших рук спроби нашої самодіяльности. „Волинський Союз“ має на меті відірвати від РСУК-а волинську кооперацію. Прошу Загальні Збори запротестувати проти заходів адміністрації, котра хоче нас розділити і прошу Українську Парляментарну Репрезентацію занятися волинською кооперацією. — Пос. Тершаковець (Комарно): Справа центральної каси нашої кооперації у Львові досі як слід не наладнана. Нема рівномірного розділу кредитів відповідно до впливів. Я відчув це вже давно. 3 роки відмовляли нам кредитів. Деякі ревізори здають невірні звіти. Один ревізор казав собі прислати книжки до Львова. Психоза „не платити“ відбилася також і на кооперації. Як віддовжити село? Проект УПР не вистарчає. Доля селянства закопана на довгі літа і з нею також всіх наших установ. — Учитель Франц Сірецький (Самбір). У нас в кооперативах сварня між радикалами та Ундом. Окружний Союз паде. Ревізори роблять ревізію сторонничо. „Спілка Аґрономів“ провалила масу кооператив може нарівні з пацифікацією. Ревізори бояться членів Ревізійної Ради. Часом дехто не хоче ревізорів. Тому запитую дирекцію РСУК-а: 1) Чи правда, що в „Маслосоюзі“ 4 роки не було ревізії та що в Перемишлі дирекція прогайнувала „Маслосоюз“. 2) Чи правда, що дирекція РСУК-а поручила переводити ревізію „Маслосоюза“ ревізорови інж. Коцюбі, але він не міг її докінчити? Критика не може вийти на зле, хіба на добре. Не треба оглядатися на особи, але до кінця переводити ревізії. „М.“ жадав, щоб ревізора К. усунути від ревізії. Колеґія ревізорів протестувала проти сего. 3) Чи відомо дирекції РСУК-а, що Окружний Союз в Самборі два рази оголошував конкурс і приняв тих самих людей? Коли урядник має виповіджене на 3 місяці наперед, то він перестає працювати, бо шукає вже другого заняття. Через те в Самборі було 3.000 зол. втрати. Дирекція РСУК-а повинна не допускати до такого. Ревізори мають перевести ревізію до кінця, але мають бути безсторонні. Перекидати ревізорів на повіти не буде добре, бо стратять авторитет. Коли приїде ревізор зі Львова, то всі тремтять. — о. Степан Качмарик (Стібно к. Перемишля): Треба РСУК-ови висловити велике признання за працю. Та є й недомагання. „Маслосоюз“ має великий вплив на РСУК. Через те кооперація має великі втрати. РСУК не боронить низових кооператив. В 1930 р. було більше як 6.000 зол. втрат, бо відділ „М-а“ в Перемишлі не виплачував так як у Львові. Люстрації переводять тенденційно. РСУК усунув інж. Петра Коцюбу на жадання „М-а“. Так не повинно бути. Апелюю, щоб того ревізора знов приняти. (Оплески). — Пос. Кохан (Сокаль): Не треба допускати до кампаній, зорґанізованих кимсь, котрі нас не обходять. Є якийсь бунт проти „Маслосоюза“. (Оклики). — Сен. Ю. Павликовський: Всі справи обговорює Рада РСУК-а. Аргументи „М-а“ для нас не рішаючі. Стверджую, що ревізію „М-а“ зачав дир. Капуста, скінчив інж. Ольховий. Дискусія про мниме усунення п. Коцюби зайва, бо його не усунено, тільки перенесено. — Сергій Наїдко, селянин (Воротнів, Волинь): Від імени низових кооператив Волині витаю галицьких кооператорів. Будемо держатися разом мимо всіх перепон! Сама одиниця не видержить. Тому піддержіть нас! Галичина вже працює 60 літ, а Волинь щойно від 1922 р. На волинських селах не маємо ні своєї світської інтеліґенції, ні свого духовенства, ні свого студентства. Працюють тільки свідомі селяни. В Луцьку богато зробив інспекторат РСУК-а. Одначе тепер звужує свою діяльність. Без помочи Галичан ми самі не перетріваємо. Ми потребуємо зараз моральної і матеріяльної піддержки. Влада піддержує приватників, замикає кооперативи. „Волинський Союз“ і Певний хочуть відлучити нас від РСУК-а у Львові. Обіцяють, що всьо нам дадуть, коли ми виступимо з РСУК-а. Та ми будемо всіми силами обстоювати єдність української кооперації! (Гучні оплески). — о. Петро Чавс (Струтиничі, Мостищина): Звідомлення і дискусія насувають поважні думки. Наша кооперація очевидно кульгає. Вона загрожена. Чогось їй бракує. Психіка раба не хоче шукати вини в собі але в другім. Кооперація дитина злиднів. Чого їй бракує? Моральної сили, якої не хочемо бачити. Співпраці з церквою, якої не було. На найвищу ідею, Христову, не звернено уваги. Наша інтеліґенція приїздить на село і звертає увагу не на характер людини але на політику, а се мститься. Доповнюю резолюції: Моральна співпраця кооперації з церквою. Перевишколення суспільности. Брак сего відбивається на низових кооперативах. Коли когось відсунеться від жолоба, тоді він перший ворог кооперації! (оплески). — Михайло Кантимир, селянин (Снятинщина): У нас мало добрих низових робітників. Снятинщина занедбана. Низові кооперативи не мають користи з позаочних курсів, що їх РСУК уладжує раз на 3 роки. Треба творити безплатні кооперативні курси і школи по повітах. Треба поширити членство серед жіноцтва. Кооператори винні в тім, що не звертають уваги на сільське жіноцтво. Дрібну ощадність може перевести тільки жіноцтво. — П. Сеник, кооператор (Глиняни): Маю пошану до РСУК-а, але до деяких людців ні. Частину завинив РСУК, частину ми самі. Центросоюз за високо калькулює товари. Приватники калькулюють дешевше. Вправді „Маслосоюз“ репрезентативний, але є там недомагання, є протекції. Ми попали в неласку „М-а“ ще в 1927 р. 4 роки була справа в суді. Верхівка се наш посередник. Хто не підлягає „М-и“, на того кидають анатему. Нині масло скалькульовано по 3,60 зол., платять по 3 зол. Нині калькуляція не повинна перевищати 12 проц., а тут сягає до 20 проц. Треба збільшити по 2 сот. за товщеву одиницю. Нехай будуть менші зиски. Кооперативи повинні служити чорній масі. Кредитова кооперація се жолоб на горі й на низах. Я розбудував кредитівку в Глинянах. За 2 роки було 27.000 зол. на людях. Ми мали 400 членів. Нам треба було 200 долярів. Обіцяли нам дати у Львові, але по двох місяцях — відмовили. Хто має ладнішу пику, той дістане кредит. (Веселість). Се несправедливо! РСУК висилає ревізорів, котрі повинні нас вчити. Коли я розбудував кооп. установи, приватні чинники взяли її в свої руки. Польський суд розсуджував справу. Ми повинні мати свій кооперативний суд. — о. Евген Боднар, Смерекїв, (Жовківщина): Вислухавши звіту з праці РСУК-а і прочитавши звіт в ГКЧ, бачу, що наша праця в кооперації не видала сподіваних овочів. Чому? Кожда орґанізація сильна і здорова, коли її члени сильні і здорові, чим більше вони моральні і здисциплінувані. РСУК має лічити свої хорі члени, має держати руку на живчику життя. Він мусить мати свідомість своєї моральної сили. Та наш начальний орґан хиткий і нерішучий. Згадаю тільки про жовківський повіт. Від кількох літ панують в нім невиносимі відносини. Всяка співпраця неможлива. РСУК знав про те, але нічого не зробив. Я високої думки про РСУК. Але того рода поступування підриває його авторитет і повагу. Мене як кооператора болить, коли наша орґанізація терпить. Ми не звертаємо уваги на збут сільських продуктів. Збут набілу найкраще зорґанізував „Маслосоюз“ завдяки проводови своєї дирекції. Збут збіжжа, дробу, безрог, худоби, клоча ще в пеленках, досі не наладнаний. Ми не наладнали ще обміну з сірськими повітами (збіжжа, муки за мясо, дерево і т. д.). Наше село вислало в гори стокількадесять кірців збіжжа. Перше й найважніше завдання РСУК-а се збут сільських продуктів. Тільки в той спосіб зрівноважимо свій буджет. — Іван Гушул, селянин (Богородчани): Кооператори не повинні курити! (Оплески). Треба поставити резолюцію, щоби трафіки викинути з кооператив! (Оплески). (Далі буде).

Надув совітську владу

„Нюс Кронікль“ описує історію якогось Ординського, котрий довгий час удавав голову наукової експедиції на Карському Морі. Він порядно надув комісаріят легкого промислу та бюро полярних експедицій. Ординський дістав одяг, обуву, кінематоґрафічні та інші наукові прилади, зброю і т. д. — для неістнуючої експедиції. Його обманства найбільше дивні, що мали місце в краю, де за кождим кроком всякого громадянина строго слідять і скрізь переглядають всякі документи. „Голова наукової експедиції“ не лише не був в полярних околицях, але взагалі ніколи не був дальше на північ від Ленінґраду й навіть не бачив білого медведя в зоольоґічнім огороді! Ординський на підставі телеґрами, котру він сам собі вислав, одержав більшу скількість обуви й теплого одягу. Ся телеґрама звучала так: „Негайно подбайте про виряд потрібний на ледоломі „Русанов“ — проф. Самойлович“. (Це відомий совітський полярний дослідник). Ординський мав буйну фантазію та описував часто полярне життя, лови на білих медведів і т. д. Сей обманець попався цілком случайно. Один упертий нижший службовик зажадав від нього посвідки. Зачалася сварня, котра довела до викриття обманств. Ординського розстріляли.

Як можна се називати супружжам, де нема згоди навіть що до віри? (Св. Амврозій).

З ПРИРОДИ І ТЕХНІКИ

Нові досліди над звірятами

До найстарших висновків людського знання належить пізнання, що рух як вираз ділання належить до найвисших проявів фізичного життя. Вже старогрецькі фільософи уважали все, що само рухається, живим, а життя уважали зміною сну і чування. Кожде сотворіння будиться і зі стану спочинку переходить у стан активности (руху) через зовнішні і внутрішні спонуки, котрі ще мало досліджені наукою. Спочинок уважається поняттям негативним, рух позитивним. Орґани руху се мязи і нерви. Орґани спочинку науці до сеї пори зовсім незнані. Вона знає лиш те, що коли активність меншає, тоді наступає сон. А коли активність ще більше паде, тоді наступає стан омління, а у деяких звірят стан зимового сну. Вкінці коли упадок активности осягне степень зера або нулі, тоді наступає смерть орґанізму. Вже з сего видно, яка велика вага активности. І длятого для пізнання кождого сотворіння дуже важна скількість активности і спокою протягом доби (24 годин).

Таких наукових дослідів не було до недавна зовсім. Щойно тепер, коли сконструовано актоґрафи, можна такі досліди з успіхом переводити. Актоґрафи, дослівно „записувачі активности“, се прилади, котрі автоматично записують чи радше зазначують кождий рух і кождий спочинок даного сотворіння. Є ріжні актоґрафи. Оден тип актоґрафу складається з клітки для звірят, з барабанчика, на котрім робиться знаки і з полученя тих двох річей. Малі звірятка обсервується просто на вазі. На коротшім рамени ваги уміщують клітку зі звірятком на довшім апарат до записування рухів, подібний до барометру, який сам зазначує тиснення атмосфери. Той „записувач“ сам зазначує кождий рух клітки, а саме на папері, положенім на барабанчику, котрий постійно крутиться. Є вже такі докладні й чуткі апарати, що записують навіть найменший рух мухи. Таких актоґрафів уживається до мірення руху і спочинку маленьких сотворінь.

Вже більших актоґрафів треба для студій пр. над японською танцюючою мушкою або над маленьким раком. Клітку, в якій уміщується того рода звірят, кладеться вже не на вагу, тільки на делікатну, спіральну пружину. Ще більші звірята, як пр. більші роди мишей, канарки, огненні салямандри і т. п., студіюється актоґрафами, в котрих кождий рух звіряти записується при помочи воздуха. Клітку з таким звірятем кладеться на оболонці (мембрані) в певній обмеженій скількости воздуха, котрий передає кождий рух звіряти. Ще інакших апаратів уживається для студій над кріликами, котами й собаками. Найтрудніше було придумати актоґрафи для риб. Та вкінці і на них знайдено добрий спосіб, а саме: Вже на десять днів перед досвідом проколювано оден хребетний мяз риби дуже делікатним, стерилізованим дротиком з алюмінія й загинано той дротик в формі ключки. Коли се загоїлося, привязувано до тої вистаючої ключки шовкову ниточку, котру переводжено на округлім предметі й далі аж до пишучого апарату, що зазначував кождий рух риби.

Протягом 24-годинної обсервації одержує кожде звіря повну свободу рухів, харч і воду. Канарок дістає банти, жаба — галузочку з листям, словом, кождому звіряти дається все, що воно любить, коли живе на свободі, щоб чулося як найсвобідніше.

Таким способом переведено незличиму скількість досвідів, а переводив їх у віденській Фізіольоґічній клініці д-р Шиманський під проводом проф. Д-ра Альойзія Крайдля. На основі тих досвідів стверджено, що сотворіння діляться на дві головні ґрупи.

1. Ґрупа монофазії. До тої ґрупи належать сотворіння з нечастими, але довгими періодами активности і спочинку, як птиці, риби, гадини й мухи.

2. Ґрупа поліфазії. До сеї ґрупи належать сотворіння з частими періодами спочинку і руху, а саме головно ті сотворіння, що реаґують на осматичні (нюхові) й тактильні (дотикові) подразнення, передовсім ріжні роди мишей і кріликів: вони протягом доби мають від 16 до 21 періодів спочинку і руху.

Поділ часу на сон і рух у монофатичних звірят стоїть у тіснім звязку зі станом сонця. Вони сплять звичайно від заходу аж до сходу сонця. Зовнішний світ обхоплюють вони очима, отже оптично. Здається, що всі оптичні роди сотворінь належать до ґрупи монофази, то значить періоди їх сну і руху нечасті, але довгі. Та не всі поводяться таксамо. Нпр. жаба, сотворіння виразно оптичне, має на добу аж дві періоди сну і дві активности. Жаба потребує особливо вогкости і не любить високих температур: здається, що у неї періоди активности тісно звязані з тими порами дня, коли найбільше вогко і температура середня.

З ґрупи поліфази ні одно сотворіння не належить до в и р а з н о оптичних. Нпр. миші та крілики реаґують тільки дуже незначно на світляні подразнення. Се сотворіння осматичні, нюхові, бо вони орієнтуються в оточенню головно при помочи нюху. Протягом доби виказують вони короткі й часто майже зовсім рівні періоди активности і спочинку. Инші поліфатичні сотворіння, як кухонні шваби, річні раки, дощівниці, слимаки, танцюючі миші і щурі мають однакове поведення: вони проявляють в день тільки нечисленні й дуже короткі періоди активности, а в ночи довші. Хоч ті сотворіння головно осматичні, т. є нюхові, то досвіди виказують, що деякі з них менше або більше реаґують також на світло, а саме шваби, річні раки, миші та щурі. Цікаво, що дощівниці, ті дуже тактильні сотворіння, реаґують також на світло. Отже можна зробити загальний висновок, що у тактильних й осматичних сотворінь істнує поліфазія.

Якого рода подразнення опановує рух і спочинок поліфатичних сотворінь, — невідомо, бо вони рухаються і спочивають незалежно від стану сонця, хоч мають протягом доби постійні періоди руху і спочинку. Здається, що ті періоди реґулюють якісь спонуки в нутрі їх орґанізмів.

У деяких сотворінь виступають їх періоди руху і спочинку під впливом оточення, а ті, раз набуті прикмети, переходять на їх потомство. Нпр. дикі коти се звірята нічні, а домашні — денні. Річ ясна, що вони живучи з чоловіком, примінилися до його звичаїв і передали свому потомству ту основну зміну.

Як деякі роди звірят докладно зберігають періоди спочинку і руху, видно з отсих прикладів. Навіть на початку свого зимового сну виказують гадини рух в часі, на котрій у літі припадають їх головні періоди активности, хоч виглядає, що вони лежать без руху. Другий доказ дають дощівниці. Як відомо, коли їх розтяти, то рухаються обидві частини розтятого тіла. Річ дуже дивна, що кожда частина має ті самі періоди спочинку й активности і зберігає їх точно таксамо правильно, як ціле сотворіння.

Глибини сну не треба утотожнювати з періодами спочинку. Монофатичні сотворіння виказують більшу інтензивність сну ніж поліфатичні. Найбільше поверховно сплять миші.

На загал основа активности полягає на внутрішній конечности. Досвіди доказують, що навіть слимаки, котрих досі уважали дуже „лінивими“, проявляють дивно богато активности. Питання про суть активности як прояву життя нові досвіди поширили і поглибили дуже значно, хоч у своїй основі прояв активности як був так остав таємницею. (За Д-ром Е. Лєнк'ом подав А. Ч.).

Значіння вусів кота

Нині вже загально знане, що вуси в котів і в инших звірят це не прикраса ні жадні другорядні „ознаки“, але що вони сповняють дуже важну ролю при перелаженню й переповзуванню через вузькі щілини, розколини та хідники. Дуже цікаві досвіди в тій справі поробив в останнім часі Ґ. Шмідберґер зі сліпими котами. Коли він пообтинав сліпим котам вуси, то такі коти в бігу вдарялися в голову й ніс. Сліпі коти, що мали вуси, все оминали предмети, що стояли поперек їх дороги. Як лиш який предмет чіпив їх вус, то вони найчастіше задержувалися на місці. Впадало також в очі, що звірята, які не мали вусів, ішли дуже непевно й вайлувато. Сліпі коти мали перейти хідником, довгим на три метри. Коти без вусів потребували далеко довшого часу, щоби перейти той хідник, ніж сліпі коти, котрим не обтято вусів. Коли перед таких сліпих котів поставлено на дорозі перешкоду, крізь яку вела мала щілина, то знова сліпі коти з вусами лекше знаходили щілину-прохід, ніж коти сліпі без вусів.

Чому оселедці йдуть в сіть?

Хто раз бачив, як рибак витягнув з моря сіти з оселедцями, то певно вразило його, що в кожнім очку сітей був застромлений оселедець. Певно тоді виринуло в його голові питання, як це так діється, що такий знаменитий і меткий плавець іде так без застанови в наставлену лапку. Воно тим більше дивне, що обсервації дослідників моря й рибаків однозгідно стверджують, що оселедці повинні бачити сіти в чистій воді близько поверхні. Чому до того їх не відстрашує сіпання їх товаришів, що перед ними зловилися в сіти й кидаються на всі боки? Сим питанням займився в останнім часі анґлійський дослідник Ґрегем. Він пише: Великі рої оселедців підлягають масовій психольоґії подібно як инші рої звірят (саранчі, мурашок, пчіл). Під впливом певних подій, передовсім гону розродчого, гону до їдження й до мандрівки такі рої змушені до спільного ділання. Частину рою оселедців, що ділають так однозгідно й спішать в означенім напрямку, називають анґлійські рибалки „свим“ (пливацьке товариство). Напрямок, який вибере такий „свим“ під впливом масової волі, заводить всіх оселедців у сіти, бо при тім виключена воля й ділання поодинокого осібняка. Треба сподіватися, що дальше висвітлення питання, коли й де виступають такі пливацькі орди, який напрямок їх руху, як також висвітлення причин, чому такі великі рої розділюються й розпливаються в усіх напрямках, кине важне світло на психольоґію звірят і рівночасно буде мати велике значіння для рибальства.

ПРАВНИЧІ СПРАВИ

Новий екзекуційний закон

Від 1. І. 1933 обовязує в Польщі новий екзекуційний закон. Він приніс основні зміни в організації, цілях і середниках екзекуції. Головні постанови нового закона такі:

1) Всі екзекуційні чинности без виїмку переводитимуть коморники. 2) Держава відповідає солідарно з коморниками за наслідки їх недбальства або злої волі. Одначе передавнення наступає до двох літ від хвилі, коли покривджений довідався про дотичну чинність коморника. Нема відшкодування, коли можна було запобічи наслідкам тої чинности. 3) Від кождої чинности коморника можна відкликатися скаргою до городського суду, при котрім урядує коморник. Тоді суддя мусить видати якесь зарядження. Одначе під „скаргою“ в сім випадку не треба розуміти позву. Се звичайне зажалення. 4) Рішення городського судді остаточно рішає про ту скаргу. 5) Примусовий заряд, маніфестаційну присягу і всі випадки забезпечення переводить суд, але коморники виконують всі дотичні чинности. Поза тими виїмками все инше дотично екзекуції переводять коморники з власного уповажнення. 6) Виконуючу клявзулю на екзекуційнім титулі (то значить: на вироку, судовій угоді, нотаріяльнім акті що до грошевої суми, замінних річей або в справі видання означеної річи, оскільки зобовязаний піддався екзекуції й т. д.) все дає той суд І, котрий видав дотичний вирок. Колиж хвилево акти знаходяться в суді апеляційнім, то ту клявзулю дає виїмково той суд. 7) Коли вирок видав суд праці, то він дає і екзекуційну клявзулю. 8) Коли вирок походить від инших судів, то клявзулю дає городський суд. 9) Для екзекуційних титулів, котрі походять з заграниці, властивий суд окружний. 10) На екз. титулах, що походять від адміністративної влади, треба мати посвідку від тої влади, що титул може бути екзеквований — і з тим доперва йти до суду. 11) Коли зайде зміна в особі управненого або зобовязаного, треба се зазначити в клявзулі. В тій ціли треба предложити документ публичний або удостовірений. 12) При відповідальности річевій мусить бути замітка судді, що вільно екзеквувати тільки з гіпотеки, — хіба що зобовязаний зобовязався також особисто; тоді й се мусить бути зазначене. 13) З правила видається клявзулю тільки в однім примірнику. Виїмки зазначені в законі. 14) Оден коморник може отримати кумуляцію чинностей в ріжних округах, але мусить про це повідомити коморників дотичних округів. 15) З судовою клявзулею треба йти до коморника з внеском. Треба назвати предмет, про котрий розходиться, місце, де він знаходиться і подати підстави територіяльної властивости. Речинець в тій справі мусить виносити найменше 7 (сім) днів. Коли речинець мине безуспішно, наступає умоpення екз. поступования. 16) Екзекуція зачинається упімненням довжника коморником. Відтак слідує заняття річи. Заняття відбирає довжникови право розпоряджати занятими річами, їх приналежностями і їх будучими овочами. Заняття має бути видне на кождім предметі, заняття ґрунту — в книгах ґрунтових. 17) Новий закон дуже розширив виняття зпід екзекуції й дуже упростив справу занимання службових поборів: з тих поборів підлягає заняттю тільки 1/5 (одна пята) часть. 18) Позви опозиційні й ексцендирки остали як були. Тільки при позвах опозиційних є тепер важна зміна: все мусить бути предложений писемний доказ, напр. квіт, що заплатилося довг. Коли хто заплатив, а квіту не одержав, мусить наперед позивати о зізнання квіту. Тому треба тепер поучити населення про особлившу вагу посвідок і про конечність зберігати всякі поквітування. 19) Інстанції є тепер такі: На коморника робиться зажалення до городського суду. Від рішення того суду до суду окружного— і на тім з правила кінець інстанцій. 20) Тільки в 4 випадках можна відкликатися до Суду Апеляційного: від прибиття торгу рухомостей, коли сума узискана при продажі виносить 50.000 зл., від прибиття торгу нерухомостей, від присуду нерухомостей, від пляну поділу. 21) До Найв. Суду нема відклику в екзекуційних справах. І се недостача нового закона, бо в Польщі є 9 Апеляційних Судів, отже виробиться 9 ріжних практик в екз. справах. 22) Здається, що тільки позви опозиційні й ексцендирки дійдуть до Найв. Суду, власне тому, що се позви. Але це викаже практика, бо закон неясний. 23) Зникла екзекуція через забезпечення (впис права заставу). Артикул 17 впров. закона уможливляє впис шляхом звичайного гіпотечного подання, але тут коштів не одержиться. Пренотація можлива, але гроші для пренотованого переховується місяць, потому їх ділять. 23) Екзекуція є з рухомостей, з вірительностей і инших маєткових управнень, з нерухомостей, з прав нерух. (пр. гірничих); з доходів або з примусового заряду (дуже обмежена)... В останнім випадку вже у внеску треба управдоподібнити, що доходи за 2 роки вистарчать на заспокоєння цілої претенсії. Виказати це при більших сумах очевидно неможливо в сих часах. До того довжник має право ремонстрування. Чи допустиме ділення претенсії? Мабуть ні. 24) Найбільше ріжниться новий закон від старого тим, що при поділі ціни купна не признає першенства. Се була засада германська. Тепер впроваджено засаду романську: черговість і — серед однаково управнених — пропорціональність. Є 4 категорії управнених. До 7 днів треба предложити екз. титули й упімнення. Коли в 7 днів по прибиттю зголоситься ще якийсь вірітель з екз. титулом й упімненням довжника, то одержить свою пайку, пропорціональну до висоти його належитости, пайку може й більшу ніж той, що літами провадив екзекуцію. 25) Не треба ні екз. титулу, ні клявзулі для розділу спільн., коли всі інтересовані підпишуть, що годяться. 26) Т. зв. забезпечення істнує тільки як тимчасове зарядження. 27) Істнує заборона позбування й обтяжування — для трошевих претенсій. 28) Всі екзекуційні акти з днем 1. І. 1933 перейшли до коморників. 29) Коли екзекуцію завішено і до 3 років не піднято, гаснуть всі вже виконані екз. чинности (й екзекуцію треба вносити на ново). 30) Новий екз. закон трудний і в богатьох місцях неясний. Він вимагає великої уваги і точности від адвокатів, бо без того населення буде наражене на шкоди, яких навіть предвидіти не дасться.*)

*) З огляду на масову появу нових законів і розпорядків, будемо в „Н. Зорі“ подавати огляди їх на підставі викладів найвизначніших львівських правників. Імена викладаючих оповістимо в свій час. — Ред.

Німці як центральний нарід се найбільше помотана і найбільше противоріч-на нація: їх не можна здефінювати. Се доводить Французів до цілковитої розпуки, бо Француз хоче мати всьо і все ясно поділене на кляси й категорії. (Карло Сфорца).

ПРАВО ПРО ТОВАРИСТВА

Розпорядок Президента Річипосполитої з дня 27 жовтня 1932 р.

Арт. 32. Управа обовязана скликати загальні збори, коли того зажадає означена в статуті скількість членів, або в браку відповідної постанови, коли того з поданням причин зажадає найменше 1/10 частина загалу членів стоваришення, що мають право голосувати. —

В разі невиконання того жадання реєстраційна влада може уповажнити членів, котрі виступили з жаданням, щоби скликали загальні збори як також визначити провідника зборів. При скликанні зборів належить покликатися на повисше уповноваження.

Арт. 33. Вписови до реєстру, крім даних передвиджених у попередніх артикулах, підлягають також: а) отворення банкроцтва; б) отворення ліквідації, імена і назвиска ліквідаторів, зміни в їх складі, закінчення ліквідації, вичеркнення зліквідованого стоваришення з реєстру.

Арт. 34. Управа має обовязок зголосити реєстраційній владі крім даних, про котрі мова в попередних артикулах, також: про обмеження повновластей управи, про розвязання стоваришення в силу власної ухвали або внаслідок упливу речинця, на який його утворено, або осягнення ціли стоваришення, про отворення ліквідації, як також про імена і назвиска ліквідаторів, коли ліквідацію вирішило стоваришення.

Арт. 35. Зголошення: змін в складі ліквідаторів, закінчення ліквідації і внесення на вичеркнення стоваришення з реєстру є обовязком ліквідаторів. — Вписання до реєстру отворення банкроцтва й отворення ліквідації, зарядженої владою, як також імен і назвиск куратора або ліквідаторів наступає з уряду.

Арт. 36. Реєстри стоваришень є явні і доступні для третіх осіб. Кождому прислугує право одержання удостовірених відписів і витягів з тих реєстрів.

Арт. 37. В разі розвязання стоваришення внаслідок власної ухвали або упливу речинця, на котрий його утворено, або осягнення ціли стоваришення і в браку в статуті постанов щодо призначення майна стоваришення, згідно про спосіб ліквідації майна, останні загальні збори ухвалять призначення того майна. — В браку також такої ухвали буде мати аналоґічне применення арт. 27.

Арт. 38. Ліквідаторами стоваришення в випадку, передвидженім в арт. 37, є члени останньої управи, оскільки статут або — в браку постанови статуту — ухвала останніх загальних зборів не постановляють инакше. — В инших випадках ліквідації ліквідаторів визначує реєстраційна влада. Та влада таксамо може їх відкликати або на їх просьбу звільнити, визначуючи на їх місце інші особи.

Арт. 39. Ліквідатори не можуть заключати таких умов і підпринимати таких правних чинностей, які не випливають з потреб ліквідації. — Ліквідатори мають обовязок перевести ліквідацію в як найкоротшому часі, дбаючи притім, щоби ліквідаційна маса можливо не стала менша. Коли ліквідація не закінчиться в протязі одного року від її постанови, ліквідатори представлять причини того реєстраційній владі, котра або признає їх оправданими й відповідно продовжить термін або в ціли закінчення ліквідації поступить по думці постанов арт. 38 уст. 2

Арт. 40. Право закладати відділи мають тільки ті стоваришення, котрі в своїх статутах передвиджують таке управнення і засади організації тих відділів.

Арт. 41. Провід відділу, основуваного згідно з приписами статуту стоваришення, обовязаний повідомити про заложення відділу повітову владу загальної адміністрації місця осідку відділу, долучаючи: 1) примірник статуту стоваришення; 2) доказ згоди централі стоваришення на повстання відділу; 3) виказ особового складу проводу відділу разом з його адресами і 4) адресу льокалю, в котрім має міститися відділ. — Влада може спротивитися основанню відділу в умовах і на підставах передвиджених в арт. 13 уст. 1 й арт. 14. — Провід відділу має рівнож обовязок в 2-тижневім речинці повідомити владу про кождоразову зміну свого особового складу, адреси відділу і статуту стоваришення, числячи повищий речинець від довершення зміни згідно від одержання про неї відомости. — Постанови арт. 15 і 16 мають відповідне применення до відділів стоваришення.

Арт. 42. Союзи стоваришень або инших правних осіб можна засновувати з аналоґічним применением до них приписів отсього розділу, з тою ріжницею, що для заснування союзу вистарчить участь трьох стоваришень згідно правних осіб.

Арт. 43. Відносно стоваришень, що користають з публичної жертвенности, або підмог властей чи публичних установ, без огляду на ціли тих стоваришень, мають применення слідуючі постанови: а) вони обовязані повідомляти безпосередну надзірну владу про речинець, місце і предмет кождих загальних зборів; се торка-

ється рівнож засідань управи стоваришення, оскільки предметом нарад мають бути справи, звязані з ужиттям фондів, добутих дорогою означеною на вступі сего артикулу; б) влада може делеґувати на їх засідання свого представника, уповаженого забирати голос, жадати інформацій від управи, ревізійної комісії й інших орґанів стоваришення та робити свої заміти про господарку стоваришення, доцільність роблених видатків, потрібні реформи і т. п.; тим делеґатом може бути таксамо урядник правительственної влади як і заінтересованої влади самоуправної або публичної установи; ц) коли хиби в господарці стоваришення повторялисяб, реєстраційна влада може позбавити його права користати з публичної жертвенности або з підмог.

Арт. 44. Надзір властей над стоваришеннями, передвиджений в отсім розділі, не нарушує управнень властей, що випливають з розпорядку Президента Річипосполитої з дня 22 квітня 1927 р. про надзір і контролю діяльности опікунчих установ.

Арт. 45. Ближчі приписи про спосіб ведення реєстру, зголошування внесень, форми оголошень, удоступлення користування з реєстру, спосіб поступования в справах реєстрації, реєстраційні оплати як також за відписи і витяги з реєстру — видає міністр внутрішних справ.

РОЗДІЛ IV.

Стоваришення вищої ужиточности.

Арт. 46. Стоваришення, котрих розвій особливо пожиточний для інтересу державного або суспільного Річипосполитої, можуть бути признані стоваришеннями вищої ужиточности.

Арт. 47. То признання наступає шляхом розпорядку Ради Міністрів виданого на внесення Міністра внутрішних справ, поставлене в порозумінні з заінтересованими міністрами. — З признанням іде надання стоваришенню відповідного статуту, котрий управильнює в подробицях правне істнування стоваришення. — Коли се стоваришення було передтим зареєстроване іншим способом, то воно має бути вичеркнене з дотогочасного реєстру. — Зміна статуту відбувається тим самим способом, що й надання статуту.

Арт. 48. Стоваришення вищої ужиточности має правну особовість. — Стоваришення може приймати записи і даровизни як також набувати рухоме і нерухоме майно без обмежень і без потреби одержувати дозволи, передвиджені в спеціяльних приписах, котрі управильнюють справи записів і даровизн як також набування майна фізичними і правними особами.

Арт. 49. Міністр внутрішних справ і Міністр скарбу мають власть уділяти стоваришенням вищої ужиточности особливих полекшей і звільнень в податках й оплатах як державних так і комунальних.

Арт. 50. Обмеження щодо участи в стоваришеннях нелітних осіб, предвиджені в арт. 2, не торкаються стоваришень вищої ужиточности оскільки статут справу участи тих осіб управильнить інакше. — Шкільна молодь може брати участь в стоваришеннях вищої ужиточности тільки в відділах, що зорґанізовані для неї рамах шкіл та знаходяться під наглядом шкільних властей.

Арт. 51. З признанням може йти надання стоваришенню привілею виключности ділання в означенім обсязі на просторі цілої Держави або меншім, що потягне за собою вилучення всіх інших стоваришень від вступання в той обсяг на відповіднім просторі без огляду на їх дотогочасні управнення і постанови статутів.

Арт. 52. Надзір над стоваришеннями вищої ужиточности виконує Міністр внутрішних справ в порозумінні з заінтересованими міністрами.

Арт. 53. До виконування надзору надзірна влада покличе для кождого стоваришення спеціяльного делеґата управненого до сталої контролі стоваришення відповідно до інструкції, яку для делеґата усталить надзірна влада.

Арт. 54. В разі ствердження, що стоваришення вищої ужиточности не виповняє своїх завдань або виповняє їх не так, як належить, надзірна влада може припинити в діяльности управні власти стоваришення й установити примусову управу на час, потрібний до скликання загальних зборів членів, щоби перевести нові вибори управних властей.

Арт. 55. В особливих умовах, предвиджених в статутах стоваришень, як також в тих випадках, коли того вимагає інтерес Держави, ствердженій ухвалою Ради Міністрів, стоваришення вищої ужиточности будуть підпорядковані державним властям, предвидженим в їх статутах.

Арт. 56. Колиби стоваришення вищої ужиточности втратило рацію істнування, Рада Міністрів на внесення Міністра внутрішних справ, поставлене в порозумінні з заінтересованими міністрами, вирішить його розвязання. — В тім випадку Міністр внутрішних справ визначить ліквідатора (ів) стоваришення. — Колиби статут стоваришення не предвиджував призначення його майна на випадок розвязання, рішить про се Рада Міністрів.

РОЗДІЛ V.

Карні постанови.

Арт. 57. Непримінення до заряджень надзірної влади, виданих на підставі арт. 11 уст. 2), арт. 15 і 24, як також переступлення постанов арт. 12, 13, 23 уст. 1, арт. 41, 43 точка а) й арт. 59 уст. 2), підлягає карно-адміністраційним способом гривні до 500 зол.

РОЗДІЛ VI.

Перехідні й кінцеві постанови.

Арт. 58. До стоваришень, що істнують у хвилі входу в життя отсего права, будуть мати примінення його постанови. — Міністр внутрішних справ в порозумінні з заінтересованими міністрами шляхом розпорядків означує ближче способи примінення тих стоваришень до вимог отсего права як також способи полагодження справ, що в хвилі входу в життя отсего права є в тоці поступования. — Кооперативи, що істнують у хвилі входу в життя отсего права, коли ведуть культурну діяльність — мають обовязок на протязі 3 місяців зголосити повітовій владі загальної адміністрації дані, предвиджені в арт. 12.

Арт. 59. Фахові союзи, що істнують на підставі декрету з дня 8 лютого 1919 р. в предметі тимчасових приписів про трудові фахові союзи (Д. З. Р. П. ч. 15, поз. 209) котрим власти, предвиджені в декреті позволили на виконування статутової діяльности на просторі цілої Держави, мають право свобідно отвирати свої філії поза тереном, на котрім обовязує той декрет, зберігаючи тільки приписи уст. 2 отсего артикулу, при чім вони звільнені при отвиранню своїх філій від обовязку примінення до артикулів 2, 12—14, 19—26, 28, 29, 31—42, 45—56 отсего права. — Центральні управи фахових союзів, згаданих в уст. 1, отвирають свої філії на терені, на котрім не обовязує декрет з дня 8 лютого 1919 р. в предметі тимчасових приписів про трудові фахові союзи, в той спосіб, що про отворення філії повідомляють до 3 днів властивого інспектора праці як також повітову владу загальної адміністрації, властиву для місцевости, в котрій отворено філію, складаючи рівночасно статут центрального союза та подаючи осідок філії і кождочасного її проводу. — Філії, зареєстровані по думці припису уст. 2, підлягають дотично своєї діяльности всім прочим приписам отсего права, не згаданим в уст. 1.

Арт. 60. Унормоване розпорядком Президента Річипосполитої з дня 1 вересня 1927 р. (Д. У. Р. П. ч. 79, поз. 688) стоваришення „Польський Червоний Хрест“ має вважатися стоваришенням „вищої ужиточности“ в значінні отсього права й надалі підлягати його постановам.

Арт. 61. Під повітовою владою загальної адміністрації в значінні отсего права в міських повітах належить розуміти городського старосту, а на просторі шлезького воєвідства — директора поліції; під воєвідською владою загальної адміністрації належить розуміти також шлезького воєводу.

Арт. 62. Виконання отсего права й видання в тій ціли потрібних виконавчих розпорядків доручається Міністрови внутрішних справ в порозумінні з заінтересованими міністрами.

Арт. 63. Отсе право входить в життя з днем 1 січня 1933 року. — З хвилею входу в життя отсего права тратять силу всякі приписи в предметах, які воно унормувало, зокрема: а) декрет про стоваришення з дня 3 січня 1919 р. (Д. П. Ц. П. ч. 3, поз. 88); б) тимчасові приписи про стоваришення і союзи з дня 4/17 марта 1906 р. згадані в артикулі 1 повищого декрету; ц) розпорядок Ґенерального Комісаря Східних Земель про стоваришення з дня 25 вересня 1919 р. (Д. У. З. Ц. З. В. ч. 25, поз. 255); д) закон про право стоваришення з дня 15 листопада 1867 р. (В. д. з. австр. ч. 134); е) закон про стоваришення з дня 19 квітня 1908 р. (В. з. Нім. Держави ст. 151); ф) приписи цивільного Кодексу Нім. Держави, оскільки відносяться до стоваришень, управильнених отсим правом; ґ) закон з дня 3 грудня 1924 р. про зміну деяких постанов про трудові фахові союзи, зглядно про стоваришення, а то постанов, що відносяться до обеднування державних працівників (Д. У. Р. П. ч. 114, поз. 1012); г) припис точка ц) арт. 22 закону з дня 16 серпня 1923 р. про суспільну опіку (Д. У. Р. П. ч. 92, поз. 726) що до реєстрації товариств і леґалізації їх статутів; і) закон з дня 4 липня 1923 р. в справі закладання філій фаховими союзами на терені ділання австрійського закону про стоваришення з дня 15 листопада 1867 р. (австр. В. з. ч. 134), як також розпорядки ґенерального Комісаря Східних Земель з дня 25 вересня 1919 р. (Д. У. З. Ц. З. В. ч. 25, поз. 255) (Д. У. Р. П. ч. 76, поз. 594). — Приписи отсего права в нічім не нарушують постанов, заключених у міжнародних умовах. — Президент Річипосполитої: *І. Мосьціцкі*, Предсідник Ради Міністрів: *А. Пристор*, Міністр внутрішних справ: *Броніслав Перацкі*, Міністр закордонних справ: *Авґуст Залескі*, Міністр військових справ: *Й. Пілсудскі*, Міністр скарбу: *Вл. Завадзкі*, Міністр справедливости: *Чеслав Міхаловскі*, Міністр віроісповідань і публ. освіти: *Й. Єнджеєвіч*, Міністр рільництва і рільних реформ: *Сев. Людкевіч*, Міністр промислу і торговлі: *Заржицкі*, Керманич Міністерства комунікації: *М. Бутке-віч*, Міністр суспільної опіки: *Губіцкі*, Міністр почт і телеґрафів: *Бернер*.

Політичні програми це скрізь пустий рамовий твір або — що найвисше — далекі ціли. (Карло Сфорца).

Неморальність післяплатників

В католицькім мадярськім тижневику „А Шів“ („Серце“) пишуть так: „Є люде що ведуть чесне й чисте життя, не крадуть, не мордують, нікого не обчорнюють, ревно моляться, ходять пильно до церкви, але не платять своїх довгів. Притім навіть не думають про те, що неплачення довгів у своїх наслідках зовсім не ріжниться від наслідків крадіжи й інших гріхів“. Це написано з тої причини, що мадярська „Апостольська Друкарня не могла сплатити своїх зобовязань, а її властителя, Ст. Галлера, б. міністра, подано до суду за „обманство“. Та суд його звільнив. На розправі директор сеї друкарні, Е. Гедрій, на запит судді: „Чому друкарня стала невиплатна, коли мала так богато праці?“ — відповів: „Ми працювали як католицька друкарня. Більшість замовлень мали ми від реліґійних інституцій, монастирів, католицьких орґанізацій і священиків. Дуже богато з них не сповнило своїх платничих зобовязань супроти нас. Коли ми зажадали заплати, богато відповіло, що від католицької друкарні сподівалися більше зрозуміння і зглядности, що ми повинні „більше узглядновати католицькість, ніж інтересованість“... Одна інституція написала нам, що за нас моляться і що завсіди за нас молитимуться. Хтось інший у відповіди на упімнення до вирівнання довгу прислав нам вервицю. Інші відповіли, що відправили Службу Божу на наше намірення. Спочатку ми на це не зважали. Одначе коли це повторялося систематично, ми віддали ті справи адвокатови. Ми мусіли платити ще й адвоката, хоч ані половини довгів ми не відібрали“. —

Такі річи стрічається частіше як здається. Навіть дуже добрі католики, котрі уважають як зовсім зрозуміле, що пекареви платиться за хліб, різникови за мясо, — супроти католицьких друкарень і редакцій поступають інакше й хочуть мати все дармо або півдармо. Люде кажуть собі присилати часописи даром. Натискають на редакції, щоби знижили передплати, просять знижки і звільнення, неначе редакції — се допомогові товариства. Пишуть: „Преціль при тисячах передплатників не богато значить, чи я заплачу“! — Вистарчить помолитися за видавця або післати редакторам вервицю. Коли вкінці прийде делікатне упімнення о заплату належитости, тоді кажеться, що „це не по католицьки“, що „це свідчить про брак (!) христіянського духа“ і т. д. Також оголошення мають бути поміщені даром або зі знижкою, платною по довгім часі. Це ті причини, через які католицькі видавництва, друкарні і книгарні попадають у невиплатність. З самою вервицею жадний інтерес не піде й католицькі часописи скоро банкротують. Така „моральність“ деяких католиків у торговельних справах це неморальність“.—(За А. Кеніґом: „Шенере Цукунфт“, 4, 1932),

Літературні новини

Французька Академія признала надгороду Жакови Шардон'ови за його повість „Клер“. В Анґлії та Франції появилися дві великі критичні праці про німецько-швайцарського письменника Конрада Фердинанда Маєра († 1898 р.). Його оповідання в українськім перекладі печатав перед війною старий „Л. Н. Вістник“.—Оден з найлучших сучасних гумористів Стефан Лікок оповістив у Ню-Йорку великий життепис Марка Твейна з масою веселих анекдот. — „Таймс“ дуже хвалить наукову книгу Робінсона „Сільська Росія за старого режиму“. — В Лондоні появилася цікава „Антольоґія Пенча“, найбільш популярного сатиричного журналу в Анґлії. В Антольоґії тій є поверх 100 ілюстр.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Нарада під проводом Преосв. Івана львів. епископа-помічника відбулася у Львові в будинку гр.-кат. Духов. Академії. Предметом наради була справа уладження „Свята Української Католицької Молоді“. Преосв. Іван заявив, що це свято має бути уладжене в днях 6 і 7 травня б. р. у Львові. Проект уладження „Свята“ виринув у звязку з проголошенням Св. Отцем біжучого року як Святого Ювилейного року. Свято має відбутися під кличем: „Українська Молодь під прапором Христа“. Програма свята докладно ще не усталена. В тій справі відбудуться дальші наради.

Попельники пов. Снятин. В неділю дня 18. XII. 1932 о 18-ій год. у шкільнім будинку в Попельниках наші найменші відіграли при битком наповненій публикою салі амат. виставу Притуляка „Малі Вязні“, переплітану піснями при супроводі місцевої музики. Дітвора гарно вивязалася зі своєї задачі. Потім загостив св. Миколай і роздавав гостинці незаможним дітям. Чистий дохід 35 зол. обернено на шкільну бібліотеку для дітей. По відспіванні коляди „Во Вефлеємі нині новина“ гості і дітвора в бадьорім настрою розійшлися до дому. Ту саму штуку з добрим успіхом (крім гостини св. Миколая) повторили шкільні діти з Попельник у громаді Тучапи в дні 22. XII. 1932. — У ч а с н и к.

Св. Отець наділив губернатора Риму, кн. Бонкомпані-Людовісі, великим хрестом Ордену св. Григорія В.

Св. Конґр. Обрядів розглядала справу 2 чуд, що малиби послужити до беатифікації преп. Сестри Марії Пеллетіє, основательки СС. Доброго Пастиря.

III. Конґрес польської церковної музики відбудеться в днях 14—16. червня 1933 в Торуню.

Накладня Р. Берруті (Рим-Торіно) видала цікаву біоґрафію бл. п. кард. Меррі дель Валя, пера Монс. Ченчі архіваря тайного Ватик. архіву. Передмову написав кардинал Пачеллі.

Богословський факультет у Львовиї відсвяткував недавно 500-у річницю свойого істнування.

Б. архівар св. Східної Конґреґації, монс. Камілль Джідоні помер у шпиталі Боніфратрів на тиберськім острові в Римі в 75 р. життя.

Провід духовної семинарії (центральної) в півн. Китаї віддав Ап. Престіл китайським епископам і священикам. Це ознака, що Рим має до кит. духовенства велике довіря.

Найбільший кат. університет Далекого Сходу є в Манілі на Філіпінах. Має тепер 3385 студентів, переважно католиків.

Апеляційний суд в окрузі Колюмбія (Зл. Д.) затвердив заборону виступати ворожо проти кат. віри через радіо.

На одній місії в полудневій Африці охрещено в листопаді 215 дорослих Муринів.

З вистави українських малярів у Львові

Гр. Смольський: Зима.

Дискусія в соймі

над мін-ством справедливости.

В буджетовій комісії сойму по рефераті посла Зайдлера (ББ), який ми передали в попереднім числі, відбулася остра дискусія. З опозиції перший промовляв посол Тромпчиньский (НД): В інших краях більше цивілізованих міністр справедливости має великий голос. Він має право безоглядного протесту проти всіх кроків правительства, незгідних з законами. Отже також пан міністр Міхаловский повинен був протестувати проти конверзійного закона як незгідного з конституцією. Та він тоді зустрівбися тільки з іронічним усміхом. (Посол Полякевич з ББ: Розуміється, бо закон ухвалено). Помаєві часи се одна траґедія для справедливости й судівництва. Міністр Мейштович не був правником але був чесним чоловіком. Суддям кривди не зробив але й не перешкодив тому, що його віцеміністр п. Цар радив до т. зв. конституційних фіґлів. З п. Царом звязані часи неволі судівництва. Коли виплив помисл Берестя, здавалося, що не знайдеться прокуратор для такої справи. Та прокуратор знайшовся і як признання одержав теку міністра справедливости. Траґедія судівництва не зачалася доперва від судової реформи, бо вже давно передтим заведено в судівництві „другий відділ“, т. зн. стереження суддів, про котрих не було певности що до їх політичних переконань, головно суддів, що займаються політичними процесами і пресовими конфіскатами. У відділах безпеченства при воєвідствах ведуть картотеки, в котрих записують політ. погляди суддів на основі денунціяцій. Презеси судів визначаються часто комічним партійництвом. (Посол Бурда з ББ: А ваші люди не робили оргій?) Дальше пос. Тромпчиньский доказував ломання конституції на тім тлі й говорив так: Пан міністр Міхаловский порозкидав сотки суддів лише на підставі свідоцтва „другого відділу“ в мін. справедливости і виділу безпеченства при воєвідствах. При кінці п. Тр. ілюстрував свої твердження конкретними випадками. — По нім пос. Біляк з Українського Клюбу критикував новий карний кодекс. В нім нема поняття політичного переступства і є кара смерти, якої не знають нові кодекси. Високі оплати унеможливлюють населенню доходження справедливости навіть у таких випадках як побиття. До служби в судах, у прокуратурі та в тюремництві Українців майже зовсім не приймають, що суперечне з 96 арт. конституції. В Найвисшім Суді нема ні одного судді Українця, хоч богато справ у I і II інстанції має акти в українській мові. За Австрії було в Сх. Галичині 25 проц. суддів-Українців. Тепер той стан дуже погіршився. У Львові на 20 новоіменованих коморників нема ні одного Українця. Відмовляють вже відчитування актів обвинувачення в українській мові. Політичні процеси множаться щораз більше. Се доказ анормальних відносин у Сх. Галичині. Їх не поправиться наглими судами, котрі мають той засадничий блуд, що нема в них відкличної інстанції, отже бувають і правні помилки. Справа Городка мала виразне політичне тло. Се ствердила преса як також „Діло“, хоч оден з послів твердив інакше. *(Посол Зайдлер: Але „Діло“ осудило злочин в Городку! — Посол Недзялковский: Вся українська суспільність осудила його. — Посол Загайкевич: ..... — Посол Биржа: Коли осудила, то нехай не плаче!)* Посол Біляк: Шибениця не розвяже всіх політичних проблемів. — Відтак промовляв пос. Розмарін (ж. к.). — Справи звязані з подією в Городку освітлимо окремо.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ІНТЕРВЕНЦІЮ ПОС. ВЕЛИКАНОВИЧА, чому досі не видано виконуючого розпорядку щодо рент для українських інвалідів, віцеміністр Пестжиньский відповів: Розпорядку не видано досі тому, що мін-во хотіло роздобути для укр. інвалідів як найбільше грошей...

„СТРОННІЦТВО ЛЮДОВЕ“ заповідає на лютий бр. селянський страйк. Він полягатиме на припиненні довозу живности до міст.

РОЗБРОЄНЕВА КОНФЕРЕНЦІЯ розпічне наново свої наради в Женеві 23 б. м. Радитиме над французьким й американським проектами розброєння. Щоб уприємнити час учасникам нарад, пригравatиме арматня і скорострільна музика на Далекому Сході і на болівійсько-парагвайськім фронті.

МАСОВІ РЕДУКЦІЇ В СССР тривають дальше. В кооперативах звільнено 831 осіб. В Одесі звинено 40 торговельних бюр. В Нижнім Новгороді (тепер Ґоркій) скасовано 47 урядів, в інших урядах зредуковано 1.800 людей.

МОЛОТОВ, голова Ради Комісарів СССР виголосив у Москві промову. В ній м. ін. заявив, що колективізація рільництва буде в біжучім році майже зовсім припинена. Буде також припинена примусова продаж збіжжа державі („хлібозаготовка“). Натомість податки большевики будуть стягати з селян в натурі.

ЕКСКАЙЗЕР ВІЛЬҐЕЛЬМ II заборонив членам родини Гогенцолернів брати участь в гітлерівськім русі і припинив грошеві підмоги для Гітлера. Причина цего та, що Гітлер замало підпирав монархістичні пляни б. цісаря.

В ГАМБУРҐУ відкрили таємний склад зброї й амуніції комуністів. Увязнено 11 комуністів.

З ПАРИЖА доносять, що нова французька політика змагає до порозуміння з Німеччиною.

ПОЛЬ БОНКУР, новий преміер, заповів у своїм експозе великі ощадности в видатках, скасування непотрібних урядів і редукції урядників.

АНҐЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР в Японії інтервеніював у тамошного правительства в справі офензиви японських військ у глибину Китаю, що загрожує анґлійській торговлі.

МУССОЛІНІ заявив у розмові зі співробітником „Ню Кронікл-ю“, що світова кріза осягнула вже найнизшу точку. Цей стан тріватиме ще коло 6 місяців. В другій половині року наступить поправа. В тій ціли мусять бути розвязані три проблеми: воєнні довги, розброєння і митні барери (ПАТ).

В КИТАЙСЬКІМ ТУРКЕСТАНІ вибухло повстання магометан. Повстанці хочуть відірвати ту провінцію від Китаю. Совітська преса твердить, що повстання інспіроване Анґлією. Створенням нової буфорної держави Анґлія хоче відділити західний Китай від СССР.

ЯПОНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ має запросити Гувера на свого фінансового дорадника.

ЯПОНЦІ ведуть завзяті бої з китайськими неправильними силами.

ГУВЕР висловився за скликанням комісії для розгляду справи воєнних довгів і приготування світової господарської конференції. Русвелт виступив проти творення сеї комісії. Натомість поручив безпосередні переговори з кождою державою зокрема.

1000 ГОДИННИКІВ швайцарських фабрик
„Omega“ „Longines“ „Doxa“
і інші продаємо нижше цін фабричних.
Домбровский і Розважевский
124 Львів, вул. Академічна ч. 2. 3-5

Місяць Січень призначений для поширення української католицької преси.

НОВИНКИ

Виїмково печатаємо се число „Нової Зорі“ в збільшенім обємі. Рішитися на постійне видавання двох великих чисел на тиждень можна буде щойно тоді, коли передплатники скажуть своє слово.

Пресова нарада відбулася 13. с. м. в льокалі „Великого Лугу“ у Львові. Referували п. М. Козланюк і д-р Р. Дашкевич про зміну статуту Лугів і про напади з того приводу частини нашої націоналістичної преси. Дискусія тревала поверх три години. Всі промовці з виїмком двох оправдували крок д-ра Дашкевича. Звіт подамо.

Православні на Лемківщині обкрадають гр. катол. церкви. В грудні м. р. обікрали гр. катол. церкви в Довгім і Чорнім, знов на саме наше Різдво в Свіржевій і Незнаєві. Вкрадені річи перенесли до православних каплиць. І це діється безкарно в католицькій державі!

Крадіж в церкві в с. Шили, пов. Збараж. Один парубок вліз вікном до церкви й забрав з каси 42 зол. Коли хотів виміняти дрібняки в кооперативі, його зловили.

Концерт в память Гетьмана Мазепи відбувся в с. Кипячка, пов. Тернопіль. Реферат виголосив студ. Т. Чикало. Всі точки програми випали бездоганно.

В Підгаєччині підчас Різдвяних Свят відбулося 47 аматорських вистав. В цілім повіті Свята відбулися без алькоголю.

В Коломиї заложено філію Т-ва Українських купців, ремісників і промисловців „Зоря“. Головою т-ва став п. Андрій Стромецький.

Філія ремісничого т-ва „Зоря“ повстала в Мокротині к. Жовкви. В члени філії вписалося 35 членів, у тім 12 жінок.

Освітно-господарський курс уладжує в лютім с. р. філія „Просвіти“ в Жовкві.

В Делятині відбулися дві кооперативні анкети. Присутних було коло 50 учасників.

Летючки ОУН розкинено по селах в луцькім повіті на Волині підчас римо-кат. Різдвяних Свят.

Два стріли впали в ночи через вікно до хати Василя Яціва у Верині коло Миколаєва. Польська преса догадується, що се пімста на особі Яціва за те, що він витрутив граблями револьвер з рук утікаючого Біласа та був свідком в доразнім суді за напад на почту в Городку.

До Канади можуть їхати жінки, що мають від своїх мужів візвання („перміти“), діти до 18 літ і наречені, котрі мають „перміти“ вироблені їх нареченими. Можуть також вернути до Канади рееміґранти, котрі були поза Канадою не довше 1 року від дати виїзду з канадійського порту. Рееміґранти можуть також забрати своїх жінок і дітей до 18 літ, коли матимуть гроші на показ.

„Квадраґезімо анно“ в кіні. Щоби спопуляризувати ту енцикліку, Голяндці уложили фільму зі 100 образів у картинах і дуже цікавих сценах з фабричного життя. В них ясно виступають ідеї енцикліки. Фільма має великий успіх.

Великі сніги впали в північній Італії. Зелізничий рух утруднений. На вулицях Медіоляну відгортають сніг спеціяльні плуги.

Маґазин постелі Р. Држала, Львів, вул. Хорущина 5 (біля кіна Аполльо), поручає по найнизших цінах ковдри, матераци й постіль. Перероблення ковдри по 6 зол., матераца по 8 зол. Тел. 94-81. 98 16-2

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Банкроцтва в Польщі в 1932 р. На підставі даних Головного Статистичного Уряду запротестовано в Польщі в 1932 р. векслів на загальну суму 834 міл. 600 тис. зол. (в 1931 р. 1,328,300.000 зол.). В 10-ох місяцях 1932 р. було 473 банкроцтв, коли в тім часі в 1931 р. було 640 банкроцтв. Вже нема кому банкротувати. **Кредитова політика** банків стала дуже осторожна. Трансакції переводжено майже виключно за готівку.

Дефіцит Польщі за листопад 1932 р. виносив на підставі приватних даних 10.290.000 зол. Приходів було 165,520.000 зол., розходів 175,810.000 зол.

Кілька сот купців у Львові відбуло нараду. Зміст її просто розпучливий: зубожіла суспільність купує щораз менше, податки надмірно тяжкі, екзекутори приходять що дня, купецький стан просто ломиться. Добивають його кооперативи, військові та шкільні крамниці, вулична продажа, державні монополі, величезні обезпечення і т. д.

Збір бульби приносить в Польщі 27 міл. тон, то є майже 1/4 збору бульби на всій кулі земній, котрий виносить приблизно 115 міліонів тон.

Замість товарових поїздів—фірманки. В Тернополі відбулася нарада презесів львівської і станиславівської дирекцій зелізниць. Радили в справі малої фреквенції товарових поїздів. На нараді стверджено, що на Поділлі більша частина транспорту відбувається селянськими возами, бо транспорт зелізницею не оплачується.

Упадок продукції вугля. В листопаді м. р. продукція вугля в Польщі виносила 2,736.000 тон, на 43.000 тон менше ніж в жовтні м. р. Збут вугля зменшився на 87.000 тон і виносив 2,683.000 тан. В листопаді 1932 р. продукція вугля виносила майже на 1 міліон тон менше ніж в листопаді 1931 р.

Економічні круги чимраз частіше доказують, що світова кріза вже кінчиться. Ось найновіщі дані про це: 1) Запаси вовни зменшилися з 2312 тисячів тон в 1931 р. на 2087 в 1932 р., кавчуку з 652 на 635, цини з 362 на 254, цукру з 9993 на 7810, чаю з 298 на 198. 2) Промислова продукція від 1929 р. до 1932 змаліла на 40 проц. Це витворило вже люку на міжнародних ринках. Тому в найблизшім часі продукція мусить зрости. Це знова збільшить споживання і тимсамим зростуть ціни рільничих продуктів. Таке саме поліпшення слідне також у валютовій области. Поділ золота поміж поодинокими державами став більше рівномірний.

Біржа

ГРОШІ: Амер. доляр в прив. оборотах 8.92.5 зол.; канад. доляр 7.70—7.90 зол.

ЗБІЖЖА: Підволочиська: пшениця двірська 26—28.25; пшениця сел. 24.25—24.75; жито двір. 13.75—14; жито сел. 12.75—13; ячмінь на мливо 11.25—11.50; овес двірський 13—13.50; овес двір. замоклий 11.25—11.75; овес сел. 9.75—10; гречка на мливо 12.50—13; кукурудза 12.50; фасоля біла 17; фасоля краса 18.50; сімя коноп. 24—25; мак синий 117—127; конюшина чер. 95; макухи льн. 17—18; ґрис пшен. 7.25; ґрис житний 6.75 зол. — Львів: пшениця двір. 28—30.25; пшениця сел. 26.25—26.75; мука пшен. 60 проц. 48—49 зол. Інші курси незмінені.

НАБІЛ: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла 2.20 зол., за 1 л. молока 15—17 сот., за 1 копу яєць 5.60—5.80 зол.

Посмертна згадка

† **Филемон Метелля,** емер. президент окружного суду в Станиславові, помер 6 січня 1933 р. Президентом окружного суду був 16 літ. Коли в 1918 р. повстала Українська Держава, Покійний зложив їй присягу і був у її службі аж до відходу нашої Армії за Збруч. Як визначний фахівець Покійний зорґанізував у Станиславові Апеляційний Суд. Відділ того суду сповняв функцію Найвищого Трибуналу. Покійний став віцепрезидентом нашого Апеляційного суду і сенату Найвищого Трибуналу. На тім становищі Покійний віддав нашій державі великі прислуги. Йому треба завдячити, що наше судівництво мимо ненормальних часів стояло на належному рівні, що признали й чужі. Тому, коли прийшла польська влада, залишено його на становищі президента суду в Станиславові. І в нових обставинах Покійний зразковим виконуванням обовязків зєднав собі загальне признання. В суді постійно боронив прав української мови і дбав про те, щоб Українців принимано до судейського стану. Тому не диво, що похорони під проводом станиславівського епископа-помічника Преосв. Йоана відбулися при великім здвизі народу. В. Й. П.!

Антисемітизм се одинокий дійсний лучник між усіми гітлерівцями. Бо се річ тяжка, злучити людей в любови до якоїсь моральної цілі; лекше спільною ненавистю держати вкупі противні собі групи. (Карло Сфорца).

Жертви

Впр. о. Йосафат Хома ЧСВВ Куритиба, Бразилія 50 мільрейсів на українських інвалідів. (Адміністрація вже передала ті гроші управі орґ. наших інвалідів). 1-1

Впов. Пан Петро Кухар, Львів, 1 зл для тяжко хорої сироти. 1—1

Ірина Людкевич в Лаврові зол. 2 для сироти. 1—1

Впр. о. Іван Колода з Заболотові замість святочних желань знакомим: 5 зол. на катол. пресу, зол. 3 на Укр. інвалідів, зол. 3 на Рідну Школу.

Впр. о. Михайло Терлецький, Дорожів п. Лука к. Самбора, зл. 2.50 для сироти по священику. 1-1

На збільшення „Н. Зорі“.

Впр. о. Ізидор Скорохід, Топорівці, п. Городенка зол. 20 на пресовий фонд „Нової Зорі“. Впр. о. Степан Єдловський, Тулави, п. Новотанець зол. 20 на пресовий фонд „Нової Зорі“. 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СТАРША ЖЕНЩИНА, інтеліґентна, релігійна і невибаглива, найрадше вдова по священику, потрібна до заряду дому у безж. священика. — У-6 ряд парох. Постолів п. Лєско. 2—2

СИРОТА ПО СВЯЩЕНИКУ *просить милосердні серця о допомогу на продовження зачатого лічення* в шпитали тяжкої недуги всіх суставів. *Лікування потреває ще найменше два місяці.* Хора буде що дня горячо молитися за жертводавців. Ласкаві датки просить слати до Адм. „Нової Зорі“, для „Сирота по священику“. 112 5—5

ЛІКАР

д-р Остап Селянський

отворив з днем 15. І. 1933 р. лікарську канцелярію в Кутах над Черемошем.

8 2—3

КІНА

АДРІЯ: Леві та Ска.
АТЛЯНТІК: Бездомні.
КАСІНО: Мата Гарі (Ґрета Ґарбо і Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: Предивна справа Кляри Дін.
МАРУСЕНЬКА: Предивна справа Кляри Дін.
МІРАЖ: Ц. к. фельдмаршал (Вляста Буріян).
ОАЗА: Люди моря та ревія.
ПАЛЯС: Хоробрий вояк Швейк.
СТИЛЕВЕ: Вільні душі та ревія.
УТІХА: Дівча знад Волги і ревія.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacono ryczałtem

Рік VIII — Львів, неділя, 22 січня 1933. — Ч. 4 (602).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Стапіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.807.

Святий Ювилейний Рік

Голоси англійської та французької преси.

Лондонський „Кетолик Таймс" помістив промову св. Вітця й додав від себе таке: Різдвяний дар, що його св. Отець зробив для всіх своїх дітей у всіх частинах світа, чудесний... Тепер можемо за нього дякувати, опісля скажемо, яке має він значіння для всіх християн і для всіх Церков... Спаситель світа відзивається до свойого народу лише через свойого Намісника на землі". — „Морнінґ Пост" пише, що ця промова св. Отця одна з найкращих. Вона аж **надто свідчить, як Папі лежить на серці доля убогих і немічних та пригноблених (поневолених). Тому й многі некатолики,** навіть безбожники, повитають ту промову як голос, що має суспільне значіння високої вартости. — „Таймс" пише, що Папа говорив до всіх людей без ріжниці віри. „Папство не імпонувало ніколи так, як тепер, коли говорить, не зважаючи на якінебудь спротиви, до цілого світу". — „Дейлі Телеґраф" завважує, що „Папа одягнений в одежу світової поваги, послугується світовим радієм з більшим відгомоном, як усяка інша повага". — Парижський „Тан" (Час) пише, що голос Папи в радіо „до всіх" знаходить більший відгомін, як відозви більшовицьких державних радій „до всіх", і хвалить батьківське поведення Папи.

Великі торжества у Відні

Дня 5 вересня с. р. розпічнуться у Відні великі торжества для відсвяткування 250-х роковин освободження Відня військами австрійськими, польськими й козацькими. З того приводу архієпископ Відня Інніцер вислав письмо до кардинала Гльонда, в котрім запросив Епископат Польщі на ювилейні торжества. — Як відомо, найбільшу прислугу віддав тоді Відневи український шляхтич з Галичини Кульчицький, котрому вдячні Віденці подарували за те богато кави, знайденої в здобутім обозі Турків. Як зачуваємо, наша шляхта в Самбірщині задумує з того приводу урядити відповідні маніфестації. Наші історики повинні освітлити ту справу.

Небувале поширення большевизму

Інтервю з японським представником Козо Ітіґе

Віденська преса приносить цікаве інтервю з японським представником в Австрії, Козо'м Ітіґе. Зміст: В Европі не знають, що країна Єгол належить до Манджурії, таксамо не знають, що московські большевики загорнули в Азії два великі краї величини Европи, а саме: Східний Туркестан і зовнішну Монголію. Ті землі в европейських атлясах все ще малюють як приналежні до Китаю. Кромі того під владою китайських комуністів знаходиться густо заселена країна довкруги Ганкав особливо небезпечна тим, що лежить в центрі Китаю. Згадані три країни мають коло сто міліонів населення. А кромі того і в многих провінціях Китаю зриваються комуністичні бунти. Цілий той величезний край підмінований ком. агітацією і хаосом, котрі йдуть з Москви. Японія будує на Далекому Сході таму большевицькій агітації. Новоосновання держава Манджурія має в своїй конституції постанову, що в тім краю не сміє істнувати жадна ліва пропаґанда. Це інтервю викликало сильне вражіння.

Білоруський університет на Литві

Литовське міністерство освіти затвердило статут Білоруського Народного Університету. Його зорґанізували білоруські еміґранти, що перебувають на Литві. Сей університет буде мандрівний. Буде обїздити литовські міста з викладами. В січні сей університет заїде до Ковна. Коли ми діждемося свого хочби народного катол. університету в Галичині? „Судилося нам послідними бути", казав Шашкевич. Одначе в тім винні головно ми самі.

Королева Болгарії повила дочку

Всупереч умові з Ватиканом дитину охрестили по батьку.

З Софії доносять: Королева Болгарії Йоанна, дочка італійського короля, повила донечку, котру охрестили в вірі її батька під іменами Марії Люізи. Проти того запротестував папський нунцій у премієра Болгарії Муханова, покликуючись на те, що після умови всі діти з того подружжа мають бути охрещені і виховані в католицькій вірі з виїмком престолонаслідника. Премієр відповів, що це сталося з волі короля й на підставі одноголосної ухвали ради міністрів. Консеквенції зломання договору очевидно наступлять.

Надгорода за найбільше число дітей

Муссоліні установив в Італії великі надгороди для найчисленніших родин. Таку надгороду в сумі 100.000 лірів одержала тепер у Фльоренції родина Фабрі, 44-літний покоєвий маляр і його 40-літна жінка. Вони мали 13-теро дітей. Надгороду вручено торжественно в Паляццо Веччіо.

Біблійна гора Небо

Кустош ОО. Францісканів в Єрусалимі дозволив розпочати археольоґічні розкопки на горі Небо, котру Араби звуть Ґебель Неба. Передання кажуть, що Мойсей перед смертю побачив з гори Небо Обіцяну Землю, „молоком і медом текучу". Одначе до неї він не ввійшов, бо сумнівався в Провидіння Боже підчас мандрівки по пустині. На тій горі перебував також пророк Єремія. По укінченні наукових дослідів побудують на горі Небо капличку. Досліджуватимуть також руїни міста Небо, званого Кґіртет ель Мекгалет, з котрим звязана історія Жидів по виході з Єгипту.

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ?

Коли так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

Задля будучности

Городецька траґедія на її епільоґ дві шибениці на понурім подвірю „Бриґідок" глибоко потрясли совістю не лише українського але й польського громадянства. Свідчить про це м. ін. поведення майже всеї польської преси підчас цего суду над представниками українського підпілля в Польщі. Навіть ендецька преса, хронічно хора на звіриний шовінізм, назагал прилично держала себе і здобулася — навіть на нотки співчуття для нещасних молодих жертв хибно понятого патріотизму.

Здавалосяб, що по тім глибокім потрясенні і пробудженні громадянської совісти наступить серед польських політичних кругів поважна застанова і спроба усвідомити собі причини, що доводять до того рода крівавих фактів. Здавалосяб... Та хто завдав собі труду, щоби переглянути польську пресу всіх політичних напрямків по останнім львівськім процесі, той мусів ствердити, що в польській пресі нема ясного погляду на правдиве підложжа і суть того рода подій. І після городецької траґедії почули ми зі шпальт польської преси стару пісоньку, що всему винна гут лише „пруська інтриґа" і ті з Українців, що „свідомо зробили себе її знаряддям".

Клясичним приміром трактування даної справи можуть послужити статті голосного польського журналіста В. Стпічиньского в „Курєрі Пораннім" (ч. 359) п. з.: „По львівськім процесі" і *начального редактора „Слова Польского"* та „Ґазети Львовск'ої" В. Барановского п. з. „Суть обопільних взаємин". Пан Стпічиньский в згаданій статті м. ін. пише: „Можемо повірити в субєктивне почуття ідейности Данилишина і Біласа. Бо легко було в душах тих сільських хлопців розбудити героїчні почування на струнах серця, з виключенням розумових передпосилок... Але з того не виходить узасаднення віри в ідейність того, що в руки своїх підчинених всунув револьвери уживані виключно Райхсверою й послав їх на злочин і смерть. Не віримо і не повіримо в ідейність „женевського отамана Коновальця"...

Пан Барановский в згаданій вгорі статті в „Слові Польскім" ч. 358 пише: „Не належимо до тих, що звалюють всі процеси, що проходять в лоні руської суспільности виключно лише на заграничні підшепти. Одначе тяжко не ствердити, що вони істнують і з двох сторін намагаються роздувати полумя ненависти, яке впрочім всіма силами проти нас роздували через много літ".

Ні в одній ні в другій, ні в інших статтях автори навіть не пробують відповісти на питання, чому ті заграничні „підшепти й інтриґи" находять послух.

Не будемо оспорювати факту, що заграничні чинники стараються використати відвічний польсько-український спір на свій млин. Одначе не можемо

зрозуміти, чому передові журналісти в Польщі нібито не добачують, що суть справи не в ворожій заграничній пропаґанді, не в „пруській“, большевицькій, чи ще в якій там інтризі, але в незавидній дійсности, в якій опинилися Українці в Польщі. Чи малаб успіх ворожа Польщі й шкідлива Українцям пропаґанда, чи моглиб в такій мірі розвиватися підпольні орґанізації та виконувати того рода страшенні терористичні акти, колиб Українці в Польщі мали належні їм права? В якій ціли замикається своїй суспільности очі на факт, що ворожа пропаґанда має лише тоді успіх, коли находить пригожу почву? Така тактика ніколи не доведе до розвязки трудної українсько-польської проблеми.

Пан редактор Барановский в дальшій частині згаданої статті розсипав цілу низку загальників і фраз, з котрих годі виловити якусь провідну думку. М. ін. пише він, що польське правительство має в українській справі „позитивну програму“. На чім полягає та програма, ближче не пояснює. Зазначує лише загадково, що: „Границі сеї програми дуже розтяжні. Вони залежать від степені льояльности тих, що хочуть осягнути те і тамте і переговорюють в тій справі у властивий спосіб“. Ось тут власне найбільш засаднича помилка у підході до української проблеми. Мовляв, наперед якась ближче неозначена льояльність і щойно опісля відповідно до її степені, на підставі торгів якісь уступки. Така тактика політично очевидно не можлива. Льояльности від горожанина держава може вимагати. Одначе се річ загально відома, що фактична рівноправність і свобода всебічного розвитку все і всюди становить основу дійсної льояльности.

Вкінці з приводу сеї трагічної події треба згадати ще факт дуже характеристичний для ментальности певних польських політичних кругів. Пресова аґенція „Всхуд“ дістала від тих кругів комунікат до оповіщення. В тім комунікаті суґґерується українським поміркованим політичним кругам, щоб вони окремим комунікатом осудили напад на почту в Городку так, як це зробили по вбивстві бл. п. Т. Голуфка і ком. Чеховского.

Коли наші політичні чинники осудили і відмежувалися від попередних і взагалі від всяких терористичних актів підпольних орґанізацій, то ясно, що таксамо вони осуджують і напад на почту в Городку, без огляду на мотиви, з яких він був доконаний. Чи мають ще наші політичні чинники видавати присуд на тих, котрих вже засуджено і виконано вирок?

Розважна часть української суспільности все була, є і буде противна актам террору. Але задля будучности відносин між обома народами в краю має обовязок — осуджуючи акти террору — звертати увагу польської суспільности на те, що симптомів тяжкої недуги не можна усунути, коли не усунеться причин, які творять підложжа, пригідне для розросту недуги. Ми, українські католики, від самого початку все ясно й виразно стояли на становищі діяметрально противнім усякому теророви. Ми все недвозначно осуджували террор як річ під кождим оглядом недопустиму і страшну. Отже тепер з тим більшим правом можемо ствердити сю правду, що по стороні української суспільности правильне становище до террору знаходить щораз більше зрозуміння. По стороні польській видно покищо тільки зміну тону на більше людський, але не видно основної зміни, котра спонукалаб добиратися думкою до жерел страшних симптомів і до усування тих жерел. *Педагог.*

Ніхто не буде до боротьби героєм. Героєм вертається з боротьби. (Геббельс).

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ РСУК-а

(Ревізійного Союза Українських Кооператив).

2) — Олекса Сухоребський, кооператор (Яблонів, Рогатинщина): Мушу ствердити, що нинішні збори не додержуються клича, котрий ми пропаґуємо. Саля надимлена. Ми не йдемо по лінії кооперативної ідеї, ощадности і самовистарчальности. Наша самовистарчальність терпить на байдужність своїх членів. Через таку байдужність „Спілка Аґрономів“ довела до руїни богатьох наших кооператорів, між ними також і мене. Через „Спілку Аґрономів“ я втратив всьо своє майно. Як до того могли допустити наші ревізори і РСУК? — о. Малецький (Рівчиці, повіт Дрогобич): Панує взаїмне недовіря між президією і нами. Коли ми їдемо як представники на збори, то мусимо з чимсь вернути домів. Чи нам нині наші члени повірять, коли їм скажемо: „Вірте нам“, як це сказав голова РСУК-а. Тут видвигнено справи, які порушувало „Нове Село“. Працюю на терені Дрогобиччини. Хоч Сель-Роба замкнено, але ґанґрина лишилася. Інакше треба вести кооперацію в місті, інакше на селі. Треба було бути на низах і чути голоси про „Спілку Аґрономів“. Коли мене питали: „Отче, що се таке?“ я боронив як міг. Але боронити справи на сліпо не вдасться. Я узнаю в нашім РСУК-у найвищу владу. Коли повстав спір у справі реорґанізації, нехай дирекція вирішить так, щоб жадна сторона не була покривджена. Тут є опозиція. Де нема опозиції, там нема життя. Тут не повинно бути ріжниці між верхами й низами. Чим висша установа, тим більша контроля. Коли має бути контроля на низах то якаж контроля має бути в централях?! (Оплески). Ми не можемо дізнавати тут розчарувань. Нині муситься ті річи ясно висвітлити. Не погоджуюся з висказом п. Ю. Павликовського. Так не можна. Або перший ревізор зле вів ревізію або другий. Як він вів ту ревізію „Маслосоюзу“? Справа ще не полагоджена. Загальні Збори є понад Контр. Комісією (Оплески). Дискусія тут не здорова. Ставлю внесення, щоби Надз. Рада ще раз розглянула справу інж. Коцюби, щоб не було ніякого непорозуміння. Маю побажання до Комісії Матки: До Надз. Ради РСУК-а не повинні входити директори наших централь, бо це аномалія! Ревізор приїздить ревізувати свого члена Надз. Ради! Я проти того, щоби членами Надз. Ради і Контр. Комісії були директори наших союзів. Треба вибрати таких людей, котрі стоялиб понад партії, понад централі і союзи! (Оплески). — Проф. Михайло Демчук (Перемишль): Сьогодня 32 Повітові Союзи поважно захитані. Між ними і Перемишль. Цей сумний стан завинив і РСУК! У нас були „манка“ від 1926 р. Від 2.000 зол. дійшло до 80.000 зол. Про те знав РСУК але толерував доти, аж Перемишль опинився над берегом руїни. Білянси від кількох літ були фальшиві. Тут РСУК не сповнив свого обовязку. Коли були які неправильности, то треба було їх зараз усувати. Союз уратовано коштом коло 7.000 долярів, які дали кредитова кооп. „Надія“ і „Нар. Дім“. Сей великий промах не повинен на будуче повторитися. Треба взятися до масової ощадности. „Нар. Дім“ має з чиншу дохід 19.000 зол. Де ті гроші йдуть? „Нар. Дім“ уділює тільки ремунерацій своїм директорам. Кооп. „Надія“ має пекарню. Попередна дирекція Пов. Союзу вислала обіжник, щоб не купувати печива в нашій пекарні, але в Поляка. Від кого зачинати кооперативне виховання? Від молоді, бо від старших годі. В Перемишлі є Дух. Семинар, є Дівочий Інститут (200 дівчат), є хлопяча бурса (200 хлопців). Ті всі наші інституції не беруть хліба у своїй пекарні але в Поляка. Так ширять клич „свій до свого“... Там є такі люди, що всьо опанували. Мене викинули з членів кооп. „Віри“. У нас в Перемишлі один директор другого контролює! (Оплески). — Микола Онищук, селянин (Ковалівка, пов. Коломия): Закон може зробити з нами те що й на Волині. У нас нема кооперативної свідомости. Брак морального капіталу. Треба звернути більше уваги на пропаґанду кооперативної свідомости. Треба ширшої мораторії, як на 20 літ і довги зменшити хоч на 50 проц. — Іван Паливода, селянин (Лани, пов. Бібрка): Економічні відносини в кооперативах не дуже рожеві. Торги впали на 15 проц. Всьо складають на крізу. Коли наша кооперація обійме всі села? По містах приватні гуртівні банкротують. Кооперація не обхопила ще всіх крутів. Богато членів управ не знає ідеї кооперації, держаться тільки при кооперативнім коритци. Пов. Союзи розбудовували широко свою діяльність. Мріяли, що село дасть капітал. Коли настав крах, кождий Пов. Союз мав 30—40.000 зол. довгів. Треба було їх чимскорше ратувати. Підвищили відсотки з 5 на 6 проц., з 6 на 7 проц. Думали, що ми з ідеї будемо більше давати. Вина тут РСУК-а, бо в богатьох випадках члени Надз. Ради Пов. Союзів не надаються на своє місце й уживають його для фамілійних протекцій. Через таких панів валиться кооперація. Не треба толерувати похибок. — Михайло Кушнір, кооператор (Плотиче, пов. Бережани): Богато Союзів зліквідували як і в Бережанах через фамілійні справи. Кооперативи в повіті йдуть до Жидів купувати. РСУК не позволив (!) отворити складниці в Козовій. На якій підставі РСУК опирав своє рішення, що не можна отворити складниці в Козовій? (Далі буде).

ОСИП НАЗАРУК

ШІКАҐО

3) Праця при тім надзвичайно важка. і неприємна. Робітники, яких я там бачив, облиті кровю майже від голови до стіп. Український робітник, який там працював довгий час і тепер опроваджував мене, говорив мені, що в тій різниці є спеціяльний рід величезних тараканів (дерганів), які годуються кровю і яких годі винищити. Кров чути в воздусі. І якийсь дивний запах, немовби смертельного поту день у день убиваних тисячів живучих істот. І якийсь дивний півсутінок, у котрім всьо видно. Людський мозок глядача працює тут сильно: всі його нерви заанґажовані. Тут він признає рацію веґетаріянам.

Та найсильніще працює людський мозок глядача при вівцях. Не при різанню їх, тільки при веденню на смерть. Як відомо, вівці чуючи інстинктом небезпеку, збиваються в купу й требаб їх одинцем витягати з тої купи, що забралоб богато часу і труду. Отож до чого додумалася людська хитрість? До чогось — бодай для мене — дуже цікавого: Управа різні кормить спеціяльно тресованого барана якого добре годує ріжними ласощами (згаданий вище робітник оповідав мені, що тому баранови дають цукру, хліба з маслом і т. и.). І він провадить овець на смерть. Що днини — тисячами їх провадить під ніж, до такого довгого рова, котрий сам годен перескочити, — а вони ні. І вони падуть у той рів. Там смерть на них жде. А баран обійде загороджене поручча — і знов іде по нові жертви.

Чи той баран робить се свідомо чи несвідомо?

Над сим горячо дебатували учасники нашої прогульки по різниці. Думки були поділені. Др. С. Гриневецький твердив, що баран напевно відчуває й навіть знає, що робить, бо кожде звіря має інстинкт і бачить кров. Хіба що зоперувалиб йому відповідні желези. Та про таку операцію він не чув. Инші твердили, що се діло тресури і що баран не знає, що робить. Згадуваний робітник оповідав, що бачив, як часом вівці немов прочувають, що їх провідник веде їх не до добра й задержуються. Тоді баран-зрадник вертає, треться до них, очима блискає — словом: кокетує їх поти, поки не підуть за ним. Коли втомиться веденням свого племени на різню, не хоче вже ходити. Тоді оден з різників присідає, баран вилазить йому на рамена й дається нести. Вівці дальше йдуть за ним... „Коли трафиться добре витресований баран, що добре робить свою службу, то його не продалиб і за 5.000 дол.“

Я бачив того барана.

Був цілком білий, добре годований, чистий, аж вилискував, очі мав веселі. Цікаво, що письменник Сінклер, котрий здобув собі світову славу описом шікаґської різниці, нічого не пише про того цікавого барана. А може я забув?

Чи більше нема що сказати про ту проблему барана? О, ні! Я до неї нераз вертав думками весь довгий час мого побуту в Шікаґу і заки скінчу писати про Шікаґо, поділюся з читачами тими думками про барана. Аякже.

А покищо скочмо до музею й на університет. (Дальше буде.)

▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲

1000 ГОДИННИКІВ
швайцарських фабрик

„Omega“ „Longines“ „Doxa“
і інші продаємо низше цін фабричних.

Домбровский і Розважевский

124 Львів, вул. Академічна ч. 2. 4-5

▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼▼

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

В прияві св. Вітця прочитано декрет, що зовсім безпечно можна приступити до канонізації блаж. о. Фурнета. Другий декрет потверджує дійсність 2 чуд, що послужать до беатифікації преп. Слуги Божої С. Марії Пеллетіє.

Преосв. Григорій іменував почесним крилошанином гр. кат. Капітули в Станиславові о. Олександра Капустинського, пароха в Мельниці, пов. Бо[illegible]щів.

Еп. Пжездзєцкий видав пастирський лист у справі навернення православних.

Від 18—25. І. ц. р. відбувається у всіх лат.-польських епархіях „уніоністичний тиждень“.

Від 1918 р. побудовано в Польщі 1600 костелів і дуже богато каплиць.

З Ірляндії доносять, що там чути було промову св. Вітця 24. XII. дуже виразно. Промову передано опісля на острові через радіо в тамошній мові.

„Бог не вмирає“. Так оповідають ті, що вертають з Росії. Навіть комуністи в хвилі горя чи смерти взивають Бога, якого передтим вирекли́ся... („Тсе Юніверс“).

11. II. ц. р. минає 75 літ від часу як Непорочна Діва явилася в Люрді. Приготовляються великі паломництва й торжества.

Кардинала Бінета з Безансону іменував св. Отець своїм Леґатом на торжества в Люрді.

В одній з військових церков у Римі (св. Катерина в Манянаполі) почали відправляти щоденно Службу Божу за всіх Італійців, що полягли в світовій війні. Ту Службу Божу відправлятимуть стало й безперервно.

„Ля Круа“ відсвяткувала 2. XII. 1932 р. 100 річницю уродин свойого основника, о. Павла Байї († 2. XII. 1912).

Конференція австр. Епископату видала норми щодо сучасної церковної штуки.

У Берні (Швайц). утворено недавно нову, третю з черги парохію.

В Анґлії навернулося в 1931 р. більше як 12 тисяч осіб. Найбільше (1597) навернулося в м. Уестминстер.

В Югославії зростає безупинно евхаристійний рух. В 1932 р. відбуто чимало евхар. конґресів.

У Загребі помер у 74 р. життя архітект Осип Ванкас, що побудував 70 церков, 13 семінарій і монастирів, 4 театри й богато будинків. Ще в 24 р. життя побудував катедру в Сараєві. Був завсіди дуже добрий католик.

У м. Цволле в Голяндії, звідки походив Ван Россум, згорів домініканський монастир, церква й бібліотека. Цінніші церковні річи вратовано.

Американські Поляки починають розвивати в себе Кат. Акцію.

Американські Єзуїти розпочали між тамошніми Муринами сильну працю, головно через систематичні апольоґетичні конференції.

Канадійський катол. часопис „Аксіон Католик“ у Квібеку обходив недавно 25-ліття свойого істнування.

Перший раз в історії відбувся недавно в Калькуті похід з Пресв. Тайнами вулицями міста.

У Владивостоці помер 6. І. 1933 р. еп. Павло Сліовський (ур. 1845 р.), а в Мюнстері еп. Йоан Поґґенбурґ.

У Мюнхені відновлено тамошню катедру. Кард. Фавльгабер виголосив у ній прегарну промову про церковну штуку.

Єгипетський кедив Фуад дістав у дарунку від св. Вітця дуже цінні видання про астронома Птолемея. Твори ті передав йому Ап. Делеґат в Єгипті, Валері.

Присилайте передплату!

(2) 1-5

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Добромильський монастир — руїна.

Василіянський Чин в Галичині вже від 1816 р. хилився до упадку. Про це слушно писав тодішний протоігумен о. Голдаєвич, признаючися, що він не міг тому упадкови зарадити. А в 1882 р. був той Чин вже на вимертю. Як побачимо низше, в часі передачі Добромиля ОО. Єзуітам не було тоді на новіціяті вже ні одного новика, а в монастирі, досить великім, були лише три немічні старці. Таким як Чин був і Добромильський монастир: цілковита руїна. В записках о. Дація, що вступив до Чина зараз по обняттю Добромиля Єзуітами, занотовано отсе:

„Понеже насъ на разѣ найбо́льше обходитъ монастырь, длятого кладемо ту на мѣсце нотатку выписану зъ высше сказаного инвентара:

„Oddział IV. Opisanie klasztoru. Budynek klasztorny jest tak zdezolowany, że obecny stan jego jest niezamieszkalny.

Що та увага не була пересадна, побачимо по́знѣйше при реставраціи монастыря, ко́лько во́нъ поглотивъ гроша нѣмъ го припроваджено до того стану, въ якомъ го ся теперъ бачитъ. Зако́нчено акцію урядову списанемъ обширного протоколу во́ддавчого, который переховує ся въ старостве Добромильско́мъ по́дъ датою 15 червня 1882. — Такъ ОО. Єзуиты стали ся правними завѣдателями и Добромиля и всего, що до него належитъ. Очевидна рѣчь — дотеперъ проживаючи́ въ монастырѣ не мали що ту робити, до тыжня всѣ ся порозѣзджали. Игуменъ о. Юліянъ Телишевскій выѣхавъ до Улашковець и тамъ въ недовзѣ померъ[245]); о. Варнава Козяръ до Погонѣ[246]), а о. Иннокентій Макаревичъ до Гошова[247])."

„По залагодженю всѣхъ формальностей правныхъ приписаныхъ правительствомъ и властею церковною стали они (то є оо. Єзуиты) правними завѣдателями Добромильской обители. А коли старенькій оо. Василіяне якъ єсьмо о то́мъ высше спо́мнули, опустили Добромиль, монастыръ Василіянскій черезъ ко́лька днѣвъ можна було назвати правдиво єзуицкою резиденцією, бо въ цѣло́мъ домѣ не було анѣ одной душѣ Василіяньской. Тыждень цѣлый були оо. Єзуиты самі́ и до ничого ся зовсѣмъ не брали. Може для того, що недовѣряли, чи зъ той муки буде хлѣбъ. Ажь на другій тыждень по ихъ пріѣздѣ, пріѣзджає двохъ клерико́въ старовасиліяньскихъ, бр. Куликъ[248]) и бр. Стехъ[249])*). Они поко́нчивши новиціятъ въ Добромили выслані були въ характерѣ учителѣвъ народныхъ до 4. клясовой школы въ Лавровѣ, на котро́мъ то постерунку клерики василіяньскій дотримували пляцу такъ довго, якъ благоугодно було протоигумени. О. Сарницкій при послѣдно́й передъ реформою каноничной визитаціи въ р. 1882. въ кождо́мъ монастырѣ ко́лька сло́въ сказавъ до своихъ ОО. и братей на тематъ єсли кто хоче, може поѣхати до Добромиля й по́ддати ся реформѣ. Для ОО. очевидно така пропозиція була „голосомъ вопіющимъ въ пустини“, бо знаємо з повысшого яке пригноблююче вражѣне зробила на нихъ вже сама вѣсть о маючо́й появити ся реформѣ. Клерики хоть такъ само якъ и ОО. задивляли ся на реформу, однакожь ті не маючи жадной надѣѣ, абы иншою дорогою могли зо́стати священиками якъ то́лько дорогою реформы, якъ було ихъ трехъ въ Лавровѣ (бр. Куликъ, Стехъ и Куницкій[250]) такъ всѣ забрали своє шматє и въ путь до Добромиля. Духъ вступивъ въ ОО. Єзуито́въ, коли побачили передъ собою трехъ кандидато́въ до маючого ся отворити новиціяту. Було вже зъ чимъ зачинати“[251]).

---

[245]) о. Юліян Телішевський *1820 р., вступив до Чина 1843., помер на туберкульозу в Улашківцях 10 січня 1883. Гл. Спис померших ОО. і Бр. Чина св. Василія В. Руколис о. Ткачука ЧСВВ. ст. 2.

[246]) о. Варнава Козяр, *1806 р. вступив до Чина 1831 р., помер зі старости 16. вересня 1886 р. в Краснопущі. Спис. ст. 3.

[247]) о. Іннокентій Яків Макаревич *1803 р, вступив до Чина 4 січня 1828, помер зі старости 20 марта 1892 в Гошові. Спис ст. 3. Архів монастиря св. Онуфрія у Львові.

[248]) о. Виссаріон Василь Кулик ЧСВВ помер 23 марта 1904 р. як священик у Львові в 54 р. життя. Гл. Catalogus defunctorum Patrum et Fratrum Ordinis S. Basilii M. ab anno 1886. st. 5.

[249]) о. Володимир Стех ЧСВВ ще жие як місіонар в м. Пассаїк, *12/7 1863 р. вступив до Чина 12 листопада 1881 р. ординований 15 вересня 1889 р.

*) брат Куницкій приѣхавъ о ко́лька днѣвъ по́знѣйше.

[250]) о. Теодозій Куницький помер 17 січня 1913 р. Гл. Catalogus defunctorum Patrum et Fratrum Ordinis S. Basilii Magni ab anno 1886, 5.

[251]) Гл. Записки о. Дація ст. 60.

Сі три клерики становили зародок нового Чина. Пізніше приступили до реформи зі старих ОО. Василіян: о. Юліян Земба[252]), о. Димитрій Жуковський, що був першим реформованим ігуменом в Лаврові[253]), о. Мелетій Тибінка (але він по кількох місяцях опустив реформу, бо була для нього за тяжка. Був ігуменом старих Василіян в Гошові)[254]) і о. Єрон Островерха ігумен Бучацький[255]).

Як лиш ОО. Єзуіти обняли Добромильський монастир переніс о. Сарницький трох отців Василіян з того монастиря до других. В Добромилі остали самі ОО. Єзуіти. Свій побут зачали від оглядин нового місця.

„Въ котрый кутъ не заглянули — пише дальше о. Дацій у своїх записках, — всё знайшли знищене. Нѣгде нѣ то дверей добрыхъ, нѣ вôконъ, нѣ суфѣтôвъ, нѣ пецôвъ, нѣ лôжокъ, нѣ колдеръ: всё старе, дрантиве, порохнаве. Клопôтъ тай тôлько. Отвирай ту новиціятъ, коли нема и одного новика де прилично помѣстити. О. Яцковскій видячи таку пустиню бувъ за тимъ абы попросту будувати новый монастыръ. Но о. Щепковскій, позаякъ готôвки на тôльки не було, запропонувавъ щобы монастырь радикально переобразити. Проектъ той заразъ ввôйшовъ въ житє. Спроваджено чимъ скорше двохъ братчикôвъ Єзуитôвъ, добрыхъ фаховыхъ столярôвъ, спроваджено мулярôвъ, спроваджено всякого потрѣбного матеріялу, зачала ся фабрика, котра такъ шпарко поступала на передъ, що несповна по трехъ мѣсяцяхъ гора почавши вôдъ дзвôнка до новиціяту включно була комплетно готова. Вправлено новй вôкна, дверѣ, пôдлогу, дано новй суфѣти, новй печѣ, келіѣ помальовано. Впрочѣмъ коротко скажемо, що нынѣ видишь въ Добромили, — числячи навѣтъ найдрôбнѣшу посудину, то все справили ОО. Єзуиты. По Василіянахъ ничь не зôстало, буквально, хиба чистй мури и тіи понаправлювано“[256]).

Жиючий ще брат Сай оповідає подібно як тут описано. Він вступив до Чина саме по передачі Добромиля ОО. Єзуітам ще перед ремонтом монастиря. І бачив той монастир перед відновленням. Тому що новіціяту неможливо було від разу отворити, казав йому о. Щепковский вернути ще до дому й аж по скінченню робіт коло дому приїхати на новіціят. Оповідав мені брат Сай, що з фронту дому було видно долину і поверх, але зі сторони города не було майже приступу. На городі є відразу гора. Перед ремонтом дому земля від городу припирала до вікон монастиря. Вода з гори спливала під стіни монастиря і з того були вогкі стіни і сам монастир був вогкий. З гори до вікон пхалися всякі плазуни, до рефектаря (їдальні) приповзав вуж, очевидно з города[257]). Старі Отці Василіяни були безрадні і не вміли взятися до віднови монастиря. Як згадано висше, монастир представляв дуже сумний стан. Підлоги по коритарах були так покалічені, що і в білий день можна було звихнути ногу. В келіях було брудно, стіни були чорні від бруду, не було відповідного умеблювання... Такі самі були й ігуменські комнати. По келіях було повно старих, непотрібних ґратів, яким місце було хіба десь під повіткою. Не було видно ні слідів якогось культурного, інтелєктуального життя. Не дивно, що так сам монастир як і його мешканці не могли мати ніякої притягаючої сили для молодих кандидатів до монашого життя. Тому й не дивно, що в часі приїзду комісії були в великім монастирі лише три Отці, а не було ні одного новика або кандидата. Занедбаний вид монастиря так на зовні як і внутрі був образом і занедбаного духовного й інтелєктуального життя.

Якже інакше виглядали монастирі єзуітські! Европейський культурний лад задумали вони по змозі завести і в василіянськім монастирі в Добромилі. Тому зараз в перших днях — вже в тиждень по обняттю Добромиля взялися вони до основної віднови монастиря. Столярів спровадили таки своїх, законних братів Бялобжеского і Жолондкевича. Наймили і світських. І взялися до ремонту. Брат Бялобжеский був не лише знаменитим столярем, але розумівся добре й на будівництві. Тому був провідником цілої реконструкції монастиря. Ремонт мусів бути переведений основно, не вистарчало поробити лише поправки. Монастир мусів відповідати свому призначенню під оглядом гігієнічним і монашим. ОО. Єзуіти зробили все що було можливо зробити.

„Робота розпочалася, пише о. Дацій ЧСВВ, вôдъ лѣвого крила, зъ того боку, де новиціятъ. (ОО. Єзуитамъ) передовсѣмъ ходило, абы упорядкувати кôлька комнатъ для новыкôвъ.—Валять пеци, выймають вôкна, дверѣ, шкробають стѣны, выймають пôдлоги на коритарахъ и въ келіяхъ. Не упливъ вôдъ розпочатои роботы и мѣсяць а вже лѣва сторона монастыра прибрала зовсѣмъ новый видь. И пôдлогы новй на коритарахъ и въ келіяхъ, и вôкна красній и дверѣ и пеци а въ келіяхъ скромній але зовсѣмъ приличній лôжка и столики и крѣселка. Ажь вôдôтхнули ОО. Єзуиты, бо хоть самй тулять ся якъ можуть въ брудныхъ покояхъ, за тое мають вже де помѣстити своихъ выхованкôвъ“.[258]).

За три місяці не вспіли столярі закінчити всеї роботи, бо крім підлоги на коритарах, в рефектарі і всіх келіях треба було вставляти ще вікна і двері. Ту роботу робили столярі і через зиму. Під домом від сторони городу, зараз при мурі монастиря росли дерева і був великий насип землі. Вивоження її коштувало поверх 800 зол. ринських. Ще в осени 1882 р. поставлено паркан довкруги городу й уладжено город клявзуровий.

Господарські будинки були в досить добрім стані так, що не треба було такої реставрації як в монастирі.

По зміні заряду монастиря була аґітація, щоби вся служба покинула монастир. Та всі остали на своїм місці.

Новий ректор, о. Щепковский знайшовши в рахунках монастиря записки про довжників, казав всіх їх прикликати. Довідавшися, що се були бідні люде, подарував кождому з них довг. Селяне були дуже вдячні за подарування їм довгу. Так служба як і селяни побачили, що нові господарі не такі злі як про них говорили неприхильні аґітатори.

Далі подам розміщення будинків і розклад монастиря на долині і на поверсі. Замічу, що оо. Єзуіти уладили спальні новиків на імпровізованім другім поверсі, де уладжено по обох сторонах окремі переділки для кождого новика.

252) о. Юліян Земба — висвячений послідний зі старих Василіян 1881. р. помер в Краснопущі 12 серпня 1902 р. в 54 р. життя.

253) Був добрий монах і священик; мав дуже гарний голос. Співав в хорі з таким перенятям, що плакав і других побуджував до плачу. В адміністрації був дуже непорадний. Пізніше вийшов з Чина.

254) о. Мелетій Михаіл Тибінка *1884 р., вступив до Чина 1868, помер як ігумен в Гошові 29 листопада 1920.

255) о. Єрон Островерха був ректором Бучацького монастиря. Приступив до реформи, відбув на ново новіціят 1893 р., по новіціяті викладав математику і фізику на фільософії в Лаврові, здається 2 роки, відтак працював при парохії в Дрогобичі, на кінець в Михайлівці, де й помер 28. серпня 1903 р. заповівши пишучому сі стрічки ще на кілька днів, що вмре на Успенія Пр. Діви Марії, бо так собі у Неї випросив.

256) Записки о. Юліяна Дація ЧСВВ. ст. 51.

257) Про се оповідав мені літом 1932 р. бр. Евлебій Сай ЧСВВ.

258) Записки вôдносятъ ся до исторіи нашого св. Чина вôдъ часу реформы 1882. о. Юліянъ ЧСВВ. — ст. 63. Сторін записаних дрібним письмом мають сі Записки 221 ін 4⁰ на оба боки (+ 21). Решта нотатки ін 4⁰ чиста.

Що сказав міністр Перацкий

Про Українців. — Про повстання на Поліссі. — Про УНДО. — Про УВО. — Про Жидів. — Як виглядає буджет того міністерства.

Міністр внутрішних справ Перацкий виголосив на засіданні буджетової комісії дві довші промови, в котрих м. ін. сказав: В справі Українців правительство Польщі стоїть на становищі, котре я висказав у моїй заяві 16. І. 1932. Стверджую, що провідники з одної і з другої сторони, особливож українські провідники, остають по заду за настроями суспільности, котра вже примінилася до загальних напрямних співжиття. Частина провідників УНДА солідаризується з терористами. Тут порушено справу т. зв. повстання на Поліссі. Там по розвязанні комуніст. орґанізації Зах. України повстала банда в 7 селах повітів ковельського і коширського. Вона рабувала крамниці й убила одного війта. Ізза багнистого терену трудно було її зліквідувати. Вкінці довершили сього 4 швадрони КОП-у і 100 поліцаїв. В боротьбі 21 бандитів погибло, зловлено 29, з них 4 вже засуджено на смерть. З поліцаїв погибли 2, ранені 4, один офіцир утратив ногу. — Що до шкіл, то в школах не удержується конфідентів, а коли були спорадичні випадки, то сего вже не буде. Зате УВО в спритний спосіб займається провокацією, напроваджує поліцію на фальшиві сліди та показує їй дрібні річи, аби скрити великі злочини. — У відношенні до Жидів правительство стоїть на засаді рівности прав. — Буджет мін-ва замикається цифрою 202,530.932 зл. у видатках, отже зменшено його о 15,277.000 зл. обтявши видатки на поліцію о 8,497.000 зл., на КОП о 4 мілл., на воєвідства і староства о 3,870.000 зл.

Не здрігайтеся!

Многі люди здрігаються вже на сам звук слова: ощадність. З чого маємо відкладати гроші, коли наші доходи не вистарчають навіть на щоденні потреби. Одначе се є погляд зовсім неслушний; власне незаможні люде мусять ощаджувати. В житті кождого чоловіка бувають тяжкі хвилі, коли конечне посідання хочби малих грошевих резерв. Чоловік богатий не мусить так безоглядно ощаджувати як убогий, бо богатий має маєток і кредит, коли бідак може числити лише на своїх 10 пальців і на тих кількадесять заощаджених залотівок. Розуміємо дуже добре положення тих людий, що ведуть смутне і тяжке життя, одначе ніяк інакше їм помочи не можемо, як впоїти в них засади ощадности. — Найліпше числити на власні сили, коли не хочеться попасти в крайну нужду. Виконання тої ради не легке, але нема иншого способу виходу. — Кожда золотівка, хочби дуже тяжко набута, причиняється до уреґулювання основних засад нашого істнування. Сотиковими лептами будовано великі будівлі, не вільно отже легковажити сотиків, а треба зрозуміти їх збірну вартість.

Правду сю належить усвідомити собі докладно в дні зачаття нового року, бо першим обовязком кождого чоловіка є забезпечення будучности собі і родині.

Отже кождий прозорливий чоловік повинен чимскорше удатися до Почтової Каси Ощадности і зложити там хочби лиш кілька (вистарчить 1 зл.), або набути обезпеченеву полісу і потім не забувати оплачувати складки і доносити там стало свій тяжко запрацьонаний гріш. (12)

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

З КРАЮ

Нарада інтеліґенції в Теребовлі.

Інж. В. Пасіка: Я тої думки, що до системи треба допасовувати референтів. Возьмім певний порядок викладів на 6 місяців. З одної ділянки можуть бути 3—4 виклади. Треба зачинати від фільософії як найзагальнішої науки (дисципліни) і йти до конкретних наук. Релігія, фільософія й історія мусять іти наперед. Технічне переведення не таке тяжке. Сходини нехай будуть що суботи і в греко-катол. свята. До загальних наук референтів маємо. Поки прийде черга на більше конкретні науки, до того часу вспіємо знайти референтів. — Проф. Тимощук: Тепер ясно. Се мабуть самоосвітний гурток для інтеліґентів. Теми подані в програмовім рефераті справді дуже цікаві. Деякі річи (як колективізація), є обговорювані в польській пресі особливо санаційній. З того видно, що уряд експериментує. Ми українські інтеліґенти повинні чуйно стежити дороги, якими йде світ, щоб нас не заскочили. Може настати час що маси нашого народу будуть вимагати від нас вияснень а ми їм їх не зможемо дати. Може статися щось таке, за чим ми не будемо годні підбігти. Як те знання здобути? Можна взяти якийсь один капітальний твір і його зреферувати. В нашій пресі є нераз натяки на ріжні факти але нам треба основнішого знання. Потрібуємо кантакту з народом. Ми той контакт нині тратимо. Треба його відзискати. Друга справа: популярні виклади; вони мають бути по селах, в читальнях, на актуальні теми нашого життя: з просвіти, кооперації, сільс. господарства. Мусимо уважати, щоб народ нас розумів, щоб не відчужувався від інтеліґенції. — о. Мохнацький: Що до популярних викладів, то сим займається наша відчитова комісія окремо. Вони вже ухвалені. Щож до викладів і рефератів для інтеліґенції, то порядок в часі не мішає порядку в системі. — Проф. Чайковський: Досі кожде Т-во хотіло щось дати і тому собі взаїмно перешкаджали. Наша відчитова комісія має усталити один плян. Звертаюся до голови місцевої читальні, яка має викладову салю, щоби порозумівався з головою комісії при уділюванні салі на ріжні імпрези. Колиб навіть було театральне представлення, то реферат може бути пополудні. — Д-р Годований: Треба списати, які книжки з котрої з теребовельських бібліотек (публичних і приватних) можна буде використати. — Інж. Пасіка: Ті бібліотеки для нас замалі. Ми хочемо стати духово незалежні, тобто черпати европейську культуру просто з культурних центрів, без польського або російського сита. Треба запренумерувати 2—3 журнали: німецькі, французькі, англійські, італійські і ті журнали реферувати на сходинах. Вдатні реферати можнаб оголосити друком в ґазетах. Апелюю до присутних молодих студентів університету, щоби вчилися чужих (світових) мов. — Д-р Воробець: Пренумерата чужих журналів то пісня будучности. Де ми наберемо стілько грошей? Та тих журналів є сотки! — Інж. Пасіка: Я думаю тільки про найважніші, загально образуючі, а не про фахові журнали. 6—8 журналів коштувалоби 150—180 зол. річно, то не так богато! Кождий з нас може на таку ціль жертвувати 5—8 зол. річно! — Проф. Тимощук: Д-р Воробець згасив каганчик, який засвітив Д-р Годований.Думки інж. Пасіки гарні, тільки їх здійснення дещо тяжче, хоч признаю можливе. Покищо лишімся при тім що є! Хто з присутних має які теми, нехай зголосить! — Проф. Щирба: Я прочитав дуже цікаву книжку Ресля „Про виховання“ (польський переклад з анґл.) і можу її зреферувати. — Д-р Мішко: Прошу рішити, кого запрошувати на наші сходини?—о. Мохнацький: Тут тяжко повести границю. Будемо повідомляти ширший круг т. зв. інтеліґенції, то є всіх, які булиби в силі успішно брати участь в наших сходинах! Потрібна певна підготовка! Дякую за участь всім. Про найблищі сходини повідомиться.

ТРАН ВРАТУЄ ЛЮДСТВО!

В деяких промислових підприємствах в Америці доконано в останнім часі інтересного досвіду з примусовим відживлюванням робітників траном. В одній з хемічних фабрик робітники були поділені на 2 ґрупи. Перша ґрупа складалася зі 115 жінок і 70 мужчин, друга з 88 жінок і 40 мущин. Перша ґрупа, починаючи від грудня 1931 до березня 1932 року що дня підчас перерви в праці приймала столову ложку трану, а друга ґрупа ні трану ні жадних инших середників не принимала. 103 членів першої ґрупи в часі зимових місяців ні разу не перестудилися, а в другій ґрупі уникнуло перестуди лише 12 осіб. 96 учасників ґрупи, що відживлялися траном, ані разу не опустили праці задля злого стану здоровля, а з другої ґрупи лише 5 осіб працювало без перерви. Кромі цього усталено, що відживлювання траном хоронить людей від закаження інфлюенційними хоробами. 10 б 1-5

Хто хоче любити людий, мусить уміти чекати (на вияснення їх блудів і т. п.)
Гельвецій.

Шкільний плєбісцит

До шкільного плєбісциту ставилися люди зразу неохочо. Не тому, щоби не знали ваги школи з українською викладовою мовою, тільки тому, що не хочуть вірити в польську щирість; все пригадують собі надужиття при виборах, коли то одним махом в окружних комісіях змінялися висліди і то на сотки тисяч голосів. Та остаточно дали себе переконати і взялися до праці.

Плєбісцит переведено в 28 громадах теребовельського поміту. Внесено 2000 (дві тисячі) деклярацій за 2990 дітий в шкільнім віці. В повіті є всіх шкіл 44. З того дві українські: Деренівка і Ласківці, решта утраквістичні або польські. Учителів всіх 160, з того 32-ох Українців. Інспектор покликувався на якийсь обіжник і не хотів приймати деклярацій. Декларації вислано почтою. Се коштувало 32 золоті. Отже чи що буде, чи ні, держава вже заробила. Тим, що вносили деклярації, сказав інспектор, що то і так нічо не поможе, бо, мовляв, я в кождім селі знайду 20 дітей і школа може бути найвище (в найкращім разі) утраквістична. Де польських дітей знайдеться 40, там, мовляв, школа мусить бути польська. Отже крути не верти, а все має бути так, як схоче пан інспектор. Через таку поведенцію орґанів влади в людей виробляється почуття, що право має той, хто має владу в руках. Таке поведення ослаблює позицію елементів, які хочуть стояти на становищі закона а підсилює якраз скрайні елементи і дає їм аргументи в руки, що, мовляв, законно годі чогонебудь добитися.

ПЕЛЮСТКИ

Почалася довга, понура осінь. Днина в днину одноманітна, млява, повна отупіння. Кисле небо все плаче й плаче грубими каплями дощу.

Не видержу довше в хаті. Гливкою стежкою виходжу в огород.

Довкруги мертвота аж сумно. Астри зівсім приникли до землі, братки дріжать під подувом вітру, а на пелюстках рож ваготіють грубі краплини дощу.

Беру одну рожу в руку, струшую дощеві краплини й залюбки приглядаюся. Пелюстки ще свіжі, а такі чисті — пречисті аж очі манять.

Нараз зривається нагальний вихор.

„Цвіти, гейже в танець!“

Одним подувом зриває майже всі пелюстки моєї рожі і несе їх на своїх крилах високо-високо.

Дивлюся за ними, куди їх вітер понесе?

Все вище й вище аж під саме небо.

Після довгої хвилини спускаю свої втомлені очі на землю.

Ах! Як богато пелюсток цеїж рожі в грязкому болоті. Дріжать біленькими підчашниками, наче хотілиб вирватися. Та годі.

Ах! Життя, життя! Яке ти нераз нагальне. Хто може опертися твойому вихрові?

Одних пориває він високо, других кидає в болото. *Ір. Назарко ЧСВВ.*

Маленький фейлетон

ВИДНОКРУГ

Досвідами стверджено, що з висоти 1 метра сягаємо зором на 4 км. довкруги, з висоти 5 м. на 9 км., з 10 м. на 12 км., з 50 м. на 27 км., зі 100 м. на 38 км., з 500 м. на 85 км., з висоти 1000 м. на 120 км., з висоти 2000 м. на 170 км., з висоти 5000 м. на 269 км., з висоти 10.000 м. 381 км. Значить, наш видноокруг в більшій висоті зростає зразу скоро, потому помаліше. Дорослий чоловік сягає зором на менше більше 5 км. довкруги або на годину ходу.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В БУДЖЕТОВІЙ КОМІСІЇ СОЙМУ посол Матчак виголосив промову такого змісту: Міністр внутр. справ сего року ще ні словом не згадав про українську справу і не сказав нічого про висліди політики, яку зачав своєю заявою перед роком. Правду кажучи, нічо не змінилося ні перед тою заявою ні по ній. Є всемогутність поліції, котрої представники нарушують закони і дальше бють горожан вже не тільки щоб видобути зізнання, але й при екзекуціях. (Бесідник наводить конкретні випадки). Цензура поступає самовільно. У нас сконфіскувалиб тепер навіть біблію. Міністр говорив, що поліція не викликає сутичок з населенням, тимчасом крівавий перебіг випадків в ліськім повіті завинили повіт. комендант поліції та староста і кілька сот людей поставили перед суд, 4 засудили на смерть й уласкавили на доживотну вязницю. А на Волині й Поліссі знищено богато українських сіл. Вся політика змагає до того, щоб український елемент знищити під оглядом господарським, культурним і навіть чисельним. Та політика не відповідає заявам п. міністра та проурядового табору. — Посол Луцький також жалувався на ріжні несправедливости, особливо на уживання конфідентів у школах. Міністр Перацкий переривав обидвом промовцям окликами.

ВІСТИ ПРО ПОВСТАННЯ кубанських козаків потвердила совітська преса. По здавленні повстання виселено 46.000 козаків з 3-ох станиць. На їх місце спроваджено резервових червоноармійців (ПАТ).

МАРШАЛ ПІЛСУДСКИЙ відбув з мін. загран. справ Беком двогодинну конференцію.

АНҐЛІЙСЬКИЙ УРЯД перепросив польське правительство за протипольську пропаґанду анґлійського радія. (ПАТ).

ЛЛЬОЙД ДЖОРДЖ заявив представникови ґазети „Дейли Кронікл“, що провідники всіх трьох анґлійських партій ще в 1931 р. згодилися на рівноправність у зброєнні Німеччини.

ПОЛІТИЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ Німеччини на думку політичних кругів таке, що розвязання райхстаґу передбачують у скорім часі.

В РОМУНІЇ уступив уряд Маніва. Премієром став Вайда Воєвод.

До ПОРТУҐАЛІЇ прибув еспанський князь Альфонс де Бурбон разом з 28 монархістами. Вони втікли з еспанської твердині в Африці, куди їх запроторив був республиканський уряд. Вязнів везено до цеї тюрми в кораблі, котрим звичайно перевозили худобу.

ОФІЦІЙНІ Й ПОЛІТИЧНІ КРУГИ Америки доходять вже помалу до переконання, що справу воєнних довгів треба як найскорше розвязати. Необхідність уступок Америки в тій области находить щораз ширше зрозуміння. („Дейли Кронікл“).

ПЕРСЬКИЙ УРЯД старається полюбовно полагодити з Анґлією спір за нафтову концесію.

ТИБЕТАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ проти китайської влади заняли разом з магометанами місто Урунчі в провінції Сін-Кіянґ. Вони думають проголосити незалежність цеї провінції й цілого Тибету.

КОНСЕРВАТИСТИ В ОБОРОНІ ЯПОНІЇ. Часописи анґлійських консерватистів рішучо виступили в оборонї Японії. Вони пишуть: Анґлія не повинна причинятися до ворожого виступу Союза Народів проти Японії. Китай не має одного відповідального правительства. В таких умовинах діяльність Японії це одинока ґарантія мира і безпеки. Японія поширить сферу впливів на цілий північний Китай.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ВИГЛЯДИ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО РОМАНУ

Потішаючий зворот. — Могутній орудник: католицький роман. — Його майбутнє. — Що таке католицький роман? — Його три роди. — Католицька белетристика і „вільнодумна критика“ — „Расовий“ католицизм у романі. —Захристія має голос. — Історичний роман. — Роман-життепис. — Сучасний роман. — Моральний кістяк католика-романіста. — Його рація для загалу. — Соціяльний роман. — Без одинацята година.

По довгім тупцюванні на яловім залізнім тоці лібералізму наша інтеліґентна суспільність починає врешті прозрівати і відчувати тут і там правду католицтва. Крім сірої маси новоспечених „неофітів“ прийшли в останніх десятках літ до католицького руху деякі справді серіозні люди, нпр. пок. Др. В. Охримович, пок. Др. С. Томашівський і и. для котрих навернення було глибоким переживанням, льогічною розвязкою розвитку їх життя. Наша інтеліґенція зачинає тут і там прозрівати й бачити, що в теперішній час остається їй поділ тільки на два табори: на біле „так“ і на червоне „ні“. А те біле, то не капіталізм (як це інсинуують большевики назріваючому українському католицтву), тільки католицизм.

Як звичайно в нашому літературному життю бувало, і тепер українські письменники, які захочуть проявити свою католицьку ідеольоґію в українській літературі, мусітимуть перескочити може протягом кількох літ той ступінь, що його на Заході проходили католицькі письменники продовж століття: від письменства побудованого на поганській ідеольоґії до католицької літератури. Слово „література“ розумітиму по новочасному як красне письменство; а з нього візьму під увагу тільки найбільш під сю пору розвинений та найсильніще на суспільність діючий один його відлом: роман[1]).

Заки це станеться, спитаймо, чи є в нас якісь дані на розвиток католицького роману і що маємо під тою назвою розуміти? Чи матиме католицький роман у нас відповідну тематику та чи буде його розвиток корисний для українського письменства?

Без обвинувачення себе в оптимізмі можна сьогодня поставити засновок, що перед католицьким романом у нас широко відчинені ворота в прийдешнє. Повна посуха й безпліддя нашого роману в останніх часах, зглядно його „приписовий розвиток“ в УССР спонукують нас шукати причин тої яловости. Причина тому одна, таж сама, що й на Заході: брак душі, брак Бога в тематиці літератури. На чисто світські теми сказали вже письменники тільки, що більше не мають уже що сказати, коли не хочуть повторюватися аж до нудоти. Лишається їм хіба попис стилем, формою. Тільки що інтеліґент-середняк на таку вудку не піде: вона для нього не принадна і за нудна. Остається отже зміна теми. На нашу гадку та зміна може йти тільки в однім напрямі: повороту до Бога, того безмежного Сонця, що тільки в Його світлі набирає сіра природа людського життя барви і контрастів. Кілько хто зискав Бога, тілько зискав душі; кілько хто душі зискав, тілько обогатив своє життя в красу. Отже: нові люди на нові місця.

Застановімся, що таке католицький роман. Можна так назвати три роди роману: 1) роман, що його написав католик — і тільки; 2) роман з католицьким підкладом, тлом і 3) роман з католицькою моралю.

Першого типу католицького роману, званого католицьким тільки через те, що написав його католик, у католицькій літературі найбільше. Лаяти такий роман некатолицьким[2]) через те, що він не має ніяких інших ознак католицтва поза віроісповіданням автора, ніяк не годиться. Таж годі заєдно вимагати від усякого католика, щоб він зараз, щонебудь пишучи, встрявав „доконче“ в поважні справи віри й моралі. Не треба забувати, що не кождий роман має вчити. Він може лише бавити, а гідна забава, Богом дозволена, також потрібна. Отже, суворі католицькі критики, дозвольте... істнувати й таким католицьким письменникам. Є вони впрочім завсіди в початках кожного нового руху й уповні відповідають правилам природного розвитку кождого руху.

З другого боку нехай мають право до назви романістів ті католики, що і в письменстві про свій католицизм не забувають. Бо з якої речі ліберальні критики мають право відбирати заслужений титул поважного літературного твору книжці через те тільки, що в ній є католицька моральна ідея? Прозивання того типу книжок „письменством захристії“ — „паламарщиною“[3]) і т. п. (через те тільки, що такі твори мають якісь вислови, тему чи духа стисло католицькі) не повинно бути для нас, католиків, чимось залякуючим. Пси лають, знак, що їдемо... Не мусимо узалежнювати нашої літературної гадки від погляду чи лайки жидівствуючого, ліберальствуючого чи соціяльствуючого „критика“. Церковна правда, як і моральна, має право бути прикладена до історії людини і то без затрати гідности тої останньої. Такі твори наші „критики“ очевидно строго осудять, жалуючи буцім то, що їх строга критика відбувається „в імя мистецтва“. Не вірмо тому: самі ті критики в глибині свого я знають добре, що злий осуд свій дають не в імя оборони мистецтва перед „паламарщиною“, тільки під впливом ненависти до релігії. Отже такі твори маємо право цінити не тільки як католицькі, але і як літературні. Бо не змінює краси статуї те, що вона сперта на кріпку ставину.

Не можна відразу приймати, що всякий твір з католицькою основою писано тільки „для навернення“. Є преціньтвори, з котрих так і видно, що написав їх живий „расовий“ католик, що — не так хотів — як радше мусів і міг їх написати тільки як католик. Твори, що не були писані для тези, тільки для вислову свого я, зрослого нероздільно з католицтвом. Годі навіть такі твори поручати некатоликам, щоб їх навернути. Катол. віра, катол. традиція, навіть гріхи католиків — все те грає чималу ролю в тій складній історії, яку ми звемо католицьким життям. Усе те впливає на представлення характерів, на акцію, на тло. Католицька віра являється тут впливом дуже діяльним і визначним і все, що дозріває в її жаркому сонці, дає плід богатий у смак і барви. Може цей своєрідний посмак здаватися декадентові гострим, можуть разити його „варварські“ барви й контрасти, а проте, для живої повновартної людини — вони рух і правдиве життя[4]).

Величезне поле до попису для католицького романіста дає історичний роман. Є в ньому місце і на підчеркнення катол. середовища, є місце на представлення психіки католиків у ріжних часах, є місце на спростування історичних брехень, є місце навіть і на найгірше: на тенденцію. Заграницею бачимо великий нахил у катол. романістів якраз у напрямі творення катол. історичних романів: монс. Р. Г. Бензен в Англійців, Е. фон Гандельс-Манцеті, о. П. Дерфлер у Німців і б. ін. Вповні необроблена та ділянка роману в нас, Українців-католиків. Наш історичний роман — це переважно велика тенденційна брехня в користь московського православя: згадатиб хоч двох історичних письменників-белетристів: Кащенка та А. Чайковського. Якеж величне поле до попису для українського католика-романіста: українське минуле! Яке богацтво можна видобути хоч би з часів св. Йосафата і Його ворога М. Смотрицького! Яке буйне барвисте тло, яка сензаційна акція, яка велика можність опису психіки героїв: від грішного примітиву козацького простака до містичної глибини католицького Святого! І вкінці: яка подібність у ситуаціях і настроях до... нашого часу...

А та, сьогодня на Заході така модна ділянка роману-життепису великих людей! Кілько тем: Куліш з вічними хитаннями вдачі (прекрасний тип сучасного Українця!), Шевченко-біблеєць, Марко Вовчок (яке богацтво видобулаб з життя Марковички така прим. Сиґрида Ундсет!), Володимир Барвінський, Іван Франко (упадок християнства, наслідки гріха в житті, недокінчений поворот до Бога) і безліч, безліч інших тем.

А вже коли держатися тільки нашого часу, то й тут має католицька атмосфера своєрідну відживчу вартість для письменства. Таж у теперішньому світі через те просто „мода“ на католицизм. Ніжна повага й гідність католицьких установ, свого рода повновартна „раса“ католицьких почувань, незвичайна складність і при тім простота („єдність у многости — се краса“) духовного життя, — все те використовують уже навіть невіруючі письменники-романісти. Чомуж не малиб робити того Українці-католики? Ми, католики, єдино виправдані, коли це робимо: в нашому житті є релігійний досвід, пережиття цих річей; у некатоликів тільки... здогади[5]). Отже і психольоґічний роман сучасности дає нам, католикам, величезні можливости.

При сучасній загальній непевности всіх основних річей, у світі сумнівної совісти, в моральній богословії уродин смерти й подружжа, при зображенні всього того має романіст-католик великі позитивні дані. Нехай навіть такий католик-романіст у практичнім християнськім життю буде хоч як непослідовний

---

[1]) Писанина старих католицьких педаґоґів на тему шкідливости роману взагалі та поручування на його місце аскетичних творів може — на Заході бодай викликати в свідомих інтеліґентів-католиків тільки усмішку. В нас натомість цей своєрідний літературний „ригор“ янзенізму жие ще й досі...

[2]) Пробу суворого осуду з такої точки всього дотеперішнього дорібку католиків в українській літературі дав п. Володимир Бабчук у статті про укр. катол. літературу, поміщену в „Альманасі українських богословів“ з 1922 р.

[3]) Коли накладом катол. видавництва „Льоґос“ вийшла збірка віршів одного молодого католика, то ліберальні рецензенти вважали за добрі в тій збірці тільки чисто світські вірші. Натомісць вірші, в яких була якась релігійна думка чи почування, були для тих критиків „дяківщиною“. Цікаве що деякі з членів жюрі польської державної літературної надгороди не хотіли признати тої надгороди Леопольдові Стафові, бо він „пропаґує ідею о с о б о в о г о Бога“! Ось Вам „безсторонність вільнодумної критики“...

[4]) Подібну „парафіянську“ критику почуємо часом навіть з уст простеньких католиків скрупулянтів, які хотіли б усе бачити н а д т о пристойним, „зразковим“. Ця прудерія забуває про важну річ: не всі книжки пишуться „для дідей і дорастаючої молоді“ тай живемо ми не в торжествуючій Церкві, тільки у воюючій. На землі є крім чесноти і гріх, крім екстази покута. Забувати про се, бачити в представлюванні того „непристойність“ — це тільки зубожувати в католицькій літературі ділянку людського, це зводити її саме до правдивої паламарщини. (Сю тему обговорює докладніше книжка Й. Кальвета: „Засади критикі католіцкой“. В-ство св. Войтіха).

[5]) Один з наших визначних романістів-лібералів скаржився недавно передімною, що найтяжче приходиться йому, невіруючому, зображувати релігійне життя своїх героїв...

(як дехто з французьких католиків-романістів), всеж таки його духовний світ має кріпкий моральний кодекс і обективні закони моралі. А якогось морального закона мусить романіст держатися; тож ділянкою модерного роману є людське діяння, здефініоване як зле чи добре, праведне чи неправедне. Амбральне письменство, що займається тільки нервово хворими чи півбожевільними психопатами, це тільки рід літературки для верхівки ліберальних снобів та великої буржуазії. Драма Гамлета має рацію істнувати тільки тоді, коли людина має сумнів щодо моральної приємливости самогубства. Герої деякої модної літературки того сумніву не мають; алеж годі загалові нормальних людей числитися з виїмковістю психопатів. Отже загал просто не читає тих духових екстібіціонізмів, не бере до рук нудних Жідів, Прустів і їм подібних. Волить героїв навіть кримінального роману, котрими, як каже Честертен, всеж таки руководять л ю д с ь к і спонуки добра і зла. Катол. романіст може поставити своїх героїв у суспільність, яка — не конечно клерикальною бувши — всетаки має кріпкі мірила на праведне й неправедне, у суспільність, яка може лихе осудити й вибачити, а не безрадно ломити руки над трагедіями всяких „комплексів Едипа“ і т. п. дурниць переважно жидівських хаотиків-матеріялістів. Це якраз сила католика-романіста, що він має кріпку опору, з котрої можна ставити гальму темпераментам і гонам, а не саму тільки „чесність зі собою“. А куди не покотиласяб доля нашого дивоглядного покоління, всеж певне, що зацікавлення для роману може збудити тільки людський мотив.

Важна відміна роману — соціяльний роман. Про його потребу в наші часи не треба говорити. В нас він з католицького становища зовсім не руханий. Католики Заходу в тій ділянці роману міцно спізнилися, хоч стараються тепер те спізнення надробити: о. Шіган та Бельок в Анґлії, безліч молодих сил у Німеччині й ін. країнах. Тим більший це обовязок для нас, Українців, що становимо останне антемуралє перед більшовизмом. Спроби новель зі соціяльною закраскою дали вже наші католицькі автори о. Бордуляк і о. Кміт. У своїх соціяльних новелях поставили вони проте тільки запит, відповіди не дали, описали селянську нужду, та не сказали нічого про її вигублення. Цей неактивний песимізм мусять нові катол. автори перемогти, поборовши дві перешкоди: незнання напрямних катол. соціяльної діяльности та традиційного „ридання“ українського письменства. Не повинні вгавати чи уставати і старі робітники — добрий примір дає Б. Лепкий, який аж тепер взявся до роману.

Шляхи намічені. Час тільки взятися до праці. Жниво велике, робітників мало. Останній час: бє одинацята година!

А р а м і с.

НОВІ ВИДАННЯ

Проф. О. Лотоцький, Директор Українського Наукового Інституту у Варшаві. ЦЕРКОВНА СОБОРНІСТЬ. Луцьк 1932. Накладом В-ва „Т-ва ім. митр. П. Могили“. Ст. 32, 16⁰.

Aleksander Łotocki: ZAGADNIENIA RELIGIJNE W Z. S. R. R. Kraków 1932 Odbitka z „Przeglądu Współczesnego“ Nr. 121, Maj 1932. Ст. 23 + 3 чисті. 8⁰.

Aleksander Łotocki, Profesor Uniwersytetu Warszawskiego. AUTOKEFALJA. Zasady autokefalji. Prace Polskiego Towarzystwa dla badań Europy Wschodniej i Bliskiego Wschodu. Warszawa 1932. Skład główny: Instytut Wydawniczy „Bibljoteka Polska“, Ст. 218, 8⁰.

Вище названі нові три праці проф. О. Лотоцького писані зі становища автокефального. Їх *оцінці присвятимо в свій час більше місця.*

Іван Габрусевич: УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП для сільських школярів. Львів, 1932. В-во „Світ Дитини“. Видання друге. Ст. 16, 16⁰. Ціна 40 сот.

Франц Коковський: В НІЧ ПІД СВ. МИКОЛАЯ. Сценічна картина в 1 дії. Львів, 1932. В-во „Світ Дитини“. Ст. 8, 16⁰. Ціна 20 сот.

Володимир Хронович: ГОСТИНА СВ. МИКОЛАЯ. Шкільна інтермедія. Львів, 1932. В-во „Світ Дитини“. Ст. 7, 16⁰. Ціна 20 сот.

Володимира Жуковецька: ОПОВІДАННЯ ДЛЯ НАЙМЕНШИХ. Львів, 1932. В-во „Світ Дитини“. Ст. 64, 16⁰. Ціна 80 сот.

А. Теодор-Давидов: БАЙКИ Й КАЗКИ. Переклав з російської мови Юра Шкрумеляк. Образки А. Комарова. Львів, 1932. В-во „Світ Дитини“. Ст. 60, 16⁰. Ціна 60 сот.

Елінора Гойт-Бренерт: МАЛЕНЬКА ВДОВА. Переклала Константина Малицька. Образки виконав Петро Андрусів. Львів, 1932. В-во „Світ Дитини“. Ст. 7, 16⁰. Ціна 20 сот.
Добре заслужене у нас В-во „Світ Дитини“ видало отсе ряд цікавих книжочок для дітей, котрі з радістю приймуть наші наймолодші читачі.

А. Гаврилко: ЩОБИ В НАС БУЛА ЗДОРОВА ГОСПОДАРКА. Кооперативна Бібліотека ч. 10. Львів 1932. Накладом автора. Ст. 20, 8⁰. — *В живій і легкій формі автор на прикладі сільської кооперативи представляє як треба вести здорову і плянову господарку в кооперації.*

Інж. д-р Евген Томашевський: КООПЕРАТИВНИЙ ЗБУТ ЖИВОЇ ПТИЦІ. Львів 1933. Накладом атора. Ст. 38, 16⁰. — *У звязку з започаткованим у нас кооперативним збутом дробу ся повчаюча книжка просто необхідна для наших кооператорів і селян, що хочуть якнайкорисніше збувати свій дріб.*

Bogdan Suchodolski: **Ideały kultury a prądy społeczne.** Warszawa, 1933. St. 520, 8⁰.

В сім інтереснім творі подані виїмки з творів кількадесятьох польських письменників почавши від таких як Цешковский, що представляє реліґійну теорію розвитку історії, скінчивши на таких як Кшивіцкий (псевдонім Людвика Кульчицкого), котрий боронить теорію історичного матеріялізму. В праці тій особливо цінні богаті бібліографічні й життєписні дані. Польська консервативна преса дуже хвалить сей твір.

Carlo Sforza: EUROPÄISCHE DIKTATUREN. Deutsch von Hans Reisiger, 1932. S. Fischer Verlag. Berlin. 232 S. 8⁰.

Не зі всіми поглядами сего автора можна згодитися з католицького становища. Та треба признати, що се першорядний знавець сучасних політичних відносин. В сій праці обговорені диктатури в Італії, на Мадярщині, в Югославії, в Польщі, в СССР, в Туреччині і в Еспанії та знаменито схарактеризований „німецький сфінкс“ з пустою демаґоґією Ґітлєра, до якої й у нас дехто зітхає. Автор описує відносини в згаданих краях на підставі автопсії. Його обсерваційні й комбінаційні здібности дуже великі. Гороскопи, які він ставить, понурі під оглядом матеріяльним й особливо моральним. Нас Українців уважає найморальнішим народом між усіми Словянами. — А. Ч.

ВИ НИНІ ЗДОРОВІ, ЩО БУДЕ ЗАВТРА З ВАМИ — НЕ ЗНАТИ. ТОМУ ВЖЕ НИНІ ПОДБАЙТЕ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВАШОГО МАЙБУТНЬОГО І МАЙБУТНЬОГО РІДНІ В ОДИНОКІМ УКРАЇНСЬКІМ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „К А Р П А Т І Я“ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38.

НОВИНКИ

Велика праця о. М. Карівця ЧСВВ про реформу Чина матиме в 1933 р. зовсім інакший вигляд ніж досі. Головний зміст її будуть становити цікаві полемічні статті нашої тодішної преси. Ті статті дадуть інтересний образ психіки галицької інтеліґенції в тім часі.

Збір законів, розпорядків і вироків *у справах пресових появився в польській мові.* В нім є виїмки з 62 законів, розпорядків й обіжників. Є там і приписи про колипортажу, приписи почтові, телеґрафічні й т. д. Пресова справа в Польщі під оглядом законодатним була досі особливо замотана. Згадане видання опрацював мґр. Зеленевский.

Новий закон про охорону творів мистецтва й історичних памяток появиться незабаром. На підставі того закона консерваторські власти І інст. матимуть право, давати дозвіл на часове або постійне вивезення таких річей за границю. Від вивожених на стало річей треба буде заплатити скарбови 15 до 25% їх оціночної вартости.

Шкільний плєбісцит переведено у всіх громадах Станиславівщини. Внесено 7.194 деклярацій за 10.573 рітей за українською мовою навчання. Шкільний інспектор жадав нотаріяльних повновластей. Проти сего внесено відклик.

Мих. Голинський, відомий наш співак, виступить у львівській опері в операх: „Аїда“, „Жидівка“, „Тоска“, „Дон Карльос“ і „Тангайзер“. Перший його виступ в „Аїді“ (Радамес) відбудеться 26. с. м.

Подільський Музей має бути заснований в Чорткові. Ініціятори під проводом д-ра Електоровича збирають усе, що відноситься до минувшини Поділля.

Одинокий Українець лікар-дентист на Покутті це д-р Микола Гнатчук в Коломиї, вул. Крашевського ч. 4, котрий відкрив канцелярію 1. с. м.

Уважно зі шпротами! М. Торн доніс поліції, що купив 15 дк. шпротів у склепі Рахелі Шрайбер при вул. Руській ч. 2. По спожиттю тих шпротів затроїлася ціла родина з 4 осіб і служниця.

Голова „Союза Польських Нафтових Промисловців“ інж. Владислав Дунка скінчив самовбийством у Львові. Причина фінансові трудности.

Їзда зі Львова до Кракова тревати-ме від мая с. р. не цілих 5 годин. Новий поспішний поїзд курсуватиме між Львовом і Ґдинею.

В найблищих часах появиться розпорядок у справі поміщування списів субльокаторів у брамах камениць.

У Львові іменовано сім нових віцепрокураторів Окр. Суду: Закшевський (зі Станиславова), Чехович (з Перемишля), Ольберек (з Бережан), Дзюжиньский, Россовский, Прахтель-Моравяньский і слідчий суддя Еплер.

У Львові під костелом Єлисавети зловили 4 молодих, заможних жебраків, котрі удавали военних інвалідів. Вони називаються А. Ґайґа, С. Шак, Ф. Таф

З вистави українських малярів у Львові

Іванка Н и ж н и к: Пейзаж.

З вистави українських малярів у Львові

В. Л а с о в с ь к и й: Пейзаж.

Місяць Січень призначений для поширення української католицької преси.

і М. Курчак. У військових мундурах на власній бричці обїздили вони дооколичні ярмарки і всюди витягали гроші.

У Вильні увязнили прошака, котрий як виявилося є власником 16 десятинного господарства.

Польський Інститут суспільної економії в Варшаві почав видавати цікаві спомини безробітних.

Варшавський орган консерватистів „Дзень Польскі“ виходить вже як відбитка крак. „Часу“.

На Горішнім Шлеську не функціонує 20 великих копалень. Наслідок того 40.000 безробітних.

Число безробітних в Польщі зросло і тепер є їх 243.290 осіб. В останнім тижні число зросло на 12.051 осіб. Варшава має 22.794 безробітних, Лодзь 40.049, Шлеськ 78.715.

Найгірше платні урядники в Польщі. Відтак іде Австрія, Чехословаччина і Франція. Найліпше стоять урядники в Німеччині. Статистичні дані в тій ділянці виготовив статистичний уряд м. Лодзі.

В січні виїзджають 3 священики з гори св. Бернарда до Тибету, де матимуть гостинницю на висоті 4 тисяч метрів.

Церкву зі скла побудували в Бельгії, в фабричній осаді Тубізе коло Брукселі. Ціла церква від самих фундаментів зі скла та зі сталі.

Перша словацька енцикльопедія вийшла в Тешині в 3-ох томах під редакцією проф. унів. д-ра Павла Буйнака. Над нею працювало 80 словацьких учених.

Катол. священик дослідником морського дна. На днях знаний дослідник морського дна о. Роклиф покинув Лондон з виправою американських, анґлійських і німецьких учених. При помочі винайденого ним апарату буде він досліджувати прояви землетрусу під водою.

Знаний німецький автор, Ф. В. Ферстер, видав недавно книжку п. з. „Вельткрізе унд Зеелєнкрізе“.

6 нових смичкових інструментів винайшов французький музик Льоран. Вони мають виповнити люку між скрипкою, альтівкою, віольончелею та контрабасом. Сей винахід збогатить новітну орхестру новими звуками.

Ватиканська обсерваторія в Кастель Ґандольфо замовила в фірмі Цайсса найновіші й найбільш удосконалені астрономічні прилади.

Французький письменник Реймон де Рієнці видав книгу п. з. „Муравлі“. В ній доказує, що не люди, але муравлі були першими панами земної кулі. Муравлі були колись значно більші, та потому зійшли до теперішної нічтожної „величини“.

— „З арміями Денікіна“. Так називається нова книга Анґлійця Джона Ернеста Годжсона, котрий остро критикує анґлійське міністерство війни за недостаточну поміч Денікінови. Наслідок того — пише — такий, що Анґлія в очах Росіян довгі часи буде найгірším ворогом.

Дочка Троцького Зінаїда, замужна Волков, скінчила в Берліні самогубством. Причина: Їй відмовили права дальшого побуту в Німеччині ,а Туреччина не хотіла її приняти. Отже маючи до вибору поворот до „раю“ або смерть, вибрала смерть.

Вязні в большевицьких тюрмах Мінська, Борисова, Заслава й ін. почали голодівку. В борисівській тюрмі вибух при тім бунт вязнів. Його кріваво здавлено.

На пропаґандові курси комунізму і безбожництва в Москві, Ленінґраді і Харкові ходить коло 900 осіб, що походять з Польщі. По скінченні тих курсів аґітатори мають вернути до Польщі (КАП).

Перший Турок, що здобув недавно докторат фільософії на краківськім університеті, називається Абдуляґ Цічні. Степень доктора дістав він за працю написану на підставі турецько-польських документів з часів короля Яна Казимира.

В Лондоні захорувало 50.000 людей на ґрипу. Вона має сим разом легкий перебіг.

З тюрми в м. Чічіяно (Італія) втікли 4 злочинці. В листі до директора тюрми заявили, що Різдво в тюрмі сумне і монотонне. Лист закінчили бажанням веселих свят. На другий день вкрадено адвокатові в Неаполі 6.000 лірів. Слідуючого дня дістав сей адвокат пакунок, в котрім була бабка і лист з бажаньям „веселих свят“.

Поляка Дуніковського, котрий у Франції твердив, що вміє витворювати золото й на тій підставі виманчував гроші, засудив французький суд на 2 роки тюрми за обманство.

Срібну чашу одержав один ученик школи в м. Форт Альфред в Полудневій Африці як надгороду за те, що пильно ходив до школи і за 10 літ не опустив ні одної шкільної години.

І воробці були іміґрантами. Ще в 1850 році не було в Америці ніодного воробця. У тому часі появилося богато гусениць, які робили великі шкоди. Тоді рішили спровадити з Европи воробців. Спершу перевезено сім пар воробців, але ті з невідомої причини згинули. Щойно дальші транспорти були щасливі. Воробці їхали без „афідавітів“, „віз“, пашпортів і сьогодні вони вже „натуралізовані“ громадяни Америки. („Укр. Еміґрант“).

Пять анґлійських летунів перелетіло над недослідженим досі ланцюхом Гімаляїв, що має місцями 8.000 м. висоти.

„Рекорд скорости“ осягнула почта в Італії. Карту вислану з Савони до Споторня в 1909 р. дістав адресат щойно в грудні 1932. Не досить що картку доручено по 23 літах, то адресат мусів ще заплатити 60 сантімів кари за недостаточну оплату...

Китайський мур, довгий на 4.000 км., мають замінити на оріґінальну автостраду. Він такий широкий, що 4 авта можуть на нім їхати коло себе.

Нім. учений Шольц вибирається на півн. бігун, звідки мірятиме скорість голосу в стратосфері.

Зальцбурський фестіваль в 1933 р. тріватиме від 29. VII. до 31. VIII. Відіграють отсі опери: Ваґнера „Трістан та Ізольда“, Бетовена „Фіделіо“, Моцарта „Весілля Фіґара“, „Зачарований флет“, Ґлюка „Орфей і Евфридика“ та Р. Штравса „Египетська Олена“, „Кавалєр і рожа“ та „Жінка без тіни“. Крім сего виставлять „Фавста“ Ґетого в інсценізації Райнгардта на аркадовім подвірю театру.

В 100-ліття повстання „Каїна“ Байрона відіграли в Анґлії сю ніде неграну драму.

Десятьзолотові банкноти стратили силу правного платничого середника з 31 груднем 1932. Від 1 січня 1933 ті банкноти прийматимуть лише Польський Банк і скарбові каси.

Чеська різьбарка Олена Железна виставила свої твори в салі для штук у палаті Дорія в Римі.

На зборах анґлійських студентів в Оксфорді ухвалено одноголосно, щоби в університетах заведено „нумерус клявзус“ для жінок.

В сіоністичнім центрі Тель-Авів (Палестина) було в вересні 7.000 студентів. Тепер є лише 4630.

20 міліонів Анґлійців купило мин. року білети на перегони собак...

Магазин постелі Р. Држала, Львів, вул. Хорущина 5 (біля кіна Аполльо), поручає по найнизших цінах ковдри, матераци й постіль. Перероблення ковдри по 6 зол., матераца по 8 зол. Тел. 94-81. 98 17-20

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ЛІКАР

д-р Остап Селянський

отворив з днем 15. I. 1933 р. лікарську канцелярію в Кутах над Черемошем.

8 3—3

Добірний товар! Дешеві ціни!

Свідомий українець, який курить, уживає тільки

ТУТОК і ПАПЕРЦІВ

КАЛИНА

ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі

бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 17—?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вровновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 70-50

ГІҐІЄНІЧНІ ТАПЧАНИ

враз із матерацами по 100 зол. Ліжка кухонні по 10 зол. Ліжка сіткові по 30 зол. Ліжка мосяжні по 150 зол. Отомани по 35 зол. Канапки до розкладання по 35 зол. Матераци 3 подушки 20 зол. Матераци волосінні 3 подушки 50 зол. Вішала стоячі по 70 зол. Вклади дротяні по 24 зол. Також переробляє і відчищує (десинфекціонує) названі предмети 74 19-40

ФАБРИКА „ЗАКС“ у Львові, Ліндого ч. 6.

Телєфон 79—99.

КІНА

АДРІЯ: Леві та Ска.
АТЛЯНТІК: Бездомні.
КАСІНО: Мата Гарі (Ґрета Ґарбо і Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: Зунґу.
МАРУСЕНЬКА: Зунґу.
МІРАЖ: Непотрібна мати.
ОАЗА: Хай жие свобода та ревія.
ПАЛЯС: Дівчина й міліон.
СТИЛЕВЕ: Вільні душі та ревія.
УТІХА: Дівча знад Волги і ревія.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телєфон ч. 60-04. 3—50

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 26 січня 1933. Ч. 5 (603).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам.долар
Ціна числа 25 сот.
Конто Н. Щ. Краків 405.807.

Відкриття Святих Воріт

„Оссерваторе Романо" оповіщує урядово: Св. Отець отворить Святі Ворота в базиліці св. Петра в Римі 1 квітня 1933 р. о год. 11. підчас першої вечірні перед неділею Христових Страстей. В тій самій порі спеціяльно визначені кардинали-леґати отворять Святі Ворота в згаданій базиліці при Остійській дорозі св. Йоана Лятеранського і Пречистої Діви Марії Маджіоре (КАП).

В пятьох греко-католицьких церквах

Смілі вломи і крадіжи схизматиків.

Пишуть нам: Кінець старого й початок нового року в історії релігійних спорів на Лемківщині записався новими крадіжами і рабунками, які в цинічний та при тім підлий спосіб поповнили схизматики в греко-католицьких Церквах. Схизматики майже рівночасно обрабували (порозбивавши замки і двері) наші церкви в Чорнім, Липній, Довгім, Незнаєвій і Свіржовій Руській. У всіх згаданих Церквах викрали весь інвентар, знесли його до своїх „часовень" та скрили його там в заздалегідь приготованих криївках. Найсвятіші Тайни в одних наших Церквах порозсипували по престолі й підлозі, в других закрали разом з дарохранительницями. Іконостас в Свіржовій Руській поломали, вирвавши з него образи, а в Незнаєвій вкрали іконостас.

Характеристична і дуже загадочна річ та, що компетентні чинники не реаґували як слід в вище згаданих крадіжах, з виїмком крадіжи в Свіржовій Руській, та не звернули сейчас вкраденого інвентара правним власникам, лиш полишили його в схизматицьких часовнях — мовляв — аж до рішення прокуратури... В одній лише Свіржовій Руській нашій Церкві звернено сейчас більшу частину вкраденого на самі сеґорічні Різдвяні Свята інвентара, який знайдено в спеціяльно на се приготованій криївці на стриху схизматицької каплиці. Дуже цікава річ та, що в Незнаєвій схизматики вкрали цілий іконостас в білий день на Різдвяні Свята; про се знали сейчас чинники, які з уряду обовязані протиділати всяким крадіжам, бо тічинники мешкають сейчас коло схизм. часовні, до якої згаданий іконостас внесено, однак якось — на диво — зовсім не реаґували так, що схизматики як найспокійніше через три дні прибивали собі сей іконостас в своїй часовні.

Коли виновники згаданих крадіжей не будуть як слід скоро покарані, то зараза дальших крадіжей в наших Церквах на Лемківщині поширіться дальше і наша нещасна Лемківщина може діждатись незабаром подібних подій, які мали там місце в 1927 р. Можливо, що се булоб декому навіть на руку, та для нас і під релігійним оглядом і під національним булоб се новим нещастям.

Безробіття в „раю" росте

хоч большевики твердять інакше.

З Риґи доносять: Всупереч урядовим запевненням совітської преси, що безробіття в СССР не істнує, скількість безробітних постійно росте. Інвестиційні обмеження спричинили позбавлення праці величезної скількости безробітних. М. ін. з фабрики самоходів ім. Сталіна звільнено 5.000 робітників, у фабриці „Красний Путіловец" в Петрограді звільнено 3.000 робітників. Хвиля редукцій огорнула й інші фабрики. Зредуковані остали без всякої помочи.

Над Німеччиною цісарські прапори

ПАТ доносить: Ціла середна Німеччина під враженням великих монархістично-реванжових демонстрацій з приводу річниці проголошення цісарства. Атаковано Францію й Польщу. Президент пруськ. сойму Керль казав на соймі вивісити цісарський прапор і в промові підчеркнув заслуги династії Ґогенцолєрнів. Внесок соціялістів, щоби з сойму усунути цісарський прапор, соймова більшість відкинула. Також през. парляменту в Берліні др. Ґерінґ наказав усунути республиканський прапор і вивісити цісарський.

Федерація Польщі з Чехословаччиною

Польська і чехословацька преса приносить щораз більше статтей про потребу федерації Польщі з Чехословаччиною. Обидві держави малиб разом коло 45 міліонів населення і представляли би значну силу. Найгорячіше пропаґує ту ідею пражський орґан „Лідове Лісти", котрий пише, що Чехословаччина повинна разом з Польщею боронити Поморя перед Німеччиною.

Як здобути гроші з нічого

щоб заплатити 10 міліярдів дефіциту.

Тілько дефіциту має сего року Франція. Та має вона й одного спритного посла, розуміється, Жида, Тайтінґера, котрий придумав такий плян для залатання небувало великого дефіциту: випустити 12 міліонів льосів по 100 франків. Тягнення відбувається кождого дня і що дня оден посідач льосу виграє міліон франків. Кромі того що неділі виграє 10 посідачів льосів по 100.000 франків. Отже річно виплатить державна льотерія 420 міліонів франків, а заробить тілько, що держава покриє свій дефіцит. При тім повстане 365 нових міліонерів, котрих можна буде порядно оподаткувати. І властиво нікому не буде кривди, бо хто не має 100 франків, той не купить льосу. — В тім рахунку на око такім гарнім є лиш один недогляд: Кождому виграному міліонови відповідатиме кождого дня страта приблизно 28 міліонів франків. Отже кождого року на кождого Француза припадалоби програти 4 до 5% всего доходу.

Місяць Січень призначений для поширення української католицької преси.

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові, вул. Руська ч. 20.

ПОЛЬЩА

Німеччина — Росія — Франція

На маргінесі брошури п. Ст. Лося.

В ч. 597 і 600 „Нової Зорі" подали ми зміст нової брошури п. Ст. Лося п. з. „Міжнародне положення Польщі та Галицькі Українці". Тепер приглянемося виводам автора.

Згадана брошура п. Лося складається з двох головних частин. В першій частині автор представляє міжнародне положення Польщі під сучасну хвилю і в найближчій будуччині. В другій частині говорить про відношення галицьких Українців до Польщі: яке воно є та яке повинно бути з українського становища.

Міжнародне положення Польщі п. Лось представляє оптимістично. Правда. Від заходу і сходу Польща сусідує з Німеччиною і Росією — державами Польщі ворожими. Та, на думку автора, ні Німеччина ні Росія ні тепер, ні в найближчій будуччині для Польщі не грізні. Бо німецький „Дранґ нах Остен" заломився, каже автор, внаслідок заломання розродчої сили Німеччини. А російсько-большевицька державна рація — каже він далі — вимагає вдержання істнуючого стану. Вкінці: Польща спирається на верзайський трактат та на його могутнього сторожа і свого союзника — Францію.

Дивно читати нині в політичній розвідці оперування такими політичними аргументами, як заломання чи розвій розродчої сили якогось народу. Дивне тому, бо по перше Німеччина переходила вже не таке заломання своєї розродчої сили, а по друге саме нині ми свідками двох наглядних, незаперечних фактів, котрі чи не на 100 проц. опрокидують такі аргументи. Ті факти: 1) велике заломання розродчої сили Франції в кількох останніх десятиліттях і — велика побіда Франції в останній війні; 2) великий розвій розродчої сили Росії в тім самім часі і — великий розгром її Німеччиною в 1914—18 рр., два рази меншою що до числа населення від Росії й заатакованою майже цілим світом.

І справді. Якби в оружних конфліктах народів рішали такі чинники як розродча сила якогось народу, то нині повиннаб лежати розгромлена передовсім Франція — сей клясичний край депопуляції. І навпаки: Наймогутнішими державами світа повинніб бути — СССР і Китай...

Та не тільки наведені вище приклади промовляють проти твердження п. Лося про заломання німецької експанзії на Схід як наслідку заломання розродчої сили німецького народу. Ще більш наглядно свідчить проти того безперечний факт відроджування Німеччини, що на наших очах іде скорим кроком під кождим оглядом: економічним, політичним а в останніх часах навіть мілітарним. Як скоро Німеччина приходить до себе після недавного безприкладного в історії погрому, видно хочби з того, що в однім тільки останнім 1932 р. Німеч-

чина зробила такі два великі кроки на шляху відродження своєї сили, як заперестання плачення воєнного відшкодування і зрівнання в правах зброєння.

Одно і друге сталося за згодою між ін. Франції. З того видно зовсім ясно, що відродження Німеччини не зустріне й далі зі сторони Франції непереможного опору. Навпаки. Той опір, оскільки Франція ставитиме його, буде в міру зросту сили і престіжу Німеччини чим раз менший. Тай Німеччина чим раз менше буде оглядатися на той опір. Се таке льогічне і таке природне, що само собою насувається.

Що в плян відродження Німеччини входить також ректифікація її східних границь, се відомо загально. Питання тільки в тім, коли Німеччина виступить з тою справою серіозно. Чи станеться се щойно за якийсь час, нпр. після ревіндикації колишніх німецьких кольоній, що також скорше чи пізніше наступить, чи скорше ніж за кольоніями впімнеться Німеччина за б. своїми краями на сході. Всі познаки вказують на те, що питання східних границь Німеччина поставить як чергове.

Не менше дивно читати в брошурі п. Лося те, що там написане про Росію. Бо коли Німеччина загрожує Польщі тільки зовні, то Росія загрожує Польщі зовні і знутра. Знутра нині навіть більше, ніж зовні.

Що торкається Росії, то п. Лось, як зрештою богато інших політиків сучасного світа, робить одну засадничу помилку: Він уважає нинішний СССР такою самою державою як всі інші, що істнували досі або істнують нині. І трактує СССР таксамо як інші держави. А тимчасом між СССР і прочими державами світа істнує велика, засаднича ріжниця. Бо коли інші держави на світі як держави національні обмежають свої змагання звичайно до здобуття як найкращих умов істнування для себе самих, згл. для своїх суверенних народів, то СССР як держава пролетарська вважає своїм завданням заступати інтереси пролетаріяту всього світа й орґанізує той пролетаріят до боротьби з цілим сучасним світом. Се випадна площа, звідки йде ворожа підпольна акція на весь світ і проти всього світа.

Що значить підпольна акція в державі, се найліпше доказує історія царської Росії за наших часів. Російські революціонери, як свідчать їх власні спомини, становили просто зникаючу чисельно горстку людей, до того доволі слабо зорґанізовану, а ту їх орґанізацію часто переривала і майже цілком винищувала царська охрана. І мимо того всего та підпольна робота створила по розмірно не довгім часі таку атмосферу в цілій величезній російській державі, що коли прийшла відповідна хвиля, та атмосфера викинула з себе скристалізований в скорім часі революційний апарат, котрий розмірно дуже скоро переняв владу і винищив все, що вважав шкідливим або непотрібним.

Найновішим потвердженням скорого й основного ділання підпольної орґанізації та атмосфери може послужити Еспанія. То тут то там зривалися в ній наперед словесні і паперові протести, потому все скоро здавлювані фізичні зриви незадоволених і розаґітованих,— аж нараз протягом одної доби завалився попередний устрій і появився початок нового, про котрий ніхто не знає, куди він докотиться.

Не наша річ звертати докладну увагу Польщі на силу і прояви підпольної акції теперішньої Росії на теперішній польській державній території. На те Польща має свої спеціяльні орґани, котрі на нашу думку далеко більше заняті розмірно невинними демонстраціями молоді національних меншин, ніж страшенно небезпечною і могутньою та розумно веденою аґітацією східного сусіда і приятеля. Ми тільки підчеркнемо, що підпольна аґітація східного сусіда в Польщі спеціяльно небезпечна, бо в національно суцільних державах большевицька аґітація має до помочі тільки одну підойму: соціяльну, а в такій державі як Польща має ще й другу дуже могутню підойму: національну.

Як поважно ставляться до підпольної аґітації большевиків навіть такі могутні держави як Велика Британія, свідчить факт, що вона, замітивши підпольну аґітацію на своїй території, як стій викинула її жерело й опісля хоч назад приняла представництво, то на найменший прояв підпольної аґітації на своїй території твердо реаґує.

Тій всім і вся ворожій акції СССР підпорядковує всьо. Між ін. СССР підпорядковує тій акції також свою заграничну політику, мирністю якої маскує свою постійну, систематичну підготовку до повалення всіх істнуючих держав і всего суспільного ладу. І коли та підготовка внутрі СССР і назовні в поодиноких державах буде закінчена, тоді для СССР клаптиком паперу будуть всі мирові договори й пакти про ненапад, заключені з дотичними державами, клаптиками паперу, які СССР пірве на шматки.

Недоцінювання п. Лосем великої і безпосередної небезпеки для Польщі зі сторони Росії вражає тим більше, що якраз Росія се та держава, котра в останніх 1½ століттях завдала Польщі дуже болючі удари і проти котрої Поляки кілька разів зривалися до оружного бою. Та се недоцінювання характеризує не тільки одного п. Лося. Воно питоме всій польській сучасній політиці взагалі, від 1918 р. починаючи.

Недоцінюючи небезпеки, що грозять Польщі зі сторони Німеччини і Росії, п. Лось переціню̀є зате союз Польщі з Францією. Переціню̀є його вартість для обох сторін. Переціню̀є для Польщі — бо союз з Францією зовсім не забезпечує Польщу перед підмінованням її знутра через СССР. А як відомо, підмінована у нутрі держава, навіть найбільша, не представляє в заграничних взаєминах такої вартости як непідмінована, хочби далеко менша і на око слабша. Переціню̀є для Франції — бо союз з Польщею далеко менше забезпечує Францію ніж колись союз з величезною царською Росією. А в разі упадку большевиків і відродження Росії над тим союзом зависне взагалі великий знак запиту.

Так отже міжнароднє положення Польщі зовсім не таке забезпечене і певне, як представляє п. Лось у своїй брошурі. Се зрештою відчуває інстинктовно й сам автор. Бо тільки журба за непевну будуччину Польщі серед сучасних неприхильних для неї умов подиктувала авторови його брошуру, якої ціль очевидна.

Про цікаві справи, порушені п. Лосем в другій частині його брошури, поговоримо окремо.

Маленький фейлетон

Масло... з трави

Гумореска з життя.

Один дотепний безробітний в Парижі продавав за пів франка припис п. з. „Як робити масло з трави“. В запечатаній коверті був такий припис: Купіть луку, потім корову. Пустіть корову на пасовисько, нехай пасеться на траві. Трава переміниться незабаром в молоко. Видійте корову, молоко влийте до масници і зробіть масло“. — Сей „припис“ мав поводження. Ніхто не гнівався на дотепного штукаря. Одначе поліція перешкодила тому „дорадникови“ продавати ті будьщобудь влучні приписи.

Лист Св. Отця

про унійну працю.

Папа Пій XI прислав римо-катол. кардиналам Каковському і Гльондови апостольський лист в унійній справі. Подаємо його текст за „Ґазетою Варшавською“ ч. 22:

З великим задоволенням і радістю довідалися Ми, що ревний Епископат Польщі на конференції недавно відбутій ухвалив однозґідно, торжественно обходити тиждень присвячений зєдиненню з Петровою Столицею християн відірваних від єдности. Бо всі способи і зусилля людей доброї волі, котрі змірюють до сеї ціли, матимуть передовсім цей наслідок, що з одної сторони польські католики ясніше і глибше зрозуміють свій спеціяльний обовязок до співпраці, кождий по своїм силам, над зєдиненням як найбільшої скількости братів. З другої сторони — самі заблудивші брати відчують, як дуже католики бажають їх повороту до одної вівчарні та з якою радістю вони будуть приняті, коли вернуть до люблячої Матери Церкви, котра все їх любить і все за них молиться Богові. Ті зусилля і побожні молитви до Бога будуть в сім році тим ревніші і горячіші, що в часі ювилейних торжеств одночасно з величним ділом Спасителя будемо застановлятися над установленням на найсильнішім фундаменті Петра - Церкви, котра як містичне Тіло Христа, як говорить св. Павло, не може бути розділена. А Ми разом з вами заносимо мольби до Бога і всі ваші почини, що мають причинитися до поєднання братів, з батьківською зичливістю підпомагаємо. Крім того хотячи дати новий доказ Нашої дбайливости про синів східної Церкви, пересилаємо вам залучені при тім гроші в тій ціли, щоб ви тим скитальцям зі Сходу, котрі находяться в нужді, без огляду на те, якої вони національности й віроісповідання, прийшли з допомогою. При тім висловлюємо жаль, що в нинішних часах не можемо більше жертвувати. Впрочім не сумніваємося, що й епископи й добрий та вірний нарід, всі в міру можности з усею щедрістю допоможуть своїм братам у річах їм необхідних. Бо й справді, знаємо в яких тяжких економічних відносинах, як впрочім і цілий світ, находяться Поляки, а також не є тайною для Нас, що многі з них находяться в найбільш жалюгіднім стані, а декотрі навіть доведені до останньої нужди, таксамо як і скитальці зі Сходу; одначе знаємо й те, що любов така ревна, що зі зростом потреб і сама росте, така передумана і щедра, що зуміє знайти потребу бідного і спосіб помогти біднішому братові. Одночасно з цими нашими бажаннями і змаганнями горячо заохочуємо Синів відірваних від батьківського дому, щоби як найскорше найшли на лоні Церкви мир і спасення, Всемогучого Бога, котрий своєю ласкою успішно порушує людські уми й серця, найгорячіше благаємо, щоби заяснів радісний день, в котрім довершиласяб єдність і згода ісповідників християнської Віри. Тимчасом як завдаток сего спасенного зєдинення і доказ нашої особлившої любови уділяємо апостольського благословення Вам, улюблені Наші Сини, і всім іншим епископам Польщі і всім вірним, й особливо тим, котрі зусиллями і працею причиняються до звеличання сего торжественного тижня. — Дано в Римі, у святого Петра, 6 січня, в день Богоявлення Господнього, Року Божого 1933, Нашого Понтифікату 11-го. — Пій Папа XI.

Самопошана се необхідна передумовина всіх чеснот, особливож уміркованя, совісности, чистоти обичаїв і боязни Божої. (Смайлс).

Історична конференція в справі Лугової Орґанізації

Недавно відбулася у Львові в домівці „Великого Лугу“ конференція при участи 17 представників української преси. Заступлені були: „Діло“, „Нова Зоря“, „Правда“ „Мета“, „Хліборобський Шлях“, „Свобода“, „Неділя“, „Наш Прапор“, „Народня Справа“, „Зиз“, В-во „Червона Калина“ і В-во І. Тиктора. П. Михайло Козланюк, заступник голови Головної Старшини „Великого Лугу“, відкрив конференцію о 6 год. веч. короткою промовою: Ми скликали пресову конференцію, бо по краю пішли дивовижні вісти про „Луги“. Кажуть, що ми запродали „Луг“... „Новий Час“ і „Наш Прапор“ зачали проти нас остру кампанію. Ред. „Н. Часу“ Паліїв прислав нам письмо, в котрім пише, що не прийде, бо ся конференція се „муштарда по обіді“. Лугова Орґанізація се не орґанізація Д-ра Дашкевича, але всего українського народу. Українська преса повинна блище заінтересуватися сею справою. Ми не вміємо ні гарно писати, ні говорити блискучих промов. Ми сірі луговики уважаємо, що Лугова Орґанізація для нашого народу конче потрібна. А нас у пресі назвали зрадниками... Д-р Дашкевич зреферує справу. — Д-р Р. Дашкевич: Мусимо вернутися думкою до 1921 р. По програній війні ми зібралися тут у Львові з ріжних сторін серед розбитої української суспільности, ми б. Січовики, та постановили відновити Січову Орґанізацію. І в 1921 р. ми зачали відновляти Січи. В 1921—2 рр. було вже около 50 Січей. І ми зачали видавати „Січові Вісти“, робили січові свята, вправляли молодь, уладжували курси, вели серед молоді культ.-освітну роботу. В 1923 р. вийшов декрет міністерства, на підставі котрого замкнено всі незареєстровані, невідновлені т-ва. Влада замикала одну Січ за другою. В 1924—2 рр. було всього 20 Січей в цілім краю. Ми подавали нові статути, резиґнували з назви „Січ“, з назв членів січових старшин. — та це мало помагало. В лютім 1925 р. внесли ми 3 статути: „Січ“, „Луг“ і „Брацтво“, бо були й такі старости, що казали: Лише „брацтва“ можуть орґанізуватися. Два останні статути затвердили. Ми почали орґанізацію під назвою „Луг“. В короткім часі повстало в нашім краю 1176 Лугів. В Галичині є около 2500 українських сіл, отже Лугова Орґанізація була вже в кождім другім селі у всіх наших повітах. Перші літа се були часи буйного зросту. Луги робили вправи, носили однострої, уладжували великі лугові свята у Львові і в краю. Коли Лугова Організація зросла в силу, влада почала гальмувати її розвій. Перший удар наступив в 1926 р. Влада зачала розвязувати Луги, забороняти однострої. Тоді ми зрезиґнували з однострою. В 1926 р. була боротьба з радикальною партією, котра хотіла мати виключний вплив на Луги. З цеї боротьби Луги вийшли побідно, бо Лугова Орґанізація стоїть понад всіми партіями. В червні 1927 р. влада завдала удар Лугам. Грозила цілковита ліквідація Лугів. Ми рішили інтервеніювати у Варшаві для ратування Лугової Орґанізації. Ми зробили це в порозумінні з політичними кругами. Одержали їх згоду. За те ми порядно обірвали. Та Луги вратувалося на якийсь час. Влада в одній околиці розвязувала Луги, в другій ми закладали нові Луги. Де була ліпша орґанізація, там замикали Луги, накладали кари за однострої, увязнювали і т. д. В 1930 р. підчас пацифікації нас добили вповні. Від 1923 р. все були у Львові Лугові свята. А в 1931 р. вже не було змоги зробити Лугове свято у Львові. Нам перестали затверджувати Луги у всіх трьох воєвідствах. Остало ще тільки коло 400 Лугів в цілому краю, порозкиданих по всіх повітах. Один Луг далеко від другого, без звязку не міг працювати. Луги були засуджені на безчинність і в слід за тим на смерть. Повітових орґанізацій ми не мали. Ми пробували їх творити в 1927 р. В Снятині Повіт. Луговий Комітет мав процес. Інші Пов. Комітети порозвязувано. Від 1930 р. ми не заложили ні одного Луга. Виринула думка: Або щось робимо або ліквідуємо. Серед таких відносин не можна вдержати централі. Коли Лугів не можна вдержати, то — річ ясна — не треба й централі. Чи ми мали піти на сей шлях, на шлях смерти, чи ратувати справу? Ми стали на тім, що коли ми тягнули ярмо 10 літ, то й тепер мусимо його дальше тягнути. І я поїхав 1931 р. до Варшави до міністерства внутр. справ. Там предложив я меморіял. В нім писали ми, що українська молодь дивиться на польську і жидівську молодь, котрі вправляють і собі хоче вправляти та управляти спорти. Чи краще, як молодь буде деморалізуватися, пити і в карти грати? В мін-ві сказали, що Луги або мусять зречися пожарництва і змінити статут на руханково - спортове т-во та підлягати Державному Урядови Фізичного Виховання або зречися рухани і спорту і як пожарниче т-во підлягати держ. пожарничій централі ім. св. Фльоріяна. Про задержання дотеперішних Лугових статутів не хотіли навіть балакати. Я робив наради з ріжними нашими відповідальними чинниками. Заявляли мені всі, що проти Лугів не виступлять. А нині націоналісти найбільше кричать! По тих всіх „пляцетах“, по довших торгах зі статутом, його вкінці затверджено. Та тут два часописи („Н. Час“ і „Наш Прапор“) зробили з того цілу справу. Підняли крик: „Луги під командою Військового Пшиспособеня!“. 2 § статуту каже: „Завдання т-ва: Фізичне і моральне виховання молоді після правильника та інструкції затвердженої через Державний Уряд Фіз. Виховання і Військового Підготовання, зглядно його орґани, а предложених через Головну Старшину Т-ва“. Два часописи подали сей 2 § але — тенденційно опустили останне речення, що цілковито зміняє стан справи. Сей правильник має уложити Гол. Старшина „Вел. Лугу“. Інструкція се впоряд, руханка, діловодство, теренознавство. Вона має бути затверджена ДУФВ. Чи ми будемо грати відбиванку на взірець польський, чи німецький, чи французький нам зовсім байдуже. Також тенденційно інтерпретують у нас 55 §. На підставі 55 § представник ДУФВ має право внести спротив проти ухвал Лугової Старшини. На підставі тих двох параґрафів нового статуту піднялася проти Лугів ціла буря, пішли по краю татарські вісти, зовсім безпідставні. Частина української преси а з нею й часть інтеліґенції поставилася до нового статуту з певними застереженнями і навіть ворожо. Зазначу, що тої інтеліґенції при роботі в Лугах — поза одиницями — ніхто не бачив, але до критики вона зараз є. Зате наші села приняли нові статути з повним довірям до свого проводу. Ми розіслали нові статути 19. XII. 1932 р. і за 3 тижні засновано в цілім краю 87 Лугів. Ми істнуючих Лугів не рухаємо. Вони можуть істнувати дальше на старих статутах. Нам розходиться про ті села, де нема Лугів. Пресова кампанія проти Лугів може викликати шкоду для т-ва. „Наш Прапор“ написав статтю: „Не туди дорога!“. Питаю: А куди дорога? Дорога в нічо? Чи може рецепта ендецького „Курера Львовского“: Істнейонце Пшиспособене Войскове вистарча цалковіце для млодзежи рускей?!! На університеті у Львові є університетська легія. В ній на 22-ох членів 14 Українців! Один громадянин приїхав з Бойківщини і просив статутів Луга, бо там наші хлопці хочуть закладати „Стшельца“. Чи туди дорога? Кажуть, що Луги тепер стали „Українськими Стшельцами“. Прикро се почути тому, хто від 1913 р. орґанізував „Січи“. Яке становище заняла наша преса? „Діло“ видало знаний комунікат, в котрім не займає ніякого становища. „Громадський Голос“ не міг заняти прихильного становища. Перша „Нова Зоря“ заняла прихильне становище, за нею „Правда“ і „Хліборобський Шлях“. Зате неприхильне становище заняли: „Новий Час“, „Наш Прапор“ і „Комар“. Інші часописи ще не заняли становища. Село заняло прихильне становище. 87 нових Лугів за 3 тижні. Тепер черга на інтеліґенцію. Її майже не було в „Лугах“. Коли інтеліґенція стане в розріз з селом, котре хоче Луга — небажана історія. Доси Лугова Орґанізація мала тільки централю, а повітових осередків не було. Коли інтеліґенція відсунеться від Лугів, повітові осередки можуть опинитися в руках небажаних людей. Частина преси й інтеліґенції вже виступила проти Лугів. Щож поставить на се місце? І ми в Луговій централі думали над тим, чи не зрезиґнувати ще тепер з того всего? Але щож далі? Зліквідувати Луги й куди йти? Я скінчив. — (Сей реферат викликав помітне враження серед приявних). (Далі буде).

Музей у Станиславові

Музейна збірка при Дух. Семінарі в Станиславові мала в р. 1932 прибутку 152 штук, від ч. 1325 до ч. 1430 книги приросту, головно предметів з етноґрафії, археольоґії, нумізматики та стародруків, не числячи фотоґр. знимок і часописів. На це зложилися дари Впов. Жертводавців: о. ректор. Бойчука, о. віцеректор. Василика, др. Грушкевича, дир. Джерджа, пп. Л. Яцикевича, Р. Шевчука, М. Гайдучка і Л. Чачковського — всіх у Станиславові, далі о. Золотого в Делятині, о. Давидяка в Космачі коло Солотвини, о. Дерлиці в Тумирі, о. Кейвана в Брустурах, о. Козуба в Коршневі, о. Корсана в Жураках, о. Лакусти в Красній к. Надвірни, о. Менцінського у Ваневі, о. Микитина в Ліску к. Коломиї, п. Семаня Ткачовського у Викторові, пп. Ів. Мироша, Н. Орача й С. Капітана у Звенигороді. — Управа Муз. збірки складає Всім Вп. Жертводавцям щиру подяку.

ВПИСИ

до Господарської Школи в Милованню.

З днем 1 березня 1933 р. розпочинається 7-мимісячний господарсько-садівничий курс в господарсько-садівничій школі Товариства „Просвіта“ в Милованню. Головний Виділ проголошує вписи на приняття до школи 40 учеників з приміщенням і удержанням під отсими умовами:

1) Зголошуватися можуть мущини в віці від 16—24 літ, що скінчили найменше народну школу. — 2) Кожний принятий ученик має мати одяг (в тім одіж до праці), 4 пари біля, 4 рушники, 2 простирала, подушку, покровець, сінник, як також ложку, виляки, ніж, тарілку, мисочку і літрове горня (поливане). Батьки учеників мають підписати писемні зобовязання, що будуть платити правильно за удержання. — 3) Наука в школі коштує 5 зол. місячно. Ученики мають приміщення в приюті; харчі одержують в кооперативній харчівні школи. За приміщення в приюті, опал і світло ученики платять по 5 зол. місячно а за харчі 25 зол. місячно. Вписове 15 зол. на початку курсу. — Програма курсу на основі програми, затвердженої Міністерством Рільництва. — Зголошення на курс належить вносити найдальше до 10 лютого 1933 р. поручено на адресу: Господ.-садівнича Школа Т-ва „Просвіта“ в Милованню, п. Стриганці н/Дн. До зголошення належить долучити шкільне свідоцтво, посвідку родичів, потверджену парохіяльним або громадським урядом, що зобовязуються платити правильно місячну оплату і значки на 75 гр. на відповідь. — Про приняття і день приїзду повідомить управа школи що 10 лютня 1933 року. — Головний Виділ Т-ва „Просвіта“.

ОСИП НАЗАРУК

ШІКАҐО

Зміст: Музей над озером Мічіґен. — Університет. — Розмова з двома професорами.

4) Шікаґо — се місто, що росте вшир (як Ню-Йорк вгору). І я добре втомився видами, заки дібрався в товаристві двох знакомих до великого музею Філд над озером Мічіґеном. Будівля величезна, збудована приватним коштом міліонера, на ґрунті здобутім від озера. Та в середині (крім натуралістичного відділу) мало цікавого. „Коли оглянете коштовний будинок в порівнанні з його змістом, маєте враження, що хтось мав таку фантазію, видати міліони долярів на будову — спеціяльної вертгаймівської каси, щоби вложити в неї пять центів“, як слушно замітив один з моїх товаришів, додаючи, що колись се може буде величавий музей. Тепер і те, що є, розміщене кепсько.

Взагалі Шікаґо зі своїм морем будинків робить враження, якби сюди перепроваджувалася біла раса людей і в неладі порозкидувала свої „скринки“, котрі виросли до страшної величини. Мимо тої величі все тут робить враження тимчасовости.

О, культура будівель наростає помалу. Таких ґустовних будівель, як наш св. Юр у Львові або Успенська церква у Львові не зустрінете тут.

Цікавіщий від музею т. зв. північно-західний університет. Я оглянув тільки його дентистичне заведення в товаристві одного українського студента, котрий там студіює. Урядження й техніка такі, що в Европі трудно про те й подумати вже ізза самих коштів. Рух у салі, де пльомбують зуби, такий, що при дверах стоїть окремий слуга, який тубою викликає того, чиє імя скажете йому. Музей дентистичного інституту чудово уряджений: є в нім зуби (і всякі зубні ненормальности) почавши від малесеньких зубків мишей, скінчивши на величезнім 250-фунтовім зубі мамута, якого я не міг взяти на плечі. А інструменти до витягнення зубів — від молотка, яким вибивано очевидно не тільки хорий зуб, але разом з ним щонайменше два здорові, — аж до наймодерніших машини. Цікава дентистична бібліотека: Зібрані в ній студії про зуби в усіх мовах світа. Начальник тої бібліотеки жалувався мені, що не може роздобути дентистичних творів — в турецькій мові. Я скоро вийшов, аби не запитав мене, чи має такі твори наукова література 40-міліонової української нації...

Цікаву майже одногодинну розмову мав я з проф. хемії Ґордіном*). Се поважний, старший чоловік, сухий, середного росту, дуже інтеліґентного вигляду, жидівського походження. Перед 20 і кілька чи 30 роками приїхав сюди з Росії. Говорить іще по російськи, але ізза рідкого уживання сеї мови лучше говорить по німецьки. Інтересувався всіми можливими европейськими справами, розуміється, найбільше російськими. Коли він випитав мене, завдав і я йому кілька питань про Америку й Росію. Він говорив радо й живо, поки не мусів іти на лекцію. Суть його відповідей була така:

„Свіжо прибувші не розуміють Америки. Тут щойно твориться, амальґамується нова раса, зложена з ріжних складників. Коли вона скристалізується, тоді витворить і свій стиль. Вже тепер видно силу нової раси і її розмах. До найтяжших проблем належать расові, напр. проблема муринська або жидівська. Розвязка їх може наступити тільки дуже помалу. Тут ніякі теорії не поможуть, лише практика. Рішить життя. Як? Не знаю. Але се знаю, що расове мішання це проблема пропорції. Тільки не знаю, яка та пропорція повинна бути, аби не вийшло нещастя. Відповідна пропорція при мішанні моглаб дати сильний вислід. Російська література оригінальна, але хора — таксамо як музика Чайковського: коли її слухаєте, маєте враження що йде маса вязнів і дзвонять кайданами“.

Цікаво, що й сей учений жалувався, що Турки не мають ні одного хемічного твору. Я дуже жалував, що не міг іще раз зійтися на розмову з сим дуже всесторонним ученим.

Говорив я ще там з проф. Шльосером, німецького походження, який одначе вже геть піддався асиміляції.

З вражінням утоми й переситу опускав я Шікаґо, місто дивної будуччини, по своїм першім побуті в нім.

(Далі буде).

*) H. M. Gordin, автор двох дуже вживаних підручників хемії, один з державних хеміків, що в часі війни працювали на воєннім полі.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ РСУК-а

3) Ярослав Білинський, селянин (Полове, Радехів): Ми зїхалися, щоб поділитися тут думками. Село принічене, нема чим посолити ні засвітити. ПСК накладає конкуренцію. Але треба всі кооперативи однаково трактувати. А то міські кооперативи дають на річ РСУК-а 2 проц. а сільські чомусь 3 проц. ГКЧ за дорогий. Треба знизити передплату з 18 зол. на 14 зол. Оголошення біляисів замість 10 зол. повинні коштувати 5 зол. Нащо насміхатися зі селян в ГКЧ? Нас уже чужі деруть, чомуж свої ще мають дерти? Домагаюся, щоби всі кооперативи платили однаково по 2 проц. на РСУК.

Олекса Волошин, кооператор (Почаїв на Волині): Ми маємо не тільки зовнішні перепони але також і внутрішні недомагання. Брак у нас кооперативної свідомости й освіти. Наші члени низових кооператив ще слабо уявляють собі ідею кооперації. Спершу спалахнуть огнем а потім не видержують проби. Нехай РСУК зверне більше уваги на кооперативне виховання. Волинь живе під виїмковим законом. Там уважають кожді збори за „нелеґальне зґромадзене“. Людей потягають до найдальшейдучої відповідальности. Коли увійде в життя новий закон про т-ва, то культ.-освітна діяльність кооператив дає можність поліції втручуватися в діяльність кооператив. Кооперативні ґуртки і т-ва кооператорів повинні поширювати кооперативну освіту. Треба завести курси заочної освіти. Сокальський кордон треба вже раз знести. Будемо йти спільно під своїм українським прапором! (Оплески). — Дир. Теодор Остап (Товмач): Нині тяжко тут висказатися. Нині селяни купують для себе сіль призначену для худоби. Політичні партії жеруться. Коли священик йде зі селом, все гарно. Я з села, де є католики й евангелики. Коли священик скаже: „Люди, йдіть і купуйте до кооперативи“, тоді всі йдуть. Коли священик байдужий, то й люди також. Пов. Союзи платять високі відсотки чужим. Коли Пов. Союз напише до Львова, треба чекати пів року. Районові молочарні є такі, що працюють з дефіцитом, з манками. Деякі наші інтеліґенти процесуються з кооперативами за борги. Навіть члени Надз. Ради й управи найбільше задовжені. Членам управи не повинно ся боргувати. Рік річно вибирають до Надз. Ради самих директорів Пов. Союзів. До Надз. Ради треба вибирати таких, що працюють в низових кооперативах. — Лесь Лапчук селянин (Торговиця, Городенка): Скажу коротко: по селах богато боргів. Мимо кризи треба піддержати кооперацію і сплатити борги. Управа борґує. Нехай всі держаться статуту. Кооператори урядують свавільно. Коли я вказував на манко, мені не вірили. Ревізор старався викинути мене з кооперативи. А потім виказали манко на 700 зол. Полюбовний суд признав 600 зол. манка і з того половину дарував, бо каже: „Вони сараки бідні“! Нехай плаче, нехай скаче, як не вміє братися най не береться! Тепер кождий наробить манка, а потім йому половину подарують! І що з того вийде? Коли члени будуть стояти на статуті, тоді буде надвижка. Одного року давали товарові звороти. Тоді зросло число членів з 80 на 200. „Спілка Аґрономів“ богато знищила. Деж тут ідейність, коли свої нас так нищать? Як могли допустити до таких дефравдацій? Наші внески мусимо підперти.

3) Іван Кузич, кооператор (Березів Нижний, по. Коломия): Який народ — така кооперація. Нашу кооперацію побудували низи. (?) З Надз. Ради РСУК-а є тільки 4 члени з низових кооператив, хоч повинно бути більше. „Маслосоюз“ поступив не так як треба. Не централя має орґанізувати бринзярні, але самі кооперативні молочарні. Нам треба кооперативної ідеольоґії та її нема в ГКЧ. Ті гумореси в ГКЧ треба занехати. Треба видавати популярні книжочки і в сей спосіб ширити кооперативну ідеольоґію. Референт пропаґанди не вивязався зі свого завдання. Дир. Шепарович з „Центросоюзу“ се персональний референт. Циркуляція крови мусить бути від низів до верхів. — Сен. Ю. Павликовський: Стверджую, що в Н. Раді РСУК-а є 10 представників низових кооператив. — Студ. Мик. Дупелко (Олеша, пов. Товмач): 1931-ий рік закінчено дефіцитом. Українська кооперація на похилій площі! Від 1929 р. білянсова надвижка меншає. Повітові Союзи від 1929 р. працювали дефіцитово. Захиталися 33 Пов. Союзи! Вислід їх праці представляється відемно. Наша душа роздвоєна. На свято ми кооператори, на будень ми ґешефтярі. Все це йде згори. Винен тут РСУК. Всі кооперативи працюють дефіцитово. Тепер маємо ухвалити буджет за 1931—32—33 роки — рівночасно... Ми не знаємо цифр. Дуримо себе, що ми добре стоїмо. Ми велике майно вложили в борги і в нерухомости. Державні кредити шкідливі та деморалізуючі. Кредити вигідні для п. п. директорів, котрі ведуть тоді фамілійну політику. У кооперативних виданнях пишеться, що кооперативізм має прийти на зміну капіталізмови. Та наші пп. директори в глибині душі не є жадними кооператорами. Протягом двох літ Надз. Рада РСУК-а відбула тільки 14 засідань. Се рішучо замало. Протиборгова акція заломлюється. Виконання її бюрократичне. Замало подати цифри, треба ще дати і тло. Не можна також писати неправдивої річи, як напр. те, що РСУК брав участь в анкеті Т-ва ім. П. Мотиля у Львові.

Микола Цюкенда, кооператор (Ляховичі, пов. Богородчани): Пов. Союзи переводять високу калькуляцію товарів, вищу як Жиди і приватники. Чи „Нар. Торговля“ се кооператива? Або „Н. Т.“ відріжеться від кооперації або нехай звине свої склади й будує фабрики. „Н. Т.“ має свої склади, котрі уважає за роздільні. Де є кооператива, там не треба „Н. Торговлі“, бо вона продає горілки й вина. В „Маслосоюзі“ бюрократизм. — Інж. Осип Стронський (Ковель на Волині): На Волині й Поліссі йшла кооперативна праця з великим ентузіязмом. Та в останніх роках працю спинено. Чим дальше вглиб Полісся, тим більша криза. Нема що їсти. Замість нафти уживають лучини, замість сірників — кресала. РСУК мало працює на Волині. Сказано: „Що йде зі Львова, не може бути на Волині“. Все це має йти з Луцька. А РСУК на це байдуже дивиться. Сьогодня і завтра мають закрити 27 кооператив. Чому РСУК у тій справі нічого не робить? Тому два тижні подано про це вістку до РСУК-а і ніхто нічого не пише, навіть в ГКЧ. РСУК сказав нам: „Їдьте, вас все одно закриють“. Радили нам вступити до Волинського Союзу. Посол Луцький сказав нам: „Ми не можемо зрозуміти, чому влада таке робить“. Та він знає чому. Є ріжні брошури. РСУК каже звивати малі кооперативи та закладати районові кооперативи при вузлових стаціях на 30 сіл одну. Така централізація неможлива. В 1934 р. кооперативи мусітимуть торґувати тільки з членами. Великі вимоги ставлять нам до помешкань. За 1 цм. ріжниці між приписом замикають кооперативи. РСУК повинен більше занятися справами волинської кооперації. Коли знищать нашу кооперацію на Волині, тоді прийде черга і на Галичину. За рік за два нашої кооперації не стане на Волині а потім і в Галичині. — Іван Пісько (Керниця, пов. Бібрка): Наша кооператива без даху над головою. Ми просили РСУК, щоб дарував нам вкладку. Та РСУК відписав, що не дарує нам вкладки. — Семен Новак, кооператор (Рівне на Волині): Нашим обовязком допомогти сему кооператорови, що стратив все своє майно через „Спілку Аґрономів“. Предкладаю, щоби всі зложилися по 1 зол. (Бере капелюх і збирає від приявних жертви). — Михайло Прокіпчук, кооператор (Вільхівці, пов. Городенка): За 10 літ кооперація не звертала уваги на виробничі кооперативи. У нас в кооперативах є люди, що не мають нічого спільного з кооперацією. Прийшли до неї, бо не мали де дітися. Треба в кооперації зробити порядок. Вишколити правдивих кооператорів на кооп. курсах, повітових або заочних. — Карпо Шевчук, кооператор (Сокаль): Нема духа в нашій кооперації. Були в нас ріжні анкети. Не знаємо, які вимоги до збуту безрог. Треба скінчити торгівлю з Жидами, бо то деморалізує.

(Далі буде).

Свято 22 січня серед молоді

У видавничій кооперативі „Вогні“.

В неділю 22. с. м. відбулося в домівці кооп. „Вогні“ при вул. Корняктів ч. 1 у Львові Свято 22 січня, получене з відкриттям читальні для молоді. Приявних коло 70 осіб, членів кооп. „Вогні“, представників товариств і гостей. Проф. С. Левицький відкрив свято о 6 год. веч. короткою промовою, в котрій підчеркнув конечність перебудови психіки нашої молоді. Реферат про день 22. І. 1919 р. відчитала п. Люба Гаращак. Мужеський квартет відспівав стрілецьку пісню „Ми йдемо в бій“ та „Ура у бій“ Кишакевича. Дві деклямації: Олеся та Тичини виголосила з чуттям п. Стефа Дмоховська. Відтак мужеський квартет відспівав „Прапоре наш“ і низку стрілецьких пісень. Свято закінчено національним гимном. Потім відбулося відкриття читальні. День 22 січня 1919 року вимагає спеціяльного освітлення, що ми в „Н. Зорі“ зробимо.

ГОМІЛЄТИКА

З українського католицького проповідництва.

о. Дзедзик: „ПО ДУМЦІ ХРИСТОВОЇ ЄВАНГЕЛІЇ“. Вибрані питання з релігійного та суспільного життя. І. (Недільні науки). Львів, 1932. Ст. 416.

В передному слові до наведених проповідей (їх є 53) читаємо, що ціль Впр. О. Автора була: „Дати підручник актуальних і при тім коротких, цікавих і грімких (духовних) наук“. Ціль дійсно гідна проповідника Божого слова. Та насувається питання: Чи Автор цю намічену ціль осягнув? Без пересади і підхлібства треба відповісти: Так. Перш усього ці проповіди в більшій части дійсно актуальні так добором матерії, як прикладами і приміненням. Щоби про це переконатися, досить прочитати проповіди п. н. „Більше віри та ревности“, „Слуги та робітники — то не робучий скот“, „Більше людяности та милосердя“, „Ловіть душі для Христа“. В них автор порушує справу Католицької Акції, відношення Церкви до пролетаріяту, небезпеку большевизму і т. п. Побіч прикладів зі старинної історії та мітольогії, (які зрештою можна було залишити) автор наводить приклади нові і нам сучасні. Правда, що є ще много актуальних і пекучих справ, яких автор не порушує в цьому томі, але можна сподіватися, що обговорить їх у слідуючих томах. — Друга додатна прикмета цих проповідей се їх короткість. Ті проповіди обчислені на 15—20 мінут. В теперішних часах загальної нервозности міські слухачі просто фізично неспосібні до довшого скуплення й уваги. — Рівнож треба признати, що сі проповіди на загал цікаві оригінальністю підходу до річі і частими прикладами. Ще цікавіші булиб вони, коли в них булоб більше порівнань, противенств, подібностей. — Вкінці щодо „грімкости“ цих проповідей. Може за неї належиться авторові найбільше признання. Нераз серед цеї „грімкости“ аж пригублюється доказова сила розумових аргументів, але так воно часто буває, що „crescente amplificatione decrescit argumentatio“..

Взагалі в розбуджуванні почувань автор сильний, деколи прямо мистець. Як ніжно грає він на струнах серця в проповіди п. н. „Від колиски до домовини“, як різко вдаряє у проповіди „З Христом, чи проти Христа“ або „Схаменіться, Каїнові діти“!

Щодо форми проповідей, то в дечому можнаб не годитися з шан. автором. І так найперше автор свідомо уникає т. зв. в реториці пропозиції себто заповідження, про що говоритиме кажучи, що часто парохіянин так на це реагує: „Е, про те я вже чув“ і або виходить з проповіди, або подрімкує“. Одначе таке твердження не зівсім слушне, бо прецінь щож зовсім „нового“ може почути парохіянин, який приміром 50 літ ходить на проповідь кожної неділі? Наука св. Євангелія стара, тільки спосіб її представлення все може бути новий. Дальше якраз брак пропозиції дуже часто змушує слухача до відходу, бо він не має перегляду. А як проповідь нудна — то слухач не знаючи чи проповідник уже кінчає, чи щойно зачинає, — виходить. Навпаки пропозиція потішає слухача, що кінець уже близько, або що друга часть буде цікавіша. Крім того по думці таких авторів, як Дрекер, Юнґман, Ґатерер і навіть найновіших, як Ґадух та Маріянський, пропозиція надає промові одности і сили, охороняє перед непотрібними дігресіями та влекшує осягнення ціли. — Рівнож годі погодитися з надто коротким способом закінчування всіх наук. Таке закінчення вистарчає в дидаскалічних проповідях, але в паренетичних конечне довше повторення трактованої матерії. Ніколи ефекту науки не псує довше повторення, тільки незугарне і неприготоване повторення. Тому, як каже Кляйтґен: „Peroratio summa cum diligentia praeparanda est“. — Крім цього ще одна важна заввага. Проповідник повинен і себе включати в маси слухачів та ріжного рода зазиви й заохоти формулувати найрадше в першій особі множини. Тоді навіть прикрі докори не дуже разять. Розуміється, що це не сміє мати місця там, де включування себе булоб пониженням свойого уряду. Одначе тими дрібними заввагами, яких впрочім автор просив, я ніяк не хочу відбирати вартости тим дійсно симпатичним і чи не найкращим українським проповідям. Так свіжістю думок, як теплом почувань вповні заслугують вони на те, щоб їх горячо поручити.

о. Іриней Назарко ЧСВВ.

З Закарпаття

З Ужгороду пишуть нам: Ювилейні торжества з приводу 50-ліття віднови Василіянського Чина відбулися й у нас, бо, як відомо, Реформа Василіянського Чина обняла не тільки монастирі галицької провінції, але з часом перейшла й за високі Карпати, відтак і за океан. Тому започатковані в Галичині ювілейні торжества з приводу 50-ліття віднови Чина, відсвятковано і в інших краях, де тільки бють серця Василіянських монахів. Так торжества відбулися й на Закарпатті, перше в монастирі М. Березнянськім, відтак в Мукачеві, але з найбільшим успіхом, відбулися вони у столичному місті підкарпатської України на празник св. О. Николая, покровителя Василіянської провінції на Підкарпатті. Торжество попереджали 3-дневні духовні вправи, які відбулися 16—18. XII 1932 р. в церкві ОО. Василіян, під проводом Впр. о. Ігумена Мирона Калинця. Люди з сусідних сіл, головнож ужгородські інтеліґенти, спішили як олені до джерела, щоби почути гарні проповіди і взяти участь в таких рідких торжествах. В сам день св. Николая відбулася торжественна Ахіерейська Служба Божа, яку відправив Ексцел. Епископ Александер Стойка, окружений численною асистою. Підчас Служби Божої співав гарно вишколений хор вихованців ужгородських ОО. Василіян під управою о. Йосифа Роґи ЧСВВ. Преосв. Александер у своїй проповіди підчеркнув великі заслуги Василіянських монастирів на Підкарпатті, які немов оази хоронять св. католицьку віру перед схизмою і заохотив серця молодців, щоби вступали в ряди борців Христових. Відтак Преосв. Александер зложив ґратуляцію Чинови на руки Впр. о. Ігумена М. Калинця, при цім Архиерей підніс особу теперішнього Галицького провінціяла, Впр. о. С. Решетилу, який положив найбільше заслуг в релігійних борбах на Підкарпатті з православієм. По Службі Божій уділив Ексцел. Апостольського благословення. Для більшого звеличення торжества, відбулася „святочна академія“ в салі інтернату ОО. Василіян, яку улаштували ученики тогож інтернату під проводом о. Й. Роґи ЧСВВ. Крім співів і музики, відіграно „День надгороди“, песу в 3-ох діях. Академія відбулася 2 рази. Перший раз 18. XII. в неділю для шкільної молоді, відтак в сам день св. Николая, в 5-ій год. вечером, на якій присутний був сам Преосв. Владика Александер, Всесв. Крилошани та багато інтеліґенції з висших верств. Саля хоч досить простора набита була публикою обидва рази. Вся публика винесла глибоке враження з так величавого й рідкого торжества, яке було відай закінченням Василіянських ювилейних торжеств.

І. С.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Свято Йордану відбулося як щороку величаво в цілім краю. У Львові Преосв. Іван Бучко довершив водосвяття на ринку. В Станиславові Преосв. Григорій відправив в катедральній церкві Службу Божу і довершив водосвяття на площі перед катедрою.

„Бон Пресс“ заложила в Римі своє бюро й склад своїх видань на „пяцца ді Понте С. Анджельо, 28“.

В біблійнім Інституті в Римі виголосив проф. о. Фрей конференцію: „Конфлікт між Мессіянізмом Ісуса й мессіянізмом сучасних Йому Жидів“.

Парижська Сорбона наділила докторатом каноніка Павла Фурньєра за отсі дві праці: „Природничі подорожники зпоміж фр. клиру перед Революцією“ та „Кілько фр. місіонарі причинилися до поступу природничих наук в XIX і XX вв.“. Праці викликали в учених фр. кругах велике зацікавлення.

Економічне, технічне, культурне й релігійне положення бельґійського населення піднесли значно кат. кружки сільських жінок і дівчат. Істнують вони в 2500 селах.

На Заході улаштовують католики виставки „потворів“ релігійної штуки, щоб усунути їх із церков! „Осс. Р.“ (ч. 1) помістив 16 таких репродукцій, переважно з Німеччини. Страшні карикатури.

Швайцарські католики подарували недавно літак для місійної обслуги в південній Африці.

Найгарніша церква в Торіні (Італія) се церква св. Максима еп. в греко-римськім стилі.

Моріц Грубан, віцепрезидент сенату ЧСР, великий кат. діяч, відсвяткував 70 роковини своїх уродин.

Просьбу про беатифікацію преп. Наймана, еп. Филадельфії, підписало 116 тисяч осіб.

Переслідування в Мехіку шаліє дальше. Конфіскують церкви й перемінюють їх у шовіністичні й атеїстичні „мехіканські школи“. Кат. шкільництво сильно переслідують.

Великий хрест-памятник в честь кількох СС. Домініканок, що 1878 р. з геройською посвятою обслугували недужих на жовту фебру, поставлять в академії св. Агнети в Менфі (Зл. Держ.).

Кат. семінарія в м. Льоретто, Па (Америка) дістала від вдови по визначнім конвертиті Г. Шульці велику бібліотеку цінних творів.

В Леоні (Нікараґва) жие одна черниця-шаритка, Марія Гольфенбайн з Ліону, що має 100 літ, з того 80 чернечого життя; 74 роки жие в Америці, з того 56 в Нікараґві. Вона ще здорова й добре держиться.

Американський летун Уіллієм Брок умер недавно в 36 р. життя на рака. Перед смертю навернувся на кат. віру й приймив св. хрещення.

60 кат. неофітів замордували комуністи в окрузі Лію-янґ у часі від червня 1931 до червня 1932. Вчинили це з ненависти до кат. релігії.

Ват. Бібліотека видала в 300 примірниках фототипу кодекс астронома Птолемея, що походить з XI—XII вв. Над виданням працював Єзуіт Йоан Фішер (Німець?) майже 30 літ.

Сего року мають докінчити всі Ватиканські будівлі.

1000 ГОДИННИКІВ швайцарських фабрик

„Omega“ „Longines“ „Doxa“

і інші продаємо низше цін фабричних.

Домбровский і Розважевский

124 Львів, вул. Академічна ч. 2. 5-5

МЕДИЧНІ СПРАВИ

Відмороження. Причина відморожування частин тіла лежить передовсім в пораженні кінцевих кровних посудин. Жили внаслідок тривалого ділання зимна тратять здібність корчитися, вони стають нерухомі, кров здержується в них, члени синіють, пухнуть і роблять враження відморожених. Коли хочемо устерегчися перед відмороженнями, мусимо передовсім уважати на те, щоби дані нам природою охоронні засоби по можности скріпити, частинно піднесенням загального стану відживлення у випадках недокровности, блідниці і т. д., частинно свідомим ціли загартуванням тіла. Тільки скіра, котра щоденно примушена зносити подразнення від зимна та подразнення механічні (зимна купіль, зимні туші, зимні та сухі витирання), не відмовляє своєї помочи в годині небезпеки. Люди вразливі на простуду та на відмороження мусять зі спеціяльною здбайливістю для оживлення і скріплення кровних судин рук і ніг уживати студених натирань і тушів, змінно-теплих купілів рук і ніг. На другім місці стоїть справа доцільного одягу, а саме тих частин тіла, котрі найбільше наражені на відмороження. Одяг мусить давати не лише достаточну охорону, він не повинен гамувати обігу крови в ніякий спосіб. Одяг повинен крім сего давати відповідний простір до малих рухів для замкнених членів (пальців ніг). Отже витігдний черевик, теплі панчохи, і теплі, довгі рукавички, при великих морозах найкраще на один палець. Крім сего поручається при побуті на дворі піддержувати обіг крови, а спеціяльно перемерзлих, недостаточно охоронених членів тіла (ніс, уха) через відповідні рухи і час до часу натираннями. Недокровні люди зі слабим кровокруженням мусять вистерігатися безпосередного переходу з зимна до тепла. Бо скоре огріння навіть мало перемерзлих частин ділає у недокровних на кровні посудини таксамо ослабляючо як студінь. Отже як треба заховуватися, коли побоюємося, що маємо відморожену частину тіла? Ми кажемо нарочно: коли побоюємося. Бо коли поминемо тяжкі відморожения, деякі ознаки ледви можна певно ствердити, що переступлено границю здібности реакції тканок. З досвіду найбільше людей буває заскочених довершеними фактами та одного дня відкривають враз з прикрим свербінням і запаленням, котрі звертають їх увагу на знаменну синочервону пухлину. Отже коли хто терпить на уроєний страх, тоді треба так поступати, якби було тяжке відмороження. Перемерзлу частину тіла треба так довго сильно натирати простиралом, замоченим в ледоватій воді або ще ліпше снігом на зимнім, аж зникне почуття штивности і зимна і приємне почуття тепла перейде через тіло. Тоді треба замочити член в теплу або літну воду й тоді ще раз сильно натерти. Проти самого відмороження поручають богато ріжних середників. Одні стараються про підвищення допливу крови до хорих частин тіла. Тут належать побуджуючі оклади квасної води, купіль з можливо горячої води з оцтом і сільним квасом, змінно-теплі купілі, пензлювання йодиною, втирання побуджаючих мастей. Инші шукають поратунку в легкому оживленні допливу крови, у зробленні натиску на пухлину; в тім випадку ділають купелі в горячій воді, у пензлюванні кольодіем, натискова перевязка з ріжних плястрів. Одначе ті всі середники більше або менше заводять. Їх ділання не можна предбачити. Тому часом треба випробовувати один середник за другим аж вкінці знайдемо такий, що ділає успішно. — (З німецького).

Ще кращий тран як тран дорша. При побережжах Камчатки й Каліфорнії як також в Німецькім Морю й у західній частині Балтику живе риба палтус (Гіппоґльоссус вульґаріс). Риба ця доходить до довжини 1—3 м., а ваги буває до 6 сотнарів. Показалося, що тран з печінки палтуса має на 1 ґрам 50.000 одиниць вітаміни А (чинник росту й правильного розвитку костей), а крім цього великі скількости вітаміни Д (чинник протирахітичний). Досліди, що їх перевели американські учені Емет, Берд, Нільсен й Кенен, виказали, що олива, добута з печінки палтуса, перевишає печінковий тран дорша сто разів відносно кількости вітамін.

Йод в курячім яйці. Нормально має куряче яйце 4—7 мґ. (міліґрамів) йоду. Йод відіграє важну ролю в медицині. Його вживають до лікування склерози, пранців, золотухи, сухих бронхітів, вола й т. д. Яйце се природний лік; ходить лиш о це, щоби кількість йоду в яйці була більша. Над тим, як збільшити кількість йоду в курячім яйці, думали два дослідники, Шаррер і Шропп. Вони годували курок через три тижні додаючи до поживи денно 2 міліґрами йоду в формі йодаку потасу. По такій тритижневій годівлі йодом кількість йоду в яйцях збільшилася до 200-300 мґ. Такі яйця матимуть значіння при лікуванню хоріб, що вимагають заживання йоду в малих кількостях.

Тягар тіла й вразливість на хороби. Вже давніше було відомо, що люди товсті живуть коротше як сухорляві та що в більшости хоріб люди сухорляві скорше видужують, а серед товстих є більше смертельних випадків. Проф. Д-р Карль Кіскальт розсліджує те цікаве питання на звірятах. Він годував мишей булкою й молоком. По якімсь часі Кіскальт розділював мишей на дві ґрупи: на худих і товстих. Так підготованим звіряткам защіплював заразки правця (тетанус). Показалося, що смертельність серед товстих мишей була далеко більша як серед худих. Подібні висліди одержав Кіскальт при досвідах з алькоголем: коли затроював миші алькоголем, то худі менше гинули як товсті. Отже досліди професора Кіскальта вчать, що товсті осібняки вже через свою більшу вразливість на бактерії й інші отруї більше наражені на зараження й усякі затроєння.

Осторожно з кавчуковими плястрами! В німецькім місті Айзенах робітник скалічив себе в палець при наливанню бензини. Скалічений палець хотів він заліпити кавчуковим плястром і став відривати ґазу, що хоронить плястер з того боку, котрий потягнений липкою масою. З плястру вискочила маленька іскорка, від неї займилася бензина на пальці й робітник болюче попарився в руку. Цею справою займився лікар д-р Оппенґайм. Він ствердив на основі численних дослідів, що коли скоро відривати ґазу від цинково кавчукового плястру, то при тім повстають іскри. Поблизу запальних і вибухових матеріялів треба дуже вистерігатися таких маніпуляцій. Здається, що в цей спосіб можна вияснити неодин випадок попарення чи експльозії, що досі годі було чимось пояснити.

Електрично освітлений інструмент до оглядання нутра черевної дуплини (ями). Досі мали лікарі найбільші трудноші при огляданні нутра черевної дуплини (ями). Недавно німецький лікар З-р Кальк винайшов електрично освітлений інструмент, який назвав ляпароскоп. Цей інструмент можна вводити до нутра черевної ями без операції. Завдяки ньому можна ставити діяґнози навіть у таких випадках, в яких досі не було се можливе (хороби печінки і т. п.).

Срібло як лік. Від давна інстинкт народів у ріжних краях відчував правильно, що срібло має в собі якісь лічничі прикмети. І так про старих Македонців відомо, що вони клали на рани блискучі срібні річи. В старій династії Габсбурґів уживано при тяжких породах срібних кліщів і т. д. Подібні лічничі прикмети з давних давен приписувано також міди. Одначе ніхто не знав, на чім се полягає. Перший учений, що перевів досліди над тою справою, був Карло Вільгельм фон Неґеле, славний професор ботаніки в Мінхені (* 27. III. 1817 † 10. V. 1891), редактор „Часопису наукової ботаніки“, член Академії Наук, автор богатьох праць. Він ствердив, що коли в горня з водою кинути звичайний срібний або мідяний гріш, то по якімсь часі та вода набирає таємничої властивости нищити бацилі й навіть низшого рода рістню. Ту властивість назвав він у своїм рукописі „таємничою“ тому, бо переконався, що ні гріш через держання його в воді не тратив на вазі абсолютно нічого, ні вода не виказувала найменшого сліду срібла чи міди. Вислід тих дослідів був для нього такий дивний, що він не відважився оповістити свого відкриття, бо боявся глуму зі сторони інших учених. Отже лишив свій рукопис про ту дивну справу глибоко засунений в шуфляду бюрка. Там його відкрили по смерти того ученого. Досліди повторили і переконалися, що Неґеле написав правду. Одначе причин тої дивної появи не могли відкрити. Се вдалося зробити аж тепер Бактеріольоґічному Інститутови у Франкфурті. Шеф того Інституту проф. Найсер оповіщує ось що: Се чудо надзвичайно маленьких розмірів. Коли набрати наперсток води, в котрій стояла срібна монета, то тою маленькою скількістю води, в котрій є всего на всего 0.00001 ваги срібла, можна убити 5.000 бактерій. Притім треба знати, що вага того срібла 20 разів більша від ваги тих бактерій. На одного убитого бакциля припадає ок. 20 міліонів срібл. молекулів. Те розпущене в воді срібло таке нічтожне своєю скількістю, що навіть дуже делікатна вага не викаже зменшення ваги монети і треба на те спеціяльних прикладів, щоб відкрити срібло в такій воді. Тепер по переведенні тих досвідів взялися скрізь до відкажування води до пиття і купання при помочи срібла. Тим самим способом відкажують також фляшки на молоко, посудини, в котрих тримають ріжні ліки і т. д. (З німецького).

Велике значіння маґнезія для орґанізму. Кождий знає осліплюючо біле світло, що його уживають до освітлювання при робленні фотоґрафічних знимок. Це сліпуче світло дає легкий металь, сріблистої краски, що називається маґнезій. Се дуже важний складник ростинного хльорофілю, без якого ростини не моглиби з воздуха побирати поживи (двоокис угля). Другий для орґанізму дуже важний металь це залізо, головний складник темоґльобіни, барвника червоних тілець крови людини й хребовців. Таких металів в орґанізмах є більше. Учені переконалися, що малесенькі частинки ріжних металів є конче потрібні до нормального перебігу життєвих процесів. Маґнезієм займалися в останнім часі два американські учені, Мек Колем і Орент. Вони годували щурів нормальним харчем в достаточній скількости. Тільки цей харч не мав у собі ні сліду маґнезія. Вже по 10 днях показалися на щурах обяви тяжкого занедужання й більша частина звірят згинула. Оба вчені думають, що недостача маґнезія ушкодила передівсім надниркові залози, що витворюють важні гормони для тиску крови.

З вистави українських малярів у Львові

Степан Луцик: Скит Манявський.

В СССР опорожнюють великі міста

Хто не памятає, як товариші чванилися скорим ростом великих міст в СССР. Мовляв, росте червоний промисл і ростуть червоні столиці. Нагло наспіла вістка, що Москва, Ленінград і Харків мають бути „розгружені“ та що з самої Москви викидають близько міліон людей! Викиненим не вільно буде мешкати ні в тих містах, ні в проміні 100 км. довкруги Москви і Ленінграду та 50 км. довкруги Харкова. З того ясно, що товариші бояться в столицях бунту „ущасливленого“ пролетаріяту і тому масово викидають людей на мороз поза великі міста. Та з другої сторони се здається передвісники розгружування всіх великих міст, не тільки в большевії, бо селам вже скрізь трудно прокормити за великі міста і тому люди з сіл утікають в міста, відки їх будуть викидати.

Бійки комуністів з гітлєрівцями

Обливаються запаленою нафтою.

Гітлєрівці уладили в Берліні посвячення памятника творцеви гітлєрівського тимну Горст-Везелеви. Проти сего протестували завзято комуністи. Вже день передтим уладили вони масові демонстрації, нападали на гітлєрівців, острілювали їх, і навіть обливали горіючою нафтою переходячі гітлєрівські відділи. Богато осіб попарено, ранено та побито. Поліція увязнила 70 комуністів. Перемарш гітлєрівських відділів через місто та маніфестація на цвинтарі відбулися без більших авантур. Поліція держала порядок при помочи панцирних авт і скорострілів.

„Nie drażnić“

Пишуть нам: Орґан вшехполяків „Курієр Львовскі“ написав в ч. 329 з мин. року дослівно так:

— Najpiękniejszym dniem w historji Lwowa był 22 listopada 1918 roku, kiedy watahy godnych potomków krwawego Nalewajki, skwapliwie rezygnując z „Ukrainy od Uralu aż po San“, w panicznym popłochu gubiły cenny nawet dla „siczowego strilka“ składnik garderoby — kiedy to „propał kaptiuch“ (wyszywany) taj czotyry krajcery a szcze distałyśmo w... Ukrainu“...

Чи на таке очевидно худобяче писання не можна звернути увагу прокураторії, цензури і т. д.?

Відповідь Редакції „Н. Зорі:“ **Ми думаємо, що прокураторія й цензура мусіли се бачити.**

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ. Б. посол Дм. Паліїв вийшов зі всіх своїх процесів з карою 4 місяців і 3 днів, бо вчислено йому слідчий арешт. — Процес проти б. посла о. Пелліха уморено на підставі амнестії. — Найвисший Трибунал затвердив кару всім учасникам конґресу націоналістів у Відні я виїмком З. Пеленського, бо признав, що його вже раз за те покарано. Зенон Пеленський власне сидів у тюрмі.

НА ПЛЄНАРНІМ ЗАСІДАННЮ СОЙМУ відкинено внесок Українського Клюбу в справі зменшення військового податку на половину і внесок радикалів о звільнення від військового податку тих, котрих річні доходи не сягають 5.200 зол.

НА ЗАСІДАННІ СОЙМУ внесено урядовий проект закона в справі продовження урядування самоврядних орґанів у Схід. Галичині, вибраних 1927 р., на дальші 3 роки.

ВЕЛИКУ СЕНЗАЦІЮ зробила польська преса з побуту у Львові анґлійського журналіста п. Фойґта, співробітника „Манчестер Ґардіяну“. П. Фойґт, пише преса, відбув у готелі Жоржа конференцію з пос. М. Рудницькою і З. Пеленським. Сей журналіст був уже кілька разів у Львові, особливо по пацифікації. Опісля оповістив в анґл. пресі алярмуючі ревеляції.

В НІМЕЧЧИНІ відбулися монархістичні маніфестації Сталевого Шелому і б. військових. Виголошено цілий ряд протифранцузьких і протипольських промов.

БЮДЖЕТОВИЙ ДЕФІЦИТ СССР виносить 3 міліярди рублів. Комісаріят фінансів пляную розписання „добровільної“ внутрішної позички на покриття цего дефіциту.

ЕРІО б. премієр Франції сказав у відчиті, що Німеччина Шляйхера з її 62 міліонами населення, змілітаризованою молоддю і з монархістичними та ревізіоністичними маніфестаціями мусить непокоїти Францію і пригадувати їй минувшину. (ПАТ).

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розважує проект зневтралізування Австрії на зразок Швайцарії, щоб не допустити до получення Австрії з Німеччиною. („Дейли Телеґраф“).

БЕЛЬҐІЙСЬКА ПРЕСА підняла крик на основі споминів Штреземана, з котрих виходить, що Бріян іменем Франції поступився коштом Бельґії на користь Німеччини.

ПОСОЛ ЮГОСЛАВІЇ в Лондоні повідомив офіційяльно правительство Вел. Британії, що Югославія має докази на те, що Італія хоче анектувати Альбанію під формою цлової унії. Річ в тім, що Альбанія не в силі сплатити Італії довгів. Італія-ж хоче їй ті довги дарувати під умовою заключення цлової унії. А що Югославія бачить у тім небезпеку для себе, отже тої унії не признає.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ РУХ в Еспанії триває дальше. Террористичні акти повторюються. Недавно в Севіллі кинено бомбу. Кільканацять осіб ранених.

РУСВЕЛТ І ГУВЕР відбули в Білім Домі в Вашинґтоні нараду в справах заграничної політики Америки. В справі воєних довгів рішено, що представники Америки говоритимуть з анґлійськими представниками в березні б. р. У світовій економічній конференції Америка також візьме участь.

КИТАЙСЬКА ПРЕСА доносить: Китайське командування змобілізувало 400.000 жовнірів до боротьби з Японцями. До Манджурії прибули нові транспорти японських військ.

ПРЕМІЄР МАНДЖУРІЇ погиб наслідком вибуху бомби, киненої заговірником. Японський амбасадор ранений.

НОВИНКИ

Традиційна Йорданська Вечера відбулася як щороку в Академічнім Домі при участи коло 150 студентів (-ток) і представників старшого громадянства. Промови виголосили: студ. Б. Чайковський, д-р Л. Кульчицький, студ. Рудко і д-р В. Старосольський. Серед співу колядок, щедрівок і товариської ґутірки присутні провели час до півночи.

Заходом Т-ва ім. П. Могили відбулося в Академічнім Домі Свято 22 січня при участи коло 150 студентів (-ток). Коротке і добре продумане вступне слово виголосив студ. В. Сеньківський. Студ. хор „Бандурист“ під проводом п. О. Плешкевича відспівав дві пісні: „Завзялися“ В. Барвінського і „Гей там на горі“ Ф. Колесси. Студ. Лисик віддеклямував вірш К. „Україні“. Зогляду на малу салю декляматор непотрібно напружував свій сильний голос, що місцями разило. Довший реферат відчитав студ. Масляк. В ньому зясовано історичне тло всіх універсалів Центральної Ради, особливо з 22. І. 1918 і з 22. І. 1919 р. Відтак студ. М. Петрівна віддеклямувала виїмок з поеми О. Бабія „Сповнилося“. Інсценізація мала представляти визволення України. Добре подумана, на жаль не переведена по мистецьки. Вкінці відспівано національний гимн.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні відбувся відчит п. Дмитра Антоновича, проф. українського університету в Празі на тему: „Справа болгарського впливу на початки українського мистецтва“.

Український Театр ім. І. Тобілевича приїде до Львова на чотири вистави в Нар. Домі (Театр Ріжнородностей): 27. І. год. 7.30 „Роксі“, амер. комедія; 28. І. год. 3 попол. „Мікадо“, оперета; 30. І. год. 7.30 „Бояриня“, песа Лесі Українки; 31. І. год. 7.30 „Мотря“, інсценізація з повісти Б. Лепкого.

Мих. Голинський виступить в львівській опері в „Аїді“ як Радамес не 26. але в неділю 29 с. м. о год. 3 попол.

Підчас йорданського водосвяття у Львові на ринку випустив хтось три голуби з червоними лентами, на котрих були комуністичні написи в мовах українській і польській. Поліція увязнила Миколу Кулишина, котрий мав випустити ті голуби.

Народний Університет в Бикові, пов. Самбір, повстав при читальні „Просвіти“. Селяни і головно молодь слухають з великим зацікавленням викладів з ріжних ділянок знання.

Шкільний плебісцит в Делятинщині випав вдоволяюче. Всі 22 громади делятинського судового округа внесли 1400 декларацій за 1700 дітей.

В Золочеві переведено масові ревізії серед студенства та ґімназійної молоді обох полів. На днях увязнено студ. прав М. Саґатого та учеників 8 кл. ґімн. Вол. Богоновича, В. Мудрого та Е. Городиловського.

В Калуші увязнено мґра прав Вол. Ничая та відставлено мабуть до Львова. Причина невідома.

Пятьдесять комуністів увязнено на днях у Львові. В Перемишлі увязнено 18 комуністів.

Землетрус чути було мин. тижня в Коломиї та на цілому Покутті. Він тривав 3—4 секунди. Від потрясення задзвеніли шиби та заколисалися меблі в домах.

Грубість леду на Сяні дійшла до пів метра і дальше наростає. Мимо того невказано переходити ріку по леду, бо грубість леду не всюди однакова.

Два хлопці ховзалися на ріці Стир в Грималівці коло Бродів. Лід під ними заломився. Хлопці втопилися. Їх товариші перестрашені розбіглися і навіть не дали про те нікому знати.

Дугу (веселку) на небі бачили в Сокалі при сильнім морозі.

Найстарший портрет Христа найшов в римських катакомбах анґлійський дослідник Добсон.

Праця жінок. Недавно займався тим питанням XI конґрес університетських професорів і студентів у Брукселі. О. Леклерк боронив рівности жінок з мущинами. О. Рисіманс виказував, що жінка неспосібна до публичного життя: вона вимагає проводу й опіки, зберігаючи однак свою незалежність. Д-рка Бруккер доказувала, що не всі університетські студії відповідають природі жінок, інакше затрачується питомий жінці характер. Панна Стільмант є тої гадки, що жінці дуже відповідає займатися вихованням молоді (навчати), опікою над недужими й суспільною опікою. О. Леклерк ще раз накінець забрав голос кажучи, що покликання жінки це родинне життя. („Осс. Р.“).

Дослідник Аляски, о. Б. Губбард, Т. І. („ледяний священик“), вернув до Ню-Йорку. На Алясці досліджував він вулькан Амакчак. На віддалених, пустих островах стрінув велике число небезпечних морських львів. З них деякі такі великі, як коні. („Осс. Р.“).

Альфред Ноес, кат. анґлійський поет з Бальтімори, остро виступив проти кіна, заявляючи, що воно веде західню культуру до руїни, понижує достоїнство жінки й фатально відбивається на нових поколіннях.

Совітська стежа зложена з трьох людей, заблукала на лещетах на польський бік. Придержані заявили, що вони в погоні за злочинцями заблудили ізза снїговії.

В Анґлії сильно поширилася епідемія ґрипи. В однім тижні вмерло на ґрипу по містах 1041 осіб.

Густа мряка залягла канал Ляманш й утруднює рух кораблів з континенту до Анґлії.

Згорів товаровий французький корабель „Поль Думер“.

На Червонім Морі згорів норвежський корабель навантажений 12.000-ми бель австралійської бавовни. Залогу вратовано.

Вулькан Кракатао знов почав вибухати з надзвичайною силою. Шкоди величезні.

Російський шахіст Боголюбов грав рівночасно 26 партій з найсильнішими шахістами Медіоляну. У висліді 17 партій виграв, 4 програв, 5 було нерішених.

380 китайських вояків замерзло на верхах гір Такушан. Вони 14 днів боронилися завзято перед атаками Японців. Японська стежа найшла їх замерзлих з крісами в руках.

Новий рід скла винайшли в Америці. Воно прозоре тільки з одної сторони, т. зн. крізь шибу з того скла видно з хати на вулицю але з вулиці до хати не видно. Тому те скло надається дуже добре в богатьох випадках.

Новелі на почтових картках. Молодий французький письменник Жак Ельнетієно впав на знаменитий помисл поширення своїх творів. Кілька своїх новель напечатав на почтових картках і розіслав Французам. На кождій картці напечатана частина новелі з таким цікавим закінченням, що змушує купувати дальші картки Ціла новеля складається з 101 почтівок, а найцікавіша частина находиться щойно на останній картці.

807 осіб померло на ґрипу в однім тижні в Злучених Державах Півн. Америки.

З 26 шпиталів Ню-Йорку видалено 1.418 хорих, котрі не мають американського горожанства.

З огляду на залягаючий матеріял випускаємо й се четвергове число „Н. Зорі“ на 8 сторін.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Знижка зелізничої тарифи для рільництва. За перевіз збіжжа і насіння стручкових ростин до 100 км. признало мін-ство комунікації 25 проц. знижки, за перевіз збіжжа і муки понад 100 км. 10 проц. знижку; бараболь — 16.7 проц.; ваґонові пересилку молока до великих міст — 48.1 проц.; живий і битий дріб — 20 проц, коноплі і лен терті але нечесані на експорт 66.1 проц.; яйці дрібні пересилку — 15 проц. Значно обнижено також оплату за перевіз штучних погноїв.

В рільничих кругах сподіються деякої підвижки цін збіжжа. Тої звижки очікують ще в біжучім місяці.

Постійний маєтковий податок. Преса доносить: Як відомо т. зв. маєтковий податок мав бути одноразовою данию. Той податок виплатили селяни, а великі посідачі і промисловці залягають з величезними сумами. Отже міністерство скарбу виготовило законопроєкт, на підставі котрого залеглости мають бути відписані, а зате маєтковий податок мавби бути перемінений в постійний податок і малиб його платити також ті, котрі вже його сплатили.

Завмирання торговлі в Польщі поступає нестримно. І так коли ще в р. 1929 було в Польщі коло 445.000 самостійних торговельних підприємств, то в р. 1932 число упало до 345.000, отже впало на близько четвертину. Число підприємств І категорії впало о 37 проц. й остало таких підприємств всего 692. Число ІІ категорії впало о 29 проц. й остало 24.000 таких підприємств. Зате число підприємств ІІІ категорії (одна убікація, 1 дорослий субект) зросло на 26 проц. і є їх 170.000. IV-а категорія впала на 17 проц. до 145.000. Так було 1. ІІІ. 1932 р. Очевидно від того часу той стан ще погіршився, що видно по оборотовім податку, котрий зменшився на 30 проц.

Совітське торговельне представництво веде переговори в справі достави з Польщі до СССР 50.000 штук безрог. Достава тривалаб цілий рік, головно зі східних країн. Одначе большевики жадають 9-місячного кредиту.

Обниження вартости доляра? Сенатор Бораг заповів, що незабаром появиться законопроєкт в Америці про збільшення обігу долярових банкнотів, що викличе обниження вартости доляра. Підтвердження тої вістки треба ще виждати.

Берлінська біржа оповістила такий вислід піднесення курсу акцій від квітня до 31. грудня 1932 року: Гіпотечні банки 16 проц., Папір 18 проц., Калій 20 проц., хемічні продукти 33 проц., металь також 33 проц., зелізниці, ґума і ліноґеум по 36 проц., ґаз, вода, електрика по 37 проц., засоби поживи 39 проц., текстильні вироби 41 проц., вугля 32, будівельні фірми 45%, будівельні матеріяли 70 проц., зелізо 77 проц., машини 86 проц., авта 128 проц. Упадок курсу акцій наступив: у кредитових банках 6 проц., в товарових домах 33 проц.

Фахова господарсько - фінансова преса звертає увагу на знаменний факт: відплив золота з Франції. В рр. 1930—32, т. зн. в часах світових фінансово-валютових забурень, капітали втікали до Франції, бо валюта стояла твердо. Отже нагромадження золота у Франції в тім часі було одним з проявів світової господарської скрути. Тепер сі капітали масово вертають до своїх країв. Розподіл золота стає більше рівномірний. Факт сей уважають економісти проявом кінця кризи і вістуном ліпших часів.

Ціна беконів (солонини) на ринках Анґлії катастрофально впала (4 шіл. на сотнарі).

Правительство Італії видало за останніх 10 літ 31 міліонів фунтів стерлінґів на меліорації й будівлі. Досі замінено поверх міліон моргів болот, мочарів і инших неужитків в урожайну землю.

Економічне положення Італії постійно поліпшується. Продукція росте, ціни збіжжа вдержуються на висоті, скількість векслевих протестів маліє, акції й обліґації йдуть вгору.

Найдорощий край в Европі тепер Голяндія. Її показчик 140 проц. в порівнанні з роком 1913.

Міністр скарбу Злучених Держав Півн. Америки оповістив, що сума доходів мешканців тої держави зменшилася в останнім році о 6 і пів міліярда долярів.

В СССР. видано в 1932 р. на мешканеве будівництво 2.650,000.000 карбованців. Будівлі розпочато, але богато з них не закінчено до зими. Так отже товариші заморозили великі суми. Не ма то як „плянова соціялістична господарка“.

Шведська комісія публичних довгів оповістила цікаву статистику. З неї виходить, що в Фінляндії припадає 162 кор. державного довгу на мешканця, в Німеччині 167, у Швеції 300, в Данії 364, в Злуч. Державах Півн. Америки 507, в Норвеґії 1.681, в Анґлії 3.015. З того виходить, що побита Німеччина розмірно менше тепер обдовжена ніж ті держави, що виграли велику війну.

Східноазійське зелізо появилося вже на німецьких ринках по ціні 10 проц. низшій ніж зелізо німецьке.

Запаси золота поодиноких держав. Злучені Держави Півн. Америки мали в м. р. 4.488 міліонів долярів золота, Франція 3.239 міл. дол., разом дві найбогатші держави світа мали 7.727 міл. дол. золота. Девять европейських держав мало тільки 2.998 міл. дол. золота. З того Анґлія 679 міл. дол., Швайцарія 509, Голяндія 416, Еспанія 435, Бельґія 359, Італія 301, Німеччина 190, Швеція 55 і Польща 54 міл. дол. золота.

Біржа

ҐРОШІ: Амер. доляр 8.90—8.92; канад. доляр 7.50—7.70; нім. марки 2.10—2.12; 100 чесь. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50—35 зол.

ЗБІЖЖА: Підволочиська: пшениця 25.25; жито 13.25; ячмінь 12.50; овес 15.25; гречка 12.50; кукурудза 12.50; фасоля біла 17; фасоля краса 18.50; просо 13; лен 39; конюшина чер. 95; мак синий 127; макухи льн. 19; ґрис пшен. 6; ґрис жит. 6.75 зол.

НАБІЛ: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла експ. і десер. 2.20 зол., за 1 л. молока 17—19 сот.

ЯЙЦЯ: Центросоюз платив за 1 кґ. яєць 1.75 зол., Маслосоюз за 1 копу яєць 5—5.20 зол.

МІД: Кооп. „Рій“ продає мід: гірський 3,20—3.50 ;липовий 2.50—3; з ріжних цвітів 2, гречаний 1.60 зол. за 1 кґ.

Жертви

Впр. о. Петро Томчук Якубівка п. Обертин зол. 10 на кат. пресу. 1—1

Впр .о. Д-р Сенета, Шляхтова, п. Суровиця зол. 3 для сироти по священику. 1—1

Впр. о. Ізидор Скорохід, Топорівці, п. Городенка зол. 2 для сироти по священику.

Впр. о. Дмитро Кулик в Озірній зол. 5 для сироти по священику. 1—1

КІНА

АДРІЯ: Король жебраків.
АТЛЯНТІК: Бездомні.
КАСІНО: Мата Гарі (Ґрета Ґарбо і Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: Зунґу.
МАРУСЕНЬКА: Зунґу.
МІРАЖ: Непотрібна мати.
ОАЗА: Муж своєї жінки.
ПАЛЯС: Готель студентів.
СТИЛЕВЕ: Поцілунок весни і ревія.
УТІХА: Диво вовків і ревія.

Присилайте передплату!

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem

Рік VIII. Львів, неділя, 29 січня 1933. Ч. 6 (604).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцa ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Програма світової конференції

в економічних справах

Комітет знавців для підготовки світової економічної конференції опрацював проєкт загальної програми конференції. Вона така: 1) Справи валютово-кредитові, 2) справа цін, 3) приверненя плинности капіталів, 4) усунення торговельних перепон, 5) справа митних договорів і торговельних договорів й 6) орґанізація продукції й обміну товарів. Сей проєкт передано орґанізаційному комітетові. Він усталить речинець конференції і вибере її голову. Буде ним правдоподібно преміер Анґлії Мек Доналд.

Мандрівна вистава українського малярства

Мандрівну мистецьку виставу образів сучасних українських малярів уладжує Українське Т-во Прихильників Мистецтва у Львові. По закінченні виставки у Львові, 29. с. м. зачинається вистава в Бережанах, відтак в Тернополі, Чорткові, Станиславові, Коломиї, Стрию, Дрогобичі, Самборі, Перемишлі й Золочеві. Вистава потріває 10 днів в кождім місті. На кождім відкритті буде виклад про сучасне українське мистецтво. Наше громадянство на провінції читало в пресі численні рецензії про сю виставу у Львові, тепер зможе її побачити на власні очи. Вистава вповні заслугує на те, щоб її оглянути.

Польський міністр про польське студенство

Католицизм получений зі здичінням і варварством.

На засіданні освітної комісії сойму після дискусії над експозе, міністр Єнджеєвич сказав про польську студентську молодь ось що: Те, що діється серед польської студентської молоді, — один жах. Бачу в тім филю варварства, що заливає наш цивілізований світ. Се болить мене також тому, що таке виправляють люди, котрі в значній скількости ходять до сповіди. В їх умовости якось дивно лучиться мнимий католицизм зі здичінням, таким нечуваним, що воно грізне для майбутности. Я з мойого глибокого переконання оборонець духових вартостей, хочу боронити університети і Польщу перед поколінням, що здичіло і находиться на страшнім рівні культури. Одна зі спонук проєкту закону про університети це унеможливлення панування бука, ножа і кастета там, де мається до діла з будучою польською елітою. Я глибоко переконаний, що бороню духовість перед хамством і варварством. — Видно, що мін. Єнджеєвич має цивільну відвагу.

Воєнні алярми в СССР

У звязку з заостренням ситуації на Далекому Сході доносять, що совітська влада зарядила реєстрацію резервістів і всім резервістам вручено мобілізаційні карти. В Москві говорять про недалекий вибух війни.

Ким був секретар Епископа Д'Ербіні

Втік з тайними документами з Риму до Москви.

„Ґазета Поранна" ч. 10189 доносить: Перед місяцем щез від довшого часу перебуваючий в Римі о. Дайбнер, один з головних співробітників епископа Д'Ербіні, голови комісії „Про Руссія". Отець Дайбнер, російський еміґрант, по приїзді до Риму приняв католицьку віру і почав діяльність в церковній орґанізації „Про Руссія" в характері її секретаря. З рації свого становища о. Дайбнер мав найтайніші документи орґанізації. Недавно стверджено в комісії „Про Руссія" брак дуже важних документів комітету. На другий день по тім сензаційнім відкритті о. Дайбнер щез. Вступні дохождення виявили, що о. Дайбнер втік до Берліна. Тут оженився з одною Росіянкою. Потому обоє виїхали до Москви. Кілька днів по приїзді Дайбнера до Москви наступили в СССР масові увязнення католицьких священиків, що без сумніву стоїть у звязку з донощицькою діяльністю Дайбнера в Москві. Подаємо ті інформації з публіцистичного обовязку на відповідальність жерела.

Мішані подружжа в Польщі

„Курєр Льв." приніс в ч. 33 м. ін. отсі дані про мішані подружжа в Польщі: Число їх розмірно невелике, бо виносить всего 3.5 проц. Найменший процент мішаних подруж між Жидами, бо тільки 0.1, дальше йдуть православні 1.7, римокатолики 2.3, греко-католики 8.8, евангелики 11.0. Цікаво, що найбільше жінок иншого віроісповідання беруть гр.-католики, а саме 98.9 проц. їх має в мішаних подружжах жінок римо-католичок.

Боротьба з медведицею в Карпатах

В Головецьку, повіт Сколе, відбувалися великі лови. Барон Ґредль запросив богато гостей. В однім моменті ловів вискочила з криївки медведиця, зловила одного з наганячів, господаря Миколу Рибака з Головецька і тягнула його з собою около 100 м. Підчас розпучливої оборони Рибака медведиця покусала його тяжко по цілім тілі. Аж три великі мисливські пси увільнили напів живого Рибака від певної смерти.

Сибірські морози в Галичині

Сотки відморожень у Львові.

В цілій Галичині панують великі морози. На окраїнах Львова мороз дійшов до 31° Цельзія. В школах дітей розмірно мало, декуди фреквенція впала до половини. Ратункове Поготівля у Львові заосмотрило за 2 дни поверх 500 людей з відмороженими членами тіла. Розуміється богато людей лікується приватно. Вечерами розпалювано огнища на кількох улицях Львова.

Лиш економічно сильні нації сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоби скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку

„ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Між двома океанами

Репарації — довги — розброєння.

Европа й Америка занепокоєні справою довгів. Щоби справи довгів як також репарацій, розоружень та суттєво з ними звязана справа економічної кризи знайшли свій рішучий кінець, треба взаїмних уступок і жертв.

Католики дивляться на ті справи під кутом думок Венедикта XV. і Пія XI. Вже тому пятнацять літ папа Венедикт XV. упоминав у своїй ноті так: „Що до шкід і коштів війни не бачимо іншого виходу як загальну норму про цілковите й обосторонне зречення, оправдане впрочім великими добрами майбутнього розброєння". Ті слова, злегковажені перед 15 літами, мають ще більшу силу сегодня, коли світова економія смертельно зранена війною, нездужає вже 15 літ.

Сегодня, коли довги й кредити досягають гіперболічних цифр, коли економія вірителів не в кращих обставинах від економії довжників, ясна се річ, що економічна рівновага не може наступити дорогою вирівнання міждержавних претенсій, але треба шукати виходу в іншім напрямі. Одинокий спосіб до осягнення економічної світової рівноваги — се, як сказав Венедикт XV. „великі добра розброєння". Маси золота, що йдуть на фабрикації военних матеріялів, удержання війська і т. д., звернулибся тоді на поліпшення економічної сторінки людства. А овочі того булиб: усунення безробіття, піднесення промислу й торговлі і через те рівніший розділ богацтва, що вже більше не бувби ґарантований жертвами довжників і касами вірителів, як тепер, особливо коли ся каса повна тільки... очікування звороту военних довгів. Не інакше говорить про се й Папа Пій XI. у листі з дня 7. IV. 1922. до Архіепископа Женеви в передодні засідання міжнародної конференції:

„Як репрезентант Бога, мира й любови, що з особлившою журбою дбає про гнетених і убогих, Ми маємо довіря, що запрошені держави хотять розглядати сумні умовини, серед яких опинилися всі народи, не лише зі спокійним умом, але також з готовістю принесення якоїсь жертви на жертвенник загального добра; а се булаб перша умовина, щоби знайти успішний протисередник, се бувби перший крок в напрямі до загального успокоєння, якого всі бажають. Коли й серед грюкоту зброї, як се каже гарна девіза „Червоного Хреста": „інтер арма харітас", має панувати християнська любов, то тим більше повинна вона обовязувати після сего, коли зложено зброю та заключено мирні договори. І колиб з обсягу конференції виключено всяку дискусію не лише над попередно заключеними але також над наложеними репараціями, то мимо сего се ще не повинно перешкодити дальшій зміні ідей про полекшу платности военних довгів, що вкінці принеслоб користь не лише побідженим, але й побідникам".

Се батьківське слово знайшло належний відгомін між народами Европи. Навіть Франція, найбільша европейська вірителька, заявила свою готовість жертви, коли Німеччина доказала свою неспроможність платности в обличчі

економічної руїни. Рівнож Італія й Англія від довшого часу склонні йти дорогою счеркнення всяких воєнних зобовязань. Лишається ще нерішена Америка, яка держить ключ до світової економічної рівноваги. Чи вона піде шляхом европейських держав?

В обличчі сего економічного поєдинку між двома континентами не лишається нічо іншого, як те, що замітив Св. Отець Пій XI. у листі до Кард. Сінчера з дня 29. IV. 1922., а саме, що в міжнародних зобовязаннях має домінувати справедливість, але оживлена любовю.

І дійсно: в теперішних часах кріза обмотала у свої сіти всі народи, богаті й бідні, побідні й побіджені, довжні й вірительні так, що з конечности справедливість мусить уступити місце любови, бо всі народи у подібних тяжких обставинах. Закони, обчислення, економічні системи — нічого не всилі обіцяти певного, трівкого, успокоючого; лише любов, суспільна любов, міжнародна любов, то є любов у значінні взаїмної братньої допомоги для спільного піднесення, зможе привернути економічний лад, довіря і відтак працю, промисл і т. д. Міжнародна любов се одинокий орудник, який подає під сю пору Провидіння нашим тяжким часам. Голос великодушности не сміє сегодня замовкнути. В часі загальної кризи ніхто не може назвати себе економічним побідником. Отже й супроти воєнних побідників голос Америки повинен бути такий самий, як і для побіджених. Коли не поміг апель до великодушности, так певно поможе апель до дійсности. Америка з огляду на свій практичний змисл не може бути глуха на клич дійсности, як не була й не буде глуха на клич серця.

Думки Венедикта XV й Пія XI повинні промовити не лише до сердець людей любови але й до розуму людей політики й економії. Їх мусить почути й Америка і то для власного добра. Слідами любови так економія як і політика може йти сміло до великих успіхів на шляху до мети спільної всім народам. А та мета не що інше, як: „економічна рівновага“, „кінець кризи“, „віднова праці“, „рівновага духа“, „кінець непевностям і зависним підозрінням“, „віднова віри у народах і довіря між народами“ — отже одним словом: **мир.** — (За „Оссерваторе Романо“).

Правда про кат. Т-во українських дівчат ім. св. Йосифа у Львові

Вп. П. Евстахія Тишинська в статті „За долю працюючих“, поміщеній у 275 ч. „Діла“ з 1932 р., між іншими справами порушила основане ще в 1917 р. Кат. Товариство для зорґанізування працюючих укр. дівчат ім. св. Йосифа у Львові. Притім авторка подала деякі зовсім неправдиві вісти, неначе се Товариство „не старалося поширити своєї діяльности на загал львівських українських робітниць, а обмежило її до числа 150 членів...“, та що „Управа св. Йосифа поставилась негативно до ініціятивної думки основателів Т-ва „Будучність“; і таке вирішення справи тодішною управою Т-ва св. Йосифа пояснює мало зрозуміле явище існування у Львові двох гр. кат. орґанізацій українських домашних робітниць з тотожними цілями...“.

Тому що підписаний був не лиш основником Тов. ім. св. Йосифа, але й провідником його через 14 перших літ, отже вважає вказаним, подати до прилюдного відома правдивий стан річей. Товариство св. Йосифа для працюючих по домах укр. дівчат основано на поручення тодішнього Протоігумена пок. О. Плятоніда Філяса. Та думка повстала в Відні 1915 р. підчас війни, де пок. О. Філяс перебував як Апостольський Адміністратор всіх гр. кат. котрі находилися поза межами Галичини. Тоді то пок. Протоігумен поручив підписаному засягнути потрібних інформацій у віденській катол. Орґанізації „Кат. Фольксбунд“. Я це зділав і повернувши до Львова 1917 р. основав після віденського взірця перше в нас „Католицьке Тов. працюючих по домах укр. дівчат ім. св. Йосифа“. І воно було спершу дійсно подумане як загальна Орґанізація по домах працюючих дівчат не лише міста Львова, але й української части Галичини. Тільки на основі інформацій і студій у „Фольксбунді“ я зрозумів, що так широко закроєна Орґанізація, коли хоче мати сильну основу й запевнений розвій, не може повстати ні в однім році, ні в десятьох роках. Вона мусить наперед зпоміж перших членкинь виробити певну скількість свідомих одиниць не лиш під оглядом катол. світогляду але й суспільного розуміння таких орґанізацій. І мене дуже перестерігали не шукати успіху в числі членів, лише в якости членів. Гриби скоро ростуть, а дуби дуже помалу. І справді, сейчас показалися великі трудности. Коли основник бажав зараз з початку втягнути до сеї акції львівські парохії, стрінувся не лише з повною пасивністю, але і з виразною неприхильністю; не лише не знайшов зрозуміння і попертя, але натрафив на трудности. Відай 1917 р. уважали ще закладання катол. Тов. за „лятинізацію“ нашої Церкви. По цілорічнім досвіді та всяких невдачах не лишилося нічо іншого, як обмежитися наразі на Васил. Церкву. Кождий розуміє, що в часі від листопада 1918 до 1922 р. не було можливо й думати про ширше закроєну орґанізаційну акцію; вже велика була річ, коли удержалося те, що було. Маєток Тов. в 1919 р. виносив понад 60 тисяч кор. І тоді оферовано нам каменицю при вул. Коперника напроти палати Потоцького, де тепер міститься Рільничий Банк, за суму 500 тисяч корон. Я удався о поміч до наших фінансових Товариств, але безуспішно. Всюди казали чекати на стабілізацію валюти, хоч найзвичайніші ляїки знали, що ратувати капітал можна було лиш купованням реальностей. І прийшло до сього, що з великим трудом і жертвами зібраний маєток Т-ва здевалювався до сотика. Се викликало між членкинями зрозумілу знеохоту й байдужність так, що літа 1922—1925 належали до найтяжших у Товаристві. І коли не помоглиб були тоді справді ідейні одиниці з Марійського Тов. Пань, то хто знає, чи Тов. моглоб було дальше животіти. Імен тих дійсно з пожертвуванням працюючих пань не подаю, бо знаю, що й вони сього не бажають.

Коли Управу Ставропіґ. Інституту переняли русофіли, старалися за всяку ціну позбутися Т-ва, яке займало найгарніші помешкання, бо 5 фронтових покоїв від вул. Бляхарської на II. пов. Вперед старалися се зробити судовою дорогою і треба було перевести три коштовні судові процеси. Колиж побачили, що з огляду на закон про льокаторів судовою дорогою не вдасться викинути Т-во, зробили так, що ніби сеся часть Ставропиґійського будинку валиться і з огляду на безпеку життя маґістрат казав перепровадити румацію. Се роблено так, що про наказ румації я довідався лиш на кілька годин передтим. Треба було ужити всяких впливів, так, що ледви вдалося телефонічно стримати вже розпочату румацію. Заразом в тім самім часі зачали появлятися всякі анонімні доноси і на Т-во й на мене до поліції й до маґістрату. Не треба згадувати, як доноси кривдили славу Т-ва.

Таким чином доперва по 1925 р. зачалося нове інтензивне життя в Товаристві ім. св. Йосифа. Се завдяки тим членкиням, котрі витревали від початку й перебули всі злидні в Товаристві. Вони дійсно виробилися на свідомих суспільних діл працівниць з ясним поглядом і свідомістю цілі. Перша й головна жура Т-ва була дійти до своєї домівки. В тій цілі звернено увагу на збирання капіталів. Ся акція йшла досить скоро так, що в 1929 р. Товариство мало вже свій власний капітал около 2 тисячі дол., не рахуючи ощадностей поодиноких дівчат, котрі все готові були дати їх титулом позички на закупно дому для Т-ва.

Саме тоді, як пише Вп. Е. Тишинська, повстала думка розвинути орґанізацію працюючих дівчат на всі церкви Львова й дійсно ініціяторки віднеслися до підписаного, щоб існуюче Тов. ім. св. Йосифа поширити на цілий Львів. Ідея сама в собі дуже пожиточна й добра, та я не міг погодитися з методом переведення її. Тов. св. Йосифа мало тоді дійсних членів не більше як півтора сотки, хотяй вписаних було понад тисячу. А розширити се Товариство в тім часі на весь загал дівчат робітниць цілого Львова, при голосній аґітації по церквах, булоб певно знищило всю дотеперішну позитивну працю. До Т-ва увійшов би у подавляючій більшости невироблений і несвідомий елемент, який на перших Загальних Зборах міг був переголосувати давних свідомих членкинь, вибрати свій Виділ і Заряд домівки й могло скінчитися на тім, що саме ті, які через 15 літ складали свою кервавицю і перебували найтяжші часи, знайшлисяб поза скобками й поза впливом на Т-во. До сього годі було допустити тим більше, що істнуючі статути постановляли, що кожду нову членкиню приймає лише Виділ і то на поручення трох членкинь Т-ва, з котрих одна має належати до Виділу. Коли відтак заложили „Будучність“ і тоді Тов. ім. св. Йосифа не могло приступити до нової Орґанізації без шкоди для себе. Новозасноване Т-во „Будучність“ зорґанізоване так, що при кождій церкві Львова істнують лише кружки Т-ва „Будучність“, а тільки при церкві св. Юра істнує т. зв. матірне Тов-о. Крім того кружки „Будучности“ малиб віддавати матірному Т-ву аж 70 проц. своїх доходів. Так отже приступлення Тов. ім. св. Йосифа до „Будучности“ здеґрадувалоб його з самостійного Тов-а до ряду кружка й позбавилоб Тов. дві третих з трудом і великими жертвами зібраного капіталу на власну домівку. Тому на Виділі Тов-а порішено дальше вдержати своє Тов. і заразом так змінити статути, щоб воно остало як суспільно-добродійна акція душпастирської праці при Василіянській церкві на Жовківській улиці. Так змінені статути затвердило Воєвідство й тепер істнує як Тов. опіки для працюючих по домах дівчат при церкві ОО. Василіян у Львові, полишаючи орґанізаційну акцію робітниць новоосноваиій „Будучности“. Длятого зовсім неправдиве твердження п. Е. Тишинської про істнування у Львові двох гр.-кат. орґанізацій українських домашних робітниць, бо Тов. св. Йосифа по повстанню „Будучности“ зовсім не має на меті переводити загальну орґанізацію робітниць, а остає як засіб модерної душпастирської праці. Хоч по думці підписаного зовсім не шкодить, коли в даній місцевости істнує кілька катол. Товариств і навіть Орґанізацій з тотожними цілями. Преціньнема такого наївного, хто думавби, що істнування шкіл СС. Василіянок як осібної шкільної Орґанізації перешкоджує чимнебудь „Рідній Школі“, або шкодить нашій рідношкільній акції. Навпаки, істнування тотожних Товариств виробляє шляхотну емуляцію і викликає більше напруження сил і добір лучших засобів у переведенні наміреної цілі. — о. Т. Галущинський, ЧСВВ.

Буджет освіти в Соймі

Пів міліона дітей поза школою.

На освітній комісії сойму референував буджет міністерства освіти пос. З. Строньский (ББ). Він сказав: Прелімінар передбачує на освіту і віроісповідання 352,614.204 зол. видатків. З того на віроісповідання 22,003.759. Приріст дітей шкільного віку виносив 410.685. (9.3) проц.). В р. 1933/4 передбачується приріст коло 200.000 дітей. У фаховім шкільництві фреквенція наслідком кризи зменшилася о 13 проц. Новий шкільний устрій вимагає нових підручників. До оцінки мін-ства предложено 200 підручників. Буджет науки в порівнанні з мин. роком зменшено о 54 проц. На скликання православного собору в Польщі преліміновано 80.000 зол. Відтак забрав голос мін. освіти Єнджеевич: Тайности в кваліфікації праці учителів не буде. У здійснюванні засади загального навчання стрічаємо великі труднощі. У шкільнім віці є 4,811.000 дітей. Шкільний обовязок виконує 4,362.000 дітей. Коли якось не зарадимо, поза школою остане коло 500 тисяч дітей. З огляду на ощадність створено лише 500 нових етатів, 300 перенесено з середного шкільництва. У відношенні до меншинного шкільництва стою на ґрунті конституції та шкільних законів. Єму шкільництву ставлю вимоги не лише зовнішної льояльности але прямо („вренч“) позитивного відношення до поль. державности. Де того не буде, такі школи прикро відчують своє поступовання. В области віроісповідній мін-ство кермується лише справедливістю, пошануванням законів і вимогами державної рації. На стремління правительства до співпраці кидали тінь виступи декотрих осіб високопоставлених в церковній ерархії. Змаганням до привернення єдности східних Церков з західною Церквою присвячуємо пильну увагу, особливо на польськім відтинку. Знаю, що мене стрінуть острі напасти опозиції. Одначе вони мене лише перконують про правильність мого поступовання. Я переконався, що причина тих напастей лежить лише в тім, що я інакше розумію ролю і значіння держави і правительства в житті суспільности. Та ріжниця ніколи не дасться вирівняти й узгіднити. Метода мого думання і критерій рішень се інтерес польської держави. Що є інтересом держави, про те рішає правительство. Всьо мусить підпорядкуватися державному інтересові. Виступи опозиції проти моєї праці мають всьо на оці, тільки не добро держави. В дискусії над промовою мін. Єнджеевича забрали голос: посли Чапіньский (ПІС), Корнецкий (Н. Д.), Полякевич ББ, Великанович УНДО, Руґ („Стронніцтво хлопске“), Яворска ББ, кс. Шидельский (ХД) й ін. Буджет з дрібними поправками принято.

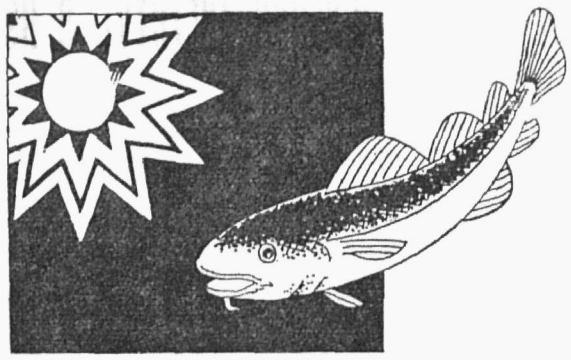

Норвеський Тран

здобув собі свитовий розголос, як певний середник проти англійської недуги. Значний відсоток дітвори терпить менше або більше на цю недугу. Є легко зрозуміле велике значіння норвеського трану для розвою дитини.

НОРВЕСЬКИЙ ТРАН

(2) 1-5

ТРАН ВРАТУЄ ЛЮДСТВО!

В деяких промислових підприємствах в Америці доконано в останнім часі інтересного доєвіду з примусовим відживлюванням робітників траном. В одній з хемічних фабрик робітники були поділені на 2 групи. Перша ґрупа складалася зі 115 жінок і 70 мужчин, друга з 88 жінок і 40 мущин. Перша ґрупа, починаючи від грудня 1931 до березня 1932 року що дня підчас перерви в праці приймала столову ложку трану, а друга ґрупа ні трану ні жадних инших середників не принимала. 103 членів першої ґрупи в часі зимових місяців ні разу не перестудилися, а в другій ґрупі уникнуло перестуди лише 12 осіб, 96 учасників ґрупи, що відживлялися траном, ані разу не опустили праці задля злого стану здоровля, а з другої ґрупи лише 5 осіб працювало без перерви. Кромі цього усталено, що відживлюваня траном хоронить людей від закаження інфлюенційними хоробами. 10 б 1-5

Німці ще сегодня покутують за десятиліття бісмарківської й вільгельмінської диктатури. (Сфорца).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Галицька преса в 1882 р.

Тепер треба представити нашу пресу перед 50 роками, бо головно при її допомозі наші люди робили велику бурю довкруґи реформи Чина.

Коли в 1882 р. в самім Львові Поляки мали кілька щоденників з ріжними напрямними (Дзєннік Польскі, Ґазета Народова, Курєр Львовскі, урядова Ґазета Львовска), ми не мали тоді ніодного щоденника.

З наших часописів виходили 1882 р. у Львові отсі:

I. Преса русофільського напрямку.

1) Найстарше що до часу істнування було „Слово“.[259]) Виходило від 1861 р., зразу два рази на тиждень під редакцією Богдана Дідицького. В 1882 р. виходило воно три рази тижнево під редакцією Венедикта Площанського. „Слово“ оснував митрополит Яхимович і Михайло Качковський. В 1 числі з суботи 28 січня 1861 р. писала редакція „Слова“: „Мы Русины Галицкіи хочемо завсѣгды Цѣсарю Австріи вѣрнôсть заховати а вѣру каѳолическую въ греческô-славянскôмъ обрядѣ и народнôсть руску сохраняти и всѣми нашими силами обороняти. Мы шануємо нашого Цѣсаря, полагаємъ надѣю на нашого Митрополита Григорія, который насъ заступавъ и заступає, а къ Полякамъ не єсьмо злои волѣ“. Гасло „Слова було тоді:

„За Цьсаря, Галицку нашу Русь
За Митрополита и церковъ борюсь.“

„Слово“ в перших роках істнування стояло на нашім національнім ґрунті. У першій програмовій статті 1861 р. написало: „Жіемъ на свѣтѣ Божомъ Русинами и яко Русины маемъ свой особный родъ, обычай, язикъ и вѣру. Все тое остало намъ по предкахъ святымъ, завѣтнымъ наслѣдіемъ, все тое любымъ мы съ такимъ жаромъ, же готовы єсьмо пожертвовати за кожде остатню каплю крови зъ подъ серця. Не противна сему и душа наша, бо мыслы въ ней чисты и тверезы. Смотримъ на нашъ край яко на областную часть Державы австрійской, въ державѣ той владѣе Монархъ и мы вѣрны Ему не изъ самои привички но изъ твердого пересвѣдченія“.

„Слово“ стояло отже зразу за окремішністю нашого народу, мови і віри від Москалів. Воно відпекувалося від „шизми“. В 1866 р. „Слово“ змінило свою програму.[260])

(2) „Проломъ“, журналъ для политики и литературы. Годъ изданія II. Виходив у Львові два рази на місяць.[261]) Від 1883 р. називався вже „Новый Проломъ“.

3) „Русская Рада“. Газета для народа. Годъ XII. Мотто:

„Се русска рада, послѣдна воля
Держѣмся купы а буде доля.“[262])

4) „Наука“. Письмо для народа. Рôкъ XI. „Выходитъ разъ на мѣсяць“. Добре редаґована і поширена в Галичині. Переводила ідею Наумовича: русофільство і православіе.[263]) Писана мовою народною, видавана в формі книжки 8°.

5) „Слово Боже“, прилога мѣсячна до Науки. Львôвъ 1882.

6) „Вѣче“. Письмо для народа. Годъ изданія II. Выходитъ разъ на двѣ недѣли. Предплата на „Вѣче“ и „Проломъ“ выноситъ на цѣлый годъ 4 зр.[264])

7) „Страхопудъ“. Годъ III. Выходитъ 1 и 15 кождого мѣсяца. Гумористичний часопис.[265])

8) Крім часописів, видавало тоді

[259]) „Слово“. Годъ изданія XXII. Выходитъ по вторникамъ, четвергамъ и суботамъ. Издатель и отвѣтственный редакторъ Венедиктъ М. Площанскій.

В тім самім році змінялася в части редакція. В червні був вже: Издатель Венед. М. Площанскій. За редакцію отвѣчаетъ Михаилъ Клемертовичъ. Друкарня Ставропігійська.

[260]) Гл. „Слово“ ч. 80 з 10 (22) жовтня 1862 р.

[261]) „Проломъ“. Годъ изданія II. Издатель и отвѣтственный редакторъ: О. Марковъ — пізніше: Иванъ Н. Явдыкъ, то знов: Влад. О. Луцыкъ, Ст. Лабашъ. Друкарня Ставропігійська.

Новый Проломъ 1883 р. видавав вже „Орестъ Авдиковскій“.

[262]) „Русская Рада“ основана Іваном Наумовичомъ. Выходитъ два разы на мѣсяць. За редакцію отповѣдае Михаилъ Бѣлоусъ. Зъ типографіи М. Бѣлоуса въ Коломыи.

[263]) „Наука“. Основатель: Иванъ Наумовичъ. Отвѣч. редакторъ Алексій Щербанъ. Львôвъ. Изъ типографіи Ставропигійского Института.

[264]) Издатель и отвѣчательный редакторъ: Осипъ А. Марковъ. Від 2—12 Издатель О. А. Марковъ. Отвѣч. редакторъ Иванъ Явдыкъ. То знов від ч. 13. Издатель О. А. Марковъ и отвѣч. редакторъ Ст. Лабашъ Типографія Ставропигійская.

[265]) Издатель и отвѣч. редакторъ Стефанъ Лабашъ. Изъ типографіи Ставропигійскои (ч. 4°).

москвофільське Общество им. Михаила Качковського книжочки: „Повѣсти и разсказы для старыхъ и молодыхъ“.

II. Преса народовецького напрямку.

1) „Дѣло“, виходило тоді що середи і суботи. Рôчникъ III.[266])

2) Як додаток до „Дѣла“ виходила: Библіотека найзнаменитшихъ повѣстей.

3) „Батькôвщина“, газета політична и наукова посвячена переважно справамъ народу. Додаток: „Рускій правотаръ“[267]).

4) „Зоря“. Письмо литературно-наукове для рускихъ родинъ пôдъ редакцією Ом. Партицкого. Выходить два разы на мѣсяцъ.[268])

5) „Зеркало“. Рôкъ I. Письмо гумористичне.[269])

6) „Пріятель дѣтей“. Илюстроване двунедѣльне письмо. Рôкъ II. Виходило в Коломиї.[270])

7) „Школьна часопись“. Письмо педагогично-наукове пôдъ редакцією Григорія Врецьони. Рôчникъ III. Органъ Руского Тов. Педагогичного. Друкарня Тов. им. Шевченка у Львовѣ.

8) „Господаръ и Промышленникъ“. Органъ Общества господарско-промислового. Виходив два рази на місяць в Станиславові з печатні Л. Данкевича.

9) „Switło“, pyśmo dla naroda. Redaktor Mychajło Korenewycz.

10) Товариство „Просвѣта“ — видавало книжочки для народу. Як ч. 3 за 1882 р. видала „Просвіта“: „Оповѣдане про життя св. великомученика и лѣкаря Панталеймона“. Написавъ д-р Емиліянъ Огоновскій[271]).

11) „Галицкій Сіонъ“[272]). Був се одинокий католицький часопис в тім часі, хоч властиво не знати де його зачислити. Мова „Г. Сіону“ була гірша від „Руского Сіону“ видаваного в рр. 70 за д-ра Пелеша, проф. Торонського і д-ра Сарницького. В „Галицькім Сіоні“ були і католицькі статті про набоженство до Серця Христового й адреса митр. Сембратовичеви а ні згадки про бурю протестів в часописях і на соборчиках проти буллі папи Льва XIII, про брошурку О. Обачного, хоч містив менше важні бібліографії. Також мова „Г. Сіону“ ні то народна, ні московська, ні церковно-словянська. Та напряму того орґану не можна назвати москвофільським. Тому зачисляю сей орґан до народовецьких орґанів.

---

[266]) „Дѣло“, рочникъ III. Передплата на „Дѣло“ стоитъ въ Австріи съ додаткомъ „Библіотеки“ (*найзнаменитшихъ повістий*) на цѣлый рôкъ 12 зр. Выдаютъ Михайло Коссакъ и Володимирь Барвѣнскій. Друкарня Тов. им. Шевченка.

[267]) Батькôвщина. Рочникъ IV. Редакторъ Володимирь Подляшецкій. Був се орґан Романчука. Выходить два разы на мѣсяць найменше въ однôмъ аркуши. Передплата выносить на цѣлый рôкъ: 2 зр. 50 кр. Зъ друкарнѣ Товариства им. Шевченка. 4⁰. Мова чисто українська, ліпша як в „Дѣлѣ“, напрям той сам, що „Дѣла“. В справах віри і відносин до Апост. Столиці „Батьківщина“ була більше ворожа як „Дѣло“.

[268]) „Зоря“. Рочникъ III. Выходить два разы на мѣсяць. Выдае и отповѣдае за редакцію Ом. Партыцкій. Во Львовѣ зъ друкарнѣ Тов. им. Шевченка.

[269]) „Зеркало“,выдае ся два разы на мѣсяць. Выдае и одвѣчае за редакцію: К. Н. Устыяновичь. Зъ друкарнѣ Тов. им. Шевченка. Редаґоване добре, гарні ілюстрації, бо Устіянович був малярем-артистом. В справі віри такий сам орґан як „Дѣло“ і „Батькôвщина“.

[270]) Издатель и отвѣчательный редакторъ: Изидоръ Трембицкій. Зъ печатнѣ Бѣлоуса.

[271]) Про св. Йосафата у нас тоді ще всі мовчали, і тверді і народовці. Св. Панталеймон був для них чомусь блищий. Таксамо не писали наші нічо про переслідуваних уніятів на Холмщині, про московські звірства супроти безборонних селян і т. п.

[272]) „Галицкій Сіонъ“, часопись дієцезальна. III. Рочникъ. Издатель Дръ Н. Сембратовичъ, префектъ наукъ (в дух. семинарії). „Отвѣчальный редакторъ Дръ Іосифъ Мѣльницкій, вицеректоръ гр. кат. ген. Сѣменища духовного“.

(Далі буде).

Дівочий Інститут в Перемишлі

В 579 ч. „Нової Зорі“ поміщено статтю під заг. „Правда про Дівочий Інститут в Перемишлі“, підписану неназваним блище „священиком-батьком“. Цей артикул містить в собі чимало незгідних з дійсністю тверджень а все, що там сказане, насвітлює автор якоюсь дивною незичливістю а то і тенденційною анімозією проти такої поважної та дійсно заслуженої Установи, якою є „Український Інститут для Дівчат“ в Перемишлі. Отже підписаний Виділ, не бачучи потреби висвітлювати справу аж з покликуванням на пресовий закон, просить помістити в інтересі правди пониші рядки. Перш за все стверджуємо що нема в Інституті ні одного священика-батька, якийби за своїх двоє дітей платив по 80 зол. місячно за удержання. Бо родичам, що мають двоє дівчат в Інституті, обнижується на їх прошення відповідно до їх маєткових условин бодай по 10 зол. від дитини. А родичам, що мають більше як 2-є дітей в Інституті, приймається одну дитину безплатно. Не є правдою аби в цьому шкільному році були оплати такі як в минувшому, бо оплати по 10 зол. від особи менші. Коли мнимий „священик-батько“ жалується, що удержання в школах дитини в порівнанню з передвоєнним часом не видержує пропорції, то ми з ним вповні погоджуємося, нехай одначе ласкаво памятає рівнож, що непропорціональна звижка цін вугля, електричного освітлення, оплати услуги і т. д., не дозволяє на дальшу обнижку оплати за удержання. Не є правдою неначеб то лиш священики здвигнули Інститут для Дівчат, бо хоча знані з літопису Інститута патріоти-священики дали почин до основання Інститута і для него трудилися, то не менше є правдою, що без праці, жертви і труду многих одиниць зі світського перемиського громадянства Інститут не лиш не булби такий, як є днесь, але можливо, що й зовсім його не булоб.

Вислови згаданої допису про якийсь „визиск“ в Інституті та пересторога, що Інститут не сміє бути „торговельно-зарібковим заведенням“, не заслугують на поважне трактування і звільняють Виділ від дискусії з таким тоном дописувача. Зволить анонімовий автор принятн до відома і числитися з тим, про що знає все громадянство в найдальших частинах нашої Батьківщини і про що говорить § 2 нашого статута, що ціллю Т-ва є подати українським передовсім убогим, осиротілим дівчатам поміч до виховання й образування. Хоче чи не хоче, одначе мусить „священик-батько“ принятн до відома, що в Інституті є на зовсім безплатнім удержанню 18 найбідніших дівчат, сиріт по священиках чи инших, 75 дівчат користується знижками аж до 50 проц. нормальних оплат, а деяких принято за оплатою 20 зол. місячно. Коли це має бути „торговельно-зарібковим веденням Інститута“ або „визиском“, полишаємо осуд кожному обективно, без злоби думаючому чоловікови. Виділ кожночасний уважає своїм християнським і національним обовязком дбати якраз про найбіднішу дівочу дітвору і є глибоко переконаний, що даючи удержання так многим дівчатам зовсім безплатне або за мінімальною оплатою, сповняє свій обовязок згідно з постановами статута і з обовязками супроти власної суспільности, а щорічні Загальні Збори трутинуючи білянси і буджети Т-ва, одобрюють діяльність Виділу. Те саме відноситься і до оплат за науку в гімназії. Виділ стверджує, що так удержання в Інституті як і оплата за науку в гімназії Інституту дешевші як в инших рівновартних того рода установах. „Священик-батько“ зволить мати на увазі, що в оплаті за удержання в Інституті міститься вже й опіка надзирательок над поведенням дівчат і поміч в науках.

Виділ здержується свідомо від належної і властивої оцінки слів, що „пані і директори управляючі Інститутом, повинні також поступитися і вдоволитися меншом доходом“. Виділ стверджує, що платні всіх платних функціонарів Інститута та платні цілого персоналу учительського збору в гімназії помірковані і стисло примінені до цілого буджету Т-ва та про якісь мнимо за великі доходи й бесіди бути не може. Виділ стверджує, що якраз теперішна адміністрація Інститута своєю незвичайною працьовитістю, ініціятивою та точністю зуміла в теперішних часах удержати рівень інститута на пристарній висоті і погодила білянсовий стан з надзвичайною дбайливістю про добро, здоровля, виховання й образування інституток. Помиляється анонімовий дописувач, що лише брак, як пише, конкуренції дозволяє „монополістам“ робити що хочуть. Виділ Інститута не має нічо проти того, щоб удержання української шкільної дівочої молоді взяли на себе ще які установи, боже є тілько бідноти, що є чим ділитися. Трактування цеї справи в площині мнимого монополю не числиться з реальними даними. Сі вискази як теж претендуючий на дотепність вислів про Виділ Т-ва і врешті заклик, що „час скінчити з тою кривдою“ свідчать, що „правду про Дівочий Інститут в Перемишлі“ диктувала не правдива журба про предмет дискусії й бажання задуманої автором поправи, боже він міг зі своїми побажаннями звернутися прямо до Виділу або до Загальних Зборів, або навіть і публично в пресі, але иншими словами й иншим тоном та не укриваючи свого авторства. Згадану допись у тій формі і змісті диктувала хіба якась анімозія супроти Т-ва й тенденція підкопати його перед своїми та.... й перед чужими. А чи це в інтересі зорґанізованости наших національних справ, в інтересі виховання бідного молодого покоління для майбутности, нехай от судить кожний в своїй совісти. — За Виділ: Д-р В. Загайкевич, голова. Мр. С. Наврöцький, секретар.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Зарядження на часі. На особисте зарядження св. Отця Пія XI. римська Конґреґація Собору уповажнила італ. епископів-ординаріїв до стягнення спеціяльної „данини любови“. Ординарії мають з богатьох парохій і бенефіцій стягнути означену суму на підмогу убогих парохій.

Дня 23. I. у Сикстинській каплиці відправив заупокійне богослуження за бл. п. Бенедикта XV. венецький кардинал Ля Фонтен у прияві св. Вітця й усіх римських кардиналів.

Збірка на літаки для місій. У Ватиканських кругах ходять чутки, що св. Отець видасть незабаром поклик до всіх католиків світа, щоби складали датки на закупно літаків для місіонарів. Плянується закупно пару сот літаків. Мають вони служити місіонарям у найдальше положених місійних теренах.

У св. Конґреґації Обрядів ведеться канонічний процес у справі канонізації блаж. С. Маргарити Реді, Босої Кармелітанки.

Торжественне заупокійне богослуження за душу Еп. Пападопульоса відправлено 2. I. в церкві св. Атанасія в Римі в прияві членів св. Східної Конґреґації й представників кат. Сходу.

Під проводом Нунція й у прияві високопоставлених осіб відбулася в катедрі в Брукселі торжественна посвята кат. Бельґії Пресв. Серцю Ісуса.

Курс соціяльного знання для душпастирів відбувся в Відні з кінцем 1932 р. Курс обіймав виклади економії й суспільного питання, про етику праці, душпастирство промислових робітників, історію христ. робітничого руху, про образування робітників і т. п.

Вісти з берлінської катол. дієцезії. В р. 1929 в берлінській дієцезії 2278 чисто католицьких пар заключило супружжя. З того 2115 пар заключило церковне супружжя. З 8104 мішаних катол. пар лиш 1766 пар звінчалося в церкві. З 3282 в чисто католицьких супружжях уроджених дітий охрещено по католицьки 3256 (99.21 проц.). З 4.812 у мішаних супружжях уроджених дітей, охрещено по католицьки 1838 (38.05 проц.). З 6263 померших католиків християнський похорон мало 4.440 (70.89 проц.). Обовязок великодної сповіди і слухання в неділю Сл. Божої сповнило 168.807 вірних (31.13 проц.).

Кат. Франція обходила 13. I. ц. р. 1400 річницю смерти св. Реміґія (епископа), що охрестив короля Хльодовика.

Комісія лікарських стверджень у Люрді признала, що п-на Жен Амбруасін подужала в жовтні 1931 р. з невилічимої недуги.

19. I. ц. р. минула перша річниця смерти невіджалуваного Еп. Ісаї Пападопульоса. Теплу згадку присвятило Йому „Осс. Ром.“ (ч. 14). Обширно описано Його життя в календарі „Місіонаря“ на 1933 р.

Протестантський „Тге Черч Таймс“ („Церковний Час“) тішиться, що св. Отець проголосив ювил. рік і висказує бажання, щоби в Його сліди вступив також анґліканський примас з Кентербері, хоч „дійсна злука Кентербері й Риму, так важна для добра християнства, видається ще далека“.

В Америці є кат. товариство, яке має завдання працювати над зближенням білих до чорних. У Сент Люіс'і видає свій орґан „Интеррешіел Ревю“.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
2 ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА 3–х Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Спілка з обмеженою порукою. Телефон 57-48.

ІСТОРИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

в справі Лугової Орґанізації.

2) В дискусії перший забрав голос ред. І. Кедрин („Діло“): Лист ред. Паліїва про муштарду по обіді мав деяку слушність. Це треба признати. Д-р Дашкевич зробив деякі тактичні помилки. Здається, що він за малу вагу прикладав до того, щоби зєднати собі ті ґрупи, що мають вплив на інтеліґенцію в повітових осередках. Не мав реферату в політичних партіях. Не скликав передтим пресової конференції. А тепер кожда ґазета, занявши якесь становище мусить на нім стояти дальше. Наша конференція не дасть відповіди на запити Д-ра Д., бо се не політична нарада. Се що тут почує Д-р Д. не може мати практичної вартости. У нас нема незалежних ґазет. Всі вони залежні або від політ. партій або від осіб, котрі не рахуються з жадними арґументами. Коли говорити реально, то треба було бути приготованим на ріжні напади. Новий статут се випадова брама, через котру деякі люди можуть легко вискакувати. Питоме українській вдачі се брак довіря до своїх діячів. 2 § нового статуту Лугів викликує у декого підозріння. Серед дискусії над автономічною резолюцією було всім ясно, що „якби Паліїв се робив, то він добре се зробивби“. Головне, що „його там нема“. Українець має довіря тільки до своєї власної особи. Всі інші се — хруні. Ся справа непопулярна. Є плятформа до острих атаків. Треба позискати для справи українських патріотів. Коли прийде конфлікт між Лугами і ДУФВ, треба щоби розвязання Лугів було чесне. Так як справа стоїть нині, я не уповноважнений до того, щоб займати становище. Становище „Діла“ залежне від політ. чинників. Отся наша інформаційна конференція неполітична, тому — практичних наслідків не дасть. Вона може послужити тільки до розмов між ґрупами. — Ред. Р. Пашківський („Зиз“): Нинішна конференція не компетентна рішати ті справи. Але добре, що вона відбувається. Треба справу поставити перед компетентними кругами. Лугами на жаль не всі цікавляться. Редактори мають тут нагоду одержати правдиві інформації й тому ся конференція має також деяке практичне значіння. — Ред. Голіян („Неділя“): Я уважаю, що конференція не є „муштарда по обіді“. Д-р Дашкевич поінформував нас докладно про справу. „Новий Час“ і сателіти... *(Ред. Боднарович: „Мета“ і сателіти! — Ред. Кузьмович: „Без астрономії!“)*... так само може бути „Нова Зоря“ і сателіти... Краще спинити непоінформованість людей. Тому ся конференція дуже на часі, якраз в сам обід муштарда! Ми можемо мати певний вплив, можемо спонукати людей до помочи Лугам. Конкретно: яке становище на дальше? Справі Лугів зашкоджено. А Луги треба піддержати. Та частина преси, котра ще не заняла становища, повинна се зробити. Ті дві ґазети, що виступили проти нових Лугів, моглиби справити свої помилки. Зрештою Лугова Орґанізація буде працювати мимо нападів „Гром. Голосу“, „Н. Часу“ і „Н. Прапору“. Думаю, що треба щось в тій справі зробити. — Ред. Л. Лепкий („Чер. Калина“): Говорю не як редактор, але особисто. Тут є гурт людей, що богато пережили. А є і такий гурт людей, що розбивається по каварнях і спелюнках. Кілько заслужених наших людей скінчило траґічно! Нині я побачив в „Комарі“, що з Дашкевича зробили хруня! Д-р Дашкевич вложив всю душу, свою енерґію і свої гроші в орґанізацію Січей і Лугів. 80 проц. того, що повстали Січові Стрільці се заслуга Д-ра Дашкевича. Перед війною наші студенти кпили собі з Січових Стрільців. Потім я бачив Д—ча, як орґанізатора нашої артилерії. Прикро панове про те говорити, як тепер нападають, але треба видержати. Ми мусимо наші орґанізації будувати на довірю. Д-р Д. ніколи свинства не зробив. Він давав своє майно на однострої. Ще дуже передчасно називати Дашкевича хрунем. Коли так, то скоро ми всі зійдемо на хрунів. Мені пригадується нарада УСС в Пісочній в 1917 р., Чи розвязати УСС? Чуття казало розвязати, розум казав ні.. Конечність перемогла. Чи тепер не таке саме? Чи ми не в чотирокутнику смерти? Треба добре подумати. А карикатура Дашкевича в „роґатифці“ в „Комарі“ таки — кривдяча! — Ред. В. Кузьмович („Мета“): Коли провідники „Лугу“ почали пертрактувати з владою? — Д-р Р. Дашкевич: Перший раз зачав я пертрактувати в травні 1931 р. потім в липні та серпні 1932 р. Нові статути внесено у вересні 1932 р. (Далі буде).

Большевики ненавидять Анґлію, коли нею правлять консерватисти, а дивляться на Анґлію зі скаженим почуттям огиди, коли нею править Лейбур-партія. (Карло Сфорца).

ОСИП НАЗАРУК

ШІКАҐО

На „Золотім Березі“ Мічіґену.

5) Світове місто Шікаґо виросло на березі озера Мічіґену. Шікаґо — найбільше простором місто світа, збудоване на березі одного з найбурливіщих озер світа. Шалене своїм розвитком місто, над шаленим озером має свою питому красу і то велику. Мабуть найкрасше і найвиразніше виступає його краса на „Золотім Березі“ Мічіґену, званім так тому, що на нім розложені гарні й дорогі віллі міліонерів. І ще тому, що реґуляція сімох миль того берега коштувала сю „Столицю Золотої пшениці“ — 200 міліонів долярів!

„Золотий Беріґ“ Мічіґену побачив я вперве за моїм другим побутом в Шікаґу, в неділю рано, 4 листопада 1923 р., в товаристві двох Буковинців, вийшовши з ними на прохід до парку Лінкольна. На дворі було свіжо й накрапав легкий осінний дощ. Крізь гилля вже безлистих дерев парку видніли бурливі води озера. Ми пішли його берегом. Воно таке чисте, що недаром се величезне місто уживає його води до пиття. Другого берега озера не видно, бо воно дуже велике. Далеко видніли на нім кораблі[1]).

Озеро бурилося й пінилося як несамовите, хоч вітер не був сильний. Величезні буруни води, білі від піни, скакали на похило обмурований беріг, *мов розгукані табуни* білих коней і від часу до часу заливали навіть дорогу, кидаючи на беріг скамянілою піною. Довкруги в тій порі було пусто. Тільки деколи перейде хтось, або перелетить авто. Налюбувавшися прогулькою, пішли ми оглядати оранжерію, звіринець й акварію в парку Лінкольна, що тягнеться понад озером.

Скрізь вступ даром. Оранжерія невелика, але цікава, вся під скляним, високим склепінням. Зараз на вступі — малий млинок із темним колесом. Вода біжить по нім і крутить ним та спадає в цистерну, де пливають золоті й шкарлатно-червоні рибки. Все те в буйній тропічній зелені. Богато дерев і ростин та квітів бачу тут вперве. Ось якесь величаве дерево з листям цілком подібним до шувару. Ріжного роду пальми з гладенькою й порослою корою. Онде цинамонове дерево. А тут знов дерева, що пускають коріння з гилля! Воно звисає масами і старається дістати як найскорше до землі, щоби ссати з неї поживу. Деякі корінці вже щасливо дісталися до чорної матері-землі, богато ще звисає в воздусі. Ті виглядають на тоненькі шнурочки, що пригадують шнурочки дощу. Заки досягнуть землі, кормляться вони по дорозі з грубого пня дерева, порослого чорним, вогким мохом. А ті, що вже доросли землі, такі грубенькі, як пальчики добре годованих дітий. А онде стоїть цинамонове дерево з гладкою корою. Скрізь надписи в мовах анґлійській і латинській, але деякі цілком закриті скоро ростучим листям. Тільки крайчики таблиць видніють тут і там.

(Далі буде).

[1]) Озеро Мічіґен, одно з пятьох Великих Озер Америки, має 61.900 км²) простору. Вода його чиста й солодка. Воно богате в рибу.

В родині має нація свій початок. Там лежить коріння її сили, відтам походить зерно любови Батьківщини і любови до людей взагалі. Тому найсильніші ті нації, котрі мають найсильніше родинне життя. (Смайлс).

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ РСУК-а

(Ревізійного Союза Українських Кооператив)

4) Інж. Богдан Білинський посол УСРП (Городенка): Домагаємося, щоби чим висша установа тим більша була контроля. Кождого року при річнім замкненні рахунків РСУК повинен переводити ревізію центральних установ. Треба частіше відбувати засідання Гол. Ради РСУК-а, бодай що чверть року. Директори РСУК-а не повинні бути директорами інших централь. Тільки тоді буде довіря мас. При централі повинен повстати Кооперативний Суд. Кождий кооператор зобовяжеться на письмі, що піде тільки до свого кооперативного суду. — Петро Яцура кооп. (Стецева, пов. Снятин): Домагаємося щоби РСУК приказав звинути філію ПСК в Городенці. — Петро Струс кооп. (Верхняківці, пов. Борщів): Треба створити пропаґандистичний відділ живого слова. Наше Поділля занедбане щодо пропаґанди. Ревізори не повинні робити ревізій у своїм повіті. Передплату на ГКЧ треба знизити. — Д-р Матвій Стахів (Львів): Треба перевести ревізію статуту РСУК-а. Коли в Раду РСУК-а входять представники централь, то це представляє небезпеку. На мою думку треба довести до того, щоби з вибору представників централь в Раді РСУК-а не було. Коли є підозріння і побоювання, що Рада РСУК-а має бути сторонничa, то це треба усунути. Нехай Рада РСУК-а скличе окремі заг. збори для зміни статуту. Нехай наші централі мають дорадчий голос у справах орґанізаційних а не ревізійних. — Іван Ковалишин селянин (Запитів пов. Львів): Нам треба грошей, грошей і ще раз грошей! На резервовий фонд треба складати по 50 сот., по 1 зол., але всі! Збираймо гроші і будуймо кооперативні доми. — Микола Хірус кооп. (Бучач): Що сталося з промахом в ПСК в Бучачі? Чому не полагоджено справи? Через те наш ПСК поніс велику страту. — Данило Богатчук селянин (Сосулівка, пов. Борщів): Українські ремісники безробітні. Тому 3 місяці заложили в нас кооп. шевський варстат при нашій кооперативі. Нині всі мусять працювати в кооперативах. Кооперативну свідомість треба зачинати ширити від дітей. Нам треба кооперативної преси для дітей. (Оплески). — Грещук кооп. (Ковель на Волині): Ми хочемо працювати разом з РСУК-ом. Загальні збори повинні заложити рішучий протест проти поступовання влади з нашою кооперацією на Волині. (Дискусія над звітами закінчилася о год. 5.20 попол.). — У справі спростувань забирають голос: о. Маринович (Добромиль): Мушу спростувати деякі твердження проф. Демчука. Правда, що для санації ПСК в Перемишлі т-во „Віра“ і „Нар. Дім“ зложили жертви на покриття страт по 1.000 долярів. ПСК в Перемишлі санували. Правда є, що за попередної дирекції видано обіжник в справі української пекарні. Це було непорозуміння. Т-во „Надія“ не є членом ПСК. — Федір Глум кооператор (Викторів, пов. Галич: Як член Контр. Комісії „Маслосоюзу“ контролюю щороку всі склади „М-у“. В Перемишлі один урядник здефраудував 10.000 зол. і тепер є процес. Мимо всего „М.“ працює для добра продуцента. „М.“ тепер одинокий, що працює і просперує. — Інж. Андрій Палій (начальний директор „М-у“, Львів): Простую деякі закиди бесідників. Кажуть, що „М.“ розбудовується кривдою села. Це неправда. Калькуляція у нас така: 3 зол. гуртом, 3.60 зол. детайлічно за 1 кг масла. Бриндзярню та сироварню мусить вести централя а не сільські кооперативи, бо ся справа вимагає високої техніки. В пресі, головно в „Новім Селі“, є ріжні напади на „М.“ Чому їм дають віру навіть інтеліґенти? Є певна тенденція, яка утруднює працю. Коли діло йде, то наші люди не можуть зрозуміти, що хтось може добре робити. Журяться, як добре йде і як зле йде! Представники централь: „Маслосоюза“ і „Центросоюза“ заявили на засіданні Ради РСУК-а, що вибору в її члени не приймуть. Просимо не ставити кандидатур „М-у“ і „Ц-у“ до Ради РСУК-а. — Посол Остап Луцький (нач. дир. РСУК-а): З приємністю слухав я дискусії, котра була назагал річева. Наші браття Волиняки підчеркували вірність українській кооперації. Ми використали всі можливости, аж до Союзу Народів включно. Богато бесідників підкреслило потребу кооперативної освіти. Сільська молодь це наша журба. Частина сеї молоді зорґанізована в Соколах і Лугах. Приєднання всеї молоді до кооперації це дуже важна справа. Молодь треба зацікавити кооперацією від наймолодших літ. В богатьох випадках ми вже не розпоряджаємо людьми. Часто ми не маємо провідників в низових кооп., повітових союзах і централях. Українська кооперація се орґанізація людей а не капіталу. Кооператори мусять мати моральну вартість, щоби не було небезпеки бюрократизму. Машина не сміє ослабити духа. В нашій кооперації мусить бути жива душа й жива кров. (Кінець буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

РІДНА МОВА

Науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови. Рік І., ч. 1, січень 1933 р. Видавець і редактор проф. д-р І. Огієнко. Ст. 32, 8°; ціна 50 сот.

Про необхідність журналу, котрий промощуваби шлях розвиткові нашої мови, не можна сумніватися. Тому всі нетерпляче очікували появи першого числа „Рідної Мови“; на жаль перше число не сповнило сподівань. Сама поява цього журналу відрадне явище, одначе редакція мусить доложити всіх старань, щоб піднести його рівень, бо тільки тоді той журнал сповнить своє завдання. Більша часть числа заповнена статтями видавця й редактора „Р. М.“ проф. д-ра Івана Огієнка. Видавець повинен був заздалегідь попросити до співпраці наших визначних граматиків і мовознавців, а коли це йому не вдалося, то краще зробивби, колиб не підписувався під всіми статтями. На кільканацять статтей лише дві мають більшу вартість: проф. Огієнка: „Давальний учасництва“ і йогож: „Словник правничої мови“. Всі инші, головно стаття д-ра А. Чайковського, В. Островського й С. Мандюкової — не повинні мати місця в такім журналі, а їх автори зробилиби кращу прислугу „Р. М.“, колиб напечатали їх в українській пресі. Записку „Говори української мови“ треба було зробити фонетично, латинкою, з зазначенням наголосів і всіх нюансів вимови так, щоб запис не давав жадних сумнівів. Автор сеї записки, І. О—ко пише: „На кождім неодноскладовім слові треба ставити знак акценту“, а сам зараз нисше подає діялектольогічні записи без акцентів. Поодинокі статті грішать проти духа української мови так під оглядом словника як морфольогії та складні. Подибується богато москалізмів і польонізмів, дивно викривлених українських слів і нещасливих новотворів. Ось кілька москалізмів: „Вентрії“ (26) (має бути: „Угорщини“), „непремінно“ (26) (має бути „конечно“, „конче“), „наріче“ (5) („говір“), „кінчила тільки 13 червня“ (19) („скінчила щойно 13 червня“). Польонізми також подибуються часто: „старожитність“ (9) („старинність“) „потроху“ (24) („помалу“), „мислиться (?) (21) „вікопомний“ (!) 20 („незабутній“ „віковічний“), „єдиначка“ (21) („одиначка“), „вторувати дорогу“ (4) („промостити шлях“), „записувати належить“ (25) („треба записувати“). Слово „талан“ у значінні „здібність“ зле поставлене, бо „талан“ значить „доля“, а здібність називається „талант“. Незрозумілий неольогізм „службово-логічна роля“ (9) повинен автор пояснити у примітці. До нещасливо ужитих слів треба зачислити „духовні (?) заповіти“ (10), „невичерпний“ (14), „невважний“ (22) зам. неуважний. До неможливих річей доходить проф. Огієнко на полі милозвучности чи доброзвучности української мови, змінюючи деколи значіння слів або утруднюючи ще більше вимову нпр.: „1919 року вхвалив“ (17), „в наддністрянських говорах ізбереглося“ (5), „дбайливо оберігаються“ (українська мова знає „зберігатися“), „ув Огні з полонин“ (81). Можнаби зрезигнувати з милозвучности, коли йде про нашу національну назву й не писати „вкраїнський“, „Вкраїна“ замість „український“, „Україна“. Дивний сентимент має проф. Огієнко до приіменника „од“ (19) і „зо“ (23), а також до форми „яко“ замість „як“. Стало уживає форми „люде“ зам. „люди“ та дивної форми „в наші мові“ зам. „в нашій мові“. Форма приказового способу все кінчиться у нього на „-мо“ „візьмімо“ (10), „творімо“ (10), „доложімо“ (10). Тимчасом форма „-мо“ дозволена тільки в поезії. Форма „теї“ це волинський провінціоналізм. Професор Огієнко постійно уживає родового відмінка там, де його не треба: „прибрала реальних форм“ (17), „творячи прислівника“ (20, 21), „склала словника“ (20), „приіменника пишемо“ (21). Слово „шукати“ раз володіє у нього назовним „шукати правничі терміни“ (18), то знову родовим: „пошукати стародавньої української правничої термінології“ (18). Неправильні форми: „в давальнім відмінкові“ (6) і „користатися з мови“ (10). Деякі речення у статтях співробітників побудовані жахливо: „Недавно передивляючись (!) листки літературного збірника, натрапила була я“ (13). Коли авторка пише „недавно“, то пощо уживає часу давноминулого „натрапила була?“. Ще одна квітка: „У куряві лежав самоцвіт ні від кого незамічений“ (13). Часом трудно зрозуміти сенс речення: „Праця оплачувалася надзвичайно марно або й зовсім не платилося“ (19), або: „Треба добре памятати, що прислівник, хоч би був він складений із декількох частин мови, все м и с л и т ь с я (!) за суцільний і в мові грає ролю одного граматичного цілого“ (21). Часто заіменник „який“ подибується замість „котрий“: „це джерело, з якого...“ (14), „від теї (!) куряви, в якій тоне“ (16).

Треба вистерігатися занадто популярного й тривіяльного стилю в роді квіток, які подибуємо в статті В. Островського: „Язик у роті неначе тобі задубіла колода, вухо напів глухе, око — підсліпувате, душа звязана птиця“ (11). Це добре надавалобся до „Золотого Колоса“ або іншого календаря, але не до наукового журналу. Також можнаб зрезигнувати з таких висловів як: „А тепер вам завдання перше. Роспитайте-но...“ (24). Це нагадує стиль В. Сімовича в „Граматиці української мови“: „Якже й о г о навчитися по українському“. Не можна йти за кличем п. Мандюкової, що так писав М. Вовчок. Літературна мова може опиратися на однім говорі, але вона має свої окремі права розвою, вже хочби длятого, що се мова освічених, інтеліґентних верств, котрі думають іншими категоріями ніж простий нарід; тому трудно тепер писати наукові статті — стилем Марка Вовчка. Треба наладнати також справу правопису, щоб не писати раз „інший“ (20), другий раз „иноді“(19), раз „роспочати“ (17) то знову „розповідати“ (19).

Сподіваємося, що друге число „Р. М.“ буде поставлене на відповідному науковому рівні так під оглядом форми як і змісту; йде головно про те, щоб обєднати біля журналу дійсно визначні наукові сили, містити статті, котрі представляють справжню наукову вартість і провадити працю систематично, пляново. Тоді „Р. М.“ сповнить як слід своє високе завдання. Мимо всіх недостач журнал заслугує на матеріяльну й моральну підтримку українського громадянства, котре масово повинно передплачувати „Р. М.“, бо щойно тоді вона стане на відповідний рівень. Низька ціна передплати дозволяє кожному набути сей потрібний журнал і в цей спосіб докинути цеголку до розвою нашої літературної мови.

В. Б.

Примітка Редакції „Н. Зорі“: Як нас інформують, ріжні наші вчені прирекли свою співпрацю в органі „Рідна Мова“. Тому наша суспільність не повинна знеохочуватися першим слабим числом, бо такий орган заслугує в засаді на піддержання.

Людей не повиннося цінити після їх здібностей і їх знання, тільки після применення тих річей і після їх характеру. (Смайлс).

З вистави українських малярів у Львові

М. Мороз: Мати.

НОВІ ВИДАННЯ

Добрий Пастир, ч. 4 (1932). Станиславів—Перемишль: — О. Т. Галущинський ЧСВВ: Апостольські покликання в евангеліях; о. О. Орський: Капіталізм і марксизм у світлі Енцикліки Пія XI „Квадрагезімо анно“; о. Ізидор Луб ЧСВВ: Значіння Замойського собору в історії Унії; Основи большевизму та методи його боротьби з релігією; Схід і Рим у V. століттю; Церковний огляд; З нашого церковного й релігійного життя; Вісти з католицького світа; Нові книжки й видання; Книжки й часописи надіслані до Редакції. — Сим числом „Добрий Пастир“, посвячений церковним і богословським справам, закінчив другий рік свого істнування. Цей часопис редагований на взір „Квартальшріфт-у“ й инших подібних йому періодичних видань. Зміст кождого числа вміло дібраний, цінний і цікавий. Чимало місця посвячено біжучим справам кат. Церкви взагалі й нашої Церкви зокрема. Кождий душпастир знайде там богато практичних вказівок, як працювати над вірними. Тому цього часопису не повинно бракувати в домі ні одного священика. Та не лише священики можуть богато скористати з нього, але й кожда освічена людина прочитає кожде число з великим зацікавленням. Річна передплата виносить 10 зол., поодиноке число коштує 2.50 зол. Редакція й Адміністрація: „Добрий Пастир“, Станиславів, Липова 11.

Інж. Евген Храпливий: ПРО ХЛІБОРОБСЬКИЙ ВИШКІЛ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ. Бібліотека „Сільського Господаря“ ч. 93. Накладом Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар“ у Львові, вул. Зіморовича 20. Львів, 1932, ст. 72, 8°. — В сій книжці є цікаві річи про хліборобський вишкіл сільської молоді у нас і в чужих краях. Далі подані вказівки, як організувати Гурток Хлібор. Молоді при кружку „С. Г.“ і подано правильник. Вкінці подано взори для діловодства в Гуртках. Ся цінна книжка необхідна для кождого сільського діяча.

ВИ ПОМИЛЯЄТЕСЯ КОЛИ КАЖЕТЕ, ЩО ЖИТТЄВІ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЦЕ ЗАЙВИЙ ВИДАТОК. ЖИТТЄВА ПОЛІСА ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДЛЯ ВАШОЇ РОДИНИ НА ВИПАДОК ВАШОЇ СМЕРТИ ГРОШЕВІ ЗАСОБИ, ЯКІ ДАЮТЬ ЇЙ СПРОМОГУ УЛАШТУВАТИ СВОЄ ЖИТТЯ. ТОМУ ПОСТАРАЙТЕСЯ НЕГАЙНО ПРО ЖИТТЄВУ ПОЛІСУ ОДИНОКОГО УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „К А Р П А Т І Я“ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38.

Надзвичайний консистор

Катол. Пресова Аґенція (КАП) доносить: На понеділок 13 березня ц. р. Св. Отець скликує надзвичайний консистор для іменування кардиналів-леґатів до відкриття Святих Воріт в базиліках св. Павла за Мурами. св. Івана Лятеранського і Пречистої Діви Марії Маджіоре. Сих номінацій все довершує Консистор. Не виключене, що підчас того консистору св. Отець заіменує також нових кардиналів на вакуючі місця.

Свято соборности святкують несоборно

Річницю злуки Західної Української Народної Республики (ЗУНР) з Українською Народною Республикою (УНР), проголошеної 22 січня 1919 р. в Києві на Софійській Площі, святкують Українці поза СССР щороку більше або менше врочисто. Святкували цю річницю і в сім році, в краю і на еміґрації. Одначе як щороку так і в тім році свято соборности себто злуки ЗУНР з УНР обходили окремо Галичане — окремо Придніпрянці. У Львові Т-во „Молода Громада“, зложене з Галичан уладило 22. б. м. святочні сходини з приводу роковин 22 січня з рефератом проф. д-ра В. Старосольського. Він підчеркнув психічну ріжницю між Галичанами і Наддніпрянцями. В тім самім дні Український Центральний Комітет Еміґрантів у Львові уладив окрему Академію для Українців еміґрантів з Великої України. — Сі факти знаменні для української дійсности освітлимо окремо.

Вирок в справі подружжа безробітного

В Дуісбурґу, в Німеччині, сталося таке: Оженився безробітний, котрий побирав 8 марок запомоги. Коли по слюбі зголосився по збільшену запомогу, яку побирають жонаті безробітні, йому відмовили. Справа опинилася в суді праці. Суддя видав вирок відмовляючий збільшення запомоги. Узасаднив свій вирок так: Коли женить ся чоловік без праці і без маєтку в теперішних часах кризи, робить зле передовсім своїй родині, бо не може їй забезпечити істнування, а потому ділає на шкоду держави, бо обтяжує її новими видатками. Того рода незабезпечені подружжа каже німецький суддя в мотивах вироку, становлять поважну небезпеку і для самої установи подружжа і для держави. — Сей вирок має актуальне значіння для всего світа, бо тепер скрізь є безробіття.

Маленький фейлєтон

Ґрипа і масло

В Анґлії дуже поширилася ґрипа. У звязку з тим сер Уіллієм Лейн виголосив відчит. Він м. і. сказав: Найуспішніший середник проти ґрипи соняшні лучі. Коли нема тих лучів, треба насвітлювати хорих штучним соняшним світлом (кварцівкою). Соняшні лучі „змаґазиновані“ також у маслі коров, що цілий рік пасуться на соняшних пасовисках. В такім маслі є богато вітамін. Тому, хто зимою їсть масло, запевнює собі охоронний середник проти недуг віддихових доріг. — В нас також корови більшу часть року пасуться на соняшних пасовиськах. Тому масло як лік проти ґрипи приписуваний сером Лейном, міґби бути й у нас успішний. Пробуйте!

18 літ коррупції й бонапартистичного абсолютизму за другого цісарства оставили у Франції сліди, які в р. 1870 показалися траґічними для того великого краю. (Сфорца).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ОРҐАН УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ у Празі „Розбудова Нації“, як доносить „Вєк Нови“ ч 9485, оповістив статтю такого змісту: Українське духовенство повинно служити не лише божій але й національній релиґії. Щонайменше половину греко-католицького духовенства требаби з церкви усунути, щоби на їх місце прийшли молоді священики, віддані справі національної революції. Автор статті сильно напав на греко-католицьких Епископів, закинувши їм пасивність і навіть зраду національних інтересів.

НА ПОВНІМ ЗАСІДАННІ СОЙМУ опозиційні посли Строньский (Клюб Нар.) і Чапіньский (ППС) критикували правительство за те, що воно не предложило соймови до ратифікації пакту про ненапад з СССР, хоч всі заявилисяб за тим пактом. Відповів їм посол ББ Маковський. Він сказав, що такі договори ратифікує президент держави, що внесок опозиції мав підважити значіння пакту знутра і що той внесок був формально безпідставний, політично шкідливий, чуттево злий. Посол Строньский реплікував. Застерігався проти легковаження сойму і домагався самостійности в загр. політиці Польщі.

НА ЗАСІДАННІ БУДЖЕТОВОЇ КОМІСІЇ СОЙМУ міністр торговлі Зажицкий виголосив дві промови, в котрих остро напав на польських великих промисловців, на картелі і на консервативну ґрупу клюбу ББ., закидаючи їм, що в великих економічних справах йдуть рука в руку з німецькими гакатистами. Преса пише, що по тім виступі мусить уступити або той міністр або князь Радивил, представник консерватистів.

РАДА СОЮЗА НАРОДІВ відбуває в Женеві 70-ту сесію. Найважніша точка анґлійсько-перський спір за нафтові концесії.

ПРЕЗИДІЯ РОЗБРОЄНЕВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ в Женеві відновила свої наради під проводом Гендерсона.

ДЕЛЄҐАТИ МАЛОЇ АНТАНТИ в Женеві кажуть, що предложать Раді Союза Народів докази, що Мадярщина спровадила потайки з Італії 200 скорострілів.

ЧЕСЬКІ ФАШИСТИ приклонники ґен. Ґайди, спробували в Моравськім Берні заняти касарню. В нападі взяло участь коло 50 фашистів. Вони убили одного жовніра й ранили двох, але касарні не вдалося їм заняти. В Берні й околиці відбуваються масові увязнення. Між иншими увязнено й ґен. Ґайду.

СИН ТРОЦЬКОГО заявив жидівському журналістові у Відні, що Троцький не почуває себе Жидом. Смерть дочки відчув дуже болюче, приписуючи її своїм політичним ворогам (Сталінови). Троцький все ще надіється, що вдасться йому ущасливити Росію своїм приїздом.

НА БУДЖЕТОВІЙ СЕСІЇ Центрального Виконуючого Комітету СССР заявив голова комісарів Молотов, що СССР у справі Манджурії задержує стислу невтральність. Відмова Японії в справі договору про ненапад з СССР на думку Молотова лише тимчасова.

ШТРАССЕР, вождь опозиції проти Гітлєра між гітлєрівцями, помирився з Гітлєром.

НІМЕЦЬКІ СОЦІЯЛІСТИ взивають у своїй пресі комуністів, щоби створили з ними спільний фронт проти гітлєрівців і правительства.

ЕРІО, б. французький премієр, має приїхати незабаром до Варшави. Тут виголосить він відчит про крізу та... Шопена.

В СТОЛИЦІ БОЛҐАРІЇ СОФІЇ застрілили в темній вуличці коло парляменту комуністичного посла Трайкова.

НОВИНКИ

Плебісцит за польськими школами вже зачали переводити в краю. Українцям підсувають декларації в українській мові, подібні до українських деклярацій, не подаючи навіть, що се домагання за польською мовою навчання. Треба пояснити нашим селянам, що плебісцит за українськими школами скінчився 31 грудня 1932 р. і не треба нічого підписувати. Також діти в школах нехай не підписують ніяких деклярацій мимо жадань учителів.

Луг на Знесінні, передмісті Львова заложено на підставі нового статуту. Головою став мґр. В. Жовнір. Вписалося 35 членів.

Спортова анкета відбулася у Львові 23. с. м. при участи 35 осіб. Скликав її УСС (Український Спортовий Союз), щоб познайомити громадянство зі своєю ідеольоґією та працею. Студ. Я. Гладкий відчитав реферат п. з. „Ідея і суть фізичного вихования й ми“. В дискусії бесідники порушували нездорові відносини, які повстали в наших спортових кругах. До цеї справи ще повернемо.

За летючки ОУН, розкидувані в неділю, 22 с. м. під всіми львівськими церквами, увязнено кількох молодих хлопців і дівчат.

У 50 місцевостях на Україні зліквідовано державні збіжеві склади й кооперативи, з яких вивезено все (на північ очевидно) та заборонено всяку торґівлю конечними річами. Тимсамим люди засуджені прямо на голодову смерть Се пімста за недоставлення належної скількости збіжа по пляні пятилітки („За Офінором“).

Перестають пити й курити. Останніми часами появляються в пресі чимраз частіше заяви наших громадян, що перестають пити алькоголь й курити тютюн. І так в Стефковій, пов. Ліско, підписало заяву 17 громадян, у Вільхівці, к. Ліска, 8 громадян, в Добрянах, пов. Стрий — 42 гром., в Бандрові Народнім — 39. в Клекотові, пов. Броди — 13, в Ціневі, к. Рожнітова — 9.

Виклад про українські думи виголосив на університеті в Бресляві проф. слявіст, Німець д-р Павло Дільс. Прелеґент представив появу, ролю та значіння кобзарів, схарактеризував наші думи й мельодії. Переходячи до змісту підчеркнув їх історичний підклад. Відтак прочитав німецький переклад думи про Марусю Богуславку. Студ. Рібе відспівав сю думу на підставі записки за фоноґрафом проф. Ф. Колесси. В дискусії промовляли: проф. Ранке, Шміц і Аппель. Цей виклад зорґанізувало Шлеське Етноґраф. Т-во. Місцева преса помістила про нього згадки.

В Радехові засновано Філію Т-ва українських ремісників, промисловців і торговців „Зоря“. Головою т-ва вибрано п. Вол. Забавку. До т-ва вписалося 94 членів.

В Калуші засновано Філію Т-ва „Зоря“. Головою т-ва став п. Ст. Залеський. Вписалося 63 членів.

Появилися фальшиві 2- і 5-золотівки. Вони мають звук зближений до правдивих. Фальсифікати можна пізнати по тім, що букви напису „Жечпосполіта Польска“ і вартости монети заокруглені і висші. Також рисунки орла, колосся і жіночі голови висші та менше виразні ніж у правдивих. Зубці на отоці невиразні і місцями залиті.

„Тарґі Всходнє“, котрі від самого початку були дефіцитовою імпрезою, переняла від львівського маґістрату і Надзірної Ради „Тарґів“ Торговельно-Промислова Палата.

У Львові увязнено секретаря городського заміського суду Северина Куркевича під закидом спроневірення.

Місяць Січень призначений для поширення української католицької преси. — А що Ви для неї зробили?

Платні директорів державних промислових підприємств, сказав міністр Зажицкий, виносять від 1720 до 4238 зол. місячно. До того приходять ще ріжні премії, тантіеми і додатки репрезентаційні...

Число безробітних в Польщі, урядово зареєстрованих зросло на 11.989 і виносить тепер 255.279 осіб.

Наслідником бл. п. проф. Бальцера на становищі професора устрою Польщі на львів. університеті став проф. Домбковський.

Проти польських студентів відбудеться 30. с. м. цілий ряд процесів за протижидівські виступи у Львові.

В Перемишлі збанкротувала Кредитова Каса для торговлі і промислу при вул. Гімназійній. Її „директор“ Хаім Теппер щез без сліду.

На заплачення податків купець Гандельман з Сульмежич коло Ченстохови приготовив 10.000 зол. Гроші сховав у печі. Мати його, не знаючи про ще, запалила в печі. Гроші згоріли.

Нова велика филя редукцій проходить тепер через Гор. Шлеськ. В Катовицях замкнено гуту „Феррум“. Втратило працю 700 осіб. В копальнях Бріхер і Доннерсмарк мають звільнити 1200 робітників, в копальні Гойн 600 робітників.

В Познані замкнули театр, існуючий від 21 літ. Причина: брак фреквенції ізза кризи.

Великі снігові панують в ріжних околицях Польщі. Мимо того рух залізничих поїздів відбувається на загал нормально. Тільки денеде лучаються більші спізнення.

Великі морози в Німеччині. Замерзла частина Балтику і Німецького Моря.

В півн. Європі 40 степенів морозу. Богато менших кораблів і лодок застрягло між ледом.

Чекіст Ройземан, контрольор совітського персоналу заграничних совітських станиць, силою захопив в Швайцарії одну аґентку ДПУ і вивіз її до Москви. Там находиться вона в тюрмі й очікує на смерть.

За 15 літ населення СССР збільшилося о 35 міліонів душ. В останних двох літах був найбільший приріст і виносив майже по 10 міліонів річно. Всего населення в СССР є тепер коло 170 міліонів.

Засуджено на смерть 6 радянських урядників в Одесі. Їм доказано надужиття при вимірі податків і хабарництво.

По совітськім боці в Олевську вовки загризли трьох селян і два коні.

Теодор Обер, президент міжнар. товариства для боротьби з ІІІ інтернаціоналом, помістив у „Женевськім Журналі“ статтю, в якій сильно обвинувачує московських большевиків за розрухи в Швайцарії.

В цілій західній Европі шаліє епідемія ґрипи. В Бельґії трета часть жовнірів брюсельського ґарнізону захоріла на ґрипу. В Нансі листарі розносять листи лиш раз денно, бо значна частина урядників захоріла на ґрипу. Ґрипа ґрасує також в Америці. В Панамі ізза ґрипи замкнено всі школи.

У Франції шириться епідемія самоубийств. Психіятри кажуть, що се наслідки депресії викликаної війною. Та депресія аж тепер дається вповні відчути.

У Франції каратимуть відтепер за біґамію вязницею від 2—5 літ.

З Франції спроваджено до Бразилії тіло славного вченого з ділянки аеронавтики Сантос'а Дюмон/та.

В Чернівцях були криваві протижидівські демонстрації ромунських студентів.

24.569 студентів і 9.252 студенток має ц. р. паризький університет.

В Парижі значно подешевіли помешкання.

В Чехословаччині є к. 750.000 безробітних, а перед роком було 486.000.

У Швеції морози доходять до 40 степенів Цельзія.

Стоваришення загр. преси в Італії вибрало на 1933 р. своїм президентом Р. Годел'я („Нає Цюріхер Цайтунґ“), віцепрез. Вошер'а („Пті Парісієн“), секретарем Л. Коцємського (ПАТ), віцесекретар. Ґ. Лятіні'я („Ля Капіталь“), скарбником Б. Шеффера (Аґ. Вольфа), радниками: Т. Солякол'я (Аґ. Радор) і П. Кремон'у (Крайстіян Ссаєнс Монитер).

При направі доріг працювало в Італії в листопаді 36.361 робітників.

Від січня до 31. XI. 1932 Італія спровадила товарів за 7.483,384.638 лір, вивезла за 6,196,690.593 лір.

Італійська жандермерія увязнила французького професора політехніки Ейду під закидом шпіонажі.

В Лятерані обходжено 400 річницю уродин тамошнього капельмайстра Орлянда ді Ляссо.

Довголітній адютант Вільгельма II, ґен. фон Плеттенберґ скінчив 80 рік життя.

Макс Слефоґт, один з найславніших німецьких малярів, помер в Ляндав (Нім.) в 64 р. життя.

Проф. Юрій Вортман, б. ректор віденської політехніки і славний хемік, помер біля Трієсту у 80. р. життя.

Збанкротував величавий колись „Орієнтальний Дім Мистецького Промислу“ у Відні (Кернтнерштрассе).

Гітлерівці обрабували магазин зброї „Гаймвери“ в м. Мавер під Віднем.

Лявреат Нобля, Ґелсворті, тяжко занедужав.

Міжнародна зелізнича вистава в Каїрі представляється дуже цікаво. Вона дає перегляд розвитку комунікації від єгипетських і грецьких часів аж до сьогодня. На ній є 600 моделів ріжних возів і комунікаційних середників. Рівночасно вірбувається в Каїрі міжнародний зелізничий конґрес.

Індійське племя Сонталів (магометани) проголосили незалежність своєї околиці. Поліція почала стріляти до зібраної товпи: 3 убила, 4 ранила. Поляг також 1 поліцай.

Маґазин постелі Р. Држала, Львів, вул. Хорущина 5 (біля кіна Аполльо), поручає по найнизших цінах ковдри, матераци й постіль. Перероблення ковдри по 6 зол., матераца по 8 зол. Тел. 94-81. 98 18-20

ТЕАТР

Український Театр ім. Тобілевича в салі Театру Ріжнородностей (Нар. Дім) Львів, ул. Рутовського 22.

Пятниця, 27. І. год. 7.30 веч.: „Роксі“, комедія Барі Конерса.

Субота, 28. І. год. 3 попол.: „Мікадо“, оперета Сулівена.

Понеділок, 30. І. год. 7.30 веч.: „Боярин я“, пєса Лесі Українки (прем'єра).

Вівторок, 31. І. год. 7.30 веч.: „Мотря“, Лужницького й Лісевича на основі Лепкого (прем'єра).

ПОДЯКА

П-НУ Д-РОВІ ЯРОСЛАВОВІ ПОРОДКОВІ, лікареви в Заболотові, складаю отсим подяку за щире та з власної доброї волі заінтересування і совісне та солідне ведення лічення й успішне вилічення з прикрої недуги мові Матери. — о. М. Сулятицький, парох в Заболотові. 13 1—1

Жертви

Впр. о. С. Кнапп, Рим, зол. 4.45 на пресовий фонд „Нової Зорі“. 1—1

Вп. Петро Кухар, ул .Сикстуська 39 а. зол. 1 для сироти по священику. — Гр. кат. Уряд парох. в Товстім к. Зал. зі збірки в церкві підчас Свят зол. 19.38 на Укр. інвалідів. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ЖІНКА ІНТЕЛІҐЕНТНА, середніх літ, добре розуміється на господарстві, шукає місця у самітної культурної людини. Найрадше у священика-вдівця або безженного. Зголошення слати на адресу: А. Бурська, Соколів, п. Потік Золотий. 14 1—1

ҐІҐІЄНІЧНІ ТАПЧАНИ

враз із матерацами по 100 зол. Ліжка кухонні по 10 зол. Ліжка сіткові по 30 зол. Ліжка мосяжні по 150 зол. Отомани по 35 зол. Канапки до розкладання по 35 зол. Матераци 3 подушки 20 зол. Матераци волосінні 3 подушки 50 зол. Вішала стоячі по 20 зол. Вклади дротяні по 24 зол. Також переробляє і від-74 чищує (десинфекціонує) названі предмети 20-40

ФАБРИКА „ЗАКС“ у Львові, Ліндого ч. 6.

Телєфон 79—99.

Добірний товар! Дешеві ціни!

Свідомий українець, який курить, уживає тільки

ТУТОК і ПАПЕРЦІВ

КАЛИНА

ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі

бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної 82 Школи“ і других установ. 18—?

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон.

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3—? **Вибір великий!**

КІНА

АДРІЯ: Король жебраків.
АТЛЯНТІК: Бездомні.
КАСІНО: Мата Гарі (Ґрета Ґарбо і Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: Зунґу.
МАРУСЕНЬКА: Зунґу.
МІРАЖ: Непотрібна мати.
ОАЗА: Муж своєї жінки.
ПАЛЯС: Готель студентів.
СТИЛЕВЕ: Пат і Патахон як винахідники порохи й ревія.
УТІХА: Диво вовків і ревія.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 **Телєфон ч. 60-04.** 4—50

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 2 лютого 1933. Ч. 7 (605).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцa ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам.доляр.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Брошура Преосвященого Григорія

Епископа Станиславівського.

„Новий Час" напечатав у кількох числах зміст брошури, про котру твердить, що се брошура Преосвященого Григорія і що її вже розіслано. Тимчасом тої брошури ще не видано. Отже „Н. Час" оповістив те, чого ще нема. Чи се, що „Н. Час" оповіщує, буде годитися з тим, що вийде, побачимо, коли вийде брошура. Не хочемо входити в те, яким способом Редакція „Н. Часу" знайшлася в посіданні юридично ще не істнуючої брошури і як се назвати.

Упадок двох правительств

У Франції повалене правительство Бонкура.

З Парижа доносять: Бурливе засідання палати послів, на котрім повалено правительство Бонкура, тревало цілу ніч. О год. 6 над ранком прийшло до голосування. За правительством голосувало 193 послів, проти 390. Так упало правительство Бонкура. Нове правительство творить Делядіе.

В Німеччині уступило правительство Шляйхера.

З Берліна доносять: Канцлєр Німеччини, ґен. Шляйхер, на короткій авдієнції у президента Гінденбурґа зголосив уступлення своє й усего правительства Німеччини. Президент Гінденбург поручив б. канцлєрови фон Папенови вести переговори з партіями в ціли утворення нового правительства. Правительства Франції й Німеччини уступили одного дня.

Гітлєр канцлєром Німеччини

Президент Гінденбурґ поручив Гітлєрови утворити нове правительство. Гітлєр утворив його в такім складі, що сам заняв уряд канцлєра, фон Папен став віцеканцлєром і комісарем для Прусії, ґен. барон Вернер фон Бльомберґ міністром оборони і т. д. Міністерство справедливости ще не обсаджене, бо Гітлер ще не скінчив переговорів з катол. Центром.

Як зареаґувала біржа

На вістку, що Гітлер став канцлером Німеччини, берлінська біржа відповіла зразу знижкою цінних паперів. Потому курс скріпився. На загал настрій здержливий, бо ніхто не знає, що вийде з правління Гітлера.

Велике повстання в Сибірі

З повстанцями лучаться військові частини. — Зелізниця зірвана. — Маґазини в руках повстанців. — Большевики висилають значні сили.

З Берліна доносять: В округах Канська і Красноярська піднялися повстання проти совітської влади. До повстанців прилучилися військові частини місцевих ґарнізонів. Бої йдуть безперервно. В богатьох місцях зелізничий шлях зірваний. Таксамо телеґрафічне й телефонічне полученя. Вся Східна Сибір і Забайкалля на воєннім стані. Червона армія Бліхера суне помалу між Читою й Іркутськом. Коло Кузнецька йдуть бої на 20 км. від міста. Тут змобілізовані всі робітники комуністи і вислані на фронт. З Іркутська вислані до бою значні сили. Повстанці заволоділи всіми маґазинами здовж ріки Об. Повстання має характер селянський Воно обняло величезні простори.

Голод і гонення на Україні

Преса доносить: На Україні брак хліба. В Харкові, Київі, Одесі та иншіх містах відбуваються щоденно голодові заворушення. Голодуючі нападають на склади й поїзди з харчами мимо сильної сторожі військ ГПУ. Доведені до розпуки голодуючі кидаються на маґазини та гинуть від куль чекістів. Місцями вдається голодним розброїти сторожу. Були випадки, що надіслані на поміч військові відділи відмовлялися стріляти до голодних. За недодержання „хлібозаготовки" виселюють масово українських селян на Сибір. В послідніх місяцях виселено з України до 20.000 селян, між ними також опозиційних комуністів-Українців. Нещасні виселенці замерзають в неопалюваних ваґонах. Карні експедиції відбирають від українських селян решткн збіжжа та карають за невиконування розпорядків червоної (від крови!) влади.

Що каже про Гетьмана Скоропадського

Голова Совнаркому Молотов.

На засіданні ВЦИК-а (Всесоюзного Центр. Испольнительного Комітету) в Москві Молотов, голова совнаркому, виголосив велику політичну промову. В ній напав остро на анґлійських консерватистів, котрі піддержують акцію Гетьмана Скоропадського, що стремить до відірвання України від Москви. Совіти не продадуть ані не віддадуть України за жадні скарби. В рамах першої пятилітки зроблено дуже богато для скріплення збройної сили Совітів, грозив Молотов. — З промови видно, що Гетьман Павло денервує комісарів.

Побільшення „Нової Зорі"

Йдучи на стрічу бажанням наших ВП. Читачів рішилося видавництво побільшити четвергове число „Нової Зорі" до 8 сторін. Це уможливить нам містити майже в кождім числі „Н. Зорі" окремі додатки з ріжних ділянок життя, знання й мистецтва. Крім сего зможемо містити довші дописи з краю, фейлетони, спомини і т. д. Коштів передплати не підвисшується. Редакція доложить всіх зусиль дати по змозі якнайбільше всесторонний зміст своїм читачам. Се побільшення фінансово уможливлене тільки до Великодня. Дальше побільшення залежатиме від правильної передплати і напливу жертв на фонд католицької преси. Звертаємо увагу, що ліва преса сильно росте.

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

В 15-ЛІТТЯ СССР

НОВІ ДУМКИ ПРО БОЛЬШЕВИЗМ.

В італійськім місячнику „Расенія Італіяна", де співпрацюють найповажніші політики і члени італійського уряду, появилася в 31 томі за грудень 1932 р. політична стаття Евгенія Ананіне п. з. „Квіндічі анні ді Републіка деї Совєті". З огляду на оригінальність і вагу тої статті подаю головні її думки з деякими моїми спостереженнями. — о. Т. Г.

Недавно відкрито заговір проти диктатури Сталіна. В тім заговорі перший раз взяли спільну участь так „праві" як і „ліві"; люди „вчерашнього" й пани „завтрішнього". Сей заговір це очевидний знак, що опозиція не згнетена, а чекає на поважні трудноші сов. уряду, щоб піднести голову й сітями заговору обняти цілу державу. Вже на загальнім засіданні Комінтерну 12 жовтня 1932 р. в Москві як доказ великого непорядку в партії Каганович подав поіменний виказ членів, котрі помагали Троцькому і його приклонникам у заговорі і котрі по більшій части походили з бувших „кулаків". Вони знайшлися у рядах партії не з переконання, але щоби знищити „економічний коллектив" і привернути право приватної власности. Факт, що в заговорі знайшлися утописти інтелектуального комунізму з прихильниками уступок на річ приватної власности вказує, що невдоволення з диктатури Сталіна велике й обняло дуже широкі круги.

Невдоволення робітників та зростаюча з кождим днем дорожнеча і з нею загальна нужда й голод надають заговорові небуденне значіння та диктатурі Сталіна катастрофальний вигляд на будучність. Нічо отже дивного, що совіт. уряд для ратування загроженого положення розпочав енергічну „контрофензиву". Ізза того тисячі членів партії, „які служили своїм партикулярним цілям", знайшлася поза її рамами й між ними такі знані стовпи комунізму як: Зіновєв і Каменев. Очевидно й дальше внутрі партії живе опозиція тим небезпечніша, що скрита. Вона має звязки з тими, що знайшлися поза партією. Вони також чуйні на настрої населення, котрого ненависть до пануючого комунізму в формі диктатури Сталіна вони готові в кождій хвилі використати для її повалення. Коли вірити урядовим звідомленням, голова сего заговору це „знаний комуніст", передтим одушевлений приклонник „царизму", якийсь Ріютін; він тепер за протисталінівську пропаґанду знайшовся на Сибірі.

Програма, яку знайдено в нього, показувала великі полекші для „кулаків" і стремління до знесення політичної диктатури партії.

Та найбільше характеристичне явище в тім заговорі, що заразом вказує, до чого по 15 літах дожив комунізм, се те, що сьогоднішні „праві" се вчорайші „ліві" й навпаки. Політичні формулки зміняються відповідно до змісту випадків „Лівий" вчорашнього дня, який хотів посунутися дальше й глибше в пролетаризації селян, тепер уважається за „правого". Чому? — Бо зріст впливу його політики ставить у небез-

пеку диктатуру Сталіна; а успіхи його політики се не поворот до „воюючого комунізму“, лише зріст „буржуазійних впливів“ і тим самим упадку Сталіна. Факт сам собою на позір не значний, але в наслідках необчислимий.

Се знана річ, що ні оден з тих, котрі повалили Робеспієра під кличем повороту до чистого якобінізму, не повернув до нього. Навпаки, ніхто більше й завзятіше як саме противники Робеспієра не працювали над поваленням якобінізму; дарма що се робилося під кличем повороту до „чистого“ якобінізму. Подібно стоїть тепер справа з большевиками. В політичних рапортах Г. П. У. Троцького називається: „заржавілий знаряд“ і „куріоз передісторичної археольогії інтеґрального комунізму“, а всетаки його імя це пострах для сталінівців, бо найменше осягнення його приклонників означує початок упадку диктатури пролетаріяту й то в значінні зовсім противнім поглядам Троцького. Се звучить парадоксально, та серед тих умовин правдиво. „Габент суа фата лібеллі“; мають їх і правління! На протязі 15 літ комунізм, котрий з початку як ідея блимав у головах кількох фанатиків, тепер як історична дійсність у приміненні до реальних відносин відчув щоденний контакт зі стомільоновим населенням, у більшій части хліборобським. Сей елемент має глибоке почуття і потребу якраз приватної власности; він головно перенятий тим „дрібно-буржуйським духом“, який большевики завзято поборювали повних 15 літ. Та показалося, що сей „дух“ їх скорше вижене й поконає, ніж вони його. Приказ збурення найбільшої святині в Москві цілком певно не лиш не знищив віри в душі хлібороба, но скріпив її та зробив ще більше завзятою. Пропаґанда „безбожників“ у більшій части поверховна; вона не досягає глибин совісти народу. Слабий на позір опір селян проти насильного нищення родин се не доказ одобрення для большевицької роботи; се радше глуха пасивність населення, яке не привикло до боротьби проти насильства. Се атавістична ціха населення старої Росії. Таксамо відносно малий був опір „кулаків“ проти „колхозу“. Вони з типовою російсько-музульманською резиґнацією приняли сей „кізмет“ — „па сьому бить“. Та вже сьогодні в лоні таки самого „колхозу“ твориться фермент, який видає сам на себе засуд повільної голодової смерти.

Загалом 15-ий рік правління совітів виказує, що большевизм у практиці це система противенств. І колективізація всеї сільської власности і пятилітка вимагають способів, які стоять у противенстві до комуністичних засад. Поминувши парадокс, що диктатура пролетаріяту стала диктатурою над пролетаріятом та що ні в одній капіталістичній державі так безсоромно й цинічно не поневолюють і не використовують робітників, як саме в пролетарській „робітничій“ републиці; але й дальший розвій упромисловлення перетворює комуністичну державу в суто капіталістичну. І саме в сім противенстві між засадами та його дійсністю лежить траґедія комуністичної революції в її 15-ім році істнування. Колиб комунізм був оперся головно на „аґрарній базі“, тоді з більшою правдоподібністю мігби був зберегти свою „доктринальну невинність“, мігби був осягнути певного рода рівновагу між теорією та практикою. Тепер коли большевизм пішов на поле упромисловлення, в першій мірі мусить не лиш видержати конкуренцію з державами вже від століття аж до пересади промисловими, але й випередити їх. А це вимагає просто надлюдських зусиль. Надто се просто божевільне й безглузде будування фабрик і те до пересади форсовне упромисловлення наскрізь рільничого краю мусіло основно змінити ментальність большевицьких засад. Сьогоднішний комунізм це не комунізм з 1917—1922 рр.; сьогоднішний комунізм се комунізм без ідеольоґії, се комунізм, якого форма просто п р о т и в н а його давнішій ідеольоґійній вартости. Ось що заявив оден визначний закордонний большевицький ідеольоґ по повороті з Большевії: „Між нами, що маємо давний ентузіязм революціонерів, та нинішньою комуністичною молодю, яка виповняє ряди партії, прогалина не до вирівнання. Виглядає, що ми всі маємо ті самі засади й погляди, та се лиш так виглядає. По правді для „наших найменших“ вже не існують ніякі гуманітарні ідеали, ні соціяльні сподівання, що так нас одушевляли. Совітська молодь погорджує всякою ідейністю; вона про ніщо інше не думає, як лише про фізичний розвій, про спорт, лови, уживання, вільну любов і легке та вигідне життя“.

Тай і нічого в тім дивного. Коли тій молоді відібрали всяку віру в духові цінности, так не остало їй нічо поза матерією і матеріяльними та змисловими добрами. Коли совітська молодь мертва на всякі реліґійні ідеали, то виключно тому, що їй взагалі не знане якенебудь духове життя: вона вірить лиш у цінність матеріяльної культури; до її розвою чується покликана.

Здійснення наміченого урядом упромисловлення цілої держави, лишаючи на боці чисто фізичну можність, неможливе без цілковитої зміни комуністичної ідеольоґії. Загалом колишня ідеольоґія большевизму зведена сьогодні до виключно п р о м и с л о в о г о м а т е р і я л і з м у. Тому й поняття „світової революції“ набирає тепер зовсім іншого змісту. Совітський т. зв. „демпінґ“ не мав на меті „світову революцію“ в давнім значінні, лише в економічнім; він головно зміряв до здобуття світового ринку для совітських продуктів. Теперішна совітська політика се шалений біг на здогін з иншими вже давно упромисловленими державами се біг навпростець, який звичайно кінчиться на „зломанню карку“ й він саме загрожує розшалілому комуністичному коневи.

Тому й совітська міжнародна політика тепер зовсім відмінна від тої, яка була перед пять-шість літами. Теперішна політична тактика Совітів полягає на використанню часу й приспанню чуйности противників. Коли передтим капіталіст був ворогом комунізму тим, що „використовував робітника“, сьогодні він ворог Совітів, оскільки він продукує і „щасливий суперник“ большевицького промислу. Тепер Совіти дійсно мають потребу міжнароднього миру, не для того, щоб сіяти зерно світової революції, але щоб без перешкоди могли довершити намічене упромисловлення краю. Тим то й дасться тепер запримітити ослаблення революційної діяльности III. Інтернаціоналу. Так, вона ще існує, та тепер вона менше провокуюча, а зате більше хитра й підступна. Вона старається побільшати й вихісновувати господарські трудности инших держав, щоб тим совітській державі улекшити довершення промислової перебудови. Коли Ленін сказав, що „Російський комунізм се совітська держава плюс електрифікація“, то парафраза сего визиску на теперішні умовини виглядає так: „Р о с і й с ь к и й к а п і т а л і з м ц е с о в і т с ь к а т е х н і ч н а р о з б у д о в а „м і н у с“ д и к т а т у р а С т а л і н а“. І саме в тім лежать трудности й небезпека теперішнього уряду СССР. Нема сумніву, що дальший розвій випадків зі стихійною силою роздавить сю стару шкаралупу перестарілих політичних форм, у яких сталінівський соціялізм хоче найти опертя. Скорше чи пізніше технічні й економічні конечности, що так затяжіли над Совітами, мусять розбудити й покликати до чинности террором придавлені енергії так серед населення як і внутрі партії.

Тому у 15-ліття панування комунізму не остає нічо иншого, як пожелати, щоб вже зівяла галузь комунізму як найскорше відпала від ще здорового тіла народу та щоби по жахливім сні се дерево зацвило новим дійсно людським життям. Щоб воно відродилося до нового життя під подувом реліґійного й католицького духа!

10-ліття фашизму

(Від нашого кореспондента).

Як уже відомо, в Римі відбувся цілий ряд торжеств з приводу 10-ліття істнування фашистівської управи. З тої нагоди отворено прегарну нову вулицю „Вія імперіяле“, яка веде від Венецької площі попри Капітоль, форум Траяна і Форум Романум просто до кольосею. Се без пересади найгарніша вулиця в світі. При виконуванні праць при тій вулиці пороблено дуже цінні викопи, які значно побільшили решткы старинного Риму і притягають сотки чужинців, звидіти їх. Не лиш італійські часописи, але майже всі заграничні заговорили про велике діло, якого в останньому десятиліттю довершив фашистівський уряд. Та ліберальна преса в оцінці фашизму, здається, з розмислом промовчала про закони й зарядження фашистівського уряду на реліґійно-моральнім і суспільнім полі. Завдяки цим зарядженням католики Італії двигнулися зі свого понижаючого положення, до якого спровадило їх було попередне масонське правительство.

Сій саме ділянці „Оссерваторе Романо“ присвятив осібну статтю. З неї передаємо **головні думки:**

Уже в першій промові в парляменті у січні 1921 р. Муссоліні підчеркнув велике післанництво католицької Церкви для людства й між іншими сказав: „Людський елемент ніколи не зможе побідити Божого“. І як виказали діла пізніших літ, сей висказ став основою політики Муссолінія у відношенні до Церкви. Коли він прийшов до влади, то одно з перших його заряджень було, щоб у всіх шкільних салях на почеснім місци уміщено св. крест. За тим пішло друге зарядження, а саме: привернення науки реліґії в усіх народних і середних школах як обовязкового предмету. В конституцію вложив Муссоліні новий артикул, який определює, що „основа й завершення виховання нових поколінь має бути католицька наука“.

В 1929 р. приходить до згоди між Церквою й італійською державою. Лятеранський пакт з лютого 1929 р. усунув розлам між Ватиканом і Квіриналом, котрий більше як 50 літ непокоїв совість італійського народу. Цей пакт великого історичного значіння се без сумніву найбільша заслуга Муссолінія; він одним ударом переломив давні пересуди й упередження, сю нещасну спадщину лібералізму минулого століття; тим зробив він Італію внутрішно сильну даючи їй духову згоду і єдність.

Також на морально-суспільному полі полишило великі сліди десятиліття правління Муссолінія. Він розтягнув особливщу опіку над малими дітьми, щоб не лиш матеріяльно забезпечити дорастаюче покоління, але й дати їм основне виховання реліґійне й патріотичне, не націоналістичне. Муссоліні в особливший спосіб підпирає родини, які мають численне потомство. Тим забезпечує італійський нарід від страшної повоєнної **язви** зменшування уродин. Тому статистика Італії в останніх 5 літах виказує понад міліон уродин у кождім році. В Італії був загальний наліг проклинання і богохульства. Щоби мові привернути християнське достоїнство, фашистівський уряд під тяжкими карами заборонив уживання проклонів

і богохульств. Тепер на всіх публичних місцях, по трамваях, улицях і площах читаєте: „Не проклинай“!... Забезпечені тепер зовсім сироти і вдовиці. Для оборони публичної моралі та національних звичаїв вийшли строгі приписи дотично приличности одягів, особливо на т. зв. пляжах. Також в публичних льокалях строго заборонена неморальність у представленнях, дансінґах і пр. Зарядження, які в сім напрямі видав Муссоліні, знайшли не лише признання всіх поважних людей, але й особливше одобрення св. Отця, котрий назвав Муссолінія „чоловіком Провидіння“.

Не дивно, що з приводу десятиліття фашизму ціла католицька Італія дякує Богу, що в часах, коли в Еспанії, Мехіку й Росії переслідування кат. Церкви приймає просто звірську форму й патольоґічну ненависть до всего, що добре й шляхотне, — в Італії сильно зазначився зворот до Церкви, релігії та християнської моралі, що забезпечує Італії єдність і силу. Ось недавно відбулося в Медіоляні торжественне отворення католицького Університету Пресв. Серця Ісуса; і участь у сих торжествах взяли представники світської влади й війська. Се безсумнівний знак нової доби. Тим паче, що ся величава маніфестація для кат. науки відбулася в атмосфері не студеної етики й дипльоматії, але щирої згоди й єдности. Знаний також другий факт: З приводу фашистівських обходів Муссоліні відвідав Медіолян і мав там промову. При сій нагоді довідався, що місто задумує ставити будівлю, яка високістю вежі має перевисшити статую Божої Матери на Медіолянській катедрі. Фашистівський диктатор рішучо спротивився тому і сказав, що людські діла не сміють перевисшати Божих. Завдяки сьому дальше найвисшою точкою Медіоляну остала золота статуя Божої Матери. Порівнаймо це з тим, що сталося хочби у Львові на т. зв. Марійській площі.

Так отже Італія і її відношення до Церкви вказує, що у світі щораз більше зазначуються два противні табори: католицький з Італією на чолі враз з Ірляндією та Голяндією, частиною Німеччини й Франції, який очікує нових союзників; та другий, комуністичний, під проводом Росії, з якою пішли Мехіко й масонська Еспанія. Не виключене, що між тими таборами може прийти до рішаючої боротьби на життя і смерть. А де знайдемося ми Українці?! — (Н).

Польський радикалізм кріпшає

Під таким заголовком появилася в 22 ч. краківського консервативного „Часу“ інформаційна стаття. В ній автор твердить, що в Польщі щораз більше росте радикалізм. І то не лише суспільно-політичний радикалізм, але й суспільно-культурний. Польський радикалізм має 4 кристалізаційні пункти: 1) II-ий Інтернаціонал, ППС й інші соціялістичні ґрупи, 2) радикалізм деяких проурядових ґруп („Пшелом“), 3) круги інтелєктуальні, зґруповані коло „Вядомосьці Літерацкіх“, 4) ріжні радикальні але не скординовані ґрупи молоді. Як пяту радикальну ґрупу, яка щойно накльовується, називає деякі елєменти з „Млодих Обозу Велькей Польскі“. Відріжнюючи польський радикалізм від большевизму автор твердить, що молоді елєменти в давних радикальних уґрупуваннях йдуть дальше на ліво від своїх „батьків“ в напрямі большевизму.

В музиці, в фільософії, в стратегії та майже в кождій іншій области визначаються Німці. Отже чи се дивно, що в одній области — в політиці — Німці се непоправні осли? (Слова визначного німецького дипльомата Гольштайна, котрі сказав канцлерови кн. Більову).

КАТОЛИЦЬКИЙ СВІТ В 1932 Р.

Нові енцикліки. Три енцикліки, видані в 1932 р., вказують виразно на головні заінтересування католицької Церкви в минулому році. До релігійних справ відноситься енцикліка „Люкс верітатіс“ (Світло правди“); суспільних справ — „Карітате Хрісті компульзі“ („Любою Христа побуджені“); вкінці терпінь Церкви — „Ацерба анімі“ („Горести духа“).

Католицькі конґреси. На перший плян в 1932 р. висунулися великий Міжнародний Евхаристійний Конґрес в Деблїні, полученій з 1500-літтям св. Патрика в Ірляндії, потім великі католицькі маніфестації підчас „католицького дня“ в Ессені та „суспільного тижня“ в м. Ліль. Крім сего були великі торжества в Ченстохові та багато менших міжнародних і місцевих католицьких зїздів і конференцій. Немале світове значіння має утворення у Відні „Федерації католицьких виховних товариств“, в котрій бере участь 12 народів.

Канонізації. Велика це була хвиля проголошення буллі про канонізацію та проголошення доктором Церкви св. Альберта Великого. Цілий ряд канонізаційних і беатифікаційних процесів, зачатих в 1932 р., віщує близькі численні хвилі слави Церкви.

10-ліття Понтифікату. В лютім м. р. Папа Пій XI. обходив 10-ліття Свого Понтифікату, в травні — 75-ліття Своїх народин. Сей Св. Отець буде в історії нашої гр. катол. Церкви все на виднім місці як той Папа, за котрого дуже скріпився наш Епископат, котрий побудував нам при Апост. Столиці величавий семинар і за котрого реактивовано Архимандрію ЧСВВ.

Католицькі місії. Болючим відгомоном відбилася в католицькім світі вістка про смерть Кардинала Ван Россума, невсипущого керманича Пропаґанди Віри. На основі останних статистик число католиків в Індії зросло до 2,987.267, в Японії до 96.323. Подібний зріст можна зауважити також в инших місійних краях. Загальне число католицьких місіонарів сягає до 12.000 осіб. На місійні цілі видано около 50,000.000 італ. лірів.

Навернення. Надзвичайно потішаючим проявом були щораз частіше нотовані численні навернення визначних протестантів, передовсім в Анґлії (понад 12.000 навернень), Америці і Скандинавії. Богато надій викликує також голосна відозва ґрупи анґліканського духовенства. Вона взиває до повороту на лоно Римської Церкви.

Суспільна справа та діла милосердя. Церква взиває людей до милосердя і суспільної справедливости. Висловом сеї діяльности була енцикліка „Карітате Хрісті компульзі“, видана в справі сучасної світової кризи. Папа й епископи не поминають найменшої нагоди, щоб накликувати світ до опамятання, до взаїмної пошани, людської гідности, до милосердя і справедливости. Св. Отець зарядив ряд будівельних праць на терені Ватиканського Міста й поручив такі роботи в цілій Італії. За його прикладом пішли катол. епископи світа, будуючи церкви й католицькі доми. Розвивається широко добродійна діяльність.

Жалоба й терпіння Церкви. Очевидно в м. р. не бракує в житті Церкви і сумних хвилин. Крім згаданого вже кардинала Ван Россума, померли також кардинал Піфль, архієпископ Відня і визначний діяч голова катол. політ. партії, б. австрійський канцлер, пралат Зайпель. З Мехіка, де переслідування Церкви дійшло до особливого напруження, видалено архієпископа Ґвадаляяри о. Ороско-Іменеза, замкнено богато церков, ограничено до мінімум число священиків. Це викликало повну болю енцикліку „Ацерба анімі“ і вслід за нею нові репресії й переслідування. Небогато поправилося положення Церкви в Еспанії. Відбувалися дальше замахи на церкви, завішено ряд католицьких щоденників з „Ель Дебате“ на чолі, ухвалено закон про релігійні конґреґації. В Югославії ростуть супроти церкви щораз більші труднощі з причини неприхильного становища правительства. На Литві трівае дальше боротьба з католицькими орґанізаціями, завершена недопущенням до відкриття католицького університету в Ковні.

Пресова й радієва пропаґанда. Велику ролю приписує Св. Отець Пій XI. пропаґанді в радіо і в пресі. Папа не поминув майже ні одної нагоди, щоб особисто промовляти в радіо до цілого світа. При кождій нагоді особливо горячо накликує Св. Отець до піддержки католицької преси. Дуже відповідною нагодою був ювилей знаного католицького парижського щоденника „Ля Кроа“ і творця католицької преси о. Вінкентія Павла де Байї.

Загалом минулий 1932-й рік зазначився в життю католицького світа скріпленням його моральної сили, зростом його впливів в суспільній ділянці та сильнішою консолідацією вірних в Католицькій Акції на Заході. Мимо напруженої пропаґанди безбожництва, великих політичних і економічних труднощів — викликує це велику надію на кращу будучність світа.

Ні учителі, ні родичі не дають нам найлучшої й найвисшої освіти. Се дорогий овоч поважного, строгого і постійного самовиховування. Тому батьки не повинні спішитися, щоби скоро розвивати здібности своїх дітей. Нехай дають їм головно добрий приклад, а решту нехай лишать Божому Провидінню, уважаючи тільки на рівномірність в образуванні духа, серця і тіла. (Смайлс).

ПЕЛЮСТКИ

2. Надія.

Була тиха, зоряна ніч.

Притих шал стихій. Тільки дерева шуміли таємну нічну казку. Аж вихор заслухався.

У довгому хитоні йшла Вона...

За Нею тягнулася темна, розвійна тінь.

А Вона йшла...

Минула останні хатини місточка й звернула в сторону церкви над ставом.

Сильно гримнула залізними воротьми й пристанула.

Засвітила тускле світло й повільною ходою пішла на кладовище.

Кругом самі хрести й хрести... Всі простягли в небо свої рамена.

В цю мить знявся вітрець.

Мабуть хотів пригасити Її світло. А Вона так щільно закривала його своїм хитоном.

Під малим новісіньким хрестом пристанула.

„Так. Це тут“.

Впала навколішки. Молилася. Довго молилася.

А вітер не вгавав.

„Згасити це світельце! Не світити йому на цьому місці тьми!“

Вона щільніше закривала своє світло.

І зберегла його.

Їй на ймення було:

Надія!

Ір. Назарко ЧСВВ.

ПРЕСА

Як розуміють її значіння Жиди а як Католики.

Минув місяць січень, призначений на відкриття українській суспільності ваги української незалежної преси, — ваги піддержання, а не нищення її.

А що найважніша з галузей української незалежної преси — се українська католицька преса, отже про неї хочу дещо сказати.

Так, українська католицька преса се преса незалежна, бо як така, що не може вживати ні демаґогії ні сензації, для піддержання свого істнування, не може числити на фонди з нездорових і нечесних жерел, тільки на удержання її українською катол. суспільністю.

Та, на жаль, українська католицька суспільність не дбає як слід про свою католицьку пресу.

А чому? Бо ще не розуміє її значіння.

Не розуміє її значіння навіть духовенство, бо є деканати, де ледви 10 проц. священиків є передплатниками катол. преси, а прочі се післяплатники. Є ще й такі священики, що не передплачують ж а д н о г о катол. орґану, а передплачують або купують „тільки принагідно“, що за часто буває, часописи некатолицькі і навіть ярко ворожі катол. Церкві й укр. справі.

Чи при такому стані справи з передплатою серед нашого духовенства можна сказати, що воно розуміє вагу катол. преси? Ні!

Тому з притиском кличу словами Свят. Вітця Папи Пія X, які нераз духовенство читало й які нераз чуло: „Надармо будуватимете церкви, уладжувати місії, основувати школи! Всі Ваші діла будуть знищені, всі змагання даремні, коли рівночасно не вжиєте до оборони й наступу християнської преси“.

Кого не переконують слова Голови всего катол. Світа, той нехай призадумається над словами франц. жида Креміо, основника всесвітнього жидівського союза, котрий перед 60-ти роками голосно кликав до жидів: „Майте всьо заніщо, заніщо гроші, заніщо поважання! Преса це всьо! Маючи пресу, будемо мати всьо“...

Ще більше значіння преси підчеркнув на зїзді рабінів усего світа, який відбувся в Кракові 1848 р., Жид з Англії, Мойсей Монтефйоре. Він м. і. сказав: „Заволодіймо пресою, а незабаром управлятимемо долею цілої Европи“.

Накликування тих жидівських провідників всі Жиди на цілім світі взяли собі до серця. І в часах, коли преса ще не була розвинена, Жиди коштом міліонів заложили великі дневники, щоб мати вплив на прилюдну опінію. Нині Жиди вже з гордістю можуть собі сказати: „Те, що ми бажали, вже маємо, — велика, світова преса се майже наш монополь“*).

То Жиди могли взяти собі до серця слова своїх провідників перед близько 80-ти роками, а ми священики, ми — вірні катол. Церкви, не малиб собі взяти до серця слів свойого Провідника, котрому даний провід всего людства, Святіщ. Вітця, бодай тепер — 80 літ пізніше від Жидів?!

Так, справді преса це всьо!

Преса це реґулятор всякого життя й розвитку.

Преса це найбільший провідник людства.

Та перше всего повинні зрозуміти це ми, священики, а за нами зрозуміють се вірні катол. Церкви та загал української суспільности.

Як у здоровому тілі здорова душа, так в вірі народу сила й добро народу.

А віра приходить з ласки Божої й зі слуху й читання, з читання здорових часописів і книжок, опертих на катол. — Христових засадах.

Отже хто хоче сили й добра, волі й долі нашому народові, сили й слави нашій катол. Церкві — передплачуймо й читаймо укр. катол. часописи й книжки!

А передплачуймо справді, т. є платім за них згори, а не занедбуймося в передплаті так, як се роблять деякі, навіть священики, що довжні за „Нову Зорю“ і по півтора року.

Коли є, хочби найменше занедбання з нашої сторони дотично передплати укр. катол. орґану, то направмо це занедбання поки час!

Не приводім, замість до зросту, до упадку укр .катол. пресу, а себе не виставляймо на евентуальність оголошення наших назвиськ й імен прилюдно — як тих, що привели своїм поступуванням даний катол. часопис до упадку!

о. Мих. В о в ч и к (Яблінка нижна)

*) Зі статті про пресу: „Нова Зоря“, ч. 7. з 1932 р.

Перед знесенням судів присяглих

В конституційній комісії сойму посол Пасхальский з ББ референував справу судів присяглих і предложив счеркнути 83 арт. конституції про суди присяглих та знести відповідні уступи про ті суди в карнім кодексі. Внесок Пасхальского підперли: віцемаршалок Маковский і посли Дух, Цар і Подоский. — З того ясно, що істнування установи судів присяглих в Польщі сильно загрожене.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ РСУК-а

(Ревізійного Союза Українських Кооператив)

5) П о с о л О с т а п Л у ц ь к и й промовляє дальше відповідаючи на заміти дискутантів: Кооперація мусить обєднувати ремісників, шевців, кравців і т. д. Мимо браку капіталу і фахових сил РСУК започаткував в тім напрямі працю і має вже деякі висліди. Кооперація зачала орґанізацію збуту сіль-господ. продуктів. Маємо завязки кооперативного промислу. При кооперативах трева творити жіночі ґуртки. Без жіноцтва кооперація не розвинеться як слід. Ширення антисемітизму се не наше завдання. Засоби Центробанку за малі, щоб розбудувати нашу кредитову кооперацію. Наші відносини будемо оздоровляти.

На закиди бесідників відповіли ще дир. РСУК-а М. К а п у с т а і голова РСУК-а сен. Ю. П а в л и к о в с ь к и й. Потім ухалено: 1) Звіт Ради і Дирекції РСУК-а разом з рахунковим замкненням за рр. 1930—31 і 1931—32 (одноголосно); 2) внесок Контр. Комісії на уділення абсолюторії Раді й Дирекції РСУК-а (проти чіхто, 2 здержалися); 3) резолюції предложені Радою РСУК-а з усуненням одної точки (про трафіки) — (одноголосно). Резолюції напечатані в ГКЧ (Госп.-Кооп. Часописи) ч. 1—2 з 1. І. 1933 р. М. ін. ухвалено т. зв. трирічний плян дальшої розбудови всіх видів нашої кооперації, 4-ох централь: „Центросоюзу“, „Маслосоюзу“, „Центробанку“ і „Нар. Торговлі“ на рр. 1933—34 і —35. — До Комісії Матки увійшли: дир. І. Мартюк („Центросоюз“, Львів), пос. Вахнюк (Снятин), пос. Чукур (Ковалівка), дир. І. Поритко (Рогатин), М. Кантимир (Снятин), п-і Блажкевич (Денисів), о. Маринович (Військо), дир. Станимир (Перемишль) і дир. Рочняк (Холм). — Дир. І. Ф и л и п о в и ч представив прелімінарі буджету на рр. 1932/33 і 1933/34. В дискусії над сими прелімінарами забирали голос пп.: Дупелка, пос. Тершаковець, Комищук, Найдко, Спас, Прокіпчук, Гушул, Когут, Мазурок, Шевчук, Виницький, Кузик, о. Чавс, Сухоребський, Лапчук, Маланій, Цюкенда, Мельничук, Блажкевичева, проф. Брикович і Миталь. Відповіли їм: пос. О. Луцький і дир. І. Филипович. Прелімінарі буджетів принято 273 голосами; проти 71, здержалося 31 представників.— По дискусії вибрано 233 голосами лісту нової Ради РСУК-а, предложену Ком. Маткою. Склад її подали ми в „Н. З.“ ч. 1 (599). Збори закінчено о тод. 12.15 в ночи.

В мистецтві двозначности, у штуці рівночасно викликати дві противорічні надії, Ґітлєр найбільше подібний до свого предтечі Муссолінія. В одній з офіціяльних заяв Ґітлєра про приватну власність написано: „Приватна власність? Так і ні!“ Се моглоби бути його гербовим кличем. (Карло Сфорца).

ШІКАҐО

На „Золотім Березі“ Мічіґену.

6) Є богато якоїсь ростини з великим листям дивного кольору і зовсім як гаддя. Такого гадинового кольору є й цілі пні дерев і малі билини. З цвітів найбільше хризантем — ріжних кольорів: жовтих, білих, краски синявого бозу, все в ріжних відтінках. Деякі двокольорові: дві краски на однім цвіті хризантеми. А онде темно-червоні цвіти високих бананових дерев. А ось один із родів дерева, що називається „Musa sapientum“. Те, котре ми бачили, мало тільки 5 великих листків, але кождий з тих листків був величини гиляки. Ніякого цвіту на нім не було.

Йдемо до звіринця, зачинаючи пташинцем. Перед ним в округлім кіоску, покритім дротяною сіткою, мокнуть на дощі орли. Деякі похнюпилися, а деякі ні. Всі дивляться в напрямі великого простору води озера Мічіґену. Полетілиб. Та ба!

Входимо до більшого павільону. Тут тепло. Нашу увагу звертають шкарлатні ібіси. Сумні-сумні. Один із моїх товаришів каже, що читав десь, що вони вимирають.

„Цукру“! — кричать весело якісь голуби в клітках. Заглушують їх часом зелені й золоті попугаї своїм вереском. В одній з великих кліток є богато „птичок любови“, зеленкуватої краски. Всі без виїмку сидять парами. Все по двоє і все співають. Поважно ходять по соломі величезні струси. Лебеді з ґнучкими шиями пливають прекрасно по воді.

Цікаво, що в тім самім павільоні поміщені і звірята. Ось помалу пливає в басейні молодий але великий гіпопотам, дар міліонера Врайґля. Онде „павукова малпа“ — така чорна, як вуголь. Сидить спокійно. Ось австралійські „кенґуру“ скачуть на великих задніх лапах. Бачу й богато таких звірів, які були мені досі зовсім невідомі.

В дальшім павільоні прекрасні ґатунки тигрів; знаменито виглядають. Видно мусять мати добрий і достаточний харч. Чистота тут дуже велика. Такої я не бачив в европейських звіринцях. Неприємної воні з о в с і м не чути. Павільони високі й сильно вентильовані. Тепло в них. Найкраще з тигрів виглядав сибірський. Велитень! Пишний і спокійний. Ягуари в порівнанні з ним невеликі і негарні з обличча та дуже неспокійні: все вертяться і бігають по клітках. Нараз загримів лев. А загримів так сильно, що здавалося, немовби склепіння тряслося. Навіть ягуари успокоїлися в своїй клітці, почувши сей рев. А чорні, блискучі леопарди цілком тихо поставали. Були між ними й дуже гарні, не тільки чорної краски. Підходжу до клітки льва. Велитень! Сам один у клітці. Грива величезна. Виглядає прекрасно. В сусідній клітці дві львиці, таксамо добре годовані. Лежать. Лев бачить їх добре, бо тільки краткими відділений. Зачинає тиснутися до крат і близько-близько сунеться попри крати — то сюди, то туди.

Деякі клітки мають занавіси (фіранки). І тут відбився вплив пуританізму.

О с и п Н а з а р у к.

(Далі буде).

Німеччина покутує тепер за те, що так довго вірила в непомильність одного автократа, — хоч він певно був великий, — в непомильність Бісмарка; і за те, що мала таке саме наївне довіря до засліпленого монарха, останного цісаря. Той довгий період духового й політичного підпорядкування становить причину того, що зі сцени публичного життя Німеччини зникли сильні особистости — демократії ще потрібніші ніж в автократії (Карло Сфорца).

НОВИЙ АПОСТОЛ

Появилася брошурка якогось п. Ю. Фолюшняка п. з. „Творім рідну церкву“. Накладом автора, Року Божого 1932, ст. 32.

Є в нас такі люди, що розбили самі одну часть України, а другу часть за безцін „відступили“. І тепер не маючи з чого удержатися, хочуть шукати інтересу в Церкві. І давай видумувати нову церкву! Та таку, де малиби голос і навчали не епископи, Богом установлена влада, але де про всі справи церковні рішалаб „церковна громада (!) спільно з церковною єрархією, без диктату епископів, які є лише дорадниками...“ Щось так, як у синодальних на большевії, де на спосіб большевицький засідають в Соборі митрополити, козацтво і жінки.*)

„Першим і найважнішим елементом Соборної Церкви, каже новий основник церкви п. Фолюшняк, є громада тому, що до неї належить усе решта та головний рішаючий голос. Це перший степень соборности.“ (Ст. 7). Вже з сего дослівного цитату видно, що чоловік мало грамотний.

Собор є вже завершенням Церкви. Собор складається з виборних представників церковних громад і духовенства. (Ст. 8).

Собор вибірає епископів, нормує життя Церкви і усуває єрархів. Рішення соборів остаточні та обовязують всі громади і єрархію.

Соборність у Церкві означає після нього її демократичний устрій, а Церковний Собор це її Сойм, що встановляє церковні правила, від котрих нікому не вільно відступати. (Ст. 8). Словом, аж Соборність у Церкві принесе спасення Україні...

Автор не признає ні православної церкви, ні католицької, у нього не мають поваги Св. Отці й Учителі Церкви, котрі чейже щось більше знають як п. Фолюшняк. Він на попертя своїх „учених“ церковних виводів цитує Франковий твір про Вишенського.

На скріплення своєї нової догми про Церкву покликається п. Фолюшняк — на себе і каже: „Я вже маю 45 літ; пережив богато на своїм віку (аякже!) та ціле життя шукаю Правди“ (ст. 4). Ми можемо п. Фолюшняка запевнити, що хочби прожив ще других 45 літ, то не знайде Правди, коли правди в церковних справах буде шукати її у Франка і Гуса та інших (ст. 4). Для скаптування собі сторонників п. Фолюшняк пише так: „Я є свідомим сином української нації, (ба якже!), представником українського села (розуміється!), віддав для нації все що мав (що мав, не каже) а на кінці тих 45 літ „вважаю за свій святий обовязок залишити свому народові бодай згадку про те, як далеко я зайшов у своїх пошукуваннях Правди, щоб нині не потребували починати з того самого (яка велика душа у п. Ф.!) та марнувати задурно літа і сили (ст. 4)“.

Добре, що хоч на ці сумні та прикрі часи крізи і лихоліття маємо нарешті правдивого українського гумориста.

В брошурі п. Фолюшняк чогось дуже причепився до наших докторів і патріотів, бо вони після нього вчать брехні. Пан Ф. належить до зміновіховців в річах віри, бо був православним, перейшов на унію а тепер став самосвятом, протестантом і націоналістом — і далі „шукає правди“. До наших докторів він ставить питання: Чи ця людина має олій в голові? Видно, що авторови не повезло з докторатом і ми би радили йому завдати собі те питання, бо хто був православним, перейшов на греко-католицьку віру і по кільканайцятьох літах і тут „не знайшов правди“, то видно не вмів її шукати. Нашим єрархам каже пан Фолюшняк повірити, що Франко і такі як він (ст. 24) є українським національним ідеалом і скарбом більшим, як усі скарби Риму.

На кінці брошури є апель, щоби кождий Українець та кожда Українка стали Гусами та Лютрами... Словом, брошурка така „мудра“, що подібної вже давно в нас не було... М. К.

*) Гл. Український Православний Благовістник. Харків 1926. Навіть фотографія така є там: 13 митрополитів, щось 20 епископів і жінки, що мають рішаючий голос нарівні з митрополитами й епископами!

Кара Божа

(Допис).

В Заболотові вкорінився звичай справляти в заказанім часі (т. є в Різдвяні і Великодні Свята) забави з танцями і то по коршмах або читальнях і „Народних Домах“. Всі упімнення священика в церкві перед кождими святами про істнуючу заборону церкви і її мотиви з правила ігноровано. Апелі до родичів, не пускати дітей на забаву особливо дівчат, також не знаходили послуху. В сім році Господь Бог показав Своє негодування з причини такого поступування молоді, допустивши в часі забави урядженої першого дня Різдвяних Свят убийство одного з парубків. На вид крови всі учасники забави розбіглися, полишаючи навіть одіж, яку доперва другого або третого дня відшукано на місци трагічного випадку. „Товариші“ оставили пробитого ножем самого, не давши йому потрібної помочи, в наслідок чого він сконав з упливу крови. Секція ствердила можливість уратования убитого, колиб було затамовано кров, але „вірні товариші“ забули „товариша“ в нещастю. Церква відмовила убитому християнського похорону, що викликало у „товаришів“ велике негодування, котрі в часі життя церкви не хотять знати, а по смерти хотять терором вимусити церковний похорон. Сей випадок потряс загалом населення і переняв його жахом. Тепер загальна опінія, що се палець Божий.

Мандрівка народів в „раю“

Преса доносить: Акція вилюднювання міст з протибольшевицьких елементів, котру ведеться під покришкою мельдункового і паштпортового примусу, в повнім розгарі. На зелізничих стаціях великих міст збираються тисячі людей, щоби як найскорше відїхати на місце призначення. Ті нещасні бояться знущань і террору ДПУ. Богато людей обнятих декретами примусового виселення не мають грошей на зелізничі білети. Тому всі дороги, що ведуть з великих міст, залягли маси виселенців, які серед тріскучих морозів десятки і сотки кільометрів мандрують на провінцію. Десятки тисяч родин поліквідували свої помешкання, попродали за безцін свій інвентар і через те попали в скрайну нужду. Словом, „рай“ тай годі.

Вінчання Габсбурґа з кн. італійською

Bella gerant alii — tu felix Austria nube.

Поголоски про вінчання архикнязя Оттона з княжною італійською не вмовкають. Тепер архикнязь Отто пише в Берліні докторську працю п. з.: „Стан рільництва в полудневім Тиролі“. Тема доволі дивна, бо спеціяльна, отже преса лучить вибір такої теми з тим, що італійська княжна, з котрою мавби оженитися архикнязь Оттон, має в полудневім Тиролі великі добра. Ті власне добра має вона одержати в посагу. Отже архикнязь Оттон інтересуеться вже тепер станом справ, якими колись мавби занятися.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Консисторіяльна Конґр. зарядила по всіх церквах в Італії збірку на несення духовної помочи італійській еміґрації.

„Діло поширення віри“ зібрало в 1931/32 році 63,133.272 лір.

Св. Конґр. Обрядів розглядала справу 2 чуд, що послужать до канонізації блаж. Субіру, яка перша побачила М. Божу в Люрді. Справу канонізації веде кардинал Александер Верде.

В Італії відбулося в 1931 р. 22 Евхар. Конґресів, а в 1932 р. 26.

„Чівільта Католіка“ з 21. І. помістила м. і. статтю: „Педаґоґія й воюючий комунізм у большевицькій Росії“.

О. д-р фон Геттлінґен розпочав з поручення еп. Д/Ербіні'я конференції (з проекціями) про російську церковну штуку в ріжних краях Европи. Почав від Риму.

Накладом Гердера вийшла в нім. мові „Історія старинної церковної літератури“ Барденгевер'а в 5 томах.

Накладня Гердера пустила в світ 5-е видання „Штаатслексікон/у“ (5 томів) зладженого товариством Ґерреса. Працювало над ним 700 спеціялістів. Він має 2.500 статтей. Конечний для всіх католиків, що беруть участь у політичнім житті.

Професори францісканської богос. колеґії в Римі (Меруляна 124) почали видавати фільософічно-богословський тримісячник „Антоніянум“.

Християнський світ обходив з кінцем м. р. 1400 річницю смерти св. Сави.

В університеті Пропаґанди в Римі вчиться тепер 41 китайських клириків.

Пастирський лист проти Гітлерівців видав епископ Лінцу в Австрії. В тім листі назвав гітлерівців ворогами Церкви й осудив також антисемітизм як нелюдський і нехристіянський.

Знаменне навернення. Німецькі катол. часописи подають вістку про навернення на католицизм жида, аптикаря, Брунона Ротшільда. Навернувся під впливом відвідин у Коннерсройт і то так сильним, що посвятився богословським студіям, які недавно скінчив. На його першій Службі Божій, яку відправив недавно в Айхштеті, була присутна Тереса Найман.

Лікарська комісія в Люрді ствердила чудесне подужання п. Додар з Нант зі слабости Бабінського.

Лат. Епископат стремить до того, щоби скрізь по церквах лат. обряду заведено чистий григоріянський спів.

Архіеп. Сальотті виголосив у кружку кат. пань в Римі „Фоколяре“ прегарну конференцію: „Душі без Бога“, особливо душі жінок.

Анґл. кардинал Бурн занедужав у Римі на інфлюенцію. Є надія, що незабаром виздоровіє.

В 1932 р. минуло 100 літ від уродження славного кардинала Людвика Якобіні'я, державного секретара Льва XIII. М. ін. займався реформою ЧСВВ. Помер 28. II. 1887 р. в 55 р. життя.

Кат. епископи в бельґ. Конґу відбули недавно конференцію про найважніші церковні справи в Конґу.

До Ватиканської ґалерії образів прибудовано недавно артистично виконаний вхід.

Число місіонарів з Австрії, які від 1918 р. працюють у заморських місійних областях виносить: 231 священиків, 74 братів-монахів, 184 монахинь. Як на теперішню, маленьку Австрію — числа ті доволі поважні.

Православний патріярхат у Єрусалимі ще не обсаджений. Арабські Мелосіти домагаються свого патріярха, а не Грека, як це було дотепер. С. р. заступникові покійного Дамяна не складали різдвяних желань, збойкотували богослуження в Вифлеємі й робили протигрецькі демонстрації.

ТЕАТР

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

ім. І. Тобілевича у Львові.

РОКСІ

комедія на 3 дії Барі Коннерса.

З пересічної американської комедії наші артисти під рукою режісера п. Блавацького зуміли зробити таку добру сценічну річ, що навіть... порожні крісла малощо не сміялися.

Головну ролю грала п. Ленська, що дала незвичайно симпатичний тип наївної й недосвідченої але енергійної дівчини. Щоби забезпечити собі поводження в житті, купила книжку з афоризмами, вивчилася їх та уживала їх там де треба й не треба. Ось деякі з них: „Шкода плакати за розлитим молоком, бо й так було напів з водою“; „Якби дощ не падав, не булоби що косити, коли засвітить сонце“; „Цілий світ се велика сцена, на якій більшість людей укладає тільки куліси“; „Ніколи не може бути такий чорний чорт, щоб не міг бути від нього ще чорніший вдвічи“. Власне такими афоризмами Роксі звернула на себе увагу молодого промисловця Тоні, котрий від чотирох літ любився в її сестрі та досі навіть не запримітив Роксі. П. Блавацький як Тоні дав прегарний тип поетичного молодця, притім доброго бізнесмена. Ся молода пара справді чарувала своєю високомистецькою грою. Таку гру артистів годі побачити в польських театрах у Львові. П. Совачева й п. Яковлів як родичі Роксі в ролях незгідних супруг були незрівнані. П. Бенцалева як Грейс, старша сестра Роксі відіграла як не можна краще ролю вередливої, недоброї сестри. П. Горницький в ролі нареченого Грейс і п. Когут як адвокат достроювалися до загалу. Мимо ріжних перепон кінчиться все „благополучно“. Роксі і Грейс осягнули свою ціль — наречених. Декорації добрі. Нечисленна публика провела вечір весело.

МІКАДО

оперета на 3 дії Сулівена.

Декорації, строї, пісні й балет дали іллюзію „Країни Сходячого Сонця“. Японське провінціональне місто нагадує в дечому наші провінціональні міста з їх всесильними „кациками“. Знаменитими маломістечковими „кациками“ були п. п. Бенцаль як кат Ко-Ко, п. Яковлів як достойник Пу-Ба, що двигав тягар 11 урядів і п. Паздрій як Тіш-Туш. Трудно сказати, котрий з них був ліпший. Творили прекомічну, добре зіграну трійку. П. Ленська як Юм-Юм причарувала своїм милозвучним голосом і грою не лише своїх приклонників на сцені, Нанкі-Пу і Ко-Ко, але також неменше приявних на салі представників „поганого пола“. П. Нікітін як Нанкі-Пу, блудний син Мікада, мандрівний співак, виглядав справді як нещасний залюблений трубадур. Він виріжнявся корисно своїм мельодійним і свіжим голосом. Режісер п. Блавацький як Мікадо дав сильний тип самодержця. Виконавці менших роль вповні вдоволяли. Орхестра, хори й балет випала бездоганно. Музичний провід спочивав в певних руках п. Цісика. Декорації дуже гарні помислу п. Нікітіна. — І. Д.

Коли щезне прихильність до монарха і поважання для його морального характеру, тоді монархія, навіть коли вона дальше істнує, се вже дерево без коріння. Його повалить перший сильніший подув вітру. (Карло Сфорца).

„МАҐІЯ“ ДЖІЛБЕРТА К. ЧЕСТЕРТЕНА

Фантастична комедія в 3 діях. — „Театр Ріжнородностей“ у Львові.

Католицька драма Анґлії дуже вбога. До 1914 року поза драмованою історією св. Олексія „Скритий ізмараґд“ пера кардинала Ввайсмена не мала католицька Анґлія ні одної сценічної драми. Щойно 1914 року видав Джілберт К. Честертен свою фантастичну комедію „Маґія“. Хоч Честертен не був іще тоді католиком (навернувся щойно по війні), проте його „аніма натуралітер хрістіяна“ дала вже тоді в „Маґії“ справді християнський твір. Хоч був це перший драматичний твір Честертена (і сливе одинокий: поза „Маґією“ маємо ще тільки „Опінію Д-ра Джонсена“ з 1928 р.), проте в ньому наче в зеркалі чистого озера відбивається цілий Честертен. В одинокій „Маґії“ Честертен антіраціоналіст став проти численних творів раціоналіста Шова і — треба признати — побив старого циніка.

В „Маґії“ дістаємося в чарівне колесо глибокої віри автора. В коротенькій „Прелюдії“*) Незнакомий зачеркує те чарівне колесо перед молодою Патрицією Керлеон, Ірляндкою, яка „вірить у все“. Незнакомий подає себе перед дівчиною за ельфа й каже, що тільки длятого взяв на себе вид мущини, що з жінкою говорить. Патриція відступає з острахом, сцена зникає, розгублюється в імлі.

Дальші три акти йдуть уже точно за правилами драматичного мистецтва, з ідеальною єдністю часу, місця й акції. Вся акція відбувається тепер у сальоні Князя. Вечірний присмерк. Крізь скляні двері до парку видно червону лямпу, далеко над дверми дому Лікаря Ґрімторпа. За хвилину надійде Лікар та зачне контроверсію з Пастором Смітом. Пастор хоче будувати парохіяльний будинок, де прихожани моглиб у міру забавитися й попити. Пастор Сміт се тип маловірного протестанта. Христіянство для нього не так віра, як радше гуманітарна праця. Своїх засад боронить радше з священичого патосу, ніж з пересвідчення віруючого. Такий собі практикуючий праґматист.

Лікар Ґрімторп се знов абстинент-аґностик. Природничі науки виказують на його гадку, що нема нічого надприродного, але не дають на це певного доказу. Отже ignoramus et ignorabimus. Аґностицизм — каже Ґрімторп — це дуже практична і примінлива доктрина. При ньому треба дбати про здорове життя, бути абстинентом, не вискакувати з надзвичайностями, вважати на добрий тон. Переконання залежить від окруження: в Ірляндії треба мати віру в ельфів, в Америці годиться бути воюючим матеріялістом. Ну, а в Анґлії треба бути аґностиком, бо це в тім краю нікого не ображує. Червене світло ліхтарні над його домом має бути видимим знаком, що наука зуміє управильнити всі фізичні і психофізичні прояви життя.

Князь, хоч ніколи нічого не робить, ніколи не має часу. Не має його і щоб вислухати поглядів обох противників. Секретар Гартінґс приносить від Князя два чеки на однакову суму: і для Пастора і для його противника Лікаря. Бо Князь не лише щедрий але й ліберальний, „поступовий“. До двох типів аґностика і праґматиста придає Честертен в особі Князя ще й тип „новочасного, поступового“ аристократа. Комбінація аристократизму з хаотичним лібералізмом в особі Князя дає дуже комічну карикатуру. Цей здегенерований йолоп спомагає завсіди однаково діяметрально противні собі партії й цілі. На його гадку се новочасність, поступ, еволюція. Віри не розуміє; для нього віра се щось чисто формальне як непричком — маґічна штука.

Тим трьом представникам старшого покоління Честертен придає три особи молодої ґенерації. Се пара вихованців Князя, Патриція Керлеон і її брат Моріс та Незнайомий — Маґік. Патриція вірить у все, Моріс не вірить ні в що. Моріс, замериканізований Ірляндець, бизнесмен, не тільки ні в що не вірить, а ще й нагально нападає на всяку віру й старається її побороти.

Незнайомець-маґік людина цікава. Був уличником, потім журналістом, тепер для хліба — чарівником. Проте в глибині душі це позитивний тип з нахилом до ідеалу.

Як Незнайомий представився Патриції за ельфа, думаючи забавити сю дитину казкою. Але дитина показалася жінкою й „ельф“ у ній залюблюється. Візваний Князом Незнайомець відслоняється як Маґік і так розбиває наївну віру Патриції в ельфів.

Моріс трактує Маґіка як обманця й тут джерело конфлікту між обома. Всі штучки Маґіка Моріс хоче й уміє вияснити; він жалує тільки, що апарати, якими Мойсей робив чуда, пропали — й тепер годі вияснити всі ті „біблійні штучки“. До краю ображений Маґік показує найкращу штуку: червона лямпа Лікаря-аґностика у віддаленім домі перемінює своє червене світло на блакитне. Сього всезнайко Моріс не вміє вияснити; це так на нього вплинуло, що попав у делірію. Всі просять Маґіка, щоб вияснив Морісови свою штучку. Князь дає йому за те чек на високу суму. Лікар просить, щоб вияснив ту званеву тайну, цеж конечне для здоровля пацієнта. Пастор в імя гуманітаризму просить допомогти хорій людині.

Маґік не може їм вияснити штуки, бо його вияснення буде таке просте, що йому не повірять.

Тільки Патриції зраджує Маґік свою штуку: зробив її через справжню маґію, силою лихого духа. Сповідається Патриції з гріхів: колись був спіритистом, та побачивши, що не він над духами, а вони над ним беруть верх, кинув се грішне діло. Обурений до живого хамством Моріса, візвав духів, щоб виконали його намір: змінити світло лямпи. І лихе послухало його волі, напнятої в лихому напрямі. Ось уся тайна тої „штуки“. Підчас тої, високо драматичної розмови-сповіди, Маґік признається, що любить Патрицію. Вона теж любить його. Та Моріса треба якось вилічити, треба якось його переконати, але інакше, бо у правду він ніколи не повірить. І маґік відходить до парку, щоб у хвилині Божої ласки найти вихід. По його виході в сальоні чути невидиму приявність злого; вона уділюється навіть тупому Князеви. Пастор вибухає і проклинає злі сили в імя Всемогучого. Та вони не відходять. Світло щораз більше темніє: видно невірство приявних не має волі над злом. З парку надходить Маґік: останками всеї своєї віри-волі проганяє злі сили. В сальоні знов розсвічується світло, чар злого зникає. Маґік знайшов спосіб вияснити Морісови „штучку“; але тої брехні не зрадить приявним, бо вони повірилиб їй так, як і Моріс. Тою грізною пересторогою взиває автор устами

*) В театрі прелюдію звичайно пропускають; на мою гадку справедливо, бо вона розводнює драму неконечним ліризмом.

маґіка всіх вглянути в очі брехні, яка панує довкруги нас, панує замість віри. Патриція не прощається з Маґіком на все: вона буде його жінкою. Її віра в казку скінчилася й одинокий спосіб, у який казка може скінчитися: стала правдою.

„Маґія“ — незвичайно сміліва й пориваюча штука. Прекрасні типи, живі дотепи, світлі жарти й ясна напрямна автора роблять „Маґію“ вічно живою. У книжковім виданню „Маґія“ мала досі в Анґлії понад 10 видань. Не диво: „Маґія“ се пародія на тверезий американський раціоналізм, се в найбільш цікавий спосіб представлена апольоґія віри в чудесне. Честертен справедливо виказує в тій штуці все божевілля віри в невіру, покпиває в найчемніший спосіб з типів усяких недовірків та протиставить плиткій прозі їх невірства всю поезію й велич віри. Як цілість „Маґія“ дає прекрасну лекцію проти матеріялізму. Ту лекцію слідимо з цікавістю аж до кінця.

Теперішня вистава „Маґії“ в „Театрі Ріжнородностей“ під режисерією Я. Варнецкого стоїть на високім рівні. Гра артистів, опанована до подробиць, уділюється видцеви вже від першої хвилі. Дуже добре зрозуміли й виявили свої ролі Л. Стемповский як Лікар та Є. Ходецкий як Князь. Уже дещо менше опановані були ролі Й. Махальского як Пастора, Л. Кшеменьского як Моріса та К. Дорвского як Секретара. Найменче переконували сам режисер Варнецкий у ролі Незнайомого та п. Я. Нічевска в ролі Патриції. Перший був може надто скептичний як на оборонця віри; натомість для живої, темпераментної п. Нічевскої роля мрійної Патриції надто неприродна.

Ще одно можнаб закинути режисерови: надто велике підчеркування антиаристократичних і антиклерик. моментів у „Маґії“. Се підчеркування може й подобається ґалерії, але напевно псує степенування войовничих наступів самого автора: їх вершок радше в упадї на **всезнайка-атеїста** Моріса, ніж на аристократа-йолопа чи пастора-маловіра.

Годиться зазначити, ще переклад „Маґії“ пера дир. В. Гожици не тільки старанний але просто зразковий.

Декорації Пронашка й Рекса добре приноровлені своїм стилем до ґотику „Маґії“. Кивок для „володаря світла“: коли про ліхтарню кажуть, що вона світить синьо, то не повинна світити... зелено.

Публика деколи ходить і говорить голосніше ніж актори. Саля добре огріта. Ґалерія повна; оплески слабі. Не диво: для публики, головно жидівської, до того вихованої попередним режисером, півкомуністом Л. Шілєром, „Маґія“ зовсім нестравна. При виході почув я слова якогось старшого типа: „Штука повинна бути більше раціональна“. І я подумав, що в нас ролю йолопа-аристократа прекрасно може обняти сноб-плютократ.

Араміс.

З вистави українських малярів у Львові

М. Мороз: Празник в Космачі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДА по 5-годинній дискусії ухвалив резолюції, в котрих висказав довіря президії своєї партії, ствердив потребу національної єдности і спроби нарушування партійної дисципліни внутрі своєї партії, заповідаючи, що на будуче найостріше виступить проти таких спроб. Справу „Лугів“ відложено до слідуючого засідання.

НОВУ УКРАЇНСЬКУ СКАРҐУ до Союза Народів внесла посолка Мілена Рудницька. Скарга дотичить відносин у польських тюрмах.

В ПОЧАТКАХ ЛЮТОҐО б. р. наступлять зміни на становищах воєвод і в дипльоматичнім корпусі. („Час“, ч. 19).

ЛЬВІВСЬКИМ ВОЄВОДОЮ іменований полковник Беліна-Пражмовский, дотеперішний президент Кракова.

РАДА МІНІСТРІВ ПОЛЬЩІ рішила предложити соймови кілька проектів законів у справі пільги дрібним рільникам у сплаті довгів затягнених з приводу набуття землі і реґуляції сервітутів.

НА ЗАСІДАННІ ЗЕМЕЛЬНОЇ КОМІСІЇ сойму Український Клюб поставив 4 внески: 1) в справі замкнення границь на ввіз збіжжа, рижу і товщів до Польщі, 2) кредиту на штучні погної для ґірських околиць львівського і станиславівського воєвідств, 3) про кооперативні згони худоби на селі і 4) в справі віддовження рільників. Перші два внески відкинено. Розгляд двох других внесків відложено.

МАРШ. ПІЛСУДСКИЙ відбув двоґодинну конференцію з польським послом в Москві Ю. Лукасевичом.

ПОС. ВІТОС помістив у „Пті Парізієні“ інтервю, в котрім заявив: Вся польська суспільність однозґідно обстоює ненарушимість границь. „Хто говорить про коридор — говорить про війну“, закінчив Вітос.

ВОРОШИЛОВ, головнокомандуючий совітської армії, заявив у промові, що при совхозах і моторово-тракторних стаціях на Кавказі й Україні потворено політичні орґанізації, котрі мають перетворювати психіку селянина. Ті орґанізації зорґанізовано на взір політичних орґанізацій в червоній армії. Можна собі уявити, як ті орґанізації „перероблюють“ психіку селян...

СОВІТСЬКІ ВЛАСТИ відмовили досі видачі особистих пашпортів 3 мілионам мешканців. Причина: „Неясне відношення до радянської держави“. Всі ті „неблагонадьожні“, котрі не дістали пашпортів, будуть переселені в далекі відлюдні околиці...

ВІЙСЬКОВИЙ БЮДЖЕТ СССР побільшено в порівнанні з мин. роком о 19 проц. т. зн. до 1.440 мілионів карбованців. Зате Літвінов пускає в Женеві миролюбові фрази.

ДВОХ ВИЗНАЧНИХ СЛОВІНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ увязнено в Любляні. Один з увязнених се заступник голови катол. народ. партії Натлеткан, другий б. міністр Кулевец. Обох увязнено за ведення акції за автономією для Словінців.

ЗЇЗД В М. СІНАЯ (Ромунія) королів ромунського і югословянського має мимо заперечень політичний характер. Вказує на те м. ін. присутність міністрів загран. справ обох держав. Король Олескандер хоче зобовязати Ромунію до тіснішої співпраці з Югославією в її конфлікті з Італією і Болгарією.

Б. ПРЕМІЄР ФРАНЦІЇ Еріо в найближчім часі приїде до Польщі. Тут виголосить два відчити.

ВИБОРИ В ІРЛЯНДІЇ дали більшість непримиримому Де Валєрі. Одначе провідник уміркованої партії Косґрейв здобув таку скількість мандатів, що Валєра має лиш один голос більше.

НОВИНКИ

Пригадуємо, що фасії оборотового податку за 1932 рік треба внести найдальше до 15-го с. м. Хто спізниться, сам собі буде винен, коли йому вимірять непропорціонально високий податок.

Основні Збори Психотехнічної Порадні для вибору звання при Головній Управі „Рідної Школи“ відбудуться в суботу 4. с. м. о год. 6 веч. в домівці школи „Р. Ш.“ при вул. Мохнацького ч. 12, 1. пов. Ся порадня може мати велике значіння для нашої молоді.

Т-во Наукових викладів ім. П. Могили у Львові відновило свою діяльність по довшій перерві. До виділу увійшли: д-р І. Свенціцький, голова, д-р Р. Цегельський заст. голови, проф. І. Сітницький, д-р В. Старосольський і студ. А. Романюк. Завдання сего т-ва давати прилюдні виклади. Перший виклад д-ра І. Свенціцького „Про суспільну працю українського письменства“ відбудеться 5. с. м. о год. 6 веч. в салі т-ва „Бесіда“, вул. Рутовського 22.

Марія Сокіл виступає в четвер 2. с. м. о год. 3 попол. у львівській опері в партії Маргарети у „Фавсті“.

Ювилейний концерт „Бояна“ в Станиславові відбудеться 4. с. м. в салі „Сокола“. Станиславівський „Боян“ обходить с. р. 35-ліття свого істнування. В ювилейнім концерті візьмуть участь „Бояни“ зі Львова й Коломиї та хор „Думка“ зі Станиславова. Привіти можна присилати на руки проф. М. Лепкого, Станиславів, ул. 3-го мая, 40. Може у звязку з тим ювилеєм „Бояна“ рушиться з місця справа будови памятника на гробі відомого нашого композитора бл. п. Дениса Січинського.

Учасники нападу на почту в Городку: студ. тех. Мащак, уч. ґімн. Куспісь, студ. Цап, Коссак і Купецький стануть незабаром перед судом присяглих у Львові.

Український Науковий Інститут в Берліні відкриває в перших днях лютого виставу української ґрафіки, з відділами державного, книжкового та вільного ґрафічного мистецтва. Місце, яке займає наша ґрафіка в крузі инших народів, ручить за те, що серед серіозних мистецьких кол Берліну мистецтво України викличе не абияке зацікавлення, тим більше, що й льокаль під виставу один з найбільше пошукуваних у Берліні (саля Державної Мистецької Бібліотеки). Крім модерної ґрафіки добре заступлена також ґрафіка старшої доби (Василь Кричевський, Нарбут) завдяки тому, що деякі власники колекцій дали свої збірки на час виставки до диспозиції Інститутові. Мистецький провід виставки спочиває в руках професора Д. Антоновича.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні відбувся виклад проф. Роберта Лісовського, визначного нашого артиста-маляра, на тему: „Мистецькі твори Петра Івановича Холодного“.

Польська львівська преса, головно „Курєр Львовскі“, „Слово Польське“ і „Вєк Нови“, в останних двох тижнях присвячувала богато уваги українським справам: брошурі Преосв. Григорія, назріваючому розколови в Унді та справі нових статутів Луга.

Міністр Праці і Суспільної Опіки розвязав власти львівського Заведення Обезпечень Умових Робітників (ЗУПУ). Правительственним комісарем настановив міністр дотеперішного голову Заведення д-ра В. Стесловича. ЗУПУ почав уже виплачувати залягаючу частину допомог за грудень мин. року.

Найбільший театр у Варшаві, званий „Театром Артистів“, перестав істнувати. Преса доносить, що звинення того театру доволі дивне, бо театр в останних часах був повний майже що дня.

Польські студенти у Львові, в переважаючій більшости ендеки, демонструють проти знесення університетської автономії. Поліція не дозволила на загально-студентське віче в тій справі. Щоби не допустити до демонстрацій, по Львові кружляли густі патролі пішої та кінної поліції. Незнані справники вибили вікна в редакції проурядового „Слова Польского“ та в домі проф. Черного, котрого недавно в університеті обкидали яйцями. З вікон поль. акад. дому при вул. Лозинського вивісили чорну плахту з написом: „автономія“ та куклу з нецензурним написом. Поліція зняла їх.

Обкидали гнилими яйцями у львівськім університеті проф. К. Стефка, котрий виступив в соймовій комісії проти автономії університетів в Польщі.

Увязнено у Львові начального секретаря львів. суду Адольфа Бачиньского. Причина увязнення наразі невідома.

Замерз на морозі селянин Петро Мазуркевич недалеко зелізничого мосту на відтинку Креховичі—Брошнів (Долинщина).

Буря на Чорному Морі наробила великих шкід. Богато рибацьких човнів не вернуло до пристаней. З якорів позривалося богато більших і менших суден, навіть анґлійський пароплав „Ню Корнсуел“.

Десять метрів під землею будують в Дрезні величезне кіно. Воно має бути так збудоване, щоби в разі потреби могло служити як сховок перед ґазовими наступами.

30 розлючених жінок вдерлося на засідання берлінської міської ради з криком: „Хочемо хліба, одежі, вугля!“ Потурбували трохи двох радників та почали перевертати крісла й столи. Мусіли закликати поліцію.

Один розсіяний урядник банку в Торіні має щастя. Два роки тому лишив у трамваю 470 тис. лір і опісля знайшов їх. Тепер згубив на вулиці коверту зі 40 тис. лір банкнотів і цінними паперами понад міліон лір. Знайшов їх один робітник і віддав на поліції.

Італійські, анґлійські, французькі, німецькі, американські й шведські археольоґи розвинули значну діяльність на теренах колишньої римської держави. Провід веде Італія.

Італійське мін. рільництва визначило 50 лір нагороди за кождого вбитого самчика дельфіна, а 100 лір за самочку, бо дельфіни нищать риби.

В Римі отворили Ромуни свою наукову академію. Від 1920 р. мають таку академію в Парижі.

Великий пожар у Роттердамі накоїв більше, як 1 міл. ґульденів шкоди.

В Кенії (сх. Африка) відкрито золоті поля: 31 міл. акрів! Анґлійці заявили, що золото се власністю британської корони.

З Сіднею доносять, що летун Смит має на літаку такий радіотелефонічний апарат, що може говорити безпосередно з Австралією, Новою Зеляндією й Ню-Йорком.

На вершок Іврісту в Гімаляях вибралася анґлійська наукова експедиція з 14 членів і 80 носильників.

Вулкан Кракатао викидає тепер ляву від 900—1350 м. вгору.

Маґазин постелі Р. Држала, Львів, вул. Хорущина 5 (біля кіна Аполльо), поручає по найнизших цінах ковдри, матераци й постіль. Перероблення ковдри по 6 зол., матераца по 8 зол. Тел. 94-81. 98 20-20

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

З огляду на остру зиму в цілій Европі сподіються звижки цін яєць.

„Маслосоюз“ мав в 1932 р. загальний оборот 11,257.000 зол. В 1932 р. доставлено 2,133.798 кґ. масла з кооперативних молочарень, коли в 1931 р. доставлено 2,428.012 кґ. За кордон вивезено в 1931 р. 841.798 кґ. масла, в 1932 р. 106.896 кґ. Крім нової крамниці в Станиславові „Маслосоюз“ відкриває ще 4 нові крамниці в краю.

Міністр промислу і торговлі Зажицкий сказав в буджетовій соймовій комісії, що положення вуглевого, зелізного, цинкового, оловяного і нафтового промислу Польщі значно погіршилося.

Польський Банк зміняє статут. На підставі нового статута того банку покриття банкнотів золотом буде обнижене й виноситиме лише 30 проц. Се дасть можність збільшити обіг банкнотів, а збільшення обігу банкнотів дасть банкови можність збільшити кредит і приватним особам і польському правительству.

Управитель державних лісів Польщі п. Льорет станув до переторгу (ліцитації) на доставу дубових швелів (підкладів) під зелізниці в Бельґії й заоферував матерял по такій низькій ціні, що по відчисленню коштів оброблення дерева і коштів перевозу державним лісам не лишиться нічого за сирівець. Відборці дерева з Польщі хотіли п. Льоретови дати за ті підклади далеко вищі ціни ніж ті, які він дістав в Бельґії. Така господарка може довести до повної руїни. („Нова Епока“, ч. 1—3).

Ціну паперу обнизили уділовці „Центропаперу“ в Варшаві о 2—10 проц., залежно від якости. Ротаційний папір обнижено о 10 проц. Знижка обовязує від 1 лютого ц. р.

В Гданську зліквідовано шведську фабрику нафтових лямп і нафтових машинок до варення. Інвентар і перзонал тої фабрики переносить її управитель швед Екберґ до Варшави.

В 102 американських фондаціях суспільних, наукових і філянтропійних, котрі розпоряджають 800.000.000 дол. капіталу, криза дійшла до тої міри, що м. р. видано на публичні ціли лише 54 міл., себто 23.7 проц. менше ніж в р. 1931.

Біржа

Ґроші: Амер. доляр в прив. оборотах 8.90—8.91 зол.; канад доляр 7.50 до 7.70; нім. марка 2.10—2.12; 100 чеськ. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50 до 35 зол.

Збіжжа: Підволочиська: пшениця двірська 27—29; пшениця селянська 25.25—25.75, жито двір. 15.25; жито сел. 14.25; ячмінь двір. 12.50—13; ячмінь на мливо 11.50—12; овес двір. 14.75—12.25; овес двір. замоклий 11.75 до 12.25; овес сел. 10.75—11; кукурудза 12.50—13; бульба промислова 3—3.25; фасоля біла 13—17; фасоля краса 17.50—18.50; ґречка на мливо 14—14.50; горох пільний 13—15; лен 37—39; просо 13.50—14; конюшина чер. 90; мак синий 117—127; мак сивий 110—115; макух льн. 17—18; ґрис пшен. 7.50; ґрис жит. 7 зол.

Львів: пшениця двір. 28.25—28.75; пшениця сел. 26.50—27; жито двір. 16.50 до 16.75; жито сел. 15.50—15.75; ячмінь на мливо 12.50—13; овес сел. 11.75—12; мука пшен. люксусова 54—55; мука пшен. 50 проц. „ОО“ 53—53.50; мука жит. 55 проц. „ОО“ 31—31.50 зол. Інші курси незмінені. Тенденція вдержана.

Набіл: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла експ. і десер. 2.25 зол., за 1 л. молока 15—17 сот.

Яйця: Центросоюз платив за 1 кґ. яєць 1.75 зол., Маслосоюз за 1 копу яєць 5.40—5.60 зол.

Мід: Кооп. „Рій“ продає мід: гірський 3.20—3.50; липовий 2.50—3; з ріжних цвітів 2; греч. 1.60 зол. за 1 кґ.

Жертви

Впр. о. Олександер Трешневський в Угнові зол. 3 для сироти по священику.

Впр. о. Микола Волошин, Нанчівка Велика, п. Лаврів зол. 2 для сироти по священику.

Впр. о. Олександер Обушкевич, Косів старий к. Коломиї зол. 5 для хорої сироти по священику.

Вп. пані Олександра Харина, жена священика, Знесіння к. Львова зол. 2.50 для сироти по священику. 1—1

КІНА

АДРІЯ: Парада любови.
АТЛЯНТІК: Бездомні.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Жінка з бічної вулиці та Слім і Ґрім при війську.
МАРУСЕНЬКА: Жінка з бічної вулиці та Слім і Ґрім при війську.
МІРАЖ: Непотрібна мати.
ОАЗА: Голос молодости й ревія.
ПАЛЯС: 10 проц. для мене.
СТИЛЕВЕ: Веселий поручник і ревія.
УТІХА: Капітан Гвелен і ревія.

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання:

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:
(Ціни в зл.):

Ч. 1. Основи соціольоґії	**3.—**
Ч. 3. Спіритизм	**2.—**
Ч. 4. Життя св. Кирила і Методія	**0.80**
Ч. 5. Я. Л. Секти й сектанти	**0.60**
Ч. 6. С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митрополит України-Руси**	**1.50**
Ч. 7. Греко-катол. Церква (історія)	**0.95**
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса**	**3.40**
Ч. 9. Борці за Церкву Часть І. св. Павло	**2.—**
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	**0.50**
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	**0.60**
Ч. 13. Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добр. даток).	
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	**0.80**
Ч. 15. Борці за Церкву Ч. II.	**2.—**
Ч. 16. Християнське виховання молоді (пров. думки Енцикліки)	**0.40**
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин. Пастирський Лист про політ. положення	**0.40**
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі**	**1.80**
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	**0.50**
Ч. 20. О. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	**2.30**
Ч. 21. А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	**1.00**

ИНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	**3.00**
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	**0.20**
Д-р С. Томашівський: **Десять літ україн. ського питання в Польщі**	**1.50**
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки.**	**1.00**
Д-р Ст. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	**2.00**
О. Назарук: **Роксоляна** (повість).	**12.00**
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	**0.50**
Проф. Л. Коплер: **Релігія й політика**	**1.80**

„ФАРБОЛЬ“ Ю. СИНИШИН, Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.

Ґуртівня фотоґрафічна, склад фарб, лякерів, покостів, щіток та пендзлів. — Артикули господарські — перфумерія.

Великий вибір — дешеві ціни. 15-1-3

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, неділя, 5 лютого 1933. Ч. 8 (606).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам.доляр.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Німецький парлямент розвязаний

Гітлєр перед державним замахом. — Филя кривавих боїв заливає Німеччину.

З Берліна доносять: Рада Міністрів ухвалила предложити президентови Гінденбурґови до підпису декрет про розвязання парляменту. Той декрет вже підписаний. Отже теперішний парлямент вже більше не збереться. Нові вибори призначені на день 5-го березня с. р. Чужим кореспондентам подано до відома, що парлямент розвязано тому, бо нове правительство певне, що воно при нових виборах одержить парляментарну більшість. На питання кореспондентів, що буде, коли сойми не схочуть розвязатися (після німецької конституції президент держави не має права розвязувати соймів), — відповів шеф пресового департаменту, ред. Функ: На те знайдуться способи. — З того вносять, що Гітлєр не цофнеться перед державним замахом. — ПАТ доносить з Берліна: Филя розрухів і кривавих боїв заливає більші промислові осередки Німеччини. Такі вісти доходять з Гомберґу під Дуїсбурґом, з Любеки, з Гарбурґу, з Кільонії та з інших місцевостей. На стінах камяниць малюють написи, взиваючі до загального страйку. Комуністи орґанізують плянові напади на маґазини поживи і спритно криються. В Берліні очікують незвичайних подій.

Гітлєр при владі

Отже горда Німеччина дочекалася того, що її канцлером став рисівник від архітекта, потому покоєвий маляр, до того уроджений в Австрії (Бравнав над Іном). Він тепер в 44 році життя. На першім засіданні правительства під його проводом Гітлєр заявив, що уважає се правительство представником зєднених національних сил Німеччини. На вулицях Берліна відбуваються великі овації. в честь нового канцлера. Та чи ця радість довго потріває?

Чи Гітлєр приносить війну чи мир?

В німецькім уряді заграничних справ відбулося приняття представників заграничної преси. На тім принятті був м. ін. міністр внутрішних справ д-р Фрік в товаристві нового шефа преси д-ра Функа. Міністр Фрік повідомив зібраних чужинців, що Гітлєр хоче жити в мирі і приязни „з цілим світом" і в тім дусі устійнить напрям німецької загр. політики. Поживемо, побачимо.

Цісар Вільгельм вертає до Німеччини?

Голяндська преса доносить, що на вістку про іменування Гітлєра канцлером управа палати б. цісаря Вільгельма в Доорні казала себе получити телєфонічно з Берліном. Розмова тревала цілий день. Адміністрація палати набула 4 нові самоходи типу „Мерцедес". На однім з них відїхав до Берліна князь Меклємбурґський, забираз собою частину річей б. цісаря.

Тайний договір анґлійсько-японський

Кореспондент „Дайли-Гералду" доносить з Женеви: Велика Британія заключила з Японією тайний договір. На підставі того договору Анґлія оставила Японії вільну руку в Манджурії. За те Японія оставила Анґлії вільну руку в Тибеті, де Анґлія задумує створити окрему державу під своїм впливом.

Трета часть людства затроєна

По війні щораз більше поширюється заживання наркотиків, себто средств, що по зажиттю викликують у наркомана розкішне ошоломлення, одначе притім руйнують орґанізм. Найважніші наркотики такі: героїна, кокаїна, опіюм, гашиш і морфіна .По обчисленням лікарів понад пів міліярда людей, себто майже трета часть людства вживає тих наркотиків. Половина сеї страшної цифри припадає на Індію, яка затроюється гашишом. Коло 250 міліонів Китайців упоюється опіюмом. В декотрих провінціях 95 проц. населення се невільники того налогу! Ті що стоять на вищім степені культури належать до ґрупи морфіністів і героїністів. Загальна скількість наркоманів в Китаю доходить до 350 міліонів. Страшні се цифри! Таке поширення наркотиків в Азії це мабуть головна причина пасивности народів Азії та закостенілости.

Не буде загального відпису податків

На засіданні скарбової комісії сойму відкинено внесок клюбів українського і жидівського у справі відписання залеглих податків, зглядно комасації сплати на рати. Комісія стоїть на становищі, що загальне відписання податкових залеглостей без розглядання причин неплачення булоб деморалізуюче для податників. Та надмірні податки також деморалізують.

З артилєрією на совхози

З Риґи доносять: В околицях Новосибірська в Західній Сибірі були кривавї заворушення в совхозах (совітські колективні господарства). Всі ті совхози втягнено на чорну лісту за саботаж „хлібозаготовки". До здавлення заворушень ужито 20.000 війська. Карні експедиції знищили цілі села артилєрійським огнем. Та не легко знищити повстанців в непроходимих тайґах.

Число супруж по віроісповіданням

В III-ім чвертьріччу 1932 р., як виходить з зіставлень Голов. Статист. Уряду, заключено в Польщі 52.180 супруж. З того на римо-католиків припадає 36.787, на Жидів 5.049, на гр.-кат. 4.670, на православних 3.828, на протестантів 1.588 і 258 на інших. Пересічно було в тім часі 6,3 супруж на 1000 мешканців. Найбільше супруж припадає на протестантів, бо 7.3 на 1000. На 1000 римо-католиків 7.1 супруж, на Жидів 6.5, на греко-католиків 5.4, на православних 3.8. Ті процентові цифри у великій мірі вияснюють економічне положення поодиноких віроісповідних ґруп. Найменше супруж серед греко-католиків і православних, бо серед них найбільша нужда.

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ

— а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

ПОЛЬЩА Й ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ

В ч. 603 „Нової Зорі" обговорили ми першу частину брошури п. Ст. Лося п. з. Міжнароднє положення Польщі та Галицькі Українці, а саме питання: Польща — Німеччина — Росія — Франція. Всупереч представленню автора виказали ми, що міжнароднє положення Польщі під теперішню пору і в найближчій будучности зовсім не таке певне, щоби Поляки могли бути вповні спокійні за її цілість.

Супроти цього немаловажне значіння має те, як відноситься до Польщі непольське населення, що живе в границях Польської Річипосполитої. Зокрема як відносяться до Польщі Українці, яких землі становлять третину всеї польської держави.

Яке відношення Українців у Польщі до Польщі се загально відоме. Говорім отверто. Воно — неґативне.

Отсе неґативне відношення до Польщі населення третини її державної території мусить непокоїти тих Поляків, котрі дивляться на дальшу мету. Одним із них є п. Лось. Він і підняв заходи, щоби те відношення змінити з неґативного на позитивне. Тій ціли присвятив він другу частину своєї згаданої вище брошури, в якій виказує шкідливість для української справи неґативного відношення галицьких Українців до Польщі. Як виглядає те виказування, бачили наші читачі зі змісту тої частини брошури, поданого в ч. 600 „Нової Зорі".

Пригляньмося тепер питанню: Польща і галицькі Українці.

Отже на самім вступі слід ствердити оден безперечний і дуже важний факт: неґативне відношення гал. Українців до Польщі се прямий наслідок неґативного відношення Польщі до галицьких Українців.

Ті неґативні відношення мають уже свою довгу, бо майже 600-літну історію. Вони почалися в XIV ст., коли Польща пішла походом на Галицько-Волинську Державу, заняла її та перемінила в свою провінцію. Від того часу йде безперервний наступ Польщі на гал. Україну й самооборона галицьких Українців. Останім актом у тім віковім змаганню між Польщею і гал. Українцями був знова наступ відродженої Польщі на відроджену Галицьку Державу в 1918 р., знова заняття її та переміна в польську провінцію.

Зліквідування Польщею Галицької Держави в 1918 р. мало для України катастрофальні наслідки. Воно передовсім унеможливило повстання Української Держави взагалі. Бо при тодішнім стані наддніпрянської України ядром Української Держави могла бути тільки Галичина. А далі зліквідування Галицької Держави в наслідку принесло окупацію Вел. України большевицькою Москвою, отже відбудову Росії по Збруч. Зокрема воно мало дуже важні наслідки для Галицьких Українців. Бо їм відібрано майже всі національні права, які вони здобули собі за Австрії.

Отсе причини, котрі вплинули на неґативне відношення галицьких Українців до Польщі. Крім наведених вище є ще цілий ряд інших причин в історії взаїмних відносин між Польщею й Україною. Хто цікавий, може знайти їх напр. в книжці о. Ст. Качали п. з. Політика Полякуф взґлендем Русі (Львів, 1879).

Отже коли Поляки хочуть, щоби дотеперішнє неґативне відношення галицьких Українців до Польщі змінилося на позитивне, то мусять передовсім усунути причини дотеперішнього неґативного відношення. Вони мусять змінити своє відношення до галицьких Українців. Без зміни дотеперішнього відношення Поляків до гал. Українців, не може наступити зміна у відношенню гал. Українців до Поляків. Тому голосом на пустині буде голос кождого, однаково: Поляка чи Українця, хто буде взивати галицьких Українців до зміни їх відношення до Польщі, коли Польща буде далі вести свою дотеперішню політику супроти Українців.

Правда. Коли хто, як се робить п. Лось, поставить галицьким Українцям до вибору Польщу чи большевицький СССР., то вибір мусить впасти на Польщу навіть з теперішним її відношенням до Українців. Та чи можна на такім примусовім положенню будувати відношення між двома народами?

Неґативне відношення Польщі до України в минулім вже не раз тяжко пімстилося на Польщі. Те відношення було між ін. причиною упадку старої Річипосполитої й її півторастолітньої неволі. Те відношення, як згадали ми вище, унеможливило повстання Української Держави над Дніпром в 1918/19 рр. і тимсамим уможливило большевицькій Москві поновну окупацію Вел. України й повне зліквідування на Вел. Україні всього польського вікового дорібку.

Польський дорібок богатьох століть на Вел. Україні, особливо на Правобережжі, міг бути при розумнішій політиці Поляків тим дорогоцінним і дуже трівким звеном, яке могло сильно лучити політику і духові та економічні інтереси обох народів, польського й українського, на довгі століття, зовсім подібно, як анальоґічний дорібок Німців на Угорщині лучив довгі століття політичні інтереси австрійських Німців і Мадярів. Розуміється, згаданий вище дорібок Поляків на Вел. Україні, тепер цілковито знищений, міг бути вратований тільки тоді, якби над горішним Дністром не була знищена Галицька Держава і якби її війська або в союзі з Польщею або бодай при зичливій невтральности Польщі могли посунутися від Збруча дальше на схід і трівко ті простори обсадити. Тільки в тім випадку бувби уратований величезний дорібок Поляків на Вел. Україні, котрий в свою чергу бувби вийшов на добро також місцевому населенню. А вратований бувби той дорібок просто тому, що устрій галицької суспільности і держави не був і не є большевицький. Таким чином немов само собою булоб уложилося трівке порозуміння між Польщею й Україною, що малоб в наслідку трівке замирення цілої Східної Европи і разом з тим відповідний економічний розвиток польської й української нації.

Всему тому перешкодило знищення Галицької Держави. Сегодня вже виразно видно, як на тій політиці виходить ціла польська нація. Пожитку надто великого зі знищеної галицької землі не має, бо ліси раз зрубані, так скоро не відростають, а галицьку нафту вже від давна мають в руках чужинці. А за те Польща має на сході величезну рану величини третини її державного орґанізму. До того всего

ІСТОРИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

в справі Лугової Орґанізації.

3) Ред. В. Кузьмович промовляв дальше так: Нині можемо говорити тут „ін мерітум“ справи. В 1932 р. я належав до тих, що пертрактували в справі реактивування „Пласту“. Нам поставили такі умовини: 1) Вступлення до „Гарцерства“; 2) далеко гірші статути від „Лугів“; 3) конечна участь у всяких святах разом з польськими гарцеками під польською командою. Луги зачали переговори скорше, „Пласт“ спізнився. Чи Поляки мають надію осідлати українську стихію? Мене цікавить їх наставлення. Маємо режім, що хоче опанувати нашу молодь. „Пласт“ одержав 100 проц. гірші условія ніж Луги. Тому ми не могли на те піти. Скажу отверто: Можливо, що й ми булиб пішли на те, на що пішов „Луг“, якби „Пластови“ дали подібні умови. Чи квестія престіжова була порушувана? Чи Поляки здають собі справу з того? Які вимоги поставлять вони пізніще до инших наших орґанізацій? Висновки: Лугова Орґанізація не може сподіватися попертя цілої нашої суспільности. В кождій суспільности є всякі люди й усякі напрями. Лугова Старшина не повинна покидати розпочатої роботи. Треба спертися на прихильних ґрупах української суспільности і вести працю дальше. Шкода заходів, щоб переконати редакторів „Н. Часу“ і „Н. Прапору“, бо їх ніхто не переконає. Вони не відвічають за долю орґанізацій і людей, тому можуть неґувати всіх і все. Їх засада: краще втратити все, ніж піти на компроміс. — Д-р Р. Дашкевич: Про Луги рішають два чинники: мін-во внутр. справ і ДУФВ. — Ред. В. Целевич: Як се виглядає, коли до Лугів приходить польський офіцир? — Д-р Дашкевич: Був тут один раз майор Мірскі-Буленьскі з Окружного Уряду ФВ. Ми його запросили на засідання Гол. Старшини. Сказав нам таке: „Платите податки, отже маєте право жадати площі, інструкторів, курсів, приладдя і т. д. Маєте право користати з них так як польські товариства“. Тепер відбувається в Лузі руханково-спортовий курс. Веде його член Гол. Старшини п. Ю. Мамчак. Два польські офіцири приглядалися як ведеться в нас сей курс. Досі ніхто ще в Лузі не чув польської команди ані не казав здійняти нам тризуба ні ручників ні наших образів. — Ред. Целевич: Які границі вимог влади Лугова Орґанізація уважає для себе за можливі й допустимі у звязку з § 2? Влада може вимагати від Лугів брати участь у святах, спільних вправах зі „Стшельцами“ і т. і. — що ви тоді? — Д-р Дашкевич: Ходять про се татарські вісти. Про нашу участь у святі 3-го мая нема мови. Ніхто не має права втручуватися в наші внутрішні справи. Ми можемо піти на легкоатлетичні змагання орґанізацій фіз. виховання таксамо як „Україна“ добровільно грає мечі з ріжними польськими дружинами. — П. Данилюк: „Україна“ належить до Поль. Спортового Союзу. Які вона має права? — П. М. Козланюк: Гірші від нас.

Ред. Целевич („Свобода“): Партійна преса УНДО займе становище аж при кінці січня, по засіданні Ширшого Центр. Ком. УНДО. Тому говорю тут особисто, а не як ґенер. секр. УНДО. Головний недогляд Д-ра Дашкевича те, що він завчасу не зробив такої наради. Рішення сеї справи стягає на учасників історичну відповідальність. Або нам залежить на фізичному вихованні, або ні. Ніде фізичне виховання молоді не є поза межами державної опіки. В деяких наших околицях поширюються „Стшельци“, головно на Бойківщині й Гуцульщині. Пригадую, що Бюлетень ОУН з закликом до інтеліґентної молоді, щоби йшла до війська, мав такий наслідок, що наших студентів не беруть до офіцирських шкіл і ми не маємо своїх офіцирів. Се потягнення Лугового проводу се певного рода експеримент.

Д-р Осип Назарук („Нова Зоря“): Треба признати, що закид муштарди по обіді до певної міри оправданий, бо таку інформативну конференцію представників преси треба було скликати передтим, а не аж тепер. Та лучше пізно ніж ніколи. Всеж таки ті представники преси, що тут зібралися, мають якийсь голос у своїх ґрупах, отже коли їм виясниться тут справу, то вони вияснять її деінде і в пресі займуть відповідне становище. А справа з „Лугами“ дуже поучаюча. Тут як зрештою в кождій справі ходить о те, хто робить, що робить, як робить, в яких цілях робить і в яких обставинах робить. Робить тут д-р Дашкевич. Хто він, всі знаємо. Я не роблю компліментів. Та сміло скажу, що це оден з наших найчистіших людей. Отже ті, що роблять його „хрунем“ перед народом, роблять зле. І хтож тоді остане не-хрунем? Дехто закидає Дашкевичови, що він на Великій Україні большествував. Я був там разом з ним, знаю ті обставини і ті справи. Тай скажу вам, як то було: Наші як тепер так і тоді не доцінювали значіння преси і пропаґанди. Отже на Україні большевицька преса і пропаґанда взяла верх над нашою тай переконала наш нарід, що наше українське військо, це — мовляв — „панське військо“, котре хоче відбирати землю селянам. Отже селяни зачали звертатися проти нас. Коли ранені в боях наші стрільці доволікалися до селянських хат і під порогом просили води, їх наші селяни добивали, бо повірили большевикам, що це „панське військо“. В таких обставинах команда Січових Стрільців на Вел. Україні мусіла оповістити відозву, в котрій вияснювала народови, що ми непротивні жадним народним „совітам“ і т. п. По тій відозві устали убийства наших ранених. Під тою відозвою був і мій підпис і підписи ріжних націоналістів. Подібно виглядало й становище Дашкевича. Як тоді він робив з патріотизму те, що робив, так і тепер робить. Хоче зберегти те, що тут дасться зберегти. Та ми самі їхаємося на смерть і ще „хрунем“ називаємо чоловіка, котрий хоче робити, що можна робити, аби наш орґанізм скріпити. З ріжних сторін приходять вісти, що наша молодь не маючи змоги орґанізуватися в своїх товариствах, вступає до польського „Стшельца“. Отже що ліпше? „Луги“ зі своєю командою і своїми людьми в управі, чи „Стшелец“? Обставини такі, що колиб д-р Дашкевич разом з нашими членами управи „Великого Лугу“ не відважилися були змінити статут так як змінили, то „Луги“ в цілім краю булиб заснітилися і щезли. Отже за що їх лаяти прилюдно? Передовсім це неслушний закид, немовби Дашкевич піддавав українські „Луги“ під польську команду. Тут діються річи в зовсім іншій площині. В сій державі, в котрій тепер живемо, є тепер така система влади, яка вимагає піддання всяких орґанізацій під змінені приписи. Та система влади має змогу знищити і знищить не тільки українські орґанізації, котрі не приноровляться до її вимог, але і польські. Треба бути сліпим, щоб не бачити, що діється з „Обозом Вєлькей Польскі“ і з цілими польськими партіями. Та ба! Тут річ не тільки в тім, що діється в Польщі. Ті самі прояви закровені тепер у світі на далеко ширшу міру. Читайте, панове, знамениту працю Карла Сфорци про „Европейські диктатури“, а побачите, як смішно думати, що те, що ми тут бачимо й відчуваємо, прикровне виключно на нас. А що Дашкевич вже кілька літ наперед роздумав, на що заноситься, за се хіба не належиться йому порекло зрадника, тільки розумного чоловіка. І за щож його лаяти? (Тут промовець обговорив волинські відносини порівнавши їх з галицькими в 1848 р., потім говорив дальше так:) Я не хочу тут робити жадних порівнань, але трудно не відповісти тим, котрі натякають на „левнівщину“, що й левнівщини вони оцінити невсилі, бо не знають ні історії, ні сучасного фактичного стану. Вони вміють тільки одно: кричати про „лінію“, якої також не розуміють і яку самі ломлять. Напр. в „Новім Часі“ появилася стаття п. з. „Вилім“, який буцім то мав зробити Дашкевич. В тім самім напрямі писав і „Наш Прапор“. Отже питаю вас, який вилім і в чім вилім? (*Співробітник „Н. Прапора“ п. Яворівський: В тактиці!*). Так? В тактиці? А чомуж ви платите податки, ходите до польського суду, присягаєте в польськім війську, точно несете свої ґазети до польської цензури!? Таж ґазети можна видавати в підпіллі, податків можна не платити і т. д. То се, що ви робите добровільно, не є вилім у тактиці, а те, що Дашкевич робить, то вилім? А наше приватне шкільництво хто „піддав“ під острі приписи польського правительства? То се не вилім? Панове! Я говорю не для критики і не в тій ціли, щоб ви мені тут признали слушність, тільки на те, щоб ви вийшовши відси роздумали цілу ту справу і направили зло, яке ви зачали робити уїданням на важну орґанізацію „Лугів“. Чесні люди ніколи не бояться відкликати свої помилки. Отже ті часописи, що осудили роботу Головної Старшини „Лугів“, повинні свою помилку направити й не стидатися того, що помилилися. Льоґічно виступати проти реорґанізації „Лугів“ можуть тільки большевики, бо се річ ясна, що в разі колиб від сходу сунула сюди большевицька навала, „Луги“ з природи річи виступилиб проти большевицької навали. Та нас всіх та навала

провадиться немов нарочно таку політику, якби в інтересі Поляків було, щоб та рана ніколи не загоїлася. Так доведено до того, що з країни, котра могла стати благословенством для обох націй, зробилася западня, якої перспективи просто страшні так самі в собі, як і бременними наслідками, котрі ті перспективи в собі скривають.

Хто за те все відповідальний? А властиво — хто за те все більше відповідальний? Розуміється, що той, хто має більшу владу і більшу можність змінити ті обставини. Від коли прогув останній вистріл галицького жовніра, котрий в літі 1919 р. опускав свою землю і відходив за Збруч, ми, галицькі Українці, не маємо ніякої влади на Галицькій Землі. Отже наша відповідальність обмежується тільки до сфери настроїв. Не випираємося сеї відповідальности. Одначе всяка інша відповідальність тяжить на совісти і будучности вас, панове Поляки!

Про польську й українську державну рацію та їх рівнобіжність напишемо окремо.

фізично винищилаб. Отже якаж льоґіка кричати нам проти реорґанізації „Лугів“, котра їм дасть можність життя! Отже справу „Лугів“ треба піднерти, бо вона на те заслугує з ріжних причин. — Редактор Осип Боднарович: („Наш Прапор“): Маю кілька застережень. Стою на тім становищі, що д-р Назарук: До всіх наших людей, що роблять політичну чи національну роботу треба підходити з доброю вірою. Коли ми в наших ґазетах заняли неґативне становище до Лугів, то мали на увазі наше загально-національне добро. Ми не мали найменшого намірy кинути якенебудь пятно на д-ра Дашкевича. Нам залежить не на одній особі, але на Т-ві. Ми признаємо заслуги д-ра Дашкевича. Але застерігаємося: Справ суто політичних, громадських не можна трактувати з точки погляду сентименту. Не можна кермуватися одним сентиментом, бо тоді богато справ провалимо. Ред. Ґоліян поставив справу так, що ми були неінформовані. Редакція не може відкликувати навіть найменшого допису, бо се компромітація. Що до „Комаря“, то я за нього не відповідаю. *(Ред. Ю. Шкрумеляк: „То було йнакше подумане а йнакше вийшло“).* Поява статтей в „Новім Часі“ і „Нашім Прапорі“ не була як „deus ex machina“. Перед тим відбулася довга нарада членів редакції „Н. Часу“, „Н. Прапора“ і „Н. Справи“, на котрій було 10 осіб. Ми узгіднили своє становище та ухвалили його одноголосно. Тому се не вискок, але однозгідність. Тут на цій нараді я не набрав того переконання, що ми зле зробили. Навпаки, я скріпився в тім, що ми добре зробили, інакше зробити не могли. Д-р Д. знайшовся в трагічнім становищі. Це наслідок хибної політики. Тепер щодо комунікату УНДО. У такій важній справі найбільша наша партія чекає на....думку людей з провінції себто на ЦК. Це доказ, що наразі УНДО цілком не хоче висловити своєї думки у найважнішій справі. І тільки одна політична організація УНО, ґрупа „Н. Зорі“, чесно висловили свій погляд на Луги. Можна його опрокидувати, з ним не годитися, але це становище! Це скандал, що УНДО крутить у політичній справі, не займає свого становища! *(Ред. Целевич: Та зате нова політична партія виступила і заняла становище!)* — Так, ми ясно сказали, що думаємо. Коли УНДО втікає від відповідальности, то мусить хтось це зробити. Це зробила преса. Признаю, що є великі трудноші. Йде до того, що не будемо мати ні одного Луга. Та з поклоном не треба їхати до Варшави. До „Стшельца“ не належить наша ідейна молодь, лише хлам. Належати до „Стшельца“ було сором, а до нового Луга має бути „гонор“? Луг стане найкращим терепом для провокації! *(Голоси: На підставі такої „аргументації“ требаб замкнути всі наші т-ва і партії!).* На тлі принимання нових членів прийде до конфлікту Лугів з владою. Контроля в Лугах має бути добровільна. Твориться їх такими, якими хоче їх мати влада. Яку користь можуть нам принести такі Луги? Не знаходжу ніяких аргументів за корисністю такої організації. Кажуть: село приняло прихильно ту зміну. Коли так, то ми боронимо справи непопулярної, бо й тут ніхто не годиться з нами. А закидають нам, що ми пішли на дешеву популярність. Не можемо погодитися, щоб ми самі добровільно зрікалися самостійности наших організацій. Ми будемо боронити самостійність нашого життя хочби коштом страти всіх наших товариств. Не відречемося ніколи боротьби за свої права. Польські ендеки пишуть, що Українцям в Польщі ліпше ніж їм, Полякам. Ми маємо право боротися за наші національні права. Колиб ми правильно вели свою боротьбу, скрізь як у „Рідній Школі“, тоді не булоб таких експериментів, як тепер з Лугами. (Кінець буде).

Над Европою тяжкі хмари

З приводу приходу до власти Ґітлєра крак. „Час“ ставить такі гороскони: „На европейськім горизонті висять тяжкі хмари. Вони заповідають бурю. Можливо. що захмарення виладується в коротку нешкідливу зливу, — одначе, що буде, коли почнуть бити перуни? Не бавмося в предсказування. Пригляньмося фактам. Націоналістична коаліція, що обняла тепер владу в Німеччині, моглаб лише тоді заризикувати якийсь авантурничий крок, колиби внутрішне положення було певне і колиб вичула хитність Франції. Долина німецької суспільности охоплена комунізмом і соціялізмом в острій опозиції до нового режіму і чинно буде протиставитися кличам відплати. Франція мається на осторожности. Тому можна глядіти в майбутність без злишньої нервовости. Німецький страшак грізніший з вигляду ніж з внутрішної сили. В зустрічі з дійсністю без сумніву розсиплеться...“ — Чи не за оптимістично?

Присилайте передплату!

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Галицька преса в 1882 р.

III. Преса радикально-соціялістичного напряму.

„Сьвіт“. Ілюстрована літературно-політично-наукова часопись. Річник II. Виходить раз в місяць. Видавець і відповідальний редактор: Іван Белей. Був се орґан молодого покоління. З соціялістичною ідеєю поширював атеїзм. В „Сьвіті“ працювали найбільше Іван Франко, М. Драгоманів, В. Коцовський, Володимир О... Саме в той час Франко зачав поширювати свої соціялістичні й атеістичні ідеї[273]). Тому що „Сьвіт“ був видаваний фонетикою а писав в дусі соціялістичнім і безбожнім, терпіла на тім лише фонетика, бо тверді тоді писали, що фонетикою пишуться лише безбожні річи. І така мала річ була причиною ще більшого поріжнення між собою Русинів в Галичині. Тоді був у нас початок радикалізму, отже той рух мав лиш один орґан.

В тім році був у Львові польський комітет для видавання книжочок для народу, які видавав що місяця. Були се книжочки переважно історичного змісту з давної нашої історії, автором деяких був Іван Левицький, бібліоґраф, а також оповідання про переслідування наших уніятів під Росією, як книжочка за березень 1882 р. п. з. Унияты рускій подъ панованемъ московскимъ. Книжочка для сѣльского и мѣйского народу[274]). За квітень вийшла книжочка: „Отець Петровичь, оборонитель нашои св. вѣры и о насильствахъ здѣланыхъ въ Вильнѣ на Благовѣщене 1870 р.“ Книжочки ті були читані дуже радо, особливо в Сокальськім повіті, що знаю з власної практики. Мова чиста, книжочки друковані кирилицею. Ціна 8 кр. ав. На мою думку те польське видавництво для нашого народу було корисне з отсих причин: Передовсім утверджувало наш нарід в католицькій вірі, чого тоді не робила навіть „Просвіта“. По друге тому, бо містило не зле писані оповідання наших людей в нашої історії. По третє тому, що мова того видавництва була наша і чиста.

З браку релиґійних, католицьких книжочок в 1882 р. видали тоді оо. Єзуіти дві книжочки в нашій мові: одну п. з. „Розважь то добре“, написав о. Казимір Рідль і „Чтенія святочнѣ“ о. К. Антоневича, переклавъ о. К. Ридль, Краковъ 1882. „Галицкій Сіонъ“ написав про ті книжочки дуже прихильну рецензію.

Крім тих періодичних видань вийшли тоді ще дві нещасні брошури П. Куліша: „Крашанка Русинам и Полякам на великдень“. 1882 р. ст. 40 і „Хуторна поезія“, ст. 137. 16⁰. Крім того вийшли „Шекспирові твори“, ст. 418, та брошурка: Vergewaltigung der Basilianer in Galizien ст. 20 у Відні, з приводу реформи Чина. Ту останну брошуру прокураторія сконфіскувала. Крім того вийшла брошура О. Обачного (о. Д. Танячкевича) в тій самій справі. Про ту брошуру я вже згадував[275]).

IV. Наша преса поза Галичиною.

З наших часописів поза Галичиною виходив у Чернівцях на Буковині: „Родимый Листокъ“, письмо литературно-наукове. Годъ IV. Виходив два рази на місяць[276]).

На Угорщині (Закарпатті) виходив в тім році: „Карпатъ“, общественная, церковная и литературная газета. X годъ. Появляется ежемѣсячно по недѣлямъ: Издатель ст. Іосифъ Фейвешь. Отвѣчательный редакторъ Николай Ю. Гомичковъ. Унгарь.

В Льондоні видавав Григорій Купчанко часопис: „Звѣзда“, илюстрованная часопись, выходитъ кождого мѣсяца въ Лондонѣ. Орґан москвофільський.

В Коломиї виходив в тім році часопис для буковинських старовірів Пилипонів п. з. „Старообрядецъ“,

газета церковно-научно-общественная. Годъ Д, виходив два рази на місяць[277]). Аж дивно: мала була ґрупа старообрядців на Буковині, а подбала про свою власну ґазету — щоби на чужині піддержати свого окремішного, національного велико-руского духа.

Окрім тих часописів, брошур, чи книжок, видали тодішні наші епископи кілька пастирських листів. Та далеко більшу літературу в тій справі маємо у всіх тодішних часописах, а ще може більшу в урядовій переписці установ так світських як і духовних.

Тогочасне наше духовенство працювало богато в письменстві, але та праця була переважно політична. А відомо що політика не все йде по лінії Христової Церкви. Натомість наше духовенство занедбувало далеко важнішу справу: освіту народних мас в католицькім дусі. Не було ні реліґійних книжок, ні часописів. Пригадую собі, з яким заінтересуванням читали селяни „Житія святих“, автора не памятаю. Ту книжку просто розривали, як і Квітчину „Марусю“ і „Перекотиполе“. Навіть молитвословів не було кому видати, аж закарпатський священик Александер Духнович видав в р. 1866 в Перемишлі молитвослов „Хлѣбъ души“, який десятками літ у нас був в уживанню. Молитвослов виданий в Перемишлі 1842 р. п. з. „Różne nabożeństwa od świętych ojców ułożone na język polski przetłumaczone i przedrukowane w Przemyślu, w drukarni biskupiej ob. gr.-kat. 16°. ст. 432, виданий без апробати мав на половину польські молитви, на половину церковно-словянські як: Молитвы отъ сна вставши, Акафісти до Іс. Христа, до М. Божои и Молебенъ Акафістъ до св. Николая, молитвы во время св. Літургіи передъ Причастіемъ и по Причастію і Молитва на сонъ грядущимъ (ст. 378—431). Той молитвослов був вже вичерпаний. Видавала нові молитвослови польська фірма: „Типомъ и накладомъ М. Ф. Порембы“.

Крім політики займалося наше духовенство справами господарськими; писало про справи господарські, про шкільництво і др. Церковні пісні і Коляди видавали люди світські, часто нам ворожі. Справу реліґійну наше духовенство занедбало до краю так, якби се була справа зовсім маловажна.

---

273) Про книжочку Просвіти ч. 3 з того року (Про життя св. великомученика и лѣкаря Панталеймона) пише Франко, що вона видана „для затемнювання голов народних“. „Зачим, питаз Франко, понадобилося д. Ом. Огоновскому росказувати про Панталеймона і зачим понадобить ся народови читати се оповіданє, се хиба бог святий знає“. Бог пише Франко всюди вже тоді малою буквою, а згадує про Бога лише глумливо додаючи що прикметник святий. Гл. „Сьвіт“ з 25 Січня 1882. ч. 13. ст. 224—225. і чч. 18—19. з 25 Червня 1882. ст. 331. І мимо того навіть священики пишуть ще тепер в деяких часописах, що Франко був „віруючий“, а дехто пише навіть, що був побожний...

274) Вѣдповѣдає за Комитетъ Казимиръ Оказъ. У Львовѣ. З друкарні Анни Вайдовичевої.

275) Хоч брошура О. Обачного подає ніби „правдивй причины для якихъ упадає Чинъ монашій Василія“, то в цілій брошурі нема ні одної правдивої причини. Натомість є там повно неправдивих річей і сплетень зачерпнутих з лютеранських і масонських жерел на паплство і на монаші чини. А наша преса: „Дѣло“, „Слово“, „Батьківщина“ дуже ту брошуру захвалювали. Аж дивно, що люди інтеліґентні так на сліпо захвалювали таку погань і то видану священиком, а „Галицкій Сіонъ“ не знайшов слова осудження і перестороги. Цікаво, що на ту брошуру не звернули уваги й тодішні наші епископи.

276) „Родимый Листокъ“. Издатель и отвѣчательный редакторъ Николай М. Огоновскій. Изъ печатнѣ Р. Экгарта въ Черновцахъ. Редактор хоч катол. священик не підписувався в характері духовного.

277) Редакторъ Яковъ Валлнеръ. Издатель Инокъ Никола Чернишевъ. Зъ типографіи М. Бѣлоуса. Орган раскольників.

Коли батьки дають своїм дітям добрий приклад в удержуванні порядку, в пильности і в точности, то з тих дітей виростуть з правила порядні і пильні люди. (А. В. Ґрубе).

В 15-ту річницю Крут

З нагоди 15-ліття бою під Крутами, улаштував 29 січня 1933 року Самоосвітний Гурток при читальні „Просвіта“ в Замарстинові святочний концерт 1. Вступне слово — С. Мотало. 2. Тим, що впали і Забіліли сніги, хор. 3. О. Олесь — Ходімо плакати, деклямація п. П. Демцюх. 4. Бій під Крутами — реф. п. Гука Володимира. 5. Прометей і Закувала та сива зазуля, хор. 6. В. М. Янів — Крути, деклямація п. Ст. Сабари. 7. О. Олесь — Три менти, інсценізація. 8. Дума про руйнування Січи і Три шляхи, хор. 9. Л. Українка — Хвилина розпачу, деклямація п. Ліни Батюк. 10. Ярослав Клапач (хлопчик 12 літ) скрипкове сольо. 11. Засяло сонце, хор. — Невелика саля читальні була переповнена. Крім ОО. Василіян і деяких пань не було на концерті нікого з нашої Львівської громади, хоч комітет вислав гарні друковані запрошення. Не було також ніодного представника наших редакцій окрім „Н. Зорі“. Продумане вступне слово і реферат виголошено з жаром. таксамо деклямація панни П. Демцюх і п. Ліни Батюк, як і що до співу. Справді по мистецьки відспівав хор п. В. Осташевського „Засяло сонце“ і всі інші точки. Концерт полишив дуже миле і корисне враження. Замічу лише, що стишок Лесі Українки не повинен бути деклямований на концертах. Л. Українка знана як атеїстка а на вечерку, де виступається проти большевиків, не повиннося чути клича большевиків: Ми не надіємося на богів! В виборі точок треба бути більше уважним. Дуже миле враження викликав хлопчик Ярослав Клапач скрипковим сольом. М. К.

Спростування

В 50 ч. часописи „Громадський Голос“ появилася допись п. Д-ра Юрія Петринюка п. з. „Що пишуть і говорять“, яка не подає вірно справи, про котру розходиться.

Неправдою є, щоби я давав п. Д-р П—ви якийсь приказ, а правдою є, що я на прохання п. Петринюка, щоб йому прислати метрику вінчання і як можливо звернути метр. уродження, зажадав належитости 10 зол., бо щоби знайти метр., треба було шукати в актах за кілька літ і стратити більше часу, як написати. Правдою є, що коли п. Д-р П. написав, що ему ходить в першій мірі о метр. вінчання, я відповів п. П., що такса за метрику виносить 5 зол. але також видаю метрики за дармо, за 1 зол., 2, 3 і можу п. П. видати за дармо, коли він є бідний. Правдою є, що я просив, а не приказував п. П. ту належитість зложити на будову церкви СС. В. у Львові, на руки Всч. о. директора Дзеровича, посвідку прислати мені, а тоді вишлю метрику Кождий знає і п. П. мусить знати, що щось иншого є приказ, а що иншого жадати належитости за труд. За труд кождому належиться винагородження, так само й мені. Своєю належитостю можу розпоряджати так як мені подобається, без огляду на се, чи п. П. подобається, чи ні. Що до статті, чи годилося поміщувати в Кал. „Золотий Колос“, чи вона моральна, чи неморальна, для мене буде міродайний осуд Митрополичого або Епископського Ординаріяту. Я особисто тверджу, що для тої статті, особливо її початок, не повинно бути місця в „Золотім Колосі“. Календар „Золотий Колос“, се книга, що лежить цілий рік на столі, її читають молоді і старі і навіть шкільні діти. Які почування збуджуються в молодого хлопця або дівчини, по прочитанню такої статті? Кождий, хто ще не затратив почування сорому, мусить признати, що такі статті молодим людям не приносять користи, а навпаки, шкодять їм. Знаю случай, що господар зачав ту статтю голосно вечером читати для своєї родини, мусів з обуренням заперестати, щоби не дати згіршення. Сумніваюся, чи п. П., що за кілька літ може буде лікарем, такими писаннями принесе користь нашому жіноцтву. Також тяжко мені увірити, щоб були такі священики, які одобрили ту статтю. Зате знаю, що були такі, що прилюдно виступили проти неї. При кінці заявляю п. Петринюкови: тому, що він порушив ту справу в „Громадськім Голосі“, який в першій мірі нападає на Церкву і її слуг, не маю найменшої приємности більше з ним в тій справі говорити. — о. Іван Козуб (Коршів).

Примітка Редакції: Се дійсно сором, щоб інтеліґентний чоловік робив такий тармідер по ґазетах задля кількох золотих винагороди за працю. Таж кождий працюючий мусить з чогось жити! Коли сегодня відмовляєте заплатити за працю другому, то завтра відмовлять вам.

ШІКАҐО

На „Золотім Березі“ Мічіґену.

7) Йдемо до акварії. Вона в окремім павільоні, збудованім 1922 р. Півсумерк. На середині водограй тихо плеще тоненькими струями водиці. Кругом нього над басеном ледви блистять ріжнокольорові лямпи, осклені матовим склом. А в басені пливають червоні і золоті риби. Всі стіни — з води, яка блестить за склом. У водних стінах богато перегород. Скрізь інакший рід риби. Онде ліниво пливає „болотна риба“ з найбільшої ріки Міссісіпі, звана також „водним котом“; має широкий поганий рот і трохи пригадує сома з нашого Дністра, але сом кращий. Ось кілька ґатунків риби, що називається „камяний або озерний стурджон“ (acipenser rubicundus). Се риба велика, чорна, сподом біла. Деякі її ґатунки подібні до Дністрової чечуги.

Ось „риба собача“ (amia galva), товста і пятниста. А тут якась горбата риба, сильно смішна; виглядає як старенька бабуся — навіть рухи має такі!

Великі риби-вюни з Конґа — чорніють звинені як гаддя.

Дуже цікава риба, звана по анґлійськи Bluedill Sunfish (“Голубозяберна риба сонця“): має дійсно ясноголубе остя, що виразно видно крізь її золотисте тіло. немов майстерні десені гарних красок. Вона невелика.

Недалеко від неї пливає собі мабуть наш кострижа (fersa flavescens) правдоподібніше свояк нашого кострижа. З пасмугами.

Коло нього риба „Bullhead“ („бикоголовець“), — вусатий. Один із моїх товаришів каже, що бикоголовець дуже смачний і не має остий.

Біля нього риба, звана „бофало“ — чорна, груба, але невеличка.

Дальше — богато ґатунків пстругів: Білі пструги (Albino Brook Trout) зі стейту Міннесота або „Держави Північної Звізди“ (по індіянськи „мінне“ значить „вода“ — сей „стейт“ дуже богатий в рибні озера). Білий пструг — таки дійсно білий, але не так, як наші риби, тільки такий білий, як людське тіло, сильно вимокле в воді. Луски на нім не видно.

Чорні пструги зі стейту Вісконзін (наголос на середнім складі). Сей „стейт“ називали колись „Державою Дахів“, — мабуть від печер, у яких там колись жили люди.

Пструги „райдуги“ або „веселки“, Rainbow Trout по анґлійськи, Salmo iridens по латинськи. Вони походять із західнього побережжа. На середині тулова мають смугу, дійсно подібну до дуги. Прекрасні.

Є ще тут пструги сині, сталевоголові й інші — в богатьох ґатунках!

Згадаю ще чудові колєкції пурпурових і золотих риб (Carassius auratus).

Вони переважно з Китаю. Краски їх дуже гарні і сильні. Хвости їх мов у птиць, тільки дуже гнучкі.

І в оранжерії і в звіринці і в акварії богато дітей з мамами. Та найбільше їх в акварії. Тішаться рибками Тиснуться, бігають! А є тут чим цікавитися. І ще незабаром зачне Шікаґо будувати величезний звіринець за містом, коштом богатьох міліонерів. Се наймолодше світове місто хоче мати честь, яку дають великі культурні діла. Збіднілі міста Европи не можуть позволити собі на такі видатки.

Виходимо.

В парку чути якийсь дивний рев. Ідемо в тім напрямі. В басені під голим небом пливають 4 морські льви. Закидають свої невеликі голови назад — і ревуть. Вилазять плетвами на каміння — і ревуть. Крутяться. Мої товариші, що вже довго живуть у Шікаґу, пояснюють мені, що се пажерливі сотворіння.

(Далі буде). Осип Назарук.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

ім. І. Тобілевича у Львові. (Саля Театру Ріжнородностей).

БОЯРИНЯ

Драматична поема в 5-ох діях Лесі Українки.

„Не ростуть квітки в темниці“ — кажеться слушно в цій пєсі. Трагедія молодої Українки, примушеної жити зі своїм хоч і любленим чоловіком в непривітній і некультурній Москві викликує богато споминів у тих, що довгі роки мусіли перебувати поза рідним краєм. Акція драми відбувається в часі великої руїни, в другій пол. XVII. ст., такої подібної до руїни наших днів... П. О. Кривіцька відіграла головну ролю Оксани з таким безпосередним відчуттям (вона сама еміґрантка з Вел. України), що зворушила всіх. З тяжкої ролі Степана вивязався п. М. Бенцаль зовсім вдоволяючо. Дуже симпатична була молода дебютантка п. М. Слюзарівна в ролі Ганусі. Вона має всі дані на добру артистку. П-ні Посацька (мати Степана), п-ні Радванська й п. Паздрій (родичі Оксани), п. Теплий (ґість), достроювалися до цілости.

Режісерія п. Бенцаля; строї та декорації бездоганні. Публика заповнила салю Театру Ріжнородностей по береги.

МОТРЯ

Пєса у 5-ох картинах, інсценізація Лужницькєго й Лісевича на основі іст. повісти Б. Лепкого.

День, в котрому відбулася у Львові премієра „Мотрі“, треба зачислити до кращих серед наших сірих буднів. Саля Театру Ріжнородностей переповнена до останньої можливости. Настрій на салі святочний. Зацікавлення велике. Всі очікують і сподіються чогось небуденного, захоплюючого. І справді. Вже перша дія внесла високопатріотичний настрій. У Київі Гетьман Мазепа та його вірна старшина присягають, що не спічнуть, поки не визволять Україну зпід чужого ярма. До цеї присяги спонукав їх безпосередно таємничий столітний Дід, свідок козацької слави за Богдана. — Друга дія відбувається в лісі, підчас ловів. Настрій змінився. Кочубей укладає свої пляни з Чуйкевичем, передає важні вісти про Мазепу до Меншикова через його шпигуна. Мотря, вередлива панянка, купить собі з любови Чуйкевича. — В третій дії приготування перед приїздом Мазепи до Кочубея та його святочне привитання. — Четверту дію виповнює любовна стріча Мазепи з Мотрею. — В пятій дії ми свідками непорозуміння між Мотрею та її родичами. Кінчиться утечею Мотрі до Гетьмана. Маємо надію, що незабаром побачимо на сцені другу частину „Мотрі“ (на основі повістей: „Не вбивай“ і „Батурин“), котра матиме безсумнівно більше драматичних моментів. Заголовну ролю відіграла п. О. Кривіцька, що вложила в її виконання всю свою душу. Здається, що кращої Мотрі так скоро не знайдеться. Талановита артистка захопила публику широкою скалею своїх душевних переживань: то була вередливою панянкою (II дія), то сумовитою мелянхолічкою (початок III дії), то несмілою дівчиною (кінець III і IV дія), врешті свідома своєї мети, невгнута й горда „ін спе“ гетьманша (V дія). Отже 4 ріжні креації дала нам одного вечера п. Кривіцька й то одну кращу від другої. П. Бенцаль в ролі Мазепи був добрий і достойний в I і III дії як всевладний гетьман. Зате слабший був в IV дії як амант. Незабутне враження викликав п. Боровик своєю високомистецькою грою як столітний Дід. Його натхнені, пророчі слова й заклик знайшли відгомін не лише на сцені в Мазепи та його старшини, але неменшо також і в серцях публики. Здавалося, що разом з козацькою старшиною присягають всі українські серця на салі. П-і Совачева мабуть не має собі рівних в таких ролях як Кочубеїхи. Добрим ґенеральним суддею Кочубеєм був п. Паздрій. Палкого Чуйкевича відіграв з темпераментом зовсім вдоволяючо п. Теплий. П-і Посацька як Тітка, п. Нікітін як Орлик та інші виконавці менших роль, особливо два „спрагнені“ козаки, вивязалися зі своїх завдань якслід. Декорації та строї навіть дуже гарні. П. Бенцаль як режісер підготовив сю пєсу бездоганно.

„Мотря“ робить безперечно велике враження, котре зрослоб іще більше, колиб виставити її у великому театрі при участи більшого числа артистів. Великий успіх премієри „Мотрі“ у Львові повинен бути вказівкою для наших драматургів і режісерів, що треба ставити на наших сценах. Не чужі оперетки й комедії, котрі можна побачити в далеко кращій оправі на чужих сценах, але свої, головно історичні пєси з будуючою тенденцією. Коли нема готових річей, то треба інсценізувати наші історичні повісти: „Іду на вас“, „Кн. Василько“, „Осмомисл“, деякі повісти Кащенка і т. д. Передовсім трильоґія Лепкого дає матеріял до кількох історичн. драм. Наша публика піде напевно на такі вистави, щоб побачити на сцені наших великих людей і почути їх заповіти. І. Д.

З вистави українських малярів у Львові

Антін Малюца: Мертва природа.

ПРОСИМО НАШИХ ВП. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ЧИТАЧІВ КУПУВАТИ ЛИШ У ТИХ ФІРМ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „НОВІЙ ЗОРІ“.

Ґіґієна в зимі

Зростаюче зимою число занедужань вказує на те, що наш спосіб життя мало ґіґієнічний. Можливо, що людина зимою має менше відпорної сили. Характеристичне для зими — це студінь; вона може викликувати подвійні ділання: простуду та відмороження. Вони ріжняться між собою тільки степенем ділання. В своїх наслідках ріжняться вони основно. У всіх ділянках медицини стрічаємо все простуду як початковий момент недуги. Досі науково не вияснено безпосередного звязку простуди з недугами. Приймається зменшення відпорности, котра полягає передовсім на некорисній зміні обігу крови. Тому мусимо уникати простуди. Коли напр. виходимо з надимленого ресторану або з сильно огрітого зелізничого воза та принагідно говоримо з нашими сопутниками; або коли діти виходячи зі школи біжать і кричать, — катар ґотовий. Отже тоді держиться хусточку перед носом — устами взагалі не повиннося віддихати (особливо коли хто склонний до таких заражень), щоби горішні віддихові проводи могли лекше примінитися до зміни температури. Особливо тісний звязок студени з вогкістю. Тому треба пильно уважати на обуву. Коли діти приходять зі школи домів з вогкою обувою, нехай зараз змінять черевики й панчохи. Також зверхний одяг треба висушити, розуміється не в помешканні, щоби не парував.

Треба переводити розумне ґартування. Хто не привик, не потребує зачинати від студеної води. Наперед натирається сухим ручником рано при вставанні; через три або чотири тижні змивається вогкою губкою або ручником і потім витирається на сухо, щоби скіра стала тепла та червона. Відтак можна помалу перейти постепенно до чимраз студенішої води.

Особливі ушкодження від студени це на щастя рідші відмороження. Діти, старці, недокровні, анемічні й особливо алькоголіки склонні найбільше до відмороження, хоч температура не мусить бути відносно дуже низька. Вуха, ніс, пальці рук і ніг найчастіше улагають відмороженню, бо задля їх малих розмірів студінь найлекше їх проймає. Є три степені відмороження. При першім члени дістають сино-червону краску. Тоді треба примінити зміннотеплі купелі. При другім степені відмороження повстають міхурі на темно-червоній скірі як знак частинної смерти тканок. Третий степень обіймає вже ріжні форми ґанґрини, котра виступає разом з завмиранням цілого члена. В таких випадках мусить ратувати лікар-хірург, щоб задержати життя хорого взагалі. Для першої помочі найголовніше: привернення обігу крови через помалу зростаюче розгрівання, натирання снігом, прямовісне держання руки, ноги або цілого тіла для улекшення обігу крови.

Заживається отсі побуджуючі средства: кава ,чай, трохи алькоголю, сильну зупу і т. д. Найважніше запобігаюче средство це очевидно відповідний одяг, теплий і вигідний. Живі рухи заховують тепло в тілі.

У богатьох людей скіра зимою легко тріскає. І тоді не може виконувати своєї функції як охоронного плаща від механічних та інфекційних ушкоджень. Скіру треба дбайливо висушувати в часі морозів, щоденно втирати ляноліною або вазеліною. Тому що тіло зимою видає назовні більше тепла як літом, треба для доповнення його потреб додавати більше кальорій, що осягається найлучше через збільшення спожиття углеводнів і товщів. Більше як в інших порах року сидимо зимою в хаті, що для нашого здоровля неконечно добре. Не уважаємо, що огонь в печі забирає потрібний нам кисень, натомість при злім тягненні і при паленні вуглям залишає в кімнаті богато шкідливих спалених ґазів. Тому подвійно пильне вітрення кімнат в зимі це необхідний обовязок. Ґіґієнічний чинник першої ваги се зимові спорти. Розуміється не як рекорди або світові змагання. Зимові спорти задоволяють потребу всесторонного руху тіла. У воздусі без порохів легені чистяться, рух вправляє соки тіла в живий обіг, виснажена система нервів відпружується, тіло й дух відмолоджується. Правда, зимові спорти не вільні від небезпек. Одначе відповідне задержання міри, приміненя до індивідуальних сил, добрий вишкіл і розважний тренінґ остережуть перед небезпеками та розвинуть усі добрі сторінки спорту. (З німецького).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

На культурні католицькі теми

ЗМІСТ: Неначе казка виглядає пропаґанда одного пароха в Америці. — Суть і розвиток католицького письменства в Німеччині. — Смерть визначного катол. письменника Павла Келлера. — Взірцевий католицький щоденник в Голяндії „Маасбоде“. — Дещо про острy іронію англійського катол. письменника Честертена. — Що пишуть про нас в німецькім катол. журналі „Ґраль“. — Цікава англійська книжка про первісну основу европейської культури.

Неначе казка. Отець Кофлін (Coughlin). душпастир парох св. Терези біля Дітройту в Злучених Державах Півн. Америки, виголошував у 1932 р. свої проповіди на соціяльні теми через 25 радієвих стацій протягом 27 тижнів. За вживання тих радіостацій о. К. заплатив рівно 25 тисяч долярів. Ті гроші зібрав о. К. від слухачів. Зацікавлення тими проповідями було таке велике, що треба було затруднити 63 машиністки, щоб відповісти на всі листи й запити. Так роблять пропаґанду католики в Америці. Ну, й тому катол. Церква в Америці може без найменшої допомоги держави удержувати не тільки себе але й величаві культурні установи, прекрасні університети, шпиталі і т. д. Всего того нема і не буде в тих краях, де навіть катол. духовні не люблять післати цілорічну передплату на свою катол. пресу.

Суть і розвій католицького письменства в Німеччині. Відомий католицький драматурґ Діценшмідт виголосив на сю тему відчит. Католицький письменник — говорив Діценшмідт — вірить в Божий провід в умі творчого письменника. Письменник католик уміє піддатися тому проводови, який переживає в своїй творчости, вміє йому піддатися та чує свій сбовязок супроти нього. В середневіччу був Божий провід для письменника зовсім непроблематичною дійсністю. Творчість тих часів росла на одноцілому світогляді й тому могла свідомо обняти й замкнути в тім світогляді всі противенства й недотягнення, що були поза ним. Характеристичний для тої творчости факт, що Вальтер фон дер Фоґельвайде, котрий кидав острі слова на поодинокі діла папи та світських князів, створив рівночасно прекрасні пісні хрестоносців. Гуманізм і реформація зломили ту гармонійну єдність католицького відчування світа. Тільки в найновіших часах удалося католикам в Німеччині навязати ту перервану традицію й вернути до справді католицької творчости. Заслужилася тут головно авторка історичних повістей Енріка фон Гандельс-Маццетті та пок. о. д-р К. Зонненшайн, що здобув для католицької творчости місце навіть у поганському Берліні. Видних провідників обновленої католицької творчости бачить Діценшмідт у таких письменниках як Лерш, Тразольт, Рут Шавман, Ґертруд фон ле Форт, Якоб Кнайн, Е. фон Гандель-Маццетті, Франц Гервіґ, Лео Вайсмантель, Макс Мель і і. Католицька творчість розвинеться тільки тоді, коли знайде в народі довіря й любов.

Смерть визначного письменника Павла Келлера. Недавно помер у 59 році життя німецький католицький письменник Павло Келлер. Наклад всіх його творів виданих по німецьки перевисшає суму $2^1/_2$ міліонів примірників; деякі його твори прим. роман „Вальдвінтер“ мали 393 накладів! Келлер видавав прегарний католицький місячник „Ді Берґштадт“. Нарід, батьківщина, віра, романтика, німецький дух — тими прикметами характеризують історики літератури творчість Келлера. По польськи вийшов у видавництві св. Войтіха роман-казка Келлера „Зимова казка“. Коли навіть процентово порівнати 5 міліонів Українців-католиків з 25 міліонами Німців-католиків і їх виданнй, то робиться страшно за рівень нашої культурности.

Взірцевий щоденник. Від 1868 р. виходить у Роттердамі голяндський католицький щоденник „Маасбоде“. Се типовий інтеліґентський часопис, у своїх засновках наскрізь католицького духа. Політично спомагає він голяндську католицьку державну партію; але при тім зберігає повну свободу поглядів у відношенні до ділань тої партії. Часопис поставлений так взірцево, що має поширення навіть і в некатолицьких сферах, головно серед купецтва. Попри знаменито ведений відділ торговельно-економічний не забуває той щоденник і про мистецтво та науку. Має і спортовий відділ. Справам культури присвячує багато місця; гадки щоденника „Маасбоде“ про ті справи скрізь дуже поважають навіть некатолики. Католицький напрям „Маасбода“ прозирає з усіх відділів часопису і то навіть у найдрібніших справах. Прим. у торговельній частині вказується часто на велике значіння папських енциклік „Квадрагезімо анно“ і „Рерум новарум“; кожну важну господарську подію оцінюється зі становища католицької етики. В спортовій частині промовчується спорти, непевні щодо своєї етичности, прим. бокс. „Маасбоде“ має 45.000 накладу; як на Голяндію наклад великий. Всіх Голяндців є 7.938.000, з того католиків 36 проц., то значить значно менше ніж католиків-Українців.

Д. К. Честертен. Паризький католицький щоденник „Ля Круа“ називає Честертена „славною постаттю сучасної англійської літератури й британського католицизму“. „Честертен се апостол католицтва, та апостол якого мало цікавлять богословські тонкости. Він займається простими правдами обявлення. Вміє їх світло представити та примінити в просто нечуваний і несподіваний спосіб. Се апольоґетичне наставлення відзеркалює дуже добре характер Честертена і внутрішні спонуки його навернення“. Уроджений 1874 р., по скінченні шкіл став рисівником і письменником. За свої перші твори дістав нагороду Мільтона. Працював у часописах „Спікер“ і „Дейли Нюс“. У своїх писаннях висмівав модних тоді письменників-вікторіянців. Відраза до партійництва й індустріяльного капіталізму як також здорова нехіть до всіх соціялістичних теорій звели Честертена з Гіляріем Белльоком. Вони оба випрацювали теорію тзв. дистрибутизму та розпочали за ним аґітацію. (Дистрибутизм хоче привернути права середного стану рільників проти промислового капіталізму і т. п.). В 1922 р. Честертен зложив католицьке визнання віри. Коли його питали чому навернувся, відповів, що католицтво се для нього духовий напрямок „правої середини“. Католицтво має в собі правдиво гармонійно розложені всі духові напрямки, які ізольовані й усамостійнені стають для людства страшним лихом. — Найсильніша літературна зброя Честертена — іронія й тумор. Уживає він їх так часто, що се навіть спричинило закид, буцім то Ч. не трактує своїх переконань поважно (він подібний у тім до Шова, якого Ч. найбільший ворог). Та це очевидно злобний закид; приглянувшися близше творам Честертена, бачимо в них його чесне пересвідчення про правдивість ідей у них проголошених. На всякий випадок Ч. це постать католика, попри яку не можуть перейти мовчки й найбільші вороги католицтва.

„Ґраль“ про нас. Визначний провідний орґан німецької католицької літератури й мистецтва „Дер Ґраль“ помістив у 2. ч. 27. річн. за листопад 1932 р. аж дві статті про нас. Одна з них се переповідження статті знаного польського публіциста Йос. Чарнецького, з якою ми свого часу полемізували, про „справу руску“. „Дер Ґраль“ переходить важніші думки тої статті та не займає супроти них жадного свого становища. Згадує й про полеміку з „Новою Зорею“. Другу статтю п. з. „Україна. Соціяльно-політична й культурна обсервація“ написав Українець Володимир Юревич. Автор дає в тій статті популярний огляд розвитку подій на Україні від 1917 р. на тлі розважань про окремішність Українців і їх культури від Москалів. Начеркує розвиток нашої культури та її переслідування большевиками. Оптимістично розглядає розріст національної свідомости на Україні та віщує близький упадок большевизму. Згадує також дуже прихильно про Галичан і нашу греко-католицьку Церкву та її місію навернення нездинених. Стаття Юревича безперечно цікава, а що вміщена саме в „Ґралю“, то матиме велике освідомляюче значіння для німецьких католиків, бо „Ґраль“ се найбільше поважаний журнал німецьких католиків, головно ізза особи його редактора Мукермана, Т. І.

За єдність Европи. Католицьке видавництво Шід і Вворд у Льондоні видало недавно книжку Ch. Dowson'a „The Making of Europe“. Та книжка се спроба написати історію Европи під новим кутом погляду. Довзен не розглядає Европи з національного погляду: його становище загальноевропейське. Він хоче привернути европейським націям змисл европейської традиції, він хоче дати їм зрозуміння спільноти їх індівідуальних традицій на однім фундаменті. Розєднаність Европи, яка пригнітає все міжнародне життя, ослаблює його й гальмує, осягнула тепер свій вершок. Лише тоді можна буде ту розєднаність успішно поборювати, коли европейське людство зрозуміє, що не національна держава а европейська єдність становить первісну основу нашої культури. Сеї єдности годі дошукуватися в якихось політичних формах і мабуть вона в тих формах ніколи не обявиться. Та не вистарчить уявляти собі ту єдність як якийсь „інтернаціонал інтелекту“. Ні, се реальна спільнота, також як і національна індивідуальність. Довзен представляє дальше ту европейську єдність у часах середневіччя та протиставить ті сильні часи періодові сучасної розхристаности Европи. Книжка Довзена кидає новий жмут світла в темну сьогодня картину світа, названу чомусь „білою“ Европою. Можливо, що твір Довзена про „творення Европи“ дасть нові напрямні сучасній історіографії. Тому на сей твір звертаємо особлившу увагу наших істориків.

ЖИТТЄВЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЦЕ ВИДАТОК, ЯКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ СТОКРАТНО, БО НА ВИПАДОК ВАШОЇ СМЕРТИ УМОЖЛИВЛЮЄ ВАШІЙ РОДИНІ УЛАШТУВАТИ СВОЄ ЖИТТЯ; ТОМУ ОБЕЗПЕЧІТЬ ВАШЕ ЖИТТЯ В ОДИНОКІМ УКРАЇНСЬКІМ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „КАРПАТІЯ“, ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

„Оссерваторе Романо“ оповіщує ось що: Один бельґійський щоденник і деякі інші заграничні щоденники інформують, немовби якийсь большевицький аґент зрабував в Римі документи Св. Столиці в справі католицької пропаґанди в Росії. Фактом є, що та відомість, розповсюднювана другий раз і з інакшими подробицями, цілковито фантастична.

Кардинал П. Ґаспаррі обходив недавно 25-у річницю свойого кардинальства.

Маніфест, який видали анґлікани взиваючи вертати до кат. Церкви, підписало опісля ще кількасот анґліканських пасторів. Молімся, щоб їх поворот відбувся як найскорше.

Картузіяни вернули до свого славного артистичного монастиря „Чертосія“ коло Падуї, що був дотепер у руках державних властей.

Добродійні Т-ва св. Вінкентія в Німеччині зібрали в минувшому році 200 тисяч нім. марок. Особлившу живу діяльність проявляла молодь, серед якої істнує 19 студ. товариств.

У Франції ведеться дальше боротьба за горожанські права вигнаних черців, що опісля боролися в обороні Франції.

В Торіні відправлено недавно дуже торжественно першу „Службу Божу для артистів“. До церкви впускали за білетами.

У папській семінарії в Канді (Цейльон) вчиться приблизно 100 тубильців.

У Швайцарії вмер о. Фег, учений бібліотекар й історик штуки, у 74 році життя.

Ціріх має 260 тис. мешканців, з того 70 тис. католиків. Кат. парохій є вісім.

В Ціріху соціялісти дуже нетолерантно поводяться з католиками. „Осс. Р.“ наводить чимало фактів.

В Ліоні відбувся недавно місійний конґрес і місійна вистава.

У Раймсі відбудеться ц. р. суспільний тиждень на тему: „Держава й христіянська думка“.

Жемс Артюр Джібсон, б. вікарій з Гембріджу в Анґлії приймив кат. віру.

В м. Редджо (Калябрія) вибудовано коштом Апост. Престолу величаву духовну семинарію.

В Римі є 27 церков св. Ап. Андрея.

Б. канцлер Кун, що помер недавно в Гамбурґу, жив як дуже примірний католик.

В м. Брайтон в Анґлії живе один 90-літній старушок, що вже 67 літ кождої неділі (без огляду на погоду) йде пішки 2 км., щоби о год. 6½ отворити церкву й послужити до 4 Служб Божих.

О. Кутюр Т. І., парох 3.000 Індіян в півн. Канаді, має таку простору парохію, що мусів купити собі літак, щоби належно обслуґувати парохіян.

Єгипетський премієр Сідги-паша дістав від Св. Вітця великий хрест „Дель Ордіне Пяно“.

Один американський убогий моряк, якого імя знає лише один священик, удержує за половину своєї платні питомця в семінарії. Справді гарне діло.

В Ню Йорку кат. лікарі почали видавати свій тримісячник.

В 1932 р. навернулося в Америці 40.269 душ.

В Клівленді, (Америка) приймило недавно кат. віру 250 осіб, з того 19 Муринів.

В бельґійськім Конґу Мурини купують жінок (нераз ще поки ті прийдуть на світ!) і платять за них нераз і 2 тис. лір. Щоб опісля забезпечити їх для себе, часто дають їх на виховання до кат. сестер.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНА ВЛАСТЬ НА ВОЛИНІ заборонила п. В. Островському виголосити в Луцьку на Волині реферат на тему „Польські діячі і преса про українську проблему“. Луцький староста не взяв навіть під увагу предложення п. Островського, щоби перед рішенням у тій справі познакомився зі змістом реферату.

СПІЛЬНУ КОНФЕРЕНЦІЮ відбули у Львові польські соціялдемократи (ППС) з українськими. З польської сторони були на тій конференції Недзялковський, Пужак, Гавснер і ін., з української сторони Ганкевич, Квасниця, Старосольський, Скібінський і інші делеґати з краю. „Роботнік“ пише, що нарада була дуже сердечна. Постановлено „безоглядну конечність зорґанізованої співпраці обох партій.

АДОЛЬФ НОВАЧИНЬСКИЙ голосний ендецький публіцист зажадав від сойму дозволу на видачу судам гол. редактора „Ілюстр. Курєра Цодз.“ і посла ББ Маріяна Домбровского. Внесок відіслано до комісії посольської незайманости.

ПРАЛАТ КААС голова катол. партії Центра поставив Гітлєрови ряд питань щодо його політичного курсу. Від вияснень Гітлєра залежатиме рішення Центра: чи буде співпрацювати з теперішним урядом чи лише толерувати його. Без попертя Центра уряд Гітлєра мусівби остати президіяльним а не парляментарним.

ІМЕНУВАННЯ ГІТЛЄРА КАНЦЛЄРОМ Німеччини викликало у Франції якнайгірше вражіння, хоч факт цей уважають там льоґічним розвитком німецької політики. Покищо становище преси вичікуюче. В Анґлії уряд Гітлєра принято на загал неприхильно. Фашістівська преса в Італії повитала прихід до власти Гітлєра з ентузіязмом. „Лявоpo Фашіста“ пише: „Гітлєр отвирає новий розділ німецької історії“. В Америці той самий факт принято з занепокоєнням. Преса називає це „скоком Німеччини в темряву“.

В БЕРЛІНІ ПІДЧАС УЛИЧНИХ БОЇВ між комуністами і гітлєрівцями погиб від револьверової кулі сержант поліції й один з комендантів гітлєрівської штурмівки. Дві особи тяжко ранено.

„ІВНІНҐ СТАНДАРД“ містить отсю заяву Вільгельма II, передану його маршалом двору: „Його Цісарське Величество не висказує жадної думки про теперішне правительство Німеччини. Його Цісарське Величество уповажнює мене заперечити, начеби хотів в теперішній хвилі залишити Доорн й уповажнив заявити, що оповідання про вози наладовані баґажами для перевезення їх до Німеччини се видумка, позбавлена основ“. Одначе „І. С.“ стверджує, що в Доорні був кронпринц і мимо перестуди відїхав назад до Берліна (ПАТ).

ОТТО ГАБСБУРҐ син б. цісаря Карла був на довшій авдієнції у през. Гінденбурґа.

ФЛЯМАНДСЬКІ СТУДЕНТИ демонстрували проти Бельґійців. Поліція увязнила кількох студентів. Університет замкнено на 5 днів.

ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА КРІЗА у Франції вже скінчилася. Премієром став Делядіє, міністром загран. справ Поль Бонкур.

НОВИЙ УРЯД ФРАНЦІЇ складається з 18 міністрів і 5 держ. секретарів. 16 членів теперішного правительства входило в склад попереднього. Партійна приналежність членів уряду така: 11 суспільних радикалів, 1 з радикально-суспільної ґрупи, 1 соціяліст, 2 з радикальної лівиці, 2 з незалежної лівиці. Поль Бонкур безпартійний.

УРЯДНИЧІ ПЕНСІЇ в Ромунії обнижено в столиці на 10 проц., на провінції на 12 проц. В армії пенсій не обнижено.

ПРАВИТЕЛЬСТВО РОМУНІЇ Вайди-Воєводи покликало знов до життя підсекретаріят для національних меншостей. Одначе на місце попереднього підсекретаря Німця Брандша покликано... Ромуна. За правительства Маніва цей секретаріят був уже скасований.

ЮГОСЛОВЯНСЬКА КОРОЛІВСЬКА ПАРА приїхала до Ромунії. Урядово запевнюють, що ціль приїзду родинні справи. З королівською парою приїхав також премієр.

АМЕРИКА запросила Анґлію, Францію, Італію, Чехословаччину та інші довжні держави на конференцію в справі воєнних довгів.

АМЕРИКА запросила Анґлію, щоб та прислала до Вашинґтону своїх представників. Делеґати обох держав мають переговорювати в справі воєнних довгів і інших загально-світових економічних проблєм. В Анґлії тим запрошенням не дуже захоплені, бо Америка за удогіднення в сплаті воєнних довгів жадає концесій у фінансовій і митній области. (ПАТ).

АНҐЛІЯ відкинула домагання Русвелта, котрий хоче узалежнити рішення в справі довгів від британських концесій у фінансово-економічній области.

ПЕРЕГОВОРИ в справі воєнних довгів між Анґлією й Америкою пічнуться з початком березня б. р.

ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР ПАКУЄ КУФРИ. По повороті з похорону б. президента Куліджа Гувер почав приготування до виїзду з Білого Дому. Четвертого березня б. р. Гувер з жінкою залишить Білий Дім, в котрім замешкає новий президент. Кімнати Білого Дому заставлені скринями, в котрі прислуга пакує всі презенти, одержані Гувером підчас його урядування. По залишенні Білого Дому Гувер поїде з жінкою на пляжу над Спокійним Океаном. Опісля поїде до своїх посілостей, щоб ратувати їх з фінансових труднощів.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ виконано в Філядельфії на дім приятеля Муссоліния Ді Сільвестра. Дітей і жінку Ді Сільвестра та секретарку присипали румовища дому. Ді Сільвестра в тім часі не було дома.

ВІЙНА МІЖ БОЛІВІЄЮ І ПАРАҐВАЄМ треває дальше. Параґвайське мін-во війни доносить, що болівійські літаки збомбардували шпиталь. Вбито 7 осіб, ранено 14. Болівійський ґенер. штаб заперечує сю вістку.

В НОВИХ БИТВАХ між військами Болівії й Параґваю обидві сторони стратили коло 2.000 в убитих і ранених.

ЯПОНІЯ будує на островах Маріянах і Паляв таємні оперативні бази для підводних лодок. Ті острови має Японія в заряді на підставі мандату Союза Народів. Тому вона не має права будувати там баз тимбільше, що ті острови лежать на шляху зі Злуч. Держав до Філіпін.

МІЖ ЯПОНІЄЮ Й СССР виникло непорозуміння з приводу промови япон. міністра війни Аракі, котрий сильно заатакував Сталіна.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЯПОНІЇ мало вже рішиться, що Японія виступає з Союза Народів. Причиною того кроку, як доносить „Юнайтед Прес“, має бути неприхильний для Японії звіт Литтона і наради над ним в комітеті 19-х.

Головна ціль освіти полягає не на тім, щоб ум свій напихати тим, що інші думали і робили, тільки на тім, щоб себе зробити здібним до самостійного думання і порядного виконування робіт свого звання (фаху) як також аби засадити в нас тверді моральні засади, після котрих маємо жити, бо без того станемо добичею дрімаючих в нас низьких гонів. (Смайлс, „Шлях до успіху“).

ТОРГОВЛЯ БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ **Вільгельма МАРКА**
Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.
Першорядні товари на реверенди та інші священичі одяги, шовки, полотна, капи, ковдри, коци у великому виборі. — Ціни умірковані — сплати ратальні. 17-1-3

НОВИНКИ

Концерти колядок у Львові відбудуться 5. і 12. ц. м. о год. 12-ій вполудне в церквах св. Юра, Преображенській і Успенській. Співатимуть хори: „Сурма“, радн. Купчинського й „Бандурист“.

Річниця „Бою під Крутами“ між студентами. Студ. Свято „Бою під Крутами“ відбулося в Академічнім Домі 30. І. с. р. при участи понад 300 студентів (-ток). Добре змістом і формою вступне слово виголосив студ. Брик. Пориваючий вірш студ. Янова „Крути“ віддеклямував з жаром студ. Лисик. Змістовний реферат про історичне тло та перебіг бою під Крутами відчитав студ. Масляк. Свято закінчено відспіванням національного гимну. Дня 30 січня наше студенство голодує на спомин річниці під Крутами, де лягло 300 київських студентів в нерівній боротьбі з московською навалою. Заощаджені в сей спосіб гроші складає на національні цілі.

Львівська Мистецька Сценка „Богема“ виставить 6. ц. м. в салі театру „Кольосеум“ музичну комедію „Жабуриння“. Текст п. Меріяма-Лужницького, музика п. В. Балторовича, оперта на мотивах укр. нар. пісень. Участь беруть пп. Сабат-Свірська, Козак-Вірленська, Сорокова, Сорока, Ольський, Гірняк, Т. Купчинський та ін. Балет творять учениці пластично-ритмічної школи п. Суховерської. „Богема“ започатковує отсим новий у нас рід мистецької творчости. Крім „Жабуриння“, приготовляється ряд нових річей, між ними „Пародію Фавста“.

Концерт в память М. Лисенка з приводу 20-ліття його смерти уладжує Муз. Т-во ім. Лисенка у Львові 8. ц. м. у вел. салі свого будинку, вул. Шашкевича 5. Програма: проф. В. Барвінський (реферат), п. О. Бандрівська (сопран), п. Е. Перфецький (скрипка), п. Д. Січинський (фортепян), п. М. Колесса (диригент), „Львів. Боян“, при фортепяні д-р Н. Нижанківській і п. А. Кос.

Свята Мазепи відбулися в Вербівцях, пов. Городенка та у Володимирі Волинськім.

Українські студентські організації у Львові вирішили не уладжувати підчас сегорічного карнавалу ніяких вечерниць.

Відділ української преси в берлінськім Журналістичнім Інституті заведено недавно заходом Українського Бюра в Берліні.

Український Науковий Інститут в Берліні призначив 10 стипендій для студіюючої молоді. Крім сего призначено 2 стипендії для українських журналістів, котрі одержали: д-р І. К. Гладилович і п. І. Витвицький зі Львова.

Перший український ремісничий цех повстав у Станиславові. До його управи увійшли пп. С. Снігурович, Іван Прокопів, Д. Сіменович, Павло Трач й інші.

В **Коломиї** засновано філію Т-ва Українських ремісників, промисловців і торговців „Зоря“. Головою т-ва став п. А. Стромецький.

В Дрогобиччині переведено масові труси та увязнення Українців, головно в Дрогобичі, Бориславі та Трускавці.

Буджет м. Львова на рік 1933/34 виносить около 20,000.000 зол. Дефіцит винесе около 570.000 зол. Видатки зменшено на 2,000.000 зол.

Нафтовий синдикат у Львові при вул. Костюшка 7 виповів службу всім своїм 58 урядникам з днем 1 травня с. р.

Супружа, уродини і смерти в Польщі. В III-ім чвертьріччі 1932 р. заключено в Польщі 52.180 супруж, уродин було 223.574, смертей 115.183, в тім 41.337 немовлят. Натуральний приріст виносив 113.391 осіб. На 1000 осіб було 6.3 заключених супруж, 28 живих уродин, 14.1 смертей і 13.9 натурального приросту.

Доходи з польських зелізниць по словам управителя мін-ва зелізниць інж. Буткевича впали о 12 проц.

Стежні листи розписано за заст. голови варшав. Студентської „Братньої Помоци“ студ. А. Чирицким. Сей студент, член ендецького „Обвеполю“, здефравдував 8.000 зол. і втік.

Помер голосний письменник Анґлії Ґелсворсі, котрий недавно одержав надгороду Нобля.

Ґрипа в Німеччині шириться головно між дітьми. Тому влада замкнула богато шкіл.

В Будапешті панує така ґрипа, що міністерство гонведів мусіли на якийсь час замкнути, бо не було кому урядувати.

Незнані досі матеріяли про побут Міцкевича в Москві в 1826 р. віднайшли в архіві московського ґенерал-ґубернаторства. Ті матеріяли має оповістити „Літературное Наследство“.

Між ученими в світі дається щораз виразніше чути голос, що науковою міжнародньою мовою повинна бути латина. До цего змагає головно Інститут римських студій з осідком у Римі.

Льондонський „Пейпл“ (Нарід) подає, що вчений Бечелор мав винайти апарат, який випускає лучі, котрі ні в чім не уступають сонішним лучам і зовсім нешкідливі.

Льойд Джордж у прияві 6 тисяч ліберялів закинув Мек Доналдови й Болдвінови утопізм і недбалість. Він сам, хоч скінчив 70 літ, політики не думає покидати.

Ц. р. минає 100 літ від часу, коли славний автор іллюстрацій Ґустав Доре прийшов на світ, а 50 літ, як умер.

Берлінський музик, проф. В. Бурмайстер, умер несподівано в 64 р. життя.

Мистецтво Европи в фіґуровій їзді на совгах здобули в Лондоні Соня Геніє, Норвежка та Карло Шефер, Австріець.

Французи обходять ц. р. 300-літну річницю уродин славного військового інжиніра, економіста й соціольоґа Вобан'а († 1707).

Лебрен зменшив свою платню як президента на 10 процент.

Від 7.—14. І. вмерло в Анґлії на інфлюенцію 1041 осіб.

В СССР переводять редукцію 20 проц. зелізничників (ПАТ).

Посмертні згадки

† **о. Осип Петрашкевич,** довголітний катехит і вчитель ґімназії „Рідної Школи“ в Дрогобичі, помер 25 січня 1933 р. Похорони відбулися 28 січня 1933 в Дрогобичі. В. Й. П.!

† **Христя Алчевська,** відома українська письменниця, померла на В. Україні ще в літі 1931 р., та першу вістку про се принесла „Рідна Школа“ щойно тепер. Вона перед війною піддержувала тісні звязки з Галичанами. Уродилася 1882 р. Перші свої поезії зачала печатати в 1905 р. в ЛНВ. В 1906 р. вийшла перша збірка її поезій п. з. „Туга за сонцем“, в 1911 збірка „Сонце зза хмар“, в 1912 „Вишневий цвіт“, в 1914 „Пісні серця і просторів“, в 1916 р. „Встань, сонце!“, в 1922 „Клематіс“, в 1930 драматична поема „Люїза Мішель“. Її твори печатали журнали: ЛНВ, Промінь, Шлях та ін. — В. Їй П.!

Жертви

Впр. о. Василь Ляльович, Мацина Велика, п. Лішінки к. Беча зл. 3.00 для сироти по священику. 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Добірний товар! Дешеві ціни!
Свідомий українець, який курить, уживає тільки
ТУТОК і ПАПЕРЦІВ
КАЛИНА
ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА
„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі
бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 19—?
82

КІНА

АДРІЯ: Парада любови.
АТЛЯНТІК: Бездомні.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Распутін.
МАРУСЕНЬКА: Распутін.
МІРАЖ: Москва без маски.
ОАЗА: Муж своєї жінки й ревія.
ПАЛЯС: 10 проц. для мене.
СТИЛЕВЕ: Веселий поручник і ревія.
УТІХА: Капітан Гвелен і ревія.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
Телєфон ч. 60-04. 1 5—50

„ФАРБОЛЬ“
Ю. СИНИШИН, Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.
Ґуртівня фотографічна, склад фарб, лякерів, покостів, щіток та пендзлів. — Артикули господарські — перфумерія.
Великий вибір — дешеві ціни. 15 2-3

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 9 лютого 1933. Ч. 9 (607).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам.доляр.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Три папські буллі

В звязку з ювилейним роком появилися три папські буллі.

Перша: „Nullo non tempore“ взиває вірних, щоби відвідували Рим й осягали відпущення гріхів при гробі св. Петра.

Друга: „In dicto a nobis“ дає пенітенціяріям на протяг пів року права уділяти відпущення задержаних гріхів.

Третя: „Qui umgratilim“ обговорює відпусти й умови для тих, котрі не можуть прибути до Столиці Церкви.

Вияснення в справі о. Дайбнера

Комунікат Апостольської Нунціятури у Варшаві.

ПАТ одержав від Апостольської Нунціятури отсей комунікат: У звязку з вісткою, яку подали деякі часописи, начеб о. Дайбнер вкрав з ватиканських архівів документи, Апостольська Нунціятура у Варшаві стверджує, що ніяких документів з ніякого ватиканського уряду ніхто не вкрав. Крім цего Нунціятура стверджує, що Дайбнер був висвячений на священика на Сході заки покликано до життя папську комісію „Про Руссія“ та що він не мав ніякої посади у Ватикані, не був секретарем ані урядовим ані приватним котрогонебудь з епископів. Поручено лише згаданому о. Дайбнерови догляду на його матеріяльне положення та догляду на його батька, поважаного священика, переклад часописів та упорядкування публ. бібліотеки Сх. Інституту.

Уряд й Українці

в освітленні мін. Перацкого.

На засіданні сенатської буджетової комісії міністр Перацкий виголосив промову. В справі відношення правительства до Українців Перацкий сказав ось що (Зміст): Колиб національні відносини на Волині і в Схід. Галичині представлялися в таких чорних красках,як це змалював сен. Макух, то я мусівби попасти в сумнів, чи булиб можливі співпраця і співжиття національностей, що там живуть. На щастя так зле не є і я того песимізму не поділяю. Зачеркнену минулого року лінію задержую. Одначе в такій замотаній ділянці сейчасові висліди не можуть бути наглядні. Крім того такі випадки, які були недавно на терені Схід. Галичини мусять гальмувати й утруднювати нашу працю. Співжиття і співпраця між польськими й українськими автохтонами мусять наступити. Властива дорога співжиття то взаїмне зрозуміння суспільностей. Відношення властей до УВО не зміниться. Узасаднювати сего не потрібую. (Сен. Макух: Всі політичні національно-українські організації осудили акцію УВО і відгородилися від неї). Хочу вірити, що це згідне з правдою. Одначе недавно була оповіщена відозва, котра накликувала до бойкоту монополевих виробів. Під відозвою були назвиська представників леґальних партій, навіть поміркованих. Отже не можемо думати, що всі відповідальні керуючі політичні одиниці зовсім відсепарувалися від тої акції. В українських часописах читали ми ґльорифікацію вбивств. До репресій супроти „Просвіт“ приступили ми тому, що ми стояли на становищі охорони суспільности перед протиустроєвими і протидержавними елементами, на якім і ви панове стоїте. Таке саме становище заняли власти до цілого ряду кооператив. У многих випадках стверджено, що головами кооператив і читалень були комуністи, котрі під покришкою свого становища вели руїнницьку діяльність. Такі огнища треба було знищити. Закидів з тої причини хіба не зробите нам панове. Натомість існують і розвиваються ті відділи„Просвіти“, котрі відгороджуються від комуністичних впливів і ведуть українську працю.

Пресовий законопроєкт

Не буде білих плям у сконфіскованих часописах.

„Ґаз. Поранна“ доносить: До сойму вплинув проєкт пресового закона. Проєкт має 10 розділів і 71 артикулів. Вихідна точка законопроєкту се 105 стаття конституції. Надзір над пресою матиме прокуратура. У виїмкових випадках також адміністраційна влада. Відповідальність за пресовий проступок паде передовсім на редактора часопису. Кождоразове заняття друків прокуратором вимагає судового затвердження в короткім, означенім законом реченці. В разі незатвердження конфіскати пошкодовані матимуть право судово допоминатися від держави звороту коштів. Нова і дуже характеристична в законопроєкті заборона видавати другий наклад з білими плямами по конфіскаті статті чи згадки. Сконфісковане мається заступити іншим.

390 міліонів дефіциту

в державнім буджеті Польщі.

В буджетовій комісії Сойму сказав мін. скарбу Завадзкий: Не тверджу, що загальне положення поліпшується. Навпаки, аналіза загального економічного положення доводить мене до заключення, що на добру конюнктуру ще за скоро. Одначе є вже деяке легке поліпшення. Докази: Від довшого часу нема вже надпродукції. Приблизні цифри обігу грошей кажуть, що нема ні надміру засобів ні браку запотребування. Податкові залеглости від 1-го січня 1933 постійно меншають. Я не є за введенням нових податків. Вимір доходового податку буде значно низший, бо зменшилися економічні доходи. Буджетовий дефіцит виноситиме понад 390 міліонів зол. Сей дефіцит більший ніж скарбові резерви. Тому треба буде або перевести поважні ощадности, або кредитові операції на внутрішнім ринку.

Поширюйте католицьку пресу!

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,
але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку „ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЕМА

Інтервю з Преосв. Григорієм Хомишином.

В урядовій „Ґазеті Львовскій“ читаємо:

Представник Аґенції „Всхуд“ звернувся до Й. Е. О. Епископа Хомишина з просьбою висловити свої погляди про актуальні біжучі справи. О. Епископ Хомишин перебуває тепер в Богородчанах, у скромнім білім дворику і зі всею вічливістю приймає відвідини. О. Епископ запрошує до свого кабінету праці й відразу видко, що не прибув до Богородчан на відпочинок.

— Про відпочинок нема мови — вияснює Преосв. Григорій. Зі Станиславова виїхав я лиш тому, щоби могти спокійно працювати здалека від щоденних занять, принять і авдієнцій...

Проблемів здається досить, зауважує співбесідник...

— О... дійсно тепер вони ростуть і дають богато тем до праці. Тут при сім бюрку повстала моя книжка п. з. „Українська Проблема“. Почав я її писати 15 серпня м. р. В міру як розвивалися події і питання книжка росла, під кінець треба було богато річей доповнити і підчеркнути.

— В який спосіб, Ексцеленціє, книжка, котра щойно печатається, дісталася до третих рук?

— Її просто викрали з друкарні, — сказав з усмішкою Преосвящений. Книжка ще не готова. Її забрали з друкарні, т. зн. забрали то, що я дістав до коректи і для зроблення поправок.

— Чи се правда, начеб Ексцеленція мали намір взагалі вицофати сю книжку?

— Се безоглядна брехня. Я зовсім не маю наміру вицофувати сеї брошури, ні брати назад чи перечеркувати то, що я писав. Се булиб доказ малодушія, малої витревалости. З вибраної дороги не зійду, хоч дорога веде через численні перешкоди і гори труднощей.

— Чи Ексцеленція булиб ласкаві кількома словами начеркнути напрямні провідної думки і заложення сеї книжки?

— Вона складається з двох частин. В першій розвиваю питання печаливости о мій нарід і перестерігаю перед наслідками зле понятого українського скрайного націоналізму. Річи називаю по імени, нічого не скриваю. Говорю отверто до чого довів націоналізм. В другій частині ставлю програму позитивної праці, опертої на засадах віри і релігії. Католицька Церква мусить лучити в собі дві характеристичні ціхи: консерватизм, одначе рівночасно й узгляднювати поступ. Греко-католицьке духовенство мусить бути піоніром культури і моральної сили народу. Духовенство мусить стояти на сторожі порядку і льояльности. Духовенство мусить дбати про виховання громадянства, духовенство мусить вчити відріжнювати добре від злого. В книжці займаюся справою целібату і стверджую, що власне безженність духовенства се проблема проблемів. Уважаю, що наш

жонатий священик не може так працювати, як того вимагає його післанництво, а передовсім теперішне положення, не може вкладати в працю стілько енергії, стілько часу, як того вимагає вага хвилі.

— Ексцеленція Преосвящений, без сумніву слідили останні події, котрі започаткував напад в Городку?

— Я відчув їх дуже глибоко. В українській суспільності ті події викликали велике замішання. Повстає питання, що треба робити дальше? Чи працювати позитивно в користь спокою, співжиття і співпраці, чи ждати і животіти, чи заняти вигідне місце в опозиції?

Я — говорить дальше Преосвящений — осуджую терор і пасивність. Віддавна йду по тій лінії і виказую, що нам Українцям, треба заховати повну льояльність супроти держави і перевести консолідацію, щоби польські чинники і польське громадянство знали, що мають перед собою солідний чинник, розважну суспільність і щоб це був аргумент, що з нами треба числитися і говорити.

Задумую, казав дальше Преосвящений, видати в найблизшім часі пастирський лист до вірних, в котрім маю до обговорення кілька справ. Між вірними, греко-католиками шириться сектарство. Зявляються особняки, що стоять на чужім удержанню, якісь вигнані студенти богословії, реемігранти з Америки, звихнені гімназисти і закладають фантастичні секти, що намагаються ввести до нашої суспільности поганські кличі. Часто звертаюся до Правительства з просьбою о поміч і добре булоби, щоби Правительство з цілою енергією поборювало тих ошуканців у святих справах.

— Чи Ексцеленція булиб ласкаві висловити свій погляд про можливість співпраці і тіснішого польсько-українського співжиття?

— Сю проблему признаю дуже трудною, одначе важною для будучности. Вважаю, що є українська група, котра хоче співпрацювати. Тій групі треба піти на руку. Треба, щоби Правительство більше цікавилося. Скрайним елементам треба відобрати богато аргументів. В моїй книжці виказую для добра українського народу, що за всяку ціну треба стреміти до успокоєння умів, а ту ролю мусить сповнити передовсім Церква і греко-католицьке духовенство в области віри і релігії. Праця мусить бути лише позитивна, позбавлена сантиментів. Вірю в добрі наслідки такої праці. Бо фантазія все залишиться фантазією, а реальна праця повна посвяти се найвисша поезія.

— Отже Ви Ексцеленціє доброї думки?

— Підчеркую, що обидві сторони мусять для здійснення визначеної цілі змінити богато поглядів, мусять програми піддати ревізії. Не треба скривати, що обі сторони богато завинили — і Поляки й Українці. Все ще досить часу, щоби зачати... нове життя.

Такий сенс — закінчив Преосвящений Хомишин — має моя книжка „Українська Проблема“.

Масові увязнення й арештування
НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

АТЕ доносить: За крадіж збіжжа з державних магазинів ДПУ засудило 3-ох селян на кару сверти. В Копеляках на Лівобережжі ДПУ розстріляло 2 українських робітників під закидом аґітації проти совітських господарських плянів. В ріжних місцевостях України увязнено масу Українців, між ними богато членів компартії. Закидають їм, що помагали селянам укривати збіжжа перед „хлібозаготовкою“.

Пропитий гріш це гріш кинений в болото.

Відповідь на „Темну мраку“

В третьому числі схизматицького варшавського „Слова“ з дня 8. І. 1933 р. появилася на його 3-ій стороні стаття якогось криптонімного автора п. з. „Темна мрака“. У статті тій накидується якийсь, буквами О. М. підписаний схизматицький письмака на мене за це, що я написав брошуру п. з. „Тилявська схизма на Лемківщині“, а на Хвальне Видавництво „Української Католицької Орґанізації“ за це, що воно мою працю в окремій відбитці випечатало. Розсерджений та роздражнений фактом появи цеї брошури закидує він наперід У. К. О-ії й мені брак християнської любови до т. зв. „православних“, відтак посуджує мене о малокультурність, згл. некультурність, опісля закидує мені безличність, вкінці страшить мене й „Українську Католицьку Орґанізацію“, що згадана брошура не принесе нам „ні чести, ні слави“, бо — мовляв — „православні“ Лемки „евангельським світлом“ свойого „праведного“ життя докажуть щось цілком противного як це, про що пишеться у брошурі.

Подрібною довшою розбіркою повисшої напастливої статті займатися у своїй відповіди не думаю — тому, що вона ніякими поважними, правдивими аргументами не оперує, бо їх її автор не посідає. Скажу лише в справі поставлених закидів кілька слів, щоб автор напасти — разом з варшавським „Словом“ — не думав, що нам брак відваги і конкретних, засадничих та історичних аргументів до відпертя його напасти.

І. І так, наперід про християнську любов до т. зв. „православних“. Нехай собі схизматицький письмака добре запамятає те, що належить тут відріжнити подвійну любов, а це любов до т. зв. „православних“, як людей, сотворених на Божий образ і на Божу подобу, за відкуплення яких Христос проляв Свою Кров на хресті й помер, та любов до мнимих „православних“ як таких, себто як ложновірців, перевертнів і еретиків, відпавших від єдности з св. Христовою, Католицькою Церквою, та вперто перебуваючих в блуді.

1) Любов „православних“ в першому випадку, себто як людей, це моральний обовязок кождого чоловіка, тимбільше кождого християнина - католика тому, що вона випливає з засадничої, Христом - Господом наказаної любови ближнього й любови ворогів, до яких належать також і т. зв. „православні“. А така евангельська любов наказує: боліти душею й серцем над релігійним заблудженням „православних“, бажати їм добродійства правдивої віри й ласки навернення і спасення тай у цьому напрямі задля них працювати. І якраз руководячися такою любовю, написав я й свою брошуру п. з. „Тилявська схизма на Лемківщині“, а Хвальне Видавництво УКО-ї очевидно з таких самих мотивів і понук мою працю випечатало. Значить, бажали ми добра також авторові з блудного схизматицького табору, який написав і помістив свою повишшу напасть проти нас у варшавському „Слові“.

2) Любов до „православних“ у другому випадку, себто як схизматиків, відірванців від правдивої Христової Церкви і ложновірців, тим самим любов та захвалювання їх відступництва, релігійного заблудження і ереси булаб тяжким смертним ґріхом. І з тої причини така любов моральним законом строго заборонена. Впрочім нехай незрячий схизматицький письмака зпід стягу злорадного варшавського „Слова“ загляне до св. Євангелії!... А переконається й довідається наочно з неї, що вже сам Христос-Господь перестерігав своїх Апостолів перед фарисейським і саддукейським квасом, себто перед ложною наукою та облудними й бездушними, релігійними й обрядовими практиками фарисеїв і саддукеїв і грозив, що коли праведність Апостолів не буде інша й лучша від уданої фарисейської праведности, тоді й вони рішучо не увійдуть до царства Божого.

Тому, що якраз квасом цеї облудної, зверхньої, фарисейської праведности і духом гордости, ложновіря та лицемірства заражена також схизма або т. зв. „св. православіє“, і тому що вона зруйнувала духово колись високо цвитучі численні католицькі дієцезії первісного християнського Сходу та в нещасних народах б. Росії приготовила опісля пригожий духовий підклад для очайдушних сьогоднішніх експериментів крайного невірства, безбожництва й комунізму, — отже любити те т. зв. „св. православіє“, захвалювати його, підпирати й пропаґувати — булоб тяжким моральним злочином проти Бога, культури й правдивої релігії. Що більше!... Воно булоб заразом також і духовим самогубством, якого ніякий чоловік, тимбільше ніякий християнин-католик, ні ніякий віруючий нарід ніколи дозволено поповнити не може! Тому такої любови до т. зв. „православних“ та до їх свідомо чи несвідомо визнаваного ними схизматицького дурману нехай криптонімний дописувач „Слова“ не сподіється ні від мене, ні від УКО-ї, ні взагалі від жадного справдішнього католика та від ніякої справдішньої католицької орґанізації!... Зрозуміло?

II. Дальше закидує мені у своїй вгорі названій статті дописувач напастливого варшавського „Слова“ малокультурність, згл. некультурність, яка — на його гадку — малаб ніби то проявлятися наперід у тих виразах, яких я у своїй брошурі уживаю на означення т. зв. „православія“ і т. зв. „православних“, відтак і в цьому, що пишу в скобках, згадуючи про т. зв. „православні“ богослуження в Тиляві й на Лемківщині. На це відповідаю так:

1) Про т. зв. „св. православіє“ і т. зв. „православних“ висловлююся у своїй брошурі в такій формі та при помочі таких термінів, на які вони собі заслугують і які варшавську схизму та її підлу, юдину, руїнницьку роботу в Тиляві, в Терстяній й на Лемківщині вірно схоплюють і характеризують. Бо це не тільки право, але також строгий обовязок кождого культурного, освіченого автора — зображувати описувану ним річ, особу або чинність чи якенебудь інше явище такими, якими вони в дійсности є. А що вірне представлення цеї дійсности коле когось в очі, то цьому вже дотичний автор не винен. — (Далі буде).

Антін Кругельський.

Що кується в Доорн?

Жан Мартель окремий висланник „Пті Журналю“ до місця осідку б. цісаря Вільгельма II в Доорн (Голяндія) так описує свої враження: Місто Доорн се тепер якесь дивне замкнене огнище таємної орґанізації, яке дуже старанно скривають перед оком непокликаних. Всі мешканці дооколичних готелів Німці. Се постаті, що пригадують професійних військових. Численні самоходи скоро мчаться по вулицях міста і вїзджають до замку Вільгельма і таксамо скоро зникають. В 74-ту річницю уродин Вільгельма прибуло до Доорн понад 30 німецьких князів, ґенералів і висших урядників. Не мали вони вигляду прочан. Всі подобали радше на заговірників. Між гістьми були кн. Ольденбурґ-Янушав довірений Гінденбурґа і кн. Генриха голяндського, що бере живу участь в німецькім монархістичнім русі (ПАТ).

ІСТОРИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

в справі Лугової Орґанізації.

4) Ред. Кузьмович: Передовсім стверджую, що мене як члена партії УНДО п. Боднарович особисто ображує. Що до справи Лугів, то досі були ріжні похибки, як нпр. нескликання передгим конференції. Блуд і те, що нова партія хоче виграти на контроверзії. Похибкою було розвязати Луги тому, що лають. Я був найбільшим екстремістом, коли був ґімн. учителем, меншим вже коли став директором, найменшим коли став інспектором. Чому? Бо почував на собі що раз більшу відповідальність за долю що раз більшої скількости людей. Говорю про се тому, щоб на прикладі показати, що хто не почувається до жадної відповідальности, той екстреміст. В національному житті тяжко, щоби всі годилися. Наші націоналісти кажуть: Нехай всі українські орґанізації знищаться а ми не уступимо! Річ в тім, щоб не було такої деструкції, як у „Комарі“. Це вже понище всякої етики. Мимо того не треба зражуватися. — Ред. В. Целевич: Не буду тут боронити партії (УНДО), бо це невідповідне форум. Ми зведемо боротьбу з новою партією де инде. *(Ред. Боднарович: „Нема нової партії!“).* В різдвяtім числі „Н. Прапора“ була нова партія, а тепер вже нема? Малюванням когось в ґенеральськім строю і в рогатифці можна собі вдобути легко популярність... *(Ред. Боднарович: „Я за те не відповідаю!“).* Є пресові заксіи та пресові приписи, таксамо як для товариств. Отже консеквентно булоби сказати, що й „Рідна Школа“ не повинна істнувати, бо вона „піддана“ під контролю влади. Така вже система в державі, в якій живемо. — Студ. І. Дурбак: Говоритиму тут як ґ. січовик і луговик. Дивно мені, що тих 10 людей, що відбули нараду в справі Лугів (співробітники „Н. Часу“, „Н. Прапору“ і „Н. Справи“), мали сумніви, чи Луги нам потрібні. Якби вони знали Луги блище, який в них панує настрій, напевно не сумнівалисяб. Тут говорилося: „Ми не нападаємо на особи, не клеймимо Дашкевича особисто“. А карикатура в „Комарі“? А такий напис у вивісці „Н. Прапора“: „Чи творити нам дашкевичівські Луги?“ Хіба це не особисті напади? Д-р Дашкевич переминув статути Лугів таксамо „добровільно“, як „добровільно“ несеться часописи до цензури, як „добровільно“ Рідна Школа підлягає кураторії і т. д. Тут було сказано: „Ми маємо право боротися за свої права“. Але чи маємо право боротися в тім напрямі, щоби погіршити наше положення? Гадаю, що ні. — Ред. Яворовський („Н. Прапор“): Від двох тижнів щось діється в краю. Стверджую розбиття поглядів між нами. Нарада пішла „in meritum“ справи. Хочу стверднти обективно: Перша неправильна річ це істнування Лугу як непартійного т-ва. Ніде такого нема. Нпр. в Німеччині нема непартійних спортових товариств. Без звязку з політичними кругами годі робити експерименти. Д-р Дашкевич зробив небувалу у нас річ. Це політична справа. Новий факт викликав у нас розбиття поглядів. Лугова Орґанізація без основ в народі, незбудована на клясах. Одна партія проти нового статуту Лугів, друга за. Розумію становище УНО. Але чи ми маємо робити те, що нам кажуть? Ми програли мілітарно. Але капітулювати тепер душевно? Піти на те, це смерть! Можемо собі сказати, що Поляки недурні. Д-р Дашкевич робить на мене враження, що він чоловік доброї віри. Та життя зліквідує його дуже скорим темпом. Лугові орґанізації стануть у нас осередком польонізації. Не стануть, як д-р Д—ч не піде на те, але Поляки хочуть того! Правильним уважаю становище УРСП і УНО, але не розумію, як УНДО може не ставитися ніяк до цеї політичної справи!*(Ред. Гладкий: „УНДО це не 10 людей!“).* Якби ми були наперед зговорилися, тоді можнаб було інакше дивитися на ту справу. З психольоґією мас не можна не рахуватися. Маси вже виховані на новій ідеольоґії. Маса має свою збірну думку й остро реаґує. Деяка частина піде за д-ром Д—м. Та скорше як у Львові будуть зліквідовані Луги на провінції! — Д-р Дашкевич: Тут говориться про якийсь „вилім“. Чи ми перші його зробили? Таж центральним державним інституціям підлягають і „Маслосоюз“, піла кооперація, банки, „Рідна Школа“ і т. д. З новим законом про т-ва підлягатимуть таксамо всі наші т-ва. Я не скликав скорше конференції тому, бо й так булоби до повної згоди не дійшло. Наш правильник та інструкції це буде чисто фаховий підручник як вести руханку, спорт і впоряд. Видно, що ред. Боднарович хіба ніколи не працював на культурно-освітнім полі та не знає, що морального виховання не можна означити ні в правильниках ні в інструкціях. На це складаються бібліотеки, часописи, виклади, національні свята і т. д. Як можна думати, що до Лугів належатимуть Поляки! Чи знайдеться такий Поляк, що вбере Луговий мундур, вишивану сорочку, Лугову відзнаку та схоче слухати української команди? Я ніколи не був і не буду нічиїм рабом, що бездумно виконує примусово чужі накази. Хочу вести дальше Лугову Орґанізацію з користю для народу. Ми не фаєрмани ні ґімнастики. В 1930 р. було 30.000 Луговиків, тепер є тільки 10.000. Не хочемо голословно боротися за самостійні орґанізації, кидаючи на поталу таку важну для нас Лугову Орґанізацію. — Конференцію закінчено о год. 9.45 веч.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Руїнницька господарка москвофілів

„Діло“ напечатало кілька цікавих статтей про господарку москвофілів головно в тих народних установах, що з ласки власть імущих находяться в їх руках. Зміст: Ґіпотечні довги реальностей „Народного Дому“ доходять до міліона золотих. Крім того є ще богато короткоречинцевих позичок. Ціле обдовження Народ. Дому з залеглими податками хитається між півтора і двома міліонами золотих. Щоби поплатити найпекучіші довги, теперішний комісар Н. Д. посол Мих. Бачинський рішив продати монастир СС. Василіянок у Львові з церквою при вул. Зиблікевича. Щоби від наших церковних кругів дістати за те як найвисшу ціну, п. Б. пустив між Українців вістку, що церкву СС. Василіянок хочуть купити Домінікани. З тої продажі Б-й сподівався дістати пів міліона зол. З того 300.000 мало піти на залеглі податки Нар. Дому, а решта по половині мала піти на ратунок банку „Защита Землі“ і на „Русскій Ревіз. Союз“. Опісля Бачинський рішив продати маетности Народ. Дому Білку і Костеневу, а дальше й інші маетности. Москвофільський банк „Защита Землі“, колись знаменито загосподарений, опинився над берегом пропасти. Дирекція „З. З.“ у складі п. Солука і Жида Шайовича дібрала собі синдика банку д-ра Шайовича (рідного брата директора). З селян стягано довги безоглядно і роблено їм великі кошти, натомість Жидам довжникам банку навіть не протестовано векслів. Тепер банк має кругло 130.000 зол. страт. Крім того порозпозичали коло 130.000 зол. переважно Жидам, які не мають ніякого майна, або своє майно переписали на жінок. Коли всякі спроби санації банку завели, „защитники“ звернулися до п. Бачинського за допомогою. — Ставропіґійський Інститут наша найстарша установа в Галичині наслідком господарки москвофілів також опинилася в дуже скрутнім положенні. Перед кількома літами та інституція не мала жадного довгу. Тепер довги її доходять до 140.000 зол. Крім того сеніорат Ставропіґії підписав кавційні векслі на 40 тис. зол. для ратування „Защити Землі“. Гроші ті мусітиме Ставропіґія заплатити. Сеніором Ставропіґії є тепер ем. суддя Ґулла. В канцелярії є тепер двох платних урядовців: Ваврик і Турянський, хоч там й одному нема що робити. Друкарня Ставропіґії також працювала зі стратами. — „Общество ім. М. Качковського“ також задовжене. Поспішивши на ратунок „Защити Землі“ се т-во підписало кавційні векслі на 100.000 зол., своїх довгів має понад 20.000 зол. Колись те „общество“ мало кільканацять тисяч членів, тепер нема і тисячки. Останні загальні збори сего т-ва дали право Головній його Управі продати деякі недвижимости на провінції. А має воно на провінції 12 недвижимостей, в тім 2 камениці в Бродах, площу в Сокалі, доми в Турці н/Стр. й у Чорткові і т. д. — „Русскій Ревізійний Союз“ має коло 220 членів-кооператив (РСУК понад 3.000 членів). З тих 220 кооператив лише 2 (словами: дві) активні! Матеріяльний стан „РРС“ безвихідний. Він не має навіть грошей ревізорам на дорогу, не має чим оплатити урядовців. Майже всі кооперативи, що належать до РРС, це як каже „Діло“ „не розсадники кооперативної ідеї, але деморалізації“. В таких обставинах ком. Бачинський зеднав собі управу РРС обіцянкою, що виеднає для нього 5.000 зол. одноразової субвенції від уряду. „Русскій Приют“ має 2 камениці при вул. Личаківській чч. 111 і 113. Ще три роки тому „Р. П.“ не мав ні сотика довгу; тепер вже поважно задовжений. — „Русская Школа“, заснована перед кількома роками не оснувала досі ні одної школи і взагалі не проявила ніякої культурно-освітної діяльности. Весь її маєток не перевисшає суми двох тисяч долярів. Усі її гроші ульоковані в невиплатній „Защиті Землі“. — Товариство „Галицко-Русская Матица“ розвивало колись живу наукову діяльність. Нині воно цілком мертве. Його камениця при вул. Жовківській ч. 28 не приносить доходу, бо льокатори з виїмком одного не платять.

Як там в „раю“?

„Ніхто не сміється; всі терплять і плачуть“.

Враження одного б. обожателя Большевій.

Часопис „Ля Кроніка“ в Лімі (Перу) помістив інтервю зі славним полудневоамериканським подорожником і філянтропом, Віктором Лярко Геррерою, котрий вернув недавно з Росії. Геррера оповідає, що передтим дуже подивляв Росію та її большевицький устрій, але як побачив те все на власні очі, зовсім розчарувався. Большевицький устрій називає тепер абсурдом: це не соціялізм, але страшна тиранія. Російський нарід це нарід невільників, що терпить страшну нужду. До Росії дуже трудно дістатися, а ще трудніше звідтам видістатися. При польській границі понищено дороги на 20 км., щоби ніхто не міг утікати. Життя в Росії незвичайно дороге, як ніде в світі. Плян пятилітки зовсім певно не вдасться. „Те, що я бачив, спричинило в мені страшне розчарування. Ніхто там не сміється: всі терплять і плачуть. Скрізь глухе невдоволення, яке ледви з трудом можуть здержати чекісти й большевицька жандармерія... Се неможливе, щоби той великий нарід вів дальше таке життя“. Геррера осуджує большевиків за те, що вони осуджують богацтво, яке становить підставу поступу. До Росії не приходить ані одна книжка чи часопис з заграниці (на руки горожан), але з Росії висилається на цілий світ тисячі книжок і часописів, які ложно величають большевицькі гаразди й щастя народу, що вмирає з голоду. Робітники в державних харчівнях дістають харч, який не годиться давати навіть псам і свиням...! Те, що діється в Росії, це злочин проти працюючого народу, який ніколи не бачить овочів своєї праці. Чужинці також дуже там терплять. Бракує найконечніших річей. Але є санаторії, лазні, захоронки, нераз аж до пересади уладжені. Є большевицькі бібліотеки, але мало читачів. Богато театрів і кін. „Але нарід без релиґії, зі зруйнованою моралю і стидом не може бути щасливим народом. — За „Осс. Романо“ подав о. І. Луб ЧСВВ.

Ґрипа в цілім світі

головно в Німеччині, Анґлії та в Еспанії.

ПАТ доносить: Епідемія ґрипи шириться в цілій Німеччині. В Берліні шпиталі переповнені хорими. Число хорих обчислюють на 5.000 осіб. Лікарі перетяжені працею. Щоденно замикають щораз нові школи в Берліні і в цілій Німеччині. В одній хемічній фабриці украли ліків проти ґрипи вартости 20.000 нім. марок. В Анґлії померло на ґрипу в двох останних тижнях около 4.000 осіб. В Еспанії шириться сильно ґрипа в Барцельоні.

Медведі й бакцилі

мають однакові звичаї.

Французька Академія Наук в Парижі перевела досліди над бакцилями пошестних недуг. Стверджено, що деякі роди бакцилів западають в зимовий сон таксамо як медведі. Будяться рівночасно зі звірятами, котрі будяться з зимового сну і котрим ті бакцилі защіплено та й зараз їх убивають.

ШІКАҐО

На „Золотім Березі“ Мічіґену.

Зміст: Шалений рух в Шікаґу. — Його реґулює стовп з мертвими очима. — А часом горить у Шікаґу!... — Що тоді діється на вулицях його. — Страшне іржання в стовпищі каміння і машин. — Коні в капелюхах. — Всі мови світа над одною водою...

8) Неділю тут так шанують, що ніхто не працює. Отож і звірятам в неділю доглядачі не дають харчів. Але морським львам мусять дати! Вони вже ревуть — упоминаються, хоч тепер год. 1 і пів, а їх кормлять о год. 4.

Ідемо дальше. Дощик перестав падати. Тільки озеро Мічіґен дальше піниться і дреться на „Золоте Побережжа“.

Такий був перший день мого другого побуту в Шікаґу.

*

А потому я довго жив у тім місті. І бачив у нім всі пори року і життя в часі них. Таке бурливе життя, що Европейцеві, котрий не бачив великих міст Нового Світа, тяжко представити життя в тих містах. Головна познака того життя — рух. Шалений рух! Рух людий і машин. Десятки тисяч авт летять улицями. Як повінь пливуть. День і ніч, день і ніч — безуговку. Малі мотоциклі, великі авта, величезні автові омнібуси на два поверхи. На перехрестях стоїть поліцай й задержує ту повінь та перепускає другу з іншої вулиці. А де рух більший, там роблять се автомати: на перехрестях стоять будки з зеліза й цементу, з очима зеленими й червоними як кров. Кліпне зелене око — можеш їхати, поки воно світить. Кліпне червоне — не вільно поки воно горить. І всі слухають того стовпа з мертвими очима! Велике місто вчить дисципліни. Часом хіба який пяний не додивиться й іде проти червоного ока. Вмить надлетить поліцай на шаленім мотоциклі: не — їде, а летить! Зручно виминає дику повінь машин і ловить переступника.

А часом горить у Шікаґу!... Тоді зявляються на вулицях малі червоні мотоциклі огневої сторожі й — женуть!! Проразливим свистом, який опановує весь шум і рев величезного міста, розганяють повінь авт і людей. А за тими малими — женуть великі, як огонь червоні, авта огневої сторожі, навантажені зелізними драбинами і сикавками. Женуть без памяти, трублять і свищуть. Навіть їдучи попри школи, не зменшують бігу. Се верх руху в сім величезнім місті, котрий все великий. Се рух взагалі небезпечний: він що року убиває тілько людей, що порядна битва в часі війни. Деякі компанії мають тисячі авт, напр. „Єллов“ (жовта). Ті авта летять скоро, скоро, як небезпечні потвори. І маєш враження, що ти в небезпечній пущі, де звідусіль чигає на тебе смерть. Ті компанійні авта навіть розмальовані так як гади: є жовті, є чорні, є такі як шахівниця — ріжних кольорів. І шиплять подібно як гаддя. А великі, як кров червоні, округлі лямпи, вмуровані в землю серед улиць, розмежовують шлях на дві части — в один бік пливе одна струя авт, у другий бік друга.

В середмістю глота і натовп авт не до описання. Коней не видно. Тут кажуть, що Вашинґтон освободив — Америку, Лінкольн — муринів, а Форд — коней. Форд се головний фабрикант авт. Тільки рідко можна зустріти поліцая на коні. Коли його кінь підійме голову й зарже у тім стовпищі каміння і машин, мається враження, що той кінь жалується на людей та заповідає якесь нещастя, таке велике й довге, як се місто: ним можна їхати 10 (десять) старокраєвих миль в однім напрямі...

Та не треба думати, що Шікаґо негарне. Мабуть ні одно велике місто не має таких парків і такої маси дерев в улицях. Се мабуть найзеленіше місто з великих міст світа. Є тут і такі тихі вулиці, як у Львові або у Празі: Зелень і тиша. Майже ціле місто потопає в зелені — з виїмком середмістя (котре називається „Луп“). А поза середмістям можна й коней ще бачити. В літню спеку йдуть вони повагом — у капелюхах. Бо жара тут часом дуже велика, хоч велике озеро недалеко. В горячі дні над берегом озера і в його водах неперебрані маси людей. Богато з них з дому їде автами вже в купелевих костюмах. Слухаєш — усі мови світа тут почуєш. Се правдивий новочасний Вавилон.

(Далі буде). Осип Назарук.

Нові інструкції Комінтерну

для комуністичної партії Німеччини.

З Москви доносять: У звязку з заряджениями правительства Гітлера проти комуністів західне бюро Комінтерну опрацювало нові напрямні розкладової роботи. Німецькі комуністи мають тепер розвинути передовсім нелеґальну діяльність. Управа партії має бути підпорядкована тайному комітетові, зложеному з трьох осіб. Сей комітет має дбати передовсім про вдержання боєвої сили комуністів у Німеччині.

Сто міліонів співробітників

ЧРЕЗВИЧАЙКИ

З приводу недавнього „ювилею“ 15-ліття діяльности ҐПУ один з московських часописів написав: „Кождий у нас доносить ҐПУ (чрезвичайці) про все, що знає. В тім лежить сила сеї інституції. Сто мілонів горожан дбає про те, щоб вона добре працювала. Так! Уряд має міліоновий штаб співробітників“. — Цей короткий цитат з большевицької преси достаточно характеризує відносини в „раю“.

Цікаве інтервю

з японським ґен. Аракі

Кореспондент орґану „Дайтше Альґем. Цнтґ“ мав інтервю з японським міністром війни, ґен. Аракі, котрий тепер в дійсности править Японією. Аракі сказав: В Женеві всі делеґації, а було їх 13, голосували проти Японії, бо всі вони не орієнтуються в азійських справах. В справі манджурського конфлікту ми Японці маємо властиво переговорювати тільки з Росією, Китаєм і Злуч. Державами Півн. Америки, бо ті краї заінтересовані в справі геґемонії на Спокійнім Океані. Одначе Росія й Америка не належать до Союза Народів, а в Китаю панує хаос, отже не може мати представника. Тому не бачимо причини, чому манджурський конфлікт малиб рішати чинники в тім незаінтересовані (т. зн. Союз Народів). Що до Росії то з нею Японія буде боротися поки Росія буде большевицька, але стане її приятелькою, коли Росія зречеться комунізму... З цілого перебігу інтервю видно, що Японія лучить розвязання манджурського конфлікту з розвязанням усеї величезної проблеми Азії. На разі після створення манджурської держави хоче Японія творити ще одну буфорну державу, яка має обняти округ Шан-Гай-Квану.

Спинили екзекуції

проти хліборобів в Америці й Канаді.

З Ню-Йорку доносять: „Пруденшіел Іншуренс Ко“ оповіщує про застановлення екзекуцій проти 37.000 фармерів (хліборобів) в Америці й Канаді, котрі разом винні 200,000.000 долярів. Інші асекураційні товариства в сімох стейтах оповістили, що постановили зробити таксамо.

ПЕДЮСТКИ

3. До світла.

На дворі ґарно аж душа радується, а я лежу хорий в ліжку. Лежу й очима слезавими від горячки дивлюся на зачинене вікно. Чисті проміні ще раннього сонця золотими нитками граються на його шибках.

Нараз забреніла на хаті мушка.

Дивлюся за нею. Вона летить прямо до вікна. В повному леті вдаряється до прозорої шибки й відлітає назад.

По хвилині знов ще в більшим розмахом прилітає, вдаряючи собою до шибки.

Та дарма. Прозорої шибки не пробє.

Ще вдруге і втрете повторяє бідна мушка свої даремні зусилля.

Мабуть до світла, а може на волю рветься вона.

Дивлюся на муку маленької мушки і думка напливає:

Кілько разів і мій нарід, наче ця мушка зривався до світла й волі. Та дарма. На його шляху все було щось, що спиняло його лет. Нераз воно було й прозоре.

4. Песиміст.

У мене був добрий, сердешний друг.

В нас обох у всьому була одна думка, одно велике бажання.

Та невблагано жорстока доля розлучила нас.

Меніж оставила бездонна туги, безпросвітньої самотности.

*

Після трьох літ вернув мій сердечний друзяга.

Та... він вже не був він.

В його очах вже не ясніли іскри молодого запалу і високих змагань. Ці очі пригасли, наче зорі примрячені рідкою хмарою. Часто канули вони в пречисту синяву неба. Тоді в них відбивалося безмірря туги за чимось утраченим.

По давньому звичаєві пішли ми над улюблений ставок. Сонце заходило. Обперлося підборіддям о землю і прощало її довгим поглядом. Останні його проміні купалися у плесі ставка і перемінювали його в щире золото. Часом знімався легосенький вітрець, морщив гладеньке плесо і ніжним леготом гнав малі хвилі до берега.

Ми задивились на ставок і поринули в задумі. Далеко, де вода не сягала, на присохлому баговинні розцвіла пречиста лелія.

Показуючи на неї сказав до мене друг:

„Це символ моеї душі, що коріння запустила в болото, а чашу звертає до Сонця. Так воно все на світі буває, що навіть під непорочною леліею розливається погане багно“.

„Ні, друже мій сердечний, — заперечив я йому. Я радніше сказавби, що навіть на поганому багні може зацвисти лелія“...

— — — — — — — —

На протязі життя нераз доля метала мною, наче осінний вихор пелюстком лелії, а в мене все царила погода духа.

Я ніколи не був песиміст.

Ір. Назарко ЧСВВ.

Повстання Магометан

в Індії

В місті Альвар в Індії Магометани підняли повстаня з причини високих податків. Магометани зачали бійки з Індусами, знищили гіндуських божків у святині, повісили гіндуського священика та зруйнували богато склепів. Потім Магометани напали на анґлійські війська. В бою погибло 280 Магометан.

З КРАЮ

З Ярослава пишуть нам: Тут відбулася посольська академія Безпартійного Бльоку Співпраці з Урядом (ББВР). За винятком господарчого, чисто фахового звіту князя Любомирського з Перемишля, 3 інші посли, особливо пос. Бурда (б. ПНС) атакував дуже різко опозицію, що навіть тут давала про себе знати на ґалерії. — „Тимчасом не уряд, — говорив він — а світова кон'юнктура, виповідження торговельних договорів Чехословаччиною та Австрією на збут нашої рогатої худоби і свиней до тих країв, нарешті спадок анґл. фунта в 1930/31 довели кризу до самого вершка. Це вирвало селянам в Польщі 600 міліонів зол. в одному році. Щоби ратувати задовжених селян від руїни, утворено від 1. І. ц. р. Розємчі комісії, з правом ухилювати судові ухвали і сплату довгів розложити на 3 роки. Нова устава знесе взагалі довги лихварські; заплачені відсотки убють істинну. Невдоволенці з пострижин і зимна в Берестю накокошилися вже переймити владу. Не возьмуть її борше як через революцію. Коли потягнуть за собою армію, поліцію і люд і побідять, можуть поставити нас під стінку. Коли ні, то це може статися з ними! Держава се власність не партій а народу. 80% народу безпартійна, а партії творять для себе демаґоґи. Партії не збудували ще держави, але вже не одну завалили. Ще вчера польський селянин в Конґресівці за свою національність подавав „католік“, бо сказати „Поляк“ боявся. Нині вже польський нарід має свою власну державу. Польща се держава національна (?). Вона воскресла з туги всіх, а заслуг одного чоловіка. Тому всі, що дорожать відзисканим скарбом, вирекшись партійництва і порозумівшись, утворили Безпартійний Бльок, щоби причинитися до будови і скріплення держави під проводом одної голови. І знов прокинулися давні галапаси жирувати на власнім орґанізмі державнім, як жирували на чужім. Ті самі Дмовскі, що підносили золоту шаблю В. Князеві Константинові, що проти повстання Пілсудського жебрали для себе Статуту у премієра Віттого, за що зустріла їх там ганебна обида — ті хотять влади“.

Про Українців не було згадки, тільки про „нашеґо Русіна“, котрий каже, що „куждая річ має свою шаттензайту“. А про Жидів стільки, що „уряд чейже не каже бити Жидів!“...

Не хочуть стати селами

Гусятин, Живець, Новий Торг і 160 инших міст.

В адміністраційній комісії сойму вшехпольські й жидівські посли остро виступили проти проекту Полякевича, щоби 160 міст і місточок здеґрадувати до ряду сел і сільких громад. Ендеки арґументували, що між тими містами є й міста, що мають історичні імена як Гусятин, Живець, Новий Торг і т. д. Вкінці ухвалено, що міста, котрі мають поверх 3.000 мешканців, остануть містами.

Леґітимації емеритів

Мін-во скарбу видало обіжник у справі прольонґати і видавання емеритам леґітимацій, що управнюють до зелізничих знижок. Видавати і прольонґувати леґітимації має право Скарбова Палата у Львові. Нові леґітимації видаватимуть за оплатою 50 сот. наразі лише тим, що переходять на емеритуру. Тим, що вже мають леґітимації, видані попередними властивими властями, скарбові власти продовжуватимуть їх важність безплатно.

Присилайте передплату!

На Балкані

Федерація всіх полудневo-словянських держав?

В Софії, столиці Болгарії, проявилася несподівано нагла зміна настроїв. Десять болгарських ґазет перевело дискусію в справі господарського й політичного порозуміння Болгарії з Югославією. Яка се несподівана зміна настроїв, знає тілько той, хто слідив стару, закорінену ворожнечу між Сербами й Болгарами, ворожнечу ще скріплену двома недавними війнами, в р. 1913 і в рр. 1914—1918. Замітне в тій дискусії те, що про порозуміння зачали говорити навіть такі діячі, які передтим дивилися на ту справу дуже скептично.

Ідея такого порозуміння, хоч в останних часах була неможлива до здійснення, зовсім не нова. Вже з початком другої половини 19 ст. высказувалися за порозумінням визначні сербські й болгарські діячі, політики і письменники, котрі мріли про полученя всіх Болгарів, Сербів ,Хорватів, Словінців і Чорногорців в одній великій, полудневословянській державі, що сягалаб від Адрійського до Чорного Моря. Та думка проявилася знов на початку 20 ст. В 1906 р. поважно дискутовано справу сербсько-болгарської цлової унії. В р. 1912 наступив союз між Сербією, Болгарією й Чорногорою проти Туреччини, котрий закінчився вигранням війни з Турками, але зараз опісля прийшло до війни між Сербією й Болгарією. А потому в европейській війні обидві ті держави боролися по противних сторонах.

Та навіть в найгірших часах були на Балкані діячі, котрі не спускали з ока ідеї порозуміння. До них належав Стамбулінський, голосний провідник селянської партії. Італійський політик ґраф Сфорца наводить у своїй книжці „Постаті, що формують Европу“, свою розмову зі Стамбулінським, котрий сказав йому, що без злуки Болгарії з Югославією не буде на Балкані ні правдивого мира, ні добробуту. Такий сам погляд мали й визначніші товариші праці Стамбулінського. Та 9 червня 1923 р. наступила страшна катастрофа: Стамбулінського і його співробітників убито, а в Болгарії прийшли до керми нові люди й настали нові події. Тим краєм потрясала тяжка криза. До того серед македонських революціонерів розпочалася страшна, братоубийча різня. Били і переслідували кождого, хто тілько натяknув про якенебудь порозуміння з Сербією. Так скріпилася знов затяжна ворожнеча між тими народами.

Та від якого року в Болгарії знов збільшився вплив селянської партії так у „Собранію“, болгарськім парляменті, як і в правительстві. Рівночасно тяжка господарська криза ставила перед очі потребу змінити відношення до сусідів, бо всякі змови й договори з дальшими державами долі болгарського народу не влекшували. Факт оставав фактом, що найбільшою державою на Балкані була тепер Югославія і сусідські господарські взаємини з нею мусіли бути наладнані.

Стара ненависть між Сербами й Болгарами ще занадто закорінена, щоб уже тепер можна було сподіватися порозуміння між ними. Се ще неможлива річ, тим більше неможлива, що могутні европейські держави опирають свої політичні рахуби якраз на противенстві тих двох словянських народів і роблять все, що можуть, щоб той антаґонізм удержувати і скріпити. Одначе зовсім невиключена річ, що згадана дискусія не перший передвісник великих змін на Балкані.

Алькоголь спинює фізичний і умовий розвиток дитини. Батьки не давайте та не примушуйте своїх дітий пити алькоголю! Се страшний злочин!

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Комітет будови церкви СС. Василіянок у Львові при вул. Потоцького 95 влаштував у салі монастиря спільну просфору. До столів засіло біля 180 осіб. Між присутними було богато представників духовенства, світської інтеліґенції, одначе переважало дооколичне міщанство і робітництво. Преосв. Никита висловив надію, що церква СС. Василіянок буде вибудована до 3 літ. Відтак промовляли ще кілька бесідників. Переведена збірка на будову церкви дала 189.44 зол. Гості мали нагоду також почути вдатні виступи хорів: семинарії СС. Василіянок під орудою пані Гладилович і малої семинарії під орудою п. Д. Котка.

Св. Конґр. Обрядів розглядала на „партикулярнім“ засіданню 24. І. важність Апостольських процесів щодо чуд, які вчинили блаженні: еп. Вінкентій Страмбі, Пассіоніст; Йоган Боско; Конрад з Парцгам'у, братчик Чина Капуцинів; Людовика Маріяк, основателька Згром. Доньок Любови. Крім того розглядала справу двох Августиніян, трох Єзуїтів, одної Клярискі й одної Кармелітанки.

Від 21. І. Ватиканська радіостація правильно приймає й висилає радіотелеґрами всіх радіостацій Зл. Держав і їх кольоній.

В церкві св. Павла „алля Реґоля“ в Римі відбулися недавно 8-дневні благальні молитви за навернення ріжних народів (протестантів, незединених, Жидів). Участь взяла також вся укр. Папська Семінарія.

Великі ювілейні паломництва відбудуться с. р. не лише до Риму, але також до св. Землі.

Мадярська Кат. Акція заповідає великі ювілейні паломництва до Риму.

В Парижі домініканський провінціял Даде відправив спеціяльну Службу Божу для кіноматоґрафічних артистів і радіотехніків. Взяли в ній також участь високопоставлені особи.

Кардинал Бурн подужав і вернув з Риму до Анґлії.

В Югославії є тепер майже 6 міліонів католиків. В самім Белграді є 5 парохій, 4 церкви й кілька монастирів. Мешкає там архіеп. Родіч, приятель Українців.

Католики в Ліоні побудували для російських католиків східнього обряду каплицю св. Іринея.

Ап. Вікаріят східної Сибірі (Владивосток) не має вже ні одного кат. священика. Останнього о. Юркевича вивезли большевики на Соловки. Заняли також катедральну церкву.

О. Джон Консідін, ґенер. прокуратор американських маринольських місіонарів і през. аґенції „Фідес“ вернув з місійних країв до Риму. Відвідав важніші місійні центри в Африці й Азії. Зробив 95 тисяч кільометрів дороги.

В Каліфорнії вмер о. Едвард Ля Пуант (родом з Квібеку), що 25 літ працював між тамошніми Індіянами. На місійні потреби, головно на будову церкви видав ціле своє майно: близько 60 тис. доларів.

В Китаю є тепер (приблизно) 4.000 кандидатів духовного стану й 1.500 кат. священиків.

Навернення малябарських Яковитів зростають. Наміряє навернутися ще один їх **епископ.**

На Філіпінах ОО. Вербісти охрестили м. р. 4 тисячі осіб.

В Токіо кат. університет має 700 студентів.

В Гонґконґу богато поганських Китайців вписалося до кат. шкіл.

ОО. Салезіяни працюють в Китаю вже 25 літ.

В Індокитаю приходить богато поган до кат. церков послухати конференцій.

К І Н О

Про вагу кіна

Сучасний Св. Отець Пій XI., замолоду палкий альпініст, уже яко Папа не завагався ввести до Ватикану самоходи, радія, меґафони й ін. орудники сучасної техніки. Не вагався, бо узнав, що й технічний поступ може чимало помогти в поширенню католицької ідеї.

Сейже Папа звернув недавно увагу католиків на велику конечність: витворити фільм побудований на католицьких засновках. Реалізацією тої світлої думки занялися вже римські круги й недавно тому виїхало кількох священиків до Голівуду, вчитися фільмової штуки.

Чи кінове мистецтво справді така важна справа? Очевидно. Воно нині важніше навіть від театру і письменства. А важніше тому, що має сьогодня більший вплив на людей, ніж театр чи книжка. В театрі — пустки, книжка стала привілеєм богатих. Але кіно повне й зорова проповідь його безпосередна й могуча. У Львові деякі фільми оглянуло протягом місяця понад 60.000 видців, отже що пятий чоловік у Львові. А чи можна сьогодні сказати про проповіди в церквах, що слухає їх у місті що пята людина?!

Величезну ролю фільму як проповіди зрозуміли скорше від нас большевики. Сьогодня мають вони 4.200 сталих і 12 тисяч мандрівних кінотеатрів (для порівнання: Франція має всього 3.500 кін).

Чи скоро вдасться католикам розвинути свій фільмовий промисл так, щоб він міг стати грізним конкурентом акатолицького фільму? Але до часу того розвитку мусимо держатися бодай дефензивної тактики: де тільки можна поручати морально добрі фільми й бойкотувати всяке фільмове барахло. Тій покищо оборонній тактиці буде присвячена наша „кінова сторінка“.

Католицьке кіно у Франції

О. Й. Брауер помістив недавно в „Кельніше Фольксцайтунґ“ дуже цікаву статтю про працю французьких католиків в ділянці фільмової продукції. В тій статті між ін. читаємо:

Французька фільмова акція вийшла зі свідомих ціли зусиль т-ва „Обєднання Католицьких Робітничих Союзів“ скласти спис доброї фільмової продукції тодішних чільних фірм: Гомон, Пате й Обер. Вислідом сего змагання була вже в рр. 1908—1914 фільмова ліста, що обіймала 75 сторін, зіставлена для ґенерального секретаріяту Обєднання. Її напечатали й видали коштом згаданих кінофабрик. 762 фільмів призначених на продаж і визичування, з того 7 реліґійних, 327 поучаючих, 160 драматичних, 258 комічних — отсе фільмовий матеріял з католицьким світоглядом. Його більше, ніж ми сьогодня, 20 літ пізніше, можемо в Німеччині дати нашим парохіяльним і спілковим кінам. Католицька фільмова праця йшла по війні майже вповні через „Акцію доброї преси“. Вона має сьогодня отсі окремі відділи: 1. Продаж апаратів, вчасти зі спеціяльною апаратурою, для потреб католицької фільмової акції, також радіо і тоновий фільм. 2. Виробництво фільмів і їх випозичальня. 3. Виробництво вузьких фільмів (9.5 мм і 16 мм) і випозичальня. 4. Виробництво, випозичальня і продаж діяпозитивів. 5. Виробництво, випозичальня і продаж лент з образами (т. зв. стоячих образів для незапального кінофільму). 6. Виробництво і продаж стереових листівок. 7. Видавання двох важних фільмових інформаційних часописів: „Dossier du cinéma“. знаменито редаґований, приносить зміст кожного нового фільму з докладним означенням через відповідну букву, чи він надається для „патронажу“ (катол. бурси), родини, освічених і дорослих або дітей. „Fas irateur“ (30-ий річник) обговорює орґанізаційні справи, технічні, посередничить при продажі, випозичуванні і виміні фільмів й апаратур, дає вичерпуючі, богато ілюстровані зміст фільмів; це передовсім орґан французьких католицьких фільмових аматорів. У Франції є тепер 2.300 парохіяльних кін! Сі парохіяльні кіна вчасти скромні, але модерні і практично уладжені з около 800 сидячими місцями. Але найбільш поучаюче: аматорський фільм дійшов до найменшого села в Піренеях. Щоби з найліпших фільмів могли користати рівночасно велике парохіяльне кіно і найменший „патронаж“ (католицька бурса), то найліпші річи фільмового виробництва „Акції доброї преси“ появляються в звичайнім і вузькім форматі. Французьких огнетрівалих вузьких фільмів є понад 4.000. Найліпші з них: „Велика приятелька“, „Тереса Дитятка Ісуса“, „Бернадетта“ (два ґаґіоґрафічні фільми), дальше фільми про св. Франціска „Фратре Соле“, „Мученик з Ст. Максанс“, „Фабіоля“, відтак місійні фільми: „Серце апостола“, „Фікірі і Бамбуля“ (для дітей), „Княжна Тереса“, „Серед бурі“ і т. д. Останні фільми тонові.

Львівські кіна

На тому місці будемо давати рецензії фільмів, які висвітлюють львівські кіна. Сі рецензії допоможуть в орієнтації щодо вибору фільму також і провінціональним видцям, а колись може навіть і католицьким власникам кінотеатрів.

Кіно „Касіно“ — ЧЕМП.

Фільм американського жидівського виробництва Метро-Ґолдвайн-Меєр. Тема зворушлива: легкодушний пяниця й ґрач Чемп навертається до кращого життя з любови до свого сина Дінка. Упадки й підеми Чемпа, дитяча (може надто зріла) любов малого Дінка, все те має безперечно додатний вплив на видця. Гру знаного артиста Вволлеса Бірі (Чемп) і малого зорянця Джекі Купера (Дінк) знаменито повів і зорґанізував режисер Кінґ Видор. Попри умораляючу тенденцію фільм „Чемп“ повний емоцій: кінні перегони, боксерська боротьба й ін. Не диво отже, що задля таких прикмет можна вважати сей фільм за справді мистецький, непересічний твір американської кінематоґрафії й варта його поручити.

Кіно „Коперник“ і „Марусенька“ — РАСПУТІН.

Від мистецького твору вимагаємо не тільки поставлення якоїсь проблеми, але й відповіди на неї. „Распутін“ того не дає й тому годі його вважати мистецьким твором. Се радше драмована хроніка життя Распутіна, але без властивого прольоґу й без переконуючого вияснення психіки того чоловіка. Славний артист Конрад Файдт старався як міг вжитися в ролю Распутіна, але ні йому ні режисерови не вдається переконати видця. „Распутін“ цікавий одним: режисер зумів у тому фільмі представити візуально ґріхи проти шестої заповіди так, що вони видця відражають, а не приманюють. І автор сценарія і режисер і актори не доросли до розвязки проблеми Распутіна, бо мабуть усі вони нереліґійні люди. Емоції „Распутіна“ брутальні й на мій погляд шкідливі для видця. Декорації спершу дуже гарні, де дальше тіршають.

Дико звучить в устах Распутіна французька мова. Невдалий і непотрібний фільм.

Кіно „Паляс“ — 10% ДЛЯ МЕНЕ.

Фільмова оперетка, польсько-жидівського виробництва. Звукова сторінка фільму перший раз Полякам удалася. Натомісць з кіном сей фільм має малощо спільного. Найліпша може креція Вальтера, всі інші більше театральні ніж фільмові артисти. Польські фільми мають одну велику хибу: режисерів, артистів і сценаристів у Польщі досі нема. Кождий польський (а властиво жидівський) режисер давніше обовязково пакував у кождий польський фільм „дворек“, уланів і большевиків. Тепер для відміни пакують „Льопка“ Круковського й балети двох конкуруючих варшавських ревій. А все те не має з кіном нічого спільного. В польськім фільмі обовязково мусять бути порноґрафічні вставки. Такі вставки колідують з моралю а з мистецького боку зовсім непотрібна річ. „10% для мене“, з виїмком одної зовсім непотрібної сцени, пристойний фільм.

Кіно „Вітіха“ — КАПІТАН ВВЕЙЛЕН.

Американський фільм з Ґарі Купером. Цинічна дівчина під впливом лицарського моряка й любови до дитини переміняється на добру жінку. Як додаток до фільму взялися деякі кіна на американський зразок давати по фільмі ще й ревієти. Отся сьогоднішна ревія це переважно порноґрафія. Дивно, що в кінах, де йдуть такі порноґрафічні ревії, більшість публики се шкільна молодіж, а навіть діти. Справді годі зрозуміти родичів і шкільні власти, які мовчки дозволяють на таке деправування. — О. М.

З вистави українських малярів у Львові

О. Плешкан: Дівчина.

КНИЖКА ІЛЮСТРОВАНА ҐРАМОФОНОВИМИ ПЛИТАМИ

Д-р Л. Гек видав у Монахові книжку п. з. „Шрай дер Степпе“. В ній описав пригоди й переживання у східно-африканських степах. Цікавий зміст доповняють численні світлини і... ґрамофонова плита, награна з обох боків. На тій плиті, котру можна награвати на кождім ґрамофоні, утревалено характеристичні співи тубильців, крики павянів, рик льва і т. п. моменти, що причиняються до викликання справді „африканського“ настрою. Безсумнівно скоро підуть за тим прикладом інші письменники. Цей помисл дуже щасливий. Він може викликати переворот у книгарській торговлі.

Анексія переважно словянської Дальматії позбавилаб Італії всякої свободи ділання в міжнародній области, бо зробилаб її спадковємцем тої Австрії, котру Італійці знищили та заразом спадковємцем усеї ненависти проти Австрії. (Карло Сфорца).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА РЕЗОЛЮЦІЇ ЦК. УНДА з закликом до послуху відповіла ґрупка „Нового Часу“ в редакційній статті п. з. „Кріза проводу“. В тій статті говориться про крізу д о в і р я до проводу УНДА, котра виступає тим виразніше, чим ярківе виявляється безрадність проводу. „Скріпити авторитет механічними способами — даремна справа. Для проводу почують загальний респект, його слухатимуть, коли відчують, що він справдішний провід, що він не відмежовується від трудних проблємів життя, але їх розвязує, життям кермує“. Се очевидно натяк на те, що Центр. Ком. УНДА відложив своє рішення в справі Лугової Орґанізації.

ҐЕНЕРАЛЬНА ДИСКУСІЯ над буджетовим прелімінарем Польщі вже скінчилася. Тепер йде подрібна дискусія. В посольських кругах, як каже „Хвіля“, зробив враження факт, що представники Укр. Клюбу (УНДО) в ґенер. дискусії не забирали ґолосу. Се звязують з останньою авдієнцією д-ра Дмитра Левицького, голови УНДО і пос. Луцького в мін. внутр. справ Перацкого.

НОВОІМЕНОВАНИЙ ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА полк. Беліна Пражмовский вже обняв урядування. — Він уродився в р. 1889 в Сандомирськім. Ґімназію скінчив у Варшаві в р. 1908, відтак студіював на політехніці у Львові та в ґірничій академії в Леобені. В р. 1909 вступив до „Союза чинної боротьби“. В р. 1911 на приказ коменданта Пілсудского обїхав більші міста Західньої Европи й орґанізував там польські „Союзи чинної боротьби“. Від 1913 р. до війни був у Кракові заступником окружн. коменданта тої орґанізації, а дня 2. VII. 1914. вирушив як комендант першої патрулї на терен Конґресівки. Від того часу брав участь у всіх боях І бриґади польських леґіонів. В р. 1920 здобув Вильно. Відтак був у своїм маєтку в Ґодзінові. Від 16. VII. 1931 дотепер був президентом Кракова.

В ПОЛІТИЧНИХ КРУГАХ припускають, що в черговій каденції президентом Польщі буде вибраний Валерій Славек.

МІНІСТР БЕК сказав у Женеві, що договори про національні меншини надуживають для чисто політичних починів. Ціль тих починів паралїжувати державну працю і творити окремі привілеї для деяких ґруп ґорожан коштом інших. Польський уряд противиться того роду акції.

СОЙМОВА КОМІСІЯ для посольської незайманности видала судам двох ендецьких послів і трьох послів ББ., між ними пос. Маріяна Домбровского, начального редактора „Ілюстр. Курера Цодзенного“.

ЗІ „СТРОННІЦТВА ЛЮДОВОГО“ виступили 2 посли Янушевский і Жонса. Оба перейшли до санаційного табору. Досі стратила ся партія в біжучій соймовій каденції 6 послів. Всі перейшли до санації.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКЕ МІН-ВО ВНУТР. СПРАВ не затвердило статутів „Т-ва Українських Учителїв“ в Ужґороді. Свою відмову мін-во „узасаднило“ тим, що в статуті т-ва мову і народність означено як „українську“. Се противиться правним постановам, на основі котрих мову і народність домашного ґорожанства Підкарпатської Руси означується як руску (малоруску, русінску).

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ПОСОЛ в Москві Лукасевич зложив вірительні ґрамоти ґолові ВЦІК-а Калінінові на Кремлі. В промові Лукасевич підчеркнув, що буде старатися навязати торговельні зносини, а також вимін здобутків в области науки і мистецтва.

Алькоголь руйнує добробут одиниць і цілих народів.

В КИЇВІ розстріляли директора і 6 урядників кооперативних централь. Найбільша їх провина була ся, що вони видавали харчі некомуністам.

КОЛИ ВІЛЬҐЕЛЬМ II ВЕРНЕ ДО НІМЕЧЧИНИ. Визначна особа з окруження Вільґельма II заявила співробітникові „Ле Пті Журналю“, що б. цісар верне до Німеччини тоді, коли нарід виразно того зажадає.

КРІВАВІ БІЙКИ між комуністами і ґітлерівцями в Німеччині не припиняються. Проти комуністів видано цілий ряд острих заряджень. Конфіскують їх пресу, забороняють вуличні походи і пильно контролюють діяльність комуністичних орґанізацій.

СОЦІЯЛДЕМОКРАТИ в Німеччині виступлять разом з комуністами проти правительства Ґітлера.

СОВІТСЬКА ПРЕСА пише, що прихід до власти Ґітлера це алярмовий сиґнал для пролетаріяту цілого світа. Ґітлерови предсказує та преса скорий упадок, бо його впливи параліжує Ґуґенберґ.

БОЛЬШЕВИЦЬКА АҐЕНЦІЯ ТАСС заперечує вістку в ґазеті „Ніці-Ніці“, що СССР і Китай заключили тайний договір в цілї скріплення бойкоту японських товарів.

ВИЇМКОВИЙ СТАН В РОМУНІЇ. Рада Міністрів в Букарешті завела виїмковий стан в Букарешті, Яссах, Ґалацу, Чернівцях та в нафтових округах Прагова й Фімісаор.

НА УҐОРЩИНІ сильно підвисшили безпосередні й посередні податки, особливож податок від чиншових домів.

ПАРИЖСЬКА „РЕПЇБЛІК“, орґан радикалів, доносить, що підсекретар загр. справ Піер Кот виступить з ініціятивою ревізії мирових договорів. За два села Айпен і Мальмеді до конфлікту не варт доводити. Отже розходиться о Шлеськ, Данціґ і кольонії. „Репіблік“ думає, що наперед звернуть Німеччині частину її кольоній.

У ФРАНЦІЇ чимраз частіше повторяються заворушення і страйки. Тому міністр внутр. справ вніс проект закону про введення виїмкового стану. Палата послів цей законопроект уже ухвалила.

РАДА СОЮЗА НАРОДІВ вислала до Параґваю і Болівії телеґраму з зазивом припинити всяку воєнну акцію з загрозою примінення санкцій.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК в Женеві повідомив секретаріят Союза Народів, що Японія хоче навязати з Китаєм безпосередні переговори в справі Манджурії.

Маленький фейлетон

Як умиватися?

Перед умиванням обличча треба приготовити на руках богато миляної піни. Потому тою піною покрити обличча і трохи виждати, аж миляні бульочки самі зачинають тріскати. Відтак змити піну й докладно вимити обличча, найлучше наперед теплою водою, потому холодною, вкінці як найбільше студеною. До т. зв. твердої води добре додати трохи соди і крохмалю. Милити обличча найлучше при помочи пензля, якого мущини вживають при бриттю, бо таким пензлем найлучше чиститься пори і не дразниться шкіри. Хто має чорні точки на обличчі, той повинен класти на обличча полотенце змочене дуже горячою водою або піддавати обличча діланню пари. Та найважніше: докладно митися. Дехто любить перед умиттям обличча чистити його кремом. Та лучше наперед умитися а потому вживати крему. Виїмки: Коли ви прийшли з улиці в часі сильного вітру і пороху або довго їхали автом, то не мийтеся зараз, але наперед покрийте обличча товстим кремом.

НОВИНКИ

Начальний редактор „Нової Зорі“ д-р Осип Назарук поважно занедужав. Дня 4. II. відвезено його до шпиталя у Львові. Супроти того просимо тих ВП. Панів, котрим відповідь на їх листи вже залягає, щоб були ласкаві виждати на відповідь, а тих, котрі матимуть якісь справи до редакції „Н. Зорі“, щоби були ласкаві адресувати листи виключно на редакцію а не на поодинокі особи.

Кружок „Рідної Школи“ в галицькій дільниці Львова разом з чит. „Просвіти“, т-вами „Будучність“ і „Луг“ влаштували спільну просфору в домівці хлопячої школи ім. Т. Шевченка. Присутних було біля 150 осіб. Настрій був дуже сердечний. На будову „Народного Дому“ в тій дільниці зібрано кількадесять золотих. Цікаво, що при столах крім старших гостей були також школярики. Виголошено цілий ряд промов на актуальні теми. Такі самі просфори влаштовано на Левандівці, в „Міщанськім Брацтві“ і в кружку „Р. Ш.“ ім. Ганни Барвінок при вул. Мохнацького.

Протиалькогольна анкета відбулася мин. тижня в Акад. Домі у Львові заходом Секції Українських Студентів Абстинентів при т-ві „Відродження“ при участи понад 200 студентів (-ток). Ухвалено одноголосно візвати все українське студентство до абстиненції від алькоголю й тютюну. При цій нагоді слід згадати, що на 110 мешканців Акад. Дому тільки двох студентів курить.

Українське студентство Львова уладжує концерт для вшанування памяти „Бою під Крутами“ 13. с. м. в салі Муз. Інституту ім. М. Лисенка о год. 7.30 вечером.

Вписи на Український Університет в Празі (факультети фільософічний і правничий) на літний семестр відбудуться між 15 і 28 ц. м. Адрес: Прага, II. вул. Штепанська 49.

Кооперативну Комісію при т-ві „Союз Українок“ у Львові приняли в члени Міжнароднього Кооперативного Жіночого Союзу (Ґільди) в Лондоні. Завдання цеї Комісії обєднати жіноккооператорок у праці над здійсненням кооп. ідей серед нашого жіноцтва.

Шкільний плебісцит в Бережанщині перевело 48 ґромад. Внесено 3081 деклярацій за 4724 дітей.

Вибили шиби в льокалї Стронніцтва Народового (ендеків) у Львові при вул. Пілсудського 11 підчас відчиту проф. унів. Тарнавского про автономію університетів.

Комуністичну масівку розігнала львівська поліція на вул. Рутовського. За протидержавні оклики увязнено двох демонстрантів Жидів.

Скажений пес покусав у Львові на вул. Клепарівській 4 особи. Пса застрілено.

Згоріли 32 господарства у Волі Постоловій, повіт Ліско. В полумях згоріло 5 коров і 9 безрог.

У воєнних могилах з часів світової, польсько-большевицької, українсько-польської й інших воєн поховано на терені Польщі 1.300.000 людей. Воєнних кладовищ у Польщі є 10.255. Удержання їх коштує 4 міл. золотих.

Апеляційний процес провідників „Центролївиці“ зачався 7 лютого бр.

Державну літературну надгороду Польщі одержав ц. р. Вацлав Берент за повість „Вивласнення Муз“.

Скількість учеників середних шкіл зменшилася з 211.153 в 1921 на 204.192 в 1931 р. Це зменшення відноситься головно до дітей села. Змаліла також скількість дітей ремісників. Натомість зменшення скількости учеників середних шкіл з середовища купецького, урядничого і вільних звань незначне.

На Шлеську наступила нова велика филя редукцій. Богато робітників позбавлено праці.

100.000 зол. річної пенсії бере директор „Польського Радія“. Підчас дискусії над буджетом мін-ва почти й телеґрафу один посол підчас читання цеї позиції закликав: „За що? За те кручення ґрамофонових плит?“

Ґітлерівський бурмістр міста Дессав Ґофман поручив директорови міської випозичальні книжок негайно усунути всі книжки комуністичного й пацифістичного змісту, між ін. всі твори Троцького та голосну повість Ремарка „На Заході без змін“. Їх місце мають заняти книжки патріотичного змісту.

Землетрус було чути в ночи в Солуні. Серед населення повстала паніка. Деякі Солуняни зачали втікати з міста. На щастя потрясення були короткі та не спричинили шкід ані жертв в людях.

Совітський корабель „Кола“ наїхав на підводну скалу на Білім Морі та, щоби не затонути, віхав на мілину. Йому на поміч поспішили з Мурманська два кораблі.

В Ромунії страйкують зелізничі робітники. Вони домагаються 40 проц. підвишки платні.

Новий тип літака без крил зладив в Сопроні на Мадярщині б. військовий летун Білер. Замість крил має цей літак рури подібні до ракет через котрі турбіна пропелера пересилає воздух. Літак має розвинути скорість 1000 км. на годину та може летіти у стратосферу до висоти 20 км.

Найстарший чеський оперовий співак Адольф Крессінґ помер у Празі в 85 р. життя. Він був останним представником старого чеського театру, втіленням історії чеської опери. Крессінґ грав перший ролю Вашка в опері Сметани „Продана наречена“ та виступав в ній 672 рази, останній раз в січні 1923 р. Від 10-ьох літ не виступав на сцені.

Венецький кардинал-патріярх дарував одному вбогому ґондоліерові власну зовсім ще добру ґондолю, хоч сам її потребує.

В день св. Антонія населення Риму обходить звичай посвячування ріжних звірят, головно коней.

Французька академія роздала з кінцем 1932 р. чимало нагород за „чесноту й літературу“ католицьким священикам, місіонарам і сестрам-монахиням.

В Італії відкрито виключно до ужитку авт велику дорогу з Медіоляну до Турину. Вона має 126 км. довжини і 20 м. ширини, 39 мостів, 72 тунелів і 84 віядуктів.

Тунель під Ґібральтаром зачнуть незабаром будувати.

Єврейський університет у Єрусалимі відкопав у м. Ель-Гамме (перехрестя Палестини, Сирії та Зайордання) старинну божницю. Підлога її виложена мозаїками з написами хто, звідки й кілько зложив на її будову. Стрічаємо тут перший раз назву „Капернаум“ Божниця має вид квадрату, поділена на 3 части, з двома рядами колюмн.

В Ірляндії комунікаційний страйк. Зелізничники й автобусові робітники покинули працю. Більші комунікаційні осередки обсадило військо.

Найбільші математики світа це три учені: д-р Роберт А. Міллікан, шеф Технольоґічного Інституту в Каліфорнії, о. Юрій Леметр, бельґійський Єзуїт, автор нової теорії про повстання всесвіта й д-р Альберт Айнштайн, автор теорії про зглядність.

Везувій будиться. Директор обсерваторії на Везувію проф. Малядра доносить, що в останних 48 годинах занотовано 200 потрясень Везувія, з того 4 сильніші. Матеріяльних шкід нема.

Китайський ґенерал Чанґ-Кай-Шек заборонив своїм військам займати на кватири кат. місійні станиці. До католиків відноситься прихильно.

Церква з коралів істнує на малому острові Мейч серед індійського океану. Вона побудована з квадратових, гладко тесаних коралевих брил, що блищать до сонця як найкращий мрамор.

В. М. Васнєцов, славний російський артист-маляр, помер в нужді в Москві.

Велику пляму на сонці зауважила астрономічна обсерваторія в Ель Сальто в Чілє. Вона мала викликати великі филі спек і морозів та скріпити діяльність вульканів.

Війна між Зулюсами. Доносять з м. Дурбан в Африці, що два ворожі племена Зулюсів в долині Умтвалюмі ведуть завзяту боротьбу. По обох сторонах воює около 4.000 Зулюсів. Богато сіл попалено. Вислано військові відділи для привернення порядку.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Центральний Кооперативний Банк (Центробанк) у Львові переніс своє місце осідку з льокалю в Ринку ч. 10 до власного будинку при вул. 3 мая ч. 15 у Львові.

Нові кооперативи. Дирекція РСУК приняла в члени 14 кооператив: „Суспільний Промисл“, кооп. з відпов. уділами Львів-Богданівка; „Проміння“, кооп. з обм. відпов. Львів-Левандівка; дві „Українські Райфайзенки“ в с. Кудобинці, п. Зборів та в с. Чижиків, п. Львів; чотири „Районові Молочарні“ в с. Жабе, п. Косів, в с. Камінка лісна, п. Рава Р., в с. Первятичі, п. Сокаль і в Рудках; кред. кооп. „Поміч“, Кобиловолоки, п. Теребовля; „Міщанська Торговля“, Радехів; госп. спож. с-ка „Дністер“ в с. Кружики; госп. спож. с-ка „Любов“ Ракова, п. Самбір; „Власна Поміч“, Дібранів, п. Рогатин; сел. кооп. „Допомога“, Топча, п. Рівне на Волині.

Мін-ство промислу і торговлі в Польщі оповістило обіжник з 2. XII. 1932 (Дневник Держ. Законів ч. 112 поз. 885), на підставі котрого фірми, котрі привозять до Польщі каву, мусять залучити до подань т. зв. компенсаційні посвідки, на доказ, що краї, відки спроваджують каву, беруть з Польщі шини. Без таких посвідок платитимуть висше цло.

Державний скарб Польщі позичив свого часу 170 міліонів зол. на уряджения фабрики штучних навозів в Мосціцах. В р. 1930/31 мусів до тої фабрики доплатити 4.184.000 зол., в р. 1931/32 доплатив 5,756.000 зол., тепер доплачує 4,638.000 зол., а кілько ще треба буде доплатити не знати. Такі „відсотки“ приносить величезний капітал 170 міліонів вложений у те підпримество.

Привіз хліборобських продуктів до Польщі в рр. 1931—32 виносив около 26 міліонів зол. До такого хліборобського краю, якою є безперечно Польща спроваджено з заграници в двох останних роках такі хліборобські продукти: пшениці 295.392 сотнарів за 5,563.000 зол., жита 121.990 сот. за 1,761.000 зол., проса 60.698 сот. за 1,353.000 зол., кукурудзи 259.122 сот. за 4.640 зол., гороху 900 сот. за 68.000 зол., вівса 70 сот. за 4.000 зол., гречки 4.803 сот. за 160.000 зол., фасолі 7.199 сот. за 239.000 зол., бобу 183 сот. за 9.000 зол., сочевиці 2.414 сот. за 98.000 зол., бараболь 8.773 сот. за 31.000 зол., капусти 20.252 сот. за 267.000 зол., цибулі 56.349 сот. за 1,801.000 зол., инших городовин 31.820 сот. за 801.000 зол., помідорів 6.535 сот. за 547.000 зол., огірків 10.233 сот. за 244.000 зол., хмелю 722 сот. за 200.000 зол. Крім цего масла 4.072 сот. за 1,037.000 зол., бриндзі 3.596 сот. за 795.000 зол. яєць 21 сот. за 8.000 зол., меду 1.279 сот. за 172.000 зол., муки пшен. жит. та иншої 9.670 сот. за 370.000 зол., грибів 1.918 сот. за 725.000 зол., соломи й сіна 5.511 сот. за 33.000 зол. („Ґандель Заґранічни РП.“, місячник Головного Статистичного уряду РП., рр. 1931—32).

65.000 товарових ваґонів стоїть у Польщі безчинно на сліпих торах, бо нема що возити. Мимо того правительство замовило в 1932 р. 3.000 нових товарових ваґонів у польських фабриках ваґонів, щоб дати їм роботу. („Зельони Штандар.“).

Світова збіжева конференція получена з виставою відбудеться від 24. VII. до 5. VIII. ц. р. в м. Реґіна в Канаді. На цій конференції розглядатимуть такі справи: методи культури насінь, применення погноїв, годівля худоби, наводнювання, експериментальні методи продукції, господарча, торговельна й фінансова ситуація хліборобства, справа транспорту й магазинування, ситуація на світових ринках і т. д. На виставі будуть такі відділи: економічний, стан здоровля домашних звірят, досвідне господарство, молочарство, годівля худоби, насінництво, садівництво, городництво і т. д. Цілий ряд країв зголосив вже свою участь в тій конференції й виставі. З Европи досі зголосили свою участь: Анґлія, Бельґія, Голяндія, Еспанія, Естонія, Італія, Польща, Чехословаччина, Швайцарія та Югославія.

Утеча закордонного капіталу з Польщі. В 1932 р. німецькі, французькі, анґлійські та инші закордонні фінансісти витягнули з польських банків загальну суму 1,200.000.000 зол. своїх капіталів.

В Букарешті відбудеться конференція делеґатів держав т. зв. аґрарного бльоку. На ній мають усталити домагання, які предложать на всесвітній господарській конференції в Лондоні.

Біржа

ҐРОШІ: Амер. доляр 8.91—8.93 зол., канад. доляр 7.40—7.60, нім. мерка 2.10—2.12, 100 чесь. корон 25.50—26, 100 фр. франків 34.50—35 зол.

ЗБІЖЖА: Підволочиська: пшениця двірська 27.50—29.75 зол.; пшениця селянська 26—26.50; жито сел. 14—14.25; ячмінь на мливо 11.50—12; овес 15.25; кукурудза 13—13.50; фасоля біла 17; фасоля краса 18.50; горох пільний 15 ;лен 39; конюшина 90; мак синий 127; ґрис пшен .7.25; ґрис жит. 7 зол.; макух льняний 18 зол.

Львів: пшениця двір. 29—30.75; пшениця сел. 27.50—28; мука пшен. 50 проц. „00“ 53—53.50; мука житна 55 проц. „00“ 31—31.50. Інші курси незмінені. Великий попит на пшеницю. Тенденція звижкова, рух оживлений.

НАБІЛ: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла десер. і експ. 2.20 зол.; за 1 л. молока 15—17 сот.

ЯЙЦЯ: Центросоюз платив за 1 кґ. 1.52 зол.; Маслосоюз за 1 копу яєць 5.80—6 зол.

МІД: Кооп. „Рій“ продає мід: гірський 3.20—3.50; липовий 2.50—3; з ріжних цвітів 2; гречаний 1.60 зол. за 1 кґ.

Жертви

Для сироти по священику: Впр. о. Теодозій Атаманюк, Пимотківці п. Озеряни к. Бучача зол. 3. Вп. Наталія Дацько, Розваж, п. Білий Камінь зол. 2.50.

Для укр. інвалідів: Впр. о. Олександер Мальчинський, Волчківці зол. 11 з коляди.

КІНА

АДРІЯ: Парада любови.
АТЛЯНТІК: Аріяна.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Распутін.
МАРУСЕНЬКА: Распутін.
МІРАЖ: Москва без маски.
ОАЗА: Зов юности й ревія.
ПАЛЯС: 10 проц. для мене.
СТИЛЕВЕ: Веселий поручник і ревія.
УТІХА: Капітан Гвелен і ревія.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem

Рік VIII. Львів, неділя, 12 лютого 1933. Ч. 10 (608).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Демаґоґія „Нового Часу"

В 28 ч. „Н. Часу" появився демаґоґічний напад на Преосв. Григорія, на „УНО" і на „Н. Зорю". В тім нападі „Н. Час" твердить, що інтервю Преосв. Григорія з представником Аґенції „Всхуд" (про крадену книжку, реферовану в „Н. Часі") було „офертою" і додає від себе: „Треба надіятися, що після такої виразної оферти уряд вкінці зглянеться на тих кількох людей, що творять УНО і ними заінтересується". — Тут не знати, що більше подивляти, чи глупоту „Н. Часу" чи демаґоґію. Бо по перше „оферт" ж а д н о м у урядови ніхто ніколи не робить в ґазеті, прилюдно, про що мігби редакцію „Н. Часу" поучити, гадаємо, навіть її співробітник п. Д. Паліїв. По друге, коли УНО творять „кількох людей", то ніколи жаден уряд не заінтересується ним і ред. „Н. Часу" може з тої причини спокійно спати. По трете є в нашій суспільности ґрупи, котрих представники їздили до Харкова, щоб там дослівно за означену суму продати услуги своєї ґрупи московському урядови, а коли їх там викинули за двері, робили оферти иншим чужим урядам. З яким успіхом, побачить колись уся суспільність, котру такі „провідники" звичайно дурять своєю „абсолютною непримиримістю". І орґанізація УНО і „Н. Зоря" стоять виключно силами, що походять з нашої суспільности. А чи виключно силами нашої суспільности стоять усі крикливі „самостійники", се покаже будучність. Ми думаємо, що та нещасна суспільність колись дуже здивується, коли довідається всю правду про деяких доморослих демаґоґів.

Ще один проєкт розброєння

5 великодержав згодилися на нього.

Анґлійські часописи доносять: В Женеві приготовляється нова розброєнева конвенція. Представники пяти великодержав вже згодилися на її засадничі точки. Проєкт предложать до загальної дискусії, коли дотеперішна дискусія наглядно викаже, що французький й анґлійський пляни розброєння се мертва буква. Новий проєкт звуть пляном Гендерсона. Представники 5-ти держав, як доносить преса, підіпруть його на терені розбройної конференції, бо здають собі справу ,що иншого виходу нема.

Маніфест до ромунського народу

„Державі грозить велика небезпека".

Ромунське правительство видало відозву до ромунського народу в справі оповіщення виїмкового стану. Відозва стверджує, що державі загрожує велика небезпека. Комуністична пропаґанда стремить до державного перевороту. Правительство було змушене ввести виїмковий стан. Одначе, каже дальше маніфест, нема причини до занепокоєння, бо зроблено все, щоби припинити руїнницьку діяльність комуністів. (АТЕ).

Польська заява в Женеві

Польський представник на розброєневій конференції в Женеві зложив у дискусії засадничу заяву, яка стала сензацією дня. Зміст: Цілорічна практика розброєневої конференції довела, що ні один з предложених плянів розброєння не дасться здійснити. Тому польське правительство вважає необхідним обмежитися до заключення умови, яка заборонилаб хемічну і бактеріольоґічну війну і бомбардування з воздуха, обмежилаб тяжке зброєння сухопутне, воздушне і морське та завелаб загальну й успішну контролю над виконанням тих постанов. Осягнувши порозуміння в тій области конференція повинна закінчити працю. В майбутності на підставі переведеного досвіду можна подумати про дальші етапи в розброєнню. Ся декларація була прикрою несподіванкою для французької делеґації і викликала ріжні коментарі інших делеґацій. Французька преса пише, що Поль Бонкур представник Франції безуспішно старався намовити польського делеґата взяти назад сю декларацію. Делеґат Польщі виголосив заяву такого змісту і таким тоном, якого бажав собі марш. Пілсудський. Анґл. преса приняла польську заяву прихильно.

Лютий — місяць протиалькогольної боротьби

Українське Протиалькогольне Т-во „Відродження" у Львові видало відозву. В тій відозві вказує на шкідливість таких отрут як алькоголь і нікотина, котрі нищуть морально й матеріяльно людство, ослаблюють волю, ломлять характер, руйнують фізичну справність і умові здібности, спричиняють деґенерацію та вимирання цілих народів. Щоби протиставитися тим погубним налогам, т-во „Відродження" уладжує в лютім протиалькогольні і протинікотинні свята, курси, виклади, видає брошури, плякати і т. д. В краю є понад 100 кружків т-ва „Відродження". Протиалькогольна і протинікотинна акція поширюється не тільки в нас, але і в Поляків під протекторатом примаса Польщі.

Вже загрожують повені

На Вислі в краківськім воєвідстві вже рушили леди. Стан води піднісся над 2 метри. На Виленщині наслідком дощів виступили з берегів Щара і Вежабка. У Вильні 10 домів окружила вода. В станиславівськім воєвідстві вода на обох Бистрицях піднеслася понад нормальний стан. Млинівка Кривулл коло Гарбарні Маґошеса залила вул. Більчевського. На Сяні також уже рушили криги. З Ліска доносять, що на терені присілка Лучки, що належить до громади Вериня, криги зірвали міст. В критичнім моменті переходили через сей міст 3 особи. Всі три впали до води і втопилися.

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

РОЗГРОМ МІСТ

На черзі Київ, Одесса, Ростов на Дону, Минськ і т. д.

З Москви доносять: Ще сеї зими мають бути виселені два міліони осіб з великих міст. На черзі виселення Київ, Одесса, Ростов на Дону, Минськ і т. д. Мимо сильного морозу, котрий доходить до 35 степенів, совітська влада в Москві відкинула просьбу, щоб відложити виселення. Москва, Ленінґрад і Харків представляють тепер страшний вид. Перед зелізничими двірцями стоять довгі на кільометри хвости людей, що очікують на білєти. Тисячі родин пішки опускають столиці, покинувши все. З міст виганяють всіх монахів і монахинь без виїмку, всіх духовних з виїмком одного пароха. Виселенню підлягають всі особи, котрі колинебудь попали на списки чрезвичайки. Пашпортів на побут в містах не дають також особам, що перенеслися до міст в останніх трьох літах. Всі виселені, оскільки по дорозі не замерзнуть і дійдуть до нових місць, будуть там під дозором чрезвичайки. В Москві опозіщено, що хто з призначених на виселення сам добровільно не опустить міста до 10 днів, того вивезуть примусово — на північ або до концентраційного табору. Яке страшне винищування міліонів людей представляє те виселювання з міст серед лютої зими, — хіба не треба доказувати. І мимо того большевицька преса пише, що т. зв. „паштпортовий декрет" се найбільший здобуток революції.

Читаєш сі донесення чужих кореспондентів очевидців — і повірити трудно. Бо що се властиво має значити? Таж іще недавно чванилася большевицька преса, як там в СССР усе гарно і прекрасно йде, як процвитає пятилітка а з нею промисл, як ростуть і розвиваються міста, як з малих міст робляться великі, а з великих величезні! Аж тут нагло і несподівано мов лискавка з ясного неба майнула вістка, що самі большевики нищать свої власні міста. І то зачинають від столиць! Наперед вилюднюють Москву, Ленінград і Харків, відтак беруться до Київа, до Одесси, до Ростова на Дону, до Минська, до Владивостока і т. д. Словом, з кождого більшого міста вже виганяють або незабаром будуть виганяти тисячі людей. Викинути в скорім часі пару міліонів людей замешкалих у містах — се експеримент у такій мірі небувалий в спокійних часах. Правда, виселювали масово Вавилонці Жидів, Римляне Картаґінців, — але по перше се робилося в війні а не в часі мира, по друге се робилося в ворожім краю, а не в своїм власнім, по трете се робилося в країнах з теплим кліматом, по четверте виселювані тоді люди мали де подітися, бо тоді не було ще такої тісноти як тепер.

А вже найдивніше з того всего те, що удар, який большевицька влада завдає своїм містам, вдарить головно по пролетаріяті, то значить по тій класі людей, на котрій — так бодай голо-

сять большевики — та влада спирається. Бо річ ясна, що коли виселенню підлягають всі, котрі сплили до міст в останніх трьох літах, то цеж поголовно самі пролетарі. Атже інтеліґенти й бувші, ще недорізані буржуї сиділи в тих містах від уродження, а не від трьох літ.

Якаж доля жде тих нещасних викинених людей? Се обходить нас всіх не тільки як людей, що довідуються про людську недолю, але також як Українців, бо між тими новими міліонами жертв страшної совітської влади будуть сотки тисяч Українців. Доля їх очевидно незавидна. Вони погибнуть від голоду й холоду, погибнуть масово на шляхах і дорогах, в лісах і на полях, погибнуть разом з жінками й дітьми у страшній нужді, якої ще не бачили люди в таких розмірах.

А чи не можлива яка поміч для них? Розберім все, що можливе. Отже наперед — поміч від совітської влади. Тої помочи очевидно не буде. По перше тому, що большевицька влада не в силі дати поміч такій масі нуждарів, не в силі навіть якби хотіла дати. Та вона ще до того вороже ставиться до тих нещасних людей, як видно з офіціяльної совітської преси. Отже з того боку допомоги не буде, тільки ще буде пакість.

Остають села, котрими переходитимуть нещасні вигнанці, поки з утоми, з голоду і від студени не впадуть. Селяне — при всіх своїх блудах — знані з милосердя для инших. Одначе так було колись, як ще було чим милосердитися і було що давати. Тепер большевицька влада висмоктала з сел дослівно всьо, що можна було висмоктати. Селяне під червоною владою се тепер нуждарі мало що менші від тих, що йтимуть попри їх нужденні домівки з витягненими руками. Отже що дадуть масам голодуючих, коли самі ледви животіють!

Лишається хіба поміч чужих народів і держав. Адже чужі люди прийшли з допомогою масово виселюваним Грекам з Туреччини тай Росіянам еміґрантам. Так, се правда. Одначе це було колись. Це було тоді, коли ще держави не мали такого величезного тягару безробітних, як мають тепер. Сегодня навіть найбогатші держави ледви дають собі раду зі своїми власними міліоновими масами нуждарів. Отже як капне щось від них і як того по дорозі не розкрадуть, — то капне взагалі дуже мало. Таким чином нема инакшої надії, як на поміч Божу. Може до того часу Бог змилосердиться над тими нещасними міліонами людей, що терплять невідомі досі муки і може впаде страшна влада совітів. Тоді все може змінитися на лучше в скорім часі. Та коли та страшна влада не впаде скоро, то нема жадного ратунку для тих, котрих вона засудила на викинення з міст. Разом з тим вона викине їх з життя — майже всіх. А в цілім світі знайдуться людці, котрі видумають ріжні цікаві теорії на оправдання страшної влади совітів і її страшного поведення.

ВИ ОБЕЗПЕЧУЄТЕ СВОЄ МАЙНО, ДІМ ХУДОБУ Й ВАШ ДОРІБОК. А ЯК МАЄТЬСЯ СПРАВА З ВАШИМ ЖИТТЯМ? ЧИ ВОНО ЗОВСІМ БЕЗВАРТІСНЕ ДЛЯ ВАШОЇ ЖІНКИ Й ДІТЕЙ, ЩО ВИ ЩЕ ДОСІ НЕ ОБЕЗПЕЧИЛИСЯ В ОДИНОКОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „КАРПАТІЯ“, ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38. 69 5—х

Першою зброєю сатани проти невинности і чесноти є піянство. Від инших злиднів скорше схорониш себе, але того ворога мусиш носити у собі, куди лише обернешся! (св. Єронім).

Лист з Бразилії

До чого доводить безвірний націоналізм*)

Вже давно я до Вас писав, Пане Редакторе! Не так воно стається, як нераз думається та бажається. Навал праці не дозваляє часто писати. Ви певно цікаві, що в нас нового? Не гаразд: тихо та глухо. Була в нас революція, але вже ніби скінчилася. Говорять, що незабаром пічнеться друга. Та не про те мені говорити. Вас, п. Редакторе, цікавить певно наше життя українське, тому про це пишу кілька слів.

Життя наших Українців іде тут пиняво. Безробіття, кріза, страшний упадок бразилійського гроша, продукти тані, та не мож їх збути. Тому уми всіх заняті цими справами. Та є в нас і такі, що і цим не журяться. Приїхали вони Бог знає звідки. Одні вивтікали з Америки, другі повилізали з дір всякого рода та почали своє ремесло. Бразилія — край широкий, ліс великий. Тому вдається тут всяка чорна робота. Зовуть себе Українцями і то патріотами, самосвятами, автокефалістами. Дивлячись з боку, жаль серце збирає.

Згадаю лише про дві оселі. Оселя, як одна так і друга, возвеличана „Укр. Союзом“, що це оселі найсвідоміші, найбільше патріотичні, бо — мовляв — навіть баби „беруть участь“. Оселя перша називається Іраті (лежить 3 милі від місточка тої самої назви). Осіли в тій оселі наші люди з заліщицького повіта. Земля тут добра, бо не вимагає бразилійської господарки, а люди вже орють та навіть гарні овочі збирають. Гарно вдається жито, пшениця, картофлі. Збут продуктів легкий, бо близько до міста. Людям там незле живеться.

В самому початку поставлено гр.-катол. Церкву, бо всі прибувші Галичани католики. Всі гарно держалися, в згоді жили. В послідних часах загостив тут п. Олександер Василевський Луценко. Яка його назва правдива, то хиба він сам знає, бо прибув з иншого стану, він Наддніпрянець. Нарід приняв, бо це учитель і „врач“, лікує людий. Почав свою „науку“, почав ширити гниль.

При кождій нагоді виступав проти катол. церкви і проти священиків. Засів твердо, бо це вчитель і лікар (покутний), а щоби своє становище ще затвердити, то як лучився подібний, принимає самосвята Дмитра Сідлецького.

Тепер діявольська праця іде вже у двійку .Тим панам не ходить про віру, бо оба її не мають, але ходить їм о кириню й о легоньке корито. Спів, танці, музика, це головна замана та їх „просвіта“. Засновують „козацькі курені“, козаки, козачки, одностроі, широкі шаравари. Чужинці глядять на те, як на яке диво, бо подібне тут можна бачити лише в часі запустів, карнавалу. Воно дивне й огидне, кепсько зроблене, бо мабуть козацького строю сам самосвят не видів.

Річ ясна, що треба їм відповідної церкви, щоб ширити безвірство. Скомбіновують тихцем старий церковний запис, що стара церква не є католицька, а ортодоксів, та що Українці в тій оселі осівші не католики, а ортодокси. Роблять підлі доноси та силою хочуть відібрати ключі від кат. церкви. Тягнуть комітет церковний перед суд, до арешту, але Виділ гарно держався. Ш. п. Мих. Горбаль, п. Т. Гапин, п. Ів. Лукавий світло вивязалися зі свого обовязку та показали, що вони свідомі католики.

Зрозуміли і чужинці це підле діло дурисвітів, перепросили Виділ і віддали церковні ключі гр. католикам.

Тоді іратійські сектарі ставлять божницю і то близько катол. церкви. Яке тут набоженство? Оповідає мені один Сирієць ось таке: „Великдень в нас, іду до катол. церкви, бо моя жінка католичка, але церква замкнена. Іду вгору до української школи, бо там вже троха і людий зібралося. Вступаю в середину, та очи протираю, бо не хочу вірити. Сидить Сідлецький між двома дівчатами. Дівчата гладять його бороду, а він дівчат, лиш з тою ріжницею, що гладить їх низше бороди. Такого дива я в Сирії не бачив!“... Додати треба, що він себе називає „протоєрей“, а коли відправляє такі богохульства, то все в асисті товстих дівок.

Варта ще згадати і про першого листопада. Сектарі роблять параду, бо се патріотичне свято. Милять очи як можуть.

День перед тим святом сходини „козаків“ і „козачок“. Проба ця тревае поза північ. Розходяться з таким криком, що кождий мусить знати, що то йдуть козаки і козачки. Не дай Господи, колиб на дорозі тоді подибали якого віруючого християнина.

Рано виходять парами та йдуть на цвинтар. Всі в одностроях червоних, в шапках на голові; навіть мають якісь таблиці на чолі, а коло „протоєрея“, що йде в шапці, в червонім довгім халаті, дві дівки по боках. Ходили на цвинтар, але не на свій, лиш на католицький. Бесіди горячі, палкі, але лише проти св. катол. Церкви і проти катол. священиків. Підчас походу крім звичайних вигуків, можна почути і козачка, бож це „курінь“ іде.

Чи це не большевицька робота? Бачиться безвірство, неморальність, а цеж головна прикмета большевиків.

Наших добрих людей перетягають до себе то силою, то намовою, то погрозою. Тяжко жити нашим добрим людям між ними.

Ось ще друга оселя Жанґада, котра лежить при дорозі з Порто Уніону до Пальмасу. Це оселя більша. В початках нарід гарно тут жив і держався свого св. обряду. На ту оселю вештались всякого рода безбожники тай і їй кінця доїхали. Тепер тут осів якийсь самосвят Струк. Приїхав з С. Павльо, де по готелях скрипкою заробляв на кусник хліба. Довідався про Жанґаду і тут осів, як ніби „священик“. Частина патріотів приняла його. Що робить цей Струк? Священик, лікар, музика, маляр і медіюм при викликуванню духів, спіритист. Жінка його і професорка, викладає карти.

Чи можна щось подібного знайти, як тут в нас в Бразилії? Правда, що Карманський повинен одержати якусь надгороду за те, що його праця принесла тут такі світлі овочі. Аж тепер вже буде Україна в Бразилії, коли таких провідників має! Не забуде його еміґрація наша за таку діявольську роботу! Дав би Господь, щоб він схаменувся хоч на старі літа! „Укр. Хлібороб“ ще дихає. Панує в нім безвірне „козацтво“, а в дійсности це московські большевики. Є тут і такі, що навіть добре по українськи говорити не вміють, але пхаються між Галичан. Ось таке то в нас.

Рухнеться знова „Український Хлібороб“, що без відома його смів хтось написати. Кинеться і на Василіян, що не в його дусі пишеться.

Коли на все те глядіти, приходить гадка: доки ми Українці будемо такими бідними? Що буде з нашою молодю? Вона навіть не буде знати, чим її батьки були, якої віри, якого обряду. Скінчить большевизмом, бо „просвіта“ самосвятів то большевизм!

Та може Господь змилосердиться і над нами, вразумить, опамятає наших, але коби лише не запізно! — Подорожний.

*) Звертаємо увагу Читачів на сей надзвичайно інтересний і поучаючий допис з далекої Бразилії. Печатаємо його вповні, виправивши тільки мову та подекуди стиль. Цей допис поучаючий тим, що показує, до якого дивотлядного розвалу доводить націоналістична аґітація, котра ставить націю понад Церкву. — Ред. „Н. З.“

Хто такий о. Дайбнер

В „Оссерваторе Романо“ ч. 27 з 2. II. с. р. читаємо:

У східній Европі, точніше кажучи, в частині польської преси зірвалася буря трівожних вісток щодо большевицького шпигунства. Твердиться прямо, що Папську „Комісію про Руссія“ ошукував довгі роки большевицький аґент ҐПУ, перебраний за священика. Зпід пера редакторів виходять щораз то нові подробиці. Згаданий аґент як псевдо-священик мав мати до діла з найбільш довірочними документами, яким приписують назву: „кат. пропаґанда в Росії“, переписати їх, викрасти й передати ГПУ. Вислідом того — це очевидно арешт кат. священиків у СРСР й протипольська діяльність Ап. Престолу між населенням східньої Польщі.

Та на тім не кінець. Деякі часописи мовляв знають, що той священик товаришив Еп. Д'Ербіні в часі трьох його подорожей до СРСР в рр. 1925/6, нотував собі на очах ошукуваного Епископа всі імена, всі розмови й усі найбільш довірочні зносини й пересилав їх до ГПУ.

А наче на завершення того рода сензаційних виявлень ті самі інформатори сильно накидаються на східній обряд, на місійну працю, яку в тім напрямі ведеться в Польщі, а навіть і на директиви Ап. Престолу, повторюючи стару пісоньку, що належить заборонити в Польщі орґанізацію неокатоликів східнього обряду!

І та кампанія знайшла гостинність навіть і в деяких часописах, які твердять, що вони католицькі, як нпр. виленське „Слово“.

Одержавши точні інформації з компетентного й уповажненого жерела, можемо ствердити, що ніякого документу Папської Комісії про Руссія не викрадено ані в осідку вище згаданої Папської Комісії, ані в Папській Східнім Інституті. Сердега хорий Александер Дайбнер, якого іменем послуґуються фантастичні вигадники в тій кампанії, не був ніколи секретарем ані тої Комісії, ані Східнього Інституту чи їх Президента, або якогонебудь Епископа чи іншого католицького церковного достойника. Епископові Д'Ербіні він зовсім не товаришив у якійнебудь подорожі. До СРСР вибрався Еп. Д'Ербіні сам, сам подорожував і сповнив поручене собі діло без помочи чи прияви якоїнебудь особи й без ніяких зносин із большевицькими властями. Александер Дайбнер виїхав із Росії 1912 р. й більше туди не вертав. Висвячений на священика на Сході, на поручення одного з Епископів у Польщі (ще заки істнувала П. Комісія про Руссія), пішов на службу до російського правосл. митрополита Евлогія, а відтак каючися, представився в вересні 1928 р. Епископові з Ніцци, Рікард'ові. Принятий як каяник, але без дозволу виконувати священичі функції, — в публичних римських бібліотеках перекладав, оскільки дозволяли йому на це його недуги, статті печатані в рос. еміґрантських часописах і в СРСР. Деякі з тих перекладів, провірені й справлені, послужили до укладу книжки: „Російські епископи на вигнанню“ (по фр.), що появилася в збірці Папського Сх. Інституту „Оріенталія Хрістіяна“ (том 21), 1931 р. Та „співпраця“ не вимагала ніякого уділювання довірочних документів. Масові арештування кат. священиків у СРСР ще від 1923 р. (ще заки істнувала Комісія), не оминули й батька Ал. Дайбнера, Всч. о. Івана Дайбнера. І те увязнення погіршило значно недугу сина.

Оживлена кампанія повстала саме перед появою цікавої публікації в „Ревю де ди Монд“ (1. і 15. II. 1933), в якій Еп. Д'Ербіні говорить про світову небезпеку протирелиґійної, а передусім протикатолицької й протиримської пропаґанди воюючого безбожництва СРСР. Булоб це дуже болюче, якщоб деякі редактори, може зведені ложним націоналізмом, ділали несвідомо в інтересі ГПУ, розсіваючи незгоду між душами й підкопуючи довіря в очах католиків до мудрих директив Ап. Престолу.

Подав о. Ізидор Луб ЧСВВ.

Контроля над коморниками

Коморника іменує презес Апеляційного Суду на стало або тимчасово. Коморник залагоджує свої чинности особисто або через свій канцелярійний перзонал, за котрий особисто відповідає. Коморника оплачує державний скарб, але на покриття коштів своєї канцелярії коморник має право задержати для себе 40 проц. побираних оплат. Надзірну владу над коморником виконує городський суд. Він контролює коморника, його чинности і книги. За службові провини коморники відповідають таксамо як урядники з отсею ріжницею: замість кари скорочення їм відпустки накладається на них кару до 100 зол., з карою догани може бути полученa гривна від 100 до 500 зол. Треба скрізь поучити народ, що з зажаленнями на коморників слід звертатися до начальника городського суду.

Нехай священики зроблять усе, що можуть, словом і ділом, щоби прогнати язву піяцтва з Христового стада, а навіть нехай стануть прикладом повної стриманости, щоби могли відвернути небезпеку, якою загрожує ця язва церкві і державі. (Папа Лев. XIII).

Тертя в правительстві Гітлера

З Берліна доносять: В кругах німецьких націоналістів (ґрупа Ґуґенберґа) слідне вже невдоволення з поступування Гітлерівців. Сі останні всіма способами стараються захопити як найбільше начальних державних посад. Гітлерівці не хочуть також виставляти спільної виборчої листи з ґуґенберґівцями. „Кройц-Цайтунґ“ закидає гітлерівцям, що вони переговорюють позаплечима німецьких націоналістів з Центром, щоби по здобуттю більшости в Райхстаґу позбутися невигідних суперників.

Погоня за збунтованим кораблем

В Голяндських Індіях збунтувалася туземна залога воєнного кружляка „Зевен Провінціен“, увязнила офіцирів і білу частину залоги (40 осіб) та втекла. За збунтованим кораблем вислано в погоню воєнні кораблі й три гідропляни. Збунтована залога кружляка вислала телеґраму, в якій повідомляє, що готова піддатися під умовою, що її не покарають та виплатять їм нормальну платню. За те ґарантує безпеку увязненим старшинам і білим моряком. Одначе міністр краєвої оборони д-р Декерс заявив в голяндськім парляменті, що вжите всіх морських сил в Голяндських Індіях для здавлення бунту. Ніякі переговори з бунтівниками недопустимі. Уряд виступить безпощадно проти бунтівників і тих, що викликують бунти в голяндських кольоніях.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

ГАЛИЦЬКА ПРЕСА В 1882 Р.

„Слово“ — „Наука“ — „Дѣло“ — „Батьковщина“ — „Проломъ.

Хоч часопис „Слово“ оснували митр. Яхимович і Мих. Качковський, котрі мали найкращі наміри зберігати католицьку віру і руську народність обороняти при захованню вірности цісареви Австрії, — то скоро по смерти митр. Яхимовича „Слово“ змінило ту програму у всіх точках[278]). Від 1866 р. „Слово“ стало на службу Росії й містило дуже погані статті проти унії апостата Ант. Зубка[279]). Для „Слова“ не мав ніякого значіння такий світоч російської нації як Соловйов, котрий був глибоко віруючий, бо він посмів критикувати Синод й особливо ерархію закидуючи їй „отсутствіе значенія“ та „равнодушіе къ христіянству — въ образованомъ обществѣ“. „Слово“ осуджує католицькі ідеї Соловйова[280]).

В справі переходу села Гниличи в Збаражськім повіті „Слово“ писало: „Развѣ есть законъ, который запрещалъ бы намъ быти латинянами, православними или безвѣроисповѣдними? Свободно было Гниличанамъ приняти и еврейское вѣроисповѣданіе, если же они признали лучшимъ воротитись къ вѣроисповѣданію своихъ отцовъ то въ томъ уже ихъ дѣло: Къ тому привело ихъ собственное убѣжденіе. Шагъ Гниличокъ то дѣло по всѣмъ формальностямъ законное и правительство само должно было защищать ихъ а въ мѣстѣ и оскорбленную православную церковъ“[281]).

Я переглядав річники „Слова“ від 1861 до 1882 р. та не подибав ніде католицької статті, написаної як вже не з теплом то бодай льояльно супроти Католицької Церкви й Апостольської Столиці та св. Йосафата[282]).

Навпаки, де лиш була нагода „Слово“ писало по фарисейськи і то і з кпинами про все, що мало якунебудь звязь з католицизмом і кат. Церквою[283]). Натомість з великим теплом описувало „Слово“ в 1867 р. гостину Славян, між ними й Головацького, католицького священика в Петербурзі; велич царату, повитання Славян одним з Вел. князів і кантату про Гуситів. „Московскія Вѣдомости“ Каткова були головним жерелом, з якого черпало „Слово“ свої натхнення. „Слово“ дуже часто цитує той орґан.

Таксамо під оглядом національним виступило „Слово“ з програмою, що галицькі Русини-Українці се буцімто той самий нарід, що Москалі — в дусі М. Погодина і Ростислава Фадеева. Під тим оглядом „Слово“ доходило до очевидного комізму, нпр.:

„Всѣ усилія дипломаціи у Польщѣ здѣлати съ насъ особный народъ Русиновъ и Унитовъ стали ся безуспѣшними. Русь Галицкая, Угорская, Московская и Тоболъская (!) есть въ географическомъ, етнографическомъ и обрядовомъ понятіи одно и то само. ...Мы не можемо отлучить себе отъ другихъ частей русскаго свѣта по вѣрѣ, языку, литературѣ, церкви и народности: мы не Рутенцѣ съ р. 1848 р., мы настоящіи русскіи“[284]). „Передъ нами открытъ путь до царского престола, путь законный и тѣмъ путемъ должны мы по образу попередниковъ нашихъ поступати“[285]).

В рр. 1861—1881. було „Слово“, відтак „Русская Рада“ і „Наука“ Наумовича були головними трибунами, де висказувалися думки і бажання в імени галицьких Русинів-Українців. Наші народовецькі видання то появлялися, то падали. Через те верх і провід мали москвофіли. Не дивно, що наші противники використали се проти нас у Відні. І не дивно що зразу поверх 45 послів висилала галицька Русь до Відня, а потому те число впало до 3 а в соймі до 9.

Отже „Слово“ спроневірилося програмі, яку надали йому при заснуванні великий патріот митр. Григорій Яхимович і Мих. Качковський, а змінило її на ворожу і шкідливу нам під оглядом релігійним і національним.

Згубну роботу, обчислену на розбиття нашого народу під оглядом національним і релігійним, започатковану „Словомъ“ 1866. р. — а підготовану під оглядом церковним циклем статтей В. Терлецького[286]), зачав продовжати Іван Наумович в „Русскій Раді“, передовсім в місячн. „Наука“, яка була дуже поширена в нашім народі. До якого степеня Наумович ненавидів Рим, видно з його листу до ред. „Слова“. Посилаючи одну допись Наумович пише: „Сей артикулъ буде розхопленый, се есть ударъ выцѣленый въ само серце Риму и Полякôвъ. Россія буде тимъ тѣшити ся, нашôй ледви дихаючôй Руси потрѣбнѣ такого рода гальваничнѣ струѣ, щобы она воскресла“. Гл. „Дѣло“ ч. 42 з 2 (14) червня 1882. р.

(Далі буде).

---

[278]) Мих. Качковський їздив опісля до Росії й там помер. Одначе нема ніяких підстав припускати, що він зрадив катол. віру і нашу Церкву.

[279]) Гл. „Слово“ ч. 44. з 4 (16) червня 1886 і в слідуючих числах: „О греко-унитской Церкви въ западномъ краѣ Россіи. Изъ записокъ Минского архіепископа Антонія.“ Був се Антін Зубко, син уніятського священика, *1797 р. Вчився в гр. кат. семинарії в Полоцьку і в єзуїтській академії в Вильні, наконець на університеті. Був професором семинарії в Полоцьку, членом Консисторії, а в 1825 р. членом р. кат. колеґії для справ уніятських в Петербурзі. В 1827. отворив семинарію в Жировицях і став ректором. 1834 став епископом суфраґаном еп. Сімашки. Оба перевели на православіє Білорусь і Волинь, підписавши акт „воссоединенія“ 1839 р. Се найтемніші постаті в історії унії. 1848 р. став Зубко тит. архіепископом Мінським і молодим ще уступив з престола. †1885. Написав ще статтю: „Сходство и разница ученія православной и римской Церквей въ „Холмскомъ гр. уніятскомъ мѣсяцесловѣ за р. 1869.

[280]) Гл. „Слово“ ч. 2. з 9 (21) січня 1882

[281]) Село Гниличи в наслідок аґітації Івана Наумовича і його сина перейшло на православіє. Для привернення його назад до католицизму вислала Львівська Консисторія Комісію, в котрій були: збаразький декан о. Яків де Малишевський, парох Куйданців, о. Ґронім Костецький, парох Збаража і о. Ст. Качала, парох Шельпак. Комісія працювала три дні. Найбільше перекопував Гниличан о. Качала, посол, читав їм письмо з Консисторії. Гниличани вернули на католицизм. Гл. „Дѣло“ ч. 2. з 9 (21) січня 1882.

[282]) Про канонізаційні торжества в честь св. Йосафата не написало „Слово“ ані половини шпальти, лише в новинках з кпинами подало дещо про поїздку 19 наших делеґатів до Риму. Зате про поїздку 60 Славян русофілів до Москви і Петербурга з нагоди етноґрафічної виставки, про гостину в с. Сокольники під Москвою і про пир там „Слово“ написало аж 55 довжезних шпальт, не рахуючи фейлетону про саму виставу! Одна з тих 55 шпальт надрукована дрібним петітом. В ній описує священик Я. Головацький, як він їхав в Росії, що де пив, як його і других Славян гостили; описує російський балет, який не уступає віденському і т. п. Се як раз в тих днях, коли в Римі було торжество канонізації нашого святого... Гл. „Слово“ чч. 30—60 з 1867 р.

[283]) Про подорож до Риму на торжество канонізації св. Йосафата писало з утаєною радістю, що поїхало лиш 18 священників з Львівської архідієцезії, вже разом з митрополитом, а один з Перемишля, отже разом 19 людей. А і про се пише „Слово“ злобно, кажучи, що подорож до Риму буде коштувати 20.000 зр. і що тою сумою можна було уфундувати 10 стипендій по 100 зр. „для бѣдныхъ русскихъ молодцевъ отъ нужды погибающихъ“. Гл. „Слово“ ч. 45. з 10 (22) червня 1867 р. в новинках. Автор тої новинки мав вже попередника в особі Юди, котрий також сказав: „Чому не продано сього мира за триста динарів і не роздано убогим? Йо. 12. 5.

[284]) Цитую за „Дѣломъ“ з 1882 р. ч. 42.

[285]) Гл. „Слово“ з 10 (22) серпня 1866. ч. 63.

[286]) Писаними з Гошова до „Слова“ 1862 р. під титулом: „Будучность соединенныхъ Церквей“ писаних що правда в талантом.

ПСИХОТЕХНІЧНА ПОРАДНЯ

для вибору звання у Львові.

Дня 4. ц. м. відбулися у Львові основні збори Психотехнічної Порадні для вибору звання. Іменем Ініціятивного Комітету відкрила збори п. д-р Олена Дашкевичева. В 1930 р. повстала при Гол. Виділі „Р. Ш.“ Психотехнічна Комісія, котра вела підготовчу працю. Вона старалася зацікавити справою ширші круги громадянства пропаґандою в пресі. Конґрес інжинірів ухвалив в тій справі відповідну резолюцію. Комісія навязала зносини з польською та жидівською порадньою у Львові, з чеськими в Празі, збирала статути, правильники, тестові матеріяли тощо. В днях 6—7—9. XI. 1932 р. відбувся у Львові психотехнічний курс для учительства „Р. Ш.“ Вели його проф. Кузьмів і д-р Довбуш. Відтак вибрано президію зборів в складі: голова д-р Дашкевичева, секр. д-р І. Федів. — Інж. Біянський відчитав реферат такого змісту: Про фахову здатність одиниці, про успіхи, які вона може осягнути у фаховій праці — рішає не тільки доцільне фахове вишколення, але у величезній мірі також вроджена здібність до даного фаху. Це відоме давно, але про цю здібність чи нездатність до певного фаху мали люди донедавна дуже баламутне поняття. Проте, в чім вона лежить, як її досліджувати, погляди були дуже розбіжні й неясні. В дійсности все зводилося до проби. Йшов хтось до якогось фаху та вчився. Часом показувалося по році, по двох, часом при іспиті, а часом навіть ще пізніше, що він до того не надається. Тоді приходилося хіба зачинати науку наново в иншім фаху, втративши нераз кілька літ і знов без певности, чи цей новий вибір звання вже правильний. Одначе частіше виходило так, що людина не мала змоги чи відваги перекидатися до чого иншого. Лишалася при раз вибраним фаху партачем аж до смерти. Щойно психотехніка кинула ярке світло на це питання. Психотехніка це практична психольоґія, прикладна до практичного життя. Вона чи не наймолодша з усіх наук. Її великі досягнення це здобутки здебільша останніх 10 літ і тому вони в нас відносно мало знані. Психотехніка доказує, що кожде звання, чи це буде ліkар, інжинір, купець, шлюсар і т. д.вимагає від своїх робітників не якоїсь досконалости, але лише кількох чи кільканацять точно означених основних прикмет для кождого фаху иних. Нпр. для купця (продавця) потрібна зорова память, умова рухливість, хист до рахунків, витривалість, скоре думання, терпеливість і т. д. Такі елементарні прикмети й богато иншіх подібних можна через вправу дещо збільшити, одначе не богато. Фаховець з природи менше здатний до якогось фаху, навіть при найбільшій пильности не може дорівнати иншому з природи талановитшому у тому напрямі. Психотехнічні досліди виказали, що такі елементарні прикмети розділені поміж людей страшенно нерівномірно, богато нерівномірніше ніж люди звичайно думають. Здається, що внутрішно люди ріжняться між собою значно більше як зовнішно. Також прослідженo, що майже нема людей нездатних до нічого, хіба хорі фізично чи умово. Кожда людина має якісь прикмети, які прикладені до відповідного звання, дають її змогу стати добрим робітником, пожиточним для себе і суспільности. Чим краще примінені елементи здатности робітника (все одно: умового чи фізичного) до вимог його фаху, тим легша для нього праця, тим кращі її висліди, тим більше його замилування до цеї праці, вдоволення з неї і радість з життя. Випадків невідповідного вибору звання безліч. Нераз і працьовитий чоловік і тверезий і солідний і навіть не дурний, а не ведеться йому в житті. Не має щастя — кажуть люди. Часом і він сам не все здає собі справу, що винен фах недібраний до його таланту. Та є ще гіршій наслідок злого вибору фаху. Не всі мають сильне здоровля. Часом недоцільний вибір звання це просто засуд на смерть. Неправильних виборів звання є більше як правильних. В сумі вони дають величезне зменшення життєздатности суспільности, зменшення її обективної здатности до праці, творчости й здорової радости з життя цілої суспільности. Все це спричинює для суспільности такі матеріяльні й моральні шкоди, що їх розмірів просто годі собі уявити. Зрозуміння того всего розмірно недавне. На Заході воно від приблизно 10 літ стало власністю духової еліти й останніми роками проходить у чимраз ширші верстви громадянства. Закипіла горячкова праця, з одного боку теоретично-дослідна, з другого організаційна над творенням порадництва у виборі звання. Ся праця йде у всіх державах Заходу в незвичайно скорім темпі при співучасти держави, самоуправ і приватної ініціятиви. В Німеччині є поради в кождім місті понад 20.000 мешканців. Кожда фабрика, кожда робітня, навіть добрий майстер вимагають від робітників посвідки здатности з поради для вибору звання. Поради дають вже не тільки молоді, але також і старшим, що хочуть змінити свій фах. Висліди просто надзвичайні. Величезна більшість тих, що одержали пораду, справді йдуть за нею та стають визначними робітниками у своїм фаху. Давніше „пробування фаху“ молодими людьми, себто зміна його по якімсь часі на иншій, припинилася. Тепер кождий трафляє відразу на те, що йому найбільше

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою
ВСЯКОГО РОДА
ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телєфон 57-48.

відповідає. Працездатність суспільности росте. Ми Українці нація під господарським оглядом не вповні розвинена. Непропорціонально високий відсоток хліборобів, за малий усіх інших професій. До того у нас такі відносини, що і з тих нечисленних нехліборобів четвертина або й третина без праці. Добути її мають вигляди тільки найсильніші, найбільше підприємчиві, найліпші спеціялісти. І тому для нас здійснення клича Тайльора „кожда людина на своє місце“ ще важніше ніж в інших державних націй. Тому й переведення у нас загального порадництва у виборі фаху незвичайно потрібне.

Порадня, яку творимо зразу тільки у Львові, буде переводити психотехнічне обслідування молоді, що стоїть перед вибором звання, перестерігати перед тими фахами, котрі для даної одиниці можуть бути шкідливі та вказувати той фах, до якого вона найкраще надається. Разом з порадньою треба буде зорґанізувати економічно-статистичний відділ для розсліджування ринку праці, запотребування на працю в ріжних фахах, щоби порадня могла давати вказівки про те, чи в якімсь фаху є виглядн найти працю. Львівська порадня має стати завязком сіти порадень по всіх наших більших містах. Кожда порадня матиме найменше трьох спеціялістів: лікаря, що переводить обслідування здоровля кандидата, психотехніка, що переводить обслідування елементарних психофізичних спосібностей і фахового порадника, котрий обізнаний з вимогами ріжних фахів і зі станом ринку праці та видає вказівки, якого фаху кандидатови доцільно вчитися. Такі порадні мусимо мати в кождім більшім місті найпізніше до 4 літ. Завдання львівської порадні буде подбати про підготовку потрібних до того спеціялістів психотехніків і порадників. Аматорами не богато тут можна зробити. Треба підібрати таких людей, котрі займалисяб тільки тими справами, бо тільки від спеціялістів можна надіятися солідного знання і серіозних вислідів роботи. Психотехніків треба нам також до модерних метод фахового навчання, до наукової організації праці у ремеслі, промислі, торговлі та у всіх ділянках життя. Порадня, яку нині закладаємо, має стати завязком, з якого має вирости будучий Український Психотехнічний Інститут у Львові на зразок подібних інститутів в інших народів. Розходиться про піднесення працездатности й успішности праці цілої нації, щоби мати добрих працьовників на всіх ділянках нашого життя. Ходить про те, щоби кожда людина мала не лише кусень хліба але й вдоволення з праці, щоби праця перестала бути тягучим тягарем але стала жерелом радости в житті людини. Коли ідея порадництва найде у нас повне зрозуміння, не буде клича більше популярного, близшого кождому батькові й кождій матері, як клич організації порадень в цілім краю. Бо цеж іде про їх найцінніше з усего, про будуче. силу й щастя їх дітей і заразом цілої нації.

В дискусії перший забрав голос дир. І. Ющишин. Бесідник вказав на потребу підготовчої праці над збиранням відповідних матеріялів. Відтак промовляли: пп. М. Пасіка, д-р І. Раковський. п. Федорчакова, інж. Білинський. д-р І. Крушельницький, д-р Витанович, інж. Лучишин та ін. До управи Психотехнічної Порадні вибрані: Д-р Олена Дашкевичева — голова, члени виділу: д-р І. Федів, інж. Чижовичівна, проф. Кузьмів, дир. І. Ющишин; заступники виділу: д-р Довбуш і п. Кузикова. В члени Психотехнічної Порадні виписалися прихильні в числі 28 осіб.

Пішки з Китаю до Риму

28-літний Осип Вей, кат. учитель у Шанґаю, постановив бути в Єрусалимі, в Римі й доповнити свої студії на Заході. 16. І. 1931 р. вибрався він з м. Пенанґ пішки на Захід. Роблячи 20—30 км денно, перейшов значну часть Китаю, Сіям, Бірманію, Індію, Афґаністан, Персію, Туреччину, Сирію й Палестину. По 2 місяцях побуту в Єрусалимі, пішов до Єгипту. Вернув знову до Єрусалиму й через Царгород пішов до Атен. Аж тут у Піреї сів на корабель і заїхав до Марсилії. Звідси пішки вибрався до Ліону, Женеви й Фрайбурґа. Звідси піде через Міляно, Больонію й Фльоренцію до Риму. Дуже бажає побачити св. Вітця. З Риму піде ще доповнити свої студії у Швайцарії, Франції й Бельґії. Говорить добре по анґлійськи й трохи по французьки. Як верне домів, видасть опис своєї подорожі, відбутої не без пригод.

Відповідь на „Темну мраку“

2) Тому замість закидувати мені некультурність, дописувач схизматицького варшавського „Слова“ лучше бувби зробив, як бувби у своїй статті хоч неґативно спробував виказати, чим то не є його „висока“ й „богата“ (в лапках) схизматицька „культура“ і вслід за тим, як бувби постарався жерельно опрокинути й оправдати принайменше якийсь один, однісінький з тих тяжких злочинів, які я у своїй брошурі закинув варшавській схизмі та її безсовісним пропаґаторам і „місіонарам“ в Тиляві, в Терстяній і на Лемківщині. Одначе вія цього не зділав, бо не міг. А не міг тому, бо ті злочини були і є аж надто наявні, щоб їх можна було заперечити і закид їх довершення опрокинути та збити! Впрочім вистарчить пригадати собі хочби знаний уже тепер загально, а схизматицькими аранжерами уплянований, підготований і зорґанізований, дикий, бабський напад на гр. кат. приходство в Тиляві дня 4. VII. 1927 р., в часі якого життя тодішнього тамошнього гр. кат. пароха висіло на волоску. Або ті численні розбивання, насильні занимання й граблення гр. кат. церков в Тиляві й Терстяній і по інших схизматицьких селах на Лемківщині, як також богато інших, головніших актів шаліючого там схизматицького террору. Все те чейже вистарчить, аби переконатися, що зроблений мені закид некультурности — по причині називання й пятнування мною по імени лемківського зла та його схизматицьких опікунів, творців і ісповідників — вповні безосновний і неузасаднений. Що більше!... Я супроти того жалую, що не затитулував своєї брошури інакше, як вона титулована тепер, а саме наголовком, не „Тилявська схизма на Лемківщині“, лише „Тилявсько-схизматицькі розбої на Лемківщині“. Тоді ще вірніше бувби відданий змисл тої „культурної“, „місійної“ та у своїх наслідках погубної „праці“, яку варшавська схизма виконала дотепер між Лемками при помочі третього чинника...

3. А в справі зробленого мені докору, що в скобках наводжу згадку про т. зв. „православні“ богослуження, то нехай криптонімний рецензент моєї брошури потрудиться хоч на кілька хвилин до ущасливленої „св. православієм“ Тиляви! Там сейчас наочно переконається, як ті „богослуження“ в дійсности там виглядають! Як в самій каплиці або т. зв. „часовні“ схизматицькі парубчаки й недоростки сміються і взаїмно кидають на себе шапками! Відтак ті, що стоять на сходах, ведучих до каплиці, смачно плюють на других, що стоять під сходами. Одні другим видирають ті малі свічки, що їх по ціні 10 сот. купують схизматицькі „богомольці“, які приходять до каплиці. Що більше... В кооперативній крамниці, котра міститься на партері під каплицею і коло неї — місцеві схизматицькі нововірці курять, крутяться, політикують, радять, сваряться, штуркаються, сміються, перед каплицею шапок не здіймають, — кажучи, що це лише „кулко“, а не церква. І навіть — буває — до помешкання схизматицького батюшки, гримаючи й валючи в двері, силою по пяному добуваються і т. д. і т. д... день поза день, без кінця!... І серед таких обставин, в такім місці, та при такім чудовім „спокою“, „тишині“ й порядку правляться там т. зв. „православні“ богослуження!... А щож можна почути та чого навчитися на тих „богослуженнях“?... Майже ніколи чогось іншого й чогось лучшого, як тільки до нудів чоловіка розбираючі, несмачні славословія й пеани під адресою т. зв. „св. православія“, а попри це стало також оклепані, відражаючі схизматицькі напасти на Папу, на католиків, на католицьку Церкву, на уніятів, словом — ріжнородні клевети, калюмнії й очорнення!... І це має бути духовна пожива, якою по т. зв. „часовнях“ кормиться схизматицьких лемківських неофітів на їх богослуженнях!... І якже не виражатися про такі богослуження в скобках? Може то для схизматицького письмаки прикре, гірке й несмачне, але — на жаль — дійсне й правдиве!... І якже про це не казати?.. — Антін Кругельський.

(Далі буде).

Предсказания

графині Сильвії Бек-Лязаріні.

Великий віденський щоденник „Н. Вінер Таґблят“ пише в ч. 15: Ґрафиня Сильвія Бек-Лязаріні предсказала минувшого року події в Японії, котрі здійснилися. Тепер оповіщує вона що слідує: Панування матеріялізму й машинізму треватиме до р. 1935/6. До того часу Японія розпічне щасливу для неї війну. Еспанія й інші республики вернуть до попередної форми правління. В Голяндії повстане диктатор, що видержить 7 літ. Теперішний престолонаслідник Анґлії ніколи не стане її королем. Цікаво, що з тих предсказань справдиться.

Алькоголь є батьком злочину.

„Жабуриння“

Музична комедія на 6 картин Меріям-Лужницького, музика В. Балтаровича.

Львівська сценка „Богема“ виставила першу нашу музичну комедію Меріям-Лужницького в салі театру „Кольосей“, заповненій майже по береги. Рівень комедії европейський. Автор не переступив ні разу межі, що так часто лучається нашим авторам. Під вправною режісерією артиста П. Сорки професійні артисти й аматори відіграли справно свої характеристичні ролі. Участь брали: пані М. Сабат-Свірська, К. Козак-Вірленська, В. Сорокова, панове: П. Сорока, В. Балтарович, О. Ольський, Т. Купчинський, І. Гірняк, М. Бодак, І. Стерпак. Найслабше випав „критик“. Найкращі точки це 3 танці: танець тіней, театральна румба й танець жаб у виконанні учениць ритмічно-пластичної школи п. О. Суховерської. Музика молодого композитора В. Балтаровича, оперта на мотивах українських народних пісень, легка й мельодійна. Орхестра, співи й хори за сценою випали по мистецьки. Гарні декорації Р. Чорнія й А. Малюци. Цілість робила симпатичне враження.

Всіх наших Вп. Передплатників і Читачів, що одержали брошуру п. з. „Тилявська схизма“, а досі не прислали 1 зол 10 сот. просимо вирівнати належитість або звернути брошуру.

Адміністрація.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Чистота й правильність української мови

(Відповідь нефаховому критикові).

У нас уже здавна повелося, що майже кожний уважає себе за „найкращого“ знавця української мови, хоч фахово її й не студіював, хоч більших праць мовознавчих і не написав. Ці „аматори-україністи“ приносять нам велику шкоду, бо своїми нефаховими писаннями тільки баламутять наше суспільство, що про мову й без того має небагато знання.

До нефахових рецензентів належить і В. Б., що в ч. 6 „Нової зорі“ вмістив субєктивну критику на ч. 1 „Рідної Мови“. Кожний, хто фахово розуміється на мові, перечитавши рецензію В. Б., відразу скаже, що В. Б. не мовознавець і українистики, яко науки, не знає. Але він так відважно й рішуче твердить про ріжні речі, що нефаховий читач може подумати, ніби правда по його боці. Це зовсім не так. Усе, що рецензентові, як Галичанинові, незвикле, все те йому зле, чисті наддніпрянські форми для нього „неправильні“. Чи ж це обєктивна наукова критика? Чи це щось будує в нашій культурі? Тільки руйнує...

Так, В. Б. обвинувачує мене, що я вживаю форми „зо“ (а не „зі“). Але ж „зі“ — це місцева західно-українська форма, більше поширена в людей, що живої мови не знають; придніпрянська літературна мова цього „зі“ не вживає або оминає. Форма „зо“ не рідка і в Галичині в живій мові.

„Талан“ і „талант“ в великоукраїнській літературній мові не розріжняються так, як то звичайне в Галичині, — форма „талант“ там взагалі не часта, бо панує „талан“. Академічний „Рос.-укр. словник правничої мови“ 1926 р. не розріжняє „талант“ від „талан“, а Словник С. Іваницького навіть зовсім не подає форми „талант“. Наше загальновживане „талановитий“ (здібний) красномовно свідчить про те саме.

„Нарічча“ — це не московізм; в нашій мовознавчій літературі дуже часто маємо розріжнення: мова — нарічча — говір. У „Рос.-укр. словнику правничої мови“ (редакція одного з найвидатніших наших мовознавців — А. Кримського) на ст. 76 знаходжу це слово на першому місці. Одні мовознавці вживають: мова — нарічча — говір, інші: мова (язик) — говір — говірка, як до вподоби.

Дуже часто з рецензії В. Б. бачимо, що її автор цілої нашої мови просто не знає. Так, тільки повним незнанням справи можна пояснити його твердження про „немилозвучність“ речення: „в наддніпрянських ізберегло́ся“. Таж форм, як „ізберегло́ся“ (з початковим із — по приголосній) повно у наших клясиків, і то у всіх! Напр. у Т. Шевченка: Підкрались, щоб ізлякать 4. В українських Думах їх повно: Шлик іздіймає 154, Перстень ізняв 130 і т. п.

Тим самим малим знанням нашої мови пояснюю виступ В. Б. проти „яко“. Це наша гарна українська ознака, така часта в живій мові й у всіх наших письменників. Найкращий сучасний стиліст наш, М. Рильський в „Пан Тадеуш“ 1927 р. пише: з'явився поручник, яко гість 23, Живуть, яко міністри 13 і т. п. Розріжнення „яко“ від „як“ подав я в своїм „Стилістичнім Словнику“ ст. 474.

Форму „в давальнім відмінкові“ уважає В. Б. „неправильною“. Але якіж підстави на те? Так, це форма не часта, але загальновживана. Пор. у Т. Шевченка: Та в Дніпрові скупаюся 412, Удова в Дунаєві синів поховала 173 і т. п. М. Рильський, „Пан Тадеуш“: У замкові 140, При кубкові 265, На брукові 3 і т. п. Або в „Мотрі“ Б. Лепкого: В старому будинкові 350. Див. ще силу подібних прикладів із народньої мови в праці Е. Тимченка: Льокатив речівниковий 1925 р. ст. 10.

Доходить В. Б. до того, що легенько прилюдно кидає мені таке, ніби я „постійно уживаю родового відмінка там, де його не треба“ і подає приклад: „прибрала реальних форм“. А я тверджу, що це форма літературна. Див. в Словнику Б. Грінченка приклади на це: Отаман собі ума прибірає. Прибрали люде способу літати. Див. ще монографію проф. Е. Тимченка: Функції генетива, 1913 р., де дано сотні подібних форм.

Пише В. Б., ніби „форма приказового способу на -мо дозволена тільки в поезії. Хто й де це встановив? Тільки підо впливом російської мови в нас не рідко зловживають короткими формами на -м зам. -мо. Див. мою „Чистоту й правильність“ 1925 р. ст. 127.

Що я вживаю „дивної“ форми „в наші мові“ зам. „в нашій мові“ — цього за собою я не знаю (В. Б. не подав сторінки з „Р. М.“). Коли там є, то це коректурний недогляд, і тільки. Але не треба забувати, що місцевий відмінок без -й — це дуже поширене в нас явище, таке часте в писаннях старших письменників, особливо в Нечуя-Левицького.

І т. д., і т. д., — слово за словом я мігби показати, що без винятку всі твердження В. Б. — то плід його малого й не глибокого знання нашої мови. А коли так, то кому й яку користь приносимо такими рецензіями?

Але й це не все. В. Б. частенько приписує мені й те, що мені не належить. Скажемо, рецензент твердить, ніби я маю „дивний сентимент до приіменника „од“, і подає тільки один приклад із ст. 19, а там воно — в цитаті з передмови до київського Правничого словника, а в велико-українській літературній мові (кому це невідоме?) панує „од“. Чи може рецензент хотів, щоби я й цитати виправляв на його смак?

Або ще, — радить мені рецензент „наладнати справу правопису, щоб не писати раз „інший“, а другий раз „иноді“. Знову велике... нехай непорозуміння, коли не вжити сильнішого виразу: в „Р. М.“ скрізь „інший“, а „иноді“ заховане тільки в чужій цитаті... Як такі речі назвати?

Уся рецензія складається от із таких заміток, що їх частину тут я показав. Високим стилем дає мені В. Б. деякі поради, напр. як вести діялектичні записи, ніби я того не знаю; але чим заплатити друкарні за такий склад, який би хотілося? Цього ж хіба не зробиш із убогої передплати, та ще й малого числа передплатників... Або заявляє, що йому те та те не подобається; а чи ж ваш смак найліпший?

На мою скромну думку, — думку людини, що вже понад 25 літ працює над науковим дослідженням української мови, — такі рецензії, як от п. В. Б., нічого корисного в нас не творять, культури нашої не збільшують. Навпаки, — вносять шкідливе баламутство, бо знайдуться й такі, що повірять непередуманим твердженням особи, що сховалася за ініціяли В. Б.

2. II. 1933. **Проф. Д-р Іван Огієнко.**

Примітка. Факт, що в пресі появляється розмірно богато відзивів про „Рідну Мову“ свідчить про потребу такого органу. Про деякі зі справ порушених тут ВП. проф. Огієнком ще скажемо колись нашу думку. — Ред. „Н. Зорі“.

Присилайте передплату!

КОНЦЕРТ

в память 20-их роковин смерти Миколи Лисенка.

Музичне Т-во ім. М. Лисенка у Львові уладило 8. ц. м. Святочний Вечір з творів М. Лисенка. Вступне слово відчитав дир. В. Барвінський. Короткий зміст: Значіння Лисенка для нас далеко більше ніж значіння Шопена, Глінки, Сметани в інших словянських народів. Лисенко зачав свою діяльність тоді, коли на Україні ослаб музичний рух. Л. звернувся до жерела, до народних пісень. На київськім університеті Лисенко разом зі своїм другом, Мих. Старицьким, відіграв велику ролю між студентством. Відтак 4 роки студіював в липській консерваторії. По поворогі до Київа зачав Л. живу діяльність. Видав богато збірок українських народних пісень. Одначе найбільше значіння в творчости Л. має уложення музики до 80 творів Шевченка. Творчість Шевченка й Лисенка сплелася в одну нерозривну цілість, якій подібної нема на світі. Л. укладав музику до творів інших наших письменників. Він був знаменитим диріґентом і створив цілу диріґентську школу. З неї вийшли такі диріґенти й композитори як О. Кошиць, Стеценко та ін. Зі своїм хором виступав Л. не тільки в Київі, але також по всій Україні, розбуджуючи національну свідомість. Його переслідували, вязнили, та він дальше робив свою велику працю. Ювілей його 35-літної праці обходив святочно Львів у 1904 р.

Фортепянове сольо виконав по мистецьки п. Р. Савицький. Він відіграв Scherzo зі суіти G-dur на українські теми та Polonaise As-dur. На домагання публики повторив він свою першу точку. Замість недиспонованої п. О. Бандрівської відспівала удатно п. Приймова дві пісні Лисенка: „Якби мені намисто“ та „Айстри“. Акомпанював д-р Н. Нижанковський. П. Е. Перфецький (скрипка) відіграв дві річи: „Moment de desespoir“ та „Другу українську Рапсодію (Думка-Шумка)“ при форт. супроводі д-ра Н. Нижанковського. Вкінці міш. хор „Львівського Бояна“ під орудою п. М. Колесси відспівав мало знані твори Лисенка: „Різдвяна псальма“ і „За сонцем хмаронька пливе“. Це були безперечно найкращі точки концерту. „Різдвяну псальму“ треба було відспівати зараз по вступнім слові, бо вона своїм поважним настроєм на це надавалася. Виконання обох хорових точок назагал вдоволяло. Тільки тенори рішучо за слабі. Шкода, що „Боян“ обмежився тільки до двох точок. Публики майже повна саля. Назагал концерт мав занадто офіційний характер.

НОВІ ВИДАННЯ

РІДНА МОВА. Науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови. Головний Редактор і Видавець Проф. Д-р Іван Огієнко. Рік І. Ч. 2. Лютий 1933. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Сторін 24, 8°, ціна 50 сот. — Зміст: Проф. Д-р І. Огієнко: Української літературної мови треба вчитися, щоб знати. — Проф. Д-р Г. А. Ільїнський: Походження українських слів. 1. Огрядний. — Проф. Д-р І. Огієнко: Знахідний відмінок мужеського роду в формі родового. Нарис із історичної складні української мови. — Ілько Борщак: Еврона про українську мову XVI—XVII століття. — Проф. І. Огієнко: Інститут Української Наукової Мови в Київі. — Д-р Вол. Виногородський: Письменницька мова в Галичині. — Дмитро Геродот: Мова наших часописів на Буковині. — Проф. Д-р І. Огієнко: Життя слів, семасіологічні нариси. Д-р І. М. Крушельницький: Листопад чи падолист? — Проф. І. Огієнко: Правописні нариси: інженер-інжинір. — Дід Огій: Граматика малої Лесі. — Проф. І. Огієнко: Замітки про окремі слова. — Йогож: Чистота й правильність української мови. Відповідь на запитання наших читачів. Ріжне. Від Редакції й Адміністрації.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Три ювилейні папські буллі. В попереднім числі „Нової Зорі“ подали ми коротку вістку про появу трьох папських буль. Тепер подаємо докладніші інформації про них.

I. Св. Отець заохочує вірних цілого світа відбувати ювил. паломництва до Риму. Припиняє всі відпусти поза Римом крім отсих: 1) в небезпеці смерти; 2) за відмовлювання „Ангел Господень“, 3) за відвідини виставлених Пресв. Тайн у часі 40-годинного набоженства; 4) за несення Пресв. Тайн до хорого (священик і служачий); 5) „Тоціес квоціес“ у порціюнкулі в Ассізі; 6) злучені з паломництвом до св. Землі; 7) повний відпуст, який можна осягнути раз від 11. 2. 1933—11. 2. 1934 у Люрді; 8) ті що їх надають Епископи в часі Архіер. Служби Божої чи в іншій принятій формі.

II. Дуже широкі власти дістають пенітенціярі й сповідники в Римі, досить широкі в Палестині й у Люрді.

III. Поза Римом можуть осягнути ювил. відпуст: клявзурові черці й черниці (також новики й кандидати та вихованки обидвох полів); военні полонені, вязні, вигнані й заслані; наставники вязниць і домів поправи (священики й світські); недужі й ті, що обслугують їх; денні зарібники; старці понад 70 літ. Щоби осягнути відпуст мають крім сповіди й св. Причастя дістати від уповажнених сповідників заміну чи зменшення практик злучених з осягненням ювил. відпусту. Св. Отець заохочує їх, щоби жертвували Богу всі свої терпіння й особливо молилися за поширення віри й за єдність та мир.

Найвища конґреґація св. Офіції осудила 25. I. с. р. і поставила на індекс твір: „Ернесто Бонаюті, Ля Кіеза Романа (Римська Церква). Міляно, 1933“. Свящ. д-р Бонаюті був професором порівнуючих релігій на корол. унів. „Сапієнца“ в Римі й попав у ріжні, головно модерністичні, блуди. Коли перестороги Ап. Престола не помагали, дістав від церковних властей приказ покинути катедру. Не послухав. Тоді його суспендовано. Суспензу злегковажив собі. Кинено на нього клятву. Але й те не помогло. Не поміг приказ скинення священичої одежі тай навіть найостріша клятва: „екскоммунікатус вітандус“ (виклятий так, що всі католики мусять його обминати) Він викладав дальше, а студенти мусіли ходити на його виклади, як не хотіли втратити шк. року. Можна собі представити, яке трудне було положення кат. студентів. Аж по Лятеранським договорі італійські власти усунули Бонаютія. Який зміст вище згаданого твору, не трудно відгадати. Справа Бонаютія тягнулася майже 10 літ і була завсіди голосна в Римі. — о. І. Л.

В Римі на площі Маццініʼя будують велику церкву в честь Христа Царя.

Кард. П. Ґаспаррі видав у 2 томах свій твір „Трактатус канонікус де Матрімоніо“. Коштує 50 лір крім почти (Лібрерія Ватікана).

В Монахії вийшли в нім. мові два різдвяні твори норвежської кат. письменниці Сіґрідʼи Ундсет: „Унд вен діс Кіндляйн ніхт ґеборен“ (А колиб це Дитя було не народилося) і „Дас Вайнахтсвундер“ (Чудо Різдва).

В чеських кат. дух. семінаріях було тому 10 літ 250 питомців, тепер є їх 837.

В одній з америк. епархій скінчено процес в справі беатифікації С. Марії Бентіволіо (1834—1905), доньки наполеонського ґенерала, опісля ґубернатора Риму за Гр. XVI й Пія IX, ґрафа Домініка Бентіволіо.

Тов. св. Вінкентія з Павлі в С. Франціску (Каліфорнія) роздало м. р. між 226.598 бідаків 49 тисяч долярів.

Найкраща пора змінити календар

Що якийсь час все даються чути голоси, щоби змінити юліянський непрактичний календар. Минувшого року велася за тим досить оживлена акція по часописах, але остало по старому. Коли з сього року не скористаємо, то хіба вже ніколи не зробимо того. Останемо на віки позаду всіх як такі, що не вміють і не хотять думати про себе.

Відомо всім, що сього року припадають Великодні Свята разом, а за тим і Вознесення і Зелені Свята і свято Пресв. Евхаристії будемо обходити в один день з римо-католиками. Отже сей рік надається як найкраще, щоби й прочі свята року святкувати разом, і держатися вже раз тригоріянського календаря.

Наш нарід через подвійні свята поносить великі втрати. Всі по містах і селах, яким судьба судила бути залежними від Поляків, в наші свята не можуть іти до церкви. По неволі ідуть у вільні від роботи латинські свята до костелів і є такі, що з часом через се якраз відчужуються від свого народа. Всі українські склепи мусять святкувати подвійні свята і поносять через се великі втрати. Так само всі наші кооперативні склепи по селах і місточках мусять в латинські свята замикати двері. А як хто відважиться і відчинить, то наражується на кари.

Святкуючи в один час з римо-католиками, ми на тім зовсім не стратимо, як не стратимо нічого, коли сього року будемо святкувати разом з ними найбільші наші свята. Що більше! Ми зискаємо богато. Учімся від наших сусідів. Вони в царській Росії святкували свої свята по старому юліянському календарю. Вони знали, чому так робили. І через се нічого не тратили, але зискували. Так і ми поступім.

Коли будемо святкувати всі свята в один час з нашими сусідами, тоді увесь наш народ піде до церков і при відповідній праці священиків з часом затреться болюча ріжниця обрядова між нами і всі почуються одним українським народом. Вкінци ми навіть повинні приняти істнуючий календар і з огляду на се, що всі східні народи закинули вже юліянський календар. од.

Маленький фейлетон

Значіння радости і смутку

Визначний німецький учений проф. д-р Алькан каже, що психічні прояви лучаться з функціями мозкової кори, а вона має звязок з усею нервовою системою орґанізму. Кожда зміна в мозковій корі, викликана страхом, журбою чи радістю, відбивається і на фізичнім апараті людини. Се вже річ стверджена, що орґанізм під впливом страху виділює цукор і що страх викликує збільшення тиснення крови, котре часом доходить аж до такої міри, що спричинює смерть. Довго тревоюча журба впливає дуже зле на здоровля. Се головна причина того, що люди, котрі бояться епідемії, хорують перші. Страх викликає забурення у віддиху й обігу крови. Тяжкі психічні переходи зменшують відпорність орґанізму проти хоріб. — В противенстві до того радість дуже добре впливає на здоровля. Се зауважали люди вже дуже давно і ріжні народи стверджують се у своїх приповідках. Веселі люди рідко коли хорують. Проф. Алькан підчеркує, що трижа, страх, гнів і инші неґативні психічні прояви ушкоджують навіть тканки в орґанізму й викликають короби крови, очей, жолудка, легенів і т. д. Тому треба по можности уникати трижі, а здоровля буде нам довше товаришити.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЕКРЕТАРІЯТ СОЮЗА НАРОДІВ признав наглість петиції, внесеної пос. М. Рудницькою в імени Українського Клюбу. В петиції представлені відносини в польськім тюремництві. Польський уряд дістав зразу 8-дневний речинець для внесення вияснень, одначе на просьбу представника Польщі речинець для вияснень продовжено до 3-ох тижнів.

СЕКРЕТАР УНДА В. Целевич вияснив пресі, що Клюб УНДА не вислав бесідника при ґенеральній дискусії тому, бо вже при першім читанні буджету голова Клюбу виголосив довшу промову. Посли УНДО говоритимуть підчас дискусії над поодинокими міністерствами. П. Целевич заперечив голоси польської преси, начеб така тактика Укр. Клюбу була вислідом конференції в мін. Перацкого.

АПЕЛЯЦІЙНА РОЗПРАВА проти діячів Центролівиці, б. берестейських вязнів мала сензаційний перебіг. Оборонець підсудних адвокат Берензон поставив внесок, щоби зі складу трибуналу вилучити суддю Ходецького. Той суддя мав уже рік тому заявити, що підсудні заслужили на методи Берестя. Трибунал не прихилився до внеску оборони. Тому один з обвинуваченых пос. Ліберман заявив в імени обвинуваченых, що в таких умовинах вони зрікаються оборони і судови не дадуть у тій справі жадних вияснень. Оборона приняла сю заяву до відома. Зараз по тім всі оборонці опустили судову салю. Дальша розправа велася без оборонців і без частини обвинуваченых, бо участь підсудних в розправі необовязкова.

В КОЛХОЗАХ НА УКРАЇНІ дальше панує повне безголовя. Районова управа колхозів в Камянці Подільськім наказала колхозові „Більшовик“, що має 336 га, обсіяти на весні 364 га. Артіль в Кременчузі, що має 345 га, дістала приказ засіяти 387 га. Такі самі ґеніяльні накази дістали й инші колхози. В рейоні Одеси засівний плян виконано лише на 37 проц.

СЕНАТОРСЬКИЙ КЛЮБ ББ візвав правительство випрацювати широкий фінансовий і технічний плян боротьби з безробіттям і негайно приступити до його здійснення.

ГІТЛЄР, як доносить „Івнінґ Стандард“, приняв канцлерство Німеччини на таких умовах: Гінденбурґ прийматиме Гітлера лише в присутности Папена, Папен як представник Гінденбурґа має право поставити вето супроти кождої постанови правительства. До приняття таких понижаючих умовин Гітлер був змушений розпучливим фінансовим станом його партії.

ДО НОВИХ ВИБОРІВ до німецького парляменту стає 14 партій.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА виказує сильне схвилювання з причини острої політичної кризи в Ромунії та Югославії. В обох тих краях сепаратистичний рух приняв небезпечні форми і грозить розбиттям Малої Антанти.

Ґр. АЛЬБЕРТ АПОНІЙ, представник Мадярщини на розбройній конференції, помер на ґрипу в Женеві в 84-ім р. життя. Це один з найбільших мадярських політиків.

МЕК ДОНАЛД згодився бути предсідником світової економічної конференції в Лондоні.

БЕЗРОБІТНІ АНҐЛІЙЦІ масово вступали в ряди воюючих армій болівійської та параґвайської. Одначе на місці перекоиалися, що сподіваних користей, які їм вербуючі аґенти обіцяли, не осягнуть. Тому тепер масово вертають домів. В рядах обох ворожих армій є богато німецьких, російських і польських жовнірів та офіцирів.

СТІМСОН, секретар загран. справ Америки заявив журналістам, що Америка не признасть самостійности манджурської держави.

ТОРГОВЛЯ БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ Вільгельма МАРКА
Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.
Першорядні товари на реверенди та інші священичі одяги, шовки, полотна, капи, ковдри, коци у великому виборі. — Ціни умірковані — сплати ратальні. 17-23

НОВИНКИ

Пресова Аґенція „Всхуд“ доносить: Преосв. Григорій Хомишин, єпископ станиславівський, працює над викінченням брошури „Українська проблєма“. Книжка появиться за 4—6 тижнів.

Святочне отворення цеху українських ремісників у Станиславові відбудеться 12 лютого ц. р. Служба Божа в катедральній церкві о год. 9-ій рано. Святочна Академія відбудеться о год. 12.15 впол. в салі українського „Сокола“ при вул. 3-го Мая ч. 18 з такою програмою: Отворення; Реферат; „Зазвенімо“, „Прометей“ — хор; „Хай літають вітри“ — деклямація; Вязанка українських пісень — орхестра. Відтак відбудеться конференція делеґатів у справах орґанізаційних.

Святочна Академія для вшанування 60-ліття Б. Лепкого відбудеться 15. ц. м. у Львові о год. 12 вполудне в салі „Нар. Дому“ (Театр Ріжнородностей). Вступне слово — п. Василь Пачовський, сольові точки п. Марія Сокіл і п. М. Голинський, деклямації п. п. О. Луцький і Геник-Березовський, хор „Сурма“.

Загальні Збори Секції Українських Студентів Абстинентів при Т-ві „Відродження“ відбудуться у Львові в неділю, 12. ц м. о год. 14.30 попол. в домівці „Основи“ в Академічнім Домі, вул. Супінського 21.

„Тангайзер“, славна опера Ваґнера, буде виставлена незабаром у львівській опері при участи нашого знаного співака, М. Голинського, котрий виступав у Львові з великим успіхом в „Аїді“ та в „Жидівці“.

Марія Морська, визначна драматична артистка, жінка артиста О. Загарова, померла у Варшаві. Вона виступала в рр. 1921—24 в нашім театрі у Львові та на провінції й здобула велику славу.

Не мають свого катехита. Українки гр. кат. обряду, учениці т. зв. обивательського семинаря в Тернополі не мають від початку с. р. свого катехита. До кінця м. року був катехитом у тім семинарі о. І. Пасіка. Одначе в тім році вимовлено йому місце.

Святочний вечір в память М. Лисенка відбувся в Бучачі заходом Філії Т-ва Прихильників Мистецтва. Всі точки: відчит, спів, фортепянове сольо й деклямації пройшли удатно.

Комітет Молоді в Бучачі уладив святочну академію з приводу 15-их роковин бою під Крутами.

Заборона курсів для неграмотних. Шкільна Рада в Бучачі заборонила вести курси для неграмотних в Скоморохах і в Петликівцях старих.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні відбувся виклад проф. Д. Антоновича на тему: „Переходова стадія українського театру на початку XIX століття“.

Шкільний плебісцит в Коломийщині перевело 78 громад. Внесено 7051 декларацій за 10.430 дітей.

Плебісцит переводить поліція за поль. мовою навчання в с. Горожанна Велика і Ричилів, пов. Рудки.

З **Полтавщини** вивезено на Сибір 1000 родин; їх майно сконфісковано. На Україні скрізь великі арештування. Вивозять людей (навіть укр. комуністів) у замкнених, неопалених ваґонах і лихо одягнених. Богато вмирає з голоду й зима.

До відділу „Маслосоюзу“ в Самборі закрались в ночи злодії, розбили касу, забрали коло 1.500 зол. і масло. Це вже третий влом в недовгім часі.

Около 800 студентів львів. університету й техніки не могли заплатити оплат, тому уневажнено їм впис. На тім тлі відбулося нелеґальне віче на університеті, на якім розкидано летючки. Ректор розвязав віче і завізвав поліцію, котра увязнила б. студента Яна Кукула та чотири студентки.

Польські студенти варшавського університету напали на професора університету Валка-Чарнецкого. Обкидали його гнилими яйцями та сильно потурбували пястуками й теками. Побитий професор, так як давніше потурбовані проф. Черни і Стефко, заявився був за новим законопроектом про високі школи.

„Хоробрий“ секвестратор. „Дзєннік Куявскі“ пише: До села Імелінек, пов. Кутно, прибув секвестратор скарбового уряду, щоби стягати залеглі податки. Коли зайшов в асисті поліції до сестер Люце, вони випустили на урядників голодні свині з хліва. Урядники... втікли. За те суд засудив помислові сестри Люце на 2 місяці вязниці.

У маніфесті до своєї партії пише Гітлєр м. і. таке: „Нехай Всемогучий подасть своє благословення, щоби Німеччина могла відбудуватися, оперта на честі, свободі й суспільнім мирі“.

В Москві панує ґрипа. В 1932 р. хорувало на ґрипу в СССР 45,000.000 осіб. Боротьбу з ґрипою утруднює майже повний брак хініни.

Вибух кітла у фабриці самоход'в Ренольта в Білянкурті під Парижем забив 6 робітників, тяжко ранив 100. Знищені зовсім дві великі галі. Шкоди величезні. Причина досі неусталена.

Альфонс XIII поїхав до Бомбаю відвідати сина в анґл. маринарці.

В Еспанії вибух страйк 27.000 ґірників і робітників металюрґічного промислу.

Д-р Михайло Мельник, зредукований суддя, відчинив адвокатську канцелярію в Скалаті, в домі коло аптики.
18 1-1

Вільна посада! Молодого, здібного, енерґійного чоловіка приймемо сейчас (найрадше зі священичої родини). Зголошення з описом життя і евентуальними референціями висилати найдальше до 20 лютого на адресу „Священича Поміч“, Станиславів, Липова 3. 20 = 1-2

Параґвай славиться з довговічности своїх мешканців. В 1932 р. 8 людей померло там у 102 р., 6 в 105 р., 5 дожило до 110 літ, 4 до 120 а 1 до 125 літ. Лікарі впевняють, що причина довговічности Параґвайців це дуже лаґідний клімат.

Манджурія заповідає в себе „пятилітку“.

Жертви

Впр. о. Іван Вальницький в Озерянах к. Борщева зл. 2 для сироти по священику.

Впані Евгенія Присташова, Молошковичі, п. Добростани зл. 5 для сироти по священику.

З нагоди Імянин Їх Ексцеленції Кир Григорія, Епископа станиславівського, Впр. о. Василь Жарий в Пробіжній зл. 20 на поширення кат. преси.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ
поручає
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3—? Вибір великий!

Добірний товар! Дешеві ціни!
Свідомий українець, який курить, уживає тільки
ТУТОК і ПАПЕРЦІВ
КАЛИНА
ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА
„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі,
бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної
82 Школи“ і других установ. 20—?

КІНА

АДРІЯ. Дім ч. 13 (2 серії) і Трубач Слім в Парижі.
АТЛЯНТІК: Аріяна.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Распутін.
МАРУСЕНЬКА: Распутін.
МІРАЖ: Москва без маски.
ОАЗА: Їх долі й недолі (Льорель і Гарді) та ревія.
ПАЛЯС: 10 проц. для мене.
СТИЛЕВЕ: „X. 27“ (Марлєна Дітріх) і ревія.
УТІХА: Піднебесна любов.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телєфон ч. 60-04. 6—50

„ФАРБОЛЬ“ Ю. СИНИШИН, Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.
Ґуртівня фотоґрафічна, склад фарб, лякерів, покостів, щіток та пендзлів. — Артикули господарські — перфумерія.
Великий вибір — дешеві ціни. 15 3-3

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 16 лютого 1933. Ч. 11 (609).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам.-доляр.
Ціна числа 25 с.
Конто П. Щ. Кракін 405.867.

„Українсько-гітлєрівський флірт“

Жидівський „Наш Пшеґльонд“ обговорюючи міжнародне положення у звязку з приходом Гітлєра до власти пише: „В Москві не звернули належної уваги на українсько - гітлєрівський флірт. Його підпомагає Детердінґ (нафтяний потентат, завзятий ворог большевиків) і його лондонські приятелі. На основі гітлєрівської „доктрини“, СССР мусить впасти. На її звалищах повстане українська держава. До неї малиби бути прилучені полуднево-східні польські окраїни. Річ ясна, що разом з тим Німеччина малаб „ревіндикувати“ західні польські землі. „Ґазета Варшавська“ додає: „Прихід Гітлєра висунув цілий ряд питань у міжнародній політиці. Польща мусить мати на се отворені очі“. В міжнар. політиці слово „Україна“ виступає все частіше.

Тайний зачіпно-відпорний договір

Німеччини, Італії і Мадярщини.

З Парижа доносять: На засіданні комісії загран. справ французького парляменту один з послів заявив: Мені відомо, що між Німеччиною, Італією й Мадярщиною заключено в серпні м. р. тайний зачіпно-відпорний договір. Б. преміер Еріо додав, що хоч за його преміерування міністерство заграничних справ не зібрало незбитих доказів, то мимо того такий договір правдоподібно істнує. Також в тижневику „Ле Капіталь“ появилася стаття, в котрій згадується про цей договір. В тім договорі Італія мала зобовязатися підперти Німеччину в відзисканні поморського коритаря. За се Німеччина має помогти Італії в здобуттю Дальматії. Ревеляції про договір Німеччини, Італії і Мадярщини викликали в Парижі велике вражіння.

Заговір на Сталіна

З Москви доносять: Тут викрили заговір троцкістів проти Сталіна. Увязнено б. комісаря Преображенського і коло 100 троцкістів. На чолі терористичної орґанізації стояв Преображенський, котрого свого часу були заслали в Сибір і відтак помилували. Заговірники хотіли напасти на Горки, осідок Сталіна й убити диктатора. Орґанізація мала кілька відділів на провінції.

Війна на Далекому Сході неминуча

„Ню-Йорк Таймс“ доносить: В урядових вашинґтонських кругах чимраз більше росте занепокоєння у звязку з розвитком положення на Далекому Сході. Переважає там погляд, що неминучим наслідком збройних виступів Японії в провінції Джеголь буде японсько-китайська війна. Стімсон з великою увагою слідить розвиток подій і правдоподібно вискаже свою думку, коли Союз Народів видасть в тій справі остаточне рішення. Кажуть, що представник Японії в Женеві Матсуоко поїде до Вашинґтону, щоби поговорити в тій справі з Рузвелтом (ПАТ). Є вістки, що Японія виступить з С. Народів.

Гітлєр про найважніші політичні проблєми

В розмові зі співробітником „Сандей Експрес“ Гітлєр сказав: Розброєння на чесних і рівних основах мусить бути вступом до мира і добробуту. Або Франція розброїться або Німечина дозброїться до рівня Франції. Версайський договір став нещастям не лише Німеччини але й інших держав. Німеччина мусить домагатися ревізії версайського трактату. Та небавом і решта світа домагатиметься його ревізії. Другa несправедливість се польський коридор. Цей коридор мусять звернути Німеччині. Нічого більше Німеччина так болюче не відчуває як справу польського коридору. Та справа мусить бути скоро полагоджена. Про поворот Гогенцоллернів нема й мови. Їх поворот викликавби непорозуміння серед партій. Своїх прав до кольоній Німеччина не зречеться (ПАТ). Ся заява Гітлєра викликала в Польщі сильний відгомін.

Велика катастрофа в Нойкірхені

Вибух збірника ґазів убив понад 100 людей.

В Нойкірхені, в басейні Саари, вибух величезний збірник ґазів у фабриці бензолю. Збірник мав 100.000 м³ містоти, високий був на 75 м., промір 44 м., поверхня около 1500 м². Підчас вибуху дах збірника вилетів вгору на 800 м. Страшну детонацію чути було 300 км. довкруги. Море полуміни охопило цілу фабрику. Луну видно було кількадесять км. довкруги. 15 домів близько фабрики цілком знищених. В цілім місті повилітали всі шиби. Воздушна филя знищила всі телеґрафічні й телефонічні полученння. Пожарна сторожа видобула досі 100 трупів знід румовищ. Велике число ранених заповнило всі шпиталі (300 тяжко ранених, 1200 легко ранених). Нойкірхен виглядає як підчас війни. Кажуть, що огонь підложено.

Робот „Альфа“ на виставі в Шікаґу

Одна з більших атракцій шикаґівської вистави буде новий „робот“ (штучний чоловік) з алюмінія, скла й сталі. Він називається „Альфа“, важить 2000 кґ., має голову циліндричної форми, замість очей фотоелектричні комірки, в ухах мікрофони. Робот виконує ріжні прикази подані голосом, телєфоном або світляними сиґналами, встає, ходить, говорить, показує докладну годину, виголошує метеорольоґічні предсказання. Хто збличується до автомату, дістає остереження, щоби не дотикав машини. Смільчакови грозить револьверова куля.

Поширюйте католицьку пресу!

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ?

Коли так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

ПОЛЬЩА і СССР.

Польща заключила з СССР договір про ненапад. Цей факт приняла польська публична опінія з вдоволенням, декуди навіть з радістю. Майже всі часописи без ріжниці політичних напрямків, навіть найбільш ворожі санації, оцінили цей крок як поважне досягнення польської дипльоматії. Значіння цего договору в очах польських політичних кол зросло ще більше, коли такий самий договір про ненапад з СССР заключила також Франція, протекторка і союзниця Польщі. Мовляв, коли Франція, на яку большевицька пропаґанда все вказувала як на кузню всяких інтервенційних протибольшевицьких плянів, рішилася заключити з СССР того рода договір, то це доказ, що большевики направду трактують свої зобовязання поважно, махнули рукою на світову революцію і нічого більше не прагнуть лише мира. Так думають у Франції, такий погляд щораз більше поширюється і в Польщі.

Насувається питання: Звідки в тих краях такий погляд про миролюбивість большевиків, де джерело тої сліпої віри у клаптик паперу підписаний тими, що без найменших скрупулів, згідно зі своєю революційною „етикою“, ломили договори заключувані з представниками „гнилої“ буржуазії, коли їм це було вигідно?

Відповідь на це питання буде рівночасно ствердженням жахливого занику інстинкту самозбереження у тих (і не тільки в тих!) народів, буде також доказом до якої міри підступна большевицька пропаґанда зуміла вколисати чуйність тих, що обовязані стояти на сторожі своїх держав.

Большевики знамениті психольоґи. Вони зручно використовують природне психічне явище, що людина дуже легко вірить у здійсниміть того, чого вона горячо прагне. Те психольоґічне право відноситься не лише до одиниць, але ще в більшій мірі до загалу. Не вільні від цього права і політики особливо ті, що не ведуть народ, але наслухують його настрої і тягнуться в його хвості. Захід прагне мира і то мира за всяку ціну. Коли не правдивого мира, то бодай його ілюзії. І цей момент став підложжам усіх договорів і взаємин з большевиками. Крім цего загального бажання мира та ще й перспектив на користи з господарських взаємин з Совітами, Франція і Польща мають ще й свої причини, що пхнули їх на сей крок. Не будемо вичисляти й узасаднювати всіх тих причин, що довели до заключення договору про ненапад між Францією й СССР. Згадаємо лише найважнішу: Еріо, б. преміер Франції, заключаючи договір про ненапад з СССР, хотів в той спосіб відтягнути сю державу від політичної і військової співпраці з Німеччиною. Що ті його сподівання основані на хибних перепосилках, покаже може вже недалека майбутність.

Коли мова про Польщу, то тут не тяжко збагнути, які мотиви кермували

її дипльоматами при заключуванні згаданого договору.

Польща лежить між СССР і Німеччиною. Її границі стикаються з межами обох тих держав на великім просторі. Обі границі природою не забезпечені.

Крім того Німеччина й СССР сильніші від Польщі; СССР своїм незмірим людським резервоаром, Німеччина і скількістю населення і передовсім розмірами та продукційною спроможністю її промислу. Тому не диво, що географічне положення Польщі між двома сильнішими від неї сусідами змушувало польську дипльоматію шукати якогось модусу вівенді принайменше з одним із тих сусідів. З Німеччиною ізза її претенсій до Шлеська і „коридора“ якенебудь порозуміння в теперішних обставинах виключене, отже лишився СССР. А большевики дуже охотно підписують всякі миролюбиві акти і заяви, особливо тоді, коли це їх нічого не коштує і можуть при тім дещо скористати.

Та ми не зрозумілиб правдивого сенсу договору про ненапад між Польщею й СССР, колиб не усвідомили собі, що одним із товчків, що спонукав обох партнерів до заключення того договору була... українська проблема, з котрою не можуть собі порадити ні по той ні по сей бік Збруча. Договір про ненапад між Польщею й СССР се по суті розбудова і поглиблення рижського договору з 1921 р., а рижський договір це андрусівський мир XX століття. Та ми знаємо, куди покотився віз історичної Польщі по тім договорі...

Яке практичне значіння має договір про ненапад для Польщі і для Українців?

Всякі тісніші взаємини держав з большевиками, все одно чи політичні чи економічні, виходили тим державам більше на шкоду чим на користь. Такі взаємини улекшували большевицьким агентам комуністичну пропаганду і шпіонажу. Сего хіба доказувати не треба. Преса цілого світа переповнена вістками про „діяльність“ ріжних большевицьких „торговельних місій“. Особливо небезпечні такі взаємини для безпосередних сусідів СССР. Зокрема в Польщі дуже ярко видно потубний вплив східних ідей. Хоч урядовий курс політики протикомуністичний, то на сторінках санаційної преси часто можна стрінути кличі уподібнення суспільного ладу Польщі до устрою Совітів. На комуністичних процесах підсудні часто засипують трибунал цитатами і цілими статтями польської санаційної преси і виказують, що вони мовляв нічого більше не говорили, лиш те, що вичитали в тих статтях про блага большевицького ладу і його вишости над „гнилим“ капіталістичним устроєм. Договір про ненапад Польщі з СССР ті впливи лише скріпляє, бо притуплює й усипляє чуйність на руїнницьку пропаганду, ставить перед очі міраж дуже сумнівних торговельних користей і витворює фальшиве переконання в суспільности, що східні границі направду безпечні. Цей договір в найліпшім разі злишній, бо коли большевики дійсно мусять вести з конечности мирну політику супроти Польщі, то вони вестимуть її і без того договору, а коли їх пляни вимагатимуть іншої політики, то ніякі договори не спинять їх перед її зміною.

Той договір особливо небезпечний для Українців. Бо взятий разом з такимже французьким договором може підсунути рішаючим чинникам Польщі думку примінити супроти нас режім ще твердшої руки ніж досі. Те саме робитимуть большевики за Збручем. Колиб се направду мало статися то це бувби найфатальніший наслідок такої політики не лише для нас, але й для її ініціяторів.

М. П.

З ЛЕМКІВЩИНИ

Чому схизматики рабують так сміло гр. катол. церкви?

Частина Лемківщини знаходиться тепер під вражінням великих вломів, крадіжей і рабунків, яких допустилися на передодні нового року схизматики майже рівночасно в пятьох гр. кат. церквах, т. є в Чорнім, Незнаєвій, Липній, Довгім і Свіржовій руській. Згадану крадіж, а радше рабунок, та обставини, які мали при тім місце (т. є цинізм злодіїв, їх сміліть і певність себе) зреферувала „Нова Зоря“ коротко, але вичерпуючо, в сегорічнім своїм 5. числі. Тому сего повторяти не буду, а постараюся лиш подати ширше мої спостереження, які насуваються в звязи з рабунками й обкрадуванням схизматиками наших церков на Лемківщині.

Масової крадіжи інвентаря в гр. кат. церквах на Лемківщині допускалися схизматики в рр. 1927—28, т. є в часі найбільшого форсування схизми, згл. кульмінаційної точки схизматицької дурійки. В той час обікрали схизматики наші церкви майже у всіх тих селах, в яких загніздилася схизма. Вкрадений інвентар скрили в невідомих місцях так, що компетентні чинники, які з уряду обовязані протиділати всяким крадіжам і рабункам, сего інвентаря звичайно не знаходили. По донесенню про влом і крадіж у церкві поліція оглядала місце крадіжи, т. є церкву, списувала протокол, доносила про те до суду, який в тій справі переслухував священика тай на тім кінчилося. Про якусь більшу й основнішу ревізію в селі, під час якої можна було знайти не одну річ, вкрадену в нашій церкві, нікому навіть не снилося. Коли справи тих масових крадіжей притихли і все позірно успокоїлося, почали поволеньки виходити на яву в деяких місцях вище згадані злодійські махінації. Про се робилося наново донесення до поліції і судів та заподавалося вже місце улокування вкраденого інвентаря, згл. особу, яка ті річи переховує. Починалися наново судові переслухання оден раз, другий, десятий та, або все кінчилося звичайно на тім, що вкрадені річи остали на дальше при схизматиках, або ті справи ще тягнуться в судах дальше і то вже по кілька літ тай взагалі є мала надія на полагодження тих справ в користь нашої Церкви. Оден зі суддів, котрий провадив справи крадіжей в деяких наших церквах на Лемківщині, заявив мені щиро й отверто, що суди в таких справах мусять бути дуже оглядні і такі крадіжи мусять оглядно трактувати, а то тому, щоби православні не бурилися та не викликували ферменту... З того виходить зовсім ясно, що тут не мусить в цілости грати ролю параграф згл. закон, але тут домінує инший чинник, який все заважує дуже богато при полагодженні тих справ. Фраза „кождий параграф має два кінці“ якось дуже в тих справах насувається на думку.

Коли це все будемо мати на увазі, тоді лекше зрозуміємо той цинізм, яким руководилися схизматики на Лемківщині при найновіших, згаданих на початку тої статті, крадіжах чи радше рабунках. Спосіб згаданих рабунків наших церков та обставини, звязані з тими рабунками, наглядно доказують, що при тій акції чулися схизматики певними себе та ділали як не в певности, то принаймні в тій надії, що той зрабований ними, інвентар остане при них та що за їх злочин ніхто їх не покарає, а дехто може навіть і похвалить.

В способі найновішого рабування схизматиками наших гр. кат. церков на Лемківщині замічаємо посунення справи далеко наперід, бо коли в рр. 1927/28 в своїй акції були схизматики досить несмілі та обмежувалися лиш до обкрадування наших церков і до укриття вкраденого інвентаря, то сего року схизматики обкрадають наші церкви не лише сміло й отверто, але таки прямо їх рабують та зрабованого інвентаря вже навіть не укривають. Се вже неабиякий поступ діявольської акції, а причина того поступу — на мою думку — та, що компетентні чинники не трактували енергічно давніших (т. є з часів 1927—28 років) крадіжей в наших гр. кат. церквах на Лемківщині, лиш на все дивилися поверховно і крізь пальці.

Також і найновіших рабунків наших церков на Лемківщині компетентні чинники не трактують зовсім поважно, а доказом того те, що лише в одній Свіржовій Руській звернено правному власникови інвентар, зрабований схизматиками в нашій церкві, а в пятьох инших селах (бо недавно обрабовано ще церкву в Волівци) того не зроблено, лише полишено той інвентар в православних каплицях (де його по довершенім злочині рабунку занесли схизматики), і справу „передано до суду“. Тепер прийдеться мабуть цілими місяцями ждати на вирішення тої справи в суді. Хоча се річ неоспоримо певна, що зрабований інвентар — власність гр. кат. церкви і тим самим повинен до неї повернути, всежтаки на разі не знати, який оборот візьме та справа, бо — як я вже вище згадав — в тих справах грає не малу ролю фраза, що „кождий § має два кінці“.

А тимчасом надтягає нова небезпека: бо схизматики, бачучи, що інвентар зрабований ними в наших церквах, полишила поліція в правосл. каплицях та справників рабунку не замкнено в ані решетах, хоча ті справники отверто признаються до свого вчинку, — плянують дальше діявольське діло та набирають ще більшої смілости до дальших рабунків в наших церквах, чого доказом село Волівець в горлицькім повіті, де 21. січня обрабовано нашу церкву цілковито, залишаючи в ній лише нагі стіни.

По обрабованні згаданої церкви в Волівци і по приміщенні зрабованого інвентаря в православній каплиці, оглянув поліціянт місце рабунку, т. є саму церкву, списав протокол та переслухав деяких людей, але пропозицію, щоби оглянув той сам інвентар в православній каплиці, відкинув, заявляючи: поліції до православної церкви входити не вільно... Таке поставлення справи поліцією горлицького повіта дає дуже много до думання, бо треба знати, що поліція в яслиському повіті на Лемківщині, по довершенім схизматиками рабунку в нашій церкві в Свіржовій Руській, не лише входила до правосл. каплиці, але забрала з неї зрабований інвентар і віддала його правному власникові. З сего виходить, що інструкції, видані поліції владою відносно рабунків в наших церквах, ріжні в ріжних повітах Лемківщини, залежно від сего, чи адміністраційні власти даного повіта більше попирають і фаворують схизму, чи менше.

По довершених рабунках в наших церквах та Лемківщині входили поліціянти до наших церков, щоб на місци переконатися про вломи і рабунки. То було їм вільно. А ввійти до правосл. каплиці і списати там зрабований в наших церквах інвентар, то вже не вільно. Якась надзвичайно дивна тактика і своєрідна льотіка!

Я дуже цікавий знати, чи до тої православної церкви на Волині, де то в захристії викрито недавно фабрику горівки, також не входив поліціянт на переведення доходжень, бо йому „не було вільно“? Цікаво також, чи до православної церкви ввійшовби поліціянт тоді, коли там скривавсяби якийсь бан-

Польська протиалькогольна акція

Католицька Акція проголосила серед Поляків тиждень пропаґанди тверезости від 1—8 лютого с. р. З того приводу познанський „Przewodnik Katolicki“ з 29. І. 1933 помістив статтю п. з. „Роля Католицької акції в боротьбі за тверезість“. В тій статті читаємо:

„В яких часах живемо? Кождий знає, що се тяжкий час не тільки під оглядом господарським, але і духовим. Крім того ширяться упадок релігійности, упадок обичаїв. Тому Церква проголосила Католицьку Акцію. По цілім світі залунав клич: Католики, до діл! Живмо по католицьки. І почалася праця у всіх католицьких краях. А чи може та праця мати успіхи там, де панує пияньство? Чи Христос Цар може царствувати в пияцьких родинах? Ніколи! Пияньство виганяє Бога з людських сердець. Чим більша буде тверезість, тим скорше запанує се ред нас Христос.

Тому Католицька Акція, що веде боротьбу зі злом, мусить поборювати також пияньство, алькоголізм. Вже найвищий час, щоби ми всі усвідомили собі, що найважніше завдання Катол. Акції се власне боротьба з алькоголізмом.

Де чарка, там зараз безсоромність, там плюгаві жарти, безсоромні пісні.

Католицька Акція потребує людей сильних, характерних, правдивих католиків. Таких людей не виховуємо при чарці. Чарка не будує тільки руйнує. Вбиває все, що гарне, велике, шляхотне. Вступаймо в ряди парохіяльних гуртків абстинентів“.

Отсе голос польської католицької ґазети. Ми маємо гарну традицію величезної і тяжкої боротьби, яку звело наше духовенство зі страшною язвою алькоголізму.

Нинішний час кличе і до нас, українських католиків: до боротьби з пияньством. Вкорінився в нас мильний погляд, що наш нарід тепер не пе. А статистика показує, що Польща пропила в 1928 р. 1 міліярд 460 міліонів золотих. В 1932 р. пропило населення Польщі мимо зростаючої кризи 800 міліонів зол. Певно третину пропили Українці! Отже: чи не обновитиби нам наших брацтв тверезости, які відіграли таку позитивну ролю в нашій історії в минулім столітю. Заяви по ґазетах не заступлять брацтв. При церквах повинні повставати брацтва тверезости і кружки тверезих католиків, які повинні відновити славну традицію й оберігати нарід, якому треба великих характерів і твердих більше, як іншим народам. — О р. О т.

ВСІ СОЦІЯЛІСТИЧНІ ІНТЕРНАЦІОНАЛИ ПРОТИ ГІТЛЄРА

„Нає Фрає Прессе“ доносить: Соціялістичні партії Анґлії, Норвеґії, Італії, Франції, Голяндії і Польщі звернулися до управи II-го і III-го Інтернаціоналів з телеґрафічним домаганням утворення спільного фронту проти диктатури Гітлєра в Німеччині і проти небезпеки зросту фашизму в Европі. В тій цілі домагаються негайного скликання спільної конференції.

400 міліонів пропиває наш нарід річно. Ці гроші поміщені в українських банках на 10 проц. далиб 40 міліонів річного доходу.

дит, або колиб зложено в тій каплиці інвентар зрабований схизматиками в римо-катол. костелі? Особливо цікаво булоби знати, як поступилиб компетентні чинники тоді, колиб схизматики обрабували римо-катол. костел і зрабований інвентар умістилиб в православних каплицях? Чи і тоді компетентні чинники відложилиб справу звороту зрабованих річей ад календас ґрекас, зґл. чи віддалиб їх сейчас по знайденню правному власникові?

І чи по тім всім, що навів я вище (т. є справи рабунків наших церков в судах, поведення поліції і т. п.) стане ще хтось перечити, що державні чинники не попирають схизми на Лемківщині?!

І все те діється в католицькій державі! — о. Д. С т у п а к.

Фонд Праці

Проєкт нового податку.

Клюб ББ вніс до сойму законопроєкт про утворення т. зв. Фонду Праці. Він має заступити дотеперішну живностево-допомогову акцію безробітним створенням для безробітних можливостей праці. Мають бути урухомлені публичні роботи, підміська і внутрішна рільнича кольонізація, дрібне мешканеве будівництво, нові ремісничі варстати і т. п. Фінансові жерела Фонду Праці булиб отсі: однопроцентовий податок від доходу і зарібків усіх фізичних й умових робітників, усіх вільних звань і від тантієм у підприємствах. Крім того до сего Фонду впливалиб усі оплати, що досі йшли до Фонду допомоги безробітним. Як одно з жерел передбачує цей фонд всі податкові залеглости податків ґрунтового, доходового, маєткового, спадкового і від даровизн. Ті податки можна буде сплачувати рівновартними чинитьбами в натурі. Пр. можна буде доставляти матеріял для виконування робіт, рільничі плоди, споживчі артикули, опалові матеріяли по місцевим ринковим цінам і т. п. Міські самоуправи віддавалиби для сего Фонду 1% своїх буджетів, повітові аж 5% тому, що сільська людність булаб зовсім звільнена від безпосередних оплат на той Фонд. Внескодавці обчисляють, що впливи на Фонд Праці зі згаданих жерел виноситимуть 60—80 міліонів зол. За трощі того Фонду малиби бути зорґанізовані окремі „робітничі бриґади“, які мають збільшити видатність сеї акції. Внескодавці привязують до здійснення цего законопроєкту великі надії.

Новий закон про високі школи

До сойму внесено законопроєкт про високі школи в Польщі, котрий незабаром стане законом. Зміст: В справах високого шкільництва має найвищу владу міністр освіти. В цілях засягнення опінії скликає він найменше раз на три роки зїзд ректорів. — Акад. сенат се колеґіяльна влада даної школи в справах наукових, господарських й адміністраційних. Ректор має право зависити ухвали сенату. Коли сенат мимо того обстоює свою ухвалу, справу рішає міністр освіти. Ректора вибирають лише звичайні професори на 3 роки. Його затверджує президент РП на внесок міністра. — Коли в інший спосіб не можна усунути небезпеки, яка загрожує людському життю або здоровлю та в цілі відвернення тяжкої шкоди для публичного майна, орґани публичного безпеченства мають право з власної ініціятиви увійти на терен акад. школи. — Приписи що дотичать професорів мало змінені. Приписи що дотичать студентів змінені значно. За порушення приписів, за недостойне поведення студента і т. и. відповідає студент в дорозі судовокарній і дисциплінарній. Дисциплінарну комісію вибирають зміж себе професори звичайні й надзвичайні. З них іменує міністр освіти відкличну дисц. комісію. Кари є отсі: 1) догана 2) незачислення студій біжучого року або його части, 3) усунення зі школи на якийсь час або на завше 4) відібрання права студіювати у всіх акад. школах. Студенти мають право закладати добровільні організації але в виключенням цілей зарібкових і політичних. Їх збори на терені школи можуть відбуватися тільки за дозволом ректора і в присутности його або його делеґата. Участь у зборах можуть брати тільки студенти одної школи. Обговорювати вільно тільки справи тісно звязані з акад. життям. Нові приписи дисциплінарні увійдуть в життя 1 травня 1933, инші 1 вересня 1933.

За 10 літ не буде в Німеччині марксизму

Таке твердить Гітлер.

Гітлер сказав журналістам, що пресові репресії супроти лівих орґанів необхідні. Він рахується з можливістю, що нові вибори можуть дати більшість ворожу теперішному правительству. Одначе та більшість виключно неґативна. Гітлер підкреслює, що готов віддати свій уряд, коли скінчить свою місію. За 10 літ в Німеччині не буде марксизму. В змаганнях до своєї цілі Гітлер готов наразитися на найбільшу непопулярність і не уступить, „хочби нарід мав його укаменувати“.

З КРАЮ

Теребовельщина.

З культурно-освітньої ділянки. Ми вже писали про те, що в Теребовлі відбуваються по суботам реферати для місцевої інтеліґенції. Впродовж січня і на початку лютого були такі реферати: 21. січня 1933 реферат Дра Мішка про „Кодак“, в якім референт обговорив, яку ролю відіграла та польська твердиня в українській історії другої четвертини XVII. століття. 28. січня виголосив дуже цікавий реферат проф. Х. У. на тему „Достоєвський в світлі сучасної критики“. В рефераті обговорив прелеґент голоси сучасних критиків про Достоєвського, зазначуючи на вступі, що Д. походив з України і що в його творчости є богато українських елєментів. В дискусії вказував Др. Годований, що твори Достоєвського треба читати обережно, що в ніякому разі не можна уважати героїв його повістей за зразки для громадянства. Тиждень опісля прочитав Др. Годований реферат на тему: „Яку ролю відіграє релігія і Церква в історії народів?“ Референт твердив, що та роля ві всіх народів була величезна. Особливо важна роля припала Церкві в історії України. І нинішний наш український хаос то наслідок духового хаосу, що панує на наших землях.

Освітна праця серед народу. Заходом філій Сільського Господаря і філії „Просвіти“ відбувся в Слобідці струсівській в часі від 25 січня до 5 лютого однотижневий курс. Викладав аґроном інж. Радловський: Продукція тваринна, продукція ростинна, про плекання ярини і садовини. Лікар Др. Воробець мав один реферат: Про першу поміч в наглих випадках. Від 6 до 12 лютого відбувався такий курс в Дарахові. Учасників було в Слобідці 150—170 осіб денно. По викладах ставили селяни ріжні запити.

Відкрили найстаршу культуру

Вона була не в Старім а в „Новім“ Світі.

З Болівії доносять: Німецька археольоґічна комісія під проводом д-ра Рольфа Мілєра по 4 літах праці закінчила розкопки руїн Храму Сонця на острові озера Тітікака на висоті 3812 м. Як відомо, той величавий храм, в котрім вся утвар була зі щирого золота, розграбили Еспанці ще в 1538 р. Вони забрали також величезний золотий дискос, висаджений дорогим камінням, котрий був уміщений на святині так, що його освічували перші лучі сходячого сонця. Комісія не знайшла вже ні слідів золота. Та відкрила річи зовсім неочікувані і для науки цінніші від золота. Вона переконалася по докладних вимірах всіх углів храму та відношень між довготою, шириною й висотою кімнат, що давні Інки знаменито знали астрономію, бо всі ті відношення се вислів того їх знання. Досі панував в науці погляд, що той храм сонця був збудований приблизно в тім часі, коли Соломон будував святиню в Єрусалимі. Німецька комісія устійнила тепер, що той храм сонця старший на яких 10.000 (десять тисяч) літ від найстарших пірамід Єгипту. Таким чином відкрилоб людство свою найстаршу культуру, котра з полудневої Америки поширилася мабуть через Атлянтиду на Африку й через Єгипет дійшла до Мезопотамії. (Озеро Тітікака, найвисше положене з великих озер на землі, знаходиться на болівійсько-перувіянській границі, на висоті 3812 м. Се озеро має 8.400 кв. км. простору і 272 м. глибини. Острови на тім озері мають сто кв. км. простору. На однім з його островів був величавий храм сонця, з котрого остали тільки руїни).

Алькоголь спинює фізичний і умовий розвиток дитини.

Відповідь на „темну мраку“

3) Що до вділаного мені закиду безличности, то безличним є справді схизматицький рецензент моеї брошури зпід стягу варшавського „Слова“, коли у своїй статті осмілюється прикривати таким закидом з одної сторони глупоту й наївність, а з другої сторони підступ і злобу своїх схизматицьких однодумців на Лемківщині. Бо чи не була це крайна глупота й наївність по стороні збаламучених „православних“ баб в Тиляві, коли вони, бачучи, як батюшка отвирає ручним хрестом штучно відімкнені двері місцевої гр.-кат. церкви, в своїм реліґійнім засліпленні й цинізмі казали, що буцімто „сама Матка Боска отворила їм церков“?.. Або. чи не була це злоба й тяжкий протиреліґійний злочин схизматицьких тилявських проводирів — надуживати поваги й імени Божої Матери, — якої Почаївську ікону несли з собою, — до облудного виправдування злочинного, заздалегідь продуманого й зорґанізованого розбиття й насильного заняття гр. кат. святині в Тиляві?!... Схизматицький рецензент моеї брошури зробивби богато лучше — з огляду на себе й своє „віроісповідання“, — якби у своїй рецензії взагалі не доторкав цеї, для варшавської схизми соромної події, бо через те виставляє тільки самого себе та своє казьонне „віроісповідання“ на сміх в очах прилюдної опінії!

IV. Що до дзвонів, якими б. гр. кат. парох в Тиляві та його наслідник в уряді не позволив дзвонити на похоронах місцевих схизматицьких апостатів, то автор схизматицької варшавської „рецензії“ замість накидуватися за це на нього, лучше зділавби, якби так пояснив нам, де то поділося тих 760 амер. долярів, які з зібраної в Америці і на закупно церковних дзвонів в Тиляві призначеної квоти 1130 долярів ужито на інші цілі... Нехай нам розяснить і відповість на питання, чи це з їх боку було чесно, корректно й добре?...

А що до самого дзвонення, то не тільки згаданий вгорі б. гр. кат. парох в Тиляві, але взагалі ніякий справдішній, поважний і послідовний католицький священик ніколи не згодився і не згодиться на дзвонення католицькими дзвонами на похоронах схизматиків, а тимбільше схизматицьких апостатів, таких прим., як в Тиляві й на Лемківщині, що свою рідну св. католицьку Церкву демонстративно покинули. відтак оплюгавили й осміяли. А колиб якийсь католицький священик на таке недозволене дзвонення самовільно колись і згодився, то це свідчило б або про його облуду, — т. зн. що він лише на зверх виступавби під фірмою католицького священика, а за те внутрі бувби завзятим схизматиком (знаю такий випадок на Лемківщині), — або про його слабосильність, нездарність і непорадність, а вслід за тим і неспосібність до душпастирської праці на тих областях, які схизма захопила і здеправувала. Впрочім нехай собі схизматицький „критик“ моеї брошури перечитає слова св. Апостола Павла в його II. посл. до Коринтян (гл. 6, ст. 14—15); може тоді зрозуміє, чому то ми католики в реліґійних справах не можемо і не хочемо ні мати, ні знати ніякої спільноти, приязни, ні дружби зі схизматиками та взагалі з усіми еретиками, відступниками й недовірками!

V. Вкінці що до погроз схизматицького „рецензента“ моеї брошури, що вона — мовляв — не принесе „ні чести, ні слави“ ні У К. О-ї, ні мені, то ті погрози безпідставні й безпредметові. Радше належалоб їх віднести якраз до глупого вискоку на цю брошуру. Брошура ця іменно має свою питому, іншу ціль, яку вона осягне, — без огляду на те, чи то схизматицькому письмаці подобається, чи ні, а про яку вона сама говорить. І так вона між іншими представляє живучість і непоборимість нашої св. Церкви й Унії — і то навіть на цьому відтинку, який — завдяки руссофільській аґітації — узнала воююча варшавська схизма за найбільше відповідний, підготований і пригожий ґрунт до занять й загарбання для себе та на який вона в тій ціли — зі своєю цілою шаленою фурією, — не перебираючи в засобах, вдарила, звалилася й натискала!... Однак безуспішно... Схизма — у своїому очайдушному наступі на св. Унію й гр. кат. Церкву на Лемківщині — в короткому розмірно часі соромно й безповоротно заломилася... — А заломилася вона тому, бо був рішучий геройський спротив віруючих і добрих та по католицьки свідомих Лемків-уніятів, що не відреклися своеї віри, своеї рідної гр. кат. Церкви. Не менше також схизма піткнулася о свою власну, внутрішню хронічну неміч, яка її збаламучених легковірних неофітів на Лемківщині загнала по найбільшій части в темні, густою мракою реліґійно-морального зіпсуття сповиті нетри невірства, крайного безбожництва, сектярства й комунізму. Про це, розуміється, криптонімний дописувач варшавського „Слова“ у своїй „рецензії“ не згадує...

Тому запевнення й надії схизматицького письмаки зпід стягу варшавського „Слова“, що буцім то схизматицькі відступники на Лемківщині здійснять на собі Христові слова: „Тако да просвѣтится свѣтъ вашъ предъ человѣки, яко да видятъ ваша добрая дѣла, и прославятъ Отца вашего, иже на небесѣхъ“ (Мат. 5_{16}), виглядають на зівсім глупу й попри це зїдливу іронію та що ще гірше: се пониження взнеслих слів св. Евангелії... Нехай но переїдеться гордовитий і самохвальний схизматицький письмака хочби до Тиляви та наочно пересвідчиться там, яким то духово-моральним „світлом“ світять тамошні, новоупечені „православні!... Ще ніколи, від коли Тилява Тилявою, стільки крадіжей, стільки мерзької, аж до злочинного убивання новородків посуненої розпусти, стільки невірства, стільки всякого морального зіпсуття й несфорности — і то так у старших, як і серед молоді й серед дітей — не намножилося там передтим, як саме тепер під опікунчими крилами „св. варшавського православія“... Справді, рекорд не до побиття... Хіба тільки в большевії... Навіть старші схизматики в Тиляві, бачучи цей жалюгідний стан, кажуть, що „Пан Біг пішов з Тильови на вакацию“... Та радше самі відступники прогнали Його від себе... Не інакше мається також та справа і по інших схизматицьких, лемківських селах!...

Тому — замість нападати на У. К. О-ю, на уніятів, на мене, та на мою брошуру про тилявську схизму — лучше поступивби схизматицький письмака з варшавського „Слова“ (який українську мову страшенно калічить!), колиб застановився довше і глибше над духово-моральним розкладом таки свойого власного, т. зв. „св. православія“ та колиб звернув бачнішу увагу на це, кому властиво служить і він сам і його варшавський пресовий орґан і його „св. віроісповідання“ — і то так за т. зв. сокальським кордоном, як також спеціяльно й на нашій українській Лемківщині... Тоді може пересвідчизбися, хто шкідник і яничар для своеї Батьківщини та для свойого поневоленого й поневіряного народу, чи він і всі йому подібні ісповідники його вірнопідданчого й служальчого „віроісповідання“, чи навпаки уніяти з У. К. О-ї, — разом зі мною, — або хочби ті „упорствующі“ греко-католики з далекої, чужої йому Лемківщини?... — Перелаз, дня 28. січня 1933 р. — Антін Кругельський.

ШІКАҐО

9) Як будете, молоді приятелі, оглядати колись чужі міста, не забудьте оглянути їх кладовищ. Бо по них пізнати культурність людей більше ніж по чім іншім.

В Шікаґу є богато кладовищ. А одно з найкращих — німецьке кладовище при бульварі Ірвінґ. Се просто чудовий, старий ліс. А в нім маса прекрасних дорогих памятників з мармору і ґраніту. Піраміди, обеліски, гробниці як доми. Все сховане в лісі — серед великого міста. Дороги литі з асфальту. Богато цвітів. Чисто як у сальоні. Трави стрижені. В середині того святого ліса — озеро. Камяні гробниці сходами сягають аж до води. Кругом старі дерева. На них кормильниці для птичок. На озері островець. До нього провадить асфальтовий місток. Скрізь надписи, — виразні, солідні. Велика каплиця з грубих бльоків червоного ґраніту. Він гладко полірований в одвірку, а скрізь рапавий. Дике вино обіймає ту каплицю. Над нею високі дерева. Скрізь тихо і гарно. А кругом місто, — велике місто шумить... Та сюди шум не долітає.

Питаю при брамі сторожа, чи тут хоронять Німців протестантів, чи католиків. Каже, що всіх. Взагалі Німці кудиб не поїхали, скрізь доробляться, забогатіють, лад і порядок заведуть і культуру творять. Вони приїхали сюди таксамо убогі. як словянські племена. Та доробилися великою пильністю й ощадністю.

Українців тут богато. Мають тут найкращу зі своїх церков в Америці, вартости чверть міліона долярів, з дуже великим огородом — серед міста. На тім огороді гарно бавляться наші діти. Але говорять уже по американськи (анґлійськи), хоч і вміють по своєму. Привикли в школах.

А в зимі часом прерія*) пригадує собі, що тут вона колись панувала, коли ще не було „блідих лиць“ Пригадує собі — і зачинає дути! І тоді сніговійниця шаліє вулицями Шікаґа й часто перериває рух.

Тоді так чудово виглядає озеро Мічіґен — все неспокійне! Попри беріг замерзле. Сніговійниця шаліє по нім і затирає границю між небом і водою. Мете і як батогом січе. Так гарно тоді блукати берегом Мічіґену!...

Раз у таку сніговію зустрів я там малу дитину — саму. Дівчинка була. Йшла плачучи й закриваючи очі від снігу. Може сиротка. Поліцай узяв її за ручку й попровадив. Кілько тепер таких сиріток у нашім краю!

Та є тут одна страшна річ, далеко страшніша від тої сніговійниці, що летить з безмежних прерій. Це ностальґія — туга за Рідним Краєм. Вона так мучить, що кождий лист з рідних сторін лежить, заки його отвориш — довго. Всі тут хорі на ностальґію. О, значіння Рідного Краю пізнається щойно на чужині. Хто довго не був на чужині, не знає сього і не розуміє душі і серця тих, що блукають по чужині....

*) Прерія = величезна безлісна рівнина що тягнеться від страшних Гір Скалистих аж до найбільшої з рік Міссісіпі. Прерія місцями зовсім рівна, місцями филяста. На півночі це сухий, безводний степ, на полудневім заході той степ переходить у пустиню. Тільки східна половина великанських прерій се цінна країна богата в добру пашу. Осип Назарук.

Кремль в Росії був варт обсервації як довго там сидів Ленін або ще Троцький. Теперішні пани Росії можуть держатися тільки поліційними способами та зсилкою або вязненням противників. З духової точки погляду не представляють вони найменшого інтересу. — (Карло Сфорца).

Рільничі палати

Важний для рільництва розпорядок Президента РП.

В 2 ч. „Дневника Законів РП“ появився розпорядок Президента РП про завдання й орґанізацію Рільничих Палат. Сей розпорядок дуже важний для рільництва і глибоко врізується в його життя. Тому щоби запізнати з ним наших Вп. Читачів, подаємо його зміст. Завдання Рільничих Палат таке: Зорґанізування рільників і співпраця з публичною адміністрацією в области рільництва. Кожда Палата матиме окремий статут. Для переведення виборів до Палати міністр рільництва покличе Комісаря. Він виконуватиме обовязки голови Палати аж до затвердження вибору голови членами Управи Палати.

Обсяг ділання Рільн. Палати: 1) представництво й оборона інтересів рільництва, 2) самостійна ініціятива у виборі орудників підпирання рільництва і 3) виконування чинностей поручених законами і розпорядками і співпраця з державними і самоуправними властями у всіх справах що торкаються рільництва.

Зокрема здійснюючи представництво й оборону інтересів рільництва Рільничі Палати: 1) виступають перед державними і самоврядними властями з внесками в справі загальних потреб рільництва і потреб рільництва їх округів, 2) видають опінію в рільничих справах, зокрема опінії про законопроекти і розпорядки в области рільництва, 3) висилають своїх представників до дорадчих орґанів при державних властях, 4) на жадання властей або заінтересованих осіб визначують знавців для видачі опінії, 5) міністрови рільництва і рільних реформ складають звіти про стан рільництва в їх округах.

Власти висилатимуть Рільничим Палатам до заопінювання законопроекти і розпорядки в справах рільництва ще перед переданням їх під наради законодатних тіл.

В области самостійного підпирання рільництва Р. П. мають: 1) закладати й удержувати рільничі школи та ширити позашкільну рільничу освіту. 2) Орґанізувати дослідництво у всіх ділянках рільн. продукції, 3) Орґанізувати рільничі вистави і покази, 4) давати фахові поради й поміч у справах рільництва, 5) Співпрацювати в заспокоюванні потреб рільництва в обсязі штучних погноїв, насіння, паші, рільничих машин, живого інвентаря й інших орудників рільної продукції, 6) Орґанізувати лічництво домашніх звірят, 7) Орґанізувати лісові господарства в недержавних лісах і заліснювати невжитки, 8) Орґанізувати охорону рільництва перед елементарними нещастями і помагати господарствам, котрі навістили сі нещастя, 9) Орґанізувати рахунковість рільних господарств, 10) Орґанізувати рільні меліорації, 11) Орґанізувати годівлю, а зокрема оцінювати домашні зародові звірята, виконувати контролю годівельних господарств, вести книги тих звірят, виконувати контролю над годівельними господарствами і їх продуктами, 12) Оцінювати насіння і земні плоди введені до торговельного обороту як ублагороднений рід, 13) Орґанізувати акцію охорони ростин перед недугами ростин і їх шкідниками та вести акцію винищування бурянів, 14) досліджувати виплатність поодиноких галузей рільної продукції й означувати дійсні кошти продукції, 15) Співпрацювати в заспокоюванні рільництва кредитом, 16) Співпрацювати в орґанізації рільних продуктів, та при усталюванні цін тих продуктів, особливо на біржах і ярмарках, 17) Збирати статистичні дані про рільництво, 18) Опікуватися господарствами, що повстали з перебудови рільного устрою, 19) Співпрацювати в орґанізуванні обезпечень в рільництві, 20) Опікуватися водними і пасовисковими спілками.

Рільнича Палата, не може заступити ні самоуправ, ні суспільних орґанізацій, сих підставових клітин теперішної суспільности; одначе мусить, не гальмуючи їх розвитку, надати одноцілу лінію поступування, спільну думку там, де цего вимагає суспільний інтерес. Власти Рільн. Палати: рада, управа і голова Палати.

Рада Палати складається з радних, вибраних у половині членами повітових соймиків, котрі мають виборчі кваліфікації очеркнені в розпорядженні, є властителями, посесорами, або ужитковцями рільних господарств положених в окрузі Палати, або працюють в тій окрузі в области рільництва і мають висше або принайменше середне рільниче образування. Другу половину радних вибирають суспільні рільничі орґанізації, що працюють в окрузі Палати, а котрі міністр рільництва кождоразово до цего покличе. Крім того міністр рільництва може іменувати радних в скількості, яка не перевисшає половини радних вибраних з обох ґруп.

Рада Палати вибирає Управу Палати. Ся знова вибирає голову і заступника голови Палати. Вибір обох затверджує міністр рільництва.

Фінансові підстави Палат: Державні грошеві допомоги, оплати установлені на підставі обовязуючих законів, оплати за чинитьби в користь рільників. Крім того 3 проц. участи в загальній сумі державного ґрунтового податку з округа Палати разом з додатками і 50 проц. сум зібраних в окрузі Палати на підставі приписів про комунальні фінанси з обтяжень ґрунтів самоврядним додатком до державного ґрунтового податку в користь воєвідського самоврядування.

Помер М. Садовський

Недавно помер в Київі великий артист, режисер і директор українських театрів на Вел. Україні, Микола Садовський (Тобилевич). Уродився 1856 р. в с. Костовата, пов. Єлисаветград. Брав участь в рос.-турецькій війні в 1876 р. Сю війну описав у своїх споминах. При війську зорґанізував С. драм. турток, в котрім виступала Заньковецька. В 1881 р. С. дістав дозвіл від міністерства уладжувати українські вистави по всій Україні. Заслуги українського театру С. для розбудження нац. свідомости величезні. Садовський як артист створив могучі креації Б. Хмельницького, Дорошенка, Мазепи і т. д. Перед війною виступав Садовський разом з Заньковецькою у Львові в складі театру „Української Бесіди“. С. написав спомини зі свого життя. Імя Садовського звязане нерозривно з історією українського театру.

Папен про нім.-французькі взаємини

Парижський публіцист Жорж Стор оповістив на сторінках „Тану“ розмову з віцеканцлером Німеччини фон Папеном про французько-німецькі взаємини. Папен сказав: Його змагання до французько-німецького зближення параліжовано непотрібними непорозуміннями. Богато Французів уявляє собі, що Німеччина вічно мусить оставати на рівні 1919 р. т. зн. безпосередно по програній. У Франції живуть помилковим переконанням, що версайський договір, заключений на другий день по програній Німеччини, забезпечує мир. На запит, як принялоб німецьке громадянство зміну німецько-французьких взаємин, Папен відповів: Всі німецькі партії прагнуть відпруження в тих взаєминах. Одначе Франція повинна зрозуміти, що 14 літ по війні не можна накидати Німеччині таких умовин, яких Франція в положенні Німеччини також не принялаб.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

З приводу 11-ліття понтифікату Папи Пія XI відбулося в римо-катол. катедрі у Львові торжественне богослуження, яке відправив римо-катол. архієпископ Твардовский. Відтак була торжественна академія в салі маґістрату, уладжена Інститутом Католицької Акції. Проф. Хилінський виголосив реферат п. з. „Пій XI а наука“.

Св. Отець приймив на осібній авдієнції о. Ляззері Чина св. Фр., що був 6 місяців у руках китайських бандитів. О. Ляззері зложив у дарі Св. Вітцю дневник із часів своєї неволі (також опис великих терпінь еп. Річчі): „Шість місяців із червоним драконом“.

2 .II. кождого року всі римські церковні установи (м. ін. й наша Семінарія) складають у дарі Св. Вітцю великі воскові свічки.

Найвища св. Конґр. св. Офіції розвязала чернечу жіночу установу в епархії Борґо Сан Сеполькро (недалеко Фльоренції): „Міссіонаріє адоратрічі е репаратрічі дель Сакро Куоре Еукарістіко ді Джезу“.

Преосв. Лукомський з Ломжі видав знаменитий пастирський лист проти згіршень (м. ін. проти всяких парад саме в часі як по церквах правляться богослуження у неділі й свята).

88-літній кардинал Фрювірт поважно занедужав у Римі. Є надія подужання.

У Палермо (Сицилія) відбулися 18—25. І. торжественні молитви за єдність Церков.

Католицькі публіцисти святкували недавно торжественно память свойого Покровителя, св. Франціска Салійського (Салезія).

Кардинал Вердіє посвятив недавно вугольний камінь під нову церкву св. Петра в Шайо (передмістя Парижа?).

Монс. Л. Чіварді видав 7-м накладом свій знаменитий „Мануалє ді Аціоне Каттоліка. І. Артіджанеллі, Павія“. Коштує 7.50 лір. Сторін 300.

Американський Епископат ще раз дуже рішучо запротестував проти рел. переслідування в Мехіку.

Єзуїти працюють у Шікаґу вже 75 літ.

Американські кат. демократи віддали свої голоси на Русвелта. „Ля Круа“ сподіється, що Русвелт покличе провідників тоїж партії до правительства.

Едвард Кох почав видавати в Америці катол. часопис „Ґільдсмен“, посвячений реформі суспільного життя.

Навернена америк. Жидівка Розалія Марія Леві видала заклик до всіх Жидів, у якім дуже сердечно заохочує їх познайомитися з життям і наукою Ісуса Христа саме в тім році, який Папа Пій XI проголосив ювілейним.

У північнім Китаю населення, що дуже терпить через безупинну війну, масами приймає катол. віру.

Ап. Делеґат у Китаю Костантіні відсвяткував 10-ліття свойого побуту між Китайцями.

У Китаю є кілька тисяч катол. шкіл. Богато з них має право прилюдности.

„Ди Норт Чайне Дейли Нюс“, найбільший протест. щоденник на Далекім Сході, що виходить у Шанґаї, помістив недавно надзвичайно теплу згадку про пок. кардинала Ван Россума. Читаючи її мається враження, що це пише глибоко реліґійний католик. А однак це пише протестант. — У нас часом навіть кат. священики писали так, що могло викликати не конче вражіння, що вони католики. Тепер це, Богу дякувати, вже на загал минуло, хоч ще не зовсім.

В полудневім Китаї америк. місіонарі з Маринолі наміряють побудувати лічницю для прокажених.

Понад 7.000 катол. черниць в Індії веде 30 лічниць, 159 добродійних інституцій і 13 заведень для прокажених.

СТОРІНКА МОЛОДІ

ГРОМАДЯНСТВО й МОЛОДЬ

„Wie die Alten sungen, so zwitschern die Jungen“.

На протязі останніх літ наша молодь кілька разів дуже голосно дала чути про себе. Передовсім своєю участю в подіях, які в наслідку принесли нам пацифікацію. Далі своїм відомим поведенням на зборах „Рідної Школи“, „Просвіти“ і „ Товариства Прихильників Освіти“. Вкінці ще іншими новішими своїми виступами.

Як відомо, перший з наведених вище актів „діяльности“ нашої молоді, хоч він приніс нам побіч моральних і фізичних терпінь необчислимі національні шкоди, не звернув уваги нашого старшого громадянства на молодь. Зробив се акт другий, найменше трагічний та за те звернений проти самого старшого громадянства. Щойно виступ молоді проти осіб наших провідних старших громадян звернув у нас увагу старшого громадянства на молодь.

Забрала голос у справі молоді передовсім преса. Вона назвала виступ молоді на зборах Т-ва Прихильників Освіти анархією і всю відповідальність за нього звалила на молодь. Тільки одна „Нова Зоря“, осудивши сам факт, сягнула за його причинами глибше: вона бачить вину не так по стороні молоді, як по стороні тих, що її в нас „виховують“, отже по стороні старшого громадянства, а зокрема преси. Забрало голос також само старше громадянство. Воно свого часу на скликаних в тій цілі спеціяльних сходинах у своїй більшости стало на становищи, яке в справі тій заняла наша преса. Вкінці конфлікт між молодю і старшим громадянством якось поладнано.

Та не зважаючи на се, справа нашої молоді не перестала бути в нас дуже актуальна. Бо розходиться не про поодинокий виступ чи виступи молоді. Головна річ се настрої, які панують серед теперішньої нашої молоді а які виладовуються в таких актах, як згадані на вступі. Настрої різко неґативні, які вибивають нашу молодь з нормального життя і ломлять її. Ті нездорові настрої приносять шкоду передовсім самій молоді як такій. Та в ще більшій мірі шкодять вони цілому нашому національному орґанізмови. Бо позбавляють наш національний орґанізм молодих позитивних інтеліґентних елементів, а скріпляють неґативні.

Де жерело тих нездорових настроїв серед нашої молоді?

Жерело те лежить безперечно в нездорових відносинах, що панують в нашім краю взагалі і в нашім громадянстві зокрема.

Що відносини в нашім краю невиносимі, се річ аж надто очевидна. Хто знає історію нашого краю за останніх 15 літ, той не може заперечити, що відносини ті могли бути далеко-далеко інші. Пригадаймо тільки два історичні факти, що мали місце в 1919 р.: 1) предложення нам великими побідними державами державної суверенности в в Галичині (без Львова, що й так не був у наших руках) і з можливістю поширення границь держави поза Збруч та 2) предложення нам тимиж державами вже після уступлення за Збруч Галицької Армії й Галицького Уряду широкої національно-територіяльної автономії в Галичині (т. зв. Статут Галичини). Та обох тих предложень великих, побідних держав старші, рішаючі громадяни, що правда, під напором молоді, — не приняли. У висліді прийшло те, що є.

Довівши Галичину своєю абсолютною неґацією до становища 3 звичайних польських воєвідств, наше громадянство продовжує неґацію й далі: в політиці, в пресі і т. д. Ціле наше публичне життя пересякло наскрізь міязмами неґації. Неґація стала в нас синонімом і критеріем патріотизму, найкращою кваліфікацією на громадянського діяча.

На ґрунті тої загально пануючої в нас неґації й зродилися та вдержуються згадані вище нездорові настрої серед нашої молоді. Бо вже така природа молоді, що вона дуже легко заражується і переймається всякою неґацією, опозицією, революціонізмом.

Та пануюча в нас загальна неґація се ще не все, що впливає на нашу молодь. Не менше впливає на молодь також те, як старше громадянство ставиться до ріжних неґативних виступів молоді. І тут треба ствердити, що його становище не однакове у всіх випадках.

Коли ходить о т. зв. політичні акти нашої молоді, навіть найбільш нерозумні і шкідливі для нас самих, тоді ті акти знаходять серед нашого громадянства відзвук прихильний. З молодих хлопців, що замість учитися, пускаються на політичні виступи і роблять політичні промахи, безкорисні а то й шкідливі для нас, наше громадянство робить політичних героїв і тим заохочує інших до наслідування. І наслідування такі раз-у-раз дійсно мають місце в нас.

Інакше поступає наше громадянство, коли ходить о виступ молоді проти тогож самого громадянства. Тоді громадянство не вагається виступи ті як найбільш рішучо осудити, як се мало місце після виступів нашої молоді на зборах згаданих вище наших товариств. Та осуджуючи т о д і нашу молодь за її виступи, наше громадянство не звернуло уваги на те, що се тільки наслідок певних причин.

Перша причина се постійна неґація всього, яку управляє само громадянство. Адже правдою є, що літами відбувалися в нас ніде в світі нечувані напади на нашу Церкву та її єрархію і то відбувалися в орґанах, підтримуваних духовенством, без його найменшого спротиву (гл. цілі річники „Діла“ й „Українського Голосу“ в Перемишлі) .Далі правдою є, що старше громадянство довгі літа зі шкодою для цілої суспільности неґувало фактичний стан справ і відносин в нашім краю. Словом, все було обняте неґацією. Отже вкінці молодь знеґувала і неґаторів, але сама поза неґацію не вийшла. Друга причина се неприродне трактування нашим громадянством нашої молоді як дуже в нас важного морального і політичного чинника. Не звернено уваги на те, що наша молодь переводить тільки в чин се, що управляє в теорії наше старше громадянство, що молодь витягає тільки консеквенції з високої ролі, яку їй у нас признають загально.

Тут передовсім слід раз на завсіди зазначити, що молодіж як така може мати позитивне значіння для розвитку суспільности тільки в однім випадку: коли та молодь солідно підготовляється до виконування в будуччині фаху, який кождий собі вибрав, і обовязків поважного громадянина. Се підчеркнув дуже виразно навіть такий неспокійний і революційний дух, як М. Драгоманов, кажучи: коли ти студент то вчися, а ні то йди к чорту!... І дійсно йдуть „к чорту“ ті, що марнують час, призначений на науку. А йдуть вони „к чорту“ головно з вини старших, котрі їх літами надуживають публичним домаганням, щоб молоді хлопці вже студентами вступали до політичних партій. Ніде в культурнім світі таких домагань до молоді ніхто, з виїмком хіба анархістів, не ставить. Бо й яку користь може для поважної партії представляти молодий хлопець, котрий ще не мав часу, щоб устійнити свій світогляд? Адже він сегодня в одній партії, а завтра перечитає якусь брошуру і скочить до другої партії. Тай ті ще найліпші, що скачуть. Бо се свідчить, що вони політично думають і в якімсь напрямі розвиваються. Та яка користь з того їх думання і скакання в ще нерозвиненім віці? Користи нема ніякої, є тільки шкода.

Для нікого не є тайною, чому молодь затягають до політичних партій. Тим, що се роблять, треба безплатних або дуже дешевих партійних аґітаторів і особливо виборчих наганячів. Ось задля чого провадиться злочинну „Равбвіртшафт“ на душах і будучности молоді.

Сим ми не хочемо сказати, щоб молодь не інтересувалася теоретично політикою. Навпаки. Нехай читає політичних письменників, нехай студіює політичні програми і поважні часописи, нехай пізнає політичну історію рідного краю і чужих країв, — одначе нехай своїх дорогих літ не жертвує на річи, без яких суспільність рішучо може обійтися і на яких молодь з природи річи розумітися не може.

Се однодушно пишуть і говорять всі мислителі, так католицькі як радикальні і навіть большевицькі: бо й у большевиків члени Комсомолу можуть бути тільки кандидатами на членів партії, а рішаючий голос в політичних справах мають тільки члени партії, то значить, люди довго підготовлювані до розуміння політичних справ в певнім напрямі. Коли сего наша молодь не схоче зрозуміти, то мусить бути згодом основно занархізована і з такої молоді наша суспільність не діждеться солідних і розумних провідників.

Волинська молодь

Кореспонденція „Нової Зорі“.

На Волині панують зовсім інші відносини як в Галичині. Вони часто незрозумілі для Українців інших земель в Польщі, головно для Галичан. Урядові чинники й польське громадянство шукають на Волині ріжних доріг до співжиття з Українцями і взагалі виховання типу Українця громадянина Польщі, який уважавби Польщу за свою власну державу й батьківщину. Тому здушують прояви опозиційного українського життя (замикання кооператив, читалень і т. п.), а стараються пхнути наше життя в рамці спільного польсько-українського життя у всіх ділянках. Цей напрям пропагує „Українська Нива“, Волинське Українське Обєднання (ВУО) і ряд інших польонофільських орґанізацій.

Одною з таких орґанізацій є „Волинський Союз Сільської Молоді“ „Wołyński Związek Młodzieży Wiejskiej“), кооператива з відповідальністю уділами в Луцьку. Орґаном її є журнал „Молоде Село“ („Młoda Wieś“) який виходить пятий рік в Рівному; печатається в двох мовах в цей спосіб, що українські статті чергуються з польськими. Наведу, що пише редакція того орґану: „Młoda Wieś“ jest pismem polsko-ukraińskiem, gdzie artykuły polskie i ukraińskie są różnej treści“.

Наголовок також двомовний.

В 10 ч. цего орґану з дня 25 червня 1931 р. появився звіт з діяльности „Союзу Сільської Молоді“. В нім є кілька цікавих місць, які характеризують ціль і завдання Союзу. Наведу цитат:

„Jesteśmy organizacją społeczno-wy-

chowawczą, która w rezultacie czternastoletniej pracy ma na Wołyniu poważny dorobek“.

Далі довідуємося, що перший гурток засновано 15 січня 1918 р. в повіті Костопільському, а 13 червня 1920 відбувся в Рівному зїзд представників гуртків, який створив повітовий Союз. Вже в 1922 р. створено „Волинський Союз Сільської Молоді“, з гуртків цілої Волині, з осідком в Луцьку. Орган з радістю пише:

„I dalej, aż do dziś, idzie szereg lat żmudnej, samowychowawczej pracy, podejmowanej przez zorganizowaną młodzież z radością właściwą tylko młodej wsi. Wierzymy święcie, że ruch, który samorodnie zrodził się z tęsknot młodej wsi i z taką wytrwałością nurtuje przez lat czternaście osiedla nasze, nie zatrzyma się na uzyskanym dorobku, lecz doskonaląc się ideowo i organizacyjnie, śmiało sięgać będzie po jasne, radosne jutro wsi wołyńskiej“.

Сітка гуртків „С. М.“ покрила всі десять повітів Волині. Коли в 1927 р. статистика (неточна) виказала 51 кружків і 1086 членів, то у 1931 р. є вже 146 кружків і 3536 членів. А кому завдячує Союз свій приріст?

„Radośnie podkreślamy też i to, że liczba członków Ukraińców z roku na rok zwiększa się. Odrębności narodowe, kulturalne i religijne pomiędzy członkami Polakami a Ukraińcami są wzajemnie szanowane i uznawany jest ich swobodny rozwój. Sprzeczne sprawy, wynikające z wyżej wymienionych różnic są wzajemnie uzgadniane. Młodzi szukają nowych dróg współpracy i współżycia, co będzie miało doniosłe znaczenie w rozwiązaniu polsko-ukraińskiego zagadnienia ku dobru narodów polskiego i ukraińskiego“.

З поданих дальше цифр можна переконатися, що напр. у повітах Кремянецькому, Рівенському й Здолбунівському Українці творять львину частину членів кружка: Кремянець має всіх членів 951, в тому Українців 721, Поляків 230; Рівне всіх 291, Українців 162, Поляків 119; Здолбунів всіх 230, Українців 162, Поляків 51. У відношенні до всіх Українців Волині це мало: 1307 членів Українців в цілому Союзі. Та коли зважимо, що решта зовсім незорганізована, то це богато.

Союз має кілька секцій як: освітну, театральну, фізичного виховання й жіночу. На терені цих кружків істнує 27 гуртків рільничих, 30 кооперативно-молочарських, 10 споживчих, 24 кас, 11 огневих сторож, 16 відділів стрільців і 4 гуртки осадників.

Бачимо отже, що волинська українська молодь гуртується в національно мішаних орґанізаціях й тим самим остає під чужим впливом. Головна причина того, брак свого відповідного проводу, брак свідомої української інтеліґенції, яка попровадилаб якслід працю серед сільської молоді. Отже наша молодь на Волині, шукаючи вигадування енергії, попадає в мішані орґанізації. — Волиняк.

Звено

У Львові виходить правдиво московський журнал для „русскаго студентства и молодежи“, двотижневик „Звено“. Видають його й пишуть правдиві Малороси, не ті з галицьких. Тому й мова його справді московська, ну й дух більше російський, не такий загумінковий як у наших малоросів. Ідеольоґія „Звена“ твердо-російська. Навіть „ять“ у них остало, ще й вірші пишуть на його похвалу:

„Вѣдь въ буквахъ этихъ смыслъ глубокій,
На нихъ поднимется-ль рука?
На нихъ росли Страны Пророки,
И чудодѣи Языка...“

Де кінчиться суперечка над поглядами, там кінчиться також життя краю. (Сфорца: „Европейські диктатури).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

АДМІНІСТРАЦІЙНА КОМІСІЯ СОЙМУ ухвалила законопроект про самоуправу. Всі внески українських послів відкинено.

ВЕЛИКЕ ВРАЖІННЯ зробила в соймі промова ендецького посла полк. Арцішевского. Промовець підпер домагання референта буджету мін-ва військових справ, пос. Полякевича ББ, узасаднюючи свій крок небезпекою, яка грозить Польщі з приходом Гітлера до власти. Промову вшехпольського посла приняли посли ББ бурхливими оплесками.

ЗАЯВУ МІН. БЕКА в Женеві пояснює німецька преса в той спосіб: Замаскованою еманципацією зпід французьких впливів хоче Польща втягнути Німеччину в лапку. Мін. Бек грає на дві сторони. Супроти Франції удає невірність, щоби виманити від неї концесії, з другої сторони хоче втягнути Німеччину до переговорів і в таке положення, з якого також моглаби Польща витягнути для себе користи.

ВСІ КОМУНІСТИЧНІ ОРҐАНІЗАЦІЇ в Ромунії військові власти розвязали на підставі закона про виїмковий стан.

ПРЕЗИДЕНТ ҐІНДЕНБУРҐ видав декрет „про охорону німецького народу“. Сим декретом сильно обмежено свободу преси і зібрань.

НІМЕЦЬКІ КАТОЛИЦЬКІ ПАРТІЇ Центр і баварська народня партія запротестували проти позбавлення католиків впливу на державне життя Німеччини.

ПАРТІЯ ҐУҐЕНБЕРҐА (НІМЕЦЬКІ НАЦІОНАЛИ) І ШТАЛЬҐЕЛЬМ получилися в один виборчий блюк під назвою „Чорно-біло-червоний фронт боротьби“. Чолові кандидати на послів Райхстаґу се фельдмаршал Макензен, віцеканцлер фон Папен, мін. Сельдте і мін. Ґуґенберґ.

ВСЮ СОЦІЯЛІСТИЧНУ ПРЕСУ в Німеччині завішено на три дні за передрук соціял-демократичної відозви.

РОСІЙСЬКА ЕМІҐРАЦІЙНА І ЛАТВІЙСЬКА ПРЕСА підчеркує цікавий факт, що большевицька преса в СССР задержує дуже поміркований тон супроти уряду Гітлера-Папена-Ґуґенберґа. Це пояснюють тим, що Москва хоче вдержати з Берліном добрі взаємини за всяку ціну. У звязку з тим пригадують таке саме становище большевицької преси супроти фашистівського режіму в Італії.

ПРОМОВА ЛІТВІНОВА в Женеві на розброєневій конференції викликала занепокоєння в Німеччині. Літвінов дуже лагідно критикував французький плян розброєння. „Фоссіше Цтґ“ пише: Прихильний відгомін промови Літвінова в Парижі може промостити дорогу для нових політичних концепцій.

РАДА БОЛЬШЕВИЦЬКИХ КОМІСАРІВ підвисшила товарову і пасажирську залізничу тарифу на 30.5 проц.

ЕРІО заявив, що зріст гітлеризму в Німеччині причиниться до поправи взаємин між Францією і СССР.

НАПРУЖЕННЯ ФРАНЦУЗЬКО-ІТАЛІЙСЬКИХ ВЗАЄМИН. „Еко де Парі“ доносить: Італійський представник в Женеві виїхав нагло з Женеви день перед приїздом Поля Бонкура. Заходи амбасадора Франції в Римі де Жувенеля скріпити приязні відносини між обома державами не мають жадних виглядів на успіх. Мусоліні навіть не хоче з ним говорити, всюди де Жевунель находить замкнені двері.

„НЮ-ЙОРК АМЕРІКЕН“ повідомляє, що б. німецький цісар Вільгельм II хоче зректися престолу на річ свого сина. На потвердження цеї вістки треба виждати.

З КИТАЙСЬКИХ ЖЕРЕЛ доносять, що Японці почали наступ на провінцію Джеголь трьома шляхами.

НОВИНКИ

Святочна просфора відбулася в т-ві українських дозорців і домашної прислуги „Воля“ у Львові при вул. Краківській. Присутних було 300 дозорців і дозорчинь. Просфору поблагословив і перший промовив Преосв. Іван Бучко. Потім промовляли представники наших національних орґанізацій. Від преси були ред. Гладкий і представник „Нової Зорі“ та „Правди“. На святі панував дуже сердечний настрій. У всіх учасників лишило воно незабутне враження.

Протиалькогольний і протинікотинний курс уладжує Т-во „Відродження“ у Львові в салі Музею Н. Т. Ш. при вул. Чарнецького 24 в днях 17 і 18 ц. м. Програма курсу: Пятниця, 17 ц. м., год. 17: 1) д-р С. Парфанович: Наша боротьба з тютюном; 2) д-р М. Дзерович: Алькоголізм і дідичність; 3) проф. Ю. Каменецький: Етика й алькоголізм. Субота, 18. ц. м., год. 17: Сенатор Ю. Павликовський: Історія української протиалькогольної думки від часів знесення панщини; 2) сенаторка О. Кисілевська: Роля жінки в протиалькогольній і протинікотинній боротьбі. Кождий виклад триватиме 45 мінут.

Заг. Збори Секції Українських Студентів Абстинентів при т-ві „Відродження“ відбулися 12. ц. м. По звітах членів виділу та по уділенні йому абсолюторії вибрано новий виділ в такім складі: М. Утриско, голова, Бойко, І. Костюк, Д. Лютий, Л. Колтунюківна, Ценко, члени виділу; Смолій і Ступар, заступники; Д. Кузик, пресовий реф., С. Луцький, орґ. референт. Ухвалено скликати інформаційну конференцію з представниками студ. орґанізацій у Львові.

Протиалькогольні виклади виголосили дня 12. ц. м. члени „Медичної Громади“ у Львові по читальнях „Просвіти“ на Личакові, на Знесінні, на Вульці, в „Міщанськім Брацтві“ та в т-ві „Воля“.

Українське Лікарське Т-во у Львові відбуло недавно свої загальні збори. До нового виділу ввійшли: Д-р Т. Бурачинський голова, д-р О. Подолинський, д-р Ю. Кордюк, д-р В. Кашубинський, д-р Л. Максимонько, д-р С. Коренець члени, д-р О. Любчак і д-р М. Лотович заступники. УЛТ-во має 249 членів Українців-лікарів в Польщі, видає фаховий журнал „Лікарський Вістник“, має свою домівку при вул. Чарнецького 26, богату бібліотеку. Двічи в тижні відбуваються сходини членів з рефератами.

В найблизшім часі у Львові повстане 5 українських цехів: кравців, шевців, слюсарів, столярів і мішаних фахів. У Львові є коло 1000 українських ремісників. Найбільше кравців, шевців і слюсарів.

В чит. „Просвіта“ у Львові на Вульці при вул. Левицького відбувся концерт з приводу річниці бою 300 українських студентів під Крутами. Концерт уладила молодь.

Проф. Б. Лепкий виголосив у Варшаві в Інституті Дослідів Національних Справ відчит: „Сучасна українська література“.

В тернопільських державних народних школах 19 кляс має пополудневу науку, бо за мало місця. В слідуючім шкільнім році бракуватиме місця для 25 кляс.

До каси Наук. Т-ва ім. Шевченка вломилися злодії. Одначе нічого не вспіли забрати, бо сполошив їх дозорець. Злодії, втікаючи, залишили своє прецизійне приладдя.

Число подорожуючих зелізницею в Польщі постійно зменшується. В 1930 р. продано 156,000.000 білетів, в 1931 р. — 142,000.000 а в 1932 р. вже тільки 117 мільонів.

Апеляційний Суд в Торуні має бути знесений 1. IV. 1933.

Українські пісні в чеському радіо. Радіостація в Кошицях надає в неділю 19 ц. м. з Ужгороду отсі українські точки: год. 9—9.35 церковні пісні, хор жіночої учит. семинарії; год. 15.30—16: а) циганський хор нар. школи відспіває дві словацькі і дві циганські пісні; б) сольо циганської співачки в супроводі циг. орхестри; год. 17.30—17.50: українські нар. пісні, хор учит. жін. семинарії; год. 17.50—18.10: відчит проф. д-ра Ів. Панкевича про колядки з аріями у виконанні хору муж. учит. семинарії; 18.12—18.30: дуети і трія учениць жін. учит. семин.; 18.30—18.40: відчит п. Гіршової про звичаї на хрестинах на Закарпатській Україні (по чеськи); 18.43 до 18.50: закарпатські нар. пісні, соліст тенор Шінделяж.

Бійки між польськими студентами у Варшаві на дневнім порядку. Вшехпольські студенти напали знов на санаторів, що роздавали летючки і побили їх кастетами.

Нагальна буря з громами пройшла над м. Лодзь. Підчас бурі вдарив перун в дім при вул. Головній й антеною дістався до хати, знищив радіоприймач і частинно домашню обстановку.

„Остання послуга“ шафи. Безробітньому носієві в Сокалі, котрого удержує батько-прошак, забрали за податки шафу. Нещасний носій просив у магістраті, щоби йому дозволили занести шафу на місце ліцитації і в той спосіб дати змогу бодай щобудь заробити.

В Німеччині число безробітних зросло до 6.014.000 осіб.

Великий метеор упав в околицях Вількомежа на Литві. Знайшли 7 його відломків, з котрих найбільший важить 7.200 гр., найменший 50 гр. Вилетіли всі шиби в проміні 5 км.

З СССР хотіли втекти 5 совітських військових. Чотири з них перейшли на польський бік, одного „товариші“ застрілили.

Вже 8 місяців мали большевики на головній почті в Букарешті шпигунську централю. Арештовано 52 особи, з того 22 занятих на почті.

Обірвалася гора над гостинцем Аксенштрасе над озером Чотирьох Кантонів у Швайцарії та засипала дорогу й залізничий тор. Безпосередно перед катастрофою переїхав туди поїзд.

Везувій відновив свою діяльність по двох літах перерви. Кратер викидає з великою силою гази та попіл. В ночи над Везувієм стоїть червона луна, яку подивляють численні туристи.

В Америці морози доходять до 40° Замерзло 17 осіб. Підчас сніжних бур погибло 36 осіб.

Канада відкинула большевицьке предложення виміни рос. нафти за канад. худобу.

Союз амер. робітників рішучо спротивився, щоби Америка визнала СРСР „де юре“.

Збунтований голяндський корабель „Зевен Провінціен“ по короткій боротьбі піддався. Коли з літаків зачали кидати бомби, від котрих згинули 3 Европейці і 15 Джаванців, бунтівники втікли на човна. Їх окружила голяндська фльота й увязнила.

Бувший суддя Клим Карачевський відчинив адвокатську канцелярію в Городку Ягайлонським, при вул. Львівській, в домі п. Александра Світенка напроти нотаря. 23 1-2

Вільна посада! Молодого, здібного, енергійного чоловіка приймемо сейчас (найрадше зі священичої родини). Зголошення з описом життя і евентуальними референціями висилати найдальше до 20 лютого на адресу „Священича Поміч“, Станиславів, Липова 3. 20 2—2

„В ТІНИ ХРЕСТА“

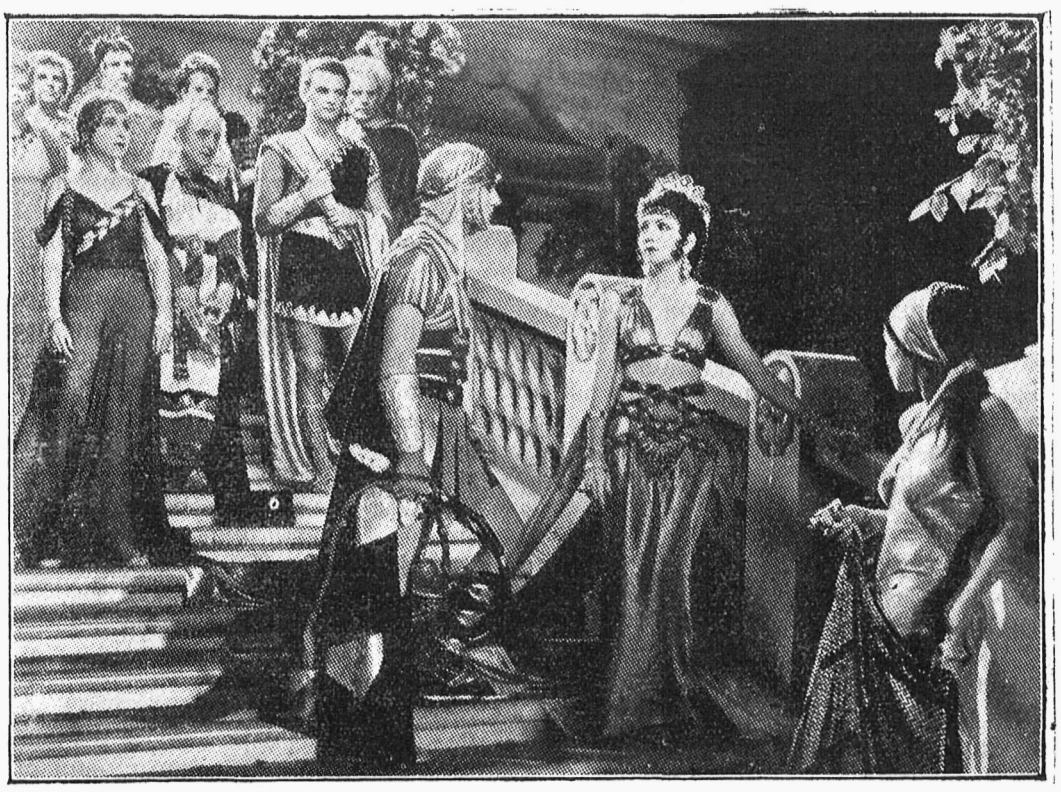

Один фраґмент з того амер. фільму виробництва „Парамавнт“, реж. Сесіля Б. де Мілля. Фільм цей оснований на подіях з часів Нерона появиться незабаром на екранах кін „Коперник“ і „Марусенька“. 22 1—1

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Ревізійний Союз Українських Кооператив приняв в члени 4 нові кооперативи: дві „Українські Райфайзенки“ в Панасівці, п. Зборів і в Острові п. Тернопіль, Кред. Укр. Щадницю „Будучність“ в с. Залікоть п. Дрогобич, кред. кооп. „Власна Поміч“ в с. Подусільна п. Перемишляни.

Дирекція „Маслосоюзу“ приняла в свої члени 10 Районових Молочарень в Гаях к. Львова, Гряді, Конюшках к. Бродів, Рудках, Камінці Лісній, Пикуловичах, Козлині, Жабю, Лаврові і Стронятині.

Українська кооп. масарня „Мясозбут“ повстала недавно в Чорткові. Це новий крок на шляху економічної розбудови.

Польські банкноти матимуть 30% покриття золотом. На заг. зборах акціонарів Польського Банку ухвалено зміну 55 § статуту ,котрий приписував 40% покриття золотом банкнотів на обниження покриття до 30%. Отже Поль. Банк може збільшити обіг банкнотів на около 550 міліонів зол.

Біржа

Гроші: Амер. доляр в прив. оборотах 8.91—8.93 зол.; канад. доляр 7.10—7.40; нім. марка 2.10—2.12; 100 чесь. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50—35 зол.

Збіжжа: Підволочиська: Пшениця двірська: 30.75—32.50; пшениця сел. 29.50—30; жито двір. 16.75—17; жито сел. 15.75—16; ячмінь броварний 16—17; ячмінь двір. 13.50—14; ячмінь на мливо 12—13; овес двір. 14.25—14.75; овес сел. 11.50—11.75; кукурудза 13.25 до 13.75; горох Вікторія 22—24; фасоля біла 17; фасоля краса 18.50; просо 14.50—15; лен 37; конюшина 90; мак синий 136; ґрис пшен. 7.25; ґрис жит. 6.75 зол. — Львів: пшениця двір. 32.25—34; жито двір. 18.25—18.50; жито сел. 17.25—17.50; ячмінь на мливо 13.50—14; овес двір. 16.25—16.75; овес сел. 13; каша ячмінна 24—26; пшоно 32—34 зол.

Набіл: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла 2.20 зол.; за 1 л. молока 15—17 сот., за 1 копу яєць 5.60—5.80 зол.

Перестороґа!

КОМІТЕТ БУДОВИ ЦЕРКВИ В ПЕРЕМИШЛІ повідомляє, що з днем 1 січня 1933 р. зліквідовано збіркову акцію через продажу образів і збирання датків на згадану Церкву при помочі книжок. Рівночасно перестерігається так Всеч. Духовенство як і всіх інших перед бувшими збірщиками: Е. Кубаєм і деякими його помічниками яко людьми несовісними.

Жертви

З нагоди Імянин Їх Ексцеленції ВПреосв. Кир Григорія зложив на кат. пресу зл. 5 о. Іван Кузик Турильче, п. Скала н/Зб. 1-1

Впр. о. Леонтій Білинський, Карлів, п. Залуче-Дворець зл. 8.52 на кат. пресу (зл. 5 збірка в Карлові, а зл. 3.52 збірка в Видинові). 1-1

Впр. о. Клим Медицький, Довжнів зл. 2 для сироти по священику. 1-1

Впр. о. Юліян Шанковський, Тучапи, п. Попельники зл. 5 на пресовий фонд „Нової Зорі“. 1-1

Впр. о. В. Стрільбицький, Жизномир, п. Бучач зі збірки в Жизномирі зл. 10.80 на пресовий фонд „Нової Зорі“. 1-1

Впр. о. Михайло Березюк, Ясенів горішний зл. 1.50 для сироти по священику. 1-1

Впр. о. Ізидор Скорохід, Топорівці, п. Городенка зл. 2 на кат. пресу.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ДЯК без родини, з теноровим голосом пошукує посади. Вміє вести хор і грати на фісгармонії. Винагородження після умови. Зголошення до Адміністрації під „Пошукуючий“. 21 1-2

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні

Др. Альбін

ординує від год. 3—5.

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.

Лічить задавненого рака без операції.

КІНА

АДРІЯ. Дім ч. 13 (2 серії) і Трубач Слім в Парижі.
АТЛЯНТИК: Аріяна.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Райський птах (Дольорес дель Ріо).
МАРУСЕНЬКА: Райський птах (Дольорес дель Ріо).
МІРАЖ: Москва без маски.
ОАЗА: Їх долі й недолі (Льорель і Гарді) та ревія.
ПАЛЯС: Ясноволосий сон (Ліліяна Гарвей).
СТИЛЕВЕ: „X. 27“ (Марлєна Дітріх) і ревія.
УТІХА: Піднебесна любов.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, неділя, 19 лютого 1933. Ч. 12 (610).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам. долар.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Гряде загибіль цивілізації

а розсварені народи і держави сего не хочуть бачити.

Недавно вийшла в Лондоні книжка п. з.: „Червона Росія зброїться". Автор її Джон Бейкер Гвайт доказує, що большевицька армія се таран міжнародньої сили. Зброєння большевицької держави величезні. Їх вислід постійна армія 1,705.000 людий і пятимільонова резерва робітників, занятих у фабриках зброї і летунсько-ґазовім промислі та друга резерва шести мільонів жінок й мущин, що працюють в металюрґії. Ті узброєні маси се найбільша небезпека для Европи від часу турецько-татарських наїздів на Польщу й інші західні краї. Сі маси узброєні не лише в кріси й ґази, але також у смертельну ненависть до теперішнього релігійного, суспільного і політичного ладу. Рівнобіжно зі зростом мілітаризму СССР розвивається большевицька пропаґанда в книжках і фільмах, в картинах і радієвих авдиціях. Не треба забувати, що правительство СССР почало свою діяльність від „воєнної заяви проти цілого людства". Ся заява була напечатана в урядовім большевицькім дневнику з 13. грудня 1917 р. Три роки пізніше, пише п. Бейкер Гвайт, 1 травня в Москві святкували побіду червоної армії. Ся армія була тоді властиво пестрою юрбою узброєних голодранців. Але 1-го травня слідуючого року вона стала вже правильним військом, котре справно парадувало на Червоній Площі Кремля. Большевицька воєнна машина в повнім бігу. Вона має зброю, має невичерпаний матеріял людських резерв, має добру команду. Дня 1-го травня 1932 р. по Червоній Площі знов машерували тисячні ряди піхоти в сталевих шоломах, взірцеві відділи ДПУ, полки кавалерії на знаменитих конях, дивізіони панцирних авт і танків, батерії протилетунських пушок, відділи хемічних, ґазових військ і т. д. А над головами тих військ кружляли ескадри боєвих літаків всякої величини і ріжного призначення. „І ось, пише дальше автор, ми були свідками видовища, неможливого в жаднім іншім краю світа". Дефіляда червоних військ тревала не годину, не дві, але кругло цілий день. — До чого має служити ся великанська армія? Правительство СССР хоче силою сеї армії приневолити цілий світ приняти „одиноко розумну тепер радянську систему", хоче перемінити землю в загальний союз безбожних совітських держав. Перший удар спрямовано проти католицької Церкви, бо лиш вона поважна перепона на дорозі до здійснення тих большевицьких мрій. А Европа чекає в безділлі, розсварена, розєднана. Европа бавиться, танцює над пропастю і не чує накликувань Касандри, що заповідають загибіль Заходу. На Сході збираються чорні хмари. Вони принесуть з собою не бурю, яка очищує воздух і розяснює небо, але ураган, який лишає по собі руїни і згарища. (КАП).

В СССР здержали вінчання

З Москви доносять: У звязку з новими пашпортовими приписами комісар внутр. справ наказав замкнути всі уряди, котрі реєструють супружжа і розводи на терені цілого СССР. Це зарядження важне наразі до 15 березня б. р. з тим, що важність його може бути продовжена. Таким чином до 15 березня б. р. „горожани" чи радше невільники СССР не можуть женитися.

Чи новий „культуркампф"?

Частина полудньово-німецької католицької преси, застановляючися над способом повстання теперішнього німецького правительства, доходить до такого заключення: Католицьку партію Центра і баварську народну партію поминули при творенню правительства тому, що німецькі націонали, а головно їх голова Ґуґенберґ ворожо настроєні до католицизму. На думку німецьких католицьких часописів теперішне положення пригадує початки „культуркампфу". Та „культуркампф не здавив католицизму в Німеччині.

Мадярщина зброїться

Мимо заперечення мадярського правительства „Еко де Парі" дальше твердить, що Італія доставила Мадярщині 48 військових літаків. Літаки доставлено Мадярщині мин. місяця ґрупами. Вони перелітали понад територію Австрії у висоті 6000 метрів так, що їх не було видно. Згаданий часопис зазначує, що колиб мадяр. правительство знов заперечило, то він знов відповість новими подробицями, а „може ще й в інших справах" (ПАТ).

„Новий Час" удає дурного

На нашу замітку п. з. „Демаґоґія „Нового Часу" появилася відповідь „Н. Часу" в ч. 34. В ній „Н. Час" взиває нас оповістити, котрі ґрупи продажні і каже, що се наш „примітивний обовязок". Відповідаємо спокійно на ірітацію „Нового Часу": 1) Про спосіб і відповідний час оповіщення того, що знає яканебудь політична ґрупа або ґазета, рішає тільки вона сама. „Новий Час" можемо запевнити, що в відповідній хвилі поінформуємо свою суспільність про те, чого ми не договорили в нашій замітці. — 2) І ми не виключаємо того, що можуть бути такі чужі чинники, котрим залежить на тім, аби між Українцями засіяти погляд, що українське національне життя омотане чужими аґентурами. І власне тому ми досі не далися спровокувати до виразніших виступів навіть дуже нікчемним демаґоґам, котрі від ряду літ всякими натяками та лайками хочуть з нас зробити зрадників свого народу. З ними, дасть Бог, колись порахуємося і ми і вся наша оздоровлена суспільність. Зрештою з фальшивими трачами в отверті карти ніхто не грає.

Поширюйте католицьку пресу!

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові, вул. Руська ч. 20.

В обличчі небезпеки зі Сходу

Українці і Поляки рішучо недоцінюють небезпеку, яка грозить їм зі Сходу. Се видно наглядно з їх відношення до тої небезпеки.

Недоцінюють небезпеку зі Сходу передовсім Українці. Тому вони не тільки не реаґують поза пресою на те, що діється на наших очах на Вел. Україні, де большевицька Мюсква, знищивши українську державність, винищує жорстоко українське населення. Не реаґують Українці, як належалоб, також на акцію большевиків на українських землях Польщі. Вправді в останніх часах українське громадянство в Галичині заняло супроти большевиків критичніше становище, одначе не протиставить пляновій большевицькій акції серед нього ніякої планової контракції.

Недоцінюють небезпеку зі Сходу також Поляки. В противенстві до поденервування, з яким Поляки стежать за німецькою акцією в цілі ректифікації німецько-польської границі, навіть за найдрібнішими проявами тої акції в заграничній пресі, вони з повним спокоєм ставляться до очевидних приготувань московських большевиків у СССР і в самій Польській Річипосполитій до куди більшої затії, ніж ректифікація границі: до з а в о л о д і н н я ц і л о ю П о л ь щ е ю. Яскравим доказом сказаного вище є між ін. також брошура п. Ст. Лося про міжнародне положення Польщі, яку то брошуру зреферували ми недавно в „Новій Зорі".

Подібне недоцінювання большевицької небезпеки бачили ми 15 літ тому на Вел. Україні. І там большевики поступали тоді подібно, як тепер у Польщі. Вони вели з Україною дипльоматичні переговори про мир. Вони мали своє леґальне представництво в українськім парляменті в Київі а також свою леґальну пресу. Але одночасно з тим вони вели на Україні живу підпольну акцію, аґітуючи завзято серед робітників, серед селян і серед війська.

Як вийшла Вел. Україна на недоцінюванню большевицької небезпеки, се загально відомо. Вона нині большевицька кольонія зі всіми жахливими наслідками того факту.

Отся большевицька небезпека, яка загрожує Польщі, загрожує також Українцям у Польщі. Бо в разі успіху большевиків у Польщі, їх жертвою впалиби в першу чергу українські землі Польщі, які лежать між етноґрафічною Польщею і СССР.

Які наслідки малаби большевицька окупація Польщі, зокрема її українських земель, про се страшно й подумати. Знищення всього і всіх голодною і сфанатизованою большевицькою ордою — в першій хвилі, а опісля „ущасливлення" окупованих країв „раєм" — таким, яким „ущасливлений" СССР. Зокрема: знищення релігії, Церкви,

християнської культури, а разом із тим і людського достоїнства, зниження людини до рівня худобини, яка тільки й думає про заспокоєння черева. І ніколи під большевиками не може його заспокоїти...

Особливо жахлива доля жде від большевиків польську й українську інтеліґенцію, зокрема духовенство. Бо большевики в части вимордувалиб її, в части вигнали на еміґрацію, подібно як се зробили з інтеліґенцією російською й велико-українською. А тих, що осталиби в краю, большевики зовсім певно виселилиби на далеку Сибір на примусові роботи в сибірських тайґах.

Все сказане вище — не фантазії, не „страхи на Ляхи“, але вірне представлення поступування большевиків на основі їх практики в СССР.

Небезпека, яка грозить зі Сходу Полякам і західним Українцям, повинна глибоко застановити одних і других. Бо що значить існуючий польсько-український конфлікт супроти жахливої перспективи наїзду большевиків на Польщу і західно-українські землі! Тому повинен взяти верх інстинкт самозбереження й обєднати оба загрожені народи до спільної самооборони. Отсе найважніше завдання польського й українського громадянства під теперішню хвилю.

Та щоби могло наступити польсько-українське обєднання для самооборони перед грізною небезпекою зі Сходу, мусить перед тим наступити між Польщею й західними Українцями замирення. Те замирення одначе можливе тільки тоді, коли Українці в Польщі одержуть права, які їм належаться. Бо позбавлення Українців у Польщі належних їм прав не тільки що утруднює спільний фронт з Польщею проти большевиків, але — навпаки — кидає богатьох Українців в обійми большевиків.

Вже йде 15-тий рік, як зах. Українці, зокрема галицькі, належать до Польщі. За той час було богато проектів полагодження українського питання в Польщі, проектів міжнародніх і внутрішно-польських. Були вже навіть ухвалені в тій справі польським Соймом закони (нпр. про самоуправу, про український університет). Та не зважаючи на все те, українське питання в Польщі не полагоджене й досі. Навпаки. Воно з кождим роком чимраз більше заострюється. Бо з кождим роком Українці в Польщі не здобувають, але постійно тратять національні права, які придбали собі перед влученням їх до Польщі

Тому в обличчі небезпеки, яка грозить зі Сходу обом народам в Польщі, польському й українському, ми кличемо на адресу Поляків: змініть негайно своє відношення до Українців з негативного на позитивне й уможливіть замирення обох народів в цілі успішнішої самооборони їх перед згаданою небезпекою! Таку спільну самооборону наказують Полякам і Українцям польська й українська державні рації.

Волить буржуазну вязницю

ніж червоний „рай“.

Засуджений 1931 р. за політичне вбійство нім. комуніст Ґуль утік до Росії. За рік вернув і в суді заявив, що волить німецьку вязницю, як „свобідний большевицький рай“.

Наймана праця в хліборобстві це тільки поширення індивідуальної, мистецької здатности хлібороба. І найманий робітник в хліборобстві це помішник хозяїна, а не, як в індустрії, додаток до машини, якого можна иноді теж замінити машиною. (В. Липинський).

Польсько-українська трибуна

Кілька уваг з приводу появи „Польсько-Українського Бюлетену“.

Ще кілька літ тому українська преса і політичні круги могли згідно з правдою твердити, що польські політичні і суспільно-культурні круги ціхує найбільше незнання в українських справах. Тепер сего вже не можна сказати. Від якогось часу слідне в польських кругах змагання пізнати життя таких близьких їм територіяльно а таких далеких духово і чуттєво українських сусідів .Давніше, в перших літах існування відродженої польської державности, монополь знавців української проблеми і „приятелів“ Українців присвоїли собі були пепесівці. Бож „випадало“ їм як якимсь соціялістам чимнебудь відріжнятися від таких вшехполяків. Одначе вартість пепесівської „прихильности“ вже оцінили в нас належно всі політичні круги, до соціял-демократів включно. Поведення пепесівців у Львові в 1918—19 рр. з їх провідником Гавзнером на чолі і їх митарські крутійства, коли вони були ще при владі, дали доволі матеріялу до оцінки.

Тепер зріст зацікавлення українською проблемою серед Поляків спостерігаємо вже у всіх без виїмку політичних і культурних кругах Польщі, від найлівіших до найправіших. Навіть у вшехпольському таборі, де до недавна до доброго тону належало виказати як найбільше незнання в українських справах, тепер — як видно по пресі — пильно слідять за розвитком української, зокрема українсько-польської проблеми. Вистарчить переглянути тепер пару чисел вшехпольської преси. Голосний був на днях виступ у пресі ендецького публіциста А. Новачинського, котрий здивованим ендекам заявив, що „не злетить з шляхетської голови корона, коли Поляк запізнається з культурним дорібком Українців“.

Розуміється в повені діяґноз українсько-польської проблеми дуже мало влучних, ще менше цілющих рецепт на її розвязку, одначе треба признати, що кождий місяць, кождий тиждень, навіть майже кождий день приносить в польській пресі новий причинок, новий промінчик, що розяснює невіжество і хаос понять про нас серед Поляків. І тут можна завважити цікаве явище: Коли перед травневим переворотом найбільше тверезий (бодай на експорт!) підхід в українських справах мали ліві круги польської суспільности, то тепер в тій справі ведуть перед польські консерватисти. На шпальтах їх орґанів найчастіше появляються тверезі й річеві інформації про нас, їх діячі найясніше усвідомлюють собі небезпеку, що пливе з неполагоди польсько-української проблеми. Вистарчить навести такі імена як Ян Бобжиньский, ґр. Ст. Лось, А. Бохеньский, Чарнецкий і інші. До їх голосів пильно прислухуються також центр і ліве крило потравневого табору. Свідчать про це голоси преси тих кругів.

Та цей прояв зростаючого зацікавлення українською проблемою серед польського громадянства й інфляція способів її розвязки має одно „але“. Тут само собою насувається питання: Що становить причину актуалізування української проблеми серед польської суспільности? Чи воно випливає спонтанічно, з н у т р а самої польської суспільности, чи на це впливають якісь з о в н і ш н і посторонні чинники? — Відповідь на сі питання кождому ясна: На се впливають зовнішні чинники. І це власне сильно ослаблює значіння зросту зацікавлення українською проблемою в Польщі. Для нікого, хто хоч трохи знає польську психіку і визнається в польсько-українських взаєминах, не може бути тайною, що польські політичні круги вважалиб (або бодай вдавалиб, що вважають) українську проблему неістнуючою і „раз на все полагодженою“ — колиб нею не цікавилася заграниця і колиб ся проблема не стала м і ж н а р о д н о ю. А що заграниця запізнається з польсько-українським питанням головно на терені Женеви, з пацифікації, українських скарг, з убивства бл. п. Т. Голуфка, з городецької траґедії та її епільоґу, то звідси не далеко до жахливого заключення, що це найкоротша дорога до актуалізування розвязки польсько-української проблеми. І до такого заключення доходять українські підпольні орґанізації...

Такі думки насунулися пишучому ті рядки при читанні дуже цікавої появи на публіцистичнім ринку: „Польсько-українського Бюлетену“.*)

Сей „Бюлетен“ одна з найцікавіших публікацій, які нам доводилося читати на польсько-українські теми.

В першім числі того місячника редакція ставить собі за ціль давати: „перегляд українського життя зіставленням фактів, зачерпнутих прямо з жерела, увипуклювати все те, що Україну і Польщу лучить і буде лучити з непереможною історичною конечністю. Виходимо — читаємо там — з заложення, що польсько-українська проблема, се лиш частина незалежницької української проблеми, котра звільна дозрівае до розвязки, як одна з дуже важних політичних світових проблем сучасної доби“.

Польсько-український бюлетен — пише дальше редакція — „се твір гуртка Поляків і Українців, незалежних у висказуванні своїх думок“.

Треба признати, що сама думка видавати журнал, в котрім Українці і Поляки моглиби щиро й отверто висказуватися на тему польсько-українських взаємин, дуже щаслива. І коли люди доброї волі і знання з о б о х сторін будуть в тім журналі щиро і розумно співпрацювати над теоретичною розвязкою українсько-польської проблеми, то цей журнал дійсно може започаткувати нову сторінку в історії обох народів. Розуміється, оскільки журнал виходитиме довший час.

Як редакція й автори статтей поміщених в тім журналі вивязуються з поставленого вгорі завдання, про це в слідуючій статті. М. П.

*) Biuletyn Polsko-Ukraiński. Miesięcznik. Rok I. Warszawa, Wrzesień - Październik 1932. № 1. Treść: * * * (Słowo wstępne). O romantyźmie i rzeczywistości. W pierszą rocznicę — S. Z Na marginesie prób tworzenia racji stanu w kwestji ukraińskiej. — W. Bączkowski. Na tematy historyczno - kulturalne — Jakób Stojan. Sienkiewicz, którego nie znamy. Z dziedziny literatury — E. Kark. „Ruski“ a „ukraiński — Natione Ruthenus. Kilka uwag o sowieckiej polityce narodowościowej w Ukrainie — Dr. M. K. Recenzje, Kronika. вел. 8⁰. ст. 48. — Biuletyn Polsko-Ukraiński. № 2. Warszawa. Rok I—II listopad-grudzień 1932, styczeń 1933 r. Treść: * * * Wstępne słowo od redakcji. O drogi porozumienia— Leon Wasilewski. Na tematy historyczno-kulturalne — Jakób Stojan. Sprawa o Subotów — Konstanty Symonolewicz. W związku z rocznicą Mazepy. Na tematy literackie (Wiersze P. Tyczyny i M. Rylskiego). Z pamiętnika — Jan Mioduszewski. Nowy okres walki narodowościowej w USSR. — Dr. M. Kowalewski. Na tle Gródka Jagielońskiego — Wł. Bączkowski. Bez tytułu — R. Simko. Gródek Jagielloński — Jakób Iskierka 16 XII. 1922 r. i 8. II. 1932 r. — A. Kochnowski. Miscellanea. Głosy prasy. Recenzje. Bibliografja. Вел. 8⁰ ст. 64.

В СССР також редукують

В останніх часах переведено у многих большевицьких установах великі редукції урядників й урядів. В закавказькій республиці зліквідовано 138 урядів і звільнено 8.623 урядників. В сесередній Азії зредуковано 32 уряди на загальну суму 87. В чорноморській провінції зредуковано 31.7 проц. В ленінградській окрузі зліквідовано 142 бюра. Бюджет СССР на 1933 р. передбачує 350 міл. ощадностей на особових редукціях в адміністраційнім апараті.

Ще в справі календаря

Коли говорити в нас з поважними людьми про потребу впровадження григоріянського календара, можна нераз почути, що треба вперед приготовляти нашу суспільність до його приняття. Безперечно, що приготування потрібне, але, як виходить з минулорічної дискусії в українській пресі в справі календара, то наша суспільність не є так дуже неприготована на його приняття. Ріжні товариства і много впливових одиниць з ріжних кругів висказалися за приняттям нового календара. Також, коли в своїм часі Преосв. Григорій Хомишин завів новий календар в Станиславівській епархії, не стрінуло се поважного спротиву зі сторони суспільности. Хоч тоді, що правда, суспільність не була ще так як тепер підготована на його приняття та й потреба впровадження його не була така дошкульна як тепер. Вправді радив дехто в згаданій часописній дискусії з введенням нового календара підождати, але на кого, чому і як довго — не висказався. Найкраще і найглибше цілу проблему календара освітлює ніби принагідно С. К—ий в „Політиці" з р. 1926 стор. 73—75 в статті: В сітях пересуду.

В отсій статті не хочу повторяти те, що вже так много разів підносили, а іменно, які то шкоди приносить нам старий календар, та які вигоди малиб ми з нового. Зрештою не ходить тут тільки про зміну календара. Рівночасно требаби конче зменшити і число свят, ввести улекшення в дисципліні постів, як се згідно з духом і вимогами часу завела Апостольська Столиця в лат .обряді. Зміни вимагають також т. зв. заказані часи, яких в ріжних околицях і так наші люди не придержуються.

Я хотівби звернути увагу на т. зв. приготування суспільности. А іменно, як згадано вище, суспільність є вже і тепер вистарчаючо приготована. Такого приготування суспільности, щоби усі її члени згодилися на впровадження нов. календаря, не буде у нас і до кінця світа. І таке приготування ані у нас ані в иншого народу не можливе. Старий календар — се одна ідея, новий — се друга. Так одна як і друга завсіди будуть мати своїх прихильників. Тут є боротьба двох ідей і вона має свої властиві закони.

Не дасться заперечити, що прихильники старого календара, по більшій части, трактують справу зі становища якогось забитого дошками села. Селянин, мовляв, і так не має що в осени і в зимі робити, хай святкує! Беруться нераз до справи зі становища своєї хати, кермуючись якимсь нерозумним сентиментом. Потреб і вимог цілої нації наче не видять. Якщо будемо тільки „приготовляти" суспільність і дивитися, чи вона вже готова, то вона ніколи не буде приготована. Всякі реформи потребують не так богато диспут, балакання і писанини, як радше ділання. Цісар Йосиф II не приготовлював нашої суспільности, тільки зменшав число свят і тим зробив нам велику прислугу. Инша річ, що був він до сего некомпетентний але наслідки його поступку були для нас корисні.

Люди, які стоять на чолі суспільности, не повинні дивитися завсіди на те, що скаже суспільність, але повинні робити те, що уважають за хосенне для неї. Вони повинні вести суспільність, а не суспільність їх. „Щоб мати рацію в будуччині треба мати відвагу бути часом не в моді" — казав Ренан і мав тут рацію. І не тільки треба мати відвагу бути не в моді, але треба бути приготованим і на каміння. Модних провідників, які йдуть за голосом товпи, ми маємо, бракує нам не модних, але дійсних провідників, які, не дивлячись на крик вулиці, давалиб провід народови.

ОТСІ СТРАШНІ РЕВМАТИЧНІ БОЛІ

докучають цілий день, кождий рух справляє великі болі. Пощож так мучитися, треба вже раз скінчити з тим терпінням. ТОҐАЛЬ здержує громадження мочового квасу, котрий — як відомо — є причиною тих терпінь і тому поборює з успіхом ревматичні болі, подаґру, нервові болі і болі голови. Не шкодить на серце, желудок й інші орґани. Спробуйте й переконайтеся самі. До набуття у всіх аптиках. Ч. Реєстр. 1364.

Togal

Памятай це слово!

Коли Бісмарк будував велику Німеччину, *був найбільше зненавидженим* чоловіком в Німеччині, але збудував велику Німеччину!

Справа впровадження нового календара у нас залежить зовсім від наших Преосв. Епископів-Ординаріїв. Вони є одиноко компетентні до сего, а не якісь „центральні установи", як то згадувалося в минулорічній часописній дискусії. До властий церковних треба нам звертатися і просити, щоб конче в найкоротшім часі впровадили григоріянський календар.

Нечисленні русофіли та найтемніший елемент по селах не є так важним чинником, з причини якого требаби ту реформу здержати. В унійній праці на сході се також майже без значіння. Зрештою наша власна хата готова тимчасом згоріти!

Богато наших людей мали надію, що з нагоди недавнього зїзду наших Преосв. Епископів в Римі запала дотична постанова в справі календара. На жаль, так не сталося.

Унію, піддання Апостольській Столиці приняли не всі наші епархії разом, але або по кілька або поодиноко. З того мали ми великі втрати.

Дай Боже, щоб григоріянський календар приняли усі наші епархії разом, а не були змушені силою обставин принимати його поодиноко.

12. II. 33. о. Д-р В. Бабин.

Сила але й слабість монархів полягає на тім, що вони з конечности мусять спиратися на чуттевий момент передаваної в спадку прихильности і щирого поважання для моральнього характеру монарха. (Карло Сфорца).

Посол Пасхальский

ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРОБЛЄМУ

„Курер Львовскі" ч. 43 з 1933 р. пише:

В дискусії над буджетом мін-ва справедливости пос. Пасхальский з ББ сказав м. ін.: „Наш табор стоїть на становищі великої історичної спільноти й вірить в можливість братерського порозуміння. Приймаю як доказану українцями річ, що мусить прийти час великої України, коли справа Львова станеться заледви частинною справою в розвязці великої української проблєми. Длятого не можемо позваляти на те, щоби той чи інший найблагороднїший безумець (шаленец) під Городком стріляючи до почтового урядника, припізнив, може бути, прихід на світ будучого міністра почт і телєґрафів великої України. Ми, що влучили ваших інвалідів з часів боротьби за Львів до свого складу, маємо право жадати, щоби у відношенні до політичного безумства (шаленьства) була примінена однакова міра". — Цей виступ пос. П. викликав серед Поляків ріжних переконань велике схвилювання, кінчить „К. Л.".

БАТЬКО, ЯКИЙ ОБЕЗПЕЧУЄ СВОЄ ЖИТТЯ В ОДИНОКОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „КАРПАТІЯ", ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38, НА ВИПАДОК СВОЄЇ СМЕРТИ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВІДРАЗУ СВОЇЙ РОДИНІ КАПІТАЛ, ЯКИЙ МІГБИ ЗЛОЖИТИ ЩОЙНО ПО ДОВГИХ ЛІТАХ СВОЇОГО ТРУДЯЩОГО ЖИТТЯ. 69 7—х

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

„Наука“ — „Дѣло“ — „Батьковщина“ — „Світ“ — „Пролом“.

Який дух віяв з „Науки“ видно з її ілюстрацій. І так в 1871 р. ч. Церковь и вежа „Иванъ Великій въ Москвѣ“. В річнику з 1873 є образ: Михайла Ломоносова, (ст. 384) і Александра II, що зніс унію. (ст. 205). В річнику III. 1874 р. „Нагида Черниковъ“, де описуеться туга заточника Черникова за Росією. Він бажає вернути з родиною „въ Россію нашу, святу Россію“ (ст. 118.) і на тім тлі є довге оповідання. На ст. 244 ілюстрація „Кіево-флоровскій дѣвичій монастырь“ і його опис, „Звонъ Иванъ Великій“. Дальше в V. книзі за 1876 р. Церква Василія Блаженного і памятник Миніна і Пожарского з описом: „Кремль въ Москвѣ“, „Улица въ Москвѣ“ (ст. 256, 257). Довша стаття: Россія и ея народы“; „Двôръ царскій въ Царскôмъ Селѣ“ (231), „Церковь св. Ісаакія въ Петербурзѣ“ і т. д.

З австрійських ілюстрацій є цісар Йосиф II з підписом: „Память праведного съ похвалами“. За те, що той цісар спричинив Церкві тілько неспокою, касував монастирі, забирав церковні добра, мішався до справ Церкви — у редакторів „Науки“ він „праведний“ його память „з похвалами“. (Автор, священик, надужив тут навіть слів св. Письма; цитат взятий з книги Причт Соломонових, Глава 10,7).

В „Науці“, котрої видавець катол. священик, є похвала для масонських діячів, захвалювання православної Москви а вперте ігнорування того, що єдино спасенне для народу то є католицької думки.

Вже коло 20 літ „Слово“ ширило схизму між нашим духовенством і народом, поки нарешті Митрополія заборонила священикам читати той орган. А до „Науки“ таки до самого кінця не взялися, бодай я того не відкрив. Стверджую сі факти без думки про злу волю тих, що мали обовязок боронити Церкву і нарід перед злою пресою. Та факти історик ствердити повинен з обовязку свого тай тому, бо ті факти мають по сей день свої понурі наслідки.

Є в „Науці“ статті на релігійні теми як прим.в II. річнику (1873) поясненя Служби Божої, яке писав Ігнатій Галька, священик і посол. В тих статтях богато темних і баламутних місць, незгідних з догматами катол. Церкви. Автор так пояснює Малий і Великий вхід: „Малый входъ, меншій трудъ Христовъ на земли; Вел. входъ: другій великій входъ на земли, трудъ перенесеня людскихъ пакостей... По иншихъ сторонахъ нашого обряда выноситъ священикъ честніи дары на престôлъ ось такъ: Чашу держитъ при трудяхъ передъ собою и то представляе любовъ Бога Отца... Дискосъ съ хлѣбомъ держитъ на головѣ и то представляе Бога Слово, Божую Премудрость, Єдинородного Сына Божого, котрый для нашого спасенія невагувавъ головою наложити якъ приповѣдка повѣдае“. Про Найсв. Жертву Тіла і Крови Христової пише: „Єсть то одна и тая самая вѣчно повторяемая Божія улеглôсть для вѣчно неотмѣнного закона“.

(Се незгідне з поняттям Бога, котрий як творець усего світа нікому не „улеглий“. — М. К.).

„Єсть то бездна Божои святости, Божои улеглости для вѣчно неотмѣнного закона, для насъ спасительна, но заразомъ страшна въ мѣру Божои учинности для насъ росте и нашаôтповѣднôсть, ôтповѣднôсть неотмѣнна и неохибна, видимъ бо, що на Божôмъ судѣ йде все своимъ неôтмѣннымъ способомъ такъ а не иначе“. (ст. 463).

Здається, сам автор не розумів того, що писав і боявся за се, бо на кінці пише: „А ты брате прости если не все еще для тебе есть яснымъ: Всевышній допоможе, въ другій разъ доложу що тутъ недостае. Прощай, — Игнатій Галька“.

І такі річи пускалося в світ між нарід, одно московсько-схизматицьке, друге без толку і без церковної апробати, бо не було католицького духа.

До того додам такий характеристичний факт: Провінціял оо. Єзуітів звернувся до ґенерального вікарія львівської Митрополії о. кан. Малиновського з запитом, чи тр. катол. клер обовязаний відмовляти канонічні молитви з часослова. На те о. Малиновський відповідає, що сам не має певности в тій справі а ректор дух. семинарії о. А. Бачинський запитаний про ту саму річ — відсилає його до знавців нашого обряду, між котрими називає й о. Ігнатія Гальку*).

В подібнім дусі була писана в „Науці“ Исторія Руси Евгенія Згарского, хоч тут була якась розумна думка. Ліпші вже були статті з господарства як: Домашній Скотъ Ігн. Гальки в ч. 4. Про св. Кароля Боромея, сказано: „Котрого почитають латинники святымъ“ (ст. 122). Чи так бувби автор виразився про якогось православного святого?

„Дѣло“ не стояло на такім схизмофільськім становищі як „Наука“, але і його відносини до катол. Церкви не були поправні. Ми вже бачили становище „Діла“ до кн. Черкаського, ворога унії, та до еп. номіната Калинського. Те становище було цілком не католицьке. Та се було в статті одного автора. Зате про Гнилички і про заходи Львівської Консисторії привернути селян назад до катол. Церкви — писало „Дѣло“ досить поправно.

Вивела „Дѣло“ з рівноваги папська конституція про реформу Чина. Тут не можна „Діла“ оправдати, та бодай можна витолкувати. „Дѣло“ було ліберальним орґаном ліберальної інтеліґенції. По католицьки не писало, бо редактори, хоч люди інтеліґентні як Вол. Барвінський, що відзначався великим патріотизмом і другі, не винесли зі школи католицького виховання. Та бодай не були вони такими ворогами католицизму як редактори „Слова“ і „Науки“.

Барвінський любив свій нарід і Церкву. „Дѣло“ в руках Барвінського, а по його смерти[287]) в руках Антона Горбачевського було добре редаґоване і піднесло високо національний прапор[288]).

Редактор „Батьковщини“ Юліян Романчук під оглядом національним добре редаґував той орган, а під оглядом віри і в відношенні до Церкви все стояв на ворожім становищі. З приводу реформи Чина і пізніше „Батьковщина“ Романчука наближувалася до поглядів Наумовича і Площанського, грозила відірванням „руского народу від Риму“ та відходом „хочбы не конче до православнои але до лютерскои або и штунды“...[289]) Таксамо „Зеркало“ писало богато з нагоди реформи Чина; раз ігнорувало Василіян — то знов по їх протесті хвалило їх.

„Сьвіт“, що виходив у Львові як орган радикально-соціялістичний, в котрім працювали тоді: Франко і Белей, часом і Драгоманов, не писав про реформу Чина нічого. Я переглядав докладно оба річники „Сьвіта“. Він писаний уже фонетикою.

Крім вичислених часописів, журналів і книжочок виходив в 1882 р. в нашій мові урядовий, неперіодичний „Вѣстникъ законôвъ державныхъ“ — у Відні, — де оповіщувано державні закони ухвалені державною радою для „королевствъ и краѣвъ въ державной думѣ заступленыхъ, Рочникъ 1882“ і розпорядки австрійських міністерств. Вѣдень. Тискомъ цѣсарско-королевскои надворнои и статскои печатнѣ. 1882, 4°. В Галичині виходив „Вѣстникъ законôвъ и роспоряженій краєвыхъ для Королевства Галиціи и Володимиріи зъ Великимъ Княжествомъ Краковскимъ, Рôкъ 1882. Львôвъ зъ печатнѣ Вл. Лозиньского“. Крім того виходив ще: Вѣстникъ Народного Дома. Выходитъ разъ въ мѣсяцъ. За редакцію отвѣчаетъ Ѳ. Ю. Олѣйникъ. Львôвъ. Изъ типографіи Ставропигійского Института 1882, 8°. Духовна влада т. є Ординаріяти видавали у Львові і в Перемишли Пастирські Посланія. Для історії нашого Чина важні пастирські посланія митрополита Йосифа Сембратовича з 2 червня 1882 р. і перемиського епископа Івана Ступницького з 1 жовтня 1882 і куренди митрополита відносно протестів проти буллі.

Перший приніс вістку про буллю „Пръломъ“, наймолодший з москвофільських орґанів. Його вістку подаю тут в цілости:

„Пръломъ“, № 8. з 1 (13) Мая 1882. Годъ изданія II.

В хроніці: „По дѣлу реформы оо. Василіянъ“.

„По сообщеніям римской газеты „Оссерваторе Романо“ издалъ папа буллю роспоряжающую, щобы нововступающіи въ названый Чинъ предписаный новиціатъ исключно лишь въ Добромили отбывали. Мѣра та должна считатись предвѣстникомъ скорого водворенія тамже іезуитовъ яко учителей“.

*) Дотична переписка є в архіві Монастиря св. Онуфрія ЧСВВ у Львові.

287) Володимир Барвінський помер 3. лютого 1883. дуже молодим, бо в 33 р. життя. Якою пошаною тішився у громадянства показує його похорон, в котрім взяв участь еп. Сильвестер Сембратович з Капітулою.

288) Не мало „Дѣло“ лише одної, сталої лінії в політиці, а в річах віри і Церкви ані сталости ані вироблених засад.

289) Гл. „Батьковщина“, ч. 12. з 16 червня 1882 р.

КОНЦЕРТ

в память 15-ліття бою під Крутами.

Комітет львівських українських студентських орґанізацій уладив дня 13 ц. м. в салі Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові святочний концерт для вшанування памяти 15-ліття бою під Крутами. Святочне слово, глибоко продумане й добре виголошене, мав Атаназій Фіголь. Студентський хор „Бандурист“ під управою п. О. Плешкевича виконав 3 точки: „Жовнір“ Вербицького (тенорове сольо Юрій Шухевич), „Тим зпід Крут“ — Райнеке та „Слава героям“ Сметани. Найкраще випала остання точка. Д-р Василь Тисяк (тенор) відспівав з чуттям 4 пісні: „За думою дума“, „Дума про Ничая“, „Три шляхи“ і „Кажуть люди“. Виконання їх стояло на високому мистецькому рівні. При фортепяні проф. д-р Б. Кудрик. Вязанку стрілецьких пісень відіграв на бандурі п. Сінґалевич. М. Драґан віддеклямував з великою динамікою сильний вірш О. Олеся. Концерт закінчено відспіванням національного гимну. Публика, що заповнила цілу салю, мусіла ждати доволі довго на початок концерту, бо замість о год. 7.30 зачався він 8.45 веч. Також за великі були зміни в програмі.

Від обєднання та зорґанізування українського хліборобського кляcу залежить обєднання та зорґанізування цілої Української Нації. (В. Липинський).

Автономія Сх. Галичини

в соймовій дискусії.

В соймовій дискусії над законопроєктом про самоврядування виринула справа автономії Схід. Галичини. Посол Д. Левицький (УНДО) сказав: Польська опінія стає в обороні ідеї самоврядування. Ми виступаємо передовсім в обороні загрожених наших політичних і національних прав. В червні 1919 р. конференція амбасадорів вирішила отсе: польське правительство буде уповноважене завести в Схід. Галичині цивільну адміністрацію, коли підпише з головними союзними державами умову, яка забезпечить автономію сеї території, політичну та релігійну рівність й особисту свободу її населення. — Пос. Жуска (ББ): Ви знаменито знаєте, що слово „автономія“ у французькій мові значить „самоврядування“. Пос. Левицький дальше: Вже тоді заповіджено в Схід. Галичині широку територіяльну автономію. Навіть велися переговори про надання сему краєві статуту, який забезпечувавби йому територіяльну автономію ширшу від Горішного Шлеська. — Пос. Жуска: Де це сказано, що ширшу? — Пос. Левицький: В протоколах конференції. Дальше Найвисша Рада приняла в листопаді 1919 р. спеціяльний проект статуту для Схід. Галичини. Щоби викликати враження, що Польща сама має намір дати Схід. Галичині територіяльну автономію, сойм ухвалив 1922 р. закон про воєвідське самоврядування воєвідств львівського, станиславівського і тернопільського, в другім розділі загального закона. Та його досі не введеноно в життя. Рада Амбасадорів рішенням з 15-го березня 1923 признала польській державі суверенні права над Схід. Галичиною. Умовою того признання було надання сій країні територіяльної автономії. Правительство не виконало тої умови і навіть до сьогодні не ввело в життя закона з 1922 р. — Пос. Жуска: Але отсей закон робить це. Пос. Строньский (н-д): Це не було поставлене як умова, лише як ствердження, що Польща признала введення певного самоврядного устрою. — Пос. Луцький (УНДО): Це ломання доброї віри. — Пос. Левицький: Заявляємо, що українське населення уважає закон з 1922 р. невистарчаючим забезпеченням його прав. Цей закон мав лише на ціли ввести в блуд великі держави. — Пос. Жуска: Не можемо терпіти, щоб ви закидали такі тенденції польському законодавству. — Пос. Левицький: Ба, що більше, польська держава скасувала те автономічне право, котре Галичина мала в австр. часах. Вона скасувала краєвий сойм і Виділ Краєвий. Соймову палату признано польському університетові, забрано Промисловий Банк, Банк Краєвий, Рільничу Академію в Дублянах й інші інституції. Знесено також повітове самоврядування і права громадського самоврядування. А стан на ін. етнографічно укр. землях в границях Польщі ще гірший. Пан міністр Перацкий минулого року в буджетовій комісії сказав: „Забудьте панове, що самоврядування повинно бути твердинею національної оборони, як це було в часах займаницьких“. Так може бути для Поляків, але для нас воно залишилося національною твердинею. В лютім б. р. на буджетовій комісії сенату п. мін. Перацкий і рівночасно з ним п. мін. Бек в Женеві заявили, що стремління національних менших до окремої організації се нічим не оправдані претенсії. Вони хочуть, щоби меншини визбулися своїх окремих національних ціх. — Пос. Полякевич (ББ): Ні, пане посол, він лиш твердив, що панове не можуть жадати більше прав. — Пос. Левицький (кінчить речення): ...і стали лише погноєм державного народу. Таких засад навіть в середних віках ніхто так щиро не виголошував. Цей закон поглиблює історичні ріжниці між обома народами, які повстали не з нашої вини. — Пос. Полякевич: Не між народами, але між політиками. — Пос. Левицький: Такі самі аргументи мали ви в галицькім соймі в 1862 і 1866 рр. Закон будемо побірювати в соймі і на терені краю. Протестуємо і будемо голосувати проти нього.

Відповідь ББ.

Пос. Полякевич (ББ), відповідаючи д-рови Левицькому, сказав: П. Левицький висунув закид, що Польща не виконала своїх зобовязань щодо Східної Малопольщі. Ті закиди покликуються на рішення Найв. Ради Амбасадорів. Їх треба відкинути а ліміне, бо тут розходиться про умовні рішення, які узалежнюють здійснення автономії від договорів, яких опісля не заключено. Потому слідували інші міродатні рішення, котрі з природи річи мусіли відступити від участи Найвисшої Ради. Рішення Ради Амбасадорів з 15. III. 1923 стверджує етнографічну окремішність Східної Малопольщі, одначе то ствердження не потягає за собою експрессіс вербіс зобовязань зі сторони Польщі. Впрочім, колиб навіть існували такі зобовязання, що не окреслено річинця введення автономії, то момент її введення узалежнено від свобідного рішення польського правительства. Впрочім рішення Р. А. говорить лише загальниково про автономію, а не про територіяльну автономію. В данім випадку згідно з духом французької мови моглаби бути мова лише про самоврядування, а не про автономію в ширшім того слова значінню. Пригадує постанови сойму про три язикові закони (державну мову, мову урядування державних і самоврядних властей, мову вживання в судах) і вкінці закони про шкільництво.

Загальні Збори

„Католицького Т-ва українських дівчат ім. св. Йосифа“.

В неділю 5. с .м. год. 18.15 розпочалися Загальні Збори „Католицького Т-ва укр. дівчат ім. св. Йосифа“. Збори відбувалися у власній салі будинку Т-ва при вул. Руській ч. 10. На 240 членок Т-ва було на Зборах більше як половина — гарний доказ зацікавлення Т-вом. Відкрив Заг. Збори о. Ігум. Й. Лучинський ЧСВВ,голова Т-ва. По відспіванню коляди та вступній промові о. Л. на тему ваги організації для поодиноких членок і всього Т-ва, секретарка п. Марія Яновичівна здавала звіт з діяльности Т-ва від вересня 1931 дотепер. „Т-во св. Йосифа заложив 1917 р.*) о. Т. Галущинський ЧСВВ і вів його до вересня 1931 р., коли то провід над Т-вом обняв о. Ігум. Й. Лучинський. Т-во гуртує тепер около 240 членок, переважно дівчат працюючих по домах; усі вони належать до братств при церкві ОО. Василіян у Львові. Діяльність Т-ва, попри дбалість про духове добро своїх членок, ішла також і в напрямі поліпшення їх долі. За гроші з імпрез, вкладок і позичок (членки позичили Т-ву безпроцентово 7 тисяч долярів! великий доказ ідеалізму тих убогих дівчат, але й теж доказ їх ощадности й сили організації) купило Т-во двоповерхову каменицю при вул .Руській 10. У тім будинку 5 кімнат призначено на приют для безробітних членок Т-ва. Вони можуть з нього користати півтора місяця, заки знайдуть якийсь інший притулок чи працю. З приюту може користати около 50 членок. У партері того будинку перебудовано дві кімнати на велику салю, де Т-во веде свої збори й сходини й також відступає її часто на сходини інших католицьких установ. Також отворило Т-во кухню для бідніших верств та безробітних, яка дає дешеві й добрі обіди ,вже від 40 гр. починаючи (на зразок Т-ва св. Зити). Провід кухні обняла п. Марія Роса, довголітна членка виділу Т-ва (популярно „настоятелька“). Її безкорисним трудам завдячує Т-во богато добра; попри кухню завідує вона каменицею й займається Т-вом від самого його початку. Помагали п. Росі в веденню кухні пп. Ірина Давидович, Анна Береза й Катря Климчаківна. Порядку в домі пильнує п. Анна Шеремета. Щоби допомогти безробітним членкам і збільшити доходи Т-ва, Виділ хоче потворити нові ділянки праці; покищо відкрито приватну прачкарню; веде її п .Ева Олексинівна. В салі Т-ва дають членки представлення (було їх за звітовий період дванацять, режисерувала п. Дора Коцюбівна), забави, чайні вечері, відчити з діяпозитивами (давали о. ред. М. Марисюк ЧСВВ, о. Ігг. Й. Лучинський, п. Олена Захаріясевич, п. Ксеня Янович і ін.) а навіть курси для неграмотних (два: один вела абс. учит. семин. п. Д. Коцюбівна, другий п. Софія Піщаловська). При Т-ві істнує секція „Скора Поміч“, яка уділює матер. допомоги потребуючим членкам. Виділ Т-ва відбув у звітовім періоді 19 сходин. На однім з них постановив виплачувати річно 2 проц. від капіталу тим членкам, які позичили свої ощадности на купно каменици. Протягом року з доходів Т-ва сплачено вже около 600 дол. позички .Вкладки платять членки досить правильно; хто їх не платить на час, того з Т-ва безумовно виключають. Недостачі Т-ва: деякі непорозуміння в аматор. кружку і брак читальні-бібліотеки виділ безумовно в скорім часі зліквідує.

По абсолюторії вибрано новий виділ, до якого ввійшли пп. Марія Роса, Катря Климчаківна, Ева Олексинівна, Анна Шеремета, Анна Мельник, Анна Шмігельська й Параскевія Карпевич. По Заг. Зборах відбулася забава членок Т-ва.

„Т-во св. Йосифа“ попри подібне Т-во „Будучність“ (оба призначені для дівчат, працюючих по домах) а також Т-во українських дозорців „Воля“ се, на нашу гадку ті організації, що для нашого Львова мають величезну вагу, бо обеднують найбільш загрожені винародовленням верстви українського населення нашої столиці. Щож до сили й суцільности організації, то здається нам, що „Т-во св. Йосифа“ стоїть на першім місці. Нехай жеж воно й на дальше йде вибраним шляхом, маючи на увазі слова Апостола: „Великого бажайте!“

*) Довшу статтю про те Т-во пера самого основника о. Т. Галущинського подала „Н. З.“ в 6 ч. за сей рік.

12 точок Гітлера

Перед 20-тисячною публикою в Спортовій Палаті в Берліні виголосив Гітлер свою програмову мову. М. ін. подав 12 точок: 1) Не хочемо говорити неправди та ошукувати. 2) Хочемо працювати і нація мусить працювати разом з нами. 3) Не сміємо числити на чужу поміч 4) Закони життя завсіди ті самі й незмінні. 5) Основи нашого життя спочивають на законах, котрі нам ніхто ніколи не зможе зрабувати. 6) Ціль нашої праці се удержання нашої нації та її землі. 7) В тій ціли муситься усунути причини упадку й марксізму. 8) Селянин має бути одним з філярів життя й суспільности. 9) Робітник має бути другим філяром життя й суспільности. 10) Хочемо запевнити можливість розвитку німецькому духови. 11) Виповідаємо боротьбу демократично-парляментарній системі. 12) Мусимо відновити чистоту нації.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

УКРАЇНСЬКА ЗАГАЛЬНА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ

Випуски 19—21.

19-ий випуск Української Заг. Енцикльопедії має 1678 гасел від: періодичний до Прокопій. Всіх ілюстрацій 143. Ілюстрацій або світлин українських діячів 19. Замітніші: київський гр.-кат. митрополит Іпатій Потій, С. Петлюра, Антін Петрушевич, Евген і Іван Петрушевичі, Е. Пігуляк, Василь Подолинський (розстріляним письмом греко-катол. священики), Ом. Попович. Є також ілюстрація папи Пія XI. Предметів релігійних є 51, з того 24 спільні, 25 католицькі. Теольоги: Петро Льомбардський, Петро з Аміену, Петро Хризольог, св. учитель Церкви а на першім місци св. Петро — „за традицією перший еп. Риму: написав два соборні посланія, умер мученицькою смертю в Римі 67“. З Чинів приходять в тім випуску піяри премонстрати. Православних церковних діячів (духовних) подано 7. Довші гасла отсі: Персія, перська література, перське мистецтво, печінка, Перу, Петербург, Петлюра, Петрів, Петров — 4, Петрушевичів є 5, з того 3 знимки, Зразки письма, письмо, Полтава, Піраміда, польська література, польська мова, польсько-литовська держава, Польща 5 шпальт і 2 малі, Поповичі (8), Потоцький, Португалія, португальська література, право, православна церква, право церковне, Прага, пранці, преса, пригольсні. З ілюстрацій замітніші: Перуджіно: Передача ключів св. Петрови (ст. 1032.), Петербург, Пірей, Піренеї, Познань: Замок Гогенцоллернів, Полтава, Порт Саїд, Почаїв, Лавра.

Зверну увагу на деякі недостачі з теольогічного й історичного боку.

При Пинську не подано, що се місто було осідком епископа і та епископська столиця дуже старинна, бо сягає 1146 р. Архимандрит Йона Гоголь, ставши епископом, підписав лист до Папи Климента VIII. разом з іншими епископами в справі унії та брав участь в берестейськім Соборі 1596 р., за що нападали на нього в страшний спосіб православні. Другим уніятським епископом в Пинську був від 1603 р. Паізій Оникевич-Саховський; він помер 1626 р. Третим був Григорій Михайлович від 1626 р., висвячений митрополитом Рутським. Сей епископ брав участь в похороні св. Йосафата 18 січня 1625 р. ще як епископ помічник епископа Пайзія Оникевича-Саховського; помер 1636 р. Славним епископом пинським був також Рафаіл Корсак, за старанням котрого папа Урбан VIII зачислив Йосафата Кунцевича в число блаженних бревем з 16 мая 1643 р. вже по смерти Корсака, котрий помер 1642 р. як київський митрополит. По нім був пинсько-турівським епископом Пахомій Война-Ожанський від 1637 до 1665 р. Послідним епископом пинським уніятським був Йосафат Булгак, що помер 1838 р. також як останній уніятський митрополит в Росії[1]).

Папа називався перше Ахіллес не Акіле, хоч Італійці читають ch як к, але на кінці не опускають с як Французи.

Рішучо не можемо погодитися з гаслом пітекантроп на ст. 1070. УЗЕ стала тут на дарвіністично-матеріялістичнім становищі, немовби пітекантроп була якась посередня істота між малпою а людиною. Дарвін ставив тезу, що можливо чоловік походить від малпи. Його теорія заблисла на коротко як соломяний вогонь і вкінці її відкинула наука й осудила теольогія. Теорію Дарвіна відновив нім. природник Ернст Гекель[2]) і поширив її в своїх працях з области теорії еволюції і походження чоловіка. Своїми письмами в позірно науковій формі причинився до зматеріялізования науки а через те звів у великій части німецьку суспільність на бездоріжжа невірства і грубого матеріялізму. Здекларований ворог метафізики і взагалі усього надприродного, старався дорогою фізичних дослідів природи ввести моністичну природну фільософію як новий світогляд. В своїх письменних працях виступає як нетерпимий, пристрастний, часто сам собі суперечний противник віри й обявлення. В своїх „Загадках світа“ (Вельтретзель), що в дуже дешевих виданнях заливають Німеччину, викладає свої теорії про тілесність і духовість чоловіка, про повстання будови світа, про Бога, релігію і мораль. В них виявляє однак такий разячий брак всякого вишого думання, що навіть богато некатоликів пятнувало ті його твори як памятник ганьби Німеччини[3]). В своїх „наукових доказах“ не погорджував він, де не ставало йому доказів і дослідів природи, фактами видуманими, або просто фальшував справдішні докази. Він, не розбираючи богато, ставив подібних ембріонів деяких хребетних звірят як рівних собі. Гіпотези Гекля суперечать здоровому розумови й експериментальній науці. Ненависть до правдивої релігії бє всюди в очи в його творах, котрі негідні не лише ученого але чесного чоловіка. Нідерляндський лікар Евген Дюбуа, який нібито мав відкрити останки малполюда, се такий самий науковий шарлятан, як і богато йому подібних матеріялістів. І чому то той Дюбуа знайшов аж десь на острові Яві в долішних дилювіяльних шарах ті останки костей малполюда. Чи не подібне се до тих численних американських байок? Українська Енцикльопедія, на мою думку, не зробила тим якогось поступу в укр. науці, бо то що є ганьбою для Німців, так само є плямою і для нашої науки. При гаслі: Пітекантроп належало було додати, що се теорія Дюбуа — Гекля але не принята поважною наукою. Ілюстрацію Пітекантропа можна було зовсім полишити в архіві УЗЕ без найменшої шкоди для науки, бо се ані знимка з якихсь останків костей ані навіть правдоподібна відбитка — а видумка рисівника Перенінґера за шарлятаном (в тій ділянці) Геклем.

Недокладне також гасло: „подружжа“. Написано тут таке: „Подружжа, зв'язок (знов харківський правопис!) між чоловіком та жінкою, що під умовами, предбаченими в празі, встановили повну життьову спільноту. Канонічне право вважає п. тайною, світське право за особливий договір родинного права“. Перша частина ніби дефініція подружжа, недокладна друга невірна. Подружжа, правда, звязок чоловіка з жінкою, але треба було в самій дефініції додати ціль того звязку, бо є всякі звязки, а не всі звязки є подружжам навіть при умовах передбачених в праві. Треба було додати: для родження і виховання дітей[4]). В другій частині пояснення УЗЕ неточне. Подружжа християн, отже католиків і православних, є Тайною, одною з сімох, на основі слів св. Ап. Павла: *τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶν ἐγω δε λέγω εἰς Χριστὸν καὶ τὴν ἐκκλεσίαν.* — Еф. 5. 31. Так вчать і св. Отці учителі Церкви отже традиція — (Августин, Оріґінес, Амброзій[5]) і всі теольоги-католицькі, а навіть православна Церква[6]). Отже не лиш право канонічне уважає п. тайною, але так вчить доґматика католицької і православної Церкви. Право канонічне говорить також про подружжа але з іншої точки і приймає як річ неоспориму нерозривність християнського подружжа, розбираючи інші річи, які входять в установу подружжа: спосіб заключування, формальности заручин і самого подружжа, перешкоди й інше. Зі свого призначення і з самої сути подружжа є нерозривне щодо свого звязку. Се належало коротко зазначити. Хоч у православних в практиці є розводи, то в теорії й у них признається нерозривність подружжа. Розводи даються у них ізза надто великої свободи моралі у їх Церкві і задля частого маркования у них, що так є на „востоці“ себто у жидів й інших. Розводи є доказом упадку релігійности і тому так у протестантів так передівсім у большевиків є розводи і то кілько хто хоче; їх подружжа не мають тої християнської святости, якою повинно відзначатися подружжа, котре є підставою громадянського і народного ладу. Більше трудностей — для жінок і виховання дітей — є через розводи ізза того, що в деяких подружжах є непорозуміння. Сі непорозуміння випливають з браку правдивої інтеліґенції і з самолюбства подругів.

При Почаєві подано, що Почаїв став уніятським 1720 р., коли тимчасом він був уніятським 1714 р. бо вже 1714 епископ луцький Йосиф Виговський робив канонічну візитацію того монастиря а ігумен почаївського монастиря 1716 р. о. Арсеній Качуровський з якимсь Ледуховським удавався на суд до папської нунціятури (годі припустити, щоби православні судилися перед нунціем). В Почаєві мешкав василіянський Протоархімандрит. Першим, що мешкав в Почаєві, був протоархімандрит Іпатій Білинський, останнім протоархімандритом в Почаєві був о. Юст. Гусаковський. Славною була почаївська друкарня, з якої вийшло дуже богато книжок так церковних як і світського змісту; там друкувалися українські проповіди. Епископ Пелеш признає, що почаївські церковні книги були найліпше видавані, передовсім знаменито стояла там коректа. По скасованню унії значіння Почаєва упало.

о. М. Каровець, ЧСВВ.

(Кінець буде).

---

[1]) Гл. Ostatnie ks. Stebelskiego prace z autografu — wydał Władysław Seredyński. Kraków, 1877. Ст. LXIV.

[2]) Ернест Гекель ур. в Почдамі 1834 р., від 1865 професор зоольогії на університеті в Єні. Відбув подорожі в наукових цілях по побережу Півн. Моря, Середземного й Червоного, також на остров Цейльон. Був сліпим приклонником теорії еволюції і заступав дарвіністичну теорію в Німеччині, особливо звіряче походження чоловіка. Написав: „Über die Entstehung und den Stammbaum des Menschengeschlechtes“, 1868; „Natürliche Schöpfungsgeschichte“, 1868 переведену на 12 мов; „Antropogenie“, 1874, 2 томи й богато інших.

[3]) „Auch Nichtkatholiken das Buch mit dem Gefühl brennender Scham, als ein Denkmal der Schmach in Deutschland bezeichneten“. Гл. Herders Konv. Lexikon т. IV, ст. 18.

[4]) Гл. цит. твір Пеша ст. 352.

[5]) Німецька дефініція подружжа така: „Die Ehe ist die Verbindung von Mann und Weib zur Erzeugung und Erziehung von Kindern im Schoss der Familie zur Fortpflanzung des Menschengeschlechtes. Zu diesem primären Zwecke können noch secundäre kommen. Jezus Christus hat die E. in ihrer ursprünglichen Reinheit hergestellt und sie zum Sakrament erhoben (Mat. 5. 31.) und zwar so dass die E. der Getauften immer ein Sacrament ist“. (Trid. sess. XXIV. de sacr. matr. can. 1. 2. 7.) Се важне також що до православних. Дальше те саме потверджує і св. Августин: „Quod (matrimonium) cum fiat ex coniunctione mulieris cum viro, nomen matrimonii significat societatem (*γαμικὴν ομιλίαν*) feminae et viri ad producendam prolem“. J. August contra Faustum l. 19. c. 26. Гл. Praelectiones Dogmaticae, quas in collegio Ditton-Hall habebat Christianus Pesch. S. J. Friburgi Brisg. MCMIX. Том VII. ст. 339 і др.

[6]) „Omnes communitates christianae orientales, licet schismaticae aut haereticae unanimiter profitentur matrimonium esse unum ex septem sacramentis a Christo institutis“. Гл. Пеш. ст. 356.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

На приватній авдієнції були недавно в св. Вітця м. і.: югославянський посол при Ватикані Єфрем Сіміч; о. Консідін; д-р Кунґ Гсіянґ-Гсі, китайський міністер промислу; Еміль Дар, новий представник Монака при Ватикані.

В день коронації св. Вітця (12. II.) відправив торж. богослуження в Сикстинській каплиці кардинал Насаллі-Рокка.

Іменування. Тарнівським епископом іменував св. Отець. львівського еп.-пом. Фр. Лісовського. Еп. Валенґу іменував тит. архіепископом.

5. II. в прияві св. Вітця відчитано декрет, що безпечно можна проголосити блаженною С. Евфрасію Пеллетіе. Прочитано також декрет, що потверджує 2 чуда предложені до беатифікації Джемми Ґальґані.

Св. Конґр. Обрядів займалася 7. II. (в прияві св. Вітця) справою, чи можна безпечно беатифікувати С. Вінкентію Джеросу й розбирала справу 2 чуд що послужилиби до беатифікації С. Кат. Лябури.

Кардинал Андрей Фрювірт, Канцлер С. Р. Церкви, вмер 9. II. о год. 0.30 вночі. Ур. 1845 р. в Австрії. Вступив до Домініканів у 18 р. життя. Вчився в Ґрацу й Римі. 1880 р. вибрано його провінціялом, 1891 р. ґенералом Чина. 1892 р. заложив славні „Записки Чина Проповідників" (по лат.). 1907 р. став епископом і Нунцієм у Баварії, 19. XII. 1915 р. кардиналом. Була це стать справді небуденна. В. Й. П.!

Всі дотеперішні відпусти за вмерлих не припинюються в часі ювілейного року.

До Риґи вернув із большевицької вязниці еп. Болеслав Сльоскан. Положення християнства в Росії описує правдиво дантейськими красками.

Ап. Вікаріят між Ескімосами (4 міл. кв. км., 6.000 душ) це найприкріша місійна станиця на світі. Працюють там ОО. Обляти з великою посвятою.

Найновіша статистика кат. Церкви в Японії: з 12 церковних областей 4 обслугують загр. паріські місії, 2 Вербісти зі Стейль, 1 (Наґасакі) Японці, інші Домінікани, Францісканн, Єзуїти й Салезіяни. Католиків 98.143, чужих священиків 240, японських 59, питомців 290, студентів кат. університету 650.

В півн. Китаю повстало нове кат. жіноче Згромадженя св. Утішителя Духа для виховання кит. дівчат.

У Мадрас (Індії) 8. грудня віддавали честь Непорочній разом із католиками також погани.

Коли Малябарські Якобіти довідалися, що св. Отець затвердив Мар Іваніоса й Мар Теофіля та їх (малянкарський) обряд, богато з них рішило приймити кат. віру.

В Індіях відбулася в часі Різдва виставa катол. преси.

Велике добродійство для хорих у світі чинять кат. жінки зорґанізовані в Тов. Дам любови св. Вінкентія з Павлі, що особисто відвідують недужих і дбають притім про їхнє вічне спасення. Це товариство має тепер 166.017 членів. У Польщі 7.835 жінок займається тільки відвідуванням хорих. У самій лише Польщі роздали вони убогим близько 1 міл золотих. Подібну діяльність розвивають „Дами любови" в усіх кат. краях.

Про один „червоний" кружок молоді у Ліверпулі довідався священик і незабаром кружок став католицький Молодю належить займитися!

В Льос Анджельос якийсь незнаний добродій купив за 8 тис. долярів поживи для вбогих. Поживу роздано між 4.000 осіб і ще відіслано до інших 40 кат. осередків.

Присилайте передплату!

Святочна Академія

з приводу 60-ліття Б. Лепкого.

Товариство Українських Письменників і Журналістів у Львові уладило 15. ц. м. в салі Театру Ріжнородностей (Нар. Дому) Святочну Академію з приводу 60-ліття свого голови, Богдана Лепкого. Саля переповнена; богато відійшло від каси без білєту. Коли Ювілят увійшов на салю, публика повитала його довготреваючими оплесками. Привіт від Т-ва Письменників і Журналістів виголосив ред. В. Мудрий. Муж. хор „Сурма" під управою п. Охримовича відспівав дві пісні: Лепкий-Безкоровайний: „Не хиляйте вниз прапора" і Лепкий-Кудрик: „Часом я тужу за Тобою". Перша пісня слабша композиційно. Зате друга лучить в собі добрі прикмети старого й модерного в музиці і творить мельодійну цілість. Тими прикметами відріжняються корисно й інші твори проф. Б. Кудрика від деяких наших модерних композиторів. П. Василь Пачовський відчитав рішучо задовгий реферат на тему „Богдан Лепкий і Молода Муза". П. Марія Сокіл захопила публику своїм чарівним голосом. Вона відспівала: Лепкий — В. Барвінський: „Вечером у хаті" й „У лісі" та Лепкий — А. Рудницький: „Осінь 1915". При фортепяні п. А. Рудницький. Рецитація „Над рікою" Лепкого у виконанні п. Ґеника—Березовського викликала подив і захоплення цілої салі. Такої високомистецької рецитації здається не чули ми досі з української сцени у Львові. П. Ґеник-Березовський орудує надзвичайними голосовими засобами. Їх не можна описати; їх треба слухати й подивляти як музику. Ентузіястичні оплески не вгавали довго і рецитатор виголосив як наддаток вірш „Ломіть кордон". Відтак п. Михайло Голинський відспівав при форт. супроводі д-ра Н. Ніжанковського: Лепкий-Людкевич: „Черемоше, брате мій" і Лепкий-Балтарович: „Червоний кінь". Наш світової слави співак очарував публику своїм прегарним голосом, особливо в другій пісні. Як наддаток відспівав незрівнане „Фінале". Достойний Ювілят, зворушений до глибини душі, дякував горячо всім тим, що причинилися чимнебудь до уладження цеї академії та воїм приявним. В простих і щирих словах Ювілята відзеркалювалася Його велика душа. „Подихом Рідної Землі" була для Ювілята святочна академія. На закінчення хор „Сурми" відспівав в супроводі фортепяну і скрипки (п. І. Козулькевич): Лепкий-Ніжанковський „Був май на небі". Виконання цеї модерної річи було бездоганне.

Академія полишила незабутне враження серед приявних.

Маленький фейлетон

Дрібні лікарські замітки

Солодкі річи й леґуміни се річи дуже поживні і ситні. Тому треба їх все подавати аж при кінці обіду, бо інакше обід не може смакувати.

*

Знов потверджують давний погляд, що дорослий здоровий чоловік повинен важити тілько кґ, кілько центиметрів довжини має його тіло понад 1 м. То значить, коли хтось має 1 м. 76 цтм., то повинен важити 76 кґ.

*

Передання каже, що першим лікарем, котрий домагався означених гонорарів замість уживаних давніше добровільних дарунків, був Геродікос з Селімбрії в Тракії, учитель славного лікаря Гіппократа.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІН. БЕК в соймовій комісії для загран. справ м. ін. сказав: Союз Народів і договори про національні меншини систематично надуживають для чисто політичних цілей. Тому на останній сесії Ради Союза міністр рішучо перестеріг Раду, що польське правительство не може терпіти такого поступування. Про договір про ненапад Польщі й СССР мін. Бек сказав, що той договір є виявом доброї волі обох сторін і приміром для інших держав. Виступу Гітлєра в справі „коридору" не треба переціновати. „Словами ніхто ще не змінив статуту Европи", закінчив міністр.

ПОБІР РЕКРУТА. Польський сойм ухвалив крім буджету закон про побір рекрута. За тим законом крім ББ голосували ендеки, хадеки, НПР, людовці, жидівський і німецький клюби. Проти голосували ППС й Українці.

ЛЕҐІОНІСТИ І ЧЛЕНИ Б. ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ (Пеовяки) виступили з острою критикою люблинського відділу клюбу ББ. В резолюції в тій справі закидають згадані орґанізації сему клюбови бездільність і невистарчаюче узгляднювання домагань працюючих верств.

КОРИДОР. У звязку з заявою Гітлєра в справі польського „коридору" зазначує анґлійський часопис „Дейли Експрес", що вся французька опінія стоїть по стороні Польщі.

ОТТО ГАБСБУРҐ, син Зити і б. цісаря Карла, претендент до мадярського престола, був у Женеві та зложив вінець на домовині мадярського політика ґр. Аппонія.

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА приняла прихід Гітлєра до власти з ентузіязмом. Факт цей уважають в Італії доказом життездатности й універсальности фашизму. Пр. „Ґазетта дель Попольо" пише: „Для Німечини настала історична хвиля. Гітлєр натхнений приміром Мусолінія воскресив у своїм народі віру в майбутність. Фашистівська Італія вважає, що Німеччина скріплена політично і фінансово це необхідний чинник політичної рівноваги й економічної направи Европи.

ОДИН ФРАНЦУЗЬКИЙ ДНЕВНИК так характеризує Гітлєра: Остання заява Гітлєра потверджує, що Гітлєр се не державний муж лиш аґітатор. Він „пострах Европи" тому, бо має до діла з Францією здеморалізованою лацифізмом. Теперішний канцлер Німеччини убогий ідеєю і стилем.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ДАНІЇ постановило предложити парляментови законопроект про заборону страйків і льокавтів на один рік.

СОВІТСЬКА ВЛАДА, як доносять нові вісти, відложила евакуацію більших міст до літа .З того видно, що не могла собі дати ради з хаосом, який сама викликала.

МІНІСТРОМ ПРАЦІ в правительстві Америки іменував Русвелт жінку Франсі Перкінс, дотеперішнього комісаря праці в Ню-Йорку.

РУСВЕЛТ, новий президент Америки, запросив Мек Доналда до особистої участи в анґлійсько-американських переговорах у справі военних довгів.

НОВА РЕВОЛЮЦІЯ вибухла в Перу. В революційнім русі бере участь фльота і частина сухопутної армії.

КИТАЙ І ЯПОНІЯ. У вашинґтонських політичних кругах дуже занепокоєні неповодженням спроб логодити Китай з Японією. Переважає погляд, що війна на велику скалю в Манджурії неминуча. Сподіються блюкади китайських портів Японією і виступлення Японії з Союза Народів.

ПРЕДСТАВНИК МАНДЖУРІЇ приїхав до Европи, щоби замовити для манджурської держави літаки, военні кораблі і машини.

ТОРГОВЛЯ БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ Вільгельма МЕРКА
Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.
Першорядні товари на реверенди та інші священичі одяги, шовки, полотна, капи, ковдри, коци у великому виборі. — Ціни умірковані — сплати ратальні. 17-3-3

НОВИНКИ

Від Адміністрації „Нової Зорі“. Щоб уможливити як найширшим кругам Шан. Читачів купно поодиноких примірників „Нової Зорі“, знижуємо їх ціну з 25 на 20 сотиків за примірник.

Присуд в процесі ОУН. Львівський Трибунал засудив 11 членів ОУН за замах на Затирку по 6 днях розправи: студ. Василя Турковського на 4 р. вязниці, Теодора Панаса на 2 р., Павла Стадника на 2 р., Йосафата Доброводу на 2 р., Олексу Метельського на 4 р., Осипа Тильчака на 5 л., Гаврила Метельського на 2 і пів р., Олексу Фіка на 1 р., Осипа Шуста на 1 р., Михайла Низдропу на 2 і пів р., Дмитра Намяку на 6 міс. Увільнені: Михайло Бровчук, Олександер Гудз, Дмитро Когут, Осип Кравчук і Михайло Кушнір. Обвинувачені сиділи в слідчій вязниці від квітня 1932 р. Вони походять зі Скалатщини.

„Історичний розвиток сучасного українського правопису“ — виклад д-ра К. Кисілевського відбудеться заходом Т-ва наукових викладів ім. П. Могили у Львові в неділю, 19. ц. м. о год. 6 веч. в салі Т-ва „Бесіди“, вул. Рутовського ч. 22. І. пов. По викладі дискусія. Вступ за добровільними датками.

Святочний концерт в память гетьмана І. Мазепи відбувся в Количинцях при участи оперового співака д-ра В. Тисяка зі Львова.

Відкриття вистави української графіки в Берліні відбулося в салі Державної Мистецької Бібліотеки заходом Українського Наукового Інституту. У виставі бере участь понад 90 українських мистців з 1078 експонатами. Виставу відкрив голова Кураторії УНІ б. міністр В. Гренер. Потім промовляв дир. Держ. Мист. Бібл. проф. д-р К. Глязер. Дир. УНІ д-р Мірчук відчитав замість хорого проф. Антоновича його промову про українську графіку. Вистава викликала зацікавлення серед німецького мистецького світа. Берлінська преса помістила дуже прихильні оцінки.

В Станиславові засновано статутове т-во „Українська Селянська Бурса“. Головою т-ва став д-р М. Бих. Завдання т-ва закладати бурси для селянських дітей. Тепер у Станиславові істнує тільки одна бурса філії „Просвіти“. Перед війною було в Станиславові 5 бурс; 4 мужеські та 1 жіноча.

Комітет для допомоги в організації українського відділу на всесвітній виставі в Шікагу повстав в Станиславові. Голова комітету п. Марія Олексин. Комітет приступив до збирання та закупування відповідних експонатів та переведе збірки на покриття звязаних з цею акцією видатків.

Студентський страйк в Польщі. Ендецькі студенти ухвалили на вічу у Варшаві проголосити 22. ц. м. страйк як протест проти обмеження автономії університетів в Польщі. Влада рішила не допустити до страйку.

Дотепну „поправку“ зголосив в соймовій освітній комісії підчас дискусії над університетською автономією пос. Ст. Строньский (НД). Вона звучить: „Посол, котрий в дискусії над законом, що складається з 64 артикулів, ані разу не має нічого до сказання в комісії, тратить на час 64 літ право засідати в комісії“.

Мілянська фірма „Манеті Мареллі“ подарувала Св. Вітцю знаменитий радіоапарат (відбирач) замкнений у скринці мистецької роботи.

В Італії (на півночі) впали великі снігги.

Бувший суддя Клим Карачевський відчинив адвокатську канцелярію в Городку Ягайлонськім, при вул. Львівській, в домі п. Александра Світенка напроти нотаря. 23 2-2

Жертви

Впр. о. Олександер Новосільський, Тинів, п. Добровляни зл. 2 для сироти по священику.

Впр. о. Іван Брикович, Кривеньке, п. Товстеньке зл. 3 для сироти по священику.

Мон. СС. Служебниць в Трускавци зл. 2 для сироти по священику.

Впр. о. Михайло Тесля, Пакість, п. Мостиська зл. 1 для сироти по священику.

Вп. Ольга Тимчукова. Турч, п. Топорів зл. 4 для сироти по священику.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ДЯК без родини, з теноровим голосом пошукує посади. Вміє вести хор і грати на фісгармонії. Винагородження після умови. Зголошення до Адміністрації під „Пошукуючий“. 21 2—2

Насіння
огородові, господарські й насіння квітів, знані зі своєї якости.
поручає ФІРМА
G. FREEGE
ЛЬВІВ, Трибунальська 3, тел. 55-70
Цінники висилає на жадання. 26-1-4

КІНА

АДРІЯ. Дім ч. 13 (2 серії) і Трубач Слім в Парижі.
АТЛЯНТІК: Аріяна.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Райський птах (Дольорес дель Ріо).
МАРУСЕНЬКА: Райський птах (Дольорес дель Ріо).
МІРАЖ: Москва без маски.
ОАЗА: Огнище та ревія.
ПАЛЯС: Ясноволосий сон (Ліліяна Гарвей).
СТИЛЕВЕ: „Х. 27“ (Марлєна Дітріх) і ревія.
УТІХА: Плян „В“ і ревія.

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні
Др. Альбін
ординує від год. 8—5. 2—1
ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.
Лічить задавненого рака без операції.

Огородове насіння, квітів і господарське з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, о найвисшій силі кільчення
поручає 25-1-4
ЕДМУНД РІДЛЬ
склад насіння,
Львів, вул. Рутовського ч. 3.
Подрібні цінники висилаю на жадання.

Добірний товар! Дешеві ціни!
Свідомий українець, який курить, уживає тільки
ТУТОК і ПАПЕРЦІВ
КАЛИНА
ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА
„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі,
бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 82 21—?

Страшак-Бровнінґ Дз. У. Р.
ч. 2341 (без дозволу поліції)

650 набоїв алярмових одержить безплатно кождий, хто замовить у нас листовно годинник з французького золота, який не ріжниться від правдивого 18-ти каратового золота, за зол. 6·90, з 10-ти літною ґарантією вирегульований до мінути, 2 штуки 13·50 зол. ліпший ґат. фант. 10, 13, 15, критий „АНКЕР“ з трьома ковертам або на руку „РЕМОНТУАР“ 13, 17, 19, і 25. Девізки з французького золота 1, 2, 4, 5. 650 штук набоїв 1·50 зол. — Кошти пересилки платить купуючий. В разі якби не сподобалося, звертаємо гроші. Адреса: Firma Komercja. Warszawa, Dzielna 45, oddział 4. 117, 1—1

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телєфон ч. 60-04. 7—50

Найбільша в краю фабрика ДЗВОНІВ
Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ
В Калуші, Сівецька 15, і в Перемишлі, Красінського 63.
ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі. — ПЕРЕТОПЛЮЄ старі, неужиточні дзвони, постійно удержує на складі понад сто штук готових дзвонів від 10 до 600 кг. ваги. ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад і вказівок. Ціни приступні. Сплата ратами.
24 **Жадайте оферт та цінників.** 1—1

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 23 лютого 1933. Ч. 13 (611).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Kraków 405.867.

Нові кардинали

На тайній Консисторії 13. III. іменує Св. Отець 6 нових кардиналів (4 Італійців, 1 канад. Француза, 1 Німця). Куріяльні: 1) Анджельо Дольчі, Нунцій у Ромунії; 2) Петро Фумасоні — Бйонді, Ап. Делеґат у Сп. Д. Позакуріяльні: 3) Маврилій Фоссаті — Торіно; 4) Родріґо Віннев — Квебек (Канада); 5) Ілія Далля Коста — Фльоренція; 6) Теодор Інніцер — Відень. Публична Консисторія 16. III. Св. Отець іменує ще чимало епископів.

Московський диктатор на Великій Україні

Як відомо, Вел. Україна не виконала „хлібозаготовки", яку приписала їй Москва. Тому з червоного центру прислали диктатора, Постишова, з великими повновластями. Він заняв місце секретаря Центр. Комітету Комуніст. Партії України. Це найважніше становище у большевиків. Постишов за короткий час вспів вже перевести „перестройку" серед ком. партії. Він виступив остро проти тих комуністів, що не виконали „хлібозаготовки" на 100 проц. та хоче опертися на... безпартійних колхозниках, бо „партійні орґанізації не зрозуміли нового положення на селі". — Аж Постишов їх „навчить".

Союз держав Малої Антанти

Одноцілий міжнародний орґанізм.

Міністри загран. справ Малої Антанти (Югославії, Чехословаччини і Ромунії) заключили в Женеві договір. На підставі того договору Малу Антанту перетворено на одноцілий міжнародний орґанізм, отворений також для інших держав. Всі політичні договори кождої з тих держав, всі односторонні акти, що змінялиб теперішне політичне положення одного з країв М. А., як також всі господарські умови вимагають попередної згоди Малої Антанти. Це відноситься головно до справи ревізії договорів, пактів про неаґресію, світової економічної господарки і т. п. Сей крок М. Антанти зроблений на бажання Франції. Його найважніша ціль: „припинити непогамовану филю ревізіонізму". „Дейли Телеґраф" пише: „Політичні круги в Женеві оцінюють договір М. Антанти як безпосередну відповідь на стремління Італії поширити свої впливи на Балкані". — В політ. кругах викликав цей союз широкий відгомін.

Німецькі католики бороняться

За оповіщення відозви центрових орґанізацій п. з.: „Розходиться про Німеччину" завішено в Німеччині цілий ряд католицьких дневників. Надпрезидент провінції Мінстеру Ґроновски, діставши цей наказ, подався до димісії. В Берліні відбулася конференція між головою католицьких німецьких союзів б .канц. Марксом і коміс. внутр. справ у Прусії мін. Ґерінґом у справі скасування тих заборон. У висліді мін. Ґерінґ рішив відкликати завішення католицьких дневників (ПАТ). Та це мабуть щойно початок боротьби.

Криваві заворушення в Ромунії

В Ромунії мимо проголошення стану облоги дійшло до кривавих заворушень. Зелізничні робітники проголосили ґенеральний страйк і замкнулися в варстатах. Поліція і військо обсадили зелізничі майстерні і зажадали, щоби робітники опустили їх. Робітники почали стріляти. Військо і поліція відповіли також стрілами. У висліді вбито 3 робітників, одного жовніра і ранено 9 робітників та 27 жовнірів. Урядовий комунікат каже, що варштатові робітники домагалися знесення стану облоги, признання комуністичних орґанізацій й утворення робітничих рад у майстернях. До заворушень і до штрайку підбурювали комуністичні аґітатори. Спокій уже привернено. Терен боротьби замкнено на кілька днів. 760 зелізничників стане перед військовим судом. Ромунська влада увязнила курера, котрий віз до СССР звіт з тих заворушень.

Війна на Далекім Сході

З Шангаю доносять: Японські війська почали ґенеральний наступ на провінцію Джеголь в напрямі Тунляв-Кайлю і Тунляв-Таншану. Перші наступи Китайці відперли. Боротьба треває дальше. Манджурське правительство вже назначило ґенерального ґубернатора для провінції Джеголь.

Замах на Русвелта

На президента Русвелта, котрий вертав самоходом з Фльориди, виконано револьверовий замах. Італієць, комуніст Джіюсеппе Занґара віддав до Русвелта і його окруження 6 стрілів. Одначе ні одна куля не трафила Русвелта. Натомість замаховець тяжко ранив бурмістра Ню-Йорку Чермака і 5 осіб з окруження Русвелта. Увязнений замаховець заявив, що поставив собі за ціль поубивати всіх президентів і пануючих. Замах виконав в присутності 50.000 осіб, котрі чекали на появу президента. Розярена товпа домагалася повішення або розстрілення замаховця. На слідстві Занґара заявив, що замах виконав з власної ініціятиви. Одначе поліція підозрівае, що він виконав замах з поручення банди пачкарів алькоголю, котрих Чермак, хоч сам „мокрий", нищив безоглядно. Суд засудив Занґару на 80 літ тюрми.

Звишка цін збіжа

Звишка цін збіжа на краєвих ринках треває дальше. Продажа збіжа значно зменшилася, бо рільники сподіються ще більшої звишки. На перешкоді стоять також перевозові труднощі. Фахові круги передбачують, що в найблизших місяцях відчуеться великий брак пшениці. Також на заграничних ринках ціни пшениці йдуть в гору. Особливо на американських ринках. Одначе фахівці сумніваються, чи звишкова тенденція триватиме довше.

Лиш економічно сильні нації сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоби скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

УНІЙНА АКЦІЯ

І ПОЛЬСЬКА ПРЕСА

Унійна акція Апостольської Столиці серед православних Українців і Білорусинів у Польщі не найшла у польського громадянства належного зрозуміння. Справу по суті чисто релиґійну, зєдинення православних у Польщі з католицькою Церквою, розглядає польська преса і польська публіцистика як проблему суто політичну. Так трактує справу не лише ліберальна і соціялістична польська преса, але й та, що на кождім кроці деклямує про свою католицькість. Що більше! Можна навіть поставити і доказати твердження, що не лише світські журналісти і публіцисти ворожо відносяться до унійної акції, але й значна частина польського клиру відноситься до неї неприхильно. У всякому разі не видно серед нього того святого запалу, який така важна і далекосягла акція повиннаб викликати серед католицьких духовних. І тому не дивниця, що Св. Отець, маючи докладні відомости про те, що унійна акція стрічає в Польщі перепони зі сторони тих, що повинні її підпирати, з глибоким болем сказав до римо-катол. епископа Пшездзєцкого, що не є католиками ті, котрі поборюють унійну акцію в Польщі. Ці слова поручив Папа Пій XI переказати зібраним на пінському зїзді в справі унійній.[1])

Про холодне і дуже часто вороже відношення польської публичної опінії до унійної акції найліпше може свідчать голоси польської „католицької" преси з приводу осудження кард. Каковским відомої протиунійної брошури ґр. Г. Лубеньского п. з.: „Дорога на Схід до Риму". Цей з католицького становища зовсім зрозумілий крок, за котрий Св. Отець прислав кард. Каковскому окрему подяку і благословення, не стрінувся з одобренням польської публичної опінії. Навпаки, переважаюча більшість „католицьких" польських орґанів взяла в оборону ґр. Лубеньского й арґументи його брошури приняла за свої. Одні робили це дуже делікатно і дипльоматично, другі безцеремонно. Ствердив це м. ін. кс. д-р Павловский. В „Пшеґльонд'і Католіцкім" з 16. X. 1932, ч. 40 він пише:

„Дискусія (з приводу осудження брошури ґр. Лубеньского) понад всякий сумнів ствердила й освітлила один факт, котрого не можна буде заперечити, ні перейти над ним до дневного порядку. А саме: одноґлядність опінії в неґативній оцінці дотеперішної місійної акції на східних землях й усвідомлення громадянством, що ця одноґлядність („едномисльносць") не є лише довільним здогадом чи тіпотезою політиків зам. публіцистів, але що вона направду істнує. Коли так є в дійсности, а думаємо, що правді треба глядіти в очи, то мусімо на тій підставі дійти до заключення, що в польській суспільности під теперішню пору нема тих еле-

[1]) Гл. „Пшеґльонд Католіцкі" ч. 47 з 4. XII. 1932, стаття „З анкети „Слова" в унійній справі" ст. 739.

ментів, котрі горячо і щиро хотіливби взяти участь в дотеперішній унійній акції. Це факт, який булоб похибкою ігнорувати.“

Ствердивши це кс. Павловский шукає жерела неприхильного настрою до унійної акції в самій тій акції, в „її методах і заложеннях“. Що йому в тій акції не подобається, ясно не каже. Загально лише підчеркує, що унійна праця повинна

„шукати конкретних способів скоординування сеї акції з польською державною рацією, з польським інстинктом, з вичуттям польської кресової дійсности.“

Хто лиш трохи застановиться над тими словами легко догадається, що він має на думці...

Зовсім отверто і безцеремонно від довшого часу виступає проти унійної акції цікаво редаґоване виленське „Слово“, орґан місцевих консерватистів, орґан, що також не минає нагоди, щоби не підчеркнути своєї католицькости.

Цілий ряд статтей, особливо пера його головного редактора, голосного посла ББ Мацкевича і співробітника того орґану проф. В. Харкевича появилося на цю тему. „Слово“ розписало було навіть анкету в унійній справі між своїми читачами. І ця анкета, по словам ред. „Слова“ також виказала, що майже всі її учасники висказалися проти унійної акції в теперішнім її виді .

Кілька слів про ту дуже цікаву і поучаючу анкету. Ред. „Слова“ Мацкевич обговорюючи висліди сеї анкети, запевнює, що її учасники, а були між ними землевласники, учителі й урядники, се віруючі католики.[2]) Отже один з тих „віруючих католиків“ пише таким тоном:

„Не можу зрозуміти, яким правом руководиться Ватикан, накидаючи нашому краєви того рода спроби. Чому мін-во загран. справ відразу на початку не поставило проти цеї акції вето. Яким правом Ватикан здійснюючи свою політику хоче перетягнути наших православних селян на унію а не католицизм. (Отже унія для цего пана се не католицизм! — Ред. „Нової Зорі“), русифікує їх введенням російської мови до богослужень і вороже настроює до всего, що польське. ...Не можу повздержатися від питання, чому (Ватикан) не веде сеї акції на терені Росії. Нехайби там місіонарі з Альбертина здобували імя святих і мученичі вінці.“

Ось так лише про унійну акцію один з учасників анкети. Та це як запевнює ред. вилен. „Слова“ не відокремлений голос. „Такі ради, пише ред. Мацкевич, як „вирвати з коренем і розігнати на чотири вітри Альбертинів, вислати до Большевії і т. д., наспіли до нас в незвичайно великій скількості. Цитуючи ті голоси п. Мацкевич заявляє, що він не солідаризується з тоном тих висказів, натомість, коли мова про зміст, то на його думку ціла та пересада в іритації се власне доказ глибини католицизму!...

Здивований у першій хвилі читач спитає: „Що за причина такого спонтанного спротиву подавляючої більшости Поляків проти унійної акції? Одначе таке питання насунеться лише тому, хто не знає, або хто на хвилю забув, де ми живемо. На це питання знов відповімо цитатами. Один з учасників анкети „Слова“ каже: „Не належить вести апостольської праці, заохочуючи православних до унії зближеної до православія, а всіма способами треба заохочувати до переходу на католицизм“. Таке саме, тільки з більшою ерудицією, „доказує“ в згаданій брошурі ґр. Лубеньский. В ній доходить до заключення, що „східний обряд не дасться погодити з інтересами польської державности“ (ст. 129). Тому, на його думку, одинока дорога до привернення православних на католицизм це латинський обряд. Та найщиріше і найбільш ясно відповів у згаданій анкеті якийсь учитель словами: „Чи можемо позволити, щоби кількалітний дорібок польського жовніра і польського учителя мав бути перечеркнений рукою і працею альбертинських місіонарів?...[3])

[2]) „Слово“ ч. 268 з 25. X. 1932.

[3]) „Слово“ ч. 278 з 5. XI. 1932. Стаття В. Харкевича „Про et контра“.

Одначе треба признати, що по осудженні брошури ґр. Лубеньского прийшло деяке протверезіння. Появився ряд статтей в „Кур. Варшавскім“, крак. „Часі“, в „Пшеґльонд'і Катол.“ і ін. Автори тих статтей заняли в меншій чи в більшій мірі католицьке становище супроти унійної акції і старалися зрозуміти інтенції Апостольської Столиці. Найцікавіша з них стаття п. Марії з Розвадовских Ґурскої.[4]) Тому, що ся стаття ілюструє нам, які елементарні та самозрозумілі речі треба пояснювати польській суспільности, наведемо її в суттєвих місцях.

Навязуючи до відповідей на анкету „Слова“ авторка пише: „Болісне счудування а навіть перестрах огортає мене, коли читаю в „Слові“ перші відгуки його анкети. Недавно писали дуже сумні річи про католицизм польської інтеліґенції. Названо його католицизмом зовнішним без внутрішнього змісту. Це, що ті круги підшиваються під чисто зовнішню католицьку ідеольогію, чи номенклятуру напятновано як неконсеквенцію й облуду... Невже зрозуміння для правдивого католицизму так далеко малоб ослабнути в учасників анкети „Слова“, що тільки разові зазвби Св. Отця до ревного підпирання унійної акції і пересторога перед її поборюванням не могли викликати іншого відгомону, крім недовіря, спротиву і навіть якоїсь глумливої зависти, яка потрафить брутально висилати унійних діячів по мученичі вінці до Большевії, або кидати Папі майже в лице жорстоке, по кілька разів з непонятною пасією повторюване питання: „Яким правом Ватикан...? яким правом?!

По такім вступі авторка розправляється з леґендою, що ширення унії на східних окраїнах се переводження в життя якихсь „політичних цілей Ватикану“.

„Програма Святійшого Отця, пише авторка, не зродилася з жадних комбінацій і політичних рахунків. Вона випливала зі самої сути католицизму — з його соборности. Твердити як це останніми часами в нас постійно повторялося, що правдивий і ретельний католицизм зачинається і кінчиться на латинськім обряді, се не лиш непростимий історичний блуд, котрому перечить не лише фактичне співжиття і буйний розвиток західних і східних церков через стільки віків, в різних місцях і часах, а в нас славні сторінки з історії унії; але це булоб також разяче викривлення самого поняття католицизму.“

„Та подивімся на це питання зі сторони життя і фактичного стану річей. Дивлячися на православні маси зі сумом і острахом мусимо ствердити, що ті маси, мимо сполуки з Польщею і контакту з латинським обрядом не підносяться ні релиґійно ні етично, лише якимсь безвладним тягарем котяться у пропасть безвіря і комунізму. Православя не має на стільки внутрішної сили щоби піднести ті маси і на тій похилій площі задержати. Латинський обряд се для них чужий світ, в котрім не бачать нічого свого... І мимо того сподіватися, що широкі маси православних дадуться колись зєднати для латинського обряду, се одна з тих утопій, які заперечує досвід і практика... А коли так справа мається і коли щиро хочемо піднести сей нарід, то нема іншої, нема певнішої дороги як унія з Римом. Ся унія, залишаючи народови його мову, звичаї, дорогі йому старі обрядові форми, рівночасно внесе повноту католицького духа, ціле богацтво його надприродного змісту. Вона буде постепенно відроджувати ті ще свіжі первісні натури, засуджені тепер на добичу комунізмові й атеїзмові...“

Вкінці авторка збиває закид русифікації, спрямований під адресою унійних працівників. Вона в тій справі пише:

„Чи можна назвати се русифікацією, коли народови полишається його мову і не накидається інших цілей крім спасення й усвячення душ? Місіонарі східного обряду вживають місцевих мов: білоруської, української і деколи російської, коли сего вимагає місцеве населення... Не треба ні русифікувати, ні польонізувати, але всіх лучити в любови Христа, полишаючи кождому його мову, звичай. культуру — ось ідеал, котрого ні польська держава, ні тимбільше католицька Церква не може випертися...“

М. П.

[4]) „Пшеґльонд Католіцкі“ ч. 47 з 4. XII. 1932 р.

Всі невдачі Унії потягали за собою невдачі Нації, часто катастрофальні, і вся українська історія, за своє тисячеліття, не виявляє ані одного такого моменту, де церковно-культурний розрив з Заходом увінчавсяб якимись тривкіщими національними користями. (С. Томашівський: „Вступ до історії Церкви на Україні“).

Буджет Польщі

Сойм ухвалив у третім читанні державний будет і скарбовий закон на 1933/4 р. Підчас третого читання буджетового прелімінаря поодинокі соймові клюби зложили заяви. Ґенеральний референт буджету пос. Медзіньский полемізував з опозиційними бесідниками. Заяву зложив також представник Українського Клюбу пос. Луцький. Буджет ухвалено голосами ББ і малої ґрупки сецесіоністів зі „Стронництва Людового“. Всі інші клюби голосували проти буджету. Проти буджету голосували також жидівські посли, перший раз по травневім перевороті. Головний референт буджету пос. Медзіньский сказав: В теперішних обставинах плян державної господарки не може бути точно означений. Сей буджет дефіцитовий. Недобір покриється скарбовими резервами й іншими жерелами, які випрацює правительство на підставі уповноважень. Опозиція все критикує нас взад і не дає вказівок на майбутнє. Щодо програми опозиції то ми чули дві заяви: пос. Жулавского (ППС), котрий взивав маси до бунту і пос. Рибарского (НД), котрий заповів, що правиця перейде до наступу, до політичної боротьби! Колиб панове нас зліквідували, то ми напевно не счинялиби крику і не біглиби до інтернаціоналів й не кокетувалиби старих пацифісток у Парижі. Від боротьби не втікаємо не тому, що її бажаємо, але тому, що заповідаєте її і тому, щоби побідити. — Пос. Строньский (НД): Правительство предложило буджет. прелімінар з великим дефіцитом. Покриття на нього нема. Скарбовий закон не передбачує конкретних постанов щодо покриття сего дефіциту. Заява канцлера Гітлера ставить у грізнім світлі справу мира вже в найближчій будучності. Сойм втратив довіря народу, тому повинен бути розвязаний. — Пос. Руґ („Строн. Людове“): Цей буджет се один великий диспозиційний фонд, нереальний у приходах і розходах. Правительство спирається на поліції і фізичній силі. Свідчать про це законопроекти, що пахнуть поліційним духом. Сойм, якого більшість повстала дорогою виборчих надужить, повинен бути як найскорше розвязаний. — Пос. Недзялковский (ППС): Ратунок від катастрофи бачимо в суспільній перебудові під кермою робітничо-селянського правительства. Інакше можна сподіватися поразки („кленські“), яка моглаб навіть стати грізною для основ нашої незалежности. ППС і „Стронництво Людове“ беруть на себе відповідальність за діла, за котрі засуджено наших приятелів. — Пос. Луцький (УНДО): В цілім буджеті на українські цілі фіґурує тільки одна позиція 90.000 зол. на Укр. Наук. Інститут у Варшаві. Наш нарід не зважаючи на свій могутній розвиток, у XX ст. мусить боротися за національний характер народної школи. Наші середні школи нищать нам, освітні орґанізації, особливо на Волині закривають нам. Проти нас примінюють виїмкові суди. Масовими процесами і вішанням, панове, не заступите здорової політики... Домагаємося земельної реформи для скріплення варстатів праці наших селян... Пактом неаґресії з большевиками не захоплюємося, бо він закріплює рижську лінію. Протестуємо проти того, що Польща не виконує своїх міжнародних зобовязань, щодо автономії українських земель та українського університету. Чуємо час від часу сентиментальні голоси про Вел. Україну, одначе не можемо забути того, що мільонові маси, що живуть в цій державі, не мають ніяких прав, лиш обовязки. Тому голосуватимемо проти буджету. — Опісля промовляли пос. Тон (жид. клюб) і Єремич (Білорус). Всі заявили, що голосуватимуть проти буджету.

З „раю“

Аґенція „Офінор“ подала на днях до европейської преси ось які вісти з совітського „раю“:

На Україні.

Справа виживлення не лиш не поправилася, але значно погіршилася. Надто остра зима робить положення дійсно трагічним. У більших містах, приміром у Київі, можна часто стрінути людей просто винищених голодом. Вигляд міста на загал дуже пригноблюючий. Майже неможливо дістати кусник хліба. За 200 гр. хліба платиться 3 руб. Тай це не хліб з муки, а з усякої мішанини. Зелізниці представляються дуже лихо; майже так, як було за революції 1917 р. Стації переповнені людьми, які їдуть без білетів лиш тому, щоб їхати. А що в ваґонах не стає місця, чіпаються де хто може: лізуть під лавки, на дахи, навіть на верх машини. Велике число тих пасажирів гине по дорозі від зимна, а ще більше з необережности. Зелізничий рух зовсім здезорґанізований. — По селах положення ще гірше. Минулої осени в часі копання бульби озброєні відділи чекістів мусіли стерегти поля перед нападами голодуючих. Те саме було при жнивах і в часі молочення. Вимолочене збіжжа посилано сейчас зелізницями до більших міст. Мимо того крадіж середників поживи щораз частіша без огляду на се, що большевики за таку крадіж карають смертю! В самім Харкові за 3 місяці покарано смертю 526 осіб за крадіж поживи... Надто на цілім просторі совітської держави щораз частіше повторяються напади на потяги, які везуть збіжжа. І так лиш у грудні було не менше як 95 катастроф зелізничих потягів, які перевозили поживу. З причини голоду й лихого відживлювання застрашаюче поширяються пошести, особливо пятнистий тиф. Серед таких жахливих умовин, досить часто бачиться відділи ГПУ, висилані на карні експедиції до ріжних місцевостей. Як такі експедиції виглядають, можна собі уявити.

Всі представники совітської власти дістали приказ стало ходити узброєні, а вечером лише в товаристві публичної сторожі. Террор більшає з дня на день. Щоб навести оден примір з тисячів, в Камінци Подільськім у січні увязнено сотки осіб, між ними професорів місцевого ліцею, лікарів і богато інших осіб з освіченої верстви населення. Їх спроваджено на стацію і вивезено, — а ніхто не знає де...

Дорожнеча й спекуляції.

Життя в совітах стає щораз дорожше. Середники першої потреби мають право продавати лиш т. н. „Торґзіни“ т. зв. державні торговельні маґазини. Та купувати можна лиш за заграничну валюту або цінні предмети: срібло, золото і плятину. Інакше не продають. Ті маґазини не можуть заспокоїти великий натовп людей, котрі за останний сотик хочуть бодай сяк так забезпечитися перед голодом. Розуміється, недостача живности незвичайно сприяє всякого рода нечесним спекуляціям. На „чорній біржі“ в Москві продають оден доляр за 120 руб., щоб за той доляр можна купити троха живности в держ. маґазині. Тим чином заробляють 50 проц. звижки на кождім долярі. Також спекулюють на дорогоцінности. Так чорні типи роблять інтереси на людській недолі, яку спричинили червоні товариші.

Як совітський уряд здобуває золото.

Сими днями большевицька преса розпочала аґітацію, щоби „щасливі“ горожани большевицького „раю“ добровільно міняли золоті зуби за сталеві! Коло кождої станиці ГПУ отворено спеціяльні дентистичні заведення, які льояльним горожанам вимінюють золоті зуби на зелізні. Хто криється, тому горе! Бо насильно видирають йому золоті зуби й беззубого пускають у світ. Тим способом совіти надіються здобути собі досить поважну скількість золота. — Вперед обрабували банки й буржуїв, відтак церкви; на конець зуби своїх горожан. — Незла господарка!

Голос світського

про „православіе“ на Лемківщині.

Прочитавши в „Новій Зарі“ — Відповідь на „Темну мраку“, хочу яко наочний свідок подвитів „православія“ на Лемківщині докинути кілька слів. Думаю, що не помилюся, коли вискажу гадку, що ми галицькі Українці — католики щиро любимо наших незединених братів і в імя цеї любови бажаємо мерщій злучитись з ними в одній Христовій Церкві з одним Пастирем. Инше діло „православіе“, котре довелося мені бачити на Лемківщині, а котре може нагнати жаху навіть відважному.

Лемківське село до часу „православія“ було спокійне і працьовите. Відчувалося брак виховуючої й освідомлюючої праці на полі внутрішно-духового реліґійного і культурного жиґтя, котру то працю занедбали виконати давні священики — москвофіли (всякі блага мали сплинути автоматично від царя-батюшки, тому не треба було нічого робити). Та всеж таки Лемко був ще привязаний до церкви і поважав священика. „Православіе“ знищило решткы того доброго. Хтож були безпосередні подвижники того „православія“? — Ріжного рода темні типи, хоч — нігде правди діти — також і деякі збаламучені ґазди. А треба знати, що ті „навертаючі“ „апостоли“ не перебирали в средствах. Террор, побої, погрози, прізвища і пакости, іміже ність числа, супроти „опірних“ або „нерішених“, видумки ріжного рода, — мовляв ті, що не підпишуться за „православіем“, платитимуть таку то і таку кару і т. п. Не щадили при тім і Святішого Отця, мовляв, Папа Римський „замордував сестру“ і т. п. останні дурниці! А щоби переконати „опірних“ і „нерішених“ про те, що „вшиткі“ вже перейшли на „православіе“, уряджували в данім селі „відпуст“, стягаючи туди „православних“ зі всіх усюдів. Дивуватися треба, що супроти таких „переконуючих“ аґрументів ще таке велике число залишилося при католицькій вірі. А католицьке священство? — терпіло, працювало і... тревало на постах... Богато між ними тихих героїв-страдальників ради Любови Бога і ближнього.

Колиж по селах стали обкрадати церкви та ще й дарохранительниць з Найсв. Дарами не щадили, — не видно було у „православних“ якогось морального обурення, голос совісти зачав заникати і.. заникав чим раз більше і більше. Навчившися профанувати святині і Найсв. Дари та не шанувати католицьких священиків, не шанували вже і своїх батюшок. Віра зникала очевидячки. Множилися крадежі і бійки, росли розпуста і пияньство. Чим скінчиться цей моральний упадок, відомо хіба одному Богу.

Так то мститься на біднім, нещаснім народі довголітне занедбання через монопольних „батьків народу“, священиків-москвофілів. Видячи страшну руїну, котру на Лемківщину спровадило „православіе“, ніяк не можна узнати того „православія“ за християнське віроісповідання. По овочах їх пізнаєте їх! — Інжинір.

Комуністичне невільництво, яке терплять мешканці Росії, це спадок по царському гнеті. (Сфорца).

З КРАЮ

БОГОРОДЧАНИ

Дня 7. ц. м. заходом Згромадження СС. Служебниць в Богородчанах, захоронка під їх проводом відсвяткувала скромно і гарно Імянини свойого Покровителя і Добродія, Високопреосвященного Владики Кир Григорія. Свято це звеличав Своєю присутністю сам Високодостойний Соленізант.

Свято мало характер зовсім захоронково-домашний, бо кромі дітей, які в числі 75 користають з опіки захоронки, були присутні лише їх матері, СС. Служебниці та відпоручники Заряду Епископських Лісів.

На програму свята зложилися слідуючі точки: 1) Ритмічно-ґімнастичні пописи дітей з захоронки, а то хлопців з сино-жовтими прапорцями, а дівчат з віночками; 2) Співи дітей; 3) Деклямації.

Усі точки були виконані надзвичайно старанно. Було слідно по них, з якою любовю відносяться до свойого старенького Владики й Опікуна і ті наймолодші, що виконували, і ті, що їх до виконування приготовляли.

Дуже миле враження на присутних зробив віршик, зложений спеціяльно на то свято одним з наших поетів, і віддеклямований 5-ти літною дитиною з надзвичайним чуттям і віданням, ось якого змісту:

Нині для всіх нас свято велике:
З неба прилинув Ангел Владики
Сили додати і покріпити,
На дальшу працю благословити,
На дальшу працю серед руїни
Для добра Церкви і України.

*

Хто дав нам поміч, щиру опіку,
Хату тепленьку, дарів без ліку?
Хто дав нам змогу доброго вчитись
І рідним словом Богу молитись?
Хто то хоронить крок наш щоденний?
То наш Владика Преосвященний.

*

Ми ще маленькі, мало що знаєм,
Тож як уміем так і бажаєм:
Боже Великий, Творче всесвіта!
Дай Їм прожити „Многая Літа“!
Щастя, здоровля зішли Владиці!
І щоб нас мали в Своїй опіці!

По віддеклямованню віршиків і відспіванню „Многоліття“ піднявся старенький Владика, для котрого то свято було направду несподіванкою, бо як звісно, устроювання таких свят не відповідає Його трудящій і річевій вдачі, поблагословив дітей і сказав кілька слів науки, котрими до сліз зворушив присутних дітей та їх матерей, а опісля роздав дітям дарунки.

Так відсвятковано Імянини нашого Владики в Богородчанах, котрі від якогось часу є місцем праці і відпочинку Їх Ексцеленції Кир Григорія.

Міщанин.

СТАНИСЛАВІВ

Свято українських ремісників.

Від нашого кореспондента.

З нагоди основання першого українського ремісничого цеху в Станиславові, загальні збори котрого відбулися 15 січня ц. р., відбулося 12 ц. м. святочне отворення цього цеху. В програму свята входила Служба Божа, яку відправив в переповненому вірними катедральному соборі Преосвященний о. Лятишевський. Доказом зрозуміння ваги нової фахової орґанізації служить також численна участь громадянства, головно міщанства, в академії, яка відбулася по Службі Божій в салі „Сокола“. По отворенні цеї части свята старшим цеху п. Северином Снігуровичом слідувала головна точка академії, реферат о. Д-ра Кушніра про значіння й завдання нової установи. Популярне зясування бесідником соціологічних питань на тлі доктрин католицької Церкви, з якими прийдеться повсякденно

стрічатися цехові, найшло глибоке зрозуміння серед зібраних. Жаль тільки, що годі обширніше віддати зміст цього цінного реферату в короткому дописі. Пожаданим, щоби цей реферат був в цілости напечатаний й служив дороговказом при заснуванні такихже цехів по інших містах Галичини. По відчитанні привітів, які наспіли на це небувале свято в числі понад 100, відспівав муж. хор „Думка“ „Прометея“ й „Задзвенімо разом браття“, по чому слідувала деклямація віршу „Хай літають вітри“ й на закінчення виступ дутої орхестри тов. „Зоря“, що відіграла вязанку народніх пісень і „Боже єдиний“. Серед поважного настрою відспівали зібрані гимн „Ще не вмерла Україна“. На академію прибули укр. ремісничі делєґації зі Львова й провінції та відпоручники станиславівських не-українських цехів. Як гості завитали станиславівський староста Паянчковский, містостарости Дембовский і Баранецкий, відпоручник воєвідства й голова ремісничо-промислової палати в Станиславові. Академія мала надзвичайно поважний характер й полишила у своїх і чужих дуже приємне враження.

Б. канцлер Вільгельм Маркс

В січні скінчив він 70 літ життя. Уродився в Кольонії як син директора школи. Відзначився як дуже совісний і працьовитий урядник. В 1899 р. вибрано його до пруського сойму, а в 1910 р. до парляменту з рамени центру. Католицькі засади старався завсіди переводити в життя в лагідний спосіб. В 1921 р. обняв провід центру в парляменті, в 1923 р. президент Еберт (соц.) покликав Маркса на канцлера (по Штреземані). До 1928 р. був 4 рази канцлером серед обставин надзвичайно прикрих для Німеччини. В 1924 р. їздив до Лондону (плян Девиса), де здобув собі симпатії навіть найбільше неприхильних дотепер Анґлійців. За нього почалася стабілізація марки, устали ріжні внутрішні антаґонізми, назверх піднеслася Німеччина незвичайно. Опісля приймили її до Союзу Народів. В 1925 р. Маркс кандидував на президента Німеччини. Дістав 13½ міл. голосів. Вибрано Ґінденбурґа (що дістав 1 міл. голосів більше) й він поручив Марксові уряд канцлера й місію утворити новий кабінет. В 1928 р. усунувся Маркс від політичного життя (м. р. зрікся ще посольського мандату) й посвятив усі свої сили Кат. Акції. В 1909 р. відбувся в Кольонії міжнар. Евхар. Конґрес. На нім виголосив промову на тему „Евхаристія в публичнім житті“ один лише світський чоловік і то в катедрі, в прияві 50 кардиналів і епископів. Це був Вільгельм Маркс. Евхаристія стала для нього жерелом невичерпаної енергії в цілім його життю. На конґресі нім. католиків в Авґсбурґу 1910 р .і в Фрайбурґу 1929 р. вибрано Маркса першим президентом. Великі заслуги поклав Маркс для катол. шкільництва. Переорґанізував „Фольксферайн фір дас католіше Дайтшлянд“, що має в життю катол. Німеччини велику вагу. Маркс заопікувався також дуже катол. пресою, безробітними й убогими (тов. „Карітас“) і Німцями на діяспорі (поза Німеччиною). Почувається зовсім ще свіжий і здоровий і можна сподіватися, що богато ще доброго вчинить для кат. справи в своїй вітчині. (За „Осс. Р.“).

Джемс Кук (1728—1779), поруч Колюмба найвизначніший мореплавець, був сином сільського форналя. Скінчивши сільську школу вступив на науку до крамаря, де познакомився з рибаками й моряками. Се викликало в нім замилування до моряцького життя й було початком його величавої карієри. (Смайлс у творі „Шлях до успіху“).

В димі пожарів*)

Тайґа... Люті морози... Безсніжна, страшна, голодна зима...

І повстання на Сибірі...

Який одчай мусить бути в народі, щоби десятки тисяч слабо узброєних людей кинулися на свого безпощадного, злого ворога та створили новий, сибірський фронт...

І яку популярність мусить мати ідея повстання, щоби з куском хліба за пазухою сибіряк вхопив за свою стару зброю.

Часописи називають повстання „ґрандіозним“. Повстанці захоплюють міста, перерізують зелізничі шляхи, відбирають транспорти зброї. Цілі округи — безмежні сибірські округи — охоплені пожаром нової громадянської війни.

Двацятьтисячну армію Бліхера зняли з далекосхідної границі та кинули на новий фронт... В Москві паніка. Ужито всіх заходів, щоби задержувати і фальшувати вістки, що доходять з терену повстання.

Тяжко, розуміється, навіть дуже тяжко, вгадувати наперед і говорити про вислід тих кривавих сутичок. Та одно не підлягає ніякому сумнівови. Крівава сторінка совітської тиранії перегортається. В царстві мовчаливих і покірних рабів починається нова доба.

Країна переходить від повстання до повстання. Збунтовані села та поодинокі опірні фабрики переміняються на повстаючі округи й области. Попередні сотні повстанців переміняються на тисячі й десятки тисячів і скоро мабуть можна буде числити повстанців на сотки тисяч. Обурення народу й головне його одчай стають подібні до огненного моря, серед котрого цілий окутаний димом стоїть островець, занятий комісарами. Це справжній остров божевілля.

Ще не вповні закінчена розправа з козаками на Кубані, ще леться кров кубанських жінок і дітей — а пожар вже ґоготить крівавим заревом на Сибірі й впереді стоїть ще „розґрузка“ міст і обітниця Сталіна, пустити по світі сотні тисяч горожан. Чи пройде це обіцяне пущення крови без нового пожару?

Треба на всякий випадок мати на увазі, що повстання дуже заразливі та що серед загального одчаю і смертельної ненависти до влади, одна побіда повстанців, одна удача на внутрішнім фронті може викликати нові й нові пожари. Чи вистане Бліхерів, щоб ґасити це огненне море? Чи вистане Лотишів, наємників Мадярів і Китайців, щоб залити огонь кровю селян і робітників?

Не забудьте головного: За спиною кождого совітського горожанина стоїть голодова смерть. Влада безсильна дати людям хліба. Вона може дати тільки шрапнелі й кулі. А це створює своєрідну психольоґію серед повстанців — психольоґію безмірного одчаю. Психольоґічно кождий селянин давно готовий до повстання. У нього нема ніякої надії скінчити мирно з розбійничою владою. Він знає, що діло в тім, хто кому перегризе горло та що питання можна вирішити тільки горлом і нічим иншим. А при цих обставинах навіть невеликі пожари легко розростаються у величезні пожарища. Легко може статися, що розростеться й сибірське пожарище.

Сибіряк як вояк все відзначався витревалістю та упором в бою. Він з природи знаменитий стрілець і загартований мисливий. В боях під Варшавою (1915 р.) з Німцями, сибірські полки були одними з лучших. Легко може статися, що Бліхер не легко розгризе сибірський кедровий оріх. Та коли навіть розгризе, коли реґулярна артилерія і броневики будуть сильніші від слабо-озброєних сибіряків — чи це спасе загальне положення? І куда треба буде бігти Бліхерови з його пожарною сикавкою по Барнаулі та Новоніколаєвську?

При перманентних повстаннях, коли всюди може вибухнути огонь, коли того тільки й ждуть — і на Кубані, і на Уралі, і на Кавказі, і на Заволжі — і коли нема надії на мирний вихід з совітських лапок (пасток), пожарної сикавки Бліхера може й не вистати...

*) Під таким заголовком напечатав Олександер Яблоновський в ч. 2794 паризького російського щоденника „Возрожденіе“, цікавий опис повстання на Сибірі, котре саме тепер вибухло з великою силою проти большевиків. Той опис подаємо вище в перекладі. — Ред. „Н. Зорі“.

Виконавчі розпорядки

РОЗПОРЯДОК
МІНІСТРА ВНУТРІШНИХ СПРАВ
з дня 10 грудня 1932 р.
про реєстрацію стоваришень.
(Д. У. Р. П., 1932 ч. 116).

§§ 1—7 того розпорядку містять постанови про спосіб ведення адміністраційною владою реєстрів стоваришень.

§ 8. Реєстри стоваришень можуть переглядати інтересовані особи в годинах, визначених для принять інтересантів.

§ 9. Повітова влада загальної адміністрації обовязана одержане подання про зареєстрування стоваришення (арт. 19 права про стоваришення) представити воєвідській владі загальної адміністрації разом зі своєю опінією.

§ 10. Висоту оплати за оголошення реєстрації, предвиджене в арт. 21, встановляється на 30 зол., а за оголошення зміни статуту, предвиджене в арт. 28 — на 20 зол. — Що торкається висоти оплат за відписи і витяги з реєстру, то мають примінення відповідні постанови закона про стемплеві оплати.

Міністр внутр. справ: *Бронислав Перацкі.*

РОЗПОРЯДОК
МІНІСТРА ВНУТРІШНИХ СПРАВ
з дня 17 грудня 1932 р.
виданий у порозумінні з Міністрами справедливости і сусп. опіки
про примінення стоваришень і справ, що є в тоці, до приписів права про стоваришення.
(Д. У. Р. П., 1932 ч. 116).

§ 1. Стоваришення і союзи стоваришень, що істнують правно в хвилі входу в життя права про стоваришення, опирають далі своє правне істнування на останнім рішенню, виданім дотично затвердження (реєстрації) стоваришення властивою адміністраційною чи судовою владою на підставі дотогочасних приписів. Поза тим до стоваришень, що про них мова в уст. 1., будуть примінювані відповідні постанови права про стоваришення, а зокрема: до стоваришень, котрі не мають правної особовости — постанови про звичайні стоваришення, а до стоваришень, котрі мають правну особовість, — постанови про зареєстровані стоваришення, зі змінами, які передбачує отсей розпорядок.

§ 2. Вписи до реєстру, предвиджені в праві про стоваришення, що не торкають зміни статуту, будуть роблені в дотеперішних реєстрах, ведених властями загальної адміністрації, лиш остільки, оскільки давний реєстр має відповідні рубрики. Дані, непредвиджені в тих рубриках, будуть відмічені в актах, що відносяться до стоваришень. — Таксамо тільки в актах будуть відмічені дані про ті стоваришення, для котрих реєстри не були ведені. — В разі зміни статуту стоваришення мусить бути наново зареєстроване після приписів права про стоваришення.

§§ 3—4 містять постанови, що відносяться до стоваришень у воєвідствах познанськім, поморськім і шлезькім.

§ 5. Справи з обсягу ділання права про стоваришення, незакінчені в І інстанції, мають бути полагоджені на підставі приписів того права і предвиджеными в нім властями. В тій ціли власти загальної адміністрації, в яких полагодженню знаходяться ті справи, візвуть сторони, щоби відповідно доповнили їх подання, і відповідно до вислідів такого доповнення пішлють акти властивим властям після приписів права про стоваришення. — Справи про реєстрацію, неполагоджені в І інстанції реєстровими судами, ті суди негайно передадуть реєстраційним властям, властивим по думці права про стоваришення. Ті власти поступлять з надісланими справами відповідно до постанови уст. 2. отсего параґрафу.

§ 6. Справи, що є в тоці полагодження в інстанції II (відкличній), мають бути полагоджені на підставі дотеперішних приписів.

Міністр внутр. справ: *Бронислав Перацкі,* Міністр справедливости: *Чеслав Міхаловскі,* Міністр сусп. опіки: *Губіцкі.*

Німецькі вибори

Незабаром, бо в перших днях березня знов відбудуться вибори в Німеччині.

Четвертий раз протягом одного року розвязано німецький Райхстаґ. Сим разом для кабінету Ґітлера. Вже попередний канцлер фон Шляйхер домагався декрету розвязання парляменту. Чого відмовлено Шляйхерови, се зроблено для кабінету: Ґітлер—Папен—Ґуґенберґ. Що могло бути мотивом сього рішення? — Теперішний кабінет мав запевнену більшість в парляменті. Вправді голова німецького центруму Монсіньор Каас не приняв участи в кабінеті Ґітлера з текою міністерства справедливости, одначе був готовий толєрувати теперішний уряд і запевнити йому можливість існування і праці. — Ґітлер в офіціяльнім листі до Монсіньора Кааса заявив, що проблеми поставлені катол. центром не дозволять майже до року скликати Райхстаґ; тому не остало іншого виходу, як видати декрет про розвязання парляменту й розписання нових виборів.

Та ся заява канцлера не подає властивої причини розвязання Райхстаґу, лиш так сказатиб офіціяльну, призначену на експорт і аґітацію. Головний мотив того кроку такий: створити в парляменті більшість без катол. центра, по можности через розбиття комуністів і соціялдемократів.

Нічо дивного, що сейчас по проголошенню декрету про розвязання парляменту, розпочалися вуличні бої між комуністами та націоналсоціялами — Ґітлерівцями. Замордування посадника міста Штрасфурт, Кастена, котрий заразом був послом соціял-демократичної партії і то убиття його 17-літним ґімназистом, кидає ярке світло на етично-політичні відносини в Німеччині. Так радикальна аґітація дійшла аж до школи й виховала студента в ґімназійній шапці на політичного вбийника. Се дійсно застрашаюче.

Ліберальні сторонництва не лише скептично дивляться на пляни нового канцлера, але злорадно і злосливо критикують його заміри. „Берлінер Таґблят“ ч. 61 також тої думки, що не було на разі потреби розвязувати парлямент і розписувати вибори. Між ін. пише він так: „Розвязання, нові вибори, виборча боротьба зовсім злишні й кидають німецький край та його господарку без потреби в безмежне замішання. В хвилі, коли надіятисяб на економічне поліпшення і безробітні знова моглиб найти працю, якраз наступає жахлива боротьба. Та уряд Ґітлера потребує дурману аґітації, щоб маси не прийшли до спокою і розуміння положення. Замість праці й хліба — що дня паради, походи, радієві промови, овації і пр.“

Що ліберальні круги невдоволені з розписання нових виборів під еґідою націоналістів, се є самозрозуміле. Вже при останніх виборах вони вийшли здесятковані на кошт скрайних партій і кличів. І при слідуючих виборах ще менше можуть надіятися якогонебудь поліпшення. Се доля кождої ліберальної партії — скорше чи пізніше. Наглядно се видиться також і на повільнім та послідовнім розвою наших українських політичних партій. УНДО розсаджують націоналісти, радикалів — комуністи .Тому всі спокійніші та розважніші люди мусять згуртуватися в католицькій політичній орґанізації, коли не хотять допустити, щоби запанували повний хаос і руїна.

Важне тепер питання, чи Ґітлер при найблизших виборах здобуде більшість і на чий кошт. Йому бракували тепер до більшости в парляменті 42 мандати. Як сказано, середні ліберальні партії розбиті. Тому націонал-соціялісти моглиб рахувати або на розбиття комуністів і соціялістів або зискати більшість коштом катол. центра і християньскої баварської партії. Се й денервує католиків в Німеччині, що наглядно видно зі вступної статті „Кельніше Фольксцайтунґ“, ч. 38, п. з. „Тяжкі часи“. Згадуючи про знані зарядження й обмеження зборів та контролі над пресою, так пише автор названої статті: „Тут саме бачимо небезпеку і звертаємо на се увагу... Ми чекаємо, як будуть примінювати нові зарядження і тому на разі здержуємося від остаточної оцінки. Німецький нарід стоїть перед виборами і тому очевидно зажурений, що такі поважні трудности загрожують свобідній вияві думок. І не треба дивуватися, що він ту свою журу висказує і притім бажає, щоб ті далекосяглі обмеження не примінювано занадто партійно і сторонничо. Малоб се наступити, тоді справді положення буде грізне й непевне. Випадок політичного вбийства в студентській шапці й острілювання національного походу в Дуїсбурґу-Гамборні се дійсно застрашаючі обяви недуги німецького народу, які мусять у всіх поважних патріотів збудити тяжку журу про найблизші тижні“.

І справді, коли найблизші вибори в Німеччині малиби скінчитися, не кажу розбиттям, але зменшенням католицьких зрівноважених чинників, а збільшити скрайні; — тоді не лиш Німеччина моглаби знайтися над берегом пропасти в формі кривавої революції, але й світовий мир бувби загрожений. День 5 марта може бути справді рішаючим днем. — (Н).

Хочуть виселити Єзуїтів з Югославії

До югославянського парляменту вплинув проект закону про заборону діяльности Єзуїтів і їх виселення з сего краю. Єзуїти чужинці малиб опустити Югославію до 48 годин. Єзуїти югославянські горожане мають бути інтерновані на острові Лісса. Майно Єзуїтів буде сконфісковане і продане на ліцитації. Як причину внесення сего законопроекту подають внескодавці сліпий послух Єзуїтів супроти Ватикану, котрий буцімто сприяє італійській політиці супроти Югославії. Тому Югославія не може робити ріжниці між папським Римом і Римом Мусолінія (АТЕ).

„До останньої каплі крови“

Ґубернатор провінції Джеголь в Китаю заявив, що китайські війська боронитимуть Джеголю до останньої каплі крови. Японське правительство звернулося до китайського команданта Кіа-Лю, щоби його війська негайно покинули місто, бо інакше Японці зачнуть наступ. Китайські власти злекковажили японський ультімат.

Податкові полекші

для нових будівель.

Проект закона про полекші для нових будівель передбачує: Нові будинки, надбудови і перебудови мешканеві і призначені для торговельних та промислових цілей, коли їх будова буде закінчена до кінця 1940 р., будуть вільні через 15 літ від державних і самоврядних податків, та від всяких податків й оплат, для котрих підстава виміру є податки під нерухомостей або будівель. На такий самий протяг часу мають бути звільнені нові мешканеві будівлі від доходового податку. Крім того проект постановляє, що виписи в гіпотечних книгах і всі документи зладжені перед судом, що відносяться до перенесення власности державних і комунальних ґрунтів будуть звільнені від судових оплат. Письма й умови в справі будівництва будуть вільні від стемплевих оплат.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Річницю коронації Св. Вітця святкував дуже величаво цілий майже катол. світ. Папа дістав богато телеґрам і листів з бажаннями від многих високопоставлених осіб.

В день річниці свойого вибору (6. II.) був св. Отець в церкві св. Петра, на її к о п у л і й у підземеллю, оглядаючи з зацікавленням роботи, які там виконують.

„Оссерваторе Романо“ подав огляд діяльности Св. Вітця за м. р.: енцикліки, листи, торжества, беатиф. процеси, дипльоматичні звязки, адміністрація Ватикану, мистецтво, техніка і т. д. Справді подиву гідний той Старець з молодечим запалом на Петровім Престолі!

На обіді в честь Св. Вітця в берлінській Нунціятурі взяв участь Ґінденбурґ і чимало державних і пруських міністрів.

З приводу смерти ґр. Аппонія Св. Отець передав через Нунція в Будапешті заяву співчуття родині покійного.

Кристинопіль: Чернечі обіти. Дня 15. II. зложили на руки Впр. О. Ігумена Й. Загвійського торжественні обіти отсі василіянські богослови: Йов Станканинець (Ужгород); Порфирій Сивак (Ласківці—Теребовля); Висаріон Бородайко (Криве—Бережани); Маркіян Когут (Ласківці); Макарій Ґрень (Крехів—Жовква); Модест Дацишин (Руда сіл. —Камінка струм.); Никита Федорович (Ст. Самбір); Яким Геґедиш (Мадярщина); А. Байрак (Гадинківці); Роман Лукань (Старуня — Надвірна); Павло Миськів (Слобідниця — Брод н/С. Славонія); Іринарх Маланяк (Ріпчиці — Дрогобич). Пригадну проповідь про щастя чернечого життя виголосив о. проф. Ізидор Луб ЧСВВ.

По смерти кард. Фрювірта 13. II. відбулося торжественне заупокійне богослуження в церкві С. Марія сопра Мінерва (де спочивало тіло Покійного). Приявних було 18 кардиналів і Папський Двір та дуже богато церковних і світських достойників (так як у прияві Св. Вітця). Тіло вивезено відтак до родинної місцевости Покійного (св. Анна фон Айґен, еп. Секав, Австрія).

11. II. Італія святкувала річницю Лятер. договору. Відбувся святочний прийом в італ. амбасаді при Ватикані, в якім взяло участь 7 кардиналів. Нунцій улаштував прийом з приводу коронації Св. Вітця.

13. II. появився декрет, що безпечно можна приступити до беатифікації преп. С. Вінкентії Джероса й декрет про правдивість двох чуд, що послужать до беатиф. С. Кат. Лябуре. Такі процеси надзвичайно строго переводяться.

У Люрді дуже величаво відбуваються церковні торжества під проводом Папського Легата кард. Бінет'а.

Накладня Дескле в Римі зложила в дарі св. Вітцю XV. том „Історії Пап“ у іт. перекладі Монс. Пія Ченчі.

Про Бенедикта XV вийшли в італ. мові дві цікаві книжки-життєписи: пок. о. Семерії і адв. Міліорія. Взагалі в Італії замітний тепер напрям писати життєписи визначних сучасників.

В Римі вмер у 53 р. життя ґр. Ст. Катеріні, визначний кат. діяч.

Домініканин о. Льоттіні, ґен. Комісар св. Офіції, святкував недавно 50-ліття свойого священства.

Єзуїт Крівеллі видав у есп. мові велику працю про небезпеку для католиків у лат. Америці з боку ріжних протестантських сект.

Згромадження ОО. Павлістів у Сп. Державах обходить ц. р. 75 річницю свойого істнування, а Барнабіти в Італії 400 річницю.

У Пекіні вмер Ап. Вікарій, еп. Ст. Жарлен.

К І Н О

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ФІЛЬМИ

Зміст: Світла реклям. — Дві кляси видців. — Фільм „Бездомні“. — Чи нові мистецькі вартости? — Капіталізм і большевизм укупі. — „Свобода“ радянського режисера. — Сім лупин цензури, всередині цибуля пропаґанди. — Нецензурні для ікроїдів. — Комінтерн про завдання радянського фільму. — Стрільний порох революції. — „Педаґоґія“ і схований наґан. 100 проц. ленти = 100 проц. пропаґанди. — Радикалізм простих душ. — Демократичний індекс. — Запльомбовані вагони. — Капіталісти спомагають большевизм. — Плоди американського Вокс'а. — Пачкуються крізь цензуру. — Антисеміти хвалять Жидів. — Якаж спільнота світла з темрявою?

Морозний вечір. Зеленуваті світла ліхтарень грають під вітер свою скигливу пісню. Скрипить під ногами сніг і тільки світла вогняних реклям нагадують теплу, ясну хату.

Гостей, жадних побачити совітський фільм, богато. Одні з богатої кляси вибраного народу: модні, дорогі футра, міністі сукні й мальовані обличча жінок-ляльок. Другі, мішані народи, наші й вибрані. Ідеально розмріяні очі молодих адепток комунізму й цинічно холодні очи майбутніх чекістів.

На вступі кінова ґазета з неодмінним п. президентом. Опісля рисунковий фільм, щось наче Майкі Мавз — рисункова комедія в роді „Мишки Михася“. І врешті „груба Берта“ Ґоскіна: фільм „Бездомні“. Сірість фільмових знимок Ґоскіна нагадує чомусь то такуж саму сірину дурних французьких фільмів. Значить техніка знимкаря неопанована. Світла, того творця чорнобілого мистецтва, нема. Якихось там операторських новин теж нема; що є, те з Америки родом. Неприродну перспективу, т. зв. зближення, мигтіння кадрів аж до розпливчастої білини світла й т. п. — все те бачили ми вже в американських і німецьких фільмах і то ліпше зроблене. А коли й найти якісь схожости в тій „мистецькій“ формі, то їх спільне походження — в жидівській душі режисерів[1]): бо й капіталістична Америка й совітська Росія має за режисерів переважно Жидів. А відомо, що Жиди мистці змислової форми. Тільки в Америці режисер має більше свободи: його фільм переходить лише дві цензури: цензуру вподобань публики й цензуру моральности. А совітський фільм переходить 6 (словами: шість) цензур совітських[2]). Ну і закордоном ще дві цензури: ті, що й в Америці. Про композицію-будову совфільму годі мені говорити: чого не дорізало 6 совітських цензур, те перерізала сема, польська[3]). Походження написів, що накидують видцеви спосіб думання польського цензора, переконування в них тогож видця про „філянтропійні“ задуми режисерів штуки, якісь недомовлення-перерви в самій акції фільму, — все те мабуть робота польського цензора. Отже про „мистецтво“ в тім фільмі взагалі годі говорити.

Спитатиб самого себе, чи справді совітський фільм такий філянтропійний, що займається бездомними, згл. чи режисер його мав на меті тільки „чисте“ мистецтво? Для зрілого видця вистане оглянути такий радянський фільм (навіть оцензурований Поляками), щоби ствердити, що його мета ні філянтропійна ні мистецька. Признаються до сього самі большевики. Ось у большевицькій книжці пишуть два большевики таке[4]):

„Кіномистецтво і в виробництві і в експльоатації має відповідати вимаганням, які виходять зі соціяльних умовин сучасної доби. Се мета, якої досягнути можна тільки згодом, помалу, прогресивно. Треба творити сценарії відповідного змісту, згуртувати і виправити нові кадри режисерів, акторів, підприємців. Наші зусилля не підуть на творення сенсаційних фільмів, які могливби конкурувати з технікою Америки чи Европи, т. зн. з капіталістичним кінвиробництвом[5]). Зміст сценаріїв треба брати з пореволюційної літератури, він має мати тавро революції. Сучасне життя й його обичаї нехай висказують гидоту загибаючого минулого й у протиставлення тому світляну революційну майбутність...“

А Комінтерн пише в відозві до компартій усього світа таке: „...Фільмова пропаґанда виказує в яркім світлі нашу активність, відкриває нам шлях до широких мас, скріплює наші впливи на маси, і врешті — без великого труду популяризує комуністичні кличі“. А ось синтеза наведених вище думок слова радянського кіноексперта Фречакова: „...Саме через кіно набиваємо в людей стрільний порох революції так, начеб вони були крісами!“ Отже всякий совітський фільм це не мистецтво, не філянтропія, тільки революційна пропаґанда: стрільний порох революції. Ніякий цензор не притушить її впливу на маси. Примір: у совфільмі „Бездомні“ (сов. титул „Путьовка в жизнь“) уже зцензурованім польською цензурою вчать таких брехонь: 1) В Росії живеться робітникам дуже гарно й вільно, 2) язву бездомности дітей витворює не радянська родинна „мораль“, тільки горілка, 3) радянські філянтропійні товариства зложені з ідеалістів[6])— і безліч подібних фантазій.

Совітський фільм „Буря над Азією“ вчить розподілу всіх людей на дві кляси: капіталістів-гнобителів і пролетарів-гноблених.

Фільм „Грішне село“ пропаґує такі кличі, як: геть з богатішим селянином („кулаком“), геть з родиною, вільна любов, антимілітаризм (але не для совітів!) і т. п.

І так у кождім, навіть найбільш зцензурованім радянськім фільмі все-таки маємо вихвалення якогось большевицького клича. До того у всіх тих фільмах на 100 проц. їх ленти становище сценариста-режисера й акторів та духа фільму до большевизму наскрізь прихильно безкритичне. І в тім безкритичнім наставленні змісту їх фільмів найбільша небезпека. Бо відняти душі її сумнів у добро якоїсь справи, це стільки, що обезброїти її, дати їй дефетистичне настроєння. А душа простолюддя не знає ліберализму інтелектуалів: коли відберемо їй віру в зло якоїсь речі, то тимсамим лишаємо їй віру в добро тоїж самої речі[7]). Бо середини, того літепла інтелектуальних кастратів, горяча душа простака не знає. Отже всякий радянський фільм це справді набій революції в прості душі[8]).

Революційну пропаґанду ширять большевики не лише фільмами чисто радянського виробництва. В останніх часах, коли капіталістичне фільмове виробництво Америки стоїть перед руїною, замітне оживлення звязків між Совітами й американськими фільмовими продуцентами. Цікаві й богатомовні поїздки потентатів америк. фільмового промислу до Росії, цікаве й те, що в останніх роках богато америк. фільмів має зовсім революційне „натхнення“. Хто знає, що повстання в Америці якогонебудь фільму залежне тільки від вказівок капіталу, а не від якоїнебудь ідеальнішої спонуки, той легко зробить висновки. Совіти через Вокс'а дійшли вже до порозуміння з американськими капіталістами й обітницями червінців дістали впливи серед власників захитаного доляра. Бо капіталізм має сю дивну прикмету, що продасть навіть майбутнє власне життя й здоровля для кількох долярів доразового „зиску“. Американські фільми „Скарамуш“ (з Рамоном Новарро) чи „Смолоскип“ і їм подібні се твори, які справді ладують стрільний порох у маси. А мають вони величезний плюс над фільмами рад. продукції: цензура перепускає легко всі нерадянські фільми[9]). Користає з того очевидно большевизм: у Берліні під цю пору працює кількох радянських режисерів у німецьких фільмових виробництвах, те саме діється в Голяндії. Старий кацапський засновок: куди не проскочиш, там підлізь. Большевицькі й большевизуючі фільми возхвалюється й реклямується на всякі американські лади. Журналістів та письменників просять на премієри до посольств, получені з „обильним харчем“ і приватними „розмовами“... Купується кінотеатри згл. старається про впливи на директорів тих кін у напрямі вибору фільореволюційних репертуарів (у Львові прим. кіно „Пан“). Приватні „розмови“ з журналістами мають

---

[1]) Радянське фільмове виробництво має таких режисерів-Жидів: Натан Ґрінфельд, Мойсей Рафес. Ілля Трайнін, Пудовкін, Микола Екк, Барнет і б. ін., отже зовсім як капіталістична Америка, де Жиди мають яких 90 проц. своїх людей, очевидно тільки на визначних становищах. Не беру їм того за зле, що вибиваються: риба пливе де глибше а чоловік де ліпше. Як тільки вміє плисти.

[2]) Такі: 1) цензура керуючого комітету фотокіноцентралі, 2) ц. центр. коміт. контролі репертуару, 3) ц. технічного комітету, 4) ц. мішана, зложена з представників компартії, профсоюзів, Мопру й ін., 5) ц. представників революційного кінематоґраф. союзу, 6) і ще раз ц. центрального комітету контролі репертуарів. Як бачимо, то всяка „інквізиція“ іграшка супроти тих совцензорів...

[3]) Якби я так був лівим згл. вільнодумним журналістом, то можеби й удостоївся запросин до рад. посольства на висвітлення „нецензурного“ фільму. Такі висвітлювання орґанізує „Вокс“ по всіх рад. посольствах і амбасадах. Попри тілесну ікру дають на них іще й духову. Діється таке не тільки у Львові для наших совіковців, але й у Варшаві для польських „попутчиків“ і дефетистів. Опісля ліві та жидівські снобістично-буржуазні ґазети вихвалюють ті фільми на своїх сторінках як „звершене мистецтво“. Що воно коштує, те знає вже хіба один товариш Ройземан, контрольор закордонних посольств і їх диспозиційних фондів, котрий може на місци вимірити й кару смерти.

[4]) R. Marchand — P. Weinstein: L'art dans la Russie Nouvelle: Le Cinema — видання Вокс'а.

[5]) Ось причина, чому „братні“ душі з Америки й Европи не поборюють рад. кінопродукції. Крук крукови ока не виклює. Солідарність Жидів капіталістів і Жидів комуністів нагадує дещо відносини між Ґаличанами, котрі себе покривають. Річ безперечно похвальна.

[6]) Тільки в однім моменті переконуємося, що совітські педаґоґи носять револьвери „наґани“ і правильно ними послугуються... І тільки з одного моменту догадуємося, що з тою „свободою“ щось не тее: бездомних дітей приміщують у будинку, переробленім з монастиря чи церкви...

[7]) Ту простоту буденної людської душі прекрасно знає католицька Церква. Звідси то походить її послідовність у деяких речах, прим у справі т. зв. „заборонених книжок“. Є прим. на індексі заборонених книжок твір В. Ґо „Нуждарі“. Се книжка, яка мабуть не принесе шкоди зрілому читачеви-інтелектуалови, але зашкодить буденному читачеви. Але зважмо, що світ складається переважно з буденних людей, а ніяк з „вибранців“, з тих „ді оберен центавзенд“. Ся „демократичність“ нераз шкодить Церкві в очах „краснодухів“, але сього не змінити. Боже ця „демократичність“ тільки вислів того духа, який устами І. Христа милосердився над юрбою...

[8]) Небезпеку того набою знають самі большевики. Деякі з рад. фільмів не мають вільного вступу на екрани совітської Росії, деякі вільно висвітлювати тільки в деяких провінціях. Щось наче ті німецькі запльомбовані ваґони, які везли большевиків на загибіль Росії!

[9]) Аґітація: Апотеозується напади ППС на царські почти в часах державної Польщі... Знов незнання психіки простолюддя, яка з фактів бере їх духа й узагальнює їх радикально до одної безкомпромісової міри.

Лугова нарада у Львові

В середу 15 лютого 1933 р. відбулася нарада провідників Лугів існуючих на давних статутах, як також Лугів заложених на нових статутах. На нараду зїхалися представники Лугів львівського, бобрецького, городецького і жовківського повітів в числі 76 людей. По рефераті і дискусії ухвалено одноголосно при здержанню представників одного Луга від голосування слідуючі резолюції:

1) Зібрані представники Лугів львівського, бобрецького, городецького і жовківського повітів по обзнайомленню зі станом Лугової організації і напрямними праці Лугового проводу так редакції Вісти з Лугу, як і Великого Лугу, висловлюють Луговому проводови повне довіря у веденні Лугової організації.

2) Закликають всі Лугові Товариства існуючі так на давних як і на нових статутах, щоби так як дотепер так і на дальше карно виконувати всі зарядження Лугового проводу.

3) Закликають Луговиків в цих місцевостях, де Луги зістали розвязані, як і все громадянство, щоби закладали Лугові Товариства.

4) Нарада осуджує ті часописи, котрі виступили проти Лугової організації.

Провідники Лугів по відспіванню Лугового гимну розїхалися домів зі сильною постановою мимо всякої аґітації проти Лугової організації та її проводу вести як найінтензивнішу працю. Луговик.

Безсилля Москви

супроти націоналізмів.

З Москви доносять: Центральні большевицькі власти занепокоєні сильним зростом діяльности націоналістичних чинників на Україні, Білій Русі і Кавказі. В Минську почали нагінку на Білоруську Академію Наук і видалено з комісаріяту рільництва кільканацять урядників під закидом взаємин з націоналістами. Голова совнаркому Молотов заявив на засіданні ЦІК-а, що протисовітська діяльність сепаратистів зросла в останніх часах не лише на Україні і Білій Русі, але й у Грузії, Азербейджані і Туркестані. Між надволжанськими Татарами веде націоналістичну пропаґанду тайна орґанізація „Мусават“, а в серед. Азії „Алаш Орда“ (АТЕ).

у наслідку похвали сов. фільмів у журналах як надзвичайно „мистецьких“. У Польщі преса повна таких похвал не лише лівого чи масонського напрямку (як от „Вядомосці Літерацке“ й под.), але навіть і права, ендецька! Смішно читати в антисемітських ґазетах похвали на фільми продуковані переважно Жидами (прим. „Курер Львовскі“). З українських часописів пропаґує радянські фільми „Кіно“, якого співредактор Д. Кренжаловський визичує фільми радянського „Вуфку“.

Фільмів противних большевицькому духови мало й не дуже вони правильні своєю грубошитою тенденцією. Всетаки цікаво, що ми їх рідко й коротко бачимо, видно це комусь не на руку. І звичайному католикови, який бачить зло большевицької фільмової пропаґанди, а має тверезий розум, остається під хвилю одно: бойкотувати большевицькі фільми. Бо треба бути зовсім божевільним, щоб сидіти на бочці стрільного пороху та ще й бавитися жарючими вугликами!... Давати добровільно гроші на пропаґанду фізичного винищення себе самого й перемогу тьми над світлом! Коли католики називають себе синами світла, то й тямити повинні слова св. Павла: „Якаж спільнота світла з тьмою?!“

Олександер Мох.

політичні вісти

В СПРАВІ „ЛУГІВ“ Центральний Комітет УНДО ухвалив отсю резолюцію: „Центральний Комітет ствержує, що згода Лугової організації на контролю уряду фізичного виховання була похибкою керманичів сеї організації. Однак Центр. Комітет, признаючи велику вагу фізичного виховання, стоїть на становищі, що в теперішню хвилю, при витвореній Луговим проводом ситуації, не можна тієї організації заздалегідь нищити, не знаючи ще додатніх ні відємних сторінок її праці. При цьому Центр. Комітет заповідає, що буде вести безупинну боротьбу за звільнення Лугової організації від контролі і залежности польських урядових чинників“. — Ця резолюція для УНДА типова.

МАЙЖЕ 400 МІЛІОНІВ ДЕФІЦИТУ. Польський сойм ухвалив буджет. Приходи сего буджету мають виносити 2.057,831.881, видатки 2.451,980.694. Отже дефіцит виносить 394,147.813 зол.

ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ ухвалив у третім читанні новий закон про самоврядування лише голосами ББ. Українські посли в голосуванні участи не брали. Законопроект про „Фонд Праці“ ухвалив сойм у другім і третім читанні.

УКРАЇНСЬКІ СЕНАТОРИ НА БУКОВИНІ др. Залозецький і др. Маєр-Михальський та пос. Сербинюк зложили новому міністрові для справ меншостей в Ромунії меморіял. В нім представили незавидне положення Українців в ромунській державі та висловили домагання на політичному, культурному й економічному полі.

СХІДНО-ҐАЛИЦЬКІ ЕНДЕКИ повели енерґійну вічеву акцію. Віча відбулися в однім дні у Львові, Дрогобичі, Перемишлі і Березові. Адміністраційна влада не дозволила на віча в Тернополі і Бережанах, розвязала в Рогатині. На вічах обговорювано передовсім закон про самоврядування доказуючи, що він нібито шкодить польським інтересам в Схід. Галичині.

ҐЕН. СІКОРСЬКИЙ зближений до ендеції, пише, що „филя ґерманського націоналізму з Ґітлером на чолі вдарить в першій мірі в польську західну границю“.

В ЮҐОСЛАВІЇ відбудуться нові вибори до скупчини в березні або квітні. Нова виборча ординація ухвалена.

В НІМЕЧЧИНІ цензура масово конфіскує соціялістичну й комуністичну пресу на основі нового розпорядку президента Німеччини.

В БАВАРІЇ росте сепаратистичний рух. Голова баварської народної партії на авдієнції у Ґінденбурґа мав зажадати покликання окремого президента для Баварії. В Берліні сподіються, що цей проект буде здійснений.

ДОҐОВІР МІЖ ДЕРЖАВАМИ МАЛОЇ АНТАНТИ про тісну політичну й економічну співпрацю виключає заключення договору про ненапад між Ромунією й СССР.

ФРАНЦУЗЬКІ ПОЛІТИЧНІ КРУҐИ приняли вістку про договір Малої Антанти в справі тісної політичної й економічної співпраці з захопленням. Німецька преса оцінює цей договір як спробу Франції змонтувати протиревізіоністичний блюк і вратувати захитаний версайський договір. Італійська преса не привязує великої ваги до сего договору.

ВІЙСЬКОВИЙ БУДЖЕТ Франції зредукувала сенатська фінансова комісія на пів мілярда франків.

ПРЕЗИДІЯ ЦІК-а (Централь. Исполнітельного Комітета) в Москві ратифікувала договір про ненапад з Францією.

СЕНЗАЦІЙНУ ВІСТКУ приніс „Нью-Йорк Таймс“. Він пише, що Русвелт і більшість Сенату є за тим, щоби Америка признала СССР з огляду на положення на Далекім Сході.

новинки

Матура в середних школах відбудеться в червні. Письменні іспити будуть на початку, устні при кінці червня.

В Золочеві на місци о. д-ра Ф. Побігушки став катехитом в держ. ґімназії о. д-р Богонюк. В українській ґімназії катехитують о. Бук і о. д-р Богонюк.

В Перемишлянщині переведено шкільний плебісцит за українською мовою навчання в 47 громадах. Внесено 3423 декларацій за 5373 дітей.

В Збаражчині переведено шкільний плебісцит в 42 громадах. Внесено 2525 декларацій за 335 дітей.

В Стрию відбувся заходом студенства концерт у роковини бою під Крутами.

В Коломиї драм. ґурток при читальні „Просвіти“ ім. М. Шашкевича виставив драму Луцика „Вифлеємська Ніч“. Вистава мала повний успіх.

Союз Українських Емеритів засновано в Коломиї. Головою т-ва став п. Петро Побігущий.

Німецький виклад про Україну. Дня 17 лютого б. р. проф. К. Маєр мав виклад в Ґеоґрафічнім Т-ві при університеті в Мінстері на тему: „Політичне й культурне життя України“. Присутних на викладі було понад 100 осіб. З початку проф. М. згадав про скількість Українців, яка виносить на нині 44¼ міліона душ. Відтак він обзнайомлював присутних з політичним і культурним життям України в минулому і в теперішньому — по-революційному життю. З культури України живилася й Московія. В князівські часи Україна християнізувала й овизантизовувала Московію, а від року 1667 вона почала її европеїзувати. За це все відплатила Московія Україні невдячністю: знищила її автономію, ввела кріпацтво-панщину, пригнітила її культуру та нарешті — заборонила мову. Нинішне політичне й культурне життя поділеної України скрізь сумне й під гнітом.

Оперу „Мазепа“ в українській мові виставив 4. ц. м. в Ню-Йорку Український Мистецький Театр. Співаки-артисти, хор, орхестра, балет здобули собі загальне признання публики й ню-йорської преси.

Український хор під проводом п. Бенецького співав в радіо в Шікаґу. Українська радіопрограма трівала 45 мінут і здобула загальне признання.

Помер Людвік Чарновський, визначний артист і довголітний директор львівських театрів. Дня 19. ц. м. відбувся величавий похорон у Львові.

24 коморників іменували для Сх. Галичини.

Скажені собаки покусали у Львові 67 осіб.

Польські комунізуючі безробітні напали на польський консулят в Парижі в числі около 100 осіб, здемолювали урядження, ранили двох урядників і навіть самого консуля. Поліція увязнила майже всіх напасників.

На Гор. Шлеську був досить сильний землетрус. Населення Битома збуджене землетрусом о год. 2.30 в ночі в паніці вилягло на вулицю. Шкід не було ніяких. Землетрус мав характер тектонічний.

Варшавські атеїсти задумали вибудувати в Варшаві крематорію. В тій цілі запросили вони чеських інжинірів, представників чеської фірми „Ігнів“.

У Київі 200 гр. хліба коштує 3 рублі. На Україні щораз то більший голод і щораз то більший террор. У Камянці Под. арештували кількасот інтеліґентних родин і вивезли в незвісним напрямі.

Моіссі'я актора світової слави, висвистали ґітлерівці в Мангаймі над Реном. Моіссі виступав також у Львові.

ТОРГОВЛЯ БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ **Вільгельма МЕРКА**
Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.
Першорядні товари на реверенди та інші священичі одяги, шовки, полотна, капи, ковдри, коци у великому виборі. — Ціни умірковані — сплати ратальні. 17-2-3

В папській державі Ватикані переведено перепис населення. На 1025 мешканців є 290 чужинців.

Марконі заложив у Ватикані першу в світі радіостацію ультракоротких филь 57 цм. Інавґурація відбулася 11. II. в приявї св. Вітця.

Інститут „кардинала Джіббонса“ в Ріджі в Америці вчить муринів і муринок на вечірніх курсах домашнього господарства й інших конечних робіт.

Радіослухачів в Польщі тільки 1% (себто около 300.000 осіб), в Чехословаччині, Австрії та Мадярщині 3% населення, в Німеччині й Бельгії 5%, в Анґлії й Голяндії 8%, в Данії около 11%, в в СССР має бути ще висший відсоток радіослухачів. А кілько є українських радіослухачів в Польщі? По переведенні такої статистики можна буде домагатися частіших і довших українських радіопрограм.

Б. гр. король Юрій став вел. масонським майстром у Волвуді (Анґлія).

Нову військову кодифікацію переводить у себе французька держава.

Ірляндія мала в 1931 р. 2 міл. 957 тис. мешканців. Було там більше мущин, як жінок.

В Трієсті наступив вибух збірника зі згущеним воздухом в рафінерії мінеральних оліїв. Погибли 4 особи, 8 тяжко ранених. Галя машин зовсім знищена.

Новий вибух збірника ґазів був в зелізній гуті в м. Гаммерав в Баварії. Будинок знищений, пожар скоро погашено. Жертв в людях не було.

У Бюфело (Сп. Д.) страшний пожар знищив будинок катол. тижн. „Тге Кетолик Юніен енд Таймс“. Згоріла й друкарня. Інший часопис віддав до диспозиції редакції свою друкарню.

У Бейруті страшний вогонь знищив будинок 3000 вірменських збігців. Св. Отець поручив Ап. Делеґатові в Сирії займитися нещасними.

В Каїрі в приявности короля відбулося торжественне відкриття міжнародного конґресу туристики.

В Америці замкнено в останних трьох місяцях 6.000 кін, бо не оплачувалися.

12,000.000 безробітних було в січні ц. р. в Злучених Державах Півн. Америки. Амер. Професійний Союз жадає заведення 30 годинного тижня праці. Це далоби працю около 7,000.000 безробітних.

Американська міліонерка Німка Еллі Вендель лишила в спадку 400 міліонів долярів. Претенсії до спадку мало 2300 осіб, але тільки троє з них його одержало.

Кінофабрики банкротують. В Америці впав „Парамавнт“, в Німеччині в м. р. припинило виробництво 59 кінофабрик, між ними „Терра“ й „Емелька“.

Музулмани в Бруссі в Туреччині збунтувалися, коли в мечеті зачали читати коран по турецьки а не як досі по араськи.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. МИ ОДЕРЖАЛИ 70 ЧИСЕЛ „Н. ЗОРІ“ З 1932 ЯК ЗВОРОТ. ТОМУ ЩО НА ОПАСЦІ НЕ ПОДАНО АДРЕСИ НАДАВЦЯ, А ПОЧТОВА ПЕЧАТКА ЗОВСІМ НЕЧИТКА, ПРОСИМО ОТСЕЮ ДОРОГОЮ ВП. НАДАВЦЯ, ЩОБИ ЗВОЛИВ ПОДАТИ НАМ АДРЕСУ.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Українська фабрика оцту повстане незабаром в Стрию. Фабрика буде продукувати спіртовий та овочевий оцет.

Українська шевська кооператива „Дерма“ повстала у Львові на Личакові. Членський уділ у висоті 50 зол. з подвійною порукою, вписове 5 зол. Кооператива відкриє незабаром у Львові свій власний склеп з обувою.

Гуртові ціни в Польщі виказують у січні б. р. невеликий зріст. Це відноситься передовсім до рільничих продуктів. Натомість показчик гуртових цін промислових продуктів виказує знижку.

В біжучій соймовій сесії має бути ухвалений закон про конверзію короткороченцевих кредитів у рільництві на довгороченцеві. Це відноситься до зобовязань приватних і банкових. Довги мають бути зліквідовані до 7 літ з тим, що в перших двох роках будеться сплачувати лише проценти. Процентова стопа при тій конверсії виноситиме 6—6.5 проц.

Запас золота в Поль. Банку виносив 31 січня ц. р. 512,000.000 зол. Тепер на підставі нової ухвали заг. зборів П. Б. границя його емісійної здібности виносить 1,706.700.000 зол. З кінцем січня ц. р. сума банкнотів в обігу виносила 1,116.600.000 зол.

Занепад банків в Польщі. В 1924 р. було в Польщі 122 приватних банків, в 1932 р. вже тільки 55. Тепер ліквідується 12 банків, так що фактично є 43 банки.

Скількість запротестованих векслів в Банку Польським помітно змаліла. В грудні м. р. було 1. 93 проц. запротестованих векслів, у січні б. р. 1.57 проц.

Нові сірники мають появитися на ринку при кінці ц. м. Вони будуть білі, імпреґновані, з новою етикетою, де буде зазначене число сірників. Ціна пуделка 10 сот., пачки з 10 пуделками 95 сот.

Львівські автобуси перевезли в жовтні 1931 р. 105.867 осіб, в жовтні 1932 р .96.500 осіб. Доходи їх спали з 39.331.65 зол. до 28.132.20 зол.

Львівські трамваї перевозять чимраз менше людей. В жовтні 1931 р. перевезли трамваї 3,869.992 особи, в жовтні 1932 р. 3,185.262 особи, отже на 784.730 осіб менше. Дохід трамваїв виносив в жовтні 1931 р. 769.230.30 зол., в жовтні 1932 р. 639.509.82 зол., отже на 129.693.48 зол. менше. („Львуф в цифрах“ ч. 10, 1932).

Спожиття пива зменшилося від січня 1932 до січня 1933 на 40.8 проц.

В Москві підписано умову, котра продовжує на дальші два роки діяльність мішаного польсько-совітського торговельного т-ва Совпольторґ. Рівночасно представники польського промислу ведуть в Москві переговори з совітськими фінансовими кругами.

Довги Німеччини виносили при кінці 1932 р. 93 міліярди нім. марок. З того 11.7 міліярдів припадає на хліборобство, коло 28 міліярдів на міську посілість, 22.2 міл. на комунальні довги, решта на всі інші ділянки життя. На заграничні довги припадає 26 міліярдів. Відсотки від тих довгів дуже високі, від 6 до 8 проц. річно.

Італія вивезла в січні ц. р. за 454 міл. 112.620 лір (в січні м. р. 524,793.671 лір), привезла з заграниці за 668 міл. 721.792 лір (в січні м. р. 731,141.120 лір).

Нафти добуто в цілім світі в 1932 р. 73,375.370 гектоліт. менше, як в 1931 р.

Під проводом ОО. Василіян відбудуться тридневні

Реколєкції для священиків

в Реколєкційнім Домі ОО. Єзуітів у Львові.

Початок реколєкцій в понеділок 27 лютого ц. р. о год. 19.

Зголошення слати на руки о. Настоятеля Реколєкційного Дому у Львові, вул. Дунін Борковских ч. 11. 1-1

Біржа

ГРОШІ: Амер. доляр в прив. оборотах 8.91 зол.; канад. доляр 7—7.30; нім. марка 2.10—2.12; 100 чеськ. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50—35 зол.

ЗБІЖЖА: Підволочиська: Пшениця двірська 30.50—32; пшениця селянська 29.50—30; жито двір. 16.75—17; жито сел. 15.75—16.25; ячмінь 13; овес 15.25; гречка на мливо 16.50—17; кукурудза 13.75; фасоля біла 18; фасоля краса 18.50; сімя конопляне 26—27; просо 15; лен 37; конюшина чер. 90; мак синий 136; макух льн. 18; ґрис пшен. 7; ґрис житн. 7.50 зол. — Львів: Пшениця двір. 32—32.50; пшениця сел. 31—31.50; жито двір. 18.25—18.50; жито сел. 17.25—17.50; мука пшен. 50% „00“ — 57—57.50; мука житня 55% „00“ — 34—34.50 зол. — Інші курси незмінені. Пшениця й гречка дорожіють, жито дешевіє.

НАБІЛ: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла екоп. і десер. 2.50; за 1 л. молока 15—17 сот.; за 1 л. сметани 70 сот.

ЯЙЦІ: Центросоюз платив за 1 кґ. яєць 1.55 зол.; Маслосоюз за 1 копу яєць 4.60—4.80 зол.

МІД: Кооп. „Рій“ продає мід: гірський 3.20—3.50 зол.; липовий 2.50—3.00; гречаний 1.60; з ріжних цвітів 2 зол. за 1 кґ.

Жертви

Впр. о. Андрій Михаліха в Шклі зол. 1 для сироти по священику. — Впр. о. Петро Коцюбинський, Трибухівці, п. Бучач зол. 1 для сироти по священику. 1—1

1) Впр. о. А. Хлистун Wateroliet 1 дол. на прес. фонд „Нової Зорі“.

2) Впр. о. Іван Савицький, Росохач, п. Гвоздець зол. 5 на кат. пресу.

3) Впр. о. Лев Воробкевич, Білобіжниця зол. 3 на катол. пресу з нагоди вінчання п. Т. Пастушенка з п. Надією Снігуровичівною.

1) Впр. о. Юліян Бачинський, Бойківці, п. Тернопіль зол. 3 для сироти по священику на лікування.

2) Впр. о. Роман Горчицький, Лішнии. п. Устє руське зол. 2.50 для сироти по священику.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні
Др. Альбін
ординує від год. 3—5. 3—10
ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.
Лічить задавненого рака без операції.

КІНА

АДРІЯ: Вулькан сміху.
АТЛЯНТІК: Аріяна.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Чорний капітан (Джон Берімур).
МАРУСЕНЬКА: Чорний капітан (Джон Берімур).
МІРАЖ: Райська ніч.
ОАЗА: Огнище та ревія.
ПАЛЯС: Ясноволосий сон (Лілліяна Гарвей).
СТИЛЕВЕ: Опир Парижа й ревія.
УТІХА: Плян „В“ і ревія.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Forto zapłacone ryczałtem
Рік VIII. Львів, неділя, 26 лютого 1933. Ч. 14 (612).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцька ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.
Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Краків 105.867.

Чума зі Сходу

З приводу свого ювилею проф. виленського університету М. Здзеховский виголосив промову. В ній Здзеховский доторкнувся „польської дійсности", ствердживши, що польську суспільність ціхує тепер податність на „чуму, що вдирається зі Сходу". „Заразні тої чуми, говорив проф. Здзеховский, вже глибоко вдерлися в орґанізм нації. Задурманені чудернацьким й огидним парадоксом, в якім лежить суть большевизму, що рабство, панщина і топтання людської гідности це поступ, а свобода це буржуазний пересуд, ми готові приняти це як доґму. Словом на цілій лінії збольшевичення думки, завмирання змислу чи радше морального почуття".

Голод і редукції на Україні

З Москви доносять: Ізза недостачі поживи і неспроможности виживити робітників цілий ряд фабрик масово редукує робітників та технічний й адміністраційний персонал у фабриках України. В харківській фабриці „Серп і Молот" з 15.000 робітників зредуковано 7.000, в Дніпропетровську звільнено з 8.000 робітників 3.000. Таксамо в більших металюрґічних заведеннях донецького і криворіжського басейну зредуковано понад кільканацять тисяч робітників. Скількість безробітних в СССР наслідком редукцій постійно росте. Зредукованим робітникам відбирають по 2 тижнях апровізаційні картки.

Криваві передвиборчі заворушення в Німеччині

Вбиті і ранені. — Між раненими катол. священики.

Чим близше до дня виборів боротьба в Німеччині стає все більше завзята. В Бухгольці ранено в сутичці 11 осіб. В Крефельді на передвиборчім вічу кинено вонючу бомбу. Повстала страшна паніка. Одного з провідників Центра б. міністра Штеґервальда ранено револьвером у голову. Кількох католицьких духовних, котрі хотіли успокоїти напасників тяжко ранено. Орґан Центруму „Ґерманія" звернувся з зазивом до Ґінденбурґа, щоби він інтервеніював. В Облядені прийшло до сутички між республиканським райхсбаннером і гітлерівцями. Два райхсбаннерівці тяжко ранені. В Гамбурґу застрілено одну жінку підчас боротьби комуністів з гітлерівцями. В Берліні сутички тревають майже щодня. Застрілено власника одного комуністичного льокалю. В Шпандаві у боротьбі комуністів з гітлерівцями вбито 2 особи і 3 ранено.

Японці наступають на Пекін

З Токіо доносять: Японці наступають в напрямі Пекіна, щоби заволодіти зелізною дорогою. 30-тисячна китайська армія находиться в трикутнику Пекін, Чао-Янк-Су і Нін-Лінґ. Японське мін-во війни заборонило оповіщувати про операції в Джеголю, крім того, що подає урядовий комунікат. З Мукдену доносять, що Японці вишлють дві дивізії та значну скількість літаків. Японська делеґація в Женеві повідомила Секретаріят Союзу Народів, що провінція Джеголь се частина Манджурії. Тому чужі війська (себто китайські) не можуть там перебувати. Делеґація заповідає, що японські і манджурські війська не посунуться поза Великий Мур, хіба що змусять їх рухи Китайців.

Втік з „раю" на літаку

Кілька кільометрів від Бістуни під Лідою осів большевицький військовий літак. В літаку був машиновий кріс. Летун легко ранений. Втікач заявив, що належить до ескадри в Мінську, втік з Большевії і просить о право азилю. Летуна перевезено до Вильна. Прізвища його досі не усталено.

Другий замах на Русвельта

Велике обурення викликала в Злучених Державах Півн. Ам. вістка про другий замах на Русвельта. Між подарунками, які одержав Русвельт, була бомба. Почтовий урядник звернув увагу на великий тягар пачки. З великою обережністю її отворено та унешкідливлено бомбу. Вона була зроблена з пустого гарматного набою, наповненого щільно порохом і динамітом.

„Кульгава качка"

Згідно з постановою американської конституції президент Гувер складе свій уряд 3 березня б. р. в полудне. Президент Русвелт зложить присягу щойно на другий день пополудни. Отже через 12 годин не буде в Америці президента. Це енкі називають жартівливо „лейм дак" (крива качка). Одначе рік 1933 останній, в котрім витвориться таке положення. До конституції внесено поправку, яка усуне сю аномалію. В 1937 р. наслідник Русвелта обійме владу безпосередно по витасненні каденції уступаючого президента.

Святиня Лями на виставі в Шікаґу

Одна з найцікавших особливостей шікаґівської вистави буде старинна святиня Лями. Її привіз з Тибету до Швеції знаний подорожник Свен Гедін. Вона має золотий дах і величезне богацтво орнаментів. В порівнанні з ультрамодерними будинками святиня творитиме вдаряючий контраст. Будинок святині розберуть, запакують у скрині і вишлють до Америки, де його зложуть знов шведські робітники. Святиня складається з 30.900 деревляних частин. Зложення її вимагатиме величезної зручности, терпеливости й дбайливости.

Поширюйте католицьку пресу!

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

КОНФЕРЕНЦІЇ

В СПРАВІ РОЗБРОЄНЬ А ДІЙСНІСТЬ.

(Від нашого заграничного кореспондента).

Ніколи так богато не відбулося конференцій, нарад і зїздів представників найбільших і наймогутніших держав у справі розоруження і забезпечення мира, як в останніх кількох літах. Та ніколи знова держави не видавали такі великанські суми на уоруження як саме в часі тих конференцій розоруження. І се діється серед найтяжших економічних відносин, серед нужди й недолі міліонів безробітних, серед загального зубожіння і заломання торговлі, промислу й рільництва, і то в часі, коли комуністи вихісновують скрутне економічне положення і загрожують всесвітною революцією. Ознаки сеї демонської акції являються то тут то там і неначе підземний гук звіщають можливість загального перевороту й катастрофи.

Якіж причини того ненормального стану? Є їх аж дві. Одна се зусилля Франції вдержати й забезпечити собі геґемонію в середній Европі, яку здобула для себе побідною війною. У великій антанті, коли Америка відсунулася від европейських проблемів, бо вже не було на чім робити „бізнес", коли Анґлія мусіла звернути головну увагу на свої кольонії, підбурювані комуністами, а Італія переводила фашистівську *перебудову своєї держави — одна* Франція могла спокійно й без важніших перепон використати сприяюче положення і зібрати овочі побіди. Росія горіла в отни революції й комуністичні експерименти відсунули її вплив від справ міжевропейської політики й на довший час звязали її руки. Надто увага Росії звернена тепер на випадки далекого Сходу. Німеччина здоптана й скровавлена лежала у ніг гордої побідниці й ще богато потрібуватиме часу, щоби загоїти свої рани й сконсолідуватися внутрі та скріпитися на вні.

Так Франція могла обняти геґемонію над молодими державами, які повстали „з ласки антанти" на [illegible] битої Австрії й поконаної Німеччини. Так повстала т. зв. Мала Антанта, політично й фінансово зависима від Франції і Польщі як вірна союзниця також мілітарно й фінансово спомагана Францією.

Та згодом наступили зміни на некористь Франції. Фашистівська Італія прийшла не лиш до повної сили, але росте в могучу модерну державу, з якою тепер всі мусять числитися. Се спричинило між Італією і Францією сильне суперництво, бо їх інтереси перехрещуються і на Середземнім морі й на Балкані й у Малій Азії і Сирії і на побережу північної Африки. Крім того Італія має жалі, що не заплачено їй призначену ціну за виступ у світовій війні. Також Німеччина помимо сильних вну-

трішних потрясень щораз більше вертає до сил, вилічує тяжкі рани й тим самим вертає постепенно її вплив на европейську політику. Се дуже непокоїть Францію, а перед її тяжкою совістю стає заєдно марево „реванжу“, а ще більше непокоїть її наближення Німеччини й Угорщини до зненавидженої Італії. Се все каже їй уоружитися від стіп до голови.

Та не лиш Франція видає великанські суми на власне уоруження а також помагає Малій Антанті, особливо Чехословаччині й Югославії. І коли французька преса безнастанно обраховує італійську збройну силу й кричить на весь світ, що Італія перепачковує зброю до Угорщини та робить тайні умови з Німеччиною, то знов італійські дневники точно подають нові уоруження Франції і скрупулятно нотують кілько вагонів оружа та які калібри армат переходять до Югославії. Також Польща в боязни перед натиском зі сторони Німеччини за ревізією трактатів й усуненням коридора, не лиш не зменшує буджету на уоруження а підносить з кождим роком.

Отже хоч конференції великих держав про розоруження тревають майже три літа, хоч представники держав виголосили сотки високопарних промов, хоч списали стільки паперу, що можнаби з нього, як сказав Муссоліні в Торіно, вибудувати американський хмародер, хоч поодинокі держави висилюються на ставлення щораз нових предложень, то помимо того на далекім Сході, в Китаю і Манджурії, ведуться кріваві війни з нелюдською жорстокістю, а всі держави Европи щораз більше зброються, видумують щораз новіші технічні уліпшення, їх хемічні інститути виробляють щораз більше трійливі ґази. А все те на „забезпечення тревалого мира“.

Друга дуже важна перепона до дійсного переведення загального розоруження та тим відсунення небезпеки війни се міжнародня продукція оружа, яка потрафила в руках небогато людей зібрати величезний капітал, якого зиски залежать від можливо найбільшої продукції военних матеріялів і знарядів. Розуміється, що тим капіталістам не залежить на обмеженні розброєнь, але навпаки: вони порушують всі можливі пружини, щоб їх акції не падали, а щораз більше помножували їх і так мільонові зиски. За звідомленням Союзу Народів з 1925 р. існують ось такі провідні міжнародні фабрики оружа: Американська „Бетлеєм стіл корпорейшен“, англійська „Віккерс“, японська „Містуї“, італійська „Терні й Ансальдо“, чехословацька „Скода“ і французька „Шнайдер-Крезот“. Перед всесвітною війною творили ті фірми враз з німецькою фірмою Крупа спільний картель під назвою „Юнайтід Гервей Стіл Корпорейшен“. З почином всесвітної війни той картель розвязався, та мимо того мали вони тайне спільне порозуміння. По війні знова зробили ще тісніший картель з виїмком фабрик Крупа, бо по верзайськім мирі та фірма перестала виробляти зброю й военні матеріяли. Тепер тим „капіталістам війни“ поводиться знаменито. Льондонська фірма „Віккерс“, що в 1914 р. працювала капіталом 7 мілїонів фунт. штерл., нині вже розпоряджає капіталом 20 міл. фунт. штерл. Чехословацькі фабрики „Скоди“ по війні у повній зависимости від французької фірми „Шнайдер-Крезот“ ось у такім темпі побільшують дівіденди: 1920 р. 5 проц., 1921 р. 8.5 проц., 1922 і 1923 р. 10 проц., 1924 р. 12.5 проц., 1925 р. 13.75 проц., а 1930 р. 28.5 проц.

Найбільшу ролю відограє французька фірма „Шнайдер-Крезот“, яка так легко позбулася найбільшого конкурента німецького Крупа. Родина Шнайдрів зачала свій інтерес 1832 р. тим, що купила збанкрутований французький арсенал зброї. З початку виробляли головно льокомотиви. Щойно коли оден з членів фірми, Евген Шнайдер, став послом, перетворили фабрики на виріб оружа, головно армат, під назвою: „Шнайдер Фрерс е Компані“. Монахійський журнал „Гохлянд“ подає, що в часі від 1885—1914 р. та фірма випродукувала 44.560 армат ріжного калібру. 1911 р., можна сказати, весь французький зелізний промисл опинився в руках фірми „Шнайдер е Комп.“

В часі всесвітної війни та всевладна фірма звернула особлившу увагу на часописи. Вперед субвенціонували, або просто сказати, підкупили найбільше впливові парижські дневники. Відтак купили на власність: „Еко де Парі“ і „Журне індустріел“. З початком 1930 р., коли занадто загрожувала фірмі „небезпека“ розоружень, закупила вона велику скількість акцій впливового „Журналь де Деба“, а 1931 закуплено акції найбільшого й найповажнішого парижського дневника „Ле Тан“. Туринська „Стампа“ запевнює, що фірма „Шнайдер-Крезот“ набула ще богато інших французьких журналів, котрі стало підтримують імперіялістичні змагання французької мілітарної політики. Розуміється, що така преса, зовсім залежна від могучої фірми достави оружа, не лиш поборює ідею розоружень, але намагається збільшувати запотребования военних матеріялів. Про се так пише названий висше „Гохлянд“: „Коли інші способи не дописують змусити котрусь державу до збільшення зброєнь, тоді нароком поширюється ложні вісти про нові зоруження сусідних держав, щоб так тероризувати парляменти й уряди до ухвалювання нових сум на зброю. Послідовно розписується про напруження і тертя між державами, бо чим більш непевні часи, чим близша небезпека війни, тим ліпше стоять інтереси таких фірм і підприємств“. Туринська „Стампа“ додає: сконтролювати такі поголоски просто неможливо. Часто є се брудний трік; нераз звичайні фальшиві вісти ;та чи в однім чи другім випадку вони все неправдиві.

Також великі позички, які так великодушно уділяє Франція „своїм“ державам, стоять в тісній звязи з інтересами фірми „Шнайдер-Крезот“. Як запевняє наведена висше „Стампа“ ті позички у великій мірі присилається зависимим державам у формі армат фірми „Шнайдер-Крезот“.

Що тут говориться про французьку фірму, те саме з відмінами відноситься і до інших світових фірм виробу оружа.

І як серед таких умовин можна надіятися дійсного загального розоруження. Хто знає, чи ті крикливі предложення делеґатів держав на крикливих і так реклямованих конференціях розоружень не випрацьовувані в кабінетах военних фірм?

Тому поки суспільність Европи не відродиться католицьким духом, поки католицька Церква при помочи катол. Акції, католицьких Орґанізацій, католицької преси й також католицьких політичних партій не буде мати рішаючого впливу на політичне, суспільне й державне життя народів, доти годі поважно говорити й надіятися на дійсне розоруження і забезпечення міжнародного мира, за яким так тужать і якого всі горячо очікують. — (Н).

В ВИДУ НЕПЕВНОСТИ ЗАВТРІШНЬОГО ДНЯ ПОВИНЕН КОЖНИЙ ПОДБАТИ ЧИМ СКОРШЕ ПРО ОБЕЗПЕЧЕННЯ СВОЙОГО ЖИТТЯ В ОДИНОКОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТОВАРИСТВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „КАРПАТІЯ“ ЛЬВІВ,

ПРАВОСЛАВЯ

СЕРЕД ГАЛИЦЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В АМЕРИЦІ

„Діло“ в ч. 233 помістило було статтю під заголовком: „Православія, автокефалія, фанаріоти“. Як автор статті підписаний др. Семен Демидчук. Подає він у найзагальніших зарисах пропаґанду православя серед Словян, передовсім Українців, в Америці від самого почину їх переселення аж досі.

Хоч зміст статті далеко не вичерпує зазначених у наголовку справ, мимо цего артикул гідний уваги. У ньому подані не тільки інтересні моменти з московсько-схизматицьких затій між нашим народом, але слідне намагання автора представити річ можливо безсторонно. А це вже щось значить як на „Діло“, котре у релігійних справах подає читачам звичайно таку каламаху й нераз так підправлену сосом тенденційности, що годі визнатись, де правда.

В повному розумінні ваги справи, порушеної др. Д—ом, піднесемо важніші думки його виводів, доповнимо їх і з католицького становища насвітлимо найболючіший епізод нашої Церкви в Америці се є релігійне ренеґатство гуртка галицьких священиків-націоналістів.

Православну пропаґанду серед греко-католиків розпочала релігійна місія, яку Росія оснувала на Алясці в перших десятках 19 ст. для російських поселенців. Хоч продано Аляску 1867 р. Америці, місія лишилася на місці. З чимраз більше змагаючимся напливом словянського елєменту до Америки, зоріентувалися амбасадори, що можна булоб приєднати тих Словян для русофільських ідей. Отже перемінюють релігійну місію на чисто п о л і т и ч н у. Так пішла в рух пропаґанда православя серед греко-католиків. Її жертвою падуть у першій мірі очевидно темні Лемки. Російська прелесть манила у свої сіти і гр. кат. духовенство. Першим апостатом від віри був галицький свящ. Г р у ш к а. Відтак розпочалася біготня навперейми під православне кропило галицьких дячків і недокінчених студентів. Були це найнебезпечніші аґітатори схизми, тимбільше, що вештались у кругах своїх кревняків і односельчан. У Петербург йшли рапорти про тріюмфальний похід православя. Російська преса по обох боках океану снувала пророцтва про скору і неминучу ліквідацію Унії на амер. суходолі.

Справді тривожні хвилі настали тоді для грекокатолицтва. Ап. Столиця у свідомости великої небезпеки поставила тоді нашим еміґрантам епископа в особі василіянина о. Сотера Ортинського.

Тепер інтензивність православної пропаґанди виявилась у нечувано дикому завзяттю і тій зоольоґічній ненависти до Унії, яка ціхує рос. неронівщину кінця 19 ст. на Холмщині. Нервом московської місії був золотий дощ рублів і лож з цілим хороводом споріднених гріхів. В 1913 р. побирає там 800 „місіонарів“ пенсію від петерб. Синоду. Православні церкви, завершені характеристичними ординарними копулами-цибулями, ростуть справді як гриби по дощі навіть там, де нема й горстки православних. В Шікаґу пр. построєно величаву церкву, а з браку свідомих вірних поставлено — як жерельно подає др. Демидчук — рос. Жида як правного заступника храму перед урядом!..

Подаючи навіть дуже побіжну генезу православного наступу на гр. кат. Церкву, не можна не згадати ще двох імен — Евлоґія і Тихона. У статті др. Демидчука, про яку пишемо, мимо важних моментів і цікавих подробиць навіть нема згадки про суттєву річ пра-

вославного руху, а саме про діяльність щойно згаданих поборників Унії.

Це були центральні постаті. У їх руках збігалися протягом двох десяток літ нитки рос. пропаґанди в Америці. Вправді на тамошнім терені не працював безпосередно Евлогій, але він творив теорію і робив проекти, якими послугувались оберпрокурори Саблєр, Самарін, Ізвольський, амбасадори і місіонарі. Піддержку в тій роботі мав і в протестантських сектах, бо стояв на чолі анґльо-російського товариства, що мало за ціль зєдинення протестантських церков з православно-східними (Anglican and eastern ortodox Churches Union).

Знова еп. Тихон, пізніший московський патріярх, кермував православною акцією безпосередно на терені, резидуючи при соборі св. Михаїла в Ню-Йорку. Молодий тоді, бо ледви 30-літний, енергічний єпископ дав православній пропаґанді небувалий розмах. Руку Тихона сильно відчув у своїй дієцезії перший український єпископ Ортинський.

Розвал Росії і рос. церкви по війні сейчас дався відчути і в Америці. Пропаґанда православя втратила на силі, а рос. батюшки позбавлені піддержки з Петербурга почали орґанізувати „автокефалії“, щоб удержатись на поверхні життя. І настав між православними такий розґардіяш, бунт і рознуздання пристрастей, що навіть Американці, навиклі до сектанських спорів говорили: „Сам чорт переорав межі між восточними ідолопоклонниками“.

В тому часі досить ґротескову ролю відограли і „цивілі-самосвяти“ зпід знаку Липківського. Збогатили вони наш досвід ще одним доказом, як глибоко ґанґрина Москви вжерлася в душу Придніпрянців. Липківці пішли боротьбою не тільки проти гр. кат. Церкви, але розбивали навіть наші просвітні та господарські установи, тому що вони основані Галичанами, мовляв, „Поляками“...

Оттак виглядають у головних зарисах наслідки московсько-православної пропаґанди між нашими переселенцями в Америці.

Приглянувшись тій боротьбі, можна шляхом дедукції зробити левні й очевидні заключення. Завзята, неперебірчива у засобах боротьба Росії з гр.-кат. Церквою вправді зробила успіхи, але остаточно не знищила її, бо таки знайшла великий опір так у нашому церковному проводі як і в народі.

Вище зясовані схизматицькі затії ставлять у властивім світлі непочитальну демаґоґію радикальної, націоналістичної і взагалі ворожої нашому америк. епископатові преси, яка на тамошних владик звалює релігійне ренеґатство упавших одиниць. На жаль, цей — хтось висловився — „мишуґізм“ знаходить відгомін у ліберальній пресі Старого Краю. Якби не та підпольна робота домородних ворогів, дефензива Унії перед наступом схизми та сектанства булаби улекшена.

Нині далі йде завзята борня за католицьку душу греко-католиків в Америці. Саме змагання в імя правди навіть з переможним ворогом — ще не страшне. Як ріжні нації в історії, так і катол. Церква на деяких своїх відтинках дорого нераз платила за те, що її оборонці затратили принцип боротьби за найвищі ідеали. Ось що діється на наших очах зі старою архикатолицькою церквою в Еспанії, заложеною в зарані християнства самим апостолом народів Павлом! Сучасні її визнавці, не маючи під боком войовничої Картаґіни, так обезсилились у квієтизмі, достатках і привілеях, що як прийшов революційний переворот, не мають можности ставити безвірству треблі і крок за кроком уступають.

Одначе на американськім терені

впало забогато трупів з нашої сторони. Біль і жах проймає віруючу людину на згадку про многих дезертирів, не так звичайних рядовиків, як проводирів — священиків. Стид палить лице, читаючи листу апостатів, яку перед десятками літ започаткував свящ. Грушка, а яку недавно доповнив гурток греко-катол. відступників від віри з поміж котрих один навіть вложив на свою голову мітру схизматицького єпископа. Про це у слідуючій статті. К. П.

Маленький фейлетон

ВІТАМІНИ

Погоня за вітамінами перейшла в останніх літах у правдиву вітаміноманію. До успокоєння умів певно причиняться нові досвіди славного берлінського ґієніка й фізіольоґа проф. д-ра Рубнера. Вправді досліди Рубнера виказали, що наша їжа з зернистих ростин не має в собі майже ніяких вітамінів, зате в звірячих харчах, молоці, яйцях, деяких орґанах звірят (головно печінці) є богато вітамінів; менше в самім мясі. З овочів і ярин усі мають вітаміни; та ярини й так творять лиш 4—5 проц. нашої щоденної їжі, а овочі пересічно лиш 2.5 проценту. Огрівання зменшує кількість вітамінів до половини, в овочах о одну пяту. По думці професора Рубнера нема чого боятися, щоби ми споживали за мало вітамінів, як лиш наша їжа буде мішана й часто змінювана. Квашена капуста задержує дальше вітамін Ц (протигнильцевий чинник; його недостача викликує страшну хоробу ґнилець — цинґу інакше шкорбут). Вітаміни Ц є подостатком в бараболі, моркві, буряках і молоці. Найновіші досліди виказали, що навіть у консервах ярин, овочів і мяса, надибується подостатком вітамінів.

Не трать надій, молодче! Свіфт, славний анґлійський письменник, автор „Подорожей Ґулівера“, так основно перепав при іспиті в Дубліні, що в Оксфорді не хотіли йому позволити скінчити студії. (Смайлс).

Реміснича нарада в Станиславові

Від нашого кореспондента.

В попередньому числі згадали ми про святочне отворення першого українського цеху в Станиславові. В звязку з цим святом відбулася 12. ц. м. в домівці цеху нарада ремісників Станиславова й делегатів з інших міст. Присутніх ок. 60 осіб. Провід нарад: Микола Кривецький, переплетничий майстер зі Львова — предсідник. Іван Розумович, ковальський майстер з Надвірної і Северин Снігурович, бляхарський майстер зі Станиславова — містопредсідники, Осип Галібей і мґр. Ярослав Ясенницький — секретарі.

По виборі проводу витолосив серед загального зацікавлення о. др. Кушнір обширний реферат про конечність організації на краєву міру українських ремісників та добуття нами міст.

— Згадуючи про наші стремління в останніх часах створити сильний середній стан, поставив бесідник питання, чи є в нас настільки сил, щоби це осягнути. І відповів: Сьогодня маємо вже настільки українського міщанства, правда не зорганізованого ще якслід, що можемо почати перші кроки в напрямі творення міцного середнього стану, який одиноко дасть запоруку успіхів історичної боротьби нашої нації. Теперішній час кризи найдогіднішa хвиля до організації українських ремісників, бо тисячі ремісників і їхні родини загрожені в своїому існуванні. Тому мусять ремісники подати собі руки й гуртуватися в фахових організаціях. Коли вони скажуть собі: не уступимо з теперішних наших скромних покищо позицій, а навпаки хочемо поширити наш стан посідання, тоді добудемо для наших товарів ринки, усунемо безробіття й згодом перейдемо до промислу. Тільки з таким підходом розвяжемо питання українського міста, двигнемо ще більше наше село, станемо нацією в повному розумінні цього слова. Одначе найперше мусить українське ремісництво усунути байдужність і мале зацікавлення ним серед інших верств нашого народу. Українськими цехами мусять всі зацікавитися. Тоді вернe довіря до ремесла, котре знов зі своєї сторони відплатить за це солідністю своїх виробів. Бесідник вірить, що тут допоможе богато преса. Живий контакт між ремісниками й дальше між їхніми організаціями та врешті щорічні зїзди, які нормуватимуть ремісничу політику, приспішать осягнення великої мети.

Неначе доповненням цінних думок о. др. Кушніра були виводи п. В. Целевича з Львова. По національному й політичному відродженні почали ми по війні розгортати господарську ділянку. З господарським відродженням безумовно пічне переважати наш вплив по містах. Передумовою до цього є переформування теперішніх наших міських організацій до потреб міста. Коли міська парохія — крім суто церковних справ — мусить собі ставити інше завдання в місті, як на селі (опіка над допливом українського елементу зі села, його евіденція, тощо), тоді й освітні й господарські товариства мусять пристосовитися до потреб міста. Послідовно пе-

ведений клич „свій до свого“ доведе до вирівнання виробничих цін українського міста й села. Заслїплені в гаслі кооперації не звертали ми потрібної уваги на приватну ініціятиву, в тому випадку на ремесло, тож не диво, що далеко нам ще до самовистарчальности. Проблиски в напрямі добуття міста вже є ((професійна організація дозорців у Львові, цех у Станиславові тощо) й недалекий вже той час, коли поодинокі галузи ремесла для усунення безробіття кинуть свою надвижку на північно-західні українські землі.

Сенаторка Кисілєвська, що переказала привіт від Парляментарної Репрезентації, підчеркнула відрадний обяв, що починаємо цінити ремесло з національного й практичного боку, бо ось пр. не страшимо вже дітей, що пішлемо їх до ремесла, коли не будуть учитися. Бесідниця бажає, щоби наш ремісник дорівняв своїми виробами солідности нашого селянина (пр. масло). Українські вироби мусять бути гідні українського імени. Рівночасно мусить ремісник уміти дати про себе знати, звертати також чималу увагу на рекляму.

Вартісні думки висказали також дальші бесідники, як п. Т. Жаровський зі Станиславова про необхідність співпраці ремесла з купецтвом, п. Галібей зі Львова про добре калькулювання виробничих цін, солідність і чесність українського ремісника й брак доброї реклями, дальше п. Демянчук з Надвірної про поборювання нечистої конкуренції, потребу статистики наших ремісників, котра викаже, де є брак а де надмір даної галузи ремесла.

П. А. Добрянський зложив привіт від Народньої Організації Українців Львова й висказав побажання, щоби міщанство провінціональних міст гуртувалося також в подібні організації.

По виясненні п. П. Трачем статуту українського ремісничого цеху й вказанні доріг, як засновувати такі організації, що згодом мусять зєднатися в Союзі українських цехів, приняли зібрані слідуючі резолюції:

1) Реміснича нарада скликана в Станиславові дня 12. II. 1933 стверджує, що заінтересування Українського Громадянства ремеслом є зворотною точкою в житті українського міського населення. — 2) Взиває край, щоби в якнайкоротшому часі покрив міста і містечка фахово-ремісничими організаціями. — 3) Ставить собі ціллю своєї праці зберегти для українського ремесла ті продукційні ділянки, котрі до нього досі належать, аж найдеться властива дорога до перемінення ремесла в новий продукційний устрій. — 4) Уважає властивою дорогою до цієї переміни цей шлях, який не вестиме до зубожіння самостійних досі ремісників. — 5) Уважає за відповідне поборювати при помочі корпораційної організації та нормувати невідповідну конкуренцію великого промислу, який нищить наше ремесло. — 6) Звертає увагу на творення заводових ремісничих спілок, які являються прямо необхідними до удержання господарського існування ремісників. — 7) Взиває фахові спілки та ремісничі організації до переводжування оцінки виробів своїх членів — та працювати під кличем: — „За солідність укр. ремесла“, — щоби нею здобувати дальші ринки збуту. — 8) Стреміти до примусових цехів, якщо хочемо мати успіх в нашій праці. — 9) Взивається загал укр. ремісництва до творення ремісничих каст у всіх осередках нашого краю. — 10) Взивається, щоби укр. ремісники в своїх стремліннях і працях та господарських починах стояли твердо та зберігали правди католицької Церкви. — 11) Взивається українське Громадянство розвинути фахове шкільництво як також розвинути опіку над ремісничою молодю. — 12) Для унормування всіх проблемів ремісничого життя булоби побажаним відбувати щороку ремісничі конгреси в краю.

Відспіванням народнього гимну закінчилася ця важна нарада.

ВИКАЗ ПРЕМІЙ ОБЛІГАЦІЙ І. СЕРІЇ 3% ПРЕМІЄВОЇ БУДІВЕЛЬНОЇ ПОЗИЧКИ ВИЛЬОСОВАНИХ А НЕЗГОЛОШЕНИХ ДО ВИПЛАТИ.

50.000 зол. № 947245, — По 10.000 зол. № 36369, 45088, 52079, 88554, 591263, 702108, 860945, — По 1000 зол. № 17414, 26372, 29358, 30153, 30177, 35765, 44598, 44608,45334, 51807, 56226, 65885, 66226, 73514, 98539, 108805, 135361, 151138, 178806, 215865, 216544, 232592, 236103, 236687, 237680, 269195, 302562, 329382, 333302, 339553, 385410, 394687, 478263, 489720, 491031, 517056, 571036, 581282, 583735, 591130, 599988, 611909, 614941, 677937, 724096, 742688, 747154, 752300, 775805, 776858, 783039, 797049, 797848, 805131, 838284, 853420, 867943, 940417, 948110, 948918, 950967, 953479, 953638, 957828, 959364, 959928, 962996, 963081, 981204, 983603, 987533, 990433, 994111, 996135.

Виховувати не значить ніщо инше як давати добрий приклад. (Розеттер).

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Що писало „Слово“, „Дзеннік Польскі“ і „Батьківщина“.

Щож писала галицька преса так наша як і польська 1882 р. з приводу появи Апостольського Письма в справі віднови василіянського Чина? Той Чин, частина нашої Церкви як також нашої суспільности, мусів бути привернений до властивої йому ціли, для сповнювання його завітного завдання: піднесення католицького життя в нашім народі і поширювання католицизму між незєдиненими .І ту ціль мала на оці булля папи Льва XIII. Середник ужитий до тої ціли не подобався нашій суспільности і вона на нього зареаґувала. Найбільше заінтересовані, самі ОО. Василіяни, заложили протест не так зі злої волі і властивого бунту проти своєї власти, Протоігумена й Апостольської Столиці як з несвідомости свого кроку. Се видно з того, що тодішні ОО. Василіяни, поучені своїм законним Настоятелем, свої протести відкликали і по кількох тижнях підписали подяку Римському Престолови за буллю. А потому по своїм силам помагали вони навіть матеріяльно вже реформованим монастирям і навіть самі приступали до реформованих Василіян, бо переконалися, що реформа це спасення Чина[200]). Підписали протест з несвідомости, під сильною пресією нашої тодішної опінії. А ту опінію, некорисну для реформи Чина викликав і поширював у нашім краю і поза ним чинник історично ворожий Чинови і нашій Церкві: православна Москва, яка хотіла невдоволенням з причини буллі спричинити відступство нашого народу від унії.

Підкуплене[201]) російськими рублями „Слово“ писало: „Галицкая Русь требуетъ отъ Рима, чтобы все такъ дѣлалось въ русской Церкви якъ было съ давенъ давна, не пристанетъ, не согласится на ніякія польскими Валленродами изъ Женсни[202]) и Римомъ намъ накидаемыи нововведенія“, — себто реформу, бо „безъ синода ничего не смѣетъ у насъ дѣлатись а особенно вводити іезуитовъ ет Комп. Того уставъ русской церкви и ея исторія требуетъ“.[203])

Ту думку поділяла вся наша тодішна суспільність й майже всьо духовенство, також несвідоме того, чия рука крилася за „Словом“. І тому висилано до Св. Отця Льва XIII. зухвалі протести.[204]) Низше подаю голоси преси в справі реформи Чина. При тім замічу, що поява булі про віднову Чина була великою несподіванкою для нашої суспільности. Редактори часописів „Слово“ і „Дѣло“ не зорієнтувалися відразу в справі появи буллі. Перший з наших газет про реформу Чина подав вістку „Пролом“ в ч. 8 з 13 мая по нім „Дзеннік Польскі“ в ч. 111 з 14 мая, відтак виступило „Зеркало“, яке в 10 числі з 15 травня 1882 помістило на чільнім місці стих п. з. „Слабодухамъ“. Навязуючи до боротьби наших послів в соймі, звертається „Зеркало“ в другій части стиха до Єзуїтів, по них пише з легковаженням про Василіян, що у Василіян нема сили ані на них стоїть Русь. Аж коли Василіяни виступили в „Ділі“ і „Слові“ з протестом проти реформи, тоді „Зеркало“ за дві неділі, бо 1 червня в 11 числі писало пеани в честь Василіян. Дивна концепція сили катол. Чина! Коли Чин не бунтувався проти своєї влади, був без вартости, а як зачав летіти в глибину бунту проти своєї власти, тоді йому честь! Одно гідне замітки в „Зеркалі“. Коли інші часописи поміщували подвійну дату стару і нову як пр. „Дѣло“ ч. 39 з „22 мая (3 червня)“, то „Зеркало“ перше стануло на розумній основі, писало одну дату „15 мая“ і більше нічого. „Зеркало“ помістило вже 15 мая крім стишка два розговори, карикатуру папи Льва XIII. та інші малі нотатки. По „Зеркалі“ відізвалося „Слово“, яке вийшло ві второк 16 мая, ч. 48, в новинках. Того самого дня появилася з довгою статтею „Батькôвщина“, ч. 10 з 16 мая. „Дѣло“ ,хоч вийшло в середу 17 мая 1882, не вспіло ще зорієнтуватися що писати. Аж 20 мая, в суботу, виступило воно зі статтею: „Чи се послѣдне слово“. Того самого дня виступило і „Слово“ з довжезною статтею „Змартвыхвстанцы. Реформа Чина св. Василія В. Будущность нашей Церкви и ея іерархія“.

По „Проломі“ виступив другого дня, то є 14 травня 1882 р., „Дзеннік Польскі“[205]), що виходив у Львові, і забрав голос у справі реорґанізації Василіянського Чина. Не згадує він виразно про буллю Св. Отця, лиш натякає на неї. В статейці „Дзенніка Польского“ поданий вірний перебіг конференції у намісника Потоцкого. Є в ній деякі цікаві замітки про епископа Ступницького і про становище намісника Потоцкого; тих заміток нема в інших документах. Автор статті мусів бути присутний на конференції 29 квітня 1882 р. в намісництві, або написав статтю з поручення намісника, котрий тому, що вже появилася булля про віднову Чина — звільнив від тайни учасників згаданої конференції.

Подаю цілий той допис, який збиває статті „Діла“ і „Слова“ та висвітлює правду про перебіг конференції у намісника. В „Ділі“ і „Батьківщині“ як також в „Слові“ подано невірно і сам перебіг конференції і гадки епископів, висказані на ній. Авторови статті в „Дзенніку Польскім“ знаний вже зміст буллі як видно з порушених в ній справ.[206])

„Dziennik Polski“ N. 111. з 14 мая 1882. в „Хроніці“ писав: O reorganizacji Zakonu OO. Bazylianów piszą nam ze Lwowa: Kiedy ks. metropolita Sembratowicz zwiedzał klasztory OO. Bazylianów, znalazł szczególnie w Żółkwi pewne braki i wyraził z tego powodu zamiar poddania klasztorów tych pod władzę metropolitalną.

---

200) Так приступили до реформи перші три клерики старих Василіян: Кулик, Стек і Куницький далі священики оо. Земба, Жуковський, Будзилович, Тибінка й Островерха, хоч вони в перших днях підписали протест.

201) Жерельні докази на продажність москвофільської преси я вже наводив в уступі: Політична сторона Реформи Чина, покликуючись на документи з царської канцелярії. Гл. частина II. Вел. Реформи ст. 19.

202) Під „Валленродом з Женсни“ (Рясної) розуміє „Слово“ протоігумена о. Сарницького. Він мав в Рясній малий фільварок, мабуть на спілку з братом.

203) Гл. „Слово“ ч. 50 з 11 (23) червня 1882.

204) Що протест світського духовенства був зухвалий, показують слова: Impugnamus in troductionem PP. Jesuitarum in monasterium Dobromilense... et negamus Sanctitatem Vestram vel minimum jus habere alienis bonis disponendi“... Вкінці протесту протестуючі пишуть таке: Itaque ad pedes Sanctitatis Vestrae devotissime provoluti rogamus enixissimis precibus: Sanctitas Vestra dignetur clementissime injuriam hac Bulla in Ecclesia nostra causatam ad pacificandam hoc inaudito facinore ecclesiam per abrogationem dictae Bullae pacem restituere“. Гл. Записки о. Ю. Дація ст. 127—133. Другий протест до Папи має такі вирази: „Novissima bulla est medium non tantum Orientem ab unione cum ecclesia romana abhorrens, sed et conditiones nostrae unionis valde concutiens“ і жадають від св. Отця, щоби propter sinistram informationem Sanctitatis Vestrae (verosimiliter per protohegumenum) dictam Bullam ad pacificandam populi et cleri rutheni aegritudinem benigniter revocare. Гл. Письмо Ап. Нунціятури в Відні в держ. архіві. Ректифікат 69/pr.

205) Dziennik Polski. Rok XV. Wychodzi codziennie. Wydawca i redaktor odpowiedzialny: Józef Laskownicki. Z drukarni Dziennika Polskiego.

206) Припускаю, що автор статті міг бути поінформований намісником або о. Яцковским Т. І., котрий міг знати про зміст буллі скорше навіть від її появи але держав в тайні її зміст. Аж коли руські часописи (Дѣло і Батькôвщина) подали невірно зміст конференції, він дає пояснення згідні з правдою.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

Ponieważ OO. Bazylianie przyjmując wraz z dyecezją lwowską w r. 1702. unję, zastrzegli sobie, że podlegać będą wprost papieżowi, tak jak przedtem podlegali nie władyce lecz wprost patrjarsze w Konstantynopolu, więc prowincjał OO. Bazylianów, ks. Sarnicki udał się do papieża z prośbą, aby raczył zaprowadzić w Zakonie OO. Bazylianów takie reformy, jakie uzna za stosowne. Po zbadaniu gruntownem tej sprawy postanowił papież poruczyć Jezuitom naukę w zakładzie teologicznym zakonu OO. Bazylianów w Dobromilu i udał się do rządu austrjackiego z prośbą o wykonanie tego postanowienia.

Ministerstwo wyznań i oświaty przesłało akta tej sprawy namiestnikowi hr. Potockiemu z wezwaniem, aby co do sposobu wykonania tego postanowienia Stolicy Apostolskiej wysłuchał zdania ks. metropolity Sembratowicza, ks. arcybiskupa Wierzchlejskiego, ks. biskupa Stupnickiego i prowincjała OO. Bazylianów ks. Sarnickiego. Pan namiestnik sprosił wspomnianych dostojników na naradę poufną, a gdy się zebrani dowiedzieli o przyczynie zebrania, wystąpił ks. Stupnicki z opozycją przeciw takiemu postanowieniu stolicy apostolskiej. Dopiero po przedstawieniu im przez p. namiestnika, że co do meritum sprawy rząd nie może nic zmienić, gdyż zakon OO. Bazylianów podlega wprost papieżowi, żądali biskupowie obrz. grec., aby Jezuici, obejmujący kierownictwo zakładu teologicznego w Dobromilu, przeszli na obrządek grecki. Pan namiestnik zauważył, że profesorowie udzielać będą jedynie nauk teologicznych, które dla obrządku greckiego są te same, co i dla innych katolickich obrządków, zaś liturgji nauczać będzie unita. Zebrani zgodzili się wkońcu na zamierzone reformy. Dodać winniśmy, że profesorowie zakładu teologicznego OO. Bazylianów w Dobromilu, zostali już zamianowani...“.

Церква в Кривчицях

Громада Кривчиці спала досі сном блаженних. Ніякого знаку життя не давала про себе ані на полі релігійнім ані культурно національнім. Старенький парох Знесіння (Кривчиці належать до Знесіння) не проявляв ніякої діяльности. Також й світські люди зовсім не цікавилися життям Кривчич. Дивним це видається, коли зважити, що Кривчичі це передмістя Львова. Отже не тяжко булоб львівським товариствам навязати контакт з Кривчичами та повести, а принайменше започаткувати культурно-освітну працю. Цего на жаль не зроблено.

Цю бездільність використали наші сусіди і повели зі здвоєною енергією працю. Побудували косцьолок, позакладали культурно-освітні товариства, до яких втягнули богато наших людей. І нині Кривчичі мають характер майже чисто польський. В такім незавидніім стані застав Кривчичі новий священик о. Володимир Харина. Цей молодий священик зрозумів, яке велике значіння мають для нас Кривчичі, як гідьлвівська громада і взявся щиро з великою енергією та запалом до праці над релігійно-національним піднесенням Кривчич. В теперішних обставинах найможливіше є зорганізувати кривчицьких Українців коло гр. кат. церкви і тим самим відтягнути їх від костела та польських товариств Але наша церковця находиться в оплаканому стані. Сум душу огортає, коли дивитися як виглядає Храм Божий. Місцевий Комітет парохіяльний з о. Харином на чолі постановив відновити свою церковцю. Та на це потрібно грошей, яких серед самих кривчичан не дасться зібрати, бо всіх греко-католиків у Кривчичах є около 150 душ. переважно бідні, а богато з них мало свідомих. Зачати серед них освідомлюючу роботу від збірок дасть якраз противний висліл.

Тому то вище згаданий Комітет звертається з горячим проханням до української суспільности, щоби прийшла йому з матеріяльною помічю в тім труднім положенню. Це буде рівночасно принукою для тих мало свідомих з поміж нас, а нам поможе розбудити релігійне і національне життя Кривчиць.

Гроші просимо слати до Кооп. Банку „Дністер“ на вкл. книжочку ч. 16159. Комітет.

Поширюйте передплату!

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець приймив 15. II. на торжественній авдієнції професорів і студентів домініканського Папського унів. в Римі „Анджелікум“ (600 осіб) з домініканським ґенералом М. Жійет-ом на чолі.

Для чеської Праги іменував св. Отець одночасно двох епископів-помічників: мітрата Фр. Заплеталя з Вишеграду (Прага) й каноніка Антонія Ельчкнер-а з Праги.

19. II. прочитано в прияві св. Вітця декрет, що безпечно можна беатифікувати блаж. Джемму Ґальґані.

Св. Конґр. Обрядів матиме ц. р. 7 передприготовляючих засідань, 9 приготовляючих і 8 загальних засідань.

В Римі виголошено в останнім часі дуже богато конференцій на релігійно-культурні теми.

Гр.-кат. парохію в Луцьку мають незабаром заснувати.

Кардинал Фавльгабер виголосив 12. II. знамениту проповідь про христ. родинне життя, пригадуючи науку Церкви виложену в енцикліці ,Касті Коннубії“.

Продовж 10 літ швайцарська молодь власними силами зорґанізувала величезне товариство доброї преси, що видає тепер близько пів міл. брошур і має сотки визначних членів.

О. Консідін, що вернув недавно з місійних країв до Риму, відвідав отсі краї: Палестину, Зайорданію, Сирію, Ірак, Індію, Бірманію, маляйський півострів, Сіям, Індокитай, Китай, Корею, Японію, Філіпіни, голяндські сх. Індії, Цейльон, Кенію, Танґаніку, Уґанду, Конґо, Камерун, Ніґерію, Золоте побережжа, Сагару, Альжирію й Туніс.

Ірляндці заповідають ц. р. 4 паломництва до св. Землі й до Риму.

У Мюнхені (Баварія) вийшов у накладні Кезельпустет нім. переклад церковної історії еп. Евсевія з Кесарії. Коштує 4.50 мк.

Нова Мелхітська (кат.) архіепархія за Йорданом сягає від Йордану, Мертвого моря й р. Вади на заході до сирійської пустині на сході й королівства Геджас на полудні до Джебель Друзо на півночі. Осідок архіепископа в Аммані.

В Індії відбувся кат. конґрес, у якім взяли участь представники всього кат. населення. Обговорено пекучі потреби кат. життя в усіх ділянках.

В Шікаґу відбувся зїзд 75 бібліотекарів катол. виховних інституцій в Америці.

На Китайців, що навертаються, найбільше враження робить звичайно молитва „Отче наш“ і те, що кат. Церква призначена для всіх народів.

Найбільше тепер навернень у середній Африці; найприємніше працювати на місіях у Японії й на Джаві.

У Тегерані (Персія) відсвяткувано ц. р. перший раз торжественно річницю коронації Папи. Приявні були майже всі християнські й магометанські дипльомати в Персії.

Недалеко Мандрасу (Індія) одно поганське село не мало води. Довідався про те Салезіянин о. Чінятта й своїм коштом вибудував людям глибоку криницю. З вдячности ціле майже село навернулося.

У Міязакі (Японія) отворили католики великий приют для вбогих.

У Ватикані будують нову термоелектричну централю. Відновляють також частинно церкву св. Петра.

Під веселую хвилину...

Хоч які тепер тяжкі часи, а таки не без того, щоб не трапилася весела хвилина. Такої хвилини зазнав напевно кождий католик, котрому попало в руку 38 ч. „Нового Часу“ зі статтею „Діти сатани в католицьких перах“. В тій статейці орґану, котрий уже довго з фурією нападає на Преосв. Григорія, Епископа станиславівського, нагло і несподівано повіяло — ніжним і делікатним леготом. Сталося диво: той сам орґан, котрий не лишав сухої нитки на Станиславівськім Владиці, закидаючи Йому, що всю нашу суспільність тягне в безодню, — тепер уже пише, що справа має ся інакше, именно, що то станиславівського Владику тягнуть в безодню!... Хв. Редакція „Н. Часу“ навіть настільки „благородна“, що відкриває станиславівському Владиці очи на тих злочинців, котрі таке виправляють і пише, що роблять се — „діти сатани“, котрі „вбралися в католицькі пера“. Що більше! Хв. Ред. „Н. Часу“, сконстатувавши (нарешті!) невинність Владики в тім, що є безодня і є наближування до безодні, признає навіть, що „Епископа сам Бог поставив на сторожі етичних засад“. Виходилоби з того, що й редактори „Н. Часу“ повинні слухати Епископа. Ба, коли редактори „Н. Часу“ думають, що Епископа „тягнуть в безодню“ діти сатани і що Епископ того не бачить і не знає, а вони, т. є редактори „Н. Часу“ бачать се і тому знають. А що між редакторами „Н. Часу“ мусить бути і якась особливо „добра“ душа, отже не хоче, аби катол. Епископ марно тратив час на додумування, хто саме ті „діти сатани“. Отже робить Епископови прислугу і пише дослівно так:

„А Преосвященому Епископові Хомишинові порадимо: Дітей сатани шукайте не серед націоналістів, але трохи блище себе: серед своїх видавництв, у яких діти сатани вбралися в католицькі пера і Вас, Преосвященний, тягнуть в безодню.“

По протиставленні двох слів, котрі ми вище підчеркнули і по інших річах, котрі весело боряться з граматикою і льоґікою, моглиб ми дати до пізнання, котрий з адютантів наших ґенералів написав ту ельокубрацію. Та не називаємо його по імени тому, бо ануж він в добрім замірі перестерігає катол. Епископа перед катол. пресою, а виявлення його чесного імени булоби для нього небажане. Зрештою побачимо, як той „провідник 40-міліонової нації“ буде дальше поводитися супроти Владики і вкраденої у Нього книжки. Покищо нам весело читати благородні поради уділені Преосв. Григоріеви в націоналістичній пресі, яка досі кромі лайок не уділяла тому Владиці нічого більше. Отже хоч ті поради і звернені проти нас, з приємністю їх нотуємо і просимо дальше не випускати нас зі своєї опіки.*)

*) На злобну замітку, що „Н. Зорю“ фінансується 60 тисячами зл. річно „з продажі ерекціонального поля“ — відповідаємо, що Хв. Ред. „Н. Часу“ пише неправду. Бо коли ходить о „фінансування“ нашого орґану, то воно вимагає річно далеко більшої суми ніж 60.000 зл., коли ходить о недобір, то він виносить далеко менше ніж 60.000 зл., а коли ходить о розпродажу ерекціонального поля, то з того „Н. Зоря“ не одержує буквально ні одного сотика. Чесна Ред. „Н. Часу“ мабуть чула, що десь дзвонить, але видко не знає де.

Нема іншої драбини, котра велаб до неба, тільки хрест. (Стара анґлійська приповідка).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

УКРАЇНСЬКА ЗАГАЛЬНА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ

Випуски 19—21.

2) Випуск 20 закінчує т. II. УЗЕ. Гасел є в нім 1723. Ілюстрацій 175, з того 32 відносяться до України. Гарніші ілюстрації: Дім Просвіти у Львові, Пряшів і гр. кат. семинарія, пустиня, Андріївська церква в Київі, Парнас, виїзд полку синьожупанників на Україну, церква Нотр Дам, Рига, Венецька площа в Римі, Рio де Жанейро, Рогатин, Церква XIV в., Роттердам. Довші гасла отсі: Прокопович, Просвіта, Прусія, Псалтира, психольогія, пшениця, Рен (Райн), Раковський, Рентґенівські проміння, реторика, речення, ризи, Рим, римська історія, література, мистецтво, римське право, рівнання, рід, Рідна Школа, рік, ріка, родина, рогата худоба, розвиток, Розумовський, Роман, романський стиль, р. мова, російська література, рос. мова, музика, Російська соц. федеративна республика, Росія, роскіл, ростинні судини, Ростислав, Рудницький, Ромунія, ром. література, ром. мова, ром. мистецтво, Русин, Русов, Русь, Руська народна Рада, рухавка. Між церковними діячами є 11 уніятських, 5 православних. Світських діячів: письменників, політиків, вчених, мистців і т. д., є в тім випуску: українських 138, російських 68, польських 40. Богато німецьких, французьких, італійських й інших.

До сего випуску долучено дві кольорові мапи: земна куля, кольонії, та шляхи, засоби поживи I. і II.. Співучі птахи України, отруйні ростини України, порцеляна I. і II., мотилі I. і II. всі кольорові, (крім II.). Дальше йдуть таблиці: народознавство I. і II., людські раси I. і II., людина т. II. III. і IV. (дві кольорові), історія розвитку, онтоґенія (ембріольогія) I. і II., кістяк I. і II., кров (кольорова), Людина V., VI., домашня птиця, дрібні сільсько-господарські тварини, коні, рогата худоба, книжки I. і II., залізниці I. і II., пластика I. і II., прикладне мистецтво I. і II., парові машини, парові кітли і повітроплавство I. і II. Всі картини, так кольорові як і другі, виконані справді по мистецьки. Ілюстраційні таблиці виконав ф. А. Брокгавз у Липську. Наша УЗЕ в своїм виконанню дорівнує зовсім конверзаційному Лексиконові Гердера (III наклад — Фрайбурґ 1907). Папір нашої енциклєпедії навіть ліпший, бо грубший і біліший, лише що Гердера (католицький) має 8 томів і том має 1912 сторінок, коли наш том має 1312. Та се на наші, ще до того післявоєнні відносини великий здобуток і культурний поступ. А не треба забувати, що наша УЗЕ не може розходитися на радянській Україні і нам далеко до німецького поступу. Притім і почта і цло друків і заграничних кольорових таблиць дуже дорогі. Наша УЗЕ без порівнання гарніша як Брокгавза — Ефрона російська, лиш обемом менша.

На малім обемі УЗЕ дуже відбивається сама річ під оглядом науки. При письменниках не подано ні їх праць, лиш де-не-де, ні місця, де вони і коли видані, бодай два три; не подано також літератури[1]), де можнаби прочитати оцінку творів та діяльности. Енциклопедія повинна бути жерелом, де можна черпати відомости і знання про дані справи. Все розбивається тут о малий обем УЗЕ. Сподіємося, що по вичерпанні першого накладу редакція подбає про ширший обем УЗЕ. В звязку з малим обемом, вийшли деякі гасла неповні. І так: при Теофані Прокоповичу не подано, що він був спершу уніятським василіянським монахом, вчився в Римі у Єзуїтів, потім вернув на православіє. Перенявся засадами протестантськими і йшов по невільничому на руку цареві Петрови I. в поневоленні православної церкви. Для особистої карієри вирікся католицизму і свого народу. Се один з гробокопателів України. Він автор Духовного реґляменту для Синоду, який вийшов 1720 р., якраз тоді, коли українські епископи з митрополитом Кишкою відбували славний Замойський Собор, де йому як василіянському вихованкови радше випадало бути. Колиб був остав католиком, бувби при своїх здібностях віддав велику прислугу нашій Церкві й навіть доступив більшої карієри як псковське, а потім новгородське епископство і ласка Петра Великого. Ту ласку стратив Прокопович, бо по смерти Петра I. виступила проти нього партія Стефана Яворського, такого самого перевертня як Прокопович. І Яворський[2]) був Українцем, походив зі Львова а перейшов на службу схизмі. За цариці Анни Прокопович здобув знов давніший вплив, але вже не мав того значіння, що за Петра I. І не надовго, бо 1736 р. помер. Його письма вийшли в XVIII ст. в Кеніґсберґу і Липську по латинськи, а в російськім переводі в Петербурзі 1765 р.

При протестантизмі належало подати, що він відкидає також науку про св. Тайни тай св. Письмо не все приймає, а се тому, бо в деяких книгах св. Письма, як у посланію св. Якова, виразно осуджені протестантські засади.[3])

Про псалтиру написано в УЗЕ за богато, іменно що десь там уживали псалтир для вороження (треба було тоді подати, де се практикувалося). Натомість не подано, що у нас вийшло кілька видань перекладу Псальмів, як о. Д-ра Сарницького, о. Слюсарчука, о. Бачинського: Псалтирь въ язицѣ церковно-словянскôмъ съ переводомъ на языкъ народно-рускій. Львôвъ 1903 і о. Д-ра Левицького. Для науки і практичного життя се важніше як „гадательні псалтирі“. Віршовані переводи псалтири наведені УЗЕ як Куліша, Максимовича, Лесі Українки, Франка і др., без церковної апробати, не віддають вірно змислу псальмів. Належало також зазначити, що на деякі псальми написав Бортнянський клясичні музичні твори.

Подано мильно деякі імена рос ські, як Пуришкевіч, коли повинно бути Пуришкевич.

При римській літературі, мистецтві і др., належало подати дещо про римську фільософію Варрона, Ціцерона, Сенеки, Квінтіліяна і др. Здається, це булоби важніше, як римська мітольоґія. Сенека знаний більше як фільософ, ніж як драматурґ, як це подано в УЗЕ (ст. 1238). При римськім праві не згадано ні слівцем про найславнішого римського юриста Доміція Ульпіяна (170—228), котрий за ціс. Александра Севера був префектом преторії і мав велику пошану. Написав 81 книг: „Ад едіктум преторіс“, „Ад едіктум еділіум куруль.“, і 51 книг „Ад Масуріюм Сабінум“; крім того фраґменти.

При романському стилю подано: „баziліка у формі лат. хреста“. А чи є який інший хрест? Хіба форма нового трираменного хреста, після котрого ніде не будують. Вистарчить писати: в формі хреста.

При гаслі „російський“ не подано нічого про російську фільософію, а вона не така маловажна, щоби про неї нічого не написати. При російській музиці подано хибно: Пашкевіч — має бути — ич. Таксамо хибно подане імя Глінка, бо Глинка був Білорусином, отже належало його подати без зміни: Глинка. При Олексії Розумовськім, рос. мін. освіти (1748—1822), добре булоб зазначити, що він був дуже схильний до католицизму.

Се ті малі похибки, які я замітив в 20-тім зшитку УЗЕ. Їх дасться в дечім направити при гаслі фільософія або унія (Прокопович, Яворський, Пузина), чи при яких інших, або і в додатковім томі. За богато також друкарських помилок. В коректі вставлено місцями цілі нові речення, а се вже не коректа але радше новий поправлений текст.

Випуск 21. Буква С — до гасла словяно-сербська мова. В отсім найновішім зшитку УЗЕ, яким зачався третий том, є 1181 гасел зі всіх ділянок науки. З загально реліґійних є 36 гасел. З українських церковних діячів 21 католиків, між ними 9 Василіян (о. Сарницький, Скрипецький, Саховський-Оникевич, Сеницький, Симонович, Сінкевич, Січинський, Сильницький, Сінґалевич Іван). Зі світ. духовенства поміщені: Сильвестер Сембратович, кардинал, Селецький Кирило, священик, Сімович Михайло, ґен. вікарий для укр. греко-католиків на Буковині і Мараморощині, Сінґалевич Михайло, архіпресвітер митрополичої Капітули у Львові, Січинський Микола, Скоморовський Келестин (уложив нім. укр. словник виданий Партицьким і переклав Єрмака), Скородинський Микола, львівський епископ, о. Сліпий Йосиф, ректор Дух. Академії. З православних церковних діячів поміщено в сім зшит 14. Довші гасла отсі: Самойлович, самохід, Сатурн, Свенціцький, свиня, світло, світова війна, світова історія, Св. Письмо, Святополк, Святослав, Село, селянин, Сембратович, серце, Сибір, Сербія. Сербсько-харватська мова, сербська література, сербська музика, сир, Сицилія, сірка, сірчана кислина, Січ, Січинський, Січові Стрільці, Слива, Словацька мова, Словаччина, словінська література, Слово о полку Ігоревім, Словяни.

При Саванаролі сказано неточно: „за непослух папі Олександрові VI повішений і спалений“. Це правда, що він був ще з другими двома Домініканцями повішений і спалений, але не за сам непослух. Саванароля не був ні еретик ні святий, але як еретик і схізматик та бунтар проти св. Престола засуджений. Був він побожний, але пристрасний. З актів процесу не можна мати ясного образу його вини. Акти процесу сфальшував нотар Чекконі.

При довших гаслах можна мати наукове поняття про даний предмет, короткі дають лиш поняття або виясненя предмету. Ілюстрацій з портретами в цім зшитку є 141, всі гарно виконані, переважно оригінальні. Гарніші: Салюстій, Сапфо, Сараєво, Свенціцький, Сембратович Сельвестер і Роман, Святополк і дружина, монети з портретом Святополка I, Серет, церква св. Івана, Сивуля, вершок Горґанів, Синай, Сімпльон, Славсько.

о. М. Каровець ЧСВВ.

---

[1]) Подано при деяких польських письменниках як Пулаский, Пшездецкий, чеський як Пуркіне і др.

[2]) Ст. Яворський був Рязанським митрополитом а від 1702 р. сповняв обовязки патріярха. 1701 р. став предсідником св. Синоду, † 1722 р. в Москві.

[3]) Пор. Соборне посланіе Якова 1. 22; і 2. 17—19. „і чорти вірять та дрожать“, а се не подобається протестантам.

Робити історію здібні не матеріялістичні догми, тільки виключно ідеалістичні струї. (Карло Сфорца).

Серед журналів

„УКРАЇНА“. Недавно появився в Київі 1—2 зш. за 1932 р. відомого журналу „Україна“, що його почав був видавати і редагував М. Грушевський. Журнал вийшов заходом Соціялекономічного Відділу Укр. Академії Наук. Тому два роки большевицька влада закрила сей корисний журнал. Отже недавно появилося подвійне число „України“. Зовнішно є це вірна копія старої „України“, але її дух цілком новий і всеціло опертий на марксівсько-ленінівській ідеольогії. Перші чотири статті не мають взагалі нічо спільного ані з Україною ані з її історією. Дальші 3 статті критикують ідеольогічні „блуди“: М. Грушевського, С. Єфремова, Гермайзе й інших. Найцікавіший відділ журналу се наукова хроніка, в якій подані звіти про діяльність Археольогічного Комітету Археольогічного Музею, археографічної, культурно-історичної і інших комісій Академії.

„CURRENT HISTORY“ (Біжуча історія), кн. І. за січень 1933. В книжці кілька інтересних статтей. В першій обговорює американський публіцист і знаток прогібіційних справ Люіс М. Гекер справу дозволу продавати легке пиво. Він заявляє, що евентуальний дохід з продажі пива може винести річно найвище 240.000.000 долярів а сподіваний дефіцит 2.000,000,000 (два міліярди) долярів. Отже пусті надії деяких Американців, що знесення прогібіції поправить буджет Злучених Держав Півн. Америки. Крім того істнує величезна і сильно розвинена нелеґальна фабрикація алькоголю, котру не так легко знищити. Одним словом: чи сюди чи туди, то клопіт з прогібіцією. В іншій статті п. з. „Німеччина змагає до революції“ пише колишній нім. міністр загр. справ Кільманн, що скорше чи пізніше в Німеччині прийде до революції. А дальше: „Якаб там з початку і не була німецька революція, то вона скінчиться революцією комуністичною“. Одинокою силою, яка спиняє Німеччину на похилім шляху є авторітет Гінденбурґа і райхсвера“. Нині Гінденбург і Гітлер разом, але чим скінчиться та спілка покаже майбутність. Анґлійський катедросоціяліст Сідней Уеб розписується широко про „свободу“ в Совдепії. В статті старається доказувати, що робітнича свобода в Совдепії більша як в західноевропейських державах. На жаль, на Заході Европи ще є багато таких, що вірять сальоновим прогульковцям до Совдепії. — М. Дін в статті „Американська політика супроти Росії“ пише, що Америка визналаби большевиків де юре (большевикам йде про гроші і технічну поміч О. О.), колиб вони виявили добру волю співпрацювати з Америкою на Далекім Сході (проти Японії), крім того мусілиби узнати довги, які затягнув в Америці Керенський, як також винагородити американським горожанам сконфісковані маєтки, які виносять 800 міліонів долярів. Вкінці жадає, щоби большевики перестали вести комуністичну пропаґанду, котру веде Комінтерн в цілій Америці. При кінці зошита поданий зміст відповіди японського уряду на т. зв. „рапорт Литтона“. З обширної відповіди видно,що Японія добровільно не уступить з Манджурії. Японія боронить тези, що Манджури заложили з власної ініціятиви державу. Манджури установили власну державу, щоби боронитися перед китайською анархією і насильством поодиноких китайських ґенералів. Японія стоїть на становищи сторожа манджурського права на самоозначення і в тім (каже япон. уряд) навіть іде по лінії інтенції Союза Народів.

Ор. От.

Кождий Мадяр се напів гузар, напів адвокат. (Бісмарк).

політичні вісти

ЗАКОН ПРО УНІВЕРСИТЕТСЬКУ АВТОНОМІЮ сойм ухвалив у другім і третім читанні. Поправку послів Українського Клюбу, щоби до числа високих шкіл у Польщі зачислено також український університет у Львові, відкинено. В справі українського університету промовляли пос. Л. Макарушка і Загайкевич. За новим законом голосували ББ і Жиди.

МІЖ ПОСЛАМИ І СЕНАТОРАМИ клюбу ББ, як пише „Кур. Львовскі“, повстало сильне невдоволення з деяких постанов законопроекту про самоврядування. Деякі грозили навіть розломом. Тому марш. сойму не дозволив на поіменне голосування над законопроектом.

ГІТЛЄР в передвиборчій промові заявив, що колиб навіть не здобув у виборах до парляменту більшости, то готов правити також при помочі меншости.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ КАРЛО заявив кореспондентові „Журналю“, що заворушення в Ромунії це робота комуністів і що вони згодом знов зачнуть свою „роботу“ в Ромунії.

В ЦІЛІЙ РОМУНІЇ відбуваються численні увязнення комуністів. В Букарешті з 1263 увязнених випущено на волю 800. Прочих поставлено перед воєнний суд.

МОСКОВСЬКІ „ІЗВЄСТІЯ“ дуже радуються із ратифікації большевицько-французького договору про ненапад. Співають пеани Польщі й Еріотови за їх миролюбивість. Натомість страшенно відають на Гітлера, котрий на їх думку, як головну ціль поставив собі боротьбу з комунізмом.

КОМІСАР ДЛЯ ВОЄННИХ СПРАВ СССР Ворошилов заявив, що положення на Далеких Сході вимагає зміцнення рядів червоної армії.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА переповнена статтями на теми заграничної політики. Головні проблеми це: договір Малої Антанти, польський коридор договір про ненапад з СССР, відношення до Німеччини Гітлера й Італії Мусолінія. Освітлення порушених проблем це образ повного хаосу, суперечностей і розпучливе пошукування виходу з грізного замотаного положення.

НА НАДЗВИЧАЙНІМ ЗАСІДАННІ Ради Союза Народів предсідник Іманс ствердив, що дотеперішні спроби Союза полагодити китайсько-японський конфлікт скінчилися невдачею.

В ЯПОНСЬКІЙ ВИСШІЙ ПАЛАТІ в дискусії над справою уступлення Японії з Союза Народів підчеркнено, що представники білої раси вмисно цькують азійські народи до боротьби щоби унеможливити їх зєдинення проти Заходу і визволення зпід впливів білої раси.

„ВСЕ МОЖЛИВЕ“. На запит ред. „Івнінґ Стантанрту“, чи Японія виступить з Союзу Народів, представник Японії в Женеві сказав: „Все можливе... Японія дальше стоїть на становищі, що японсько-китайський спір повинен бути полагоджений безпосередно обома державами.

В МАНДЖУРІЇ над совітською границею відбудуться весною великі маневри японської армії.

В ІРАКУ (давній Мезопотамії) росте протианґлійський рух. На чолі сего руху стоїть б. міністр Ясін Паша.

РУСВЕЛТ відбув з анґлійським амбасадором конференцію. В політичних кругах сподіються у звязку з тим скорого скликання світової економічної конференції.

ВІЙНА МІЖ ПЕРУ І КОЛЮМБІЄЮ треває дальше. Підчас останнього наступу Колюмбійці стратили 167 вбитих.

НОВИНКИ

Заходом Марійського Т-ва Пань відбудеться дня 28 лютого 1933 р. о год. 17. в домівці М. Т. П. при вул. Руській 10 відчит ВПреосв. Кир д-ра Івана Бучка п. з. „Жінка в Католицькій Акції“.

Відкриття вистави образів відбудеться в неділю 26. ц. м. о год. 12 в пол. в новій салі Національного Музею (вул. Мохнацького 42). Участь у виставі беруть: паризька група українських мистців (18) і запрошені мистці Французи й Італійці (24). Вступ 1.50 зол. Вистава потреває короткий час.

„Під знаком апострофа. Чи український інтелігент може навчитися писати правильно?“ Під такими гаслами відбудеться в неділю 26. ц. м. о год. 5. попол. в салі „Бесіди“ (Рутовського 22. І. пов.) заходом Т-ва Письменників і Журналістів дискусійний вечір на тему болячок сучасного українського правопису. Вечір започаткує короткий реферат д-ра М. Рудницького. Вступ за добровільними датками.

Посвячення домівки „Центробанку“ у Львові при вул. 3 Мая ч. 15 відбулося 21. ц. м. Посвячення довершив Преосв. Іван Бучко з духовенством.

Маслосоюз відкрив у Львові дві нові крамниці, при вул. Потоцького ч. 60 і Бальоновій ч. 16.

В Тернополі уладили студ. Т-во „Молода Громада“ і спорт. Т-во „Поділля“ Академію для вшанування 15-ліття бою під Крутами.

В Золочеві відбулася заходом студ. Т-ва „Молода Громада“ святочна Академія в роковини бою під Крутами.

В золочівській тюрмі перебуває тепер около 50 політ. вязнів, головно селян. Увязнено їх переважно за летючки ОУН, розкидувані по селах Золочівщини підчас Йорданських Свят.

В Бурштині заложено філію Т-ва українських ремісників, промисловців і торговців „Зоря“. Вписалося 73 членів. Головою Т-ва став п. О. Будний.

Районовий просвітянський інструкторський курс відбувся в Микитинцях заходом філії „Просвіти“ в Станиславові. Вакладав мґр. М. Кушнір. Учасники курсу: 60 виділових читалень „Просвіти“.

Каса хорих в Станиславові замкне з днем 1 березня ц. р. санаторію для сухітників у Ворохті.

В Сяноку підчас вправ 2 п. саперів сержантови випала з рук запалена петарда і впала на пушку з порохом. Внаслідок вибуху 14 жовнірів ранених, з того 7 тяжко.

В Борщеві помер трагічною смертю адвокат д-р Андрій Лунів, зять о. В. Навроцького.

В Надвірній згорів тартак фірми „Польська Фореста“. В тартаку працювало 400 робітників. Шкода виносить кількасот тисяч зол.

Польські студенти у Варшаві демонстрували в звязку з новим законом про високі школи. Група студентів внесла на університет трумну з демонстраційними написами, потім поклали її на вулиці перед університетом. Поліція інтервеніювала. У Львові вивісили куклу на Акад. Домі при вул. Лозинського 7. Серед збіговища поліція зняла куклу. Заповіджений на 22. ц. м. студентський страйк зачався у Львові 23. ц. м.

Всім учителям варшавських приватних шкіл виповіджено службу. Як причину виповідження власники заведень подають непевність положення. Не знати, кажуть, які програми обовязуватимуть, кілько кляс буде скасованих і котрі предмети будуть надобовязкові.

Безробіття в Польщі зросло за тиждень о 4.724 осіб. Статистика виказує, що тепер в Польщі 280.799 безробітних.

Сніжні бурі шаліли в Еспанії, Франції та в півн. Італії.

ТОРГОВЛЯ БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ Вільгельма МЕРКА
Станиславів, вул. Сапіжинська ч. 11.
Першорядні товари на реверенди та інші священичі одяги, шовки, полотна, капи, ковдри, коци у великому виборі. — Ціни умірковані — сплати ратальні. 173--3

Відбудова заваленої частини Ватиканської бібліотеки скоро поступає вперед. Св. Отець від часу до часу сам слідить за роботою й тішиться успіхами.

Радіостацію ультракоротких филь заложив Марконі крім Ватикану також у Кастель Гандольфо недалеко Риму. Обі стації злучені зі собою филями.

18. II. отворено сталий і безпосередний радіотелеґрафічний уряд Ватикан—Відень (і Відень—Ватикан).

Везувій хочуть переіменувати на „Монте Муссоліні“.

259 літ тревав процес за ґрунт між двома італ. місцевостями Меліто й Боніто. Кошти процесу (програного) заплатить Боніто.

Велику прислугу кат. місіям чинить лікарсько-місійний Інститут у Вірцбурґу. За 10 літ свого істнування вислав уже чимало лікарів і фельчерів у далекі місійні краї.

5. III. голосуватиме в Німеччині 45 міл. виборців.

У ЧСР наміряють перевести реформу шкільництва.

В Чехословаччині скількість безробітних зросла в січні бр. о 119.166 осіб. Тепер в ЧСР нараховують 805.477 безробітних, т. зн. 6 проц. населення.

Югословянські зелізниці признали для новоженців 50% знижки білетів, коли свою подорож зачнуть найдальше до двох тижнів по шлюбі. Для чужинців Югословяни також признали зелізничу знижку для пошлюбних туристичних подорожей.

В паризькім суді адвокат Рожес просив іменем своєї кліентки, вдови по большевицькім представнику Крассіні, щоб відложити їй заплату довгу на 8 місяців. Аґрументував се так: Крассін розійшовся зі своєю жінкою й умираючи, оставив її без усяких засобів до життя, а совітське правительство не платить їй жадної пенсії.

Помер маршал Анґлії Віліям Робертсон, начальник анґлійського ґенерального штабу в рр. 1915—18.

Льойд Джордж пише історію світової війни.

Анґлійський гідроплян „Ірис“ при старті зачіпив за барку й затонув.

В Ірляндії страйк зелізничників тревае дальше. Страйкарі виконали ряд замахів на поїзди.

Перший бойкот учинили 50 літ тому ірляндські селяни в добрах Корд Ерн, де анґл. капітан Бойкотт дуже жорстоко передтим поводився з ними.

Американському летунови Ліндберґови бандити знов загрозили, що захоплять його 6-місячного сина, коли не зложить окупу 50.000 долярів. Поліція підложила в умовленому місці чек на 17.000 долярів. Чоловіка, що хотів цей чек зміняти, увязнено.

Невільництво в Абіссинії істнує дальше. Теперішній цісар змагає з усіх сил, щоби воно бодай поволи щезло. Своїм невільникам дарував цісар свободу. Знести там відразу невільництво прямо неможливо.

В Шанґаю наступив вибух у фабриці ґумових виробів. Цілий будинок знищений. Погибло 81 осіб, 50 тяжко ранених, 75 легко ранених.

Скарби б. китайської цісарської династії, вартости 20 міл. долярів, купують представники Форда й Рокфелера.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Редакція „Н. Зорі“ одержала такий лист з просьбою о поміщення:

З появою першого числа журналу сатири і лумору „Комар“ я вислав передплату на пів року, щоби підперти пресу, яка і в такім виді причинилабся до будови здорових засад в суспільности. Та вже слідуючі числа того журналу змістом своїм оказалися противні моїм сподіванням. Став він якраз до помочі пресі, котра руйнує а не будує. Тому останне число я звернув Редакції з виповідженням передплати. Представлення духовної власти в такий невідповідний спосіб обурює мене як священика, підчиненого тим властям. Також кождого вірного християнина-католика мусить така публікація обурати і таке видавництво не треба підпирати. Напади на Особу ВПреосв. Кир Григорія редакцій деяких українських часописів з приводу брошури, яка ще фактично не появилася, виходять поза межі приличности. Тому заявляю, що подібні видавництва буду все і всюди поборювати. До того заставляє мене почуття обовязку стояти на сторожі здорових засад в суспільности та відкидати все те, що їх руйнує. Думаю, що ніодин правдивий християнин-католик і тим більше католицький священик, не буде підпирати таких видавництв, бо нас лучить одна ідея: „омнія реставраре ін Христо“. І все те, що стоїть на перепоні зреалізуванню тої ідеї, будемо усувати, хочби навіть з великим трудом. Не зважаймо на ніщо, бо до тої праці кличе нас обовязок супроти Бога і Батьківщини!

о. Теодозій Атаманюк
Пилатківці.

ОГОЛОШЕННЯ
За оголошення Редакція не відповідає.

Добірний товар! Дешеві ціни!
Свідомий українець, який курить, уживає тільки
ТУТОК і ПАПЕРЦІВ
КАЛИНА
ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА
„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі,
бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 22—?
82

НАСІННЯ
огородові, господарські й насіння квітів, знані зі своєї якости.
поручає ФІРМА
G. FREEGE
ЛЬВІВ, Трибунальська 3, тел. 55-70
Цінники висилає на жадання. 26-2-4

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні
Др. Альбін
ординує від год. 3—5. 4—10
ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.
Лічить задавненого рака без операції.

Огородове насіння, квітів і господарське з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, о найвисшій силі кільчення
поручає 25-2-4
ЕДМУНД РІДЛЬ
склад насіння,
Львів, ул. Рутовського ч. 3.
Подрібні цінники висилаю на жадання.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На осінний і зимовий сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 4—? Вибір великий!

КІНА

АДРІЯ: Вулькан сміху.
АТЛЯНТИК: Аріяна.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Чорний капітан (Джон Берімур).
МАРУСЕНЬКА: Чорний капітан (Джон Берімур).
МІРАЖ: Райська ніч.
ОАЗА: Чарлі ратує Европу й ревія.
ПАЛЯС: Ясноволосий сон (Ліліяна Гарвей).
СТИЛЕВЕ: Опир Парижа й ревія.
УТІХА: Новітний Гарольд Льойд і ревія.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телєфон ч. 60-04. 8—50

Єдина в краю фабрика ДЗВОНІВ
Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ
В Калуші, Сівецька 15, і в Перемишлі, Красінського 63.
ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі. — — ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони, постійно удержує на складі понад сто штук готових дзвонів від 10 до 600 кг. ваги. ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад і вказівок. Ціни приступні. Сплата ратами.
24 **Жадайте оферт та цінників.** 2—10

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem

Рік VIII. Львів, четвер, 2 березня 1933. Ч. 15 (613).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцька ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам.-доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Українська молодь Христові

ВІДОЗВА.

„Нічлігова Комісія", з рамени Ділового Комітету свята: „Українська Молодь Христові" у Львові, звертається до всіх українських інституцій, товариств і приватних осіб з отсим проханням:

Дня 6 і 7 травня ц. р. улаштовує Галицька Церковна Провінція під Протекторатом всіх трьох Високопреосвященних Ординаріятів маніфестацію української молоді на славу Христові-Цареві.

До Львова зїдеться кількадесять тисяч нашої молоді з найдальших закутин Галицько-Волинської Землі.

Для цеї молоді треба приготовити місце на нічліг з дня 6 на 7 травня.

Покликана до цього Нічлігова Комісія прохає всі українські інституції і приватні особи приняти до себе на нічліг учасників. Іде про окремі кімнати, в котрих на долівці можна би примістити більшу кількість молоді (1 м² долівки на одну особу).

Прохаємо зголошувати нічліги в Парохіяльних Урядах або в канцелярії Нічлігової Комісії, Львів, вул. Сикстуська 39 а І п., тел. 56-32 щодня від 3-ої до 6-ої попол. Висилаємо окремі заяви, які прохаємо виповнити і якнайскорше надіслати („Приділ" заяви не виповнювати!)*)

На славу Христові — прохаємо про жертву! — Нічлігова Комісія Свята У. М. Х. — Хочемо Бога!

*) Заяви про відступлення нічлігів можна дістати у всіх парохіяльних Урядах Львова і передмість та в Нічліговій Комісії Свята у Львові при вул. Сукстуській ч. 39 а тел. 56-32. Незалежно від цего делеґати Комісії ходитимуть з заявами до поодиноких установ й осіб.

Комуністи підпалили парлямент в Берліні

Райхстаґ підпалено з 6 сторін. — Саля засідань в румовищах.

В понеділок вечером зачав горіти підпалений бензиною будинок райхстаґу. Згоріли саля засідань, кулюари, трибуна й копула. Завдяки енерґійній акції всіх берлінських пожарних відділів огонь частинно припинено. Шкоди внутрі будинку величезні. Поліція увязнила в райхстаґу чоловіка, котрий признався до підпалу і заявив, що він голяндський комуніст. Стверджено, що парлямент підпалено в 6 місцях. Одначе припускають, що його підпалено в 20—30 місцях. Бюро Вольфа доносить, що факт підпалу парляменту комуністами потягне за собою енерґійні зарядження супроти них. В урядових кругах числяться з можливістю нових комуністичних актів террору. Палата райхстаґу представляє тепер жахливий вид румовищ.

Фінансовий крах банків в Америці

Лондонський „Фіненшел Таймс" доносить: В 13-ти стейтах півн. Америки видано розпорядок, котрий обмежує вибирання банкових вкладів. Сей розпорядок це по суті мораторія. Він обовязує 13.000 публичних банків. Тепер поширено його на приватні банки. Кілька днів перед тим ухвалено закон про контролю держави над приватними банками і повновласть „заморожувати" вклади в 6.150 приватних банків на суму 17 міліярдів долярів. Загалом ті обмеження охопили 20.000 банків Америки. В стейті Меріленд замкнено всі банки на три дні. Вслід за тим замкнено біржу в Балтіморі столиці сего стейту. Банкова кріза огортає чимраз більше банків. Положення таке критичне, що 20 стейтових парляментів радило день і ніч, щоби ухвалити мораторію й забезпечити банки та вкладчиків перед катастрофою. В декотрих стейтах введено обігові бони, які приймають на рівні з банкнотами.

Новий трік Сталіна

„Збогачуйтеся в рамцях колективізації"

З Москви доносять: На зїзді колхозів Сталін виголосив довгу промову. Вона характеристична передовсім спокійним як на тамошні відносини тоном. Зміст: Богато селян сумнівається, чи колективізація се властива дорога і чи життя в колективах не буде гірше від старого (вони не сумніваються, вони се напевно знають, бо відчувають на власній шкірі! — Ред.). На це питання большевики мусять відповісти. Кожда інша дорога поза колективізацією, відповідає Сталін, веде до відродження капіталізму, а це у висліді може довести до повалення совітської влади. (Цікаво як „гнилий і засуджений на смерть" капіталізм може відродитися, коли „соцбудівництво" виявляє такі „шалені темпи" — Рер. „Н. З."). Дальше Сталін остро заатакував товаришів т .зв. правих опортуністів, котрі домагаються повороту до індивідуальної господарки без капіталістів й обшарників. Останки індивідуальних господарств називає Сталін завтрішними членами колективів. Мову закінчив Сталін несподіваним для колхозників рефреном: „Збогачуйтеся в рамцях колективізації".

Китайсько-японська війна

Японські літаки збомбардували міста Нан-Лінґ, Пеї-Піяо і Чао-Янґ. Свої війська Японці спрямовують по зелізничій лінії, що веде до Нан-Лінґу. Військові відділи, котрі знаходилися тоді в Суї-Чунґ, на схід від границі Джеголю, спрямовано на захід. Пеї-Піяо Японці вже заняли. Китайці відступаючи знищили кілька державних будівель і два арсенали. Японські війська посуваються в напрямі Моншуа і ведуть вперту боротьбу з китайськими задніми сторожами. Командант 4-ої дивізії китайських добровольців на терені Джеголю перейшов з 15.000 жовнірів на сторону Манджурів.

Поширюйте католицьку пресу!

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ

— а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

„FIRST UKRAINE BISHOP INSTALLED"

„Інсталяція першого бішофа України" — таку пояснюючу надпись має надіслана нам з Factoryville, Pa фототипна ілюстрація, витята з одного англійського часопису. Кождий догадається, що цей „епископ України" ніхто інший, як бувший греко-кат. священник Жук. Ось куртина піднеслася над останною ідеєю в життю цего релиґійного ренеґата і горстки його друзів — священників-апостатів.

На світлині бачимо фраґмент бідненької і голої, навіть без іконостасу, церковці св. Володимира. Вузенька пресвитерка ледви може помістити десять священиків, що обступили престіл і тримають якусь відправу. Ризи, церковна утвар тай типи священиків гейби схоплені на фотоґр. плиту підчас сільського, галицького відпусту. Тільки два моменти вказують на восточний православний характер події. По перше — постать в однострою і шапці полісмена, що, випрямлений у струну, стоїть між престолом і публикою. Друга річ — це епископська мітра в формі шапки Мономаха, без хрестика на верху, яка глибоко зсунулася на очі „епископа України". Розсівся він ліворуч престола на широкім фотелі. Но — і сидить, — „імпонує".

У пояснюючому тексті до цеї сцени кидається в очи мабуть умисне промовчання віроісповідного характеру епископа. Пишеться прямо „бішоф України". Чи це грецький, чи англіканський, чи православний, чи самостійницький епископ — читач не доглупається.

У наших руках і другий ґазетний витинок*), який вже голосить про зачату „роботу" „епископа України". У наголовку виписано: „Український епископ візитує Скрентон". Це — як читаємо — „пастор" Подгорський „сердечно запрошує всіх (!) Українців і американських приятелів зі Скрентону й околиці, аби прибули на привитання епископа".

Welcome Bishop!

Щоби стягнути хоч якесь збіговиско людей, пастор подає важніші моменти з життя Жука з добрим наддатком реклямового амер. гумбуґу. Отже — апостол. візитатор, ректор (без епітету: греко-кат.) у Відні й Львові, др. богословії,... професор фільософії, психольоґії, теольоґії... визначний лінґвіст, що володіє мовами еврейською, грецькою і латинською, як також говорить модерними мовами... і далі ...„приблизно 600 священиків дістало виховання (дослівно: training) під його особистим наглядом"...

Ті ріжноманітні титули бють у читача, свідомого відступства свящ. Жука, неначе обухом.

Перед ним виринає питання: Щож це за причина, що людина, яка ціле життя жувала хліб кат. Церкви, на скло-

*) Редакція має ті витинки.

ні своїх літ, випадає поза скобки цеї Церкви? Чи можливе те, щоби священик, якого Митрополичий Ординаріят, а на його Представлення й Ап. Столиця, наділювали таким довірям і такими урядами, міг опинитися — на смітнику схизми?

Справді, навіть для людей, втаємничених у зловіщий танець американських подій, апостазія Жука була несподіванкою, хоч не громом з ясного неба.

У почуттю пошани для правди, бажаємо кинути луч світла на ту сумну подію. Цеж найболючіший удар завданий орґанізмові нашої Церкви від часу холмської трагедії, коли то галицькі священики також ґреміяльно апостатували та допомагали Москві добивати Унію.

З правдивим болем пишемо про це.

Кождий питає, які обставини спричинили повстання православної Церкви на американськім суходолі?

Д-р Демидчук, якого статтю про православя в Америці обговорювали ми минулого разу, пише: „Майже всі бувші католицькі священики, що наслідком зловживань або неправильностей вийшли з української католицької дієцезії еп. о. Богачевського, опинилися в тій новій церкві й вибрали зпоміж себе о. д-ра Йосифа Жука як кандидата на епископа“. (Діло ч. 233). Сама Питія позавидувалаби авторові такої стилізації думок! Зловживання і неправильности? Якіж? Хто допустився тих зловживань? Церковний провід чи православники, про яких мова? Д-р Демидчук не вмів, чи не хотів пояснити справи. Але читачам „Діла“ легко збагнути, по котрій стороні греблі заістнували „зловживання“. Не раз і не два „виявлено“ на сторінках того дневника мнимих винновників схизми; на першому пляні все поставлено „нетакт і завзяток“ о. еп. Богачевського, а на другому — „заводження Римом целібату“.

Присвятім трохи уваги одному й другому закидови, тим мнимим причинам апостазії свящ. Жука і його друзяків.

„Зловживання і неправильности“ е п и с к о п а (очевидно в супозиції й інсінуаціях дописувачів „Діла“) — така діяльність епископа — незгідна з законами Божими і церковним правом. У щоденній мові синонімами тих зловживань уважають: збиткування, гноблення, секатура, переслідування, кривдження нищого старшиною. Очевидячки, хто має ще крихітку здорового розуму, не назве зловживанням тих засобів, які дають епископови Євангелія і церковне право в ціли правильного справування пастирського уряду і збереження морального здоровля підданих. Це ніяке „зловживання“, коли епископ по вичерпанню всіх засобів персвазії: просьб, напімнень і загроз, візьме в руки лікарський ланцет і приступить до ґанґрини та до гнилих членів церковного орґанізму. Не зловживання те, тільки акт милосердя.

По такому поясненню дефініції зловживань, ставимо питання: Чи можлива це річ у катол. Церкві, щоби на якімнебудь її відтинку якийсь катол. епископ гнобив на довшу мету священиків чи других членів переслідуванням у такому стилі і натузі, що аж — мовляв — „безвинні жертви“, зіпхнені у пропасть „одчаю“, мусіли шукати спасення поза Церквою в обіймах схизми чи сектанства!!... Абсурд! Нісенітниця — більша від найвищого американського хмародера...

Рим — це найвища моральна повага у світі, а ватиканський судейський турнус — це найсправедливіший трибунал на землі. Знає про це кождий катол. священик, який оскорблений епископським розпорядком навіть у матеріяльних справах успішно апелює до Ап. Столиці. І світські люди, ба навіть держави, спускаються у найтяжших справах на суд Риму. Чиж не дав тій правді свідоцтва китайський уряд, представник 400-міліонового поганського народу, коли недавно віднісся до катол. Священика на Петровім Престолі зі скаргою на Японію у Манджурській справі і просив о інтервенцію? Таких справ вирішував Апост. Престол богато, дуже богато.

Як то? Ап. Столиця, яка дуже добре знає, що пищить в американській тирсі, яка не вагається усунути від управи дієцезії епископа за нездарність, мала би толерувати діяльність епископа, що своїм „нетактом і зловживаннями“ спричинює і поглиблює схизму в Церкві ніби Фотій?!

І то нині, коли Ап. Столиця уживає всіх зусиль, а в поблажливости посуває ся до найдальших границь, щоби зєднити відчахнені церкви Сходу!...

Ні! Говоріть і пишіть, що хочете, вертіть-крутіть правдою та софістикою куди хочете, а таки не вдасться вам перемалювати наших амер. православників на мучеників „епископського террору!“

Підійдім ще до справи з боку християнської доґми й аскези. Вона вчить, що всякі переслідування спадають на людину за волею, за допустом Божим. Всі людські хрести є достроєні до видержаности людських рамен. Тому не знайдуть виправдання на Божому Суді фізичні і моральні самогубці, що дезертирують з життя зі словами: мої терпіння понад мої сили!

Примінивши цей критерій до поступку амер. ренеґатів, яких віра не була сліпа, а раціонально й доґматично узасаднена (за такого прим. треба прецінь уважати свящ. Жука, що у львівському семинарі „витренінґував“ аж 600 священиків), то і під тим оглядом не можна їм дати пашпорту на виміну католицтва на православя — себто, говорячи пословицею, проміняти ремінець на личко. В такому припущенню в дальшій консеквенції, треба булоб сказати, що даремна кров міліонів мучеників, що лягли головами серед усяких неронівщин. І безпотрібно нині наставляють катол. священики ґрудь на дула мексиканських гонителів. Непотрібні жертви тих католицьких і православних священиків, яких трупами большевицьке безбожництво завершило велику гору помордованих людей. Чи не ліпше булоб їм, думаючи по житейськи, ратувати життя таким способом, як це зробив сей православний епископ-апостат, що зявився на комуністичному мітінґу в літурґічних ризах і жбурнув мітру під ноги безбожників, кажучи: „Топчіть той символ релїґійного дурману! Я ваш!“

Порушені тут справи ще обговоримо. — К. П.

Війна між Москвою і Прагою

ЧЕРЕЗ РАДІО

Московська радіостація надає 2 рази денно відчити в ріжних европейських мовах в пропаґандастичних цілях. 8 разів місячно надає вона відчити в чеській мові. Пражська радіостація надала 17. II. ц. р. відчит в російській мові д-ра Я. Слявіка на тему „СССР на порозі другої пятилітки“. Слявік був тричі в СССР і знає докладно тамошне життя. У своїм відчиті представив захвалену колективізацію і сов. бюрократизм. Підчеркнув, що большевики неправдиво представляють своїм робітникам положення зах. европейського робітництва, бо воно далеко краще від совітського. Цей відчит можна було чути в цілім СССР. Полемічна відповідь московської радіостації наступила вже... в пів години пізніше. Міліони людей на цілім світі слухали цеї воздушної словесної війни.

З преси

Чутки про окреме греко-кат. епископство для Лемківщини.

„Діло“ в ч. 47. пише:

Довідуємося, що деякі москвофільські круги на Лемківщині й у Львові роблять заходи у варшавського нунція та в польському уряді, які йдуть у тому напрямі, аби весь терен Лемківщини виділити з під юрисдикції греко-катол. Ординаріяту в Перемишлі й утворити для греко-катол. парохій на Лемківщині окреме епископство. Ті круги що добиваються виділення Лемківщини в окреме греко-катол. епископство, обіцюють собі й іншим, що з моментом креування того епископства, всі ті лемківські громади, що перейшли в останніх роках на православя, повернуться знову до греко-катол. Церкви. Не знаємо, як далеко пішли заходи в цій справі і як поставилися до цього дивного пляну компетентні ватиканські та польські урядові круги. Одначе з факту, що в москвофільських кругах всі доброї надії, що називають уже навіть кандидатів на становище лемківського епископа в особах о. д-ра Нагорнянського у Варшаві, о. д-ра Масцюха в Перемишлі й о. д-ра Мишковського у Львові та подають також осідок того епископства у Криниці, де є величезний парохіяльний дім-палата, — можна зробити висновок, що щось у тій справі вже робиться і не виключена річ, що українське громадянство може бути заскочене в найближчому часі номінацією на епископа одного з поданих вище кандидатів. Від себе скажемо в цій справі ось-що: Такий плян, якщо мав би бути зреалізований іде в розріз з українськими національними інтересами, а до того не принесе найменшої користи нашій церковній справі на Лемківщині. Не окремого епископа там треба (котрий, судячи по кандидатах, ширив би дальше москвофільство, яке й довело до переходу богатьох громад на православя!), але добрих, ідейних, щиро віданих народові священиків, відповідно переведених міс'ій та освідомлюючої культурно-освітньої праці звязаної з акцією харитативною. Тільки така вперта, послідовна й доцільно поведена праця моглаб за якийсь час видати свої овочі і привернути збаламучених ріжними аґітаторами Лемків знову до греко-катол. Церкви.

Подаємо сю вістку з „Діла“ з публіцистичного обовязку на відповідальність жерела. — Ред. „Н. Зорі“.

Переслідування католицизму

В ЮГОСЛАВІЇ

Велике обурення серед католицьких Хорватів викликала ревізія в палаті катол. архієпископа о. д-ра Антона Бавера в Загребі. Коли прийшла поліція, архієпископ заявив, що не мають права робити ревізію в його палаті. Поліція покинула палату та незабаром вернула з письмом, підписаним королем Олександром. Тоді архієпископ позволив переводити ревізію. Поліція мимо докладних розшуків нічого не найшла. Коли поліція виходила з палати, архієпископ передав комісареви королівський ордер і заявив: „Людина, в котрої домі треба було переводити ревізію, не заслугує на таке високе відзначення“. Поведення архієпископа стрінулося з загальним одобренням Хорватів.

Франція --- СССР --- Німеччина

„Все залишається по старому“.

В своїм орґані „Дні“ Керенський напечатав статтю про взаємини між Німеччиною й СССР після приходу до власти Гітлера. Зміст: В можливість французько-радянського зближення не вірю. Після іменування Гітлера канцлером Німеччини берлінський большевицький полпред. Хінчук пішов на авдієнцію до нового канцлера. Про це не було згадки ні в гітлерівській ні в большевицькій пресі. З авдієнції Хінчук вернув урадуваний. Скликано висших урядників полпредства і берлінського відділу ДПУ і представлено їм ось що: Все остається по старому. Нова німецька влада зовсім не думає зміняти свого відношення до Москви. Приязнь між Москвою і Берліном триває дальше. Керенський твердить дальше, що мимо ратифікації Москвою договору про ненапад з Францією в радян. пресі під натиском Берліна йде дальше остра протифранцузька кампанія.

З КРАЮ

Причинок до боротьби з крізою.

(Допис з Борщівщини).

Не рідко відбуваються по селах ріжні курси, або поодинокі виклади з обсягу кооперації, агрономії, самоосвіти і т. п. Значіння такої праці без сумніву велике, хоч успіхи ріжні, та не все позитивні. Найчастіше успіх залежить не так від предмету викладів, як — і то в більшій мірі — від особи самого прелеґента, оскільки він уміє слухачів зацікавити. До таких ліпших курсів належав господарський курс в Ланівцях. Той курс уладив 1933 р. інжинір-агроном Волод. Франтик, який умів розцікавити і в напруженій увазі держати слухачів. Інші прелеґенти, яких доводилося мені слухати, або самі небогато вміли теорії чи практики, або викладали по ремісничому без зацікавлення. Тому й степень зацікавлення слухачів був не високий. А ще коли прелеґентами були люди молоді і в поведенню мало тактовні, то по них лишалося на селі більше шкоди, чим хісна.

Рідким виїмком під тим оглядом був садівничо-огородничий курс, уладжений в Ланівцях в днях 14—21 січня ц. р. Курс провів п. Ілія Струк з Чорткова, знаний ще до війни у східних повітах як знаменитий теоретик з загранічною освітою і незрівнаний практик-спеціяліст садівництва, а вкінці як першорядний прелеґент, що має рідкий дар переливати своє захоплення предметом в душі слухачів. Що вечера велика читальняна саля була переповнена слухачами. На жаль, не могла помістити більше, як 500 слухачів. В часі пересічно тригодинного викладу посеред напруженої тиші слухали люди з захопленням про значіння садівництва і його широкі вигляди на наших землях, про садження овочевих дерев та про добір відмін, про плекання, притинання та просвітлювання корон, про відмолоджування старих дерев, про боротьбу з їх шкідниками, про плекання на горбоватих неужитках винниць та оріхових садів, про плекання городовин і їх росад, а то: капусти, помідорів, огірків, кавунів, цибулі і т. п. Цілий день до вечірного викладу відбувалися екскурзії по садках слухачів. Там давалися вказівки де що садити, пересаджувати, що усунути, які новости впровадити, а на старих деревах переводилися показові лекції ріжних ампутацій. Один з учасників записував всі вказівки та поради і їх відчитуванням зачинався все вечірний виклад. Захоплення слухачів незвичайне! Є сподівані масові замовлення щеп та винограду.

Зацікавлення особою п. прелеґента ще й тому велике, що він повернув недавно з Радянщини, куди загнала його воєнна заверюха ще 1919. року. Там працював він 13 літ, як огородник-садівник на досвідних полях при університеті в Камянці Под. і як лектор тамже. За свої методи праці здобував найвисші признання. Та найбільшою атракцією для слухачів була глубока і жива віра прелеґента. Вона не то що не захиталася під червоною владою, а противно — окріпла і поглибла. Ті місця викладів, в яких використано св. Письмо для пропаґанди садівництва зробили незатерте враження на слухачів. „Христос по своїм воскресенню — так кінчився виклад — явився Марії Магдалині в саді у виді садівника... Мняше, яко вертоград єсть*). Отже не під вербою, акцією чи ясенем, а в садку у виді садівника являється Христос. Садівник і сад! Ось що миле, що подобається Христови! Тому проч з наших садків з вербами, акаціями, ясенями! Сам Христос хоче, щоби ви були садівниками і закладали сади!“

Вигляди на кінець господарської кризи дуже далекі. Нереєстроване безробіття по селах росте жахливо. Безліч ніби-неужитків ярів, горбів, лихих пасовиськ і т. п. стоїть облогом. Все те досконалі місця під винниці, оріхові сади. Всі межі на полях, ті невисихаючі жерела гнівів, процесів а то й убійств, чекають нового зазначення рядами овочевих дерев. Де наші спеціялісти садівники? Де садівнича література і масова пропаґанда? Коли і хто зачне орґанізовану працю в тій ділянці? — о. О. Г.

*) З цитованого тексту не випливає зовсім, що Христос явився у виді садівника, бо лиш Магдалині видалося, що явилена Особа є огородником. Є се невмісне надужиття до пропаґанди огородництва Особи Христа, хоч ціль прелеґента була педагогічна. — Ред.

З МИСТЕЦТВА

Українсько-франко-італійська вистава образів у Львові

Дня 26 лютого ц. р. відбулося в Національному Музеї у Львові (Мохнацького 42), у великій салі нового будинку відкриття вистави образів паризької ґрупи українських мистців та запрошених французьких і італійських малярів. Це вже друга спільна вистава українських малярів з французькими та італійськими у Львові. Перша була в 1931 р. також в Національному Музеї. На відкриття зійшлося понад 100 осіб з мистецьких, наукових і журналістичних кругів Львова, не тільки Українців але й немало Поляків. Мім ними були: Преосв. Никита, д-р Їрасек, консуль ЧСР, з Поляків пп. проф.: В. Морачевский, Хиліньский, Козіцкий, Буляида, Хвістек, кустош Закладу „Оссолінеум“ п. Ґембарович, кустош Музею ім. Яна III. п. Менціцкий та інші.

Директор Нац. Музею д-р Ілляріон Свенціцький виголосив коротку промову, витаючи гостей в чеській, французькій і польській мовах. Він підчеркнув, що обєднання народів на мистецькому полі спричинить обєднання також і на інших ділянках життя. Наші мистці в Парижі, в серці мистецького життя світа, осягнули таке положення, що з ними молодими виступають спільно і старі мистці Французи й Італійці. За цею виставою повинні піти спільні мистецькі вистави: українсько-польська, українсько-чеська і т. д. Бажанням його є, щоби ся вистава відбулася також в інших містах. Для нас дуже важне, що поруч Французів та Італійців ми оглядаємо також образи українських мистців високої якости. — Вистава має справді репрезентаційний характер. Вона потрівае один місяць. Вступ: 1.50 зл., для студентів 50 сот. Відчинена щоденно від 10—4 год. попол. Деякі образи можна набути. Оцінку вистави помістимо незабаром.

В Москві увязнили Галичанина

З Риґи доносять: В Москві увязнили визначного українського комуніста Конаря. Він родом Галичанин, займав становище заступника комісаря рільництва в Москві. Належав до т-ва еміґрантів зі Схід. Галичини „Західна Україна“. Конаря увязнили у звязку з викриттям саботажної орґанізації в комісаріяті рільництва. Про неї недавно згадував Молотов у промові. Майже одночасно увязнено в Москві і Петрограді професорів та студентів Ветеринарного Інституту. Їм закидають, що вони нищили коні і худобу, защіплюючи носатину й інші пошесті. Незабаром має відбутися „показовий“ процес увязнених з Конарем на чолі.

Коли вдома панує нелад і нехар, то хочби школа і проповідь не знати як голосила противні їм чесноти, — з правила буде се у дітей даремне. (А. В. Ґрубе).

Про гумор

Ред. „Нової Зорі“ одержала від Всч. о. ... Гуньовського пароха в Ланівцях, слідуюче письмо:

„По прочитанню трьох оказових чисел „Комаря“ стало мені зовсім невесело на душі. Бувничий гумор сего часопису думів небавом зависити з болотом найкращі починання найтіпших людей. І то не в імя якоїсь ідеї, а для самого віца. Для орієнтації читачів „Нової Зорі“ подаю думки про гумор апольоґета Геттімбера висловлені в його творі: „Aus Welt und Kirche“.

Що таке гумор? Ніяке друге слово не є таке неозначене і тому так часто надуживане як отсе. Про ніщо частіше не згадується, а однак нічо не є рідше як правдивий здоровий гумор. Для многих є представлення гумористичне, коли воно подразнює їх сміхові мускули; комічне, сатиричне, простацьке, фарса, карикатура все те без розріжнення звуть вони гумором.

Дійсний гумор повстає з обсервації переверненого світового ладу, з фальшивого відношення світа, що нас окружає до правдивої сути річей. Він є коректурою нашої чутливости, бо він сам є висловом дійсного, глубокого відчування, спочуття з людською неміччу. Гуморист може усміхатися, та душа його плаче. То був гумор, коли пророк кликав до Ваалових жреців: „Кричіть голосніше до Вашого Бога, може він в дорозі, або спить“. І се був гумор, коли св. Лаврентій на рожні говорив до своїх мучителів: „Ось печеня вже готова — беріть і їжте!“.

Віц, сарказм, іронія не мають нічого спільного з серцем, се діло чистого розуму. Томуто Шекспір, Сервантес, подекуди Данте, і навіть Біблія — мають гумор; зате Моліер, Вольтер, Сафір — лише віц. Гумор є прикметою великих людей, глубоко відчуваючих душ, а його підкладом все є широкий і високий світогляд. Віц є з правила приданим убогих в чувство, поверховних і порожних натур; він хапається поодиноких і припадкових справ і жиє майже виключно грою слів. Се пізнав навіть Гайне в щасливій годині: „Alles wahrhaft Grosse witzelt nicht; Das Genie, die Liebe, Wald u. Meer sind ernsthaft“. Саме тому не був він ґеніем і ніколи правдиво не любив. До гумору належить велике серце, до віца невеличка доза бистроумности і зухвалости. Тому таким рідким є гумор в старині; Ювеналь має лише сатиру, Горацій віца а не гумор, бо він був лебесманом без поважного світогляду. У Люціяна є віц лише висловом душі, позбавленої висших ідеалів, подібно як у Гайного самоіронія невірства в якийнебудь ідеал є фосфоресценцією гниття.

Гумор являється не часто, викликаний до певної міри конечністю, коли іменно маленькі ліліпути за багато про себе думають і в своїх претенсіях не знають меж. А тоді гумор ділає, як камінь кинений в багно, почім голосний хор надутих жаб перестращений вмовкає. Зате віцман шукає віца як цілі, думає все про віци, оповідає свої віци, унеможливлює ними всяку поважну розмову і перший з них сміється. Віц се гра порожности — гумор се його протигра.

В іронії ховається жарт за повагу; іроніст позірно все годиться з думкою другого, а на останку його висміє. Гумор зовсім навпаки — се повага схована за жартом. Іронія все зачинає поважно, а кінчить жартом — гумор навпаки.

Люди з гумором завсіди викликають пошану, віцмани ніколи. В гуморі укривається якийсь сум над недосконалістю всього земського; тому він споріднений з мелянхолією, котра, як каже Арістотель, надвигається на всі великі душі як слота на гори. Гумор може сміятися зі слезою в оці, але він не може зимнокровно прошити серця штилетом насміху.

Самопогроми*)

Між не-Жидами загально поширений погляд, що Жиди се взірець сконсолідованого, нерозєднаного народу, що в їх нутрі майже нема суспільних, політичних й економічних противенств, натомість на всіх ділянках їх життя панує солідарність і єдність. Може давніше воно так і було, коли релігія грала рішаючу ролю в їх житті. Одначе тепер коли релігійний індиферентизм й атеїзм розїдає їх ряди, запанував у них повний світоглядовий і суспільний хаос і розбиття. Отсе розбиття, хаос і нетерпимість представив в гумористичнім, може трохи зїдливім тоні, польський журналіст Адольф Новачиньский на сторінках „Ґазети Варшавской“ ч. 22. Подаємо його статтю в скороченні. — Примітка перекладчика.

Жидівські публіцисти вживають тепер виключно із наглядним замилуванням слів з мілітарного говору, навіть такий спокійний „Шенґайст“, як п. Ш. Вольф пише нпр. про положення жидівства на віденськім „поли бою“:

„Сей фронт росте на силі і на повазі. Роля попелюшки, яку відограв сіонський рух у Відні через богато літ, належить уже, маймо надію, до безповоротної минувшини. Закінчення внутрішно сіонського конфлікту і виповідження побідної війни асиміляції, котра досі все панувала над душами віденських Жидів.“

Отже у „вроджених пацифістів“ самі „фронти“, відтинки, конфлікти, „виповідження війни“; кінчиться одно, зачинається друге.

Мимо зростаючого спротиву проти них на суцільнім арийськім фронті, мимо сего, що в ріжних околицях світа не „наші“ але „наці“ (гітлерівці, тут взагалі антисеміти) горою, нема спокою згоди і на внутрішнім жидівськім фронті. Огорнув їх якийсь войовничий дур зачіпливий, напасний супроти себе самих. Все взірцево солідарні і все насторожені у хвилях небезпеки, коли тільки меч Гамана Дамокля не загрожує, зараз починають жертися між собою. Нема мови про якунебудь Treuga Iudei. Полуднево-східний темперамент пориває їх і каже їм тальмудистично передиратися, сваритися, диспутувати, а недавно прийшло й до бійок. Сповняється версет зі Словацького з „Батька Зачумлених“ з Ель-Аріш (нині сіоністичного):

„А ся недоля замість їх злучити,
Почала між них дивну їдь точити.“

І з причини тих „ідий“ то тут то там вибухають щораз грізні авантури, які доходять навіть до правильних погромів, с а м о п о г р о м і в.

Нормально взагалі не дуже терплять себе ашкеназім, т. зн. східні Жиди з сефардім, т. зн. Жиди еспанські. В Берліні старі ашкеназім не люблять, нових ашкеназім (Ост-юдів); віденські Жиди не тужать за Ґаліціенерами. В Голяндії прямо не зносять польських „шмойсів“. В Еспанії розділ цілковитий. Хоч іміґрантів зі Сходу лише 8000, то мусіли заложити окрему громаду й окрему синаґоґу. В „дійсности се два окремі світи, для котрих повне злиття ніколи немислиме“ („Наш Пшеґльонд“). Навіть „Спаніолі“ давно поселені в Солуні не зносять нових пришелців з півночі. Не можна також говорити про приязні взаємини між Жидами в Сирії й Палестині, давно осілими Єменітами а новою сіоністичною інвазією. „Нема нічого жидівського в тих Поляках“, кажуть старі патріярхальні ерусалимські Жиди на вид сих індиферентних голясів з... „Ґолюсу“, що безбожно купаються в трикотах.

Одначе ще цікавіші межиусобиці і тертя на політичнім і суспільнім тлі в ще вузших кругах, т. зн. в комунізмі і сіонізмі, з котрих кождий розумний передбачуючий уряд (пр. анґлійський) по думці старої засади (дівіде ет імпера) зумівби витягнути свою... дивіденду. В нашім комуністичнім русі фанатичні приклонники банкрота Троцького присягли пімсту на Сталінівцях. Не так давно „сітва“ розюшених Жидків тяжко побила Сталінівця, отже „зрадника“ посла Мордка Розенберґа. *Дикі геци і хуліґанські авантури що раз вибухають між ріжнородними фракціями сіоністичної фікції.* Цілком по варварськи поборюють себе робітники Поалей-Сіону з Гістахдутом, Гістахдут поборює Мізрахіма, Гехалюце не терпить Трампельдорців, всі пролетарські відтінки буржуазних ревізіоністів: Жаботинців. Зїзди і диспути кінчаться постійно погромами тих, що прийшли в меншій купі а часто тяжкими побиттями і вбивствами. У Вильні побилися ревізіоністи студенти (Свердлін-Кремер). В Барановичах лежить у шпиталі погромлений діяч Лейба Кочер. На Муранові вбили діяча Герша Бірмана. По хуліґанськи перуться бундовці з комуністами. А коли до Варшави приїде гебрайський поет Урі Цві Ґринберґ, апостол еврейського ренесансу, котрого підозрівають, що погорджує жарґонавтами, то він мусить скриватися, бо жарґонові літерати грозять йому террором і „трійливими ґазами“.

А вже прямо дикі геци виправляють там, де вони ніби цілком між собою в... Палестині. Хоч мала їх там горстка (170.000), довкруги облиті магометанським морем, щораз нападають на себе і виправляють правдиві погроми, рідні, домашні. Бере собі такий плянтатор помаранч (сіоніст) арабських робітників (бо дешеві), тоді обставлять його плянтації пікетами, потім наступає погром і ранених 4 Арабів, 5 Жидів, решта до криміналу. Не виплачують пенсій учителям гебрайського в школах Єрусалиму, пікетами обставляють домівку Жидівської Аґенції і не випускають членів екзекутиви. І знов геци, бійки, погроми, кримінал. Страшна вибухає авантура, коли інший капіталіст, фабрикант солодких бісквітів, на місце страйкуючих Гістахдутів бере робітників ревізіоністів. Отже знов хуліґанські напади, погром ревізіоністів, анґлійська поліція і кримінал.

Тому не можна дивуватися, що пані Міріям Вальман з Тель-Авіву сіоністична Йоанна і кореспондентка „Нашого Пшеґльонду“ роздирає ризи на собі і що сю жидівську погромову дурійку вона називає „боляком на тілі Ішува“, заклинаючи, щоби партії в нутрі сіоністичного табору перестали „обкидати себе болотом“, ну і ручними ґранатами, ну і ставити „пікети“, ну і по хуліґанськи мордувати себе взаїмно. Ще слушніше пише п. Н. Швальбе, що „нинішна жидівська дійсність готова побити всі рекорди чудацтва, котре булоб смішне, колиб не було траґічне“.

*) Містимо тут переклад статті визначного польського публіциста А. Новачинського про жидівські самопогроми. Зміст тої статті надзвичайно інтересний. А ще більше інтересне те, що Жиди, котрі роблять такі річи, стають дуже дразливі, коли хтонебудь напише проти них хочби найбільше льояльну критику, уважаючи се зараз „антисемітизмом“. Супроти того стає неможлива з ними взагалі всяка виміна думок, бо вони зараз роблять „ґвалт“.

І так недавно „Хвіля“ вдарила на „Нову Зорю“ зовсім безпідставно, хоч ми від самого початку істнування нашого орґану поводилися супроти Жидів все льояльно й навіть з симпатією. Та се розуміється не може нам замикати очей на те, що ми повинні доглянути. — Ред. „Н. З.“

Брак збіжжа на Україні

Большевицький уряд рішив допомогти насінням колективам України і північного Кавказу. Виявилося, що ні напружена пропаґандова акція ні репресії не змогли у многих районах заступити цілковитого браку збіжжа на засів. Тому радянський уряд змінив своє становище, узасаднюючи ту зміну „несприятливими кліматичними умовинами, які літом 1932 р. довели до знищення частини урожаїв“ (ПАТ).

Своїм прикладом треба скріпляти в людях непевну віру в добро. (Ф. М. фон Клінґер).

Лист робітника

з Північної Америки*).

Вповажаний Пане Др.!

Щож би Вам написати, Вп. Пане Др.? Не знаю від чого починати. Не хочу нудити Вас своїми особистими справами, коротко скажу, що від мого попередного листа, не змінилося нічого, а коли змінилося, то не на ліпше.

Живучи тут в країні „експериментів“, читаючи пресу чужу і нашу, дивлячися на ту страшну метушню, мається враження, що жиємо в часах „Вавилонської вежі“. Але і сей вислів не відповідає добре тобто вірно. Простіше і вірніше кажучи, враження є якраз таке, яке Ви мали при огляданню Шікаґовських „Стак Ярдів“, особливо тоді як Ви звернули увагу на того „барана“ (я якраз нині дочитався до сего „Барана“ в „Новій Зорі“ в описі Шикаґа)**).

Прийміть до відома такий факт. Тут в Пенсильванії в Bock County недалеко від Філядельфії сталася така подія: фармер мав „вексель“ (Jugment Note) на свою фарму, речинець вийшов а фармер не мав грошей і ніґде не міг позичити, щоб віддати. Коротко кажучи, прийшло до ліцитації. Не знаю як де, але тут перед ліцитацією оголошується в пресі і т. д. На означений день і годину зїхались фармері сусіди, і що Ви скажете? Цілісіньку фарму 40 акрів з інвентарем, зі всім, що на ній було, купили ті фармері за 1.18 центів, словами: одного доляра і вісімнацять центів!... Кошти „Шерифа“ були 28 дол., цих 28 дол. фармері зложили добровільно між собою — і заплатили „Шерифови“ і справа стала законна. В додатку щей тому фармерови зложили кількадесять дол., вручили йому Шерифом стверджені документи і сказали: Сиди і не рушайся.

Таке ми тут читали в пресі, не бруковій. Подібне щось було і в других стейтах.

Те саме діється і в містах з каменицями, нині за сто долярів дім на 5 поверхів 16 кімнат і ніхто не хоче, половина міста Філядельфії не платить податку, 1/3 ще від 1929 р., 1/4 на „Шеріф“ за податки — і ніхто не купує. Тисячі домів порозвалюваних. Якби Ви сьогодня тут прийшли і подивилися взявши від Girard Ave, Spring Garden, Brook і Front str. Виб сеї околиці не пізнали. Одна третина домів стоїть порожна, а 1/8 розвалена до ґрунту. Видовище страшне. А вершок того всего в тих вулицях, що напроти нашої Катедри. Тут з цілого бльоку остали ще 3 (три) доми, а виглядають так опустіло, що аж страх збирає...

Для людини котра тут не жила постійно і не відчула сеї свободолюбної країни все те буде загадочне і незрозуміле. Як незрозуміле було для мене, чому „наші“ і до сегодня ще конче хочуть „демократичного“ устрою своєї майбутньої Деджави і в 1918 році зруйнували з трудом започатковану Державу з Гетьманом на чолі лиш тому, що не була „демократична“, а все те робили буцімто, для свого бідного „народу“ і то з „любови“.

Ось послухайте, що пише той самий Buleteen „Barbering our Senators Cost States Tresury“ 8.000 Anualy“ Голення наших сенаторів коштує Державу вісім тисяч дол. річно, притім сенатори дістають ще „tonic“ на волосся щоб пахло і піґулки на „затвердження“, а все те беруть на державний кошт, і — „з любови до бідного народу“.

*) Тут печатаємо лист нашого робітника в Америці майже без ніяких змін, тільки з деякими пропусками. Звертаємо увагу на його цікавий і повний яскравих красок опис страшної руїни економічного життя в Америці. Вп. Авторови щиро дякуємо за сей допис. — Ред. „Н. З.“

**) Шікаґські „Стак ярди“ = ятки.

Ей, небіщику Липинський, щоб ти був хоч один рік прожив в „Америці“ а притулив ухо своє до сеї землі, бувби ти сказав ще не одно нашій демократії.

Та видко що Господь нас за щось карає, мабуть таки за наші власні гріхи супроти своєї рідної Батьківщини, коли й тобі не дав Бог умерти як Геніеви Пророкови. Бо те, що ти творив ціле своє життя, а те що сталося з тобою на смертній постели, то як огонь, а вода як небо, а пекло.

Та не гадайте, що се все, про описане тут життя, так як нині стоїть ситуація ось тут, числячи з того що пише преса, що говорять люде всяких кляс і напрямків не буде вже для нас чудом і те що одного ранку пробудимося всі і почуємо що половина з нас буде міліонерами, тут таки на добре вже говорять про інфляцію, тут не тільки говорять між собою, але і пишуть в поважних журналах про потребу нам Муссоліні я і т. д. О, чого тут не говорять! Говорили і таке, що шкода що „Капоні“ Італієць і о то вже якби був Ірляндцем бувби щось зробив.

А щож наші тут роблять. Га? — як нічо, то збирають гроші на нову „провокацію“, скликують віча і на тім все кінець.

А що до церковного життя то всно також жалю гідне. Одинокі оо. Василіяни хоч тяжко працюють то мають значні успіхи. Виратували найкращу церкву в Шікаґу від ліцитації. І роблять спроби уздоровити відносини, але се капля в морі, тут нині треба не трох (стільки їх тепер є) а щонайменше 50, то щось зробилиб, але де їх не треба? А де їх взяти?

А про „баранів“ таки пишіть, Пане Др., се дуже актуальне.

Здоровлю Вас дуже щиро

(Слідує підпис).

Підземні коридори і катакомби

в комуністичнім домі ім. Лібкнехта.

Підчас перешукування дому Лібкнехта в Берліні, головного осідку комуністичної партії Німеччини, поліція викрила цілий ряд катакомб і підземних коридорів. В них знайдено кількасот сотнарів комуністичної бібули. Знайдено також тайні підкопи, котрі вели з пивниць дому Лібкнехта до одної будівлі недалеко палати Більова. Сим коридором утікали комуністи перед погонею поліції. Всі кімнати в домі і підземеллю були полученні сіттю алярмових дзвінків. В разі загрози поліційної ревізії, дверник натискав ґузик. Тоді автоматично замикалися всі двері до криївок. Одночасно всі особи діставали знак до втечі (ПАТ).

Звишка цін збіжжа тревае

Пшениця на протязі місяця подорожіла о 50%, жито о 30%.

В останніх днях знов поправилися ціни збіжжа на краєвих ринках. Особливо пшениця виказує сильну звишкову тенденцію. Пояснюють це недалекими великодними святами і закупами для війська. Ціна жита також йде вгору. В лютім ціна пшениці підскочила майже о 50%, жита о 30%. Запаси пшениці наслідком ржі невеликі. Тому пшениця мабуть дальше дорожітиме. Натомість жито мабуть ні. Так принайменше твердять знавці. На заграничних ринках тенденція цін збіжжа слабша ніж у Польщі. Знавці твердять, що дальша звишка цін збіжжа поправить не лише платничу спроможність рільників але й причиниться до оживлення в торговлі і промислі.

Тютюн — це отруйний бурян, що нищить молоді народні посіви!

Союз Народів проти Японії

Однозгідне приняття рапорту 19-ти. — Японське представництво покидає салю нарад.

Надзвичайні Збори Союза Народів розглядали китайсько-японський спір. Предсідник Зборів Іманс заявив, що члени комітету 19-ти, перестудіювавши замітки японського правительства до звіту 19-ти, не бачать потреби змінити його. Представник Китаю др. Єн з вдоволенням приняв звіт 19-ти і заявив, що Китай голосуватиме за ним. Натомість представник Японії Матсуока заявив, що Японія звіт відкидає. Комітет 19-ти не зрозумів положення на Далекім Сході. В Китаю панує анархія. Цей стан річей та становище другого сусіда Японії СССР се для Японії від 20 літ причина глибокої журби і занепокоєння. Японія глядить чорно в майбутність і не бачить проблиску надії. Підкреслюючи стремління Манджурії до незалежности, жаліє Матсуока, що комітет 19-ти не знайшов слова признання для цивілізаційної діяльности Японії в Манджурії. Бесідник сумнівається, чи члени Зборів прочитали історію Китаю, бо навіть рапорту Літтона не прочитано старанно. Засада міжнародної співпраці при відбудові Китаю се в практиці міжнародна контроля над Китаєм. Японія хоче допомогти Китаєві. Відтак відбулося голосування над звітом. Взяли в нім участь 44 держави. За звітом голосували 42 держави, в тім також Китай. Сіям здержався від голосування. Японія голосувала проти. Супроти того, що голосів сторін не узгляднюється, звіт принято одноголосно. Відтак предсідник зворушений підчеркнув важливість доконаного факту і висловив надію, що прийде хвиля, коли сей звіт приймуть обі сторони. Опісля при сильнім напруженні уваги зібраних знов увійшов на трибуну представник Японії. Висловив глибокий жаль, що звіт принято і ствердив, що Японія та Союз Народів мають розбіжні погляди на запевнення мира на Далекім Сході. Японія находиться в останній стадії зусиль співпрацювати з Союзом Народів над полагодою китайсько-японських проблем. По зложенні сеї заяви Матсуока й інші члени японської делеґації серед глибокої тиші вийшли зі салі (ПАТ).

Українські евангелики у Львові

„Діло“ в ч. 46 доносить: Від листопада 1931 р. відбуваються у Львові в партеровій салі дому польських методистів при вул. Кохановського ч. 25. богослуження і тижневі зібрання т. зв. української реформованої громади під проводом пастора Льва Бучака і його жінки-діяконки, що осіли у Львові на постійне. На тих богослуженнях і сходинах буває по кільканацять осіб, бож усіх членів уже разом з дітьми не має та громада більше, як 50. (В цілій Галичині є українських реформованих евангеликів, себто кальвінів, по їх власним обчисленням около 1.500). В останньому часі, коли стало відомо, що українські реформовані евангелики злучилися з ідентичним польським реформованим костелом у Варшаві, покинуло львівську українську реформовану громаду, яка урядує по польськи і має польську печатку, кільканацять членів, так, що пастор Бучак не має вже для кого відправляти богослужень. Тому він кидається тепер на села (Сторонятин, пов. Львів; Вислок, пов. Сянік), аби і там ширити анархію та розбивати нашу релігійну одноцільність. На ту руйницьку роботу звертаємо увагу всього нашого громадянства.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Ювілейний рік заповідається гарно. В Італії паломники матимуть знижку білєтів на 50 проц.

В листі до епископа з Ратісбони св. Отець поручає всім лат. епископам старатися про плекання григоріянського співу в костелах.

Клич Св. Вітця в місійних справах: треба, щоби тубильче духовенство само було в силі управляти наверненими з поганства!

Католицький тижневик „Праця“ в Бразилії обходив 22. XII. 1932 р. 20-ліття свого істнування. Він виходить в м. Прудентополіс в провінції Парана. Це перший український часопис в Південній Америці, що працює успішно вже 21-ий рік на релігійнім і національнім полі серед галицьких переселенців в в Бразилії.

Можна сподіватися, що ц .р. відбудеться торжественна беатифікація преп. С. Марії Пеллетіє. Ведеться також дальше процес у справі беатифікації преп. Джемми Ґальґані.

О. Ваккарі Т. І. виголосив у Бібл. Інст. в Римі цікаву конференцію: „Читання св. Письма перед Лютром“.

Чин Сервітів обходитиме в вересні с. р. 700-ні роковини свойого істнування. Кардинал Лепісіє видав накладом „Доброї Преси“ в Римі (філія паріської) життя 7 св. Основателів тогож Чина, в лат. мові.

Лицарський хрест св. Сильвестра дістав від св. Вітця один анґл. капітан на Золотім Побережу (зах. Африка) за це, що з усіх сил дбав там про кат. виховання молоді.

За останніх 12 літ утворила Пропаґанда більше місійних центрів, як у якімнебудь віці передтим. Подібно надзвичайно гарно розвинулася місійна праця.

В Анжер'і (Франція) відбудеться від 5—9. VII. ц .р. національний французький Евхаристійний Конґрес.

Орґанізація кат. унів. студентів у Ліеж'у істнує вже 60 літ.

„Оссерваторе Романо“ має в самій тільки Італії більше, як 200 дописувачів. Кореспондентів має в цілім світі.

Американські Єзуїти відкрили в Баґдаді „Гай Скул“, що числить 103 учеників, з того 80 католиків лат., гр., халд., віри й сирійського обряду. Прочі це „православні“ Вірмени, Греки, Росіяни, несторіяни, Жиди й магометани.

Конвертит Кабраль, доцент історії штуки на унів. в м. Буенос Айрес мав на корол. римськім унів. 3 конференції про заслуги Чина Єзуїтів у південній Америці.

Один знатний голова африк. племени в Танґаніці посвятив цілу свою родину Пресв. Ісусовому Серцю. Його син учиться на кат. священика.

В цілій Японії є тільки 3 мурованні церкви, з того 1 лише посвячена.

Найбільший добродій Шанґаю це дуже богатий кат. промисловець Льо-Па-Гонґ. О. Джон Консидін, президент аґенції „Фідес“, зове його найцікавішою людиною в Азії.

Паріська „Ля Ліберти“ цинічно накинулася на проголошення ювил. Року. „Осс. Р.“ опрокидує цей масонський виступ.

Ливанський автономічний уряд (під франц. протекторатом) своїми законами обмежив права тамошніх східніх Церков (особливо щодо супружа й спадщини). Православні погодилися з фактом, а кат. патріярхи й епископи внесли протест.

Всі родинні, національні та релігійні свята влаштовуйте без алькоголю і тютюну. Так робить вже багато українських сіл!

ПРИРОДА й ТЕХНІКА

ЛЮДИ МАЮТЬ ФАЛЬШИВЕ ПОНЯТТЯ ПРО ЗВІРЯЧІ ЗВУКИ

Усі народи підкладають під голоси ріжних звірят людські звуки. Кожний, розуміється, по свойому. Український півень співає: кукуріку, німецький: кікерікі, східнофризійська дитина каже, що півень кукурікає кікілікі, англійський півень має співати: cockadoodle doo і cockadidle dow, французький: coquericot, coquerico або і кокоріко, московські когути мають піяти кукеріку, угорські так як і вкраїнські кукуріку, а литовські какарику. Виходилоби з того, що когути ріжних народів ріжно піють. Воно не так. Не когути ріжно піють, а ріжно передають їх звуки ріжні народи. Німецький учений Бастіян Шмід сконструував складний апарат, що записує звуки звірят. Ті звірячі звуки ловить мікрофон і рівночасно рисує їх на бромосрібнім папері. В цей спосіб можна точно порівнати записані звуки зі звуками нашої мови та переконатися, на скільки правдиві поодинокі звуки та цілі слова, що їх підкладаємо й приписуємо звірятам. Показалося, що звірята мають з голосівок у, о, і, а, е, носові голосівки, а зі шелестівок с, т, ґ, к, в і ф. Мають вони одначе також і звуки, що не приходять у ніякій людській мові. Як фальшиво оцінювано досі звірячі звуки, видно найкраще із звуків, що їх підсувають усі народи когутові. В усіх словах півневої пісні приходить шелестівка „к“, а апарат Шміда не занотовує цього „к“ в ніодної курячої раси. Взагалі наше усне чи письменне передавання звуків звірят в усіх мовах дуже помилкове. На основі своїх численних проб прийшов проф. Д-р Бастіян Шмід до таких заключень: 1) Звірята мають голосівки й шелестівки так само чисті, як наші людські. 2) До того мають вони ще дуже богато звуків, що більше подібні до шелестів. 3) Їх не можна віддати ніякою означеною азбукою. 4) Наші усні й письменні передання по всякій правдоподібности в усіх мовах дуже хибні.

КІЛЬКО ЗНАЄМО РОДІВ ЗВІРЯТ

Ліней (Лінне) батько модерної систематики знав в 1758 році всего 4208 богатоклітинних звірят. Сьогодня знає зоольоґія три чверти до одного міліона родів богатоклітинних звірят. Число це тому хитається, бо одні вчені начислюють лів а інші знова три чверти міліона самих комах! Доволі недавно учені обчислювали, що на землі є коло 500.000 родів звірят; з того 280.000 родів комах: 50.000 родів самих тільки мотилів, 40.000 родів мух, 120.000 родів черваків. Риб є 12.000 родів, гадів 2.500, павуків 2.000, земноводних 1.200, ссавців 2.000. Мишей має бути около 10 міліярдів, пять разів більше ніж людей.

ПЕРЕЛІТАННЯ (МАНДРІВКА) ПТАХІВ І МІСЯЧНЕ СВІТЛО.

До сегодня не знаємо усіх причин перелету птахів. І тому здавен давна займалися люди тим питанням .Від довшого часу займався сим також Др. І. В. Дер (Dörr) з Центрального Заведення для метеорольоґії у Відні. Використовуючи спостереження, що надійшли з Австрії, Угорщини, Швайцарії, Франції, Північної Німеччини, Естонії і Північної Швеції й що обіймають цілі десятки літ, міг Дер беззастережно ствердити, що відлет і прилет птахів є тісно залежні від фаз місяця. Відноситься воно головно до нічних мандрівних птахів. Показалося, що підчас повні місяця, як також в першій і останній квадрі збільшається здібність птахів до перелітання. Противно метеорольоґічні відносини грають у часі відлітання й прилітання тільки підрядну ролю.

АТМОСФЕРА ПЛАНЕТ

Астрономія твердить, що всі планети (може з виїмком Меркура) окружені верствою повітря. Про це можна переконатися в двоякий спосіб: Фотометричний спосіб Шенберґа з Бресляву розсліджує світло, що паде із планет, в той спосіб, що його змінну силу мірять по переході через ріжні кольорові фільтри. Другий спосіб спектроскопічний розсліджує лінії Фрауенгофера в спектрі. Цею дорогою виказав дослідник Вільдт із Ґетінґену, що в атмосфері планет Юпітера, Сатурна, Урана й Нептура находиться метан, званий також болотяним ґазом. При порівнанню з лініями, котрі повстали при переході світла крізь руру, довгу на 20 м, що була наповнена метаном під тисненням 4,5 атмосфери, показується, що болотяного ґазу мусить бути богато в атмосфері Юпітера, Сатурна, Урана й Нептуна. Висліди праці Вільдта підтверджують твердження інших учених, що атмосфера планет сонця має зовсім інший хемічний склад як атмосфера землі.

МІЖЗОРЯНІ ПРОСТОРИ

До недавна були вчені тої думки, що міжзоряні простори зовсім порожні. Вчений Едінґтен твердить на підставі своїх дослідів, що так воно не є. Міжзоряні простори мають по думці Едінґтена на 1 цм 16 стомільонових ґрамів річовини. Як порівнати цю кількість річовини що її ледви можна собі уявити, із річовиною зір, то одержимо обчислення, що кількість розсіяної річовини в міжзоряних просторах є чотири рази більша, як кількість річовини скуплених тіл.

ЧИМРАЗ БЛИЖЧЕ ДО АБСОЛЮТНОЇ ЗЕРОВОЇ ТОЧКИ

Як відомо, при температурі —273°С перестають уже молекули всіх тіл порушуватися. Температуру —273°С називається в науці абсолютною зеровою точкою. Така температура має панувати в міжпланетарних просторах. Досі не вдалося вченим осягнути штучно такої низької температури. Одначе в останнім часі вдалося голяндському професорові Кеесонові із Лейдену дійти до —272,3°С. Таку низьку температуру осягнув проф. Кеесон на парі гелію, найлегшім по водню ґазі, що щойно при —271°С стає ціпким тілом.

НОВИЙ ЕЛЄКТРОН

Анґлійські учені Блаккет і Очіяні, що працюють в лябораторії Кевендіша в Кембріджі, відкрили істнування нового типу електрона, відмінного від знаних досі електронів. Новий електрон, названий ними „ґуглі“, укладається в маґнетнім полі в противнім напрямі та при нормальних обставинах зберігає свою життєву силу лише на час кількох мільонових частин секунди, тоді коли звичайні електрони уважають постійними. Це відкриття ускладнює теорію про матерію, що складається з двох родів одиниць: позитивної й неґативної електричности. В будучности при вивченні матерії треба буде числитися не з двома але з трома одиницями. Нове відкриття змушує переглянути все, що зробили досі на полі вивчення атома.

КОНІ НА... ҐУМАХ

В Німеччині переводять тепер практичні проби заступлення кінських зелізних підков ґумовими плитами. Сі ґуми прикріплені до копита при помочи зелізного хреста, котрий не дотикає землі. Через те хід коней став зовсім тихий. Крім сего коні чуються богато певніше на ховзькій їзді. Дотеперішні проби мали дати додатні висліди. Такі ґуми до кінських копит по обчисленнях винахідників видержують 6 тижнів.

ГОДИННИК, ЩО ГОВОРИТЬ

В Парижі сконструювали і пустили в рух 14. II. ц. р. годинник-робот, котрий подає телефонічно годину, найточніше аж до секунди включно. Треба тільки подзвонити: Одеон: 84—00. Першого дня лінія була переповнена жаданнями того числа, тому апарат не міг всіх задоволити. З того приводу паризький секретаріят обсерваторії видав такий комунікат: „Годинник, що говорить, був першого дня засипаний телефонічними запитами. Цей годинник обслугує 20 ліній і за кожду годину давав 1.200 відповідей. Мимо цего не міг він відповісти усім, що виглядало, немов він попсувався“.

КИШОНКОВИЙ РАДІОПРИЙМАЧ

По чотиролітних дослідах дирекція лондонської поліції рішила заосмотрити кождого поліцієнта кишонковими радіоприймачами розмірів 15 × 11 × 4 цент., ваги 625 гр Вони ділають у відкритій місцевости на 22 км., в місті на 10 км. На таку відталь через них чути таксамо виразно як через телефон.

СКЛЯНІ КУЛІ

Американський інжинір Юрій Дуґляс винайшов тверду склисту матерію, котра надається добре до виробу тривалих, сильних шиб як також до крісових і скорострільних куль. Кулі зі скла не уступають в нічому металевим кулям. Скорість їх і сила пробивання така сама. Скляні кулі ділають так як шрапнелі та перевисщують кулі дум-дум, бо розприскуються на дрібніші кусочки. До того скляні кулі дуже дешеві так, що навіть найбідніші держави зможуть накупити велику скількість тих найновіших знарядів боротьби.

ЛІТАЮЧИЙ ТАНК

Один американський конструктор збудував танк, що порушається зі скорістю 120 км. на годину. Сю скорість можна ще збільшити вимінюючи ланцюхи на ґумові колеса оскільки на це позволить терен. Дуже помислове уряджения уможливлює примонтування танка до літака. В цей спосіб створено новий тип танка, літаючий.

ПЛАВАЮЧИЙ ОСТРОВ

Здійснилися фантазії Юлія Верного, котрі він описав в книжці „Чарівний остров“. Кілька днів тому спущено на море в Бремені перший плаваючий остров. Він повстав з давного німецького пароплава „Вестфалія“, ваги 5000 тон, довжини 125 м. „Вестфалія“, плаваюча платформа для літаків, буде находитися на Атлянтику, в половині дороги між Африкою і південною Америкою, 1.500 км. від одної й другої суші. Залога складається з 40 людей, в половині з моряків, в половині з техніків. Плаваючий остров твориме вигідне летунське получення між Европою та південною Америкою. Мають завести постійну комунікацію при помочи Цепеліна, котрий що два тижні перевозитиме нетільки листи й посилки але також пасажирів. Подібні летунські стації мають повстати в ріжних місцях океанів для улекшення воздушної комунікації між континентами.

Поширюйте католицький тижневик для народа „Правду“. Квартально 3 зол. Адреса: Львів, ул. Сташіца 8. I. пов.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„ЧИСТКА“ на начальних становищах в Радянській Україні триває дальше. Недавно усунено зі становища голови ради народних комісарів Сербиченка (ПАТ).

ПОС. МАЦКЕВИЧ (ББ) редактор виленського „Слова“ помістив у „Вядомосцях Літерацкіх“ статтю, в котрій остро критикує клич недоторкаємости Версайського договору. Треба підчеркнути, що його погляд на ту справу йде в розріз з пануючою в Польщі опінією.

ПРЕДСТАВНИК ЛИТВИ в Союзі Народів скористав з нарад Союза Народів у справі манджурського конфлікту й остро виступив проти Польщі. Він пригадав, що „З початку Союз Народів остро осудив окупацію Вильна Польщею, одначе опісля Союз перестав займатися тою справою, начеб вона була вже полагоджена“.

НА БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ БІЛОРУСИ відбудуться в березні великі маневри червоної армії.

ГОЛОВА КАТОЛИЦЬКОГО ЦЕНТРА в Німеччині пралат Каас заявив, що партія Центра підпре кождий уряд, котрого політику зможе заапробувати. Супроти теперішного зовнішно-політичного положення братовбийча боротьба німецького народу не до подумання.

ПРУСЬКА ПОЛІЦІЯ сконфіскувала 30 тисяч брошур і кількасот виборчих летючок катол. партії Центра.

ПЕРЕДВИБОРЧА БОРОТЬБА в Німеччині доходить до вершка. Найбільшу рухливість виказують гітлерівці і німецькі націонали. Вони мають до розпорядимости державні каси. Велику енергію проявляють також катол. Центр, баварська народня партія і соціял-демократи. Майже всі комуністичні передвиборчі збори забороняють або розвязують.

БАВАРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Гельд остро виступив проти спроб нарушення автономії Баварії. Голова бавар. народ. партії сказав: Колиб 5 березня (день виборів) примінено проти нас насилля, візьмемо старі баварські прапори і підемо в бій, готові полягти за свободу і батьківщину.

ГІТЛЄР загрозив, що всякі спроби відірвання Баварії від Німеччини будуть безпощадно здавлені.

ВСІ ЛІВІ ЧАСОПИСИ в Ромунії припинено аж до відкликання.

ФРАНЦУЗЬКИЙ СЕНАТ відкинув урядовий проект редукції кредитів на військо.

АНГЛІЙСЬКА ФАБРИКА ЗБРОЇ день і ніч працює, щоби виконати замовлення Японії на зброю й амуніцію.

РОЗМОВИ РУСВЕЛТА З ФРАНЦУЗЬКИМ АМБАСАДОРОМ довели до зближення Франції й Америки. Про це широко розписується преса обох держав.

ВІЙНА КОЛЮМБІЇ З ПЕРУ триває дальше.

КОМУНІСТИЧНИЙ ЗАГОВІР викрито в Чілє. Заговірники хотіли викликати революційні розрухи рівночасно в кількох місцях. По комуністичнім перевороті в Чілє заговірники сподівалися поширити його на цілу полуд. Америку. Незлий апетит...

ПЛЯТОНІЧНА ПОБІДА КИТАЮ в Союзі Народів над Японією в справі манджурського конфлікту викликала цілий ряд коментарів і застережень. Одні побоюються, що китайсько-японська війна може викликати воєнну пожежу на цілім Пацифіку і японсько-американську війну. Сторонники Японії твердять, що на резолюцію Союза, хоч вона була одноголосна, вплинув натиск Америки. Америка також довела до зірвання англійсько-японського Союзу.

НОВИНКИ

Централя Т-ва „Просвіта“ у Львові (Ринок, ч. 10) перенеслася з II. пов. на I. пов. на місце „Центробанку“. Крім бюр централі перенеслися також на I. пов. канцелярії обох філій „П“ (Львів-місто й повіт) і бібліотека-випозичальня. На II. пов. перенесеться централя Т-ва „Сільський Господар“. До салі бібліотеки „П“ переноситься Т-во українських дозорців „Воля“.

Загальні Збори Українського Фотографічного Т-ва у Львові відбудуться 4. березня с. р. о год. 4 попол. в салі Т-ва св. Йосифа при вул. Руській 10. На випадок браку вимаганої статутом скількости членів, збори відбудуться годину пізніше без огляду на число членів. — Виділ.

Православний Синод у Варшаві ухвалив на засіданні 17. ц. м. дозволити на відправлювання в православних церквах панахиди за Гетьмана Івана Мазепу (ПАТ).

Сегорічні „Східні Торги“ у Львові тревatимуть від 3—18 червня. Організацію „Торгів“ обняла Торговельно-Промислова Палата. Бюра „Торгів“ містяться при вул. Булярда 5. Листи адресувати: Схід. Торги, Львів, Академічна 17.

В Турчанщині відбувся шкільний плебісцит за українською мовою навчання в 34 громадах. Внесено 2.828 деклярацій за 4.530 дітей. На всі 74 громади турчанського повіту є 9 шкіл з українською мовою навчання, в 17 громадах нема ніякої школи, 14 громад не перевело плебісциту.

Т-ва „Сокіл“ розвязало староство в Борщівщині в Циганах, Пилатківцях, Пилипчу, Королівці, Жилинцях, Горошові. Також розвязано „Сокіл“ у Трускавці.

В Любені (Бельґія) відбувся вечір українських пісень і танців. Уладила його брюссельська музична фірма Ляверинса силами українських студентів любенського університету.

400 пожарів було у Львові в 1932 р.

Викрили фабрику судових значків по 3 зол. в Перемишлі в Загальній Друкарні. Увязнили власника друкарні, цинкографа та забрали 1000 3-золотових значків.

Поліція в Перемишлі накрила зїзд жидівської комунізуючої молоді. Підчас ревізії в помешканні партії при вул. Смольки сконфіскувала комуністичну бібулу. Увязнено 11 комуністів.

„Західні Українці“. Поліція увязнила в Варшаві 22 членів „Комуніст. Партії Захід. України“. Ревізій переведено 42. При декотрих увязнених знайдено великі суми грошей. Більшість увязнених Жиди („Кур. Львов.“ ч. 56).

При увязненім комуністі Ліберу-Мушинськім у Варшаві поліція знайшла 5.600 зол. і 800 долярів. В його спільника Потока знайдено 1.600 зол. і 300 долярів.

Майже міліон дітей родиться річно в Польщі. З того 5.9 проц. се діти нешлюбні. В містах більший процент нешлюбних дітей ніж на селах. Найбільше нешлюбних дітей серед жидів, бо аж 16.1 проц., найменше їх серед православних 4.5 проц. Відтак йдуть римокатолики 5.1 проц., греко-католики 6.5 проц. Низький процент дітей серед православних пояснюється тим, що на території заселеній православними дуже мало більших міст.

Новий винахід Марконія. Використання ультракоротких филь у радіотехніці (зреалізований у радіостації Ватикан—Кастель Ґандольфо) матиме в будуччині надзвичайно велике значіння. Марконі робить дальші досліди.

Важніші мистецькі частини в церкві св. Петра в Римі освітлені тепер стало вдень рефлєкторами й тому виступають у повній своїй красі.

Римською археольоґією займається в Америці археольоґічний Інститут; в Европі амер. академія в Римі, амер. школа в Атенах; в Азії амер. школа східніх студій у Багдаді й Єрусалимі.

Мраморний памятник Данта повстане в Римі. Він буде високий на 150 м., в промірі 500 м.

У Веролі (Італія) умер маркіз Люїджі Біслєтті (брат кардинала) у 80 р. життя.

В Берліні відбувся шлюб 77-літнього Павла Берта з 81-літньою нареченою. „Молода“ пара має разом 158 літ.

У Берліні арештовано міжнародного авантурника й ошуканця рос. барона Евґена Керінського, що вів там дуже гуляще життя. Керінський сидів уже 6 літ у швайцарській вязниці.

Пятнайцять жидівських родин, польських горожан, що живуть в Саксонії від 15 літ, примусово виселено з Німеччини.

Німецькі літаки перевезли в 1932 р. 86.578 пасажирів, на 4.000 більше ніж в 1931 р.

Н. Йорґа дістав на римськім унів. „Сапієнца“ докторат фільософії „гоноріс кавза“.

В Ромунії увязнено комуністку, котра мала при собі плян дальших заворушень в Ромунії. Плян виготовлений в Москві увязнена привезла з Берліна.

Часописи в СССР подорожіли вдвоє.

Большевики заповідають, що з правою й лівою опозицією будуть поводитися зі всею строгістю.

„Всесоюзне т-во для охорони природи“ в Москві має збірку около 1000 ріжних батогів, сконфіскованих московським ізвощикам. Деякі з тих батогів це дійсно знаряди тортури для звірят, бо внутрі їх є зелізо, ґума і т. д. Є навіть батоги з кільчастого дроту. (Повинні зібрати також нагайки з царських і „райських“ часів для історії).

437 км. на годину осягнув на самоході Анґлієць Кемпбел на Фльориді в Америці.

Норвеґ Зіґмунд Рууд виконав у Віллєрі в Швайцарії скок на лещатах на 86 м., чим осягнув світовий рекорд у лещатарських скоках.

Китайський міністр промислу оглянув Ватиканську бібліотеку.

В Китаю не вільно розводитися зі жінкою, якої родичі не жиють уже. Розвестися там дуже трудно.

В Палестині заострено пресові закони.

Кулідж лишив майно вартости пів міліона долярів. Тестаментом записав його жінці.

Кат. священик Рікард (у Льос Аджельос, † 1930) „батько дощу“, дійшов був до дуже важних спостережень щодо звязи між астрономічними (планетарними) явищами й землетрусами на землі.

Король Афґаністану назначив у Римі амбасадором свого 18-літнього свояка. Такого молодого амбасадора Рим ще не бачив.

Один ґрам раду висилає в одній секунді 40 міліярдів атомів гелю зі скорістю 20.000 клм.

В Клівленд'і (Сп. Д.) згоріла клініка. Згинуло 3 (а може й 9) недужих.

Параґвайський парлямент признав жінкам право голосування.

Міжнародний конґрес у справі навчання в середніх школах відбудеться від 31. VII.—5. VIII. ц. р. в Газі.

Торговельний білянс Італії в 1932 р. поліпшився в порівнанні з 1931 р. на 33 міліонів лір.

Бразилія знищила міліярд фунтів кави щоби піднести ціни на каву.

Боротьба з рільничими машинами. Мадярський міністр хліборобства видав обіжник до політичних і професійних орґанізацій, щоби поручали хліборобам уживати робітників а не машин. Ходить про те, щоби дати працю безробітним.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Конверзія гіпотечних і банкових кредитів. Рада міністрів ухвалила законопроєкт мін. скарбу, на підставі котрого гіпотечні кредити мають бути сконвертовані на 10 літ і опроцентовані на 5½%. Банкові кредити мають бути улекшені для рільників в той спосіб, що довжники через 2—3 літ платилиб тільки відсотки, найвисше 7%, а відтак сплачувалиб довг. Це відноситься тільки до рільників.

Парцеляційний плян на рік 1934 передбачує парцеляцію 75.000 га в цілій Польщі. З того найбільше припадає на тернопільське воєвідство, бо 8000 га.

Зріст картелів в Польщі. Статистика мін-ства промислу й торговлі подає, що в 1928 р. було в Польщі 28 картелів, в 1929 р. 37, в 1930 р. і 1931 р. прибуло по 10 нових картелів, в 1932 р. заложено 9 нових, разом 66 картелів.

Споживання цукру в Польщі постійно паде. Від 1 вересня 1932 р. до 1 лютого 1933 р. продано в Польщі 108.000 тон, коли за попередний сезон продано 122.600 тон. Споживання цукру в січні ц. р. впало на 11% в порівнанні з січнем 1932 р. В пяти місяцях 1932/33 р. вивезено з Польщі 51.282 тон цукру, коли в тім часі в 1931/32 р. вивезено закордон 166.794 тон цукру .

Продукція вугля в Польщі впала в січні ц. р. в порівнанні з груднем 1932 р. на 78.341 тон і виносила 2,336.674 тон. Денно добували в січні ц. р. 93.467 тон, на 7.159 тон менше як в грудні 1932 р.

На основі договору „Совпольторгу“ Польща вивозитиме до СССР товарів вартости 4 міліони руб., натомість СССР до Польщі за 2,200.000 роб. СССР привіз в 1932 р. з заграниці за 698,693.000 роб., з чого з Польщі тільки за 5,521.000 руб.

Женевський комітет для підготовки програми світової економічної конференції оповістив меморіял. Зміст: Загальна економічна війна ведена при помочі високих мит, торговельних обмежень і примусової девізової господарки мусить довести до загального зубожіння. Лише свобідне урухомлення економічних сил цілого світа може довести до поправи. Льозанський договір промостив дорогу до економічного мира. Коли тою дорогою держави не підуть дальше, то теперішна економічна система не видержить кризи.

„Пятилітка за 3½ року“. В 1928 р. було в СССР ококо 260 міл. штук худоби, безрог і овець, в 1932 р. около 100 міл. З того **худоби було в 1928** р. 78.2 міл. штук, в 1929 73.7 міл. в 1930 р. 53.4 міл., в 1931 р. 48.8 міл., в 1932 р. вже тільки 29.2 міл. штук худоби. Безрог було в 1928 р. 26.5 міл. штук, в 1929 р. 20 міл., в 1930 р. 13.4 міл., в 1931 р. 7.8 міл. штук безрог. Овець було в 1928 р. 161.8 міл. штук, в 1932 р. вже тільки 64 міл. Як так дальше „добре“ піде, то СССР лишиться взагалі без худоби, безрог і овець. (Цифри взяті з табель „Соц. Перебудови Хліборобства“, 1932 р. ч. 11—12, ст. 20).

Большевики мусять купувати мексиканську й американську нафту, щоби вивязатися зі зобовязань супроти Анґлії. Таким чином коло 40% „совітської“ нафти, яку ввозять до Анґлії подить з Америки й Мехіка. Причина того: неспроможність підвисшити продукцію нафти.

Загранична торговля СССР. Загальний торговельний оборот СССР з заграницею виносив в 1932 р. 1,262 міл. 600.000 руб., в тім вивіз 563,900.000 руб., привіз 628,700.000. Найбільший товаровий оборот мав СССР з Німеччиною, 422,500.000 руб., потім з Анґлією разом з її кольоніями. У вивозі сирівці і півфабрикати займають 69.7 проц., харчі 24.8 проц., фабрикати 5.5 проц. У привозі готові вироби займають 42.9 проц., головно машини та устаткування до фабрик, сирівці та півфабрикати 24 6 проц., харчі 2.4 проц.

Господарське положення Америки знов погіршилося. Невиплатність банків знов збільшується. Зазначився відплив золота. Підприємства Форда найшлися у фінансових труднощах. Настрій на біржах песимістичний.

Біржа

Гроші: Амер. доляр в прив. оборотах 8.90—8.92 зол.; канад. доляр 7—7.30; нім. марка 2.10—2.12; 100 чесь. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50—35 зол.

Збіжжа: Підволочиська: Пшениця двірська 32.50—34 зол.; пшениця селянська 31.50—32; жито двір. 18.50—18.75; жито сел. 17.50—17.75; ячмінь двір. 14.25—14.75; ячмінь на мливо 12.75—13.25; овес двір. 15—15.50; овес сел. 12.25—12.50; гречка на мливо 18.50—19.50; кукурудза 13.50; фасоля біла 18; фасоля краса 18.50; горох пільний 15; просо 15; лен 37; конюшина чер. 90; мак сивий 128—138; мак синий 142—152; макух льн. 18; ґрис пшен. 8.25—8.50; ґрис жит. 8.75—9 зол. — Львів: жито двір. 20—20.25; жито сел. 19—19.25; ячмінь на мливо 14—14.50; овес двір. 17—17.50; овес сел. 13.75—14; каша ячмінна 27—29; пшоно 36—38; мука пшен. 50% „ОО“ 59—59.50; мука житня 55% „ОО“ 35.50—36 зол. Інші ціни незмінені. Тенденція звишкова.

Набіл: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла експ. і десер. 2.70 зол.; за 1 л. молока 17—19 сот., за 1 л. сметани 70 сот.

Яйця: Центросоюз платив за 1 кґ. яєць 1.30 зол., Маслосоюз за 1 копу яєць 4—4.20 зол.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Монументальний фільм „Парамавнту“, реж. Сесіля Б. де Мілля „В тіні хреста“ висвітлюватимуть незабаром кіна „Коперник“ і „Марусенька“ у Львові. — Ось кадр з цього фільму з часів переслідування християн Нероном.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

УВАГА! Власники льосів (вартісних паперів):

ДОЛЯРІВОК БУДІВЕЛЬНИХ І ІНВЕСТИЦІЙНИХ (преміївок).

За мінімальну річну оплату провірюємо подані нам числа безпосередно **при кождім тягненні в Варшаві.** Про виграну повідомляємо зараз в дни тягнення телеґрафічно. Просимо подати нам у власнім інтересі негайно докладну адресу в цілі одержання безплатного, поучаючого проспекту.

ГОЛОВНА ЦЕНТРАЛЬНА КОНТРОЛЯ льосів і вартісних паперів сп. з о. пор., Варшава, Пружна 14. Телефон: 24412.

Główna Centralna Kontrola Losów i Papierów Wartościowych Sp. z o. o. Warszawa, Próżna 14., tel. 24412. 281-4

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні

Др. Альбін

ординує від год. 3—5. 22-5-10

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.

Лічить рака, який не надається до операції, методою Д-ра Зальцборна.

КІНА

АДРІЯ: Пат і Патахон на бочці пороху.
АТЛЯНТІК: Аріяна.
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: Вікторія та її гузар (Іван Петрович).
МАРУСЕНЬКА: Вікторія та її гузар (Іван Петрович).
МІРАЖ: Любов в синяві неба (Норма Шірер).
ОАЗА: Чарлі ратує Европу й ревія.
ПАЛЯС: Ясноволосий сон (Ліліяна Гарвей).
СТИЛЕВЕ: Царіця підземелля та ревія.
УТІХА: Новітний Дон Кіхот (Гарольд Льойд) і ревія.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, неділя, 5 березня 1933. Ч. 16 (614).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. І. п. • Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Світова війна безбожників

В „Ревю де ди Монд“ виказує Еп. Д'Ербіні, що большевики виповіли безпощадну війну всякій релігії. Про велике число своїх прихильників большевики не дбають, але дуже стараються приєднати для себе провідників інтеліґенції й практичних орґанізаторів. Одні й другі мають вплинути на несвідому масу так, щоби вона перевела те, чого хочуть большевики. Роботу свою ведуть скрито й пляново аж до найменших подробиць. Безбожницьку роботу чинять більше отверто. Московські аґітатори мають у всіх краях впливати на маси всіма способами: преса, радіо, карикатури, театр, протирелігійні виставки, музеї, кіна, і навіть протирел. спорти й забави. Вчителі народніх шкіл мають виховувати молодь у протирелігійнім й передусім протикатолицькім фанатизмі. Відтак подає Еп. Д'Ербіні успіхи цеї роботи в світі, як про це ми вже писали в „Новій Зорі“.

Паломництво католицьких журналістів до Риму

З приводу Святого Року прибуде до Риму на Зелені Свята Міжнародне Паломництво католицьких Журналістів, зорґанізоване Міжнародним Бюром католицької преси. Крім редакторів католицьких часописів цілого світа, візьмуть участь в паломництві також члени католицьких журналістичних орґанізацій. Поодинокі національні ґрупи вирушать зі своїх країв в таких речинцях, щоби могли стрінутися в Римі в дні 3. червня ц. р., котрий признано за дату початку паломництва й полученого з ним зїзду катол. журналістів. Від часу останнього конґресу Міжнародньої Католицької Преси в Брукселі в 1930 р., буде це безсумнівно найбільша маніфестація католицької журналістики. У всіх краях творяться вже окремі національні комітети для орґанізації паломництва й участи в зїзді кат. журналістів в Римі.

Ще один червоний диктатор на Україні

АТЕ доносить з Москви: По призначенні диктатора для України Постишова большевицький уряд перевів цілий ряд змін на висших становищах ДПУ. Сі зміни спричинені напруженням відносин на Україні та зростом націоналістичних настроїв. Дотеперішнього шефа ДПУ на Україні Редена усунено. На його місце назначено заступника всесоюзного ДПУ Балицького. Він тішиться найбільшим довірям Сталіна. Назначення Балицького шефом ДПУ України означає, що большевики рахуються з політичними труднощами, бо Балицького вважають „спецом“ від українських справ. Крім того до Харкова виделеґовано двох висших урядників ДПУ Карльсона і Лемплевского як помічників Балицького. Карльсон Лотиш з походження, Лемплевський — Жид. Балицький дістав широкі повновласти. Також в уряді сов. України наступили великі зміни. Першим заступником голови сонаркому став Любченко, другим Скрипник, третим Сухомлін. Ославлений Затонський став комісарем освіти.

Нові розстріли селян на Україні

Большевицькі суди на Україні видали знов кілька присудів смерти на селян за „саботажі“ в рільництві. В Кременчузі засуджено на смерть 2 селян. В Чернигівщині розстріляно трьох управителів колективів за те, що поставили протестаційний внесок проти грабункової господарки большевиків на Україні. В інших місцевостях також розстріляно богато селян (АТЕ).

Червоноармійці відмовляють послуху

Над долішною Волгою були випадки збірного виступу червоноармійців. Вони домагалися обниження „хлібозаготовки“ в рідних селах і злагодження аґрарної політики совітської влади. В Сталінґраді (Царицині) червоноармійці відмовили кількакратно вимаршу на вправи. Влада здавила ті виступи.

В Німеччині — нова ера

Шеф пресового бюра Німеччини др. Функ на пресовій конференції заграничним журналістам сказав: Теперішне правительство не є переходове. Треба погодитися з думкою, що воно треватиме довго. В Німеччині зачалася нова ера. Часи парляментарної демократії минули раз на все. Комуністичної небезпеки не можна легковажити. Тому теперішне правительство рішене вести боротьбу з комунізмом, доки не усунеться большевицької небезпеки. За пів року весь світ побачить, що зробив Гітлер в тій важній справі.

З далекосхідного воєнного фронту

Японські війська в Джеголі посуваються наперед. Китайці відступають на нові позиції. Зелізнича лінія Нанлінґ-Пеї-Піяо вже в руках Японців. У вперших боях беруть участь головно літаки. На перешкоді стоять сильні морози. Манджурські війська заняли місто Чао-Янґ, японські Суї-Янґ.

Русвелт диктатором

Крак. „Час“ доносить: По довгих переговорах між передовими представниками обох Палат американський конґрес признав новому президентови Русвелтови далеко йдучі повновласти в области державної адміністрації та буджету. Сі повновласти рівнаються диктаторській власти.

Фараон — футурист

Головний консерватор музеїв мистецтва в Брюкселі Капар мав відчит у Бібл. Інституті в Римі про Аменофіса IV (1400 р. пер. Хр.), який почав був „реформувати“ мистецтво на взір нинішніх футуристів!

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,
але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку
„ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.

НОВА ДЕРЖАВА

ТІСНИЙ СОЮЗ МАЛОЇ АНТАНТИ

Дня 15 лютого 1933 р. міністри трох держав: Чехословаччини, Югославії й Румунії підписали т. зв. „Пакт Малої Антанти“, котрий має на меті охороняти порядок установлений версайським договором. В тій цілі міністри Береш, Єфтіч і Тітулеску зобовязалися в імени своїх держав не підпринимати жадних кроків в области міжнародної політики без попереднього взаїмного порозуміння, зокрема не підписувати ніяких актів, які могли би змінити їх теперішне положення або їх відношення до других держав. Крім того зобовязалися вони обеднати свою політику торговельну, фінансову й економічну. Створений постійний орґан тих держав має пильнувати виконання й удержання того договору. Той орґан урядуватиме в Женеві, в місци осідку Союза Народів.

Таким чином повстало в Европі нове політичне й господарське твориво, якого в ній досі не було. Це історично, політично й економічно дуже цікавий союз держав, котрому сила його звязків і спільний орґан надають ціху немов одної держави. Вона разом має 684.365 кв. км. простору і близько 50 міл. населення. Зокрема Чехословаччина має 140.408 кв .км. простору і коло 15 міл. населення, Югославія має 248.990 кв. км. простору і 13,290.000 населення, Ромунія має 294.967 кв. км. простору і 18,326.000 населення. Статистика населення двох останних держав походить з рр. 1929 і 1930. Висше наведені цифри вказувалиб на те, що нове політичне твориво се твориво поважне. Не дивота, що ним живо й богато займається вся европейська преса.

Щож було причиною будови нового політичного творива? На се зложився цілий ряд ріжнородних причин. Передовсім факт, що всі три держави Малої Антанти повстали або скріпилися на руїні б. Австро-Угорщини, отже мають добичу спільного походження. Тому всьо, що загрожує тій добичі, лучить їх для її оборони.

Одначе сей факт істнував від самого закінчення великої війни. Отже чому аж тепер ті три держави постановили так тісно злучитися в обороні того, що посідають? Бо в останнім часі наступив ряд подій ,які у своїх послідовностях можуть дійсно загрозити стан посідання трьох держав Малої Антанти.

І так в Женеві в Союзі Народів буквально всі справи залежали від рішення пятьох великих держав, котрі з голосом менших зовсім не рахувалися. Діялося се навіть при таких важних справах як признання рівноправности Німеччині у збройоннях. При тім як про одиноке услівя говорилося тільки про забезпечення Франції. Незабаром по проголошенні рівноправности Німеччини у збройоннях появилися вісти про таємний договір між Німеччиною, Італією

й Угорщиною, до котрих мала би прилучитися ще Австрія й Болгарія, отже вісти про бльок держав в силі близько 120 міліонів людей. Було ясно, що спілка, в котрій є Італія й Угорщина, мусить звернутися проти Югославії тай інших держав Малої Антанти. Вправді Мусоліні заперечив тим вісткам, але його заперечення, як се часто буває, взяли за потвердження. На добавок Франція робила надзвичайно дивні політичні зигзаки .Старий чеський діяч др. К. Крамарж так про се пише в „Народних Лістах“: Еріо зразу читав лекції про Гетого, потому предложив приязнь Італії, вислявши п. Жувенеля послом до Риму, потому облекшив його тяжке завдання тим, що відвернувся від Італії. А коли Літвінов-Фінкельштайн в тузі за французькими кредитами проголосив у Женеві кілька дешевих слів з одобренням деяких побажань у пляні Поля Бонкура, слів, які не мають значіння для діла, п. Еріо завершив свою „еволюцію“ тим, що став напрошуватися в приятелі большевикам...

Зворот Франції до порозуміння з СССР став для Ромунії рівнозначний з утратою Бесарабії в будуччині.

Таким чином страх упав на всі держави Малої Антанти і вони злучилися в іще тісніший союз, такий тісний, що виглядає на одну державу.

Рівночасно занепокоїлася також польська публична опінія. Консервативний орган „Наша Пшишлосць“ за лютий приніс статтю п. з. „Воскресення потрійного порозуміння“, в котрій пише, що Угорщина кинулася в обійми Німеччині, що се дуже загрожує мирови в Европі та що Польща повинна навіть без запросин старатися тепер навязати контакт з Малою Антантою в цілі створення сильнішої мілітарно й економічно спілки в „трикутнику небезпеки“ — між морями Балтійським, Чорним і Адрійським.

Так виглядають факти, що стоять у звязку зі створенням тіснішого союза держав Малої Антанти. Над вагою тих фактів і їх евентуальними наслідками застановимося в слідуючій статті.

А. Ч.

ББ й українське питання

Підчас дискусії в сенаті над буджетом мін-ва внутр. справ сенатор Соболевский ББ доторкнувся також польсько-українських взаємин. Він м. ін. сказав: Правительство поставило ясну програму. Її підстава рівні права (?) : рівні обовязки. Мимо протилежних тверджень бачимо вже зміну. Передовсім представники українського населення взяли участь в нарадах у львівського воєводи. Слідна також зміна в терені. Відчула се українська парляментарна репрезентація. Вислів сего зміна тону преси і ріжниці в заявах складаних у соймі. Видно ревізію поглядів. Є також зміна в наставленні польського громадянства до українського питання. Польський елемент ослаб у Схід. Галичині наслідком відпливу польської інтеліґенції до інших дільниць Польщі. Це спричинило зменшення відпорності викликаної крізою. (А Українців криза не доторкнула? — Ред. „Н. З.“). Негативний фронт в українськім громадянстві заломився. Час працює в користь народів і це питання мусить бути розвязане. Засада висунена теперішним правительством, на думку референта слушна, і видасть пожадані овочі.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОДИНИ ЦЕ СКРІПЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ І МАТЕРІЯЛЬНОЇ СИЛИ КОЖНОГО НАРОДУ. ОБЕЗПЕЧІТЬ СВОЮ РОДИНУ НЕГАЙНО В ОДИНОКОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ І РЕНТИ „КАРПАТІЯ“, ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38 69 14-х

Польсько-українська трибуна

Кілька уваг з приводу появи „Польсько-українського Бюлетену“.*)

2) В попередній статті ствердили ми, що зацікавлення українською проблемою серед польського громадянства і спроби теоретичної її розвязки в останніх часах постійно ростуть. Як один з найголовніших і найцікавіших проявів сего вказали ми на появу „Польсько-українського Бюлетену“. Перше число сего „Бюлетену“ носить дату вересень—жовтень 1932 р., друге листопад—грудень 1932 і січень 1933 р.**) В програмовій статті редакція ставить собі це завдання: „Польсько-Український Бюлетен“ хоче створити для обох заінтересованих сторін бракуючу досі трибуну спільної і щирої виміни думок на тему української проблеми і досліджування на тім підложжі дальших польсько-українських взаємин“. При тім зазначується, що оснував його „гурт Поляків й Українців, незалежних у висказуванні своїх думок“.

Пригляньмося тепер, як редакція „Бюлетену“ й автори вивязуються з поставленого вгорі завдання. Зацитуємо й обговоримо тут лише статті більш засадничі для проблеми. Одначе, хто хотівби мати основне поняття про се цікаве видавництво, мусить прочитати його в цілості.

Редактор і видавець сего „Бюлетену“ п. Володимир Бончковский в статті „На маргінесі спроб творення польської державної рації в українській проблемі“, стверджує некорисне ґеографічне і політичне положення Польщі між двома ворожими державами Німеччиною і СССР і відтак пише:

„польська державна рація як умову скріплення Польщі признала (одначе чи консеквентно реалізує?) існування проблеми незалежної, позитивно сильної України“.

Сему не стоїть на перешкоді, каже автор, факт, що в Польщі є кілька міліонів Українців, бо

„центр і головний тягар проблеми лежить поза границями Польщі, а місцеві польсько-українські взаємини се по суті лише фрагмент, при чому ті взаємини можуть послужити на шкоду або на користь інтересам Польщі, залежно від польської внутрішної політики“.

Такий погляд, що центр і головний тягар української проблеми лежить поза границями Польщі, панує не лише в польській політичній думці. Він покутує нажаль і в головах богатьох Українців. Одначе ми зараз таки на вступі мусимо зазначити, що цей погляд хибний. Бо хоч у границях Польщі находиться приблизно тільки шеста частина Українців і лише західні українські землі, то нема ніякого сумніву, що якраз ся частина Українців, вихована на західній і католицькій культурі, найбільше зріла і підготована до державно-творчого життя. Це наглядно виказали також літа 1918—1920. І тому ключ до практичної розвязки української проблеми, себто підготовка до будови української державности, лежить на західних українських землях.

Дуже цікаві й бистрі спостереження та смілі висновки висказує в „Бюлетені“ п. Яків Стоян у 2-ох статтях п. з. „На історично-культурні теми“. В першім числі „Бюлетену“ п. Стоян влучно зауважує, що в українській і польській історіографії поширилися і в свідомости загалу глибоко вкорінилися неправдиві леґенди й „історичні забобони“, які затемнюють і фальшують історичну правду. В їх атмосфері виростали і викривлялися уми і почування цілих поколінь обох народів. У висліді в польській суспільності стрічається такі прояви, що „людина мліє на вид вишиваної сорочки, тратить гумор, коли почує українську пісню або огортає її жах, коли побачить вияв правдивої культури в Українців“. Одна з фальшивих леґенд, найбільше, на думку автора, поширених серед Поляків се „німецька леґенда“. Мовляв: „самостійність України необхідна Німцям, бо вони заключать з нею союз проти Польщі“. Одначе ніхто навіть не завдав собі труду, щоби доказати сю тезу.

„Тимчасом, каже автор, історична дійсність (рік 1918) каже, що Німцям, хоч мали такі великі можливости, на самостійности України не залежало. Та приймім, що любов Німців до України доказана, — то чому с п о д і в а н и й щойно союз Німеччини з Україною такий страшний в порівнанні з і с н у ю ч и м уже не союзом але симбіозою сучасної Німеччини з теперішним СССР?“

Згадуючи про популярну серед Поляків „місію Польщі на Сході“, автор запитує: „Чи є в нас книжка, в котрій без романтичної куряви, без сантиментальної сахарини, без спорохнавілих доґм — ся проблема правдивої польської місії на Сході булаб представлена тверезо, річево і з почуттям дійсности?“ І відповідає: „Чейже будьмо щирі, ті що деклямують про місію, в 99 випадках не мають поняття про те, на чім та місія полягає. А в богатьох випадках декляматорпереконаний, що та місія полягає на... наслідуванні Росії“... Сі замітки автора про „історичну місію Польщі на Сході“ дуже влучні. Безперечно, що Польща таку місію має. Одначе не таку, як уявляє собі загал Поляків. Теоретично обґрунтована ревізія поглядів у тій справі мусить наступити в польській суспільности, коли має наступити відпруження між обома народами. Поки того нема, то лучше про ту „місію“ не згадувати. В такім дусі розправляється автор з леґендами про „почціви людек рускі“, про „кровожадного Ляха“, про діяльність і значіння Хмельницького і т. п. На підставі того доходить п. Стоян до дуже влучного заключення, що історія польсько-українських взаємин лежить о б л о г о м, жде на наукове відчищення з пилу „історичних забобонів“.

В другім числі „Бюлетену“ п. Стоян на тлі смілих історичних паралель доходить до заключення, що Українці се люди західної культури. В їх душі глибоко вкорінене почуття людської гідности і свободолюбивости. А коли мимо того витворився тип „хитрого дядька“ з психікою невільника, то се лиш витвір історичних обставин (панщина й азійсько-московські впливи). Отже ся ціха набута не вроджена. В змінених обставинах вона з часом зникне. Виходячи з такого заложення, автор доходить до отсего заключення:

„Історичний досвід нераз ствердив, і то в крівавий спосіб, що Українця — мимо відомих виїмків — масово засимілювати не можна. Можна його зробити лише калікою і здеморалізувати, можна наплодити хитрих льокаїв, зрадливих і жорстоких невільників, „гайдамаків“ і „пожондних“ Русинів... Одначе переробити, основно змінити суть народу (його кров, історичну память, расу) — даремний труд“...

Коли в 1-ім ч. „Бюлетену“ чути відгомін пацифікації й убивства Голуфка, то 2-ге його число складене під безпосереднім враженням городецької траґе-

*) Гл. „Нова Зоря“ ч. 12 з 19 лютого 1933.

**) По написанні цеї статті появилося трете число „Бюлетену“ з датою: Варшава лютий 1933. Підхід до проблеми та її освітлення зовсім таке саме як в попередних числах. Тому до висловленої тут характеристики не маємо потреби нічого додавати ні зміняти. Маємо лише деякі застереження щодо кількох тверджень, висловлених у тім числі. Становище до них займемо пізніше. — М. П. Зміст 3-го ч. „Бюлетену“ Biuletyn Polsko-Ukraiński. Miesięcznik. Rok II. Warszawa 1933. Nr. 1 (3) 8° str 38. Cena 1 zł. — Inż. F. Głowiński: Gospodarcze wyniki Ukrainy Sowieckiej. B. Habdank: Uwagi do problemu ukraińskiego w Polsce. I. Kedryn: Dwie uwagi. W. Baczkowski: Tadeusz Hołówko w kwestji ukraińskiej. J. Stojan: Na tematy kulturalno-historyczne. S. Stempowski: Urywek ze wspomnień. J. Naumenko: Kruty i Bazar. Dr. Pogonowski: „Zaspiw“ T. Szewczenki w przekładach polskich. K. Symonolewicz: E. Małaniuk, poeta-rycerz. Miscellanea: P. W. Mącenie stosunków. — Krwawa zima w ZSSR. — „Jubileusz“ — Z Zakarpacia. — Recenzje. Kronika.

дії. На сю тему є в тім числі „Бюлетену“ аж три статті, крім вступної.

І тут відразу мусимо підчеркнути отсе: Хоч статті писані під безпосереднім вражінням городецьких стрілів і їх епільоґу, то зміст і тон їх свідчить про велику рівновагу духа й обєктивність аъторів тих статтей. Таких голосів в такім часі в польській журналістиці в тій справі ніде більше не здиблете!

Згадуваний висше Вол. Бончковский в статті „На тлі Ягайлон. Городка“ м. ін. пише:

„Здавалосяб, що як досі для широких польських кругів городецький напад остане лише „бандитським нападом“, виступом „збіруф гайдамацкіх“, для других — „обєктивно оправданим патріотичним актом української молоді“.. Одначе таємне „але“, — сей виїмок з правила, що часом валить й саме правило — наче інґеренція Провидіння в механіку льоґічного і невмолимого розвитку подій може перший раз так наглядно зазначилося в подіях останніх днів“.

...„Час півторарічного перетравлювання подій, морду і цілости його тла довершили великого духового напруження всіх властей людської душі — *зродили переломовий момент кризи*. Городок відродив напруження духа, висвітлив нові моменти, болюче і брутально приневолив до остаточного ґенерального підрахунку совісти всіх, що вміють відчувати і бачити, болїти і думати... Городок і кружляюча над його дрібничковістю смерть Тадея Голуфка стали голосним зазивом до застанови, ревізії поглядів й очеркнення своєї позиції“.

Оцінюючи акцію УВО як „диверзійну акцію заклятих ворогів Польщі“, автор доходить до властивої причини таких проявів як городецький напад:

...„Тепер щойно і нашу власну помилку можемо виразно доглянути, як *ніколи перед тим*. Цілі сотки української молоді через польську народностеву політику усунено поза скобки державного життя, вони не мають можности відповідно вживадувати життеву енергію, зїхнено їх у ґетто їх власного негодування і бунту проти теперішного стану річей. — Хтож як не ми самі влекшили ворогові зорґанізувати сю молодь у слухняне знарядля, що наслідком політичного невироблення вдоволяється охлапами мнимо „соборницької“ (до Збруча!) і незалежницької праці, яка в дійсности вдаряє у майбутнє української суспільности...“

Інший знов автор Р. Сімко в статті „Без наголовка“ м. і. пише:

„Ряди української молоді росли з глибокою вірою в молодих душах — споминами програної війни. Ся рана ятрилась щоденним пригадуванням і витиканням їм факту програної. І сего їм не щадили. Часті маніфестації і написи і поведінка адміністрації і редукції ґімназій і ліквідація катедр на університеті і скасування прав мови і відмова національного імени — все систематично кнутом ранили ніжні душі. І ся молодь йшла до високих „тайних“ шкіл, по їх ліквідації виїзджала і перекрадалася на студії заграницю. Вчилася з перспективою, що вернувши на рідну землю не найде праці... Звідси витворилася в ній психольоґія політичного еміґранта-революціонера. Звідси один крок, одна іскра, один випадок і революціонер ставав діяльний, ставав боєвиком УВО“.

(Кінець буде).

Маленький фейлєтон

„Штучний клімат“

Зовсім „незалежний“ і „щиро-український“ часопис „Українська Думка“ хвалить усе, що тільки діється в „незалежній, щиро-українській державі за Збручем“. У першім числі з 1933. р. пише ця „українська“ думка таке:

„Штучний клімат (проби в С. Р. С. Р.). Лябораторії для виготовлювання штучного клімату в Москві, вдалося витворити штучно кліматичні умови, характеристичні для цілого ряду радянських областей. Так приміром улаштовано в Москві цілу „серію днів“ із кліматом: полудньово-туркестанським, іркутським, ленінґрадським і т. п. Осягнуто це через комбінування праці різних приладів, як от приладів до витворювання горяча, зимна, осушування воздуху. Цей метод „штучної репродукції...“ і т. д.

Цей метод штучної репродукції „штучного клімату“ випробовують большевики не тільки в СРСР. Вони витворюють „штучний клімат“ також поза границями СРСР. в ріжних краях і серед ріжних народів, між ін. і в нас. В тім „штучнім кліматі“ й виростають ріжні „штучні“ часописи, які хвалять большевиків.

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Що писало „Зеркало“, львівський гумористичний часопис.

По „Дзєнніку“ виступило наше „Зеркало“ зі всіма письменницькими і мистецькими засобами.

„Зеркало“ ч. 10 з 15 мая 1882 р.*)

Чого напудилися вы?
Чого ховаєтесь въ куты?
Чого на початку дороги
А вже зôтхаєте разъ вразъ,
Якъ бы вамъ що отняло ноги?
Скажѣть, що усумнило васъ?

Чи то, що въ соймъ васъ не пускає
И изъ курульскихъ изъ крѣселъ
Смерть Руси кличе и васъ лає
Якій рыкаючій оселъ?...
Ляхъ смерть Руси не здекретує,
Допоки Русь себе шанує,
Шанує слово рôдныхъ селъ!
Чи то що жменя Змартвыхвстанцѣвъ
Для Польщи плекає повстанцѣвъ,
Повстанцѣвъ вашои крови!
Сей Польщи боитеся вы?.

О будьте тôлько Русинами!
Нехай она собѣ й встає;
Не дôжде панувать надъ нами
Допоки рускій левъ жіе!...
Чи мацеж польска васъ тревожитъ
И той що зъ нею чужоложитъ?[297])
Чи трута юныхъ душъ изъ рукъ
Ненавидящихъ насъ гадюкъ? —

Встыдайтесь! Єсть на слово слово
А на отрую лѣкъ здоровый;
Здоровый розмыслъ того люда
Даремна лестная облуда!...

Чого лякаєтесь? скажѣть;
Хибажь лячный вамъ єзуитъ,
Що вкравъ ся въ Василяньский чинъ?
Лячный въ стальныхъ его рукахъ
Мисійный крестъ на сихъ поляхъ
И святолицемѣрный Римъ?
О! якъ и тыхъ намъ днесь лякатись —
То не стоитъ о Русь стояти!

Хибажь у Василянôвъ сила
Що Русь изъ гроба воскресила?
Хибажь на нихъ мы стоимо?
Хибажь зъ за нихъ мы живемо?
Хибажь у нихъ цѣлюща чаша,
Надѣя вся и Церковь наша?
Нѣ, всѣ они ту въ рускôй груди
Въ тôй груди що все горе спила,
Котру й могила не здавила!
А поки тая грудь жіе,
Пока въ нѣй серце руське бье,
Русь не умре, Русь жити буде
Внемлѣтъ! Крѣпѣть ся рускій люде!...

10-е число „Зеркала“ ціле нашпіковане сміховинками про Жидів, о. Сарницького, Василіян, Єзуітів, Митрополита, Воскресенців і др. І в прозі і в поезії, і в жартах, і в своїх оригінальних і в таких, що й Шевченка взяли до помочи; дошкулюють то Єзуітам, то Василіянам, то Митрополитови. Ось аллюзія до Митрополита: (Подаю новим правописом):

...ходили в окрут них
Не знаєш, на яку ступати!
Га щож мені тепер робити
З сими поганцями...?
(Т. Шевченко, Царі V.).

*

Діяльог: Сельскій политики.

Реентый: Чи не знаєте вы Войтовичь, що се таке, духъ святый при насъ — Єзуиты?

Войтович: Чому не знаю? Лазуиты то таке заграничне вôйско.

Реентый: Та бо кажутъ, що то якісь черцѣ чи що?

Войтович: Етъ, де они вамъ черці?

*) Гл. „Зеркало“ з 1882 р. в бібліотеці НТШ.

[297]) Натяк здається до д-ра Евзебія Черкавського. Був се народний зрадник. Син руського священика. Став професором львівського університету на фільософічнім виділі. Був послом до Ради державної, інспектором народних шкіл, відтак середних. Коли Українці старалися про отворення хоч одної школи у Львові, то він в Шкільній Раді спротивився, кажучи, що нема для кого отвирати у Львові руські школи, бо Русинів не впишеся до тої школи навіть 15; тимчасом як отворено школу Шашкевича вписалося відразу 90 дітей. † 21. 9. 1896. Гл. Архів НТШ: Біографічний словар Івана Ем. Левицького і Хроніка львівського університету з рр. 1894—1896.

Добрй менѣ черцѣ! И однорала маютъ и тамбурмайора*) й профоса**).

Реентый: Не може бути!

Войтович: Якъ не може бути? Отъ я пытаю п. Кадета... Пане Кадете, а що вы се такъ фуртъ читаєте и читаєте? А онъ менѣ каже: „Вѣчного Жида!“[298]) А ну но роскажѣтъ дещо про него! прошу Кадета. Якже почавъ росказувати а все про тихъ сакраменцкихъ Лазуитовъ ажь менѣ волося на головѣ дуба стало.

Реентый: Господи помилуй! Чи они такй злочестивй и окаяннй?

Войтович: Чи злоченстивй и окаяннй, того уже добре не тямлю, але то безпечно, що они якъ имъ треба, то на три миліоны миль далеко будутъ мати въ вашомъ серцю очи, а въ кишенѣ руки. Отъ що! Вшакъ я знамъ.

Реентый: Святъ, святъ, святъ, Господь Богъ Саваоѳъ! И они намъ будутъ черцѣвъ учити и становити владикъ? Господи помилуй и избави насъ отъ лукавого! Та чогожь они будутъ черцѣвъ учити?

Войтович: Ну видите, достали нашй черцѣ новый зециръ-реглама; то и треба новыхъ абрихтерѣвъ.

Реентый: Пропала Русь!

Войтович: Фурда, пане Реентый! Они Ляхамъ ще такои каши наварятъ, що одъ неи навѣть самъ Фльорко Земелка[299]) вітерунокъ стратитъ (вітерунок = Віттерунґ, орієнтація).

Реентый: Та бо чути, що ихъ кс. Ледоховскій, Дунаевскій и Грохольскій спровадили на просьбу игумена Сарницкого и того пройдисвѣта Малиняка[300]), що въ „Сіонѣ“ на архіерея брехавъ.

Войтович: Крайцбунцтеремтете!

„Зеркало“ ч. 10 з 15 мая 1882.

Розговоръ въ Добромили.

Федорій: Отъ куме будемъ ѣсти новотну бульбу.

Григорій: Та яку бульбу?

Ф.: Абосьте не чули, що прислали зъ Риму до нашого монастыря насѣне.

Гр.: Та де то бульба? То, бачите, прийшло зъ Риму до нашого монастыря таке письмо, що то по римськи называє ся бульба, а тото письмо пустивъ найстаршій лазуита и сказавъ тымъ лазуитамъ що то у насъ блукаютъ, щобы влѣзли въ нашъ монастырь тай щобы замѣсть нашихъ черцѣвъ они тамъ правили набоженьство тай зъ разу по руски.

Ф.: Або они умѣють по руски?

Гр.: Але, але! тото вамъ такй мантярѣ, що якъ треба то будуть и жидами.

Ф.: То найби си йшли зъ жидами, коли жидова мандрує свѣтами,[301]) та найбы и вони пристали до ихъ кумпаніи.

Гр.: Ба, коли тота мизерія така вамъ хитра, що крый Боже! Они якъ кертицѣ, що всюда поподъ землю ходятъ и рыютъ. Тут вже ихъ тьма тьменна!

Ф.: Та христянинъ не такій, вже бы въ нуждѣ не жалувавъ ложку борщу, ба але скажѣть менѣ, Григорій, по якому вони можуть отбирати у нашихъ чернцѣвъ монастырь? Дежь то може бути, щобы нашь Владика позволивъ на такій рабунокъ! Та вже чи лазуита чи не лазуита, але за рабунокъ такой належитъ ся криминалъ, хибабы цѣлый Самборъ выгорѣвъ на прахъ.

Гр.: Ну, тай менѣ ся такъ видитъ, але та мизерія дуже хитра. Вони вамъ такй облестнй, такй нѣбы то покорни, здибле нужда найменшу дитину, то заразъ и каже: Нехъ бендзе похвальоны! Отъ мизерія зъ нуждовъ тай годѣ, не знати що то зъ того буде...

Ф.: А якъ мѣркуєте чи хрещеный то накоренокъ?

Гр.: А мара ихъ знає! Бувайте здоровй!

Ф.: Ходѣтъ здоровй!

*

„Зеркало“ ч. 10 з 15 мая 1882.

На останній сторонї помістило карикатуру папи Льва XIII. як він на підносі приносить в дарі Червоній Руси худого Єзуїта. Русь представлена як могутня женщина з короною на голові і сидить на льві. До сеї ілюстрації доданий гексаметром стих:

Russiae rubrae leoni Leo succedens Petro.

(Переклад: Львови Червоної Руси Лев намісник (наслідник) Петровий). Низше друга карикатура: Папа не приймає пожертвованих йому від Руси на підносі аж двох Жидів.

При тім є стих:

Russia rubra Leoni reddit cum gratia retro.

(Переклад: Червона Русь віддає з подякою Львови назад).

Слідуючого дня появилися дві статті проти реформи, одна в „Слові“ — друга в „Батьківщині“.

*) Тарабанщик, добош, — зі степенем капраля.

**) Від французького „превост“ (препозітус) урядник поліції, опісля підофіцер для сторожи арештантів. В Австрії був сей уряд до 1867 р.

[298]) Вічний Жид, леґендарна постать. Він мусить жити до страшного суду і вічно скитатися, бо він не дав Ісусу Христу хвилинки відпочинку, коли Ісус ніс хрест на Голгофту. По Европі кружляли леґенди про вічного Жида. Так само мусять скитатися ще й ін. Жиди як Самгірі, що зробив золотого телця, Малх, що вдарив Ісуса Христа в лице. Знаною є леґенда про Агасвера — переведена і на укр. мову. Поетично обробляли ту леґенду Шубарт (Ґете), А. Шлеґель, А. Шрайбер, Ленау, Зайдль, Сільва, Бенранже-Сю (Sue Eugène) * 1804—1857, котрий написав великий роман (10 томів): Жид скиталець (Juif errant.) 1844 р. Сей роман є проти Єзуітів. Сю був лікарем при фльоті, відтак послом скрайно радикальним і за те був заслany до Аннесі, до й помер 1857 р. з подражнення, що сконфісковано його неморальний і соціялістичний роман: Les mysteres du peuple (16 томів, Париж 1849—67).

[299]) Фльоріян Земялковский був за Австрії міністром для Галичини, ворожий для Українців.

[300]) Др. Николай Малиняк, священик, писав довгі статті в „Рускім Сіоні“, 1880 р. і підписувався Римлянин. Був москвофіл і обрядовець аж до пересади.

[301]) Саме в тім часі були в Росії і на Україні погроми Жидів піддержувані правительством. Богато Жидів повбивано, доми їх попалено і пограблено. З тої причини богато Жидів переходило суху границю, втікаючи до Австрії. Часть осіла в Галичині.

Про шкільний плєбісцит

Як боротися зі зловживаннями підчас шкільного плєбісциту.

Саме тепер відбувається перевірка плебісциту за українськими школами та шкільний плебісцит за польською мовою навчання. *З ріжних сторін напливають до нас жалоби, що при цій нагоді деякі чинники стараються залякати, піддурити і знеохотити українських батьків та взагалі звести в нівець усю дотеперішну важку і повну посвяти акцію батьків за українською школою для українських дітей.*

Перевірка умов плебісциту за українськими школами.

Нам доносять, що в богатьох місцевостях при перевірюванні умов плебісциту за українськими школами поліцаї чи повітові шкільні інспектори випитують батьків, хто їх „намовляв“ до шкільного плебісциту, від кого одержали вони шкільні декларації, жадають метрик та доводів особистих а навіть посвідок староства, що батько є Українцем. Нерідко кажуть ще раз підписуватися на якомусь документі чи на чистім папері, щоби буцімто переконатися, чи підписи тих батьків на деклараціях є власноручні. Дуже часто при таких нагодах закидають українським батькам протидержавну акцію та нельояльність супроти держави, бо — мовляв — вони хотять викинути державну польську мову зі школи. Так тенденційно переводжені перевірки шкільного плебісциту за українською мовою навчання роблять враження слідства за якусь провину. Такого переконання набирають українські батьки, коли одночасно на ініціяторів та провідників шкільного плебісциту по деяких громадах сипляться ріжні адміністраційні ґа шкільні кари і т. п.

Таке поступування суперечне з законними постановами, а саме: 1) Передовсім шкільний плебісцитовий закон з 31 липня 1924 р. і виконний міністеріяльний розпорядок до нього з 7 січня 1925 р. *на це й виданий, щоби батьки українських дітей в шкільному віці могли свобідно висказатися, що бажають української мови навчання* в школі своєї округи. *Шкільні декларації є приписані міністеріяльним розпорядком, отже про якусь протидержавну акцію з тої причини не може бути мови.* 2) *Не дається залякати закидам, мовляв, той хто домагається української мови навчання* в школі, *викидає* тим самим польську (державну) мову зі школи, отже веде *протидержавну акцію*, бо польська мова всеодно обовязкова і в українських школах. 3) Ніякий закон ані розпорядок *не вимагає*, щоби батьки *предкладали* метрики, доводи особисті чи інші документи. Навпаки § 8 виконного міністеріяльного розпорядку з 7 січня 1925 р. постановляє виразно: повітовий шкільний інспектор особисто, або за посередництвом староства чи громадського уряду провіряє, чи підписаний на шкільній декларації батько з вичисленими в ній дітьми мешкає в межах даної шк. округи, чи діти ті живуть і чи на 1 вересня відповідного року будуть в шкільному віці та чи виступаючий як опікун має до того право. 4) Зокрема *вимагання посвідки староства, що дотичний батько Українець, не тільки не є але й не може бути приписане ніяким законом й розпорядком*, бо це справа совісти і внутрішнього переконання кожної людини з окрема. 5) *Ніхто не має права вимагати зразків підпису*, буцім то для порівнання, чи підпис на шкільній декларації був власноручний. Підписи на шкільних деклараціях за українською мовою навчання мусять бути леґалізовані громадським урядом, нотарем, судом або староством і це вистарчає. 6) Коли на ініціяторів чи провідників плебісциту за українськими школами накладають десь *адміністраційні чи шкільні кари з ріжних причин, то* в кожному випадку треба своєчасно *вносити спротив* і факти подавати до прилюдного відома.

Шкільний плєбісцит за польською мовою навчання.

На підставі § 10 виконного розпорядку з 7 січня 1925 р. Поляки переводять шкільний плебісцит за польською мовою навчання. Він триватиме *до 30 квітня*. Коли в якійсь громаді зберуть на своїх деклараціях підписи за 20 дітей у шкільному віці, то тоді дотична школа стає двомовна, коли ні, то школа по закону має бути українська. Щоби лекше підійти українських батьків і видурити в них підписи на шкільних деклараціях за польською мовою навчання, Поляки видрукували декларації в українській мові. На одних таких деклараціях зазначено, що домагається державної („паньствової“) мови навчання, а на других деклараціях (видрукованих в „Друкарні Народовей“ у Львові, вул. Шайнохи ч. 2) взагалі не подано, якої мови навчання батько домагається. Це пропущено умисно, щоби і від свідомих Українців видурити підписи, а опісля допишуть у відповідному місці „за польською“ чи „паньствовою“ мовою навчання.

Збиранням підписів на шкільних деклараціях за польською мовою навчання займаються учителі й учительки безпосередно від батьків або через шкільних дітей, а буває що прямо кажуть шкільним дітям підписувати їхніх батьків на шкільних деклараціях. Бувають випадки, що й інші Поляки та поліцаї займаються збиранням підписів на шкільних деклараціях. При тім заявляють, що внесені в грудні 1932 р. шкільні декларації уневажнені і тепер треба підписувати на ново, або наводять ріжні інші причини. Коли десь батьки з несвідомости чи через необережність підписали декларації за польською мовою навчання, то повинні негайно запротестувати проти такого підступного видурювання підписів і відкликати свої підписи. Таке письмо мають підписати всі батьки, від яких видурено підписи і вислати поручено почтою за зворотним рецепісом до приналежної Повітової Шкільної Ради.

Зразок протесту проти видурювання підписів.

До
Світлої Повітової Шкільної Ради
в . . . . .

Ми низше підписані батьки українських дітей в шкільному віці громади . . . . . повіту . . . . . внесли в грудні 1932 р. разом з іншими батьками шкільні декларації з домаганням української мови навчання в тутешній школі і за тим непохитно обстоюємо дальше.

Після того п. . . . . видурив у нас підписи на шкільних деклараціях за польською мовою навчання в той спосіб: (Описати як було).

Щойно пізніше ми довідалися, що це були шкільні декларації за польською мовою навчання.

Отсим заявляємо, що уневажнюємо наші підписи на деклараціях за польською мовою навчання та їх вицофуємо.

. . . . . (місцевість) дня . . . . 1933 р.

Підписи й адреси батьків.

Опріч того про кожний такий і т. п. випадок інформувати також Правну Оборону і українську пресу. Не слід даватися залякувати і піддурювати *а вперто боротися за свої права аж до повної побіди.*

У Львові, дня 23 лютого 1933. — *Правна Оборона при Головній Управі Рідної Школи у Львові, Ринок 10.*

„Під знаком апострофу“

Заходом Т-ва Українських Письменників і Журналістів відбувся у Львові 26. II. ц. р. прилюдний дискусійний вечір на тему болячок сучасного українського правопису. Приявних було понад 200 осіб з кругів старшого громадянства, головно учительства, студенства та середношкільної молоді. Прибуло численно й жіноцтво. Видно, що сучасний правописний хаос дався всім добре взнаки.

Вечір відкрив заступник голови т-ва д-р М. Стахів витаючи приявних. Д-р Мих. Рудницький започаткував дискусію рефератом на тему: „Під знаком апострофу. — Чи може український інтеліґент правильно писати“?

Зміст: Коли фільольоґи не хочуть дати відповіди на таке актуальне питання, яким є наша правописна болячка, тоді треба до них сказати так, як сказав один єпископ до одного священика: „Злізайте, отче!“ Компетентні чинники вмивають руки, кажуть, що „справа вже вирішена“. А кождий наш інтеліґент пише інакше! Нині апостроф грає ролю твердого знака зперед 60 літ. Апостроф це пробний камінь фільольоґії. Правописом чужих слів наші вчені не журяться, бо... їх не вживають. В харківськім правописі є кардинальні помилки в тих двох справах. У нас є люде, які вірять не своїм очам але авторитетам. В 1931 р. Олекса Синявський видав книжку „Культура українського слова“. Там читаємо, що 55 учених, письменників і журналістів укладало цей харківський правопис. Коли так, то тим гірше для тих 55 учених, коли вони ухвалили т а к и й правопис! Якби міністр освіти Скрипник був науковим робітником, а не „професійним революціонером“ (так подано), тоді він подбав би про якусь одноцільну систему. А так він хотів всім догодити. Кождий з учених зробив частину, потім те все зліпили разом — і так повстав правопис. Через те в тім правописі є яркі розбіжности. Пишеться, що не ставиться мягкий знак по б, в, м, п, ф, а дальше його преспокійно пишеться по тих притолосних! Зовсім інакше пишеться апостроф в українських і чужих словах. А це тому, бо ті відділи складали ріжні люде. Та професори-фільольоґи не доглянули цього. Апостроф кажуть писати в таких випадках: 1) По б, в, м, п, ф, прим. б'юро, п'ю, Ф'юме і т. д. Але чому не пишеться в словах: святий, різдвяний? Зате пишеться: зв'язати, пір'я, але рябий і т. д. 2) В чужих словах, перед йотованими голосними, як: Барб'є, П'ємонт, але Бйонделльо. 3) Після задньопіднебінних, як: Лук'ян, слух'яний (але є неслухняний). В чужих словах пишеться апостроф, щоби пропустити букву. Академік Ст. Смаль-Стоцький, досліджував апостроф в памятниках з початку XVIII. ст. Він каже, що переписувачі старих книг клали апостроф дуже густо, навіть кілька разів в одним слові. Апостроф грав в тих часах велику ролю. Акад. Кримський сказав, що колиб апострофу не втягнули до правопису, то це булаб н а й б і л ь ш а к а т а с т р о ф а. — В XVIII. ст. писали: моц'но, мен'шого, з' міста, корабел', мов'ляв і т. д. Апостроф заступав в XVIII ст. твердий і мягкий знак в давних памятниках. Найбільша „пляґа“ харківського правопису це ч у ж і с л о в а. Наші земляки на Вел. Україні не бачили чужих слів в ориґіналі, тільки в російській мові. До нас, Галичан, приходять вони в ориґінальнім витязі. Коли хтось хотівби навчитися писати по харківському правописови, тоді мусить знати: 1) Історичну граматику української мови, 2) російський правопис, 3) чужі мови почавши від арабської. Прим. рос прізвище Прокофьев правопис каже писати: Прокоф'єв. Ми Галичани напишемо: Прокофієв. Всі чужі слова пишемо однаково, отже: Барбіє, Піємонт, матеріял і т. д., так як їх пишуть і вимовляють чужинці. Або таке: слово „пяно“ (не пяний!) можнаби писати в таких комбінаціях: 1) п'яно, 2) піяно, 3) пьяно і 4) пяно. Чому коняк треба писати: коньяк? Для Харкова істнують тільки 4 світові мови: німецька, анґлійська, французька та італійська. А що робити з іншими мовами? Прим. еспанське місто Мадрит (Madrid) кажуть писати: Мадрід. Тимчасом є правило, що по буквах: ш, с, р, ц, т, д, з, ж, ч в чужих словах пишеться перед нейотованими и не і.

Милозвучність полягає на виміні у з в та і з й. Одначе милозвучність не можна трактувати схоластично. Милозвучність мусить бути не зорова але слухова, з вимови. Прим. „реєстр емігрантів“ вимовляємо цілком добре, хотяй є аж 5 приголосних коло себе, бо вони належать до 2-х складів. Що до латинки, то деякі думають, що вона розвяже труднощі. Справа латинки нагадує справу календаря. Дехто зве ці справи угодовством. Тепер у Варшаві пишуть Sztajn замість Stein. Але як писати такі букви, як данське ø, еспанське c з хвостиком, ріжні наголошувані голосні? Прим. по мадярськи пишеться: Наґи, читається: Надь. Латинка не розвяже квестії. Від часів революції правописна справа повинна уступити місце справі літературної мови, бо розбіжність в тій справі ще більша. Коли хтось в імя єдности української літературної мови боронить харківського правопису, то це зайва річ. Коли за два роки професори від фільольоґії в Наук. Т-ві ім. Шевченка не навчилися писати харківським правописом, то щож мають робити звичайні смертельники? Боротьба з харківським правописом зайва, бо галицьке життя перейде над ним просто до дневного порядку. Деякі старі галицькі форми як: метода, система, програма і т. д. заступили місце рос. форм: метод, систем і т. д. В правописі мусить бути о д н о ц і л ь н а с и с т е м а. Вирішити суперечки правопису це значить дати нову теорію.

(Далі буде).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Загальні Збори

Т-ва „Вакаційних Осель“.

Українське громадянство м. Львова радо повитає подвиги, яких доконує добродійне товариство „Вакаційних Осель“, що поставило собі за ціль опікуватися найбіднішою шкільною дітворою підчас шкільних ферій. Зверх чверть століття рік річно в місяцях липні та серпні висилає воно десятки дівчат і хлопців у віці від 7—14 літ на сільський відпочинок у підгірські околиці, з якого скріплені фізично і духово діти сміло вертають в шкільні мури до нової нелегкої праці.

Подвиг Т-ва лежить в цьому, що протягом короткого часу призбирає воно все для осель в пору потрібну скількість гроша і що не зменшує числа місць на оселі, а навпаки в тих найтящих роках спромоглося на відважний вправді — однак дуже ризиковний крок, бо влаштувало аж три оселі: дві дівочі і одну хлопячу (до року 1930 висилало постійно дві).

Оселі найшли приміщення в господарській школі Т-ва Просвіта в Миловані к. Станиславова і Коршеві к. Коломиї. Добірно вишколена управа оселі, дбайливий лікарський нагляд, великі простори, ліс і добрий харч запевнили дітям такий безжурний відпочинок, що ледви чи могли вони колинебудь дома про подібний мріяти.

Зі звіту, зложеного головою Т-ва п. О. Бачинською на Загальних Зборах в дні 25. І. ц. р., довідуємося, що за останні два роки кошти осель виносили 15.460 зол., які то гроші здобувало Т-во дорогою підмог, жертв і вкладок. Жерелами, з яких йдуть фонди до каси Т-ва є: Митрополичий Ординаріят, Добродійний Комітет, воєвідський Комітет, маґістрат, звороти каси хорих, вплати родичів за деякі діти, вуличні збірки та членські вкладки.

Недобір понад тисяч золотих, яким Т-во замкнуло сьогорічні рахунки ясно вказує, що ті впливи за малі. Вони протягом сего року мусять побільшитися бо: треба покрити недобір і не можна допустити до того, аби і слідуючий рік Т-во замикало рахунки недобором. Вихід з того не тяжкий, бо вистарчить зрозуміння ширшим загалом українського громадянства благородної ідеї, яку несе товариство.

Нині то зрозуміння ще дуже слабе, бо Т-во числить всього 200 членів, але колиб число те зросло хочби до 500, тоді проблема в части булаб розвязана. Обовязки члена не тяжкі, коли річна вкладка виносить тільки 3 зол. і яку до того можна вплачувати ратами .Та тумачна ціль Т-ва повинна вмить стягнути нових триста членів в ряди добродіїв нашої немічної шкільної дітвори і запевнити їй якнайскорше поміч у сегорічних феріях. Памятаймо також і про те, що число користаючих постійно більшає, в останнім році було їх вже 160.

Загальні Збори висказали щиру подяку всім що в який небудь спосіб причинилися до піддержки Т-ва в його змаганнях, зокрема особливу подяку зложили Т-ву Сільського Господаря за безкорисне уділення приміщення для осель і випозичення інвентаря, та Т-ву Просвіті за продовження речинця признаного сервітутом, Впроп. оо. парохам: Блавацькому, Глібовицькому, Козубові і Микитинові за відправлені Служби Божі, Впов. п. п. лікарям: Др. Гробельному зі Станиславова і Др. Левицькому, директорови шпиталя в Коршеві за опіку на оселі, Др. Надразі, Др. Чубатій, Др. Берестові, Др. Кордюкові і Др. Макарушці за оглядини дітей перед виїздом на оселю, пп. директорові інж. Панашієві і Ю. Бачинському за вічливі поради і за ведення адміністрації оселі, п. інж. Брилинському та паням А. Залуцькій і Чабановій за прихильність виказану на оселі.

До нового виділу Т-ва Вакаційних Осель увійшли: п. п. Ольга Бачинська, М. Заячківська, Е. Гриньовська, М. Ліщинська, Й. Паньківська, З. Зелений, М. Крилошанський, о. крил. Лициняк, С. Похмурський, Др. Надраґа, Др. Чубата і о. І. Новосад.

До Контрольної Комісії вибрано п. І. Бонковську, Е. Макарушкову і І. Павликовську. — У ч а с н и к.

Довкола згарищ райхстаґу

Пожежа райхстаґу мала бути кличем комуніст. революції. — „Тут бачите чого можна сподіватися по комуністах“. — „Райхстаґ підпалили гітлерівці“.

Після пожежі палата райхстаґу це одні згарища. Вязання копули і трибуни трозять завваленням. Увязнений під закидом підпалу комуніст виказався голяндським пашпортом на імя Ван дер Ліббе. Він має 24 роки. Зізнав, що належить до голяндської комуністичної партії і що підпалив райхстаґ з власної ініціятиви. Се мала бути пімста на міжнароднім капіталізмі. Одначе поліція мала ствердити, що замаховець мав бути в контакті з соціял-демократами. З того вносять, що спільний соціялістично-комуністичний фронт в Німеччині це дійсний факт. Урядова пруська аґенція видала комунікат. Зміст: Один з поліцаїв заприміτив у райхстаґу по вибуху пожежі людей зі смолоскипами. Між стосами комуніст. бібули, сконфіскованої в домі Лібкнехта, знайдено плян загальної комуніст. революції в Німеччині. Пожежа райхстаґу мала стати кличем загального большевицького повстання і домашної війни в Німеччині. Початок революції назначений був на день виборів до райхстаґу. Президія берлін. поліції подає: Комуністична партія приготовляла в дні виборів цілий ряд замахів на визначних гітлерівців, особливо командантів штурмових відділів. Гітлер підчас оглядин згарищ сказав заграничному журналістові: Тут бачите, чого може Німеччина й Европа сподіватися від комунізму. Сей чин подиктував комуністам злий дух. Наш пястук тяжко і твердо спаде на їх голови. — В Берліні йдуть масові увязнення. Досі увязнено 300 осіб. Між ними голова комуністичної фракції в райхстаґу Торґлер і головні провідники комуніст. профсоюзів. Президент Гінденбурґ видав декрет про оборону німецького народу перед терором комуністів. Декрет завішує постанови конституції про особисту свободу слова, зборів, листової таємниці і т. п. За акти терору грозить кара смерти. — Лондонська преса пише: Ніхто не вірить гітлерівцям, що райхстаґ підпалили комуністи. Всі вказують на гітлерівців, котрі з підпалення райстаґу витягнуть політичні користи, бо мають нагоду згнобити комуністів і вплинути на вислід виборів до райхстаґу. Анґл. часопис „Стор“ прямо обвинувачує гітлерівців за підпал райхстаґу. Депеші з Берліна дала наголовок: „Пожежа райхстаґу як виборча пропаґанда“. Голяндський лівий щоденник „Трібун“ пише: „Ліббе се провокатор. Перед двома роками викинено його з комуніст. орґанізації. Голяндська поліція урядово стверджує, що ван Ліббе підчас побуту в Голяндії відомий був як ворог комуністів.

ЛІТЕРАТУРА—НАУКА—МИСТЕЦТВО

Українська графіка на виставі У. Н. І. в Берліні

Український Науковий Інститут в Берліні поширив поле дотеперішньої своєї діяльности і взявся за здійснення ідеї, дати в Берліні виставу українського мистецтва, в цім випадку цієї його ділянки, з якою перше всего можемо виступити перед широким світом, з виставкою української графіки. Важним чинником, який у великій мірі причинився до успішного здійснення цього пляну, був факт, що Інститут отримав дозвіл влаштувати виставу в помешканні Державної Бібліотеки Мистецтва (Staatliche Kunstbibliothek), яка тішиться тут дуже доброю славою. Активна участь в святі відкриття бувшого міністра Д-ра В. Гренера і директора бібліотеки проф. Глязера мусіли піднять престіж вистави не тільки в широких колах громадянства але також в мистецьких сферах. І дійсно доказом, який показує на це, що вистава потрафила здобути для українського мистецтва берлінський грунт, цей відгук, який вона знайшла в тутешній щоденній пресі. Всі майже органи Берліна починаючи від правого „Льокальанцайгера“, аж до лівого „Берлінер Тагебляту“ і „Фоссіше Цайтунгу“ та католицької „Меркіше Цайтунгу“, заговорили в коротших або довших статтях про українських майстрів та їх твори, без виїмку прихильними словами. До тепер не було ні одної неприхильної оцінки і вже й не буде, коли хто з Українців, „приятелів“ Інституту, чи українського мистецтва, про це не постарається. Професор Антонович, наш відомий історик мистецтва, запрошений разом з професором графіки Р. Лісовським Українським Інститутом до помочі в реалізації цієї ідеї, хотів весь дуже богатий матеріял присланий тут із усіх українських територій та всіх центрів еміграції, розмістити в 3-х групах а саме: I) Листова гравюра з двома підвідділами — а) гравюра XIX віку, б) модерна графіка; II) Книжкова графіка — а) окладинки, б) фронтіспіси, в) заставки та кінцівки, г)ілюстрації, д) знаки видавництв старих та модерних і е) екслібріси і III) Графіка державної служби з підсекціями — а) гроші, б) поштові марки, в) бандеролі, г) карти до гри. На жаль цей дуже цікавий плян з причин технічного характеру незалежних ні від проф. Антоновича ні від Інституту не міг бути здійснений. Не зважаючи однак на цей брак систематики, відомий тільки невеликому гуртові одиниць, вистава як ціліть робить дуже корисне враження. Критики та рецензенти берлінських газет — це фаховці відомі навіть ширшим колам; згадаю такі імена як проф. Глязер, Віллі Ганске, Макс Озборн, Франц, Серваес, Норберт Шольц; вони не завважили цієї внутрішньої хиби, підкреслюючи тільки те, що позитивне.

Український Науковий Інститут постарався зібрати не тільки представників всіх українських територій та еміграції, але в першу чергу всі визначніші та маркантніші індивідуальности на полі мистецтва. Серед 90 майстрів, яких твори виповняють стіни виставової салі, висуваються на перший плян три імена, а саме: Василя Кричевського, Михайла Бойчука і Юрія Нарбута. Перший з них відновив давні традиції друкарського ремесла на Україні з XVIII століття і спираючись на богатому матеріялі стародруків дав книжкові декорації глибоко продумані і клясичні у строгости ведення лінії. Михайло Бойчук це графік-мислитель, який створив школу, що головно в дереворіті старається віддати народній характер і народній тон стилізації. Нарбут в протилежности до демократичного Бойчука — аристократ, повний фантазії і темпераменту.

Кричевський, Бойчук, Нарбут — це три головні фігури української національної графіки. Довкола них групується ціла плеяда молодих майстрів, які вийшли з одної з цих трьох шкіл. Нема можливости представити хочби короткими словами творчість кожного з майстрів, кожний з них має як це видно і з голосів нім. преси свої цінности, де майже всі імена названі, хоч в ріжних комбінаціях. Один звертає увагу тільки на Ол. Кульчицьку та Обаля, інші на Сахновську, Бойчук-Налепинську, Касіяна, сильне зацікавлення викликують праці П. Козжуна та монотипії Зарицької. В декоративному відділі на перше місце висуваються Геркен-Русова, Я. Гординський, К. Антонович, Г. Мазепа та інші.

Не входячи в дальші подробиці треба з признанням піднести, що ініціятива Українського Наукового Інституту в Берліні принесла вповні вдоволяючі результати і викликала зацікавлення з інших центрах еміграції, бо як зачуваємо також Прага хоче нашим майстрам-графікам відкрити гостинні двері мистецько-промислового музею.—І. І.

НОВІ ВИДАННЯ

КАРБИ. Мистецький збірник 1933 р. *Видає Гуртоk Українських Пластиків „Руб“. Львів 1933, фоліо ст. 32, ціна 3 зол.*

Недавно побачив денне світло збірник мистецького Гуртка „Руб“ п. н. „Карби“. Видають його учні школи сеніора українських малярів — О. Новаківського. Журнал робить на загал симпатичне враження так під зовнішним як і внутрішним оглядом. Виданий люксусово, на гарному папері, богато й ріжноманітно ілюстрований репродукціями образів малярів — Новаківців, цей журнал може стати окрасою салону. Ілюстрації тісно лучаться зі змістом і духом статтей. Вони в европейській формі дають український національний зміст.

Ціллю „Руба“ „дати новий зміст своїй майбутній творчости. Цим змістом буде здоровий світогляд окціденту й ті знаменні елементи національної духової структури, що свідчать про нашу расову й культурну окремішність“. Хочуть отже Новаківці „опертися на власній творчій спроможности в безпосереднім звязку з мистецьким рухом Европи“. Здається, що тільки наше плястичне мистецтво зуміло піднестися на европейський рівень, бо нпр. наша література далі ще перебуває у відірванні від літературних явищ Заходу й переспівує на ріжні тони теми зперед богатьох десяток літ, убираючи їх в дуже примітивну й невибагливу форму.

Зміст „Карбів“ дещо за одноманітний, бо більша частина статтей журналу посвячена теоретичним міркуванням, при чому деякі річи й думки повторяються, нпр. статті Б. Антонича. Ласовського й Малюци. Всі три статті виходять з одного заложення, виложеного у „кредо“ Рубівців: „Мистецтво мусить своїм змістом висловлювати життєву дійсність, а формою характеризувати час і націю, що в ній повстає“. Зі статтей слід підчеркнути вступну статтю І. Б. Антонича п. н. „Національне мистецтво“ (Спроба ідеалістичної системи мистецтва). У вступі дає автор поняття мистецтва, підчеркує специфічні закони, котрими кермується мистецтво, дає засадничі поняття змісту, форми й меж мистецтва та підкреслює його суспільну вартість. Про ту суспільну вартість мистецтва можна одначе тепер сумніватися, бо більша його частина недоступна для загалу. Воно доступне тільки для певної вибраної касти, або часом тільки для свойого творця. Далі поборює автор шаблонове трактування мистецтва й мистецький матеріялізм, котрий допровадивши вкінці до заперечення мистецтва. Мистецькому матеріялізмові протиставить автор мистецький ідеалізм. Стаття Антонича грішить розірванням думок, в наслідок чого панує в ній деякий хаос так, що читачеві годі зорентуватися в ході думок автора. Так нпр. думку, зачату в розділі „Автономність мистецтва“, докінчує автор щойно в пятому з черги розділі „Кожне мистецтво є конструктивне“. Через це питання взаємин між реальною й мистецькою дійсністю стає для читача неясне. З першого розділу виходило, що мистецтво зовсім незвязане з дійсністю, коли слідуючий розділ вияснює, що воно не відірване від життя й дійсности, тільки ріжниться від неї своїми процесами. Не можна відмежовувати мистецтва від дійсности, бо кожний мистець звязаний з нею тисячними нитками. Неправильна думка автора начебто мистецтво не підлягало еволюції; навпаки воно розвивається, головно коли йде про його техніку. Автор не ставить ясно справи, чи він прихильник тези „мистецтво для мистецтва“, чи мистецтва для утилітарних цілей. Бо коли виступає проти мистецького матеріялізму й уживання його як засобу надбудови суспільного життя, то чому хоче використати його для національних цілей? Основна хиба статті — брак ясно висказаних думок й виразного становища автора до поставлених проблем. Це мабуть наслідком того, що автор не зумів перетравити як слід думок ріжних теоретиків мистецтва й не получивши їх органічно, попав у розбіжність.

Питанню національного мистецтва приявчена також стаття В. Ласовського. Він головно застановляється над ріжницею в розумінні мистецтва між творцями й сприймачами, котрі вимагають від мистців творення національного або пролетарського мистецтва й вияснює трудноші, на котрі натрапляє розвій національного мистецтва. Вкінці автор протиставить національне мистецтво пролетарському, віддаючи перевагу першому. Стаття Ласовського й Малюци: „Самостійність національного мистецтва“ суперечить в деякій мірі статті Антонича. Бо коли він виступає проти „чітких, яскравих зовнішніх національних прикмет у мистецтві“, котрі „наближуються до матеріялістичного розуміння мистецтва“, то Малюца вимагає, щоб у мистецькій творчости виступали „ясно найкращі сторони національного характеру“.

Добра стаття В. Газрилюка: „Олександер Новаківський“. Автор старається дати характеристику мистецької індивідуальности Новаківського на тлі сьогоднішних мистецьких напрямків. Новаківський по словах автора є тільки собою, хоч у його творчости можна завважити дві основні ноти: конструктивізм і експресіонізм. Не можна його одначе вложити у шаблонові схематичні рамки якогось означеного мистецького напрямку, бо Новаківський, „не є холодний манірист, схильний замерзнути в якомусь егоцентризмі чи в якійсь вузькій рутині“. Він відбиває духа й готовний настрій епохи, але не попадає в залежність від неї. Віттак підчеркує автор европейське походження мистця, котрий „приніс зі собою первень окцідентального напруження й мистецького енергетизму“. Перед Новаківським зарисовуються ще широкі обрії, бо його творчість „бажає руху, неспокою, вивовів, змагання...“ Новаківському присвячена також стаття Б. І. Антонича: „Проти поменшування мистця“. В ній автор виступив з апольогією Новаківського, котрого поменшив і сфальшував радянський критик Василь Хмурий у студії: „О. Новаківський“, підходячи до нього зі становища суспільницької критики, насвітлюючи невірно факти та підсовуючи творам Новаківського такі думки, яких він не мав.

Крім цього находяться в „Карбах“ дві перекладні статті: К. Г. Ціммермана: „Стиль і якість“ та Рене Туссена: „Барвисті симфонії“. Замикають збірник „Рецензії“ на мистецькі журнали, книжки та мистецькі твори. Прикре враження робить незлічима скількість похибок у французькому й німецькому тексті змісту журналу. Таких річей треба вистерігатися, бо вони вражають дуже не мило. В. Б.

UKRAINISCHE GRAPHIK. Katalog der Ausstellung Ukrainischer Graphik in der Staatlichen Kunstbibliothek vom 4 bis 26. Februar 1933. Veranstaltet vom Ukrainischen Wissenschaftlichen Institut in Berlin. — Сторін 48, 16°, 17 ілюстрацій. — Зміст: Передмова дир. У. Н. І. д-р Мірчука; Українська графіка — проф. Д. Антонович: Списи мистців, ілюстрацій і т. д.

Велика більшість Росіян ніколи не знала свободи. І це сумна правда, що вони й сегодня ані не відчувають браку свободи ані її не цінять. (Карло Сфорца).

З українсько-франко-італійської виставки образів у Львові

М. Глущенко: Краєвид.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

У прияві св. Вітця прочитано докрет, який стверджує правдивість 2 чуд. предложених для беатифікації преп. о. Йосифа Пінятеллі'я Т. І. (1737—1811), геройського відновителя тогож Товариства.

У св. Конґр. Обрядів розпочався канонізаційний процес Божого Слуги Домініка Савійо, вихованка ОО. Салезіянів.

Вікарій св. Вітця в Римі видав дуже важні розпорядження на час посту й щодо відбування процесій у Римі.

„Осс. Романо“ подає допись із Детройту: 22. І. відправив о. Лев Сембратович у тамошній домініканській церкві Службу Божу в асисті ОО. Домініканів. Співав прегарно укр. хор під проводом проф. Сороцінського (?). О. Сміт (Ч. св. Д.) у своїй проповіді зазначив, що укр. нарід вяже з Чином св. Д. історична традиція, бо Папи висилали в посольстві до Українців часто Домініканів. — О. Сембратович видав по анґл. брошуру з поясненням про походження ріжних східних обрядів (особливо українського) й перекладом нашої Сл. Божої. Наклад розкуплено. Готовиться другий.

Центральна Рада Кат. Акції в Еспанії рішила відкрити отсі нові бюра: Оборона прав Церкви; Наука; Батьки родин; Кат. молодь; Суспільні установи; Преса. На чолі Ради від світських став заслужений гол. редактор щоденника „Ель Дебате“, Ангел Геррера.

У похороні кард. Фрівірта в Стирії взяло участь 5 епископів (з Інніцером на чолі), президент Мікляс, канцлер Дольфус і богато інших. Прегарне прощальне слово виголосив еп. Павліковський з Ґрацу. Кардинала похоронено в м. св. Анна фон Айґен в каплиці, близько його родичів.

У Трієрі (Нім.) виставлять в літі ц. р. туніку без швів Христа Спасителя до публичного почитання. Ту св. памятку вислала до Трієру св. Олена. Останні торж. виставлення були 1844 і 1891 р.

У Регенсбурґу (Нім.) вмер славний церковний музик о Петро Ґрісбахер в 69 р. життя. Лишив близько 300 композицій тревалої вартости.

У Франції вмер учений Бенедиктинець Д. Жаннен. Він видав на кошт Ап. Престолу сирійський ірмольоґіон (слова підложив під зах.-европейську музичну скалю).

У Нітрі (Словаччина) побудовано першу церкву ще 833 р. Цю 1100-літню річницю обходитиме ЧСР дуже врочисто.

Сирійські Яковіти (монофізити) вибрали собі нового патріярха Ігнатія Єфрема І (ур. 1887 р.). Його покійний попередник Ігнатій Ілія ІІІ. прихильно відносився до катол. Церкви.

У Бальтіморе (Зл. Д.) зачнуть будувати одну з найкращих катедральних церков у Зл. Д. в романському стилю, на 3.000 вірних, крім духовенства, і при ній архієпископську палату, школу, монастир й інші церковні будинки.

На місіях у Китаю працює також 20 краківських Лазаристів.

Огородове насіння, квітів і господарське з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, о найвисшої сили кільчення

поручає

ЕДМУНД РІДЛЬ

склад насіння

Львів, ул. Рутовського Ч. 3.

Подрібні цінники висилаю на жадання.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ЗАСІДАННІ СЕНАТУ промовляв м. і. сен. др. А. Ґорбачевський (УНДО). В його промові є такий уступ: На одних волинських зборах прийшов комендант поліційного постеруноку і заявив, що з доручення старости не дозволить мені промовляти. Я сказав, що його поведінка протизаконна і показав йому відповідний закон. На те заявив комендант: Я знаю цей закон, а всеж мушу зробити так, як того хоче пан староста....

Б. ПОСОЛ Д. ПАЛІЇВ, редактор „Нового Часу“, зачав з днем 1. ц. м. відсиджувати 4-місячну кару в львівській тюрмі.

СЕНАТ ухвалив державний буджет і збільшив його дефіцит о 4.900 тис. зол. Отже тепер дефіцит передбачується на 399.048.813 зол.

ДЕФІЦИТ СКАРБУ ПОЛЬЩІ в січні б. р. виносив 24 621.000 зол.

ҐРУПА СЕНАТОРІВ ББ хоче ввести до ухваленого соймом проекту про самоврядування цілий ряд поправок.

ТРИ КОНСЕРВАТИВНІ ПОЛЬСЬКІ ПАРТІЇ, „Стронніцтво Правіци Народовей. Стронніцтво хшесьціянсько-рольніче і Орґанізація Заховавчей Праци Панствовей“ получилися в одну орґанізацію п. н. „Зєдночене Захававчих Орґанізаций Політичних“ Головою сеї орґанізації вибрано посла кн. Януша Радзівілла.

ҐІТЛЄР в розмові з жінкою б. цісаря Вільгельма ІІ мав заявити, що ще не прийшов час на поворот цісаря на престіл. На перешкоді стоїть політичне й економічне положення Німеччини (ПАТ).

„БЕЗ НОЧІ ВАРТОЛОМЕЯ НЕ ОБІЙДЕТЬСЯ“. Берлінський соціялістичний „Форвертс“ доносить: Ґітлерівський посол Мутшман заявив на однім передвиборчім вічу в Саксонії: „Без ночі Вартоломея не обійдеться. Про сантіменти нема мови. Ґітлерівці будуть стояти на сторожі“.

ҐІТЛЄРІВСЬКА СВАСТИКА НА ДОМІ ЛІБКНЕХТА. Ґітлерівський „Анґріф“ доносить: На палаті Либкнехта, в котрій була централя комуністичної партії, вивісили ґітлерівську свастику. Перед тою палатою машерували штурмові відділи ґітлерівців.

В БЕРЛІНІ заключено німецько-большевицьку умову про фінансування німецьких достав совітського уряду.

СССР ВІДСТУПИВ ПРОДУКЦІЮ ЗОЛОТА НІМЕЧЧИНІ? Московський кореспондент „Ле Журналю“ доносить: Большевицький уряд не міг на час викупити векслів акцептованих Німецьким Банком. Тому сей Банк згодився викупити сі векслі. За те большевицький уряд зобовязався відступити сему банкови всю продукцію золота на Сибірі й Уралі (ПАТ).

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВЛАСТИ увязнили богато Японців у Владивостоці, Хабаровську, Москві й інших місцевостях. Причиною тих увязнень має бути саботажна акція, інопірована японським штабом.

ЮҐОСЛАВЯНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ, вислухавши експозе мін. загр. справ Єфтіча, ратифікував одноголосно заключений недавно пакт Малої Антанти.

АНҐЛІЙСЬКИЙ УРЯД заборонив вивозити зброю до Японії і Китаю, доки між обома державами треватиме збройний конфлікт.

АМЕРИКА одобрила крок Союза Народів у справі манджурського конфлікту. В Анґлії приняли сей крок з вдоволенням, підчеркуючи, що це перший раз Америка так виразно зсолідаризувалася з Союзом.

ЯПОНСЬКА Й МАНДЖУРСЬКА АРМІЇ постійно посуваються вперед у боротьбі з Китайцями в Джеголю.

НОВИНКИ

Читальня „Просвіти“ на Сиґнівці, передмісті Львова, поважно загрожена. Будинок, мурований в 1928 р., вартости 30.000 зол., виставлений на ліцитацію за довг 10.000 зол. До чотирох місяців муситься зложити 5.000 зол. Самі мешканці Сиґнівки, переважно безробітні заробники, не зложать сеї суми. При читальні „Просвіти“ на Сиґнівці повстав „Ратунковий Комітет“, що займається збірками. Гроші на ту ціль слати на адресу голови „Р. К.“: Петро Ткач, емер. почт., Львів XXII.

Засідання Язикової Комісії НТШ. відбудеться в суботу, 4 березня ц. р. о год. 18. в канцелярії НТШ. Др. К. Кисілевський виголосить доповідь „Правописне питання“. Відтак дискусія. Члени Фільольоґічної Секції і Язикової Комісії зволять обовязково явитися. Дуже бажана участь П. П. Україністів. — І. Свєнціцкий, голова Комісії.

„Українці у відсічі Відня 1683 р.“. На сю тему др. Іван Німчук виголосить відчит в салі „Української Бесіди“ у Львові при вул. Рутовського 22, дня 5. березня б. р. о год. 5.30 попол.

Ювилейне свято „Основи“, Союзу Українських Студентів в Данціґу відбудеться в днях 5—6 березня ц. р. з приводу її 10-ліття істнування. Програма: 5. ІІІ. Богослуження; вечером Академія. 6. ІІІ. вечером святочний комерс. Привіти слати на адресу: Ферайн Українішер Студентен „Основа“, Данціґ. Техніше Гохшуле.

В Радехові відбулося заходом українських повітових установ ювилейне свято з приводу 20-их роковин смерти Миколи Лисенка.

В Підлужі, пов. Станиславів, відбулися заг. збори Кружка „Рідної Школи“. Головою Кружка став о. М. Ілевич. Замітне, що батьки дітей в шкільному віці запитували делеґата „Р. Ш.“, як мають поступати супроти учителів в їх школі, які обіцюють дітям з низших кляс цукорки й по 50 сот. за це, як підпишуть своїх батьків на деклярациях за польською мовою навчання. Очевидно, таке поступування учителів протизаконне і проти того повинні батьки внести протест до пов. інспектора.

Студенський страйк в Польщі треває дальше. У Варшаві студенти заняли трамвай, вивісили на нім плякати з написами „най жие автономія“, їздили по місті і розкидали летючки. У Вильні вивісили на Акад. Домі куклу і плякат на висоті 3-го пов. Поліція візвала пожежну сторожу з драбинами, щоби їх зняти. Тоді студенти зачали обливати водою з гидрантів поліцію і пожежників та примусили їх до відступу. У Львові вечером 1. ц. м. студенти демонстрували по місті з окликами „най жие автономія“. Поліція скрізь розіґнала демонстрантів та увязнила 50 студентів. Виклади на львівських високих школах завішені аж до відкликання.

В Інституті Сліпих привернено зір трьом сліпим. Др. Уманець при помочі винайденых ним відчинників усунув більма з рогівок трьох сліпих. Університетська клініка в Варшаві признала була їх за неулічимих.

Число безробітних в Польщі виносило в дні 25. м. м. 286.255 людей. В порівнанні з попередним тижнем число безробітних зросло на 5.456 осіб.

Мійська рада в Більбао (Баски) більшістю голосів рішила усунути прегарну статую Христа, 49 м. високу (весь тягар 2350 тон), яку кілька літ тому вибудували католики зі складок. Ап. Нунцій і інші католики запротестували.

Економічний Комітет Ради Міністрів рішив продовжити до 1 жовтня мешканеву мораторію для безробітних, що займають 1 або 2 покоєве помешкання.

Український кооперативний ресторан у Львові відчинений!

П. Т. Громадянству подаємо до відома, що 1-ший український кооперативний ресторан **„ВІТАМІНА“**

у Львові при вул. Костюшка 3, партер (біля „Народної Гостинниці“)

розпочав з днем 23. лютого 1933, в четвер вранці свою діяльність. Видає знамениті снідання, обіди й вечері по доступних цінах. Харчі свіжі, здорові, приладжені на маслі. Зразкова гиґієна. Кухня мясна і яринна під управою першорядного кухаря. ЦІННИК СТРАВ: Обіди з 3-ох страв у великому виборі по 1.20 зол. Вечері від 50 сот. Кава біла і чорна по 35 сот. Чай 25 сот. Печива до обіду і вечері не враховується. — Обіди в абонаменті і для членів кооперативи по 1 зол. — Вельмишановних Громадян прохає відвідувати 1-ий український кооперативний ресторан „ВІТАМІНУ“

УПРАВА КООПЕРАТИВИ

Ціна хліба у Львові від 28. II. ц. р.: 1 кґ. хліба з житньої 65% муки в пекарні 36 сот., в крамницях та на лавах 38 сот., 1 кґ. хліба з темної житньої муки в пекарні 25 сот., в крамницях та на лавах 27 сот.

Невдалий замах на львівський товаровий двірець. Львівську поліцію повідомлено, що в зелізничих маґазинах грозить вибух. В приватних маґазинах Банку Цукроварства знайшли 100 ґрамову пушку пороху з запаленим льонтом. На щастя льонт був зле получений і тому порох не вибухнув. У звязку з тим увязнено кількох урядників за зловживання в маґазинах цукру на великі суми. В цей спосіб хотіли вони затерти сліди своїх зловживань.

Сніжні бурі в Анґлії. Катастрофальна, небувала від 30 літ, сніжна буря навістила Анґлію. Сніг засипав дороги так, що зелізничий і автобусовий рух дуже утруднений. Авта, що не заїхали до ґаражів, засипав зовсім сніг. Коло м. Крос Гіл снїговія засипала два авта, що стояли перед гостинницями. Сплячі в них шофери замерзли. Великий сніг впав також в Ірляндії. Коло Дебліна замерзло пятеро дітей, що йдучи до школи заблудили серед снїговії. Навіть на вулицях Лондону устав рух авт внаслідок снїгових засп.

50 літ тому два священики з Льондону обіцяли собі обопільно, що хто з них житиме довше, буде на похороні другого й відправить зауп. богослуження. Недавно вмер той, що мав 77 літ. 81-літний його товариш додержав обітниці.

В Еспанї нищуть церкви. З Мадриту повідомляють: В Більбао велике схвилювання, бо міська рада рішила збурити історичну церкву Спасителя. Соціялістична міська рада відкинула прохання вірних про відрочення речинця збурення церкви.

Кошти будови райхстаґу в Берлїні виносили 23,000.000 нім. марок. Пожежа спричинила величезні шкоди. Райхстаґ не був обезпечений. Відбудова райхстаґу потреває найменше рік часу. Новий німецький парлямент радитиме в будинку пруського сойму.

На вістку „Еко де Парі“, що Італія доставила Мадярщині 195 тон трійливих ґазів і 48 боєвих літаків, заявив Муссоліні: „Коли будуть мені завертати голову сею історією, то заявляю публично, що вишлю зброю до Мадярщини, Австрії та до інших країв. Таж Чехословаччина вислала недавно до Югославії 240 армат!“

В Данії помер несподівано відомий біольоґ Йоганнес Шмідт.

У Ліверпулі зачнуть незабаром будувати першу катол. церкву для колїрових.

Один хемік з Гамбурґа мав винайти недавно спосіб продукції прозорого алюмінію, який матиме велике практичне примінення.

Проф. мед. Бецнер з Берлїна винайшов новий спосіб встрикування наркотиків в рамя при операції, що не шкодить зовсім на серце, легко приводить до сну й лишає враження, що хорий на хвилину заснув.

Німеччина має по останнім обчисленням 65,089.000 населення. Від останнього перепису з 1925 р. число населення Німеччини зросло на 2,678.000 осіб. Число дітей низше 15 літ зменшилося за 7 літ на 720.000 через спадок уродин. Натомість число осіб понад 15 літ збільшилося на 3,398.000 зогляду на зменшення смертности.

Китайські пірати напали на данський пароплав недалеко Гонґ-Конґу. Стероризували револьверами капітана та офіцирів і спрямували пароплав до заливу Біясу. Там ограбили корабель, забрали трох найбогатших закладників і втекли.

Переписка Адміністрації

Впр. о. Чаплинський Йосиф. Висилаємо Вам „Н. Зорю“ від 1. числа. Присланї 3 зол. почислили ми як передплату до 1. X. 1933.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АДРІЯ: Нещасна жінка.
АТЛЯНТИК: Ітльоо (фільма з життя Ескімосів).
КАСІНО: Чемп.
КОПЕРНИК: В тіні хреста.
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: На приказ княжни.
ОАЗА: Арсен Люпін.
ПАЛЯС: Ясноволосий сон (Лілїяна Гарвей).
СТИЛЕВЕ: Цариця підземелля та ревія.
УТІХА: Баль в опері.

УВАГА! Власники льосів (вартісних паперів)

ДОЛЯРІВОК БУДІВЕЛЬНИХ І ІНВЕСТИЦІЙНИХ (преміївок).

За мінімальну річну оплату провірюємо подані нам числа безпосередно **при кождім тягненні в Варшаві.** Про виграну повідомляємо зараз в дни тягнення телеґрафічно. Просимо подати нам у власнім інтересі негайно докладну адресу в цїли одержання безплатного, поучаючого проспекту.

ГОЛОВНА ЦЕНТРАЛЬНА КОНТРОЛЯ льосів і вартісних паперів сп. з о. пор., Варшава, Пружна 14. Телєфон: 24412.

Główna Centralna Kontrola Losów i Papierów Wartościowych Sp. z o. o. Warszawa, Próżna 14., tel. 24412. 28

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні

Др. Альбін

ординує від год. 3—5. 22

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.

Лічить рака, який не надається до операції, методою Д-ра Зальцборна.

Певні насіння в першорядним виборі, скроплювачі до дерев і хемікалії до скроплювання по найдешевших цінах поручає фірма

ДР. З. БАХ ЛЬВІВ, РИНОК ЧИСЛО 2. Телєфон 67—32.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51. 1 Телєфон ч. 60-04.

НАСІННЯ

огородові, господарські й насіння квітів, знані зі своєї якости.

поручає ФІРМА

G. FREEGE

ЛЬВІВ, Трибунальська 3, тел. 55-70

Цінники висилає на жадання. 26

Добірний товар! Дешеві ціни!

Свідомий українець, який курить, уживає тільки

ТУТОК і ПАПЕРЦІВ

КАЛИНА

ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі,

бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 82

Найбільша в краю фабрика ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В Калуші, Сівецька 15, і в Перемишлі, Красінського 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі. — — ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони, постійно удержує на складі понад сто штук готових дзвонів від 10 до 600 кг. ваги. ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад і вказівок. Ціни приступні. Сплата ратами.

Жадайте оферт та цінників.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 9 березня 1933. Ч. 17 (615).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцa ч. 8. І. п. - Тел. 165-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Кракiв 405.867.

Чи доляр загрожений

Голоси фаховців про нові крахи банків в Америці.

З Варшави доносять: Б. міністр промислу й торговлі Глівіц і директор „Повшехнего Банку Звйонзковего“ д-р Фаянс оповістили інтервю у звязку з новими крахами банків в Америці й потрясенням доляра. Глівіц каже, що се маловажні випадки, бо дотичать тільки дрібних банків, яких там є ще коло 30.000. Тимчасом вся сила фінансового життя Америки концентрується в Нью-Йорку, Бостоні, Шікаґу й Филаделфії. Отже доки незахитані великі банки в тих містах, що належать до Федерел Резерв Бенк, доти долярови ніщо не загрожує. — Д-р Фаянс каже: Факт, що американська влада оповістила мораторію для банків, свідчить про те, що вона рішилася здержати рух в напрямі інфляції, який загрожувавби долярови. Таке саме твердять й інші економісти.

Інфляція доляра в Америці.

ПАТ доносить з Вашінґтону: Туґ кружляє уперта поголоска, що банкам, загроженим виниманням вкладок, сягаючих до висоти 6 міліярдів, правительство рішилося помочи установленням вимінних бонів в номінальних вартостях по 1, 2, 5, 10 і 20 долярів. Перша емісія тих бонів має виносити 250 міліонів долярів. Ті боны мають виплачувати замість валюти. Виплати в золоті внутрі краю мають бути завішені. Боны матимуть обігову вартість долярових банкнотів. В фінансових кругах Лондону оцінюють ті зарядження як уреґульовану й контрольовану інфляцію доляра. (Оцінку сили доляра, яка панує в фінансових кругах Парижа, подаємо в сегодніщній передовиці „Нової Зорі“).

Гітлєр побідив при виборах

Гітлєр і Гугенберґ мають разом 52 проц. голосів і мандатів.

Вислід виборів до німецького парляменту, переведених в неділю 5. с. м., відомий був в Берліні вже в понеділок о год. 4 рано. Урядові партії, т. зн. гітлєрівці і гугенберґівці осягнули формальну більшість голосів і мандатів. Супроти того катол. партія Центра перший раз від часів Бісмарка стратила свою ролю язичка при вазі. Та рівночасно і катол. Центр і соціялдемократи не тільки вдержали свій стан посідання, але навіть трохи збільшили його. — (Цифровий вислід останніх виборів до німецького райхстаґу подаємо на 4. стор. „Нової Зорі“ в зіставленні з виборами в липні і листопаді 1932 р.).

Жиди масово втікають з Німеччини

Найбільше їх прибуває до Польщі.

„Вєк Нови“ ч. 9516 доносить: В Берліні повно брунатних гітлєрівських сорочок. Всюди їх стрічається. На вулицях і в публичних льокалях. Гітлєрівці в культурній области зміряють до усунення Жидів з передових становищ в мистецтві, літературі і театрі. Тому Жиди, особливо ті, що не мають німецького горожанства, масово втікають з Німеччини. Вони вертають до своїх родинних країв. Польський ґенеральний конзулят прямо не вспіває у видаванні пашпортів до Польщі жидівським родинам. Також з західної Німеччини, з Надренії та Вестфалії, відбувається масова втеча Жидів до Польщі, Австрії, Чехословаччини і Швайцарії. Жиди, котрі мусять остати в Німеччині, стараються як найскорше умістити свої капітали за границею.

Японці заняли провінцію Джеголь

Погром китайських військ.

З Мукдену доносять: Передня сторожа японської кавалерії ввійшла до столиці Джеголю Ченде. На вулицях Ченде велася крівава боротьба. Китайці стріляли з вікон і дахів. До неволі дісталося 18 тисяч Китайців, в тім 6 ґенералів і богато висших офіцирів. На будинку китайської головної команди застромлено японський прапор. Начальний вождь Японців у Джеголю ґен. Могі телеґрафічно повідомив японське мін-во війни, що зі здобуттям Ченде ціла провінція Джеголю найшлася в руках Японців. Китайські війська кидають зброю та в паніці втікають в напрямі Чархану. В Пекіні побоюються воздушного наступу Японців на місто. Китайці відступили на пол. від „Вел. Муру“.

Страшний землетрус в Японії

Земля западається. — Міста зникають. — Тисячі домів пропали.

Японію навістив великий землетрус. Приблизно 200 миль на північний схід від Токія здовж морського побережжа запалася земля наслідком дрожання морського дна. Продовж 150 миль морського побережжа богато місточок і сіл лягло в руїнах. В місті Камаїші 120 домів завалилося, 300 згоріло наслідком землетрусу. Наглий вилив моря, що супроводжав землетрус, знищив тисячі домів, інші залив. Морські филі захопили понад 1000 кораблів і рибальських лодок. Кілька морських купелевих місцевостей зрівнаних з землею. Досі знайдено понад 1500 трупів привалених румовищами, або потонувших в морських филях. Загалом понад 3000 домів змили морські филі, 3600 опинилося під водою. Населення боїться нової катастрофи і ночує під голим небом.

Кінець прогібіції в Америці

Парлямент Америки ухвалив скасувати закон в справі прогібіції. Сю постанову розглянуть всі 48 стейтів. Коли 3/4 всіх стейтів заявиться за тою постановою, вона стане обовязуюча в цілій Америці. Прихильники прогібіції поодиноких стейтів намагаються бодай відсунути рішення стейтів у тій справі.

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

СЛАБІСТЬ ДОЛЯРА

Недавно в 15 ч. „Нової Зорі“ оповістили ми лист особисто нашій редакції знаного галицького робітника еміґранта в Північній Америці. В тім листі коротко а добре представлена страшна руїна в великім американськім місті, на тлі котрої зачинають ширитися щораз то більше настирливі вісти про інфляцію доляра. На доказ як добре наш робітник підмітив там ту важну справу, можемо тепер навести зміст статті визначного російського вченого, економіста М. Бернацкого, котрий пише:

Третий раз на протязі півтора року американська грошева одиниця, котру до недавна уважали незрушимим символом золота, зачинає викликати побоювання за свою долю. Зі всіх сторін повзуть слухи про можливість упадку доляра, то значить про можливість його відриву від золотої основи. З тої причини повстають нервові настрої на біржах і в широких кругах громадянства. А ще так недавно дивилися на доляр як на певне прибіжище для ощадностей на тяжкі часи. Коли зрадив фунт стерлінґів, то доляр не зрадить, — так думало богато людей. З другої знов сторони противники золотої валюти з радістю дивилися на небезпечні вагання доляра й очікували його краху. Якже мається справа з доляром?

Золотий фундамент американського грошевого апарату як був так є надзвичайно солідний. Вправді в рр. 1931—2 заграничні держителі грошей в американських банках стягнули великі суми, але той великий убуток заступлено новим припливом золота зо вні і з нутра так, що тепер Злучені Держави Півн. Америки мають у себе знов найбільшу в світі золоту резерву в сумі коло 4 і пів міліярда долярів, числячи золото, яке мають там державний скарб і резервові банки. Дня 16 лютого було в тих банках три міліярди і двісті міліонів в золоті при банкнотнім обороті коло двох міліярдів і 900 міліонів долярів. Банкноти і депозити в тих банках мали високий степень покриття, іменно на 64.3%. Прямий натиск на доляр зі сторони заграниці для Америки не страшний, бо Америка се країна вірителів і ще до того має позитивне сальдо в товарообміні.

Інакше виглядає справа доляра, коли взяти під увагу внутрішний політичний і економічний стан Злучених Держав Півн. Америки. Вправді при кінці 1932 р. показалися деякі познаки того, що кріза вживалася, одначе ті познаки скоро пропали в круговороті тяжких міжнародних комплікацій і розпуздання політичних пристрастей в самій Америці. Тепер там стан такий: Неймовірно низькі ціни товарів, небувале безробіття, слабе використовування продукційної сили промислу, низька розцінка біржевих фондів і велика деморалізація публичних фінансів — дефіцит федерального буджету за рік

1930—1 виносив 903 міл. дол., за рік 1931—2 2855 міл. дол., по переведенні ощадностей предсказувано дефіцит на рік 1932—3 в висоті 1146 міл. дол., та він вже тепер більший. Деякі стейти і деякі круги населення захоплені крайним розбурханням, серед котрого трудно привернути довіря до банків і фінансових справ взагалі. Річ ясна, що все те мусіло ослабити активи американських банків і тому їх активи стратили відповідне відношення до пассивів. Вся американська банкова система, мало елястична і слабо звязана в своїх частях, загрозливо розгойдалася. А що там все населення привикло до чекового обороту, отже замикання банків стає там не тільки жерелом нещасть особистих але й суспільних, бо руйнує один з найважніших чинників грошевого обороту. Коли публика стратила довіря до банків, то се потягнуло за собою винимання ощадностей і провал чекової системи. Винимані з банків ощадности ховають люди або в банкових сейфах або в приватних домах. Через те і через упадок чекової системи в цілій державі відчувається брак оборотового гроша і потреба емісії нових банкнотів. А се означає небезпеку інфляції. Коли при тім всім в народі захитається віра в можливість безперервної виміни банкнотів на золото, тоді кождий хоче такої виміни і золоті резерви банків зачинають таяти. Вкінці виміна мусить бути застановлена і зачинається панування паперової валюти.

Чи се загрожує тепер Америці? Так, а саме в такій мірі, в якій кріза продовжає дальше нищення суспільного господарства Злучених Держав, а неясна міжнародна ситуація й політика не допускає до опанування економічних трудностей. Наслідком того навіть самі Американці зачинають утікати від доляра. Одначе я — пише Бернацкий— думаю, що здорові господарські сили Америки моглиб, хоч нині вже з великим напруженням, побороти небезпеки, які загрожують долярови. Та біда в тім, що широкі і впливові круги в Америці власне бажають собі упадку доляра. В його відірванні від золота і тим самим в необхіднім обезціненні або в нарочнім зменшенні його золотого змісту (в девальвації) бачать вони могутний спосіб для підвишки цін і закінчення кризи. Також теперішний конґрес (парлямент) Америки має охоту вийти з буджетних трудностей при помочи печатання нових долярових банкнотів. Внутрішні суспільно-політичні умовини життя в Америці можуть незабаром зложитися так, що така або інакша переміна вартости доляра таки наступить. І тоді Америка заплатить останну дань за свою участь в божевільній світовій війні. Крах доляра може мати одну з двох форм: або форму девальвації, то значить зменшення під доляром його золотої основи, або форму заступлення теперішного на золоті опертого доляра паперовою валютою. Річ ясна, що перша форма краху (девальвація) булаб лучша, бо друга форма краху довелаб до здійснення віщих слів б. президента Гувера, котрий сказав, що коли Америка покине золоту валюту, тоді прийдеться їй взяти участь в загальній економічній війні, а вислідом тої війни може бути тільки — світова катастрофа.

А. Ч.

Коли Наполеон В. перед смертю давав священикови вказівки що до місця відправи за його душу, присутний при тім лікар д-р Антоммарки усміхнувся: Зауважив це вмираючий геній і сказав: „Пане, глупости ваші мені надоїли! Я можу вам вибачити вашу легкодушність і ваші кепські манери, та ніколи не вибачу безсердечности. Вон з кімнати!“

ГЕТЬМАН МАЗЕПА

і схизматицька Церква в Польщі.

Синод православної Церкви в Польщі відкликав свою заборону відправляти богослуження за душу бл. п. гетьмана Івана Степановича Мазепи, одначе зазначив: „Не пересуджуючи питання про відкликання анатеми з гетьмана Мазепи, яку наложило на нього великоросійське та малоросійське духовенство в Москві й на Україні“. Розуміється, про те, що українське духовенство зробило се під страшним терором царя Петра, не згадує. Зате доволі щиро признається, що й се проблематичне відкликання анатеми наступило тому, що православні Українці беруть участь у жалібних богослуженнях за гетьмана Мазепу по католицько-уніятських церквах. Значить, якби не страх перед нашою св. католицькою Церквою, то схизматицькій Церкві ані не снилосяб здіймати прокліп з великого патріота України, котрий бажав вибити на волю свій Рідний Край зпід московської кормиги. Як сильно ще московський світогляд пригноблює національну свідомість Українців-схизматиків, свідчить факт, що вони дальше дають себе так ображувати як у тім мнимім знесенні анатеми і не витягають з того жадної консеквенції. Підчеркуємо се не в аґітаційних цілях, тільки тому, що й між Українцями гр.-католиками є богато таких, котрі думають, що схизма не приголомшує в народі почуття національного достоїнства. Тимчасом схизма приголомшила те почуття в масах нашого народа в давнині і відбизається на тім народі ще й досі. Власне тому Москва століттями вела серед нашого народу таку завзяту й коштовну аґітацію за „православієм“. Найбистріший український історик, пок. проф. С. Томашівський слушно писав, що якби наші козаки не далися були збаламутити московській аґітації й не виступили були свого часу проти унії з Апостольською Столицею, то сегодня Україна булаб одною з наймогутніших держав Европи. А так її як держави зовсім нема. І власне тому всі, котрі хочуть, щоб її й дальше не було як держави, так запопадливо опікуються всяким „православієм“...

В справі Вакаційних Осель

Як що року так і тепер Воєвідська Комісія для справ літних кольоній почала підготовчу акцію для влаштування вакаційних осель в б. р. Тому, що відносні кредити будуть в сім році значно менші ніж у мин. році, рішено давати підмоги в першій мірі більшим оселям, орґанізованим поважнішими установами на терені львівського воєвідства та півоселям, котрі як показала дотеперішна практика також корисні і з них може користати значно більша скількість дітей. В тім дусі Воєвідський Уряд видав обіжник до всіх старостів і до президента м. Львова. В нім поручає візвати всі інституції й товариства, котрі уряджують вакаційні оселі, щоби вони, коли думають орґанізувати кольонії й рефлектують на державну допомогу на ту ціль — предложили до дня 20 березня б. р. відповідні зголошення. Їх взори долучено до обіжника. Тому всі інституції, котрі хочуть уладити оселі й півоселі і не будуть на час повідомлені властивою адміністраційною владою І інстанції, повинні у власнім інтересі негайно звернутися до сеї політичної влади по інформації та предложити відповідне зголошення згідно з приписаним взором. Зголошення по 20-ім березня б. р не будуть узгляднені.

Польсько-українська трибуна

Кілька уваг з приводу появи „Польсько-українського Бюлетену“.*)

Цитовані вгорі і також інші автори статтей в „Бюлетені“ підходять до українсько-польської проблеми зі становища більш загального, стараються охопити її цілість немов з перспективи лету птиці. Наче у відповідь на їх теоретизування в 2 ч. тогож „Бюлетену“ Л. Василевский, найбільший знавець української проблеми серед Поляків старшого покоління, відразу входить в саму суть справи. В статті „За шляхи порозуміння“ пише:

„Ніколи не вийдемо з зачарованого кола безсилля, доки будемо оперувати формулами, що відносяться до остаточної розвязки польсько-української проблеми. Творення таких формул це справа досить легка, але на жаль, практично ялова... Щож нам прийде з того тепер, коли як найбільш ентузіястично вискажемося за незалежністю України по Кавказ, коли в справах відносно дрібних але таких, що відносяться до нашого стану посідання, будемо руководитися гостятською моралю? Чи бачучи, що в тих щоденних справах руководимося не передбачуючим розважуванням спільних інтересів лальшої майбутности, але хуторніми зглядами, опертими на тіснім націоналістичнім ґрунті, не звернуться до нас з закидом, що дуже радо жертвуємо заглобівські Нідерляпди, бо це нас нічо не коштує? Нехай здоровші польські верстви що хочуть наблизитися до українських, поважно застановлятися над цілим рядом питань, котрі їм теперішне державне співжиття Українців з Поляками насуває.

Чому пр. постанови нашої конституції, що запевнюють різноправність українського населення, в практиці так часто остають мертвою буквою? Чому молодий Українець, скінчивши українську державну ґімназію, на виші українські студії мусить їхати до Чехословаччини, щоби по скінченні там студій могти корисно працювати на своїй рідній землі? Чому на Волині майже нема українських шкіл, хоч українське населення є там в подавляючій більшості і чому там утраквістичний виклад навіть у тих трьох школах *де зовсім нема польських дітей?* Чому кваліфікований і льояльний учитель Українець може вчити польські діти на Поморю чи в Келецкім, а часто не може вчити українських дітей в селі, з котрого сам походить?... Чому в буджеті Річипосполитої нема ні сотика на Наук. Т-во ім. Шевченка у Львові? Чому в польській державі в православній церкві супроти Українців ведеться російську, *українофобну політику?*“

Тих цитатів мабуть досить, щоби виробити собі поняття про спосіб підходу і наміри редакції „Бюлетену“ й авторів статтей в нім поміщених.

В такім менше-більше дусі і під таким кутом писані прочі статті, огляди, рецензії, замітки. Тут требаб хіба ще відмітити факт, що автори статтей в „Бюлетені“ не вживають історично-абсурдного і злобного терміну „Малопольска Всходня“, лише „Східна Галичина“ або „б. Галичина“.

Щож маємо думати про цю як на польські відносини смілу спробу теоретичної розвязки польсько-української проблеми?

Нема сумніву, що люди згуртовані довкруги „Бюлетену“ се люди доброї волі і щирих намірів. Коли вони дальше будуть працювати в тім дусі, то богато причиняться до відпруження польсько-українських взаємин. Одначе їх праця матиме реальний і тревалий успіх щойно тоді, коли впарі з гарними і теоретично знаменито обґрунтованими статтями йтимуть діла тих, що в Польщі рішають про практичну політику супроти Українців. Доки побіч гарно написаних і виголошуваних слів рішаючі чинники вестимуть супроти нас дотеперішню політику, доти не може бути мови про направу взаємин між обома народами. Що більше! Гарні слова при акомпаніяменті замикання шкіл, читалень, розвязування Лугів, Соколів, шикан економічних установ, скрипіння шибениць і т. п., можуть лише до решти підорвати віру в щирість того рода починів і викопати ще більшу ніж досі пропасть.

*) Гл. „Нова Зоря“ ч. 16.

Зі статтей і редакційних заміток виходить, що редактори і редакція хотіли-би охопити українську проблему в цілій її ширині. Тому переважають у них теоретизуючі міркування. Думаємо, що того рода загальні міркування повинні зійти на другий плян. Натомість перше місце повинні заняти справи близші нам і більше практичні, т. зн. українське питання в Польщі. На підставі дотеперішних чисел „Бюлетену" можна догадуватися, що між авторами Поляками нема ні одного родом зі Схід. Галичини. Того рода видавництво щойно тоді матиме бажаний вплив на польські й українські уми в західних українських землях, коли в нім будуть співробітничати і його масово читати в першій мірі Українці і Поляки автохтони з Галичини і Волині. Центральне правительство і люди доброї волі зпоза спірного терену не богато зможуть зробити, коли успокоєння умів не наступить в першій мірі на сім терені, коли серед обох суспільностей не візьмуть перевагу ті, що направду хочуть замирення на справедливій основі.

М. П.

Світова вистава в Шікаґу

Участь Українців.

Як відомо — сего року в червні відкриють в Шикаґу в Злучених Державах Світову Виставу Поступу. До участи в цій виставі приймає Головний Виставовий Комітет Українців, одиноку недержавну націю. Булоби найбільшим промахом, якби Українці проґавили цю нагоду й не використали її для обзнакомлення світу зі своїми культурними досягненнями і з тими умовами, серед яких доводиться українському народові жити. Зрозуміли це Українці в Америці й у Шикаґу, створили Українську Корпорацію Світової Виставы як окреме статутове товариство. Ця Корпорація назначила Товариство Рідну Школу у Львові своїм заступником на всю Европу у справі шикаґівської виставы. У свою чергу Рідна Школа передала свою повновласть у руки українських центральних орґанізацій, які створили у Львові Комітет Допомоги Українській Корпорації Світової Виставы в Шикаґу. Цей львівський Комітет поділений на 11 Секцій переводить інтензивну підготовку у своїх Секціях й остає в тісній співпраці з Українською Корпорацією в Шикаґу. Львівський Комітет подбав про пляни на український павільон для Світової Виставы й вислав їх до остаточної оцінки й нагороди. Тому, що час висилки експонатів призначених на Світову Виставу наближається, уважаємо за вказане подати до відома заінтересованих осьщо: 1) Кожний, хто незапрошений дотичною Секцією бажавби дати на виставу власні експонати — все одно чи призначує їх до репрезентативного відділу, чи до продажі. — нехай зголосить це писемно кожний предмет зокрема, з поданням ціни й зазначенням, чи се предмет зворотний, чи до продажі. 2) Здекларовані експонати мають бути готові до висилки до Львова протягом березня 1933. Речинець буде поданий в українських часописах. 3) Всі що бажають вислати експонати не на окреме запрошення дотичної комісії й усі промисловці мають при пересилці експонатів надіслати одночасно за кожний кільоґрам ваги нетто 5 зол. на кошти пересилки, опакування й асекурацію зазначуючи на переказі „виставa". 4) Всі експонати будуть асекуровані і за них перебирає відповідальність Корпорація Світової Виставы в Шикаґу. Вона теж надішле гроші за продані предмети по закінченні виставы. 5) Кожна Секція має своє окреме журі зложене зі знавців. Кожний надісланий предмет буде у Львові оцінений, а неприняті предмети львівський Комітет зверне враз із грішми, надісланими на пересилку, потручуючи з них на оплату почти. Звертаємо увагу, що Корпорація в Шикаґу не прийме ніяких предметів з Европи, які туди вийшлиби не за посередництвом львівського Комітету, чи без його згоди. Всі українські експонати зпоза границь Польщі мусять бути зголошені у львівському Комітеті. Всі письма й посилки адресувати: „Рідна Школа" — Комітет Виставы, Львів, Ринок 10. — За Комітет Допомоги Української Корпорації Світової Виставы в Шикаґу: Ілля Кокоруда, голова; Лев Ясінчук, секретар.

ЕКСПРЕС ЗДОВЖ ПІДКАРПАТТЯ

Міністерство зелізниць виробило проект поспішного поїзду здовж Карпат. Той поїзд має лучити безпосередно Львів і Станиславів з усіма підкарпатськими літнищами: з Криницею, Закопаним й ін. Він ходивби в часі сезону.

Геніяльне потягнення

„Бунт млодих", незалежний орґан молодої інтеліґенції, що виходить у Варшаві, помістив під таким очевидно іронічним заголовком в ч. 37 з 1933 р. цікаву статтю Олександра Бохеньского, котру подаємо в перекладі:

„Ми вже давно доказували, що наша українська політика викликує в наслідку щораз більше недовіря (дальше сконфісковано). Ми доказували, що недостачі в низшім і середнім шкільництві, брак університету, брак самоуправи, опертої на куріях, безчисленні та елементарні шикани створюють нам міліони ворогів, і то навіть зпоміж таких людей, котрі булиб готові в інших обставинах стати добрими горожанами Річипосполитої. Відповідь на це завсіди була одна: Не можемо нічого давати Українцям, бо відірвуть Сх. Малопольщу від держави. Ся відповідь стверджувала, що якінебудь концесії культурні, національні або політичні це вже зміцнення меншости, немов її узброєння і збільшення її шанс і тенденцій до сепаратизму. По думці цеї засади ми Поляки не дали Українцям нічого. Очевидно це не спричинило зовсім зменшення ірриденти, але прямо навпаки. Зміцнило нечувано фанатичних терористів й ослабило поміркованих чинників. Нагло, 15 січня ц. р. вводимо на основі порозуміння з п. Дашкевичем офіційне Українське Військове Підготовлення. Не даємо їм ані університету, ані самоуправи, щоби „не узброювати". І нагло даємо їм орґанізацію, команду, муштру, зброю! Це називаю геніяльним потягненням.. Є Поляки противні твореню українського університету, і є інші цему прихильні. Що до самоуправи, опертої на куріях, майже всі за ним. Цего не робиться. Але нема ні одного, дослівно ні одного Поляка в Схід. Малопольщі, котрий бувби за тим, щоб узброювати українську молодь (дальше сконфісковано).

Але чи є хоч один поважний Українець за тим, за такою черговістю концесій? Наперед револьвери, потім умовини національного життя? Ні, нема також ніодного поважного Українця за тим! На останній буджетовій дебаті дуже важний був момент ревеляції посла Остапа Луцького. Не звернено на те уваги, бо наша (польська) преса часто уважає, що найліпший спосіб поборювання злого це удавання, що його не бачиться. Але питаємося на тім місци поіменно панів Луцького й Дашкевича: Чи не побоюються, щоби колись, за місяць, за рік, за два, Луги не напали на якийсь військовий постерунок, і не були здесятковані, розбиті? Чи ці Панове думають, що є одна шанса на тисячу, що так не станеться? Очікую відповіди. Думаю, що моє прізвище управнює мене до того, щоби таке питання поставити й одержати відповідь!" (Кінець статті також сконфіскований).

ГІТЛЄР „РАТУЄ ЕВРОПЕЙСЬКУ ЦИВІЛІЗАЦІЮ"

З Лондону доносять: Представникові „Дейли Експресу" Гітлєр сказав: Закид заграничної преси, що райхстаґ підпалили націонал-соціялісти (гітлерівці) не має ніяких підстав. Найліпше спростування тих вісток булоби зловленого комуніста в горіючім парляменті повісити на найблизшім дереві. Тоді відпавби арґумент, що той злочинець се аґент гітлерівців. Европа повинна мені подякувати, каже Гітлєр, за мою рішучу боротьбу з комунізмом, бо ратуючи Німеччину перед комунізмом, ратую европейську цивілізацію. На запит, чи буде ніч св. Вартоломея проти комуністів, Гітлєр сказав: Така ніч мені не потрібна.

„Під знаком апострофу"

Дискусія над правописом

2) В дискусії перший забрав голос гімн учитель В. Калинович: Мушу признати, що д-р М. Рудницький став у нас Катоном щодо чистоти мови й має тут безперечно заслуги. Ми й до війни мали богато клопотів з мовою та правописом. НТШ стало в тій справі предметом атаків. Та ми забуваємо основну річ. Апостроф се дрібниця, се тільки декорація. Коли буде вирішена українська літературна мова, тоді й вирішиться справа правопису. Пишеться: б'ю, п'ю, бо так вимовляють і в говорах лемківськім і бойківськім. Ми не маємо досі доброго словника. Словник Грінченка творить підставу для харківського правопису, та він неповний, бо нема в нім матеріялів з західних земель України. Не всі говори опрацьовані, особливо лемківський. Форми: тої, тієї, теї однаково добрі, бо „тої" уживають на заході, „тієї" на сході, „теї" на Волині. Зате зла форма „цьої". Треба вдоволитися тим правописом, що є. Маємо більше клопоту з наголосом, флексією зі складнею і т. д. Зовсім легкодушно зрезиґнувати з апострофу годі, бо він фонетично потрібний. Що іншого „коняка" що іншого „коньяк". Не можна їх змішувати у вимові. Наперед усталім нашу літературну мову. Треба повитати заходи проф. І. Огієнка й д-ра М. Рудницького. Але треба бути і що до себе Катоном. Не можна говорити: „сі довідати". наголос не все правильний; замість: „ви не будете могли" кажеться: „ви не зможете", замість: „мати до діла" — „мати діло" і т. д. — Д-р В. Левицький: Я не фільольоґ. Підходжу до правопису з практичного боку. Знаю як виглядала правописна справа в Харкові. Апостроф перепав. Тоді акад. Кримський сказав: „Це близнірство!" Опісля акад. Студинський заявив: „Що ви приймете, те приймуть і Галичани". Він казав мені, що на Україні вимовляють апостроф. Цей словник, що находиться на кінці правопису, виданого НТШ під редакцією акад. Возняка, зладжений на основі якогось ненауковго словника з В. України. Добрі словарі Голоскевича та Ізюмова. Апостроф це абсурд, бо вволить етимольоґічну засаду до фонетичного правопису. Чому мається писати: „Мюллер", коли Німці так не вимовляють? Таж Москалі вимовляють „Гейне" а ми пишемо Гайне, бо так і Німці вимовляють. Подібно треба писати й інші чужі слова. — Рад. І. Копач: Тішуся, що так богато нас тут зібралося. Я дуже вдячний за відчит. Справа правопису ще не вирішена. Вона щойно буде вирішена. В такім хаосі, який тепер панує на полі правопису, треба щось зробити, бо це богато людям псує кров. Хто був компетентний говорити про правопис в Харкові? Чи ті вчені й журналісти, що недавно зукраїнізувалися? Чи були на Вел. Україні фаховці, котрі перейшлиб українську школу? Я був в 1897 р. в Київі і не чув там української мови. Мені казали, що це тільки зверху російська поволока; під сподом пливе українське життя. Ми в Галичині маємо вже 100 літ народну школу і від 1870 р. середні школи. На Заг. Зборах НТШ зголошено постулят, щоби припинити правописний хаос. Справу моглиби порішити або НТШ або „Учит. Громада" або „Т-во Письменників і Журналістів". Школа моглаби це зробити, але вона має опозицію між молодими і старими. Авторитет друкованого слова підупав. Не відмовляючи права НТШ ні „Учит. Громаді" уважаю, що найкраще нехай візьме на себе справу правопису Т-во П. і Ж. Погоджуюся, що є важніші справи як правопис. Хто буде усталювати літ. мову? Це вічний постулят, як довго живе народ. Мова се орґанічний витвір орґанічного життя. Той чи інший зворот мови може часами перематати. Се нескінчена проблема.

Професор Калинович казав, що треба конче писати апостроф, бо там шось чути між тими двома буквами, як нпр. б'ю і т. д. Кождий має свій спосіб вимови. Таж у Львові ріжно вимовляють, а щож говорити про цілу Україну? Нам не ходить про наукове питання, але про те, щоб ми в школі не писали те саме слово кождий раз інакше, бо виставляємо себе на сміх. Ходить про ту практичну справу. В справах шкільництва ми не маємо свого тіла. Нас не запросили до „Ради Осьвеценя" у Варшаві. Зробім то серед нас. Але хто мавби не зробити? Англійці мають найгіршу правопись. Проф. Боберський оповідав мені, що найбільше характеристичне для Американців те, що кождий з них носить при собі кишеневий словничок, щоби добре писати. Справа доброти мови не залежить від правопису. Але для школи конче потрібно норми. — Дир. І. Ющишин: В нас правопис це психольоґічний вислів політичної туги. Був короткий момент політичного обєднання. Тепер є туга за духовим обєднанням. Німецька книжка на цілому світі має одинокий правопис, однаковий зверхний огляд. Чому Німці мають свій однородний правопис, а Українці не мають і не хочуть мати? Перед війною були невдатні спроби задоволити нашу тугу до обєднання. Або ми признаємо новий правопис або його виключаємо. Д-р М. Рудницький має заслуги на тім полі, але він сам спричинив великий хаос. Треба було ті всі справи порушити і прийти перед компетентне тіло. Нам випадає тепер хилево покоритися авторитетові ВУАН і НТШ. Це треба дорадкувати нашому промадянству. Учительство має великі трудноші бо шкільні книжки мають ріжні правописи. Одинокий вихід з тої справи:

Нехай Т-во Письменників і Журналістів звернеться до НТШ. Тяжко погодити два світи, схід і захід. Українці на Вел. Україні мусять писати з апострофом, бо це їх привичка. Символ нехай буде один, вимовляти кождий може інакше. — Ред. І. Кедрин-Рудницький: Т-во Письменників і Журналістів не має наміру заводити новий правопис. Всі апелі до НТШ в тій справі це горох об стіну. Треба викинути ріжні дивогляди з нашої мови. Журналісти мають щоденно до діла з правописом як учителі. Один з найблизших наших вечерів матиме тему: „Слова, яких не треба вживати“. Що до складні, то Наддніпрянці мають звичайно чисту українську народню складню. Галичани мають звичайно складню засмічену, напр. пишуть, „одначе“ на пятому місци, „отже“ не на початку речення, що викривляє духа нашої мови. Харківський правопис неможливо прияти в редакціях. — Проф. В. Калинович: Ким і коли мають бути усталені мова і правопис? Німці від 50 літ мають один правопис, що всіх обовязує. Щож тут рішає? Більшість. Не маленька меншість, але державна більшість. В Німців не рішали австрійські чи швайцарські Німці, але Німці з державної Німеччини. Чому ми не маємо покоритися великій більшости української нації? Не бачу іншого виходу як примінитися до харківського правопису. Правопис д-ра Ст. Смаль-Стоцького не компроміс між етимольогією та фонетикою. Д-р Конач піддає думку, щоби Т-во П. і Ж. занялося правописом. Уявіть собі: Стефаник зі Снятинщини, Лепкий з Бережанщини і т. п., кождий схоче завести свою вимову. Коли будемо знати більшість народних форм, тоді буде можна вирішити ті справи. Сьогодня ми не знаємо всього, тільки припадково. Ми ще не маємо всіх словників зі всіх наших говорів. А так: М. Рудницький має в „Ділі“ інший правопис, Огієнко в „Рідній Мові“ інший, шкільні читанки мають харківський правопис. — Д-р К. Кисілевський: Хочу дещо спростувати. На моїм викладі я сказав: „Нам нічого журитися правописом чужих слів“. Я говорив про ті чужі слова, що втерлися в нас. Чи Італійці дуже журяться тим, як писати: Шашкевич і т. д.? Вправді в першім виданні нового правопису було богато похибок але в семім виданні вони справлені. Д-р М. Рудницький нічого тут не розвязав. Милозвучність, зглядно доброзвучність справляє значні труднощі. У школі панує хаос. Але і в Поляків не богато ліпше. Брікнер пише, що польська латинка це „латаніна“ від XV до XX ст. Коли не знаємо як писати чуже слово, то можна його передати латинкою або в скобках написати латинкою. Мусить бути уніфікація правопису хочби з огляду на Волинь, що приняла новий правопис. Требаби просити д-ра М. Рудницького, котрий знає чужі мови, щоби зладив спис чужих слів і післав їх до Комісії в Харкові. З апострофом пишеться всього кількадесять слів і їх можна вивчитися. Як член НТШ мушу боронити його перед закидами. Я референт справу правопису на язиковій Комісії. Всі що цікавляться правописом, нехай пришлють свої уваги до НТШ. — Мгр. Й. Шемлей: Мушу виступити проти рецензій д-ра М. Р. в „Ділі“ на „Рідну Мову“. Цитатів одного вченого про другого не можна використовувати в журналістиці. — п. Т. Крушельницький: Нинішний вечір це властиво веселий вечір, на якому виступають ріжні „юнаки“ і „пописуються“. Хаос був перед тим вечером, хаос буде і після нього. — Д-р М. Рудницький (відповідає передбесідникам на закиди): Нинішний вечір мав бути для нас оправданням, чому ми не приняли харківського правопису. Ані в редакції ані в школі не можемо вічно заглядати до словників. Ми на сторінках „Діла“ боронимо єдности української нації. Та як можна боронити правописного підручника Возняка, коли там скрізь помилки? Коли Французька Академія Наук видала граматику, і їй доказали помилки, тоді вона знищила цілий наклад. Наші вчені не хочуть бачити помилок в новім правописі. Кожда мова має свої закони, після яких розвивається. Ніхто не переконає мене, що це добре, коли бачу, що є богато помилок. — Заступник голови Т-ва П. і Ж. д-р М. Стахів закрив дискусійний вечір о 8 год., дякуючи приявним за численну участь.

За збільшення продукції соли

Аґенція „Всхуд“ доносить: На терені Східної Галичини є богато місцевостей, в котрих на широку скалю може розвинутися продукція соли, пр.: в Ланчині, Калуші, Косові, Стебнику, Делятині і Яблонові к. Коломиї. Відповідний розвиток тої експльоатації й упромисловлення лежать в інтересі Схід. Галичини. Тут входять в гру добування дешевої соли і використовування сировиці (солянка) до закладання купелевих місць. В буджетовій дискусії підчеркнено особливо потребу заложення копальні соли в Яблонові к. Коломиї. Наші економічні інституції та підприємчиві і грошевиті одиниці повинні звернути на ту ділянку особливу увагу.

Вислід виборів до німецького райхстаґу

	Голоси в тис.			Мандати			В процентах		
	VII. 1932	XI. 1932	III. 1933	VII.	XI.	III.	VII.	XI.	III.
Гітлєрівці	13.733	11.713	**17,265.823**	230	196	**288**	37,3	33,2	**44,0**
Соціялісти	7.951	7.234	**7,176.505**	133	121	**125**	21,5	20,7	**17,9**
Комуністи	5.278	5.973	**4,845.379**	89	100	**81**	14,3	17,0	**12,6**
Центр	4.569	4.228	**4,423.161**	76	70	**75**	12,5	11,9	**10,9**
Нім. нац. партія	2.173	3.062	**3,132.595**	40	51	**52**	5,8	8,0	**8,0**
Бавар. нар. партія	1.190	1.080	**1,072.893**	22	20	**19**	3,2	3,1	**3,0**
Нім. людова партія	435	666	**423.105**	7	11	**4**	1,2	1,8	**1,1**
Нім. держ. партія	371	336	**333.487**	4	2	**5**	1,0	0,9	**1,0**
Христ. сусп.	365	413	**384.196**	3	5	—	1,0	1,1	—
Господар. партія	146	111	-	2	1	—	0,4	0,3	—
Нім. Хлоп. Союз	137	145	**114.231**	1	3	**2**	0,2	0,4	**0,4**

Справа гр.-кат. Епископства

для Лемківщини.

В справі утворення греко-католицького епископства для Лемківщини „Діло“ в ч. 53. подає ряд нових інформацій. Крім своїх міркувань „Діло“ пише: „Щож до пляну утворити окреме грекокатолицьке епископство для Лемківщини, в якій то справі йде далі жива акція, то як довідуємося — найповажніший кандидат на лемківський епископський престол се о. др. Микола Нагорянський з Варшави. Заходи в тій справі веде м. і. єзуіт о. Сопух, що має ще з шкільної лавки добрі знайомства з москвофільськими діячами на Лемківщині, зокрема з родиною відомих Дуркотів. Якби о. Нагорянський не приняв пропонованої йому почести, то є чутка, що за впливами єзуїтів мавби стати тим епископом єзуїт о. Неманцевич. Новий епископ мавби бути апостольським адміністратором з повною владою епископа-ординарія. — Сі вістки подаємо також на відповідальність жерела.

З „Рідної Школи“

Підготовка до загального Зїзду Рідної Школи.

Головна Управа пляную уладити Загальний Зїзд Рідної Школи у Львові ще до Великодня, в суботу, дня 8. квітня 1933. Право участи в Загальному Зїзді мають відпоручники Кружків і Повітових Союзів Кружків (§ 50 статуту). На кожних 50 членів Кружка припадає один відпоручник. Кожних 25 членів уважається за повну пятьдесятку. Один Кружок може мати найбільше 15 делеґатів (без огляду на число своїх членів), а найменше одного (§ 50, уст. 3). — Відпоручники Кружків мають бути вибрані на Загальних Зборах (§ 26, уст. 4). Кожна Рада Пов. Союзу Кружків висилає одного відпоручника, якого вибирає сама Рада, а не делеґати приналежних Кружків РШ. (§ 39. уст. 4). — Всі Кружки РШ., які тепер не вибирали делеґатів на Загальний Зїзд на 1932/33, мають у тій цілі негайно проголосити Загальні Збори, які можуть відбутися щойно по 8 днях по проголошенні (§ 26, уст. 2). — Загальні Збори мають бути проголошені „відповідно до місцевого звичаю“ (§ 26, уст. 2). Порадно оголошувати прилюдно оповісткою в такому місці, де заходить богато членів. — Нечлени не мають права вибирати делеґатів. — Всі Кружки мусять мати вибраних делеґатів найдальше до 25-го березня. До дня 28. III. мусить мати Головна Управа списки всіх делеґатів, бо можливе, що делеґати одержать знижку на зелізницю, а управнення до знижки треба буде вислати наперед. — У списках подати: Повіт, громаду, імя й назвисько делеґатів, заняття кожного, дата Загальних Зборів, на яких делеґати вибрані. — Інші відомости про Загальний Зїзд подамо своєчасно. За ними прохаємо слідити у пресі. — Пов. Союзи Кружків і Кружки РШ. з правами Повітових Союзів зволять допильнувати точного виконання цього зарядження. — Головна Управа Рідної Школи.

Мандрівна Русь

В ч. 4348 з 16. II. ц. р. великого російського дневника „Послѣднія Новости“, що виходить в Парижі під редакцією відомого російського історика П. Н. Милюкова, напечатав російський публіцист М. Александров статтю п. з. Бродячая Русь, в якій яскраво описав жахливі умови життя народніх мас в Росії під большевиками. Нижче подаємо ту статтю в перекладі. — Ред. „Н. З.“.

Коли в Індії в якім-небудь районі починається характеристичне „безцільне мандрування“ великих мас, то адміністрація вже певно знає, що в данім районі недостає поживи. Колись у слід за тим наступали страшні катастрофи. Завдяки зелізницям ті катастрофи вдається відвернути, висилаючи до загроженої области поживу, орґанізуючи публичні роботи.

Тепер те „безцільне мандрування“ йде по цілій Росії. В „соціялістичній“ державі, котра „не знає безробіття“, вся Русь стала мандрівною Русю. Найбільше враження на всіх заграничних обсерваторів в останнім часі робить видовище тих „скупчень“ обірваних, що повстають на всіх стаціях. Ті обірванці часом лізуть приступом на поїзди, часом кидаються збирати недоїдки в стаційних буфетах, — та переважно нікуди не лізуть, нічого не збирають, але мовчки лежать одні коло других на зелізничих двірцях і на перонах. Може вони дійсно їдуть куди-небудь, — може ждуть на поїзд, котрий може прийде за годину, а може за два дні.

Бо планетарні творці пляновго господарства досі не тільки не впоралися з „плянованням“ і „виповненням пляну“ розкладу поїздів, але від часу знаменитої розправи зі „шкідниками“, Пальчинським і фон-Мекком (котрих обвинувачували за те, що вони „викликували морську хоробу“ в подорожних), довели транспорт до такого стану, що правильний пасажирський рух, з виїмком „голубих поїздів“ Інтуриста*), властиво взагалі більше не істнує.

Чи ті „пливучі“ (маси) шукають праці в якім-небудь місци, про котре хтось сказав, що там ліпше дають їсти, або що там можна дістати дещо на базарі? Чи вони в дійсности вже на ніщо не ждуть і нічого не шукають, але лежать там, куди дісталися в безплодних пошукуваннях хліба або де їх скинули з поїзду, — лежать в стані „пасивности“, котра, — замічають проникливі обсерватори, — відповідає руській вдачі? Хто вони: розкулачені лишенці, котрих чомусь не заслали на каторгу до „валютних лісів“? Повноправні „господарі“, — колхозники, котрі лишилися без засобів до життя, коли на чолі колхозу стояв, по вислову Сталіна, не хтобудь (не какая-нибудь шляпа) але гарний комуніст, що енергічно виконав обовязки селян відносно валютно-експортового фонду, покриваючи страти, які поніс соціялістичний уряд внаслідок капіталістичної кризи? Чи се пролетарі, котрі перелітали з фабрики на фабрику і тратили робітні дні на поїздки за хлібом,—а тепер їх „висівають“ й

*) Інтурист = Іностранний турист, установа для орґанізування прогульок чужинців по СССР. — Ред. „Н. З.“.

викидають на вулицю за кару за ті поїздки і трати?

З ріжних елементів складається та гіґантична маса, котра в царстві праці шукає „такого місця", де працюючий може досита зїсти, — або котра вже розчарувалася в своїм пошукуванню й очікує неминучого кінця. Сяк чи так — вона перший обект наближаючого голоду, готовий розсадник наступаючих епідемій, що підуть по лініях тих зелізниць, на котрих задержуються і залишаються люди і вантажі.

Такий дійсний, очевидний, наглядний вислід епопеї соціялістичного будівництва, такий очевидний, наглядний осяг, кінцевий акорд першої пятиліткн: отся безцільно і безнадійно мандруюча маса засуджених. Ледви чи можна говорити в данім випадку про „велике переселення". Переселення йде в означенім напрямі, переселення має місце тоді, коли є куди йти. Переходи людських мас, котрі відбувалися колись в формі стихійного пориву скуплених мас, перемінюються в сучасних умовах при сучасних средствах комунікації в постепенний перехід населення залежно від економічних умов, — перехід, котрий облегчують ріжні форми орґанізації праці і піклування про безробітних, що вносять в той рух певний орґанізуючий момент. В соціялістичнім пляновім господарстві не тільки відродилася стара чисто-стихійна форма руху, звязана з зайвими задержками, з масами непотрібних терпінь. Той устрій знов зробив можливим те, чого в сучасній державі взагалі не може бути: дика, безцільна метушня людських мас по краю в пошукуванню за кавалком хліба не в переносним але в буквальнім значінню. Бо та орґанізуюча, плянуюча держава неспосібна „плянувати й орґанізувати" спасення народньої маси від голодової смерти.

Українці під Віднем 1683 р.

Д-р І. Німчук виголосив у Львові відчит на повищу тему. Зміст: Богато памяток про славні подвиги наших предків залишилося ще й досі на чужині. Наші дослідники звертають мало уваги на дослідження тих всіх памяток, що могливби немало причинитися до зацікавлення нами чужинців. Ми не тільки черпали з заходу, але також впливали на захід. Культурна історична традиція у нас велика, але ми її докладно не знаємо. Відень це один з центрів Европи, з котрим ми мали живі звязки від княжих часів. В 1772 р. Галичина дісталася під панування Австрії, в 1775 р. також Буковина. У Відні відбувалися великі конґреси, зїзди, виставн, ярмарки і т. д. Там були бібліотеки, музеї, академії, високі школи, парлямент, стояли українські полки, істнували т-ва тих Українців, що постійно перебували у Відні як ріжні урядники. Всім нам в памяти великі хвилі світової війни, коли у Відні була велика кольонія нашої еміґрації. Частина Українців жие й досі у Відні. Через те у Відні залишилися сліди перебування там Українців. Перші звязки Галичини з Австрією почалися ще в XIII ст. від часів Ростиславичів і Бабенберґів, ще перед Габсбурґами. Відень ще тоді був селом. Аж князь Гайнрих Язомірот зробив Відень містом. В 1241 вимерла мужеська лінія Бабенберґів. Зачалася війна за спадщину між мадярським королем Белею і чеським Оттокарем. Беля запросив Данила на поміч. Данило заключив з Белею договір, на підставі котрого його син Роман мав оженитися з Ґертрудою, сестрою Рудольфа Бабенберґа. Династія Романовичів мала засісти на австрійськім престолі. Весною 1252 відбувся шлюб Романа з Ґертрудою на замку в Ґімберґу під Віднем. Галицькі війська заняли Шлеськ, здобули Опаву й пішли на Мораву. Та скоро потім змінилося положення, бо союзники розійшлися. Романа облягли в Ґімбурґу. Підчас його облоги запанував там голод, Роман тайком виїхав до батька Данила. В 1282 р. Австрію заняли Габсбурґи. Ґертруда не хотіла їхати з Романом до Галичини. Роман помер 1258 р. Похоронено його в Холмі. Взаємини Українців з Віднем не переривалися ніколи. Хмельниччина викликала у Відні як і в цілій Европі велике зацікавлення. У Відні продавали портрети Хмельницького роботи великого сучасного ґравера Гондіюса, котрий зробив також мапу України для Бопляна „Опису України". Перша облога Відня Турками була в 1524 р., друга в 1683 р. До Віденців доходили вістки про українських козаків, що йдуть на відсіч Відня в армії короля Собіського. На підставі договору мав Собіський привести 40.000 війська. Тоді в Польщі було 12.000 війська, на Литві 6.000 війська. Проти походу під Відень була французька партія під проводом королевої Марусеньки. Заключений договір з цісарем Леопольдом оставби на папері, якби не голос папи, що здержав акцію французької армії на Рейні. Папа прислав Собіському значні суми на зібрання великої армії. Собіський без козаків не хотів вирушити в похід. Ратунок Відня залежав від козаків. Полковник Менжинський збирав у Львові козацьку армію. В листах Собіського до королевої Марусеньки, які він щоденно писав з дороги, находяться все вгадки про козаків. В однім листі пише Собіський так: „Я про нікого так не думаю, як про козаків". Собіський зі сином Яковом з 4.000 легкої кавалерії і кількома сотнями козаків з Апостолом прибув 30. VIII. 1683 р. до Тульна. Дня 1 вересня зачали переправу через Дунай, що тревала дві доби. Тут застав гетьмана Яблоновського та німецькі війська. Собіського вибрали головним вождом відсічи Відня. З Тульна йшли під Відень двома шляхами: Поляки правим ліпшим, Німці лівим, гіршим шляхом. 11 вересня 1683 р. стануди під Каленберґом і дали знак Віденцям ракетами. Граф Штаремберґ, комендант Відня, зачав канонаду. Попереднього дня прибули під Відень козаки під проводом Ворони й Менжинського. В ріжних оповіданнях про облогу Відня богато фантазії. Турецьких військ не було більше як 70.000. Таксамо Поляків, козаків і Німців було около 70.000. Турків полягло кілька тисяч, всіх христіян понад 600. Від червінки погибло вдесятеро більше. З козацьких полковників були там: Апостол, Ворона, Менжинський і мабуть Семен Палій. Був також львівський епископ Йосиф Шумлянський для піддержання між козаками духа. Козаки очищували околиці Відня від Турків; могли засятнути язика, бо деякі з них знали турецьку мову.

(Кінець буде).

ПЕЛЮСТКИ

5. Не туди.

Я бачив сон.

Родився прегарний літний ранок. Перші райдужно-сяйві проміні сонця вітали заспану землицю „добрим днем". Розбудили її з твердого сну. Вона ще раз витягнулася легосеньким вітром, позіхнула рідкою мрякою і проснулася.

— — — — — — — —

Вже від раннього досвітку в городі плило життя переливною хвилею. Брудні вулиці міста щораз більше збірали наче відноги ріки після весняної тучі.

Сідоголові старці зівяли під осінним подувом життя, молодь неросцвіла мов рожевий пучок і все, що жило та жити бажало, гнало навмання одною громадою за місто.

Повінь бажання несла їх туди.

І мене вона туди несла.

І принесла з усіми на узберіжжа великого багна.

На середині його, де грязюка рідшала, пишалася прегарна ніжна квіточка. На берегах метушився народ, бо квіточка манила всіх до себе юною мрією щастя. Дехто пускався хиткою ходою до неї по присохлому баговинні.

Ось вродливий юнак захотів її дістати і спрямував свої кроки до неї. Він випередив всіх. Помалу — обережно він дійшов майже до квітки. Погляд його промінистих очей ані на хвилину не змигав з неї.

...Ще крок... два... і він зірве її.

Ось уже руку простягнув.

Нараз... проковтує його ненаситне багно!

Він тоне в вонючому багні...

Тільки рука ще простягається до квітки... і вона тоне.

Слідком юнака йшли інші. Йшли й тонули біля самої квіточки щастя.

*

Я зрозумів, що не туди йти мені до щастя.

Вибіраю інший шлях. Йду...

Верховіття замислених дерев лебедять сумний псалом самоти й хиляться на привіт бродяги з провалля життя.

о. Іриней Назарко ЧСВВ.

Св. Софія в Царгороді

В минулому році минуло 14 століть від основання величавої святині, під яку фундаменти поклав цісар Юстиніян в 532 р. Це найкраща реліґійна будова на цілім Сході й одна з найстарших, яка пережила стільки століть. Довгі сотки літ не появилася подібна їй будова, бо ґенії появляються раз на довгі літа. Аж фльорентійський будівничий Філіппо Брунелескі (1377—1446) відновив старинні римські форми в будівництві, здвигнувши величаву катедру в Фльоренції, і Мікельанджело (Людовіко Буонароттi Сімоне) будовою церкви св. Петра в Римі дорівнали св. Софії. Будова св. Софії тривала 5 літ. Цісар Юстиніян спровадив 10.000 робітників до будови і богато мистців для окраси сеї святині.

Через 916 літ віддавано в св. Софії честь Ісусу Христу, Божій Мудрости. Відтак від р. 1453 до нині, отже 480 літ, панує в тій величній святині фанатичний культ Магомета. Музулмани замазавши вапном ясніючі в блеску золота постаті Спасителя, Преч. Діви і святих, повиписували на місци святих ікон великими арабськими буквами цитати з Корану Магомета. Коли в середних віках прийшли до Царгороду хрестоносці, були ошоломлені блеском того міста, котрому в світі не було рівного що до краси. Називали його Парижем середніх віків. Розлоге, богате, повне населення, оборонне, розсілося по берегах Босфору, а однак під навалою Турків воно впало.

Правдоподібно булоби воно, як і ціле цісарство Сходу, остоялося, якби не було схилилося до схизми. Те цісарство булоби знайшло на Заході видатнішу і більше щиру, християнську поміч. Перед самим роздором єресь іконоборців, котра довший час тріюмфувала в Греції і в самім Царгороді, нанесла удар не лише реліґії, але й мистецтву. Візантійська штука, до котрої ще й нині повертають мистці, яка видала чудові твори, яка причинилася до поступу романського мистецтва, що вміла поширити на Заході копули на лад св. Софії, прикраску золотом, мозаїку, і натхнула венецьких мистців, котрі мозаїкою прикрасили храм св. Марка, та Візантія полишила в себе частину іконоборства, бо відкинула радикально штуку різьблення статуй, проскрибуючи їх як обяв ідолопоклонства. І на тій точці Візантія стоїть ще й нині, позбавляючи себе так важної ділянки мистецтва, бо уважає за ґріх різьбити подобу розпятого Ісуса .

Звідси сліпим наслідуванням Візантії принялося декуди і в нас те переконання, що Розпяття може бути лише мальоване. Одна і друга форма, се витвір штуки. Ставлено статуї цісарам, фільософам, полководцям, а за часів св. Йоана Золотоустого і статую Ісуса Христа. За іконоборцями признає Візантія лише штуку малярську. Візантія станула на тій точці разом з Музулманами і Жидами. Музулмани вміли використати мистецтво Візантії, бо для будови мошей в Кордові в Еспанії, спровадили робітників з Візантії, нащадків тих робітників і мистців, що будували й украшували св. Софію. Нині мошея в Кордові зробила давно місце катедрі і стала християнською. Колиж світ християнський діждеться тої хвилі, що хрестом завершить на ново візантійську церкву св. Софії? Хотіла се питання рішити Москва і забрати Царгород з св. Софією, але Провидіння Боже рішило інакше як хотіли горді політики Москви. Бо пануючі над Москвою були би може з св. Софією зробили те саме, що з храмом Спасителя у себе в Москві.

Рішнння сего питання є в руках Божої Мудрости і незглибимих судів.

За L'Unité de l'Eglise подав

о. М. Каровець ЧСВВ.

ЖІНОЧА СТОРІНКА

Жінка в Католицькій Акції

В Марійськім Т-ві Пань у Львові виголосив Преосв. Іван Бучко виклад на тему „Жінка в Католицькій Акції“. Зміст: В останних часах, від 20—30 літ тому, Апостольський Престол звернув увагу на потребу скріплення католицької праці серед всіх народів. Підчеркнули це вже Св. Отець Лев XIII, Пій X, Венедикт XV і Пій XI. Св. Отець звернув увагу всіх католиків, щоби станули до спільної оборони Христової Церкви перед наступами сил сатани. В першій енцикліці „З Божого провидіння“ виложено засади зорганізованої Католицької Акції. Христова Церква в небезпеці. Св. Отець боїться за долю мілїонів душ, формально католиків, що потопають в морі безвірства. Влада вже не виводиться від Бога але від людей. Захитані підстави законів і народів. Партії підривають подружу звязь, що з кождим днем слабне. Є краї, де вже нема релігії. Молодь переконується в тих краях, що релігія „непотрібна“. Нинішна молодь це завтрішні родичі. З упадком релігійности зростає злочинність. Не може бути чесний чоловік, що не вірить в Бога. Чесність безвірка це пустий звук. Ми пережили війну, тепер переживаємо господарську крізу. Перед нами марево нової війни. Економісти застановляються над причинами крізи. Одначе економічна кріза має підложжа в моральній крізі. Сучасне життя народів віддалюється від засад католицизму і природи. Приймає звичаї противні католицькім правом. Зносять католицькі закони. Деякі думають, що Церква змінить свої закони. Тому Св. Отець вдарив в дзвін на тревогу. Він не може байдуже дивитися, як стільки душ летить у пропасть. Досі вірні уважали, що обовязки мають лише священики й монахи. Не можна думати тільки про себе, але треба думати також і про інших. Всі католики, старі й молоді, хлопці й дівчата мають стати в ряди загального ополчення в обороні Церкви. Само духовенство не вистарчить. Ворог наступає скрізь: в школах, в пресі, в мистецтві, у фабриці і т. д. Треба скрізь йому протиділати. Де священика праця невідповідна або за слаба, там треба світських працівників. Досі католики були незорганізовані. Поодинокі люди робили на власну руку. Світська акція має йти поруч з душпастирською акцією. Католицька Акція це праця світських католиків в ціли обнови католицького життя. Св. Отець покликав до життя Католицьку Акцію, ту армію, що бореться за здійснення Христового Царства. Св. Отець не просить але приказує стати діяльними. Кождий член мусить причинитися в чімсь до спасення других. Не має права до спасення самого себе, хто нічого не зробив для спасення інших. Св. Отець каже, що кождий католик мусить стати апостолом. Велика частина українського народу підлягає царстві сатани. Маленька частина, Західна Україна, мусить над тим думати. Нарікають, що Католицька Акція у нас не йде. Кажуть: „Маємо Католицький Союз, на що нам ще Католицької Акції“? Відповідаю: „Хто так говорить, не має поняття, що таке Катол. Союз і Катол. Акція“. Католицька Акція піде, бо мусить піти! Але мусять бути сильні підстави. Під величну будівлю Катол. Акції треба сильних фундаментів. Катол. Акція ділає через підчинені собі катол. автономічні організації. Катол. Акця не знає індивідуального членства, тільки через організації. Де нема таких організацій Катол. Акції, треба їх створити. Не форма але зміст рішає. Чого треба для Катол. Акції? Чи буде апостолом кождий католик? Треба скатолицизувати ціле наше життя. Треба великої напруги волі, щоби побороти ворожі впливи. Про успіхи Катол. Акції не будуть рішати літеплі католики але сильні. Люди Катол. Акції мають бути живим приміром, живим доказом вартости катол. життя. Вони не працюють кождий для себе, але в організації. У нас нема ще Катол. Акції, як того бажає Собі Св. Отець. Таких людей з таким катол. світоглядом у нас дуже мало. Організації нема. Людей треба виховати й тоді люди створять організації. Католицька організація в Німеччині має 30.000 католиків з вищою освітою. „Опера Ферраре Італія“ уладжує в Італії місії світських людей. Нпр. в м. Редджо в однім тижні виголосило 30 хлопців 500 промов, 33.000 осіб приступило до Св. Причастія. В м. Торенті був такий великий натовп при сповідальницях, що поліція мусіла удержувати порядок. Світські апостоли доконують в Італії великих діл. — Найкраща школа світських апостолів це христіянська родина. Матері мають виховати христіянських апостолів. Родина — це перша станиця. Від української матері залежить у нас будучність Катол. Акції. Без жінки нема Катол. Акції. Всі знають, що від жінки залежить релігійність в родині. Св. Отець Венедикт XV поручив поширити Катол. Акцію між жіноцтвом. Апостольську працю треба поділити на зовнішну і внутрішну. Жінка в рамцях родини може зробити найбільше. Жінка, не мужчина, стоїть передовсім на сторожі Катол. Акції. Від участи в ній жінки залежить доля Катол. Акції. Становища жінки не заступить ніхто на світі. Неоцінені заслуги жінки в родині, суспільности, державі. Президент Русвелт сказав: „Та мати, що виховала добре своїх синів, сповнила найкраще діло. Колиб жінки не були добрі (більшість з них), тоді народу не вдалосяб врятувати. Мати має в народі найвисше достоїнство“. Тепер нові системи „беруть в оборону“ жінку. Хочуть „освободити“ жінку. Нові закони буцімто увільняють жінку з „неволі мужа“. Приготовляють пляни деморалізації, новий ґенеральний наступ на душу жінки. Література, преса, театр, кіно, найбільше повісти представляють драстично ріжні деморалізуючі річи, прим. неприличні фейлетони в „Ділі“ чи в інших часописах. Такі повісти, як Жеромского, Струґа, Кадена-Бандровского та інших впливають шкідливо на шкільну молодь. Польська порноґрафічна преса, як „Детектив“, „Курерок“ не має собі рівної на цілім світі. Приклад: справа Ґорґонової. Діти оглядають невідповідні книжкові вистави. Деякі оголошення в „Ділі“, як презервативи Федера, викликують згіршення. Театр, кабарет не можуть обійтися без обнаження, ліжка і т. д. Змислова любов, кпини з чесноти і т. д. панують в кіні. В 250 фільмах нараховано: 97 мордів і кількадесять всіх можливих проступків. Кіно виховує тепер будучих злочинців. Решту роблять: мода, танці і пляжа. Деякі наслідують Жидівок, бо вони се піонірки наготи. Панують танці дикунів тільки з опасками на бедрах. Проституція панує по вулицях і домах. Царство сатани шириться і по наших тихих селах. Коло Городка один наш лікар „просвічував“ наших жінок, щоби зганяли плід, обмежувалися до числа уродин. В радіо польські жінки надають ріжні авдиції про „емансипацію“ і т. д. Сей наступ по части удається. Шириться деморалізація між жіноцтвом. Навіть католицькі жінки зачинають сумніватися в нерозривність подружжа, в материнство. В одній жіночій гімназії ґіршилися, що учителька в поважнім стані. Молоді дівчата хочуть подружжа але без дітей. Замість дітей держать песиків. В Берлині є тепер більше домашних песиків ніж немовлят. Католицька Церква виступає остро проти того зіпсуття. До помочи їй мусить стати Католицька Акція. Ми як недержавна нація маємо утруднену працю. Пані з Марійського Т-ва, з „Будучности“ мають дуже богато до роботи. Українська Католицька Молодь в 1900-тні роковини смерти Ісуса Христа обходить 6 і 7 травня ц. р. велике свято у Львові. Кількадесять тисяч української католицької молоді зїдеться до Львова. Свято закінчиться заприсяженням молоді на вірність Католицькій Церкві. Це також свято всего нашого народу, бо молодь це будучність народу. Цілий нарід мусить причинитися до успіхів сего свята. Нашу молодь мусимо приготувати на апостолів на Вел. Україні. Наперед зачнім від себе самих. Переведім в тій ціли віднову нашої душі. Пильнуймо родини, в якій живемо. Апостольство молитви, сповідь, добрий примір для всіх. Апостолуймо словом і приміром в родинах, організаціях, товариствах і т. д. Контролюймо христіянськість родини. Не можна давати водити себе за ніс лібералам! Треба перевести бойкот неморальної преси, кін, театрів і т. д. Не бути невільницями моди! Не дайте собі відібрати того найбільтого по Бозі імени — „мати!“ „Я побідив світ“, сказав Христос тому 19 соток літ. Треба нам якнайбільше сильних католиків, щоб могли побідити весь світ! (Продовження буде).

Наймолодша редакторка на світі

Тетяна кн. Вяземська, 14-літня внучка відомого в Лондоні богача Ґордона Сельфріджа, се наймолодша в Анґлії і навіть у світі редакторка. Вона редаґує місячник „Тге Віль оф тге Вісп“ („Блудний Огник“). Сей місячник розходиться у великій скількости між молодю Анґлії, Америки й анґлійських кольоній. В тім місячнику є відділ поезії, моди, умовних розривок, повісти, педаґоґіки і т. п. Вступні статті на ріжні теми пише молоденька начальна редакторка. Вона пише на всякі теми. Запускається навіть в ґущавину замотаних фінансових питань і не щадить порад М. Норманови, ґубернаторови Анґлійського Банку. „Ми вказували на се, пише 14-літня княжна-редакторка, що банкове дисконто за високе. Тішить се нас, що дирекція Анґлійського Банку послухала нашої ради й обнизила дисконтову стопу“.

З українсько-франко-італійської вистави образів у Львові

Р. Удо (Француз): Краєвид.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Ювилейні медалі на памятку проголошення Святого Року будуть вибиті на приказ Св. Отця Пія XI.

Дар для жертв катастрофи в Нойнкірхені в висоті 5.000 марок переслав Св. Отець епископови Треві́ру.

Академія з приводу відкриття Св. Року. Дня 5 березня 1933 р. відбулася в Варшаві торжественна Академія з приводу відкриття Святого Року Папою Пієм XI. В Академії взяли участь представники уряду та церковні достойники.

Подяка. Сими днями передало Марійське Товариство Пань у Перемишлі на фонд будови Засянської церкви квоту 820 зол. Є се чистий дохід „Томболі" влаштованої заходом згаданого Товариства в дні 15. II. с. р. Підписаний засилає сею дорогою Хвальному Товариству щиру подяку. — о. Й о с и ф Ч е п і л ь ЧСВВ. — Перемишль 2. III. 1933.

Нахабство сектярів у Львові. В околиці вул. Кохановського, де міститься головна централя евангелицької сектярської пропаґанди, на вивішуваних на мурах посмертних оповістках-клепсидрах католиків, також Українців, якась „невидима рука" витискає чорною фарбою при помочі великої печатки чи шабльону пропаґандовий клич „байбельників": „Читай Пісмо Сьвенте". Лишивши на боці оцінку моральної сторінки використовування чужих посмертних оповісток покійників-католиків, звертаємо увагу на те, що як за здирання всяких оповісток, так і за обезображування їх проти волі їх видавців хочби печаткою, можна потягнути до карної відвічальности того, хто такі печатки на клепсидрах витискає і того, хто других з такою печаткою на місто висилає — за цілком звичайний проступок ушкодження чужої власности.

Ще одні з тих, „імже ність числа". На Поліссю проявляє тепер діяльність новий рід сектарів, т. зв. „християн евангельської віри", „зеленосвятківці", або „фетлерівці", від одного з провідників тої секти Фетлера з Риґи. Секта видає по російськи тижневик „Прійдьот Прімірітель", який друкується в Данціґу. Під конець мин. року відбувся в Пінську зїзд „зеленосвятківців", в якому мало взяти участь 77 деле ґатів з 8 повітів і 40 „гостей". На терені Полїся має бути вже 3701 „зеленосвятківців". Головний осідок „зеленосвятківців" аж у Лодзі. На чолі секти стоїть А. Берґгольц. Належать до неї Німці й Українці. Справді жалюгідна річ, що на наших землях мають повну свободу нераз і попертя всякі секти, які своєю розкладовою діяльністю причинюються лиш до збольшевизування темних селянських мас. А нашим греко-катол. священикам і монахам і світським, ставиться прямо непереможні перешкоди в місійній праці на теренах за сокальським кордоном.

Непокоячі прояви в життю Польщі. „Оссерваторе Романо", подаючи вість про недавно проголошене пастирське послання Еп. Ломжі Лукомского в справі боротьби з поширеною неморальністю, стверджує, що порушені там справи незвичайно важні для католиків. Обговоривши зміст послання, звертає увагу на підчеркнені Епископом сумні наслідки зле понятого т. зв. „Фізичного виховання" як рівнож на зґіршення викликуване відчужуванням від релїґії через розрив супружої звязи й заключування нових, незаконних звязей.

Товпа в своїй підлости радується з пониження високого, зі слабости могутнього: „він, каже, такий малий як ми і такий мерзький як ми!" Брешете, підляки! Він малий і мерзький, але не так як ви, — інакше. (Пушкін).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦЕНТР. КОМІТЕТ УНДО відбув засідання 4. ц. м. Вирішення справи отвертого бунту ред. Палїїва проти УНДО відложено, бо він відбуває тепер 4-місячну кару вязниці, а звязану з тим справу посла Кохана передано наперед Укр. Парл. Репрезентації до заопінювання. В резолюціях ствердженo м. ін., що в нашім краю панують страшне безробіття й масовий голод і візвано членів партії, щоби старалися відновити діяльність українських допомогових комітетів по повітах і громадах.

ПОЛЬСЬКИМ АМБАСАДОРОМ при італійськім уряді іменований ґр. Юрій Потоцкий, брат ґр. Альфреда Потоцкого, ордината в Ланцуті.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ РАЙХСТАҐ збереться на перше засідання в ґарнізоновім костелі в Почдамі (ПАТ).

ДО ПРУСЬКОГО СОЙМУ вибрано 5. ц. м. 461 послів. З того гітлерівців 204, соц. дем. 76, центрум 67, комуністів 62, фронт чорно-біло-червоний (Ґутенберґ—Папен—Штальгельм) 41, народна партія 4, державна партія 3, партія народної служби 4.

ЖИДІВСЬКА ПРЕСА доносить, що жидівське населення Берліна голосувало в значній части на кандидатів катол. Центра зі страху перед перевагою Гітлерівців.

УВЯЗНЕНО ВОЖДА НІМЕЦЬКИХ КОМУНІСТІВ Тельмана б. кандидата на президента Німеччини.

УПРАВА ПАРТІЇ НІМЕЦЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ зложила надпрокураторові Німеччини заяву, що німецькі соціялісти непричасні до підпалу райхстаґу. Всі члени управи партії готові зложити зізнання в тій справі.

МОСКОВСЬКА БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРЕСА сильно обурена на гітлерівців за те, що вони підпал райхстаґу приписують комуністам. Московська „Правда", „Ізвестія" й інші дають статтям наголовки: „Фашистівська провокація в Берліні", „Ґорґуловщина німецьких фашистів" і т. п. В польських кругах сподіються, що пожежа райхстаґу започаткувала ліквідацію большевицько-німецького союзу, себто політики Рапалля.

НАСЛІДКОМ ОСТАННИХ ПОДІЙ В НІМЕЧЧИНІ наступило деяке зближення між Ромунією й СССР („Молва").

ЛИТОВСЬКА ДЕРЖАВА І НАРІД відсвяткували 15-ту річницю незалежности. З причини кризи свято мало скромний перебіг. Не було жадних балів, ілюмінацій і всяких коштовних парад.

АҐЕНТИ ДПУ схопили в Фінляндії російського еміґранта ґен. Козловського. Він пропав.

ПАРИЖСЬКА „РЕПІБЛІК" стверджує повне політичне осамотнення Франції та мілїтарну й економічну маловартість її союзників з Малої Антанти й інших.

ЮГОСЛОВЯНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ устами посла Полячка висловив бажання, щоби Польща вступила до союзу Малої Антанти. Заяву Полячка приняла скупчина овацийними оплесками й окликами в честь Польщі. На сім засіданні скупчини був представник Польщі в Югославії.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ приняв 75 голосами проти 49 законопроект про знесення присяги на вірність королеви. Сей законопроект перешлють до сенату і за 60 днів стане він обовязуючим законом мимо евентуальної опозиції сенату.

ЗАБОРОНА ВИВОЗИТИ ЗБРОЮ з Анґлії до Японії й Китаю, пише „Морнінґ Пост", се лиш ґарний жест. Бо можна вивозити зброю до невтральних країв а відтак до одної з воюючих сторін.

НОВИНКИ

Великодне число „Нової Зорі" вийде як кождого року в збільшенім обємі. Хто з ВП. Прихильників нашого органу хотівби помочи редакції в зложенні того великого святочного числа, буде ласкав прислати коротку статтю найдальше до дня 25. ц. м.

Святочне відкриття першого кооперативного українського ресторану „Вітаміна" у Львові при вул. Косцюшка 3 відбулося 4 березня 1933 р. Посвячення нової української установи довершили о. Семчишин й о. Білинський в присутности членів дирекції кооперативи, представників українських установ, преси і передових українських громадян м. Львова. Після посвячення при заставленім столі гості довідалися від голови Надз. Ради Кооперативи п. Г. Ґануляка про труднощі, які стрічали ініціятори сего діла у своїх починах і як вони ті труднощі перебороли. Відтак промовляли від „Маслосоюзу" дир. Мудрик, від Народ. Торговлі дир. Лазорко, від преси ред. Голіян. Всі бесідники підчеркували відрадний факт, що наші молоді люди недопущені до державних становищ самі створюють собі щораз нові варстати праці і тим поширюють наш економічний стан посідання у Львові та на провінції.

Т-во „Сокіл-Батько" у Львові уладжує 10. ц. м. в салі Театру Ріжнородностей (Нар. Дім), вул. Рутовського 22 у Львові Руханково-вокальний вечір в 300-ліття уродин Гетьмана Івана Мазепи. Програма: Вступне слово д-р М. Волошин, вправи Сокілок і Соколів, дует п. О. Согорівної і п. З. Гумецького, муж. хор і нац. танці. Початок о год. 7.30 веч. Білети в ціні від 0.50—3 зол. в „Союзнім Базарі". Дохід на викуп „Українського Городу" у Львові.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні виголосив о. д-р П. Вергун виклад на тему: „Научний плян і студентське життя в Київо-Могилянській Академії".

Міністр освіти підписав розпорядок про терміни матуральних іспитів. Писемні найскорше зачнуться в останнім тижні травня, устні по закінченні шкільного року, т. зн. 15 червня. Терміни іспитів у приватн. школах незмінені.

У Львові шкільній молоді не вільно ходити по місті по 6 год. вечером. Це відноситься до молоді народних і фахових шкіл, ґімназій і семінарій. Сю заборону видав львівський шкільний куратор Ґадомскі в звязку з останніми студентськими демонстраціями.

Пятнистий тиф поширюється в Станиславові й околиці. В Станиславові занедужала на тиф ціла родина Михаловичів при вул. Вовчинецькій. В Колодіївці захоріло 17 осіб, в Ямниці 4.

Кількинадцять вшехпольських студентів увязнила поліція у Львові в реставрації Губера при вул. Чарнецького за те, що побили санаційних студентів.

Страйкуючі вшехпольські студенти вибили шиби в редакції „Слова Польського", „Хвілі" і „Ґазети Поранної".

В Лодзі професійні союзи волоконного промислу проголосили ґенеральний страйк на знак протесту проти легковажнення робітничих домагань в справі збірної умови.

Адольф Новачиньский голосний вшехпольський публіцист, доказує на сторінках „Ґазети Варшавської", що творець теорії зглядности жидівський вчений Айнштайн веде в Америці протипольську пропаґанду й аґітує в користь Німеччини.

Дики напали на стражника Михайла Воронка на терені громади Цехане, пов. Коросно. Нападений зачав відстрілюватися з револьверу. Одного дика забив, кількох зранив. З тяжким трудом удалося йому втечи.

До греко-католицької церкви св. Юрія в Ню-Йорку вломилися невисліджені злочинці і забрали дві золоті чаші.

Сенатор Марконі в промові до св. Вітця пояснив значіння свойого нового винаходу: використання коротких филь у радіотехніці. Винахід коштував його 2 роки напруженої праці.

20.000 марок за викриття справників підпалу райхстагу назначила берлінська поліція.

При візді до Америки будуть всі чужинці відбивати відтиски своїх пальців на підставі нового розпорядку.

В Америці є 215 протестантських сект. Найменша з них має заледви 25 визнавців. Методисти 19 ріжних відтінків мають разом 10,270.000 визнавців, баптисти 18 відтінків мають 8,440.000 визнавців.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Нові українські кооперативи. Дирекція Ревізійного Союзу Українських Кооператив приняла в члени товариства 3 кооперативи: 1) „Єдність“, кооп. Марковичі; 2) „Каса Стефчика“, кооп. з необм. відв., Любінь малий (пов. Городок); 3) „Просвітянська Спілка“, кооп. Львів, Ринок 10.

Українських кредитових кооператив на зах. українських землях під Польщею є тільки 341 на всіх близько 6.000 українських громад.

Комісія контролі цін львівського магістрату ухвалила такі ціни мяса: 1 кг. воловини І-ої категорії без костей 1.40 зол., ІІ-ої категорії без докладу й костей 1 зол., телятини без докладу 1.60 зол., вуджена солонина 2, сира вудженица 1.60, сальцесон 1.40, кишки 80 сотиків.

Шевська кооперативна робітня в Тисьменици зачала свою діяльність. Вона виробляє обуву для селянства. Заложили її тисьменицькі шевці-майстри, знані на всю Станиславівщину. Українські кооперативи і дооколичне селянство повинні піддержати сю нову кооперативу.

Польський уряд випустить незабаром скарбові бони на суму 200,000.000 золотих.

Знижка оплат від спадщини. Соймова скарбова комісія ухвалила в третому читанні законопроєкт, що обнижує оплати при оподаткуванні спадщини й даровизни до 1/5 дотеперішних.

Обіг більону в Польщі в останній декаді лютого ц. р. збільшився на 19,200.000 зол. до 312,300.000 зол. З того на срібні монети припало 217 міл. 700.000 зол., на дрібні 94,700.000 зол.

В Польщі 79.7 проц. торговельних підприемств в жидівських руках. На українських землях в Польщі ще висший їх відсоток в руках Жидів. У львівськім воєвідстві 88.7 проц., у станиславівськім і тернопільськім 94.5 проц., у волинськім 94.2 проц., в поліськім аж в 94.8 проц.

Тютюну, спірту й сірників уживають в Польщі чимраз менше. В 1930 р. продано тютюну за 704,046.000 зол., в 1931 р. 635,992.000 зол., в 1932 р. 552,453.000 зол. Спірту продано в 1930 р. 37,331.000 літрів, в 1931 р. 27,589.000 л., в 1932 р. 22,808.000 л. Сірників продано в 1930 р. 157,000.000 пачок, в 1931 р. 112,000.000, в 1932 р. 107,000.000 пачок. Це ніяка „антидержавна акція“, коли люди з біди перестають пити, курити й ділять сірники на четверо.

Всі европейські біржі були замкнені в понеділок 7. ІІІ. Тому Польський Банк у Варшаві та його відділи не куповали ні ефективних валют ні чеків.

На львівській неурядовій біржі панував великий хаос. Банки не куповали долярів. Подажа долярів велика. Наслідком неясного положення докладного курсу не нотовано.

Банковий крах в Америці поглиблюється. Всі банки в Америці замкнено на кілька днів. Позамикано також грошеві і товарові біржі. Чековий оборот обмежено до мінімум.

3 міліярди долярів заморожено внаслідок мораторії для американських банків. Около 5 мілїонів Американців потерпіло через те великі втрати. В богатьох місцевостях замкнено ринки худоби й хліборобських продуктів.

Новий крах банків в Америці зустрів передовсім провінціональні банки, котрі неоглядно льокували повірені їм капітали в біржевих операціях і промислових інвестиціях. Ті капітали походили головно з вкладок і серед вкладчиків мусіли викликати занепокоєння, що для банків мало небезпечні наслідки. Для помочи загроженим банкам американські власти покликали до життя окрему фінансову інституцію та заосмотрили її в значні грошеві засоби. Та се не богато помогло, коли населення зачало масово домагатися виплати своїх ощадностей в золоті. Отже в усіх 48 стейтах впроваджено мораторію для соток банків, переважно на один тиждень. Кромі того правительство піддало банки державній контролі. Та се тільки збільшило паніку серед населення. Новий президент, котрий на днях впровадився до Білого Дому в Вашінґтоні, застав пусті державні каси, величезний дефіцит в буджеті, паніку серед публики, новий масовий крах банків і мораторію. Йому радять перевести інфляцію, та Русвелт мабуть не піде на сей експеримент, бо приклад Анґлії доказує, що з подешевінням гроша товари не дорожіють тільки також дешевіють, отже з інфляції ніякої користи нема.

Ситуація доляра після останніх вістей скріпляється, бо през. Русвелт видав острі заряджения в ціли ратування банків і рівночасно бідна Европа предложила поміч богатій Америці, зі страху перед наслідками упадку доляра. Мимо того на чорних біржах доляр з початком сего тижня впав був до 8.50 золотих.

Всі банки Америки піддано державній контролі на підставі виїмкового закона. До цего кроку приневолили державу масові банкроцтва банків і масове вибирання ощадностей з банків.

Нафтова конференція всіх продуцентів нафти крім Совітів відбулася в Лондоні. На конференції застановлялися над утворенням світового нафтового тресту і над... піднесенням цін нафти.

На світових ринках занотовано катастрофальний упадок цін плятини. В р. 1928 за унцію (31.1 гр.) плятини платили 31 фунтів стер. тепер коштує лише 7.5 фунта. Причина сего шаленого обниження ціни лежить в тім, що хемічний і електро-технічний промисл вживають замість плятини дешевших, одначе однаково відпорних матеріялів. Крім того зросла продукція плятини в Африці, Канаді й СССР.

Упадок продукції в світі на підставі статистик Союзу Народів. Коли стан цілої продукції в 1928 р. приняти як 100, то в 1932 р. маємо такі цифри: Анґлія 87.4, Франція 73.8, Канада 63.3, Бельґія 63.1, Злучені Держави Півн. Америки 57.8, Німеччина 56.3, Польща 54.1.

Біржа

ГРОШІ: Амер. доляр в приватних оборотах 8.60 зол. без покупнів. Ситуація вичікуюча.

ЗБІЖЖЯ: Підволочиська: пшениця двірська 31.50—33.50; пшениця селянська 30—30.50; жито двір. 16.75—17; жито сел. 16—16.25; ячмінь двір. 14—14.50; ячмінь на мливо 12.25—12.75; овес двір .14.75—15.25; овес сел. 11.75—12.25; кукурудза 16—16.50; бульба промислова 3—3.25; фасоля біла 15—16; фасоля краса 17—18; горох пільний 13—15; гречка 11.50—12; лен 35—37; просо 14.50—15; конюшина чер. 85—90; мак синий 142—152; мак сивий 128—138; макухи льн. 17—18; ґрис жит. 8—8.25; ґрис пшен. 7.75—8 зол. — Львів: пшениця двір. 33—33.50; пшениця сел. 31.50—32; жито двір. 18.25—18.50; ячмінь на мливо 13.75—14.25; овес двір. 15.75—16.25; овес сел. 13.25—13.75; мука пшен. 50 проц. „00“ 58—58.50; мука жит. 55 проц. „00“ 34—35 зол.

НАБІЛ: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла десер. і експ. 3 зол., за 1л. молока 15—17 сот., за 1 л. сметани 70 сот., за 1 копу яець 3.40—3.60 зол.

Жертви

Для сироти по священику:

1) п. Іванна Конкольовська, Ліщовате, п. Ропенка зл. 2; 2) о. Іван Амброзяк. Криворівня, п. Ясенів горішний зл. 2; 3) п. Анна Подлящецька, Довжнів п. Лука к. Самбора зл. 3; 4) о. Михайло Гащак, Хміль, п. Дверник зл. 5; 5) о. Олена Усцка, Яєель, п. Яслиська зл. 2; 6) о. Антін Федоряк, Лісковате зл. 1.20; 7) о. Іван Доничґвич, Корнич к. Колом. зл. 5.

На пресовий фонд:

1) о. Волод. Микитюк, Кути Старі, п. Кути зл. 5. 2) Брацтво Церкви св. Покрови, Кути Старі, п. Кути зл. 10; 3) о. Григорій Ґуляй, Семаківці, п. Городенка зл. 7 (зібрані в парохії); 4) о. Макарій Каровець, Львів, ЧСВВ зл 5; 5) о. Андрій Гавришцак, Усте Зелене зл. 3 з нагоди Імянин Ексц. Кир Григорія; 6) Ученики укр. ґімн. в Коломиї з нагоди Імянин Високопреосв. Ексц. Кир Гриторія зл. 12.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні

Др. Альбін

ординує від год. 3—5. 22

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.

Лічить рака, який не надається до операції, методою Д-ра Зальцборна.

УВАГА! Власники льосів (вартісних паперів)

ДОЛЯРІВОК БУДОВЕЛЬНИХ І ІНВЕСТИЦІЙНИХ (преміївок).

За мінімальну річну оплату провіряємо подані нам числа безпосередно **при кождім тягненні в Варшаві.** Про виграну повідомляємо зараз в дни тягнення телеґрафічно. Просимо подати нам у власнім інтересі негайно докладну адресу в ціли одержання безплатного, поучаючого проспекту.

ГОЛОВНА ЦЕНТРАЛЬНА КОНТРОЛЯ льосів і вартісних паперів сп. з о. пор., Варшава, Пружна 14. Телефон: 24412.

Główna Centralna Kontrola Losów i Papierów Wartościowych Sp. z o. o. Warszawa, Próżna 14., tel. 24412. 28

КІНА

АДРІЯ: Нещасна жінка.
АТЛЯНТИК: Ґльоо (фільма з життя Ескімосів).
КАСІНО: Син Індії (Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: В тіні хреста.
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: На приказ княжни.
ОАЗА: Арсен Люпін.
ПАЛЯС: Ром — Експрес.
СТИЛЕВЕ: Сальто-Мортале і ревія.
УТІХА: Баль в опері.

Поширюйте католицький тижневик для народа „Правду“. Квартально 3 зол. Адреса: Львів, ул. Сташіца 8. І. пов.

Присилайте передплату!

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, неділя, 12 березня 1933. Ч. 18 (616).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто Н. Щ. Краків 405.867.

Велике діло Епископа

Перша українська Висока Школа в Америці.

Кореспондент „Діла“ з Ню-Йорку доносить: В місцевости Стемфорд у стейті Конектикат, 40 мінут їзди потягом від Ню-Йорку, на горбку окруженім з 4 сторін дорогами, стоїть величавий будинок з ґраніту, збудований в норманському стилі на взір замку в м. Турейн у Франції, посеред саду з простором сімох акрів землі. Та палата має коло 50 кімнат. Вона знана в цілих Злучених Державах, бо там довші літа була школа для дівчат визначних американських родин. Ту палату набув наш гр. катол. Епископ Преосв. Константин Богачевський під незвичайно кориснимі умовинами і призначив її на першу українську католицьку високу школу в Америці. В ній м. ін. вчитимуть української мови, літератури, історії та нашого церковного обряду. Школа матиме право прилюдности. З того приводу висказано в „Ділі“ велику радість і візвано наш нарід за морем, аби дав тій нашій школі всяку можливу допомогу. — „Діло“ зробило добре, що так написало. А ще лучше булоб робило якби було передтим повірило нам коли ми писали, що Преос. Константин се дійсний український патріот і не підривало його поваги поміщуванням усяких напастей, котрі відтак ріжні „мишуґи“ використовували там і проти Епископа і проти Церкви, бо мовляв так пише „навіть“ краєва преса, що той епископ „но ґуд“. Якби не підривання поваги того Владики, то Він уже давно булби міг започаткувати там наше висше шкільництво.

Наступ сектарів на Львів

Пишуть нам: Від недавного часу змоглася у Львові та на його перифериях пресова аґітація т. зв. „дослідників біблії“. Сектарські аґітатори находять католицькі доми та прямо за безцін масово розпихають сектарські видання біблії й ріжних пестрих аґітаційних брошур і книжок, друкованих також в українській мові. Належить католицьким кругам Львова поважно застановитись над рішучими средствами доцільного протиділання тому наступови сектарської навали на Львів. Отці душпастирі повинні з проповідниці перестерігати своїх вірних перед небезпекою читання сектарських книжок та при помочі своїх церковних брацтв поширювати католицьку пресу. Неоцінену прислугу віддалоб тут окреме протисектарське українське видавництво, якого на жаль у нас ще нема, хоч є аж кілька ґазет видаваних за католицькі ґроші для ідентичних цілей. Сектарі вештаються також в околиці Львова.

Розвязують „Луги“ і „Соколи“

„Ґазета Поранна“ в ч. 10231 доносить: Тернопільське воєвідство розвязало „Луги“ в Піщатинцях, Слобідці Мушкат., Стрілківцях (Борщівщина), і Теклівці (Скалатщина); „Соколи“ в Пилипківцях Пилатківцях, Сапогові (Борщівщина) і в Кривенькім (Копичинеччина); чит. „Просвіти“ в Новосілці (Підгаєччина) та кружок „Рід. Школи“ в Березовиці Вел. (Тернопільщина). Причини розвязання „Ґ. П.“ не подає.

Карпатські ріки рушили

Внаслідок сильного таяння снігів стан води на Дністрі і його допливах піднісся, викликуючи місцями ледові затори й відплив ледів. На Стрию й Опорі стан води піднісся на 70 цм. понад нормальний стан і виносить около 3 м. З горішнього бігу Стрия й Опору леди не сплинули. Усунено великий затор ледів коло мосту на шляху Кропивник —Новий Рибник. З гір спливають з водами великі маси леду. На Пруті й Черемоші води помалу опадають.

Як тепер виглядає в Америці

Кореспондент лондонського „Дейли Телеґрафу“ так описує життя в Америці в часі теперішнього банкового краху. Зміст: В одних стейтах лучше, в других ґірше, але скрізь брак ґотівки. А що трамваї, авта й автобуси не приймають пасажирів на кредит, отже в великих містах появилася маса наколесників (вельосипедистів, біциклістів). Не треба забувати, що міста Америки займають величезні простори. Кіна, лазні, крамниці з квітами і взагалі всякі люксусові місця цілковито опустіли. В місті Рено, у стейті Невада, загально знанім з того, що туди приїздили ті, що хотіли скоро розвестися, розводовий промисл зовсім щез, бо він вимагає ґотівки. З браку ґроша появився вже й природний товарообмін: овочі за мясо, плекання рук (манікюр) за харчі і т. д.

З Америки не вільно вивозити золота.

З Вашинґтону доносять: Президент Русвелт оповістив отсе рішення американського правительства: 1) Всякий вивіз золота і срібла з Америки заборонений, 2) правительство перевело контролю над усіма операціями в золоті внутрі краю, 3) виплата і резервування золота для чужих країв заборонені; 4) укривати золота не вільно.

Вістуни весни

Сими днями появилися в околицях Кракова перші жайворонки. Бідні птички обсіли громадами поля і лісні мочарища. Така вчасна поява птиць вказувалаби, що весна недалеко. Характеристично, що птиці, котрі в зими держаться людських осель вже відлетіли з садів до лісів. Приблизно за 10 днів треба сподіватися шпаків, котрі вже в перших днях весни закладають свої ґнізда. Інших перелетних птиць ще не видно.

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ?

Коли так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

НЕПЕВНІСТЬ НАД ЕВРОПОЮ

З приводу пакту Малої Антанти.

За рік мине літ 20 від хвилі коли сербські заговірники убили в Сараєві престолонаслідника Австро-Угорщини й вибухла велика війна, котра кинула в хаос непевности всю Европу, ба, всю кулю земну. І від тої хвилі аж по нинішний день не було ще певнішого доказу непевности над Европою ніж пакт Малої Антанти, заключений 15 лютого с. р. Зміст його ми вже подавали в „Новій Зорі“, а тепер застановимося над тим пактом. Для нас Українців-католиків той пакт поява симпатична тим, що він з природи річи звертається проти большевиків і большевизму. Се заслугує на тим більше признання для розмірно невеликих держав Малої Антанти, Чехословаччини, Югославії та Румунії, що вони відважилися заангажуватися в протибольшевицькім напрямі в часі коли наймогутніші держави і народи на обидвох півкулях земного ґльобу так запобігають о ласку большевиків, що аж прикро на те дивитися. І так мілітарно наймогутніша Франція заключила з большевиками договір про ненапад і незабаром зачне їм робити ріжні матеріяльні прислуги на злість і пострах Німеччині. З другої знов сторони в Німеччині панує великий страх перед утратою приязни СССР. Той страх найвиразніше пробивається в брошурі німецького ґенерала фон Зекта, котрий підчеркує, що він не комуніст, але пише, що в разі розриву порозуміння між Німеччиною й СССР на Балтійськім Морі появиласяб польська фльота (торговельна і воєнна) вже як трівка поява і крім того Польща забралаб німецькі землі аж по ріку Одру. Брошура та має заголовок: „Німеччина між сходом і заходом“... Могутна Японія, котра не боїться цілого світа і всупереч одноголосно висказаній волі Союза Народів пішла війною на б. китайську провінцію Джегол, — та сама Японія так дбає про ласку большевиків, що всупереч віками усвяченим звичаям видає в руки большевиків нещасних утікачів, котрі як політичні ізгої серед неімовірних трудностей втекли з червоного раю на Сибірі, на дряхлих човнах добилися до берегів Японії та з довірям віддалися в руки японських властей, просячи хвилевого азилю. А Японія так понизилася, що видала їх на певну смерть... Здається, що недалекий час, коли також Злучені Держави Північної Америки зачнуть переговорювати з большевиками, щоби їх використати проти Японії. В такім часі бачити як союз трьох розмірно невеличких держав бере виразно протибольшевицький напрям, се діло небуденне і безперечно заслугує на симпатію всіх, котрі ще мають в собі почуття людського достоїнства, яке хочуть здавити большевики.

Одначе те на перший погляд симпатичне враження затягається мракою коли вдуматися в ту справу, в її моти-

ви й вигляди. Бо в ім'я чого держави Малої Антанти заключили той договір? В ім'я оборони того фактичного стану, який створено версайським договором... А той договір, як уже признають навіть деякі з тих, що його робили, несправедливий, нерозумний і вдержатися не дасть.

Bonum ex toto, malum ex quocunque defectu.

Версайського мирового договору не можуть удержати в силі навіть далеко сильніші держави. А щож доперва говорити в тій справі про змагання таких держав як ті, що творять Малу Антанту. Пригляньмося їм.

В цілій Европі нема так некорисно збудованої і такої тяжкої до оборони держави як Чехословаччина: її довжина виносить майже 1000 км. (докладніше 930 км.), а ширина пересічно тільки 150 км. Внутрішний звязок тої держави значно слабший ніж інших держав: через гірський ланцюх Білих Карпат переведено коротшу зелізницю щойно в 1927 р., вона лучить Чехію, Моравію і Словаччину, одначе лучба Чехословаччини з її східними краями переведена через етноґрафічно мадярську територію. Сама Чехія вправді оточена валами гір немов природними кріпостями, одначе якраз ті оборонні вали заселені Німцями. Між Чехословаччиною й Угорщиною нема ніякої природної границі. Всі більші ріки, що пливуть з територій Чехословаччини, або через її території, становлять немов вигідні впадові коридори для неприятелів, а саме: Лаба, Одра, Дунай і Тиса. Промисловий захід Чехословаччини має інакші інтереси ніж аґрарний схід і не-чехословаки становлять у Чехословаччині поверх третини населення. На самих Німців припадає 22% всего населення Чехословаччини. Від старої Австрії забрала Чехословаччина 78.534 кв. км., від Угорщини 62.993 і навіть від Німеччини 316 кв. км. Ну й від тих трох держав може побоюватися нападу в догідній для них порі.

Не менші трудности має Югославія. Стан її посідання зростав так скоро, що в р. 1912 посідала вона 48.000 кв. км. простору, в р. 1914 — 87.000, а по великій війні 249.000 кв. км. Се й становить головну причину того, що майже довкруги оточують її неприятелі: Італія, Угорщина, Австрія, Болгарія, Греція й Альбанія. До того внутрі тої держави панує завзята боротьба Хорватів, Словенців і Македонців проти Сербів. Найвигідніші для Югославії пристані булиби Трієст, котрий забрала Італія, і Солунь, котрий забрала Греція.

Найлучше з держав Малої Антанти представляється на мапі Ромунія, бо її територія має тепер майже кулисту форму. Та внутрі тій державі далеко до одностайности. Високі, убогі в переходи і місцями майже безлюдні Трансильванські Альпи ділять Ромунію на дві зовсім ріжні части, ріжні під оглядом фізичним, кліматичним, ґеоґрафічним і культурним. Від сходу граничить Ромунія з ворожим їй СССР, котрому вирвала богату Бесарабію, від полудня з Болгарією, котрій забрала потрібну їй частину Добруджі, від заходу з Угорщиною, котрій забрала Семигород. Внутрі має Ромунія четвертину неромунського населення, з котрим поводиться так, якби хотіла виплекати собі з нього не приятелів але ворогів. Внутрішня корупція, яка ще з турецьких часів панує в Ромунії, також не причиняється до скріплення її сил.

Словом, тісна спілка держав Малої Антанти може мати для кождої з них велику вартість в часі мира, коли вони вспіють відповідно наладнати свої торговельні, фінансові і взагалі економічні взаємини. Та в часі лиш трохи більше скомплікованої воєнної заверухи трудно собі уявити три ідеальніші бочки з порохом, екразітом і динамітом, получені спільним льонтом, бочки, до яких неприятелі малиб лучший доступ зі всіх сторін, а внутрішні вороги або ті, котрих зробилося ворогами, більшу охоту до розсадження тих бочок також знутра. Ріжниця в непевности, яка панує над Европою в порівнанні з 1914 роком тільки та, що коли тоді страшна іскра пожежі вибухла на Балкані, то тепер може легко вибухнути також на північ від Дунаю, в любій країні середної Европи. Бо, кажучи словами Лежандра в паризькім „Фіґарі“, котрий характеризує сучасний збалканізований Китай, майже скрізь є люди, які „зі свого панування зробили вигідну для себе професію і витягають скандальний дохід з безсоромного визиску власти“. А. Ч.

Злобна провокація

Коли я взяв в руки 4-е число „Комаря“ з 15. II. с. р. нагадалися мені слова: „Хто чести сам не має, не може її віддати другому“. В наведеному числі „Комаря“ провокатори відважилися умістити карикатуру укр. кат. Епископа й духовенства і зробили се так, як зробивби хіба безбожник-комуніст. Тим ця компанія кинула визов нашому духовенству. Кинула його тому, бо була певна, що можна з нас насміватися і плюгавити нашого старенького Епископа, — бо ми глухі й так дуже для руїнницької кліки поблажливі, що в імя інтересу невеличкої кліки і то інтересу матеріяльної натури, який прикривають загально-національним серпанком, — ми готові забути на нашу власну честь і обовязок боронити свого Епископа Страдальця такою силою, яку ми ще нині маємо. І ця кліка мабуть не дуже помилилася! Поза одною заявою одного священика в „Новій Зорі“, — досі ми гідно не відповіли на провокацію. Не зробила того й та частина преси, яка безумовно була обовязана це зробити. Бо чиж можна назвати гідною відповідю на провокацію те, що написала „Мета“ ч. 8. з 19. II. ц. р. і то в хроніці?! Назвавши вправді огидну роботу провокаторів роботою, яку може робити лише большевицький „Безбожник“, докинула і свою „делікатну завважу“: „...що кат. Епископ, оскільки мішається до політики дня ...мусить поносити консеквенції свого кроку і... мусить стати предметом політичних атак...“! Ну! Ну! Гарна оборона! Дай Боже, щоби цего делікатненького упімнення послухала компанія з ул. Боїмів 4 та Руської 18 і на будуче перестала давати „поученія“ нашим Владикам. Боюся, що як наші ВПреосв. Владики схочуть сказати своє слово про наше життя так, як Вони думають — а їх думка буде інакша, як „ватажка від 40-міліонового народу“, — то чи не зачнеться на Них атака з ул. Боїмів у супроводі барабанного вогню в „Комарі“! І певно ці „оборонці 40-міліонового народу“ не поминуть і пп. редакторів „Мети“, а остережуть перед ними Ексц. Митрополита так, як тепер остерігають Ексц. Кир Григорія перед „чорними духами“ з „Нової Зорі“! І певно стануть „оборонцями проданого ерекціонального поля“ і чи не напишуть, що „Мета“ бере 60.000 зол. пособій?! І це зроблять і робитимуть тягом, бож вони є лиш до провокації, до розбивання єдности! Спитайтеся УНД-а!

Щоби це не сталося і щоби провокатори перестали бути „учителями“ тих, яких повинні слухати, і щоби на будуче не оплюгавлювали наших ВПреосв. Владик і духовенства і не сіяли між народом кирині, нам треба показати їм нашу честь і силу! І так:

1) Деканати на соборчиках повинні напятнувати огидну роботу, яку піднята в останніх часах кліка з ул. Боїмів ч. 4 і Руської ч. 18 у своїх орґанах цькуючи і висміваючи Епископів і духовенство.

2) Кождий священик повинен звертати орґан, у якім є глумливі напади на Епископа й духовенство, з відповідною допискою й остерегти людей та інституції, де має вплив і де подібні орґани знаходяться.

3) Заяви духовенства і їх протести повинна містити католицька преса.

4) Часописи, в яких нападається на наших Владик і духовенство, заступити католицькою пресою.

5) Повести енергійну пропаґанду в пресі проти руїнників.

Опісля щоби „ватажки від 40-міліонового народа“ не кричали, що духовенство „розбиває єдність“! Наше Духовенство через всі століття стояло на сторожі народніх прав. Воно чесно працювало над двигненням і освітою рідного народу! Воно томилося і томиться по тюрмах за долю Батьківщини! Воно всіми способами піддержувало пресу. Та воно не повинно терпіти провокації! — Священик з Львівської Архідієцезії.

Українці під Віднем 1683 р.

2) Памятного дня 12 вересня 1683 р. вдарили українські козаки, Поляки й Німці на Турків. Козаки розбили головні сили Турків і взяли зелене шатро великого везира та величезні скарби. Зараз по побіді козаки пустилися за Турками в погоню. У великім бою під Парканами витопили богато Турків. В тім часі козаки забили полковника Готоля, коменданта третьої козацької ґрупи за невиплачування їм грошей. Крім сего козаки напали на Турків з іншого боку. Король Собіський вислав Куницького з титулом гетьмана з відділом козаків на здобуття Молдавії. Одначе виправа Куницького не вдалася. Він погиб.

У Відні зберігається дуже богато памяток з його другої облоги. М. і. є там „Тіркеншанцпарк“, памятник Собіського з підписом: „Рекс Польоніе, дукс Україне“ і т. д., вулиця і площа Собіського, в катедрі св. Степана є величавий памятник оборони Відня, де є всі вожди оборонців: ґраф Штаремберґ, Собіський і т. д. Памятник виконав різьбар Гельмер. Трівала памятка оборони Відня, се вірш українського епископа Йосифа Шумлянського, очевидця. Дуже богато заслужився підчас облоги Відня український православний шляхтич Юрій Франц Кульчицький, гербу Лис, з Кульчиць шляхоцьких під Самбором (Ґеорґ Франц Кольчіцки). Деякі уважають його за Поляка, інші за Серба (може тому, що був православний). Про нього писав д-р В. Щурат в календарі-альманаху з 1917 р. Юрій Кульчицький був купцем. Жив у Відні в Леопольдштадті. Як знавець турецької мови вибрався тайком з обложеного Відня до цісаря. Він причинився до прискорення помочі і тим самим до вратування Відня. Підчас довшої облоги Відень був відтятий від світа. Кульчицький взяв з собою слугу Михайловича, Серба і вирушив в турецькім перебранні 13. VIII. 1683 р. Як купець вина перейшов щасливо турецький табор. Німецькі вояки стріляли до нього та на щастя не поцілили, коли він дався їм пізнати. З листом від герцоґа Карла Льотаринського вернув Кульчицький щасливо назад до Відня 17. VIII. 1683 р. Скоро потім, бо 12. IX. тогож року Відень був вратований. Турки залишили около 300 мішків кави. Кульчицький одержав їх в дарунку за велику прислугу Відневи. Він відчинив велику каварню при Домґассе ч. 4. За горнятко кави брав 1 ґрейцар. Кульчицький ходив в козацько-шляхоцькім одягу. Всі стани Відня були його гістьми. До нього заходили ґраф Штаремберґ князь Евген та інші. Спершу Кульчицький подавав каву без цукру, по турецьки. Згодом став її солодити. Від тоді вона стала загальним напитком Віденців. Всіх звав „Брудергерц“. Це була перша каварня в Европі. В ній витворилося каварняне життя до того часу незнане. Кульчицький помер 19. II. 1692 р. З його могили не остало сліду. Всі цвинтарі коло церков позношувано за цісаря Йосифа II. В память Кульчицького називається велика каварня при Фаворітенґассе ч. 56 „Цум Кольчіцки“. У Відні є вулиця „Кольчіцкиґассе“, памятник його долота Пендля, з підставкою і кавою коло каварні „Ґранд Кафе цум Кольчіцки“. У Відні находиться старий портрет Кульчицького. Його копія є в Музеї Собіського у Львові. Славний подвиг Кульчицького жиє в памяти вдячних Віденців.

Ми бачили з вище поданого, що Українці взяли поважну участь в обороні Відня. Полковники: Апостол, Ворона, Менжинський, Іскрицький, Гоголь, Семен (Палій?) прибули на чолі своїх полків. Гетьман Куницький заатакував Турків підчас облоги Відня в Молдавії та відтягнув часть турецьких сил. Наші вчені історики доволі мало цікавляться нашою участю в обороні Відня. Заслуги наших предків в обороні Відня були немалі, їх не можна поминути. Коли Поляки приготовляються до свята оборони Відня, то й Українці не повинні остати по за-

ду. На днях появилася у нас історична повість Івана Филипчака: „Кульчицький — герой Відня“. Книжку ту видали бідні селяни з Кульчиць Шляхоцьких, що зложилися на її видання. Вправді вона не має більшої літературної вартости але вона важна з національного боку. Тепер черга на українських істориків, щоби не пропала наша добре заслужена слава оборонців Відня в 1683 р. — (Оплески).

В дискусії забрав голос п. Іван Кульчицький-Шумило, почтовий урядник: „В імени всіх Кульчицьких складаю щиру подяку ВП. Прелєгентові і Т-ву Письменників і Журналістів за уладження сего вечера, що вшанував імя Кульчицьких. Поляки схочуть собі збити капітал, як то вони все роблять. Під Віднем було велике число українських козаків і ми це повинні всюди підносити. Пригадую собі, що Поляки, коли Німці відбили Львів від Москалів в 1915 р., казали, що Німці віддали свій довг, бо відбили для них Львів за те, що вони відбили Німцям Відень. Тепер можемо віднестися до Німців і до християнського світа, щоби і нам віддали свій довг. себто відбили від большевиків Київ. Тому 250 літ наші козаки допомогли до побіди хреста над півмісяцем. Тепер нехай хрестоносний похід визволить Україну зпід влади червоної звізди“. — о. д-р Й. Застирець: Хочу дещо доповнити. Князь Роман був не в Гімбурґу але в Гаймбурґу коло Братислави. Я бачив старий портрет Кульчицького з підписом „Кольчіцкій“. Мав козацький вус і турецьку шапку. З великої добичі під Віднем дістав Кульчицький не тільки каву але й Туркинь з гаремів турецьких достойників. Ті Туркині обслуґували гостей в каварні Кульчицького й були першими „кельнерками“ в Европі. Це була велика атракція для каварні Кульчицького. Король Собіський вибрався на війну зі своїм сином Яковом. Він хотів оженити його з донькою цісаря Леопольда. В цей спосіб хотів Собіський скріпити свій рід і зірвати союз з Францією. На горі Каленберґу Собіський „пасував“ свого сина Якова на лицаря. Та сталася біда. Цісар Леопольд видав приказ, щоби ніхто не входив до Відня перед ним. Собіський був як побідник трохи зарозумілий. Віденці впустили Собіського бічною брамою до міста. Коли про це довідався цісар загнівався на Собіського так, що не хотів з ним бачитися. Аж по трьох днях стрінулися вони, але на конях. Собіський представив цісареви свого сина Якова як будучого зятя цісаря. Та Леопольд навіть не глянув на Якова. Тому Собіський вертався домів зі сквашеною міною. Останні дні його життя були затроєні. Він нічого не дістав з виправи під Відень. Королева Марусенька, голова французької партії, випоминала йому відсіч Відня на кождім кроці. Камянець Подільський дістала Польща аж по смерти Собіського, 1699 р. Українських козаків мало бути під Віднем в 1683 р. близько 30.000, отже як на ті часи значна армія“. — На тім закінчився цей цікавий вечір. Приявних було мимо непогоди понад 100 осіб.

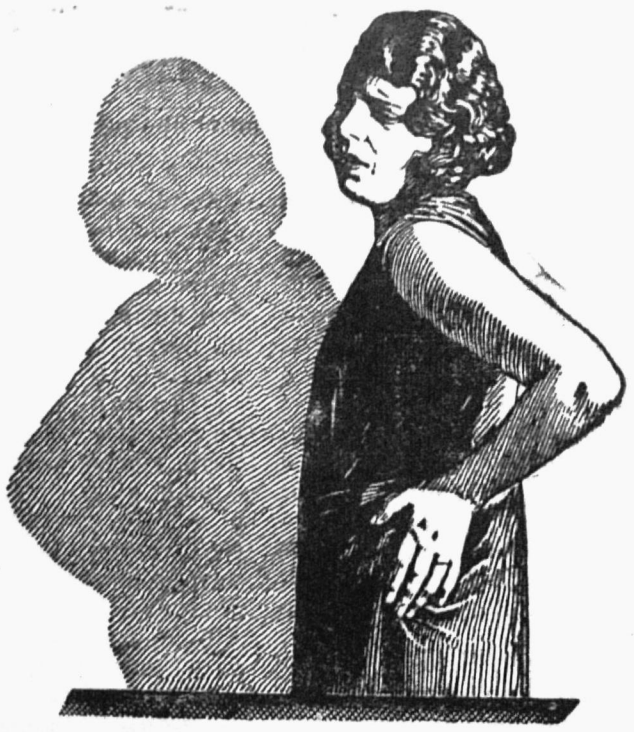

ОТСІ СТРАШНІ РЕВМАТИЧНІ БОЛІ

докучають цілий день, кождий рух справляє великі болі. Пощож так мучитися, треба вже раз скінчити з тим терпінням. ТОҐАЛЬ здержує громадження мочового квасу, котрий — як відомо — є причиною тих терпінь і тому поборює з успіхом ревматичні болі, подаґру, нервові болі і болі голови. Не шкодить на серце, жолудок й інші орґани. Спробуйте й переконайтеся самі. До набуття у всіх аптиках. Ч. Реєстр. 1364.

Памятай це слово!

Жах найблищої війни

Страшна книжка 18 воєнних експертів.

Під заголовком „Чим проявиться будуча війна“ появилася в Лондоні книга, написана 18 воєнними експертами, хеміками і т. п., Анґлійцями, Французами, Німцями, Американцями і Японцями. Професорка хемії Ґертруда Волькер, Швайцарка, пише в тій книзі так: В будучій війні вживатимуть спеціяльних бомб до підпалів. Вже тепер є такі бомби, що важать всего 1 кґ. і запалюються через удар до землі або до криші дому, причім витворюється горяч до 3.000 степенів! Від тої жари сталь, що оточує ту бомбу, в тій хвилі запалюється, стає плинна як нафта і палахкотячи просякає в будинок та нищить і запалює всьо, що зустріне. Інші бомби падаючи глибоко западають в землю і там горять так, що виглядає якби земля горіла. Тих бомб уживатимуть до нищення каналізації й ґазових збірників великих міст. Вистарчить кілька літаків з такими бомбами, щоби спалити найбільшу столицю. Є ще т. зв. „берлінські бомби“, котрі упавши з літака на землю розбиваються й на кільометер довкруги витроюють всьо, що живе.

ЖИТТЄВЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ЦЕ ВИДАТОК, ЯКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ СТОКРАТНО, БО НА ВИПАДОК ВАШОЇ СМЕРТИ УМОЖЛИВЛЮЄ ВАШІЙ РОДИНІ УЛАШТУВАТИ СВОЄ ЖИТТЯ; ТОМУ ОБЕЗПЕЧІТЬ ВАШЕ ЖИТТЯ В ОДИНОКІМ УКРАЇНСЬКІМ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „КАРПАТІЯ“, ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38.

Харитативна акція

польських католицьких орґанізацій у Львові.

Польський Комітет Днів Христового Милосердя у Львові спросив представників преси, щоб поділитися з ними вислідами діяльности харитативних орґанізацій на полі християнського милосердя і просити їх попертя в тім ділі. Представників преси і радія привитав о. пралат Хвірута. Відтак о. д-р Шульц виголосив цікавий реферат. В нім представив історичний розвиток харитативної акції від початків християнства аж по нинішний день. Опісля п. Стойовска представила зібраним підсумки праці харитативних орґанізацій на терені Львова. Для ілюстрації, яку велику працю виконали ті орґанізації, подамо прикладово отсі дані. М. ін. істнують: Т-во Пань Милосердя, Мужеське Т-во св. Вінкентія а Павльо, Католицький Союз Польок, Комітет помочі для інтеліґенції і т. п. Ті т-ва діляться на секції, конференції і т. п. І так істнують м. ін. секції: кухні для бідних, шпитальна, захоронок, вязнична, опіки над молодими жінками, комітет „Ратуймо Дитину“, секції швальні, трикотарні, опіки над бездомними, безробітними, старцями і хорими. „Т-во Пань Милосердя“ має 799 чинних і спомагаючих членів. Чинні члени особисто відвідують потрібуючі родини і хорих, дають їм матеряльну і моральну поміч. В опіці тих пань є 405 родин (1019) осіб. Секція кухні видає пересічно 735 обідів, в тім 150 безплатних. Члени шпитальної секції відвідують хорих у шпиталях, дають їм книжки, часописи, і в разі потреби гроші на поворот до дому. Комітет „Ратуймо дитину“ опікується нешлюбними матерями і їх дітьми. Кухні для інтеліґенції видають пересічно 1400 обідів денно, з того 250 безплатно. — Невтомний о. М. Ренкас кермує акцією „Апостольства Хорих“. Секретарят акції веде: 1) пропаґанду Апостольства хорих друком, відчитами, зїздами і т. п., 2) веде картотеку хорих, кореспонденцію з ними і їх опікунами, 3) орґанізує евхаристійні богослуження для хорих, 4) уряджує радієві авдиції для хорих і т. п.—З допомоги сих харитативних орґанізацій користають потрібуючі без ріжниці віроісповідання і національности. Отже також греко-католики і Жиди. В Українців харитативна акція щойно в початках, серед Жидів вона зорґанізована знаменито. З акції польських харитативних орґанізацій користає 5—10% греко-католиків. — По рефераті вивязалася товариська гутірка. О. Ренкас показував „скриньку для хорих“, кореспонденцію з хорими, картотеку з призвищами хорих і т. п. Присутні діячі харитативної акції цікавилися також українською католицькою пресою, заявляючи, що пильно її читають. Один з них заявив, що з найбільшим зацікавленням читає „Нову Зорю“ і „Правду“. — Булоби добре, щоби анальоґічна харитативна акція була ведена і в нас більш інтензивно ніж досі, бо потрібуючих помочи богато і їх скількість постійно росте. Згадані польські харитативні мужеські й жіночі орґанізації можуть служити приміром, кілько то горя можна влекшити і сліз отерти з лиця битих нуждою ближніх.

Присилайте передплату!

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

„Слово“ і „Батьківщина“ про реформу.

„Слово“, ч. 48, Львовъ, Вторникъ 4 (16) Мая 1882. писало в новинках: „Дзенникъ Польскій“ извѣщаетъ, что професоры-іезуиты для новиціата въ монастырѣ оо. Василіянъ въ Добромилѣ уже именованы. Они преподавати будутъ лишь богословіе, а литургію учити будутъ оо. Василіяне. Папа издалъ буллу, котрою повелѣваетъ, чтобы новиціятъ оо. Василіянъ былъ въ Добромилѣ, въ противномъ случаѣ новиціятъ не будетъ важенъ. Латино-польская интрига влѣзла бы такимъ образомъ и въ наши мирныи и смирныи василіянскіи монастыри. Будетъ борба... Хорошо, мы примемъ ее, ибо для насъ борьба есть жизнью“.

„Батькôвщина“ з 16 (4) мая 1882. ч. 10 в статті „Справы рускои церквы и духовенство“ писала: „Впреосв. митрополитъ выдавъ нову курренду до духовенства, въ котрôй згадуе за напасти польскихъ газетъ на руске духовенство, а остерѣгае, щобы напастливымъ ихъ клеветамъ не вѣрити и щобы другихъ о тôмъ поучувати. Польскй газеты набундюжили ся дуже зъ причины тои куренды и грозять, що запôзвуть митрополита передъ судъ карный у Львовѣ. Пôсля того, яке они неразъ пишуть на руске духовенство, повинні бути радй, що руске духовенство не позывае ихъ до суду. Редакторъ польскои газеты Пшеґльонд Львовскі ксьондзъ Подольскій[302]), ходивъ до самого митрополита жалувати ся на тую курренду, але митрополитъ мавъ ему сказати остро, що вôнъ (редакторъ) будучи католицкимъ священикомъ, самъ найгôршій прикладъ дае другимъ газетамъ и що повиненъ поправити ся.

Справлення неточностей.

1) Полягаючи на інформаціях записок о. Ю. Дація ЧСВВ зацитував я в ч. 4 „Нової Зорі“ його слова, що по обняттю Добромильського монастиря Єзуїтами в червні 1882 р. через кілька днів по відїзді трьох ОО. Василіян можна було назвати Добромиль езуїтською резиденціею, бо в цілім домі не було ні одної Василіянської душі. Так само в урядовім акті Добромильского староства до намісництва нема згадки про ніякого Василіянина. Та на днях дістав я з Риму від Впр. о. Архімандрита картку з 14. II. з заміткою, що та вістка мильна. Впр. о. Архімандрит пише так: „Був оден Іван чи Йосиф Мартинець, якого я знав як мого старшого товариша з ґімназії, він не хотів піддатися реформі і вернув до Станиславова до ґімназії“. І справді по переглянению книги принятих до новіціяту (Архів ОО. Василіян у Львові ч. 23) на ст. 2 під ч. 3 є Йосиф Іван Мартинець, ур. 10. XII. 1862 в Богородчанах з VII кл. ґімн., принятий 12. I. 1882, але виступив 26. VII. 1882 отже вже за Єзуїтів, побувши під ними від 16. 6. до 26. 7.

2) При вичисленні нашої преси з 1882 р. при „Науці“ написав я, що до „Науки“ таки до самого кінця не взялися, бодай я того не відкрив“.

Переглядаючи потому куренди митр. Сильвестра Сембратовича, знайшов я курренду того митрополита з 13. III. 1886 р., де він під канонічним послухом заборонює читати „Науку“ і додаток до неї „Слово Боже“. Се властиво віднова заборони, бо ще митр. Йосиф Сембратович заборонив читати „Науку“ курендою з 29. 10. 1874 р. ч. 7415, другий раз 26. III. 1880. ч. 2867, третий раз 3 липня 1880 ч. 6021 і митр. Сильвестер покликається на ті попередні заборони.

Справляю се, щоб не зробити кривди памяти праведного митрополита.

Щож торкається кан. о. М. Малиновського і тодішного ректора дух. семинарії о. А. Бачинського то о. Малиновський відповів, що постарається дати в скорім часі відповідь на запити о. Яцковского. Однак тої відповіди я не находжу в архіві. О. А. Бачинський відповідає в подібний спосіб, лиш ділить відповідь на дві окремі части: Щодо обовязку відмовлювання церковного правила в нашім обряді — заяляє, що в короткім часі вискаже свою гадку в тій справі. А про другі справи (не згадує про них виразно, але можна з дальших слів його листу догадуватися, що ходило про справи обрядові) відповідає, що особливо о. Ігнатій Галька, парох в Дубківцях п. Товсте і о. Теодор Мельник, парох Старяви, п. Хирів, роблять студії в обрядовій справі від кількадесяти літ і вони могтимуть в тій точці неодно важне сказати. Лист має дату: Львів 15 10. 1884.

Та найцікавіший в тій справі лист о. Калінки до о. Яцковского:

Kochany O. Prowincyale!

Posyłam Wam w odpowiedzi na Waszą kurendę kilka uwag w przedmiocie brewiarza wschodniego. Zawezwałem do tego o. Smolikowskiego, który między nami najwięcej jest w tej kwestyi obznajomiony. Niepewność jego odpowiedzi jest dla mnie tylko nowym argumentem, że w rycie wschodnim wszystko jest jeszcze do uporządkowania. I nic dziwnego. skoro ten ryt nie miał nigdy kompetentnej władzy i tak zwana Kongregacya rytów jednym tylko rytem się zajmowała, o rycie wschodnim dotąd nic nie wie.

Jeżeli Reforma Dobromilska przyczyni się do uregulowania tej sprawy, to będzie miała w Kościele jedną więcej zasługę. O ile ja widzę. w Kościele ruskim nikt albo prawie nikt nie odmawia brewiarza regularnie, a to jedno wystarczy do osłabienia ducha kapłańskiego w tym klerze. Wpływa to zgubnie i na kler łaciński. bo i ten się, jak słyszę, w odmawianiu brewiarza zaniedbuje, a że rekolekcyj corocznych w większej części nie odbywa, więc nie ma kto mu przypomnieć, że to przecież obowiązuje pod grzechem. Wszystko to jeszcze zabytki Jozefinizmu, przeciw któremu nie dosyć się oddziaływa.

Polecam siebie i nasz domek modlitwom Waszym Kochany o. Prowincyale a proszę czasem zajrzeć do nas...

Najżyczliwszy w X. Panu.

X. Kalinka C. R.

Zdaje mi się, że Propaganda powinna nakazać klerowi świeckiemu na Rusi odmawiać jakikolwiek brewiarz, skoro ś. Jozafat objąwszy swoją, prawie zdziczałą dyecezyę, nakazał o wiele grubszemu niż dzisiaj klerowi, odmawiać codziennie skrócone officyum. Została potem pamiątka w jego tak zwanych Regułach, które Contieri przy swoim żywocie wydrukował, a Guépin przedrukował pod koniec tomu 1. Reg. 3a. „Officium divinum licet absque psalterio, unusquisque presbyter singulis diebus recitare tenetur etc.“

[302]) Кс. Едвард Подольский, львівський канонік, видавав 1879—1884 католицький журнал „Przegląd Lwowski“. Написав: Pius IX obrońca Polski, Lwów, 1879.; Konsekracya Łukasza Ostoi Soleckiego, przemyskiego biskupa, Lwów 1882. З приводу протестів нашого духовенства проти реформи Чина писав в „Lwowsk-im Przegląd-i“: „Biedny lud! Wiodą go kapłani, osobistości. które święty charakter kapłański od Kościoła otrzymali, aby go zaprawiać do prowadzenia domowej walki i do schyzmatyckich namawiać wystąpień, do protestowania przeciw uchwałom Głowy Kościoła, przeciw zarządzeniom Stolicy Św. Kłamcy! Głoszą, że im zabrano własność cerkiewną w Dobromilu. Schyzmatycy! Reformę zakonu i kleru w duchu katolickim nazywaią prześladowaniem Cerkwi. A na potwierdzenie swego usposobienia obnoszą na rękach apostatę, obłożonego klątwą przez własnego Metropolitę, za jego niecne mowy i postępki! Ks. biskup Stupnicki nie wiedział widocznie, jakim ludziom przesyła swoje błogosławieństwo. Гл. „Przegląd Lwowski, 1883., ст. 32. Се пише противник, але не можна йому заперечати, що так не було.

Під веселую хвилину...

Сила призначення. — Рекляма ворожбита в „Меті“.

Радикально-„соціялістичний“ „Громадський Голос“ в ч. 8 ц. р. пише:

„У Львові зачали знов виходити дві москвофільські ґазети, які радіють з московської диктатури над українським працюючим народом на Великій Україні. Це „Українська Думка“ і „Нове Слово“. Цю останню заложив ревний націоналіст і католик, який співпрацює з католицькою „Неділею“, Микола Голубець. Дивна і недивна є на нашому ґрунті та співпраця католиків і того рода москвофілів“.

На нашу гадку, нема тут нічого дивного. Все те „сила призначення“. Якби так ті малорадикальні „соціялісти“ читали „Мету“, то легко прийшлось би їм усе те зрозуміти. Але читати треба уважно, до „дрібних оголошень“ включно. Девяте число „Мети“ містить прим. таке оголошення:

„ДАРОМ Читачам „МЕТИ“. Напиши імя, рік, місяць уродження, стан родинний — окреслю докладно характер, здібности, призначення — подам дармо найважніші факти Твого життя. На видатки канцелярійно-поштові залучити 1 зл. поштовими марками. Психо-графольог Шиллер-Школьнік, редактор часопису „Сьвіт“ — Варшава, Журавя 47. 2—2“.

По першім золотого найде, навіть і в пролетарів-радикалів. Дізнатися даром (т. зн. за золотого) про своє призначення, таки оплатиться. А нуж призначення судило вам, товаришу редакторе, бути таким „католиком“ як Голубець або таким „пролетарем“ як А. Крушельницький? З призначенням боротися — зайва річ. Се вияснить вам кождий ев—ангелик зі „Стягу“ чи якийнебудь інший Фолюшняк. Каюк тай годі! Отже заки ще стане „психотехнічна порадня“, радимо, питайте Шіллера-Школьника, бо се справді досвідчений чоловік. Недавно мав навіть до діла з карним законом (обжаловували його за публичну неморальність й еротичні шантажі, але увільнили). Може той герой просвітить вас, що є ріжні „католики“. А то незабаром готові ви помішати трихіну зі стрихніною і приписати видавання радяно-фільських часописів Ундо-ви, як це робить один з редакторів „Нов. Села“...

Невдача диктатури в Греції

З Атен доносять: Проти сподівань, вибори до грецького парляменту дали побіду правому опозиційному блокови. Блок цей, на котрого чолі стоїть б. преміер Тсальдарис, здобув 128 мандатів, коли партія Венізельоса осягнула 108 мандатів, а незалежні 12. Супроти того уряд Венізельоса уступив. На його місце проголошено військову диктатуру з Пластірасом, приклонником Венізельоса на чолі. По останним вістям ґен. Пластірас утікаючи літаком закордон погиб. Новий уряд створив ґен. Отонеос.

Огородове насіння, квітів і господарське з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, найвисшої сили кільчення

поручає

ЕДМУНД РІДЛЬ

склад насіння

Львів, ул. Рутовського ч. 3.

Подрібні цінники висилаю на жадання.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою
2
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телєфон 57-48.

Кадр з величавої фільми „В тіні хреста“

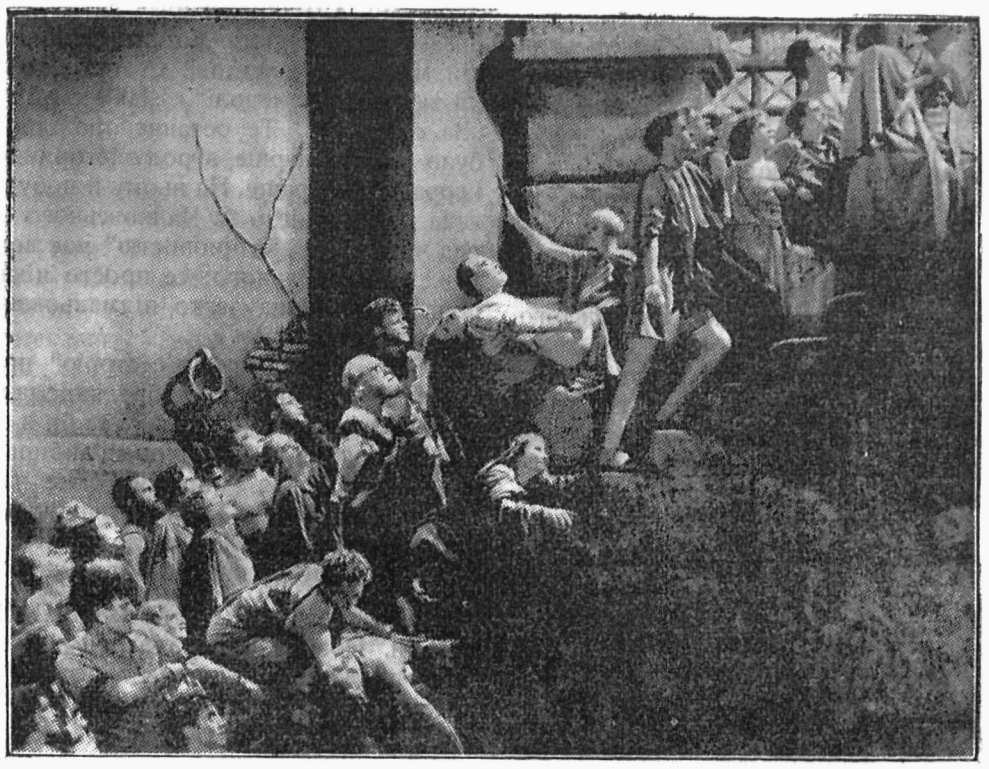

Християни в старім Римі йдуть на муки.

„В тіні хреста“

Кіна Коперник і Марусенька у Львові.

Є фільми, що полишають по собі незабутне враження. До таких належить безперечно могутна звукова фільма „В тіні хреста“ ґеніяльного режисера Сесіля де Мілля, автора „Царя царів“. Рим за часів жорстокого й розпусного Нерона стає в цілій своїй величі та заразом і слабости. Акція зачинається пожежею Риму. Вину за те звалює Нерон на християн. Підчас переслідувань християн молодий префект Риму Маркус Супербус залюблюється у християнській дівчині Мерції. З того повстають ріжні конфлікти, котрі кінчаться наверненням префекта, що разом з Мерцією йде на смерть на арену цирку. На екрані оглядаємо бездушне життя на дворі Нерона та римських патриціїв, з другої сторони підземний християнський світ, що зворушає своєю непохитною вірою. Той яркий контраст, боротьбу двох світів режисер Мілль представив з таким великим драматичним напруженням, що видцеви хвилями запирає віддих. Деякі сцени, як тортури Стефана, брата Мерції, дикий напад війська на християн підчас їх молитви, приготування християн на смерть і їх похід зі співом на арену, де їх очікують голодні дикі звірі — викликують потрясаюче враження. Так реалістично й сильно виконані сцени рідко доводиться оглядати на екрані. Не знати чи подивляти бездоганну техніку, чи високий мистецький рівень в тій фільмі, чи вкінці глибокий ідейний підхід до теми. Найбільша американська кінофабрика „Парамавнт“ створила ту монументальну фільму в 20-ліття свого істнування коштом 4,000.000 долярів при участи 10.000 статистів і соток диких звірят. Одначе треба згадати також і про слабші місця сеї фільми. Передовсім задовгі діяльоґи. Такі фільми роблять ще більше враження, коли вони німі, — розуміється з виїмком хорових продукцій — бо кожда з сучасних мов не віддасть звуків мертвих мов тому, що ніхто не знає, як тоді властиво говорили (Нпр. Анґлійці говорять „Сізер“, „Тайтис“ а ми кажемо „Цезар“, „Тітус“). Безперечно невмістна також титулятура цезара „Ексцеленц“... Замітна була сцена бакхічного танцю патриційки Дації довкруги Мерції на приняттї у префекта Марка при супроводі поважного співу християн, що йшли до цирку на муки і смерть. Сцени в цирку підчас поодиноких точок, котрі віддавали настрої римської публики, належали до дуже вдатних. Закінчення фільми траґічне — зовсім не американське — полишає на ґлядачах справді глибоке враження. — Мимоволі насуваються питання: Чому так мало маємо таких будуючих фільмів? Чи наша кривава сучасність не має таких мученицьких моментів, котрі варт і треба конче увіковічнити на срібнім екрані для скріплення релиґійного життя? Чи не добре булоб виготовити фільми про переслідування християн в СССР, в Мехіку, в Еспанії, в Китаю і т. д. Такі сучасні фільми промовилиб більше до сучасних людей та зробилиб більше добра, ніж здається. Варт оглянути таку небуденну фільму як „В тіні хреста“! Ті, що можуть побачити на власні очі ту дивну віру перших християн. що викликувала все подив, можуть і тепер бути спонукані поважно застановитися над собою та перевірити себе. Суворий спів давних християн, ідучих на арену, відбіється напевно голосним відгомоном в неодній сучасній душі.

По виборах в Німеччині

Кінець республики.

Ґінденбурґ приняв Ґітлера, котрий здав звіт з висліду виборів. Права німецька преса пише про вибори з ентузіязмом, підчеркуючи, що „духови Ваймара“, себто республиканському устроєві прийшов уже кінець. Консервативна преса розчарована, що побідили не консерватисти, але Ґітлєрівці. Демократична і поміркувано-права німецька преса домагаються від Ґітлера вдержання давніх приязних взаємин з СССР.

Міра це основа обичайности і перше добродійство людини. Без неї чоловік се дикий звір. (Наполеон).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Діловий Комітет „Українська Молодь Христові“, ул. Сикстуська 39 а — Львів — Телєфон 56-32, оповіщує такий: Комунікат ч. 1. Митрополичий Ординаріят іменував письмом з дня 11. II. 1933 ч. 8/Орд. делеґатом і представником Митрополичого Ординаріяту в Комітеті Преосвященого Кир Никиту. Епископський Ординаріят в Станиславові іменував письмом з дня 9. II. 1933 ч. 927/5 делеґатом Епископського Ординаріяту в Комітеті Впр. о. Крил. Романа Лободича. Епископський Ординаріят в Перемишлі іменував письмом з дня 6. II. 1933 ч. 24/Орд. відпоручником Епископського Ординаріяту до Комітету Впр. о. Ігумена Йосифа Лучинського, ЧСВВ. — Справа співпраці. Для навязання тіснішого контакту з деканальними і парохіяльними Комітетами свята „Українська Молодь Христові“ проситься священиків, котрі приїзджають до Львова, зайти до канцелярії Ділового Комітету. — Справа афішів. Афіші про свято вислано до всіх Деканальних Урядів по 2 примірники для кождої парохії. На случай недоручення афішів, належить реклямувати в канцелярії Комітету. — Справа Католицького Гимну. Текст Католицького Гимну з нотами на 4 голоси находиться саме в друку і ціна за 10 примірників виносить 1 зол. Грошi присилати через П. К. О. ч. 154.685 (Мала Духовна Семінарія). — Справа одягу учасників свята. Учасники Свята мають прибути на Свято в місцевій народній ноші. На правім рамени має мати кожний(а) учасник(ця) Свята відзнаку пришиту до рукава верхньої частини одягу або окремої опаски. — Справа прапорів. Крім прапорів, котрі матиме кожна деканальна ґрупа може мати прапор також парохіяльна ґрупа з відповідним написом, коли число її учасників буде виносити щонайменше 50 членів. — Справа місцевого свята. Краєве свято має дати почин до творення організації „Католицької Акції Української Молоді“. Тому крім краєвого свята в днях 6 і 7 травня 1933 — відбудуться в кожній парохії свята „Українська молодь Христові“ дня 14 травня 1933. Програму свят, у котрій обовязково повинна бути Сповідь і св. Причастіє, опрацюють парохіяльні Комітети відповідно до місцевих сил і обставин. Про переведення свята повідомляють парохіяльні Комітети Діловий Комітет у Львові. — Справа потягів. Діловий Комітет робить заходи в дирекції зелізниць, щоби для учасників Свята приготовлено спеціяльні потяги. Точніші дати відносно цін білетів оголоситься пізніше; ціни не будуть висші як 1/4 ціни білету III кляси.

В Римі відбувся 2-тижневий практичний курс для 200 священиків з ріжних італ. епархій: як управляти церковними добрами (правничі, адміністративні, рахункові й економічні вказівки).

О. Юрій Гофман Т. І. виголосив недавно в Римі конференцію: „Катол. Церква на гр. острові Хіос у XVII—XVIII віку“.

27. II. відправлено в римських церквах врочисті заупокійні богослуження за душу кардинала Меррі Дель Валь († 1930). Під кардинальською пурпурою носив покійний волосінницю й ланцушки. Таке подає його біоґраф Монс. Ченчі.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

З новин українського письменства

ОЛЕНА БЕРЕЗА. Материнська пісня. Станиславів 1932. Накладом і друком „Союзної Друкарні“. Ст. 63+1 нпт., 16⁰.

І спосіб видання і самі вірші нагадують довоєнні часи. Навіть форма вірша авторки нераз тільки ремінісценція то віршів Франка („Безсонні ночі“), то віршів Щурата („Не тут моє серце“), то віршів ще давніших поетів довоєнної доби. І якби оцінювати ту збірку щодо поетичної форми, то оцінка вийшлаб негативна. Видно що авторка займається поезією тільки доривочно, „в такі хвилі“. Віршова форма в неї ще не опанована.

Смішно сьогодня радити комусь як писати поезії. Та відважимося на ту смішність. Здається нам, що розвиток таланту п. Берези сковує форма вірша. Вона вязана, та ніяк не опанована. Перейти з віршової форми на невязану форму (хибно прозивану „прозою“), ось шлях, який на нашу думку давби змогу авторці „Материнської пісні“ скорше й ширше розвинути її поетичний голос.

Ритм і рим часто розсварені, образи й порівнання мало оригінальні. Найгірше шкодить збірці те, що авторка конечно хоче віршом навчати, стати дидактичною письменницею, замість бути чистим ліриком. А саме до того вона має талант. Мабуть тільки недостача часу та хибні погляди про завдання поезії відвертають авторку в бік псевдопатріотичної деклямації та сухої дидактики.

Збірка „Материнська пісня“ поділена на три циклі: „Серце в тузі“, — „На народні теми“, — „Рідному Краєви“. Найбільш особистий тон має перша частина. В ній поетка оповідає свої жалі, сумніви, сни і тими своїми особистими переживаннями справді зворушує читача. Найкращі з того циклю вірші „Самота“ і „Сніжок“.

„Сама я, сама я, тай чорні гадки
А ти з них, самото, сплітаєш вінки...
На голову мою вінки ті кладеш,
Їх мову зза хмари до мене несеш“.

Самота взагалі частий гість в авторки і, здається, найбільший приятель її творчости. Авторка часто прикликає до себе самоту й на її савані сумовитім тче свої пісні найкращі.

„Паде сніжок на змерзлі квіти,
Зелені сосни присипає,
Ніжне насіння ніби діти
Килимом білим прикриває.

„Падуть платки сніжного пуху
І родять ледвочутні звуки,
Моя самітність спить без руху,
Розкинувши студені руки“.
(„Сніжок“, ст. 32).

Оригінальніші порівнання, лекший вірш, справжні переживання, отже разом і правдивіша, щиріша поезія — се прикмети першого циклю „Серце в тузі“. На них побудована наша думка, що п. Береза справді поетка, а не віршарка.

Цикль „На народні теми“ се вірші писані в народній мові й нагадують людову ритміку. Авторка дала в тім циклі лише кілька віршів мабуть прочуваючи, що більше їх зробилоби цикль нудно пересадним. Всі шість віршів того циклю вдатні. Вони справді віддають людові настрої, порівнання, вірування вповні переконуючо.

„До шлюбу ідуть, молоду ведуть,
А музики грають, грають, жалю завдають.

Ой мамко моя, деж доля моя?
Коли то я сама піду з милим до вінця.

Таж я не сліпа, таж я не крива!
За що мені така кривда, за що та журба?“
(„Дівочий жаль“, ст. 37).

Найслабший третий цикль „Рідному Краєви“. Зродила його добра воля вкупі з лихим засновком, мовляв: поезія мусить служити рідному краєви. Безперечно, може,—та не мусить. Поезія взагалі не зносить примусу і на всіх, що хочуть їй такий примус накинути, рішуче мститься: стає з поезії віршом. Не інакше сталося і з третім циклем п. Берези. Хоч які величні в ньому засновки („Київське свято“ — „Від Кавказу аж до Тиси“ — „Віра“ і т. п.), по прочитанні залишають нас дальше холодними до себе. Вірші в дусі патріотичної реторики Грінченка чи Грабовського можуть сьогодня зворушити хіба дуже примітивного читача. Мимо того й досі в наших примітивних інтеліґентських сферах є великий попит за того рода „поезією“: вона потрібна на всякі академії, концерти, народні „свята“ й т. п.

Але і в тому останньому найслабшому циклі „вдалася“ авторці одна справжня перлина: „Скрипак“.

„Акорди в струнах ще бреніли,
Як скрипку грач знова покинув...
Вільні примари шелестіли,
До бою з крісом він полинув.

„А в деревляній скринці-сховку
Заснула скрипка удовою,
Лежить завита в чорнім шовку,
Аж верне грач домів — із бою.

„Та як годинник північ дзвонить,
То мов у тужному подзвінню
Акордом скрипка загомонить
У тихім ревнім голосінню...“

Вже з тих трьох строф бачимо всі позитивні й негативні прикмети авторки. Примітивна форма: неопанований вислів, прим. „вільні примари“ замісць „примари волі“, мовні варваризми прим. „завита“ і ритмічні, прим. „загомонить“.

Але відгомін, який ті примітивні вірші будять у серці читача, вказує й на велич тої поезії. Та велич дала й назву збірці: „Материнська пісня“. Бо ту збірку писала не якась „фахова“ поетка, а страдаюча мати. „Найдорожчому Синові Стефанові, що згинув (повинно бути: погиб) за рідний нарід в 1919 р., присвячує (сю збірку) Мати“ — читаємо в присваті. І се перші слова авторки. Ними вона починає збірку й де тільки в збірці вдарить її материнське серце, там виростає справжня поезія.

„Всовується наче вуж самота моя до мене — ощущеними стежками. То мовчалива, задумана й сумна, то ввічлива, як добра мати, коїть біль мого серця. — Тоді прилітають до мене давно пережиті спомини і вяжуться з теперішним, наче китиці барвних цвітів.

І говорять мені шепоти таємничої природи. Не числи в зівялім вінку червоних рож, держи свої спомини болю кріпко, щоби підняти зівялі листочки... Не розгадуй вічної тайни, не рани серця свого! — А як весна застукає до твоїх дверий, відчини їй, як за часів щасливих! — — — —О, хто, як не Ти, шепче в природі до мене! Хто, як не Ти, в моїй безмірній тузі сміється до мене промінням сонця! — Твоя постать виринає на обрію прозорих хмарин, стрункa, гнучка — і зникає, як ніжна павутина і ніхто не може запитати, куди ідеш, звідки прийшов, — і ніхто не може Тебе вдержати... — Хай буде благословенна Самітність, бо в ній знаходжу Тебе. — Коли настане темна бурхлива ніч — і моя душа заплаче за минулим щастям, — коли сон зморить зболілі вії, — прийди в сні — і роскажи — Тиж знаєш, що мені маєш росказати! І хай слова твої залишуться в мене, як ті каплі роси на листках, щоб я вранці, збудившись зі сну, благословила тебе за княжий дар від Тебе, МІЙ НЕЗАБУТНИЙ СИНУ!...

Така сердечна пісня страдаючої української матери. Читає її наше серце як правдиву поезію, як нову поезію. І тим добра отся тиха збірка, що вона „Материнська пісня“.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ. За сестрою. Оповідання з козацької старини. Семе видання. Видавництво „Для школи і дому“ ч. 18. Львів 1933. Накладом Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ціна 1.50 зол. Стор. 109+3 нпт. 8⁰.

Небогато маємо таких історичних оповідань А. Чайковського, які можнаби з чистою совістю подати католицькій молоді й народові. Се оповідання „З татарської неволі“, „На уходах“ і „За сестрою“. Те останнє оповідання було мабуть перше з роду історичних і справді найкраще. На ньому й побудована популярність А. Чайковського серед читачів. З „історичністю“ має воно дуже мало спільного; се просто цікаві пригоди дітей на легко підмальованім історичнім тлі.

Семе видання „За сестрою“ прикрашене численними, добре виконаними образками. Одно тільки мав би я застереження: чи педаґоґічно се вибирати на зілюстрування книжки саме найбільш дикі сцени?.. Та мимо цего книжку „За сестрою“ можна сміло помістити в наших популярних бібліотеках.

Ілля Чайківський: ОБІЦЯНА ЗЕМЛЯ. Повість з народнього побуту. Надгороджена другою надгородою на конкурсі „Народньої Справи“ 1930 р. Накладом Видавництва „Народня Справа“, Львів 1932. Ст. 44, 8⁰. — В темне село Спасівку заїздить еміґраційний аґент і підбурює людей до виїзду в Аргентину. Морально гірші типи виїхали таки справді в „обіцяну землю“, де стрінула їх лиха доля. Та було в Спасівці й кілька ідейних одиниць, цікавих до народньої праці. Вони не піддалися ніяким перешкодам з боку Жидів і кольоністів, остали в селі та з поміччу священика довели прочих Спасівчан до моральнішого, тверезого життя й національної свідомости.

„Обіцяна земля“ не має претенсій до „літературности“. Се цікаво написана, легка „народня книжка“ („Фольксґешіхте“), вся пронизана добрими тенденціями. Ті тенденції то: згода між своїми людьми, пошана для авторитету священика, тверезість, кооперативна та читальницька ідея.

Недостає книжці глибшого релігійного духа. Релігійність Спасівчан дуже примітивна; на жаль так воно буває і в дійсности. Автор свідомо чи несвідомо кладе велику часть упадку села на відповідальність невідповідного священика. Приходить добрий душпастир і все село оживає.

Зпоміж усякої лектури, призначеної для народу, „Обіцяна земля“ виріжнюється дуже корисно й тому вповні заслугує на місце в читальняних, парохіяльних та шкільних, а в майбутньому й у громадських бібліотеках.

Євген Юлій Пеленський: БОГДАН ЛЕПКИЙ. Літературний нарис. „Дажбог“ ч. 6. Львів 1933. Ст. 16, 16⁰. — Коротка характеристика всеї творчости Б. Лепкого: „письменник-універсаліст“. Є. Ю. Пеленський уміє зазначити в своїх характеристиках цікаво й оригінально найважніше та сущне описуваної речі. Навіть тоді коли має величезний матеріял помістити на 14 сторінках.

Араміс.

Наполеон до катол. священика Віняллі на острові св. Олени: „Коли я буду відходити з сего світа, ви устроїте вівтар в сусідній кімнаті, поставите на нім чашу з Найсв. Дарами і будете читати молитви на відхід душі. Я уродився в катол. вірі та бажаю сповнити всі її обряди й одержати все що вона дає на відході з життя“.

Найзнаменитші тутки в новім опакуванні **ПРІМА АІДА (PRIMA AIDA)**

150 ШТУК --- 35 СОТ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА СТУДЕНТСЬКІЙ АНКЕТІ в Академічнім Домі у Львові, яку названо „всестудентською“, „осуджено вилім проводу Лугів“. Один зі студентів домагався рішення, яким „анкета взиває українське громадянство розвязувати нові Луги“. Ухвалено також резолюцію, яка взиває членів нових „Лугів“ „опамятатися і виступити з них“. — Для консеквенції анкета повинна була зажадати від редакторів „Нового Часу“ і „Нашого Прапору“, в котрих читаємо про ті резолюції, щоби вони не носили своїх ґазет до цензури. Дальше, повинна була рішити розвязати всі студентські організації, затверджені владою, зажадати від українського громадянства, щоби розвязало „Просвіту“, „Рідну Школу“ і взагалі всі українські інституції бо вони також затверджені владою. І це щойно називалосяб „ґеніяльне потягнення“...

ДО СОЙМУ вплинув законопроект уряду про випущення скарбових бонів на покриття потреб скарбу. Того рода скарбових білетів може бути в обігу найбільше на суму 200 міліонів золотих. Вони мусять бути сплачені найдальше до року. Умовини емісії оповістить міністр скарбу.

В ҐДАНСЬКІМ ПОРТІ Польща збільшила свою портову військову сторожу біля магазинів зброї і военного приладдя. Вся німецька преса сильно атакує Польщу за цей крок.

ПОЛЬСЬКОГО КОНСУЛЯ В КИЇВІ обікрали в зелізниці між Здолбуновом і Варшавою. У скраденій валізі були важні документи. Коло зелізничого тору знайшли покинену валізу, але в ній не було вже деяких документів.

ПОВСТАННЯ В СИБІРІ тревае дальше. Одначе поза СССР виходять про нього лише глухі вісти. Большевики з усіх сил стараються не пускати вістей про повстання за границю.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ Ворошилов на зїзді „колхозних ударників“ сказав: Визначні політичні дїячі Японії та представники военних кол заявили, що війна Японії з СССР можлива і навіть неминуча. Японія не хотіла заключити з СССР договору про ненапад. Тому мусимо пильно берегти нашу границю на Сході. Одначе ми строго зберігаємо політику невмішування в манджурський конфлікт.

МОСКОВСЬКІ „ІЗВЄСТІЯ“ остро напали на Гітлера за його політику супроти СССР, називаючи її безпрограмною. Досі тон совітської преси був супроти Гітлера здержливий.

НОВИЙ РАЙХСТАҐ збереться 3 квітня б. р.

ЧАСТИНУ ДЕПЕШ ЗАҐРАНИЧНИХ КОРЕСПОНДЕНТІВ про вибори до райхстаґу сконфіскувала німецька цензура.

В ОРҐАНІЗАЦІЇ НІМЕЦЬКИХ ЖИДІВ у Берліні переведено ревізію. У висліді мали знайти матеряли, котрі свідчать, що під назвою „Центр. Союзу Німецьких Жидів“ скривалася комунізуюча орґанізація. Вона давала грошеву й ідейну допомогу комунізмові (ПАТ).

„ШІМБУН РЕНҐО“, японська аґенція доносить, що 20 с. м. Японія повідомить секретаріят Союзу Народів про своє виступлення з Союзу.

НОВИНКИ

Два хрести в розрубанім дереві. На Новім Знесінні при вул. Собіського у Львові Жид Шварц має склад дерева і вугля. Там при рубанні дров працює наш робітник Семен Мак. В пятницю 3. с. м. розколов він грубе дерево і крикнув здивований, бо побачив на обох розколених полінах два зовсім тотожні хрести немов відбитий один від другого, тільки ріжної краски, оден темнобрунатний, другий жовтавий. В часі тої знахідки були присутні численні свідки. Вони наперли Жида, щоб ті поліна з хрестами продав тому робітникови, котрий їх відкрив, по ціні дерева, що Жид дійсно зробив. До того робітника почали сходитися хмари народу, а коли поліція забрала оба хрести на IX комісаріят, товпи народу зачали облягати поліцію з домаганням, щоб показала забрані хрести. Тоді поліція звернула ті хрести гр. катол. адміністраторови о. Харині, котрому ті хрести подарував згаданий робітник. Тепер ті хрести знаходяться в нашій церкві на Старім Знесінні, де їх масово оглядають вірні. Неправдиві всі донесення, немовби Церква зарядила якесь спеціяльне посвячення тих хрестів. Церква взагалі обережно відноситься до всяких подібних появ і довго розсліджує справу, заки признає, що є в ній щось надприродне.

Великодні Реколекції для Українського Студенства всіх високих шкіл у Львові будуть відбуватися від неділі, 12. березня ц. р., щодня цілий тиждень о 19. год. в семинарській Церкві св. Духа при вулиці Коперника. — Академічний Душпастир о. др. Н. Конрад.

Українська пяністка п. Надя Біленька гратиме 16 ц. м. у львівськім радіо.

Заг. Збори Українського Технічного Т-ва у Львові відбулися 5. ц. м. Головою Т-ва вибрано вдруге інж. О. Васюту. Ухвалено заложити Промисловий Банк для розбудови українського промислу, зорґанізувати при т-ві Секцію торговельників для розбудови української торговлі, створити окремі Комісії: для приготування 25-літнього ювилею істнування УТТ, для устійнення української технічної термінольоґії, для опрацювання цінника інжинірських робіт. Збори відбулися під знаком поширення та поглиблення праці УТТ.

В Станиславові посвячено дім„ Народної Торговлі“ при вул. Собіського.

В Дрогобиччині внесено 5726 деклярацій за 7643 дітей за українською мовою навчання. Зі всіх 71 громад брало участь в шкільнім плебісциті 45 громад. 12 громад має українські школи.

Українські школи в Раневичах і в Ластівках, пов. Дрогобич, львівська кураторія перемінила на утраквістичні, хоч польських дітей в них тільки по кількоро. Українські родичі внесли відклик до міністерства освіти.

Шкільний плебісцит в Снятинщині переведено в 26 громадах. Внесено 2612 деклярацій за 3716 дітей за українською мовою навчання.

Курс диригентів в Бережанах веде Філія т-ва „Просвіта“. Він потривае 6 тижнів. На курсі є 16 осіб з читалень повіту. Крім спеціяльних предметів викладають також загально-образуючі предмети. Такі курси повинні відбуватися зимою по всіх повітах, бо вони причиняться до піднесення мистецького рівня читальняних хорів.

В Бережанах п. Петро Кизима відкрив українське фризіерське заведення для мужчин і жінок при вул. Потоцького ч. 12.

В Стрию відбулися недавно дві наради майстрів в справі заложення загального цеху українських ремісників з цілого стрийського повіту. Такий цех незабаром повстане.

За приналежність до ОУН і працю в її рядах засудили в Стрию: Гр. Кокиндяка з Грабівця на півтора року вязниці; М. Стефаничина з Тростянця на 2 і пів р.; М. Бутримка на 2 р. з завішенням на 5 літ; С. Демкова, П. Соколика й О. Печара з Бережниці увільнили; Б. Хоминця з Тишівниці засудили на 3 місяці вязниці, котру він вже відсидів в слідстві. Всі підсудні селяни.

Голодівка польських студентів у Львові. 24-ох студентів, увязнених за демонстрації в обороні університетської автономії, зачали в львівській вязниці голодівку.

Львів має около 40,000.000 зол. довгів. З того 30,500.000 зол. довгоі 8,500.000 зол. короткоречинцевих.

З ч. 20 „Нової Зорі“ розішлемо складанки (чеки) Почтової Щадниці і просимо вислати передплату на II. квартал.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

Концерт в память Гетьмана І. Мазепи уладила українська кольонія в Познані.

Українська кольонія в Ченстохові уладила святочну академію в 300-ліття народження Гетьмана Івана Мазепи і в память IV-ого Універсалу, бою під Крутами і траґедії під Базарем. На програму академії складалися: реферат про Гетьмана Мазепу п. С. Шрамченка, промова п. Ст. Паладійчука про IV-ий Універсал та бої під Крутами й Базарем, деклямації п. Гошеватюка про Мазепу та дітей про героїв під Крутами й Базарем. На академію зійшлися ченстохівські Наддніпрянці-еміґранти й Галичани-заточенці.

З Берліна пишуть нам: Т-во „Українська Громада“ в Берліні відбуло загальні збори. Націоналісти хотіли сю орґанізацію опанувати і намагалися переформувати на голову свого берлінського лідера Ріку-Ярого. Одначе гетьманці, щоби не допустити до розбиття української кольонії в Берліні, умовилися з націоналістами, провести на голову невтральну людину о. д-ра Вергуна, гр.-кат. пароха, а на членів управи по 2 націоналістів і гетьманців. Та заг. збори покликавши одноголосно о. Вергуна на голову, на членів управи вибрали двох гетьманців та двох невтральних. Тоді гетьманці, додержуючи умови з націоналістами, не приняли вибору і таким чином дали націоналістам можливість вибору на слідуючих зборах. Заг. Збори не приняли також в члени пп. Сербиненка і Севрюка, про котрих відомо, що вони співробітники радяньофільської пропаґанди. Севрюк це той самий, що як представник Центральної Ради згодився на скреслення в берестейськім договорі зобовязання Австрії виділити Схід. Галичину в окрему автономну провінцію.

В Анґлії застановляються над стабілізацією фунта стерлінґа на теперішнім курсі і над поворотом до паритету золота. У звязку з тим курси акцій копалень золота пішли вгору.

Український кооперативний ресторан у Львові відчинений!

П. Т. Громадянству подаємо до відома, що 1-ший український кооперативний ресторан **„ВІТАМІНА“**

у Львові при вул. Костюшка 3, партер (біля „Народної Гостинниці“)

розпочав з днем 23. лютого 1933, в четвер вранці свою діяльність. Видає знамениті снідання, обіди й вечері по доступних цінах. Харчі свіжі, здорові, приладжені на маслі. Зразкова гигієна. Кухня мясна і яринна під управою першорядного кухаря. ЦІННИК СТРАВ: Обіди з 3-ох страв у великому виборі по 1.20 зол. Вечері від 50 сот. Кава біла і чорна по 35 сот. Чай 25 сот. Печива до обіду і вечері не враховується. — Обіди в абонаменті і для членів кооперативи по 1 зол. — Вельмишановних Громадян прохає відвідувати І-ий український кооперативний ресторан „ВІТАМІНУ“ УПРАВА КООПЕРАТИВИ

Біржі Европи й Америки вже успокоїлися. Амер. доляр скоро відзискує свою попередну вартість. В половині сего тижня за доляр платили вже 8.75 зол., одначе ніхто не хотів по тій ціні доляра продавати.

Долярова паніка на біржах варшавській і львівській вже минула. Польський Банк купував доляри по 8.60 до 8.75. Одначе трансакцій було небагато. Не всі світові біржі нотували доляра.

Берлінська біржа зареаґувала на вислід виборів до райхстаґу звижкою акцій.

Академію в память М. Садовського уладив недавно Союз Українських Журналістів і Письменників в Празі. Голова Союзу проф. Ст. Сірополко виголосив вступне слово, проф. Д. Антонович реферат, актор М. Міленко, спомини зі спільної праці з Садовським в театрі.

„Оссерваторе Романо“ закликає уряди християнських держав не допускати посилок з СССР з новими безбожницькими почтовими значками.

Український Народний Союз у Франції відбув недавно свій перший зїзд в Парижі. Цей Союз заложили тому рік наші еміґранти для ведення культ.-освітної та самодопомогової праці серед своїх та для інформування про Україну чужинців. У зїзді УНС взяло участь 23 представників організацій, членів Союзу. Зі звітів виходить, що організації УНС у Франції ведуть живу працю внутрі і зовні, спираючися тільки на власні сили.

Банк лікарів повстане незабаром у Варшаві.

В Лодзі сильно шириться страйк волоконних робітників. Страйк повстав на тлі спору в справі збірної умови про заробітні платні.

Російського еміґранта увязнила німецька поліція під закидом участи в підпалі райхстаґу.

ГПУ увязнило православного епископа Бережного в Омську під закидом контрреволюційної діяльности. (АТЕ).

Велика повінь навістила середню Анґлію. Сотки родин відтяті від світа. Поживу довозять їм лодками.

Русвелт заявив, що своїми зарядженнями в фінансовій области стремить до як найскорішого упорядкування банкового положення.

Помер Чермак, посадник міста Шікаґа. Його ранив тяжко італійський анархіст Занґара підчас замаху на президента Русвелта. Занґара, засуджений на 120 літ вязниці за поранення 6-ох осіб, стане тепер перед судом за вбийство. Йому загрожує кара смерти.

КІНА

АДРІЯ: Нещасна жінка.
АТЛЯНТИК: Жінка з Монте Карля.
КАСІНО: Син Індії (Рамон Новаро).
КОПЕРНИК: В тіні хреста.
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: На приказ княжни.
ОАЗА: Дівчина з Таґіті.
ПАЛЯС: Угорська любов.
СТИЛЕВЕ: Сальто-Мортале і ревія.
УТІХА: Баль в опері.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

УВАГА! Власники льосів (вартісних паперів)

ДОЛЯРІВОК БУДІВЕЛЬНИХ І ІНВЕСТИЦІЙНИХ (премійок).

За мінімальну річну оплату провіряємо подані нам числа безпосередно **при кождім тягненні в Варшаві.** Про виграну повідомляємо зараз в дни тягнення телеґрафічно. Просимо подати нам у власнім інтересі негайно докладну адресу в цілі одержання безплатного, поучаючого проспекту.

ГОЛОВНА ЦЕНТРАЛЬНА КОНТРОЛЯ льосів і вартісних паперів сп. з о. пор., Варшава, Пружна 14. Телефон: 24412.

Główna Centralna Kontrola Losów i Papierów Wartościowych Sp. z o. o. Warszawa, Próżna 14., tel. 24412. 28

Др. Б. Танне

б. довголітний лікар клініки внутрішних недуг проф. Венкебаха та останньо Серцевої Стації у Відни приймає в хоробах серця та кровоносних судин

у Львові, Хорущина 16

Тель. 15-59. — Елєктрокардіоґрафія

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні

Др. Альбін

ординує від год. 3—5. 22

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.

Лічить рака, який не надається до операції, методою Д-ра Зальцборна.

Певні насіння в першорядним виборі, скроплювачі до дерев і хемікалії до скроплювання по найдешевших цінах поручає фірма

ДР. З. БАХ ЛЬВІВ, РИНОК ЧИСЛО 2 Телефон 67—32.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На весняний і літний сезон. КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

поручає Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 4—? Вибір великий!

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51. Телєфон ч. 60-04. 1

НАСІННЯ

огородові, господарські й насіння квітів, знані зі своєї якости.

поручає ФІРМА

G. FREEGE

ЛЬВІВ, Трибунальська 3, тел. 55-70

Цінники висилає на жадання. 26

Добірний товар! Дешеві ціни!

Свідомий українець, який курить, уживає тільки

ТУТОК і ПАПЕРЦІВ

КАЛИНА

ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі,

бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 82

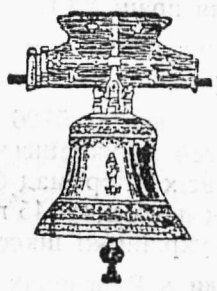

Найбільша в краю фабрика ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В Калуші, Сівецька 15, і в Перемишлі, Красінського 63.

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі. — — ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони, постійно удержує на складі понад сто штук готових дзвонів від 10 до 600 кг. ваги. ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад і вказівок. Ціни приступні. Сплата ратами.

Жадайте оферт та цінників.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 16 березня 1933. Ч. 19 (617).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Гітлєрівська концепція

Українсько-білорусько-литовської держави.

АТЕ доносить з Женеви: Представники Гітлера відбули в Льокарні довірочну нараду з представниками фашистів. З рамени Гітлера виступав фон Розенберґ, начальник заграничної політики в головній кватирі партії Гітлера. Фон Розенберґ се автор концепції федеративної українсько-білорусько-литовської держави. В її склад увійшлиб землі, що належать тепер до Польщі й СССР. На конференції в Льокарні уложено також плян стрічі Гітлера з Мусолінім. На конференції в Льокарні фон Розенберґ узасаднював плян поділу СССР і висунув проект відірвання України від СССР доказуючи, що ліквідація СССР лежить в інтересі не лише Німеччини й Італії, але й цілого цивілізованого світа. Підчас розмов у Льокарні були шеф УВО полк. Коновалець і претендент до гетьманської булави Полтавець-Остряниця. Вони виступали в характері знавців і зложили звіти про політичне положення на Радянській Україні і в Східній Галичині. Містимо сю вістку з публ. обовязку.

Переслідування Жидів в Німеччині

Міністр підбурює. — В жидівські склепи кидають бомби.

ЖАТ (Жидівська Аґенція Телеґрафічна) доносить: Німецький міністр внутрішних справ гітлєрівець Ґерінґ на вічу в Ессені підбурював до активного бойкоту жидівських купців. Говорив м. і. так: Рішучо противлюся тому, щоб уживати поліції до охорони жидівських крамниць. Мусить скінчитися вже раз сваволя, що кождий драб, котрого заскочать при нечесній роботі, зараз кличе поліцію. Поліція має охороняти тільки тих, що чесно торгують а не драбів, лихварів і зрадників. Ми вже від літ заповідали обрахунок зі зрадниками.— Скоро по тій промові міністра надійшли вісти про бомбові замахи на жидівські пекарні і крамниці в Кеніґсберґу, Діссельдорфі, Ґлядсбаху і т. д.

Плян відбудови Австро-Угорщини

„Дейли Геральд“ доносить: Австрія находиться напередодні перевороту. Орґанізує його голова християнсько-суспільної партії канцлер Дольфус і шеф Гаймвери князь Штаремберґ. Ціль державного замаху привернути монархію, щоби не допустити до гітлеризму. Архикнязь Отто Габсбурґ має бути проголошений королем Австрії. Рівночасно також Угорщина призналаби його своїм королем. Таким чином воскреслаби австро-угорська монархія. Все це діється за згодою Мусолінія. В той спосіб Мусоліні хоче зашахувати Малу Антанту. У звязку з тим в політичних кругах Лондону кружляють також поголоски, що Мусоліні не має нічого проти „аншлюсу“ Австрії до Німеччини, про що мав повідомити Гітлера. Потвердження сих вісток ще нема.

Розстріляли Галичанина Палащука (Конара)

Колеґія ГПУ засудила сама без суду 75 обвинуваченых високих урядників з комісаріяту хліборобства СССР, України та Білоруси за саботаж в хліборобстві. З них 35 засуджено на смерть і розстріляно. Між ними розстріляли б. заступника комісаря хліборобства Галичанина Палащука (Конара) та б. заступника комісаря державних лісів Коварського. 40 обвинуваченых засуджено на вязницю від 8—10 літ. Палащука розстріляли за мниме поширювання носатини (!) між кіньми в ціли шкодження СССР. Властиву причину його розстрілу освітлимо в найблищім числі „Н. Зорі“.

Страшний землетрус в Америці

Катастрофа навістила 14 міст Каліфорнії, між ними Лос Енджелос, Голивуд і Лонґ Біч, купелеву кольонію міліонерів. — Тисячі жертв.

З Лос Енджелос через Ню-Йорк доносять: Тут наступив страшний землетрус, котрий тревав три години, навістив 14 міст Каліфорнії та простір 200 миль довготи і 30 ширини. Цілковито або частинно знищені Лос Енджелос, Сан Педро, Вентура, Комптон, Вотс, Голивуд і Лонґ Біч, купелева кольонія міліонерів. Численні будівлі фільмових підприємств зрівнані з землею. В Сан Педрі зруйнована славна бібліотека, котру фундував міліярдер Карнеґі. В Лос Енджелос знищені всі великі готелі. Тисячі людей ранених, сотки убитих.

Змінять всі шкільні підручники

„Ґлос Народу“ ч. 69 доносить: Міністр Освіти видав розпорядок в справі шкільних підручників. На підставі того розпорядку всі шкільні підручники з новим шкільним роком т. зн. від 20 серпня будуть змінені. Які будуть нові підручники, ще не знати. Зголошування нових підручників, які відповідалиби новим програмам ,буде відбуватися до 15 липня бр. (Видно тому що кріза, то ще до того раз по разу змінюють всі підручники...)

Коломия позичає в Союзі Народів

на будову водотягів і каналізації.

„Ґазета Польска“ доносить: Магістрат Коломиї звернувся через Союз Міст до Союза Народів з проханням о позичку на будову водотягів і каналізації. Представник Комісії Публичних Робіт Союза Народів інж. Конопка приїхав до Коломиї з вказівками в тій справі. Прохання пішло до Варшави, відти Союз Міст перешле його до Женеви. Кошторис будови водотягів виносить 2 міл. зол., каналізаційної сіти 3 міл. зол.

Поширюйте католицьку пресу!

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“, у Львові, вул. Руська ч. 20.

Дорогим во Христі вірним

Мир о Господі й Архієрейське Благословення

В честь Христа, нашого Царя, у 1900-ліття установлення Пресвятої Евхаристії й у честь животворної Христової смерти на Голгофті проголосив Святіший Отець Пій XI. 1933 рік — Роком Ювилейним.

Зараз після проголошення того Святого Року постановив Інститут Католицької Акції відсвяткувати його великою всенародною маніфестацією української молоді під кличем: „Українська Молодь Христові“.

Ми Ваші Архипастирі похваляємо постанову відсвяткувати це ювилейне свято Української Молоді, яке має відбутися 6-го і 7-го травня 1933 року, горячо його поручаємо молитвам і старанням всіх Наших Вірних, передовсім ОО. Душпастирів і Катехитів та запрошуємо всіх до участи згідно з програмою Нашого Ділового Комітету. Закликаємо всіх віддати як найбільшу пошану і славу Господеві нашому Ісусові Христові, щоби цим святом виєднати як найбільше благодатей для самих учасників і для цілого нашого Українського Народу.

На щасливий вислід цієї рідкої і спасенної маніфестації уділяємо Вам усім, а нашій Молоді зокрема, Нашого Архієрейського Благословення.

Дано у Львові, Станиславові і Перемишлі. Дня 1. березня 1933. року.

† *Андрей* Митрополит
† *Григорій* Епископ станиславівський
† *Йосафат* Епископ перемиський
† *Іван* Епископ Помічник львівський
† *Йоан* Епископ Помічник станиславівський
† *Григорій* Епископ Помічник перемиський

„БИТЬ СЪ РАЗБОРОМЪ...“

З українських справ: Цікава поява на тлі гетьманського руху.

ЗМІСТ: Католицизм і монархізм. — З історії боротьби між гетьманцями й новозорянами. — Наш погляд на допис в 55 ч. „Діла“. — Пише про те, чого не знає. — Про два щоденники в московській мові: поета Шевченка і гетьмана Скоропадського. — Чому українські гохштаплери ненавидять українську владу більше ніж чужу? — Як дописувач „Діла“ кандидує на гетьмана. — Чорносотенець Денікін, півбольшевик Мілюков і ліберал з „Діла“ згідно виступають проти Гетьмана України. — Ген. Денікін як вождь і як полемість. — Чи проти Гетьмана було на Україні „стихійне повстання“ селян? — Деякі висновки з факту стихійного повстання російських селян проти династії Романових. — Що і чому говорили про Гетьмана на засіданні Центрального Комітету больш. партії? — Таємниця підозрілого допису в „Ділі“. — Нащо і чому „Діло“ містить такі дописи?

В 55 ч. „Д і л а“ появився допис підписаний буквами Як. Т. під глумливим наголовком „Дещо про працю над підношенням приниженого маєстату“. Два останні слова взяті в курячі лапки. Той допис настільки характеристичний для способу думання й поведення українського ліберального інтеліґента, що варт його розібрати й освітлити.

Заки тут розберемо бодай здебільшого те, що в тім дописі нагородив якийсь прихильник ніде на світі неістнуючого „народовластя“, зробимо одно застереження. „Нова Зоря“ се орґан, якого завдання ширити й обстоювати католицький світогляд. Це одинокий світогляд, в якім на основі досвіду двох тисячеліть зрівноважені віра з критицизмом, консерватизм з поступом, синтеза з аналізою на всіх областях людського думання й ділання, між ними й на области політичній. І якраз тому ні оден зі світоглядів людства і ні оден з людських зорґанізованих рухів від староєгипетських часів аж по наші дні не переводив так послідовно боротьби проти деспотизму монархів як се робив світогляд і рух католицький. Та з другої сторони, коли анархія заволоділа людством або поодинокими народами, тоді вироблений католицький світогляд все ставав по стороні твердої влади, навіть тоді, коли вона не була правдиво католицька або й була некатолицька. В відплату за поміч та влада нераз опісля тяжко кривдила католицький рух. Та це ніколи не мало і не матиме глибшого впливу не лише на засади — про се й мови не може бути — але навіть на тактику католиків, бо се тактика від віків випробувана. За короткий час істнування новозорянської ґрупи мала ся ґрупа надзвичайно вперту й остру боротьбу з офіціяльним центром Гетьмана Скоропадського та з краєвою орґанізацією гетьманців, що в тім самім „Ділі“, де тепер на них нападають, остро виступали проти представників нашої ґрупи, пок. проф. С. Томашівського і дра Назарука. Ми, українські зорґанізовані католики думаємо, що се були наші перші але далеко не останні боротьби з українським гетьманським рухом, ведені в імя наших засад і нашого світогляду. Католицький світогляд під політичним оглядом не може „на завше“ вязатися з жадною політичною формою правління, вже тому, що він репрезентант вічного, а всі політичні форми правління се репрезентанти переходячого, хочби те переходяче було навіть і дуже сильне та тревало довгі століття. Стоячи на такім становищі, можемо мати тим яснішу думку і тим свобіднішу можливість її висказу для добра всеї нашої великої числом та нещасної своїм публичним життям української етнографічної маси. А тепер приступаємо до розбору характеристичного допису в „Ділі“.

1) Допис в „Ділі“ зачинається так: „Хоч для відповідальної провідної частини нашого народу по цей бік Збруча, призвичаєної від довгих років до парляментарних форм життя, цілком ясно, який державний устрій після більшовиків повинен повстати на українських землях, що входять нині до СРСР, але поважні дискусії на цю тему, дискусії академічні як по змісті так і по формі, були завжди бажанним. Не того видно хоче малесенька ґрупка еміґрантів, що взялась скрізь за всяку ціну та всякими способами пропаґувати творення монархії на Україні з п. П. Скоропадським як гетьманом на чолі. Акція цієї ґрупи починає розвиватись і в краю“. Зазначивши, що в орґані гетьманців „Хліборобський Шлях“ написано, що гетьманці „весь свій запал, ідеалізм, досвід і знання хочуть віддати важкій консервативній праці над піднесенням зараз приниженого Маєстату Української Нації“, — автор допису в „Ділі“ запитує глумливо: „Чи той маєстат має підносити п. П. Скоропадський, що свій щоденник пише мовою московською? Невже у нікого з панів із „Хліборобського Шляху“ не виринало питання, що це значить?“

З висказів, які ми виняли з того допису й перепечатали тут дрібним друком, виходить, що їх автор не знає навіть того, що монархія зовсім не противна парляментарним формам життя. Бож є всякі монархії та всякі парляментарні форми життя! Як відомо, Гетьман Павло Скоропадський се представник леґального монархізму Великої України. Той український монархізм оснований в життевій практиці на зелізній льоґіці фактів а в теорії — мимо передсмертних скоків хорого Липинського — на його літами глибоко передуманій книзі **„Листи до братів Хліборобів“.** Ту книгу мусить добре знати безумовно кождий Українець, котрий хоче прилюдно виступати як політичний діяч, публіцист чи тільки дискутант, без огляду на те, чи він з монархістами симпатизує чи ворогує. Без знання тої великої праці таксамо не можна між Українцями брати участь у політичній дискусії, як ніде не можна взяти участи в засіданні Академії Наук без знання азбуки. Тимчасом п. Як. Т. очевидно не знає основоположної теорії українського монархізму, а береться поучувати про нього всю суспільність і ще має претенсію до серіозної дискусії! Именно п. Як. Т. не знає, що в цілім нашім політичнім письменстві нема сильнішої противдеспотичної теорії як теорія українського гетьманського монархізму, котрий хоче творити монархію п р а в о в у, законом о б м е ж е н у і законом обмежуючу. Та що на відомих 40 міліонів Українців може знайтися чоловік, котрий не маючи поняття про засади сучасного українського монархістичного руху береться про той рух поучувати всю суспільність, се річ не дуже дивна, бо всякі гохштаплери бувають не тільки в нас але в кождого народу. Одначе яким чином редакція найстаршого українського дневника могла перепустити до друкарні статтю такого неграмотного чоловіка, се вже дивне.

2) Неграмотність пана Як. Т. видніє не тільки з того одного місця. Та неграмотність показується може в ще більшій мірі в його повнім здивування запиті: „Чи той маєстат (української нації) має підносити п. П. Скоропадський, що свій дневник пише мовою московською?“ Припускаємо, що п. Як. Т. навіть коли він у своїм житті займав що найвисше скромне становище „унтера“ або фельдфебля і мав приписану тому степеневи освіту, — таке вражіння викликає його кимсь трохи справлена стаття, — то й тоді мусів дещо чути про одного чоловіка, котрий називався Шевченко. Як може відомо панові Як. Т., Шевченко при всіх його не малих блудах і пороках визначався тим, що силою свого огненного слова високо підніс маєстат української нації. І тойже сам Шевченко писав свій щоденник тільки московською мовою! З того наглядно виходить, що одно другому зовсім не стоїть на заваді і нема чого з тої причини робити верещ на всю Україну. А як уже п. Як. Т. доконче завзявся перед всіми накричати на якогось визначного Українця за писання свого щоденника московською мовою, то річ ясна, що далеко більше можна кричати на свого найбільшого національного поета, котрий до того в своїм рідним домі і селі доволі довго навіть не чув московського слова, ніж на Гетьмана Павла Скоропадського, котрого життєві відносини без його найменшої вини зложилися так, що він у своїм дитячім і молодечім віці довго не чув у к р а ї н с ь к о г о слова, а й опісля не мав змоги опанувати мови своїх батьків настільки, щоб свої найінтимніші думки списувати в тій мові. Та добре, що взагалі їх списує! Коби так і п. Як. Т. списував, нехайби й неграмотно, а щиро, то може бодай наші внуки, як не ми довідалисяб, що його властиво спонукує посилати до „Діла“ такі нісенітниці.

3) З тим щоденником Гетьмана п. Як. Т. ізза його мови ніяким чином не може собі дати ради ні спокою і кричить далі так на всю Україну: „Ця московська мова у щоденнику не випадок! (Повинно бути: припадок, бо „випадок“ має зовсім інакше значіння. З того видно, що „патріот української мови“ тільки на словах такий патріот, але попрацювати, щоб її навчитися, не хоче, зате других вчить.) Ні, кричить далі. Розумів-же п. П. Скоропадський, що щоденник пише для найближчого покоління (Ну, а для дальшого ні? Що за патріотична льоґіка!), для історії. (Значить, що в історії дальших поколінь уже не буде по думці сего нашого ґеніяльного патріота). І хто знає, чи не хотів дати до рук майбутнім моковським істориком зайвий раз аргумент, що — мовляв — *„українци отлічно панімают па русскі (по московському) і что даже гетьман України П. Скоропадський свой дневнік пісал па русскі“*. Все може бути... Так каже п. Як. Т.

А ми перечитавши уважно се місце в його виводах, кажемо на тій основі, що не все може бути: от нпр. рішучо не може бути, аби мав нормальний розум той, хто виписує такі дурниці, що в них більше нонсенсів ніж речень. Бож не в тім річ „хто знає“, а в тім, чи шановний автор знає те, про що пише, а як не знає, то не повинен писати. А далі коли аргумент з московською мовою для московських істориків „зайвий“, то прецінь навіть дитина зрозуміла би, що нема про що говорити. І т. д. Що висказ то комічний нонсенс, питомий зрештою всім неграмотним, котрі хочуть учити грамотности других. Та горе не в тім, що такі типи лучаються, а в тім, що мимо їх очевидної неграмотности дістають місце в нашій і без того нещасній пресі тай можуть сіяти і скріпляти і без того страшний хаос.

Замість давати публиці здоровий корм духовий, дається їй хаос, повний ложі і демаґоґії. Возьмім в даним випадку справу уживання чужої мови і чужих людей будівничими української держави. Щоби з тої причини счиняти крик і кидати на всі боки підозріннями, на те треба бути або чоловіком крайної умової тупости або удавати темного невіжу в темних і нікому невідомих цілях. Людина вживає такої мови, яку вміє. В часі будови української держави солідно для неї працювали, кров свою проливали і навіть життя своє для неї жертвували численні благородні чужинці, котрі ні словечка не вміли по українськи. А в тім самім часі було богато таких Українців, котрі дуже пискато і проречисто гово-

рили по українськи але не робили для тої своєї України нічого більше понад безсоромне обкрадування обозів її війська в запіллі, з чого дехто спритніший і досі вигідно живе собі за кордоном, час до часу з укриття анонімно кидаючи грязюкою на тих своїх природних противників, що для тої України все майно своє стратили і здоровля та життя своє наразили. Таких типів у переломових часах лучається богато. Вони дуже бояться, щоб до влади на українській землі не дійшли чисті особистости й чинники, бо знають, що ті прослідилиб їх лукаві вчинки далеко лучше ніж найостріша чужа влада.

А що до уживання чужих людей і то навіть з ворожого оточення до будови держав нових або на нових основах, то се річ просто необхідна. Кождий освічений чоловік знає, що нпр. у старім Римі ще в якого півтора століття після приняття християнства цісарем Константином високі урядники були погани, бо християнські родини ще не могли давати державі потрібну їй скількість кваліфікованих сил. А українські тупаки чи демагоги вже поверх 15 літ не перестають лаяти українського гетьмана за те, що обнявши владу над Україною, котра сотки літ не мала своєї школи, до 24 годин не вилупав собі з пальця десяток тисячів урядників, потрібних до правління великим краєм, урядників, які вмілиб говорити українською літературною мовою... І лають чоловіка за те, що не зробив чуда, якого не міг зробити також Богдан, котрий у боротьбі з Польщею клав на найвисші становища — польську шляхту, польського походження по батьку й по матери як прим. Станіслава Мрозовіцкого.

4) Далі п. Як. Т. пише так:

„Нема сумніву, що якби п. Скоропадський почував себе українським монархом, то не міг би він в одному місці своєї розмови з управителем канцелярії голови ради міністрів Мадярщини висловитись так (цитую за щоденником п. Скоропадського): „именно об етіх організаціях я только что вам докладивал“.

З того виходилоб, що п. Як. Т. „тоже монархіст“, але то такий сутий і маститий монархіст, що для нього спосіб вислову Гетьмана Павла про себе самого за мало монархічний! Ось тобі на!... Гетьман Скоропадський — так навчає в „Ділі“ 40-міліонову націю п. Як. Т. — просто образив українську націю а саме в той єхидний спосіб, що замість про себе самого написати нпр. так: „Мое Величество було ласкаве поінформувати управителя канцелярії“... написав просто: „я докладивал“ тай ще до того „я“ малою буквою! З обурення п. Як. Т. виразно лунає крик серця: „Гей, люди добрі, Українці справедливі, таж подумайте тільки хвилинку-дві, чи я не бувби лучший гетьман ніж Скоропадський! Бо дежби я про себе малою буквою писав тай ще до того про свою особу вживав такого слова як „докладивал“!..“ А що п. Як. Т. не ласкав поучити наш бідний нарід і не менше бідну інтеліґенцію, що саме значить слово „докладивал“ і коли та кому його вільно вживати, щоб не образити 40-міліонову націю, отже треба се за того кандидата в гетьмани зробити — просто для докладности. Російські слова „доклад“, „докладивать“ значить те саме що „реферат“, „реферувати“, „звіт“, „справоздання“ і т. п. Нема ніякого сумніву, що навіть коли король Великої Британії або цісар Японії говорить з ким небудь нпр. з чужим представником чи зі своїм власним фірманом, про справу, якої той не знає, то наперед мусить йому ту справу хочби найкоротше зреферувати („докладивать“), бо без того не може висказати своєї волі чи свого погляду в тій справі, хіба що справа така нескомпліцована як нпр. запряження коней на 5-ту годину по полудні. Та справи скомпліковані, державної натури, про які в даним разі розходиться, майже все вимагають референдування тому, хто чогось в тих справах не знає. Від сего правила льоґіки не увільняють ні найбільшого політика, ні наймогутнішого монарха. А виїмково можуть увільнити хіба такого українського дискутанта, якому вже ніхто не дивується .Та се діється зі спеціяльних причин.

5) Далі п. Як. Т. пише таке: „Шкода, яку приносить акція прихильників п. Скоропадського за кордоном , велика. Не повертаючись (що за чудова українська мова у п. Як. Т.!) до того, що вже було в „Ділі“ (а що очевидно походило з того саміського жерела, бо одно до другого подібне як дві каплини води) приглянмося, які негативні наслідки може дати неправдива, побудована на возвеличуванні б. гетьмана Скоропадського, пропаганда серед чужинців.“

Ну й тепер показує Українцям тих достойних чужинців, обурених на гетьмана Скоропадського. Найперше, каже, заговорив — ґенерал Денікін в ґазеті „Последнія Новості“ ч. 4277. Господи, що за компанія! Крайний реакціонер-чорносотенець Денікін пише в орґані Мілюкова, котрий недавно відбув еволюцію майже до півбольшевизму! Мабуть всі люди, що були на Україні в часі коли там бушував Денікін, не припускали, щоб той чоловік мав ще чоло виступати прилюдно в політичних справах. А не припускали тому, бо той чоловік має на своїй совісти страшну руїну не тільки України але й своєї рідної Московщини. Тож головно йому має „завдячувати“ своє небувале спустошення вся східна Европа і вся північна Азія, бо він замість всі свої сили пхнути якнайскорше проти большевиків, котрі вже задихалися, займався з шовінізму завойовуванням України і напирав на хору на тиф Галицьку Армію... Се й було головною причиною того, що большевики мали час і змогу прийти до себе і поконати всіх своїх противників з ґен. Денікіном включно й відтак розпочати страшну руїну. Отже дуже цікаво довідатися, що зволили написати Їх Превосходительство ґенерал Денікін проти гетьмана України такого, що се сподобалося не тільки таємничому панові Як. Т. але навіть Хв. Редакції найстаршого українського дневника до тої міри, що вона пустила ті виводи без найменшої замітки від себе. Пан Як. Т. передає се так:

Пригадуючи карательні експедиції, реквізиції та стихійні повстання українських селян за фатального гетьманування п. Скоропадського, ґен. Денікін чорним на білому доказує, що гетьман Скоропадський ні одного дня не бився з більшовиками тай що повалили його не більшовики, а саміж таки Українці. Щож це за нарід в уяві чужинця, що зовсім недавно „вибрав“ собі гетьмана а потім так нагло його скинув?

Спосіб передавання нападів ґен. Денікіна на Гетьмана Скоропадського прекрасно свідчить про неграмотність і злобу пана Як. Т. Бо пречінь трудно припустити, щоб ґен. Денікін, завзятий ворог України, називав гетьманування Гетьмана Павла зі свого становища „фатальним“, представляючи його рівночасно як причину „стихійних“ повстань українських селян, або щоби ґен. Денікін був настільки необізнений, щоби в такий спосіб протиставляти поняття „большевики“ поняттю „Українці“, коли сегодня навіть пересічно інтеліґентний „унтер“ знає, що є й большевики Українці, Поляки, Німці, Анґлійці і т .д.

Та ми не маємо в руках оригіналу, отже не виключаємо й того, що їх Превосходительство точно таксамо розуміються на політиці як розумілися на успішнім веденні страшної горожанської війни. Щодо реквізицій то просто смішно говорити, коли читати, як над ними бідкається той сам наїздник, котрого пяна і здеморалізована офіцерня грабила аж до нага український нарід. Щодо карательних експедицій то їх провокували власне всякого рода праві або ліві вороги Гетьманської леґальної влади на Україні, а тим „аргументом“ агітують досі або люди слабоумні, котрі ще не вспіли зоріентуватися в чім річ, або ріжного рода провокатори та свідомі вороги української державности.

6) Справа т. зв. стихійних (себто масових, елементарних) повстань українських селян проти українського Гетьмана вимагає окремого освітлення. Передовсім такий аргумент дурний і дивний особливо тоді, коли його вживає російський монархіст, котрий не хоче зречися претенсій до повороту царської влади в Росії. Атже ніде на світі селянство так стихійно не повстало проти монарха і монархічної влади як власне в корінній Росії. Отже чому ґен. Денікін з того приводу не зголосився в члени котроїнебудь з російських республиканських партій? А факт, що російське селянство піднялося стихійно проти своєї російської монархічної влади по трох століттях володіння одної тільки династії Романових не рахуючи цілого ряду століть правління попередних російських монархів, свідчить тільки про крайну нездарність представників тої російської монархічної влади, між ними розуміється й самого ґенерала Денікіна. А повстання українських селян проти українського Гетьмана навіть якби було стихійне, то не булоб доказом нездарности Гетьманської влади власне тому що та влада ще не мала часу устійнитися, вона була щойно в початках орґанізування власної армії. Одначе се ложнемовби на Україні було стихійне повстання українського селянства проти Гетьмана Скоропадського. Про те повстання істнують докладні спомини м. і. учасника того повстання, д-ра Осипа Назарука, спомини писані в часі коли їх автор ще оправдував нерозважну участь Галичан у тім повстанні. Отже в тім часі він певно не зменшував „стихійної“ участи селянства в тім повстанні. Тимчасом з його спомінів виходить, що селян, котрих зорґанізували і кинули проти гетьманського тоді Киева, було около 100.000 тай ті булиб не йшли до наступу якби не рвав їх з собою запал несвідомих справи галицьких військових частин. Та що взагалі значить 100.000 супроти міліонів українських селян? І якже при такій цифрі можна говорити про „стихійність“ повстання українських селян? Стихійне повстання українських селян було, але не проти Гетьмана України Скоропадського, тільки проти її наїздника Денікіна, котрий про се благорозумно мовчить таксамо як його приятелі. І можна напевно сказати, що і вдруге піднялосяб там стихійне повстання, якби так ґен. Денікін вдруге якимсь чудом з військом заблукав на нашу землю. Та ледви чи ще знайшлосяб хоч десять аж таких тупих умом хахлів, котрі ще й тепер підіймалиб повстання проти свого леґального Гетьмана Павла, якби він тепер вдруге підняв знак гетьманської влади на Україні.

7) Далі пише п. Як. Т. таке:

„По Денікінові озвався нинішний московський ґенерал-ґубернатор на Україні тов. Петровський. На одному із засідань останної сесії ВЦК-у він у дуже легковажній і жартобливій формі (що особливо тішить пана Як. Т.) говорив про заїхання (!) п. Скоропадського на престол України на підставі інформацій певно „Те Інвестіґейтора“ (вперше читачів п. Як. Т. так рішучо якби був також аґентом тов. Петровського) Чи так бояться справді більшовики п. Скоропадського, що згадують про нього аж на засіданні ВЦК-у? питав п. Як. Т. і відповідає: „Ні тай ще раз ні! Це тільки маневр, щоби залякати підяремних Українців“.....

Запитуємо пана Як. Т.: І чимже тих Українців можна ще налякати? Таж большевики розстрілюють їх так масово, як того не робив іще жаден уряд на

українських землях від шолудивого Буняка почавши. Таж висилають їх так масово на вічну прохолоду в Сибір і на Соловецькі Острови з жінками і дітьми, що навіть татарський ясир був свого часу лучший, бо тоді гнали Українців бодай в тепліші краї. Таж відібрали вже в українського селянства не тільки ту земельку, яку воно силою забрало в панів, але й ту, яку селяни передтим посідали так, що вони не мають вже буквально ніякої землі і поставали голодними наймитами на державних фільварках, де їх розстрілюють навіть за крадіж пригорщі зерна, чого не робили навіть найтвердші серцем египетські й асирійські держителі невольників. Отже чогож український нарід мавби боятися свого Гетьмана? Навіть тоді якби гетьманська влада не признала, що вільно чужу землю брати „забездурно“, ще скориставби наш селянин, бо відзискавби свою власну землю й одержавби можливість набувати правно панську землю, а жаден селянин на світі нічого більше не хоче. Отже абсолютно не знати, чого український селянин мавби боятися повороту влади українського Гетьмана.

Та можна додуматися, чого так дуже боїться повороту гетьманської влади т о г о р о д а і н т е л і ґ е н т, що п. Як. Т. Він пише при кінці своєї статті так:

„На Україні ще дуже памятають про Скоропадського і знають, що на Україну він прийшовби з тим, щоб „біть без разбора“.

В отсім реченні міститься в с я т а й н а цілого допису, тільки треба те речення відповідно відчитати, зі знанням душі українського, в усіх справах на скрізь ліберального інтеліґента, котрий у своїй забреханості ніколи не скаже правди звичайним, простим способом але коли її вже каже, то все на виворіть. Отже наш ліберальний інтеліґент дуже боїться гетьманської влади, розуміється не задля селянства, а задля себе. А боїться той інтеліґент не того, що ся влада може бити б е з р о з б о р у, тільки якраз навпаки: він найбільше боїться того, що гетьманська влада може бити з р о з б о р о м. І власне се його найгірше страшить! Бо якби та влада вернувши на Україну зачала бити „без розбору“, то річ ясна, що в суматосі, яка з такого безглуздя мусілаб вийти, найлекше булоб укритися власне тим типам, що булиб найбільше обтяжені найгіршими злочинами приватної й публичної натури, злочинами поповненими в краю і за границею. Власне тоді наставби рай для всяких злочинців. Тоді булоб дуже легко висмикнутися від належної кари на примір чужому шпіонови, котрий в цілі видурювання більшої платні від чужої держави зачинає вдавати „українського політика“, а найвищим підсуває „думку“, що мовляв „може навіть на гетьмана буду кандидувати“. А хто сам хоче „кандидувати“ на гетьмана а властиво скріпити підставу свого гохштаплерства, той мусить передовсім обкидати трязюкою правдивого Г е т ь м а н а України, котрого рід вже правив тою країною в найтяжшім часі її історії й котрий сам правив тою землею, вирвавши владу над нею напів збожеволілим аґітаторам, очевидно ще гіршим ніж большевики, бо большевики хоч мають практику життя. І тому неправду пише також ґен. Денікін, котрий каже в органі Мілюкова, що Гетьман Скоропадський ні одної днини не не боровся з большевиками. Тимчасом Гетьман Павло весь час боровся з такими большевицькими доктринерами, що большевики теперішні пани України у своїм доктринерстві се ще розсудні люди в порівнанні з тими, яких поборював Гетьман. Зрештою преціньі московські большевики ужили вище описаних доктринерів до боротьби проти Гетьмана Скоропадського, що вже загально відомо. І можна тільки дивуватися, що ґен. Денікін до сеї пори не знає того.

В часі коли в Европі й Азії зачинає щораз більше кріпшати поворотна филя монархізму се річ політично дуже невказана ослаблювати повагу одинокого можливого представника велико українського леґального монархізму. Атже се хіба ясне і зовсім певне, що про тих, котрі роблять се з наївности, для власної пустої амбіції або для грошей, ніхто і нігде не буде ніколи говорити як про претендентів до української влади, не буде говорити навіть з таким „легковажением“ і з таким страхом як говорять большевики на засіданні Центрального Комітету своєї партії. А деклямація про небувалу свідомість „народної тущі“ також не заступить Україні кристалізаційної точки тамошньої державної влади. Отже чи се розумно плювати в керницю, з котрої ще воду можна пити? На що і чому „Діло“ містить такі підозрілі дописи, що хаотизують публичну думку? Дійсно, трудно на се відповісти.

А. Ч.

Найзнаменитші тутки в новім опакуванні

ПРІМА АІДА (PRIMA AIDA)

150 ШТУК --- 35 СОТ.

Сокільський Вечір

В 300-ліття уродин Гетьмана І. Мазепи у Львові.

Т-во „Сокіл-Батько“ у Львові уладило руханково-вокальний вечір в память 300-ліття уродин Гетьмана Івана Мазепи в салі Театру Ріжнородностей (Нар. Дому). Наперед відбувся перегляд вправляючих. Під звуки бадьорого маршу передефілювали стрункім кроком побратими, посестри та доріст, разом около 50 осіб. Відтак д-р М. Волошин виголосив вступне слово. Промовець зібрав коротко заслуги Гетьмана Мазепи та вказав, що українське сокільство виповняє його заповіти.

Девять побратимів під проводом п. М. Тріля виконало справно трудні але ефектовні вправи вільноруч. Мужеський хор під проводом п. В. Осташевського відспівав удатно: „Засяло сонце“ І. Неділського та „Ой наїхали вози“ Д. Котка. Вправи на коні побратимів тривали трохи задовго й були одноманітні. Коли 9 людей робить по черзі ті самі вправи, то вони мусять перестати цікавити публіку. Що іншого, коли се діється на площі, що іншого, коли на сцені. Найкращою точкою був „Спорт в образах“. Посестри представили мальовничо майже всі роди спорту в дуже помислових сценах. По перерві посестри й доріст виконали вязанку національних танців: коломийка, козачок, гопак, „Катерина“. запорожський козак, аркан і журавель. Маленька пара, хлопчик і дівчинка відтанцювали з життям козачка, за що зібрали бурю оплесків та мусіли танцювати ще раз. Ся вязанка танців хоч і дуже гарних тривала доброї пів години та зачала вже мучити не тільки виконавців, але й глядачів. Вправи 9 посестер кружками випали з виїмком одної вдоволяючо. Вправи побратимів на поручах мали ті самі хиби, що й вправи на коні. П. О. Согорівна (сопран) і п. З. Гумецький (барітон) відспівали дві пісні Я. Ярославенка: „Сонце заходить“ і „Ой не сійтеся сніги“ при фортепяновім супроводі самого композитора. Металічний голос п. Согорівної корисно відріжнявся від трохи глухого хоч і добре вишколеного голосу п. Гумецького. Одну з красших точок становили дуже помислові та трудні вежі побратимів на обручі. Мужеський хор відспівав ще дві пісні: „Тим, що впали“ Ф. Колесси та „Зруйнування Січи“ Д. Котка. Обі пісні виконано справді по мистецьки, бездоганно. Хор п. Осташевського, що виступав в народних строях, має 18 молодих, свіжих голосів, добре здисциплінованих. Він належить безперечно до найкращих наших хорів в Галичині. На закінчення хор відспівав бадьорий сокільський гимн. — Вечір тривав рішучо задовго, бо аж три години. Мимо симпатій якими тішиться у нас т-во „Сокіл-Батько“, на салі було богато порожних місць. Такі руханкові пописи мабуть краще уладжувати в неділю в полудне, бо тоді прийшлоб на них більше молоді. — І. Д.

Присилайте передплату!

Дивна поява

„Виленське Слово“ в ч. 52 с. р. з обуренням підчеркнуло, що о. Ступак в 11 ч. „Н. Зорі“ назвав обкрадання і грабування катол. святинь на Лемківщині властивим словом „діявольська акція, діявольське діло“. Автор статті зганий зі своїх праць, солідний польськ. письменник, п. Харкевич так загубився в нетрах політики, що аж бере в оборону православних, не з мотиву християнської любови, лише з мотиву політичного. Боронить їх перед унійною акцією, а хотівби ту акцію унійну повести по знаній рецепті виленського „Слова“, на користь польського елементу. Шан. п. професор гіршиться, що вичитав в „Н. Зорі“ статтю о. Ступака, де той катол. священик пишучи про крадіж і вломи православних в наших уніятських церквах, назвав ті вломи і крадіжи з церкви—отже с в я т о т а т с т в о, дійсно властивим йому назвиськом: діявольське діло. Спитаємо п. Харкевича, як він назвавби святотатство з катол. к о с т е л а, чи не так само „дзелем дябельскем“. Бо певно, що не було се Боже діло і не від Бога дістали думки ті люди, що крали в церкві і ломили церковні замки та ховали крадені річи. У св. Письмі, в 3. главі стих 15, листу св. Якова є отсі слова про таку саму злодійську мудрість своєчасних схизматиків: „Не будьте лгунами проти правди. Бо ся мудрість не сходить згори а вона земська, змислова, діявольска“. Що більше: Св. Письмо називає не тільки злі вчинки дівольськими, але навіть тих, що допускаються таких діл називає діявольськими. Ось прошу заглянути до III. Книги Царств гл. XXI. стих 13, там є такі слова, наводжу лат. текст Вульґати більше зрозумілий п. Харкевичови: „Et adduxerunt duobus viris filiis diaboli, fecerunt eos sedere contra eum; at illi, scilicet ut viri diabolici, dixerunt contra eum testimonium coram multitudine“. Так говорить св. Письмо, а ви, п. професоре, дивуєтеся, що о. Ступак назвав зле діло діявольським і гіршитеся, і пишете: „так пшемавяйом ксенжа католіцци“.

Так, саме тому, що то „ксенжа католіцци“ — вони так промовляють, бо інакше не можуть. Вартоби нераз прочитати який уступ зі св. Письма, а булаб більша користь для правди і не виступалобся в оборонї православних злодіїв.

о. М. К.

Паніка серед Жидів в Німеччині

З Берліна доносять: Гітлерівське правительство розпочало офіційний „протижидівський курс“. Масово усувають Жидів-урядників з німецького радія. Це має бути кличем до „очищування німецьких урядів з чужорасових елементів“. У всіх німецьких містах росте скількість нападів на Жидів. Що хвилі чути на вулиці викрикування „Юден геравс“. Це гітлерівські боївкарі „витають“ так кождого прохожого, що має жидівський вигляд. Рівнобіжно з тим йдуть урядові репресії проти жидівських інституцій. Їх замикається за найменшу дрібницю. Протижидівські виступи в декотрих містах переходять у погроми. Це викликує паніку серед Жидів. Погромова атмосфера змушує Жидів масово втікати з Німеччини. Поїзди до Франції та Швайцарії переповнені втікачами. Вони бояться масової різні.

Демагогія на всі Фронти

Під таким заголовком появилася в 62 ч. „Діла“ стаття про галицьких радикалів, в котрій м. і. написано: ...„Займатися з успіхом демагогією нині вже важче ніж було раніше. Монополь демагогії втрачений безповоротно. З одного боку появилися комуністи, з другого туррапатріоти (очевидно натяк на ундівську групку з „Нового Часу“, „Нашого Прапора“ і „Комара“), й обидва ці табори почали суперничати з радикалами в доборі демагогічних засобів громадянської боротьби. Щоби витримати „конкуренцію“ і не пустити з рук традицією освяченої пальми першенства, виспеціялізувалися галицькі радикали в таких штуках, що маємо нині видовище гідне богів“. Далі передовик з „Діла“ виказує на прикладах демагогію радикалів і каже про них: „Однак на ділі се найбільше угодовецька партія, яка хіба тільки може рівнатися з Уканапою“. І далі каже „Діло“ про радикалів: „це ультра-льояльна польсько-державницька партія“. — І тут зачинається демагогія „Діла“. Бо нема в цілім УНДІ ні одного члена, котрий не знавби, що УНДО аж палиться до угоди, але рішаючі в Польщі круги не хочуть з ним про се поважно говорити. Щодо УКНП то вона все стояла на ясній, отвертім становищі національно-територіяльної автономії при Польщі, а „Діло“ з початку коли ще в тій справі можна було щось осягнути, уважало домагання автономії злочином і мішало нас за те з болотом, а коли минула догідна пора, зачало зітхати до автономії, робити ріжні компромітуючі кроки (пригадуємо нпр. 10 понижаючих статтей п. Кедрина по пацифікації) і рівночасно дурили власний нарід, що нема на світі такої непримиримої партії як їх і що вони уважають льояльність для держави, в котрій живуть, за щось таке огидне, що се можна хіба в формі найгіршого закиду кинути на партійного противника (як се й роблять в обговорюваній статті). Річ ясна, що виховувати свій нарід в атмосфері такого крутійства се далеко гірший гріх від політичних гріхів радикалів, а гірший тому бо вплив радикалів менший і не вони репрезентують політику нашого народу. В атмосфері політичної демагогії губило „Діло“ нераз навіть розуміння того, що ізза його старости в цілім світі дивляться на нього як на перший репрезентативний орган нашої нації та містить такі нерозумні, демагогічні й нікому непотрібні річи як та, котру ми для зілюстрування наших відносин розбираємо в сім числі „Нової Зорі“ у статті „Бить съ разборомъ“.

Маніфест президента Америки

Президент Америки Русвелт звернувся до конґресу з маніфестом. В нім пише: Правительство мусіло інтервенювати, щоб запевнити вкладчикам у банках Америки безпеку їх ощадностей й інтереси всего народу. Перше наше завдання оперти банки на здорових основах. Це буде вступ до дальшого законодавства, зверненого проти спекуляції фондами вкладчиків і проти надужування їх довіря. Щоби це осягнути звертаюся до конґресу за негайним ухваленням законів про контролю державної влади над банками. Домагаюся також ухвалення поправок до закона про федеральну резерву, щоби могти випускати додаткові обігові середники, належно заґарантсвані. — Американська опінія приняла акцію Русвелта з признанням. Натомість банкові й біржеві сфери сильно занепокоені тою акцією Русвелта. Міжнародний капітал з Вол Стріту напружує всі сили, щоби спаралїжувати акцію Русвелта.

Зелізничі знижки для шк. молоді

Від 1 квітня ц. р. увійдуть в життя нові зелізничі полекші для шкільної молоді. Посвідки шкільної влади управнюють до необмеженої їзди по ціні зниженій до 50 проц. в часі означенім на посвідках. Дотеперішні шк. посвідки управнювали тільки до одноразового переїзду туди і назад між двома стаціями. Нові посвідки видаватимуть шкільні заведення цілий рік без огляду на ціль подорожи. Для збірних прогульок, найменше 8 осіб, призначено знижку 75 процент.

Проєкт Північної Антанти

В її склад входилиби: Польща, Швеція, Данія, Фінляндія, Естонія, Лотва і Литва.

„Курєр Варшавскі“ доносить з Берліна: Велике зацікавлення викликав тут представлений у шведському парляменті проєкт посла Ліндгаґена утворення „Північної Антанти“. В її склад входилиби Польща, Швеція, Данія, Фінляндія, Естонія, Лотва і Литва. Досі сему проєктові ставила перешкоди Литва своїми претенсіями до Вильна. Тепер навіть Литва більше схильна до полагоди свого спору з Польщею. Польща хоч офіційно мовчить, то неурядово працює всею силою пари над здійсненням того проєкту. Вона в тім найбільше зацікавлена. Польща дісталаб не лише новий доступ до моря в Клайпеді, але й окружилаби Східну Прусію. В тій справі Польща веде в балтійських державах сильну пропаґанду. Все залежатиме від становища Литви, котра все ще більше тяготить до Німеччини ніж до балтійських держав і Польщі. В Німеччині побоюються можливости порозуміння Польщі з Литвою. Одначе з другої сторони висловлюють там надію, що Польща дістаючи другий морський порт, лекше зречеться свого теперішнього доступу до моря.

Маленький фейлетон

Про варення харчів

В повоєнних роках пишеться в пресі чимало про те, що через варення й заморожування харчів, тратять вони богато на поживній вартости. Богато лікарів і гіґієністів стало заохочувати до їдження якнайбільше харчів або в зовсім неваренім стані, або домішувати до варених страв конче сирі харчі. Двох німецьких дослідників, А. Шойнерт і К. Венус, зі звіринно-фізіольоґічного інституту липського університету зацікавилися цим дуже важним питанням. Їх проби виказали, що погляд, будьтоби мясо тратило на вартости через варення, або через те, що його заморозиться довгий час, зовсім не відповідає правді. Проби свої перевели на щурах, бо щурі мають переміну матерії дуже подібну до переміни матерії людського орґанізму. На щурах перевели дослідники цілий ряд годівельних і розплідних експериментів, яким з наукового боку не можна нічого закинути. Експерименти Шойнерта й Венуса виказали, що варене й заморожене мясо зовсім не уступає щодо своєї поживної вартости свіжому мясові.

У свобідно правлених краях Европи політики й державні мужі се не спеціялісти. Се універсальні уми, або бодай повинні ними бути. Якже часто при мені нпр. Бальфур сміявся з „авторитетів“... Що до мене, то я як міністер заграничних справ мусів часто в практиці забувати, що я був фаховим дипльоматом: бо за богато фахового знання перешкоджувало мені зразу... (Карло Сфорца).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Заходом Марійського Товариства Пань під покровом Пречистої Діви Непорочно Зачатої відбудуться Реколекції для Пань в семинарицькій церкві у Львові, вул. Коперника ч. 36 в днях 20 (понеділок) до 26-ого березня с. р. Слідуючий порядок: Кожного дня о год. 5-ій пополудни наука, по науці суплікація. 25 (субота) о год 3-ій Сповідь. 26. (неділя) о год. 8-ій Торжественна Служба Божа, на котрій відбудеться спільне св. Причастія і закінчення реколекцій.

Загальні Збори Марійського Товариства Пань у Львові відбулися 7 лютого 1933 р. Збори відкрив і проводив ними провідник Т-ва о. Й. Сеньківський ЧСВВ. Програму Зборів виповнили: відкриття зборів, звіти з діяльности Т-ва й поодиноких його Секцій та вибір кількох членів Виділу на місце вибувших. В останнім діловім році (9. II. 1932—7. II. 1933) відбулося в Т-ві 8 конференцій, кождого місяця правилася Служба Божа в намірені Т-ва, в дні Пресв. Евхаристії і Йордану взяло Т-во корпоративну участь у церковнім поході. Заходом Т-ва відбулися між 4 і 10 квітня 1932 р. великопісні реколекції, з яких користало поверх 300 пань. В днях 25 і 26 червня відбулося паломництво до Гошова. З рамени Евхаристійної Секції уряджено 4 конференції. Добродійна Секція розділила допомоги між 42 особи; з них 24 одержували щомісячні допомоги, 18 — одноразові. На фонди сеї Секції зложилися: підмога Ординаріяту в сумі 250 зол., гроші з пригідних збірок у Т-ві та систематичних збірок на книжочки між членками, знайомими й прихильницями Т-ва. Цілю Місійної Секції — ширити в суспільности місійну ідею та помагати місіонарам молитвою й жертвою. Крім трьох згаданих Секцій є в Т-ві ще три інші, які повстали в останнім році, а саме: Рефератова, Секція Евх. Круціяти Діточої і Шпитальна. Заходом Рефератової Секції відбулося у Т-ві 10 рефератів. Секція Евх. Діточої Круціяти гуртує малих дітей від 7 до 14 літ і має на меті серед дітей розбудити любов до Евхаристійного Христа. Секція має покищо 40 малих членів і відбуває сходини що 2 тижні. Шпитальна Секція, яка разом з кількома Панями з Союза Українок та кількома Панами зпоза обох згаданих Товариств творить т. зв. Шпитальний Комітет, займається відвідуванням хорих у шпиталях та по змозі помагає їм грішми, одягом і т. д. Бібліотека Т-ва має 358 книжок, діточа 71 томів.

Ювілейний рік. „З Ватиканського узгіря глядить Батько християнства на всі народи землі. Подібно як Божественний Учитель Він милосердиться над людьми бачучи злидні, що пригнічують їх, і подібно як Учитель хотівби покріпити їх щоби не знемоглися в дорозі. В тім дусі, що згідний з духом Христа, виголосив Св. Отець різдвяну промову в прияві Колеґії Кардиналів, звернувши її до цілого світа“ (Нюйоркська „Америка“).

Дуже врочисто відсвятковано 11-ту річницю Понтифікату Пія XI. у Вашинґтоні. На Службі Божій були представники держав, америк. сенатори й посли, члени Найвищого Трибуналу, урядники: міністерств, війська й маринарки, представники ріжних університетів і інших установ. На обіді в Делеґата були кардинал Доґерті, 1 архиєп., 5 чужих державних представників, 3 сенатори, адмірал Бебай і богато інших.

В Парижі відбувся конґрес катол. французьких інжинерів.

Анґлійські Редемптористи відсвяткували недавно 200-ліття заложення свойого Зґромадження.

СТОРІНКА СТАТИСТИКИ

Кілько є всіх Українців?

На основі найновішого обчисления.

В третім томі „Записок Українського Наукового Інституту в Берліні“, напечатана між ін. дуже цікава і цінна статистична праця п. С. Володимирова про число українського населення на світі.*) Тому що та праця се найновіше обчислення скількости всіх Українців, подаємо тут з неї що найважніше:

На вступі автор говорить коротко про труднощі, які зустрічає обчислювання дійсної скількости Українців. Ті труднощі троякі: 1) фальшування підчас переписів населення в державах, в яких живуть Українці, в користь пануючих народів; 2) національна несвідомість українського населення, яке часто само подає свою національність невірно; 3) записування Українців в ріжних державах не по національности, а по державній приналежности. Тому число Українців, одержане на основі таких обчислень, се мінімальне число. Зрештою точного обчислення свого населення не мають навіть Німці, яких число ріжні німецькі статистики подають ріжно.

Простір, який займає українське населення, виносить 739.162 кв. кілометрів. В порівнанню з простором держав Европи той простір стоїть на другім місци, безпосередно після европейської частини СССР, як се показує слідуюче зіставлення:

Европа	10,066.000	кв. км.
Европейська часть СССР	4,701.114	„ „
Українська територія	739.162	„ „
Франція	550.986	„ „
Еспанія	505.208	„ „
Німеччина	470.677	„ „
Швеція	448.460	„ „

Отже українська етнографічна територія більша ніж простір Польщі й Ромунії, взятий разом, також більша, ніж взяті разом европейські простори Анґлії, Італії, Бельґії, Голяндії, Данії і Швайцарії.

Держава, яка обіймалаби всю українську етнографічну теригорію, займалаб числом населення третє місце в Европі, безпосередно після европ. СССР і Німеччини. Бо загальне число населення української етнографічної території виносило на 1. I. 1914 р. 46,012.00 осіб, з чого 32,662.000 себто 71% самих Українців. Отже та держава належалаб під національним оглядом до найбільше суцільних держав Европи, бо напр. зідсоток Поляків в польській державі виносить урядово 68,6% (в дійсности 55,5%), Ромунів в Ромунії урядово 70,3% (в дійсности 67%), Чехословаків в ЧСР 63,5%, Великоросів в СССР 52,8%.

Головна маса українського населення, понад 3/4, живе в СССР. На основі переписи з 17. XII. 1926 р. весь СССР мав 147,027.915 осіб. По національности перше місце займають в нім Великороси — 77,791.124 осіб себто 52,8%, друге Українці — 31,194.778 себто 21,2%, третє Білорусини — 4,738.923 і т. д.

В самій УСРР, що займає 451.584 кв. км. себто 61% всеї укр. етнографічної території, було українського населення 23,218.860 осіб, себто 74,4%; з того: мужчин 11,257.032, жінок 11,961.828. Поза УСРР. було в европ. СССР. 5,838.203 Українців, з того більше як 3/4 на суцільній з УСРР. українській етнографічній території, котра одначе не належить до УСРР., але до Російської СФСР. Сей факт свідчить аж надто наглядно про голошене большевиками право самоозначення народів.

Приймаючи пересічний приріст українського населення в СССР. о 2,45% річно (такий приріст виказали рр. 1924 до 1928), можна приняти як мінімальне число українського населення в СССР з кінцем 1930 р. на 34,320.074 осіб. З того: 31,965.055 Українців в европейській частині СССР. і 2,355.019 Українців в азійській частині СССР. Радянська урядова статистика подає число Українців в СССР. в 1928 р. 31,693.917.

Друга держава, в якій живе головна маса українського населення, се Польща. Українська етнографічна територія в Польщі виносить 137.135 кв. км. себто 35,3% простору польської держави, котра в цілости має 388.390 кв. км. Все населення в Польщі на початку 1931 р. виносило 31,407.461 осіб. З того Українців: 6,876.000 осіб, себто 21,8% всього населення Польщі.

На третім місци що до числа українського населення стоїть Ромунія. В Ромунії жило на початку 1931 р. 1,200.000 Українців, котрі становили 6,7% всего населення Ромунії. Зокрема жило: в Бесарабії 546.000 Українців на просторі 12.000 кв. км. себто 20,7%, на Буковині 357.000 Українців, себто 42%, в Семигороді і Банаті а передовсім в Мараморощі понад 70.000 Українців, над гирлом Дунаю около 70.000 Українців (нащадків Запорожських козаків) й ін.

В Чехословаччині живе Українців всього 650.000 себто 4,4% загалу населення держави. З того: на Закарпатській Руси 456.000 Українців себто 62,89% (крім того: 110.000 Мадярів, 101.000 Жидів, 21.000 Чехів, 20.000 Німців й ін.); на Словаччині около 200.000 Українців.

В інших европейських державах живе Українців: В Югославії ок. 46.000, в Данії 180, в Мадярщині ок. 3000, в Німеччині 8.000, у Франції, Бельґії і Болгарії ок. 130.000.

Крім того живуть Українці в інших частинах світа.

І так передовсім в Америці живуть Українці: 1) в Злучених Державах Півн. Америки 750.000, 2) в Канаді 400.000, 3) в Бразилії й Арґентині 125.000.

В Азії (поза СССР) живе 50.000 Українців, головно в Китаю, Манджурії, Кореї й Туреччині.

В Африці є ок. 6.000 Українців, головно в французьких кольоніях і в Єгипті та в південній Африці.

В Австралії й Океанії живе ок. 500 Українців.

В Азії, Африці й Австралії є українські товариства.

Взагалі всіх Українців на початку 1931р. було:

Часть світа:	число:	прц. населення тої части світа	проц всіх Українців:
Европа	40.678.235	8,19	91,27
Азія	2,605.019	0,24	5,84
Америка	1,275.000	0,52	2,88
Африка	6.000	0,004	0,01
Австралія	500	0,005	—
Разом	44,564.754	2,3	100,00

Отже як мінімальне число всіх Українців на світі під сучасну пору треба приняти **44—45 міліонів душ** себто 2,3% населення цілого світа а 8,19% населення Европи.

Між поодинокі держави світа те число ділиться так:

Держава	Українців	% всіх Укр.
СССР	34,320.074	77,04
(в тім УСРР	25,300.278	56,77)
Польща	6,876.000	15,43
Ромунія	1,200.000	2,69
Зл. Держави П. А.	750.000	1,68
ЧСР	650.000	1,45
Канада	400.000	0.89
Інші держави	368.680	0,82
Разом	44,564.754	100,00

Отже в чотирьох державах: СССР, Польщі, Ромунії і ЧСР живе 43,046.000 себто 96,61% всіх Українців.

Що торкається соціяльного складу українського населення, то тут слід підчеркнути два головні факти, а оба під політичним оглядом для нас дуже некорисні: 1) що українська етнографічна територія надто рільнича отже має за мало міст і міського населення і 2) що міста знаходяться не в українських але чужонаціональних руках.

Так міське населення на українських землях становило: в УСРР. (в 1926 р.) 18,5%, в Польщі (1921 р.) — на Волині 12%, в воєвідстві львівськім 22,3%.

Відсоток Українців по містах в 1926 р. був: в УСРР. 47,2%. (Великоросів 25%, Жидів 22%), на українських землях Польщі 20—30%, зокрема в воєвідствах Львівськім 11,4%, Тернопільськім 21,5%, Станиславівськім 26,3%, Буковині (1910 р.) 20%, на Закарпаттю ок. 18%.

Найбільші міста на українській етнографічній території слідуючі:

Місто	Число населення	Рік перепису	Українців %	Великоросів %	Жидів %	Поляків %
Київ	513,637	1926	42,1	24,4	27,3	2,7
Одеса	420.862	1926	17,4	38,7	36,5	—
Харків	417.342	1926	38,4	37,0	19,5	1,3
Дніпропетровськ (Катеринослав)	232.925	1926	35,9	31,5	26,7	—
Львів*)	219.388	1921	8,9	—	35,5	62,3
Краснодар (Катеринодар)	162.520	1926	29,9	51.3	—	—
Полтава	91.984	1926	68,3	8,9	20,1	0,8
Чернівці**)	85.458	1910	17.8	—	33,5	17,5

Що торкається природного приросту населення, то статистика відмічує в Українців незвичайно велику плодючість, більшу, ніж в інших народів. І так, коли напр. природний приріст населення в Німеччині виносить 0,81%, в Японії 1,20%, в дуже плодючих Жидів 1,58%, у Франції 0,20%, в Анґлії 0,95%, в Італії 0,68%, а взагалі ні одна держава Европи, Азії, Африки й Австралії не виказує в рр. 1918—1928 вищого природного приросту населення, як 2%, то природній приріст населення на українських землях виносить: в УСРР. в рр. 1924—1928 пересічно 2,45%, на Закарпаттю 2,02%.

Також українські воєвідства Польщі виказують найвищі числа народження в цілій Польщі, і тільки незвичайно висока смертність в наслідок незвичайно тяжких господарських умов українського населення в Польщі спричинює тут відносно малий природний приріст того населення, як се видно зі слідуючого зіставлення:

	На 1000 мешканців смертність: 1924—1928	приріст: 1924—1928
Ціла Польща	17,5	16,3
Південні воєвід.	19,5	13,7

*) S. Volodymyriv: Die gesammte ukrainische Bevölkerung der Welt (Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin. Bd. III, ст. 24—53)

*) По прилученню 10 підльвівських громад Львів має нині поверх 300.000 мешканців, в тім ок. 20 проц. Українців, отже є четвертим що до величини містом на укр. етнографічній території.

**) Ромунів 15,7 проц., Німців 14,5 проц.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРОБЛЄМУ В ПОЛЬЩІ б. премієр Бартель сказав співробітникові „Бунту Млодих“: Нема сумніву, що в українській справі зроблено тяжкі політичні промахи. В тій справі треба примінити чесну справедливість. Лиш тоді можна в тій справі богато зробити. Це бачили ми за воєводи Петра Борковского. Тоді польсько-українські взаємини укладалися як найліпше. Від того часу богато змінилося на гірше. (Ясно, що й за воєводи Борковського ніщо не укладалося назіть добре, не то „найліпше“ — Ред.).

НА ЗАСІДАННІ ВАРШАВСЬКОГО СОЙМУ ухвалено законопроєкт, яким продовжується час урядування теперішних самоврядних органів аж до часу, коли стане обовязувати новий самоврядний закон, ухвалений соймом.

МІНІСТР ЗАГР. СПРАВ Бек нагло виїхав з Варшави до Парижа, правдоподібно завізваний туди князем Радивилом, презесом парляментарної польсько-французької організації, котрий виїхав до Парижа кілька днів передтим. Додумуються, що ті виїзди стоять у звязку з німецько-польським напруженням і що князь Радивил має в Парижі поборювати протинімецькі настрої. На засідання згаданої організації в Парижі виїхали або ще виїдуть також представники опозиційних партій в Польщі, нд. Стронський, людовець Дембский і соц. Недзялковский, з чого можна вносити, що в заграничній політиці всі партії мимо ворожнечі викликаної Берестям підіпруть істнуючий уряд.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ завісили на три дні „Берлінер Таґблят“ і центрові часописи католицької партії „Кельніше Фолькцайтунґ“ та „Обершлезіше Фолькштімме“.

ҐІТЛЄРІВСЬКУ СВАСТИКУ (хрест з чотирма гачками на кінці його рамен) признав Гінденбурґ за символ німецької державної влади поруч давного цісарського прапора.

ЦЕНТРАЛЬНЕ НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО назначило для Баварії правительственного комісаря ґен. фон Еппа. Баварський премієр Гельд вислав до Ґітлера телеґрафічний протест. Положення в Мінхені напружене. Ґен. фон Епп обняв уже владу.

Б. ЦІСАР ВІЛЬҐЕЛЬМ II вдоволений, що Ґітлер дійшов до влади, одначе волівби, щоби першу скрипку грав не Ґітлер але Ґутенберґ.

МІНІСТР ҐЕРІНҐ, комісар Прусії поручив властям Прусії не ставити перепон у вивішуванні цісарських прапорів на державних будинках.

ПРИЯЗНІ ВЗАЄМИНИ МІЖ СССР І НІМЕЧЧИНОЮ, по думці „Кельніше Цайтунґ“, мають бути збережені. Цего бажає Ґітлер. Боротьба з комунізмом в Німеччині не повинна мати впливу на взаємини Німеччини з СССР. („Молва“).

На сей грізний для нас у Польщі факт повинно звернути наше громадянство особливу увагу.

Між народами світа займають Українці д е с я т е місце, між індоґерманськими народами с е м е місце після Англійців з Американцями, Німців, Великоросів, Еспанців з Креолами, Французів й Італійців. Між словянськими народами стоять Українці на д р у т і м місці і йдуть безпосередно після Великоросів, становлячи 17,5—21,4% усіх Славян. Своїм числом Українці перевисшають взятих разом Поляків, Чехів і Словаків; вони майже рівнаються числом з Італійцями. Між народами Европи стоять Українці на ш е с т і м місці і йдуть по Німцях, Великоросах, Французах, Англійцях та Італійцях.

В ДНІ ОТВОРЕННЯ РАЙХСТАҐУ Гінденбурґ зложить в Почдамі вінок на гробі Фридриха Великого.

„ПРИСУД СМЕРТИ НА КОМУНІЗМ“. Ґітлерівський посол до райхстаґу Франк на вічу в Штуттґарті сказав: В найблизших тижнях западе присуд смерти на німецький большевизм. Присуд буде виконаний з найбільшою строгістю.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ЗАҐРАН. СПРАВ ФОН НАЙРАТ оповістив статтю про загрозу безпеки Німеччини зі сторони озброеної до зубів Франції. Французьку армію оцінює Найрат на 10 міліонів вишколених жовнірів. Відтак заповів Н., що Німеччина висуне нові домагання для збільшення безпеки.

ПРЕДСТАВНИК ФРАНЦІЇ в Женеві Поль Бонкур на кождім кроці демонстраційно підчеркує на розброєневій конференції „сердечні“ взаємини між СССР і Францією. За те „полпред“ Довгалевський „щиро“ підпирає французькі розброєневі тези.

РОЗБРОЄНЕВА КОНФЕРЕНЦІЯ найшлася знов у сліпій вулиці. Щоби ратувати її перед повним фіяском, Мекдоналд хоче скликати нову конференцію 5 великих держав. Сему противиться Франція.

ҐІТЛЄР І МУССОЛІНІ відкинули предложення стрічі з Мек Доналдом в Женеві в справі обговорення актуальних европейських проблем.

ЖЕНЕВСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ „Курера Варшавского“ доносить, що розброенева конференція ввійшла в рішаючу стадію і находиться у зворотній точці.

ФРАНЦУЗЬКІ ПОЛІТИЧНІ КРУГИ поважно числяться з можливістю „самовільної“ акції ґітлерівських штурмових відділів в справі прилучення Австрії до Німеччини („Аншлюсу“) або нападу на польський коридор.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запевнило німецькі урядові круги про прихильну невтральність на випадок „аншлюсу“ Австрії до Німеччини. Таку вістку принесла варшавська преса.

ДИКТАТОР ІТАЛІЇ Муссоліні через свого берлінського амбасадора ґратулював Ґітлерови з приводу його побіди у виборах до райхстаґу (ПАТ).

ВЕЛИКА ФАШИСТІВСЬКА РАДА відбула наради. Муссоліні виголосив промову, в котрій заявив, що загранична політика Італії полягає на незаколочуванні мира і співпраці над політичною, економічною і моральною відбудовою Европи. Рада стверджує, що фашистівський рух поза границями Італії бере свою поживу посередно або безпосередно з доктрин й інституцій Італії.

МОСКОВСЬКЕ ДПУ зложило Сталінови звіт про сильний зріст антисемітизму в СССР. Рівночасно ДПУ предложило проект використання антисемітизму до боротьби з „клясовими ворогами“. По думці того проекту Політбюро видало інструкції, щоби на відповідальні становища не висувати Жидів. („Курер Варш.“).

ПРЕЗИДЕНТ АМЕРИКИ РУСВЕЛТ вже в найблисшім часі має навязати нормальні дипльоматичні взаємини з СССР по донесенням преси.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ ҐЕН. АРАКІ заявив: Опанування Джеголю се ліквідація манджурської справи. Нових просторів Японія не думає займати. Одначе колиб комуністична небезпека стала дуже грізна, Японія подумає над тим, чи заняти Пекін і Тієнтсін.

КИТАЙ організує 600.000-ну армію. Ся армія має відібрати від Японців провінцію Джегол. В головній кватирі працює богато Німців і Росіян.

НОВИНКИ

„Вістник Станиславівської Епархії“ ч. 1—3 за 1933 рік приніс надзвичайно цікаву й поучаючу статистику преси, абонованої в цілій Станиславівській дієцезії, а саме в її 19 деканатах за 1931 р. Окрему статтю про ту статистику принесемо тоді, коли адміністрація наших католицьких журналів „Нової Зорі“ і „Правди“ порівнає свої книги передплатників з вислідом тої статистики.

Станиславів обходить ювилей 60-ліття Б. Лепкого дня 18 ц. м. Святочна Академія відбудеться в салі „Сокола“ при участи п. Марії Сокіл, М. Голинського, хорів станиславівського Бояна та ін. На академію прибуде Ювилят.

Заг. Збори „Сили“, т-ва українських робітників у Львові, відбудуться дня 19 ц.м. о год. 12-ій вполудне у власній домівці при вул. Краківській ч. 17.

Увязнення серед шкільної молоді. У Львові при вул. Шептицьких 1 а поліція найшла на стриху у 71-літної вдови по священику п .Ольги Яцишин кілька кг. вибухових матеріялів, 4 ручні ґранати, кілька револьверів, богато набоїв, кілька чисел „Сурми“, „Юнака“ і т. д. У звязку з тим увязнили студентів політехніки Ст. Казанівського й Ю. Чекалюка, Степана Іванчука, адвокатського аплїканта зі Збаража, 7 учениць учит. семинаря: Івашну Михайлівну, Ольгу Цимбалісту, Ольгу Сороківну, Марію Степків, Марію Семків, Катерину Ридан і Ольгу Загайкевич. Всіх відставлено до слідчої вязниці в Бриґідках.

200 постійних помилок в мові галицьких Українців. На таку тему виголосить відчит д-р М. Рудницький в суботу, 18 ц .м. о год. 6 веч. в салі „Бесіди“ (вул. Рутовського 22/I.) Сей відчит потрібний передовсім для учительства, студенства та середношкільної молоді. Вступ вільний.

Львівська мистецька сценка „Богема“ виставить незабаром у Львові вдруге музичну комедію „Жабуриння“, котра стрінулася з загальним признанням. Крім сего „Богема“ приготовляє комедію „Гриць наших днів“, перерібку з драми „Ой не ходи Грицю“. Текст Ле-Ле, музика В. Балтаровича.

Львівський суд засудив 28 вшехпольських студентів на кару від 3 тижнів до 2 місяців вязниці. У львівській вязниці перебуває ще кількадесять польських студентів.

Польські студенти у Львові демонструють дальше проти обмеження університетської автономії. В останніх днях розкидали у Львові летючки з закликом не платити шкільних оплат. Минулого тижня увязнено знов 30 вшехпольських студентів за демонстрації. При тій нагоді студенти поранили 5 поліціянтів, кидаючи на них з вікон Акад. Дому фляшками.

Читальні „Просвіти“ на Лемківщині заложено в 1933 в отсих селах сяноцького повіту: Сенькова Воля, Токарня і Карликів.

Читальня „Просвіти“ в Калуші обходить ц. р. 50-літний ювилей свого істнування.

В Стрийщині та Жовківщині були випадки, що деякі учителі викидали зі школи українських дітей за те, що їх родичі не хотіли підписати декларацій за польською школою!..

В с. Будзин, пов. Товмач учителька К. Коновска заявила родичам: „Коли хочете, щоби ваші діти діставали щоденно в школі каву, то підпишіться“. Деякі родичі підписалися на тій заяві в добрій вірі. Коли потім довідалися, що се були заяви за польською школою, жадали від учительки їх звороту, одначе надармо. Заяви за польською мовою навчання підписало також 6 бездітних латинників в Будзині.

З ч. 20 „Нової Зорі“ вишлемо складанки Почтової Щадниці і просимо вислати передплату на II квартал як також залеглости. — Адміністрація.

В с. Делева, пов. Товмач учитель п. Телявский видурив підписи від 8-ох Українців під покришкою виписання їх дітей зі школи. В дійсности се були декларації за польською мовою навчання.

Боротьба з дезертирами. Станиславівське воєвідство оповістило спис 621 дезертирів, що відтягаються від військової служби і скриваються перед владою. Їх будуть ловити.

Мешканева мораторія для 1- і 2-кімнатних помешкань безробітних продовжена до жовтня 1933 р. Від жовтня б. р. автоматично обовязує дальша мораторія. Тому безробітні мають запевнений дах над головою аж до 31 трудня б. р.

Український Університет в Празі уладжує святочне засідання з приводу 83-ліття президента ЧСР Томи Масарика. Проф. С. Шелухин виголосить виклад на тему: „Масарикова пересторога для Словян“.

В берлінськім університеті виголосив д-р Дільс виклад „Дума, епічна пісня України“ зі світлинами й рецитаціями. Д-р Дільс се директор словянського фільольоґічного семинаря в університеті в Бресляві.

Загальні Збори „Спілки Студентів-Українців в Німеччині“ відбулися в Берліні. В останніх часах наслідком виїзду ряду членів управи, провід спілки опинився в руках 2 націоналістів. Одначе загальні збори „Спілки“ показали, що націоналісти в зникаючій меншості. Пять націоналістів, побачивши, що не накинуть більшості своїх рішень, заявили, що виступають зі „Спілки“.

Гітлерівський прапор зі свастикою вивісили гітлерівці на домі в Тревірі, в котрім уродився Карло Маркс. Червоний прапор, знайдений в тім домі, спалили.

240 жидівських родин прибуло з Німеччини до Катовиць і Королівської Гути на Гор. Шлеську. Жиди втікли перед гітлерівським терором до Польщі.

В Москві вкрали 200.000 пашпортових книжочок в кількох комісаріятах поліції. Через те пересунено речинець „пашпортизації“ Москви до 15 червня, бо треба перештемплювати понад 400 тисяч пашпортів, вже виданих в Москві. Отже лише крадіж могла увільнити людей від масової смерти в зимі.

В Ромунії в нафтовім басейні в Пльоешті наступив вибух великого збірника бензини.

В Ліоні наступив вибух в електрівні. Погибли три особи, кілька ранених.

В школі французької воєнної маринарки викрили комуністичну ячейку.

Пекольну машину адресовану до президента Америки Русвелта викрито у Вашинґтоні.

Бельґійський уряд в Конґу хоче викорінити многоженство серед муринів. Тому наложив там окремий податок у висоті 3—50 франків за кожду надчисельну жінку.

Змию в пасажирськім літаку найшли в полудневій Африці в часі лету. Вона дісталася туди в часі постою літака. На щастя змия нікого не покусала.

На консула Перу напав у Гамбурґу невідомий злочинець і поранив йому лице.

Чотири японські літаки впали під час бурі в море. Шість летунів погибло, двох вратували рибаки коло Курильських Островів.

Занґару, котрий виконав замах на президента Америки Русвелта, засуджено на кару смерти тому, бо жертва його замаху, бурмистр Шікаґа Чермак, помер.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Здержання екзекуцій за залеглі податки. Начальники скарбових урядів одержали з міністерства скарбу інструкції, щоби лагідніше трактувати податників, що вплачують точно біжучі податки. Не треба переводити у них екзекуцій за залеглі податки але радше помагати їм по можности ратами або прольонґатами залеглих податків, т. зн. зперед 1 січня 1933 р. Ті що платять точно нові податки, будуть звільнені від екзекуцій.

Булки у Львові подорожіли. На підставі розпорядку львівського воєвідського уряду підвишено у Львові ціни булок з 3.5 сот. на 4 сот. в пекарні і з 4 сот. в крамниці на 4.5 сот. Підвишка цін обовязує від 13 ц. м.

Українських кооператив на Поліссі є тепер 35. З того 34 кооп. для закупу та збуту й 1 райфайзенка. Членами РСУК є тільки 28 кооператив.

На збіжевих світових ринках тревае звишкова тенденція. Фахові круги пояснюють це тим, що в Америці засівна площа озимого збіжжа зменшилася о 40 проц. Колиби зменшення засівної площі стверджено також і в інших вивозових краях, то звишкова тенденція буде тревала. Покищо фахові круги на це питання не можуть дати відповіди, бо нема статистичних даних.

Банкова паніка в Америці помалу минає. Банки масово вносять прохання, щоби дозволено їм вести нормальні банкові чинности.

Час грошевої допомоги для безробітних умовних робітників буде продовжений з 6 на 9 місяців. Натомість висота допомоги буде зменшена від 5 до 30%; зате складки будуть підвишені о 0.8%. З того 0.6% платитимуть обезпечені, 0.2 працедавці. Таке заявили референт новелі до розпорядку президента про обезпечення умовних робітників з 1927 р. і віцеміністр суспільної опіки др. Дух.

Знижку ціни вугля хоче перевести міністр торговлі і промислу навіть проти волі „вуглевих баронів“. Знижка сягатиме правдоподібно 20 проц.

Світові запаси пшениці в дні 1 лютого були такі: 1928 р. — 422,500.000 бушлів, 1929 р. — 553,030.000 б. 1930 р. — 577,153.000 б., 1931 р. — 600,000.000 б., 1932 р. — 631,600.000 б., 1933 р. — 643,550.000 бушлів. Тепер найбільше пшениці продукують: Америка й Австралія. СССР а властиво Україна і північний Кавказ тепер не виступають як продуценти пшениці, бо самі потребують зовні около 600.000 тон пшениці до засівів. Стан озимини злий. В Америці зменшено посівну площу під пшеницю.

ВИГРАНІ ДЕРЖАВНОЇ КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ: 75.000 зол. на ч. 75040; 50.000 зол. на ч. 6475, 20.000 зол. на ч. 15812; — 15.000 зол. на ч. 127347, 54250; — 10.000 зол. на ч. 36755, 122068, 29186, 60939, 63536, 56662, 117092, 133621, 15176, 62268, 87831;

5.000 зол. на ч. 6944, 11221, 42114, 112235, 138081, 2295, 66329, 90147, 143478, 96625, 124868, 130431; 21786, 55499;

2.000 зол. на ч. 18041, 37533, 46956, 53165, 53987, 66529, 66991, 73877, 75246, 81767, 82893, 120429, 120788, 124518, 147737, 318, 3938, 9447, 13400, 20004, 29058, 41483, 44110, 46435, 46640, 46723, 46171, 48662, 50193, 55325, 56617, 58643, 60563, 61402, 65787, 67110, 67169, 68502, 70931, 83173, 89111, 96199, 100779, 101815, 104553, 115133, 119936, 120988, 124170, 127392, 129532, 137362, 138572, 140600, 140358, 8764, 20027, 24990, 29420, 31849, 3273, 56903, 57660, 62079, 62146, 67143, 69131, 79447, 81543, 86002, 94237, 104581, 104765, 108087, 112516, 117003, 117456, 124497, 126561, 142062, 147695, 7545, 24703, 33367, 49038, 58381, 65276, 82086, 95497, 95996, 97067, 103036, 113019, 114945, 116295, 117740, 133099, 133503, 136160, 136569, 137724, 139976, 143060, 143220, 145180, 145677, 92963, 121954.

1.000 зол. на ч. 8119, 10998, 24747, 28364, 28706, 36392, 37002, 41560, 41594, 44721, 44961, 54631, 56301, 67158, 67505, 70553, 71408, 72282, 75163, 79984, 81625, 89671, 93429, 99461, 101395, 101261, 102647, 103605, 106208, 108478, 110033, 115290, 119873, 120321, 121973, 126219, 129686, 132860, 133282, 134431, 140351, 145015, 145027, 1974, 2785, 4687, 4920, 10887, 17867, 16034, 18115, 22319, 27634, 32115, 34143, 41604, 43721, 57130, 57334, 62632, 64016, 66255, 68682, 73569, 73698, 76003, 76457, 79955, 79992, 80024, 92123, 100721, 106346, 108003, 108810, 109961, 110235 121553, 130094, 130633, 130899, 132706, 133980, 141564, 145396, 145477, 2699, 8895, 11811, 13876, 23241, 34444, 39000, 39163, 39593, 40925, 44408, 44971, 46195, 53257, 56441, 57211, 58372, 61326, 61844, 62865, 66905, 78071, 79749, 79899, 79937, 80250, 81434, 83499, 86919, 89917, 92940, 93416, 95056, 96774, 104084, 104345, 113065, 121601, 123991, 130136, 135358, 137112, 142788, 144919, 147414, 147483, 1674, 5575, 9285, 10854, 12388, 14280, 25146, 105430, 34490, 36538, 39571, 39732, 44366, 45834, 46284, 48335, 53356, 46860, 65382, 65583, 67889, 73917, 78233, 80568, 81129, 83933, 85744, 87875, 99357, 102519, 103017, 105816, 106480, 110384, 111728, 112626, 116517, 119632, 120612, 122335, 126110, 126886, 129929, 133271, 134066, 139926, 146293.

Біржа

Гроші: Амер. доляр 8.85—8.88; канад. доляр 7.20—7.40; нім. марка 2.10; 100 чесь. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50—35 зол.

Збіжжя: Підволочиська: пшениця двірська 32—34; пшениця селянська 30.75—31.25; жито двірське 17.50 до 17.75; жито сел. 16.75—17; ячмінь броварний 16.50—16.75; ячмінь двір. 14.50—15; ячмінь на мливо 12.75—13; овес 15.25; гречка на мливо 18.50—19.50; кукурудза 16.50; фасоля біла 18; фасоля краса 17—18; горох пільний 15; просо 15; лен 37 ;вика чорна 10.50; лубін синий 9.25; конюшина чер. 90; мак синий 160; макух льн. 18; ґрис пшен. 8.50; ґрис жит. 8 зол. — Львів: пшениця двір. 35—35.50; пшениця сел. 32.25—32.75; жито двір. 19—19.25; жито сел. 18.25—18.50; ячмінь на мливо 14.25—14.50; мука пшен. люксусова 60—61; мука пшен. 50% — 58.50—59.50; мука жит. 60% 56—57; ґрис жит. 8—8.50; ґрис пшен. 9—9.50 зол. Тенденція звишкова, попит за хлібовим збіжжам збільшений.

Набіл: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла десер. і експ. 3.20 зол., за 1 л. молока 15—17 сот., за 1 л. сметани 90 сот. Тенденція на масло звишкова, на молоко удержана.

Яйця: Центросоюз платив за 1 кґ. яець 90 сот., Маслосоюз за 1 копу яець 3.40 зол. Тенденція удержана.

Мід: Кооп. „Рій“ у Львові продає мід: гірський 3.20—3.50; липовий 2.50—3; з ріжних цвітів 2; гречаний 1.45 зол. за І кґ.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ДО ЗАМІНИ ПІДГІРСЬКА ПАРОХІЯ ЗА ПОДІЛЬСЬКУ. Зголошення Пнівє, п. Надвірна.
33 1—1

БОРЩІВЩИНО! КООПЕРАТИВА „УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ“ ПРОДОВЖУЄ ІСТНУВАННЯ, ждучи обіцяного підпертя Громадянства.
34 1—2

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні

Др. Альбін

ординує від год. 3—5. 22

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.

Лічить рака, який не надається до операції, методою Д-ра Зальцборна.

КІНА

АДРІЯ: Монті Бенк летуном.
АТЛЯНТИК: Жінка з Монте Карля.
КАСІНО: Люди в готелі.
КОПЕРНИК: В тіні хреста.
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: Під курателею (Вляста Буріян).
ОАЗА: Дівчина з Таїті.
ПАЛЯС: Угорська любов.
СТИЛЕВЕ: Жінка штигун і ревія.
УТІХА: Тайна корабельної каюти й ревія.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, неділя, 19 березня 1933. Ч. 20 (618).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Св. Отець про міжнародні справи

Шкідливість пересадного націоналізму.

В промові на тайнім консисторі Св. Отець обговорив події, які зайшли від останнього консистора в 1930 р. Потім згадав про свої енцикліки, про конґрес в Дебліні і про місійну акцію. Опісля представив образ міжнародного положення. Се положення ціхує розріст пересадного націоналізму. Папа болїє, що на просторах Нового Світа розлягається брязк братовбийчої зброї. Економічна кріза поглибилася. Її наслідки використовують вороги політичного, суспільного і релиґійного ладу. Це особливо видно в СССР, Мехіку, Еспанії і декотрих краях середущої Европи. В тих краях росте пропаґанда, яка загрожує християнській цивілізації у всіх краях Старого Світа. Заїлість, з якою вороги Бога поборюють релиґію й Церкву, свідчить, що се підстави політичного і суспільного ладу. Ту боротьбу можна вважати й причиною военних і господарських катастроф світа (ПАТ). Ся промова викликала велике вражіння.

Українська проблєма не дає спати большевикам

Московська „Правда“ навязуючи до вістки про наради італійських фашистів з гітлерівцями в Льокарні у справі утворення українсько-білорусько-литовської держави і поділу СССР м. і. пише: „Проект Розенберґа (шеф загран. політики гітлерівців) не оригінальний. Він позичений з архівів німецької імперії. Маємо відомости, що керівничі кола фашистів призначили Розенберґа на міністра загран. справ Німеччини. Знаємо також, що відомости про проект Розенберґа й Ґерінґа не позбавлені підстав. Партнерами Розенберґа на нараді в Льокарні були полк. Коновалець і Полтавець-Остряниця, відомі не лише зі своїх взаємин з інтервенціоністами, але також як спеціялісти від зручних шантажів. Чи не час уже перестати натягати одяг блазнів й опритомніти? Чи не час піддати клінічним дослідам пп. Розенберґа й Ґерінґа, котрі пхають Німеччину до авантур?“ Причина сеї іритації страх перед утратою України.

Відозва сибірських повстанців

„Настав смертельний, чорний рік — від Росії відступив Бог.“

Одному з чужих спеців, що втікають з большевицького раю, вдалося перевезти до Харбіна страшну відозву сибірських повстанців. Ось її зміст: „Бідняги всіх сел, лучіться! Браття селяни, руські працьовники! Настав смертельний, чорний рік — від Росії відступив Бог і відійшла від нас справедлива жизнь людська. Ми всі засуджені на повільну загибіль, всі ми стікаємо каторжним потом і кровю, всіх нас розпяли на хресті нашої Батьківщини. Не маємо вже землі, ні угла свого, ні хліба, ні віри не маємо — в ніщо. Комісарія відобрала, зважила, перечислила, а комуна штиками обгородила і вже навіть діти не належать до матери, ні трупи до родини своєї. Чого ще ждете? Весь світ дивиться на нас як на сумашедших невільників і нічого не можемо вже стратити і нічого нам уже ждати. Збираймосяж разом, приносім зброю яку хто має, оставляймо пожитки родині, прячмо хліб і йдім на нові місця, де ще комуна не насаджувала своїх законів і людей. Там вас навчать, що дальше робити. Слухайте вірних людей, бо час наближається. Гнів іде від Дону аж до Забайкаля. Насильство переповнило вже всяку міру і вихід приближається. Отже слухайте і довідуйтеся! Не вірте нікому, одинцем утікайте, куди покажуть вам вірні люди. Передавайте се другим! Всім, хто ще сорому не стратив. Всім, хто ще не хоче сатані молитися! Всім хто бажає сохранити життя своє і дітей своїх!“ — Замість підписів під тими відозвами хрест і серп або дзвін і пальці зложені як до хрещення. — Якийже наболілий зміст душі бє з тих відозв укладаних під страшним панованням товаришів, яке дехто хотівби поширити і тут на нашу землю. (Дальші вісти гл. в середині числа).

Студентство і зїзд української катол. молоді

Зі студентських кругів інформують нас: Студенти націоналісти скликали на неділю 12. ц. м. „всестудентську анкету“ в Акад. Домі у Львові. (На оповістці було написано: „У важній справі“). Зійшлося коло 250 студентів, головно тих, що мешкають або харчуються постійно в Академічнім Домі.

Студ. Д. Штикало референував про свято української католицької молоді, котре має відбутися у Львові в травні ц. р. Промовець высказався проти участи молоді в тім святі. Свою тезу спирав головно на двох мотивах: 1) Що націоналісти не можуть випустити молоді зпід свого впливу, 2) Що зїзд української католицької молоді має мати характер не так релиґійний як політичний з угодовецькою закраскою. В тім дусі поставив свої резолюції. В часі нарад далися чути острі напади на наших Владик, на „Нову Зорю“, на „Мету“ на „УКС“-а і т. д. За поставленими референтом резолюціями голосувало 137 студентів, проти 85, здержалося 10. До сеї справи ще повернемо по евентуальнім оповіщенні автентичних резолюцій.

Літак вратував селянина від вовків

З літака, що летів з Харкова до Москви, побачили летуни селянина, котрий що сили утікав саньми перед здоганяючими його вовками. Летуни бачили, що селянин не втече від вовків. Тому спустилися як можна найнизше. Гуркіт моторів і тінь крил сполошили вовків, котрі занехали погоню. Літак товариш селянинови аж до сусідного села. Він летів низько над саньми. Селянин заїхав щасливо до села під крилами... літака.

Лиш економічно сильні нації сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоби скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

ПРО МОСАТИНУ

Або: Що зроблять радикали?

В „Правді“, головнім і найбільшім орґані московських большевиків, появилася відозва виконуючого комітету комуністичного інтернаціоналу. Та відозва звернена до робучого народу всіх країв світа. Основна думка відозви така: Тому що скріпився наступ фашизму треба бодай на якийсь час припинити боротьбу між комуністами і всякого рода соціялістами. Дня 19 лютого Бюро соціялістичного робітничого інтернаціоналу (до котрого належить і наша галицька радикально-соціялістична партія) оповістило заяву, що партії, котрі належать до того інтернаціоналу, готові створити єдиний фронт разом з комуністами для боротьби проти фашистівської реакції. Річ ясна, що т. зв. II-й Інтернаціонал проситься на спільника большевизму зі страху перед Гітлером. Комуністичний III-й Інтернаціонал в Москві відповідає на те прилюдне предложення II-го Інтернаціоналу ось як:

Головною перешкодою на шляху створення єдиного фронту була і є політика співробітничання з буржуазією, котру провадять соціялістичні партії (то значить також співробітничання наших радикалів з ундистами). Ще 20 липня німецька комуністична партія звернулася до соціялдемократичної партії Німеччини з предложенням зорґанізувати спільний страйк проти фашизму. Одначе соціялдемократія Німеччини назвала се предложення провокацією, а II-й Інтернаціонал одобрив її становище. Заява Бюра II-го Інтернаціоналу з 19 лютого 1933 про готовість партій, котрі до нього належать, установити єдиний фронт з комуністами, знаходиться в різкій противности зі всіми діяннями с.-д. партії до сеї пори. Мимо того перед лицем наступаючого фашизму Виконуючий Комітет Комуністичного Інтернаціоналу взиває всі комуністичні партії зробити ще одну спробу в установленні єдиного фронту в твердім переконанні, що той єдиний фронт не тільки відбивби наступ капіталізму і фашизму, але надзвичайно прискоривби необхідний кінець всякого капіталістичного визиску.

Дальше досвідчена в руїні Москва оповіщує прилюдно, що без конкретної програми ділання всяка угода між робітничими партіями булаби противна інтересам робітничої кляси (читай: большевизму). Ну й предкладає таку „конкретну“ програму: 1) Комуністи і соціялісти орґанізують спільні боївки для оборони проти збройних нападів фашистів. 2) Комуністи й соціялісти як стій приступають до орґанізації протестів при помочи віч, демонстрацій і страйків. 3) На час практичного переводження в життя висше наведених двох точок програми конкретного співділання партій II-го Інтернаціоналу з комуністами Москва поручає комуністичним партіям в поодиноких краях, щоби здержалися від нападів на ті партії.

Тепер наші галицькі радикали знайдуться в немалім клопоті на випадок коли II-й Інтернаціонал, до котрого вони вступили й затягнули наших селян,

вирішить, що таки треба творити спільні боївки з комуністами. Запротестувати проти того значить зрадити II-й Інтернаціонал і то з трусости, бо ніхто радикалам не повірить, що вони роблять се з переконання, коли всі інші партії, що належать до того Інтернаціоналу, скажуть, що спільних з комуністами боївок вимагає доконче „добро робучого народа“. А не спротивитися спільному фронтови значить приставати до комуністичних боївок і йти під команду большевиків, котра сама собою опиниться в їх руках, бо радикали в тій справі або ніякої практики не мають або малу й перестарілу. Сам факт предложення спілки II-м Інтернаціоналом III-му Інтернаціоналови свідчить про те, що партії II-го Інтернаціоналу се тільки секти, які властиво не мають рації окремого істнування, бо їх духове русло спільне, а відокремленням себе тільки перешкоджують у скорім здійсненні програми, яку самі голосять, то значить програми зруйнування істнуючого суспільного порядку. Засадничої ріжниці між усіми тими соціялістичними сектами і большевиками нема жадної. Колиж вони жеруться з большевиками, то роблять се тільки ізза тактики, значить ізза способу підривання гиллі, на котрій сидять. І тому большевики використавши всі такі і подібні соціялістичні секти, на ґрунті, котрий вже опанували, фізично винищують тих соціялістичних сектарів навіть тоді, коли ті сектарі переходять до большевиків і довгий час віддають їм великі услуги. Большевики винищують їх навіть основніше ніж правих, що має с в о ю льоґіку і с в о є узасаднення.

Якраз сими днями наспіла вістка з Москви, що там розстріляли Галичанина П а л а щ у к а, що довгі літа працював як большевик під псевдонімом „Конар“ і дослужився в Москві високих становищ: був шефом всіх державних видавництв СССР й обертав з того приводу грубими міліонами, був заступником міністра рільництва і виконував інші важні функції. А тепер його большевики розстріляли — за те, що буцім-то мав заражувати коней носатиною, аби в той ехидний спосіб шкодити совітській владі, пролетаріятови, ну й усьому СССР. Річ ясна, що той закид, котрий послужив большевикам до замордування Палащука, не тільки наскрізь неправдивий але просто комічний. Автор сих стрічок знав пок. Палащука яких 20 літ. І тепер по його смерти вже може висказати в катол. орґані свою думку про його невинність у шкідництві без страху, що тим йому можна пошкодити. Був се чоловік дуже здібний, селянського походження, вихований під впливом радикалів, якийсь час навіть уважав себе радикалом, потому все більше хилився на ліво аж дійшов до большевизму. Розуміється, не може бути й мови про те, щоб чоловік того типу що Палащук пускався на потайне шкідництво в орґанізації, якій прирік служити: бо він як кождий дійсно культурний чоловік мав у своїм нутрі за богато того, що дає релігія культивована хочби його батьками, щоби знущатися над сотвореннями Божими тай ще до того при помочи одної з найстрашніших хоріб. А прецінь мусіла бути якась причина, що большевики згладили зі світа того заслуженого в них чоловіка. Розуміється, ми не беремо під увагу таких причин його убиття як завись ізза його впливів і становиск. Думаємо, що сумний кінець Палащука в Москві має приблизно той сам корінь що мав сумний кінець отроєного в Росії ще в давнішім часі Галичанина сумної памяти апостата о. Наумовича, одного з найздібніших аґітаторів, яких видала Галицька Земля, і кінець там у поневірці та в огірченні таксамо сумної памяти апостата о. Головацького (незвичайно здібного співпрацьовника відродителя нашої Батьківщини о. Маркіяна Шашкевича), того самого Головацького, котрий був професором і ректором львівського університету. Причиною їх сумного кінця була очевидно — носатина, але не та, про котру чрезвичайка посуджувала пок. Палащука, тільки далеко гірша. Всі вони вийшли з віруючих побожних родин, всі виросли й виховалися в католицькім краю, а п о т о м у заразилися носатиною „от востока“ і далися захопити великим східним перспективам... А схід можна побідити тільки тоді коли йдеться на нього не зірвавши добре наладнаних звязків з заходом. Тимчасом всі вони зірвали внутрі своїм усякі звязки з вірою, в котрій виростали і з усіми іншими жерелами своєї духової сили, думаючи, що в той спосіб уподібнятьсяся до оточення. На тім власне полягала їх носатина. Одначе якраз тоді показалося в яркішім світлі властиве тло їх духового нутра, якого ще достаточно не ровїла носатина. Оточення зразилося до них, вони до оточення — і се стало властивою причиною їх сумного кінця. Се, що одному з них закинули ширення носатини між кіньми, другого отруїли там таки так, без того закиду — не має глибшого значіння, як не має глибшого значіння факт, що большевики наперед використовують „ліві“ ґрупи, а потім їх фізично винищують — розуміється аби не ширили всякого рода носатини... І мають у тім свого рода льоґіку. А чрезвичайка має нюх, о, має, і буде мати — поки сама себе не знищить, також ізза носатини... Від тої носатини зачинає робитися страшно аж тоді, коли вона через ліві ґрупи скоалізовані з „буржуазними“ доходить туди, де її абсолютно не повинно бути. Що се значить і як боронитися проти того, може колись зрозуміє і наш загал. Коби лиш не запізно! — А. Ч.

Кого розстріляли?

У звязку з розстрілом урядників радянського наркомзему повідомляють, що ДПУ засудило 35 осіб в ночі з 11. на 12. березня ц. м. на кару смерти. Присуд виконано зараз досвіта. Спис розстріляних: Конар-Палащук Федь, Ів. Кузнецов, Мик. Кременецький, Тихон Руднев, Мик. Телеґін, Мойсей Вольф, Едв. Скорупський, Мих. Коварський, Ів. Корой, Сергій Покровський, Ів. Крамаренко, Юрій Михайловський, С. Фоменко, Андрій Гончаренко, Ол. Пономаренко, Ів. Радзевич, Ів. Бабак, Ів. Зінченко, Ів. Шабанів, Ів. Пасічників, Федір Кіяшко, Тихон Біляїв, Сем. Саліга, Павло Будай, Тим. Улишин, Ол. Богачев, Ол. Іванів, Сер. Гедеонів, Ол. Маньковський, Ол. Зеленків, Мойсеїв, Орогів-Пирогів, Фабрикас, Саратів і Головка. Як вказують назвища більшість із них Українці, зміж них Конар-Палащук, Сем. Саліга, Павло Будай і Головка — Галичани.

Щодо Федя Палащука, то він служив при У. С. С. від 1914-го року і вже тоді мав популярність у деяких кругах, займаючись усякими політичними справами. За української влади був Палащук ґуберніяльним комісарем, а потім ґуберніяльним начальником. Як більшовики заняли Україну, Палащук зголосився до них на службу. Вони вислали його до Москви, аби його там розстріляти, а тимчасом він небавком став одним з директорів „Госиздату“.

Потім перейшов Палащук з „Госиздату“ до державного банку в Москві теж на становище директора, а при кінці працював в комісаріяті земельних справ, де скінчив несподівано свою карієру і своє життя. („Діло“, ч. 66 з 1933).

Нова велика побіда Гітлєра

Гітлєрівці виграли громадські вибори навіть в Берліні.

З Берліна доносять: Щойно відбуті громадські вибори доказують, що гітлєрівський рух дальше росте в масах німецького народа. Рівночасно падуть катастрофально обі марксівські партії, комуністична і соціялдемократична. В порівнанні з недавними виборами до парляменту стратили комуністи коло 50% своїх голосів, соціялдемократи 30%. В однім тільки Берліні стратили комуністи 230.000 голосів, соціялдемократи поверх 100.000. В міській раді червоного досі Берліна правительственні партії перший раз від часу великої війни здобули малу більшість одного мандату, — але здобули. В інших містах побіда Гітлєра при громадських виборах робить враження раптовно наростаючої лявіни. Для прикладу: К о л ь о н ґ е я, місто суто католицьке, гітлєрівці здобули 39 мандатів (мали 4), катол. центр 27 (35), соціялдемократи 13 (21), комуністи 10 (13). Д і с с е л ь д о р ф, гітлєрівці здобули 30 мандатів (мали 2), центр 18 (22), комуністи 14 (16), соціялдемократи 8 (13), господарський союз 4 (11). Е с с е н, гітлєрівці 31 (5), центр 32 (33), комуністи 12 (18), соціялдемократи 9 (13). В і с б а д е н, гітлєрівці 28 (9), цетр 5 (6), комуністи 5 (6), соціялдемократи 9 (13). А л ь т о н а, гітлєрівці 30 (3), центр 1 мандат, комуністи 8 (9), соціялдемократи 16 (25) і т. д. Всі партії тратять кромі партії Гітлєра.

Комунікат

Великої фашистівської Ради з приводу XIV-ліття оснування фашизму в Італії.

(Від нашого заграничного кореспондента).

Велика Рада фашистів відбула 9. березня засідання при участи „Дуче“ Муссолінія й інших найвисших провідників фашизму. Про міжнародну ситуацію говорив сам Муссоліні понад дві години. По переведеній річевій дискусії Велика Рада проголосила отсей Комунікат:

Велика Рада фашистівська на веснянім засіданні на початку XI р. фашистівської ери по докладнім дослідженні міжнародного положення ще раз заявляє передовсім італійському народові і народам інших країв, що закордонна політика фашистівської Італії руководиться кріпкою постановою не нарушувати мира, а співпрацювати над політичним, економічним і моральним відродженням Европи. Твердить, що Конференція розброєнь не в силі дійти до позитивних успіхів, коли не прийме одиноких конкретних предложень, які поставила Італія. Признає, що фашистівський рух, котрий розвивається поза границями Італії, се доказ нового духа — просто чи посередно — під впливом і проводом сеї доктрини й установи, якою Італія створила нову державу, д е р ж а в у н а р о д у, сконсолідовану й животну. Взиває всі Чорні сорочки в цілій Італії в навечерію XIV річниці оснування фашизму в Італії, відчути запал і відповідальність сеї доби і безупинно працювати над могутністю батьківщини й експанзією фашистівського духа в світі. — Засідання тревало від год. 18 до 1.30 по півночі.

Наполеон не був ні Корсиканець, ні Італієць, ні Француз, ні взагалі Европеєць. Він не був навіть чоловіком нашої епохи — зовн. Це був вихованок інших віків, „соняшних“, він задихався в наших „місячних“ часах, коли й остигаюче сонце бліде як місяць“. (Мережковський, „Наполеон“, I, 63).

Повстання на Сибірі

Величезні простори виглядають як один кипучий котел.

Японська преса приносить страшні описи очевидців повстань на Сибірі. Зміст: Цілий ряд районів, особливо Забайкаля, Урал і великі области, що притикають до Алтаю, виглядають як один величезний кипучий котел. В тім кітлі до ноги вибивають всіх партійних інструкторів, політруків, колхозних руководителів і інших большевицьких урядників. Скрізь появляються повстанські центри. В богатьох місцевостях робітники лучаться з селянами і разом бють большевиків. Між повстанцями вирінають отсі імена провідників: Богоявленський, Ворошиленський, Востряков, Непомнящий і інші.

Мобілізують всі сили партії. — З Росії везуть панцирні поїзди і чекістів. —

Повстання на Сибірі росте в горячковім темпі і таксамо горячково приготовляються большевики: мобілізують всі сили вірні партії. Рівночасно узброюють партійців, комсомол, фізкультурників і навіть жіночі відділи. З Росії везуть туди дуже міцні панцирні поїзди і цілі відділи вибираних чекістів. Ні червоної армії ні червоних курсантів до боротьби з повстанцями не вживають, бо їм не вірять.

Як виглядає великий шлях сибірський.

Велика сибірська зелізниця виглядає розпучливо. Скрізь відбуваються напади. У многих місцях повстанці перебрані за красноармейців виходять на зелізничу лінію, займають стації, виграбовують всьо до чиста і щезають в тайгах (лісах). Повстанці звичайно добре узброєні. Большевицькі „карательні“ експедиції, котрі за далеко зажегнуться за повстанцями, щезають без сліду. Вигибає богато комуністів, пропадають їх каси й магазини.

Ні нарід комуністам не дає пардону, ні комуністи народови.

Повставший нарід не дає ніякого пардону комуністам, а комуністи нікого не везуть на суд, тільки на місци розстрілюють. Міста Омськ, Новосибірськ, Чита виглядають як касарні. Всі крамниці, заїздні місця і столові позамикані, всі гроші з банків вивезені в Москву. Начальниками стацій назначені уповноважені з центральної чрезвичайки. Коли десь заподіється робітник, то розстрілюють всю його родину: вистарчить на те само підозріння, що він пристав до повстанців...

Погроми Жидів в Зах. Галичині

11 крамниць здемольовано, убитий і ранені.

ПАТ доносить: В кількох місцевостях живецького повіта, краківського воєвідства наступили події викликані довшою напрасною аґітацією Обозу Великої Польщі. Ґрупи узброєні в буки, палки і навіть в пальну зброю допустилися ексцесів у селах Златна, Уйсол, Райча і Милівка. В двох перших селах здемольовано 11 жидівських склепів. В Райчи з товпи стріляли до поліції, котра мусіла ужити зброї. Кілька осіб ранено. В Милівці з товпи стріляно до старости. Тоді поліція ужила зброї. Одна особа убита, 4 ранені. Переводиться ревізії. Досі увязнено 83 осіб з учасників рабунку і з діячів Обозу Велькей Польскі. Між увязненими є презес повітового кола Обозу Велькей Польскі та його члени, Рилка, Сурма, Лаш і Ерія.

Не можна лягти на ложе царів, щоб не заразитися від них безумством: заразився і я. (Наполеон).

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

„Батьківщина“, „Ґазета Народова“ і „Дзеннік Польскі“ про реформу.

Польскі ґазеты все доносять, що митрополитъ має пôйти на кардинала до Риму. Цѣкавѣ мы, кого бы они радѣ видѣти митрополитомъ? Найлѣпше зробили бы, якбы до справъ рускои церкви не мѣшали ся, якъ и Русины не мѣшають ся до того, кого именують або що роблять польскѣ епископы въ Галичинѣ.

Вôдъ довшого часу чинъ св. Василія В. въ Галичинѣ дуже упадає. Черцѣ Василіяне суть въ бôльшôй части вже люди старѣ, котрѣ не въ силѣ завѣдувати добре справами монастырскими, а молодыхъ способныхъ людій дуже мало прибуває. Для того по монастыряхъ василіяньскихъ нема доброго ладу а навѣть маетки монастирскѣ пропадають. Тамтого року згадувалисьмо за монастырь въ Гошовѣ, де є великѣ вôдпусты, на котрѣ тысячѣ людій зъ далекихъ сторôнъ сходить ся, а пôдъ самымъ монастыремъ, по части на монастырскихъ ґрунтахъ поосѣдали жиды, котрѣ розпоюють нарôдъ. Минувшого року объѣздживъ впресв. митрополитъ монастырѣ, а заставши тамъ великѣ непорядки написавъ до Риму, що лѣпшій ладъ давъ бы ся въ нихъ завести ажь тогды, коли бы митрополитъ мавъ бôльше право до монастырѣвъ[303]), (бо теперъ они мало пôдлягають митрополитови а належать просто пôдъ надзôръ самого Риму). Але провінціялъ оо. Василіянъ, о. Сарницкій, Полякъ родомъ, що то за его заряду чинъ св. Василія такъ пôдупавъ, не годить ся на тое, ино удававъ ся до оо. Змартвыхвстанцѣвъ, щобы они обôймили надзôръ и зарядъ надъ новіціятомъ (т. є. тыми, що вступають до монастыря), а коли оо. Змартвыхвстанцѣ сказали що на теперъ не мають ще у себе людій до того, то удавъ ся до оо. Єзуитôвъ и предложивъ тую справу до Риму. Папа римскій запытавъ о тое свого посла (нунція), що пробуває въ Вѣдни, а за сего заходомъ була у Львовѣ въ ц. к. намѣсництвѣ нарада, на котрôй були впресв. митрополитъ, епископъ перемыскій Ступницкій, латиньскій епископъ Моравскій и о. Сарницкій. Не тôлько оба рускѣ епископы, але навѣть польскій епископъ Моравскій не похвалилъ способу, що хоче ужити о. Сарницкій, и сказавъ, що соромно було бъ для рускаго духовенства, якбы не змогло удержати той единый чинъ, якій мае: „если вôддасть надзôръ надъ новіціятомъ Єзуитамъ, то буде мати вже не Василіянъ але Єзуитôвъ“.

Навѣть декотрѣ польскѣ ґазеты смѣють ся зъ того намѣру, щобы выховане рускихъ клерикôвъ василіянскихъ вôддати въ руки Єзуитамъ. Тай справдѣ, Єзуиты немало лиха наробили Русинамъ, немало причинили ся й до тихъ воєнъ, що то козаки провадили противъ Польщѣ; немало лиха наробили они и по иншихъ краяхъ, длятого то сюды гонили ихъ вôдъ себе и ще нынѣ по части гонять, і тутъ нѣ зъ сего нѣ зъ того мали бы они внадити ся и до Русинôвъ! Наробили бы они лиха Русинамъ, але може ще бôльше лиха наробили бы католицкôй церквѣ, бо рускій нарôдъ тымъ знеохотивъ бы ся бôльше до ней...“

Атор статті, згадуючи про курренду митрополита, каже, що митрополит пише про напасти польських ґазет і заразом остеріґає, щоби їм не вірити. Та ся осторога митрополита лишна, бо клеветам Русини-Українці не вірили а Поляки „Батьківщини“ ані куренди митрополита не читали.

Подаю курренду в відписі „Ґазети Народової“[304]):

[303]) Дивно, що редактор „Батьковщини“ знав про зміст листу митрополита до Риму. Гл. Велика Реформа — частина II., ст. 74.

[304]) Gazeta Narodowa, wychodzi codziennie. Rocznik XXI., wydawcy i właściciele: J. Dobrzański i K. Groman. Odpowiedzialny redaktor: Jan Dobrzański.

„Gazeta Narodowa“. ч. 110. з 13 мая 1882:

Walka św. Jura z dziennikarstwem polskiem.

Kurenda ks. metropolity Sembratowicza wymierzona przeciwko dziennikarstwu polskiemu, brzmi w osnowie dosłownej jak następuje:

„Ponieważ gazety: Gazeta Narodowa, Dziennik Polski, Przegląd Lwowski wydawane we Lwowie, także Czas, Gazeta Krakowska i Reforma wydawane w Krakowie, Przegląd Kościelny i Kurjer Poznański wydawane w Poznaniu nie zadając sobie trudu, ażeby dobrze przekonać się, dobre pozyskać informacje i przekonać się o prawdzie, w duchu nieprzyjaznym występują przeciwko dekretowi S. Congregationis de Propaganda Fide pro negotiis ritus Orientalis dato 6 Octobris 1863, tak zwanej „Konkordji“ i bezczeszczą hierarchiczne i parafialne nasze duchowieństwo, a nawet targają się na duchowną jurysdykcję ordynarjatu. Z tego powodu ażeby zapobiedz temu zgorszeniu uznajemy za stosowne ostrzedz wielebne duchowieństwo archidiecezjalne, ażeby nie dawało wiary pomienionym dziennikom, a przy zdarzonej sposobności w takich razach, poruczonym duszstarownictwu naszym archidyecezjanom, ażeby potrzebnych objaśnień udzielało.

Lwów, d. 27 kwietnia 1882.

Od Metropolitalnego gr.-kat. Ordynarjatu
Józef Metropolita.

Jeżeli ks. Metropolita uznaje za stosowne w akcie urzędowym publicznie występować z polemiką przeciwko dziennikarstwu, jeżeli uznaje to za odpowiednie, ażeby podwładne mu duchowieństwo spory z dziennikarstwem politycznem przenosiło do domów bożych, to musi też ponosić także i wszelkie następstwa podobnego kroku. Więc przedewszystkiem musi pozwolić powiedzieć sobie, że wyrażenie jego (przynajmniej o ile to odnosi się do Gazety Narodowej, gdyż tylko za siebie odpowiadać chcemy), jakoby dziennikarstwo polskie „bezcześciło“ ruskie duchowieństwo, nie zasługuje innej nazwy, jak tylko, że jest potwarzą. Jeżeli bowiem ks. Metropolita żąda od dzienników „dobrych informacyj i ścisłości w wyrażeniach“, to sądzimy, iż co najmniej możnaby tego wymagać od najwyższej władzy cerkwi gr.-kat. w akcie urzędowym, w akcie, który ma służyć za informacje duchowieństwu w nauczaniu ludu. Otóż nie wiemy na jakiej podstawie ks. metropolita utrzymuje jakoby dziennikarstwo polskie ubliżało duchowieństwu całemu. Myśmy podnosili tylko nadużycia i niewłaściwości, popełnione przez pojedyncze osobistości. Prawda, że nie oglądaliśmy się przytem na rangę i godność osobistości, której postępki stanowiły przedmiot krytyki. Ale to trudno.. Otwarcie i lojalnie wyłuszczyliśmy w każdym wypadku fakt, o który chodziło i nazwisko osobistości dotyczącej, otóż inde irae. Wierzymy, że niektóre osoby w najbliższem otoczeniu ks. metropolity słuszny mają powód gniewać się na polskie dziennikarstwo, gdyż najbardziej nawet przedmiotowy opis ich znęcania się nad księżmi od nich zawisłymi musi być niemiłym dla nich; również nie może być dla nich pożądaną krytyka ich dwuznacznego postępowania wobec wzmagającej się w kraju prawosławnej propagandy.

Lecz to nie uprawnia jeszcze ani ks. metropolity ani doradców jego do tego, ażeby zrzucali zarzuty przeciwko nim samym jakoteż przeciwko ich zausznikom osobiście i imiennie wymierzone, na ogół duchowieństwa! Należało ks. metropolicie być cokolwiek „ściślejszym“ w wyrażeniach.

„Dziennik Polski“ з 13 мая 1882. ч. 110, в „Хроніці“ писав:

Przeciw insynuacjom ks. metropolity Sembratowicza zawartym w ostatniej kurendzie o dziennikarstwie polskiem, wręczył dziś ks. Edward Podolski, redaktor Przeglądu Polskiego zażalenie do rąk księdza metropolity, a niebawem poczyni kroki przeciw tej kurendzie w drodze procesu kanonicznego. Redakcja Gazety Narodowej i Dziennika Polskiego wystąpią przeciw księdzu Sembratowiczowi przed lwowskim sądem krajowym w sprawach karnych.

„Gazeta Narodowa“. Nr. 114. з 18 мая 1882. Вступна стаття.

Na porządku dziennym stoi obecnie w świętojurskiem dziennikarstwie wojna przeciwko zakonowi Bazylianów w ogólności, w szczególności zaś przeciwko ich prowincjałowi ks. Sarnickiemu, który jest „właściwie (!) Polakiem a nie Rusinem“, jak zapewnia „Diło“. Bulla papieska: De ordine S. Basilii M. ruthenae nationis in Galicia reformando, uwalniająca ten zakon raz na zawsze od wpływów takich Malinowskich i jego narzędzi, oburza adherentów św. Jura do najwyższego stopnia. Gdy zaś ks. prowincjał oo Bazylianów dla oswobodzenia się od szykan ks. Malinowskiego uczuł się spowodowanym szukać opieki w Rzymie, i tem spowodował reformę zakonu, więc głównie na jego osobę koncentrują się pociski.

Nie od rzeczy będzie może przypomnieć przy tej sposobności, iż wedle konstytucyj cerkwi greckiej biskupi nie powinni być wybierani z szeregów duchowieństwa świeckiego, tylko wyłącznie z zakonu św. Bazylego. Jozefinizm postanowił wręcz przeciwną zasadę — mianowicie, że w Austrji nie mogą być zakonnicy biskupami. Lecz zastosowywanie tej zasady do cerkwi greckiej w Galicji pociąga za sobą jako nieuniknione następstwo konieczności udzielania przez kurję rzymską dyspensy każdemu z ruskich biskupów nominatów, pochodzącemu z grona duchowieństwa świeckiego. Rząd teraźniejszy nie obserwuje już józefińskiej zasady w wyborze biskupów, gdy np. w przeszłym roku mianowany został arcybiskupem wiedeńskim mnich z zakonu Benedyktynów. Otóż bardzo na czasie porusza wyż. wspomniana bulla papieska to prastare prawo zakonu bazyliańskiego, iż z jego grona powinni wychodzić archimandryci i biskupi wschodniego kościoła.

Маленький фейлєтон

Лік проти... брехні

Вже винайшли лік проти брехні. Завдяки ньому лекше тепер сказати правду як збрехати. Щоби сказати всю правду, вистарчить добра память і чисте сумління. Натомість брехня вимагає високого степеня сприту й бистроти ума, щоб могла остоятися перед сучасними контрольними методами. Маємо вже ріжні роди ліків, що називаються „серум проти брехні“. Один з них се ошоломлююче средство — скополямін а. Принята в малих давках вправляє пацієнта в півсонний стан. В нім брехун може ще вислухати і зрозуміти питання, але вже не може видумати неправдивої відповіди. Труднощі сеї методи в тому, що підозрілі особи в такім ошоломленні згоджуються на всьо, що їм піддається. На суґґестивні питання відповідають часто аж... за добре. Нпр. на питання: „Чи ти вкрав ту річ“? майже все відповідають: „Так я вкрав“. На питання: „Де ти був вчера вечером?“ — часто відповідають: „В місті“. Та коли спитаємо дальше: „Чи не був ти в хаті в ліжку?“, відповідають: „Так, я був в ліжку“. Коли устає ділання тих средств, запитуваний не пригадує собі відповідей і всему заперечує. Зовсім інше ділання натрія-амиталя. Хто його заживає, чується сильним, певним себе, добре успосібленим і готовим відповідати на кожде, навіть найбільше інтимне питання. Одначе в тім стані людина часто чванiться тими проступками, яких зовсім не доконала. Річ ясна, що уживання обох висше описаних ліків проти брехні буде згодом усовершене.

Присилайте передплату!

ІСТОРИЧНИЙ МАТЕРІЯЛІЗМ

І ЙОГО КРИТИКА*)

З приводу 50-ліття смерти Маркса.

Кождий неупереджений читач, що уважно перестудіював і застановлявся над твердженнями й узагальнюваннями історичного матеріялізму, хочаб і не займався спеціяльно історичними й історіософічними проблемами, легко добачить односторонність і помилковість матеріялістичної доктрини. Історичні факти, коли їх взяти в причиновім звязку, промовляють проти неї. Легко можна навести з історії приміри, котрі доказують, що ріжнородність суспільного життя в ріжних краях і часах се не лиш вислід ріжнородности продукційних відносин, але залежить також від цілого ряду інших причин, від традиції, від історичних навиків і т. д. Не бракує також примірів, що одні і ті самі кляси диктують державний устрій через цілі століття, мимо того, що дісталися до власти при цілком інших суспільно-економічних умовинах. З другої сторони правно-державний устрій якогось краю може бути при однакових умовинах економічного життя дуже ріжнородний. Чи пр. підставою зміни монархічної форми правління на аристократично-республиканську і цеї знова на демократичну, охльократичну і т. д. є зміна економічно-суспільних форм продукції? Історичні факти перечать сему. Наперекір сій доктрині і монархічний і республиканський устрій може зовсім добре істнувати і в краях рільничих і в краях промислових. Монархічний устрій має таксамо промислова Анґлія як і наскрізь рільнича Данія й Ромунія. Демократія могла дуже добре істнувати рівночасно з інституцією невільництва так у Греції, в Римі, як і в капіталістичнім устрою наших часів і т. д.

Знова з другої сторони всупереч твердженням визнавців історичного матеріялізму політичні відносини й ідеольоґії викликають далекойдучі зміни в економічних відносинах. І так пр. континентальна блькада Наполеона I, отже акт чисто політичний, покликав до життя в Італії гончарський промисл, в Німеччині цукровий промисл й управу цукрового буряка. Зновже релиґійні причини вигнання Жидів з Еспанії мали великий вплив на економічне життя тої країни. Такі самі наслідки мало прогнання Ґуґенотів з Франції за Людвика XIV, котрі поселившися в Анґлії, Голяндії й Німеччині, дали початки таким галузям промислу, яких там ще не було.

Коли взяти під увагу переміни в способі продукції, то вони не такі далекойдучі і всеобіймаючі, як того хоче історичний матеріялізм. Ми бачимо, що в тім самім часі, в котрім маємо до розпорядимости водну пару, ропу й електрику, стрічаємо ще первісний спосіб управи ріллі деревляними плугами, а гончарі дуже часто щей тепер таксамо примітивно ліплять горшки як у старинним Єгипті.

Історичний матеріялізм помиляється передовсім в тім, коли твердить, що т. зв. „ідеольоґічна надбудова“ залежна виключно від продукційних відносин. Він забуває при тім, що витвори духа, звичаї й обичаї людства мають свої питомі права. Їх найголовніша ціха тенденція до довговічного збереження свого істнування. Продуктом сих консервативних тенденцій є т. зв. традиція. Як матеріялістична доктрина вияснить пр. факт, що мимо далекойдучих змін в економічних і суспільних відносинах на протязі віків декотрі звичаї й обряди перетрівали цілі століття та що ми-

*) Гл. „Н. З.“ ч. 573.

мо анальогічних економічних відносин маємо ріжні культури?

Як же представляється матеріялістичне розуміння історії зі становища католицької критики? Річ ясна, що католицька критика сего рода доктрин покривається з прочою науковою критикою з тим, що вона сильніше підчеркує ті моменти, в котрих історичний матеріялізм входить в суперечність з релігією. З численних праць католицьких представників науки переповімо тут головно думки відомого католицького вченого Єзуіта Гайнріха Пеша. Він у своїм підручнику „Національної економії“[1]) присвячує досить місця також і тій справі.

Матеріялістичне розуміння історії як „матеріялістичне“ 1) само в собі суперечне, 2) незгідне з очевидними історичними фактами.

По перше се річ самозрозуміла, що історичний матеріялізм в ніякому разі не може відповісти тим високим вимогам, які християнська наука ставить історіософії. „Широкий овид християнства, котре лучить минувшину, сучасність і майбутність у вічність, земське з небесним, людське з божеським, розглядає час sub specie aetaernitatis, простір sub specie infinitatis; сей овид може звести ріжнородність історичних подій в одну ідею, підпорядкувати припадкове і позірно неузасаднене під вищу ціль Божого Промислу“[2]).

Та коли навіть хтось не схоче станути на таке становище, мусить признати, що „матеріялістичне“ розуміння історії се недоречність. Чому? а) Бо кожде „розуміння історії“ може заістнувати лише як твір духа, що по своїй суті є понад матерією. Матерія дотичить сучасности, матеріяльного. Історіософія займається минувшиною, причинами і наслідками, переданням, ідеями, свобідними постановами волі і т. д. Всего того в цілій области матеріяльного нема, нема тут товчка до плянової активности, яка проявляється в історіософії. Звіря не має жадної історії і жадної історіософії. Чоловік мусить писати історію природи звіряти. б) Поняття „розвитку“, еволюції, котрим постійно послугується економічний матеріялізм, се у властивім того слова значінню поняття орґанічне. Отже де ділають лише механічні причини, там не може бути мови про розвиток, що найвище про черговість і механічний поділ. До кождої орґанічної еволюції, розвитку належать: зародок, ціль, закон, отже нематеріяльний, обдарений свідомістю цілі дух, що стремить на основі імманентних прав до поступу і свободи.

Хибне також литоме марксівському розумінню історії твердження, начеб економічний момент, техніка продукції та її суспільна орґанізація були одинокою або бодай остаточною причиною суспільного, політичного і духового розвитку. Се твердження не дасться вдержати супроти фактів.

Хто схоче поважно оспорювати факт, що підчас доступного нашому знанню історичного розвитку дуже часто зовсім інші, а не економічні причини обусловлювали в рішаючий спосіб суспільні, державні, правні і господарські відносини? Вистарчить лише вказати на історично стверджений і безсумнівний вплив християнства на постепенне усування невільництва і пригадати собі значіння християнських моральних засад для обміну і кредиту, для „римського цісарства німецького народу“ в його розцвіті. Згадати хочби хрестоносні походи, в котрих, хоч були й економічні причини, одначе почин і найголовніший товчок були наскрізь ідеальні — релігійні. Треба бути зовсім заслепленим матеріялістичною „доґмою“, щоби не признати, яку велику ролю відограють в історії вільна воля, свобідна постанова, свобідний чин, зручність і щастя якоїсь визначної історичної постаті, чи цілого ряду постатей. Вони викликують нераз перевороти в історії і часто рішають в розвитку історичних подій. Згадатиб хоч такі постаті як Олександер Великий, Ганнібаль, Цезар, Карло Великий, Папи Григорій VII й Інноксентій III, Наполеон і т. д.

Одначе історичний матеріялізм твердить, що не лиш політичні і суспільні відносини є відзеркаленням економічних відносин. Він каже, що навіть про цілу ідеольоґічну „надбудову“, релігію, правду, право, мораль і т. д. рішають економічні чинники і що та „надбудова“ зміняється, коли зміняється економічна підстава. Яких штучних конструкцій та інтерпретацій не ужито, щоби доказати сей абсурд! Щоби пояснити причини введення і загального поширення християнства, доказувано, що така універсальна релігія „була потрібна“ — кому? — римській імперії! Дальше, ставлено абсурдальне твердження, що католицизм відповідав февдалізмови, протестантизм капіталістичній епосі, а матеріялістичний атеїзм відповідатиме соціялістичній суспільности. Довільність і недоречність такого узагальнювання відразу впадає в очі. Як відомо, атеїстичний матеріялізм переняли большевики з епохи лібералізму, отже вибуялого капіталізму і сьогодня він вже науково повалений. Зновже католицизм розвивається і кріпшає, хоч февдальна епоха вже давно минула. І до того католицизм цвите в краях найріжнороднішої суспільно-економічної структури. Стільки Пеш у своїй праці про сю тему.

З тверджень історичного матеріялізму і їх зіставлення з історичними фактами ясно виходить, що його заснична помилка лежить в неметодичному й односторонному узагальнюванню деяких історичних явищ і приписуванню їм ролі підставових чинників розвитку історії людства. Цей напрям дозволяє собі на занадто свобідне натинання історич. фактів до своєї концепції і занадто довільну їх інтерпретацію.

Причини цеї односторонности треба шукати головно в обставинах і часі, коли ся доктрина повстала. Маркс, будучи в Анґлії, бачив на власні очі величезний зріст промислу в Анґлії і нагромаджування капіталів в руках нечисленних одиниць. З другої сторони бачив він зріст визиску і нужди фабричних робітників і дітей. Дальше, він був свідком невиданого передтим технічного поступу і винаходів. Це все причинилося до переціновання Марксом економічних чинників в історії людства.

Та мимо односторонности і пересади в узагальнюванню а то й просто недоречности тверджень історичного матеріялізму, він мав і ще тепер має вплив на історіоґрафію. Довкруги сеї проблеми повстала обширна література „за і „проти“. Молодші приклонники і коментатори сеї доктрини, бачучи її слабі сторони, пробували її змодифікувати і признати деяке значіння також духовим елементам в історії людства (Бернштайн, Адлер). Інші знова виступили в обороні її „чистоти“ так, що серед самих марксістів повстав спір навіть щодо підставових заложень історичного матеріялізму. Дискусія довкруги сеї проблеми мала великий вплив на оживлення і напрям історичних студій. Тоді (друга полов. XIX ст.) історики звернули більшу увагу на студії економічних відносин у минувшині. В Німечині повстала навіть окрема історично-економічна „школа“, що мала вплив також на інші краї. Та це не було наміром творців історичного матеріялізму і не зміняє факту, що ся доктрина не встоялася перед науковою критикою. Повалення її рівнозначне з захитанням теоретичних підстав усего марксизму.

[1]) Lehrbuch der Nationalökonomie von Heinrich Pesch. S. J. I. Band: Grundlegung. Freiburg in Breisgau 1924. Herder et Co G. M. B. H. Verlagbuchhandlung. Ст. 350—360.

[2]) Schanz: Apologie des Christentums II. 5 т.

ГАЛЛЬО! СЕНЗАЦІЯ!
Карнавал скінчився, а дуже веселий МУЗИЧНИЙ ГУРТОК зачинає концертувати від 1. березня б. р. що вечера в ресторані знанім з першорядної кухні.
НАФТУЛА Львів, Трибунальська 12.

Кінець парляментаризму в Австрії

Канцлер Австрії Дольфус на засіданні Ради християнсько-суспільної партії виголосив промову такого змісту: Парлямент сам виелімінував себе з суспільного життя. Правительство мусить використати се і перевести основну реформу регуляміну нарад парляменту та реформу конституції при помочі доразових декретів президента держави. Союзна рада буде переіменована на Раду станів і країв. Вона ухвалюватиме закони в економічних справах. Всі справи не полагоджені парляментом будуть вирішені дорогою декретів і розпорядків.

Стріча Муссолінія з Мек Доналдом

Від неї залежить доля конференції для розброєнь.

ПАТ доносить з Берліна: Мек Доналд, преміер Анґлії, їде до Риму, щоби відбути конференцію з Муссолінім. Відвідини мають характер приватний. Одначе вони імовірно матимуть велике значіння не лише для розбройної конференції. Мек Доналд хоче від Муссолінія вияснення щодо взаємин між Італією й Німеччиною. Від того в значній мірі залежить доля розбройної конференції та мира в Европі.

Троцький про мумію Леніна

Нюйоркський журнал „Ліберти“ оповістив інтервю з Троцьким. Зміст: Троцький був м. і. проти бальзамування трупа Леніна і поміщення його в мавзолеї. Ленін як найрішучіше, каже Троцький, протестувавби проти переміни його трупа в мумію якогось фараона. Також жінка Леніна Крупская була рішучо проти цего. Вона узасаднювала свій спротив тим, що бальсамовані останки Леніна в мавзолеї скріплять у масах релігійні почування. Натомість Красін доказував: народні маси переконаються, що „чудо“, котре давніше по їх думці могло зробити лише Провидіння, легко можуть зробити й безбожники.

Найзнаменитші тутки в новім опакуванні ПРІМА АІДА (PRIMA AIDA)
150 ШТУК — 35 СОТ.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ВИСТАВА ПАРИЖСЬКИХ МАЛЯРІВ У ЛЬВОВІ

Мистецькі круги Львова переживають небуденну подію. В салі Національного Музею відкрили 26 лютня ц. р. малярську виставу виїмкової вартости й значіння. Від ряду літ не гостили в нашому місті в такій кількости й на такому рівні світові майстри. Досить згадати, що у тій виставі бере участь 24 чужих малярів з Парижа, а між ними деякі справді европейської слави. З поміж них три Італійці (Джіно Северіні, М. Тоцці, Де Пізіс), один Голяндець (Ван Донґен), решта Французи. Між останніми відомі прізвища, як А. Олі, Ж. Жанен, А. Льот, М. Люка, Р. Удо, Ж. Ано, О. Фріес, Р. Дюфі та інші. Побіч них виставило свої праці 17 українських мистців, що або стало мешкають в Парижі або там деякий час перебували. Тут виступили Михайло Андрієнко, Іван Бабій, Северин Борачок, М. Глущенко, О. Грищенко, М. Кричевський, С. Левицька, Ст. Луцик, В. Перебийніс, В. Редько, О. Рубісова, О. Третяків, Василь Хмелюк, Хмелюкова, Л. Малиновська, Акар-Карвовський і А. Савченко-Більський.

Се вже не новість говорити, що наше мистецтво починає дорівнювати европейському бодай у своїх найвизначніших і найталановитших одиницях та в найкращих зразках. Це нераз писала наша критика, це признали нам і чужинці. Одначе може ніколи та правда не виступила так виразно, як на останній виставі. Образи деяких наших мистців (Андрієнка, Глущенка, Грищенка) не тратять нічого на сусідстві з передовими представниками Парижа, тої „столиці мистецтва“. За наших малярів можемо справді бути горді без побоювання, що перебільшуємо.

Чи вистава в Національному Музеї дає докладний образ сучасного европейського мистецтва? Того від неї не можна домагатися. Поперше тому, що гості прислали переважно по одній картині або по дві, а цего розуміється трохи мало; подруге з тої причини, що тут заступлені не всі напрямки західнього малярства. Та все таки вистава дозволяє нам пізнати кілька найкращих зразків, що стоять по середині. Ні занадто консервативні, ні яскраво революційні. Ніщо тут не вражає. На кожній картині знати високу культуру, небуденний, вироблений смак, досконале технічне малярство.

На перше місце вибиваються Італійці. Хоч нечисленні, бо їх тільки трьох, але зате якістю й оригінальністю роблять враження сильніше навіть від Французів. Северіні, давніше один з творців футуризму, тепер неоклясик дав тільки одну композицію мертвої природи, яка укладом предметів, настроєм, почуттям матерії доходить до меж мистецької досконалости, до меж майже архитвору. Тоцці представився монументальною картиною „Сонце в тюрмі“ в могутніх, мовби викутих лініях з сильними ефектами світла й тіні. На виставі глядачі порівнювали загально образ цей до різьби, до статуї дійсно клясичної. Промовляє з того образу патетичний староримський дух, характеристичний південний нахил до великого жесту. Третій Італієць Де Пізіс дав предивну картину „Крила“, обвіяну подихом надреального і стовідсотково малярську мертву природу, незрівнану у відтворенні матерії.

Цікава річ, що Французи вийшли дещо блідші від товаришів з полудня. Р. Удо повний невисловного настрою, скупий у барвах, Жанен надреальний у пейзажі, кубіст Дюфі досконалий у композиції, Ано тонкий, дискретний, приємний у зеленавому тоні дуже культурний і дещо сальоновий, Льот зі слідами кубізму в цікавому акті, Люка піддається примітивістичній манері.

З Українців на перше місце вибивається Андрієнко, зближений більше до Італійців, як до Французів. Клясичні, повні виразу портрети, глибокі змістом композиції мертвої природи з нахилом до монументалізму. Грищенко показав досконалий, морський пейзаж чисто малярського характеру, опертий виключно на ефектах барви. Цікавий і культурний Глущенко, спокійний і холодний Бабій, яскравий і крикливий Третяків, здержливий у кольорах Борачок, оригінальний у виразі Хмелюк, хоч трохи переборщив у портреті хлопця. Луцик дав культурний і приємний портрет дівчини, Перебийніс виставив велику скількість образів, деякі (композиція, квіти) вартісні й цікаві, інші не видержують порівнання з сусідами. На жаль треба ствердити, що до цього мистця належать найслабші речі на виставі. Повинен був зробити якийсь вибір і не присилати всього.

Хто не відвідає останньої вистави, стратить нагоду до єдиних у своєму роді мистецьких переживань. — Б. І.

З українсько-франко-італійської вистави образів у Львові

Дж. Северіні (Італієць): Композиція.

Літературний конкурс

Академія Виховання та Взаїмної Суспільної Помочі в Парижі — L' Académie d' Education et d' Entr' aide sociales розписала конкурс на роман про большевизм, в якім булаб належно висвітлена небезпека нерозумних большевицьких кличів (наук) для цілого культурного світа. Брати участь у конкурсі може кождий, не зважаючи на народність. Сюжет роману можна взяти з Росії, або з тих большевицьких кругів поза нею, де большевики мають великий вплив. До комісії, яка признаватиме премії, входять: Е. Бордо (Франція), Честертен (Англія); Меда (Італія); п. Гандель-Маццетті (Австрія); М. Гальвез (лат. Америка); о. Уолш (Зл. Д.). Є ще секретарі, м. і. Маклаков. Премій назначено три: 50, 20 і 10 тисяч франків. Блищі інформації подає: M. Belle, Chef du Secrétariat de l' Académie d' Education et d' Entr' aide sociales, 31 rue de Belle-chasse, Paris 7. Варта, щоб також хтось із Українців взяв в конкурсі участь. Писати можна по французьки, англійськи, німецьки, італійськи, еспанськи й по російськи. Для оцінки творів в російській мові назначений Маклаков.

З галицького письменства

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ. Очі та уста. Графіка Павла Ковжуна. Видавництво „Ізмарагд“, Львів 1932. З друкарні Артура Гольдмана. Ст. 91+5 нпґ. малої 16⁰. Ціна 3 зол.

„Еліксір серця... Ні. Кілька краплин крови затроених чорнилом. Трохи тепла й попелу, що залишилися з молодечого вогню... Стружечка розмов — крадених у Тебе й у безсонниці... Обривки листів — Тобі присвячених, а може тільки задуманих“... так характеризує сам автор „Очі та уста“. Елегійне тепло попелу любови і — звичаєм Ореста Ордана — богато-богато... думок. І ті думки нераз убивають тепло молодечого вогню. І тільки ті думки кажуть читачеви здогадуватися, що автор не такий уже молодий... Та незвичайна ніжність вислову, чар високопоетичних порівнань і дивно з ними злученої думки переважно поривають нас і ведуть у країну справжньої поезії.

„Розплющ очі...

Те, що сказали ми одне одному, Кохана, було таке просте та ясне, мов хвилина раннього прокиду в кімнаті залитій сонцем.

Чи ми сказали що небудь більше, як сказала нам сама мовчанка, що сплела наші руки?

Слова, мов золоті рибки втікали серед сповідань і вагань. Але мовчанка вибачала устам за їх соромязливість“.

Досить того одного наводу, щоби пізнати чар еротиків М. Рудницького. І в тому полоняючому чарови лежить і деяка небезпека для молодого читача збірки. Бо не скрізь думки автора такі чисті, не скрізь його любов перемагає затроене чорнило. Буває, прокидається в нім декадент-поганин, що звик молитися тільки до жінки-любки чи може радше: до само-закоханої власної душеньки публіциста... Буває, навіть і в таких настроях можемо побачити справжню поезію через право контрасту: „Люблю незірвані квіти, метелики замріяні в вінчиках, стиглі овочі, перелиті й недопиті чаші.

Люблю вогнисте сонце, осяяні вікна таємних веж і скапи нічних ліхтарень...“

Зовнішний убір книжки Михайла Рудницького люксусовий. Вона вся зілюстрована графіками Павла Ковжуна, який — без сумніву — став через те нараз співавтором збірки. Його графіки нагадують чомусь самого М. Рудницького: вони наскрізь модерні, урбаністичні і при тім усім чуємо в них своє рідне, українське. Подібно як мова збірки „Очі та уста“. Вона не народня, проте якась рідна, близька. Здається мені, що єдина назва для неї: літературна.

Перепліт у полотно, многобарвного, цвітистого десеня — на мою думку — не годиться з цілою графічною прикрасою книжки. Він якийсь не наш, чужий, і — навіть заграницею — переївся.

Арамік.

З МІЛІОНА ЛЮДЕЙ УРОДЖЕНИХ В ОДНОМУ РОЦІ ПОЛОВИНА ІХ ВМИРАЄ в 45-ІМ РОЦІ ЖИТТЯ А ОДНА ТРЕТИНА ДОЖИВАЄ 60-ГО РОКУ ЖИТТЯ. ВИ НЕ ЗНАЄТЕ ДО КОТРОЇ КАТЕҐОРІЇ НАЛЕЖИТЕ. ВИ МОЖЕТЕ ВМЕРТИ І ПЕРЕД 45-ИМ РОКОМ ЖИТТЯ, ВМЕРТИ НАВІТЬ НЕҐАЙНО А ТОМУ ТРЕБА ВАМ ЗАЗДАЛЕҐІДЬ ОБЕЗПЕЧИТИ СВОЄ ЖИТТЯ В КОРИСТЬ СВОЄЇ РІДНІ. НАЙКРАЩЕ МОЖЕТЕ ЦЕ ЗРОБИТИ ЧЕРЕЗ ТОВАРИСТВО „КАРПАТІЯ“ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38.

69 12-х

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Лист Св. Вітця до Кардинала-Вікарія Риму. Св. Отець пригадує, що одним з найбільше зворушаючих таїнств, які відбулися при Відкупленні людського роду, це конання Христа в Оливнім городі, що було висказом Його страшних терпінь на вид людської злоби. Тому й перше врочисте свято ювіл. Року буде посвячене саме тому терпінню дня 6. 4. по пол. (перед 1. пятницею в місяці) в формі „святої години“. Буде виставлення Пресв. Тайн і по можності проповідь. В церкві св. Петра візьме участь у св. годині сам Св. Отець, який висказує бажання, щоб у такийсам спосіб поступив весь катол. світ у тім дні. Належить перепрошувати Христа за зневаги, просити про мир між усіма народами, про навернення грішників, витревання в Божій ласці, усунення кризи. Належить лучитися з молитвами Св. Вітця, особливо про ті краї, де найбільше зневажають Христа. Всім, що візьмуть участь у св. годині, уділює Св. Отець Апостольського благословення.

Ватиканська Держава видасть у квітні 10 серій нових почтових значків.

На Монте Сенаріо недалеко Фльоренції 700 літ тому терпляча Божа Мати явилася св. Основникам Чина Сервітів. Тепер поставлено там величавий хрест з електричними лямпками. В день отворення ювілейної брами Св. Отець освітлить той хрест з Ватиканської радіостації.

Ліонський кардинал Морен видав великопістний пастирський лист про любов ближніх, а Кольонський кардинал Шульте про виховання молоді.

У Франції відбувся недавно зїзд священиків-черців, що вигнані з краю, добровільно взяли участь у світовій війні, але опісля не відзискали ще горожанських прав.

У травні ц. р. святкуватимуть урочисто в Парижі перше століття заложення конференцій св. Вінкентія з Павлі. Св. Вітця заступатиме Його Леґат, кард. Вердіє.

У м. Ренн (Бретонія) вмер головний редактор кат. щоденника Емануїл Деґри дю Льої у 64 р. життя.

Еспанське ліберальне правительство рішило не давати катол. місіонарам в есп. кольоніях ніяких державних підмог, яких ті місіонарі конечно потребують, особливо, щоб вести школи для тубильців.

Свящ. Ант. з Перуджі (Капуцин) виголосив у Римі цікаву конференцію: „В серці Амазонки й між дикунами“.

„Чівільта Каттоліка“ з 4. III. 1933 р. помістила м. ін. статтю про жерела східнього канонічного права.

Від 9—11. III. відбулася в Міляні „Вистава штуки в катол. італійській книжці“.

Синод православної сербської Церкви, що відбувся в Карлівцях під проводом патріярха Варнави проголосив час від початку посту 1933 до Великодня 1934 „Роком покути“. Відбудуться паломництва до сербських монастирів.

В м. Аґра (Індії) тамошній еп.-помічник охрестив одночасно 251 навернених Гіндусів.

Представник Єгипту в Зл. Державах, Сідарус Паша (ревний католик копт. обряду) виголосив у прияві дипльоматів, зібраних на прощання кард. Фумассоні-Бйонді, довшу конференцію про всі східні Церкви. Говорив також про нашу Церкву в Галичині й на Закарпаттю.

Американські Редемптористи будують недалеко катол. університету в Вашинґтоні великий дім для студій.

Американські католики почали видавати для дітей ілюстрований місячник „Тге Кетолік Бой“. Редаґує о. Фр. Бенз зі С. Павльо (Міннесота).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ВАТИКАНСЬКИХ КРУГАХ відносяться до гітлерівської політики з великою резервою. Особливо уважно слідять там політику Гітлера супроти католицького Центра. З другої сторони правительство Гітлера старається зднати собі довіря католицької ерархії і християнського населення енерґійною поставою супроти комуністів. В кругах віруючих горожан з признанням висловлюються про енерґійне зарядження мін. Герінґа проти розпустного нічного життя в Берліні (КАП).

СОВІТСЬКА ПРЕСА доносить за віденським гітлерівським часописом „Дер Шварце Зендер“: В Берліні відбулася важна конференція між міністром Герінґом і французьким амбасадором в Берліні Франсуа Понсетом. Герінґ мав приректи поміч Німеччини у відірванні України від СССР взаміну за підпертя Франції у справі польського коридора. Совітська преса остро атакує німецьку політику, пригадуючи, що Німці вже раз мусіли виноситися з України (АТЕ).

ДО ВАРШАВСЬКОГО СОЙМУ вплинув законопроект уряду про повновласти для президента Р. П. видавати декрети в часі між двома звичайними парляментарними сесіями. Необхідність такого законопроекту умотивована невпевним міжнародним положенням. Сей законопроект ріжниться тим від попередних анальоґічних, що дуже поширює компетенції президента держави.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ПОЛЬЩІ візвав Польську Соціялістичну Партію до утворення спільного фронту боротьби зі зростаючою филею фашизму. Спільна акція полягалаб на уряджуванні демонстрацій, зборів, віч і т. п. та на припиненні боротьби між ППС і комуністами („Ґазета Польска“).

ПОЛЬСЬКО-ҐДАНСЬКИЙ СПІР за збільшення польської залоги в ґданськім порті на Вестерплятте вже полагоджений. Рада Союза Народів приняла до відома заяву міністра Польщі Бека, що Польща зменшить свою залогу, коли Ґданськ забезпечить недоторкаємість прав Польщі в Ґданську. Представник Ґданська дав таку ґарантію і тим самим спір зліквідований.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР заявив на вічу в Берліні: Національно-соціялістичний рух не має нічого спільного з фантазіями про вічний мир і тревале порозуміння. Спираючись на минувшині Німеччини відкидаємо інтернаціоналізм. Міжнародні суперечності дадуться усунути щойно по усуненні внутрішних противенств в народі.

ЗАМАХ НА ГІТЛЄРА хотів виконати гр. Арко, той самий, що застрілив у 1918 р. преміера Баварії Айснера, соціял-демократа.

МІНІСТЕРСТВО УСВІДОМЛЕННЯ НАРОДУ І ПРОПАҐАНДИ утворено в Німеччині. На чолі того мін-ва став гітлєрівець Ґеббельс. Компетенцію того мін-ва усталить Гітлер.

НА ВІДКРИТТЯ НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ (райхстаґу) комуністичні посли не дістали запрошення.

ПРЕСА знов переповнена вістками про недалекий поворот б. цісаря Вільгельма II до Німеччини і про відновлення цісарства в Німеччині.

АНҐЛІЙСЬКА Й АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА пише про небезпеку нападу гітлєрівців на польське Поморя.

НОВИНКИ

„Нова Зоря“ буде по Великодних Святах виходити в збільшенім обемі як досі лише тоді, коли ВП. Передплатники пришлють належну передплату і залеглости. Інакше повернемо знов до давного способу видавання, коли четвергове число мало лише 2 карточки. Тому просимо негайно виповнити і вислати чеки, котрі адміністрація долучує до сего числа „Нової Зорі“. Просимо не забувати, що на двох додаткових картках міститься богатий змістом матеріял з ріжних областей, про що кождий може переконатися, переглянувши „Нову Зорю“ від початку сего року. Все те знов відпалоби, коли не наспіють трошї, потрібні на оплату друкарні й паперу (бо співробітники за збільшення праці на 25% збільшеної платні не беруть).

Курси українознавства відкриває весною 1933 р. Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання (висока школа позаочних студій) при Українській Господарській Академії в Подебрадах в ЧСР. Мета курсів: Дати систематичне знання, необхідне кождому свідомому Українцеви. На курсах викладатимуть отсі предмети: історія України, українська мова, історія української літератури, українська культура, фізична та економічна ґеоґрафія, націольоґія, історія українських громадських рухів XX ст. Курси триватимуть 3 семестри. По скінченні їх курсанти дістануть свідоцтва. За інформаціями звертатися на адресу: Українська Господарська Академія, Подебради, ЧСР.

Українська шляхта Самбірщини приготовляє літом ц. р. свято з приводу 250-ої річниці освободження Відня від Турків. Як відомо, український шляхтич з Самбірщини Юрій Кульчицький причинився дуже для прискорення відсічи обложеному Відневи і тим вратував його від упадку.

В Станиславові в малій салі „Сокола“ відбудеться в неділю, 19. ц. м. відчит інж. А. Палія, директора „Маслосоюзу“ зі Львова, на тему: „Ґіґієна й відживна вартість молока та молочних продуктів“. Початок о год. 4.30 попол.

В Самборі виголосив відчит на тему „Допомога Українців Відневи в 1683 р.“ д-р І. Німчук зі Львова. На сей відчит приїхало богато наших шляхтичів Кульчицьких з Кульчиць Шляхоцьких. Відчити на сю тему повинні ц. р. відбутися по всіх наших більших містах, місточках і навіть селах, бо вони причиняються богато до пізнання нашої вартости і значіння у світовій історії.

В память Гетьмана Мазепи відбулася в Луцьку святочна академія. Уладили її ученики (-ці) української ґімназії в Луцьку. На академію прибуло богато селянської молоді з дооколичних сіл.

В Тернополі відбувся концерт для вшанування 20-ліття смерти Миколи Лисенка. Уладили його спільно філія Муз. Інституту ім. М. Лисенка і тернопільський „Боян“.

Кільканацять безробітних комуністів увійшло до складу вудженин Новака при вул. Пекарській у Львові. Вони побили склепову панну і забрали кілька кільоґрамів вудженини. Поліція зловила утікаючих й увязнила їх.

Велика пожежа вибухла в ночи на військовім летунськім майдані в Лавиці під Познанем. Згорів барак зі складовими частинами літаків.

З сьогоднішним числом „Нової Зорі“ висилаємо складанки (чеки) Почтової Щадниці і просимо прислати передплату за II. квартал, евентуально залеглости.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

Новий український часопис. У Львові зачав виходити новий часопис під заголовком „Наш Клич“. Перше число має 6 сторін друку, кожда по 5 шпальт. Форматом і напрямком новий часопис пригадує „Український Голос“ з Перемишля. Зараз в першім числі є напад на Преосв. Григорія. Видно, „з Богом“ працю зачинають...

В Тернополі скінчилася судова розправа проти 10 молодих Українців. Їх обвинувачено в приналежності до ОУН і поширюванні підбурюючих летючок. У висліді засуджено Дмитра Гавришкова на 7 літ тюрми, Мих. Гирку й А. Чорного на 4 роки, Ів. Галана, Льва Воробця і А. Курилу по 2 роки, прочих увільнено.

В Київі має появитися збірне видання творів відомого українського історика проф. Володимира Антоновича в 9 томах. Перший том вже появився. В нім особливо цікаві спомини Антоновича про його життя.

Два присуди смерти за страйк в колективі. З пограничча повідомляють: В колективі „Жовтень“ недалеко Звягеля вибух страйк робітників з причини недостачі харчів і невиплачення залеглих платень. Крім сего дооколичні селяни з колхозів відмовилися від праці при весняних засівах. ГПУ перевело строге слідство. Двох провідників страйку засуджено на смерть і розстріляно на місци. Так виглядає „свобода“ робітників в „раю“...

„Україне фон гойте унд ґестерн“, нова книжка про Україну в німецькій мові, появилася в Берліні заходом Української Пресової Служби. Зміст: Вступне слово — Україна вчора і нині (Р. Ярий), Українська історично-політична традиція й боротьба за незалежність (С. Чучман), Господарські основи української державности (д-р Б. Крупницький), Українська культура (д-р З. Кузеля).

Новий виділ „Союза представників закордонної преси“ в Берліні. На останніх річних Загальних Зборах „Союза представників закордонної преси“ (Берлін В 50, Нірнберґерштрассе 53/56) вибрано такий новий виділ на рік 1933-ій: Д-р. Зенон Кузеля (Україна, Канада) — голова, Карло фон Кітельґен (Фінляндія, Латвія, Ромунія)) — заст. голови, Д-р Бенямін Шір (Австрія) — скарбник, Альберт Бінц (Франція), Д-р А. Крум-Геллер (Мексико) і Фріц Рунґе (Чехословаччина). Д-р Кузеля вибраний отсим вже четвертий раз головою тої важної організації.

Гітлерівці побили на вулиці жінку італійського посла ізза її жидівського вигляду. Щойно на поліції стверджено похибку.

Історичний атлас, котрого вживав шведський король Ґустав Адольф в часі трицятьлітної війни, знайшли в архівах університету в Гайдельберґу. Він виданий в 1601 р. Всі мапи виконані ручно. Сей атляс заховався досить добре. Тільки мапи Німеччини трохи знищені.

Кари за... подавання руки. Італійські фашисти виповіли рішучу війну подаванню руки. Партійний провід розіслав обіжник. В нім кажеться, що староримський привіт (права рука вгору) вже в Італії принявся, тому подавання руки треба занехати. Воно негігієнічне, неестетичне й забирає богато часу. В богатьох фашистівських організаціях карають за подавання руки.

До Редакції „Комаря“, у Львові

Супроти некультурного, в католицькім світі непрактикованого нападу на катол. Епископа прошу більше такого неестетичного часопису мені не посилати. — Гр. катол. уряд парохіяльний в Тучапах, п. Попельники.

80.000 Жидів з Німеччини признається до польського горожанства і хоче вернути до Польщі.

Сильні замлетруси були на островах Митілені й Лемурі на Еґейськім Морі. Подробиць досі нема.

Сильна буря на Каспійськім Морі відірвала від берега велике ледяне поле. На нім було кількасот рибаків. Ледове поле поплило далеко від берегів. На ратунок вислано літаки. По останним вісткам рибаків врятовано.

В Шікаґу є найбільший в світі почтовий будинок. Він довгий на 240 м., широкий на 107 м., високий на 61 м. Його будова тривала 18 місяців і коштувала 22 міліони долярів. В шікаґівській почті висилається пересічно в одній годині 1,200.000 листів і посилок.

ВИГРАНІ ДЕРЖАВНОЇ КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ: 15.000 зол. на ч. 144876, 147247, 20835, 139913, 30226, 95652.

10.000 зол. на ч. 118184;

5.000 зол. на ч. 97325, 122717, 127242, 133864 22050, 27067, 57901, 99845, 102606, 120707, 125346, 141764, 15001, 77645, 143205.

2.000 зол. на ч. 15039, 18718, 25896, 36079, 43321, 43953, 44832, 45278, 54959, 57249, 61520, 65396, 68126, 71638, 72858, 96330, 97300, 115845, 132084, 136950, 138958, 140423, 143002, 143283, 143633, 143747, 3391, 23316, 30766, 43725, 47683, 47277, 51400, 52269, 58329, 62726, 64684, 72371, 85308, 88223, 95220, 97683, 97885, 99289, 107061, 100571, 108184, 105904, 116971, 133921, 146087, 26118, 16869, 18939, 19657, 28336, 35108, 76350, 80426, 90025, 96776, 102202, 102937, 108018, 114480, 120980, 125308, 130774, 130798, 137576, 139206, 144221.

1.000 зол. на ч. 4065, 4437, 4835, 7561, 8441, 10418, 22889, 28290, 29145, 30680, 30693, 31987, 44109, 46975, 49679, 54324, 60124, 65625, 75904, 80153, 83319, 83737, 84574, 101868, 102158, 102612, 110430, 113954, 120407, 120633, 121256, 125487, 128556, 129691, 144660, 147533, 2146, 5172, 10340, 25677, 30408, 41522, 45670, 47560, 51446, 60410, 67368, 69449, 70302, 70541, 71437, 75200, 80290, 84417, 84715, 87046, 87726, 89928, 90399, 91083, 92580, 92738, 97215, 124163, 127058, 127859, 130568, 132731, 133482, 135400, 136217, 137597, 139545, 146124, 147360, 4085, 6662, 13030, 13556, 15548, 15584, 19497, 31950, 33935, 34539, 39891, 41097, 46415, 47322, 50012, 54689, 55221, 62430 62737, 67924, 69434, 73658, 76754, 79084, 88289, 91432, 100995, 102346, 104496, 115174, 118282, 118902, 119286, 124457, 125646, 126620, 129662 130197, 133192, 133242, 134877, 138365, 138637 141953, 144079.

За американського доляра платять 8.85—8.88 зол. Ціна його постійно росте.

КІНА

АДРІЯ: Монті Бенк летуном.
АТЛЯНТИК: Жінка з Монте Карля.
КАСІНО: Люди в готелі.
КОПЕРНИК: В тіні хреста.
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: Під курателею (Вляста Буріян).
ОАЗА: Добродій людства (Бастер Кітон).
ПАЛЯС: Угорська любов.
СТИЛЕВЕ: Жінка штигун і ревія.
УТІХА: Тайна корабельної каюти й ревія.

Переписка Редакції

Вп. Авторови статті під заг. „Відповідь старому Кооператорові...“: Ви маєте повну слушність, що нація не може обмежитися до одної фабрики в жадній области. Одначе Ви в своїй дописи підносите тяжкі закиди, а не наводите доказів. Тому в такій формі Ваша допись не може бути напечатана. Крім того будьте ласкаві подати свою точну адресу з виразним іменем і назвиском, бо ніколи не містимо дописів не взнаючи автора.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

БОРЩІВЩИНО! КООПЕРАТИВА „УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ“ ПРОДОВЖУЄ ІСТНУВАННЯ, ждучи обіцяного підпертя Громадянства. 34 1—2

Був. начальний лікар санаторії Лєва у Відні

Др. Альбін

ординує від год. 3—5. 22

ЛЬВІВ, вул. Ягайлонська 8. II пов.

Лічить рака, який не надається до операції, методою Д-ра Зальцборна.

Склад зброї й амуніції

власт. Й. БЕНЬКОВСЬКИЙ, передтим ЛЬВІВСЬКА СПІЛКА ЛОВЕЦЬКА у Львові, вул. Академіцька ч. 3, поручає зброю, ловецьку амуніцію,, фльоберти, ловецькі прибори (висилає за післяплатою). Виконує також направу зброї. 36

Др. Б. Танне

б. довголітний лікар клініки внутрішних недуг проф. Венкебаха та останньо Серцевої Стації у Відни приймає в хоробах серця та кровоносних судин

у Львові, Хорущина 16

Тель. 15-59. — Електрокардіографія

Добірний товар! Дешеві ціни!

Свідомий українець, який курить, уживає тільки

ТУТОК і ПАПЕРЦІВ

КАЛИНА

ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА

„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі,

бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 82

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51. 1 **Телєфон ч. 60-04.**

Найбільша в краю фабрика ДЗВОНІВ

Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

В Калуші, Сівецька 15, і в Перемишлі, Красінського 63

ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі. — — ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони, постійно удержує на складі понад сто штук готових дзвонів від 10 до 600 кг. ваги. ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад і вказівок. Ціни приступні. Сплата ратами.

Жадайте оферт та цінників. 3

Видає й редагує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Панталеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 23 березня 1933. Ч. 21 (619).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Стшіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар.
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Кракія 405.867.

Відновляють Найвисшу Раду

Велика Рада 4 головних держав Европи (Анґлії, Франції, Італії й Німеччини) має зревідувати постанови мировых договорів.

З Риму доносять: Тут оповіщено офіціяльний комунікат такого змісту: Шеф правительства Італії відбув у британській амбасаді розмову з премієром Анґлії Мек Дональдом і секретарем заграничних справ Саймоном. На широкім тлі загальної ситуації обговорено проєкт порозуміння щодо найважніших політичних справ, а в особенности проєкт шефа італійського правительства для заініціювання співпраці 4 західних держав в дусі забезпечення довгого періоду мира для Европи і світа при помочи пакту Келлоґа і декларації „не звертатися до сили". Анґлійські міністри, вертаючи до Лондону, задержаться в Парижі, де Мекдоналд конферуватиме з премієром Франції Делядіє.

Кажуть, що хочуть задоволити всі народи, бо коли задоволилиб 3—4, то булоб іще гірше, ніж є тепер.

Премієр Анґлії Мекдональд приняв наперед представників преси італійської, відтак анґлійської, американської й ін. Він сказав: Я і мін. Саймон приїхали до Риму не на те, щоби творити аліянси, тільки унію для забезпечення мира. Вертаючи до Лондону буду в тій справі в Парижі, а до Берліна тепер вступити не можу, бо спішуся на засідання парляменту, але Берлін буде докладно про все інформований. Цілу ту ідею студіовано довший час, а тепер Муссоліні вручив нам на письмі виготовлення проєкту підходу до проблєм хвилі. Не ходить нам про латаний мир але дійсний, бо задоволенням трьох або чотирох держав на 2 або 3 роки можна створити ще гіршу ситуацію ніж є тепер. Розходиться про задоволення всіх і про мир бодай на 10 літ.

Що про все те кажуть в Парижі і в Москві.

З Парижа доносять: Тут сподіваються, що Анґлія предложить Франції вироблений Муссолінім проєкт европейської Директорії. Головні держави Европи, Анґлія, Франція, Італія й Німеччина малиб утворити перманентну конференцію або Найвищу Раду. Вона тим ріжниласяб від Найвищої Ради з рр. 1918—1919, що тоді радила вона над приміненням постанов мировых договорів, а тепер має радити над їх ревізією. — Московська преса пише, що конференції Лондону з Римом та Муссолінія з Ґітлером се ніщо інше, тільки орґанізування нового протисовітського бльоку.

Україна до Одеси в заміну за польський коридор

„Курер Львовскі" доносить: На сторінках журналу „Вельтбіне" печатає німецький пацифіст фон Ґерлях розмову одного французького кореспондента з визначним ґітлєрівським діячем. Ґітлєрівець казав: „Знаємо добре, що Німеччина потребує 15 літ, щоби довести до ладу свій господарський стан і що найменше стількиж часу на відродження своєї мілітарної сили". А що буде з польським коридором? — На це ґітлєрівець відповів без надуми: „Справа коридора находить цілком автоматичну розвязку, без війни. СССР розлетиться незабаром на кусні. Тоді дамо Польщі Україну аж до Одеси. За це дістанемо коридор і Ґданськ. Поодиноких членів ґітлєрівської партії не можна обвинувачувати. Це ерархічна орґанізація. Що говорить вождь партії це безоглядно обовязує всіх її членів". — Містимо сю вістку не беручи відповідальности за її правдивість. Та спекуляція на Росію щераз заведе Німеччину.

Історична місія Німеччини

Що про неї каже новий кардинал Відня?

В парадній салі Німецької Національної Інституції „Аніма" в Римі відбулося торжественне зібрання австрійських і німецьких католиків з приводу іменування кардиналом нового архіепископа Відня д-ра Інніцера в присутности високих достойників катол. Церкви. Новий кардинал подякувавши гостям за участь у святі, виголосив промову про історичну місію Німеччини такого змісту: Здається, що Провидіння як досі вже нераз так і тепер призначило Німеччині відограти важну ролю в розвитку Заходу. Зачинається Святий Рік. На вчерашній приватній авдієнції Папа висказав надію, що сей ювилейний рік з його молитвами й паломництвами може прискорити зміну у світовій крізі. Мені влекшено проголосити се в моїй батьківщині на католицькім зїзді, котрий сего року відбудеться у Відні. В сих часах фронт змінений, бо вже не Туреччина дідичний воріг християнства: повстав новий, модерний противник і знищенням загрожує Заходови, коли скоро не вдасться получити проти нього сил християнства. Для німецьких католиків Рим се дім Батьківський, у звязку з котрим мають вони сповнити високе післанництво. В тій ціли евхаристійна і маріянська думка мусить так скріпити віру і надію як се сталося в часах контрреформації. Вчера чули ви зазив до боротьби й побіди, що лунав радієм. Будьмо оптимістами і сподіваймося побіди в упованню на Бога.

Велика пожежа під Туркою

В Ясінці під Туркою вибухла в ночі велика пожежа. Гасили її цілу ніч і день. Згоріло 75 будинків. В горіючій хаті згоріла 3-літня дитина. Богато осіб попарилося. Три особи тяжко попарені лежать в шпиталі. Згоріла також худоба, коні й богато птиці. Втрати обчислюють на пів міліона золотих. Понад 400 осіб лишилося без даху над головою. Без паші остало кількасот штук худоби. Місцевий ратунковий комітет приступив до праці. Роздано 400 бохонців хліба. Влада призначила для жертв пожежі ваґон збіжжа.

Поширюйте католицьку пресу!

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЄМА

Так називається нова праця Преосвященого Григорія Хомишина, Епископа станиславівського, написана для духовної і світської інтеліґенції українського народу. Вступ до тої праці виглядає дослівно так:

В шістьдесятьшестому році мого життя, на порозі старости, по довгому і дуже ґіркому досвіді, опертому на кількадесятьлітній праці між моїм українським народом, почуваюся до обовязку перед Богом і мовою совістю подати до публичного відома провідній верстві свого народу вислід того, що я передумав не через один день, не через один тиждень, або й місяць, або й рік, але літ десятками. За мною близько сорок літ священства і близько тридцять літ епископської обсервації та праці. Тому думаю, що викличу застанову бодай у думаючих і доброї волі одиниць, коли виложу їм отверто вислід своїх вражінь і свого досвіду за тілько літ мого життя. — Знаю, що не одна з висказаних в сім письмі думок викличе здивування, подразнення, або й обурення. Та маю в Бозі надію, що мої думки таки колись приймуться у нас і що настане час, коли наш інтеліґентний загал буде дивуватись, кажучи: „І як можна було колись писати та ще й аргументувати такі самозрозумілі річи!". Коли буде се думка загалу про мою працю, то се буде знак уздоровлення мого хорого народу. Тому я нічого так горячо не бажаю для сеї праці, як того, щоби вона стала самозрозуміла і перестала викликувати якенебудь здивування. З отсим бажанням піддаю се письмо під розвагу здоровій частині духовної і світської інтеліґенції української нації.

Се перша того рода праця у всім українськім письменстві за весь час його істнування, бо досі ніхто в нас не зібрав так досвіду з усего свого життя в публичних справах і не поставив його перед очі всеї суспільности. Коли щирі думки висказані Владикою-Ювилятом у тій праці будуть приняті та в життя переведені рівно щирими серцями, вони провідній верстві нашого народу можуть дати ту духову силу, те містичне нутро, котре Бог дозволяє здобути великим зусиллям провідним верствам всіх дійсно великих народів, достойних правити собою і лад творити на землі.

Та праця Владики, що викликала тілько нападів ще заки появилася, вже дійсно появилася і є до набуття в Адміністрації „Нової Зорі" у Львові, вул. Стшіца 8, як також у книгарнях.

НА КАЛИНОВІМ МОСТІ

З приводу появи спеціяльного органу молоді „Наш Клич“ й оповіщених в ньому резолюцій проти католицького свята під кличем „Українська Молодь Христові“.

Зміст: Вступ. — Що таке молодь і молодість. — Як виглядає духове нутро молодого чоловіка. — Величезні вимоги до молодости. — Що жде в житю того, хто за молоду політикував.— Про політику правдиву і неправдиву. — Про головну передумовину й підставу політичної діяльности. — З чого найбільше сміялисяб культурні народи. — Чому молодь повинна студіювати політику? — Хто в нас довго ґанґренував молодь, як і чому? — Оден гарний прояв в органі молоді „Наш Клич“. — Оден менше гарний прояв. — Чого не вільно робити хоч можна. — Які наслідки того, коли робиться те, чого робити не вільно хоч можна. — Дещо про Патаґонію і Землю Огненну, про Невади, Парами, про страшну недугу „сорохе“ і про те, з яким величавим успіхом вдорові патаґонські Індіяни перевели у себе засаду, що молодь повинна мати провід над цілим народом...

Молоді Приятелі!

Хочу поговорити з Вами про ріжні справи. В тій ціли наперед представлюся Вам. А Ви, навіть якби були дуже чемні, представлятися мені по перше не можете, по друге не потребуєте, бо я Вас знаю, що мабуть зараз побачите з мого першого письма до Вас.

Отже я — поставмюся до справи відразу з гумором, бо ніби чому маємо бути надуті? — такий чоловік, якого молодь кождого некультурного народу називає вже „старим дурнем“, а молодь кождого культурного народу уважає чоловіком в силі віку: іменно маю літ рівно 50. Я скінчив в нормальнім часі ґімназію й університет, працював як правник на провінції аж до великої війни, потому я досить богато подорожував і займався публіцистикою. Всего того не написав я на те, щоби спробувати виробити собі у Вас легітимацію до „навчання“ Вас життевої мудрости, бо я маю такі зацофані погляди, що легітимацію до навчання інших життевої мудрости признаю доперва чоловікови зі скінченим 60-им роком життя. І то розуміється не кождому, лиш такому, що сам чогось учився і навчився (а се на мою думку відчує майже кожда нормально розсудна людина). Отже я признався Вам до своїх літ якраз на те, щоби відповідно до моїх поглядів показати, що не уважаю себе ще в праві вчити Вас життевої мудрости. Хочу з Вами тільки подискутувати. А своїх листів до Вас в ґазеті підписувати не буду. Не тому немовби я чогось або когось боявся, але тому, що я вже так богато разів „був друкований“, що мені просто остогидло підписуватися під кождою статтею моїм дійсним іменем. Та се далеко ще не значить, що я криюся: мій криптонім знає напевно богато людей, що цікавляться публичним життям. Коли я не даю і криптоніму, то пізнають моє писання і без нього.

Так представившись Вам, хочу Вам тепер доказати, що Ви мені представлятися не потребуєте, бо я Вас знаю. Ви молодь. А що я (приблизно літ тому 30) був у Вашім віці, отже знаю, що люди в тім віці дуже рідко думають про те, що таке молодь (тай мають право не думати над тим). Але до дискусії треба доконче як не згоди в основних поняттях, то бодай щоб одна сторона сказала,, що вона розуміє під важнішими поняттями. Отже я Вам скажу, що я розумію під поняттям „молодь“. Наш мужик каже в деяких сторонах, що „чоловік молодий тільки в третім тижни літ“, бо „потому, коли він має розум, то йому вже не то в голові, що молодим“. Я на підставі свого досвіду не уважаю „хлопського розуму“ за найвисший розум, але думаю, що висше наведена дефініція молодіжи не зла і що дасться приложити також до нормально розсудної університетської молоді. Бо коли приняти, що до молоді рахуються люди від скінченого 14 до скінченого 21 року життя („в третім тижни літ“), то молодий чоловік, котрий у 18 році життя скінчив ґімназію і прийшов на університет, зі скінченням „третого тижня літ“ буде вже на 4-м році університету, то значить буде вже, коли має нормальну застанову, думати поважно над тим, що незабарем треба опустити університет, увійти в т. зв. суспільність, знайти собі варстат праці і вміти щось на тім варстаті практичного зробити.

Та хто ще не скінчив третого тижня літ, той ще знаходиться на знаним з народної пісні „калиновім мості“, за котрим опісля так тужать старі люди, яких уже мучить дихавиця і костолом. Одначе мені все здавалося і тепер здається, що ті старцуни, котрі так деклямують, що хотілиб „дігнати літа свої на калиновім мості“, деклямують се на 50% нещиро. Не перечу, що кождий старший чоловік хотівби мати таке здоровля, яке мав в молодости, але — більше нічого з того часу. Бо той калиновий міст то міст прикрої боротьби між дитиною і мужчиною в одній особі і заразом боротьби тої дивної особи зі всім її оточенням і зі старшим світом. Ніколи ні передтим ні потому не має людина в собі такого почуття противностей і ніколи не відчуває в собі такої непевности і такої певности себе, такого загроження зі всіх сторін і такого безпеченства на зразок: „що мі зробіш?“, — як у тім дивнім „третім тижни літ“, на тім дивнім „калиновім мості“. Сприймаючий всім своїм єством вражіння характер дитини ще не кінчиться в тім третім тижні літ, а вже зачинається активний характер середного віку, тільки без його досвіду, без його фізичної й умової сили та витревалости. Річ ясна, що такий конґльомерат складників духового нутра не може у висліді давати самі приємні вражіння. Навіть та так гарно оспівувана перша любов — кількож вона мук і нервів коштує те молоде єство, що зітхає на калиновім мості! Отже бляґують всі, котрі кажуть, що молодіж се посідачка найприємніших вражінь: вони або не памятають або не хочуть памятати про дуже прикрі вражіння, почування, переживання і думки кождої молодіжи. Кромі висше наведених пригадаю тільки здебільша ту безлично і неприлично велику претенсіональність, яку кождий з нас сам має до своєї молодости в часі тої молодости і яку всі до неї мають: в тім часі маєш передовсім фізично і духово рости, але звичайно ніхто тебе не питає, чи маєш ти потрібні на те засоби. В тім часі маєш учитися і то так учитися, щоб виробити собі тою наукою підставу на ціле своє життя, підставу власного істнування і підставу для твого значіння в суспільности. Бо коли ти дійсно так не будеш учитися в тім часі, то я тобі скажу, що наступить.

Навіть колиб ти був такий ґеніяльний, що за одну годину науки денно опанувавби основи свого будучого фаху, скажім адвокатури або медицини, лучше ніж другий за цілий день праці, то й тоді коли ти більшу часть свого часу присвячуватимеш напр. політиці, публіцистиці й усякому іншому поучуванню 40-міліонового народа, що той нарід „властиво“ має робити, — тоді виробиться про тебе опінія, що ти більше політик ніж адвокат або лікар. Та опінія піде потому в слід за тобою скрізь і вже до самої смерти тебе не опустить, бо навіть твої найлучші товариші таки при тобі не забуватимуть пригадувати на кождім місці тому 40-міліоновому народови, що ти „властиво“ політик. І той 40-міліоновий нарід, як зрештою кождий нарід в такім випадку (уважай, пишу нарочно: в и п а д к у), може якийсь час і на якімсь просторі навіть буде ухвалювати ті політичні резолюції, котрі ти йому виробиш (розуміється поки в місті твого осідку не зявиться молодший від тебе політик і з більше крикливим голосом). Але той нарід приходитиме до тебе в справах твого фаху переважно тоді, коли в тім місті, де осядеш, не буде Жида, Поляка або Українця неполітика того самого фаху. Що більше, навіть українські інституції будуть лучатися такі, що радше віддадуть свої справи в руки неполітика ніж політика. На такі факти в українській пресі богато доказів і скарг. Так і не інакше очевидно буде і з тобою, бо вдача і спосіб думання народів не зміниться від хвилі коли ти увійдеш між старшу суспільність. Та се булоби для тебе тільки — прикре.

Далеко гірше, бо катастрофально уложаться для тебе твої відносини на все життя тоді, коли ти не маєш надзвичайних здібностей і тому при розірванні свого часу і своєї енергії на ріжні справи в тім часі коли треба передовсім учитися, — дійсно не вспієш положити основ до опанування свого фаху і без того якось дібешся на становище в суспільности. Як відомо, ніяка практика не заступить нікому правильно й у відповіднім часі набутих теоретичних підстав і виробленої за молоду методи праці. Практика без теорії точно таксамо нічого не варт як теорія без практики, розуміється там, де ходить не про партацтво в роботі, але про роботу солідну, основну, яка моглаб видержати всяку конкуренцію. Наслідком того мусить бути те, що ти згіркнеш і до всего огірчишся і станеш собі немилим а своїй суспільности тягарем і неужитком. Чому? подумаєш, а чи політикою не зможу займатися і з неї жити? Та політикою займатися зможеш кілько схочеш і не тільки політикою але навіть стратеґією. В кождім шиночку знайдеш потрібних до того партнерів. Тільки хто показався нездібним до опанування якого небудь фаху, той з правила буде нездібний і до політики, буде нездібний з трох причин: духово-технічної, моральної і матеряльної.

1) Дійсна політика се заняття, котре вимагає більше здібностей, солідности, знання, праці, витревалости, уважливости й розваги, ніж кождий інший фах. А хто тих всіх прикмет не виказав у меншій мірі, той очевидно не може їх виказати в більшій мірі. Підчеркую, що говорю про політику солідну, а не про демаґоґію, котру можна серед дурних людей управляти при помочи одної-одинокої фрази, що „всьо зле“ і тому „ґромада нічого не приймається“. Се найвигідніша зі всіх „ліній“, лінія неґації, яку так радо веде богато наших „політиків“. На тій „лінії“ не треба буквально нічого ні студіювати, ні знати, бо коли „всьо зле“, то вистарчить се кричати і вже є „патріотизм“. Одначе річ ясна, що й та „політика“ може урватися*). А хто за молоду не підготовився до солідної праці над своїм фахом і не привик до такої праці, той потому не буде здібний і до солідної праці над політикою. 2) Хто не має під ногами ґрунту і то ґрунту в формі фаху, звання (бо тепер ґроші можуть легко здевальвуватися а поле доходу майже не приносить), — той не може бути незалежним чоловіком. Інакше кажучи, такий чоловік випливши на політичну арену зробить звичайно всяке свинство, піде на всяку можливу демаґоґію без огляду на шкоду, яку в той спосіб свідомо приносить своєму народови, — аби тільки вдержатися на політичній арені по можности як найдовше в тої простої

*) І то може урватися дуже легко. Ось як бачите навіть Ви, хоч Вас не дуже богато в організації, вже в першім своїм виступі в 1 ч. „Нашого Клича“ вспіли урвати таку „політику“ спілочки деяких людей з „Н. Часу“ і „Нашого Прапора“, з котрих оден „виставляв“ признання другому — Вашим іменем!... А Ви їм тепер „виставили“ таке „признання“, що в очах думаючих людей вже їм не поможуть ніякі пурґалі і ніякі крики про „Україну миленьку, квітку дрібненьку“. Та — як казав Шевченко — „коли нема долі, нема талану“ (не таланту!), тоді навіть такий Ваш правильний крок не принесе ніякого хісна загалови, лише влекшить ситуацію п. Кедринови в боротьбі з „Н. Часом“ і „Н. Прапором“... О. українська політика це річ по діявольськи замотана. Зрештою про політику й молодь напишемо окремо.

причини, що він не має куди йти і не має з чого жити. Старий Рим, як певно Самі знаєте (я тільки пригадую), з маленького граничного місточка став і був паном світа поки його політикою кермували люди, котрі мали до чого вертати в разі неповодження в політиці. А стратив дослівно всьо і сам з міліонового міста став назад селом меншим ніж наш Коропець в бучацькім повіті, відколи його політику взяли в свої руки люди, котрі не мали до чого відійти від політики і тому держалися її всякими нечесними способами. А нечесний чоловік се брехун, злодій і шкідник, а не політик. 3) Та навіть коли чоловік має всі дані потрібні на те, щоб бути дійсним політиком, значить провідником народу, а не має бодай мінімального матеряльного забезпечення, яке не залежить від ласки других і від політичної констеляції, то й він не може бути дійсним політиком, хочби був і здібний і чесний понад усякий сумнів. Бо щоби присвятити свій час політиці, треба мати з чого жити, то значить треба мати з чого жити після свого відходу від політики: Політик може бути тільки тоді незалежний, коли знає, що покинувши політику, має куди й до чого відійти.

Все те відчуває кождий з тих молодих людей, котрі в своїй молодости замість забезпечити наперед себе самого, щоби потому тим певніше і лучше послужити своїй Батьківщині, „забезпечують“ язиком і довжезними резолюціями „весь 40-міліоновий нарід“, лаючи всіх довкруги за те, що всі інші мовляв зрадники і паскудники. Відчуває навіть тоді, коли в горячковім поспіху свого життя не має часу думати над собою. І власне тому що кождий з них відчуває се, його неспокій при всіх інших висше наведених причинах ще більшає. І коли молодь все дразлива, то молоді люди в таких обставинах стають просто клубками нервів, нездібними не то до політики але взагалі до ніякої роботи. Ся страшна правда стає ще більше страшна коли придивитися політикуючій молоді тяжко поневолених народів. Ви певно також знаєте се (я тільки пригадую се, бо воно потрібне до дискусії), що нпр. молодь найвисше стоячих англосаських націй взагалі ніякою політикою не займається. Там не можна собі уявити таких річей, щоб молоді студенти систематично ходили на збори політичних партій, просвітних, шкільних і всяких інших організацій, поучували старших, як вони мають „властиво“ вести ті політичні і всякі інші організації, щоби прозивали старших людей всякими негарними прозвисками на випадок непослуху молодшим, розбивали їм віча і збори, паплюжили їх безнастанно в своїх газетках за непослух і т. п. Якби Ви такі річи оповіли Англійцеви, Американцеви або Канадійцеви, то мусілоб довго потревати, заки вони повірилиб, що ви не берете їх „на бас“, себто не кпите собі з них в живі очи. А якби вже повірили, то качалисяб від сміху і разу-раз повторялиб:

„Що ви говорите?! Повторіть ще раз, бо не знаю, чи добре чую! Алеж то у вас мусить бути весело жити! То такі веселі представлення дають у вас публично цілком задармо? І ви дійсно не жартуєте?“

Зрештою подібні здивовані питання завдававби в такім разі й культурний Швед, Норвежець, Данець, Італієць. Тай навіть дуже живий Француз, котрий ще до сеї пори не зовсім опритомнів від часу Великої Революції.

А на що я Вам то всьо говорю? Чи може на те, щоби спробувати зогидити вам політику? Борони Боже! Навпаки. В нас і старі й молоді рішучо замало інтересуються політикою; через те загал наших людей не знає її й через те демагоги зпід найтемнішої звізди мають так улекшене істнування й парадування в тогах „провідників 40-міліонової нації“. Через те так легко в нас всякому чужому агентови зорганізувати групу, яка може буквально під ніж вести свій нарід і ще в його очах робити „хрунями“ тих, що перестерігають перед загибілю.

Все те булоб таким розбишакам дуже утруднене, якби так уже наша молодь студіюючи свій фах присвячувала трохи часу с т у д і я м над політикою (а не мнимо практичному робленню політики, бо на се дійсно шкода часу кождої молоді).

Я далекий від того, щоби вину за комічно-трагічний стан, до якого доведено всьо наше публичне життя в тім і політичне, звалювати на молодь. Навпаки. Я думаю, що в тім винні в и к л ю ч н о старші і то винні цілими поколіннями. Бо якже невинні? Деж є хочби одна праця світського чоловіка (бо на праці духовних наша зрадикалізована молодь не любить звертати уваги) з вказівками для молоді про небезпеки, які її ждуть в нашім українськім, особливо небезпечнім публичнім життю! Де є в нас описаний життевий досвід минулих поколінь? Де є хочби одна серія статтей в якійнебудь газеті, котрі можна булоб показати молодому чоловікови і сказати: „На, перечитай собі отсе! Коли се передумаєш, то воно може тобі придатися в житті“. Признаюся, що не знаю нічого подібного в нашім письменстві ні публіцистиці. Зате мігби я навести богато печатаних доказів на то, як представники старшого громадянства деморалізували й нищили нашу молодь, закликаючи її, щоб офіціяльно брала участь у Центральних Комітетах політичних партій я к м о л о д ь, хоч молодь се ні стан, ні кляса, ні партія, тільки переходяча група ще нерозвинених людей, утримуваних переважно родичами на те, щоби вчилися. Нельогічне покликування таких молодих людей до кермуючих політичних установ, де їм передвчасно казали рішати своїми голосами навіть справи, в яких старші самі з трудом орієнтувалися або й не орієнтувалися, положило основу тої небезпечної демагогії, яка тепер мов невилічимий рак нищить наш національний організм. А в слід за тим уживано в нас молоді до виборчої агітації, давано їй передчасом виборчі гроші на агітацію, хвалено в пресі найбільших бляґерів між молоддю, мовляв за те, що „прекрасно агітували“ — і так ломано сотки молодих людей і що гірше: створено традицію ґанґренування молоді під фірмою патріотизму і самопосвяти.

І якже тепер можна дивуватися, коли зійшло насіння, яке так довго засівали і коли серед молоді нарешті вкоренився погляд, що вона покликана не на те аби вчитися від старших, тільки на те, аби вчити старших як робиться внутрішну і заграничну політику, просвіту, літературу, науку, штуку, організацію, кооперацію, словом всьо.

Серед такого ційсно страшного стану треба ще Богу дякувати і нашу молодь подивляти, що вона не вся поголовно дістала постійний заворот голови і що навіть серед її „активною політикою“ занятої частини пробивається почуття потреби правдомовности і здорова нехіть до неправди. Свідчить про се слідуюча резолюція напечатана на 5 ст. 1-го числа „Нашого Клича“:

„Українське студенство зібране на всестуденській анкеті в дні 27. II. 1933 заявляє, що зі сторінкою присвяченою для „Студенських Справ“ у „Новому Часі“ не має нічого с п і л ь н о г о, а інформації там подавані є дуже часто неправдиві або й п р о т и в о р і ч н і студенським рішенням.“

До сеї резолюції редакція студентського органу „Наш Клич“ додає від себе що слідує:

„Присутних на анкеті було 200 осіб. По анкеті подав невірні інформації про анкету „Наш Прапор“, який написав, що студенство ухвалило признання для „Нового Часу“. Як виглядало це признання, читаємо вгорі.“

Досі всьо в порядку. А далі слідує таке сакраментальне речення редакції „Нашого Клича“:

„Так то наша преса хоче збити собі капітал на опінії студенства, бо знає, що за с т у д е н с т в о м і д е в с у ч а с н у п о р у ц і л и й н а р о д.“

Останне речення підчеркнули ми, бо воно дійсно страшне — всьо одно чи воно правдиве чи неправдиве. Коли воно неправдиве, то воно страшне тим, що орган молоді, яка в кождого народу має горяче бажання правди і гидиться ложю, в тім випадку (дійсно випадку!) пише неправду в цілях очевидно демагогічних, то значить, щоб собі безпідставно надати більшої ваги і на підставі тої безпідставности, то є на підставі фальшу „провадити дальшу політику“ з іще більшим розгоном ніж досі. А коли се речення правдиве, тоді воно ще страшніше, з цілого ряду причин. І так провід молоді над цілим народом бувби таксамо протиприродний, якби Ви, що знаходитеся в третім тижні літ, віддали провід над собою тим, що знаходяться в другім тижні літ, то значить хлопчикам від семого до 14 рочку життя. Що Ви сказалиб на таке предложення чи внесок одного з Вас або на таку претенсіональність тих, що малиби своїх битих 7 (сім) років життя? Будьте ласкаві подумати над сею справою й відповісти на се питання хоч собі як не мені. І ще подумайте послідовно дальше над тим, чому Ви ніколи не бачили й не чули, щоб діти від першого до семого рочку життя мали денебудь провід над тими, що мають від 7 до 14 років життя... Припускаю, що Ви самі додумаєтеся, чому так є: очевидно тому, бо в правленій вічними законами природі є певна лінія, якої переступати н е в і л ь н о, х о ч м о ж н а. Так, можна... А з яким наслідком можна, зараз Вам скажу.

Ви кандидати на нашу будучу інтеліґенцію, на сіль нашої землі, на блискучий свічник її, на ум і на меч народа свого. А завдання Ваше тим тяжше, чим тяжше положення нашої землі і нашого народу. Сподіваюся, що Ви вже тепер відчуваєте се і що вже тепер приготовляєтеся систематично до того дуже тяжкого завдання, яке Вас жде. Сподіваюся, що приготовляєтеся так, як приготовляється серіозна молодь кождого народу, котрий заслугує на імя народа, значить приготовляєтеся наукою. Сподіваюся отже, що не чужа Вам також надзвичайно цікава наука ґеоґрафії й етноґрафії. Тому тільки пригадаю Вам, бо припускаю, що Ви знаєте се Самі, які наслідки має переступлення вложеного в природу Вишою Силою закона, якого переступати н е в і л ь н о х о ч м о ж н а. Отже Ви очевидно знаєте, що істнують в Америці цікаві краї звані Патаґонія і Земля Огненна (Терра дель Фуеґо). Се вічно бурями биті землі з тяжким кліматом, освітлювані нічю вулканом Моталят з острова Магдалени й іншими ще висшими вулканами, котрих там богато. Лінія снігу патаґонських гір Андів тягнеться на висоті 1600 м. Висше понад ту лінію сягаючі гори називають „Невадами“, а пусті і дикі гірські пустарі „Парамами“. Хоч „Парами“ не належать до реґіонів вічного снігу, то відзначаються тим, що на них культура землі або зовсім неможлива ізза страшного клімату або де під захистом гір можна засіяти трохи збіжжа, то пожитку з нього все одно не буде, бо часті й несподівано вчасні морози нищать його ще заки доспіє. „Парамо“ зачинається приблизно на висоті 3000 м. просторами високих трав, котрі що висше то бідніють, а зразу викликають злудне враження надзвичайної буйности тої землі. Характеристична властивість „парамів“ — надзвичайна острота і непостійність

клімату з різкими екстремами. Люди, що за скоро переходять з долів в високі регіони „парамів“, дістають заворотів голови, сильних болів жолудка і попадають у безвлад, мліють. Се голосна гірська хороба звана в тих околицях „сорохе“. Вона така сильна, що валить з ніг навіть звірят, коли вони за скоро виходили на ті висоти. Але не тільки високо в горах на пустих „парамах“ панує та страшна недуга „сорохе“. Ще страшніша „сорохе“ бушує там на великанських рівнинах Патаґонії, що тягнуться могутними терасами від височезних Андів аж до Атлянтійського Океану. Це бездеревні, степові простори, подібні до Диких Піль України перед їх заораннем, тільки не такі буйні в рістню та часто переривані озерами й багнами. Одначе хоч випас худоби на тих просторах можливий і хоч патаґонські Індіяни це мускулярні і дуже сильні та спритні мисливі, знамениті їздці, — вони ніколи не відіграли ролі завойовників, маючи всі дані до того. Що дивніше: хоч Патаґонія і сусідуюча з нею Огненна Земля мають разом приблизно тільки простору що вся Соборна Україна, то індіянського населення на тім величезнім просторі вистарчилоб на те, щоб ним заселити два наші середні не повіти, тільки с е л а. Отже замість того щоб маючи фізичну силу виходити час до часу з тих земель острого і непривітного клімату та йти побідно в соняшні теплі країни, як се постійно діється скрізь, де відбувалася людська історія, — там бачимо щось на перший погляд зовсім незрозуміле: племена, котрі мали століттями всі дані потрібні на завойовування світа й порядкування ним, скапали мов свічка. Чому?

Бо патаґонські Індіяни вже давно додумалися до того, що молодь повинна мати провід над цілим народом. А раз принявши таку тезу, перевели її в традицію і впровадження тої тези в життя виконували консеквентно. Именно як тільки батько родини показав на ловах свою першу задишку, вже було по його проводі. Той провід переймав найстарший син, котрий ще не мав задишки. А щоби досвідчений батько не докучав йому критикою, що се або те недобре заряджено, отже того батька якнайскорше відправляв туди, „ідіже ність болізни ні печали“. І не думайте, що се діялося серед лайок і криків, нпр. „старий дурню“. Патаґонські племена передавали провід молоді над цілим своїм народом без некультурних лайок і навіть з певною елеґанцією, розуміється своєрідною. Що се була в них елеґанція, найлучший доказ в тім, що вони з того способу передавання влади зробили навіть свій щоб так сказати „національний обряд“. Именно так: Вся родина сідала довкруги огнища. Призначений на усунення від проводу батько займав почесне місце, а дорогий синок, котрий мав від тата перенятн провід, скромно ставав собі оподалік з камяною сокирою в руці. Коли всі в згоді і злагоді чесно попоїли, тоді дорогий синок, очевидно не задля своєї примхи, а на підставі певної теорії, ну і для добра цілого племени (бо як відомо нема такої теорії, котра не булаби придумана для „цілого народу“), — приступав до свого рідного батенька, промовляв до нього сердечними словами на тему, як йому буде незабаром приємно відпочати по життевих трудах і родинних клопотах, котрі то тягарі здійме з нього він, кохаючий його синок, — ну й по таким узасадненні, котре присутні „як найдальше ідуче“ все принціпово одобрювали в формі своєрідної резолюції, дорогий синок як не потягне батька сокирою по черепі — раз, другий, третій... і весь обряд скінчений. Провід опинювався всецілo в „свіжих“ руках молоді, котра за одним махом разом з проводом здобувала ще й авторитет старости з тої простої причини, що вже старшого віком не було. Ну й зачиналося нове „правління“. Розуміється, зачиналося все від порядної попойки, трохи з радости, що влада так легко перейшла в порядні руки, а троха з ніяковости, бо що то богато говорити: прецінь люди не зовсім безроги. І власне тому пили до безтями. І тому лучалися випадки, що по такій попойці провідник зараз на другу днину показав свою першу задишку в бігу на ловах. Отже традиційний національний обряд повторювано — з тим, що коли призначений на усунення від влади як непотріб ще не мав доростаючого дорогого синка, котрий бувби в силі до трох разів так почастувати тата, щоб той уже більше ніколи не міг стати провідником, тоді того національного обряду доконував найблищий дорогий свояк. І знов була попойка, розуміється ще більша ніж передтим, більша ізза несподіваности події. Ну і дуже часто дихавиця на ловах знов несподівано скоро появлялася і знов наступало національне торжество передавання проводу в руки молоді — і так „в кулко Мацею“..

А все сокирка мусіла бути камяна, навіть тоді коли вже давно вживали і там сталевих, бо мали поруч клича „провід молоді над цілим народом“ ще інші не менше гарні й освіжуючі душу кличі, як: шануймо рідний промисл, Патаґонія понад всьо і т. д. Доходило до того, що заки сусідне кочовище довідалося про першу зміну і висказало свої ґратуляції новому „правительству“, прибувша депутація заставала вже третого правителя. Ну й пилиж здорово, бо чейже трудно собі уявити кращу і фільософічно глибшу ілюстрацію „суєти житейської міра сего“ як таку скору зміну начальства. Отже самі скажіть, як могли з такого приводу порядно не випити і других не вгостити?

Ту до найвисшої досконалости доведену систему проводу молоді над цілим народом — в брутальний спосіб зломала поліція білих наїздників. І тільки ще денеде потайки перед нею чесний патаґонський молодець, вірний своїм національним традиціям, може сперіщити свого тата „непотріба“ камяною сокирою по голові і бундючно чмихнути перед поліцією в безмежні степи рідної країни.

Думки учених все поділені щодо кождої справи без виїмку. Так сталося й тут. Европейські учені довго дискутували над причинами вироблення такого ориґінального національного звичаю і деякі з них дійшли до погляду, що в тім звичаю криється узасаднена рація істнування того народу, себто кажучи політичною категорією „рація стану“ Патаґонців. Як? А ось так: Країна, кажуть, там неурожайна, харчів мало і тяжко їх здобути, отже тамошні люди розвязали ту проблему просто й радикально... Кінь сміявсяб з такої теорії але й у таку люди повірять. Бо взагалі нема такої дурної теорії, в яку не повірилиб, навіть у те, що землі з близько міліоном кв. км. простору не могли прокормити більше як 10.000 людей.

На сім гадаю добре скінчити мій перший лист до Вас. Потому напишу Вам другий вже з розбором Ваших резолюцій проти зїзду католицької молоді. Та коли се вспію зробити, не можу сказати, бо, бачите, я тепер також знайшовся в стадії перед камяною сокирою, хоч іще так недавно чувся молодим... — А. Ч.

Берегтись та уникати мертвої теоретичности, пустопорожньої літературности, льогічних утопій та інтелігентського словоблудія мусять перш за все всі ті, що словом беруться робити своє громадське діло. (В. Липинський).

Резолюції студентів

проти зїзду української катол. молоді.

Третя анкета (студентів) відбулася 12. III. ц. р. в присутності 250 осіб і представників духовенства. Анкета мала висказати свою думку про відношення студентства до свята, яке має назву: „Українська молодь Христові“. Переведено основну пятигодинну дискусію й ухвалено принціпові й річеві резолюції:

Українське Студентство зібране на Всестудентській Анкеті в дні 12. III. 1933 р. у Львові в справі свята: „*Українська Молодь Христові*“ заслухавши відповідного докладу та перевівши над цією справою основну дискусію, виносить такі резолюції:

I. а) Українське Студентство кладе в основу свого відношення до християнської релігії взагалі і до католицької зосібна засади ідеольоґії українського націоналізму та згідно з ними визнає потребу співпраці з українським духовенством ріжних християнських культів у справах морального виховання українського народу. б) Українське Студентство признає, що християнська релігія взагалі й католицька зокрема має великі морально-духові цінности, що можуть лягти в основу морального виховання українського народу, коли їх будеться розуміти й оцінювати під кутом добра української нації.

II. Українське Студентство стверджує, що суть і дійсна вартість кожного суспільно-політичного руху, який у своїй основі має означену ідеольоґію, залежить не лише від засад тієї ідеольоґії, але в рішаючій мірі від морально-духової вартости, життєвополітичної вироблености та практичного діяння тих людей, що ці засади визнають.

III. Розглядаючи суть сучасного українського католицизму, *як суспільно-політичного руху* — українське студентство з прикрістю стверджує, що цей рух є по своїй суті *опортуністичний* та у своїх практичних виявах крайно *угодовецький* і тому, як такий він не відповідає дійсним потребам і вимогам української нації та в загальному у своїх суспільно-політичних потягненнях є шкідливий.

IV. Розглянувши основно одне з таких потягнень сьогоднішнього українського католицького табору, а саме справу Свята „Укр. Молодь Христові“, — українське студентство стверджує, що: а) Ціль і характер цього свята є наскрізь політичні мимо намагань його аранжерів представити це свято як чисто церковно-релігійне. б) воно є лише одним з виявів цілої сьогоднішньої української католицької акції, що є підпорядкована й узалежнена *від чужих і в своїй більшості ворожих* українській нації чинників. в) це свято за свою першу і найважнішу ціль має затягнення загалу української молоді до теперішнього католицького табору, с отже в першу чергу звернене проти українського націоналістичного руху, що під цю пору опановує українську молодь і це якраз найбільше ідейні і найбільше вартісні її елементи.

V. Супроти цього українське студентство, що визнає український націоналістичний рух ґрунтічно виростим з глибини душі української нації й одиноко життєвим та здоровим — ставиться супроти такого свята „Українська Молодь Христові“ *негативно* та буде йому протиставитись, *зокрема у цьому Святі участи не візьме.*

VI. Українське Студентство твердо і непохитно вірить, що українська молодь, вихована на здорових засадах націоналістичної ідеольоґії, відповість належно важким і відповідальним завданням, що її ждуть в сучасному і майбутньому та вірить, що ця ідеольоґія і надалі опановуватиме широкі шари укр. суспільности і що вона внесе також оживчу й животворчу струю в український католицький рух. б) Українське Студентство з радістю стверджує, що вже сьогодні є в українському католицькому русі здорові прояви відруху проти теперішньої суті й напрямних діяння цього руху, радісні прояви позитивного відношення поодиноких Українців-католиків до українського націоналістичного руху та їх активної участи в ньому й українське студентство вірить, що ці прояви будуть все більше кріпнути, умасовлюватися і спрямовувати цілий український католицький рух на правильний шлях боротьби за підстави і цілі творчого буття української Нації.

VII. Анкета взиває українську молодь визнати ці резолюції за свої та рішучо, згідно й виривнано змагатися за правильний напрям й хід розвою цілости українського життя.

До цеї справи повернемо ще на сторінках нашого орґану, — додає від себе редакція „Н. Клича“. Повернемо і ми.

Широкі повновласти для ДПУ

З Риґи доносять: Президія ВЦІК-а поширила повновласти ДПУ. Сталося це тому, що недавно мали викрити нові саботажні орґанізації в совітськім державнім апараті. По думці того декрету всі державні уряди, підприємства, промислові трести та рільні колективи будуть під контролею ще острішою ніж досі.

ШКІЛЬНИЙ ПЛЕБІСЦИТ

ПИЛЬНУЙТЕ ЙОГО ДО КІНЦЯ!

З приводу переміни в останьому часі українських шкіл на утраквістичні.

Українська преса принесла, що на підставі фальшивих шкільних деклярацій за польською мовою навчання перемінила Кураторія Львівської Шкільної Округи українські школи в *Раневичах і Ластівках дрогобицького повіту* на утраквістичні. Дотичне рішення Кураторії Л. Ш. О. оголошено дня 24. лютого 1933 р. Проти того рішення внесли батьки дітей в шкільному віці тих громад рекурс до Міністерства Освіти. Виходить, що хоч шкільний плебісцит з 1932 р. ще фактично не скінчився, що вже шкільна влада в деяких випадках надсилає рішення про мову навчання в школі.

Які приписи в тій справі?

Виконний міністеріяльний розпорядок з 7. січня 1925. до плебісцитового закону з 31. липня 1924. постановляє, що після закінчення шк. плебісциту за *українською* мовою навчання *(до 31 XII. 1932)* можна вносити шк. деклярації за *польською* мовою навчання до 30. квітня (§ 10). Повітовий шкільний інспектор має *найдальше до 31. травня* предложити шкільному кураторові умотивовані внески у справі мови навчання, а опісля шкільний куратор *протягом одного місяця* рішає про мову навчання в даній школі та умотивоване рішення подає до відома інтересованих осіб через *вивішення відповідної оповістки в громадськім (ґміннім) уряді*, а о скільки такого уряду нема, то в такім видним місці в межах тої шкільної округи ,одначе з виключенням самого шкільного будинку. Опріч того мається повідомити одного з тих, що внесли деклярації з жаданням непольської і одного з жаданням польської мови навчання. — Від рішення куратора прислугує інтересованим батькам *відклик до міністра освіти* в речинці *до 14 днів від вивішення оповістки* на громадськім (ґміннім) уряді (§ 12).

Які фактичні можливости?

Оповіщувані тепер рішення шкільного куратора можуть відноситися до залеглих справ з попередніх літ або вже й до нового шкільного плебісциту. Бо речинець *31. травня* означений в міністеріяльному виконному розпорядку як *останній*, значить — повітовий шкільний інспектор може умотивовані внески переслати скорше і шк. куратор може скорше видати рішення.

Як пильнувати справи?

Треба що дня ходити до громадського (ґмінного) уряду і дуже пильнувати, коли громадський уряд вивісив дотичне рішення, бо від тої днини числиться 14-дневний речинець рекурсу до Міністерства Освіти проти відповідного рішення шкільного куратора. Очевидно — це річ доволі утяжлива, бо таке рішення може прийти зараз або кожної днини на протязі кількох місяців. Отже треба умовитися так, щоби хтось по черзі доконче ходив до громадського (ґмінного) уряду і переконувався, чи не вивісили вже рішення. Якщо рішення вивішене, то треба негайно зробити дослівний відпис того рішення. Коли рішення куратора неприхильне, то своєчасно в неспізненому речинці 14 днів від дня оголошення внести добре умотивований відклик (рекурс) до Міністерства Освіти (в огляду на язиковий закон з 31. липня 1924. р. в *польській мові)* — бо спізнення речинця чи взагалі занедбання тієї справи ударемнює всю досі важкими зусиллями і жертвами переведену плебісцитову акцію.

Хто має право рекурсувати?

Право рекурсу прислугує кожному з тих, що вносили шкільні деклярації за українською мовою навчання та кожному батькові дитини в шкільному віці, хочаб він не вносив шкільної деклярації. Рекурс важний, коли внесе його у своєму речинці навіть одна особа, одначе ліпше, коли рекурс попідписують *всі батьки* дітей в шкільному віці або по змозі як найбільше їх число.

Як робити рекурс?

На що звертати увагу при укладанні рекурсів — подаю в книжці Івана Герасимовича „На тривогу!“ стор. 118—122), де також подані взори рекурсів (стор. 140—148). Ся книжка коштує 1 зол .і можна набути її в книгарні „Рідної Школи“ у Львові вул. Сикстуська ч 20, або в канцелярії Правної Оборони. Щоби не тратити часу, порадно *рекурси робити на місці або в повіті*. В тій цілі треба з рішенням шкільного куратора (або його відписом) піти до Повітового Кружка Рідної Школи до українського адвоката, судді, нотара чи якого іншого правника і порадитися або таки там зробити рекурс. Безпосередно до *Правної Оборони при Головній Управі Рідної Школи у Львові, Ринок 10* відноситися тільки *у виїмкових випадках*. Очевидно всі потрібні документи в оригіналі чи в дослівних відписах і точне пояснення цілої справи передати як мога найскорше, щоби був час виготовити рекурс, переслати назад батькам до підпису та відтак своєчасно вислати до приналежної шкільної Кураторії.

Правна Оборона при Головній Управі Рідної Школи.

Український Кооперативний Банк
в Станиславові, вул. Сапіжинська ч. 23. 30
Принимає вкладки в золотих і в твердій валюті на умовлені відсотки. Уділ виносить 20 зол. з десятикратною відповідальністю. — Рахунок жировий в Польськім Банку. - Конто Поштової Щадниці ч. 150.568

З подій у Львові

ПАТ доносить: В навечеря і з приводу імянин маршалка Йосифа Пілсудського відбувалося у Львові торжество „свята моря“, уряджене з ініціятиви Міжшкільного Комітету при участи молоді шкіл середних і Корпусу Кадетів. В часі торжества дрібні гуртки академічної молоді з „Обозу Велькей Польскі“ хотіли заколотити спокій і настрій. В тій цілі робили крики і послугувалися дітвацьким киданням жабок. Поліція привернула спокій арештуючи кількох студентів. Інтервенція поліції наступила аж по скінченім торжестві, коли шкільна молодь опускала академічну вулицю.

Напад на редакцію „Кур. Львовского“.

Тогож дня о год. 11 в ночи виконано напад на льокаль вшехпольського щоденника „Курєр Львовскі“. 30—40 незнаних людей виломало браму, увійшло до друкарні, ушкодило 6 друкарських машин, понищило черенки, повибивало шиби й підпалило більшу скількість паперу. Пожарна сторожа загасила вогонь. Переслуханий поліцією в справі того нападу редактор заявив, що демолянти оставили в льокалі картку з надписом: „За нинішне обкидання камінням — Легіоністи“.

Загроза війни над Дунаєм

Викликає її плян відбудови австро-угорської держави.

Посол до сойму Долішної Австрії Леопольд подав до відома сойму отсі ревеляції: Гаймвера дістала від певних італійських кол міліон шілінґів на пропаґанду проти „Аншлюсу“. Натомість при помочі 3 новозаложених дневників Гаймвера має вести пропаґанду за злукою Австрії, Мадярщини й Хорватії в одну державу. Поїздка мадярського премієра Ґембеса до Риму, візита коменданта Гаймвери князя Штаремберґа в Будапешті, стріча Дольфуса з Ґембесом і поголоски про недалеке супружжа архикнязя Оттона Габсбурґа з італійською королівною стоять у тіснім звязку з тою концепцією. Остання афера з перевозом зброї з Італії до Мадярщини також стоїть у звязку з тими намірами. Колиб Гаймвера була за слаба до переведення тої концепції в Австрії, її мають скріпити помічні мадярські відділи в силі 10.000 людей. Вони випосажені в однострої Гаймвери стоять на границі в поготівлі. Всі ті пляни викликали протиакцію Малої Антанти, що може довести до поважних міжнародних конфліктів. Югославія мала змобілізувати 50 тисяч війська, Чехословаччина робить горячкові військові приготування. В 15 мінут по вмашеруванні мадярських відділів до Австрії, увійдуть туди також югословянські і чехословацькі війська. Тоді й Італія не буде безчинна. Здовж Дунаю може несподівано розгорітися війна.

Японія виступила з Союза Народів

Краківський „Час“ доносить з Токіо: Тайна Цісарська Рада затвердила постанову влади в справі виступлення Японії з Союза Народів. Урядове повідомлення Союза про виступлення буде доручене ґенеральному секретареві Союза Народів 24. б. м.

Що діється в Німеччині

Обмежують Жидів на всіх областях.

ЖАТ доносить: Гітлерівські власти дальше обмежують права жидівських адвокатів і лікарів. Презес краєвого суду в Бреславі видав розпорядок, на підставі котрого тільки 17 жидівських адвокатів мають право вступу до суду. Інші Жиди адвокати можуть далі вести канцелярії, але заступати в суді не сміють. Правительственний комісар Берліна Ліпперт наказав окружним бурмистрам, щоб виповіли працю жидівським лікарам занятим у шпиталях. З цілої Німеччини доносять про масові звільнювання Жидів в державних й автономічних урядах.

Анґлійсько-больш. конфлікт

Чекісти увязнили 9-ох Анґлійців в Москві.

Московська чрезвичайка (ДПУ) перевела ревізію в представників анґлійської фірми Метрополітен-Віккерс, яка доставляла большевикам електричні машини і приналежности до них. По ревізії увязнено директора сеї фірми Монкгавза і 8-х його співробітників. Ревізія тривала від пів до 10 до 2-ої вночі. Чекісти перевернули весь дім, зірвали підлогу і забрали богато документів. Таку саму ревізію перевели чекісти в петроградськім відділі згаданої фірми. Увязненого директора незабаром випустили з тим, що він не сміє виїздити з Москви. По своїм увільненні Монкгавз заявив телефонічно своїй фірмі в Лондоні, що він не знає за що його увязнили. Анґлійська рада міністрів довідавшись про увязнення Анґлійців в СССР рішила перервати переговори про заключення торговельного договору між Анґлією й СССР, коли до 24 годин чекісти не увільнять увязнених. Між увязненими є 6 жінок.

Селяни в Совітах „приписані до ріллі“

Останній декрет совітської влади забороняє селянам, членам колективів, йти до міст на сезонові роботи. Тільки виїмково дозволяється на се на підставі окремих умов між управами колективів і міськими установами. В таких випадках роботи в колективах повинні виконувати родини сезонових робітників. Тих, що самочинно підуть на сезонові роботи ,викинуть з колективів. Селян, що приходять тільки на жнива та молочення, не допустять до участи в доходах колективів.

Фронтом до села

З Вашинґтону повідомляють: Президент Русвелт вислав відручне письмо до конґресу. В нім вказує на конечність негайного уздоровлення хліборобства. Русвелт надає міністрови хліборобства повновласти в справі орґанізації продажі збіжжа, худоби, безрог, тютюну, бавовни та інших хліборобських продуктів. В найблизшім часі президент Русвелт оповістить новий плян боротьби з безробіттям. Він уложений під кличем „Фронтом до села“. В першім році має найти працю на селі 200.000 безробітних з міст. Фармері мають одержати кредитову допомогу від уряду. Плян предбачує також піднесення ціни на земплоди.

ЖІНОЧА СТОРІНКА

Дискусія в Марійськім Товаристві Пань у Львові

По викладі Преосв. Івана Бучка на тему „Жінка в катол. акції“*) ставили деякі Пані запити, на котрі Преосв. зараз відповідав. І так одна Пані питала: „Чи Марійська Дружина Пань моглаби вступити в члени Катол. Акції? У нас був реферат про „Катол. Союз“. Дехто бачить потребу заложити „Жіночий Катол. Союз“. Чи він мігби входити як член до Катол. Акції? У нас у Львові була кооп. „Священича Доля“. Тепер треба замінити кооперативу на т-во. Це булоби добродійне т-во. Чи членами Катол. Акції можуть бути всякі т-ва, навіть добродійні? — Преосв. Іван Б у ч к о: Марійське Т-во Пань має на меті внутрішне усовершення своїх членів. Тому Марійське Т-во не може бути членом Катол. Акції. Мар. Т-во це свого рода школа а не Катол. Акція. Щоби якесь т-во належало до Катол. Акції, мусить мати в статуті, що обовязком всіх членів його належати до Катол. Акції. Мар. Т-во заложено на те, щоби члени ставали подібні до Преч. Діви Марії та воно не має апостольської ціхи. Пані створили секцію Катол. Акції, щоби так дістатися до Катол. Акції. (Голос: „Нема у нас секції Катол. Акції!“). Богато пань належить до Союзу Українок. Там повинні працювати. Не всі члени Союзу Українок мусять вписатися до Мар. Т-ва .Можна зробити наступ на інші товариства. Може вдасться їх здобути. Не раджу виступати з тих товариств, де богато нерішених. Доки можна і де лиш можна треба здобувати. Катол. Союз має щось подібного як і Катол. Акція, але не має а п о с т о л ь с т в а. Катол. Союз має п о л і т и ч н і з а в д а н н я. А Катол. Акція це апостольство. Члени Катол. Союзу не мають обовязку йти на здобуття загрожених позицій. В члени Катол. Союзу дісталося богато таких, яким не дуже в голові католицизм. Члени Катол. Акції мусять бути живі католики, що мають ласку освячаючу. Кооп. „Священича Доля“ має добродійну ціль. — П. Т и ш и н с ь к а: Марійська Дружина не належить до Катол. Акції але має обовязки вишколення апостолів. Вона переводить не тільки внутрішне але й зовнішне апостольство, так як і Катол. Акція. Ми не маємо т-ва інтеліґентних пань. Ми маємо лише живих членів Містичного Тіла Христа. Нам треба заложити Катол. Союз Українських Жінок, так як є „Катол. Звйонзек Полек“, як Німецький Жін. Союз і т. д. Сей союз мавби перепоїти ціле наше життя католицьким світоглядом. Ми легко моглиб його заложити. Не треба нам довго підготовлятися, бо Св. Отець заявив: „Не можу собі уявити Марійської Дружини без апостольства“. Кожда одиниця з Мар. Дружини мусить апостолувати. Преосв. поклав сильний натиск на жінку-матір так, якби дівиця була обезцінена. (Веселість). Дати духове життя значить більше як тілесне. Жінки, що не були матерями, доконали нераз великих діл. Жінки-дівиці відіграли велику ролю. Вороги церкви ширять думки, що кожда жінка повинна бути матірю. Жінки-дівиці жертвують собою для цілого людства в тяжких часах, як прим. Жанна Д'Арк, Еллен Кей і багато інших. Тепер панує велика деморалізація. Є міліони жінок незамужних. Духове материнство значить більше як тілесне. — Преосв. І в а н: Кожда жінка з Мар. Дружини не може індивідуально апостолувати. Не раджу тепер творити нових орґанізацій. Ви належите до ріжних орґанізацій. Пробуйте замість творити щось нове змінити шильд. Творити нові т-ва, значить залишати тих нерішених. Не треба сепаруватися від загалу. В інших народів, де є ясна катол. свідомість, там повстають окремі т-ва. У н а с к а т о л и ц и з м в и с т у п и в н е д а в н о. Донедавна католицизм ідентифікували тут з польськістю. Від якого року католицизм одержав у нас право горожанства. Я не бороню Паням створити статутове т-во. Хто має голос в „Порадні матерей“? Можна створити „Союз Катол. Жінок“. Я зі свого становища вважаю, що треба бути дуже осторожним. Я не вважав за вказане говорити тут ще про жінку-дівицю, бо требаби говорити було дуже довго і Пані моглиби знудитися. Я не недоцінюю жінки-дівиці. Жіноча справа для Катол. Акції великої ваги. Число жінок більше ніж мужчин. Се може бути предметом окремих розважань. Прошу не дивуватися, що я перейшов попри ту справу і поминув її. Не брацтва, не Мар. Т-ва, але катол. матері виховають нових апостолів. Ми вже не богато собі обіцюємо від старших Пань. Від молоді сподіваємося, що вона буде вести Катол. Акцію. Як ми 40—50 літних вчитимемо катол. азбуки? Де нам до того? Жінки-матері мають виховати своїх дітей, сестри своїх братів на будучих апостолів Катол. Акції. — Пані Х: Нам не треба творити нових орґанізацій. П. Тишинська має забогато енергії, хотілаби належати і до „Просвіти“ і до „Будучности“ і до „Союзу Українок“, і до „Сіль. Господаря“ і т. д. Коли ми натворимо богато нових товариств, не зможемо всюди працювати. Не в тім річ, щоби наробити богато шуму, але щоби йшла праця. Ті т-ва, що маємо, треба, виповнити катол. змістом. П. К о н р а д о в а: Я так зрозуміла, що індивідуально не можна належати до Катол. Акції. Ми ґреміяльно малиби входити до тих товариств, де нема катол. духа. Оскільки нам це вдасться, тоді сі т-ва сталиби членами Катол. Акції. Покищо маємо уважати на катол. виховання нашої молоді. Богато молоді не має нічого спільного з катол. ідеями. Нам треба ясно поставити справу і в і д м е ж у в а т и с я від некатоликів. Покищо гуртуймося, працюймо і будьмо готові на всі поклики Катол. Акції. — Преосв. Б у ч к о: До Катол. Акції не може ніхто належати поєдинчо, бо така її структура. Жадна форма тут не обовязує. Здолу не можна було творити К. А. Тому ми зачали згори. У Львові є Інститут Катол. Акції. Головою його є п. дир. І. Бабій, секретарем о. Горникевич, делеґатом від Ординаріяту о. Конрад. Відозва сего Інституту К. А. накликує до створення парохіяльних і деканальних комітетів. Катол. Акція піде у нас тоді, як виховаємо людей, що будуть розуміти справу, як будуть живими католиками. Около 50% парохій не має апостольства молитви. Се перший степень К. А. Щоденні намірення се найбільше примітивне апостольство. Досі істнують в нас старосвітські свічкові брацтва. Про Катол. Акцію ми так нині говоримо як наші діди про радіо. Ми робимо тут перші кроки. Катол. Акція буде тоді, як виховаємо правдивих апостолів. Наша річ приготовляти терен під К. А. Дуже добру гадку мають Пані, що хочуть вести жіночу акцію. Се справа найживотніша. Особливо тут на пограниччі царства сатани. Ми не матимемо права до спасення, як не причинимося до закріплення Царства Божого на землі. Ісус не питає, кілько разів ви робите сходини Мар. Т-ва, але питає які ваші діла, вчинки. Я не бачу, щоб ви чим ліпшим могли причинитися, як щоби ви передовсім виховали ваших дітей по католицьки. Молитва — се добре діло і в родині і поза родиною. Пані учительки можуть зробити дуже богато. Катол. Акція не знає індивідуального членства. С е о р ґ а н і з а ц і я о р ґ а н і з а ц і й. Се центр, що кермує катол. орґанізаціями. Коли хтось має заслуги для К. А., стає світським апостолом. Він робить роботу К. А., але се не є К. А. в стислім значінні сего слова. Катол. Акція — се фронт, ряд людей, що разом бороняться, разом в однім ряді наступають. — Пані У.: Мені здається, що і Мар. Т-во зробило богато. Воно має секції: 1) діточу, 2) шпитальну, 3) добродійну, 4) відчитову і т. д. Наше Т-во поробило вже великі кроки в ширенні католицизму. — Преосв. Б у ч к о: Не перечу, що Пані богато роблять, але се ще не є зорґанізована акція. У нас ще нема такої Катол. Акції, як на Заході. Але буде. Вона підготовляється і виконає своє завдання. — П. Б а ч и н с ь к а дякує Преосв. Епископови Іванови за виклад і пояснення. Просить памятати на дальше про Марійське Т-во Пань. На викладі було около 300 пань.

*) Гл. „Н. Зоря“ ч. 17.

Вистава вишивок

Студентський Комітет шікаґівської вистави уладив в Акад. Домі у Львові в домівці „Медичної Громади“ виставу українських вишивок, виконаних студентками. На виставі бачимо сорочки, рушники, доріжки, подушки, серветки, настільники, хусточки і т. д. виконані хрестиками, низиною, стібом, гладю, гафтом, мережкою і т. д. Бачимо взори з цілої України: ґеометричні ґуцульські та буковинські, цвітисті сокальські, рогатинські, яворівські. Є тут взори зі Станиславівщини, Товмаччини, тяжкі взори з Городенщини і Снятинщини, яркі взори з Косівщини, темні з Бучаччини, легкі взори з Полтавщини і Наддніпрянщини, характерні пастелевими красками, мережками і гафтами. Українські вишивки можна легко примінити до прикраси хатної обстанови. Треба тільки вміти їх відповідно використати та зі смаком підібрати. До того треба студій над декорацією нутра хати. Сими справами займається у нас кооп. „Народне Мистецтво“, що видає журнал „Нова Хата“. Виставлені українські вишивки відішлють незабаром до Шікаґа. Вони мимо малого поміщення роблять добре враження. Добре булоб, якби по виставі залишилася в Шікаґу частина наших експонатів, головно народнього мистецтва та створили там український відділ одного з шікаґівських музеїв. Зогляду на те, що наші гарні вишивки переходять тепер значну еволюцію під впливом ріжних обставин, треба пильно збирати зразки старих вишивок по всіх повітах. Легко може статися, що скоро вони зовсім щезнуть, виперті новими, часто немистецькими і чужими для нас вишивками. Завданням наших львівських і провінціональних музеїв зібрати всі зразки народних вишивок і взагалі народної ноші з усіх околиць українських земель.

Росіяне се варвари, для котрих нема Батьківщини і для котрих кождий інший край лучший ніж той, в котрім вони родилися. (Наполеон).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Тайна Консисторія розпочалася 13. березня о год. $9^1/_2$. Крім іменувань нових кардиналів й єпископів, Св. Отець вручив урочисто паллію вірменському й маронітському патріярхові. Кардинал Лявренті представив коротко життя, чесноти й чудо блаж. о. Андрея Фурнета, а всі приявні кардинали словами „Пляцет“ або „Нон пляцет“ висказалися щодо його близької врочистої канонізації.

На врочистій авдієнції приймив Св. Отець 2.000 римських дівчат, що належать до Кат. Акції.

Хорватська колеґія св. Єроніма в Римі була недавно на осібній авдієнції у Св. Вітця. Св. Отець м. ін. заохочував питомців студіювати христ. археольоґію, бо в Югославії є богато більше старинностей, як загально думають.

Ватикан і Чехословакія. У Ватиканських кругах зичливо принято декларацію віцеміністра справ заграничних Чехословакії Крофти, котрий в імени уряду висказав бажання дійти до порозуміння з Апост. Столицею в усіх точках. Чехословацький уряд предложив Апост. Столиці свій проєкт нового поділу на дієцезії зі спеціяльним узглядненням греко-католицьких дієцезій на Закарпатті.

Анґлія іменувала своїм заступником при Ватикані Роберта Кліва, дотеперішнього посла в Тегерані.

Кардинал Біслетті предложив св. Конґр. Обрядів справу 2 чуд, що малиб послужити до беатифікації преп. Божого слуги, проф. Контарда Ферріні.

На університет Пресв. Серця в Міляні зібрали італійські католики м. р. 3 міліони лір.

Польською еміґрацією з Франції опікується не лише уряд, але також чимало польських священиків.

Німецькі єпископи видали ц. р. отсі великопістні пастирські листи: Інніцер: „Духовне приготування до сьогорічного Конґресу нім. католиків“; архиеп. із Бамберґу: „Надзв. ювил. Рік“; еп. із Авґсбурґа: „Кат. Акція“; еп. із Айхштету: „Одиноко правдивий Бог“; еп. із Ратісбони: „Терпіння й смерть Христа“.

Проти жидівського інтернаціоналізму звернений лист єпископа Лінцу Ґфелленера. Пише в ньому єпископ, що обовязком кождого доброго християнина — поборювати міжнародного жидівського духа, що лучиться з міжнародною масонерією, бо він в шкідливий спосіб впливає на сучасне культурне життя в усіх його формах.

Коннерсройт у світлі польських критиків. Останніми часами появилося в Польщі кілька публікацій про події в Коннерсройті. Всі ті публікації прихильно відносяться до Тереси Нойман. Виїмок становить праця о. Павля Сівек'а Т. І., професора психольоґії, „Коннерсройт у світлі науки й релігії“, який в критичний спосіб підійшов до проблеми Коннерсройт і Тереси Нойман.

Швайцарські Німці відбудуть велике паломництво в травні, Французи в вересні. Швайцарські Італійці й католики, що говорять мовою „романча“, відбудуть окремі паломництва — Ромуни відбудуть також паломництво до Риму.

Кард. Петро Фумасоні-Бйонді був пятим з черги Ап. Делеґатом у Зл. Держ. За 10 літ відвідав там всі 106 епархій і причинився дуже до зросту катол. Церкви в Америці.

В Китаю утворено 2 нові Ап. Вікаріяти й 2 нові Ап. Префектури. Одну Префектуру поручено польським Лазаристам.

Один новонавернений убогий Кореєць ішов 76 миль пішки, щоби взяти участь у 40-годиннім виставленні Пресв. Тайн.

Реєстрація інвалідів б. УГА

Треба про се скрізь оголосити!

На інтерпеляцію послів Українського Соймового Клюбу в справі державного орентування інвалідів УГА довідуємося, що Міністерство Суспільної Опіки, виконуючи постанови закону з 1932 р. про забезпечення інвалідів, видало тимчасовий розпорядок воєвідським урядам у Львові, Станиславові і Тернополі про реєстрацію інвалідів Укр. Армії ще перед появою виконного розпорядку до дотичної устави з дня 17. III. 1932 р. Д. З. РП. ч. 26. До інвалідів УГА відноситься арт. 69. повищого закону, котрий уповновáжнює міністра Скарбу признавати інвалідські ренти інвалідам б. Української Галицької Армії у висоті ренти військових інвалідів, отже нищу ніж рента воєнних інвалідів. Закон предвиджує ряд обмежень при евентуальному орентуванні укр. інвалідів. З тих найважніші: ренту малиб одержати тільки ті інваліди, котрі набули каліцтво в часі від 1. XI. 1918 р. до 1. VI. 1919 р., і коли інвалідська комісія признає їм степень утрати працездатности не нищий як 45 проц. На основі зарядження Міністерства Суспільної Опіки ч. 1070/О. Ін./33 з дня 31. I. 1933 р. вже отвертий речинець зголошування претенсій укр. інвалідів і буде трівати ще повний рік від майбутньої появи виконного розпорядку. Зголошення принимають тільки „Уряди для Справ Інвалідів Воєнних“ при Старостствах, а саме:

ЛЬВІВСЬКЕ ВОЄВІДСТВО: До Уряду у Львові належать слідуючі повіти: Львів, Городок, Бібрка, Рава Руська, Яворів, Сокаль і Жовква. — До Уряду в Перемишлі: Перемишль, Добромиль, Березів, Мостиська, Пшеворськ, Ярослав, Любачів і Ніско. — До Уряду в Ряшеві: Ряшів, Стрижів, Кольбушова, Тарнобжеґ і Ланьцут. — До Уряду в Самборі: Самбір, Старий Самбір, Дрогобич і Рудки. — До Уряду в Сяноку: Сянік, Коросно і Ліско.

СТАНИСЛАВІВСЬКЕ ВОЄВІДСТВО: До Уряду в Станиславові: Станиславів, Богородчани, Надвірна, Рогатин, Товмач і Калуш. — До Уряду в Коломиї: Коломия, Городенка, Косів, Снятин і Печеніжин. — До Уряду в Стрию: Стрий, Сколе, Жидачів, Турка і Долина.

ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ ВОЄВІДСТВО: До Уряду в Тернополі: Тернопіль, Теребовля, Скалат, Збараж, Бережани і Підгайці. — До Уряду в Чорткові: Борщів, Чортків, Копичинці, Заліщики і Бучач. — До Уряду в Золочеві: Камінка струм., Радехів, Броди, Золочів, Зборів і Перемишляни.

Зголошення інвалідів мусять бути писемні. У поданнях про реєстрацію повинен петент подати: 1) імя і назвисько, та імена родичів, 2) рік і місце уродження і приналежности, 3) військову частину, 4) рід, час і місце ушкодження, 5) назвиська й адресу двох свідків каліцтва згл. хороби, котрі під присягою ствердилиб, що інвалідство спричинене воєнною службою, евентуально долучити оригінальні службові документи. З реєстрацією незвязані ніякі грошеві оплати.

За надісланням 1 зол. в почтових значках висилаємо взір зголошення.

Українське Товариство Допомоги Інвалідам у Львові, св. Софії 25.

Маленький фейлетон

Вплив харчів на зуби

Американські лікарі переводили ряд дослідів і обсервацій над впливом ріжних харчів на стан зубів серед дітей і молоді. При харчуванні, в якім переважають мучні продукти, зуби легко ломляться. В них повстають діри таксамо як при харчуванні продуктами, убогими на вітаміну Д, що забезпечує орґанізм перед рахітизмом. Для провірення сеї тези переведено досліди з двома ґрупами дітей. Перша ґрупа дітей діставала харчі, що мають богато вітаміни Д, як тран, яйці, молоко. Друга ґрупа діставала переважно мучні харчі. Вже по кількох тижнях виявилося, що діти першої ґрупи мали зуби в далеко ліпшім стані ніж діти з другої ґрупи. Навіть діри в зубах, що вже були, виповнилися у дітей з першої ґрупи кістною масою та покрилися шкливом.

Мірилом чесности і заразом найбільшою надгородою для чесного письменника-публіциста повинно служити те, що його власна, його розумом, кровю і нервами сотворена теорія, вийшовши на люди, перестає бути його теорією, а стає теорією-вірою всіх людей, що належать до даного колективу. (В. Липинський).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ГОЛОВА УНР-ІВСЬКОГО ЦЕНТРУ п. Андрій Лівицький виголосив відчит, який характеризує теперішні настрої того центру. В тім відчиті п. Лівицький боронить політики Центральної Ради і доцільности повстання Директорії проти Гетьмана Скоропадського. Одначе весь відчит видержаний в примирюючім тоні. Він м. і. сказав: „Мусимо шанувати і тих „лівих“ патріотів, що в боротьбі за Україну мріють також про будучий соціялістичний ідеал, і тих „правих“ романтиків патріотів, які не забули минулого давньої Гетьманщини“. П. А. Лівицький висказався також рішучо проти чужої збройної інтервенції на Україні.

ҐДАНСЬКИЙ СЕНАТ заборонив у Ґданську обходити іменини марш. Пілсудського. Як причину сенат подав обурення населення Ґданська з приводу збільшення польської залоги в порті.

ТРОЦЬКИЙ мав дістати з достовірного жерела вістку, що Раковський, б. голова Ради Комісарів України і б. большевицький амбасадор в Парижі та Лондоні, замордований чекістами в Москві з приказу Сталіна (ПАТ). Совітська аґенція заперечила цю вістку.

СЕРЕД ЗАГРАНИЧНИХ СПЕЦІВ у Москві запанував панічний настрій з приводу увязнення 9 анґл. спеців.

УВЯЗНЕННЯ 9 АНҐЛІЙСЬКИХ ГОРОЖАН в СССР під закидом саботажу викликало в анґлійській пресі велике обурення. Преса пише, що ДПУ вимушувало від увязнених зізнання при помочі вирафінованих тортур. Анґлійському амбасадорові не дозволили відвідати увязнених (АТЕ).

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР В ЯПОНІЇ дістав поручення вести переговори в справі договору про ненапад між Японією й СССР (АТЕ).

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР в Берліні рішучо запротестував перед німецьким урядом з приводу протибольшеских промов Гітлера і Ґерінґа. Московська преса остро виступає проти ворожого совітам тону офіціяльного гітлерівського орґану „Фелькішер Беобахтер“. Московська „Правда“ називає гітлерівців „блазнами, що дірвалися до влади“.

КАНЦЛЄР НІМЕЧЧИНИ ГІТЛЄР переговорював з представниками католицької народної партії в Баварії в справі утворення нового баварського правительства. Кромі того Гітлер переговорював з керманичами катол. партії Центра в справі зєднання голосів Центра для ухвалення закона про повновласти для центральної влади. Баварські гітлерівці виступають проти сих переговорів. В своїм орґані пишуть, що „треба вигубити тих чорних зрадників, а не переговорювати з ними“...

НОВА КАТОЛИЦЬКА ПАРТІЯ повстала в Німеччині. Вона називається „Всенімецький союз консерватистів католиків“. Нова партія має на цілі розбити Центр і зорґанізувати всіх католиків, що стоять на плятформі теперішної влади (АТЕ).

АКСІОН ФРАНСЕЗ пише: Звязок Муссолінія з Гітлером забезпечив Римови пануюче положення в Европі. Подорож Мек Доналда до Риму се перший крок до перегляду тих точок мирових договорів, котрі відносяться до територій, бо всі інші точки і без того вже нарушені.

АНҐЛІЙСЬКА СОЦІЯЛІСТИЧНА ПАРТІЯ відкинула предложення московського інтернаціоналу утворити спільний фронт комуністів і соціялістів до боротьби з фашизмом і гітлеризмом. Анґлійські соціялісти вважають, що предложення комуністів це тактичний маневр.

В ЕСПАНІЇ повстала фашистівська партія. Фашисти заповіли остру боротьбу з теперішним режімом в Еспанії.

НОВИНКИ

Відповідь „Ділу“ в дискусії з приводу статті „Бить съ разборомъ“ відкладаємо до дальших чисел „Нової Зорі“, бо ще перед тим має бути обговорена в „Новій Зорі“ інформація, яку в звязку з тою справою приніс „Новий Час“, а разу-раз одною і тою самою справою займатися не можна.

Виділ Союзу Українських Адвокатів у Львові рішив видати польсько-український правничий словник в порозумінні з фільольоґічною і правничою секціями НТШ та Т-вом українсько-руських правників у Львові. Це завдання має виконати комісія зложена з представників сих товариств.

Загальні Збори Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження“ відбудуться в суботу, дня 25 березня 1933 р. в 17 год. в домівці Т-ва „Зоря“ при вул. Вірменській 25.

Кому дарується половину залеглих податків? Міністр скарбу розпорядком з 14. грудня 1932 р. Д. З. Р. П. ч. 1. ех 1933, продовжив право користання з боніфікат у висоті 50 проц. при сплаті залеглостей, що повстали перед 1. жовтня 1931 р. в податках: ґрунтовому, доходовому, маєтковому та спадковому, оскільки ті залеглости будуть заплачені до 31. березня 1933 р. Зокрема тойже міністр розпорядком з 14. грудня 1932 р. Д. З. Р. П. ч 1. ех 1933 продовжив також право користати з 50 проц. боніфікат при сплаті залеглостий з лісової данини, коли залеглости будуть внесені до скарбової каси до 31. березня 1933 р. („Правні Поради“ ч. 2).

Студентський страйк у Львові скінчився. Так ухвалило віче польських студентів. Та 18. ц. м. скінчився II-ий триместр і зачалися великодні ферії на львівськім університеті й ветеринарії. На львівській політехніці зачалися виклади 20 ц. м., бо тут є семестральний систем.

В Тернополі в салях „Бесіди“ заходом Т-ва Прихильників Мистецтва у Львові відкрили мандрівну виставу українських малярів. Вона потриває до 2. квітня ц. р. В грудні м. р. і в січні ц. р. ся вистава була у Львові (гл. рецензію в „Новій Зорі“ в ч. 1 з 1933 р.). Передтим ся мандрівна вистава була в Бережанах.

Вистава української ґрафіки в Празі триває від 12. до 26. ц. м. Уладили її спільно Українське Т-во Прихильників Книги та Мистецько-Промисловий Музей в Празі у своїх салях. Вистава обіймає українську ґрафіку XIX і XX ст., книжні окладинки, прикраси, ілюстрації, екслібріси, державні папери, проекти театр. строїв. Участь беруть українські мистці зі Львова (АНУМ), з Варшави, з Парижа, Берліна, Праги та інших міст. Около сто мистців виставило понад 1000 експонатів. Ся вистава була літом 1932 р. у Львові, в лютім 1933 р. в Берліні.

Шкільний плебісцит за українською мовою навчання переведено в пов. Рава Руська в 54 громадах. Внесено 4.329 декларацій за 6.862 дітей. — В Заліщиччині переведено плебісцит в 16 громадах (на всіх 24 громад). Внесено 1119 декларацій за 1588 дітей. —

В Бібрці староство припинило діяльність т-ва „Сільський Господар“ за те, що воно давніше не проявляло діяльности... Виділ т-ва вніс відклик до воєвідства.

В Сколім б. сторож „Польміну“ Грицик стріляв двічи з револьвера до начальника гордського суду д-ра Лобоза. Стріли хибили. Замах виконав Грицик з пімсти за некорисний для нього присуд тому 2 роки в Дрогобичі.

Зелізничу тарифу для часописів і книжок знижено в Польщі на 20—70%.

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЄМА

написав для духовної і світської інтеліґенції українського народу ГРИГОРІЙ ХОМИШИН Станиславівський Епископ.

Накладом Української Католицької Орґанізації. Сторін 184 + 2 + додаток 4. Ціна зол. 2·50 з пересилкою зол. 2·80. — Можна набути в Адміністрації „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сташіца 8, за попередним надісланням грошей.

Українська ґімназія в Рівнім на Волині уладила академію в честь Богдана Лепкого.

На учителя філії української державної ґімназії у Львові Поляка д-ра Роґовского напав студент політехніки Українець і побив його боксером по голові. Д-р Роґовский зловив його і віддав поліції. („Ґазета Львовска“ ч. 78).

На Поліссі піднеслася вода на всіх допливах Припеті та залила широкі простори.

Жиди в Польщі орґанізують бойкот німецьких товарів у відповідь на переслідування Жидів у Німеччині.

Совітська полярна експедиція пропала без вісти на Новій Землі. На пошукування за нею вирушила друга експедиція.

Землетрус навістив півостров Халькідіке.

Італійського анархіста Занґару, що підчас замаху на президента Русвелта вбив Чермака, посадника Шікаґа, стратили на електричнім кріслі в тюрмі в Міямі.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Постійну виставу українських промислових виробів у Львові відкрили в бюрах львівської централі „Народної Торговлі“. На виставі є зразки виробів українських фабрик: Маслосоюз, Центросоюз, Котецький (свічки), Фортуна Нова, Калина, Елеґант, Луна, Зоря, Міка, Сіґма, Онисько, Бібльос, Пласт, Пасічнича Спілка, Українське Мистецтво, Курилко (кадило й ладан), Брати Міхотек (п. Кенс) і т. д.

Ціни худоби в Польщі виносили в грудні 1932 р. заледви 26 проц. середної ціни в рр. 1927—28, ціни безрог 44 проц., ціни масла 55 проц.

Перший транспорт польських безрог відїхав через пограничну стацію Стовпці до СССР.

Зниження цін електрики і вугля. Правительство Польщі розпочало пляновy акцію за зниженням цін предметів першої потреби. В першій мірі правительство зарядить знижку тарифи на електричну енерґію від 10—20 проц. Також ціна вугля має бути обнижена о 15 процент.

Анґлійський Банк набув золота за 1,207.607 фунтів стерлінґів. Запас золота Анґлійського Банку дійшов до величезної суми 165,000.000 фунтів стерлінґів.

Палата представників і сенат в Америці ухвалили закон про ратування фінансової й банкової системи. В нім м. ін. сказано, що міністр скарбу має право жадати від товариств і приватних осіб вплачувати до державних кас свої зобовязання в золоті замість у паперових долярах. Хто не послухавби того розпорядку, платить кару у висоті подвійної вартости золота невідданого до скарбу. Золото до державних кас починає вже масово напливати.

ВИГРАНІ ДЕРЖАВНОЇ КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ: 20.000 зол. на ч. 28227. — 15.000 зол. на ч. 144701. — 10.000 зол. на ч. 38555, 58627, 8770, 79756, 122238, 21907, 48272, 112497, 132928. — 5.000 зол. на ч. 39643, 91586, 100898, 40314, 7689, 34457, 92956, 134999. — 2.000 зол. на ч. 10314, 25168, 27075, 29130, 38270, 40596, 45329, 47189, 54853, 56261, 58993, 61487, 65776, 75270, 75284, 83025, 86681, 102226, 104985, 111393, 119299, 123678, 135162, 137244, 137885, 147174, 32820, 33159, 42462, 55268, 61511, 72426, 77967, 19010, 91534, 93025, 95128, 96314, 102201, 111716, 125037, 132485, 132627, 136045, 13332, 1758 32061, 48133, 52658, 70516, 84424, 97997, 104093, 105345, 109471, 106323, 114823, 115138, 116123, 124290, 134588. — 1.000 зол. на ч. 1651, 7214, 21560, 26593, 30752, 31810, 93333, 50526, 52933, 58979, 64745, 65232, 67346, 69033, 68826, 68861, 70494, 70387, 75470 82090, 82869, 84104, 85372, 87935, 94869, 97297, 97382, 101033, 107665, 110640, 112373, 112604, 115620, 121851, 138020, 138077, 145095, 723, 12324, 19540, 29770, 35808, 38061, 38090, 42309, 47202, 52329, 53989, 56360, 61191, 64112, 65398, 67419, 73523, 77511, 77550, 77878, 80118, 81090, 85437, 89625 93451, 94320, 95229, 99363, 98111, 101350, 103434, 108415, 114106, 119351, 126534, 131571, 134907, 139545, 136134, 136368, 139938, 142223, 145555, 5057, 12101, 12127, 12611, 23527, 23851, 28803, 29381, 34422, 36629, 39528, 47040, 53039, 65554, 65729, 66137, 68066, 69378, 77322, 79002, 80201, 81980, 85847, 88325, 90666, 90904, 96070, 110123, 118110, 120216, 123345, 125047, 125094, 125104, 129294, 131295, 136785 141917, 143146, 143587, 147731.

Біржа

ҐРОШІ: Амер. доляр 8.86; канад. доляр 7.20—7.40; нім. марка 2.10; 100 чесь. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50—35 зол.

ЗБІЖЖЯ: Підволочиська: пшениця двірська 32—34; пшениця селянська 30.50—31; жито двір. 16.50—17; жито сел. 15.75—16; ячмінь на мливо 12.75—13; овес 14.75—15.25; овес замоклий 12.25—12.75; — кукурудза 16.50—17; гречка на мливо 17.50—18; фасоля біла 15—18, фасоля краса 17—18; горох пільний 13—15; лен 37—39; лубін 9.25—9.50; просо 14.50—15; конюшина черв. 90; мак синий 180—190; мак сивий 160—170; гречана каша 33—35; сімя конопляне 27—29; льн. макухи 17—18; ґрис пшен. 7.50—7.75; ґрис жит. 7—7.25. — Львів: пшениця двір. 33.25—35.50; пшениця сел. 32—32.50; жито двір. 18—18.25; жито сел. 17.25—17.50; ячмінь на мливо 15—15.25; овес 13.25—13.75; мука пшен. 50 проц. „00“ 60—60.50; мука житна 65 проц. „00“ 32.50—33; каша ячмінна 24—26; пшоно 38—40; ґрис пшен. 8.50—9; ґрис жит. 7.25—7.50 зол. — Тенденція назагал знижкова, рух ожившлений. Пшениця, жито, ячмінь на мливо, ґречка, мука та ґрис подешевіли, натомість кукурудза, лен, сімя конопляне, мак і пшоно подорожіли.

НАБІЛ: Маслосоюз платив за 1 л. молока 15—17 сот., за 1 л. сметани 70 сот. Тенденція знижкова, тому цін за масло не нотується.

ЯЙЦЯ: Центросоюз платив за 1 кґ. яець 90 сот., Маслосоюз за 1 копу 3—3.20 зол. Тенденція знижкова.

МІД: Кооп. „Рій“ у Львові продає мід: ґірський 3.20—3.50; липовий 2.50—3; з ріжних цвітів 2; ґречаний 1.45 зол. за 1 кґ.

Переписка Адміністрації

Управа Центральної Бібліотеки Українознавства! Числа „Нової Зорі“ з попередних літ вичерпані, тому посилаємо лиш числа бракуючі з року 1932.

КІНА

АДРІЯ: Ґалєрник ч. 28.
АТЛЯНТИК: Тонґ.
КАСІНО: Люди в ґотелі.
КОПЕРНИК: В тіні хреста.
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: Веселий поручник (Моріс Шевалє).
ОАЗА: Добродій людства (Бастер Кітон).
ПАЛЯС: Угорська любов.
СТИЛЕВЕ: Тайна сальону краси й ревія.
УТІХА: Мексиканка й ревія.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Пантелеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, неділя, 26 березня 1933. Ч. 22 (620).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам. доляр.
Ціна числа 20 с.
Конто Н. Щ. Кракін 405.867.

Що ухвалив Студентський Конґрес

Зі студентських кругів інформують нас: Третого дня нарад IV-ого конґресу Українців-студентів в Польщі, котрий відбувся у Львові і закінчився о год. 4 над раном, ухвалено одноголосно затвердити резолюції попередних двох конґресів у справах політичних. Затверджено також резолюції студентських анкет про відношення до нових „Лугів" і в справі акції проти наркотиків. В справі свята „Українська Молодь Христові", що найбільше цікавило весь конґрес, велася горяча дискусія на комісії і на пленумі, бо катол. меншість поставила внесок дати студентам вільну руку в тій справі. Більшість домагалася затвердження відомих резолюцій, які ми напечатали в 21 ч. „Н. З.". Внесок катол. меншости сильно перепав, бо одержав на пленумі тільки 8 голосів проти 70 при 4 здержаних. І не диво, коли взяти під увагу, що голова „Обнови", яка називає себе катол. товариством, заняв таке саме становище супроти катол. Епископа як і націоналісти. В часі конґресу президія усунула з конґресу трох провідників поміркованої опозиції. 10 делеґатів львів. студ. товариств опустило салю конґресу, заявляючи, що не можуть брати відповідальности за дальший хід нарад конґресу. Довший звіт з конґресу зачинаємо печатати.

„Русскій Голос" хоче православної епархії

Тимсамим хоче дальшого розбивання нашої Лемківщини.

Москвофільський „Русскій Голос" (ч. 10) в статті „Колиж буде в Галичині православна епархія?" домагається утворення православної епархії для горстки людей збаламучених православною аґітацією. Мовляв, православний рух у Галичині треба вбрати в законні рамці, щоби він став зорґанізованою одиницею. Православне епископство повинно, на думку „Р. Г.", повстати в Галичині головно з уваги на Лемківщину. Крім „Русского Голосу" православну аґітацію в Галичині веде православна „місія" на Лемківщині і церковне брацтво при правосл. церкві у Львові. Голова сего брацтва п. С. Бендасюк, урядник... гр.-катол. Ставропіґійського Брацтва. Тут годиться зазначити, що „Русскій Голос" нераз підчеркував, що він ніколи не виступає ворожо проти греко-католицької Церкви. Ось доказ його „невороżости" до греко-католицької Церкви.

„Українська проблєма" Преосв. Григорія

в освітленні „Нашого Клича".

Вже появилося друге число „Нашого Клича", суспільно-політичного тижневика, котрий виступає як орґан молоді. В тім числі є навіть як на наші відносини безпримірний напад на нову працю Преосвященого Григорія п. з. Українська проблєма. „Критика" того твору посивілого в праці Владики, на яку позволили собі невідомі нікому молодики, булаб очевидно тільки комічна якби не була рівночасно траґічним свідоцтвом великого упадку знання, льоґіки, пошани для думки другого і доказом страшного розперезання. Щонебудь цитувати з тої „критики" прикро і соромно, отже не наводимо нічого. Хто той орґан видає і за чиї гроші, хто в нім пише, трудно сказати, бо в цілім числі нема ні одної підписаної статті. Зате можна сказати, що неможливо уявити собі орґану, котрий мігби лучше виробляти в молоді зарозумілість і інші неґативні прикмети. Тому орґанови присвятимо згодом більше уваги.

На подобу пожежі в степу

Перед великою народною революцією в СССР.

Паризька преса оповіщує зміст звіту дипльоматичного представництва одної з великих держав, котре до сеї пори присилало звіти доволі прихильні совітській владі. Тепер лише: Сим разом совітській владі ледви чи вдасться опанувати положення, бо повна руїна совітської економіки мусить наступити вже таки незабаром. Коли Росії таким або іншим способом не вдасться позбутися режіму Сталіна, то ледви чи вдасться виминути криваву народну революцію в супроводі повного хаосу. Революційний рух проти совітської влади шириться скоро й отверто на подобу пожежі в степу, навіть в армії та в партії й серед комуністичної молоді, не кажучи вже про селянство й робітничу клясу. — На правдивість сего донесення вказувавби шалений террор, який розвинули комуністи в СССР. Масові розстріли були в них все одиноким ліком на загальне невдоволення. (А в нас в разі упадку большевизму чи можна сподіватися згоди й визнання одної влади, чи кождий знов схоче стати „отаманом", „ґенералом", „паном президентом" і т. д. В тім останнім разі очевидно знов обійдемося смаком на державу, бо ті „отамани" знов зруйнують всі державно-творчі почини).

Нова політична констеляція

Лондонський щоденник „Морнінґ Пост" довідується, що 4 головні точки програми 4 головних держав Европи предложені Мусолінієм, виглядають так: 1) В деклярації сторін має бути виречення ужиття насильства і приречення співпраці. 2) Приняття засади приязної ревізії договорів. 3) Впровадження в життя військового рівноуправнення. 4) Вдержання порозуміння на 10 літ і продовження на дальших 10 літ, коли на рік передтим не наступить виповідження.

Неймовірні вісти з Німеччини

„Хвіля" приносить з Німеччини вісти дійсно неймовірні, а саме, що там гітлєрівці виколюють очи своїм противникам, що в темних льохах живцем вирывають їм шматки тіла, ломлять руки і ноги, вибивають зуби і масакрують на смерть. З домів гітлєрівських орґанізацій днем і нічю мають добуватися стони катованих, а з ріки Спреви мають щодня виловлювати трупи. (Гл. ч. 5028).

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ — а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

ХТО ТАКИЙ ГІТЛЄР

ТЕПЕРІШНИЙ КАНЦЛЄР НІМЕЧЧИНИ

Його погляди на ціль своїх змагань, на напрям німецької експанзії, на Жидів, на Захід, на Росію і на большевизм.

Голоси нашої преси та деякі вискази видніших наших громадян дають підставу ствердити, що у нас не розуміють засад і світогляду Адольфа Гітлєра і тимсамим не розуміють національно-соціялістичного руху, що його він започаткував і довів до теперішнього розросту і могутности. Наша демократична публіцистика мірила і мірить ще й тепер гітлєрівський національно-соціялістичний рух демократичним ліктем. З нагоди послідної рішучої побіди того руху при послідних виборах до німецького парляменту обраховують наші демократичні публіцисти докладно скількість голосів, яка упала на гітлєрівських кандидатів, порівнюють зі скількістю голосів, які упали на кандидатів инших партій і доходять до висновку, що ситуація Гітлєра „слаба", що він мусіти-ме входити в компроміси з иншими партіями, що не зможе змінити нинішньої ваймарської конституції, що не буде міг зібрати потрібних 3/4 голосів нового парляменту і т. д. Договорюються до того, що Гітлєр може небавом мусітиме й уступити.

Коли читаємо такі демокр. мудрування, приходить на гадку наша приповідка: Де Рим, де Крим а де кумова стодола! Таке демократичне насвітлювання послідних подій в Німеччині цілковито невірне і просто вводить у блуд наше громадянство. Видко, що наші демократичні публіцисти не завдають собі труду пізнати могутний гітлєрівський рух з відповідної німецької літератури а вдоволяються дешевими інформаціями з сусідської преси. А та сусідська преса і сусідська суспільність взагалі — з малими виїмками — представляє образ дивного засліплення: вона хоч бачить що в Німеччині наростає на очах зовсім інакша сила ніж досі, звернена фронтом виключно на Схід, хоч бачить як з місяця на місяць кріпне внутрішна й загранична сила Німеччини, хоч бачить як в парі з тим і немов тінь того факту з місяця на місяць слабне її власна ситуація і слабне навіть ситуація її могутної протекторки, — не тільки нічого не робить для скріплення своєї ситуації внутрі, але ще дальше безнастанно ослаблює і дразнить ті потенціональні сили і чинники, котрі моглиб мати спільний з нею інтерес. Рівночасно та сусідська преса на загал фальшиво інформує власну суспільність про зміст тої нової сили, що наростає на заході, — а від неї бере живцем ті інформації також українська націоналістична преса... і думає, тай пише, що Гітлєр буде мати „за слабу більшість" в парляменті й через те власне може уступити... Міжтим нічого лекшого як сягнути до обильного жерела інформації, якими є численні гітлєрівські видавництва.

Сам Гітлер написав двотомову працю під заголовком: „Моя боротьба“*). В газетній статті неможливо навіть побіжно подати зміст тої обемистої праці (800 стор. друку). Зазначу лише, що з тої праці можна виробити собі цілком докладне поняття про саму особу Гітлера та про засади і цілі національно-соціялістичного руху. Гітлер з притиском зазначує, що національно-соціялістична організація не є ніякою партією, але рухом народним, з осібним світоглядом. Гітлерівський національно-соціялістичний рух се рух типово і скрайно націоналістичний з тим додатком, що він ставить собі за ціль змагань і боротьби не державу як таку, але радше побіду німецької раси. Для добра німецької раси муситься посвятити всі сили держави і суспільности.

Гітлер ставить питання: За що ми, національні соціялісти, маємо воювати? І відповідає: Ціль нашої боротьби — забезпечення життя й істнування нашої німецької раси, забезпечення вижившення її дітей, удержання в чистоті нашої крови, свобода нашої Батьківщини. Лише тоді німецький нарід могтиме виконати завдання і післанництво, яке на нього вложив Творець вселенної.

Який погляд Гітлера на демократію, марксизм і парляментаризм, можна пізнати хотяйби з такого місця в згаданій його книжці: Нема більше неправдивої засади (прінціпу) як парляментарний демократизм. Демократичний парлямент се не збір мудрців, але збіговище умово залежних і упослідженых. Ту збиранину тим лекше можна провадити, чим більше ограничений кождий поодинокий парляментарист. При парляментарнім ладі відповідальність за наслідки не може нарід складати на когось одного видимого, лише на якусь неозначену блище більшість. В той спосіб зникає в практиці відвічальність за вчинки державних мужів. Для-того демократія се засіб лише такої раси, яка з огляду на свої остаточні цілі мусить боятися соняшного світла. Лише Жиди можуть стояти за парляментарним ладом, бо він таксамо брудний як вони.

Нинішна демократія се предтеча марксізму, який без неї не давбися подумати. Марксизм се духова зараза. Він не мігби був поширитися без демократичного підложжа. Марксизм не є ніякою партією, лише наукою, яка в разі побіди мусілаби допровадити до загибелі все людство.

Програну війну приписує Гітлер Жидам, демократії й марксістам. З тими силами мусять народні соціялісти звести тяжку боротьбу, не цофаючись перед послугуванням непохитною брутальною силою. Проти парляментаризму національні соціялісти виставляють засаду правдивої, германської демократії. Вона полягає на вільнім виборі вождa, який приймає на себе повну відповідальність своїм життям за свої діла. Тут нема місця на ніяку більшість, яка виходить з голосування. Усі нищі відвічальні державні мужі дістають свою власть з назначення, від вибраного вождa.

В той спосіб кождий мусить понести особисту відвічальність за свої учинки сповнювані для народу і держави. Поступ і культура людства, каже Гітлер, не є витвором ніякої більшости, особливо не парляментарної, але полягає на геніяльности і силі чину одиниць. Національно-соціялістичний рух — протипарляментарний, каже Гітлер. Колиж національні соціялісти беруть участь в теперішних парляментарних установах, то лише в тій цілі, щоби їх знищити. Ми мусимо знищити парляментаризм, каже Гітлер, бо ми видимо в нім одну з головних причин упадку німецького народу і всего людства.

Про завдання і цілі закордонної німецької політики Гітлер висловлюється так: Мусимо скріпити силу Німеччини через поширення німецької области в Европі. Право на поширення своєї области стає обовязком того народу, котрий не годен вже вживитися на досі заниманій области. Границі держави означують люди, отже люди мають право їх зміняти. Як предки Німців виборoли собі теперішню німецьку область, таксамо в будучности не дістанемо поширення наших границь в ласки, лише силою побідоносного німецького меча. Передвоєнний напрям німецької закордонної політики був хибний. Ми замикаємо вічне тяготіння Німців на полудне і на захід. Ми мусимо звернути наші очі і наші змагання на схід Европи. Коли говоримо про потребу здобуття нових областий для Німців в Европі, то можемо думати лише про землі в Росії і в теперішних її пограничних державах. Союзниками Німеччини можуть бути лише дві держави: Анґлія й Італія.

Про передвоєнну Росію каже Гітлер таке: Державна орґанізація Росії була вислідом державно-творчої діяльности германського елєменту серед меншевартної раси.

Про Совіти-Большевію Гітлер висловлюється так: Правителі нинішньої Росії се звичайні, кровавi злочинці. Тут маємо до діла з шумовинням людскости, яке використавши відносини трагічного часу, захопило нещасну країну під свою владу. Те шумовиння вимордувало в дикім, кровавім шалі майже всю провідну російську інтеліґенцію і виконує захоплену владу в тиранський спосіб, дуже кроваво та люто. Такої тиранії не знає дотеперішна історія людства. Не вільно заходити в союз з таким партнером, якого одинока ціль нищити всіх і вся.

В дни, коли знищиться марксизм в Німеччині, надійде година свободи не лише для німецького народу, але й для російського.

Така політична сильветка Гітлера, теперішнього канцлера Німеччини.

Докладніше про змагання гітлеризму і про причини боротьби з ним католицького Центра — в дальших числах „Нової Зорі“.

*) Mein Kampf (Verlag Fr. Eher, Nachfolger München 2, NO).

Що большевики закидають

увязненим Анґлійцям.

Увязнення Анґлійців в Москві, урядників фірми „Метрополітен Вікерс“, стоїть у звязку з будовою „Дніпрельстану“. Фірма Вікерс доставила частину величезних турбін. Одначе показалося, що ті частини турбін ушкоджені і не до вжитку. Їх ушкоджено якимсь квасом і просто піском. Тепер совітські власти обвиняють увязнених, які мали нагляд над будовою і монтуванням тих турбін, що вони допустилися саботажу в порозумінні з російськими контреволюційними орґанізаціями. Натомість „Таймс“ пише, що большевики видумкою про саботаж хочуть зірвати умову зі згаданою фірмою. Фактом є, що величезних ґенераторів в „Дніпрельстані“ не можна направити, не розібравши всіх турбін. А на се треба майже тілько коштів, що на нові.

ГАЛЛЬО! СЕНЗАЦІЯ!

Карнавал скінчився, а дуже веселий МУЗИЧНИЙ ГУРТОК зачинає концертувати від 1. березня б. р. що вечера в ресторані знанім з першорядної кухні.

НАФТУЛА Львів, Трибунальська 12,

Хто такий
Іван Полтавець-Остряниця

Сей претендент на гетьманську булаву був свого часу при ґен. П. Скоропадськім в ролі одного з адютантів. Кілька літ тому він був дійсно в постійнім і близькім контакті з одним з нинішних керманичів гітлерівського руху фон Розенберґом (уроженцем Прибалтійського краю). Як повідомляють нас поінформовані особи, Полтавець Остряниця брав у тім часі участь в опрацьовуванні плянів розчленування Росії і створення України. Одначе наскільки нам відомо, Полтавця-Остряницю по якімсь часі усунено від всяких взаємин з „наці“ і він в їх кругах не має тепер ніяких впливів.

Що собою представляє Полтавець-Остряниця? Не будемо доторкатися всеї його минувшини. Згадаємо лише, що кілька літ тому він мусів скоро покидати границі Франції, в котрій він малощо не дістав права горожанства. Власти відкрили, що він стояв близько до достави зброї для Абд-ель-Кріма і розсилав письменні зазиви до козаків й Українців, котрі служили в Чужинецькім Леґіоні, щоби вони дезертирували з французької армії і переходили до мароканських повстанців. — Потім Полтавець-Остряниця вкорінився в Мінхені. Його неґативну ролю добре пізнали тепер люди, з котрими він разом працював. Про це свідчать наведені низше виписки з протоколу надзвичайного засідання ґенеральної козацької ради українського національного козацтва, яке відбулося 6 лютого 1933 р. в Софії:

„На засіданні присутні члени ради в повнім складі. Предсідником наказний отаман Д. Гуляй. Під розгляд засідання предложено реферат предсідника про діяльність українського національного козацтва і про відношення до нього і до української визвольної справи взагалі гетьмана (!!) (і військового отамана УНК) Івана Полтавця-Остряниці... Виявилося, що національне козацтво, всі його орґанізації та їх чесну й ідейну працю використовувано лише для особистих цілей „гетьмана“... Признаючи такий стан небажаним і шкідливим для української визвольної ідеї і не маючи ніяких підстав до надії, що зі сторони п. Остряниці наступить зміна на лучше, українське національне козацтво в особі ґенеральної козацької ради, щоби на будуче уникнути небажаних наслідків, одноголосно рішило:

1) Відкликати козацький універсал з 1. VII. 1926 р., котрим військового отамана УНК полк. Івана Полтавця-Остряницю вибрано гетьманом України і таким його дальше не признавати.

2) Не признавати також полк. Івана Полтавця-Остряницю військовим отаманом, виключивши його зі списків козацтва. Сю постанову подати до загального відома“.

Крім того маємо анальоґічні виписки з протоколу засідань головної управи українського культурного обеднання в Болгарії.

Таку „біоґрафію“ знаходимо в парижськім „Возрожденію“ ч. 2843 з 15 березня 1933. З того ясно, що видвигання і скидання все нових гетьманів може довести тільки до остаточної компромітації великоукраїнську державну ідею. І тому повну рацію мав пок. В. Липинський, котрий з найбільшим притиском вчив великоукраїнських монархістів, держатися виключно одного леґального гетьмана України і його роду, бо інакше все скінчиться скандалом. На жаль при кінці життя під впливом тяжкої недуги він сам зломив свою лінію і знайшов пятьох руїнників, котрі ще по його смерти використовують для кирині маячіння хорого мозку ґенія.

Двісті постійних помилок

в мові галицьких Українців.

Заходом Т-ва Українських Журналістів і Письменників відбувся у Львові відчит д-ра Михайла Рудницького на повисшу тему. Саля „Бесіди“ була переповнена; було богато старших громадян і громадянок, кількох священиків, представники майже всіх українських часописів, учителі й учительки, студентство й середношкільна молодь обох полів, що з великою увагою пильно записувала відчит. На жаль бракувало представників найбільше компетентних у нас кругів, членів Фільольоґічної Секції Наук. Т-ва ім. Шевченка. Брак їх дався відчути найбільше підчас дискусії, коли ріжні промовці пописувалися більше або менше вдатно своїми нефаховими помислами. З м і с т відчиту: Підчас останньої дискусії оборонці харківського правопису закидали нам, що ми ломимо загально національний фронт і творимо дві українські нації. Це кажуть ті, що вяжуть тісно правопис з мовою. Розбіжність між Галичанами і Наддніпрянцями є і се прикра справа. Та се розбіжність д р у ґ о р я д н а. Головна засада фонетичного правопису: „Пиши так як вимовляєш“. Ми Галичани не пишемо апострофу так як не пишемо: сьвіт, сьніг, нї і т. п. Крик про розбіжність рішучо за великий, бо українська мова належить в Европі до найбільше одноцільних. Та Галичани й Наддніпрянці мусять ще більше вирівнати свої розбіжности в літературній мові. Ми Галичани як чисельно менша частина, мусимо на загал йти за більшою Наддніпрянщиною. Наша літературна мова выросла з творів Котляревського, Квітки, Шевченка, Нечуя-Левицького, Мирного, Коцюбинського, Лесі Українки і т. д., самих Наддніпрянців. Деякі кажуть, що галицька мова ліпше вироблена, бо тут були здавна українські школи. Одначе та школа мала і має хибу бюрократичного чужого режіму. Шкільні підручники виходили й виходять у нас рідко. Вони не в силі наздігнати розвитку української мови. Від літ виправляю рукописи ріжних авторів. На пальцях двох рук можна почислити людей, що пишуть доброю літературною мовою. Около 200 помилок постійно знаходимо в нашій щоденній мові. Наш суддя це був „узус“ в практиці. Наші вчені, письменники, публіцисти можуть протестувати. Бо лекше вивчитися 10 нових слів як забути одно старе слово. У відчиті не укладатиму слів в систематичні ґрупи. Наперед беру ті слова, що їх найчастіше хибно вживають. Отже: всьо замість все. Галичани кажуть: Я всьо все знаю. Має бути: Я все завсіди знаю. Форма всьо нелітературна, уживана тільки в Галичині. Кажуть: Я забув про це, що. Має бути: те, що. Таксамо не: цей, що, але той, що. — „Впрочім“ слово російське. Має бути зрештою. — Ходить о, ходить про, розходиться про — це — неправильно. Має бути: іде про, річ в тому. Чому? Це справа мовного звороту. Напр. кажуть: Ходить на університет, ґріється на сонці, хоч повинно бути: до університету або в університет, під сонцем і т. д. — Дневний порядок, дневник має бути: денний, щоденник. Кажуть: часопись, літопись і т. д., коли має бути: часопис, літопис, правопис і т. д. — Не: межи, кромі, але: між, крім. — Средство Галичани заступають тепер словом середник, Наддніпрянці — засіб. — Много — старе слово; тепер загально кажуть: богато. Є ще: множина, але всі слова зложені з „много“ заміняються на: богатомовний і т. д. — Сотка грошей але сотня людей. — Сотий а не сотний. — Замість: не знайшлобся має бути: не знайшлось би.

(Дальше буде).

Буря довкруги Реформи Чина СВВ

Текст Куренди Митрополичого Ординаріяту.[305])

Ч. 3513.

Понеже газеты и часописи Gazeta Narodowa, Dziennik Polski, Przegląd Lwowski выдаванны во Львовѣ, также Czas, Gazeta Krakowska, Reforma выдаванны въ Краковѣ, Przegląd Kościelny, Kuryer Poznański выдаванны въ Познанію, не задаючи собѣ труда, абы ся добре посвѣдомити и переконати о правдѣ, въ дусѣ непріязни выступаютъ напротивъ Декрета S. Congregationis de Propaganda Fide pro negotiis ritus Orientalis dato 6 Octobris 1863 такъ званой Конкордіи и безчестятъ іерархическое и душпастырское нашое Духовенство а навѣть посягаютъ на духовну, Ординаріятску юрисдикцію, по той причинѣ Мы находимъ для запобѣженья симъ соблазнамъ остеречи всечестное Архідіецезальное Духовенъство абы помянутымъ газетамъ и часописямъ не довѣряло и при данной способности въ такихъ разахъ Архідіецезанамъ Намъ повѣреннымъ поясненія потребны давало.

Львовъ, дня 27 цвѣтня 1882.

Отъ Митрополитального гр. катол.

Ординаріята

Іосифъ Митрополит.

[305]) Гл. „Przegląd Lwowski“ з 15 мая 1882., ст. 575.

Kuryer Poznański. N. 109. Sobota 13 maja 1882. Rok XI[306]).

Korespondencya. Lwów, 10 maja.

Ankieta w sprawie reorganizacyi zakonu OO. Baz.

Według Słowa protoihumen zakonu OO. Bazylianów, ks. prof. Dr. Sarnicki, udał się bezpośrednio do Rzymu z prośbą o zezwolenie reformy zakonu i oddanie nowicyatu w Dobromilu pod kierownictwo OO. Jezuitów. Nuncyatura papiezka w Wiedniu miała całą tę sprawę przesłać lwowskiemu namiestnictwu, poczem zwołano ankietę, w skład której wchodzili ks. Metropolita Sembratowicz, ks. Biskup Stupnicki, ks. Biskup Morawski rz.-kat., i prowincyał O. Sarnicki. Na projekt Ojca Sarnickiego miano się zgodzić, ks. Metropolita z tym dodatkiem, iż OO. Jezuici przyjmą obrządek grecki. Ks. Biskup przemyski Stupnicki miał odmówić swego zezwolenia na ten projekt.

N. 111. Kuryer Poznański, wtorek 15 maja 1882.

Ziemie Polskie.

O reorganizacyi zakonu OO. Bazylianów, o czem już nasz korespondent lwowski wspominał, pisze Dziennik Polski: (йде стаття Дзенника Польского)

Gazeta Lwowska otrzymała w tej sprawie następujący telegram:

Rzym 13 maja: Osservatore Romano

[306]) Kuryer Poznański, wychodzi codziennie z wyjątkiem poniedziałków i dni poświątecznych. Przedpłata kwartalna wynosi w mieście 7 m. 50 fen., w cesarstwie niemieckim 9 m. 15 fen. Nakładem i drukiem Jarosława Leitgebra w Poznaniu.

ogłasza tylko w języku łacińskim bullę papieską, polecającą zakonnikom reguły św. Bazylego odbywanie nowicyatu wyłącznie w Klasztorze Dobromilskim dyecezyi przemyskiej, w przeciwnym razie odbyty nowicyat nie będzie ważny. Papież nie dotyka w tej bulli żadnej kwestyi politycznej. (k)

Kuryer Poznański. N. 111. Wtorek 15 maja 1882.

Kurenda księdza Metropolity Sembratowicza.

Z żalem dowiadujemy się, że pogłoski krążące o jakiejś kurendzie Najprzewiel. księdza Metropolity, wymierzonej przeciw pismom polskim nie są zmyślone, lecz niestety prawdziwe. Rzeczona kurenda została rzeczywiście wydana i nosi datę 27 kwietnia r. st., a brzmi jak następuje:

(слідує текст куренди)

Dziennik Polski donosi, że polityczne pisma lwowskie wytoczyły Jego Ekscelencyi księdzu Metropolicie proces sądowy a Przegląd Lwowski zaniósł, jak nam również ze Lwowa potwierdzają skargę na drodze kanonicznej.

Kuryer Poznański ubolewać tylko może, iż rzucono nań niesłusznie podejrzenie, jakoby bezcześcił duchowieństwo i targał się na jurysdykcyę ordynaryatu.

Nigdyśmy tego nie czynili i za łaską Bożą nigdy tego nie zrobimy. Szanujemy i czcimy władzę Biskupa, jako tych, których Duch św. postanowił, aby rządzili Kościołem Bożym i nigdy ani osoby ani rozporządzeń księdza Metropolity nie dotykaliśmy, nigdy przeciw Konkordyi nie występowaliśmy. W artykułach i korespondencyach zwracaliśmy się jedynie przeciw moskalofilskiej agitacyi świętojurców, pustoszących cerkiew Bożą na Rusi, pracujących około rozerwania świętego węzła jedności z Rzymem i siejących między ludem ruskim nienawiść do Polaków.

Przeciw tej klice świętojurskiej i moskalofilskiej występować nie przestaniemy, bo uważamy za nasz święty obowiązek informować czytelników naszych w zaborze pruskim i przestrzegać czytelników naszych w Galicyi przed tem, co się na zgubę Unii dzieje na Rusi.

Korespondencye Kuryera Poznańskiego. N. 112. Środa 17 maja 1863.

Lwów, 14 maja.

Kurenda ks. Metropolity Sembratowicza. (знана вже нам)

Słowo o aprobowanych przez ks. Metropolitę książkach.

...Ks. Metropolita wie niezawodnie, że go cały kraj otacza czcią najwyższą, inne osoby poza nim stojące a pracujące pour le tsar de Russie, podpadają ostrej zapewne krytyce, ale ta krytyka jest w każdym razie dozwoloną. Wszakże i sam ks. Metropolita w ostatnich kurendach występował przeciwko innowatorom i miłośnikom schizmatyckich obrządków i ubiorów.

Ks. Metropolita występując dziś przeciwko pismom polskim, daje ponownie moskalofilskim tutejszym dziennikom broń do siania niezgody. Za Słowem pójdzie Diło, Wicze, Prołom i t d.

Takie Słowo ubliża dziś ponownie w najhaniebniejszy sposób zwierzchnikowi cerkwi ruskiej. Pisząc o wydawnictwach ruskich OO. Jezuitów w Krakowie, tak się w artykule p. t.: „Jezuickie sztuczki“ wyraża: „Dla wzmocnienia łacińsko-polskiej propagandy we wschodniej russkiej Galicyi i dla zbałamucenia russkiego ludu, Jezuici krakowscy Henryk Jackowski i Kaźmirz Rydel, jęli się wydawnictwa p. t.: „Knyżki pobożnyi dla wirnych każdoho stanu“, drukowane w Krakowie kirylicą. Pierwsza książeczka już się pojawiła i nosi napis: Rozważ toje dobre. Aby zaś wzbudzić więcej ufności między naszym wiejskim i mieszczańskim ludem, postarali się OO. Jezuici o aprobatę naszego Metropolity dla swojej książeczki. Pomimo jednak tej aprobaty, którą zresztą bardzo szanujemy, radzimy naszym szan. włościanom i mieszczanom, aby tych jezuickich darów nie przyjmowali i nie kupowali, inteligencyę zaś naszą prosimy, aby te książeczki z rąk ludu wyławiała. Mamy, wszak, chwała Bogu, dosyć naszych własnych, prawdziwie russkich książek i dzienników, cudzych więc nie chcemy i nie potrzebujemy“. Czyż w tych słowach nie przebija się widocznie nieuszanowanie dla ks. Metropolity? A więc „pomimo tej aprobaty“ rzuca redakcya moskalofilskiego dziennika interdykt na pożyteczne pisma ruskie. Jeśli co to takie wystąpienie — a podobnych doczytać się można w każdym numerze Słowa — nazwać można „bezczeszczeniem hierarchicznego duchowieństwa“ i targaniem się na jurysdykcyę Ordynaryatu. A to Słowo ma bardzo bliskie stosunki ze św. Jurcami i duchowieństwem gr.-kat., co już poznać z tego, że ono pierwsze o owej kurendzie ks. Metropolity doniosło.

Про нігілістичний фейлетон

Від одного зі старших наших громадян, котрий м. і. богато потрудився над популяризуванням української справи в чужій пресі, одержали ми нижше подану статтю п. з. „Про нігілістичний фейлетон“. Містимо її пропустивши вступ, у котрім ВП. Автор пише про велике значіння преси, про її високий рівень у культурнім світі та про її низький рівень у нас. Пропустити се позволили ми собі тому, бо про ті справи ми вже нераз писали в „Новій Зорі“, а ВП. Автор міг не мати нагоди докладно слідити за всім, що приносила „Нова Зоря“. — Редакція „Н. З.“.

Зі здивованням приходиться сконстатувати, що деякі статті в нашій щоденній пресі писані гейби найгіршими ворогами української науки, культури і відродження. А саме в чч. 41, 43 і 44 „Діла“ надруковано фейлетон п. н. „Примхи мови і фаховости“. Вістря його звернено проти місячника „Рідна Мова“, що його видає і редагує проф. І. Огієнко й проти пана Огієнка як професора й особи.

Не буду втручатися в фільольогічну полеміку між автором фейлетону і проф. Огієнком, а зверну лиш увагу на огидну форму полеміки з боку автора фейлетону п. М. Рудницького, який уважає найміцнішим аргументом проти свого противника — образу його особи. Проф. І. Огієнко не мусить бути нашим однодумцем, але наша національна гідність змушує нас забрати слово в обороні українського вченого, зневаженого прилюдно фейлетоністом в „Ділі“. А саме цей фейлетоніст уважає можливим писати, а „Діло“ безкритично друкувати такі ельокубрації під адресою українського професора і вченого:

„Професор Огієнко має забобонну пошану для друкованого слова. Справжньою гумористикою віє від авторитету (проф. Огієнка), коли професор фільольогії покликується на таке джерело як підручний словник Грінченка. Як пояснити стільки помилок під рукою фахового фільольога? Ось як: можна знати граматичні правила, мати богатотисячний реєстр слів і зворотів із ріжних письменників, а самому розбивати собі голову об ріжні камяні правила. Проф. Огієнко даремно покликується на свою довголітню фільольогічну працю. Це не тільки малоросійщина, але й своєрідна наукова тарабарщина. Цей зукраїнізований інженер, що відміняється на зразок української печі характеризує всю фільольогічну фаховість проф. І. Огієнка. Аж гоpяче стає від тої печі, від якої проф. Огієнко навчився танцювати такої румби“.

А коли наводить спірні фільольогічні і редакційні помилки проф. Огієнка, п. М. Рудницький лише, що проф. Огієнко став викладати українську мову наслідком тої самої революційної примхи, яка й йому (п. Рудницькому) в київському університеті дозволила викладати фільософію, коли він щойно починав її вчитися...

Чи можеш Ти, шановний український Читачу, припустити, щоб який-небудь фейлетоніст англійської, французької, німецької чи іншої західно-европейської газети написав фейлетон в російському нігілістичному дусі такий зневажливий для особи професора й ректора одного зі своїх університетів? Тяжко припустити це. А якби і найшовся подібний фейлетоніст, то ніякий редактор, що шанує свою газету, не дозволивби друкувати в ній подібний фейлетон. А в нас це можливе...

Полеміки чи диспути в академічному дусі, а не в фейлетоново-образливому, особливо коли вони науково обґрунтовані завжди корисно відбиваються на розвитку науки. Зокрема-ж дуже бажані наукові полеміки про нашу літературну мову, що за останніх 15 літ буйно розвивається, губить архаїчні слова і звороти, збагачується новими словами, кращими зворотами й набирає ознак високо розвиненої мови. Рівночасно з тим повстають колізії в поглядах учених відносно доцільности і правильности тих чи инших слів та зворотів як старої так і нової формації. Але ріжниця поглядів не повинна переступати межі, за якою починається образа особи противника.

Цитовані вище вислови образливі для проф. І. Огієнка як професора й особи свідчать про невисокий публіцистичний рівень автора фейлетону і про брак у нього української національної гідности: Требаж було мати на увазі, що проф. Огієнко на пропозицію Професорської Ради Київського Університету був іменований першим ректором Камянецького Державного Університету, де він виявив надзвичайні орґанізаторські здібности, що при найтяжчих умовах еміґраційного життя проф. Огієнко розвинув велику наукову діяльність і що за численні науково вартісні праці іменовано його почесним доктором університету в Берні. Отже освітлювання п. Огієнка як професора й особи в такий ганебний спосіб, коли навіть чужі вчені високо кваліфікують його, се російський нігілізм, самоопльовування, якого нам не вільно толерувати в українському культурному світі.

В звязку з формою фейлетону п. М. Рудницького повстає поважне питання, чи звернула редакція „Діла“ увагу на те, що будуть думати чужинці про професорів і ректорів наших університетів та інших високих шкіл, читаючи в фейлетонах „Діла“ нігілістичні характеристики осіб і їх наукової діяльности, особливо-ж як будуть оцінювати українську пресу професори університету в Берні, що високо кваліфікували наукові праці проф. І. Огієнка і вибрали його доктором свого університету? Професори того університету не викладають наук з революційної примхи, як це дозволив собі зробити п. фейлетоніст у Київі, і знали, що вони роблять, обираючи проф. Огієнка доктором. Очевидно, великий несмак, коли не огиду викличе в них згаданий фейлетон.

Оголошування в українському репрезентаційному часописі, який читають за кордоном приятелі і вороги нашого відродження, дуже сумних явищ з нашого наукового життя, а саме, що в нашому столичному університеті викладали студентам фільософію особи, які самі „щойно починали її вчитися“, се передовсім незвичайно прикра ознака слабих редакційних сил часопису, в котрім таке міститься.

Мусимо наперед навчитися шанувати самих себе і своїх визначних людей, а тоді й чужинці шануватимуть нас.

Недовіряючи самому собі, як фільольогові, й очевидно маючи до цего підставу по анальогії з викладами фільософії в Київському У—ті, автор фейлетону покликується на авторитет проф. Ст. Смаль-Стоцького, який дав досить негативну оцінку великої книжки проф. Огієнка „Нариси з української мови“. Але автор фейлетону чейже мусить знати, що проф. Смаль-Стоцький належить до фільольогів наддністрянців, а проф. Огієнко — до фільольогів наддніпрянців і що переважно в цеї причини повставала ріжниця їх думок що до науко-

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.
2

вих засад української мови, яка відмінно розвивалася на тих двох областях української землі. При такому стані річей колізія думок, навіть в дуже гострій формі, як це завважуємо в рецензії проф. Смаль-Стоцького, була неминуча. Дальший буйний розвиток української мови під впливом наддніпрянців свідчить про те, що проф. Ст. Смаль-Стоцький ледви чи мав слушність у всіх точках своєї рецензії.

Сьогодня ми в такому стані культурного і національного розвитку, що маємо право й обовязок вимагати від своїх журналістів уміння обговорювати явища бодай нашого наукового й культурного життя без тяжких образ осіб, що десятки років з великою користю для нації працюють на ниві нашої науки і культури.

Особливож маємо право вимагати від „Діла“, що вважає себе українським репрезентаційним орґаном, щоби воно не давало на своїх сторінках місця нігілістичним фейлетонам, зверненим в такий спосіб проти українських учених, як це необачно сталося з фейлетоном відносно проф. Огієнка. Цей фейлетон заслугує на тим строгіший осуд з громадського боку, що появився він після того, як проф. Огієнка позбавлено катедри на теольоґічному факультеті варшавського університету й переслідуваного з ворожих боків за поведення достойне з погляду національного.

Наші журналісти і керманичі преси повинні зрозуміти, що друкування подібних фейлетонів ображує національну ґідність українського громадянства і що пресові орґани, що безкритично друкують такі фейлетони і не передбачують наслідків цего, хиляться до упадку. Світогляд і почуття національної ґідности у керманичів нашої преси мусять бути ширші і глибші, ніж у пересічного інтеліґента чи півінтеліґента. — (ПКН).

Відкриття райхстаґу

Новий ґітлерівський парлямент Німеччини отвирали надзвичайно торжественно в Почдамі коло Берліна. Та місцевість (60.000) населення) представляє в ментальности німецького народу стару войовничу резиденцію його монархів. Перед отворенням засідання президент Ґінденбурґ зложив лаврові вінки на гробницях Фридриха Великого і Фридриха Вільгельма, а передтим відправлено богослуження в церквах католицькій і евангелицькій. Відтак відбулася дефіляда війська. Засідання отворив Ґінденбурґ промовою, по нім, Ґітлер відчитав заяву правительства. В ній говорив м. і. про незвичайно животну силу німецького народу.

Огородове насіння, квітів і господарське з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, найвисшої сили кільчення
поручає 4
ЕДМУНД РІДЛЬ
склад насіння
Львів, ул. Рутовського ч. 3.
Подрібні цінники висилаю на жадання.

Краєвий Студентський Конґрес

В днях 21, 22 і 23 ц. м. відбувся у Львові IV-ий Краєвий Конґрес СУСОП-у (Союзу Українських Студентських Орґанізацій Польщі). Приявних около 200 студентів (-ток), в тому 118 делеґатів і до 80 гостей. По відкритті конґресу й виборі президії виголосили привіти: делеґат Литовців-студентів з Вильна та делеґат Т-ва Прихильників Освіти. Литовець виголосив свій привіт в литовській мові. Його переложено зараз на українську мову. В своїм привіті Литовець підчеркнув, що Українці і Литовці се два братні народи, що мають спільні інтереси. Закінчив побажаннями кращого завтра в українській мові. (Одушевления привітом було велике, грімкі оплески тревали кілька мінут). Відтак відчитано звіт з III-ого Студентського Конґресу з 1932 р. По кількох доповненнях до звіту його принято. З черги здавали звіти поодинокі референти за час від 22. III. 1932 р. дотепер. Орґанізаційний референт подав наперед загальне число українського студентства в Польщі та наших студентів родом з Польщі, що студіюють закордоном. Досі не переведено повної статистики нашого студентства. У Львові є приблизно 1650—1850 наших студентів як подає „Дзенник Статистични“. В Кракові до 600, у Варшаві 130, в Познані около 100, у Вильні до 60, в Люблині 50. Закордоном є до 200 студентів Українців з Польщі. Всіх студентів-Українців в Польщі є від 2800 до 3000. З того Волиняків около 250, всі инші Галичани. Відсотково наші студенти студіюють: право і фільософію 45 проц., техніку 18 проц., теольоґію 12 проц., медицину 6 проц., ветеринарію 5 проц., висші торговельні школи 5 проц., інші школи 9 процент. Всіх українських студентських товариств в Польщі є 98; з того 33 товариств в університетських осередках і 65 провінціональних товариств. У Львові є 22 укр. студ. товариств. Студентські т-ва або фахові або ідеольоґічні. У Львові тільки 4 студ. т-ва леґалізовані сенатами високих шкіл: „Основа“, „Медична Громада“, „Ватра“ й „Обнова“. Інші укр. студ. т-ва у Львові ґуртуються при Т-ві Прих. Освіти, як: Правнича Громада, Торговельник. Секція Студенток, Ґурток Студентів Українців, Український Спорт. Студ. Клюб (УССК). Ґурток Природників, Ґурток Геоґрафів, Ґурток Прихильників Книжки. Крім сего є ще: Філія Т-ва Наукових викладів ім. П. Могили, Студ. Кружок „Рідної Школи“. Кредит. кооп. „Студ. Щадниця“ (давніше „Лихвар“). Секція Українських Студентів Абстинентів при т-ві „Відродження“, Жіночий кружок при філії Т-ва Наук. викладів ім. П. Могили — ім. Л. Українки і т-во „Бандурист“. — „Медична Громада“ у Львові заложена 1910 р., відновлена 1926 р. Має тепер 71 членів (52 медики, 4 фармацевти і 15 абсольвентів). Т-во має гарну фахову бібліотеку. Члени виголосили 61 рефератів з обсягу медицини по ріжних т-вах. — „Основа“ (т-во укр. техніків) подала звіт день перед конґресом, тому референт не мав змоги його використати. („Основа“ має 257 членів і веде живу працю на ріжних ділячках). — „Ватра“, т-во ветеринарних медиків, відновлена 1926, має 56 членів. Члени виголошують реферати внутрі й зовні т-ва. — „Правнича Громада“, заложена 1921 р., має 226 членів. Що тижня відбуваються реферати для членів. — Кооп. „Торговельник“ має 108 членів. Кооп. „Т.“ веде економічний семінар для членів. — Ґурток Студентів Природників має 29 членів. — Секція Студенток має 102 членкинь, що їздять з рефератами по селах. — Ґурток Прихильників Книжки має 45 членів свою бібліотеку і видає „Стіпну Газету“. — Ґурток Студентів Українців 32 члени. — Кружок „Р. Ш.“ має 328 членів. Що неділі відбувається до 15 поїздок з рефератами. Разом виголошено цеї зими 75 рефератів. — Т-во Наук. викладів ім. П. Могили має 70 членів. Що неділі відбувалося найменше 10 поїздок з рефератами, разом 120 поїздок. — В Кракові заложено в 1924 р. „Українську Студентську Громаду“. Вона має тепер до 400 членів. Крім сего є там корпорації: Чорноморе, Хортиця, Сян, Заграва, Запороже. — В Варшаві заложено Українську Студентську Громаду в 1921 р. Вона має 75 членів. У Вильні є Українське Студ. Т-во, що має 59 членів. Воно працює в тісному звязку з Білорусинами й Литовцями. Студ. Громада в Познані має 92 членів, корпорація „Чорноморе“ 38 членів. „Основа“ в Данціґу 45 членів. — На провінції на 50 повітів є 65 студентських секцій, з того 45 діяльних. Вони істнують при ріжних наших товариствах. В 1926 р. було таких студ. секцій 11, в 1927 р. — 21, в 1928 р. — 27, в 1929 р. — 36, в 1930 р. — 47, в 1931 р. — 50, в 1932 р. — 58, в 1933 р. — 65. На окремих статутах істнує 12 провінціональних студент. товариств. Львів-місто і повіт не мають досі своєї секції, хоч є тут 230 студентів! Львівський повіт найбільше занедбаний. По селах львівського повіту їздять не Львовяни.

(Д. б.).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

В церкві оо. Василіян у Львові, Жовківська 36 відбудуться реколекції від 26 березня до 2 квітня 1933 р. Порядок слідуючий: 26. III. (в неділю) год. 4: Вечірня, потім наука і благальна пісня; 27—31. III. год. 6 веч.: молебен, год. 6.30: наука і благальна пісня; 1. IV. (в суботу) год. 5.30: вечірня, год. 6.15: наука і благальна пісня; 31. III. і 1. IV. попол. від год. 4.30 св. Сповідь; 2. IV. (в неділю), год. 8: св. спільне Причастя на Службі Божій.

На поклик Академічного Душпастирства у Львові зголосилося досі 105 студенток і 55 студентів до участи в святі „Українська Молодь Христові“. Дальші зголошення приймає щодня душпастирська канцелярія у Львові, Сикстуська 39 а.

Паломництво до Риму. Доносять нам: Наше Марійське Т-во Молоді уладжує сего року паломництво до Риму—на ювилей Христа Царя. В дорозі задержиться у Відні з поклоном мощам св. Йосафата. Близші дані — будуть подані пізніше.

Св. Отець затвердив вибір патріярхів вірменського й маронітського й наділив їх палліями. Вірменський патріярх був приявний в Римі (в часі Консисторії), маронітського заступав прокуратор.

Ап. Делеґатом у Зл. Державах іменував св. Отець дотеперішнього Асесора св. Конґр. для Сх. Ц. Й. Е. І. Г. Чіконянія. Новий Делеґат став рівночасно тит. архиепископом Ляодикеї в Фриґії.

Дня 12. 3. прочитано в прияві св. Вітця 2 декрети, що безпечно можна беатифікувати преп. о. Пінятеллі й преп. С. Лябуре.

Остання Консисторія розпочалася о год. 9.30, скінчилася о год. 12.15. Приявних було 23 кардиналів, м. і. Каковский і Фавльгабер.

На тайній Консисторії всі приявні кардинали висказалися за канонізацією блаж. о. Андрея Фурнета. Свою гадку в тій справі мають ще висказати Епископи на півприлюдній Консисторії, що відбудеться 2. травня ц. р.

Від 30. 6. 1930 (передостання Консисторія) до 13. 3. 1933. відбулося більще, як 300 іменувань епархіяльних і титулярних архіепископів й епископів.

Двох кардиналів „ін пекторе“ (в серці, яких імена ще не оповіщено) іменував св. Отець на останній Консисторії.

Дня 17. III. дістали від св. Вітця паллії кардинли: Пінятеллі ді Бельмонте (Остія) і новоіменовані.

О. Жерфаніон Т. І. мав у Сх. Інституті в Римі відчит про вплив каппадокійської штуки на середньовічну західню штуку.

Видавнича спілка Кезель-Пустет у Мінхені видає ц. р. 3 томову (близько 2.000 сторін) історію найновіших папів: Пій VII — Пій XI включно.

У С. Франціску (Зл. Д.) відбувся недавно реґіональний зїзд катол. жінок.

Один місіонар на Океанії захорував 5 літ тому на проказу. Тепер вилічився й вернув до дальшої праці.

В Індіях один священик охрестив своїх родичів-поган у день своїх свячень і запричащав їх на першій своїй Службі Божій.

В Кенії (Африка) молилися спільно християнські й поганські мешканці до Господа Бога, щоб відвернув від них одно велике нещастя.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

БОРОТЬБА ЗІ СМОКОМ

Otto Forst de Battaglia: DER KAMPF MIT DEM DRACHEN. Eine Abrechnung mit den falschen Grössen der Zeit. Ст. VIII+292.

Отто Форст де Батталія це сучасний визначний німецький критик й історик літератури. Вже від довшого часу має він европейський розголос і славу. Поминувши надзвичайний змисл актуальности і прекрасний вповні новочасний метод Форст де Батталії, має він ще звичку писати свої твори в кількох мовах рівночасно, згл. старатися про їх переклади, словом, уміє зробити їх голосними та почитними.

При всіх тих прикметах Форст де Батталія зберігає в своїх творах християнський погляд на явища літературного життя. Чи буде це розвідка про Карла Мая, чи поважна історія сучасного французького письменства, скрізь бачимо дискретну, але певну лінію християнського світогляду Батталії. Дискретну, не таку з захристії, нестерпну для сучасної людини. Але безпощадну й повну сили там, де треба.

Забріхання в усіх ділянках життя і слова, яке переводить тепер по всьому світі преса, сливе в 90% жидівсько-ліберальна, довело до вповні фальшивого погляду сучасної звичайної людини на ті справи. Сучасні люди читають всяку дрянь і погань без розбору, а радше з розбором: бо для них рішаюча вказівка пресових каналій на ту саме дрянь як на „вицвіт духа модерної людини“. Доходить уже до того, що звичайний чоловік зовсім переходить в табор рабів сатани, певний, що йде добрим шляхом... ангелів світла.

І між католиками мало сьогодня... характерів. Наразитися на осуд жидівсько-ліберальної кліки, на це не кождий відважиться. І дивно воно може, що важився на те саме... дискретний Форст де Батталія. Важився як новочасний католицький Зіґфрід піти в бій з тим брехливим смоком жидівсько-ліберальної брехні, важився показати світові гнилий чиряк на тілі Німеччини. Справді „обрахунок з фальшивими величами часу“. І як усякий обрахунок совісти, хоч би в останній годині, корисна річ. Тим більше, що це обрахунок в обороні загроженої культури всього західного християнства.

Пізнаймож коротко зміст того грізного „обрахунку“.

На вступі автор характеризує сучасну крізу духового життя. Заключає, що світ не зазнав такої катастрофи від часів упадку римського цісарства. Цей упадок примітний запереченням минулого, його нагальною переоцінкою, загином моральних засновків, витубленням ідеалізму, недостачею почуття одности й ладу. Все те вкупі дає на вислід болючий дисонанс і загальний хаос.

За тим вступом автор дає більшу розвідку про форми культурного життя, прикметні для сучасної Німеччини. Ся розвідка-студія се ряд переглядних ескізів про типічні для епохи літературні появи. Отже, прим. т. зв. „історична“ література, ті поголовно читані „біографії-“повісти (перекладені вже і на польське, отже доступні, на жаль, і для нашої публики). Автор каже, що ся буцім то історична література знищила саме пошану для минулого. Прославилися тим родом письменства Жиди Е. Людвіґ (Коґн) і С. Цвайґ. Батталія подрібно розглядає ті їх „історичні“ твори, подає історичні небилиці в них, нехлюйство мови і стилю, їх бездушність і погоню за сензацією. Очеркує вкінці твори тих ґрафоманів як portraits charge, рід несвідомих карикатур з побільшеними головами, серцем і деякими іншими орґанами. Така література то трійлива мряка, завішена між народом і його традицією, то бурення мостів у майбутнє. Не диво, вона продукт типічний для міщансько-жидівського середовища.

Дальше репрезентує сучасну епоху, наймодерніший серед „культурної еліти“ Німеччини, „фільософійний“ письменник, мислитель-фейлетоніст: Герман Кайзерлінґ. Батталія виказує фальшивий спіритуалізм, неуцтво, плитку обсервацію, поверховні гадки, протенсіональну термінольоґію, порожнечу — і в „великому дусі“ ґрафа Кайзерлінґа бачимо тільки надутий бальоник.

Нарівні з Кайзерлінґом оцінює Батталія і другого ґрафа Куденґове-Калєрґі, знаного масона пацифіста. Жонатий з жидівською акторкою, попри лянсовану французькою масонерією ідею Паневропи, Калергі бавиться ще й у модного „фільософа“ та проголошує упадок християнства й „релігію“ сваволі.

Духово збольшевизована „еліта“ Німеччини: т. зв. „товариство“, богаті купці, добре відживлювані й одіті промисловці й навіть ліберальствуюча аристократія, всі вони мріють про упадок християнства й червону звізду. Справді, апокаліптичний настрій! А всім тим „краснобаям“ і через думку не перейшло, що це ґрізне завтра вже стукало до воріт, що ця червона звізда для них могла бути кулею під стінкою!

Величезне зацікавлення в Німеччині викликають спомини Л. Троцького (сей „пролетар“ бере за коротке фільмове інтервю по 4 до 6000 долярів!) і славної з розпусти танечниці Ізидори Донкен. Дальші документи епохи це спомини двох комуністів, Турека і Гельца, страшні своєю ненавистю й жадобою мести, своїм завзяттям безоглядно знищити „буржуазію“. Ось чим зачитується сучасна Німеччина.

Вся та культурна панорама живе й розпирається в новочасним Вавилоні, Берліні .Берлін се космополітичне муравлище, змеханізоване в погоні за зиском. Те місто творить літературу пролетаріяту, про яку пролетаріят і слухати не хоче. Атмосферу берлінського життя зорґанізованого по американськи, випрану з традиції, Батталія характеризує максимою: divisa in partes tres, novarum rerum cupida... Столицю німецької держави знаменують тепер: музика негрів, мудрість Гіндусів, англійські звичаї, американський поспіх, російські кличі (скрізь по каварнях „Россія, Россія, жаль мене тебя“!...), обичаї Вавилону... А з Німеччини остали... тільки поодинокі слова німецької мови!

В такім підсонню цвіте та література перехідної епохи. Знаменна вона сусідством творчости високої кляси з популярним, лихим, тенденційним витвором („махверк“). Побіч гуманітарно-міщанських тем (Т. Ман) ступає рядом революційна ненависть „ренеґатів буржуазії“.

Тій літературі прикметні вбогість ессею (шкіцу), літературної критики й літературної наукової прози. Лаври й високі наклади припадають в участи злим творам добрих авторів (Г. Ман, В. ф. Мольо), згл. авторам ґіршого ґатунку (Клябунд, С. Цвайґ, К. Едшмідт, Л. Фойхтвангер, Е. Глезер, Ремарк).

Найбільш почитна сучасна повість: війна й повоєнні роки. Серед улюблених тем тої повісти находимо: боротьбу двох поколінь, період полового дозрівання й сексуальну анархію, релігійні почування всяких відтінків аж до культу машини включно, проблеми: жидівства, жіноцтва, національности. Є також і наймодніші проблеми: боротьба авторітету зі „свободою“ (держава), шукання „нової“ людини, боротьба проти мнимо перестарілих прав, політичний морд, економічні справи. Великий попит мають байки й теми про звірят. Вони мають бути семафорами повороту до природи, який прийде по катастрофі технічної цивілізації.

Техніка прози се не опис того, що діється, а шукання скритих причин ділання, — при тім страшний упадок літературної форми, знов наслідок „масової продукції“: в самій Німеччині 49 тисяч томів річно! „Масову продукцію“ для поширеного резервуару читачів, писану в дусі їх „широкого ґусту“, лянсують видавничі концерни, переважно жидівські згл. чисто ґешефтярські: Ульштайн, Шерль і і. А проте, вірить автор, ті „корифеї“ проминуть, і на їх місце прийдуть справжні творці, тепер свідомо відсувані в тінь. Таке і в театрі. Минуться безслідно всякі Толлери, Газенклевери й і. Остануть Ґеорґе, Демель, Рільке, Шавкаль.

Характеризуючи поезію, Батталія каже, що період експресіонізму вже проминув. Майбутнє належить до неоромантизму. Той неоромантизм се ліріка почування, внормована артистичним інтелектом. В ліриці розцвіт.

Хоч Берлін велика сила, проте творчість концентрується також і на провінції. Повстають два табори, що взаїмно себе поборюють: література столиці проти літератури краю. Інакше: література жидівська проти літератури батьківщини, радикальна проти консервативної. Цей виразний поділ на лівицю й правицю в літературі далеко глибший і сильніший, ніж навіть у політичнім світі. Хоч література правиці якісно і скількісно переважає, то проте для читаючих мас і для закордону штучно відживляється й форсується лівицю. Батталія пояснює цей фальшивий образ специфічними видавничими умовинами і становищем критики. І одно і друге вповні в жидівських руках.

В осібнім уступі Батталія обговорює сучасну німецьку прозу. Її патріярх Ґайнріх Ман спершу писав добрі речі. Опісля пішов на ліво й сьогодня псує молоде покоління. Обговорюючи „воєнну“ літературу, Батталія нищить при нагоді Чеха Гашека і його „Швейка“. Не бере поважно Ремарка, у Фойхтвангера і Глезера не бачить навіть таланту; подібно поступає й з іншими „величами“. А робить те все не від руки: кожного автора розбирає докладно, кожну оцінку доказує довгим рядом прогріхів. Той розділ це вповні поважна й переконуюча а проте розбиваюча в прах критика стилю й теми тих модних писунів.

Їх прозу характеризує хронікарство, література фактів, апокаліптично накиданих. Тематично: пермутація відносин мужчини до двох жінок згл. навпаки, криміналістика, гомосексуалізм, содомія, сатиріязіс, німфоманія. Так виглядає „модна література“...

Таке діється і в театрі. Автор даремне шукає драматичного твору, якому судилобся пережити епоху. Театр став просто неморальним заведенням.

Драматична муза в Німеччині має тепер трох батьків: Ведекінда, Штернгайма й Кайзера. Інакше: 2 поетів, 2 мислителів і 2 блазнів. Ведекінд то поет і блазен, Штернгайм блазен і мислитель, врешті Кайзер — мислитель і поет. Дра-

ма йде під кличем „ін тіраннос“. То значить проти володіючих іще установ: держави, супружа й родини, проти християнського світогляду, проти релігійної і національної традиції. Так прим. на сцені бачимо суспільність, яка неодмінно зложена з двох елементів: буржуазії т. є визискувачів і рівночасно ідіотів та пролетаріяту т. є упавших ангелів. Нове життя зачинається щойно на порозі дому поправи згл. публичного... Така драма бореться проти закона й виховання: Вольфа „Ціянкалій“, Лямпеля „Ворохобня в домі поправи“, драматизація справи Драйфуса і т. п.

Батталія обговорює дальше зглядно прихильно твори Штернгайма і Кайзера. Порівнюючи ролю Штернгайма в театрі до постаті Мірабо в революції, а Кайзера до Жіронденa, Батталія називає комуніста Толлера Демуленом. Каже про нього, що це хіба вперта ґрамофонова плита, виголошуюча свої казання з безконечною видержливістю „перпетуум мобіле“...

Батталія нищить дальше основно такі „величі“ як Газенклевер і Йост, а потеозуючі жадоби й їх заспокоєння, Брехт, Цукмаєр і і. та Броннен, молодий майстер théâtre d'amour. Усе, що тільки можна в перверсії видумати, все найдете в тому театрі!

Розрахувавшись отак з офіціяльними представниками літератури, Батталія застерігається, що це офіціяльне обличча німецького письменства неправдиве. Бо це не німецька література тільки література в Німеччині. Стараючись опісля усталити поняття національної культури, Батталія розглядає подрібно поняття національности.

Національної приналежности не можна усталювати на засновку раси чи батьківської мови чи врешті державної приналежности. Крім тих усіх моментів треба ще взяти під розвагу культурну й історичну спільноту та спільноту долі. Отже: нація се ґрупа людей, базована на етнічній подібности, злучена засягом матеріяльної й духової культури. Вона вислід регіональних і расових умовин, спільноти культури й мови. Вона ґрупа необмежена припадковими кордонами. Як твір цілої нації й її історії національна література буде отже мати тільки національні і всі національні прикмети; отже мусить бути органічно звязана з традицією і згідна з нею.

Ось так усталивши засаду, Батталія накликує до боротьби за правдиве обличча німецького письменства, щоб не брати частини за цілість і на дальше. Щоб валити позірний вигляд Німеччини культурно збольшевиченої, нехристіянської, космополітичної, дозрілої до суспільного перевороту, а боротися за національну Німеччину.

Книжка Батталії така прикметна, відважна й цікава, що годі культурному католикови пройти байдуже попри неї. Вона сумне предсказання того, що жде не тільки Німців, але й інші народи, коли допустять до запанування чужої потвори у своїй національній духовости. Ця потвора вже вповні опанувала й українську ментальність, покищо за Збручем. І тепер добирається й до галицької. Та про це іншим разом. Тепер хіба ще раз поручити всім цінну книжку де Батталії — Подав О. П.

БАТЬКО, ЯКИЙ ОБЕЗПЕЧУЄ СВОЄ ЖИТТЯ В ОДИНОКОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТОВАРИСТВІ ОБЕЗПЕЧЕНЬ НА ЖИТТЯ Й РЕНТИ „КАРПАТІЯ“, ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38, НА ВИПАДОК СВОЄЇ СМЕРТИ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВІДРАЗУ СВОЇЙ РОДИНІ КАПІТАЛ, ЯКИЙ МІГБИ ЗЛОЖИТИ ЩОЙНО ПО ДОВГИХ ЛІТАХ СВОЙОГО ТРУДЯЩОГО ЖИТТЯ.

69 7—х

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЄМА

написав для духовної і світської інтеліґенції українського народу ГРИГОРІЙ ХОМИШИН Станиславівський Епископ.

Накладом Української Католицької Орґанізації. Сторін 184 + 2 + додаток 4. Ціна зол. 2·50 з пересилкою зол. 2·80. — Можна набути в Адміністрації „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сташіца 8, за попереднім надісланням грошей.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКІ РАДИКАЛЬНІ ПОСЛИ не дали своїх підписів під інтерпеляцією до мін. освіти в справі обмеження годин навчання гр.-католицької релігії в сяніцьких державних школах. Пос. Матчак іменем своїх товаришів заявив, що в справах релігії вони не дають своїх підписів. Ця відмова внеможливила внесення інтерпеляції. Натомість Жиди і Німці підписали сю інтерпеляцію („Діло“ ч. 72). — Так поступають радикальні посли, вибрані також голосами й аґітацією богатьох з наших священиків, котрі підпираючи листу УНДА, спільну з радикалами, тимсамим причинилися до вибору радикальних послів...

„ВІДБУДОВА НАЦІЇ“, орґан наших націоналістів, котрий виходить у Празі, твердить, що одно з головних завдань Гітлєра збудувати українську державу. („Ґазета Поранна“ ч. 10.241).

ПРЕМІЄР МІНІСТРІВ ПОЛЬЩІ ПОЛК. ПРИСТОР виголосив в соймі довше експозе. В нім узасаднював потребу ухвалення повновласти для президента держави видавати декрети і представив економічне положення Польщі на тлі загальної крізи.

ПОЛЬСЬКИЙ СОЙМ ухвалив законопроект про повновласть для президента РП видавати декрети. Коли на трибуну ввійшов референт сего законопроекту пос. Пасхальський ББ, всі посли опозиції крім Жидів і комуністів вийшли демонстративно зі салі.

ЧАСТИНА ПОСЛІВ ББ., т. зв. робітнича ґрупа, голосувала проти законопроекту в справі продовження часу праці і скорочення відпусток. Такий вилім послів ББ на плєнумі сойму стався перший раз.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА занепокоєна пляном Мусолінія створення диктатури 4-ох великих держав. Здійснення сего пляну позбавилоби менші держави всякого впливу на міжнародну політику. Про їх справи рішалиби без них.

ЦАРЕУБИЙЦІ БОЛЬШЕВИКИ виступають у своїй пресі в обороні... царя Болгарії Бориса. Вони хвалять його за те, що цар зломав умову, котрою зобовязався в катол. вірі виховати свою дочку з супружжа з католицькою королівною. В їх пресі поміщені карикатури Св. Отця і глупі дотепи, що Европі загрожує війна Ватикану з Болгарією. Ся „оборона“ царя свідчить, як неможе краще, що большевики доцінюють силу, яка промінює з маленької ватиканської держави („Ґаз. Поранна“ ч. 10.241).

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР І МІН. ҐЕББЕЛЬС не взяли участи в Богослуженні, відправленім в почдамському католицькім костелі з приводу відкриття райхстаґу. Їх відсутність мотивовано становищем католицького епископату супроти гітлєрівців, котрих епископат вважає негідними св. Тайн (ПАТ).

ПРЕДСІДНИКОМ РАЙХСТАҐУ вибраний гітлєрівець Ґерінґ. Заступниками: Ессер центрівець, Ґреф нім.-націонал і Цернер гітлєрівець.

ДИРЕКТОР НІМЕЦЬКОГО БАНКУ Лютер уступив. На його місце іменовано д-ра Шахта, котрий вже передтим займав се становище.

ВІЦЕПРЕМІЄР АНҐЛІЇ Болдуїн інтервеніював у німецького амбасадора в Лондоні в справі переслідування політичних противників гітлєризму та Жидів.

МІЖ ФРАНЦІЄЮ Й СССР заключено військовий союз, „щоби не допустити до війни“. Таке заявив секретар соціялістичної французької партії Поль Фор („Курєр Варш.“).

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА пише, що відвідини Мек Доналда в Римі дадуть початок тісній співпраці, а може й англійсько-італійському союзові.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА в боротьбі з Китайцями переступили границю „Великого Муру“ і посуваються в глибину Китаю.

НОВИНКИ

Виділ Наук. Т-ва ім. Шевченка уладжує у 72-ліття смерти Шевченка святочні сходини в неділю 26. с. м. о 12 год. Програма: 1. Наукова діяльність Т-ва в мин. році, реф. д-ра Р. Цегельського, 2. Предмет історії українського права, реф. д-ра М. Чубатого, 3. Про Полісся, реф. д-ра Ю. Полянського.

На українськім університеті в Празі викладатимуть 28 предметів на фільософічнім факультеті і 26 предметів на правничім факультеті.

В Празі виходить літоґрафований тижневик „Український Тиждень“. Він подає цікаву хроніку української еміґрації в Чехословаччині.

Оперу „Тарас Бульба“ виставляють тепер в Парижі. Автори лібретта і композиції Французи.

Професор економії на університеті в Ен Арборі (Мічіґен, Америка) Українець Вол. Тимченко написав по анґлійськи обемисту книжку п. з.: „Рільнича Росія і питання про збіжжя“.

Нюйорська радіостація надала Шевченківську радіо-програму. В склад програми входили хорові і сольові співи та відчити.

Плєбісцит за українською школою перевели в Золочівщині 62 громади. Внесено 3544 декларацій за 5388 дітей. Не всі громади перевели плєбісцит.

Кілько направду безробітних у Польщі? „Роботнік“ обчисляє, що в тяжкім промислі є 440 тисяч безробітних, (т. зн. 40 проц. загалу тих робітників), в рільництві і дрібнім промислі є кругло 600 тисяч і понад 100 тисяч безробітних умовних робітників. Отже скількість безробітних при кінці 1932 р. виносила не 220.000, як подавала статистика, але 1,150.000 (без родин).

Український Кооперативний Банк
в Станиславові, вул. Сапіжинська ч. 23. 30
Принимає вкладки в золотих і в твердій валюті на умовлені відсотки. Уділ виносить 20 зол. з десятикратною відповідальністю. — Рахунок жировий в Польськім Банку. — Конто Поштової Щадниці ч. 150.568

„Жабуриння“, музичну комедію в 6 картинах Меріям-Лужницького й Лісевича, виставляють вдруге й останнє у Львові в салі Театру Ріжнородностей (Нар. Дім) дня 27. с. м. о год. 7.30 веч. Дохід на фонд воєнних вдів і сиріт.

„Ілюстрована Газета“ виходить два рази на місяць у Львові. — Від 1-го ц. м. почав у Львові виходити новий радянофільський орган, надзвичайно дешевий (1.20 зол. квартально). і — треба признати — добре редагований, розуміється добре з большевицького становища. Ломання органу дуже старанне. Ілюстрацій 20. Їх технічне відбиття слабе, та річ ясна, що редакції того органу залежить не так на мистецькій вартости органу як на агітаційній, а та остання поставлена зовсім добре. Від першого числа зачинають злегка полемізувати з „Н. Зорею“. Звертаємо увагу на сей новий орган, котрий напевне залле весь наш край і викличе в нім велике спустошення.

Серед львівських ендецьких діячів поліція перевела ряд ревізій й увязнень. Досі увязнено 14 осіб. Між ними находяться три співробітники „Курєра Львовского“: д-р Сьвірский, д-р Грабик і ред. Уляновский. Всіх увязнених приміщено в слідчій тюрмі до диспозиції прокуратора Окружного Суду у Львові. Ревізію м. ін. переведено в проф. унів. д-ра Тарнавского і в визначного вшехпольского адвоката д-ра Перацкого. Колись вшехполяки вязнили нас тепер вязнять їх свої і то в своїх „родзімих“ тюрмах.

Ріка Бог на Вел. Україні виступила з берегів біля Винниці. Також Дністер вилив біля Могилева.

Велика зелізнича катастрофа в Манджурії. Між стаціями Ченґ-Чія-Тун і Су-Пінґ-Кай товаровий поїзд наїхав на особовий. Погибло 50 осіб, понад 70 ранених.

Кит. диктатор Чанґ Кай Шек висказав недавно гадку перед шкільними й горожанськими властями в м. Чанґса, що спасення Китаю бачить у христіянській релігії.

За доляра платять в приватних оборотах 8.88 зол. а за доляра золотого 9.15 зол.

ВИГРАНІ ДЕРЖАВНОЇ КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ: 300.000 зол. на ч. 37640; 20.000 зол. на ч. 24095; 15.000 зол. на ч. 3947, 7606, 64600.

10.000 зол. на ч. 77416, 70212.

5.000 зол. на ч. 28031, 19947, 28036, 54236, 59118, 61538, 97908, 105771, 106879, 69144, 79415, 121983.

2.000 зол. на ч. 1199, 11129, 15301, 28053, 29411, 43269, 46916, 47651, 48609, 55203, 80159, 127902, 136721, 139518, 141800, 1345, 1985, 21832, 30766, 42407, 51292, 65953, 69377, 77650, 89412, 98447, 99300, 103041, 109956, 111013, 117639, 117652, 126365, 134997, 137776, 137802, 4251, 12131, 16213, 18831, 54641, 60675, 63874, 66383, 72680, 76508, 100126, 104993, 120752, 121830, 124944, 127077, 122221, 135,235, 137599.

1.000 зол. на ч. 177, 8142, 8731, 29171, 31547, 33015, 33854, 40087, 43352, 44255, 46926, 48301, 51710, 54950, 58417, 59457, 61136, 70455, 73311, 73706, 74447, 76142, 77199, 79704, 80291, 82241, 88727, 91527, 98976, 106694, 109772, 123112, 125382, 128385, 130987, 133286, 134155, 137286, 146253. 3078, 3203, 5141, 6531, 12829, 13112, 17577, 18644, 25340, 31935, 34845, 46608, 50003, 51244, 51283, 52157, 57492, 62425, 63890, 67478, 68947, 76721, 87920, 90152, 96736, 101821, 102699, 104473, 109028, 110135, 112182, 113553, 120176, 122597, 128823, 128940, 132431, 136816, 137461, 143922, 145020, 146634, 147267, 5045, 13643, 15421, 15404, 18389, 22191, 23369, 24184, 27913, 37857, 43916, 44510, 45983, 47227, 50047, 54910, 60069, 60279, 61959, 63913, 64920, 65920, 72545, 94086, 96517, 100973, 101909, 102759, 104450, 107661, 109921, 111010, 111025, 119943, 127177, 127204, 131419, 138899, 140516, 140383, 144586, 147301.

КІНА

АДРІЯ: Морський вовк.
АТЛЯНТИК: Тонґ.
КАСІНО: Люди в готелі.
КОПЕРНИК: В тіні хреста.
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: Веселий поручник (Моріс Шевальє).
ОАЗА: Добродій людства (Бастер Кітон).
ПАЛЯС: Слідство.
СТИЛЕВЕ: Грішниця й ревія.
УТІХА: Рішаюча ніч і ревія.

Секундарій Шпиталя
Др. БЕРНАРД АБРАГАМ
спеціяліст жіночих хоріб, акушер і ґінекольоґ
ЛЬВІВ, ЖОВКІВСЬКА 5, Тел. 94.50

Склад зброї й амуніції
власт. Й. БЕНЬКОВСЬКИЙ, передтим ЛЬВІВСЬКА СПІЛКА ЛОВЕЦЬКА у Львові, вул. Академіцька ч. 3, поручає зброю, ловецьку амуніцію, фльоберти, ловецькі прибори (висилає за післяплатою). Виконує також направу зброї. 2

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ
з прегарних шліфованих плит
поручає
BRATTEL DE CET
Фабрика цементових виробів
Львів, ул. Шевченка 11 а.
Телефон 20-78.
Рік заснування 1909.

Добірний товар! Дешеві ціни!
Свідомий українець, який курить, уживає тільки
ТУТОК і ПАПЕРЦІВ
КАЛИНА
ФАБРИКИ КООПЕРАТИВА
„БУДУЧНІСТЬ“ в Тернополі,
бо дає варстат праці українському робітникові та збільшує фонди „Рідної Школи“ і других установ. 82

Др. Б. Танне
б. довголітний лікар клініки внутрішних недуг проф. Венкебаха та останньо Серцевої Стації у Відни приймає в хоробах серця та кровоносних судин
у Львові, Хорущина 16.
Тель. 15-59. — Електрокардіоґрафія

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На весняний і літний сезон.
КАПЕЛЮХИ
ШАПКИ
поручає
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 4—? Вибір великий!

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сеї пасти. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телефон ч. 60-04.

Білянс
Українського Кооперативного Банку
в Станиславові

Стан чинний за 1932 р.		Стан довжний	
Каса	5.286·57	Запасний фонд	68.534·92
Скрипт. позички	506·82	Уділи	74·823·81
Векслеві „	387.320·11	Вкладки	202.632·31
Кошти спору	6.649·33	Редісконт	106.945·—
Відсотки	693·06	Відсотки	1.793·34
Льокації	2.701·13	Кошти	955·24
Нерухомости	55.279·—	Переходовий	10.349·31
Рухомости	3.893·—	Різниці курсу	2 129·33
Пошт. Щадниця	38·53	Зиски	1.014·20
Переходовий	6.809·91		469.177·46
	469.177·46		

Найбільша в краю фабрика ДЗВОНІВ
Братів ФЕЛЬЧИНСЬКИХ
В Калуші, Сівецька 15, і в Перемишлі, Красінського 63
ВІДЛИВАЄ на замовлення дзвони гармонійні й поодинокі. — ПЕРЕТОПЛЮЄ старі неужиточні дзвони, постійно удержує на складі понад сто штук готових дзвонів від 10 до 600 кг. ваги. ВИСИЛАЄ на бажання сторони спеціяліста для уділення фахових порад і вказівок. Ціни приступні. Сплата ратами.
Жадайте оферт та цінників. 4

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Пантелеймон Хитра.

Porto zapłacono ryczałtem.

Рік VIII. Львів, четвер, 30 березня 1933. Ч. 23 (621).

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ставніца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам.долар
Ціна числа 20 с.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Що діється на Україні

Зліквідували комітети незаможних селян.

Часопис „Комуніст" напечатав постанову українського ЦВК про ліквідацію комітетів незаможних селян на Україні. В постанові сказано, що маси незаможних разом з бувшими середняками увійшли в колхози (колективні хозяйства), отже не треба вже комітетів незаможників. Інакше кажучи, малоросійська колеґія в Харкові признає, що по наказу Москви так обдерла селянство України, що там тепер уже всі незаможні, отже нема потреби удержувати спеціяльну орґанізацію для незаможних. Цікаво, що в Московщині комітети „бедноти" знесено ще 1919 р. Видно, що „комнезами" для ҐПУ вже непотрібні.

Польща проти пляну Муссолінія

Польська преса повідомляє: Польський амбасадор при Квіриналі (італійськім правительстві) Юрій Потоцкий зрікся свого становища на знак протесту проти ревізіоністичних концепцій Мусолінія, сформулованих ним у відомім проекті блоку 4-ох великих держав. Резиґнація амбасадора Польщі при Квіриналі викликала велике враження. Сей плян Муссолінія кривдить інтереси Польщі й уложений без її відома. Тому амбасадор Потоцкий в таких умовинах не чувся на силах обняти це становище...

Жиди про події в Німеччині

Сіоністична „Хвіля" пише: В Німеччині гуляє злочинна юрба. Серед комедіянтських парад, серед тріюмфального роззвірення, що дуднить міліонами меґафонів і детекторів, приґлушують безмір терпіння, що розлилося по Німеччині і давить, душить, убиває, грабує. Хамство, котре дірвалося влади. Зачалося від культури. Від учених, письменників, публіцистів, лікарів, правників, артистів. Перетрясли жидівські робітні, розсипали манускрипти. Все, що мало духа в собі й тому було недоступне для хамства, видалося йому підозрілим. А потому вже не перебираючи перейшли стопою Гунів по всім. І знищили дорібок десятиліть жидівської праці. Кинулися на промисл і на доми товарові і на права горожанські. Збесчестили святині і гроби. Лицарі ножа і витриха дібралися до майна, до людей і до їх трупів. І як на глум вимушують свідоцтво моральности від тратованої жертви. Терором добувають посвідку, що все в порядку... — Так Жиди описують пацифікацію, яку над ними переводять гітлерівці, протестують проти тої пацифікації по всім світі, бойкотують німецькі товари і т. д.

Що про се говорять гітлерівці?

Гітлерівський орґан „Фелькішер Беобахтер" приніс передовицю, в котрій пише: Жидівський світ разом з другим інтернаціоналом кидає клевети і хоче палити ґрунт під стопами Німеччини, котра будиться. Знаємо, де знаходяться нитки того мотка, котрим хочуть омотати німецьку державу. Коли се не устане, правительство Німеччини буде приневолене до острішого поведення з особами, котрі мають взаємини з жидівською протинімецькою пропаґандою за границею. — Кромі того Німці в офіціяльних комунікатах твердять, що в Німеччині є богато Жидів на ріжних урядових становищах і ніхто їх з тих становищ не усуває та що всі жидівські донесення про переслідування або переборщені або й неправдиві.

Розвязання „Обозу Вєлькєй Польскі"

ПАТ доносить: Міністр внутрішних справ видав адміністрації поручення, з днем 28 березня розвязати всі вшехпольські орґанізації під назвою „Обуз Вєлькей Польскі" в цілій державі. Зарядження мотивоване тим, що діяльність тої орґанізації від самого її початку знаходиться в колізії з карним кодексом. Останні (протижидівські — Ред.) ексцеси на теренах воєвідств львівського, краківського й білостоцького провадили вже до викликання загальних заворушень, отже дальше толерування ОВП шкодилоб інтересам держави.

Таємниця полковника Лоренса

В часі великої війни дуже вславився анґлійський полковник Лоренс, знаний також під іменами Т. Е. Шоу і А. С. Росс. До війни був археольоґом і кабінетним ученим. З вибухом війни зголосився як доброволець до автомобілістів, відтак перейшов до служби при танках, вкінці при літаках. Найбільшу прислугу віддав своїй батьківщині тим, що в часі війни зорґанізував бунт Арабів проти Туреччини і на чолі арабських військ в національнім одязі Араба несподівано заняв Дамаск. Під іменем Росса з успіхом боровся з тайними аґентами совітів в Персії. Свої цікаві подвиги і пригоди описав у голосній книжці „Бунт в пустині" й ін. За свої заслуги одержав найвищі відзначення. А тепер облетіла світ несподівана вістка, що анґлійське міністерство авіяції наказало йому — усунутися з армії. В розмові з журналістами Лоренс заявив, що тепер іще не може оповістити причини того що наступило, але зробить се незабаром.

Веселих і щасливих свят!
Щоби весело і здорово святкувати поручає
„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ"
у всіх своїх складах добірні споживчі й кольоніяльні товари, правдиві столові й богослужебні вина та інші знамениті напитки.
Замовляйте живностеві пачки:
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 36.
Там дістанете тек здорове напої! свіжі городини і квіти!

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,
але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

БАЛТІЙСЬКЕ МОРЕ І ПОЛЬЩА

В лютім бр. вся офіціяльна і неофіціяльна Польща святкувала роковини придбання для держави доступу до вільного моря.

З того приводу в польській пресі писалося й говорилося чимало, з усіх боків акцентуючи необхідність щонайменше ґданського заливу для самостійного істнування польської держави.

Абстрагуючи від ріжних історичних і етноґрафічних моментів, якими арґументується конечність залишити при Польщі т. зв. коридор, вказується на господарське значіння власного морського побережжа.

Геополітично ґданський залив являється очевидно природним завершенням басейну Вісли. Дійсно трудно уявити собі господарсько-політичну незалежність земель того басейну без устя Вісли та сумежного морського побережжа як інтеґральних складників політичного державного орґанізму, яким власне являється для сточища Вісли Польща.

Тим то й не дивниця, що для вдержання сего вільного виходу на світові морські дороги к о ж д е польське правительство виявляє і мусить виявити максімум чуйности й енерґії. Тай находить для тих змагань зрозуміння і піддержку всеї своєї суспільности.

Не зважаючи на господарські труднощі нової держави, на повну новість морських справ для польського суходолу, на недостачу морських традицій в польськім народі, бачимо незвичайний розвиток того клаптика морського побережа, що припав Польщі, а рівночасно — коли взяти під увагу страшну крізу й загальний упадок морської торгівлі — також очевидний ріст старого Данціґа.

Розглядаючи справу в площині господарських заінтересувань всіх земель, що найшлися в границях сучасної Польщі, поневолі слід спинитися також над питанням — який в тій справі інтерес території, заселеної Українцями, що знайшлися під Польщею?

Передовсім — погляд на мапу. Через Сян і Буг значна часть західноукраїнської терторії тяготіє до водних доріг басейну Вісли. Тай вся Східня Галичина в случаю виконання бувшого австрійського закона про галицькі канали булаб одержала і ще може одержати водну дорогу до Балтику як вільного моря.

При розумнім використанні природних богацтв західно-українських земель, навіть в теперішній, зачаточній формі та при скупеньких розмірах здебільшого на господарській самопомочи та пропаґанді кооперативного руху опертої розбудови західно-українського господарства — прямо бє в очі користь вільного доступу до Балтійського моря для всіх західно-українських інтересів.

Мимохіть пригадується тут питання вільного морського доступу

для Придніпрянської України. Так таки чується жаль за велику ошибку ще Центральної Ради, яка виявляла дивний острах перед включенням Криму в державну територію України, за наш романтично гарний похід 1919 р. на Київ, але реально, політично ошибочне призабуття Одеси й чорноморського побережжа.

Трудно підіймати занавісу може й недалекого майбутнього. Однак дивно навязчиво стають перед нами питання, на які відповідь прийдеться дати може ще й нашому поколінню, тільки битому бурунами: Чи можлива незалежна сильна Україна без чорноморського побережжа? І яка орґанічна звязь між вільним доступом західноукраїнських земель через басейн Вісли до Балтику з сильною Польщею над Балтиком та вільною Українською Державою з чорноморським побережжам?

Чехословацька суспільність висказалася вже позитивно за тим, що вона заінтересована в удержанню приязної Польщі над Балтиком. А ми?...

Примітка Ред. „Н. Зорі“: Сю статю прислав нам до поміщення оден з наших найповажніших діячів. Нема сумніву, що значна частина західно-українських земель (і в Галичині і за „сокальським кордоном“) як положена у сточищі Вісли особливо потребує свобідного доступу до моря для розвитку свого господарського життя, нема сумніву, що й інші українські землі при Польщі потребують такого доступу і можуть його одержати і нема сумніву, що між будучою українською державою, що сягалаб до Чорного Моря та Польщею, що сягалаб до Балтійського мігби бути добрий і для обидвох корисний звязок, для нас ще важніший ніж для Польщі, поки не здобудемо виходу з Чорного Моря. Щож, коли нам в Польщі з шовіністичних причин не дають навіть того, що виразно прирік нам дати польський закон і навіть час визначив, в котрім дасть. Про консеквенції такої „політики“ у звязку з нашим інтересом, який іде паралельно з інтересом польської держави, пишемо вже літами і — ще будемо писати.

Спокійне експозе Гітлєра

На засіданні райхстаґу Гітлєр виголосив правительственну заяву. Його промова не нагадувала давнішого Гітлєра-аґітатора й була більше ніж поміркована, головно в місцях, що відносилися до заграничної політики. Зміст промови: Попередні правительства, особливо соціялістичні довели Німеччину до нужди. Тепер ті партії мусить стрінути заслужена кара. Теперішна влада приступить до цілковитої реорґанізації держави і народу. Завдання мистецтва і літератури вкорінювати й оспівувати геройство та хоробрість. На перше місце будуть поставлені кров, раса і традиція. Державну зраду влада буде нищити з варварською безоглядністю. Німеччина виконала зобовязання версайського договору. Німеччина нічого більше не жадає лише рівного права до життя і свободи. Німецький нарід бажає жити з цілим світом в згоді і мирі. Від привернення довіря залежить економічна відбудова світа. Німецька влада уважає за необхідне: 1) здобути беззастережений авторитет внутрі краю; 2) запевнити довгий мир для привернення довіря між народами; 3) довести до остаточної побіди розваги в орґанізації економічного життя. Німеччина бажає собі поглиблення приязних взаємин з Італією. Також з Апостольською Столицею Німеччина бажає держати приязні взаємини. З Францією хоче дійти до згоди. Щодо інших держав то Німеччина також шукатиме доріг порозуміння. — Повновласти для правительства райхстаґ ухвалив 441 голосами проти 94. Опісля відложено парлямент на необмежений час. Поінформовані круги твердять, що райхстаґ збереться аж осінню.

В ДОМІ БАТЬКА ТВОГО

Коротка філософія історії українського народу з приводу резолюцій українського студенства про його відношення до католицької релігії та Церкви.

Зміст: — Студенти націоналісти хочуть співпраці з ріжними „християнськими культами“. — Трудности ,які їх ждуть у співпраці з „байбельниками“. — З котрою з православних церков хочуть співпрацювати? — Проблема, на котрій заломилася льоґіка Липинського. — Критичні погляди Томашівського. — Про ріжні дива в історії ріжних народів і нашого українського зокрема. — Велика помилка Святослава Завойовника. — Про смертельні наслідки хибного наставлення публичної опінії. — На чім полягає головний блуд польської ментальности? — На чім нашої? — Чи саме тільки животіння можна уважати за ціль народу? — Що таке найвисша конкретизація національної свідомости? — Про нашу державність княжу, козацьку й радянську. — Пять причин проблематичної тривкости нашої справжньої держави. — Про відношення до заходу Романа Великого, Данила і Юрія II. — Як і чому галицька залога боронила Київа до останнього чоловіка свого. — Як і чому козацька залога віддала Січ Москалям без одного вистрілу? — Молодь невинна, коли не знає тих справ. — Чому ніяка нація на світі не може створити своєї держави але може створити чужу державу? — Де головна бючка, котра дає життєздатність українській нації? — Що ми стратили в імя боротьби за православ'я-християнськими культами? — Люди, котрим віє і що стратилиб в імя „співпраці“ з ріжними скопців. — Як скопці стають скопцями і як та все одно, чи йти до Петрової Скелі чи до ями всі інші секти. секта символізує

Молодий Приятелю!

В першім листі представив я Тобі, що по мойому розумінні діється „на калиновім мості“. А в отсім листі представлю Тобі з приводу Твоєї резолюції про „ріжні християнські культи“, що діялося і діється в домі батька твого, то значить у твоїй власній Батьківщині. Хоч Твоя резолюція має на ціли представити Твоє відношення до релігії, то зміст моєї оцінки буде головно політичний. А се тому, бо Ти свою резолюцію про відношення до релігії ухвалив з політичних причин. Отже я оцінюючи її мушу думкою своєю стати на Твій ґрунт, хоч не можу стати на Твоє становище.

Перед нами резолюції анкети (зборів) українських студентів, ухвалені у Львові дня 12. III. 1933 і затверджені більшістю IV. Краєвого Студентського Конґресу СУСОП (Союзу Українських Студентських Орґанізацій в Польщі), котрий відбувся у Львові в днях 21, 22 і 23. III. 1933 р. За тими резолюціями голосувало на конґресі 70 делеґатів, проти 8, здержалися від голосування 4.

Ті резолюції зібрані в сімох розділах, в котрих є дванацять точок. Отже се резолюції обемисті. Значить маємо достаточну підставу до оцінки ментальности наших націоналістичних студентів у їх відношенні до релігії, Церкви і духовенства. Підчеркуємо, що сі резолюції вийшли з ґрупи скрайних студентів націоналістів, котрих називають 105 %-центовими (поміркованих називають 95-процентовими).

Перша резолюція, зложена з двох уступів, звучить так:

„а) Українське студенство кладе в основу свого відношення до християнської релігії взагалі і до католицької зосібна засади ідеольоґії українського націоналізму та згідно з ними визнає потребу співпраці з українським духовенством ріжних християнських культів у справах морального виховання українського народу. — б) Українське студенство признає, що християнська релігія взагалі й католицька зокрема має великі морально-духові цінности, що можуть лягти в основу морального виховання українського народу, коли їх будеться розуміти й оцінювати під кутом добра української нації“.

Признаюся, що перечитавши сю першу резолюцію, я був нею здивований. А саме тому, що скрайні студенти націоналісти признають не тільки потребу співпраці з духовенством але навіть великі морально-духові цінности християнству й католицизмови... Коли я ще був студентом, літ тому близько 30, українське націоналістичне студенство, особливо скрайне, булоб напевно не признало ні потреби співпраці з духовенством, ні того, що християнство взагалі й католицька релігія зокрема має в собі якінебудь цінности. Тоді були модні такі ухвали українського студенства як домагання до властей, щоб викинути зі всіх університетів теольоґічні факультети і т. п. Отже коли порівнати настрої серед нашої націоналістичної молоді тоді й тепер, то треба ствердити, що наступила велика зміна: молодь очевидно стала розумніша. Видно не минула зовсім безслідно Божа кара, звязана з великою війною та зі всіми нещастями, що наступили по ній.

Одначе ствердження сего факту не повинно нам закривати очей на властивий зміст душі тих, що придумали й ухвалили такі резолюції. Отже треба їм отверто сказати, що ми думаємо про них на підставі того, що вони ухвалили.

Ви, молоді братчики, як видно з першої частини першої Вашої резолюції, в справах релігійних індиферентні (байдужні) і до того зовсім непрактичні. Зрештою се останне властиве всякій молоді. Вам видається, що співпраця з духовенством ріжних християнських культів у справах морального виховання народу можлива і рівновартна, аби тільки те духовенство було українське. Тимчасом так не є. Ви Галичани, діти католицьких родичів, що виростали в краю, де ще має перевагу здорова католицька атмосфера. Тому Вам не доводилося зустрічати ріжні дивоглядні релігійні секти, котрі буйно мов пирій виростають на тім ґрунті, де перевагу має атмосфера витворена схизмою або протестантизмом. Якби Ви на практиці побачили ті „морально-духові цінности“, котрі ширять між українським народом ріжні секти, що називають себе „християнськими культами“, Ви зжахнулисяб і мабуть не булоб між Вами ні одного, котрий не сказавби: „Нема річи, котра скорше моглаб довести до повного схаотизування українського народу, як співпраця української молоді з духовенством ріжних культів“.

Бо уявіть собі тільки Вашу „співпрацю“ з проповідниками нпр. „байбельників“, котрі бушують між нашим народом і кажуть, що вони „правдиво“ навчають наш нарід про те, як треба розуміти св. Письмо і коли буде кінець світа. Як відомо, біблія се дуже стара книга, писана в мовах, котрих уже нема в ужиттю. Отже вже з тих причин для основного її врозуміння треба довголітних і глибоких студій, котрі й переводить католицька Церква. А проповідники „байбельників“ се люди, котрі ніяких старих мов не знають і переважно ледви слабо читати вміють а про ортоґрафічне писання в якій небудь мові звичайно ні ду-ду. До того ті прості й ніким не контрольовані люди зовсім не пояснюють згідно св. Письма. Між ними є ріжні котерії, котрі противорічать собі. Тесаме місце в св. Письмі оден відносить до приходу Бога, другий до приходу чорта. Трохи не кождий предсказує на інший час кінець світа, чим удержують масу в постійно нервознім стані, непригожім для ніякої поважної праці, бо нащо працювати, коли незабаром має бути кінець світа і все одно вся і всьо провалиться? Співпрацюйте з ними! Ба, спробуйте взагалі договоритися з тими хорими людьми! Тоді замотаєтеся в таку гущу їх непочитальних нісенітниць, що виключена буде всяка праця над Вами самими, а не то над народом.

Та розуміється є ще „ліпші“, також християнські, „культи“, котрі мають на сході міліони вірних і котрі заразили ту частину нашого народу, що живе під впливом схизматицької або православної церкви. Про них дальше.

Та може хто з Вас думає: Ну, ті всякі „менші“ секти до співпраці для нас не надаються, але нпр. можемо співпрацювати з духовенством православної Церкви. Питаю: Котрої? Чи тихонівської, що має свій центр в Москві (її богато православних Українців уважає зі всіх православних церков ще за найбільше відповідну), чи т. зв. живої, зорґанізованої під протекторатом большевиків, чи автокефальної, котру орґанізували Липківський та одноіменник проф. Грушівського (останний, то є одноіменник проф. М. Грушівського був навіть епископом тої церкви, але потому оповістив, що він атеіст і пристав до большевиків). Чи може будете співпрацювати з варшавською автокефальною церквою митрополита Діонізія, котрій ще Ґрабський виробив автокефалію в Царгороді й заопікувався нею в тій надії, що та Церква поможе вшехпольським політикам розбити наш український нарід, щоби тим лекше його засимілювати... А треба знати, що всі ті православні церкви воюють між собою.

Отже, як бачите, лекше ухвалити пусту резолюцію про співпрацю з духовенством ріжних християнських культів, ніж опісля наповнити ту пусту фразу розсудним змістом. Се така трудна справа, що на ній, на тій співпраці з православієм заломилася навіть льоґіка такого сильного ума, яким був Вячеслав Липинський, а саме в його спеціяльній праці, присвяченій проблемі релиґії й Церкви в історії України. Там доходить він до таких льоґічно неможливих річей, що під оглядом національно-політичним уважає унію — котра розбила православних — для української справи тепер пожиточною, а тоді коли вона повставала — непожиточною, хоч се очевидно неможлива річ: бо зі злого ніщо доброго повстати не може. Коли Вас інтересує комплекс тих важних справ, — а він повинен Вас інтересувати, коли хочете займати становище в тих справах, — то в писаннях нашого найбистрішого історика С. Томашівського знайдете належну оцінку Церкви в історії України.

Зміст її такий: Володимир Великий приймав християнську віру ще в часі коли між сходом і заходом не було остаточно переведеного роздору, отже вся Україна приняла в початках віру католицьку. Тай потому коли Византійці з причин політичних перевели у себе схизму ,наші батьки або зовсім не займалися причинами ненависти Византії до Риму, або навіть з іронією відверталися від византійських „православних“ видумок, як се видно з Андріївської Леґенди, котру Томашівський надзвичайно цікаво представляє в своїм вступі до історії Церкви на Україні. В дальшім ході історії ненависна аґітація Византійців проти Апостольської Столиці, ведена в політичнім і матеріяльнім інтересі Византії, довела до відчуження нашого народу від заходу й тим самим до нашого релиґійного й культурного занепаду. В тім самім напрямі і з тих самих причин що Византія вела на наших землях таку саму аґітацію православна Москва. Тою аґітацією опанувала Москва нашу козаччину, котра всупереч очевидному національному інтересови України завзято виступала проти унії.

Одначе хоч уніятська Церква се властивий творець м о д е р н о ї української нації, то значіння Церкви й релиґії не вільно оцінювати зі становища виключно національного інтересу.

Чому так робити не вільно хоч можна, про се поговорю з Вами в окремій статті, бо се зовсім окрема тема, трудна і велика.

Одначе Ви робите те, чого робити не вільно й оцінюєте християнську релиґію взагалі і католицьку зокрема на підставі засад ідеольоґії українського націоналізму, значить на підставі політичній, чисто мірській, світовій. На жаль, навіть на тій підставі оцінюєте справу релиґії й католицизму хибно, бо — вибачте за щире та правдиве слово— не знаєте ні католицизму, ні політики, ні історії власного народу. Се й не дивно: тих річей основно не знає і не може знати навіть молодь державних народів, котра на кождім кроці весь час має надзвичайні в порівнанні з Вами полекші в здобуванні знання. А не може знати тому, бо й вона щойно вчиться способів входження в великанські лябіринти тих проблемів, які треба все життя пізнавати, щоб орієнтуватися в них. Тай тоді ще не одно навіть віком зріле покоління нераз не може зрозуміти тих справ або — що ще гірше — зрозуміє їх так, як те розуміння підсувають йому завзяті вороги...

В історії народів бувають навіть такі дива, що й культурні народи в рішаючі моменти йдуть проти власного інтересу, як за нашої памяти Америка проти власного інтересу вмішалася в велику війну й довела себе на край пропасти, хоч думала, що робить золотий інтерес, — або як зробила Німеччина, котра вже кілька разів сама собі перешкодила стати першою державою світа, останній раз перед великою війною, коли приготовляючись до неї відкинула тричі предкладану їй спілку з Анґлією. Такі фатальні політичні помилки трапляються ріжним народам і державам, траплялися й нам від найдавніших часів почавши, от нпр. коли наш зрештою дуже здібний і симпатичний князь Святослав Завойовник на прах розбив хозарську державу в часі коли всіма силами повинен був її підперти: бо тоді від сходу зачали надтягати далеко грізніші орди, а Хозари вже в тім часі не були грізні для нас і якби їх була підперла наша влада, булиб могли стати для нас охоронним валом перед напираючими зі сходу новими ордами. Тимчасом по повалені держави Хозарів звалився на нас безпосередно весь розмах свіжих диких орд, що надтягали з Азії, з кратеру народів.

Та всі того рода одноразові помилки, хоч бувають дуже тяжкі в наслідках, звичайно не бувають смертельні. Далеко гірше, бо звичайно смертельне в наслідках навіть для великих держав з прекрасними передумовами розвитку буває т р і в к е х и б н е н а с т а в л е н н я п у б л и ч н о ї д у м к и - о п і н і ї. Приклад того рода бачимо на Польщі. Вона мала лучші услівя до того, щоби стати світовою силою ніж Росія: бо коли Росія могла зразу розвивати свою експанзію на більшу міру тільки в північній Азії, переважно студеній і некультурній, то стара Польща при відповіднім наладнанні взаємин з Україною могла поширити свої впливи торговельні й політичні на дуже богату середню й полудневу Азію та згодом стати світовою силою на подобу Анґлії. Тимчасом Польща своїм хибним політичним наставленням супроти України довела до того, що втратила безповоротно не тільки свої величезні перспективи розвитку і не тільки Україну, але навіть свою власну незалежність. Таке хибне наставлення політичної думки (або довготревалий брак всякого наставлення, що на одно виходить) має ще один тяжкий наслідок: воно відновляється з хвилею відновлення предмету, котрий розвалило. Се мабуть одиноке „перпетуум мобіле“, яке дійсно істнує в Річипосполитій...

Та є ріжні постійно хибні наставлення. І тому ріжні їх наслідки. Коли Поляки були і є п о с т і й н о н е д у ж і н а т р і в к о х и б н е н а с т а в л е н н я п о л і т и ч н е (котре розуміється мусіло мати свій вплив також на їх політику в области релиґійно-церковній), то в нас було і є значно інакше, а саме ще гірше ніж у Поляків і тому наслідки того ще гірші. У нас в часі і просторі переважало і переважає т р і в к о х и б н е н а с т а в л е н н я р е л и ґ і й н о - ц е р к о в н е й воно потягало й потягає за собою невмолимо тяжкі наслідки на кождій области нашого публичного життя: політичній, культурній, економічній, ба навіть на области самої рації істнування нас як окремого колективу... Чому?

Щоб відповісти на се питання, треба бодай коротенько перейти по пунктам всю „фільософію історії“ нашого народу. Як відомо, породи моху, дерева або інших ростин істнують і взаїмно себе випирають доти, поки в них є потрібна на те життева сила і поки вона може примінитися до даного тим породам ґрунту і клімату. Зовсім інакше мається річ з людьми, бо тут входить у гру чинник, якого там цілком нема: свідомість, найвисший з дарів, якими заосмотрена людська порода. Як рука доти має рацію істнування поки вона робить, нога поки ходить, бо коли їх на довший час нпр. звяжемо, то тратять владу й можна окалічіти, — так і свідомість доти має рацію істнування поки вона систематично працює, то значить поки усвідомлює собі ситуацію, примінюється до неї або старається її змінити, словом — поки змагає до якоїсь цілі. Є цілі ріжні, лекші і тяжші, низші і висші. Розум каже нам, котра ціль лекша, а котра тяжша. Совість говорить нам, котра ціль низша, а котра висша. Самого тільки веґетування, животіння не можна назвати ціллю у властивім того слова значінні— ні людини як одиниці, ні породи людей (раси, племени, народу). Отже ті людські породи й орґанізації, котрі кромі менше або більше товстого животіння не мають жадної іншої цілі, тратять рацію свого істнування, хочби ще були не знати які сильні і богаті. А тратять тому, бо в них найвисша людська функція, свідомість, не має вже своєї найвисшої конкретизації, не має д о с т о й н о ї її цілі або м і с і ї. І тому німецький фільософ слушно каже, що народи се думки Божі... А Божі думки не можуть бути мертві. Отже народи, котрі стратили найвисше сконкретизування своєї свідомости, свою ціль або місію, стратили тим самим свою рацію істнування. І тому нема такої сили на землі, котра моглаб їм дати або хоч продовжити їх незалежне істнування.

Якаж була на тім тлі історія нашого народу?

Та етнічна маса, до котрої ми належимо, мала свою державу в повнім того слова значінні на всім просторі, який вона займає, — тільки оден раз протягом всеї нашої історії. Було се за княжих часів, за дідичних монархів наших з Рурикового роду. Навіть коли в будові тої нашої держави брали участь переважно чужі, ґерманські чинники (в історії людства взагалі мало таких держав, в будові яких не бралиб участи чинники чужі даній території), то й тоді маємо повне право уважати ту державу с в о є ю, а се тому, бо центр, де жила її найвисша влада, був на території нашої етнічної маси (і тому що тепер най-

Огородове насіння, квітів і господарське з першорядних краєвих і заграничних плянтацій, найвисшої сили кільчення

поручає 4

ЕДМУНД РІДЛЬ

склад насіння

Львів, ул. Рутовського ч. 3.

Подрібні цінники висилаю на жадання.

вищої радянської влади нема на території радянської України тільки в Москві, не можна говорити про радянську Україну як державу: се фікція, створена Москвою в цілях обману).

Наша козацька історія вспіла довести тільки до півсуверенних державних творив, котрі все були в залежности або від Польщі або від Московщини або від мусулманських держав, передовсім через свою анархічність і виборність гетьманів, — поки вкінці православна козачина не втопилася в православній Московщині — головно на підставі спільности віри й обряду.

Наша старокняжа держава повстала в цілости ще за часів коли наші предки не були християнами. Повстала головно завдяки енергійній діяльности кількох розумних володарів чужої нам по крови династії. Одначе трівкість тої держави була дуже проблематична з огсих причин: 1) Була се в тих часах найбільша держава Европи без доброї комунікації. 2) В склад тої держави входили доволі ріжношерстні племена з ріжним аліяжем крови. 3) Степень культури тих племен був ріжний. 4) Не тільки кожде з тих племен але й кожда околиця на території кождого племени, ба, трохи не кожда закутина шанувала або боялася інакшого рода божків, домовиків, потопельників, русалок, мавок і т. д. 5) До того всего навіть правляча верства і навіть найблище оточення самого князя були під оглядом віри дуже ріжношерстні, ще більше ніж сам народ, бо в склад їх входили не тільки люди, котрі під оглядом віри (що в тих часах цілковито покривалася з культурою) представляли нескінчений хаос словянського поганства, але ще варяжські дружинники й адміністратори з їх ріжнородними божками і також християни, котрих вже й у тих часах не бракувало на землях України. Річ ясна, що велика держава з такими ріжноманітностями а без жадного духового лучника, котрий бувби в силі наскрізь проймати й уніфікувати її населення, мусілаб розлетітися при першім сильнішім напорі зо вні або навіть при ослабленні двох виключно фізичних чинників, які її стягнули в купу: династії та її дружини.

При тім не вільно забувати, що тодішні династії в Европі ніде не мали ще тої лучникової сили що пізніше, бо тоді скрізь кождий член династії мав право на частину держави так як тепер кожда дитина має право на частину маєтку по батьку. Отже тодішні династії в даних обставинах могли рівно добре представляти силу розбиваючу держави як зединюючу їх. А тодішна дружина в нічім не була подібна до теперішнього війська, ні до староримських легіонів.

Словом, вже з сего короткого нарису бачиш, що в домі батька Твого, котрий Ти маєш унаслідити колись, не легко було щось трівке збудувати — і так було все, відколи сягає память літописців наших.

Наша земля-мати вправді видала на світ дитину звану державою, але та дитина не мала духового учителя, котрий мігби взятися до виховання тої дитини. І наша тодішна влада знайшла для неї того учителя — в Римі, котрий хрестив і виховував всі тодішні держави Европи. Суть справи в тім, що хоч наша земля не приняла християнської віри безпосередно з Риму, тільки зі сходу, все одно чи з Византії чи з Охриди, то весь той схід був ще в тім часі зединений з Петровою Скелею в Римі. Отже Рим, християнський, католицький Рим був духовим учителем нашої першої держави, котра поклала основи під кристалізацію нашої нації. Наш найбистріший історик Стефан Томашівський пише про се так:

...„Українське плем'я поставлене в самому осередку европейського континенту увійшло з самого початку в орбіту культурних впливів Византії. Одначе тут треба мати на увазі, що церковний розлім між Римом і Византією прийшов аж теть пізніше і на Руси відчувся що тільки під сам кінець XI віку, а довершився ще пізніше бо аж у XIII віці.“

А в XIII віці наша старокняжа держава над Дніпром вже кінчила своє життя. Над Дністром вона проіснувала ще сто літ довше і власне в тім часі її найбільший монарх Данило ще й формально закріпив єдність з Римом і коронувався на короля короною присланою з Риму. А останний князь і оден з найбільших патріотів Галицько-Волинської Держави, котра тоді репрезентувала вже всю українську державність (бо над Дніпром не було ніякої), Юрій II, по мамі Рурикович, по батьку Тройденович, також формально вернув особисто до єдности з Апостольською Столицею і мов останне світло цілого ряду могутних лучив-смолоскипів вказав будучим поколінням нашої землі напрям, куди маємо йти. Вказав — і погиб у страшних муках отроєний на нашій землі, перший наш мученик в короні, мученик за єдність нашого народу з Апостольською Столицею. Тяжкий злочин, поповнений на особі того нашого князя і патріота, започаткував страшну трагедію нашої державности, трагедію, котра треває по сей день.

Коли кинути оком на всю історію нашої княжої державности, то значить нашої державности в повнім того слова значінні, то бачимо, що се була властиво держава католицька, бо вона приняла віру християнську в часі, коли між Заходом і Сходом ще не було релігійного роздору, що та наша державність офіціяльно ніде і ніколи не заявила, що зриває єдність з Апостольською Столицею (котру фактично підривали на нашій землі Византійці й тому ту єдність треба було скріпляти, особливо коли взяти під увагу, що руїну все лекше робити ніж будову, а висланникам Византії було до нас географічно блище й комунікаційно вигідніше доїздити ніж висланникам Риму). Отже всі переговори, ведені з Римом нашою владою за нашої княжої державности в справі унії були властиво переговорами в справі скріплення звязку, якого ми ніколи не зірвали за нашої першої й одинокої державности в повнім того слова значінні. Відомі картини, на котрих представлено як Роман, батько короля Данила в брутальний спосіб мечем проганяє з кімнати послів-легатів Апостольської Столиці, се трубий і пізний фальсифікат, що повстав під впливом свідомої брехливої пропаганди Москви. Тимчасом наш князь Роман Великий був особисто прихильний не тільки унії з Апостольською Столицею, але навіть римокатолицизмови, про що наглядно свідчить його фондація зроблена на річ одного з римокатол. монаших Чинів аж в далекім Ерфурті. Та яких перекручувань і брехонь не пускала Москва, щоби збити нас з пантелику і в що не вірили наші?! Розуміється, прихильність Романа Великого до заходу не перешкоджувала йому тяжко загрожувати Польщу під оглядом політичним і мілітарним — подібно як релігійно-церковний розрив зі Сходом і навіть польське походження по батьку нашого князя Юрія II зовсім не перешкоджувало йому обстоювати інтереси своєї прибраної Галицько-Волинської Батьківщини навіть проти Польщі, де він уродився, виріс і виховався і відки прийшов до нас — по передвчасну смерть свою...

Словом, дух західний, дух римський виховував і кріпив державність нашу весь час її не легкого життя, хоч Византія немов густими сітями старалася відгородити нас від того духа. То католицьким, західним духом переняті були ті галицькі полки, що буквально аж до останного чоловіка держали оборону Київа як залога його під командою галицького воєводи Дмитра, коли внук Джінґісхана Бату обляг Київ в такій тяжкій силі, що від реву верблюдів і скрипоту теліг татарських не чути було голосу в місті, як свідчить київський літописець. Коли Татари проломили таранами мури Київа, галицька залога його не піддала столиці України, але боронила навіть руїн її, боронила до останного відділу свого, котрий погиб у Церкві Десятинній, під заваленими хорами, що завалилися ізза надто великого натовпу Киян, які ховалися там з добром своїм... А командант галицької залоги в Київі воєвода Дмитро поранений в бою на цілім тілі попав у руки Татар і так їх здивував хоробрістю своєю, що вони виїмково не убили його. Так! В подібний спосіб боронили в Европі навіть очевидно страчених позицій тільки католицьким духом переняті народи і війська. Православна Москва без бою піддалася Татарам — і вони вирізали її до ноги. А наша також православна Січ, котра знаменито вміла винищувати безборонних своїх братів уніятів, також без бою вступилася, коли надійшов московський ґенерал Текелій, котрий зруйнував Січ. Сего соромного факту, що „православне воїнство“ січове без одного вистрілу віддало Москалям на поталу останну кріпость свою, не змінить навіть найкраща поема Шевченка про те, як то жалісно плачучи (!) покидали Запорожці Великий Луг і Матір Січ та як вони „взяли з собою Матір Божу і більш нічого не взяли“... Що за іронія історії! З православною іконою Матери Божої втікати від православного Москаля під мусулманського Турка тим, що весь час кріваво поборювали унію в імя православія...

Коли вдуматися в такі факти, мимохіть приходиться подивляти великий ум і проникливість покійного Томашівського, котрий писав:

„Одиноку трівку форму національної Церкви дала нам тільки берестейська унія. Яки не козаччина що пішла на службу протиукраїнській течії, кермованій з Москви, то до половини XVII віку Україна без виїмку малаб одну національну, з Римом обєднану, Церкву а в ній ще й Білорусів. Справа національно-культурної окремішности Українців вже тоді булаб дефінітивно вирішена а сьогодні вони булиб між першими народностями в Европі. На жаль до цього не дійшло, наперед з нашої власної вини, а потому з вини Польщі, котра ніколи не була приятелькою унії.“ А далі каже так: „Тільки дякуючи насильному „наверненню“ уніятської Холмщини на православіє вдалося Полякам щасливо пересунути свою племінну територію до Бута (на Білій Руси ще дальше). Те саме буде очевидно незабаром і з Лемківщиною, якщо восточна дурійка потягнеться там дальше.“

Безперечно булоб несправедливо вимагати від нашої молоді повного зрозуміння всеї ваги католицизму для української національної й державної справи; бо відкиж молодь мала про се навчитися, коли в нас ніколи не було й тепер нема ні одної сяк-так науково обробленої історії католицької Церкви в українській мові, ні історії України обробленої з католицької точки погляду (зачав се недавно чудово обробляти проф. Томашівський, але смерть перервала йому роботу в самих початках). А треба знати, що й історія католицького впливу на наших землях й історія України взагалі се річи надзвичайно трудні... Вони трудні навіть для тих, що ціле життя стараються збагнути їх. Автор сих стрічок мав нераз на сі теми довгі розмови з пок. Томашівським. І той великий знавець тих справ нераз довго думав заки відповів на яке питання. Отже не можна від молоденьких людей, майже від дітей вимагати, щоб вони самі збагнули такі справи. Але сего можна вимагати від кождого, щоб не брався рішати про справи, яких не знає і не може знати...

Історії нашої, як зрештою й інших народів, не можна зрозуміти без зясування собі відповідей на три питання: 1) Як розвивалася наша етнічна маса на землі, котру тепер посідає (проблема території). 2) Що в тій етнічній масі витворювало культурну, духову єдність як підставу одного народу? (проблема нації). 3) Як на нашій території повставала своя політична сила? (проблема влади). Нема держави без людей, без землі і без влади. Ясніше: Навіть без одного з тих трох чинників держава неможлива. Але держава можлива без нації й навіть без одностайности народної маси. Бо держава се мати нації а не навпаки. Нація, створена державою, може створити **ч у ж у** державу, як от на наших очах японська нація створена японською державою творить манджурську державу. Не відповідає дійсности нпр. твердження, немовби „добре зорґанізована чеська нація збудувала собі тепер державу“, бо чеська держава була давно ще заки була чеська нація й вона витворила чеську націю, а потому коли впала чеська держава, занепала й чеська нація й остала етнічна чеська маса, котра помалу, потому щораз скорше підносилася і піднеслася до тої міри, що могла скористати зі щасливої для неї констеляції, коли інші, зовсім чужі держави рішили відбудувати чеську чи чехословацько-українську державу. Таксамо й український нарід ніколи не створив ніякої держави, **т і л ь к и д е р ж а в а** (в меншій мірі київська, в більшій мірі галицько-волинська) **с т в о р и л а у к р а ї н с ь к и й н а р і д.**

У ворожім для нас трикутнику між Польщею, Москвою і степом, бігом всіх наших рік (з виїмком двох) засуджені на прямування до Чорного Моря, котре весь час нашої історії було для нас мертве, бо ми не мали виходу з нього на світ через Византію, положені на самій границі тяжкої фізичної боротьби між диким степом (до котрого часто належала так неслушно **п о с т і й н о** ґльорифікована у всім наша Січ) і культурною осілою полосою та на границі ще тяжчої духової боротьби між Римом і його збунтованою дочкою Византією, котра воліла страшне панування Турків ніж порозуміння з культурним і близьким їй Римом, — маємо історію таку помотану, таку повну хаосу, крови, пожарів та всякої іншої грози, що не легко в ній відшукати вкриту руїнами й нарочно засипувану ворогами (а й нашими часто з браку думки або під гіпнозою чужих думок) головну бючку того, що кристалізувало нас в окрему спільноту і давало можність стати нацією. Річ ясна, що тим головним і для нас життедайним жерелом не була наша київська княжа держава, бо вона була спільна для нас, для Москалів і для Білоросів подібно як держава Карла В. була спільна для Німців, для Французів і для Італійців. Не була тим життедайним для нас жерелом Византія, котра стягала проти нас найгрізніші орди, убивала й троїла наших найздібніших князів, а під духовим оглядом мов затроєним павутинням обмотала нас дивним нахилом до боротьби за зверхну формалістику, пр. за обряд, за азбуку, за поодинокі букви в азбуці й навіть за апостроф, за календар поганського римського цісаря і т. п. „предмети“ боротьби. Навіть такі консервативні народи як Турки і Китайці приняли вже пр. новий календар, а ми ні, хоч той опір коштує нас рік річно тілько втрати в людях, що велика програна битва. Не було й не є для нас тим життедайним жерелом православіє, бо обстоювання його довело нас до одноцільної з московською церкви, за що „український нарід заплатив утратою політичної й національної самостійности“, як слушно каже Томашівський, найбільше зі всіх наших істориків і працьовників опльований і поганьблений, очевидно тому, бо найбільше ума й розуму вніс в нашу ментальність.

Отже щож було тим головним для нас життедайним жерелом в цілій нашій історії? Власне те, чого боїться велика більшість нашого народу, від віків загіпнотизована Москвою мов птиця гадиною, власне те, що так безшабашно лає велика більшість наших перовладних людей, між ними й ті, що належать до гр. католиків, як пр. наш письменник Андрій Чайковський, власне те, що кождої хвилі готові зрадити многі між нами в імя мнимої „релігійної самостійности“ або автокефалії й у діявольській гордости своїй тільки ждуть відповідної хвилі, щоб виконати зраду, котра може до решти підірвати навіть саму життездатність нашої нації...

І Ви, молоді приятелі, своїми резолюціями, ухваленими в імя українського націоналізму, знайшлися очевидно несвідомо між найстрашнішими ворогами розвитку й навіть істнування своєї нації... Ви доказали се вже першою зі своїх резолюцій, в котрій кажете, що визнаєте потребу співпраці з українським духовенством ріжних християнських культів... І Ви Галичани?!

В той спосіб Ви покищо теоретично зрівнали Петрову Скелю з кождою божевільною сектою, з кождою дикою ересю і з кождою продажною схизмою, котра товчеться або буде товчися по зболілім мозку і тілі нашого великого народу, параліжуючи його до решти. І коли за одноцільну з московською православну Церкву заплатив наш нарід утратою політичної й національної самостійности, то за Ваше становище (якби той нарід його приняв і пішов за Вами) заплативби ще й утратою людського достоїнства й останків розуму, якого в нім іще не заглушила його — пожалься Боже — „інтеліґенція“. Бо хто на рівні поставив святу Скалу Петрову і темну яму скопців (як певно знаєте, скопці мають також оден з „християнських культів“ і навіть св. Письмо визнають), — тому в послідовности все одно куди йти і нарід свій вести: до Петрової Скелі, чи до ями скопців. Тим більше однаково, що до обидвох ідуть люди з молитвою на устах. Тільки від одної з них вертають скріплені на дусі і з ясністю в обличчі своїм, а від другої вертають зі скаліченим орґанізмом своїм і з жовтим обреском на обличчі, який вже до самої смерти не опускає їх. Іде такий нещасний вірний ведений скопцями до закритої ями їх і доходить до місця, де під ним западається закрита долівка їх. І нещасний вірний того „християнського культу“ западається аж по пахи, попід котрі хапають його дошки, що відповідно зсуваються, оставляючи йому свобідні руки і голову. А під долівкою укриті „оператори“ скопців позбавляють його мужеської сили — на завше. І кажуть, що роблять се в імя „основного“ зрозуміння св. Письма, котрого не розуміють всі інші християни, тільки вони одні розуміють. І ніхто їх не переконає, що так не є: бо секти якраз тим відзначаються, що скорше до ноги вигинуть, ніж признають, що не мають рації.

Секта скопців це символ символів всіх сект, які взагалі істнують, тому треба її було представити Вам. Вона тому властива представниця всіх сект, бо всі вони розбивають силу і єдність народів, серед котрих загніздяться. Не треба себе дурити тим, що є й великі народи, хоч мають секти в своїм нутрі: бо власне ті секти будуть головною причиною їх розкладу і смерти — як бакцилі.

А чому Ти дійшов до таких поглядів, що для Тебе рівні всі християнські культи, скажу Тобі в окремій статті дискутуючи з дальшими Твоїми резолюціями*). — А. Ч.

*) Покищо раджу Тобі подивитися до орґанику сектарів „Стяг“, ч. 7 (10) рік II, з 1. IV. 1933, — яка там радість панує з приводу Твоїх резолюцій!... Вони думають, що Ти вже ватіяв пожар в домі батька твого і що вони могтимуть грабити і ясир брати.....

Краєвий Студентський Конґрес

2) В повітових секціях гуртується 61% студентства. Решта ходить самопас. Про орґанізації студентства на Волині годі щось сказати. На підставі нового закону про товариства можна закладати всюди самостійні т-ва. Треба тільки заплатити в „Моніторі“ 40 зол. і... мати дозвіл староства. — **В д и с к у с і ї** над орґанізаційним звітом простували деякі неточности референта. Справа заснування львів. студ. секції тягнеться вже кілька літ. При кождій львів. читальні „Просвіти“ є студентський самоосвітний гурток, що веде працю серед молоді. Секція Студенток має не 102 але 118 членів. В Кракові є около 370 студентів а не 600. „Студ. Громада“ має там 180 дійсних членів решта незорґанізована. Данціґ не належить до СУСОП-у. Т-во Наук. Викладів ім. П. Могили уладило около 300 рефератів. Богато студентів не належить до повітових студ. товариств тільки до професійних в університетських осередках. Богато наших студентів не має змоги студіювати у Львові чи в інших містах. Тому вони записалися до УТГІ (Українського Технічно-Господарського Інституту позаочного навчання при Українській Господарській Академії в Подєбрадах). (В розгарі дискусії голова найбільшої студентської орґанізації у Львові сказав: „Звертаю увагу предсідникови конґресу, щоб не горячкувався“. За це предсідник зовсім виключив його з конґресу. Коли промовець відкликався до конґресу, велика більшість прихилилася до зарядження предсідника не даючи сему студентови навіть зложити заяви. Виходячи заявив: „Ви боїтеся моїх слів“! Він був в острій опозиції до більшости). — Відтак здавав звіт **е к о н о м і ч н и й** референт. Студентська Репрезентація обертала дуже малими сумами. Розходи виносили 648 зол. Видатки були на поїздки і на листування з близько сотнею студ. орґанізацій. Справа Комітету допомоги високим школам в ЧСР (головно Укр. Господ. Академії в Подєбрадах) представляється невідрадно. Тільки 25 осіб зложило по 10 долярів, а того замало. УГА треба перенести з Подєбрадів на Закарпаття, на українську територію. Т-во Прихильників Освіти давало допомоги тільки поодиноким студентам і то дуже обмежено. Влада не дозволила на осінну збірку на ТПО і — навіть хотіла його розвязати. Матеріяльні фонди для ТПО мали дати філії в краю. Приходи ТПО виносять ц. р. дотепер: Вкладки 2200 зол., принагідні збірки 583 зол., датки 3037 зол., субвенції 2885 зол., разом 9.225 зол. Студентство бере активну участь в підготовці українського відділу на світовій виставі в Шікаґу. До Центрального Комітету шікаґівської вистави в краю входить Студентський Комітет. Він навязав звязки з провінцією, збирає вишивки, народні строї і т. д., досі поверх 250 експонатів. Цею справою займаються найбільше наші студентки, згуртовані в Кружку ім. Л. Українки при Т-ві ім. П. Могили. Вони уладили в Акад. Домі виставу українських вишивок, котру вишлють до Шікаґа. — Кредитова кооп. „Студентська Щадниця“ має 56 членів. На дрібну ощадність зложено 608 зол. позичено 1371 зол. Чистий зиск за 1932 р. виносив 26 зол. — **С п о р т о в и й** референт обговорив наперед справу Студентської Олімпіяди, що відбудеться літом ц. р. в Торіні в Італії. Українське студентство не зможе взяти в ній участи, бо треба вислати 5 осіб (по 70 дол. на особу), на що рішучо нема грошей. Зрештою Укр. Студ. Спорт. Клюб (УССК) звертає увагу не на рекорди але на поширення спорту між студентство і народні маси. Крім Львова наше студентство не має окремих спорт. орґанізацій ні в Познані, ні у Варшаві, Кракові, Вильні, ні навіть в Данціґу, де є дуже добрі умовини. Вправді в Познані і Кракові є кілька „фізичних вихованків“ (Веселість), що студіюють Фіз. Виховання і ті вправляють спорти примусово. В руках студентів орґанізація сільського спорту. Клич „спорт в маси“ для нас найважніший. Коли його здійснимо, тоді зможемо висилати наших „асів“ закордон. Спорт має також велику духову вартість, бо вщіплює ті прикмети, котрих нам так дуже бракує як: здисциплінованість, солідарність і т. д. та викорінює ріжні злі налоги. — В дискусії над екон. і спорт. звітами бесідники підносили ріжні недостачі. І так в „Студ. Шляху“ замало статтей на економічні теми. Є такий погляд, що хто займається економічними справами той... соціяліст! Наше студентство бере участь в культ. освітних товариствах а не в економічних. Нема студентів в центральних економічних установах так як є в „Рідній Школі“ і в „Просвіті“. Студентства не було на загальних зборах РСУК. Від кількох літ не скликається загальних зборів кооп. „Студентська Самопоміч“. Ніхто нею не інтересується. Бесідники висловлювали побажання, щоби наше студентство занялося більше економічними справами. (Дуже слушні побажання — Ред. „Нової Зорі“). (Далі буде).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

В справі брошури Всеч. о. Северина Матковського пароха Боссир під заголовком „Три Синодальні Архієреї“. В мин. році появилася брошура п. з. „Три Синодальні Архієреї“, написана Всеч. о. Северином Матковським парохом Боссир станисл. Дієцезії. Сею брошурою виданою без апробати церковної власти маю намір при нагоді занятися обширніше, не для того, що вона варт того сама собою, але тому, що вона вкладник нашого загального духового зачадження. На сім місци хочу тільки звернути увагу на примітку автора у споді тої брошури на стор. 96, де сказано: „*Чи можливе булоби то, що сталося на склоні Австрії, щоби якийсь там ґенерал Мадяр чи Німець, хочби й намісник посмів приказувати епископови видавати розпорядки на зміну календаря і викликати бурю й заколот в народі і Церкві*“. Ся нотатка відноситься до мене, бо всі прецінь знають, що ніякий инший Епископ не видав розпорядків в справі впровадження календаря нового стилю крім мене. Одначе ціла та нотатка минається з правдою. Бо календар н. стилю я сам зарядив без нічийого диктату. Заки я видав ті розпорядки, я представив ту справу на засіданні Капітулі, котра на се згодилася. Коли я вже видав розпорядки і пастирський лист вже був надрукований, явився у мене б. намісник Колярд з пропозицією, чи не міґби я взяти ініціятиву в справі реформи календаря. Я на се відповів, що його пропозиція зайва, бо я вже видав дотичні розпорядки і на тім справа закінчилася. Впровадив я отже ту зміну календаря не під диктатом якогось ґенерала чи намісника, але з пересвідчення, що сего вимагає загальне добро Церкви і віри, а розуміється само собою й народу. Для мене міродайні три диктати: Христа Спасителя, католицької Церкви і моєї совісти, а не якихсь ґенералів чи намісників. — Всякі закиди в справі моїх особистих провин прийму в покорі, але рішучо протестую проти всяких закидів в справі пониження через мене епископського достоїнства перед непокликаними чинниками. — Закид, зроблений мені через висше сказаного священика і ще до того мені підчиненого, для мене понижаючий і кривдячий, а з його боку свідчить про уємне його становище як священика в катол. Церкві взагалі й у відношенню до свого Епископа в особенности. Він у своїй брошурі хоче себе представити як автора обективного що правдою руководиться, він робить враження всезнавця, бо він майже зі всіми дотичними особами приставав, з ними говорив, всюди майже був, він запевнює, що подає тільки те за певне, що знає як певне, а що сумнівне, те зазначує як сумнівне. А тимчасом прилюдно і позитивно закидує свому Епископови, ще живучому, в неправдивім світлі вчинок і кривдить його. Він чейже міг зволити прийти до Епископа і розвідатися про дійсний стан справи, або принайменше запитати когось компетентного і віродостойного. Впрочім я в своїм часі у своїм пастирськім листі те все розяснив і спростував. Але автор тої брошури так зачаджений сопухом нашого смітника, що він радше вірить ліберальній пресі і всяким необоснованим поголоскам, ніж свому Епископови. Навіть хочби припустити, що той священик може не читав мого пастирського листу в тій справі, бо був тоді під рос. окупацією, але як вище сказано, він обовязаний був розвідатися про всю справу, заки зробив прилюдно тяжкий закид свому Епископови, бож се прецінь справа не малої ваги і то тим більше, що він у своїй брошурі запевнює про свою волю правдомовности і безсторонности. — Автор брошури, щоби ще більше підкріпити свій закид Епископови і його понизити, додає, що впроваджена Епископом зміна календаря викликала бурю і заколот в народі і Церкві. Так, се правда, одначе заколот і бурю не в народі і Церкві, але між зачадженими і короткозорими верховодами-патріотами і між церковними людьми, т. є серед загалу священиків. А причиною тої бурі і заколоту не була справа зміни календаря сама в собі, але принципіяльний упір загалу церковних людей і наших славнозвісних патріотів. В нашім упорі і короткозорости неґуємо навіть право природи, котре показує инший час від того, котрого тримається старий наш календар. Вже Володимир Соловйов глузував з Москалів, що вони не дивлячися на біг звізд, таки тримаються старого календаря. Так і ми. Ми готові навіть з неба зрезиґнувати, бо там нема нашого календаря. — Станиславів, дня 7 лютого 1933 р. — † Григорій, Епп. (З „Вістника Станиславівської Епархії“, ч. I—III, 1933).

З КІНА

Католицький фільм у Львові

В кіні „Світ“ при вул. Городецькій ч. 2. іде справді католицький фільм „Св. Антін Падуанський“. Саля майже порожна, бо нема ані одного Жида. Зовсім справедливо зі становища Жидів як визнавців іншої релиґії. І засоромляюча наука для католиків, які йдуть на всякого рода безрелиґійні згл. неморальні фільми. Фільм „Св. Антоній Падуанський“ випозичає „Пшедсембйорство фільмуф католіцкіх „Кредо“, Краків, вул. Семірадзкого 11.

Фільм „Св. Антоній П.“ режисерував Італієць Джуліо Антаморо; сценарій роблено після книжки о. В. Фраккінетті, Чина ОО. Францисканів. Се перший фільм роблений справді віруючими людьми і мабуть не для інтересу. Щодо ідеї й моралі того фільму не можна їм нічого закинути. Цікаве й те, що й технічне виконання фільму досить гарне й уже добре відбігло від звичайних страшилищ, званих „католицькими“ фільмами. Прегарні краєвиди, образи цікаві грою світлотіни й досить добра гра артистів складаються на фільм вповні „стравний“ навіть і для кіномана. Життя св. Антонія Падуанського, славного чудотворця, повне чудес і пригод, дає прегарну тему якраз для кіна, ділянки, в якій чудо і незвичайність дадуться дуже реально представити. І дивне воно, що католики досі того не добачили, хоч видять це Жиди. Атже т. зв. „католицькі“ фільми як „В тіни хреста“, „Цар царів“, „Бен Гур“, „Десять заповідей“ і і. переважно режисерії С. Мілля, всі вони продукції... жидівської і треба признати, що той „католицизм“ Жидам добре оплачується.

Хоч названий фільм витворено дуже слабими орудниками кінотехніки (мабуть через недостачу грошей), проте божа ласка дивно доповнює ті недостачі й видець виходить з кіна в справді побожнім настрою. Бо католицький фільм се наче духовні вправи, але переведені радо й легко наче забавою. Чи не подуматиб католикам над відкриттям у Львові кіна, яке висвітлювалоб католицькі фільми (ну і ті зовсім не злі жидівсько-„католицькі“). Навіть якби годі було настарчити таких програм, то й тоді часові прогалини моглиб заповнити добрі фільми, яких на світі досить, тільки що ними мало хто цікавиться.

О. Мох.

Хліборобство се мистецтво і сим характером індивідуального артизму ріжниться воно засадничо від сучасної машинної, трафаретної фабричної промисловости. (Сорель).

Двісті постійних помилок

в мові галицьких Українців.

2) Сейчас має два значіння: 1) тепер, 2) нині. Це російське слово. Має бути: зараз, негайно. Наддніпрянці уживають зараз в значінні тепер; се помилково. „Тепер“ це поняття ширше, „нині“, „сьогодня“ — вузше. — Зглядно, польонізм, уживають тільки в Галичині. На В. Україні воно невідоме. Галичани кажуть: Я йду до театру зглядно до ресторану. Має бути: Я йду до театру себто, (чи пак) до ресторану. — Не безглядно але без огляду. Замісць зглядно кажемо також: розмірно. Не теорія зглядности але умовности, не безглядний але безоглядний. — Услівя заступають словами: умова*), умовини. Останне слово штучне, галицьке. Наддніпрянці кажуть: Підписали умову на таких умовах, себто: підписали договір на таких умовах (умовинах). — Сталий уживається при матеріяльних іменах, напр. стале місце; постійний при абстрактних як напр. постійна пенсія. (Голос: То тільки в „Ділі“ пенсія — се абстрактна річ! — Веселість.)

Одні прикметники кінчаться на — ий, інші на — ій, напр. чорний, брудний, синій, західній. У нас неправильно пишуть: чорнього, брудного, замісць чорного, брудного. Тільки прикметники на — ій мають в родівнику — нього, як синього і т. д. — Стрічка означає стяжку а не рядок. — Скеля стерчить а не стремить. — Під розвагу означає: на забаву, втіху, розривку а не: на увагу, до надуми. — „Злишний“ це рос. лішній. Має бути зайвий. — Не кажеться: „так гарного вечера“, але: „такого гарного вечора“. Тільки: так дуже. — „Другий“ це рос. Має бути „інший“. — Не „прочий“, — бо це рос., але: решта, інший. — Замісць „случайно“ має бути: випадково. — Не „вечером“, але — вечором (?) — Не „знова“ (рос.), але: знов, знову. — „Образування“ (рос.) треба заступати словом „освіта“ (значіння тих понять ріжне. — Ред.). Не „місто“ але „замісць“. Кажеться не містоголова (чому не „селоголова“?) але: заступник голови. — Не „іменно“ але „саме“: (як де! — Ред. „Н. Зорі“.). — Не „обоятно“ але — байдуже. — Жена, женщина, це рос. Має бути: жінка, дружина. В збірнім значінні — жіноцтво. — Правительство це рос. Має бути „уряд“. Д-р Назарук уважає, що „уряд“ означає і громадськ. уряд і почтовий і всякий уряд. (Очевидно, поняття „правительство“ й „уряд“ дуже ріжняться. — Ред.). Другий степень прикметників творять у нас на рос. спосіб додаючи слово „більше“; нпр.: „більше живий“ замість „живіший“. (Декуди треба так зробити. — Ред. „Н. З.“). — Не „лучається“ але „трапляється“. — Власть це архаїзм, тепер: влада. (Се ріжні поняття, отже обидвох треба! — Ред.). Замість „повновласть“ — уповноважнення. — Не „хотяй“ але: хоч, хоча. — Грудь у нас не означає як в рос. або поль. (перс) грудей ,але тільки одну грудь, нпр. жіночу. — Переписка це переписування хіба на машині; повинно бути: листування. (Можна займатися листуванням книжки. — Ред.). — Не „уровень“ але „рівень“. — Не „т. є“ але „себто“. (Се поняття ріжні, бо „т. є“ означає тотожність, „себто“ може означати також релятивність, умовність. — Ред. „Н. З.“). — „Тому 3 роки назад, взад“ це трохи неприлично. Має бути: „тому 3 роки“. — Не „лучший“, (рос.), але: ліпший. — Не „ціха“ (поль.), але ознака, прикмета, властивість. — Замісць „сконстатував“ — ствердив. — Будьто (поль.), має бути: наче, буцімто, або-або. (Далі буде).

*) Цілком зле, бо умова значить: договір. Уваги п. прелеґента, в більшости слушні, постараємося доповнити замітками з нашої редакційної практики. — Ред. „Н. Зорі“.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СПРАВІ НАДУЖИТЬ ПІДЧАС ШКІЛЬНОГО ПЛЄБІСЦИТУ вніс посол Великанович обширну інтерпеляцію. Під сю інтерпеляцію не хотіли дати своїх підписів наші радикальні посли. Свою відмову мотивували тим, що УНДО, мовляв, веде проти радикалів пресову кампанію. Натомість згадану інтерпеляцію підписали німецькі і жидівські посли і члени ППС. До важности інтерпеляції треба 30 підписів. Колиб інтерпеляції не підписали були польські соціялісти, то наслідком відмови радикалів інтерпеляції не можна булоби внести. („Діло“ ч. 72). — Цікаво як наші націоналісти з „Діла“ і „Нового Часу“ аґрументуватимуть виборчу спілку з радикалами при найблизших виборах.

СЕНАТ УХВАЛИВ законопроєкт про надзвичайну маєткову данину.

ЕНДЕЦЬКИЙ „ВЄЧУР ВАРШАВСКІ“ довідується, що по замкненні соймової сесії і реконструкції правительства має наступити в Польщі острий курс. Говорять, що мають бути заостені репресії супроти партії ендеків, особливо проти „Обвеполю“. Репресії мають також обняти опозиційну пресу взагалі.

ЕНДЕЦЬКІ ПОСЛИ зажадали від польського правительства, щоби воно не давало дозволу на вїзд до Польщі переслідуваних у Німеччині Жидів.

ПОСЛИ ЗАКАРП. РУСИ створили вільне обеднання: Парляментарні Представники Коаліційних Партій. Мета обеднання: солідарні виступи й оборона інтересів Закарпаття. Проти ревізіоністичних зазіхань Мадярщини згадане обеднання ухвалило отсю резолюцію: Населення Підкарпатської Руси ніколи не допустить, щоби його край прилучено до якоїсь іншої держави. Свою свободу рішено боронити навіть життям.

ДЕРЖАВНА РАДА НІМЕЧЧИНИ одноголосно приняла законопроєкт про надзвичайні повновласти для правительства Гітлера, ухвалений райхстаґом.

НА КАНЦЛЄРА ГІТЛЄРА комуністи плянували заговір. Заговір викрила монахійська поліція.

МІНІСТР ҐЕРІНҐ, гітлерівець, представникови штокгольмського дневника „Свенски Даґблядед“ сказав: В співпрацю катол. Центра не вірю. На пропаґанду марксізму в Німеччині не дозволимо. В майбутній професійній орґанізації робітників будемо наслідувати фашистівські синдикати. Переслідування Жидів не буде, коли вони будуть льояльні. Одначе з відповідальних становищ Жидів поусуваємо.

ЖИДІВСЬКА ПРЕСА дальше розписується про переслідування Жидів в Німеччині. Наводить численні факти побиття Жидів гітлерівськими боївкарями і пише про звільнювання жидівських урядників зі служби і т. п. В Америці, Анґлії, Франції й Польщі Жиди орґанізують протести і господарський бойкот Німеччини. Одначе рівночасно жидівські орґанізації в Німеччині протестують проти „фальшивих вістей“ про переслідування Жидів в тій державі. Жид. преса тут пише, що ті орґанізації роблять це під примусом.

ЕКО ДЕ ПАРІ пише: 15 літ тому ми були побідники. Чим тоді була Італія? Бідною країною без міжнароднього значіння. А тепер? Рим зробився центром великого національного престіжу і живої міжнародної діяльности. Відчув се Мек Доналд і поїхав до Риму. Він рахується з Римом, а з Парижем не рахується. Ми вже йдемо в хвості світової політики. Коли дальше так піде, то з великої нації, котра побідила в 1919 р., остане бідна, зізольована держава, на котрій тяжітиме тільки ненависть...

ПАРИЖСЬКИЙ ОРҐАН „Авенір“ пише: Мек Доналд з охотою зробивби так, щоби вся французька армія складалася з 4 жовнірів й одного капраля. Та спробуйте ви спонукати його, щоб усунув хоч одну 37-міліметрову канону з останньої анґлійської шалюпи, а побожний Мек Доналд відповість вам, що библія вправді проповідує розброєння, але ніде не згадує про 37 мм. канони! Треба признати, що є на світі ґеніяльні видумки, нпр. спонукувати Францію, щоб розброїлася якраз тому, що Німеччина хоче зброїтися...

ПРЕМІЄР АНҐЛІЇ МЕКДОНАЛД разом з мін. загран. справ Саймоном відвідали Св. Отця.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАІНСЦЕНІЗУВАЛИ ПРОЦЕС проти увязнених в Москві Анґлійців. Обвинувачуватиме ославлений начальний прокуратор Криленко.

ПРЕЗИДЕНТ АМЕРИКИ Русвелт предложив парляментови плян боротьби з безробіттям. В першу чергу Русвелт хоче дати працю 200.000 безробітним при залісенні і досвідних роботах в рільництві.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКА ВІЙНА за Джегол знов відновилася. Китайці по впертім бою втратили дві місцевості.

Внески українських послів в соймі

На однім з останніх пленарних засідань польський сойм розглядав отсі внески послів українського клюбу: 1) В справі зміни дорогового закону в тім напрямі, щоби громадські шарварки обовязували й тих власників нерухомостей і підприємств, що не мешкають у громаді. Промовець пос. Гр. Тершаковець. Внесок принято. 2) Внесок в справі обниження цін соли і сірників на 50 проц. і в справі кооперативного і господарського згону рогатої худоби і безрог по селах. Промовець пос. З. Пеленський. Внески відкинено. 3) В справі розбудови копалень соли на Підкарпатті в інтересі місцевого населення. Промовляв пос. д-р Л. Макарушка. 4) Внесок у справі управильнення емеритур б австрійських урядовців і військових української і жидівської народности непринятих до служби. Промовляв пос. д-р Ст. Біляк. Внесок відкинено. Справа буде предметом петиції до Союзу Народів.

Маленький фейлетон

Дрібні лікарські замітки

Нові досліди д-ра А. Шайнерта доказують, що не тільки в сирій ярині є вітаміни; варена ярина зберігає в собі також вітаміни А, Б і Д, а вітаміна Ц зберігається навіть у консервованій ярині. Таким чином наука вернула до того місця, на котрім була перед великим криком про вітаміни.

*

Ліва нирка в людськім орґанізмі з правила знаходиться висше ніж права. Вони ріжняться також формою.

*

Нові досліди виказують, що зажигання рицинового олійку в цілях прочищення викликає внутрішні болі, отже давати той олійок вагітним жінкам таксамо не вказано як давати їм альое: одно і друге може стати небезпечне для плоду. (З німецького).

НОВИНКИ

„Українська Проблєма“, найновіша праця Преосв. Григорія, буде видана також в польській мові, бо сам факт її появи викликав дуже велике враження не гільки в українських кругах, але також в політичних польських сферах. (Аґенція „Всхуд“). — До адміністрації „Нової Зорі“ вже звертаються з запитами, чи є вже переклад тої книжки на польську мову.

Аґенція „Всхуд“ доносить, що Преосв. Епископ Станиславівський, видасть незабаром новий пастирський лист, присвячений головно боротьбі з сектярством.

Ужгородський гр.-католицький епископат розіслав зазив до духовенства, щоби зарядило збірку жертв на пасху для убогих.

Святочні сходини Наук. Т-ва ім. Шевченка відбулися в неділю 26. б. м. в память 72-ліття смерти Шевченка. Голова НТШ д-р В. Левицький пояснив, що святочні сходини присвячені оглядови діяльности Т-ва за мин. рік згідно з давною традицією в Т-ві. Тимсамим Тво хоче наблизитися до ширших кругів громадянства, від котрого воно в останніх часах було дещо відчужилося. Реферат про діяльність Т-ва зладжений д-ром Цегельським відчитав д-р Пастернак. Відтак д-р М. Чубатий виголосив реферат „Предмет історії українського права“; д-р Ю. Полянський „Про Полісся“. Приявних було около 100 осіб.

Вистава паризьких малярів в Національному Музею у Львові (вул. Мохнацького 42) продовжена до 10 квітня. Вступи по 1 зол., для студентів 50 сот., для ґуртових відвідин молоді й робітників по 30 сот.

На будову Нац. Музею у Львові (вул. Мохнацького 42) зложили: О. Кочан 10 долярів, свящ. А. Пристай 1 дол. досі 19 дол.; Д. Мороз 1 зол. разом. 28.50 зол.; Др. І. Полохайло 10 зол. разом 50 зол., „Молочарня“ в Глинянах 25 зол. і Повітовий Союз Кооператив у Золочеві 10 зол. — Вкладками СПНМ вплатили о. Лада М. 35 зол. усього 60 зол. за 1932; Бобрецький Деканат решту 9.75 до 120 зол. Бережанський Деканат 42 зл. на 1933 р., Козлівський Деканат 24 зол. на 1933 р., о. др. Й. Сліпий 5 зол. доплати за 1931 р., м-р М. Терлецький зол. 25 на 1932 р., інж. А. Корнелля зол. 10 на 1932 р., Стрілиський Деканат 6.10 зол. на 1933 р. — На будову зібрано разом досі 326 зол. видано усього 2062 зол. — У п р а в а.

В честь Богдана Лепкого відбулася в Станиславові святочна академія. В академії взяв участь сам Ювилят, який в тім році обходить 60-ліття своїх уродин і 40-ліття письменницької діяльності.

В Станиславові відбулося свято „Просвіти“ виконане силами читалень станиславівської округи.

В Бучачі відбулися заг. збори Українського Кооперативного Банку — в приявности 112 членів. Зі звіту видно, що власні фонди банку збільшилися. Запасний фонд та уділи зросли в м. р. на 3.904 зол. Оборотові фонди банку зросли на 4.618 зол. В останньому році уділено 159 позичок на суму 36.071 зол. Головою Надз. Ради вибрали вдруге о. І. Галібея.

Український Кооперативний Банк
в Станиславові, вул. Сапіжинська ч. 23. 30
Принимає вкладки в золотих і в твердій валюті на умовлені відсотки. Уділ виносить 20 зол. з десятикратною відповідальністю. — Рахунок жировий в Польськім Банку. — Конто Поштової Щадниці ч. 150.568

Ювілейний Концерт Ваґнера та Брамса в Рогатині влаштовує заходом „Учительської Громади“ знаний Рогатинщині композитор і піяніст, Др. Борис Кудрик. Концерт буде в неділю, дня 2. квітня о год. 8. вечером, в салі української ґімназії. Сподіємося, що візьмуть в ньому численну участь всі наші любителі музики. За філію „Учительської Громади“: Юліян Каменецький, голова, Іван Вербяний писар.

Українська кольонія в Ченстохові уладила роковини свята Шевченка силами Наддніпрянців і Галичан.

20 українських кооператив в поз. Томашів, членів РСУК, розвязано ухвалою Окружного Суду в Замостю.

„Курєр Львовскі“ в ч. 85 з 1933 р. в рубриці „Зе справ рускіх“ обговорює становище українського студентства до свята „Українська Молодь Христові“ і пише так: „Сі резолюції (всестудентської анкети з 12 с. м.) становлять незбитий доказ повного зрадикалізування молоді, що до котрої УНДО і духовенство відіграли ролю... квочки, виховуючої качата. Вони підрісши поплили на воду, полишаючи остовпілу квочку на березі“...

Поліційні власти увязнили в Варшаві 21 членів ендецького „Обозу Вєлькей Польскі“ (Обвєполю). Крім того переведено ревізію у кільканацятьох діячів „Обозу“. Ревізії й увязнення, як доносить проурядова преса, наступили наслідком приготовування протижидівських демонстрацій.

Між страйкуючими робітниками і поліцією дійшло в Пабяніцах до кривавої сутички. У висліді 5 страйкарів убитих і кілька ранених. ПАТ твердить, що заворушення викликали комуністичні аґітатори.

Економічний антисемітизм Ґітлєрівців. „Курєр Варшавскі“ доносить: В цілій Німеччині зачався бойкот жидівських склепів і товарових домів. Всі жидівські крамниці обставлені ґітлєрівськими штурмовими відділами, які не пускають клієнтелі до склепів. На дверях висять надписи: „Проч з Жидами“, „Не купуйте у Жидів“ і т. п. Дуже богато Жидів тяжко побито. Ґітлєрівці накликують, щоби замкнути всі жидівські склепи. В такому разі яких 90 проц. склепів у Берліні мусіліби бути замкнені.

Німецькі власти заборонили ввозити до Німеччини краківський „Ілюстровани Курєр Цодзенни“ і „Роботнік“. Заборона узасаднена протинімецькою кампанією сих часописів. У відповідь „І. К. Ц.“ взиває до бойкоту німецької преси в Польщі.

Ґітлєрівські боївкарі побили в Берліні послів ромунського й египетського та швайцарського ґенер. конзуля в Штутґарті. Всіх їх ґітлєрівці взяли за Жидів.

Підчас утечі з „раю“ совітська гранична сторожа вбила двох студентів університету в Минську і 2 людей, котрих назвиськ не усталено. Крім того підчас втечі втопилася невідома жінка.

Начальний вождь совітської армії Ворошилов зломив руку наслідком летунської катастрофи.

На Пінчу в Римі помістять незабаром бюст славного церковного правника Ґраціяна.

Вулькан Льор Батан коло Баку вибухнув з великою силою. З кратеру добуваються ґази та пливуть потоки болота. Зі щілин на узбіччах вулькану добувається нафтяний ґаз.

Лікарі досліджували мозок Занґари страченого на електричнім кріслі за замах на презид. Русвелта. У висліді ствердили, що мозок страченого був нормальний. На підставі того вносять, що Занґара виконав замах з повною свідомістю.

УКРАЇНСЬКА ПРОБЛЄМА написав для духовної і світської інтеліґенції українського народу ГРИГОРІЙ ХОМИШИН Станиславівський Епископ.
Накладом Української Католицької Орґанізації. Сторін 184 + 2 + додаток 4. Ціна зол. 2·50 з пересилкою зол. 2·80 — Можна набути в Адміністрації „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сташіца 8, за попереднім надісланням грошей.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Краєвий Зїзд Українбанків відбувся у Львові. Скликав його Центробанк. На зїзді було 60 відпоручників 39 українських банків. Обговорювано стан, працю і політику українських кооперативних банків.

Нові українські кооперативи. Дирекція РСУК приняла в свої члени 4 кооперативи: т-во дрібного кредиту „Ощадність“ кооп. з обм. порукою, Куряни, пов. Бережани; „Відродження“, кооп. з обм. відпов., Ляшки Муровані, пов. Львів; „Самопоміч“, госп. спож. кооп. з відпов. уділ., Команча пов. Сянік; „Українська Райфайзенка“, кооп. з обм. відпов., Чернилів Руський, пов. Тернопіль.

Дефіцит Державн. Скарбу Польщі в лютім ц. р. 25,502.000 зол. Доходи виносили 150,040.000 зол., видатки 178,543.000 зол.

Ціну вугля обнижено розпорядком мін-ства скарбу пересічно на 14—20 проц., залежно від роду вугля.

Президент Русвелт оповістив відручне письмо до сенату в справі кризи рільництва. Для зменшення сеї кризи Русвелт предкладає зменшення продукції збіжжа, рижу, бавовни, тютюну та худоби.

Не знають, що робити з грішми. „Дейли Геральд“ повідомляє: Анґлійські банки не мають наміру дальше платити відсотки за ощадности складані в банках і за суми на біжучім рахунку. Причина того кроку та, що банки не мають де інвестувати тих капіталів. Досі процент виносив 0.5 проц. річно. Ось до якого абсурду дійшов теперішний лад. Одні держави не мають капіталів на найконечніші інвестиції, другі не знають, що зробити з капіталами...

ВИГРАНІ ДЕРЖАВНОЇ КЛЯСОВОЇ ЛЬОТЕРІЇ: 20.000 зол. на ч. 99863; 15.000 зол. на ч. 2270, 6090, 107740, 85737; 10.000 зол. на ч. 90282*, 523, 141439, 102933.

5.000 зол. на ч. 110582, 131569, 146466, 11069, 12840, 44489, 61826, 100785.

2.000 зол. на ч. 2567, 24171, 31062, 41159, 46358, 53280*, 65594, 66994, 77030, 81060, 90965, 129218, 139513, 140814, 10032, 22199, 22900, 25882, 25961*, 26783, 35807, 38667*, 54037*, 71116*, 74792 , 80249*, 93338, 92740, 95813. 98122, 98722, 100974, 110944, 141240*, 143949*. 1444416, 5882, 19147, 20244, 29198, 38736*, 39446*, 44439. 45056. 50382, 64097, 84006, 84031, 89590, 100444, 110916, 112646, 124291, 142707.

1.000 зол. на ч. 2377, 8041, 17074, 23694, 26256, 30591*, 31395, 33484, 36689, 39841*, 42557, 46680, 47054, 52949, 55853, 57524, 57794. 67168, 69917, 71580, 82147*, 83779, 88913, 93403*, 93703, 93915, 95900, 96799, 108928, 110703, 120049, 121683*) 122033, 123427*, 126974, 136069, 140593. 142159, 144939. 1551*, 3957, 9862*, 13341*, 14800, 19226*, 33975, 39548*, 39790, 48937, 50896, 56564. 59230. 59584, 62563, 64345, 67761, 70865, 74937, 96059, 90914, 91664*, 94913, 95308*, 96177*, 109135, 118788, 129269, 130668, 134721*, 7127, 14164*, 18807*, 31449*, 36224. 36365, 37835, 43446, 45544*, 45842, 46166*, 48305, 49511, 55025, 56185, 62845, 69114, 72154, 78292, 79320, 79392. 85376. 88937 51052. 89308, 98441*, 98739, 99236, 99849, 101133, 104489, 105466, 109150, 110889, 116755, 117847, 119956*, 120368, 127354, 132622, 146189*, 137774, 141611, 145823.

Числа означені звіздками одержали премії.

Біржа

Гроші: Амер. доляр 8.87.25 зол., канад. доляр 7.30—7.50; нім. марка 2.10; 100 чесь. корон 25.50—26; 100 фр. франків 34.50—35 зол.

Збіжжя: Підволочиська. пшениця двірська 31.50—33.50 зол.; пшениця селянська 30.25—30.75; жито двір. 16.25—16.75 ;жито сел. 15.50—15.75; ячмінь броварняний 16—17; ячмінь двір. 14—14.50; ячмінь на мливо 12.50—12.75; овес двір. 13.75—14.25; овес замоклий 11.75—12.25; овес сел. замоклий 11.25—11.75; кукурудза 16.50—17; гречка на мливо 16.75—17.25; бульба промислова 3—3.25; фасоля біла 17—20; фасоля краса 17—18; горох пільний 14 до 16; просо 17—18; лен 37—39; макухи льн. 17—18; конюшина чер. 85—90; мак синий 190—190; мак сивий 160—170; сіно солодке прасоване 6.50—7.50; солома прасована 4.50—5; каша гречана 32 до 34; ґрис жит. 6.75—7; ґрис пшен. 6.75—7 зол.

Львів: пшениця двір. 33—35; пшениця сел. 31.75—32.25; жито двір. 17.75 до 18; жито сел. 17—17.25; ячмінь на мливо 14.50—14.75; овес двір. 15.25—15.75; овес сел. 12.75—13.25; каша ячмінна 24—26; мука пшен. люксусова 61—62; мука пшен. 65% 46—47; мука житна тип урядовий 34—34.50; ґрис жит. 7—7.25; ґрис пшен. 8.50—9 зол.

Інші курси незмінені.

Тенденція назагал знижкова, обороти оживлені. Тільки фасоля біла і горох пільний подорожіли.

Набіл: Маслосоюз платив за 1 кґ. масла десер. пріма 3 зол., за 1 л. молока 15—17 сот.; за 1 л. сметани 70 сот. Тенденція на масло легко звишкова, на молоко удержана.

Яйця: Центросоюз платив за 1 кґ. яець 90 сот., Маслосоюз за 1 копу 3—3.20 зол. Тенденція на яйця легко знижкова.

КІНА

АДРІЯ: Морський вовк.
АТЛЯНТИК: Тонґ.
КАСІНО: Люди в готелі.
КОПЕРНИК: Галька (опера Монюшки з Ляндсом Кецурою).
МАРУСЕНЬКА: В тіні хреста.
МІРАЖ: Д-р Джекил і м-р Гайд.
ОАЗА: Добродій людства (Бастер Кітон).
ПАЛЯС: Слідство.
СВІТ: Св. Антін Падуанський.
СТИЛЕВЕ: Грішниця й ревія.
УТІХА: Рішаюча ніч і ревія.

Кожний свідомий Українець повинен негайно передплатити собі практичний місячний часопис для народу „ПРАВНІ ПОРАДИ“,
бо цей часопис подає своїм читачам ріжні інформації зі всіх ділянок права в спосіб дуже приступний і цікавий, а надто його Редакція уділяє своїм передплатникам цілком безплатно устно й писемно ріжних правних порад і через те хоронить їх перед легкодушними процесами судовими та їх руйнуючими наслідками. — ПЕРЕДПЛАТА: в краю річно 3 зол , піврічно 1·60 зол., за границею річно 75 амер. цент. Передплату просимо висилати почтовими переказами, бо почтове конто ще не відкрите!
Адреса: Коломия, вулиця Міцкевича ч. 57 (5).
Висилається лише після одержання передплати.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Відповідальний редактор Пантелеймон Хитра.